'בְּשֵׁם יְיָ אֵל עוֹלָם'

אפיקים לדרך האמת

מאמרי מחשבה והלכה

חלק ד

ארץ-הקודש ה'תשפ"ה | בשל"ו לִשְׁטַרֵי

'אָז תִּפָּקַחְנָה עֵינֵי עִוְרִים וְאָזְנֵי חֵרְשִׁים תִּפָּתַחְנָה'

בריך רחמנא דסייען

©

כל הזכויות שמורות לעורך

אדיר בן יוסף דחוח-הלוי

מהדורה שנייה

אוֹר הרמב"ם – לִפְקֹחַ עֵינַיִם עִוְרוֹת

www.OrHarambam.com

AdirHadar@Gmail.com

ארץ-הקודש ה'תשפ"ה | בשל"ו לִשְׁטַרֵי

תּוֹכֶן הָעִנְיָנִים

אֵיךְ מַתְחִילִים אֶת הַחַיִּים? 7

שַׁעַר רִאשׁוֹן: אַהֲבַת הָאֱמֶת וּרְדִיפַת הַצֶּדֶק 9

פסיקת הלכה לפי 'משנה תורה' להרמב"ם 11; דברים לזכרו של אבא מרי יוסף דחוח-הלוי 39; אשׁגבהו כי ידע שמי 43; בעקבות סגירת בתי הכנסת אז בקורונה 47; הייתכן שחז"ל היו כסילים? 51; מדוע אור הרמב"ם מתמקד בענייני מחשבה? 72; יסוד חינוך הבנים ושקר טענת הסמכות 74; פרסום מאמרים בכתבי עת מדעיים 80

שַׁעַר שֵׁנִי: 'וּדְיוֹשְׁתַּמַּשׁ בְּתַגָּא – חָלַף' 81

הגורמים לעיוותה ולמסחורה של דת משה 83; מדוע הרמב"ם התנגד ללקיחת כסף בעבור לימוד התורה? 91; כך היה הלל אומר: וּדְיוֹשְׁתַּמַּשׁ בְּתַגָּא – חָלַף 113; נטילת שכר בעבור פסיקת דינים 144; מכתב תגובה לביקורתי על הדיינים 173; מהי השותפות של יששכר וזבולון? 179; למה מקבילי מתיר ליהנות מדברי תורה? 192; ערוסי מכחיש את האמת! 197

שַׁעַר שְׁלִישִׁי: עֲקִירַת עֲבוֹדָה–זָרָה וּמְחִיַּית עַקְּבוֹתֶיהָ 215

תורה מגנא ומצלא: התורה מגינה ומצילה? 217; תורה מגנא ומצלא 239; כל המינים כרגע יאבדו 250; דיון פומבי על האופל והקבלה הפגאנית 280

שַׁעַר רְבִיעִי: חַכְמֵי יוֹעֲצֵי אַשְׁכְּנַז וְעַבְדֵיהֶם הַנִּרְצָעִים 281

מעט על שגיאות תופשי התורה באלף השנים האחרונות 283; 'לֹא תִּשְׁבָּח': קנוניבסקי החזיר מכר שטרי הגנה מפני הקורונה 295; 'לֹא תִּשְׁבָּח': קנוניבסקי מכר שטרי הגנה נגד הקורונה אך נדבק בעצמו 300; קולדצקי ואשתו החזירה קנייבסקי עושים ביד רמה כירבעם למען רדוף בצע 301; האם יש תנורים ומשׂרפות בגיהינום? 302; האיגרת המזויפת ליפת 322; מי ביקש זאת מידכם רמוס חצרי? 336; תעתועיה של מועצת גדולי האסלה 340; למה החרדים מפגינים באלימות? 340

שַׁעַר חֲמִישִׁי: הַדַּרְדְּעִים הָאוֹרְתּוֹדוֹקְסִים 341

דרדעי זעוף נגד אור הרמב"ם 343; תשובה לעבד עולם ממוצא דרדעי 355; ראית דרדעי חכם בעיניו תקוה לכסיל ממנו 369; תיאטרון הכומרים הדרדעים השכירים 383; ראש הכומרים הדרדעים מודה בעבודה-זרה 388

שַׁעַר שִׁישִׁי: הַלָּכָה וּמַחְשָׁבָה 395

האם ניתן לראות מלאך בעיני הבשר? 397; האם יש חיים לאחר המוות לדעת הרמב"ם? 405; לשם מה נועדו הברכות והקללות שבתורה? 420; האם מותר לבעל להכות את אשתו? 424; כובד המינות קשה מכובד האבנים 435; דין שניצל ובשר טחון לדעת הרמב"ם 439

שַׁעַר שְׁבִיעִי: אֲמִרִים קְצָרִים 443

מתן טובת הנאה לחכם שבעיר? 445; 'ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך' 446; מי צריך את היעבץ? 447; מדוע כֹּה חשובה הצניעות לעם-ישראל? 448; על יהודית בת בארי החיתי 449; בעילת גויה 450; נר של יום-טוב ונר הדעת 451; תשובתו הניצחת של נח לעורב 452; בכל יום ויום בת קול יוצאת ואומרת... 453; האם מותר לעשות עיסה שיש בה שיעור קמח שאינו מחייב הפרשת חלה? 454; הפרדת המיטות בעת נידתה של האשה 455; אזכור מנהגים רווחים ב'משנה תורה' 456

האם מותר לירוק על צליינים? 457; הסתייגותו של רבנו מהגדרת רס"ג 457; האם מותר לתת צדקה לעובדי אלילים? 458; האם מותר לאשה לשאוב חלב-אֵם בשבת? 459; גדרי אורכי החצאית והשרוול לנשים 460; המבַּער ספרי מינות יברך שהחיינו? 461; שירת נשים 462; דפי חשבון החשמל והארנונה של חזיר היבלות קנייבסקי עומדים למכירה! 463; האם ההבדלה מדאורייתא או מדרבנן? 464; האם מותר למורה לכתוב את שם ה' על הלוח, כגון 'בראשית ברא אלהים'? 465

מדוע יש בעלי מומים מולדים בעולם? 466; שיר השירים אשר לשלמה 467; כבוד אבא או כבוד שמים? 467; המתת חסד לדעת הרמב"ם 468; מעט על חשיבות הקרבנות 468; הכנת קפה שחור וקפה נמס בשבת 469; תפילה אחת בתעניות וביום-הכפורים 469; למה הנני קורא לו בר-יוחי? 470; האם נדרשת כשרות לוויטמינים? 470; בעניין תקנת רבנו לתפילה אחת 471; שאלה בעניין ירידת הדורות 471; קינוח השיניים אחרי אכילת בשר 472; מה הניע את יוסף להתנכר לאחיו? 472

אֵיךְ מַתְחִילִים אֶת הַחַיִּים?

נשאלתי כך:

שמי... בן 22, רציתי לשאול שאלה כללית אמנם, אבל חשובה, עד היום (עד התקופה שהתחלתי לקרוא ולעיין באתרך ובכלל להיפתח לעולם הרחב), הייתי "שבוי" (עכ"פ בצורה המחשבתית) בעולם החרדי/דתי, על כל המשתמע מכך – נרתעתי מלקרוא ספרי מחשבה (מורה הנבוכים, ספר האמונות והדעות לרס"ג וכו'). אמנם למדתי מדעים (יש ברשותי תעודת בגרות מלאה, וסיימתי בית ספר ממלכתי-דתי) אבל עדיין למדתי "כי צריך לתעודה" ולא יותר. כנ"ל לגבי לימוד תנ"ך (לא למדתי לצערי), צבא גם כן לא עשיתי, אמנם בגלל מחלה לא פשוטה (עברתי גם כימותרפיה, בשנים האחרונות השתפר המצב הבריאותי ב"ה), אבל כל שאר בני המשפחה (הורים אחים ואחיות) כן עשו צבא/שירות-לאומי לשמחתי. **השאלה** שלי היא בזאת: איך אני משלים כל זאת? להתחיל ללמוד תנ"ך? להתחיל ללמוד כוזרי ומורה-הנבוכים? או אולי להתחיל ללמוד תחום מדעים/מתמטיקה כלשהו (בנוסף למאמרי המדע שבאתרך) כדי לפתח את המחשבה? איזה מסלול מחשבתי/לימודי אתה ממליץ לי לעשות? אני באמת מוכן לשבת ולהשלים את כל מה שצריך מבלי להביט על כל הטורח/בושה של "להתחיל הכל מחדש".

תשובה:

שלום וברכה, העובדה שיש ברשותך תעודת בגרות מלאה הינה חשובה מאד. רבים מקרב העולם החרדי בני גילך שואלים את אותן השאלות עתה, אך הם עומדים לפני שוקת שבורה.

הנני מציע לך כך:

1) ללמוד מדי שבוע שניים מקרא ואחד תרגום, מכתר תורה (תאג') תימני מדויק בלבד: או "כתר שלום" שיש בו גם פרשנות קצרה לתרגום אונקלוס (ולמיטב זכרוני גם מקצת מפירוש רס"ג לתורה), או "כתר ישראל" שיש בו גם פרשנות קצרה לתרגום אונקלוס וגם מפרשנות רס"ג, אך המהדורה שלו הינה פחות חדשנית. את שתי המהדורות אתה יכול לרכוש למיטב ידיעתי באתר "נוסח תימן". ולצד זאת חשוב מאד גם ללמוד את פירוש רס"ג לתורה.

2) ללמוד את ספרי הנביאים, אפשר בלי פרשנות אבל רצוי עם פרשנות קצרה כגון של הרטום (והמשובח הוא ללמדם עם תרגום יונתן). יש גם פירוש רס"ג לישעיה אך קשה להשיגו.

3) ללמוד את ספרי הכתובים היטב (אפשר גם עם הרטום-קאסוטו), יש לרס"ג פרשנות על משלי, תהלים, איוב, דניאל, וחמש מגילות. גם את ספרי הפרשנות הללו של רס"ג לא ניתן להשיגם כעת, ויש לברר מדי פעם במכון מש"ה מתי הם מתכוונים להוציאם שוב לאור.

4) ללמוד את הספר "משנה תורה" להרמב"ם, עם המהדורה המפורשת של מקבילי.

5) ביחס לשאר, די לך בשלב זה בספרים ובמאמרים הרבים שבאתר אור הרמב"ם. כמו כן, יש באתר סדרות מאמרים שעוסקות באופן שיטתי ב"ספר המדע" ובספר "מורה הנבוכים".

6) במקביל לכל האמור, עליך ללמוד מקצוע, דהיינו עליך למצוא תחום אקדמי/מקצועי אשר עשוי להתאים לך ולהתחיל ללמוד בהקדם האפשרי, אם יש צורך לעשות השלמות או שיפורי בגרויות תעשה במכינות הקדם אקדמיות שבאוניברסיטאות או בכל מקום שתראה לנכון.

בברכת בריאות איתנה, ובהצלחה רבה.

והנה לפניכם עוד שאלה חשובה שנשאלתי:

שלום אדיר, אני אוהבת מאד ולומדת הרבה ממאמרים על היהדות. האמת שממש התפלאתי לקרוא כל-כך הרבה שנאה ליהודים שהם לא ספרדים. אני ספרדייה, אבל גם אוהבת ומעריכה את חב"ד ואת כל העשייה שלהם למען הקהילות השונות. אני ממש לא מבינה את הביקורת הנוקבת כלפי יהודים אחרים... עלינו לכבד אחד את השני, לאהוב שלום ולרדוף שלום.

בברכה, רות.

תשובה:

שלום וברכה, השנאה שלי כלפי האשכנזים ועבדיהם הנרצעים (דהיינו הספרדים והתימנים האורתודוקסים אשר תועים אחריהם בעיוורון) איננה נובעת ממוצאם, אלא **מבחירתם** להרוס ולהחריב את תורת משה, ומצוה לשנוא אותם לפי התורה-שבעל-פה שקיבלנו בהר סיני, והעניין כבר הוּכח בעשרות מאמרים. כמו כן, אשכנזי שיבחר ללכת בדרך האמת הישרה יהיה בעיניי אח יקר ואהוב. לעומת זאת, תימני או ספרדי שמתעקש ללכת אחרי ההבל יהיה בעיניי מאוס ונתעב ביותר, לא פחות מאשכנזי. הסיבה שהנני מתמקד באשכנזים היא מפני שהם **המקור** להשחתתה של תורת משה. וכדי לעקור שיטה רעה יש לתקוף את מקורה הרע.

ואולי יום יבוא, אם תרצי, ואם תמשיכי ללמוד ולהשכיל, ותביני זאת. ואם יורשה לי אפנה אותך לשני מאמרים בעניין הדברים שציינת בשאלתך: **א)** "תשובה לליאל", ואולי מתוך התשובה לליאל תוכלי ללמוד משהו על דרך האמת ועל אהבת ה'; **ב)** "האם ערך השלום גדול מקיום מצוות התורה?"; ויש עוד מאות רבות של מאמרים שמוכיחים את דרכנו. בהצלחה רבה!

בחלק זה של "אפיקים לדרך האמת" ישנם שלושים ותשעה מאמרים בשישה שערים, ועוד שלושים וחמישה אמרים קצרים שצירפתים לשער השביעי, הנני מאחל לקוראים הנאה ועונג.

"בְּנִי אִם חָכַם לִבְּךָ יִשְׂמַח לִבִּי גַּם אָנִי, וְתַעְלֻזְנָה כִלְיוֹתָי בְּדַבֵּר שְׂפָתֶיךָ מֵישָׁרִים" (משׂ' כג).

"כִּי תָבוֹא חָכְמָה בְלִבֶּךָ וְדַעַת לְנַפְשְׁךָ יִנְעָם" (משׂ' ב, י).

"וְשָׁמְעוּ בַיּוֹם הַהוּא הַחֵרְשִׁים דִּבְרֵי סֵפֶר [אמת] וּמֵאֹפֶל וּמֵחֹשֶׁךְ [ומתוך האופל] עֵינֵי עִוְרִים תִּרְאֶינָה. וְיָסְפוּ עֲנָוִים בַּיי שִׂמְחָה וְאֶבְיוֹנֵי אָדָם בִּקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל יָגִילוּ, כִּי אָפֵס עָרִיץ וְכָלָה לֵץ וְנִכְרְתוּ כָּל שֹׁקְדֵי אָוֶן, [והם:] מַחֲטִיאֵי אָדָם בְּדָבָר וְלַמּוֹכִיחַ בַּשַּׁעַר יְקֹשְׁנוּ וַיַּטּוּ בַתֹּהוּ צַדִּיק" (ישׂ' כט).

שער ראשון:

אהבת האמת

ורדיפת הצדק

פסיקת הלכה לפי 'משנה תורה' להרמב"ם

מאמר זה פורסם לראשונה בספר "אפיקים להרמב"ם", כתבתיו בראשית דרכי בדרך האמת ועתה ערכתיו מחדש, ואף שערכתיו מחדש נראה לי שעדיין ניתן להבחין בסגנוני הישן.

מבוא

אחד הנושאים החשובים ביותר בעיסוק במשנת הרמב"ם הוא פסיקת הלכה למעשה מתוך ספרו הגדול משנה-תורה. גם בימינו רבים סוברים שהרמב"ם לא כתב את ספרו הלכה למעשה או שלא ניתן בפועל לפסוק הלכה מספרו, וכך כותב קאפח במבואו למשנה-תורה מהדורתו:

"וכבר טעה מי שטעה [...] וסבר שכאילו מגמת רבנו הייתה מגמה לימודית – כלשונו, ולא מגמה מעשית, כלומר שמטרת רבנו בחיבורו זה ללקוט ולאסוף כל דיני התורה, ולא כדי שינהגו ויפסקו על פיו" (וראו כתבים ב, עמ' 547). וכן כתב י"ל מיימון: "טועים אלה האומרים כי מגמת רבינו בספרו זה הייתה לימודית בלבד ולא מעשית" (תולדות חיי הרמב"ם, עמ' עח–עט).

דוגמה להלך הרוח שנזכר ניתן למצוא בהקדמתו של שטיינזלץ למשנה-תורה מהדורתו: "אף ש'משנה תורה' נועד במקורו להיות ספר הלכה למעשה, ואף שהרוב המוחלט של פסקיו התקבל להלכה [?], מכל מקום אין הלומד בן-זמננו יכול לסמוך עליו למעשה, עד שיידע ביחס לכל פסק ברמב"ם כיצד נוהגים בו הלכה למעשה". וזכורני שיחה שהייתה לי עם איזה "ראש ישיבה", סיפרתי לו שהנני לומד רמב"ם והוא מיד העיר בפסקנות: "לא פוסקים כרמב"ם".

במאמר זה הנני מתכוון לברר האם **לדעת רבנו הרמב"ם** ניתן לפסוק הלכה מתוך ספרו, דומני שאם היו מראים להרמב"ם את הפסקה הזו של שטיינזלץ עובד האלילים החב"דניקי הוא היה דוחה אותה בשתי ידיו, שהרי מה ערך יש לספר פסיקה אם הוא איננו משמש בפועל כספר פסיקה? והלא זו הייתה מטרתו של הרמב"ם: שספרו ישמש כספר פסיקה. מדוע אפוא התעלמו "חכמי זמננו" משאיפתו המוצהרת של הרמב"ם? מדוע כופפו את פסיקת הרמב"ם לפסיקות פוסקים מאוחרים? ואף ביטלו אותה לחלוטין מכוח מנהגים שונים ומשונים?

ויתרה מזאת, כפי שנראה בהמשך, למשנה-תורה יש ייחודיות שאין משלה בשום ספר פסיקה, מפני שדחיית פסקי הרמב"ם איננה מבטאת דחייה של פוסק אחד גדול כבל שיהיה, ואפילו יהיה כמשה רבנו, אלא דחייה של הפסיקה התלמודית בכללה. נמצא אפוא, שמי שדוחה את פסיקת הרמב"ם, בעצם דוחה את פסיקת הסנהדרין ואת פסיקת כלל חכמי המשנה והתלמוד נוחי נפש שהרמב"ם היה כֹּה נאמן לפסיקתם, למוסריותם ולתפישת עולמם המחשבתית.

אגב, לפי קאפח במבואו למורה, הרמב"ם כתב את משנה-תורה במשך כ-14 שנים וסיימו בגיל 45. ספר זה ייחודי באיכותו בהיקפו ובשלמותו, ורבות נכתב בשבחו על-כך שהצליח לכלול את כל התורה שבעל-פה כולה בלשון צחה וברורה המתאימה לקטן ולגדול, וכך תמצת קאפח את מעלותיו: "אשר אין משלו עד עצם היום הזה, לפניו לא היה כמוהו, ומאז ועד עתה אין כמוהו, בסידורו, בלשונו, בדיוקו, בהיקפו, בכלילות שלמותו" (מבוא לספר המדע, עמ' ט).

א. המניע של הרמב"ם לחיבור משנה-תורה

על שאלה זו עונה קאפח במבואו שם:

"דחף ראשוני לכתיבת החיבור היא קנאת רבנו לה' ולעמו, הייתכן כי עַם התורה אין לו ספר שיקיף את החוקים והמשפטים שהוא חייב להתנהג בהם, בצורה סדורה, בשפה פשוטה ומובנת לכל קורא. עַם שכל חֻקּוֹתָיו משפטיו ותורותיו פזורים על פני הרבה ספרים שונים, מובלעים ומשובצים בתוך ויכוחים ודברי עיון עמוקים [=בתוך התלמודים], ללא הבחנה ברורה בין מה שהוּסק למסקנה ונתקיים להלכה, לבין מה שנדחה, ומי חכם וְיָבֵר זה מתוך זה".

יסוד דברי קאפח הוא באגרת הרמב"ם לתלמידו ר' יוסף (עמ' קכה), וכֹה דברי רבנו שם:

"דע שאני לא חיברתי ספר זה כדי להתגדל בו בישראל ולא כדי שיתפרסם שמי [...] אלא חיברתיו [...] למען ה' יתעלה, לפי שאני באמת קַנֹּא קִנְּאתִי לה' אלהי ישראל בראותי אומה ללא ספר באמת, **וללא השקפות נכונות ומדויקות,** ולכן עשיתי מה שעשיתי למען ה' בלבד [...] ועוד, אני ידעתי והיה ברור לי בעת שחיברתיו, שהוא יגיע בלי ספק לידי **רע הלבב המקנא,** שיגנה את מעלותיו וְיַרְאֶה שאין בו צורך או שהוא בלתי שלם. ואף לידי **הסכל הפתי** אשר אינו יודע ערך מה שנעשה, וְיַדֶּמֶה שהוא מעט התועלת. ואף לידי **המתחיל ההוזה המבולבל,** וְיִקָּשֵׁו לו בו כמה מקומות כיוון שאינו יודע סודותיהן, או שקצרה בינתו מלדקדק מה שדקדקתי, ולידי **המתחסֵּד לפי דמיונו המאובן המטומטם** שילעיז על מה שנכלל בו מיסודות התורה".

מי הם רעי הלבב המקנאים שעליהם מדבר הרמב"ם? והאם דבריו היו נכונים רק לדורו? אומַר אפוא את מה שעולה בזיכרוני עתה, והוא תלונת המלינים על הרמב"ם שיש הלכות רבות בספרו שחסרות נימוק. ואני תמה, מדוע מעולם לא שמעתי תלונה כזו על שום פוסק אחר, וכי אבו-ינקי ובנו טור-האבן תמיד מנמקים את פסקיהם? וכי קארו הקראי מנמק את פסקיו? ומדוע אף אחד לא שואל מדוע שולחן הגילולים של קארו מלא וגדוש במנהגי אשכנז? וגדולה מזאת, מדוע לא שמעתי מישהו שמלין על אינספור הסתירות ואי הבהירויות שיש בספרי הפסיקה הללו שאינם מתקרבים ברמתם למשנה-תורה? ובכלל, מדוע צריך לשלב נימוקים על כל צעד ושעל, האם ריבוי בהנמקות לא יביא להפסד המטרה שבחיבור ספר פסיקה קל ונגיש לכל?

דבריי נאמרו בלשון עדינה, ומדברי קאפח לקמן עולה, שדברי הרמב"ם הללו נכונים בימיו וכל-שכן בימינו. ברם, קאפח נכשל בצביעות הצבועים, מפני שהוא בחר לשתף פעולה עם המינים וצאצאיהם ולינוק מעטיני המינות והטומאה הפרו-נוצרית, וזה לשונו במבואו שם (עמ' יח):

"כל שכן בימינו שרבתה הבורות והעמארצות וְעַמָּה רבו אנשי השחץ, הפרוצים והפריצים, ההופכים את בורותם לקנאות, וטומאת סיאובם לקדשות, ומוכנים הם להטיל שיקוציהם בכל מי שנדמה להם שעל ידי עזות מצחם נגדו הם עשויים להתגדל בְּפָנַי וּבְעֵינַי כיוצא בהם".

"וְהֵמָּה אִם יִשְׁמְעוּ וְאִם יֶחְדָּלוּ כִּי בֵּית מְרִי הֵמָּה [...] וְאַתָּה בֶּן אָדָם אַל תִּירָא מֵהֶם וּמִדִּבְרֵיהֶם אַל תִּירָא, כִּי סָרָבִים וְסַלּוֹנִים אוֹתָךְ וְאֶל עַקְרַבִּים אַתָּה יוֹשֵׁב, מִדִּבְרֵיהֶם אַל תִּירָא וּמִפְּנֵיהֶם אַל תֵּחַת כִּי בֵּית מְרִי הֵמָּה, וְדִבַּרְתָּ אֶת דְּבָרַי אֲלֵיהֶם אִם יִשְׁמְעוּ וְאִם יֶחְדָּלוּ כִּי מְרִי הֵמָּה" (יח' ב).

ב. מטרת הרמב"ם בחיבורו משנה-תורה

בהקדמת ספרו משנה-תורה, רבנו הרמב"ם מגלה לנו את הסיבה המרכזית לחיבור ספרו ההלכתי הגדול, ומתוך דבריו שם אנו למדים עוד על מטרתו המוצהרת בספרו, וכֹה דבריו:

"ובזמן הזה תכפו צרות יתרות, ודחקה שעה את הכל, ואבדה חכמת חכמינו ובינת נבונינו נסתתרה, ולפיכך אותן הפירושין וההלכות והתשובות שחיברו הגאונים וראו שהם דברים מבוארים נתקשו בימינו, ואין מבין ענייניהם כראוי אלא מעט במִספר. ואין צריך לומר התלמוד עצמו הבבלי והירושלמי [...] שהם צריכין דעת רחבה ונפש חכמה וזמן ארוך ואחר-כך יִוָּדַע מהם הדרך הנכוחה בדברים האסורים והמותרים ושאר דיני התורה היאך הוא.

ומפני זה נָעַרְתִּי חָצְנִי אני משה בן מימון הספרדי ונשענתי על הצוּר ברוך-הוא, ובינותי באלו הספרים, וראיתי לחבר דברים המתבררים מכל אלו החיבורים בעניין האסור והמותר הטמא והטהור עִם שאר דיני התורה, כולם בלשון ברורה ודרך קצרה, עד שתהא תורה-שבעל-פה כולה סדורה בפי הכל בלא קושיא ולא פֵּרוּק, לא זה אומר בְּכֹה וזה אומר בְּכֹה [יש אומרים ויש אומרים, כנהוג בספרי הפסיקה העקושים בימינו], אלא דברים ברורים קרובים [להבנה] נכונים על-פי המשפט אשר יתבאר מכל אלו החיבורים והפירושים [...]. עד שיהיו כל הדינין גלויין לקטן ולגדול בדין כל מצוה, ובדין כל הדברים שתיקנו חכמים ונביאים. **כללו של דבר, כדי שלא יהא אדם צריך לחיבור אחר בעולם בדין מדיני ישראל, אלא יהיה חיבור זה מְקֻבָּץ לתורה-שבעל-פה כולה** עם התקנות והמנהגות והגזרות שנעשו מימות משה רבנו ועד חיבור התלמוד [...] **לפיכך קראתי שם חיבור זה משנה-תורה. לפי שאדם קורא בתורה-שבכתב תחלה ואחר כך קורא בזה ויודע ממנו תורה-שבעל-פה כולה ואינו צריך לקרות ספר אחֵר ביניהם**".

כלומר, מטרתו המוצהרת של רבנו בחיבורו היא, שאדם יחל ללמוד את ספרו משנה-תורה **מיד** לאחר שהוא לומד את חמשה חומשי תורה, "ואינו צריך לקרות ספר אחר ביניהם". קאפח השׂכיר מסביר בדבריו לקמן, כי למטרה זו יש כמה תועליות: **א)** שכל אחד, קטן וגדול, יוכל לפסוק מתוך הספר משנה-תורה להרמב"ם; **ב)** לחשׂוֹך עמל ויגיעה מתלמידי החכמים ולהגיש לפניהם את התורה-שבעל-פה מוכנה הלכה למעשה; **ג)** למנוע שיבוש והשתבשות מאותה החכמים בעיניהם שרואים את עצמם כאמודאים בים התלמוד. וזה לשונו של קאפח השכיר במבואו שם: "מטרת רבנו בחיבור זה היא כפי הצהרתו הברורה בהקדמתו לספר זה, כדי שכל אדם אשר דעתו קצרה והגיעה גדולתו להכיר את ערך עצמו, וגם אשר נדמה לו שדעתו רחבה, יוכל לפסוק מתוכו הלכה פסוקה, מבלי שיצטרך לעמול עמל רב בניפוי המסקנה מתוך הגמרא [...] [ברם,] למעשה המטרה היא לא לחשׂוֹך עמל ויגיעה, אלא למנוע שיבוש והשתבשות מאותם ה'חכמים' הרואים עצמם אמודאים בים התלמוד, ומי לא רואה את עצמו כזה".

כלומר, אין ספק כי לדעת הרמב"ם ראוי ואף רצוי לפסוק הלכה מתוך ספרו. בהמשך דברי קאפח שם, הוא מצטט מתוך דברי הרמב"ם בהקדמתו לספר-המצוות (שאותו כתב הרמב"ם לפני משנה-תורה). מתוך דבריו בהקדמתו זו אנו מקבלים תשובה מוחצת ביחס לשאלה: האם ניתן לפסוק הלכה למעשה מתוך משנה-תורה? וכֹה דברי רבנו בהקדמתו לספר-המצוות:

"מאחר שכבר קדם לנו החיבור המפורסם שבו כללנו פירוש כל המשנה [את פירוש-המשנה חיבר הרמב"ם במשך כשבע שנים מגיל 23 עד 30, ולאחר-מכן כתב את ספר-המצוות במשך כשנה] [...] ראיתי גם לנכון לקבוץ קובץ שיכלול את כל דיני התורה ומעשיה, עד שלא יִדַּח ממנו נִדָּח, ושאדייק בו במה שמנהגי לעשות, כלומר להימנע מלהזכיר המחלוקות והדברים הדחויים, ושלא אקבע בו אלא הלכה פסוקה, **ושיהיה אותו קובץ כולל כל דיני תורת משה רבנו,** אשר יש להם צורך בזמן הגלות ואשר אין להם צורך [...]. וכן ראיתי לנכון [...] אחברנו בלשון המשנה כדי שיהא קל לרוב בני אדם, ואכלול בו כל מה שנתקיים ונתברר מדברי התורה, עד שלא תִמלט שום שאלה שצריכים לה שלא אזכירנה. **או אזכיר יסוד שממנו תילמד אותה השאלה בקלות בלי עיון רחוק,** כי מטרתי בו גם הקיצור עם השלמות, עד שיקיף הקורא בו כל מה שנמצא במשנה ובתלמוד ובספרא ובספרֵי ובתוספתא, ופסול וכשר, וחייב ופטור, משלם ואינו משלם, נשבע ופטור מלישבע. **כללו של דבר, שלא יהא צורך אחרי התורה לספר אחר זולתו, כדי ללמוד ממנו** [...] ממה שצריך בכל [דיני] התורה בין מדאורייתא בין מדרבנן".

ג. האם ניתן לפסוק הלכה למעשה מתוך משנה-תורה?

מן האמור עולות שתי מסקנות ברורות: **1)** אין ספק כי לדעת הרמב"ם, מותר ואף חובה לפסוק הלכה ממשנה-תורה, וכפי שהדגיש זאת בהקדמתו למשנה-תורה: "כללו של דבר, כדי שלא יהא אדם צריך לחיבור אחר בעולם בדין מדיני ישראל, **אלא יהיה חיבור זה מקבץ לתורה שבעל-פה** [...] לפיכך קראתי שם חיבור זה 'משנה-תורה', לפי שאדם קורא בתורה שבכתב תחלה ואחר-כך קורא בזה ויודע ממנו תורה שבעל-פה כולה **ואינו צריך לקרות ספר אחר ביניהם**".

2) והשנייה גדולה מזו, לא רק שנכון ומשובח ואף חובה נעלה לפסוק הלכה מתוך ההלכות שהרמב"ם פוסק במשנה-תורה, ניתן גם ללמוד מתוך מערכת הכללים והיסודות שהרמב"ם ייסד, בנה ושכלל באמנות עדינה ומדויקת, וללמוד מהם למקרים מחודשים שלא הופיעו במפורש בספרות חז"ל ובפסיקת הרמב"ם. וכפי שקובע זאת הרמב"ם בדבריו לעיל בהקדמתו לספר-המצוות: "ואכלול בו כל מה שנתקיים ונתברר מדברי התורה, עד שלא תִמלט שום שאלה שצריכים לה שלא אזכירנה. **או אזכיר יסוד שממנו תלמד אותה השאלה בקלות בלי עיון רחוק, כי מטרתי בו גם הקיצור עם השלמות**", וכך הסביר עניין זה קאפח השׂכיר:

"ראויה לשימת לב הדגשתו המיוחדת של רבנו 'או אזכיר יסוד שממנו תילָמד אותה השאלה בקלות בלי עיון רחוק', כלומר שספר זה נעשה לא רק לפסוק על-פיו דינים הפשוטים המפורשים בו להדיא, אלא גם ללמוד וּלְדַמּוֹת מאורעות ומקרים שיארעו במשך הדורות והזמנים למה שנאמר בו, ועל-פי היסודות שנקבעו בו לפסוק בלי היסוס" (מבואו שם).

לסיכום, דעת הרמב"ם ברורה ונכוחה: רצוי ונכון וחובה לפסוק הלכה ממשנה-תורה, ואף ניתן לפסוק הלכות בעניינים שיתחדשו במהלך הדורות, וזאת באמצעות לימוד דבר-מתוך-דבר לאור הכללים שנפסקו במשנה-תורה, והנה גם דברי טברסקי: "הרמב"ם התכוון להעמיד את 'משנה תורה' בסימן של שלמות גמורה ועצמאות מוחלטת, ושאין שום סיבה וגם לא צורך לעשות אותו סניף ללימוד התלמוד: הוא מועיל ומובן גם בלי זה" (מבוא למ"ת, עמ' 37).

ד. ייחודיותו המכרעת של משנה-תורה

בפרק זה אדון בייחודו של משנה-תורה כספר פסיקה, ומדוע הוא איננו ספר פסיקה כבל שאר ספרי הפסיקה, ואף רחוק מהם כרחוק מזרח ממערב. כלומר, לבד מייחודו בסידורו, בלשונו, בדיוקו, בהיקפו, בבלילות שלמותו, לבד מכל אלה, יש לספר משנה-תורה להרמב"ם ייחודיות מהותית נוספת שמשווה לו מעמד עליון ומכריע בהוראת ההלכה לעם-ישראל בכל הדורות.

לספר משנה-תורה יש מעמד ייחודי מכריע הואיל וכמעט כל ההלכות שנפסקו בו כלל אינן של הרמב"ם! רובן המוחץ והמכריע של ההלכות שנפסקו במשנה-תורה נפסקו על-ידי חכמי המשנה והתלמוד, והרמב"ם רק קיבץ והקל עלינו את הלימוד, כדי שלא נצטרך להתאמץ בניפוי ההלכה מתוך הדיון התלמודי המסועף והמורכב. כל הֲלכותיו של רבנו הרמב"ם נפסקו לאור התלמוד ולאור כללי הפסיקה התלמודיים, כך שכאמור, כל ספרו הוא למעשה פסיקה משנאית ותלמודית. לנקודה זו חשיבות מכרעת כאשר מאן-דהו חולק על הרמב"ם, שהרי למעשה הוא לא חולק רק על הרמב"ם, אלא חולק הלכה למעשה על פסיקת חכמי המשנה והתלמוד!

וכך כותב הרמב"ם בהקדמתו למשנה-תורה: "ואין צריך לומר התלמוד עצמו **הבבלי והירושלמי וספרא וספרי והתוספתות,** שהם צריכין דעת רחבה [...] ומפני זה נערתי חצני [...] **ובינותי באלה הספרים, וראיתי לחבר מכל אלו החיבורים** [...] בלשון ברורה ודרך קצרה, עד שתהא תורה שבעל פה כולה סדורה בפי הכל". ובהקדמתו לספר-המצוות הוא מוסיף: "כי מטרתי בו גם הקיצור עם השלמות, עד שיקיף הקורא בו כל מה שנמצא **במשנה ובתלמוד ובספרא ובספרי ובתוספתא**". ולהבדיל, כך אומר גם קאפח השׂכיר במבואו לספר המדע: "מקובל וידוע בפי כל, שהרמב"ם לא כתב אלא דינים שנתפרשו במקורות וכפי שכתב בהקדמתו".

אף שהרמב"ם שאב את הלכותיו מן המקורות הקדומים ומעט מאד גם מספרות הגאונים, ברור הדבר שהרוב המוחץ והמכריע של פסיקתו נובע מפסיקת התלמוד ולאור כללי הפסיקה התלמודיים. בכל רחבי "משנה תורה" העצום, יש רק כמאה מקומות שבהם רבנו חידש דינים שאינם מופיעים במקורות חז"ל, וכולם נלמדים בקלות מכללי ההלכה של חז"ל, עד שנראה שחז"ל בעצמם פסקום ומשום מה הדינים הללו נשמטו מן התלמודים, כלומר גם רוב הדינים שרבנו חידש קרובים מאד-מאד לדינים המקוריים, ורק משלימים בהם עניינים הכרחיים.

על-כל-פנים, את נאמנותו המוחלטת של רבנו הרמב"ם לפסיקת הסנהדרין ולחכמי המשנה והתלמוד לא יכלו להכחיש גם המינים וצאצאיהם, ובלית ברירה הם נאלצו להודות בה:

1) קארו הקראי כותב כך: "ומה שלא כתב כן בפירוש, היינו לפי שאין דרכו ברוב המקומות אלא להעתיק לשון המשנה או הגמרא כמו שהוא" (ח'רבת יוסוף, יו"ד, סי' קצו).

2) יואל סירקיס (פולין, מת בשנת 1640, חותנו של הט"ז) כותב כך: "דכבר ידוע שדרכו בספרו להעתיק לשון המשנה ובריייתא והתלמוד, ומה שאיננו מפורש אלא מדיוקא אינו כותבו", עוד הוא כותב שם: "ולפי זה לא כתב הרב בחיבורו אלא מה ששנינו במשנה [...] אבל העיקר הוא שדרכו של הרמב"ם לפסוק כסתם משנה" (בית חדש, יו"ד, סי' מח, ריז).

3) יהודה רוזאניס (קושטא, מת בשנת 1727) שהעז לקרוא לפירושו "משנה למלך", כאילו הוא הפרשן הנעלה ביותר, כתב: "ומה שלא כתב דין זה בפירוש [...] הוא לפי שכבר ידוע הוא שדרכו של רבנו אינו אלא להביא מה שהוזכר בגמרא" (הלכות מעשה הקרבנות, פרק יח).

4) בנדיקט כתב ספר בנושא ושמו: "הרמב"ם ללא סטייה מן התלמוד", וזה לשונו שם:

"כל יצירתו של הרמב"ם טבועה בחותם התלמוד [...]. דרך הכרעתו בהלכה, דרך הפסק של הרמב"ם [...] אינה אלא בהתאם למידות ולכללים שהעמידו חז"ל. [...] לאמתו של דבר, **הרמב"ם, הן בפסקו והן בהנמקתו, [...] הוא הנאמן והדבוק ביותר לדרכי הגמרא דווקא.** והוא הדין בכל פסקיו ופירושיו. [...] הרמב"ם – פסקיו וגדריו כולם מקורם בגמרא, וחזקים עלינו דברי המגיד השמימי אשר מסר למרן ר"י קארו [=קארו היה נביא שקר!]: 'ומידע תנדע, דכל דברי הרמב"ם על הרוב אינון קושטא בגין דאיהו אדבק גרסאי קדמונאי [...] דגרסתהון ברירא [...] ופירוש נמי דמפרש הרמב"ם הרוב קושטא אינון' [מגיד 'מישרים', פרשת ויקהל, מהדורה בתרא, סד"ה דנא מילתא], ורבנו משה ברבי מיימון אמת ותורתו אמת" (עמ' ט, יז–יח).

ומה שקארו אמר שרק "רוב" דברי הרמב"ם הינם אמת, אלה הם דברי מינות, שהרי בדברים הללו הוא למעשה פתח את הפתח למחוק מדברי רבנו כל אשר יעלה על ליבו הרע... ואכן, לא רק שקארו הקראי החדיר להלכה מאות מנהגים והזיות של המינים האירופים, הוא גם מחק לחלוטין את יסודות התורה מספרו וכן את כל ספר המדע, ורק מין יעשה כדבר הרע הזה.

"הוֹי הַמַּעֲמִיקִים מֵיְיָ לַסְתִּר עֵצָה וְהָיָה בְמַחְשָׁךְ מַעֲשֵׂיהֶם וַיֹּאמְרוּ מִי רֹאֵנוּ וּמִי יוֹדְעֵנוּ" (יש' כט).

ואחתום פרק זה בדברי רבנו ב"מאמר תחיית המתים": "כאשר נחלצנו למה שחיברנו במשפטי התורה וביאור דיניה [...] כפי מה שחשבנו ונראה לנו שאנו קֵירבנו והֵקלנו דברים רחוקים וקשים, **וקיבצנו וחיברנו דברים מפוזרים ומפורדים** [...] מה שלא עשה כמותו אף אחד ממי שקדמונו" (עמ' ע). ברם, עדיין יש להבהיר: מדוע לפסקי ההלכה שבתלמוד הבבלי יש חשיבות מכרעת? מה כוחו של התלמוד הבבלי כגורם מכריע בפסיקת ההלכה לדורי דורות?

ד.1. כוחו של התלמוד הבבלי

בתלמוד הבבלי מפוזרת פסיקה הלכתית שכוח חיובה שריר וקיים ומקיף את כלל עם-ישראל לדורי דורות! והסיבה פשוטה, הואיל ובעת שנפסקו דינים אלה הייתה קיימת הסנהדרין, היא בית-הדין הגדול, וכל הדינים שנפסקו בתלמוד אושרו בבית-הדין הגדול שהוסכם על-ידי כלל ישראל וכן על-ידי רוב חכמי ישראל. לא מדובר אפוא בדין נידח של פוסק יחידי בגלות, שפסק הלכה לקהילתו, והיא הוחדרה על-ידי בעלי עניין לתוך הלכות ימינו. **מדובר בדינים שהוסכמו על ידי כלל חכמי ישראל, נידונו בפורומים רחבים ולובנו היטב עד שהוכרעה ההלכה כפי שהוכרעה.** וכך תיאר הרמב"ם את כוחו של התלמוד הבבלי בהקדמתו למשנה-תורה:

"אבל כל הדברים שבתלמוד הבבלי חייבים כל ישראל ללכת בהן, וכופין כל עיר ועיר וכל מדינה ומדינה לנהוג בכל המנהגות שנהגו חכמים שבתלמוד, ולגזור גזרותם וללכת בתקנותם. הואיל וכל אותם הדברים שבתלמוד הסכימו עליהם כל ישראל. ואותם החכמים שהתקינו או שגזרו

או שהנהיגו או שדנו דין ולמדו שהמשפט כך הוא הם **כל חכמי ישראל או רובן,** והן ששמעו הקבלה בעיקרי התורה כולה דור אחר דור עד משה רבנו עליו השלום".

אנו למדים, כי תְּקֵפוּת דיני התלמוד בכל הדורות נובעת מכוח ההסכמה שהייתה עליהם בקרב כלל חכמי המשנה והתלמוד. לעומת זאת, גזרות ותקנות בתי-הדינים שקמו לאחר חתימת התלמוד הבבלי אינן מחייבות את כלל עם-ישראל אלא את אנשי מקומן בלבד ולפרק זמן מוגבל, שהרי דבריהם לא נפסקו בהסכמת כלל חכמי ישראל. כמו כן, בית-הדין הגדול של שבעים ואחד לא היה קיים לאחר חתימת התלמוד כדי לאשר פסיקות מקומיות ולהפכן לפסיקות מחייבות לכלל עם-ישראל לדורי דורות, וכפי שמוסיף וכותב רבנו בהקדמתו למשנה-תורה:

"ואחר בית דינו של רב אשי שחיבר התלמוד [...] נתפזרו ישראל בכל הארצות [...] וכל בית דין שעמד אחר התלמוד בכל מדינה ומדינה וגזר או התקין או הנהיג לבני מדינתו או לבני מדינות רבות לא פשטו מעשיו בכל ישראל, מפני רוחק מושבותיהם ושיבוש הדרכים, והיות בית דין של אותה המדינה יחידים, **ובית דין הגדול של שבעים ואחד בָּטַל מכמה שנים קודם חיבור התלמוד.** לפיכך אין כופין אנשי מדינה זו לנהוג במנהג מדינה אחרת, ואין אומרין לבית דין זה לגזור גזרה שגזרה בית דין אחר במדינתו".

ייחודיותו של התלמוד בעיניו של הרמב"ם מתבטאת בעניין נוסף, והיא דעתו של הרמב"ם ביחס לכלל המפורסם בפוסקים: "הלכתא כבתראי", וכך אומר קאפח שם על הכלל הזה:

"מה שדנו האחרונים אם במחלוקת הפוסקים שייך הכלל 'הלכתא כבתראי' הרי דברי רבנו ברורים [לאור הלכות כט–ל שם], **כי כוחו של אותו כלל אינו אלא במחלוקת אמוראים, אבל לאחר חכמי התלמוד אין הכלל הזה,** אלא לעולם כל מורה הוראה, הראוי להוראה, רשאי לפסוק כפי שייראה לו, וכמי שהדעת נוטה לדבריו" (אות צז).

נמצא אפוא, כי לתלמוד הבבלי יש סמכות הלכתית ייחודית, ומה שנפסק בו מחייב לדורי דורות, משלוש סיבות: **1)** מי שפסק את ההלכות היו חכמי אמת וצדק, מעתיקי השמועה; **2)** פסקיהם אושרו על-ידי הסנהדרין, ונתקבלו על-ידי כלל חכמי ישראל או רובם; **3)** פסקיהם קנו אחיזה בעם-ישראל והוכיחו את עצמם כפסקים שניתנים לקיום. וזהו כוחו של משנה-תורה שכולל בתוכו את תמצית פסיקת ההלכה התלמודית הייחודית הזו (ועוד בעניין זה ראו: עבודה זרה לו ע"א, 'הואיל ופשט איסורו בכל ישראל'; הלכות ממרים פ"ב; הקדמה לסדר זרעים, עמ' יב).

***

בספרו "קניין תורה" (חלק ג) יצחק ברדה עוסק בפסיקת ההלכה כהרמב"ם. בפרק יט בספרו הוא עוסק בשאלה: "איך נוכל לסמוך על הרמב"ם בעיניים עצומות?", ושם הוא נוגע ישירות בשאלה האם ניתן לפסוק הלכה מתוך משנה-תורה. ברם, מבין כל הסיבות שברדה מונה לפסוק כרבנו הוא לא מזכיר את הסיבה המרכזית הנדונה, אף שיסודה בדברי רבנו עצמו בהקדמתו למשנה-תורה, והעדר העיקר מדברי ברדה השׂכיר מעיד על בורות וטמטום. כמו כן, בין הסיבות שהוא מונה לכך שניתן לפסוק הלכה ממשנה-תורה, הוא אומר שהרמב"ם התכוון, שבלימוד הנושאים הקשים שבמשנה-תורה, לא יסתפקו בספרו וילכו לעיין בתלמוד.

בהמשך, ברדה מביא ראיה לטענתו זו ראיה מדברי רבנו בהקדמתו לספר-המצוות, שם רבנו אומר כך: "אלא אחברנו בלשון המשנה, כדי שיהא קל לרוב בני אדם, ואבלול בו כל מה שנתלבן מדברי התורה, עד שלא תישאר שום שאלה שצריכים לה שלא אזכירנה, **או אזכיר יסוד שממנו תילמד אותה שאלה בקלות בלי עיון רחוק**". ועל זאת אומר ברדה בספרו שם (עמ' רנד):

"הרי שלך לפניך, שאת הדברים הקלים הנלמדים במשנה-תורה, בקל לומדים, ואילו הדברים **הקשים והכבדים** [שבמשנה-תורה] יישארו למעיין בתלמוד, עם הכללים שבכל ביסודות שבנה הרמב"ם בחיבורו, וכלשונו הברורה: 'אזכיר יסוד שממנו תילמד אותה שאלה בקלות' [אגב, בעמ' קנה שם, משמע שברדה מתכוון רק להלכות **שאינן מופיעות** במשנה-תורה, ורק לגביהן יש לעיין בתלמוד, ולא בכל נושא שקשה ללימוד. אך מכל מקום, אף לזו לא התכוון הרמב"ם כאמור, ולדעתו לכל שאלה שעולה במהלך הדורות ניתן לקבל תשובה מתוך משנה-תורה]".

וברור שברדה המכשף כלל לא הבין את דברי רבנו הרמב"ם, כי אין לי ספק שהרמב"ם לא חילק בין הדברים הקשים לקלים, ובכולם משנה-תורה מספיק ואין צורך למעיין לחפש פירושים בתלמוד, וכוונת רבנו הרמב"ם בדבריו בהקדמתו לספר-המצוות הינה פשוטה מאוד: בכל מקום שתעלה שאלה **שאיננה מופיעה** באופן מפורש במשנה-תורה, ניתן יהיה ללמוד אותה מתוך היסודות והכללים שרבנו משבץ בהלכותיו, וכדברי קאפח בהקדמה שם: "על פי אותו הכלל והיסוד שקבע להלכה בכל דין אפשר ללמוד בקלות כל בעיה שתתעורר במשך הדורות".

ד.2. האם לדעת הרמב"ם יש צורך ללמוד גמרא?

ובכן, עניין זה נדון במאמר: "האם לדעת הרמב"ם צריך ללמוד גמרא?", ושם הוּכח שלדעת רבנו יש להתרחק מלימוד הגמרא, ולא אחזור על הדברים שנאמרו במאמר שצוין. מכל מקום, ברדה השׂכיר מתנגד למסקנה לפיה הרמב"ם סובר שאין צורך עוד לעסוק בגמרא, אף שהיא קמה וניצבה במלוא עוזה מתוך דברי הרמב"ם עצמו שהובאו במאמר. בספרו "קנין תורה" הוא מביא ראיה הפוכה מתשובה שלכאורה נכתבה על-ידי רבנו הרמב"ם (ליפסיא, סימן קמ):

"חס ושלום! לא אמרתי לא תתעסקו בגמרא, ולא בהלכות הרב ר' יצחק [הרי"ף] או זולתו [...] וכי אני קיוויתי או עלתה על לבי שאשרוף כל הספרים שנעשו לפני מפני חיבורי? והלא בפירוש אמרתי בתחילת חיבורי שלא חיברתי אותו אלא מפני קוצר הרוח **למי שאינו יכול לירד לעומק התלמוד, ולא יבין ממנו דרך האסור והמותר,** והארכתי בדבר זה הרבה".

מתשובה מזויפת זו עולות שתי מסקנות:

א) משנה-תורה חוּבר אך ורק למי שאינו יכול לירד לעומק התלמוד, אך מי שמסוגל ללמוד תלמוד ולהבין ממנו דרך האסור והמותר, משנה-תורה לא חוּבר בשבילו ואין לו צורך בו.

ב) משנה-תורה איננו מיועד לרוב העולם, שהרי הרמב"ם לא התכוון "שישרפו את כל הספרים שנעשו לפניו", ואם ספרו היה מיועד לרוב העולם יש חשש לגניזה רבתי של ספרים, ולכן לפי תשובה זו, משנה-תורה מיועד רק **למעטים** שאינם יכולים לירד לעומק התלמוד ולהבין ממנו את ההלכה. אגב, המינים שורפי ספרי רבנו דיברו מהרהורי ליבם, וכמגיע להם ולספריהם.

בתשובה צוין שמסקנות אלה כבר נאמרו "בתחילת חיבורי", כלומר בהקדמה למשנה-תורה. ויש לבדוק, האם מסקנות אלה אכן עולות מהקדמתו למשנה-תורה? וכך אומר רבנו שם:

"ובזמן הזה תכפו צרות יתרות [...] לפיכך אותן הפירושין וההלכות והתשובות שחיברו הגאונים וראו שהם דברים מבוארים נתקשו בימינו, ואין מבין ענייניהם כראוי אלא מעט במספר. **ואין צריך לומר התלמוד עצמו הבבלי והירושלמי** [...] שהם צריכין דעת רחבה ונפש חכמה וזמן ארוך ואחר כך יוודע מהם הדרך הנכוחה".

מדברים אלה עולה בבירור, שרק "מעט במספר" מבינים את הפירושים וההלכות והתשובות שחיברו הגאונים, "ואין צריך לומר התלמוד עצמו", כלומר מי שמסוגל באמת להבין את התלמוד ולהפיק ממנו הלכה ברורה הם יחידי סגולה אם ישנם, ולכן, ספר משנה-תורה מיועד **לרוב העולם.** וזאת בניגוד למה שעולה מן התשובה לעיל (מסקנה ב), שרבים הם שמסוגלים להבין דרכו של תלמוד, ורק מעטים הם שאינם מסוגלים. נעבור עתה להלכה הבאה שם:

"ומפני זה נָערתי חצני [...] וראיתי לחבֵּר [...] עד שתהא תורה שבעל-פה כולה **סדורה בפי הכל** בלא קושיה ובלא פירוק [...] עד שיהיו כל הדינין גלויין **לקטן ולגדול** בדין כל מצוה".

גם מהמשך הקדמת רבנו עולה אפוא בבירור שספרו נועד לרוב ככל העולם ולא רק למעטים, שהרי רבנו הרמב"ם אומר במפורש: "סדורה בפי הכל". ברם, העיקר שעולה מקטע זה הוא, שמשנה-תורה נועד לכל אדם גדול וקטן, גם מי שחושב שהוא מסוגל לרדת לעמקו של תלמוד, ורואה את עצמו כ"גדול", גם לו מיועד משנה-תורה, ובניגוד למסקנה הראשונה שעולה מן התשובה המזויפת לעיל שמיוחסת להרמב"ם, וכך כותב אפילו קארו הקראי בפירושו שם:

"נמצא שֶׁדֶּרֶך זה שֶׁדָּרַך רבנו תיקון לכל העולם, זולתי לחד בדרא [=חוץ מלאחד בדור] באותו זמן. וגם לו [=לאותו חד בדרא] הוא תיקון, אם יהיה נחפז לפסוק – יסמוך על דעת רבנו, וגם כשלא יהיה נחפז לאו מילתא זוטרתי [=לא דבר קטן] הוא לָדַעַת סברת רבנו".

נמצא שתשובה זו שהעתיק ברדה השכיר, איננה תואמת את דברי הרמב"ם עצמו בהקדמתו למשנה-תורה, וכן איננה תואמת את שאר דבריו שהובאו בפרק זה, וכן איננה תואמת את גישתו המחשבתית שיסוד היסודות ועמוד החכמות הוא לידע את ה' – ואיך יעשה-כן האדם אם יְכַלֶּה את ימיו בעיון במחלוקות? אימתי ילמד מדעים ופילוסופיה שבהם יזכה לידע את ה' ומצוותיו? וכן אימתי יפרנס ויכלכל את ביתו שזוהי חובה עליו לפי חכמי המשנה והתלמוד ורבנו הרמב"ם, שהרי אסור באיסור חמור ליהנות מכבוד תורה ולקחת כסף בעבור לימוד תורה?!

ממכלול הנתונים עולה שהתשובה שברדה מנפנף בה היא תשובה מזויפת, ותשובות מזויפות שיוחסו להרמב"ם הן דבר מצוי, וכבר מצאתי לא מעט תשובות של רבנו שזויפו. ואין להתפלא על-כך שהמינים עיקמו את דברי רבנו הרמב"ם כדי שיתאימו לעקמימותם, שהרי דברי האמת של הרמב"ם חושפים את סכלותם ורשעותם, וכדבריו בהקדמתו למורה: "כי מהם תתגלה פסולת הסיגים שבידם שהן סגולתם ורכושם המיועד לאידם". כלומר, מידותיהם והשקפותיהם הרעות הן אלה שימיטו עליהם את האסונות הקשים שיוליכום שאולה, מידה כנגד מידה.

אגב, במקור התשובה הזו שיוחסה להרמב"ם, בסוף הדברים שם, מופיעות המלים "והארכתי בדבר זה הרבה", והבאתים לעיל בתשובה אף שהן אינן מופיעות אצל ברדה המכשף, שכנראה העתיק מספרו של י"ל מיימון שגם אצלו הן אינן מופיעות (עמ' עט). ואני תמה, האם מלים אלה נכונות? האם רבנו אכן האריך בדבר זה הרבה? דומני שדברי הרמב"ם בהקדמתו נאמרו די בקיצור, וביצד יֹאמר רבנו על דבריו שנאמרו בקיצור נמרץ "והארכתי בדבר זה הרבה"?

ד.3. קטע מאיגרת הרמב"ם לתלמידו

י"ל מיימון מעתיק בספרו "תולדות חיי הרמב"ם" שם, קטע מאגרת הרמב"ם לתלמידו ר' יוסף, קטע זה מופיע בתשובות הרמב"ם ליפסיא תרי"א (1851), וי"ל מיימון אכן מציין שזהו מקורו. י"ל מיימון מביא מקטע זה ראיה לכך שהרמב"ם לא התכוון שילמדו את ספרו משנה-תורה במקום שילמדו גמרא. להלן הקטע מדברי הרמב"ם כפי שהעתיק אותו י"ל מיימון:

"עם ההתמדה והשקידה על עיון החיבור לא תתעסק כי אם בהלכות הרב [הרי"ף] ותעריכו עם החיבור, ובשתמצאו מחלוקת בדבר תדעו כי עיון התלמוד יורה אתכם זה, ותסתכלו ותעיינו במקומו ותמצאו האמת" (תשובות הרמב"ם (ליפסיא), חלק האגרות, עמ' 31).

נראה לי ברור שאין ראיה מקטע זה לכך שהרמב"ם התכוון שילמדו גמרא. **ראשית,** התשובה נאמרה לתלמידו ר' יוסף אשר לו נכתב המורה, והוא אחד מעשרת אלפים כמו שכותב רבנו הרמב"ם בצוואתו למורה: "כללו של דבר, אני הגבר אשר אם נסגר סביבו הדבר וצר לו המעבר ולא אמצא עצה ללמד אמת שהוּכח אלא על ידי כך שיתאים למעולה אחד ולא יתאים לעשרת אלפים סכלים, הריני מעדיף לאמרוֹ בשבילו, ולא אחוש לגינוי אותם ההמון המרובים, ואטפל בהצלת אותו הנעלה היחיד ממה שנלכד בו ואורהו במבוכתו עד שיגיע לשלמות וירווח לו".

שנית, אף ר' יוסף מצֻוה שלא לעיין בתלמוד הבבלי, אלא, כל מה שנאמר לו הוא לערוך השוואה עם תלמוד הרי"ף. נמצא אפוא, שאין כל חדש תחת השמש, והוראת רבנו הרמב"ם שהבאנו בפתיחת דברינו, שאין צורך לעיין בתלמוד, בעינה עומדת, למעט יחידי סגולה או כאלה שרואים את עצמם "יחידי סגולה". ברם, לא הסתפקתי בקטע שציטט י"ל מיימון, והלכתי לעיין במקור, להפתעתי מצאתי שהושמטו קטעים חשובים מן המקור, והנה לשון המקור במלואו:

"ואמנם מה שזכרת מהליכתך לבבל, כבר הרשיתיך שתפתח מדרש ותלמֵד תורה עם ההתמדה והשקידה על עיון החיבור, ולא תתעסק כי אם בהלכות הרב ותעריכו אותו עם החיבור, ובשתמצאו מחלוקת בדבר תדעו כי עיון התלמוד יורה אתכם זה, ותסתכלו ותעיינו במקומו ותמצאו האמת, **ולא תכלה ותאבֵּד זמנך בפירוש ובמשא ובמתן של גמרא, ואותם הדברים שכבר הנחתי מהם איבוד הזמן ומעט התועלת**" (תשובות הרמב"ם ליפסיא, שם).

ואיך י"ל מיימון העז להביא ראיה מתשובה זו לכך שרבנו חִייֵב ללמוד גמרא, בעוד שמיד בהמשך הדברים הוא כותב מפורשות **שלא ללמוד גמרא! ושלימוד הגמרא מכלה את הזמן ותועלתו מעטה!** לסיכום, מן הדברים עולה בבירור, שכל מה שהרמב"ם הורה לתלמידו הוא להשוות את פסקיו לפסקי הרי"ף, ורק במקום שימצאו מחלוקת בינו לבין הרי"ף, יעיינו עיון מקומי

וממוקד באותו מקום בגמרא ותו לא, ומשם לפי הרמב"ם, יראו הלומדים שהצדק עמו בפסיקתו, ברם, מיד לאחר מכן יניחו את לימוד הגמרא וישובו ללמוד את משנה-תורה.

לאחר מכן עברתי לעיין בתרגומו של קאפח, וכך הוא תרגם את התשובה הנדונה:

"ואשר למה שהזכרת מעניין ההליכה לבגדאד, הריני מרשה לך לפתוח מדרש וללמד ולהורות, ועם זה תשתדל ללמוד את החיבור על-פה [...] ואל תלמֵד אלא הלכות הרב ז"ל ותתאם אותם עם החבור, ואם מצאתם מחלוקת, דעו כי העיון בתלמוד הוא שהביא לכך, עיינו עליו במקומו. **ואם תאבֵּד את הזמן בפירושין ופירושי סוגיות הגמרא ואותם הדברים אשר פטרנו מהם יאבד הזמן ותמעט התועלת** (אגרת הרמב"ם לתלמידו ר' יוסף, עמ' קלד).

מתרגומו של קאפח עולות תובנות נוספות: **א)** הרמב"ם פותח בדברים מפורשים שיש ללמוד את החיבור בעל-פה! וזאת ניתן רק על ידי התמקדות מוחלטת וכמעט בלעדית בלימוד משנה-תורה; **ב)** הרמב"ם מורה שלא ללמד שום דבר חוץ ממשנה-תורה, למעט הלכות הרי"ף כדי לתאם אותן עם משנה-תורה; **ג)** "ואם מצאתם מחלוקת [...] עיינו עליו במקומו" – ובדברים הללו מתחדדת התובנה שהעיון בגמרא שדובר בו, הוא עיון מקומי ומוגדר, ונעשה רק כדי לברר נקודות מסוימות בלבד. ואצרף גם את דברי רבנו הרמב"ם בפתיחת איגרתו זו, וכֹה דבריו:

"וכל מה שתיארתי לך על מי שלא יקבלוהו [את משנה-תורה] כראוי לו, אין זה אלא בדורִי אבל בדורות הבאים כאשר תסתלק הקנאה ותאוות השררה יסתפקו כל בני ישראל בו לבדו, **ויזנח כל שזולתו בלי ספק,** פרט למי שמחפש דבר להתעסק בו כל ימי חייו ואף על פי שלא ישיג תכלית. [...] וכבר הזהרתיך שלא תתרשל עד אשר תדע את כל החיבור ויהיה הוא ספרך ותלמדהו בכל מקום [...] **כי התכלית המכֻוונת ממה שנתחבר בתלמוד כבר נגמרה ושלמה, ומטרת הלומדים איבוד הזמן במשא ומתן שבתלמוד כאילו המטרה והתכלית היא ההכשרה בוויכוחים ולא יותר.** [...] ואף תדע שכבר אבד הזמן בכל מאמרֵי הוויכוחים" (עמ' קכו, קלו).

ודברי רבנו נכוחים ונוקבים, וכוונתו הברורה היא להרחיק את לימוד הגמרא, כי ההתעסקות בה עלולה לכלות את ימיו של האדם ללא השׂגת תועלת ואף לטמטמוֹ לחלוטין (ראו במאמר שצוין לעיל). וכבר העיר קאפח שם, שאכן כוונת הרמב"ם היא ללימוד הגמרא: "כי תכלית לימוד התלמוד לדעת רבנו היא לא ההתאמנות בפלפול ואמנות הוויכוח, אלא למען דעת מה יעשה ישראל בלבד", ועוד העיר שם השׂכיר: "כלומר מטרת המשא והמתן והוויכוחים העיוניים שבתלמוד תמה ונשלמה לדעת רבנו, כי לא באו אלא לצורך שעה לבירור משניות או ברייתות סתומות, ואף סברות בלתי מלובנות, **אך לאחר שנתלבן הכל אין צורך לעסוק בהן**".

ד.4. הוראת הרמב"ם בהלכות תלמוד-תורה

לאור הפרק הקודם נעבור לעיין בהלכות תלמוד תורה, שם הרמב"ם פוסק כך:

"וחייב לשלש זמן למידתו: שליש בתורה שבכתב, ושליש בתורה שבעל-פה, ושליש יבין וישׂכיל אחרית דבר מראשיתו, ויוציא דבר מדבר, וְיַדַּמֶּה דבר לדבר. וידין במידות שהתורה נדרשת בהן, עד שיידע היאך הוא עיקר המידות, והיאך יוציא האסור והמותר [...] ועניין זה הוא הנקרא

'תלמוד'. [...] ודברי קבלה [הנביאים והכתובים] בכלל תורה-שבכתב הן, ופירושן בכלל תורה-שבעל-פה, והעניינות הנקראין 'פרדס' בכלל התלמוד" (הלכות תלמוד תורה א, יג–יד).

כדי להבין את דברי רבנו יש להבין את המושגים: תורה-שבכתב, תורה-שבעל-פה, ותלמוד. ביחס לתורה-שבכתב, ברור שמדובר על חמשה חומשי תורה, כמו כן, גם הנביאים והכתובים הינם בכלל התורה-שבכתב, והם דברי הקבלה שהזכיר הרמב"ם לעיל. ביחס לתורה-שבעל-פה, קרוב לוודאי שהרמב"ם מתכוון למשנה-תורה להרמב"ם שהוא "מקבץ לתורה שבעל-פה כולה" כלשונו בהקדמתו למשנה-תורה, ושם אף הוסיף: "ואינו צריך לקרות ספר אחר".

ביחס לתלמוד, להבנתי אין הכוונה ללימוד תלמוד פלפולי ואפילו לא ללימוד תלמוד בבקיאות, שאם זו הייתה כוונתו, הוא היה אומר בפשטות שיש ללמוד גמרא לפי סדר המסכתות, ואין צורך לומר עוד כלום. אלא הכוונה להשׂכיל בכללי ההלכות שבתורה-שבעל-פה שהרמב"ם קבע בהלכותיו. בעיון ראשון לא תמיד ניתן להבחין בהם, אך בעיון מדוקדק ניתן להבחין בהם, ואף ללמוד מהם על מקרים מחודשים שעולים לפי הזמן והנסיבות. כלומר, לימוד "תלמוד" הוא עיון מדוקדק ב**הגיון ובכללים** שעומדים מאחורי ההלכות שבתורה-שבעל-פה. וראיה לדברינו מדברי רבנו הסמוכים: "ויוציא דבר מדבר, וְיַדֶּמֶּה דבר לדבר", בדומה למה שכתב בהקדמתו לספר-המצוות, שם ציין רבנו שהזכיר במשנה-תורה כללים ויסודות שבאמצעותם ניתן ללמוד על מקרים מחודשים: "או אזכיר יסוד שממנו תילמד אותה שאלה בקלות בלי עיון רחוק".

זאת ועוד, הרמב"ם פוסק בהלכות תלמוד תורה שראינו לעיל: "היאך יוציא האסור והמותר", ואם כוונתו ללימוד גמרא בעיון, הרי הוא כבר כתב את משנה-תורה ופטר אותנו מהוצאת הדינים וההלכות מתוך הסוגיות? אלא נראה ברור שכוונתו גם כאן היא להוצאת הדינים וההלכות **בעניינים המחודשים** באמצעות הכללים שבמשנה-תורה. כמו כן, גם באמצעות לימוד המידות שהתורה נדרשת בהן, ניתן לקבל רקע וכלים כדי ללמוד דבר מדבר. והנה דוגמה ללמידת דבר מדבר מתוך דברי הרמב"ם באמצעות מידת "קל וחומר", וכֹה דברי רבנו בהלכות אישות (יט, יט): "וכן אני אומר שמזונות הבת קודמין לירושת הבן כתובת אימו שמתה בחיי אביו, ואף-על-פי ששניהם מתנאיי הכתובה. **קל וחומר הדברים,** ומה אם נדחית ירושה של תורה מפני מזונות הבת, לא תדחה ירושת הכתובה שהיא תנאי-בית-דין מפני מזונות הבת".

ראיה נוספת לכך ש"תלמוד" איננו לימוד הגמרא במובנה הנפוץ של המילה, ניתן להביא ממה שציין הרמב"ם שה"פרדס" הוא בכלל התלמוד, והפרדס הם העניינים שבהם רבנו דן בארבעת הפרקים הראשונים שבהלכות יסודי התורה, וברור שמדובר במדעי האלהות ובידיעת המדעים המכשירים והמובילים. כלומר, במושג "תלמוד" נכללים ענייניֵ ידיעת ה', ייחוד ה', הנהגת ה', חכמתה המוסרית של התורה והתועלת שבמצוותיה, ועוד. וכדי להגיע לכל אלה, דרוש זמן רב ללימוד המדעים **המכשירים:** מתמטיקה, הנדסה, תורת ההיגיון, וכיו"ב. ויתרה מזאת, גם לאחר שהאדם הכשיר את עצמו, הוא עדיין לא הגיע למעלת ידיעת ה', עתה הוא צריך ללמוד את המדעים **המובילים** לידיעת ה', והם מדעי הטבע לרוב סוגיהם ומיניהם, שמהם לומד האדם להכיר את פעולות הבורא (ולעיון נרחב בעניינים הללו ראו: 'ידיעת פעולותיו היא ידיעתו').

לאור כל זאת ברור, שאין כוונת הרמב"ם ללימוד גמרא פלפולית ואף לא בקיאותית, אלא ללמידת כל מה שהזכרנו מתוך מטרה **לידע** את ה'. ואל זאת רומז רבנו בהקדמתו לפירוש-המשנה, בנתחו את מאמר חז"ל "אין לו לקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה", כלומר המושג "הלכה" או "תלמוד" כולל בתוכו הרבה מן החכמות והמדעים, וכֹה דברי רבנו שם:

"והתבונן בדברים אלו, שאם תבינם כפשוטם יהיו בעיניך רחוקים מאד מן האמת, כאלו ארבע אמות של הלכה בלבד הם התכלית, ולהזניח שאר המדעים והחכמות [...] אבל אם תתבונן בדברים אלו התבוננות מעמיקה, תמצא בזה חכמה נפלאה, **ותמצאהו כולל הרבה מן המושׂכלות** [כלומר המונח 'הלכה' או 'תלמוד' כולל הרבה מן המושׂכלות]" (עמ' כא).

ואם יְכַלֶּה האדם את זמנו בלימוד מחלוקות ופרוטוקולים, כיצד יישאר פנאי בידו ללמוד את המושׂכלות שבהן יכשיר וירומם את עצמו לידע את בוראו? ומדוע הזכרתי פרוטוקולים? ובכן, רבים שוגים לחשוב שהתלמודים הם תורה-שבעל-פה כפי שחמישה חומשי תורה הם תורה-שבכתב. ולכן הם מאמצים אל חיקם מן התלמוד כל מה שנדמה להם כנכון: כל פשט אגדה וכל דעה דחויה בהשקפה או בהלכה. ברם, אם היו מבינים שהתלמוד איננו תורה-שבעל-פה כי אם **פרוטוקול שמשוקעת בו תורה-שבעל-פה,** אז הם היו מגיעים לתובנה שיש לסנן ממנו דברים רבים מאד, בין בענייני השקפה ובין בענייני הלכה, וכך לא היו מגיעים לזרויות רבות.

ביטוי לגישה זו נמצא בפירוש-המשנה להרמב"ם (נזיר ב, א) וכך אומר רבנו שם: "וכיון שדברי ר' יהודה הם בשם בית שמאי, ודברי בית שמאי דחויים, **לא אכפת לנו אמרו איך שאמרו**".

ואסיים פרק זה בשאלה, איך מסתדרת השקפתו של הרמב"ם עם המשנה המפורסמת באבות (ה, כא): "בן חמש למקרא, בן עשר למשנה, [...] **בן חמש-עשרה לתלמוד,** בן שמונה-עשרה לחופה"? על שאלה זו אנו מקבלים תשובה ראשונה מתוך דברי קאפח בפירושו להלכות אישות (טו, ב): "ומאימתי יתחייב האיש במצוה זו [בפריה ורביה]? מבן שש-עשרה שנה מבן שבע-עשרה שנה", וכך אומר קאפח שם: "מה שציין המ"מ למשנה באבות בן חמש למקרא וכו', אינה משנה כלל. אלא ברייתא שהוכנסה על ידי המעתיקים למסכת אבות. ונחלקו הנוסחאות היכן לשלבה, וברוב הנוסחאות היא בפ"ה הל' כא. [...] **ובנוסחת רבנו ליתא כלל [...] והיא ברייתא לא מתרצתא** [=דחויה], שהרי לא הקשו ממנה בגמ' קידושין למאן דאמר שיתסר וכו'. [...] כל הצער הזה [=כל פלפולי המפרשים שם בדברי הרמב"ם] מפני שחשבו שהיא משנה, **והיא ברייתא דחויה** שהרי בקדושין לא הקשו ממנה על מאן דאמר שש עשרה כנ"ל".

ודומני שאף ללא תירוצי התירוצים של קאפח השׂכיר, אין מברייתא זו אפילו ריח של ראיה, מפני שהיא נאמרה כאלף שנים לפני הרמב"ם, הרבה לפני שחובר משנה-תורה, ובאמור, לאחר שזכינו לספר משנה-תורה, אין עוד צורך להתייגע ולעסוק במשא ומתן שבגמרא.

ד.5. מעט על מתנגדי הרמב"ם

השקפותיו של רבנו בעניין לימוד הגמרא ופסיקת ההלכה עוררו כנגדו מתנגדים רבים, וכבר מנינו בחלקו הראשון של המאמר כמה סיבות להתנגדותם (קנאה, סְכלות, רשעות וכו'). סיבה

נוספת להתנגדותם הייתה משום שספרוֹ הביא לכך שלא נזקקו עוד לראשי הישיבות כדי לדעת כיצד לפסוק הלכה, שהרי עתה יש ספר זמין ונהיר שכל אחד יכול לפסוק ממנו, וגם למקרים מחודשים בלמידת דבר מתוך דבר. מְסיבה זו התנגדו לו ראשי הישיבות, הואיל וספרוֹ פגע בהם מבחינה כלכלית משום שמשׂכורותיהם שׁולמו מתרומות שהוּעלו לישיבות ולראשיהן כתשלום בעבור פסיקותיהם ההלכתיות, ואילו עתה יש ספר פסיקה לכל התורה-שבעל-פה **בחינם!** וכפי שכותב רבנו לתלמידו ר' יוסף בתארוֹ את עליבוּתם הרוחנית של "גדולי הדור" בתקופתו:

"ומדוע אתה מתפלא על התנהגותו [של 'גאון' התקופה, שמואל אבו עלי, שהרגיש גדוּלה ורוממות עד כדי שלא להחשיב את משנה-תורה, ולא את מחברוֹ] [...] אותו שחוּנך מצעירותו שאין בדור כמוהו, וסייעוּהוּ בכך הזקנה והמעלה [מעלת התפקיד שמינו אותו 'גאון'], והייחוס [בן של...] [...] וזקיקוּתוֹ לבני אדם [שהוא חי מתרומות ונדבות הצבור, ואם לא יָקֵל בכבוד אחרים כדי להבליט את חכמתו המדומה, לא תהיה שום הצדקה לתביעותיו מגלויות ישראל להרים תרומותיהם אליו, שהרי אינם זקוקים לו לפסוק הלכות, שכבר יש הלכות פסוקות בלי כסף] [...] ואני יודע ברור שכל שנתפרסם שמי שם יותר, מביאוֹ דוחק הנסיבות הוא והנוהים אחריו [...] להמעיט את חיבורי ולהראות לבני אדם שהם יותר שלמים מכדי לְהַזָּקֵק לעיין בו, ואף חולקים עליו, ואילו רצה אחד מהם לחבֵּר היה מחבֵּר יותר טוב ממנו בזמן קצר [כך הם טוענים], ואם יביאֵם הכרח הדברים לפקפק בדתיוּתי ומעשי יעשו זאת [וכן נהגו ונוהגים]".

אגב, באיגרתו של רבנו לתלמידו ר' יוסף (עמ' קלא), הוא מתאר את "גדולי הדור" בימיו, אשר לא הגיעו לקרסוליֵ רשעם פשעם ומעלליהם של "גדולי הדור" הנגעלים של ימינו, וכֹה דבריו:

"ואין לך צורך באמרך: היכן יראת שמים? כי זה וכיוצא בו מן **הגדולים** ממנו ממי שקדם, אין יראת שמים אצלם אלא להימנע מן החמורות, כפי שהדבר אצל ההמונים, אבל החובות המידותיות אינם סוברים שהם מחובות הדת, ואף אינם מדקדקים בדבריהם כפי שמדקדקים בהם השלמים יראי השם. **ורוב אנשי הדת מבעלי השׂררה הללו כאשר הדבר קשור בשׂררה נעלמת יראת שמים** [כלומר, כאשר הדבר נוגע לשׂררה גם מן החמורות הם אינם נמנעים]".

"וְלֹא תָּסוּרוּ כִּי אַחֲרֵי הַתֹּהוּ אֲשֶׁר לֹא יוֹעִילוּ וְלֹא יַצִּילוּ **כִּי תֹהוּ הֵמָּה**" (ש"א יב, כא).

בפרק הבא נעסוק בתשובתו הידועה של אבו-ינקי, שבה הוא שולל לחלוטין את לימודו של "משנה תורה", ודבריו בתשובה זו הם משורשי הכפירה האירופית האשכנזית בדרך האמת.

ה. תעתועי המינות של אבו-ינקי

כאמור, המקור המרכזי שעליו סמכו המינים האירופים את טענתם שאין לפסוק הלכה מתוך משנה-תורה, הוא תשובתו המפורסמת של אבו-ינקי (רא"ש הנחש, אשכנז 1250–1327). בתשובתו, כותב אבו-ינקי על רבנו בלגלוג: "אבל הוא כתב ספרו כמתנבא מפי הגבורה". הנחש אבו-ינקי בא לגנות את הרמב"ם אך נמצא משבחוֹ, וכבר קדם לו בדרך זו ובדיוק באותו עניין, דהיינו בשאלה האם ניתן לפסוק הלכות מ"משנה תורה", הפוחז מפוסקיירא, שאף הוא בא לגנות את הרמב"ם ונמצא משבחוֹ, וזה לשונו (בהשׂגה להקדמת רבנו ל'משנה תורה'):

"סבר לתקן ולא תיקן, כי הוא עזב דרך כל המחברים אשר היו לפניו, כי הם הביאו ראיה לדבריהם וכתבו הדברים בשם אומרם [...] ועתה לא אדע למה אחזור מקבלתי ומראייתי בשביל חיבורו של זה המחבר. אם החולק עלי גדול ממני הרי טוב, **ואם אני גדול ממנו** למה אבטל את דעתי מפני דעתו [...] אין זה אלא 'כָּל קֶבֶל דִּי רוּחַ יַתִּירָא בֵּהּ' [דניאל ו, ד]".

ובספר דניאל נאמר הפסוק שציטט הפוחז לשבח ולרוממות, ראו נא את הכתוב שם: "**כָּל קֶבֶל דִּי רוּחַ יַתִּירָה** וּמַנְדָּע וְשָׂכְלְתָנוּ מְפַשַּׁר חֱלְמִין וַאֲחֱוָיַת אֲחִידָן וּמְשָׁרֵא קִטְרִין **הִשְׁתְּכַחַת בֵּהּ בְּדָנִיֵּאל**". ובמקום אחֵר, בין רסיסי האמת הקלושים אשר הכמין קאפח השׂכיר, הוא מוסיף: "וכבר נזרקה נבואה מפי הראב"ד **שלא לרצונו** כי הצלחת רבנו לעשות דבר השווה לקטן ולגדול, וכל אדם בכל רמה שהיא יכול למצוא בו דבר אמת כפי מידתו, הוא מפני 'כי רוח יתירא ביה' האמור בדניאל לשבח מה שלא זכו אחרים לכך" (הקדמה לספר המצוות, הע' 22).

ואין זאת אלא כי טוב בעיני ה' לברך את הרמב"ם, ותהי על הבלעמים רוח אלהים... זאת ועוד, ביחס לדברי הפוחז: "ואם אני גדול ממנו" וכו', רחוקים הם מאוד ממידותיו של רבנו ומשבילי מחשבתו, מפני שרבנו לא קבע מהי האמת לפי גדולת הפוסק ורוממותו בעיני עצמו או בעיני אחרים. אלא "קבל האמת ממי שאמרו" – הדברים הנאמרים נבחנים לפי תוכנם ואמיתתם ולא לפי מעלתו הדמיונית של אומרם; וכבר הרחבתי בעניין זה במאמר: "מי גדול ממי?".

גלשתי מעט לעיין בדברי הפוחז מפוסקיירא, כי רוח דבריו סיממה את הנחש אבו-ינקי, ועוררה והניעה אותו לרחוש על הארץ ולכתוב את תשובתו – אשר הלכה למעשה **כופרת ושוללת** את הלכות התורה-שבעל-פה הטהורות שקיבלנו איש-מפי-איש, מאת משה רבנו בהר סיני. נעבור עתה אפוא לעיין ולנתח את דברי אבו-ינקי בתשובה (פסקי הנחש, מחילה לא, מאורה ט).

ה.1. תשובת אבו-ינקי הנחש הקדמוני (הקדמה)

בתשובה מסופר על מעיין מים קטן ששפכו לתוכו מים שאובים (=מים שנשאבו בידי אדם, ראו הלכות מקוות ד, ד–ז). כתוצאה מכך זלגו מים מן המעיין למקווה ריק סמוך ומילאוהו בארבעים סאה. עוד סופר, שפוסק ושמו "מצליח" נשאל האם המקווה כשר? מצליח עיין בהלכות מקוות, שגה לאסור את המקווה, ואבו-ינקי האשים את מצליח שהוא לא הבין את דברי רבנו הרמב"ם (אגב, הנני חוזר בי מן הנאמר בספר 'אפיקים להרמב"ם' שם כתבתי שמצליח צדק בהבנתו). ברם, כפי שנראה לקמן, גם הנחש הקדמוני לא הבין את דברי רבנו, ואין כמעט שום קשר בין ראיותיו של הנחש להתיר את המקווה, לבין המקווה הנדון בשאלה שנשאל מצליח לעיל.

בהמשך נעיין בדברי אבו-ינקי, אך די בהלכה אחת פשוטה כדי להבין שמצליח שגה:

"מקווה עליון שיש בו ארבעים סאה מים כשרין, והיה ממלא בכלי ונותן לתוכו [לתוך העליון] עד שֶׁגָּבוּ המים, וירדו למקווה תחתון **ארבעים סאה** – הרי התחתון כשר" (מקוות ד, י). ברור אפוא מכל-שכן, שֶׁמַּיִם שאובים שנשפכו **למעיין** וזלגו למקווה אינם פוסלים את המקווה.

ואין צורך במסכת ההזיות המייגעות של הנחש בתשובתו שנראה לקמן, וחוץ מכאב-ראש טורדני לאותם חולֵי הנפשות שאוהבים לסבול, אין שום תועלת בתשובתו של הנחש. אמנם,

הנחש צדק בשורה התחתונה, שהרי יש להתיר את המקווה וכמו שראינו לעיל, אך **קרוב לוודאי** שהנחש החליט שמצליח טעה רק כדי להביא ראיה להשקפת המינות של רשעי אשכנז, ואשר לפיה לא ניתן להבין את הלכות "משנה תורה", וכל מי שיפסוק לפיהן ישגה בוודאות.

ומדוע הנני קובע שהנחש לא באמת הבין את ההלכה והחליט שמצליח טעה רק כדי לקיים את השקפות מינותו? ובכן, אין כמעט שום קשר בין דברי הנחש לבין המסקנה שהמקווה כשר לטבילה. יתר-על-כן, מדברי אבו-ינקי עולֶה דווקא המסקנה ההפוכה, דהיינו שהמקווה פסול! כלומר, מפלפולו העקוש של הנחש עולֶה שהמקווה פסול, אך ממסקנתו בסוף דבריו עולה שהמקווה כשר – וטמטום שכזה יכול לנבוע רק מסכלות של מינות ומהשקפות זרות אשר חדרו למחשבתו, וכמו שאמרתי לעיל: מטרתו הייתה לקעקע את "משנה תורה", ולכן הוא החליט שמצליח שגה והמקווה כשר, רק שהנחש לא הבין **מדוע** המקווה כשר, ולכן דבריו מעֻוותים.

ה.2. תשובת הנחש הקדמוני (חלק א)

נעבור עתה לעיין בדברי הנחש הקדמוני בתשובתו ונוכיח את דברינו, וזה לשונו:

"מה שכתב רבי מצליח, מעשה שאירע שם שהשליכו מים שאובין בתוך מעיין המים, ועד שהלכו המים למקווה שלא היה בו כלום [=מדובר אפוא במקווה ריק], **ואסר אותו.** ואמר טעמא: שרבותינו אמרו: אם רבו השאובים עד שהלכו על המעיין, לא לכתחילה; והן עושים לכתחילה, לחלוק עליו. ועוד, שכתב הרמב"ם ז"ל בפ"ט מהלכות מקוואות: 'החופר בצד המעיין, כל זמן שהם באים מתוך המעיין, אף-על-פי שפוסקין וחוזרין ונמשכין – הרי הן כמעיין; פסקו מלהיות נמשכין – הרי הן כמי גבאין'. ובזה העניין שהן נעשין, ודאי פוסקין מלהיות נמשכין; ועוד, שאנו צריכין רבייה והמשכה, ואנה רבייה ואנה המשכה? עד כאן נוסח דבריו [של מצליח]".

ובכן, דברי מצליח שציטט הנחש אינם ברורים ואינם מעניינים, נמשיך אפוא לדברי הנחש, אשר גם הם עקושים ויקושים, אך בשונה ממצליח מצוה רבה היא להוקיע את סכלותו:

"ולא יפה כיוון [מצליח במסקנתו לעיל שהמקווה פסול], דמותר הוא [המקווה הנדון כשר], ואפילו לשפוך מים שאובין בתוך מעיין [שיש בו] כל שהוא [מים] ולטבול בתוכו. כדתנן בפרקא קמא דמקוואות: 'מעיין שמימיו מועטין שרבו עליו מים שאובין, שווה למקווה לטהר באשבורן, ולמעיין לטהר בכל שהוא'. וכל-שכן בנדון זה, שמושכין המים למקום אחד, דמעיין כל שהוא ומקווה שיש בו ארבעים סאה, אינן נפסלין במים שאובין, אפילו ישליכו לתוכו אלף כורין".

מדבריו עולה, שהמקווה הרֵיק שזלגו לתוכו המים השאובים שנשפכו למעיין, הוא במעלת טהרה **גדולה יותר** מן המעיין שממנו זלגו המים, שהרי הוא אומר: "ואפילו לשפוך מים שאובין בתוך מעיין כל שהוא ולטבול בתוכו [...] **וכל שכן בנדון זה**". ושגה בזה, שהרי המקווה הנדון, כמו כל מקווה, אינו מטהר אלא בארבעים סאה, ואילו המעיין הנדון מטהר בכל שהוא, וכך פוסק רבנו (מקוות ט, ו): "המעיין שמימיו מועטין, והִרבו עליו מים שאובין [בדיוק כמו במקרה הנדון]: **שווה למקווה,** שאין מיטהרין במים הנמשכין ממנו אלא במים הנקווין ועומדין באשבורן; **ושווה למעיין,** שהוא מטהר בכל שהוא, שהמעיין אין למימיו שיעור, אפילו כל שהן מטהרין".

דרך אגב, אבו-ינקי מצטט את דברי חז"ל המפורשים במשנה: "מעיין שמימיו מועטין שרבו עליו מים שאובין, שווה למקווה לטהר באשבורן, **ולמעיין לטהר בכל שהוא**", ואף-על-פי-כן הוא כשל מלהבין, שמעלת הטהרה של המעיין הנדון גדולה יותר ממעלת טהרתו של המקווה...

נמשיך, שימו לב, הנחש אומר: "ומקווה שיש בו ארבעים סאה אינן נפסלין במים שאובין" וכו'. אולם, השאלה ההלכתית הנדונה כלל לא עוסקת במקווה שהוא מלא בארבעים סאה מים! אלא במקווה שהוא ריק לחלוטין! וכדברי מצליח לעיל: "שהלכו המים למקווה **שלא היה בו כלום**". כמו כן, מה שייך עניין מים שאובים למקווה הנדון? שהרי ברגע שהמים נשפכו למעיין, הם כבר לא בגדר מים שאובים, לפיכך, מדוע הנחש מתעקש להמשיך ולקרוא למים שזלגו מהמעיין "מים שאובים"? וכמו שהוא כותב לעיל: "דמעיין כל שהוא ומקווה שיש בו ארבעים סאה, אינן נפסלין **במים שאובין**" – והלא המים שזלגו לתוך המקווה אינם בגדר מים שאובים! ואם הם עדיין בגדר מים שאובים וכפי שעולה מדברי הנחש, הרי שהמקווה הנדון דווקא פסול, וכדברי מצליח, שהרי מים שאובים שנשפכו **למקווה ריק** פוסלים אותו לכל הדעות!

זאת ועוד, מדברי אבו-ינקי עולה שהמקווה פסול מהיבט נוסף, שהרי הוא כותב: "דמעיין [...] **ומקווה שיש בו ארבעים סאה,** אינן נפסלין במים שאובין". כלומר, רק מקווה מלא בארבעים סאה אינו נפסל במים שאובים, אך מקווה ריק, כמו בנדון דידן, נפסל במים שאובים! וכאמור, לפי הנחש, המים שזלגו מוגדרים **כמים שאובים** וגם מצד זה המקווה פסול, וכדברי מצליח!

עוד כותב אבו-ינקי לעיל: "וכל שכן בנדון זה, **שמושכין** המים למקום אחד", ומה שייכת כאן המשכה? שהרי המים שזולגים מן המקווה אינם נמשכין, מפני שהם אינם מים אשר **נובעים** מן המעיין, אלא הם מים אשר **זולגים** באופן חד-פעמי ופוסקים לאחר זמן קצר. ובמלים אחרות, מדברי הנחש עולה, שהמקווה הנדון פסול, שהרי לא מדובר כאן בהמשכה, אלא בזליגה.

וכדי להבין מהי "המשכה" ראו נא את דברי רבנו בהלכות מקוות (ט, ד): "החופר בצד המעיין, כל זמן שהן באין מחמת המעיין, אף-על-פי שפוסקין וחוזרין ומושכין – הרי הן כמי מעיין". נמצא, שהמושג "המשכה" שייך אך ורק למים **שנובעים** שוב ושוב מן המעיין, אך בנדון דידן כלל לא מדובר בהמשכה, אלא מדובר בזליגה חד-פעמית שנפסקת לחלוטין לאחר זמן קצר.

ראו נא כמה שיבושים יש לאבו-ינקי הנחש בפסקה אחת בלבד! ופסקה זו היא עיקר דבריו!

***

נמשיך עתה לפסקה הבאה בדבריו, וכך אומר הנחש בהמשך תשובתו:

"ומה שהביא מדברי הרמב"ם ז"ל, לא הבין דבריו. כי הוא [הרמב"ם] כתב מתוך התוספתא:

דתניא: ואלו הן מי תמצית: כל זמן שהגשמים יורדין וההרים (רצין) [בוצצין], פסקו הגשמים וההרים (רצין) [בוצצין], הרי הן כמי תמצית; פסקו מלהיות (רצין) [בוצצין], הרי הן כמי גבאין. החופר (בור) בצד הים, בצד הנהר, ומקום הביצין, הרי הן כמי תמצית. החופר בצד המעין, כל זמן שהן באין מחמת המעין, אף על פי שהן פוסקין וחוזרין ונמשכין, הרי הן כמעיין, דמטהר בכל שהו; פסקו מלהיות מושכין, הרי הן כמי תמצית. [עד כאן לשון הברייתא בשיבושים].

מזו הברייתא כתב הרמב"ם ז"ל. ולא איירי לעניין מקווה, אלא לעניין החילוק שיש בין מי גבאין ובין מי תמצית, כדתנן בפרקא קמא דמקוואות: שש מעלות במקוואות" וכו' [ע"כ דבריו].

כל הקטע המייגע הזה שכתב הנחש, לא נועד להביא ראיה לדברי רבנו לכך שהמקווה כשר, אלא לסתור את דברי מצליח, כי מצליח הביא ראיה מהלכות שאינן קשורות לעניין, וכמו שכותב הנחש בסוף הפסקה: "מזו הברייתא כתב הרמב"ם ז"ל [את אותן קבוצת ההלכות שמתוכן הביא מצליח ראיות משובשות לפסול את המקווה], **ולא איירי לעניין מקווה** [=אותן ההלכות שפוסק רבנו מן הברייתא שצוטטה, כלל אינן עוסקות בעניין מקווה]". וזה נכון, כי כל ההלכות הללו שמופיעות בהלכות מקוות (ט, א–ד), אכן כלל אינן נוגעות למקווה של ארבעים סאה. והבאתי את דברי אבו-ינקי והסברתים רק כדי שלא חלילה נִשגה לחשוב שהחמצנו דבר מה.

מה יוצא אפוא מניתוח התשובה עד כּה? ובכן, רק בפסקה הראשונה הנחש מביא ראיות מדברי רבנו לכך שהמקווה כשר, אולם, אין בדבריו שום ראיה אמיתית לכך שהמקווה הנדון אכן כשר! אדרבה, מתוך דבריו בפסקה הראשונה עולה שהמקווה הנדון דווקא פסול! וכמו שהראינו בניתוח הפסקה הראשונה לעיל. ובאמור, הראיה הנכונה היא מההלכה שבראש דברינו.

"לֹא יָדְעוּ וְלֹא יָבִינוּ כִּי טָח מֵרְאוֹת עֵינֵיהֶם מֵהַשְׂכִּיל לִבֹּתָם" (ישׁ' מד, יח).

ה.3. תשובת הנחש הקדמוני (חלק ב)

בחלקה השני של תשובת התעתועים, הנחש מתייחס באופן ישיר לשאלה: האם מותר לפסוק הלכה מתוך הספר "משנה תורה"? הנחש מנפנף בשיבושו של מצליח כדוגמה לכך שאסור לפסוק הלכה מן הספר "משנה תורה" **באופן מוחלט!** וטרם שאעתיק את המשך תשובתו, חשוב לומר שדבריו הם עלבון למוסר האנושי וכן ליושר המחשבתי וההלכתי והאינטלקטואלי, שהרי הנחש קובע על-סמך **טעות אחת** שאסור לפסוק הלכה לחלוטין מ"משנה תורה"!

ולפי מסקנתו זו, כל-שכן וקל-וחומר שאסור לפסוק הלכה מהגמרא, שהרי הגמרא היא טקסט סבוך מאד שאין כמעט אדם אחד שאינו משתבש בו! והראשונים להשתבש בו הם המינים וצאצאיהם, כמו שר"י הצרפתי, שאינם יודעים ללמוד גמרא ונדמה להם שהאגדות הינן כפשטי המקראות, כלומר, חמור בהרבה ממצב הגמרא הוא מצב שרבוטי פירושי המינים האירופיים לדורותיהם אשר הוצמדו למהדורת המינות של ווילנא... ואם אומַר בעדינות שהם משובשים להחריד עד כדי גרימת נזק בלתי-הפיך למחשבה, יהיה הדבר בגדר מחמאה גדולה בעבורם.

לאחר שאמרתי זאת, הבה נוסיף ונעיין בהמשך דברי הנחש, בשתי הפְּסקות לקמן:

"וכן טועים כל המּוֹרים הוראות מתוך דברי הרמב"ם ואינם בקיאים במשנה וגמרא לידע מהיכן הוציא דבריו, טועים להתיר האסור ולאסוֹר המותר. כי לא עשה כשאר המחברים שהביאו ראיות לדבריהם והראו על המקומות [שפסקו] היכן דבריהם בגמרא, ומתוך זה יכול לעמוד על העיקר ועל האמת. אבל הוא כתב ספרו 'כמתנבא מפי הגבורה', בלא טעם ובלא ראיה. וכל הקורא בו סבור שמבין בו ואיננו כן, שאם אינו מבין בגמרא אין מבין דבר לאשורו ולאמיתו, וייכשל בדין ובהוראה. לכך לא יסמוך אדם על קריאתו בספרו לדון ולהורות אם לא שימצא ראיה בגמרא.

וכן שמעתי מפי אדם גדול בברצלונה, שהיה בקי בתלתא סדרי, ואמר: תמהתי על בני אדם שלא למדו גמרא וקורין בספרי הרמב"ם ומורים ודנים מתוך ספריו וסבורין שיכירו בהם. כי אמר: אני מכיר בעצמי, כי בשלושה סדרים שלמדתי, אני מבין כשאני קורא בספריו, אבל בספריו בהלכות קדשים וזרעים, איננני מבין בהם כלום, וידעתי שכך הוא להם בכל ספריו".

מתוך תשובת אבו-ינקי הנחש עולה באופן ברור כשמש הלוהטת במדבר ציה ושממה, שהוא התכוון לשלול **לחלוטין** את הספר "משנה תורה", ואוכיח זאת בנקודות שיוסברו לקמן:

א) נשים לב שהנחש פותח את דבריו לעיל בשלילה כוללת וגורפת: "וכן טועים **כל המוֹרים** הוראות מתוך דברי הרמב"ם, ואינם בקיאים במשנה וגמרא לידע מהיכן הוציא דבריו, טועים להתיר האסור ולאסוֹר המותר". ובמלים אחרות, אין לפסוק הלכה מתוך "משנה תורה", אלא-אם-כן "בקיאים במשנה וגמרא לידע מהיכן הוציא דבריו". וכמה אנשים כאלה היו באלף השנים האחרונות? כמה אנשים היו **גם** בקיאים בגמרא **וגם** ידעו מהיכן רבנו הוציא את דבריו? והלא נדרשו לכך כמעט אלף שנה ומאות פרשנים כדי לדעת מהיכן רבנו הוציא את כל דבריו. ובמלים אחרות, אולי רק אחד או שניים במאה שנה רשאים לפסוק הלכה מ"משנה תורה"...

וכל שאר הפוסקים לפי אבו-ינקי: "טועים להתיר האסור ולאסוֹר המותר"! עד-כדי-כך! כאילו "משנה תורה" הוא ספר שנכתב במנדרינית עתיקה לדוברי עברית וארמית! וכל בר-דעת מבין שמדובר בטענת-מינות אשכנזית שקרית ומרושעת, שתכליתה הנצחת הבערות והסכלות.

ב) עוד כותב אבו-ינקי: "כי לא עשה כשאר המחברים, שהביאו ראיות לדבריהם והראו על המקומות היכן דבריהם בגמרא, ומתוך זה יכול לעמוד על העיקר **ועל האמת.** אבל הוא כתב ספרו 'כמתנבא מפי הגבורה', בלא טעם ובלא ראיה". כלומר, העובדה שרבנו לא ציטט בצד כל הלכה את הסוגיות שבעניינה, גורמת לכך שלא ניתן לעמוד על האמת, וגוררת באופן הכרחי לכך ש"כל המורים הוראות מתוך הרמב"ם טועים להתיר האסור ולאסור המותר". ובמלים אחרות: הנחש טען למעשה שרבנו סילף וזייף את פסיקת ההלכה התלמודית! שהרי אם רבנו היה מעתיק את התלמוד המוֹרים היו עומדים **על האמת,** יוצא לפי הנחש, שרבנו סילף את האמת ההלכתית שבתלמוד, והעיון בתלמוד יסלק את השקר וישיב את האמת על כנה...

ג) עוד כותב אבו-ינקי: "אבל הוא כתב ספרו 'כמתנבא מפי הגבורה', בלא טעם ובלא ראיה". הנחש התכוון לומר שרבנו היה שחצן וגס-רוח אשר התיימר להיות נביא! ובמלים אחרות, רבנו לא כתב טעמים וראיות מתוך יהירות! יוצא אפוא, שהנחש מערער על עצם האופן שבו חובר משנה-תורה, הוא מערער על עצם צִדקת לידתו וקיומו בעולם, ואין ספק לפי דבריו, כי אם היה לאל-ידו הוא היה מעלים את כל ספרי רבנו מן העולם, ומוחק את שמו מספרי ההיסטוריה.

ד) עוד כותב הנחש: "וכל הקורא בו סבור שמבין בו ואיננו כן, שאם אינו מבין בגמרא אין מבין דבר לאשורו ולאמיתו, **וייכשל בדין ובהוראה.** לכך לא יסמוך אדם על קריאתו בספרו לדון ולהורות אם לא שימצא ראיה בגמרא". בפסקה זו הנחש אומר למעשה שהספר "משנה תורה" הוא חיזיון תעתועים: "וכל הקורא בו סבור שמבין בו ואיננו כן"! ואיך אפשר לומר על הלכות התורה-שבעל-פה היקרות שהן למעשה חיזיון תעתועים? ורק המינים מסוגלים לשקר כך.

כמו כן, בפסקה זו הנחש שב ומדגיש, שמי שיפסוק מתוך משנה תורה "ייכשל בדין ובהוראה", וכל איומיו נובעים מן החרדה העצומה של המינים האשכנזים מפני חכמתו וגדולתו של רבנו: אשר שופכת אור על מינותם ותעייתם הגרועה משל הבהמות, וכן על-כך שהם השחיתו את דת משה ויצרו דת חדשה חשוכה נחותה וטמאה, דת אורתודוקסית פרו-נוצרית נגעלה.

יתר-על-כן, דבריו הם הזיה מוחלטת! שהרי איך יעלה על הדעת שדווקא מי שפוסק לפי הלכות פסוקות יטעה בדין ובהוראה? וכמה נכשלו ונחבלו המינים וצאצאיהם המשובשים בהבנת הגמרא באלף השנים האחרונות?! וכי יש עניין אחד שאין עליו עשר דעות לפחות? והלא ריבוי הפרשנויות מעיד בראש ובראשונה על נחיתות והשתבשות-רבתי של המינים וצאצאיהם! והם עוד מעזים לכזֵב, שדווקא מי שלומד מתוך הלכות פסוקות זכות וברות, דווקא הוא ישתבש!

"שִׁמְעוּ זֹאת הַכֹּהֲנִים וְהַקְשִׁיבוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל [...] לֹא יִתְּנוּ מַעַלְלֵיהֶם לָשׁוּב אֶל אֱלֹהֵיהֶם כִּי רוּחַ זְנוּנִים בְּקִרְבָּם וְאֶת יְיָ לֹא יָדָעוּ [...] וְעָנָה גְאוֹן יִשְׂרָאֵל בְּפָנָיו [...] בַּיָיְ בָּגָדוּ" (הושע ה).

וכבר התייחס רבנו לסכלותם זו, דהיינו לריבוי הדעות והשיטות, וכֹה דבריו במורה (א, עא):

"וכבר ידעת כי אפילו תורה-שבעל-פה המקובלת [איש-מפי-איש] לא הייתה כתובה לפנים, כפי הציווי המפורסם באומה: 'דברים שאמרתי לך על-פה אֵי אתה רשאי לאמרם בכתב' [גיטין ס ע"א; תמורה יד ע"ב], והרי זו היא תכלית החכמה בתורה [=ולכן ההלכות ניתנו על-פה], לפי שהייתה הרחקה ממה שאירע בה בסופו-של-דבר, כלומר ריבוי הסברות והסתעפות השיטות, ומשפטים בלתי ברורים שיארעו בהסברת המחבר, ושכחה שתארע לו, **ויתחדשו מחלוקות בין בני אדם ונעשים כיתות ונבוכים במעשה,** אלא נמסר הדבר בכל זה לבית-דין-הגדול, כמו שביארנו בחיבורינו התורתיים וכפי שמורה על-כך לשון התורה. ואם במשפטי ההלכה חשו לקבעם בספר שיהא מסור לכל אדם מחמת מה שיארע בסופו-של-דבר מן ההפסד" וכו'.

ה) עוד כותב הנחש בתשובתו: "וכן שמעתי מפי **אדם גדול בברצלונה** [=ואבו-ינקי גִידְלוֹ רק מפני שאותו ספרדעי הלעיז על הרמב"ם], שהיה בקי בתלתא סדרי, ואמר: תמהתי על בני אדם שלא למדו גמרא וקורין בספרי הרמב"ם ומורים ודנים מתוך ספריו וסבורין שיכירו בהם. כי אמר: אני מכיר בעצמי, כי בשלושה סדרים שלמדתי אני מבין כשאני קורא בספריו, אבל בספריו בהלכות קדשים וזרעים, אינני מבין בהם כלום, וידעתי שכך הוא להם בכל ספריו".

אבו-ינקי נחש העקלתון מביא חיזוק לדבריו מ"אדם גדול בברצלונה", ובזה הוא למעשה סלל את הדרך לכל הספרדים הנרצעים והטיפשים שבכל דור ודור, והורה להם שמי שילעיז על רבנו יזכה אצל המינים לכבוד מלכים, וכמו שכבר נהגו המינים עם **הרמב"ן** הפרו-נוצרי הארור.

ולעצם הדברים: מסופר על "אדם גדול" ממוצא ספרדי אשר קובע בקביעת הנחש, דהיינו שאין להורות מתוך "משנה תורה" ללא הכרה מקיפה של סוגיות הגמרא הרלבנטיות. ושימו לב, ה"אדם הגדול" הזה מעיד על עצמו שהוא למד שלושה סדרים (מועד, נשים ונזיקין), ולכן הוא מבין אך ורק בהלכות "משנה תורה" שנוגעות לשלושת הסדרים הללו. אולם, בשאר ההלכות שנוגעות לשלושת הסדרים האחרים (זרעים, קדשים, טהרות), הוא איננו מבין מאומה!

ואיני מצליח להבין, אדם שלמד שלושה סדרים משנה וגמרא אינו מסוגל להבין הלכות פשוטות בספר זרעים? ואיזה מין "אדם גדול" הוא זה אשר אינו מבין מאומה בספר זרעים? ולפיכך, נראה לי ברור שמדובר בעוד שקר וכזב שהנחש שרבט בתשובתו, כי הדבר פשוט לא יעלה על הדעת. כמו כן, שימו לב, ה"אדם הגדול" מברצלונה קובע למעשה, שאסור לפסוק **לעולם** מספר זרעים וספר טהרה שב"משנה תורה", שהרי אין עליהם מסכתות בתלמוד הבבלי כלל (למעט מסכתות ברכות ונידה), כלומר, אין שום דרך **לעולם** להתיר לפסוק מהם הלכה... וכל מי שילמד ולו מעט מ"משנה תורה", יבין עד כמה הנחש וחבר מרעיו הם רשעים ארורים.

דרך אגב, ברור שהמינים האשכנזים לעולם לא היו אומרים דבר כזה על עצמם! שהרי גאוותם לא הייתה מאפשרת להם לומר שהם, "הגדוילים והגאוינים", אינם מבינים **מאומה?** וזו סיבה נוספת לתעתועו של הנחש בעניין אותו "אדם גדול **מברצלונה**". כמו כן, הנחש גם רמס בזה את הספרדים באופן כללי, שהרי לפיו אפילו גדוליהם טיפשים מטופשים שאינם יודעים הבנת הנקרא... והספרדעים הנרצעים אינם מבינים את רשעות האשכנזים ואף מעריצים אותם.

וכוונת הנחש בדבריו הללו היא לעקור מִתורת משה לחלוטין את הספר "משנה תורה", שהרי הוא מביא ראיה לכך שאפילו "אדם גדול" אינו מבין **כלום** בהלכות זרעים וקדשים, ולכן אסור באיסור חמור לפסוק הלכה מ"משנה תורה" ללא ידיעת הסוגיות הרלבנטיות מהתלמוד הבבלי. ובאמור, משמעות הדברים המעשית היא: חיסולו של "משנה תורה" וחיסולה של התורה-שבעל-פה שמסרו לנו מעתיקי השמועה, שהרי אין לפסוק הלכה מתוך "משנה תורה" למעט אחד או שניים במאה שנה, וכמו שהנחש שב ומדגיש ומצטט מדברי "הגדול מברצלונה": "אבל בספריו בהלכות קדשים וזרעים, אינני מבין בהם **כלום,** וידעתי שכך הוא להם **בכל ספריו**".

ו. תעייתו ותעתועו של קאפח

קאפח טען, שאבו-ינקי לא התכוון לאסור לפסוק מתוך הלכות מפורשות, אלא רק לימוד דבר-מתוך-דבר, דהיינו לְדַמות עניין-לעניין לאור מערכת הכללים המשוכללת שב"משנה תורה", וזאת כדי לתת מענה לעניין מחודש שצץ ועלה במשך הדורות. ברם, קאפח סמך את הזייתו הזו על שתי מלים בלבד בדבריו של הנחש לעיל: "ולכן לא יסמוך אדם על קריאתו בספרו [של רבנו הרמב"ם] **לדון ולהורות**", והנה לפניכם דברי קאפח במבואו לספר המדע (עמ' יט):

"לא נתכוון הרא"ש אלא שלא להורות במה שאינו מבואר ברמב"ם, והמורה [=פּוֹסֵק ההלכה] מְדַמֶּה מקרהו למה שנפסק ברמב"ם [=לומד ממשנה-תורה למקרה חדש שבא לפניו]. רק מזה מנע הרא"ש, אבל לפסוק מהרמב"ם בדברים המפורשים שָׁם [=בספרו] ואין צורך [בהם] לדמויי מילתא למילתא [=לדמות דבר לדבר], לא עלתה על לב הרא"ש למנוע זאת".

"לא עלתה על לב הנחש למנוע זאת"? האמנם? וכי קאפח היה עד-כדי-כך עבד טיפש ומשוחד, עד שהוא לא הבין **מאומה** מן הדברים הפשוטים והנכוחים לעיל אשר זועקים עד לב השמים? וסכלות שכזו אצל אדם כֹּה מלומד, יכולה לנבוע רק מרדיפת-בצע ומתאוות השוחד והשׂררה, דהיינו ממשכורות השחיתות ושלל המענקים והשילומים שהוא נטל במשך יובל שנים.

וכמו שקאפח בחר להתמקד במילים "לדון ולהורות" הוא היה יכול באותה המידה להתמקד במילים: "**מורים ודנים** מתוך ספריו" וכו' שמובאות בהמשך, אשר משמען שמורין מתוך הלכות פסוקות **וגם** דנים דבר מתוך דבר, דהיינו שמטרת אבו-ינקי הנחש היא לאסור את שני הדברים. אך כאמור, רדיפת הבצע והשׂררה השחיתה את שִׂכלו השׂכיר ועיוורה אותו מלראות נכוחה. ואף שהדברים ברורים לכל נבון שלא זיהם את מחשבתו בדעות קדומות, נוסיף ונשלול את דברי הבלע המחפירים של קאפח, אשר מחניף בזה לפטרוניו ולמעסיקיו האשכנזים:

א) הנחש כתב כך: "**וכן** טועים כל המורים הוראות מתוך דברי הרמב"ם" וכו'. מילת הפתיחה של המשפט "וכן", באה להוסיף עניין על האמור לעיל בחציה הראשון של התשובה. כלומר, ברור שהוא בא לשלול לא רק את מי שמדמים דבר לדבר, אלא לשלול באופן גורף ומכליל.

ב) גם ניסוחו של אבו-ינקי "וכן טועים **כל המורים הוראות**" הוא ניסוח מכליל ביותר, וממנו עולה באופן ברור לכל מי שלא נטל שוחד, שכוונתו לשלול פסיקה והוראה גורפת ומוחלטת מתוך "משנה תורה", בין אם הדינים מפורשים ובין אם הם עלו בלמידת דבר-מתוך-דבר.

ג) בהמשך דבריו הנחש מציין במפורש את הסיבה שהוא אוסר לפסוק מתוך הרמב"ם, והיא כלל איננה קשורה להבחנה הדמיונית של קאפח בין הלכה מפורשת ללמידת-דבר-מדבר, וזה לשונו של הנחש: "כי לא עשה כשאר המחברים, שהביאו ראיות לדבריהם והראו על המקומות היכן דבריהם בגמרא, ומתוך זה יכול לעמוד על העיקר ועל האמת. אבל הוא כתב ספרו כמתנבא מפי הגבורה, בלא טעם ובלא ראיה". כלומר, הנחש מערער על עצם האופן שבו חובר משנה-תורה, הוא מערער על עצם צֶדקת לידתו וקיומו בעולם, ואין ספק לפי דבריו, כי אם היה לאל-ידו הוא היה מעלים את כל ספרי רבנו מן העולם, ומוחק את שמו מספרי ההיסטוריה.

ד) עוד כתב הנחש: "וכל הקורא בו סבור שמבין בו ואינו כן, שאם אינו בקי בגמרא, אינו מבין דבר לאשורו ולאמיתו, וייכשל בדין ובהוראה. לכן לא יסמוך אדם על קריאתו בספרו לדון ולהורות, אם לא שימצא ראיה בגמרא". ושוב הנחש נוקט בלשון מכלילה וגורפת: "וכל הקורא בו", כלומר, לא רק עיון מעמיק שיש בו דימוי דבר לדבר, אלא "כל הקורא בו", אף קריאת ההלכות המפורשות לא תובן לפי הנחש ללא בקיאות בגמרא. זאת ועוד, ממה שהוא אמר "וייכשל בדין ובהוראה" משמע **בכל** הדינים וההוראות, המפורשים ושאינם מפורשים.

ה) גם מה שקאפח טען, שהמלים "לדון ולהורות" מצומצמות אך ורק ללמידת דבר מתוך דבר, אינו הכרחי, שהרי הנחש לא היה מן המדייקים בלשונם, כמו רבנו, ואף לא קרוב לכך, כך שאין לדייק בדבריו כאילו הוא היה חכם אמיתי. והראיה לכך שאין ללמוד מצמד המלים הללו מאומה, היא משלל הראיות **המנוגדות לחלוטין** למסקנה הדמיונית של קאפח בעניין כוונת הנחש.

ו) בסוף תשובתו, אבו-ינקי הנחש מְסַפֵּר כאמור על מה ששמע מ"אדם גדול" בברצלונה: "וכן שמעתי מפי אדם גדול בברצלונה שהיה בקי בתלתא סדרי, ואמר: תמהתי על בני אדם שלא למדו גמרא וקורין בספרי הרמב"ם ז"ל **ומורים** ודנים מתוך ספריו וסבורין שיכירו בהם. כי אמר: אני מכיר בעצמי, כי בשלושה סדרים שלמדתי, אני מבין כשאני קורא בספריו, אבל בספריו בהלכות קדשים וזרעים, **איננני מבין בהם כלום,** וידעתי שכך הוא להם בכל ספריו".

משמעות המלה "ומורים" היא, שמוֹרים הלכה מתוך ההלכות המפורשות ולאו דווקא בלמידת דבר-מתוך-דבר. ויתרה מזאת! לפי הנחש, "הגדול מברצלונה" אינו מבין **כלום** בהלכות קדשים וזרעים, ומזאת יש ללמוד, שהוא לא הבין גם את ההלכות המפורשות, ולא רק עניינים שנלמדים בלמידת-דבר-מדבר. כלומר, אבו-ינקי מביא ראיה לשיטתו מספרדעי שלא הבין באופן גורף את כלל ההלכות **המפורשות,** וזאת במטרה לקבוע שאין לפסוק **לחלוטין** מתוך משנה-תורה!

ז) הנחש כתב את תשובתו בנימה חמקמקה של ביטול וזלזול: "אבל הוא כתב ספרו 'כמתנבא מפי הגבורה' [ובמלים אחרות אבו-ינקי אומר: מי הוא הרמב"ם שיחלוק על דרך המחברים האשכנזים?] בלא טעם ובלא ראיה [האמנם? והלא לעתים לא רחוקות רבנו משלב ראיות וטעמים מושׂכלים בהלכותיו] וכל הקורא בו סבור שמבין בו ואינו כן [=כביכול היה משנה-תורה ספר שמתעתע בקוראו, שרק נדמה לו שהוא מבין בו אך למעשה הוא משתבש בו]". כמו כן, גם בשקרים שהנחש המציא וייחס ל"גדול מברצלונה" יש נימה גלויה של זלזול וביטול: "אבל בספריו בהלכות קדשים וזרעים, **איננני מבין בהם כלום, וידעתי שכך הוא להם בכל ספריו**".

ח) אין ספק שהנחש הושפע מהשׂגת הפוחז המבטלת והמזלזלת שהובאה לעיל, שהרי טענות הנחש הועתקו מדברי הפוחז, וזה לשון הפוחז שם: "סבר לתקן ולא תיקן, כי הוא עזב דרך כל המחברים אשר היו לפניו, כי הם הביאו ראיה לדבריהם וכתבו הדברים בשם אומרם [...] ועתה לא אדע למה אחזור מקבלתי ומראייתי בשביל חיבורו של זה המחבר". וכמו שהפוחז ביקש לערער בדבריו אלה על **עצם צְדקת קיומו** של משנה-תורה, כך עשה הנחש ממשיך דרכו.

***

לאור כל האמור לעיל שאלה גדולה קמה וניצבה: מדוע קאפח נדחק כפי שנדחק ונכנס בפרצה שמשִׁירה צרורות וחורצת שריטות? מדוע הוא לא אמר את האמת: שהנחש התכוון לשלול לפסוק לחלוטין ממשנה-תורה, כפי שבאמת עולה מרובה המוחץ והמכריע של תשובת הנחש – ואפילו אם היה מדובר בספק יש ללכת אחרי רוב הראיות. אלא ברור, ששותפותו בממסד הכומרים השׂכירים זיהמה את שכלו ולא אִפשרה לו לראות את האמת נכוחה, עד שהוא טמטם את עצמו לרצות להאמין שהנחש לא שלל לחלוטין לפסוק מתוך הספר "משנה תורה".

ולי אני עבדכם הדברים נראים פשוטים בתכלית: אין לנו שום צורך לקבל "הסכמה" או "הכשר" מהנחש או מהפוחז או מכל מין אירופי לפסוק ממשנה-תורה, וכל הדוחַק של קאפח מיותר ואף משפיל ומבזה: מדוע עלינו להתאמץ לקבל גושפנקא מן המינים האירופיים הנבערים? ומִצדי שכל גדולי-האסלה למיניהם יצווחו השכם-והערב שאין לפסוק ממשנה-תורה, נו אז מה?

רבנו קובע ופוסק באופן מפורש נחרץ ברור ובהיר, שרצוי ואף חובה לפסוק הלכה למעשה מתוך ספרוֹ, ולתלמידי החכמים שלומדים באופן יסודי את דבריו אף הורה, שניתן לְדַמּוֹת מקרה מחודש להלכה מפורשת – ודי בהיתרו של איש האמת רבנו הרמב"ם כדי להתיר את שני הדברים בשׂופי. וכל החולק על דעתנו חולק על הרמב"ם, וכל החולק על הרמב"ם כחולק על חכמי המשנה והתלמוד, וכל החולק על פסיקותיהם של חכמי המשנה והתלמוד כחולק על התורה-שבעל-פה שניתנה לנו מפי הגבורה, והוא נמנה על המינים שמורידין ולא מעלין.

וכל מי שזיכהו הקב"ה להכיר את דרך האמת של הרמב"ם ופוסק הלכה מתוך ספרו משנה-תורה, זוכה ללכת בדרך הסלולה והישרה, דרך חכמי המשנה והתלמוד, דרך האמת הצדק והיושר. "מִי חָכָם וְיָבֵן אֵלֶּה נָבוֹן וְיֵדָעֵם כִּי יְשָׁרִים דַּרְכֵי יְיָ וְצַדִּקִים יֵלְכוּ בָם" (הושע יד, י).

ז. היאך רצוי לפסוק הלכה?

בפרק זה אדון מעט בשאלה האם עדיף לפסוק הלכה מתוך ספר פסקים כגון משנה-תורה או מתוך עיון בדיונים הלימודיים והוויכוחיים אשר מופיעים בתלמוד הבבלי והירושלמי.

ז.1. עדות מבית מדרשו של הרמב"ם

באיגרת שכתב אחד מבאי בית-המדרש של ר' אברהם בן הרמב"ם, הוא מספר, שר' אברהם סיפר על אדם שהיה נוכח בבית-המדרש של הרמב"ם, ובמהלך הלימוד הוא ביקש להביא ראיה מן התלמוד להלכה ששמע מפי הרמב"ם, וכך נאמר באיגרת (מבוא לספר המדע, עמ' כ):

"אמר ר' אברהם: כיוצא בזה אירע לרבנו הרמב"ם עם אחד [...] **שהיה מדמה שהוא עוסק בתלמוד,** וכאשר היה נוכח בבית-המדרש נאמרה שאלה בחיבור [=משנה-תורה], ואז פירשה הרמב"ם לתלמידים [...] ואותה השאלה נאמר בה משא ומתן בתלמוד, [ואז] העיר אותו העוסק בתלמוד לרבנו הרמב"ם, ורצה להביא עליה [על ההלכה] את מה שנאמר [עליה] בתלמוד, השיב לו הרמב"ם כך: **'אילו הייתה מטרתנו לבאר את החיבור [=משנה-תורה] בתלמוד לא חיברנו את החיבור'.** וּבָטְלוּ דברי האומר שאין ללמוד את החיבור עד שיבארוהו בתלמוד".

נמצא, שרבנו כבר השיב לשאלה זו. כלומר, אף שהוא כבר פסק בהקדמתו שיש לפסוק הלכות מתוך ספרו, עדיין היו שהתעקשו שלא להבין ולכן רבנו שב ואומר דברים מפורשים, ותשובתו כאן נאמרה בתמיהה: אם היה צורך לפרש את משנה-תורה באמצעות התלמוד – הוא לא היה מחבר את משנה-תורה, שהרי מטרת ספרו משנה-תורה היא לחסוך עמל ויגיעה מן הלומדים. ובסיום הדברים שם, כותב האיגרת מוסיף ותמה: היאך ייתכן שהדבר אשר לשונו קל וסגנונו פשוט (=משנה-תורה), לא יהיה ניתן להבינו אלא על ידי עיון בדברים קשים וסבוכים?

ז.2. היאך רצוי לפסוק הלכה?

רבנו לא היה הראשון שאחז בדעה זו, לפיה על החכמים וכל-שכן על החכמים בעיניהם לפסוק מפסקי הלכה ולא מן התלמוד, והיא מופיעה בתשובה שכתב ר' יוסף מיגאש (1077–1141) אשר נשאל על מי שפוסק מתוך תשובות הגאונים ואינו יודע מוצא הדין בתלמוד, והשיב: "דע, שהאיש הזה [=שפוסק מתוך פסקי הגאונים בתשובותיהם] ראוי להתיר לו להורות, מאנשים הרבה קבעו עצמם להוראה בזמננו [...] ואותם שמדמים להורות מעיון ההלכה ומחוזק עיונם בתלמוד הם שראוי למנעם מזה [...] אבל מי שמורה מתשובות הגאונים וסומך עליהם אף-על-פי שאינו יכול להבין בתלמוד הוא יותר הגון ומשובח" (שו"ת ר"י מיגאש, סימן קיד).

ואפילו בקרב הוזי ההזיות היו שהודו לזה, כנראה שלא ברצונם, וכך כתב חיים בן עטר (מרוקו ואלג'יר המאה הי"ח): "וכבר כתבתי בכמה מקומות דהרמב"ם בפסקיו סמך שיפסוק הפוסק

מספרו באין צורך לראות את הש"ס, כי ממנו [=ממשנה-תורה] תוצאות תורת האדם, וכפי זה **לא יָחוּשׁ לטעויות הנמשכות מדברי הש"ס** [...] ושמור לך בכל זה" (אחרון לציון, עמ' רלז). כלומר, פסיקת הלכה מתוך התלמוד עלולה לגרום לטעויות, לעומת זאת, פסיקת הלכה מתוך משנה-תורה היא הבטוחה ביותר, והפוסק לפיה הולך בדרך הסלולה הישרה והברורה.

אגב, בהלכות תלמוד תורה (ז, יא) רבנו פוסק: "מי שנידוהו בחלום [...] צריך עשרה בני אדם **ששונין הלכות** להתירו מנידויו [...] לא מצא מתירין לו עשרה **ששונין משנה,** לא מצא מתירין לו עשרה **שיודעין לקרות בתורה**", ומהלכה זו הננו למדים על סדר מעלות הלומדים והחכמים: שונה הלכות עדיף על שונה משניות, וכל-שכן שמי ששונה הלכות עדיף על-פני מי שמעיין בתלמוד, וכל-שכן כשמדובר בתלמוד המינות של ווילנא שמוציא את האדם מן העולם.

ח. עדויות היסטוריות שאכן פסקו כהרמב"ם

מן העדויות לקמן עולה בבירור שאין צורך להיות בקיאים בחדרי הגמרא כדי לפסוק הלכה מתוך משנה-תורה, וכן שפסיקת ההלכה לפי הרמב"ם הייתה רווחת מאד והִקיפה מדינות רבות.

ח.1. דוד בן זמרא

בקובץ תשובותיו של בן זמרא (ספרד, מצרים וארץ-ישראל, המאה הט"ז), נמצאות לפחות 26 תשובות שבהן נאמר שבארץ-מצרים נפסקה ההלכה לפי הרמב"ם, ועוד לפחות שבע תשובות שבהן נאמר שגם במדינות הסמוכות למצרים, כגון בארץ-ישראל, פסקו הלכה למעשה לפי פסקי הרמב"ם. וכך אומר קאפח במבואו לספר המדע (עמ' כב): "גם הרדב"ז העיד [...] על כל ארץ מצרים שהיא אתריה [=מקומו, כלומר מקום שבו פסקו לפי] דהרמב"ם, ונהגו על פיו, והאם כל ארץ מצרים היו בקיאים בחדרי הגמרא? [...] גם על ארץ ישראל העיד הרדב"ז שהיא אתריה דהרמב"ם ופסקו על פיו, וכלשונו 'והוא רבן של כל הגלילות [=הארצות] הללו'".

להלן לקט ציטוטים מתשובות בן זמרא בעניין הפסיקה בארץ מצרים:

1) "וכתב עלה [=עליה, כלומר על אותה שאלה] הרמב"ם [...] ואעפ"י שיש חולקים על הרב [=הרמב"ם] בזה, מכל מקום אתריה דמר הוא [=מקומו של הרמב"ם הוא, כלומר ארץ מצרים] וכבר קיבלוהו עליהם [=כמנהיג וכפוסק]" (קצב); **2)** "כיון שהרמב"ם ז"ל פסק [...] ונהגו כמותו, ואתריה דמר הוא" (רכט); **3)** "שְׁאלת [...] על מה סמכו טבחי [=שוחטי] העיר הזאת [...]. תשובה, סמכו [...] על הרמב"ם [...] ואתריה דמר הוא, וכל דבריהם עושים על פיו" (שכח); **4)** "מכל מקום למדנו מדבריו כוונת הרמב"ם ז"ל, שאנו רגילין לפסוק כמותו דאתריה דמר הוא" (שסט); **5)** "הלכך, לפי שיטת הרמב"ם ז"ל, דאית לן לפסוק כוותיה [=שיש לנו לפסוק כמותו] דאתריה דמר הוא" (תטו); **6)** "הלכך [...] הדבר ברור אצלי [...] שאין להוציא ממון שלא מדעת הרמב"ם ז"ל דאתריה דמר הוא" (תלג); **7)** "אין אנו רגילין לפסוק אלא כדעת הרמב"ם [...] ועל דעת הרמב"ם ז"ל אנו סומכין להלכה למעשה [...] דאתריה דמר הוא" (תקו); **8)** "ומ"מ אין אנו צריכין לכל זה, כי כהרמב"ם ז"ל יש לנו לפסוק וזה ברור מאד" (אלף קמ); **9)** "תשובה, הגם לכבוש את המלכה עמי בבית? דאתריה דהרמב"ם ז"ל הוא זה" (אלף קעו).

ויש דוגמות נוספות בתשובותיו: שלה, שסו, תקיח, תקלד, תקמז, תקנו, תשו, תתכה, תתצז, תתקלד, תתקסב, תתקסו, תתקצא, אלף ז, אלף יח, אלף רז, אלף רצז, אלף שפג. ועתה לציטוטים מתשובותיו בעניין הפסיקה בארצות הסמוכות למצרים ובראשן ארץ-ישראל:

1) "וכבר ידעת שכל דבר שהוא מחלוקת פוסקים אין בידינו כוח [...] וכל שכן כנגד דעת ר"ח והרי"ף והרמב"ם ז"ל שעליהם נהגו לסמוך בכל הגלילות [=הארצות] הללו" (רא); **2)** "בכל הגלילות הללו נהגו כהרי"ף והרמב"ם ז"ל" (רעד); **3)** "מ"מ הרמב"ם מאריה דאתרא הוא, וכבר קיבלו כל אלו הגלילות פסקי דינו" (תרד); **4)** "כבר ידעת שבכל מנהג הארץ הזאת [=מצרים] היא על-פי הרב והוא רבן של כל הגלילות הללו" (תשלא); **5)** "והוי יודע דמצרים אתריה דהרמב"ם ז"ל הוא, ולא מצי [=יכול] שום בעל דין לומר קים לי [=מקובלני] כפלוני גאון נגד דברי הרב [=הרמב"ם] ז"ל, וכן כל המלכות כֻּלּוֹ וכל ארץ תימן, וכן שמעתי שדנין בארץ המערב [=ספרד וצפון אפריקה] על פיו" (תתכה). בתשובה זו ישנה עדות לכך שגם הארצות שיחסית רחוקות ממצרים, דהיינו ספרד וצפון אפריקה פסקו הלכה לפי הרמב"ם; **6)** "אבל למעשה בכל הגלילות אשר פשטו פסקי הרי"ף והרמב"ם ז"ל" (אלף שסה); **7)** "וכל שכן שיש לנו לעשות כדברי הרב [=הרמב"ם], אשר סמכו עליו כל הגלילות הללו" (שני אלפים קז); **8)** "וראיתי לאחד מן האחרונים [כוונתו לקארו הקראי שהיה בארץ ישראל, ולמה שכתב בח'רבת יוסוף יו"ד ס"ס תא] [...] ואין זה נכון [...] דהרמב"ם ז"ל חייבין אנו לנהוג בכל חומרותיו, דאתריה דמר הוא, שהרי בכל זה המלכות קבלוהו עליהם לרב" (פירוש רדב"ז להרמב"ם, הלכות אבל יא, ג).

ח.2. מוסא אלשקר

בקובץ תשובותיו (ספרד, תוניס, יוון, מצרים וארץ-ישראל, המאות הט"ו–ט"ז), נמצאות לפחות שלוש תשובות שבהן נאמר שיהודי מצרים קיבלו עליהם את פסקי הרמב"ם, ולפחות ארבע תשובות שבהן נאמר שגם בארצות הסמוכות לארץ ישראל, וארץ-ישראל בראשן, כולן קיבלו עליהם את פסקיו הלכה למעשה. שלוש התשובות הראשונות הינן בעניין הפסיקה בארץ מצרים, והאחרונות הינן בעניין הפסיקה בארצות הסמוכות למצרים ובראשן ארץ-ישראל:

1) "כל שכן לדעת הרמב"ם ז"ל, שאנו דנין על פיו במקום הזה [=מצרים], ואתריה דמרן הוא" (יד); **2)** "ידוע הוא ומפורסם דמצרים אתריה דמרן הרמב"ם ז"ל הוא, ואחרי דברו לא ישנו, ואין דנין כל דיניהם אלא ע"פ דבריו" (טז); **3)** "תשובה, איברא [=אמת] וודאי דדעת הרמב"ם ז"ל [...] כמו שנהגו במקומנו זה דהוא אתריה דמרן [=הרמב"ם] ז"ל, ועל פיו יחנו ועל פיו יסעו [...] וכדי להעמיד דברי רבינו הרמב"ם ז"ל דמנהגא דילן במצרים כוותיה" (יח).

4) "עוד כתבתם ומי לנו גדול ממשה הוא אדוננו הרמב"ם ז"ל שמפיו אנו חיים בכל גליות ישראל, ובפרט בכל הארצות האלו [...] כי הרמב"ם ז"ל דרך אחרת יש לו, ולא דרכֵּכם דרכיו ולא מחשבותיכם מחשבותיו" (כו); **5)** "הנה לדעת הרמב"ם ז"ל שאנו דנין על פיו בכל הארצות האלו ואתריה דמרן ז"ל הוא" (סז); **6)** "וידוע הוא דכל הגלילות [=הארצות] האלו אתריה דמרן הרמב"ם ז"ל נינהו" (צו); **7)** "וידוע הוא דכל הגלילות האלו אתריה דמרן הרמב"ם ז"ל נינהו, ואין נוטין מדבריו ימין ושמאל, ובפרט מצרים שהייתה מקום מנוחתו ז"ל" (יד).

ח.3. יחיא צאלח "הצדיק"

בקובץ התשובות "פעולת צדיק" של יחיא צאלח (תימן, המאה הי"ח, ואיך העז לקרוא לעצמו 'צדיק'? אַיֵּה הענווה?), נאמר שארץ המערב, דהיינו ארץ-ישראל, ומצרים וארץ תימן, כולן קיבלו עליהם את פסקי הרמב"ם הלכה למעשה. והוא מוסיף, שגם במקום שנהגו לפסוק כקארו, בדינים שבהם קארו הקראי חרג מפסיקת הרמב"ם אין פוסקים כמותו, אלא פוסקים הלכה למעשה לאור משנה-תורה להרמב"ם, וכך אומר יחיא הרברבן בתשובתו (סי' רנא):

"דע, דארץ המערב [=כוונתו היא לארץ ישראל] ומצרים וארץ התימן אתריה דהרמב"ם הוא, **וזה גלוי ומפורסם בספרים ובפי כל.** וכתב השכ"ג [שיירי כנסת הגדולה, סימן קכח], דגם ארץ המערב אתריה דרבנו הב"י [=ח'רבת יוסף]. ולמדתי מהשכ"ג שם בהגהת הטור, דאם יש מחלוקת באיזה דין בין הרמב"ם ורב"י דנהיגינן כהרמב"ם אפילו באתריה דהב"י, ובשאר מילי דלא פליג הרמב"ם או שלא נזכר בדבריו ונזכר בדברי הב"י, נהיגינן כהב"י אף דשאר פוסקים פליגי עליה ע"ש. וזה דבר מוסכם גם מהסבראה בידינו קודם ראותי דברי השכ"ג".

ט. עדויות נוספות לפסיקה כהרמב"ם

במבואו לספר המדע (עמ' כב) קאפח מוסיף וכותב כך:

"ידועה היא התקנה שהייתה בטולדו [=עיר במרכז ספרד] שלא יורה ושלא יפסוק שום אדם נגד הרמב"ם. וכך ארצות קאסטיליא [=חבל ארץ בצפון ומרכז ספרד] ותוניס, וכמו שכתב הרב אברהם זכות [ספרד, המאה הט"ו] [...] וז"ל: 'ומשיצאו חיבוריו אלה [=של הרמב"ם] ונתפשטו בכל גלויות ישראל, הסכימו כל ישראל לנהוג בהם ולעשות על פיהם בכל דיני התורה' [ספר יוחסין עמ' קכד]. [...] וכתב יעקב פראג'י [מצרים המאות הי"ז והי"ח]: 'שאנו מקובלים מגאוני מצרים ומחכמי המערב, שכל הקהילות שמסוף המערב, וארץ מצרים, וארם נהריים, וארם צובה, ופרס, ותימן, כולם קבלו עליהם להתנהג על פי חיבור הרמב"ם' [בשו"ת שלו, נט]".

וביחס לתימן כתב חיים שבתי (יוון, המאות הי"ו והי"ז): "ותו איכא למימר שבאותם המקומות [שנהגו כרבנו הרמב"ם] יש להם לעשות כן לכתחילה וכשר הדבר, שידוע שבכל ארץ תימן קיבלו עליהם דברי הרמב"ם ז"ל בכל דיני התורה כמשה מפי הגבורה [...] לכן נראה לי שבאותם המקומות שנפסקה להלכה ופוסקים כהרמב"ם [...] אין לחוש כלל [...] אף-על-פי שבמקומותינו נהגו להחמיר" (תשובתו הובאה בפירושו של קאפח להלכות גירושין ט, כה).

והנה עוד כמה דוגמות אחרונות:

1) כתב שמואל די מדינה (יוון, המאה הט"ז): "ואפילו שאין ספק שגדול כבוד הרא"ש [אבו ינקי הנחש], מכל מקום, דבר תמוה מאד לסמוך על זה במקום שהרמב"ם גדול כבודו ביתר שׂאת, וכל שכן [...] בארץ ישראל אשר שם נוהגים לסמוך על דבריו" (בשו"ת שלו, קצג).

2) כתב משה בן יוסף טראני (ארץ ישראל, המאה הט"ז): "כי כן מנהג העיר פה צפת [...] בין תושבי העיר, ואנחנו הספרדים ושאר הלשונות שבאנו פה, באותם השנים נמשכנו אחר

המנהג [...] וגם לפסוק בכל הדינים כדעת הרמב"ם [...] וכיון שאנחנו פוסקים בכל הדינים כהרמב"ם ז"ל, גם בזה אנחנו חייבים ללכת אחריו בדין זה" (בשו"ת שלו, ח"ג, סימן נו).

3) כתב מוסא אלשיך (ארץ-ישראל, המאה הט"ז): "כי הרמב"ם ז"ל הוא מריה דאתרא [=רב המקום] וכל גבולותינו נמשכים אחריו" (בשו"ת שלו, צו); **4)** כתב לוי בן חביב (ארץ-ישראל, המאה הט"ז) בשו"ת סי' יב: "כתב הרמב"ם [...] ואף כי יקשה לנו על דבריו מתוך שיטת התלמוד המפורסם אצלנו, ראוי והגון לנו לתלות החיסרון במיעוט הקפתנו והשׂגתנו, וחייבים אנו לקבל דבריו מבלי שנהרהר אחריו, כי ליבו פָּלֵב האריה בהקפת התלמוד בבלי וירושלמי תוספתא ספרי וספרא ואגדתא [...] ואנו בעוונותינו נסתרה מעינינו למיעוט הספרים ולקוצר השגתנו, ואילו היה הרב לפנינו היה פותח לנו פתח רחב יותר מפתחו של אולם".

5) כתב שלמה כהן (יוון המאה הט"ז), וזה לשונו: "ואיברא [=ואמת] דקושטא דמלתא [=שלפי האמת] היא, דאין לדחות דברי הרמב"ם בשום מקום, אף-על-פי שיקשה לנו על דבריו מתוך שיטת הגמרא המפורסם אצלנו" (בשו"ת שלו, חלק ב, סימן קצו).

וכולם לא ידעו ולא יבינו בחשכה יתהלכו, כי כולם חשבו שמשנת רבנו היא עניין טכני של אסור ומותר, ובראש הכסילים והצבועים עמד קארו הקראי, אשר מחקתי ממאמר זה את המקומות שבהם הוא הטיף לפסוק כמו הרמב"ם, כי כולם והוא בראשם, עושים מעשה זמרי ומבקשים שכר כפנחס – כולם זועקים שיש לפסוק כמו הרמב"ם בעוד שהם מחקו ודרסו ורוצצו את כל יסודות הדת המחשבתיים, הוציאו את כל הלכות ספר המדע מן התורה-שבעל-פה, ואף כרעו אפיים ארץ והשתחוו לבית מדרשו של שר"י ותלמידיו, והחדירו את כל הזיותיהם המאגיות-פגאניות לדת משה. ועל-כן, כולם הם בגדר מינים ארורים שדינם "מורידין ולא מעלין", ובגדר המתעים את העם אחרי ההבל שיש לנהוג עמם באכזריות, והבאתי את דברי כל השוטים הללו משתי סיבות בלבד: מפני שכבר הבאתים במאמר המקורי, וכן כדי שדבריהם ישמשו כעדות היסטורית בלבד, אך הלכה למעשה, אין אנחנו זקוקים למינים הארורים הכסילים הללו.

סוף דבר

כל בר דעת מבין שאין צורך להיות בקיאים בחדרי הגמרא כדי לפסוק הלכה מתוך משנה-תורה, וכן שפסיקת הלכה מתוך משנה-תורה הינה חובה לכל עם-ישראל, לגדולים ולקטנים, בשל היותו תמצית פסקי הסנהדרין בתקופת חכמי המשנה והתלמוד. זאת ועוד, פסיקת ההלכה לפי רבנו הרמב"ם הייתה ההלכה הרווחת במשך תקופות ארוכות והקיפה מדינות רבות.

וראוי להזכיר שוב את חזונו של רבנו: "וכל מה שתיארתי לך על מי שלא יקבלוהו [את משנה-תורה] כראוי לו, אין זה אלא בדורי אבל בדורות הבאים כאשר תסתלק הקנאה ותאוות השׂררה יסתפקו כל בני-ישראל בו לבדו**, ויוזנח כל שזולתו בלי ספק,** פרט למי שמחפש דבר להתעסק בו כל ימי חייו ואף על פי שלא ישיג תכלית". וככל שעם-ישראל יתקרב לדרך האמת שסלל הרמב"ם, כך הוא יתקרב להגשמת ייעודו הרוחני, "כִּי הִוא חָכְמַתְכֶם וּבִינַתְכֶם לְעֵינֵי הָעַמִּים אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּן אֵת כָּל חֻקִּים הָאֵלֶּה וְאָמְרוּ רַק עַם חָכָם וְנָבוֹן הַגּוֹי הַגָּדוֹל הַזֶּה" (דב' ד, ו).

דברים לזכרו של אבא מרי יוסף דחוח–הלוי

"וַיַּעַשׂ הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר וְהָאֱמֶת לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהָיו" (דה"ב לא, כ).

אבי מרי, יוסף דחוח-הלוי ע"ה נפטר ביום חמישי כ באייר תש"ף, הלווייתו נערכה אור ליום שישי בשעה 22:00 בבית העלמין הישן בחדרה.

אבי מרי ניחן באישיות נפלאה ומופלאה, הוא זכה לקנות ולשכלל גם מעלות מידותיות וגם מעלות הגיוניות. ממעלותיו המידותיות היו ענווה, מתינות, נדיבות, מסירות, התמדה, יושר, חריצות, אורך רוח, רגישות, חמלה, הכלה, הבנת הזולת, חברות נאמנה, ועוד. וממעלותיו ההגיוניות היו ישרות מחשבה, שִׂכלתנות, תפישה מהירה, כושר ניתוח מבריק, יכולת ביטוי מופלאה, זיהוי הבחנה ואבחנה, הבנה מעמיקה ומקיפה, תבונה ייחודית, ועוד.

בדברים אלה מבקש אני לעמוד על שלושה היבטים באישיותו של אבא מרי, אשר דומני הינם היסודות המרכזיים למכלול מידותיו הטובות, לאישיותו המכוננת, ולפעלו האנושי ההיסטורי. שני ההיבטים הראשונים נוגעים לפעלו הציבורי והאחרון נוגע לפעלו המשפחתי והאישי.

ההיבט הראשון שאפיין את אבא מרי הינו שילוב נדיר בין אהבת האמת ורדיפת הצדק לבין אהבת האדם. ישנם לא מעטים אשר אוהבים את האמת והצדק, וישנם לא מעטים אשר הינם אוהבי אדם, אך שילוב של שני המאפיינים הללו הוא נדיר מאד. שופט ודיין די לו לשפוט בצדק את בעלי הדין הניצים העומדים לפניו, אך הוא לא מחויב לדאוג לצרכיהם הרגשיים. ברם, מצאנו אצל משה רבנו כי הוא שפט בצדק דלים ועשוקים ואף דאג למצוקתם הרגשית, מתוך אהבה עמוקה ועצומה לכל אדם באשר הוא אדם, ומתוך אהבת ה' יתעלה שבראם.

כאשר משה רבנו בורח ממצרים למדין מפני פרעה ומפני האנשים אשר קמו להורגו, הוא מגיע לבאר מים: "וַיִּבְרַח מֹשֶׁה מִפְּנֵי פַרְעֹה וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ מִדְיָן וַיֵּשֶׁב עַל הַבְּאֵר" (שמ' ב, טו). במהלך ישיבתו על הבאר, הוא רואה את שבע בנותיו של יתרו כהן מדין אשר הגיעו לבאר והחלו להשקות את צאן אביהן. לפתע, מגיעים רועים אחֵרים, והם מגרשים את שבע בנותיו של יתרו: "וַיָּבֹאוּ הָרֹעִים וַיְגָרְשׁוּם" (שמ' ב, יז). משה רבנו מתבונן בעוול שמתרחש לנגד עיניו והוא אינו מסוגל להיוותר אדיש, משה רבנו קם ומגרש את אותם רועים אכזריים, למרות שהוא רחוק מאד מביתו וזר יחידי ובודד בארץ נכריה: "וַיָּקָם מֹשֶׁה וַיּוֹשִׁעָן" (שם).

לכאורה, סוף פסוק, משה רבנו מילא את חובתו המוסרית כלפי היושר והאמת, הוא גירש את כל הרועים הזדים, אִפשר לבנות יתרו לגשת אל הבאר, ועשה מעל ומעבר ולפנים משורת הדין לכל הדעות. ברם, משה רבנו ע"ה לא הסתפק באהבת האמת ורדיפת הצדק, נאמר בהמשך הפסוק שהוא לא רק קם והושיע את בנות יתרו, אלא גם הִשקה את צאנם! והנה הפסוק: "וַיָּקָם מֹשֶׁה וַיּוֹשִׁעָן וַיַּשְׁקְ אֶת צֹאנָם". ולא ברור לכאורה, מדוע משה רבנו ע"ה ראה לנכון גם להשקות את צאנם? וכי לא היה די בכך שהוא סיכן את נפשו וגירש רועים אכזריים במדבר? האם מישהו היה יכול לבוא אליו בטענות מדוע הוא לא השקה את צאן בנות יתרו?

ברם, משה רבנו ניחן לא רק במידת אהבת האמת ורדיפת הצדק, אלא גם באהבת האדם! הוא לא היה מסוגל לנהוג באדישות כאשר הוא ראה את הפגיעה הרגשית החמורה שנפגעו אותן שבע הבנות, אשר גורשו כנראה תוך כדי השפלות חרפות וביזיונות, ואולי אף הייתה סכנה ממשית לכבודן ולצניעותן, שהרי הגויים נמשלו כבהמות נדמו. ומשה רבנו, כאשר ראה לנגד עיניו את העלבון ההשפלה והפגיעה הרגשית של אותן הבנות, נחלץ לעזרתן גם בתחום הרגשי והאנושי, במטרה לשקם את כבודן ואת הרגשתן שהושפלו עד עפר. ולכן, הוא לא הסתפק בהשכנת הצדק והיושר על מכונו הטהור, אלא גם בהשקטת המיית נפשן העשוקה.

כך היה אבי מרי ע"ה, הוא לא רק פעל את פעולותיו מתוך אהבת האמת ורדיפת הצדק, אלא גם מתוך אהבה עמוקה לכל אדם באשר הוא אדם. כאשר הוא סייע לאדם יחידי או לכלל הנדכאים העניים והנחשלים הוא עשה זאת מתוך הבעת רגשי אהבה וידידות עמוקים, כמעט בלתי נתפשׂים, לאותם בני האדם. כלומר, עצם עובדת היותם נדכאים עשוקים וחלשים, די היה בה כדי להילחם בעבורם ולאהוב אותם אהבת נפש עזה, אהבה שמטרתה לשקם את כבודם העצמי ולרומם את רוחם השפלה. והנה נבואתו של ישעיה (נז, טו) אשר כֹּה מיטיבה לתאר את אישיותו ההיסטורית של אבא מרי ע"ה: "כִּי כֹה אָמַר רָם וְנִשָּׂא שֹׁכֵן עַד וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ מָרוֹם וְקָדוֹשׁ אֶשְׁכּוֹן וְאֶת דַּכָּא וּשְׁפַל רוּחַ, **לְהַחֲיוֹת רוּחַ שְׁפָלִים וּלְהַחֲיוֹת לֵב נִדְכָּאִים**".

"לָשׁוּם שְׁפָלִים לְמָרוֹם וְקֹדְרִים שָׂגְבוּ יֶשַׁע" (איוב ה, יא).

ההיבט השני נוגע למאפיין נוסף באישיותו הציבורית של אבא מרי, אבי פעל את פעולתו לשם שמים לחלוטין! כלומר מתוך אהבת ה' טהורה זכה ונקיה! לא למחצה וכמובן לא לשליש או לרביע. הוא לא ביקש לעצמו שׂררה או כבוד או שלטון או משׂכורות או טובות הנאה. הוא פעל את מפעלו ההיסטורי חדור באהבה לה' יתברך, ולכן הוא לא היה זקוק לשום דבר מעבר לאהבה זו. לפיכך, אם כתב-העת שהוציא במשך למעלה מיובל שנים נקלע למצוקה כלכלית, הוא הכניס את ידו לכיסו הפרטי הדל והוציא משם את הכסף הנדרש להוצאת העיתון, אשר היה שופר לכל הנדכאים הנחשלים והמנוחשלים שנמנו בעיקר על בני עדות-המזרח.

ובמלים אחרות, יחד עם אהבת האמת ורדיפת הצדק, ויחד עם אהבת האדם, בערה בקרבו של אבי מרי אהבה עצומה לבורא-עולם! אהבה אשר רוממה אותו לפסגות הגבוהות ביותר של עבודת ה', אהבה טהורה זכה וברה אשר כֹּה נעדרת בימינו מקרב מנהיגי הממסד הדתי והציבורי והפוליטי והשלטוני, אשר מצֻוים יותר מכל על שנאת הממון ואהבת האמת ובורא-עולם. אך לצערנו הרב, רובם ואולי אף כולם הינם גדולי רודפי השלמונים וההבלים וטובות הנאה, ולא שתו לבם לתוכחתו של מיכה הנביא (ג, יא): "רָאשֶׁיהָ בְּשֹׁחַד יִשְׁפֹּטוּ וְכֹהֲנֶיהָ בִּמְחִיר יוֹרוּ וּנְבִיאֶיהָ בְּכֶסֶף יְקֹסֵמוּ וְעַל יְיָ יִשָּׁעֲנוּ לֵאמֹר הֲלוֹא יְיָ בְּקִרְבֵּנוּ לֹא תָבוֹא עָלֵינוּ רָעָה".

וגם בתבונה זו דומה הוא אבא מרי למשה רבנו ואף לאברהם אבינו ולשמואל הנביא, ועוד, אשר אהבו את ה' יתעלה באמת ובלבב שלם וסירבו ליהנות מדת האמת ואפילו במעט שהותר. הם התנגדו בתוקף לקבל ממון ואף לימדו אותנו שיש בכך קידוש ה': **אברהם אבינו –** "אִם מִחוּט וְעַד שְׂרוֹךְ נַעַל וְאִם אֶקַּח מִכָּל אֲשֶׁר לָךְ" (בר' יד, כג); **משה רבנו –** "לֹא חֲמוֹר אֶחָד מֵהֶם נָשָׂאתִי

וְלֹא הֶרְעוֹתִי אֶת אַחַד מֵהֶם" (במ' טו, טז); **שמואל הנביא –** "אֶת שׁוֹר מִי לָקַחְתִּי וַחֲמוֹר מִי לָקַחְתִּי וְאֶת מִי עָשַׁקְתִּי אֶת מִי רַצּוֹתִי וּמִיַּד מִי לָקַחְתִּי כֹּפֶר" (ש"א יב, ג).

לסיכום שני ההיבטים הראשונים, היו באבי מרי ע"ה שלושה אדנים של טהרה וקדושה אמיתית: אהבת האמת ורדיפת הצדק, אהבת האדם, ואהבה עצומה ונדירה מאד לבורא-עולם. וראוי לחתום את שני ההיבטים הציבוריים הייחודיים הללו בשיר שכתב על אבא מרי המשורר הדגול רצון הלוי ז"ל, והנה השיר לפניכם (השיר נכתב בסיוון תשס"ה):

ליוסף דחוח-הלוי נ"י

יְהִי רָצוֹן יוֹסֵף שֶׁתּוֹסִיף / שְׁנוֹת זְרִיעָה וְאָסִיף
וְאֵל עֶלְיוֹן לִבְרָכָה יָקִים / כָּל מִשְׁאֲלוֹתֶיךָ בַּ"אֲפִיקִים"
סָלַלְתָּ דֶּרֶךְ בְּאוֹר הַלֵּב / נֶאֱזַרְתָּ כֹּח בִּנְתִיב הַכְּאֵב
פָּעַלְתָּ מִפְּעָלְךָ לְלֹא חְמוּשׁ / הִכּוֹן יִכּוֹן אֵיתָן לֹא יָמוּשׁ
דּוֹר לְדוֹר יַבִּיעַ אֹמֶר / בַּאֲפִיקֶיךָ רוּחַ וְחֹמֶר
חוֹנַנְתָּ מֵאֵל לְהוֹצִיא לָאוֹר / אֱמֶת מֵהַחֹשֶׁךְ וְלַהַב מֵהַכְּפוֹר
וְאֵל שַׁדַּי יוֹסִיף לְלֹא דַּי / נִבְעֵי חַסְדּוֹ וְכֹה לֶחָי
חָלְפוּ שְׁנוֹת דּוֹר וְהִנֵּה הִנּוֹ / "אֲפִיקִים" הֹוֶה וּמֵנִיב רְנָנוֹ

ההיבט השלישי נוגע לפן המשפחתי והאישי באישיותו של אבא מרי, אבי מרי היה אבא נפלא וייחודי, ואם חשבתם שפעילותו הציבורית העיבה על אהבתו למשפחתו, לא כן הדבר, להיפך, אבא מרי העניק לנו משפע טובו ולא חשׂך כל מאמץ ויגיעה בחינוכנו ובטיפוחנו. הוא הקדיש את חייו למען הציבור ולמען המשפחה, לא נהה אחרי טובות-ההנאה ולא נטה אחרי תענוגות העולם-הזה, כל חייו היו מוקדשים לאהבת האמת, לאהבת האדם, לאהבת ה', ולאהבת המשפחה. הוא השקיע את כל נפשו ומאודו בכל אחד ואחד מבניו באופן שווה, והתאים את דרכי החינוך לכל אחד ואחד מבניו כפי אופיו, הלך מחשבתו, שאיפותיו ורגשותיו.

קשה לי עד מאד להיפרד מאבי, וכמה שהשתדלתי והכנתי את עצמי ליום הבלתי-נמנע הזה, עדיין קשה לי, באופנים שבלתי ניתן לתאר אותם ולהעלות אותם על הכתב. עיניי שותתות דמעות, על אבי מרי איש חמודות אשר אהבתיו אהבת נפש. כל-כך יקר בעיניי היה אבא, עד שהיה קשה לי מאד לקבל מרות בתקופת בית-הספר, כי כמעט כל מורה שעמד לנגד עיניי לא התקרב כהוא-זה למידותיו המשוכללות והנעלות של אבא מרי, לחוכמתו, להבנתו, ולחמלתו עלי. מעולם, אבל מעולם, לא ראיתי את אבי כועס על אמי ע"ה או אפילו עלינו, בניו, מעולם לא הרים את קולו בביתו, ולעולם פתר את כל הקשיים והמשברים בשקט ובדממה.

זכורני שסיפרו בשבעת ימי האבלות שאבי מרי התארח אצל אחד מקרובי המשפחה בשבת, ובמהלך תפילת ערבית של שבת הוא ישב מאחורי אותו קרוב, עטוף בטלית כמנהג יהודי תימן. ברם, אותו קרוב שישב לפני אבא מרי נהג להתעטף כמנהג אשכנז, וכך נהגו כל אנשי בית-הכנסת באותו המקום. כאשר הסתובבו אנשי בית-הכנסת בעת אמירת "בואי כלה" לעבר פתח בית-הכנסת והפנו את אחוריהם להיכל, ראה אותו קרוב-רחוק את אבא מרי מעוטף

בטלית כמנהג יהודי תימן הקדום. הוא החל לצרוח עליו לפני כל אנשי בית-הכנסת ואף טען שהוא חוטא חטא גדול לאלהים! אבי מרי שתק עד שהכלב הנובח הזה סיים את צרחותיו, ואז אמר לו: "אתה צודק, טעיתי", ופרש את טליתו על כתפיו כמנהג המאוחר של השאמי.

וזו רק דוגמה אחת מני רבות לאישיותו הכבירה של אבא מרי, ומי שמכיר אותו יודע עד כמה הסיפור הזה מיטיב לתאר את אישיותו וענוותנותו. ולא רק בבית-הכנסת ובמקומות ציבוריים, אף יותר מכך וביתר ענווה נהג בביתו, עם אמי ע"ה ועם בניו ועם כל באי ביתו.

ישתבח ויתהדר ויתרומם שמו יתעלה שזיכה אותנו לאב היסטורי שכזה, ואוי לנו שאיבדנו אותו, ועתה אנחנו נאלצים לחשב את מסלול חיינו בלעדי אישיותו האדירה שתסוכך על מעשינו ורגשותינו. אוי לה לעדת יהודי תימן אשר איבדה מנהיג אמיתי אשר אהבה באמת ובתמים ובלבב שלם. אוי להם לכל אותם נדכאים ועשוקים, חלשים נחשלים ומנוחשלים, אשר איבדו את האדם שעודדם ללא לאות, ריפא את נפשם, זעק את זעקתם, כאב את כאבם, וראה בהם אֶחָיו ואחיותיו בניו ובנותיו, לא פחות מבניו יוצאי חלציו ששמו נקרא עליהם.

אך "מִי גֶּבֶר יִחְיֶה וְלֹא יִרְאֶה מָוֶת יְמַלֵּט נַפְשׁוֹ מִיַּד שְׁאוֹל סֶלָה" (תה' פט, מט), ועלי להיפרד ממך אבי האהוב, אבי הנעים והעדין, האמיץ והישר, אשר שכלל את תבונתו הרגשית לאמנות נפלאה דקה עדינה, מדהימה ביופייה, מרפאת את הנפש במגעה ובמבטה.

ובמה איפרד ממך אבי היקר? וביצד? כיצד אתמצת את מסכת חייך האנושית למילות פרידה כל-כך קצרות וכל-כך כואבות ומייסרות? ובכן, דומני שאמי מורתי ע"ה, אשה יראת ה' היא תתהלל, הטיבה בחוכמתה ובתבונתה לתמצת את פעלך ואישיותך, היא תיארה אותך תמיד במלים: "איש היסטורי". לכן אפוא, שלום לך אבא מרי, שלום לך **אבא ואיש היסטורי!**

וכך נכתב על קברו של אבא מרי ע"ה:

פ"נ, אוהב האמת ורודף הצדק
אבינו היקר, המורה והמחנך הסופר והמשורר
אשר הקדיש את חייו לאהבת ה' ולאהבת האדם
ופעל לחם ונאבק למען עדות-המזרח לשם שמים

ר' **יוסף דחוח-הלוי** ע"ה
טו בתמוז תר"ץ – כ באייר תש"ף

סָלַלְתָּ דֶּרֶך בְּאוֹר הַלֵּב / נֶאֱזַרְתָּ כֹּח בִּנְתִיב הַכְּאֵב
פָּעַלְתָּ מִפְּעָלְךָ לְלֹא חִמּוּשׁ / הִכּוֹן יִכּוֹן אֵיתָן לֹא יָמוּשׁ
דּוֹר לְדוֹר יַבִּיַע אֹמֶר / בַּאֲפִיקֶיךָ רוּחַ וְחֹמֶר
חוֹנַנְתָּ מֵאֵל לְהוֹצִיא לָאוֹר / אֱמֶת מֵהַחֹשֶׁךְ וְלַהַב מֵהַכְּפוֹר

נשמתך הטהורה צרורה בצרור החיים
והשׂגתך הזכה קשורה בצור העולמים

אשׂגבהו כי ידע שמי

מזמור צא בתהלים מתאר את ההגנה המוחלטת שהקב"ה מעניק ליראיו, וכך נאמר בו: "יֹשֵׁב בְּסֵתֶר עֶלְיוֹן בְּצֵל שַׁדַּי יִתְלוֹנָן, אֹמַר לַיְיָ מַחְסִי וּמְצוּדָתִי אֱלֹהַי אֶבְטַח בּוֹ, כִּי הוּא יַצִּילְךָ מִפַּח יָקוּשׁ מִדֶּבֶר הַוּוֹת, בְּאֶבְרָתוֹ יָסֶךְ לָךְ וְתַחַת כְּנָפָיו תֶּחְסֶה צִנָּה וְסֹחֵרָה אֲמִתּוֹ. לֹא תִירָא מִפַּחַד לָיְלָה מֵחֵץ יָעוּף יוֹמָם, מִדֶּבֶר בָּאֹפֶל יַהֲלֹךְ מִקֶּטֶב יָשׁוּד צָהֳרָיִם, יִפֹּל מִצִּדְּךָ אֶלֶף וּרְבָבָה מִימִינֶךָ אֵלֶיךָ לֹא יִגָּשׁ, רַק בְּעֵינֶיךָ תַבִּיט וְשִׁלֻּמַת רְשָׁעִים תִּרְאֶה. כִּי אַתָּה יְיָ מַחְסִי עֶלְיוֹן שַׂמְתָּ מְעוֹנֶךָ. לֹא תְאֻנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה וְנֶגַע לֹא יִקְרַב בְּאָהֳלֶךָ. כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָךְ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ, עַל כַּפַּיִם יִשָּׂאוּנְךָ פֶּן תִּגֹּף בָּאֶבֶן רַגְלֶךָ, עַל שַׁחַל וָפֶתֶן תִּדְרֹךְ תִּרְמֹס כְּפִיר וְתַנִּין. כִּי בִי חָשַׁק וַאֲפַלְּטֵהוּ אֲשַׂגְּבֵהוּ כִּי יָדַע שְׁמִי, יִקְרָאֵנִי וְאֶעֱנֵהוּ עִמּוֹ אָנֹכִי בְצָרָה אֲחַלְּצֵהוּ וַאֲכַבְּדֵהוּ, אֹרֶךְ יָמִים אַשְׂבִּיעֵהוּ וְאַרְאֵהוּ בִּישׁוּעָתִי".

נחל אפוא לפרשו לאור פירושו של רס"ג: הפסוק הראשון מתאר את האדם ישר-הלבב אשר משתוקק וכוסף אל ה' יתעלה. אדם זה מתואר כמי שיושב במקום שבו הקב"ה מסתיר אותו מכל רע דהיינו כמי שמצוי תחת הגנת ה' יתעלה: "יֹשֵׁב בְּסֵתֶר עֶלְיוֹן בְּצֵל שַׁדַּי יִתְלוֹנָן". רס"ג מפרש, כי דוד המלך פונה אל האדם ישר-הלבב ואומר לו: "אתה היושב בסתר העליון והנשען בצל שדי". כלומר, מטרתו של דוד המלך היא לחזק את האדם ישר-הלבב, הואיל והגיעה שעת מבחן, שעת משבר, שעת צרה וצוקה: "כִּי בָאוּ בָנִים עַד מַשְׁבֵּר וְכֹחַ אַיִן לְלֵדָה" (יש' לז, ג).

ולכן דוד מוסיף ואומר לאותו אדם ישר-לבב: "אֹמַר לַיְיָ מַחְסִי וּמְצוּדָתִי אֱלֹהַי אֶבְטַח בּוֹ". כלומר, הנני פונה אליך ואומר לך את הדברים הללו בשם ה' יתעלה "שהוא מחסי ומצודתי ואלהי אשר אבטח בו", כלשון רס"ג שם. וכוונת דוד המלך לומר, שכל הדברים שהוא יאמר בהמשך המזמור נאמרו מתוך ניסיון שנתנסה בו, ושבכל הניסיונות הללו הקב"ה הציל אותו ושמר עליו מכל רע. ובמלים אחרות, דוד המלך מחזק את דבריו בכך שהוא מגלה שהם נאמרו מתוך ניסיון אישי.

ועתה מתחיל דוד המלך ע"ה בסדרת דברי החיזוק והעידוד לאותו אדם ישר-לבב:

"כִּי הוּא יַצִּילְךָ מִפַּח יָקוּשׁ מִדֶּבֶר הַוּוֹת, בְּאֶבְרָתוֹ יָסֶךְ לָךְ וְתַחַת כְּנָפָיו תֶּחְסֶה צִנָּה וְסֹחֵרָה אֲמִתּוֹ", ופירש רס"ג שם: "כי הוא יצילך מפח יוקש ודבר מזיק, ויסך עליך כעוף המיסך באברתו ומחסה בכנפיו, ואמיתתו לך כצינה ותריס". דוד המלך מבטיח אפוא לעבד הצדיק, שהקב"ה יציל אותו מכל מכשול ונזק, ואף יגן וישמור עליו כמו שעוף מסוכך בכנפיו על היקר לו. ומעניין מאד המשך דברי רס"ג: "ואמיתתו לך כצינה ותריס", כלומר השקפות האמת והצדק וידיעתך והשׂגתך אותו, הם אלה אשר יהיו לך מגן ותריס בפני הפורענות, ובהמשך עוד יפותח הרעיון הזה.

"מְשֹׁךְ חַסְדְּךָ לְיֹדְעֶיךָ וְצִדְקָתְךָ לְיִשְׁרֵי לֵב" (תה' לו, יא). בפסוקים הבאים דוד מתאר פגעים קשים מאד, והמכנה המשותף לכולם הוא פחד ואימה נוראה שמתלווים לאותם אירועי מוות המוניים מצמררים. ברם, דוד מבטיח לעבד ה' שכל הפגעים המבהילים והמחרידים הללו לא יעשו עליו שום רושם: "לֹא תִירָא מִפַּחַד לָיְלָה מֵחֵץ יָעוּף יוֹמָם, מִדֶּבֶר בָּאֹפֶל יַהֲלֹךְ מִקֶּטֶב יָשׁוּד צָהֳרָיִם, יִפֹּל מִצִּדְּךָ אֶלֶף וּרְבָבָה מִימִינֶךָ אֵלֶיךָ לֹא יִגָּשׁ, רַק בְּעֵינֶיךָ תַבִּיט וְשִׁלֻּמַת רְשָׁעִים תִּרְאֶה".

העניין הראשון שנזכר בין הפגעים הוא הפחד-החרדה שבדרך-כלל יותר חזקה בשעות הלילה האפלות. דוד המלך מבטיח לאדם ישר-הלבב שהוא לא יסבול מן הפחד המשתק בלילה, ולא מן החץ שעלול לפלח את ליבו ביום, ולא מן הַדֶּבֶר המתהלך באפלה, ולא מן הקטב-המוות שמפיל חללים בצהריים (רס"ג פירש קטב – מוות).

נתמקד לרגע בפסוק: "מִדֶּבֶר בָּאֹפֶל יַהֲלֹךְ מִקֶּטֶב יָשׁוּד צָהֳרָיִם" פסוק זה מתאר את המגיפה כמלאך מוות אימתני אשר מהלך ואורב באפלת הלילה וגם לאור היום, כלומר אין שעות שבו הוא נח מלהפיל חללים, ואף אין שום אדם אשר מסוגל לראותו או להימלט מפניו.

כאמור, דוד המלך מבטיח לאדם ישר-הלבב, שמי שבוטח בהקב"ה, מי שלא מסלק את הקב"ה מדעתו, הקב"ה יציל אותו מכל הנגעים ומכל החרדות והפחדים: "לֹא תִירָא מִפַּחַד לָיְלָה מֵחֵץ יָעוּף יוֹמָם". הפחד בלילה, הפחד מן החץ המשחית, הפחד מן המגיפות, הפחד משדה הקרב במלחמה, כל אלה פחדים גדולים ועצומים מאד, אשר עלולים לשתק את האדם במוראם.

ברם, כל החרדה והאימה והאפלה הגדולה והמבעיתה הזו אינן מנת חלקו של האדם ישר-הלבב, שהרי דוד מבטיח לו: "יִפֹּל מִצִּדְּךָ אֶלֶף וּרְבָבָה מִימִינֶךָ אֵלֶיךָ לֹא יִגָּשׁ, רַק בְּעֵינֶיךָ תַבִּיט וְשִׁלֻּמַת רְשָׁעִים תִּרְאֶה". כלומר, האדם הירא והבוטח שיודע את בוראו, יפסע בשלוות נפש בעוד אלפים ורבבות של בני אדם נופלים מימינו ומשמאלו, ואליו מלאך המוות לא ייגש...

ולא רק שמלאך המוות לא ייגש אליו ואפילו לא יחריד אותו, הוא יזכה לראות בישועתו של הקב"ה! שהרי הוא יראה בשילום העונש לרשעים, אותם רשעים ארורים אשר מיררו את חייו וחרשו על גבו וביקשו להפילו בפחים ובמצודים, אותם הרשעים יפלו עתה מימינו ומשמאלו! וכמו שאומר רס"ג שם בפירושו: "רק תראה אותם בעיניך [כלומר תראה את נזקי האסונות בעיניך מבלי שיזיקו לך, ומה שעוד תראה הוא כיליון הרשעים:] וכיליון הרשעים תראה".

הסיבה הפשוטה לשמירתו ולהצלתו ולתשועתו של אותו אדם ירא ה' וטהור לבב, היא: "כִּי אַתָּה יְיָ מַחְסִי עֶלְיוֹן שַׂמְתָּ מְעוֹנֶךָ". ופירש שם רס"ג: "כיוון שאמרת לה' אתה מחסי, ושמת את העליון מעונך [דהיינו מבטחך]". כלומר, מי שבבל העיתים שם את ה' למבטחו, ייקל עליו גם בתקופה של חושך ואימה נוראה ומבעיתה להתחבר ואף לחזק את מבטחו בבורא-עולם.

ולכן, כיוון ששמת את ה' למבטחך, "לֹא תְאֻנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה וְנֶגַע לֹא יִקְרַב בְּאָהֳלֶךָ". שהרי הקב"ה כבר ישלח מלאכים ושליחים לשמרך בכל הדרכים: "כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָךְ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ". ועד-כדי-כך אותו עבד ה' שמור ומוגן, שדוד המלך מתאר את שמירתו בנשיאה על כפיים: "עַל כַּפַּיִם יִשָּׂאוּנְךָ פֶּן תִּגֹּף בָּאֶבֶן רַגְלֶךָ", ואף מוסיף תיאור מדהים בעוצמתו: "עַל שַׁחַל וָפֶתֶן תִּדְרֹךְ תִּרְמֹס כְּפִיר וְתַנִּין". כלומר, אפילו אם ירא ה' הזה ידרוך על אריה ופתן או על כפיר ותנין – לא תאונה לו כל רעה! והמשלים הללו נועדו ללמד אותנו על ההגנה המוחלטת שהקב"ה מעניק ליראיו, להולכים באמת ובתמים כל הימים, אשר אינם מבקשים להם חשבונות רבים...

ועדיין נותר לנו להבין כיצד האדם ישר-הלבב התרומם לדרגה כל-כך גבוהה של ביטחון גמור בה' יתעלה? ובכן, לקראת סוף המזמור דוד המלך מגלה לנו את הסוד לביטחון בה' ולשמירה

הגדולה והעצומה הזו: "**כִּי בִי חָשַׁק** וַאֲפַלְּטֵהוּ, אֲשַׂגְּבֵהוּ **כִּי יָדַע שְׁמִי**". רס"ג מפרש שם: "[אומר הקב"ה:] כיוון שחשק במשמעתי ובעבודתי – אפלטהו". ברם, מי שגם שאף והשתוקק **לידע את ה'** יזכה לכך שה' אף ירוממהו! נמצא, כי הסוד לשמירה מן הפגעים והנזקים והמחלות וכמובן החרדות הקשות, היא עבודת ה' וידיעתו, מי שעובד את ה' ויודעו, כל חרדותיו וחששותיו ישובכו, והקב"ה ישלח לו את שליחיו הנאמנים לשמור עליו באופנים נפלאים ומופלאים.

עלינו אפוא להתחזק בעבודת ה' ובידיעתו, כלומר להתחזק בלימוד ובאימוץ דעות והשקפות נכונות ישרות ואמיתיות, להתרחק מהזיות המינות ומהעבודה-הזרה וגרורותיה, ויחד עם זאת: לקרוא אל ה', לזוכרו בכל עת ולהיטיב את דרכינו ומעלינו – אז נזכה לבטוח בו ולהיחלץ מן הצרה, ואף נצא ממנה מחוזקים! וכמו שדוד המלך חותם את שירתו: "יִקְרָאֵנִי וְאֶעֱנֵהוּ עִמּוֹ אָנֹכִי בְצָרָה אֲחַלְּצֵהוּ וַאֲכַבְּדֵהוּ, אֹרֶךְ יָמִים אַשְׂבִּיעֵהוּ וְאַרְאֵהוּ בִּישׁוּעָתִי" – כלומר, בכל צרה שתבוא לא רק שהקב"ה יחלצהו אלא אף **יכבדהו!** וכמו שנאמר לעיל: "**אֲשַׂגְּבֵהוּ** כִּי יָדַע שְׁמִי".

למדנו אפוא, שכל האימה הגדולה והייסורים העצומים שחלים בעולם ובישראל, כולם יסתיימו ברוממות האנשים יודעי ה'! הם ימשיכו לחיות חיים ארוכים שבעי ימים גם לאחר תום מסכת הייסורים, המלחמות והפגעים, ואף יזכו לראות ולחזות עין בעין בישועתו של הקב"ה.

"יִתְבָּרְרוּ וְיִתְלַבְּנוּ וְיִצָּרְפוּ רַבִּים וְהִרְשִׁיעוּ רְשָׁעִים וְלֹא יָבִינוּ כָּל רְשָׁעִים וְהַמַּשְׂכִּילִים יָבִינוּ" (דנ' יב).

"קוֹל צֹפַיִךְ נָשְׂאוּ קוֹל יַחְדָּו יְרַנֵּנוּ כִּי עַיִן בְּעַיִן יִרְאוּ בְּשׁוּב יְיָ צִיּוֹן" (ישׁ' נב, ח).

דברי רבנו במורה

והנה לפניכם גם דברי רבנו במורה (ג, נא) בעניין ההשגחה העצומה על יודעי ה', אשר יחד עם ידיעתם את ה' יתעלה פועלים ומשתדלים ונלחמים בעוז ובתבונה כדי להכרית את אויביהם, וכֹה דבריו:

"הנה נתבאר לך, כי סיבת היות כל אחד מבני אדם מופקר למקרים ויהיה מסור לאכול כמו הבהמות, הוא היותו מוסתר מה' [בשל עוונותיו והשקפותיו הרעות], אבל אם היה אלוהיו בקרבו לא יגע בו רע כלל. אמר יתעלה: 'אַל תִּירָא כִּי עִמְּךָ אָנִי אַל תִּשְׁתָּע כִּי אֲנִי אֱלֹהֶיךָ אִמַּצְתִּיךָ אַף עֲזַרְתִּיךָ אַף תְּמַכְתִּיךָ בִּימִין צִדְקִי', ואמר: 'כִּי תַעֲבֹר בַּמַּיִם אִתְּךָ אָנִי וּבַנְּהָרוֹת לֹא יִשְׁטְפוּךָ כִּי תֵלֵךְ בְּמוֹ אֵשׁ לֹא תִכָּוֶה וְלֶהָבָה לֹא תִבְעַר בָּךְ' [ישׁ' מא, י; מג, ב], עניינו: כי תעבור במים ואני אתך, הנהרות לא ישטפוך [...] אמר: 'יְיָ לִי לֹא אִירָא מַה יַּעֲשֶׂה לִי אָדָם' [תה' קיח, ו] [...]

התבונן 'שיר של פגעים' [כך קראו חז"ל ורבנו למזמור צא בתהלים] תמצאהו מתאר את אותה ההשגחה הגדולה וההגנה והנצירה מכל הפגעים [...] באדם זה ולא באחֵר, בין [...] שהם [=הפגעים] תוצאה של טבע המציאות ובין [...] שהם פגעי בני אדם, אמר: 'כִּי הוּא יַצִּילְךָ מִפַּח יָקוּשׁ מִדֶּבֶר הַוּוֹת, בְּאֶבְרָתוֹ יָסֶךְ לָךְ וְתַחַת כְּנָפָיו תֶּחְסֶה צִנָּה וְסֹחֵרָה אֱמִתּוֹ. לֹא תִירָא מִפַּחַד לָיְלָה מֵחֵץ יָעוּף יוֹמָם, מִדֶּבֶר בָּאֹפֶל יַהֲלֹךְ מִקֶּטֶב יָשׁוּד צָהֳרָיִם'. והמשיך לתאר את הנצירה מפגעי בני אדם ואמר: כי אפילו יארע שתעבור במערכות מלחמה שפרצה ואתה הולך בדרכך, אפילו אם ייהרגו אלף הרוגים משמאלך ועשרת אלפים מימינך לא יגע בך רע כלל, אלא תביט ותראה

בעיניך גזרת ה' ושילומו לאותם הרשעים אשר נהרגו ואתה שלם, והוא אמרו: 'יִפֹּל מִצִּדְּךָ אֶלֶף וּרְבָבָה מִימִינֶךָ אֵלֶיךָ לֹא יִגָּשׁ, רַק בְּעֵינֶיךָ תַּבִּיט וְשִׁלֻּמַת רְשָׁעִים תִּרְאֶה'. [...] ואחר-כך נתן את הסיבה לנצירה הגדולה הזו ואמר, כי סיבת ההשגחה הגדולה הזו באדם הזה היא: 'כִּי בִי חָשַׁק וַאֲפַלְּטֵהוּ אֲשַׂגְּבֵהוּ **כִּי יָדַע שְׁמִי**'. וכבר ביארנו בפרקים שקדמו כי עניין ידיעת ה' היא השגתו, ובאלו יאמר הנצירה הזו [=ההשגחה הזו המופלאה, תגיע] לאדם הזה **ביוון שידעני**" וכו'.

"דַּע אֶת אֱלֹהֵי אָבִיךָ וְעָבְדֵהוּ בְּלֵב שָׁלֵם וּבְנֶפֶשׁ חֵפֵצָה, כִּי כָל לְבָבוֹת דּוֹרֵשׁ יְיָ וְכָל יֵצֶר מַחֲשָׁבוֹת מֵבִין, אִם תִּדְרְשֶׁנּוּ יִמָּצֵא לָךְ וְאִם תַּעַזְבֶנּוּ יַזְנִיחֲךָ לָעַד" (דה"א כח, ט).

סוף דבר

אחתום במקבץ הלכות מהלכות מלכים ומלחמות פרק ז, אשר עוסקות בדיני המלחמה:

"אחד מלחמת מצוה ואחד מלחמת הרשות ממנין כהן לדבֵּר אל העם בשעת המלחמה, ומושחין אותו בשמן המשחה, וזה הוא הנקרא 'משוח מלחמה'. שני פעמים מדבר משוח מלחמה אל העם: אחת בַּסֵּפֶר [=בגבול הארץ] בעת שיוצאין, קודם שיערכו המלחמה [...] ואחת בערכי המלחמה, אומר: 'אַל תִּירְאוּ וְאַל תַּחְפְּזוּ' [דב' כ, ג]. בעת שעורכין המערכות והם קרֵבים להילחם. משוח מלחמה עומד במקום גבוה, וכל המערכות לפניו, ואומר להם בלשון הקודש: 'שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אַתֶּם קְרֵבִים הַיּוֹם לַמִּלְחָמָה עַל אֹיְבֵיכֶם אַל יֵרַךְ לְבַבְכֶם אַל תִּירְאוּ וְאַל תַּחְפְּזוּ וְאַל תַּעַרְצוּ מִפְּנֵיהֶם, כִּי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם הַהֹלֵךְ עִמָּכֶם לְהִלָּחֵם לָכֶם עִם אֹיְבֵיכֶם לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם' [דב' כ, ג–ד] [...] ומעמידין מאחורי כל מערכה ומערכה שוטרים חזקים ועזים, וכשילין [=גרזני מלחמה] של ברזל בידיהם, וכל המבקש לחזור מן המלחמה הרשות בידם לחתוך את שוקיו, שתחילת נפילה ניסה. [...] **ובמלחמת מצוה הכל יוצאין, אפילו חתן מחדרו וכלה מחופתה.** [...] ומאחר שייכנס אדם בקשרי המלחמה [=ייכנס לקרב], יישען על מקוה ישראל ומושיעו בעת צרה, ויידע שעל ייחוד השם הוא עושה מלחמה, וישים נפשו בכפו ולא ייירא ולא יפחד, ולא יחשוב לא באשתו ולא בבניו, אלא יִמְחֶה זכרם מליבו וְיִפָּנֶה מכל דבר למלחמה. וכל המתחיל לְחַשֵּׁב ולהרהר במלחמה ומבהיל עצמו – עובר בלא תעשה: 'אַל יֵרַךְ לְבַבְכֶם אַל תִּירְאוּ וְאַל תַּחְפְּזוּ וְאַל תַּעַרְצוּ מִפְּנֵיהֶם'. ולא עוד, אלא שכל דמי ישראל תלויין בצווארו, ואם לא ניצח ולא עשה מלחמה **בכל ליבו ובכל נפשו –** הרי זה כמי ששפך דמי הכול, שנאמר: 'וְלֹא יִמַּס אֶת לְבַב אֶחָיו כִּלְבָבוֹ' [דב' כ, ח]. והרי מפורש בקבלה: 'אָרוּר עֹשֵׂה מְלֶאכֶת יְיָ רְמִיָּה וְאָרוּר מֹנֵעַ חַרְבּוֹ מִדָּם' [יר' מח, י]. [לפיכך, כל כת החרדים הם בגדר 'ארורים' ואף גרוע מכך, וכבר אררם מלאך ה': 'אֹרוּ מֵרוֹז אָמַר מַלְאַךְ יְיָ אֹרוּ אָרוֹר יֹשְׁבֶיהָ כִּי לֹא בָאוּ לְעֶזְרַת יְיָ לְעֶזְרַת יְיָ בַּגִּבּוֹרִים' (שו' ה, כג)]. וכל הנלחם בכל ליבו בלא פחד, ותהיה כוונתו לקדש את השם בלבד – מובטח לו שלא יִמְצָא נזק ולא תגיעו רעה, ויבנה לו בית נכון בישראל, ויזכה לו ולבניו עד עולם, ויזכה לחיי העולם-הבא, שנאמר: 'כִּי עָשֹׂה יַעֲשֶׂה יְיָ לַאדֹנִי בַּיִת נֶאֱמָן כִּי מִלְחָמוֹת יְיָ אֲדֹנִי נִלְחָם וְרָעָה לֹא תִמָּצֵא בְךָ מִיָּמֶיךָ... וְהָיְתָה נֶפֶשׁ אֲדֹנִי צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים אֵת יְיָ אֱלֹהֶיךָ' [ש"א כה, כח–כט]".

"מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל מוֹשִׁיעוֹ בְּעֵת צָרָה", "מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל יְיָ כָּל עֹזְבֶיךָ יֵבֹשׁוּ וְסוּרֵי בָּאָרֶץ יִכָּתֵבוּ כִּי עָזְבוּ מְקוֹר מַיִם חַיִּים אֶת יְיָ, רְפָאֵנִי יְיָ וְאֵרָפֵא הוֹשִׁיעֵנִי וְאִוָּשֵׁעָה כִּי תְהִלָּתִי אָתָּה" (ירמיה יד;יז).

בעקבות סגירת בתי הכנסת אז בקורונה

"הֲיֵלְכוּ שְׁנַיִם יַחְדָּו בִּלְתִּי אִם נוֹעָדוּ? הֲיִשְׁאַג אַרְיֵה בַּיַּעַר וְטֶרֶף אֵין לוֹ? הֲיִתֵּן כְּפִיר קוֹלוֹ מִמְּעֹנָתוֹ בִּלְתִּי אִם לָכָד? הֲתִפֹּל צִפּוֹר עַל פַּח הָאָרֶץ וּמוֹקֵשׁ אֵין לָהּ? הֲיַעֲלֶה פַּח מִן הָאֲדָמָה וְלָכוֹד לֹא יִלְכֹּד? אִם יִתָּקַע שׁוֹפָר בְּעִיר וְעָם לֹא יֶחֱרָדוּ? **אִם תִּהְיֶה רָעָה בְּעִיר וַיְיָ לֹא עָשָׂה?**" (עמוס ג).

בעבר (בט באדר תש"ף) החליטה הממשלה לסגור את כל בתי-הכנסת בארץ-ישראל בעקבות התפרצות מגפת הקורונה. בדרך-כלל כאשר נסגרו בתי-כנסת במהלך ההיסטוריה הדבר נבע מרדיפות ומשמדות, דהיינו מייסורים קשים ונוראים שחלו בעם-ישראל בשל עוונותיו. אף-על-פי-כן, לא מצאתי בעולם המינות האורתודוקסי שום הרהורי חשבון נפש ותשובה **אמיתיים** (הזיות יש לרוב) בעקבות העניין הזה אשר היה צריך להחריד ולזעזע כל ירא ה' באמת.

לדוגמה, באותה תקופה שמעתי ברדיו ראיון של אחד מרודפי הבצע הגדולים ביותר, הלא הוא השועל לאו-האב שנשאל על-ידי השדרנית שאלה מחשבתית, כנראה מפני שדבריו היו דברים ריקים והשדרנית ביקשה לשמוע משהו רוחני אמיתי. היא שאלה אותו האם יש לו תשובה מדוע עשה ה' ככה לעם-ישראל ולעולם כולו? כמובן שלרשע הזה לא הייתה תשובה, והוא התחמק בתשובה מוכנה מראש "שלא ניתן לדעת ולהבין מאומה על דרכיו של הקב"ה" וכיו"ב, והוסיף "שצריך להתחזק בתפילה" וכו', ולא היה בדבריו שום זיק ולו הזעיר ביותר של חשבון נפש והרהורי חרטה! ואיך יחזיר את כל הכבוד והיוקרה והממון שחצב וזלל מן התורה?

לכן, בְּמָקום שאין אנשים עלי להשתדל ולהיות איש, ולהסביר משהו על אופני הנהגת הקב"ה את העולם. איני מתיימר לרדת עד חקר מעשיו, ברם, אין ספק שהקב"ה פועל פעולות **כדי שנלמד ונפיק לקחים** בכל יכולת האדם, שהרי הקב"ה מזהיר אותנו בתורה שלא להתייחס לייסורים שמתרגשים עלינו כאל ייסורים מקריים (ויק' כו, כא): "וְאִם תֵּלְכוּ עִמִּי קֶרִי וְלֹא תֹאבוּ לִשְׁמֹעַ לִי וְיָסַפְתִּי עֲלֵיכֶם מַכָּה שֶׁבַע כְּחַטֹּאתֵיכֶם". לפיכך, עלינו לפשפש במעשינו היטב ולחקור ולבדוק מדוע באה אלינו הרעה הגדולה הזו, וכמו שעשו אחֵי יוסף באמרם (בר' מב, כא): "עַל כֵּן בָּאָה אֵלֵינוּ הַצָּרָה הַזֹּאת", וכמו שעשו אפילו המלחים בספר יונה כאשר ספינתם נטרפה בים, וחקרו ובדקו מדוע עשה להם ה' ככה באמרם (א, ז): "בְּשֶׁלְמִי הָרָעָה הַזֹּאת לָנוּ".

ויתרה מזאת, זו היא המטרה המרכזית של הייסורים – כלומר שניקח מהם מוסר-השכל ונפיק מהם לקחים, וכמו שנאמר במפורש בתורה (דב' כט, כא–כז): "וְאָמַר הַדּוֹר הָאַחֲרוֹן בְּנֵיכֶם אֲשֶׁר יָקוּמוּ מֵאַחֲרֵיכֶם וְהַנָּכְרִי אֲשֶׁר יָבֹא מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה וְרָאוּ אֶת מַכּוֹת הָאָרֶץ הַהִוא וְאֶת תַּחֲלֻאֶיהָ אֲשֶׁר חִלָּה יְיָ בָּהּ, גָּפְרִית וָמֶלַח שְׂרֵפָה כָּל אַרְצָהּ לֹא תִזָּרַע וְלֹא תַצְמִחַ וְלֹא יַעֲלֶה בָהּ כָּל עֵשֶׂב כְּמַהְפֵּכַת סְדֹם וַעֲמֹרָה אַדְמָה וּצְבוֹיִם אֲשֶׁר הָפַךְ יְיָ בְּאַפּוֹ וּבַחֲמָתוֹ, **וְאָמְרוּ כָּל הַגּוֹיִם עַל מָה עָשָׂה יְיָ כָּכָה לָאָרֶץ הַזֹּאת מָה חֳרִי הָאַף הַגָּדוֹל הַזֶּה?** וְאָמְרוּ עַל אֲשֶׁר עָזְבוּ אֶת בְּרִית יְיָ אֱלֹהֵי אֲבֹתָם אֲשֶׁר כָּרַת עִמָּם בְּהוֹצִיאוֹ אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם, וַיֵּלְכוּ וַיַּעַבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָהֶם אֱלֹהִים אֲשֶׁר לֹא יְדָעוּם וְלֹא חָלַק לָהֶם, וַיִּחַר אַף יְיָ בָּאָרֶץ הַהִוא לְהָבִיא עָלֶיהָ אֶת כָּל הַקְּלָלָה הַכְּתוּבָה בַּסֵּפֶר הַזֶּה, וַיִּתְּשֵׁם יְיָ מֵעַל אַדְמָתָם בְּאַף וּבְחֵמָה וּבְקֶצֶף גָּדוֹל וַיַּשְׁלִכֵם אֶל אֶרֶץ אַחֶרֶת כַּיּוֹם הַזֶּה".

וחרון-האף והקללה והקצף-הגדול שמתוארים בפסוקים הללו מתאימים מאד למוראות השואה המבעיתים, והסיבות הן אותן הסיבות בדיוק: "עַל אֲשֶׁר עָזְבוּ אֶת בְּרִית יְיָ אֱלֹהֵי אֲבֹתָם [...] וַיֵּלְכוּ וַיַּעַבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָהֶם אֱלֹהִים אֲשֶׁר לֹא יְדָעוּם וְלֹא חָלַק לָהֶם, וַיִּחַר אַף יְיָ בָּאָרֶץ הַהִוא לְהָבִיא עָלֶיהָ אֶת כָּל הַקְּלָלָה הַכְּתוּבָה בַּסֵּפֶר הַזֶּה [...] בְּאַף וּבְחֵמָה וּבְקֶצֶף גָּדוֹל" וכו'.

הדרך הטובה והבטוחה ביותר אפוא היא, למצוא את הפתרונות בספר התורה ובספרי הנביאים שנבואותיהם ניצבות ועומדות כתוכחה נצחית לעם-ישראל שמוסיף ללכת אחרי הבעלים – רק שהוא החליף את הבעלים בגילולים מהובלים ומיובלים אשר אינם יודעים מימינם ומשמאלם. לאור זאת, בחרנו להתמקד באיתות המפורש והמובהק ביותר לעולם הדתי – האיסור להתכנס בבתי כנסיות ולהתפלל לה' יתברך, ולבדוק היכן בהיסטוריה של עם-ישראל הקב"ה הוכיח את עם-ישראל בעניין זה ותיעב את התכנסויותינו והרחיק אותנו מלהתאסף ומלהתפלל אליו.

אך לפני העיון בנביא יש להבין: מתוך היכרות מעמיקה עם השקפות העולם האורתודוקסי, ברור לי שהגענו לאותו המצב בעקבות ריחוק גדול מאד מדרך האמת, ריחוק אשר פושׂה בראש ובראשונה בקרב מנהיגיו המתועבים שחורי הבגדים והנשמה רודפי הבצע והתאוות, הכומרים הממסדיים על ממסדיהם האליליים השונים (אלה שמזוהים עם המדינה וגם אלה שמזוהים עם השקפות העולם האחרות). כל אלה הלעיטו אותנו בשקר במשך שנים רבות כי התפילה היא מרכז הווייתו של האדם הדתי! והנה, בשיא הקורונה, הקב"ה לקח מהם את מקור גאוותם ושחצם: את בתי-הַתְּפִלָּה ואת בתי-המדרש הפרו-נוצריים שלהם, שבהם הם התגאו ומתגאים על כל גבעה רמה ותחת כל עץ רענן שבהבל-פיהם האלילי הם מצילים את עם-ישראל...

הם הִטעו אותנו כי התפילה החיצונית ולימוד התורה המהובל והמשובש שלהם הם תכלית האדם, תכלית אשר מכשירה את כל התאוות השפלות והבהמיות ביותר, ואף מאפשרת לקיים בחדרי חדרים תועבות חמורות ואכזריות – שהרי לימוד התורה הוא ערך כל-כך גדול ונעלה, עד שאפילו שאדם יעבוד עבודה-זרה ויבוא על אחותו ובתו – בזכות לימוד התורה הוא עדיין צדיק וחסיד וקרוב ומקורב לצלחת הדמיונית של הקב"ה, יתעלה לעילא-לעילא מהזיותיהם. מסיבה זו, כומרי הדת האורתודוקסים הפרו-נוצריים רודפי הבצע, עמודי הטומאה והרשע, ניסו בכל כוחם להתעקש שבתי-הכנסת יוחרגו מן האיסור, כי כל-כך קשה להם לחדול מתפילותיהם ומהזיותיהם – שהרי בהן הם "משחדים" את בורא-עולם ומצדיקים לפי דמיונם את קרדומם, כיצד אפוא ימשיכו בתועבותיהם ללא השוחד? כיצד ישלמו להקב"ה בעבור "עצימת העין"?

"הוֹי הַמַּעֲמִיקִים מֵיְיָ לַסְתִּר עֵצָה וְהָיָה בְמַחְשָׁךְ מַעֲשֵׂיהֶם וַיֹּאמְרוּ מִי רֹאֵנוּ וּמִי יוֹדְעֵנוּ" (יש' כט).

ותפילתם איננה תפילה כי הם מתפללים אל האלילים ואל האיטים אל האובות ואל הידעונים; ותורתם אינה תורה: מפני שהם עסוקים בהזיות ובהבלים פגאניים, באימוץ פשטי מדרשים הזויים שחלקם משובשים מעיקרם, וכן בשיטות ובפלפולים מטופשים להחריד; והשקפותיהם אינן השקפות אמת, אלא השקפות מינות שתכליתן אחת ויחידה: להפוך תורת אלהים לקורדום חוצבים; וכל מידותיהם פשע ורשע והפצת כזבים ושקרים, ובראשן: התגוללותם והתנפלותם על לימודי המדעים והצגתם כלימודי כפירה ואפיקורוסות, שנאת צבא-ישראל, ארץ-ישראל

ועם-ישראל, והחדרת ההזיה שחובה לממנם ולרוממם כי הם "בני האלהים" אשר בזכותם כל העולם כולו עומד – ובשואה דווקא בהם, במינים הללו, חלה תנופת יד ה' הנוראה ביותר.

ולא לחינם, באותם ימי קורונה קשים ומבעיתים, דווקא בפרשת ויקהל נאסר עליהם להתקהל בבתי-הכנסיות האורתודוקסיות, ועליהם להתעורר ולהבין עד כמה הם עיוותו את דת משה.

במשך אלף שנים הלעיטו אותנו שאין צורך לידע את ה' יתעלה, אין צורך לרומם את המחשבה בלימוד המדעים, אין צורך להגות ביסודות הדת המחשבתיים, ואין צורך להיות עם חכם ונבון, ולא רק שאין צורך – הם הִתעו אותנו שמדובר **בכפירה ובאפיקורוסות!** תמצית הדת מבחינתם היא תפילתם החיצונית ולימוד התורה הפגאני שלהם, ובאמצעותם הם מגינים על עם-ישראל מכל הרעות וזוכים לכל הטובות (ולכן גם חובה לממן אותם). ובכן, הקב"ה הוכיח את כל ההוזים על פניהם: בית האלילות והתועבה "שיקוץ איצקוביץ'" נסגר למתפללים, בתי המדרשות-הבושת שלהם, שבהם הוגים במינות, בהזיות ובהבלים אף הם סגורים, ופסוק אחד מישעיה (א, יב) אינו חדל מלהדהד במחשבתי: "כִּי תָבֹאוּ לֵרָאוֹת פָּנָי מִי בִקֵּשׁ זֹאת מִיֶּדְכֶם רְמֹס חֲצֵרָי".

ועתה נרחיב את הדיון בתוכחתו הזו של ישעיה הנביא ע"ה, וממנה נלמד כי סגירת בתי-הכנסת הינה **מסר מפורש מאת ה' יתעלה** על-כך שעם-ישראל סטה מאד מדרך האמת, והולך בדרכי תהו ובהו אשר לא יועילו ולא יצילו כי תהו המה, וכֹה דברי ישעיה הנביא (א, י–יז):

"שִׁמְעוּ דְבַר יְיָ קְצִינֵי סְדֹם הַאֲזִינוּ תּוֹרַת אֱלֹהֵינוּ עַם עֲמֹרָה, לָמָּה לִי רֹב זִבְחֵיכֶם יֹאמַר יְיָ שָׂבַעְתִּי עֹלוֹת אֵילִים וְחֵלֶב מְרִיאִים וְדַם פָּרִים וּכְבָשִׂים וְעַתּוּדִים לֹא חָפָצְתִּי, כִּי תָבֹאוּ לֵרָאוֹת פָּנָי מִי בִקֵּשׁ זֹאת מִיֶּדְכֶם רְמֹס חֲצֵרָי, לֹא תוֹסִיפוּ הָבִיא מִנְחַת שָׁוְא קְטֹרֶת תּוֹעֵבָה הִיא לִי חֹדֶשׁ וְשַׁבָּת קְרֹא מִקְרָא לֹא אוּכַל אָוֶן וַעֲצָרָה, חָדְשֵׁיכֶם וּמוֹעֲדֵיכֶם שָׂנְאָה נַפְשִׁי הָיוּ עָלַי לָטֹרַח נִלְאֵיתִי נְשֹׂא, וּבְפָרִשְׂכֶם כַּפֵּיכֶם אַעְלִים עֵינַי מִכֶּם גַּם כִּי תַרְבּוּ תְפִלָּה אֵינֶנִּי שֹׁמֵעַ יְדֵיכֶם דָּמִים מָלֵאוּ, רַחֲצוּ הִזַּכּוּ הָסִירוּ רֹעַ מַעַלְלֵיכֶם מִנֶּגֶד עֵינָי חִדְלוּ הָרֵעַ, לִמְדוּ הֵיטֵב דִּרְשׁוּ מִשְׁפָּט אַשְּׁרוּ חָמוֹץ שִׁפְטוּ יָתוֹם רִיבוּ אַלְמָנָה".

המוטיב המרכזי בנבואה זו הוא תיעובו של הקב"ה את זבחינו ועולותינו, הקב"ה "שָׂבֵעַ" מריבוי הקורבנות אשר נועד לשחד את בורא-עולם כדי שיאשר לפושעים להמשיך בתעייתם אחרי ההבל והתהו. אך ליבם בל עמו וחטאיהם עצומים ונוראים, ולכן הוא לא חפץ בריבוי הקרבנות, עד שביאתם לבית-הכנסת משולה לרמיסת רגלי **חיות ובהמות** את חצרו של הקב"ה: "כִּי תָבֹאוּ לֵרָאוֹת פָּנָי מִי בִקֵּשׁ זֹאת מִיֶּדְכֶם רְמֹס חֲצֵרָי". ובימינו אותו הדבר בדיוק! נדמה להם למינים ולצאצאיהם ולהולכים בדרכיהם הרעים כי הם ימשיכו בדרכי אבותיהם הרעים, ובתפילותיהם הם "ישחדו" את בורא-עולם ויסירו מעליהם את חרון-אפו על חטאיהם ופשעיהם הרבים.

ברם, בשלב מסוים הקב"ה אומר: **די!** "לֹא תוֹסִיפוּ הָבִיא מִנְחַת שָׁוְא קְטֹרֶת תּוֹעֵבָה הִיא לִי חֹדֶשׁ וְשַׁבָּת קְרֹא מִקְרָא לֹא אוּכַל אָוֶן וַעֲצָרָה". התפילות הטמאות ולימוד התורה המעֻוות והמושחת שלהם, שבהם הינם שוגים לחשוב שהם "משחדים" את בורא-עולם, הינם **תועבה** לפניו! כל חגינו ומועדינו הפכו להיות שנואים לפניו: "חָדְשֵׁיכֶם וּמוֹעֲדֵיכֶם שָׂנְאָה נַפְשִׁי הָיוּ עָלַי לָטֹרַח נִלְאֵיתִי נְשֹׂא", ואז, באותם הימים, עמדנו לפני החג החשוב ביותר: חג הפסח – חג המלחמה

במינות ובעבודה-הזרה, חג ההתכנסות, חג החיבור למשפחה, החג שמציין את ראשית היותנו לעם! והנה, דווקא בחג הזה הקב"ה מפזר ומפריד בינינו, כי התכנסויותינו **תועבה** לפניו.

עוד מאיים הנביא ישעיה על עם-ישראל, שלא ישגו לחשוב שהם יסירו מעליהם את רוע הגזירה בתפילה חיצונית נבובה ללא עזיבת דרכי המינות והשחיתות המוסרית: "וּבְפָרִשְׂכֶם כַּפֵּיכֶם אַעְלִים עֵינַי מִכֶּם גַּם כִּי תַרְבּוּ תְפִלָּה אֵינֶנִּי שֹׁמֵעַ יְדֵיכֶם דָּמִים מָלֵאוּ", ובאלה דמים מדובר? וכי תופשֵׁי הדת היו כולם רוצחים? אלא ידיהם דמים מָלֵאו בשני מובנים: **גם** במה שהם הִתעו את עם-ישראל והביאו אותנו לכיליון ולאבדון ולחורבן, **וגם** במה שהם ניצלו את המוני העם בשקריהם ובתכסיסיהם המתוחכמים, כדי להפיק דמים-כסף וטובות הנאה, ולשם כך עיוותו את הדת לבלי היכר ויצרו דת חדשה ניאו-אלילית אשר תכליתה התאוות וטובות ההנאה.

הנביא ישעיה מסיים את תוכחתו הקשה בהוראה שצריכה לעמוד לנגד עינינו עתה: "רַחֲצוּ הִזַּכּוּ הָסִירוּ רֹעַ מַעַלְלֵיכֶם מִנֶּגֶד עֵינָי חִדְלוּ הָרֵעַ, לִמְדוּ הֵיטֵב דִּרְשׁוּ מִשְׁפָּט אַשְּׁרוּ חָמוֹץ שִׁפְטוּ יָתוֹם רִיבוּ אַלְמָנָה". **ראשית** עלינו לסור מרע, להכיר בעוולותיה וברשעותה של הדת החדשה הפרו-נוצרית ששגינו בה באלף השנים האחרונות, ואשר אפילו לאחר ייסורי השואה האיומה לא לקחנו מוסר והמשכנו ללכת בה ובדרכי היידישקייט הארורות; **ושנית** עלינו לעשות טוב, ללמוד היטב את דרכי האמת, ואלה ירוממו אותנו גם לעשיית צדק אמיתי בעם ישראל: "דִּרְשׁוּ מִשְׁפָּט אַשְּׁרוּ חָמוֹץ שִׁפְטוּ יָתוֹם רִיבוּ אַלְמָנָה", ואין "משפט התורה" ללא דרך האמת...

הנביא ישעיה חותם את תוכחתו ההיסטורית הנוקבת והמהדהדת במלים הבאות (א, יח–כ): "לְכוּ נָא וְנִוָּכְחָה יֹאמַר יְיָ אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ אִם יַאְדִּימוּ כַתּוֹלָע כַּצֶּמֶר יִהְיוּ, אִם תֹּאבוּ וּשְׁמַעְתֶּם טוּב הָאָרֶץ תֹּאכֵלוּ, וְאִם תְּמָאֲנוּ וּמְרִיתֶם חֶרֶב תְּאֻכְּלוּ כִּי פִּי יְיָ דִּבֵּר".

המסר המרכזי הוא אפוא, שאין הקב"ה רוצה את תפילותינו החיצוניות אלא את מעשינו! ואז, אפילו אם יהיו חטאינו כשנים – כשלג ילבינו, אפילו אם האדימו כתולע – כצמר יהיו. וכמו שנאמר בספר יונה (ג, י): "וַיַּרְא הָאֱלֹהִים אֶת **מַעֲשֵׂיהֶם** כִּי שָׁבוּ מִדַּרְכָּם הָרָעָה וַיִּנָּחֶם הָאֱלֹהִים עַל הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבֶּר לַעֲשׂוֹת לָהֶם וְלֹא עָשָׂה". התפילה חשובה אך ורק כאשר היא מביאה להכנעת הלב לפני בורא-עולם ומעוררת את האדם להיטיב את מעלליו – אחרת היא בגדר חירוף וגידוף, כי נדמה לאדם המתפלל שהקב"ה הוא אל עָוֶל אשר ניתן לשחדו בדברים... כל-שכן וקל-וחומר כאשר מדמיינים את בורא-עולם בשלל דמיונות מאגיים – וכדי ביזיון וקצף.

"וַיְפַתּוּהוּ בְּפִיהֶם וּבִלְשׁוֹנָם יְכַזְּבוּ לוֹ, וְלִבָּם לֹא נָכוֹן עִמּוֹ וְלֹא נֶאֶמְנוּ בִּבְרִיתוֹ" (תה' עח, לו–לז), "כִּי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים וַאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים הָאֵל הַגָּדֹל הַגִּבֹּר וְהַנּוֹרָא אֲשֶׁר לֹא יִשָּׂא פָנִים וְלֹא יִקַּח שֹׁחַד" (דב' י, יז). ואחתום בזעקתו ההיסטורית המהדהדת של ירמיהו הנביא ע"ה: "מַדּוּעַ דֶּרֶךְ רְשָׁעִים צָלְחָה שָׁלוּ כָּל בֹּגְדֵי בָגֶד? נְטַעְתָּם גַּם שֹׁרָשׁוּ יֵלְכוּ גַּם עָשׂוּ פֶּרִי [=ריבוים והצלחתם אינם מעידים על יושרם וטוהר מעשיהם] קָרוֹב אַתָּה בְּפִיהֶם וְרָחוֹק מִכִּלְיוֹתֵיהֶם. וְאַתָּה יְיָ יְדַעְתָּנִי תִּרְאֵנִי וּבָחַנְתָּ לִבִּי אִתָּךְ הַתִּקֵם כְּצֹאן לְטִבְחָה וְהַקְדִּשֵׁם לְיוֹם הֲרֵגָה". ועם-ישראל כבר מבין היטב את משמעות הפסוקים הללו, ובמיוחד לאחר השואה הנוראה... אך "הִכִּיתָה אֹתָם וְלֹא חָלוּ כִּלִּיתָם מֵאֲנוּ קַחַת מוּסָר חִזְקוּ פְּנֵיהֶם מִסֶּלַע מֵאֲנוּ לָשׁוּב" (ירמיה ה, ג).

הייתכן שחז"ל היו כסילים?

אחת הטענות המרושעות ביותר ששמעתי, היא הטענה שפירושו של רש"י לתלמוד תואם את השקפות חז"ל, כאילו רש"י הוא בסך-הכול ממשיך דרכם של חז"ל בהשקפותיו המאגיות האליליות, שהרי אם נעיין באגדות חז"ל נמצא בפשטיהן ענייני מאגיה והזיות לרוב... טענה זו נובעת מאי-הרצון להבין שחז"ל דיברו במשלים וחידות, ואי-הרצון הזה נובע משטיפת-מוח של מאות רבות בשנים, לפיה התלמוד הבבלי **כולו** הינו בגדר תורה-שבעל-פה עד שאין סוגיה היוצאת מידי פשוטה – בדיוק כמו היחס לפסוקי התורה לפיו אין מקרא יוצא מידי פשוטו.

ובכן, ברור הדבר שאפילו בתורה שניתנה לנו מפי-הגבורה ונוֹעדה ויוּעדה להיות טקסט פשטני, אפילו בה ישנם משלים לא מעטים, לדוגמה: תיאור בריאת העולם שבראש התורה – שהרי הנהגתו של הקב"ה את הבריאה המתחדשת מדי יום ביומו, היא באמצעות תהליכי התפתחות טבעיים וארוכים, מדוע אפוא שדווקא בבריאת עולמו הוא יפעל בדרך של הוקוס-פוקוס?

וכֹה דברי רבנו בעניין "מעשה בראשית" בהקדמתו למורה (עמ' ח):

"ומחמת גודל הדבר ורוממותו [של מעשה בראשית], ומחמת חוסר יכולתנו להשיג את הדברים הגדולים כפי שהם, נאמרו לנו הדברים העמוקים – אשר הוזקקה החכמה האלוהית להודיענו אותם – **במשלים וחידות ובדברים סתומים מאד, כמו שאמרו [חכמים] ז"ל: להגיד כוח מעשה בראשית לבשר ודם אי-אפשר.** לפיכך סתם לך הכתוב: 'בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים' וכו'. הנה העירוּף [חכמים] כי הדברים האלה האמורים סתומות. וכבר ידעת דְּבר שלמה: 'רָחוֹק מַה שֶּׁהָיָה וְעָמֹק עָמֹק מִי יִמְצָאֶנּוּ' [קה' ז, כד], ועָשה את הדיבור בכל זה בשמות המשותפים, כדי שיבינום ההמון לפי עניין שהוא כדי הבנתם וחולשת דעתם [כלומר, שיבינו מהם אך ורק את ההשקפות הבסיסיות שהם זקוקים להן בשל חולשת דעתם], ויבינֵם השלם שכבר למד באופן אחר".

אולם, גם תפישׂת משלי התורה כפשוטם מדרדרת לתהום רבה, וכדברי רבנו במורה (ב, כט):

"כל מה שנזכר בתורה במעשה בראשית אין כולו כפשוטו כפי שמדמֶה בו ההמון, כי אילו היה הדבר כך לא חסו עליו אנשי המדע ולא השתדלו חכמים להעלימו, ומנעו מלדבר בו ברבים [ראו חגיגה ב, א], **לפי שאותם הפשטים מביאים להפסד [של] דמיון גדול והתדרדרות להשקפות רעות ביחס לה' או לכחש מוחלט וכפירה ביסודות התורה.** ולכן הנכון להימנע מלבאר אותם כפי העולה בדמיון תוך ריקנות מן המדעים, ולא כמו שעושים **הדרשנים והמפרשים** המסכנים [ואולי את הפתאים ראוי לכנות 'מסכנים', אך גדוליהם המתעים את העם אחרי התהו, מינים ארורים הם, 'מורידין ולא מעלין'] שהם מדמים כי ידיעת פירוש המילים היא חכמה, וריבוי הדברים ואריכותם היא לדעתם תוספת שלמות. אבל הבנתם [=הבנת דברי המקרא וחז"ל] בדעה נכונה אחרי ההשתלמות במדעים המוּכחים וידיעת הסודות הנבואיים – הרי הוא חובה".

עוד דוגמה לעניין שאין ספק שהוא משל הוא סיפור חטא עץ הדעת, שהרי מהבנת הסיפור כפשוטו עולות תמיהות גדולות כלפי בורא-עולם, לדוגמה: וכי הוא חשש מן האדם? וכי הוא

חשש שהאדם יאבל מעץ החיים ויהפוך לישות אלהית שחיה לעולמים ואשר אין לו-להקב"ה שליטה עליה? וברור שכל עניין עץ הדעת הינו משל לנהייה אחרי הבהמיות, וכמו שהוסבר במאמר: "סודם של עץ הדעת ועץ החיים". כמו כן, רק על האדם נֶאֱמר שניתן לו צלם אלהים, כיצד אפוא אנחנו מוצאים בריה נוספת בעולם – הנחש, שיש לה השׂגה ויכולת בחירה להיטיב ולהרע? וכי דברי התורה אינם מדויקים או חלילה מסולפים? היעלה על הדעת כדבר הזה?

יתר-על-כן, אחד הכללים החשובים ביותר בדת האמת הינו: "דיברה תורה כלשון בני אדם". כלומר, התורה נקטה בלשונות של הגשמה כלפי הקב"ה, כדי להנחיל השקפות נבונות לבני האדם בראשית דרכם המחשבתית. לדוגמה, נאמר בתורה על הקב"ה שהוא "רואה", כדי להנחיל לבני האדם את ההשקפה שלא נעלם מהקב"ה מאומה ממעשיהם וממחשבותיהם – ולאחר שבני האדם יתרגלו למחשבה שהקב"ה מצוי ומשגיח, לאט-לאט הם יתרוממו להבין שראייתו איננה ראיית-עין אנושית חומרית מוגבלת, אלא ידיעה והשׂגה מסוג אחֵר לגמרי.

ואם התורה לא הייתה נוקטת בגישה זו, היא לא הייתה מצליחה להעביר מסרים יסודיים רבים – שהרי בני האדם בראשית דרכם המחשבתית אינם מסוגלים להבין מאומה מעבר לְמה שהם מכירים בחושיהם ובמושגיהם החומריים, והיו מדמים כי הקב"ה אינו קיים באמת – שהרי אם התורה הייתה מדייקת לומר שהקב"ה "מצוי ולא במציאות" או "רואה ולא בעיניים" או "שומע ולא באוזניים" או "חי ולא בחיות" או "רוצה ולא ברצון" וכיו"ב, המוני הפוקרים היו מנופפים במסקנת ההפקרות הנוחה להם, לפיה תורת-האמת הבל היא מעשה תעתועים! ועוד בעניין זה ראו: "מדוע דיברה תורה כלשון בני אדם?", ו"עוד בעניין: דיברה תורה כלשון בני אדם".

ואם אפילו בתורת-האמת שנֶאמר עליה: "אין מקרא יוצא מדי פשוטו", עדיין יש עניינים לא מעטים שחובה להתייחס אליהם כמשלים וחידות, איך יעלה על הדעת שיש להבין את ספרות המדרש והאגדה – שׂשמה מעיד עליה שהיא ספרות של משלים וחידות – כספרות פשטנית אשר מתארת נסיבות והתרחשויות פשטניות שאירעו כהווייתן? והלא זו סכלות חמורה!

ולא רק בתורה שניתנה לנו מפי-הגבורה, גם בדברי הנביאים ישנם משלים רבים מאד, וישאל השואל: מדוע הקב"ה מעביר מסרים לנביאים באמצעות משלים? מדוע יש צורך בהם? ובכן, נראה לי שהנביאים לא היו מסוגלים מבחינה מחשבתית לקבל את הנבואות באופן ישיר (למעט משה רבנו), והעברת השפע הנבואי באמצעות הכוח המדמה אִפשרה להם לקבל את המסרים מאת ה' יתעלה, ולשמור על דעתם שלמה מעוצמת הקִרבה המחשבתית לה' יתעלה שמו.

על-כל-פנים, הנה לפניכם דברי רבנו במורה (עמ' ט) בעניין משלי הנביאים ע"ה:

"דע, כי מפתח הבנת כל מה שאמרו הנביאים ע"ה וידיעת אמיתתו הוא הבנת המשלים וענייניהם ובאור לשונותיהם ['כולל מטבע לשון, שיטת סגנון ובניין, ואף ביטויי מלים' (קאפח)], וכבר ידעת אמרו יתעלה: 'וּבְיַד הַנְּבִיאִים אֲדַמֶּה' [הושע יב, יא; כלומר, אודיעֵם דברייִ על-ידי דימויים משלים וחידות], ויָדעת אמרו: 'חוּד חִידָה וּמְשֹׁל מָשָׁל' [יח' יז, ב], ויָדעת כי מחמת ריבוי שימוש הנביאים במשלים אמר הנביא: 'הֵמָּה אֹמְרִים לִי הֲלֹא מְמַשֵּׁל מְשָׁלִים הוּא' [שם כא, ה]. וכבר ידעת מה שפתח בו שלמה: 'לְהָבִין מָשָׁל וּמְלִיצָה דִּבְרֵי חֲכָמִים וְחִידֹתָם' [מש' א, ו]".

רבנו מוסיף ומביא ראיה גם מדברי חז"ל בשיר-השירים רבה (א, ח), וכֹה דבריו:

"אמרו במדרש: לְמה היו דברי תורה דומים עד שלא עמד שלמה? לִבאר שהיו מימיה עמוקים וצוננים ולא היה אדם יכול לשתות מהן, מה עשה פיקח אחד? סיפק [=קשר] חבל בחבל, ומשיחה למשיחה ודלה ושתה – כך היה שלמה, מְמָשָׁל למשל ומדבר לדבר עד שעמד על דברי תורה, זה לשונם [של חז"ל]. ואיני חושב שֶׁיְּדַמֶּה אחד מבעלי הדעות השלמות שדברי תורה הרמוז עליהן כאן, אשר ביקש עצות להבנתם על-ידי הבנת המשלים, הם דיני עשיית הסוכה והלולב ודין ארבעה שומרים, אלא הכוונה כאן הבנת העמוקות [כמשלי הנביאים] בלי ספק".

א. ספר הנבואה וספר התיאום

רבנו מודיע לנו בפירושו למשנה מסכת סנהדרין (י, א), שהוא עתיד לחבר ספר אשר בו הוא יסביר את ענייני הדרשות והמשלים המובאים בספרות חז"ל וביצד יש להבין אותם. כלומר, מה הם נמשליהם ומהי מטרת חז"ל באותן האגדות אשר פשטיהן רחוק מאד מן השכל הישר. רבנו רצה לקרוא לספר זה **"ספר התיאום"**, כנראה משום שמטרתו הייתה לתאם ולהתאים את דרשות חז"ל לאדני ההיגיון והשכל הישר ולבאר אותן לאור כללי המחשבה של דת משה. הרמב"ם כבר החל לחבר את הספר הזה, אך החליט בשלב מסוים לחדול מיוזמתו, ופרקי הספר הזה שרבנו הספיק לכתוב אבדו במהלך הדורות ולא נותר מהם בידינו מאומה.

ספר נוסף שרבנו מזכיר שם הוא **"ספר הנבואה"**, ובו רבנו ביקש לבאר את נבואות הנביאים אשר מופיעות בכתבי-הקודש. רבנו החל לעסוק בנבואות באופן שיטתי ויסודי, כלומר לצטט ולתאר כל נבואה ונבואה ולבאר את העניינים העמוקים אשר חבויים וטמונים בהן. ברם, רבנו החליט בשלב מסוים לזנוח גם את שיטת הביאור הזו, וגם הפרקים שרבנו הספיק לחבֵּר מספר זה אבדו כולם, ולא נותר בידינו מאומה גם מזה. ובהמשך נבין מדוע רבנו זנח ספרים אלה.

והנה דברי רבנו בעניין שני הספרים הללו בפירושו למשנה סנהדרין (י, א), וכֹה דבריו: "ואני עתיד לחבר חיבור, אאסוף בו כל הדרשות הנמצאות בתלמוד וזולתו ואבארם ואסבירם הסבר מתאים לאמת, ואביא ראיות לכל זה מדבריהם, ואגלה מה מהם כפשוטו, ומה מהם משל, ומה מהם אירע בחלום והזכירוהו בלשון פשוט כאילו אירע בהקיץ. ובאותו החיבור אבאר לך דעות רבות, ושם אבאר כל הדברים אשר הבאתי לך מהם בדבריי אלה דוגמאות מעטות כדי שתקיש עליהן". [ושם, ביסוד השביעי משלושה-עשר היסודות, כותב:] "ולכן אניחהו למקומו או בספר ביאורי הדרשות [=ספר התיאום] שהבטחתי בו, או בספר הנבואה שהתחלתי לחברו".

ב. פשטי אגדות חז"ל

בהקדמת פירושו למשנה (עמ' יט) רבנו מזהיר אותנו לבל נטעה לסבור שעניין הדרש שהובא בתלמוד הוא "קל חשיבות או שתועלתו מעטה", אלא הוא "לתכלית גדולה מאד", הואיל והוא "כולל מן הרמזים העמוקים והעניינים הנפלאים, לפי שאם יעיינו עיון מעמיק באותן הדרשות, יובן מהן מהטוב המוחלט מה שאין למעלה ממנו". ברם, אם נתבונן בדרשות חכמים במבט שטחי, כלומר "בפשוטן, תמצא בהן נגד המושכל [הדעת וההיגיון] מה שאין למעלה ממנו".

הרמב"ם מוסיף ומסביר שם, שחכמים ע"ה הסתירו את החכמה משלוש סיבות:

"**[א] האחת** לעורר הבנת הלומדים; **[ב] וגם** לָשׂוֹעַ [=לכסות בטיט את] עיני הכסילים אשר לא יוּאָרוּ ליבותיהם לעולם, ולוּ תוּצע לפניהם האמת היו סוטים מעליה כפי חסרון טבעם [...] לפי שאין שִׂכלם שלם עד כדי לקבל את האמת על בּוּרְיָהּ. [...] וּלְמַד על ענין זה ממאמר שלמה: 'דְּבַשׁ וְחָלָב תַּחַת לְשׁוֹנֶךָ' [שיה"ש ד, יא], ופירשוהו [חכמים ע"ה] [...] שהמושׂגים הערֵבים, שהנפש מתענגת בהם כעונג חוש הטעם בדבש וחלב, ראוי שלא ייאמרו [...] וזהו אמרוֹ: 'תַּחַת לְשׁוֹנֶךָ'. [...]; **[ג] ועוד,** שהלימוד לרבים לא ייתכן אלא בדרך של חידה ומשל כדי לכלול את הנשים והנערים הקטנים, כדי שכשתגיע דעתם לשלמות ידעו עניין אותם המשלים".

מדברי רבנו שוב עולה שאגדות חז"ל הן משלים, ומטרותיהן שלוש: **1)** לעורר את הבנת הלומדים באתגר מחשבתי של הבנת משלים; **2)** לשוע את עיני הכסילים אשר אין שִׂכלם שלם כדי לקבל את מושגי האמת; **3)** וכן מפני שהלימוד לרבים לא ייתכן אלא בדרך חידה ומשל כדי לכלול את הנשים והנערים הקטנים (וברור שמטרה זו נוגעת בעיקר למשלי כתבי-הקודש).

עיקרון זה, לפיו אסור להבין ולפרש את אגדות חז"ל ודרשותיהן התמוהות הנוגדות את השׂכל הישר – כפשוטן, הוא אחד היסודות החשובים ביותר במשנת הרמב"ם. כמו כן, רבנו מצהיר במורה (עמ' ח), שאין להבין כפשוטו שום עניין דמיוני המופיע בפשטי דרשות חז"ל הללו:

"וכבר אז הבטחנו ב'פירוש המשנה' שאנו נבאר עניינים מופלאים ב'ספר הנבואה' וב'ספר התיאום', והוא ספר אשר הבטחנו שנבאר בו עניינים הקשים שבכל הדרשות, **אשר פשטיהן נוגדים מאד את האמת מחוץ לכל מושׂכל והם כולם משלים**".

נשים לב להסתייגותו הגדולה של רבנו מפשטי אגדות חז"ל, שהרי הוא אומר שהם: "נוגדים מאד את האמת", וכן מוסיף: "מחוץ לכל מושׂכל", ואף חותם בקביעה חד-משמעית אשר תכליתה להרחיק אותנו **לחלוטין** מהבנת אגדות חז"ל הללו כפשוטן: "והם כולם משלים". בהמשך דברי רבנו בפירושו למשנה, במסכת סנהדרין שבסדר נזיקין, רבנו קובע, שפשטי מדרשי חז"ל – שהם כאמור "נגד המושכל" – הם גם דברים "בלתי אפשריים" והם נכתבו במכֻוון בדימויים "שפלים המוניים". לפיכך, רק אם נוציאם מפשוטם הם יהיו "תואמים את המושׂכל ומתאימים לָאמת ולכתבי הקודש", והנה דבריו בפירושו לסנהדרין (עמ' קלז):

"והכת השלישית והם חַי ה' מעטים מאד עד שאפשר לקרוא להם 'כת' כמו שאפשר לומר על השמש 'מין' [שהם נדירים ויחידים כנדירות ויחידות השמש!], והם האנשים שנתבררה אצלם גדולת החכמים וטוב תבונתם במה שנמצא בכלל דבריהם דברים המראים על עניינים אמיתיים מאד – ואף-על-פי שהם מעטים ומפוזרים בכמה מקומות בחיבוריהם, הרי הם מראים על שלמותם [של חז"ל] והשגתם את האמת. וגם נתברר אצלם [אצל יחידי הסגולה] מניעת הנמנעות ומציאות מחויב המציאות [=הקב"ה], וידעו שהם [=חז"ל] עליהם השלום לא דיברו דברי הבאי [פשט דבריהם במדרשים אינו המטרה ואין ללמוד מפשוטם מאומה, אלא המשלים השזורים בהם הם המטרה והיעד], ונתברר אצלם [ליחידי הסגולה] שיש בדבריהם [של חז"ל] פשט וסוד, ושכל מה שאמרו [חז"ל] מִדְּבָרִים שהם **בלתי אפשריים** [מן הנמנעות וההזיות] אין

דבריהם בכך אלא על דרך החידה והמשל. וכך הוא דרך החכמים הגדולים [לדבר במשלים וחידות], ולפיכך פתח ספרו גדול החכמים [שלמה המלך] ואמר: 'לְהָבִין מָשָׁל וּמְלִיצָה דִּבְרֵי חֲכָמִים וְחִידֹתָם' [משׁ' א, ו], וכבר ידוע אצל חכמי הלשון כי 'חידה' הם הדברים שעניינם בסודם ולא בפשוטם, וכמו שאמר [שמשון]: 'אָחוּדָה נָּא לָכֶם חִידָה' וכו' [שו' יד, יב], לפי שדברי כל בעלי החכמה בדברים הנשגבים שהם התכלית – אינם אלא בדרך חידה ומשל.

ומדוע נתפלא על ש[חכמים ע"ה] חיברו את החכמה בדרך משל [שיבצו את החכמה במדרשים ובאגדות] ודימו אותם [את הנמשלים – הרעיונות והמסרים] בדברים שפלים המוניים? והנך רואה החכם מכל אדם עשה כן ברוח-הקודש, כלומר, שלמה במשלי בשיר-השירים ומקצת קהלת. ומדוע יהא מוזר בעינינו לפרש את דבריהם [של חז"ל] ולהוציאם מפשוטן, כדי שיהא תואם את המושׂכל ומתאים לאמת ולכתבי-הקודש? והרי הם עצמם [=חז"ל] מבארים את פסוקי הכתובים ומוציאים אותם מפשוטם ועושים אותם משל והוא האמת, כפי שמצאנו שאמרו שזה שאמר הכתוב: 'הוּא הֵבָה אֵת שְׁנֵי אֲרָאֵל מוֹאָב' [ש"ב כג, כ] כולו משל, וכן מה שנאמר: 'וְהוּא יָרַד וְהִכָּה אֶת הָאֲרִי בְּתוֹךְ הַבּוֹר' [שם] וכו' משל, ואמרו: 'מִי יַשְׁקֵנִי מַיִם' [ש"ב כג, טו] ושאר מה שאירע, כל זה משל. וכן ספר איוב כולו אמר אחד מהם: משל היה, ולא ביאר לאיזה עניין נעשה המשל הזה. וכן מְתֵי יחזקאל אמר אחד מהם: משל היה, ורבים כאלה".

וכמובן, אי אפשר בלי דברי רבנו שם על הכת הראשונה, ומהם אנו למדים כי פשטי אגדות חז"ל הם בגדר "הנמנעות", כלומר הזיות אשר לא ייתכן שיארעו במציאות האמיתית:

"וממה שאתה צריך לדעת שדברי חכמים עליהם השלום, נחלקו בהם בני אדם לשלוש כיתות: הכת הראשונה והם רוב אשר נפגשתי עמהם ואשר ראיתי חיבוריהם ואשר שמעתי עליהם, מבינים אותם [=את אגדות חז"ל ומשליהם] כפשוטם ואינם מסבירים אותם כלל [=כמשלים וחידות], **ונעשו אצלם כל הנמנעות [=ההזיות] מחויבי המציאות,** ולא עשו כן אלא מחמת סכלותם בחכמות וריחוקם מן המדעים [=הריחוק מהמדעים פותח פתח רחב להזיות ולמאגיה מחריבת הדעת], ואין בהם מן השלמות עד כדי שיתעוררו על-כך מעצמם, ולא מצאו מעורר שיעוררם, ולכן חושבים הם שאין כוונת חכמים בכל מאמריהם המחוכמים אלא מה שהבינו הם מהם, ושהם כפשוטם, ואף-על-פי שיש בפשטי מקצת דבריהם מן הזרות עד כדי שאם תספרנו כפשטו להמון העם, כל-שכן ליחידיהם, יהיו נדהמים בכך ואומרים: היאך אפשר שיהא בעולם אדם שמדמה דברים אלו וחושב שהם דברים נכונים? וכל-שכן שימצאו חן בעיניו?".

לדעת רבנו, פשטי מקצת האגדות כל-כך הזויים וכל-כך רחוקים מן האמת והצדק והחכמה, עד שאפילו אדם **המונִי** אשר ישמע את הסיפורים הללו, לא יסכים לקבל אותם כפשוטם, ויתמה: היאך יושבי הישיבות "העילויים" מאמינים שכל הסיפורים הללו כפשוטם? כלומר, אפילו אדם שלא למד מאומה בחייו, ורק התבונן במציאות החיים דרך עיני הבשר, יתמה על מקצת מדברי חכמים, ושׂכלו המועט יספיק בהחלט כדי לדחות אותם מפשוטם – **אפילו הוא!** האין זו בושה וחרפה וגנאי גדול ועצום ל"חכמי ישראל" אשר מפרשים את אגדות חז"ל כפשוטן? האין זה חילול-השם שאין למעלה ממנו? ואם חכמינו כל-כך סכלים, מהי המסקנה לגבי דת משה?!

רבנו איש האמת זיהה כאמור את המכשלה הגדולה והעצומה בעניין זה, ולכן הוא כותב בהמשך דבריו דברים חריפים מאד, וקובע, שאותם פרשנים ודרשנים משפילים את חז"ל "בתכלית השפלות" ו"מאבדים הדר התורה ומחשיכים זהרהּ", וגורמים לנו – לעם ה', שייאמר עלינו "רק עם סכל ונבל הגוי הקטן הזה" – ואין חילול השם גדול מכך, וכֹה דברי רבנו שם:

"והכת הזו המסכנה רחמנות על סִכלותם [ואולי על הפתאים הנבערים שביניהם יש לרחם, אך לא על ראשי ומובילי הכת הזו שמתעים את העם אחרי ההבל ומחדירים מינות לליבו של עם-ישראל], לפי שהם רוממו את החכמים לפי מחשבתם, ואינם אלא משפילים אותם בתכלית השפלות ואינם מרגישים בכך, **וחַי ה' כי הכת הזו מאבדים הדר התורה ומחשיכים זהרהּ,** ועושים תורת השם בהיפך המכֻוון בה, לפי שה' אמר על חכמת תורתו: 'אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּן אֵת כָּל חֻקִּים הָאֵלֶּה וְאָמְרוּ רַק עַם חָכָם וְנָבוֹן הַגּוֹי הַגָּדוֹל הַזֶּה' [דב' ד, ו], והכת הזו דורשים מפשטי דברי חכמים דברים אשר אם ישמעום העמים יאמרו: **'רק עם סכל ונבל הגוי הקטן הזה'**.

והרבה שעושין כן הדרשנין המבינים [=המסבירים] לעם מה שאינם מבינים הם עצמם, ומי ייתן ושתקו כיוון שאינם מבינים – **'מִי יִתֵּן הַחֲרֵשׁ תַּחֲרִישׁוּן וּתְהִי לָכֶם לְחָכְמָה'** [איוב יג, ה], או היה להם לומר: 'אין אנו יודעים מה רצו חכמים בדברים אלו ולא היאך פירושו', אלא חושבים שהבינו, ומעמידים את עצמם להבין [=להסביר] לעם מה שהבינו הם עצמם, לא מה שאמרו חכמים, ודורשין בפני ההמון בדרשות [מסכת] ברכות ופרק חֵלֶק [פרק י במסכת סנהדרין] וזולתם כפשוטם מילה במילה [=בדיוק כמו רש"י-שר"י וכל צאצאי המינים ממשיכי דרכו].

[...] ואם אתה מאנשי הכת השלישית, שכל זמן שיזדמן לך דבר מדבריהם ממה שהשכל מרחיקו תתעכב אצלו ותדע שהוא חידה ומשל ותישאר בטרדת הלב ואימוץ המחשבה בהבנתו, דואג למצוא דרך האמת ורעיון הצדק כמו שאמר [שלמה המלך]: '[בַּקֵּשׁ קֹהֶלֶת] לִמְצֹא דִּבְרֵי חֵפֶץ וְכָתוּב יֹשֶׁר דִּבְרֵי אֱמֶת' [קה' יב, י]. התבונן בדברי תשיג תועלת, אם ירצה ה' יתעלה".

ודברים דומים כותב רבנו בהקדמתו לפירוש המשנה (עמ' כ): "ולכן ראוי לאדם שאם נזדמן לו מדבריהם דבר שהוא נגד המושכל לפי דעתו, שלא יְיַחֵס החסרון לאותם הדברים אלא יְיַחֵס החסרון לשכלו. ובשיראה משל ממשליהם שפשוטו רחוק מאד מבינתו, ראוי לו להצטער מאד על-כך שלא הבין את העניין, עד שנעשו אצלו כל הדברים האמיתיים בתכלית הריחוק".

ומעט לפני-כן בהקדמת פירושו למשנה שם (עמ' יט), הרמב"ם מלמדנו שראוי לאיש האמת לשאוף ולהתחנן תמיד לפני ה' יתעלה שיאיר את עיניו להבין את המושגים הערֵבים הללו:

"ואם הסיר ה' המסך מעל לֵב מי שרצוי לפניו, אחרי שהכשיר עצמו בלימודים, יבין מהם לפי כוח שכלו. ואין לאדם לעשות עם הלימוד וההשתדלות בְּעֵסֶק התורה, אלא לכוון את ליבו לה', ויתפלל לפניו ויתחנן שֶׁיְחָנֵּהוּ דעת וְיַעְזְרֵהוּ, ויגלה לו את הסודות הכמוסים בכתבי-הקודש, כמו שמצאנו דוד ע"ה עשה כן, והוא אמרו: 'גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ' [תה' קיט]".

ג. אגדות חז"ל לא נועדו לפרש את פסוקי התורה!

ראו נא עתה את דברי רבנו במורה (ג, מג), בעניין תפישת הדרשות:

"אבל ארבעת מינים שבלולב כבר אמרו חכמים ז"ל בכך טעמים מסוימים על דרך הדרשות אשר דרכם ידוע אצל מי שמבין דבריהם, והוא, שהם אצלם כעין המליצות הפיוטיות, לא שכך הוא עניין אותו הכתוב. ונחלקו בני אדם בדרשות שני חלקים: חלק נדמה לו שהם אמרום על דרך ביאור עניין אותו הפסוק [=הוזי ההזיות האורתודוקסים התופשׂים את אגדות חז"ל כפשוטן וכרש"י], וחלק זלזל בהן ועשאן ללעג כי הדבר פשוט וברור שלא זה הוא עניין הכתוב. ואותו החלק [=הוזי ההזיות האורתודוקסים] נאבק והתווכח על אימות הדרשות לפי דמיונו וההגנה עליהן, ודימה שכך הוא עניין הכתוב, **ושמשפט הדרשות כמשפט הדינים המקובלים**".

רבנו בקטע זה מלמד אותנו עניין חשוב מאין כמותו והוא: שאגדות חז"ל **לא נועדו לפרש את פשטי הכתובים!** וכן שאגדות חז"ל **אינן בגדר מסורת הלכתית של התורה-שבעל-פה!** ברם, לא רק שהאגדות בימינו משמשות כפרשנות פשטנית לתורה, בִּיסוד הלבות ומנהגים רבים בימינו עומדים פשטי אגדות חז"ל, ואפילו זיופי אגדות! ראו נא לדוגמה את האגדה המפורסמת בעניין עילויי הנשמות על ר' עקיבא והמת שבא בכל יום לחטוב עצים שישרפו אותו בהם בגיהינום – ולמרות שאגדה זו מזויפת, שהרי היא איננה מופיעה בשום מקום בספרות חז"ל שבידינו, ולמרות שברור שהיא עיבוד של אגדה אחרת, עדיין אגדה זו הפכה למסורת של תורה-שבעל-פה והחדירה את אחת ההשקפות המרכזיות ביותר ביהדות בעניין עילויי הנשמות!

בהמשך דברי רבנו במורה שם (ג, מג), הוא אומר כך:

"ולא הבינו שתי הביתות, שהן [=אגדות חז"ל] נאמרו על דרך המליצות הפיוטיות, אשר לא יסופק עניינם [=לא יהיה ספק] לבעל תבונה [שהן מליצות ומשלים], ונתפרסמה דרך זו באותו הזמן ונשתמשו בה הכל, כדרך שמשתמשים הפייטנים במאמרים הפיוטיים. אמרו ז"ל: תני בר קפרא, 'וְיָתֵד תִּהְיֶה לְךָ עַל אָזְנֶךָ' [דב' כג, יד], אל תקרא 'אָזְנֶךָ' אלא 'אׇזְנְךָ', מלמד שאם ישמע אדם דבר מגונה ייתן אצבעו בתוך אוזנו [כתובות טו]. מי ייתן וידעתי האם התנא הזה לדעת **הסכלים הללו** כך סבור בפירוש פסוק זה, ושזהו עניין המצוה הזו, ושהיתד היא האצבע ואזנך הם שתי האוזניים? אינני חושב שמישהו משלמי-הדעת יסבור כן, אלא זו מליצה פיוטית נאה מאד, זירז בה על מידה נעלה, והיא, כשם שאסור לומר דבר מגונה כך אסור לשמעו, והסמיך את זה לפסוק על דרך המשלים הפיוטיים. וכך כל מה שאומרים בדרשות: 'אל תקרי כך אלא כך', זהו עניינו. וכבר יצאתי מן העניין, אלא שהיא תועלת שצריך לה כל בעל דעה".

ודברים דומים מוסיף וכותב רבנו במורה (ב, כו), וכׇה דבריו:

"וכמה חמור סימאון **הסכלים** וכמה מזיק הוא, אילו אמרת לאדם מאותם המדמים שהם **חכמי ישראל,** כי ה' שולח מלאך נכנס בבטן האשה ומצייר [=ויוצר] שם את העובר, היה הדבר מוצא חן בעיניו ומקבלו, ורואה שזו עוצמה ויכולת ביחס לה' וחכמה ממנו יתעלה, על-אף שהוא סבור [=אותו 'חכם' מן הכסילים הנבערים הנחשבים ל'חכמי ישראל'] כי המלאך גוף של אש בוערת שיעורו כדי שליש העולם בכללותו, ויירא לו כל זה אפשרי ביחס לה'. אבל אם תאמר לו כי ה' נתן בזרע כוח מצייר [=גנטי] הקובע תבנית איברים אלו ותארם **והוא המלאך** [...] יירתע מכך, מפני שאינו מבין את עניין העוצמה והיכולת [המדעית] האמיתית הזו, והיא המצאת הכוחות

הפועלים בדבר אשר אינו נישׂג בחוש. וכבר אמרו חכמים ז"ל בפירוש למי שהוא חכם, שכל כוח מן הכוחות הגופניים 'מלאך', כל-שכן כוחות המתפשטים בעולם, ושכל כוח יש לו פעולה מסוימת אחת מיוחדת ולא יהיה לו שתי פעולות – בבראשית רבה [נ, ב]: תני, אין מלאך עושה שתי שליחויות ואין שני מלאכים עושין שליחות אחת, וזה הוא מצב כל הכוחות [הטבעיים]".

וכמה חשובים דברי רבנו ב"מאמר תחיית המתים" (עמ' עא) על המינים המגשימים (=אלה שהחליטו שה' הוא גוף) ועל המסופקים (=אלה שטרם החליטו האם ה' הוא גוף כמו הפוחז שסבר שרבותיו המגשימים הם 'גדולים וטובים'), אשר הבינו את כל אגדות חז"ל כפשוטן:

"ובפרט כאשר מצאנו אחד המדמים שהוא חכם, ושהוא [נחשב בעיני רבים שהוא] מחכמי ישראל באמת, ושהוא יודע דרך הלכה ויישא וייתן במלחמתה של תורה מנעוריו לפי דמיונו, והוא מסופק: האם ה' גוף בעל עין ויד ורגל ומעיים כפי שנאמר במקראות, או שאינו גוף [וברור שרבנו מתכוון לפוחז מפוסקיירא, וכמו שקאפח רומז שם: 'ראה השגת הראב"ד בהלכות תשובה ג, טו'] אבל אחדים ממי שמצאתי מאנשי ארץ מסוימת החליטו שהוא גוף, וחשבו לכופר מי שאומר היפך זה, וקראוהו מין ואפיקורוס, **ותפשׂו דרשות ברכות כפשטיהן**".

מדברי רבנו עולה אפוא, כי תפישׂת אגדות חז"ל כפשוטן היא אֵם כל חטאת, כי לא רק שהיא גוררת לסכלות חמורה, לאימוץ הנמנעות, לקבלת המאגיה, ובסופו-של-דבר היא גם מדרדרת למינות ולעבודה-זרה – אלא שהיא אף מכשירה את הלבבות ומחדירה את השקפות המינים בהגשמת הבורא יתעלה! ובהמשך דבריו ב"מאמר תחיית המתים" שם, אומר רבנו כך:

"וכאשר ידענו את אלה המפסידים מאד ושהם מסופקים, והם מדמים שהם 'חכמי ישראל' [=ואינם אלא גדולי אסלה], **והם היותר סכלים בבני אדם ויותר תועים מן הבהמות,** וכבר נתמלאו מוחותיהם פלאות והזיות ודמיונות נפסדות כנערים וכנשים, ראינו שכן ראוי [=שהרי חכמי-יועצי-אשכנז התלוננו מדוע רבנו שילב ענייני מחשבה בחיבורו ההלכתי, והנה רבנו מוכיח שראוי ונחוץ לשלב אותם, שהרי הם יותר תועים מן הבהמות וזקוקים נואשות לידע את יסודות הדת] שנבאר בחיבורינו ההלכתיים יסודות הדת על דרך ההודעה לא על דרך הלמידות, **כי הלמידות דרוש לה בקיאות במדעים רבים שאין חכמי התורה יודעים מהם מאומה**".

קצרו של דבר, תפישׂת אגדות חז"ל כפשוטן לא רק משחיתה את הדעת בהזיות פגאניות, היא אף סוללת את הדרך להשקפת הגשמות – וברור שמי שמקבל את אגדות חז"ל כפשוטן על כל תיאוריהן את הבורא, את דבריו ואת מעשיו, ישגה בהגשמה כאילו מדובר חלילה במלך בשר ודם שיושב בשמים בראש פנתיאון אירופי אלילי יחד עם השׂטן והמקטרגים והמשׂטינים... עוד למדנו מדברי רבנו, שהסיבה לחורבן הדעת של המינים הבהמיים היא **ריחוקם העצום מן המדעים,** וכפי שאומר רבנו לעיל: "ונעשו אצלם כל הנמנעות [=ההזיות] מחויבי המציאות, ולא עשו כן אלא מחמת סכלותם בחכמות וריחוקם מן המדעים [=הריחוק מהמדעים פותח פתח רחב להזיות ולמאגיה מחריבת הדעת]", ובצוואתו למורה רבנו מבאר עניין זה ביתר הרחבה:

"אבל המבולבלים [=הוזי ההזיות המאגיות לריבוי מיניהן וסוגיהן] אשר כבר **נִתְעַנְּפוּ מוחותיהם** בדעות הבלתי נכונות ובדרכים המטעים, ויחשבו אותם מדעים אמיתיים, ומדמים שהם בעלי

עיון [ושהם 'חכמי ישראל"] **ואין להם ידיעה כלל בשום דבר הנקרא 'מדע' באמת** [ואף הינם 'יותר תועים מהבהמות', כלשון רבנו ב'מאמר תחיית המתים'] – הם יירתעו מפרקים רבים ממנו [מפרקי 'מורה הנבוכים'], ומה מאד יקשו עליהם כי לא יבינו להם עניין. ועוד, כי מהם [=מלימוד החכמה ומקניית הדעת] תתגלה פסולת הסיגים שבידם [ולכן התנגדו למורה, כדי שלא תֵּחָשֵׂפְנָה תרמיתם, סכלותם ונבלותם], **שהן סגולתם ורכושם המיועד לאידם**".

כלומר, כל מאמיני הנמנעות וההזיות ההולכים-על-שתיים **ריקים מהמדעים!** וכמו שהבור ריק אך נחשים ועקרבים יש בו למכביר, כך הריקנות מחכמה ומדע שואבת לתוכה את כל הדמיונות וההזיות, עד שמוחות ההוזים מוצפים באמונות הבל וריק, ובהזיות מאגיות אליליות רוחשות ושורצות. ובמלים אחרות, הריקנות מן המדעים גרמה להם לתפוש את אגדות חז"ל כפשוטן, ותפישת אגדות חז"ל כפשוטן גרמה להם להאמין בנמנעות ולהחדיר למחשבתם את זרעֵי הפורענות של האמונה במאגיה לשלל צורותיה, וזו-המאגיה הינה השורש למינות ולכל צורות העבודה-הזרה. נמצא אפוא, כי הריקנות מן המדעים גוררת בסופו-של-דבר לעבודה-זרה!

לסיכום, גדולי השוטים והמינים באלף השנים האחרונות אינם חכמים באמת, רק מדמים שהם כאלה, ובימינו הבערות מן המדעים בקרב חכמי ישראל גדולה מזו שהייתה בימי הרמב"ם, עד-כדי-כך שגדולי האסלה למיניהם מטיפים לחסידיהם שלימודֵי המדעים הם בגדר כפירה (למעט לבנות, שהרי הבנות צריכות לפרנס את הפרזיטים) – וכשלו ונפלו בתהום הסכלות, שהרי בידיעת המדעים האדם לומר להכיר את מי-שאמר-והיה-העולם! ובעקבות סכלותם וריחוקם מן המדעים חלו במחלות-נפש סופניות גרורתיות אלימות ביותר: באמונה בהזיות ובנמנעות, בעבודה-זרה, ובתפישות מינות מגשימות (ועתה יובן גם מדוע תעו ולעו אחרי פירוש רש"י).

ועדיין ישנה שאלה שנותרה פתוחה, מדוע חז"ל הרכיבו את פשטי משליהם ואגדותיהם מהזיות ודמיונות נחותות שחלקן הגדול אף נוגע נגיעה ישירה ורחבה בענייני עבודה-זרה? ובכן, קשה מאד להשיב על השאלה הזו, כי כדי להבין זאת לחלוטין יש לחיות באותה התקופה ולהבין את התרבות הבבלית שבתוכה חיו ופעלו חכמי התלמוד. ברם, אפילו בימינו, ימים אשר רחוקים מאד מתקופת בבל החשוכה והאלילית, אפילו בימינו ישנם פתגמים עממיים נפוצים מאד אשר נוגעים לעבודה-זרה, אף שאין שום אדם שמעלה על דעתו שמדובר בעניינים פשטניים.

לדוגמה, הפתגם: "השד העדתי יצא מהבקבוק", אף אחד מהעיתונאים שזועק את הפתגם הזה כאשר עדות-המזרח נלחמים על זכויותיהם, אינו מתכוון לומר שבני עדות-המזרח הינם שֵדים מאגיים אליליים דמיוניים. אלא, שהתנהגותם וסגנון דיבורם מייצגים התנהגות גסה ברברית ופרימיטיבית (ולצערי במקרים רבים הם צודקים) – ומטרת התקשורת כמובן, לערער ולפורר את ההצדקה של בני עדות-המזרח לעמוד על זכויותיהם, כי בהשוואתם לשדים הם מייחסים רשעות לאותם אלה אשר תובעים את זכויותיהם, שהרי הדבר האחרון שהאשכנזים מעוניינים בו הוא להתחלק בעוגת השלטון, התפקידים והתקציבים עם בני עדות-המזרח.

דוגמה נוספת, הפתגם: "השד לא כל-כך נורא", כאשר מישהו רוצה לתאר דבר מסוים שהוא פחד ממנו מאד, אך לאחר שהדבר התרחש התברר שהוא לא היה כל-כך נורא כפי שחשבו

וחששו ממנו בתחילה. ויש דוגמות נוספות: "השד יודע", "כמי שכפאו שד", "מוכשר כמו שד", "מחול שדים", "שד משחת", "השדים ובניהם", ועוד. וברור שאף-לא-אחד ממי שמשתמש בביטויים הללו מתכוון באמת שהשדים קיימים או יודעים או משתלטים על האדם או שהם מוכשרים או שהם יוצאים במחולות או שמדובר בשד מהגיהינום (='שד משחת'), אלא ברור כשמש שכל הביטויים הללו הינם משלים ודימויים ותו לא, ואין בכך שום ספק ופקפוק.

ד. רבנו חוזר בו מיוזמתו

כאמור, רבנו חזר בו לבסוף מיוזמתו לחבר את "ספר התיאום" ו"ספר הנבואה", ובהקדמתו למורה (עמ' ח), הוא מגלה לנו את הסיבה לכך:

"וכאשר החילותי זה שנים-מספר באותם הספרים וחיברתי בהם חֵלֶק, לא ישר בעיניי מה שהתחלתי לבאר באותה הדרך, לפי שראיתי שאם אבאר ב[אמצעות] משלים ואסתיר מה שראוי להסתיר, הרי לא יצאנו מן ההנחה הראשונה, וכאילו החלפנו דבר בדבר ממין אחד ['משל במשל ורמז ברמז, ופעמים שיטה זו אף גורמת לשיבושים ולהטעיה' (קאפח)]".

הרמב"ם חזר בו מיוזמתו האמורה, כי בהחלפת משל במשל ההמון לא יבין את הדברים, שהרי המשלים עדיין יהיו נשׂגבים מבינתם, ואולי אף יהיו שיקומו כנגד רבנו ויטענו שהוא "סוטה" מדרך הישר... ועל-כל-זאת ניתן להוסיף וללמוד מהמשך דברי רבנו במורה שם, וכֹה דבריו:

"ואם אבאר מה שצריך לבאר [=באופן מפורש], הנה לא יתאים הדבר להמון בני אדם ['מפני שאינם מבינים מושׂכל, ואולי אף יטענו שיש בדבריי סטיה מן הדרך' (קאפח)], והרי אין כוונתנו לבאר את ענייני הדרשות ופשטי הנבואה להמון [מפני שהם ממילא אינם מבינים מושׂכל]".

בנוסף לקושי שיש בהסברת ענייני המשלים ודרשות חז"ל להמון, ישנה סיבה נוספת לכך שרבנו לא ראה לנכון להסביר ולבאר את המשלים והאגדות באופן מפורש ובלתי-אמצעי. והיא, **שהסכלים מציבור הרבנים אינם מבינים את ענייני המשלים והדרשות.** כלומר, הם ממילא אינם עלולים להיות "נבוכים" מפני שהם ריקים מדעת וממדע בין כֹּה וכֹה. ולעומתם, אותם היחידים שלמי הדעת ממילא אינם זקוקים להסברה מפורשת, וכֹה דברי רבנו שם (עמ' ט):

"וראיתי עוד, שאותן הדרשות, כאשר רואה אותן **הסכל מציבור הרבנים** לא יקשה לו מהם מאומה, כי אין **הסכל הפתי הריק מידיעת טבע המציאות** מרחיק את הנמנעות. וכאשר יראה אותן [=את דרשות חז"ל] שלם מעולה [=אדם נבון ומשׂכיל], לא ימלט מאחד משני דברים: או שיפרשם כפשוטם ותהיה לו מחשבה רעה על האומר ויחשבהו לסכל, **ואין בכך הרס ליסודות האמונה;** או שיחשוב שיש להן סוד, [ואם יחשוב כן] הרי זה ניצול ודן את האומר לזכות".

נמצא, שיש ללמֵּד את ההמון שמדובר במשלים ולעמוד בשיעור זה, שהרי ממילא הם לא יבינו, וביחס לנבונים אין צורך לדעת רבנו בהסברה מפורטת, שהרי הם עשויים להבין בעצמם – וגם אם הנבונים לא יבינו את המשלים והחידות אין בכך הרס ליסודות הדת, שהרי ממילא הנבונים לא יקבלו את המשלים והאגדות כפשוטם, ואפילו אם יחשבו שחז"ל היו כסילים "אין בכך הרס ליסודות האמונה"! אך בתפישׂת אגדות חז"ל כפשוטן כל יסודות התורה מזדעזעים!

עוד למדנו, שאף שאין ללמֵּד את הרבנים הכסילים את הרעיונות הטמונים במדרשים, עדיין חובה גדולה היא ללמדם ולהזהירם שאסור להבין את אגדות חז"ל כפשוטן! שהרי תפישתן כפשוטן מובילה באופן ישיר להרס יסודות הדת, ויכריתו בזה את נפשם מארץ החיים.

ה. משלי הנביאים ומשלי החכמים

עלינו לידע, שישנן כמה הבחנות חשובות ויסודיות מאד בין משלי החכמים לבין משלי כתבי-הקודש (וכבר ייחדתי לכך מאמר שכותרתו: 'משלי חז"ל ומשלי הנביאים ומה שביניהם'). בהקדמת רבנו למורה (עמ' ז–ח), הוא מפרט את האופנים שבהם חז"ל בנו את משליהם ושזרו בהם את נמשליהם, וכֹה דבריו: "וברובם עשו שיהא העניין שהמטרה הבנתו, **בתחילת המשל או באמצעו או בסופו,** אם לא יִמָּצֵא משל התואם את העניין המכֻוון מתחילתו ועד סופו".

כלומר, ברוב משלי חז"ל ואגדותיהם הנמשל נמצא רק בחלק קטן מכללות המשל, וכל שאר הפרטים שמופיעים במשל אין להם שום משמעות, ואין ללמוד מהם מאומה, וכמו שקאפח אומר שם: "כלומר, שברובם הנמשל הוא רק בחלק של המשל והשאר פטומי מילי". לנקודה זו יש חשיבות עצומה, מפני שהיא למעשה מלמדת אותנו, שרוב פרטי משלי חז"ל **אין להם כל משמעות, יש להתעלם מהם לחלוטין, אין להתייחס אליהם ואין ללמוד מהם מאומה!**

בהמשך דבריו, רבנו מוסיף ומתאר את מבנה משלי החכמים ואגדותיהם, ומדבריו עולות שוב שתי התובנות המהדהדות שתיארנו: **1)** אין כל תועלת **בפשטי** משלי החכמים; **2)** ואף **רבים מפרטי פשטיהם** אינם משמשים כלל כמשל, אלא כביסוי וכתפאורה נבובה ונלווית למשל נקודתי מסוים בלבד. כלומר, למעט אותו פשט נקודתי מסוים המשמש כמשל – כל שאר התיאורים הינם בגדר פטומי מילי בעלמא. נמצא, שלא רק שאין ללמוד מאומה **מפשטי** משלי חז"ל ויש להתבונן אך ורק בנמשליהם – רבים מפשטי המשלים אפילו אינם משמשים כמשלים, ולכן יש להתעלם מהם **לחלוטין,** אין להתייחס אליהם ואין ללמוד מהם מאומה!

והנה לפניכם דברי רבנו במורה שם (עמ' י):

"ושם אמרו [שיה"ש רבה א, ח]: 'רבנן אמרי, זה שהוא מאבד סלע או מרגלית בתוך ביתו – עד שהוא מדליק פתילה באיסר מוצא את המרגלית. כך המשל הזה **אינו כלום,** ועל ידי המשל אתה רואה את דברי-תורה'. [...] התבונן ביאורם ז"ל שסתרי דברי-תורה הם המרגלית, ופשוטו של **כל** משל **אינו כלום,** והיאך דימו מסתרי העניין המשול בפשט המשל, למי שאבדה לו מרגלית בביתו **והוא בית אפל ובו חפצים רבים,** שאותה המרגלית מצויה בו, אלא שאינו רואה אותה ואינו יודעה [=אינו יודע היכן היא], והרי כאילו היא מחוץ לרשותו, כיוון שנמנעה אפשרות התועלת בה – עד שידליק את הנר כפי שהזכיר, אשר כמוהו הבנת עניין המשל".

רבנו מנתח את דברי חכמים ע"ה, שדימו את נמשליהם למרגלית שמצויה בתוך "בית אפל ובו חפצים רבים", המרגלית היא הנמשל: הרעיון הנסתר, ואילו הבית האפל שבו החפצים הרבים הוא פשט המשל. וכמו שאין צורך לאדם בבית האפל הזה ובחפצים הרבים שבו, כך אין צורך לאדם בפשטי משלי חז"ל, **ואין בהם שום תועלת כלל!** ויתרה מזו, כאמור, רבים מפשטי המשל

אפילו אינם משמשים כמשל, אלא רק כדי להעמיד את הבית ולהסתיר את המרגלית, ואין לעיין בהם ואין לייחס להם שום חשיבות, אלא, ברגע שמצאנו את הרעיון המרכזי באגדה הִשׂגנו את המטרה, ויש להתעלם לחלוטין מכל שאר הפרטים והתיאורים המובאים בפשט האגדה!

כאמור, לנקודה חשובה זו ישנה משמעות אדירה, מפני שהיא מעצבת מחדש את תפישׂתנו ביחס לאגדות חז"ל. כלומר, בעולם-הדתי בימינו נהוג לייחס משמעות רבה לאגדות חז"ל ולכל פרט ופרט מפרטיהן השוליים והזניחים ביותר: לומדים מהן הלכות ומנהגים, מפיקים מפשטיהן השקפות עולם יסודיות, ואפילו גוזרים מהן דינים ומנהגים שלא נזכרו בהן במפורש – כאילו אגדות חז"ל ניתנו **מפי הגבורה!** ולדעת רבנו אסור לעשות-כן, אלא, היחס לאגדות חז"ל צריך להיות זהיר מאד, ויש להתאזר בסבלנות רבה עד שנבין את הרעיון המסוים שאותו ביקשו חז"ל ללמדנו, וחלילה לנו להפליג להזיות על סמך פשטי המשלים המשוּלים לבֵּית חושך ואפֵלה.

חשוב לחזור ולהדגיש, שהתובנה הזו מחזקת מאד את ההשקפה שאין לפסוק הלכה לפי משלי האגדות, וברור שאין לפסוק לפיהם גם ללא דברי רבנו, אך בפועל, לא מעט מנהגים, הלכות ואפילו תפישׂות עולם ויסודות דת שגויים, אשר מעצבים את פני היהדות בימינו, מקורם בפשטי משלי חז"ל – וכאמור, לפי חז"ל ורבנו, "פשטו של **כל** משל **אינו כלום**"! וחבל שהגענו לשיבושי הלכה ומחשבה כֹּה רבים בגלל שהוזי ההזיות לדורותיהם בחרו ללכת בשרירות לבם הרע.

נצרף עתה דוגמה למשל שרבנו התעלם מפרטיו: בהלכות יסודי התורה (ז, א), רבנו מבאר שאין הנבואה שורה אלא על "חכם גדול בחכמה", שהוא גם "גיבור במידותיו" ו"מתגבר בדעתו על יצרו תמיד". יסוד דברי רבנו הללו הוא בתלמוד (שבת צב ע"א): "אין הנבואה שורה אלא על חכם גיבור ועשיר", ובהקדמת רבנו למסכת אבות הפרק השביעי (עמ' רנט) רבנו מבאר, ש"גיבור" הוא הכובש את יצרו, ו"עשיר" הוא אדם בעל עין טובה השמח בחלקו.

בהמשך דברי חז"ל בעניין המשל הזה (בתלמוד שם), הובאו ראיות גם על גבורה פיסית ועל עושר כמותי. הרמב"ם התעלם מהמשך התלמוד, אך המפרשים השונים שגו לחשוב שמתנאֵי הנבואה שהנביא יהיה גם גיבור במסת שריריו ובעל שורה ארוכה בחשבון הבנק... ברם, כפי שקאפח הסביר בפירושו שם: "אין הכוונה כפשט הדברים, אלא כך דרך חז"ל במשליהם, וכפי שביאר רבנו בהקדמתו למורה, **ולפיכך אין להתעכב על פרטי המשל והמשכו**".

הנה אפוא משל שרבנו התעלם מפרטיו, וכאמור רבים ממִשלי חז"ל אין להתייחס כלל לפרטיהם, וכל מטרתם היא עניין אחד מסוים החבוי בכללות המשל ורק הוא המטרה.

ו. אין מקשין בהגדה

עד עתה למדנו על אגדות חז"ל שאינן בגדר שיבוש, ברם, מסתבר שלא מעטות מאגדות חז"ל משובשות **מיסודן** ואין להתייחס אליהן כלל ועיקר! תובנה מהדהדת זו מחזקת ומאששת את החובה המוסרית והאנושית המוטלת עלינו: לנקוט בזהירות רבה כאשר אנו מטפלים באגדות חז"ל. רבנו מגלה לנו בהמשך הקדמתו למורה (עמ' טו), כי באגדות חז"ל ישנן סתירות גדולות ומרובות, שנגרמו בשל הסיבה השישית משבע סיבות הסתירות המצויות בספרים:

"אבל הסתירות המצויות ברוב ספרי המחברים והמפרשים זולת מי שהזכרנו, הם לפי הסיבה השישית. **וכך יימצא במדרשות ובהגדות סתירות גדולות [=אפשר לתרגם 'מרובות']** כפי הסיבה הזו, ולפיכך אומרים: 'אין מקשין בהגדה'".

כדי להבין את עוצמת דברי רבנו הללו, יש לעיין ולהבין מהי הסיבה השישית שרבנו הרמב"ם הזכיר בדבריו לעיל, והנה דבריו במורה שם (עמ' יד):

"והסיבה השישית, עומק הסתירה ושאינה נראית אלא לאחר הקדמות מרובות, וכל דבר שצריך לגילויו הקדמות מרובות הרי הוא יותר נעלם, **וייעלם הדבר מן המחבר ויחשוב שאין סתירה בין שני הדברים הראשונים,** ובאשר מעיינים בכל דבר מהם ומצרפים לו הקדמה נכונה והוסקה המסקנה החיובית, וכך נעשה בכל מסקנה מצרפים אליה הקדמה נכונה ותוסק מכך מסקנתה – יסתיים הדבר לאחר מספר הקשים אל הסתירה שבין שתי התוצאות הסופיות או הניגודים, וכדומה לזה הוא הנעלם מן החכמים המחברים".

ביאור הדברים: יש ומחברי הספרים כתבו הנחה מסוימת, ובהמשך ספרם כתבו הנחה אחרת, ולא העמיקו ולא השכילו להבין שיש סתירה פנימית מהותית בין שתי ההנחות שכתבו. כלומר, הרמב"ם למעשה קובע, שמחברי המדרשים לקו **לעתים לא רחוקות** בשטחיות ובאי-העמקה, שהרי כיצד ניתן להסביר שהם לא הבחינו בסתירות הפנימיות שבדבריהם?

וראו נא את הדוגמה שמביא קאפח שם לאותם המחברים: "כגון שתי הקדמות שהניחו וקבעו **ה'מתכלמין',** והם: א) האלוה אינו גוף; ב) האלוה חי נע. לכאורה שתי הנחות פשוטות. אולם כל נע מתחלק, וכל מתחלק הוא גוף, הרי סתירה לאחר בחינת התוצאות". קאפח מביא דוגמה לסתירות שקיימות באגדות חז"ל **משיבושי המתכלמין!** כת הזיות מוסלמית שרבנו הִרבה לתקוף במורה. לדוגמה (עמ' קכג): "שהם במקומות רבים הולכים אחרי הדמיון וקוראים אותו שֵׂכל"; "כי הלא ה'מתכלמין' הנוצרים [=המתכלמין הקדמונים היווניים] למדו וידעו דברי אריסטו וחבורתו הפילוסופים, וביודעין הִתעו כדי לקיים את אמונתם" (עמ' קכב); ועוד.

נמצא אפוא, שיש לא מעטות מאגדות חז"ל שפשוט משובשות, ושיבושיהן נובעים מאי-הבנת המחבר, שטחיותו ואי-העמקתו! וחשוב לידע עניין זה כדי להבין את מקומה הנכון של ספרות האגדה, את מידת הזהירות הרבה שיש להתייחס למשליה, ואת הנזקים העצומים שנגרמים למי שרואה **בפשטיה** מקור ללימוד הלכות ומנהגים, וכל-שכן יסודות דת והשקפות עולם.

ז. הסתייגות רבנו מספרות האגדה

בנוסף לתובנות של רבנו על שיבושי ספרות האגדה, הוא מפזר ברחבי ספרו "מורה הנבוכים" אמירות לכאורה תמוהות, אשר מהן עולה ביקורת קשה כלפי חלק ממחברֵי האגדות. נראה, כי לדעת רבנו היו שהגדישו את הסאה במה שתיארו את השקפות-ההבל כאמיתוֹת מוחלטות, ונתנו פתחון-פה לרשעים ולמינים וגם ל"חכמי ישראל" הכסילים שלא למדו מדעים – להאמין בתוקף בהזיות ובדמיונות, להתקרב ולדבוק בהשקפות המינים, ולרוצץ את דרכי המישרים.

והנה לפניכם ארבע דוגמות:

1) רבנו מעתיק במורה (א, נט) את דברי רבי חנינה לאותו שליח ציבור שהאריך בשבחי הקב"ה, ולפני שרבנו מעתיק את אותו הסיפור, הוא אומר כך (עמ' צו): "וכבר ידעת אִמרתם המפורסמת **אשר מי ייתן והיו כל האִמרות כמוה**". מסוף דברי רבנו עולה במפורש שהוא הבחין בין סוגי האגדות ואיכותן, ומביע את צערו על-כך שלא מעטות מן האגדות רחוקות מלהשׂביע את רצונו, אולי מפני שהן רחוקות מלבטא את יסודות התורה באופן מוצלח, ובחרתי לשון עדינה.

2) במורה (ב, כו), רבנו מותח ביקורת מפורשת על רבי אליעזר הגדול, וכֹה דבריו (עמ' רכא): "ראיתי לר' אליעזר הגדול דברים בפרקים המפורסמים הידועים בשם פרקי דר' אליעזר, **לא ראיתי כלל יותר תמוהים מהם** בדברי אף אחד מההולכים בתורת משה רבנו [...] ומי ייתן וידעתי מה סובר חכם זה" (וכנראה שרבנו לא ידע שמדרש זה הינו זיוף מדרשי מאוחר).

3) במורה (ב, ל), רבנו שוב מותח ביקורת על חכמי התלמוד, וכֹה דבריו (עמ' רלג): "לפיכך אמרו בלשון זה: יום ראשון – אמר ר' יהודה ב"ר סימון: מכאן שהיה סדר זמנים קודם לכן, אמר ר' אבהו: מכאן שהיה הקב"ה בורא עולמות ומחריבן. **וזה יותר מוזר מהראשון** [...] אלא-אם-כן רצו שני אלה לומר, שלא ייתכן בלי סדר זמנים מקודם לכן, וזוהי דעת הקדמוּת [=שהעולם היה קיים תמיד ולא נברא], **וחלילה לכל בעל דת מזה,** ואין אִמרה זו לדעתי אלא כעין אמרת ר' אליעזר שמים מהיכן נבראו? **כללו של דבר, אל תביט במקומות אלה לדברי מי שאמר**".

קאפח מוסיף ומסביר שם: "רבנו מרוקן את פשט האִמרה הזו בשני דרכים: **א)** לא ייתכן שהיא כפשוטה כמו שאין דברי רבי אליעזר כפשוטן, כי חלילה לשום בר ישראל להאמין את הקדמוּת; **ב)** ואף אם יתעקש העיקש לומר שהם דווקא כפשוטן, נאֹמר לו, אין להביט בעניינים אלה על גדולת האומר, ואין הדברים נבחנים ונשקלים מבחינת אומרן אלא מחמת הנאמר בהן".

קאפח התעלם מלשונותיו החריפים של רבנו לעיל, והתייחס רק לַכְּלָל העולה מסוף דבריו והוא: "קבל האמת ממי שאמרו", ולמדנו מדבריו כי כלל זה כולל את **כולם** – כולל כל חכמי המשנה והתלמוד. ואף ששיבושי האגדות מלמדים אותנו שלא כל חכמי התלמוד היו בפסגת החכמה והמדע, כולם היו אוהבי אמת ואוהבי ה' יתעלה, ותכונות אלה נדירות מאד בעולם-הדתי הזר של ימינו, אשר הפך את התורה לעסק כלכלי, ואהבת ה' ואהבת האמת מאן דכר שמיה...

4) בהמשך הפרק במורה שם (עמ' רלה), רבנו אומר כך: "וממה שראוי שתדעהו ותתעורר עליו, הטעם אשר מחמתו לא אמר ביום השני 'כי טוב', וכבר ידעת מאמרי חכמים ז"ל אשר אמרום בזה על דרך הדרש, **וטוב שבהם** הוא אמרם: לפי שלא שלמה מלאכת המים" וכו'.

נמצא, שיש מדרשים טובים ויש מדרשים טובים פחות... לא לחינם פוסק אפוא רבנו בסוף הקדמתו: "ואין צריך לקרות ספר אחר ביניהם", שהרי נזקם של תופשֵׁי אגדות חז"ל כפשוטן, שהם רובם המוחץ של "חכמי ישראל", כֹּה גדול ועצום, עד שיש לאסור עליהם לחלוטין ללמוד תלמוד, כי בלימודו הורסים הם את דת משה: בהחדרת הזיות מאגיות אליליות, בעיוות הלכותיה לבלי היכר, בהפיכתה לקורדום חוצבים לטובות הנאה, ובזיופה ובהשחתתה בהזיות מינות פרו-נוצריות. "וְאָדָם בִּיקָר בַּל יָלִין נִמְשַׁל כַּבְּהֵמוֹת נִדְמוּ, זֶה דַּרְכָּם כֵּסֶל לָמוֹ [...] כַּצֹּאן לִשְׁאוֹל שַׁתּוּ מָוֶת יִרְעֵם [...] עַד נֵצַח לֹא יִרְאוּ אוֹר, אָדָם בִּיקָר וְלֹא יָבִין נִמְשַׁל כַּבְּהֵמוֹת נִדְמוּ" (תה' מט).

ועדיין נשארה שאלה אחת פתוחה בעניין זה: מדוע רבנו מסתיר את הסתייגותו מאגדות חז"ל ומגלה אותה רק ביני שיטי של נבכי פרקי המורה? מדוע הוא לא מגלה אותה מיד בהקדמותיו למשנה ולפרק חלק? ואפילו כאשר רבנו כבר אומר בהקדמתו למורה שרבות מאגדות חז"ל משובשות מיסודן, הוא אומר זאת באופן משתמע וחידתי עד שלא כל אחד יכול לזהותו?

ובכן, נראים הדברים, שההבדל בין התייחסותו של רבנו לאגדות בהקדמותיו לבין התייחסותו לאגדות בנבכי המורה, נובע מכך שההקדמות הינן חיבור להמון ובעלות אופי חינוכי, ולכן רבנו מדבר על האגדות באופן כללי כדי להקנות להמון יחס של כבוד כלפי חז"ל. לעומתן, המורה, הוא ספר ליחידי סגולה אשר למדו והשכילו וכבר יודעים להעריך ולהוקיר את חז"ל, ולכן רבנו מאפשר לתלמידיו במורה להתייחס לאגדות חז"ל באופן ביקורתי על-מנת שיקנו שלמות.

ואחתום פרק זה בפסק רבנו בהלכות מלכים ומלחמות (יב, ה):

"**ולעולם לא יתעסק אדם בדברי ההגדות** [=באופן כללי יש להתרחק מלימוד האגדות!]. ולא יאריך בדברי מדרשות האמורים בעניינים אלו [=בעניין ימות המשיח] וכיוצא בהן, ולא ישימם עיקר, שאינן מביאין לא לידי אהבה ולא לידי יראה. וכן לא יחשב הקיצין, אמרו חכמים: 'תפוח דעתן של מחשבי קיצין' [סנהדרין צז ע"ב]. אלא יחכה ויאמין בכלל הדבר, כמו שביארנו".

ח. האם היו מקרב חז"ל שנטו אחרי ההזיות?

ובכן, נראה כי גם מקרב חז"ל – בעיקר מקרב החכמים הזוטרים – היו הוזי הזיות, לדוגמה, היה מאן-דהו שסבר, שחולה שנשך אותו כלב שוטה ביום הכיפורים, יש להאכילו ביום הכיפורים מחצר הכבד של הכלב הנושך. כלומר, הוא התיר להאכיל בשר חיה טמאה ביום הכיפורים! וכֹה דברי רבנו בפיהמ"ש (יומא ח, ד): "ואין הלכה כר' מתיה בן חרש שהתיר להאכיל את האדם ביום צום כפור יותרת כבד שלכלב שוטה אם נשך, מפני שאינו מועיל אלא בדרך סגולה. וחכמים אומרים אין עוברין על מצוה אלא בריפוי בלבד, שהוא דבר ברור שההיגיון והניסיון הפשוט מחייבים אותו, אבל הריפוי בסגולות לא, לפי שעניינם חלוש לא יחייבהו ההיגיון, וניסיונו רחוק, והיא טענה מן הטוען בה [=טענה שאין לה ראיה], **וזה כלל גדול דעהו**".

ורבנו עדין מאד בדבריו הללו, וראו נא לקמן את דבריו בסוף פרק יא בהלכות עבודה-זרה:

"ודברים אלו כולן [כל ענייני המאגיה שהובאו בפרק יא שם] דברי **שקר וכזב הן,** והן שהטעו בהן עובדי עבודה-זרה הקדמונים לגויי הארצות כדי שינהו אחריהן. ואין ראוי לישראל שהם חכמים מחוכמים להימשך **בהבלים האלו,** ולא להעלות על הלב שיש בהן תעלה [=תועלת], שנאמר: 'כִּי לֹא נַחַשׁ בְּיַעֲקֹב וְלֹא קֶסֶם בְּיִשְׂרָאֵל' [במ' כג, כג]. ונאמר: 'כִּי הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אַתָּה יוֹרֵשׁ אוֹתָם אֶל מְעֹנְנִים וְאֶל קֹסְמִים יִשְׁמָעוּ וְאַתָּה לֹא כֵן נָתַן לְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ' [דב' יח, יד].

כל המאמין בדברים אלו **וכיוצא בהן** [מענייני המאגיה וההזיות], ומחשב בליבו שהן אמת ודברי חכמה אבל התורה אסרה אותן, אינו אלא מן **הסכלים ומחוסרי הדעת,** ובכלל הנשים והקטנים שאין דעתן שלמה. אבל בעלי החכמה ותמימי הדעת ידעו בראיות ברורות, שכל אלו הדברים שאסרה התורה אינם דברי חכמה, אלא **תהו והבל שנמשכו בהן חסרי הדעת, ונטשו כל דרכי**

האמת בגללן. ומפני זה אמרה תורה כשהזהירה על כל אלו ההבלים: 'תָּמִים תִּהְיֶה עִם יְיָ אֱלֹהֶיךָ' [דב' יח, יג; כלומר, אל תימשך אחרי המאגיה אלא אחוז באמונה זכה וברה]".

מהלכות רבנו לעיל אנחנו לומדים נכוחה, שההבלים, ההזיות והדמיונות **גורמים לנטוש את דרכי האמת!** ובמלים אחרות, אם האדם ממלא את מחשבתו בהבלים ובהזיות פגאניות הוא מחריב את צלם האלוה שבו, מתרחק מידיעת ה' יתעלה ומתדרדר לתהום הסכלות והבהמיות. וכל הזיה כזאת, וכל-שכן שלל הזיות כאלו, מרחיקות את האדם מאד מאל אמת שאין-כיוצא-בו, שהרי ביסוד כל הזיה מאגית נעוצה האמונה בקיומו של כוח על-טבעי זולת אל אמת.

נמצא אפוא, שהיו יחידים בודדים אפילו מקרב **התנאים** אשר נטו אחרי ההזיות, אך בדרך כלל לא מדובר בגדולי החכמים ולא ברובם. כלומר, עצם מציאותן של הזיות אינו מעיד על מגמה בקרב חז"ל לנטות חלילה אחרי ההזיות, אלא הם נשתבחו בישרות המחשבה והמוסר.

זאת ועוד, יש הזיות שהוכנסו לגמרא אשר אין להתייחס אליהן כלל ועיקר, כמו כל מיני ענייני פולקלור ומאגיה, אשר אסור באיסור חמור לסבור שיש בפשוטם או בעצמם זיק של אמת, אלא: או שמדובר באגדות ומשלים, או שמדובר בענייני פולקלור שנועדו ללמד על מצבם המחשבתי העגום של יהודי בבל אז בין הגויים עובדי האלילים; וכן כדי שנבין מדוע נתייסרו בייסורי גלות, או כדי שנבין כיצד לטפל בבני האדם אשר יותר תועים מן הבהמות, כמו בעניין הלוחש על המכה. וכבר ביארתי עניינים רבים מענייני המאגיה הללו במאמרים שבאתר אור הרמב"ם (ולתוכחה מטלטלת מאד ראו נא במאמר: 'יחסם של חכמי ארץ-ישראל לתלמוד הבבלי').

וביתר ביאור: התלמוד הבבלי **בכללותו** אינו תורה-שבעל-פה ואף רחוק מכך, התלמוד הבבלי הוא **פרוטוקול** של דברי חכמים שמשוקעת בו תורה-שבעל-פה לצד רעיונות שהוסתרו באגדות חז"ל. ברם, בתוך בליל הפרוטוקול התלמודי מצויות דעות רבות שנדחו מן ההלכה, השקפות שנדחו מעולם המחשבה, ואף ענייני פולקלור פגאניים שנועדו ללמד אותנו על אפֶלת הגלות הנוראה ועל נחיתותם המחשבתית של הבבליים. כך שניתן לומר בשופי, שרוב התלמוד הבבלי הינו למעשה בליל של דעות והזיות והשקפות דחויות! ואם נצרף לכך את אגדות חז"ל, נבין, כי לַלומד הסכל שאינו יודע מדעים, אסור באיסור חמור להתקרב ללימוד התלמוד הבבלי!

כלומר, בניגוד לתורה-שבכתב, התלמוד הבבלי הוא **מעשה ידי אדם,** אימוץ כל מה שנאמר בתלמוד כאמת אלהית מוחלטת, ללא פיקוח בקרה וסינון, בוודאות מוחלטת תדרדר את הפתי הנבער לשגיאות מחשבתיות עצומות ולזָרויות הלכתיות נוראות. הרמב"ם הבין זאת, ולכן הוא כתב את ספרו "משנה תורה", כדי לסנן בעבורנו את הסברות ההלכתיות שנדחו ושאין להן צורך בחיי המעשה. הרמב"ם גם הוציא את אגדות חז"ל מהתוכנית הכללית שקבע ללימוד התורה, הואיל והוא הבין שרק מעטים מסוגלים ללמוד דברים אלה ולהבינם כפי אמיתתם. ולמאמר מקיף נוסף בעניין הנדון ראו: "בחינת מופעֵי האסטרולוגיה בתלמוד הבבלי".

"כֹּה אָמַר יְיָ אֶל דֶּרֶךְ הַגּוֹיִם אַל תִּלְמָדוּ וּמֵאֹתוֹת הַשָּׁמַיִם אַל תֵּחַתּוּ [...] כִּי חֻקּוֹת הָעַמִּים הֶבֶל הוּא [...] כִּי לֹא יָרֵעוּ וְגַם הֵיטֵיב אֵין אוֹתָם", "הֵיֵשׁ בְּהַבְלֵי הַגּוֹיִם מַגְשִׁמִים וְאִם הַשָּׁמַיִם יִתְּנוּ רְבִבִים? הֲלֹא אַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וּנְקַוֶּה לָךְ כִּי אַתָּה עָשִׂיתָ אֶת כָּל אֵלֶּה" (יר' י, ב–ה; יד, כב).

ט. האם התלמוד הבבלי מדרדר לעבודה-זרה?

טענה נוספת ששמעתי היא, שהתלמוד הבבלי הוא השורש הרע להיותנו עם סכל ונבל. כלומר, אין להאשים את המינים בהליכתם אחרי התוהו וההבל, מי שאשם בכך הם חכמי התלמוד, מפני ששילבו בדבריהם אגדות ומשלים שניתנים להתפרש באופנים מאגיים אליליים!

ובכן, אין ספק שזו טענה שקרית, שהרי ניתן להפנות את אותה הטענה כלפי ה' יתעלה שמו: הנוצרים מקדשים את ספרי הקודש ועדיין הינם עובדי אלילים ונכשלים ונחבלים בשחיתות וברשע. וכי יעלה על הדעת שניתן לבוא בטענות לה' יתעלה שהוא זה שהִתעה את הנוצרים בכל מיני פסוקים שהם נתלים בהם? וכי יעלה על הדעת לטעון כנגדו בעניין הפסוק (דב' ו, ד): "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד"? שהרי הנוצרים לומדים ממנו שהוא שלושה והשלושה הם אחד: יְיָ – אחד; אֱלֹהֵינוּ – שניים; יְיָ – שלושה; וכולם אחד – שהרי נאמר בסוף הפסוק: אֶחָד.

ולא רק ביחס לנוצרים, גם המינים יכולים לבוא בטענה גדולה לכאורה כלפי הקב"ה: הלא אתה הקב"ה נקטת בתורה בלשונות של הגשמה ודימוי! ועוד בפסוקים פשטניים מפורשים ולא באגדות ומשלים! וברור שלא טְעָנת הנוצרים טענה ולא טְעָנת המינים טענה, שהרי הקב"ה מחייב אותנו להפעיל את השֵׂכל הישר ושיקול הדעת כאשר אנחנו קוראים את התורה – ומי שהגשים או שֶׁעָבד עבודה-זרה במזיד, אין לו שום התנצלות או פתח להצדיק את עצמו בטענה שהקב"ה או התורה הם האשמים בתעייתו. והוא הדין ביחס לאגדות חז"ל, אין לשום אדם הצדקה לטמון את ראשו בחול, לפטור את עצמו משיקול הדעת של השֵׂכל הישר, ולקבל את כל דברי חז"ל כפשוטם, ובמיוחד שחז"ל היו בני אדם שעלולים כל העת לשגות ולטעות.

וראו נא את דברי חכמים ע"ה במדרש בראשית רבה (תיאודור, פרשה ח):

"בשעה שהיה משה כותב התורה היה כותב מעשה כל יום ויום, כיוון שהגיע לפסוק 'וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם' וגו' [בר' א, כו] אמר: 'רבונו שלעולם מה אתה נותן פתחון פה למינים?', אמר לו [הקב"ה למשה]: **'כְּתוֹב! והרוצה לטעות יטעה'.** אמר לו הקדוש-ברוך-הוא: 'משה, האדם שאני בורא לא גדולים ולא קטנים אני מעמיד ממנו? שאם יבוא הגדול ליטול רשות מן הקטן ממנו, הוא אומר: מה אני ליטול רשות מן הקטן? והן אומרים לו: למד מבוראך שברא העליונים והתחתונים, וכיוון שבא לברוא את האדם נמלך במלאכי השרת'".

מן המדרש עולה, שרק מי שרוצה להטעות את עצמו וללכת בדרכי המינות – יטעה וישתף שם-שמים עם דבר אחר, וביתר ביאור: אין שום מקום ואף אסור באיסור חמור לדון לכף זכות את המינים, שהרי נאמר במפורש שהם **מטעים את עצמם** ללכת אחרי המוות והמינות.

ואם בפסוקי התורה הפשטניים והמפורשים אין שום פתח של התנצלות וטענה למינים, כל-שכן שאין שום פתח של התנצלות וטענה למינים ולצאצאיהם בענייני האגדות והמשלים!

אלא ברור כשמש, שמי שמבקש ללכת בדרכי החושך והתאוות, יעקם ויעקש את כל הנקרה בדרכו כדי שיתאים לשיטתו, ולא לחינם אומר הנביא הושע (יד, י): "מִי חָכָם וְיָבֶן אֵלֶּה נָבוֹן וְיֵדָעֵם כִּי יְשָׁרִים דַּרְכֵי יְיָ וְצַדִּקִים יֵלְכוּ בָם **וּפֹשְׁעִים יִכָּשְׁלוּ בָם**". כלומר, מי שמראש מגיע לתורה

ולדברי חז"ל במטרה להתאים אותם לתאוותיו, לזימותיו, להזיותיו ולתעלוליו, אין ספק שהוא ייכשל להבין את דברי חז"ל – ולא כי לא ניתן להבין אחרת, שהרי כל מי שמפעיל רק קצת את השׂכל הישר מבין שמדובר במשלים, אלא כי דעתם כבר שועבדה למעלליהם ולתעלוליהם.

וכֹה דברי רבנו במורה בעניין זה (ב, כג):

"וכל זמן שהאדם מוצא את עצמו [...] נוטה כלפי התאווה והתענוגות [...] הרי הוא תמיד יטעה וייכשל בכל אשר ילך, **מפני שהוא יחפש השקפות אשר יסייעוהו למה שטבעו נוטה אליו**".

וזו הסיבה האמיתית שחכמי-יועצי-אשכנז התעקשו להבין את אגדות חז"ל כפשוטן. כלומר, לא התלמוד הבבלי ולא חז"ל גרמו להם, אלא, הם בחרו ללכת בשרירות לבם: רדיפתם אחרי התאוות והזימות דרדרה אותם לזייף, לסלף ולהשחית את האמת עד שהיא תתאים לבהמיוּתם, ותשמש כדת פגאנית פרו-נוצרית אשר תאפשר להם לחיות חיי הבל נבערים ובהמיים.

לעומתם, חכמי ישראל הטהורים לדורותיהם כגון רס"ג ורבנו הרמב"ם, למדו את אותו התלמוד הבבלי שעמד לנגד עיניהם של המינים הראשונים וצאצאיהם – אך הזיותיהם של המינים הארורים לא עלו על לבם, והם הנחילו לנו דת אמת ישרת-דרך ומחשבה, המקדשת את ידיעת ה' וייחודו, מרוממת את החכמה, ומרחיקה אותנו מן הגשמות והאלילות בכל נפשה ומאודה.

והראיה הגדולה ביותר לצדקת דבריי היא מן **המציאות!** שהרי גם בימינו, דור הדעת והמדע, דור שבו ההשקפה לפיה אין לתפושׂ את אגדות חז"ל כפשוטן חיה וקיימת ומפורסמת, גם בדור הזה המינים השחורים וצאצאיהם מתעקשים להבין את אגדות חז"ל כפשוטן, ונלחמים לקיימן כפשוטן כמלחמת עובדי האלילים לקיים את הבלי שיקוציהם, והכסילים בחושך ילכו.

ולעיון נרחב בעניין זה ראו: "מדוע רשעי אשכנז השחיתו את תורתנו?".

י. הרחקת הגשמות אצל חז"ל

בספרו מורה-הנבוכים (א, מו) רבנו הרמב"ם עוסק בהרחקת הגשמות של חז"ל, ונלחם כדי להוכיח שהם לא היו מגשימים, ושמשליהם אינם מעידים על השקפות גשמות, וכֹה דבריו:

"וכבר אמרו חז"ל מאמר כללי המסלק כל מה שנדמה בכל התארים הללו הגשמיים שמזכירים הנביאים, והוא מאמר המוכיח לך כי החכמים ז"ל לא עלתה על דעתם הגשמה בשום אופן, ולא היה אצלם דבר שאפשר לדמותו או לטעות בו ['כלומר ההגשמה לא הייתה בעיניהם דבר שאפשר שיעלה על הדמיון התועה או השוגה, כי זוהי עבודה-זרה מוחלטת, וכמו שכתב בסוף פרק לו' (קאפח), וקאפח לא דייק, כי ההגשמה הינה מינות וחמורה בהרבה מעבודה-זרה].

ולפיכך תמצאם בכל התלמוד והמדרשות משתמשים באותם הפשטים הנבואיים, מחמת ידיעתם שזה דבר בטוח שלא יביא לידי ספק, ואין לחוש בו לטעות כלל, אלא הכל על דרך המשל והדרכת המחשבה שיש מצוי [=הנחלת ההשקפה שהקב"ה מצוי], ובאשר הוּנח המשל [באשר התקבל אצל הכל להמשיל את הקב"ה למלך], לפי ש[הנביאים] המשילוהו יתעלה למלך המצווה ומזהיר ומעניש וגומל אנשי מדינתו, ולוֹ שמשים ומשרתים המוציאים לפועל את

פקודותיו ועושים לו מה שרצונו לעשות, המשיכו גם הם, כלומר החכמים, כפי אותו המשל בכל מקום, ומדַברים כפי מה שמתחייב מן המשל הזה מן הדיבור והמענה והמשא-ומתן בדבר, וכל כיוצא בזה מפעולות המלכים [דהיינו שחכמים אף הרחיבו את משלי הנביאים, ולא נמנעו למשול משלים עם ביטויי הגשמה גסים], והם בכל זה בשאננות ובביטחון שלא יגרום דבר זה טעות ולא ספק [שאפילו הסכל והפתי ביותר לא ייכשל בזה בהגשמה. כך חשבו חז"ל].

ואותו המאמר הכללי אשר העירונו עליו הוא אמרם בבראשית-רבה [כז, א]: **גדול כוחן של נביאים שהם מדמין את הצורה ליוצרה, שנאמר: 'וְעַל דְּמוּת הַכִּסֵּא דְּמוּת כְּמַרְאֵה אָדָם' [יח' א, כו].** הנה ביארו בפירוש, כי כל אותן הצורות שמשיגים כל הנביאים במראה הנבואה הן צורות ברואות, ה' בוראם והוא הנכון, כי כל צורה מדומה היא ברואה [שהרי שֵׂכל הנביא שופע על כוחו המדמה, ואין בכוחו של הנביא לדמות דבר-מה שאינו נברא ואפילו בנבואה ברמה הגבוהה ביותר]. וכמה נפלא אמרם: 'גדול כוחן', כאילו הם [חכמים] עליהם השלום היה חמור בעיניהם עניין זה, לפי שכך אומרים תמיד בכל דבר חמור שנאמר או שנעשה שיש בפשטו זָרוּת, כמו שאמרו: ר' פלוני עבד עובדא במוק ביחידי ובלילה, אמר ר' פלוני: כמה רב גובריה דעביד ביחידאה [יבמות קד ע"א], ורב גובריה הוא 'גדול כוחו', וכאילו הם אומרים: כמה חמור מה שהוזקקו הנביאים לעשות, במה שהם מורים על עצמותו יתעלה בַּדְּבָרִים הנבראים שהוא בראם, והבן את זה היטב. הנה ביארו ובירורו על עצמם ניקיונם מלהאמין בגשמות, ושכל תואר ותבנית הנראים במראה הנבואה הם דברים נבראים אלא שדימו את הצורה ליוצרה כמו שאמרו ז"ל בפירוש. וכל הרוצה לחשוב עליהם רע אחר האמרות הללו מתוך רשעות [שהרי אחרי אִמרה ברורה זו אי-אפשר לחשוד בחז"ל שהם ייחסו לה' גשמות], ולהשפיל את מי שלא ראה ולא ידע את מעמדו [רמתם המוסרית והמחשבתית של חז"ל], אין עליהם ז"ל נזק בכך".

ולעיון נוסף ונרחב בעניין זה ראו במאמר: "שלילת ההגשמה של חז"ל".

יא. סיכום ומסקנות

קצרו של דבר, המינים וצאצאיהם בחרו להתמקד בתלמוד בעניינים המשובשים המועטים ולהפוך דווקא אותם ליסודות התלמוד והדת, ואף בחרו להתעלם מיסודות טהורים רבים אשר מצויים בתלמוד הבבלי ובספרות חז"ל! כמו כן, הם בחרו לעוות את אגדות חז"ל כדי שיתאימו להשקפות הפרו-נוצריות שהם חיבקו וגיפפו ואימצו אל חיקם באהבה – ואת כל זאת עשו בבחירתם הטמאה וברצונם הרע, תוך התעלמות מוחלטת מיסודות תורת-האמת הישרים.

ואחזור לדוגמה שראינו לעיל ממדרש בראשית רבה (ח, ח), והנה קטע קצר ממנו:

"בשעה שהיה משה כותב את התורה היה כותב מעשה כל יום ויום, כיון שהגיע לפסוק הזה, שנאמר: 'וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ' [א, כו], אמר לפניו: ריבון העולם, מה אתה נותן פתחון פה **למינים?**".

חכמי-יועצי-אשכנז בחרו להתעלם גם ממדרש זה, אשר מלמד באופן ברור ומפורש שדימוי הקב"ה לבשר ודם הינו בגדר מינות, ובחרו בדרכיהם ובתעלוליהם להגשים את הבורא. וגם

תרגומֵי אונקלוס ויונתן היו לפניהם, כך שהיו יכולים ללכת בדרך הישרה בעניין שלילת הגשמות אם היו רוצים בכך, אך הם בחרו לעזוב אורחות יושר וללכת בדרכי חושך ומוות, ו"אין התנצלות למי שאינו סומך על בעלי העיון האמיתיים אם היה קצר יכולת עיונית" (מורה א, לו).

ואצרף את פירושו של רס"ג לפסוק ממשלי (ב, יג) שמתאר את המינים הללו: "הַעֹזְבִים אָרְחוֹת יֹשֶׁר לָלֶכֶת בְּדַרְכֵי חֹשֶׁךְ", וכֹה דבריו: "ומטעותם, שהם לא די להם שעזבו את האמת, אלא שהלכו אחרי ההבל, ועליהם הוא אומר: 'הַעֹזְבִים אָרְחוֹת יֹשֶׁר' וגו', לפיכך נתחייבו שני עונשים, כי אילו עזבו את האמת וההבל גם יחד בדבר מסוים ולא התנגדו לו [=להבל], היה עליהם חטא אחד, וכאשר הפכו את האמת בהביאם במקומו את ההבל, נעשה חטאם כפול".

למדנו אפוא, שיש מאמרים רבים בדברי חז"ל אשר מלמדים השקפות טהורות ונכונות, ואין לראות במיעוט הדברים המשובשים או שאינם מובנים לנו הנמצאים בתלמוד, ראיה על הכלל. ברם, האדם שאינו יודע השקפות נכונות, וכל-שכן אם הוא נוהה אחרי המינים – אל לו להתקרב לתלמוד הבבלי, ואין לו חלק ונחלה עמו, וכמו שהוּסבר היטב במאמרים: "וְתֹפְשֵׁי הַתּוֹרָה לֹא יְדָעוּנִי (הַנָּיוֹת דאביי ורבא)", "האם לדעת הרמב"ם צריך ללמוד גמרא?", ועוד.

והנה לפניכם עוד דוגמה לעניין זה מדברי רבנו באיגרתו לתלמידו ר' יוסף (עמ' קכח):

"אבל זה מר זכריה [=המלמד הראשי בישיבה, סגנו של שמואל אבו עלי] הוא איש פתי מאד, וכבר קרא לעצמו [=תיאר את עצמו במכתבו לרבנו] 'וְיָגַע באותו המשא והמתן והפירושין', ומדמה שהוא יחיד בדור ושכבר הגיע להישג גדול מן השלמות. [...] [ואינו אלא] זקן מסכן באמת **סכל בכל דבר,** והרי הוא כקטן בן יומו בעיניי, ויש ללמד עליו זכות כפי סכלותו".

מדברי רבנו עולה, שיגיעה במשא ובמתן התלמודיים ובפירושיהם עלולה להוביל לעברי פי-פחת! שהרי ללא ידיעת ה' יתעלה וללא ידיעת השקפות נכונות הם ידרדרו את האדם לעמקי הסכלות (ביגיעה לריק בסברות דחויות ובדמיון שאגדות חז"ל הינן כפשוטן) ואף יטמטמו את הלומד הנבער בהזיה שהוא "הגיע להישג גדול מן השלמות, **ואינו אלא סכל בכל דבר**". ובאמרוֹ "ובפירושיהם", ברור שרבנו מתכוון לפירושי הגאונים לסוגיות התלמוד, כי פירושי חכמי-יועצי-אשכנז לתלמוד מדרדרים את האדם **בוודאות מוחלטת** לתהום הסכלות, שהרי הם מבאישים מהשקפות המינים וגדושים בהזיות ודמיונות מאגיות אליליות, וכן בדברי הבל לאין מספר.

"דֶּרֶךְ רְשָׁעִים כָּאֲפֵלָה לֹא יָדְעוּ בַּמֶּה יִכָּשֵׁלוּ" (משׁ' ד, יט).

סוף דבר

חז"ל היו חכמים שאהבו את ה' יתעלה באמת ובלבב שלם, והורו לנו דרכי יושר ומוסר שבימינו אנחנו יכולים רק לחלום עליהם. ולמרות שיש בתלמוד מוסרים נעלים ודברי אמת וחכמה נשׂגבים, יחד-עם-זאת הם היו רחוקים משלמות ולא לחינם סבלו את ייסורי הגלות, ואף הם, למרות צִדקתם ויושרם ועבודתם מתוך אהבה עצומה לבורא-עולם – אף הם היו ביניהם בודדים אשר שגו אחרי השקפה רעה כזו או אחרת, ואפילו בתוך דברי החכמים הגדולים ניתן למצוא לעתים רחוקות דברים אשר מהם עולות **לכאורה** שגיאות מחשבתיות גדולות מאד.

ברם, כלל דבריהם ומעשיהם הינם טהורים ורצויים, ואין מה להשוות בין חז"ל לבין רובם המכריע והמוחץ של הוזי ההזיות אשר נקראים "חכמי ישראל" באלף השנים האחרונות, אלה שלא ידעו ולא יבינו בחשכה יתהלכו – כי אלה האחרונים, כלל דבריהם ומעשיהם אינם טהורים ואינם רצויים, ורק מיעוט קטן וזעיר מאד מדבריהם נכון ואמת. כמו כן, אף שהיו כאמור בשוליים חכמים מקרב חז"ל אשר נטו להזיות, מטרת רוב החכמים, שמצאנו אצלם ענייני פולקלור ותיאורי הזיות שפשטו בהמון, לא הייתה אלא לתאר את המציאות שהייתה רווחת באותם הימים – בדומה לקאפח אשר הנציח בספרו "הליכות תימן" את כל ההזיות שנכשלו ונחבלו בהן יהודי-תימן בתימן, בענייני השדים ובניהם, ובכל שאר אמונות ההבל התוהו והמדוחים.

עוד נראה לי, שרב אשי, שחיבר את התלמוד הבבלי, מסיבות שאינן ידועות לנו לא עסק בסינון וניפוי התלמוד הבבלי, ולכן הוא שימר **גם** את החומרים שחכמי התלמוד שגו בהם בעיתם אף שהם עמדו על טעותם בהמשך הדרך, **וגם** את החומרים שהיה ידוע לו שהינם שגויים ומשובשים מיסודם – כי כך היא דרכם של כותבי הפרוטוקולים למיניהם שאינם מסננים את המידע, אלא מעתיקים את הכל בכל מכל כל, ובהמשך, כאשר יבוא הזמן, יקומו אנשי אמת ומדע אשר ייקחו מהפרוטוקולים הללו את דברי האמת, ויסננו את הבר מן התבן, וידריכו את העם לדרך האמת הנכונה והמדויקת, ובדיוק כמו שעשה רבנו הגדול ב"משנה תורה".

"לָכֵן הִנְנִי יוֹסִף לְהַפְלִיא אֶת הָעָם הַזֶּה הַפְלֵא וָפֶלֶא וְאָבְדָה חָכְמַת חֲכָמָיו וּבִינַת נְבֹנָיו תִּסְתַּתָּר" (יש' כט, יד). ברם, לאחר תום עוון הגלות המדינית והרוחנית, נזכה למימוש נבואת הנחמה של ישעיה (יא, ט), נחמת הדעת והאמת: "כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת יְיָ כַּמַּיִם לַיָּם מְכַסִּים".

"וְלָקַחְתִּי אֶתְכֶם מִן הַגּוֹיִם וְקִבַּצְתִּי אֶתְכֶם מִכָּל הָאֲרָצוֹת וְהֵבֵאתִי אֶתְכֶם אֶל אַדְמַתְכֶם. וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם מִכֹּל טֻמְאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גִּלּוּלֵיכֶם אֲטַהֵר אֶתְכֶם. וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב חָדָשׁ וְרוּחַ חֲדָשָׁה אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם וַהֲסִרֹתִי אֶת לֵב הָאֶבֶן מִבְּשַׂרְכֶם וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב בָּשָׂר. וְאֶת רוּחִי אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם וְעָשִׂיתִי אֵת אֲשֶׁר בְּחֻקַּי תֵּלֵכוּ וּמִשְׁפָּטַי תִּשְׁמְרוּ וַעֲשִׂיתֶם. וישַׁבְתֶּם בָּאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לַאֲבֹתֵיכֶם וִהְיִיתֶם לִי לְעָם וְאָנֹכִי אֶהְיֶה לָכֶם לֵאלֹהִים" (יחזקאל לו, כד–כח).

נספח: שאלה שנשאלתי

שאל השואל: אני לא מבין, אם פשטי האגדות הן נגד המושכל ויש להבין אותן בדרך משל, מדוע עלינו להבין את קריעת-ים-סוף או עניין תיבת נח שאכן מדובר בעניינים מציאותיים? ואם כבר מאמינים בנסים הפלאיים הללו, מדוע קשה להאמין שכל אגדות חז"ל הינן כפשוטן?

תשובה: התורה-שבכתב אינה מוגדרת כספרות מדרשית אלא כספרות פשטנית, ויש בה נסים מאת ה' שאין ספק שהתרחשו. כמו כן, ההזיות המאגיות שנזכרו באגדות לא ייתכן שהתרחשו כפשוטן, **גם** כי חז"ל לא היו נביאים עושי נסים, **וגם** כי מדובר בהזיות מאגיות-פגאניות, כגון שדים, כישופים, ניחוש, עוננות ועוד ענייני מאגיה שהתורה שלפה חרבה עליהם. "והוא יזכנו וכל ישראל חברים למה שהבטיחנו בו: 'אָז תִּפָּקַחְנָה עֵינֵי עִוְרִים וְאָזְנֵי חֵרְשִׁים תִּפָּתַחְנָה', 'הָעָם הַהֹלְכִים בַּחֹשֶׁךְ רָאוּ אוֹר גָּדוֹל יֹשְׁבֵי בְּאֶרֶץ צַלְמָוֶת אוֹר נָגַהּ עֲלֵיהֶם' [יש' לה;ט]" (סוף המורה).

מדוע אור הרמב"ם מתמקד בענייני מחשבה?

בעקבות התמקדותו של אור הרמב"ם בענייני מחשבה ובהרחקה ממינות ועבודה-זרה, וכן במתיחת ביקורת חריפה כנגד חילול השם ועיוות דת האמת על-ידי המינים וצאצאיהם חוצבי התורה הפרו-נוצריים, המה ומעריציהם התועים, קיבלתי תגובה ממאן-דהו, **וזה לשונה:**

אתה דש ודש בנושא אחד [=בענייני מחשבה] כל הזמן, נשמח שיפוצו מעיינותיך חוצה בכל חלקי התורה. אתעניין לקרוא מחידושיך בהלכות שבת, בהלכות המועדים, בהלכות קידוש החודש, בהלכות הקרבנות, בהלכות בית הבחירה, בהלכות שופטים ומשפטים ועוד ועוד.

האם נזכה לזה?

והנה תשובתי לאותו מגיב אשר ביקש להניא אותי מלעסוק ביסודי הדת, מפני שהוא "אוהב" את סגנוני ודרכי, אלא שהנושאים שאנכי בוחר אינם מתאימים לו, **וזה לשון התשובה:**

האם הנך חושב שנגיע **לקיום** כל ההלכות שהזכרת ללא שידוד מערכות השקפתי וללא עקירת השקפות מינות ועבודה-זרה מן השורש? או שאתה רק רוצה להתפלפל ולהפיג את שעמומך? הנני מעוניין לתרום תרומה אמיתית לכינון ממלכת כהנים וגוי קדוש, ולשם כך חובה לבער תחילה את חילול השם ואת המינות והעבודה-הזרה שלופתות בחוזקה בדת משה העשוקה. איני יודע אם אזכה לכך בדורי, אבל עדיין אין זה פוטר אותי מלפעול כל אשר לאל ידי. וזכוֹר, כי גם רבנו לא עסק בכל ההלכות שציינת, אלא לאחר שהקדיש ספר שלם לענייני מחשבה. האם אתה כבר בקי בהלכות יסודי התורה ודעות ותלמוד-תורה ועבודה-זרה ותשובה?

ואיני צריך להיות נביא או גאון כדי לדעת שאינך בקי בהן כפי שרבנו דורש, כי אם היית בקי ביסודי הדת ובענייני עבודה-זרה וחילול השם לא היית קץ ומואס בהם, ואף היית מבין את חשיבותם העצומה לידיעת ה' ולייחודו ולאהבתו – וזאת לעומת חשיבותם **הזניחה יחסית** של שאר הנושאים שצוינו ובמיוחד בכל מה שקשור להלכתא למשיחא, שהרי מטרת כל ההלכות בכללן היא **להכשיר** את האדם לידיעת ה', לייחודו ולאהבתו ולכונן ממלכת כהנים וגוי קדוש.

ואיך אפשר אפילו ללמוד וכל-שכן לקיים את כלל המצוות **המכשירות** ללא הבנת המטרות שלשמן הן ניתנו? ובמלים אחרות, איך אפשר לעבוד את ה' באמת ובלבב שלם, בקיום המצוות ובלימוד התורה, מבלי לידע אותו? מבלי לייחד את שמו הגדול? מבלי לאהוב אותו ולירוא מפניו? מבלי לקרוא בשם ה' אל עולם? **ומבלי להבין את דרך האמת של אברהם אבינו?** ולכן, אין ערך אמיתי לקיום המצוות ולפלפולי חידושים הלכתיים כאשר האדם אינו יודע את בוראו, ואינו מבין את מטרתה המרכזית של דת משה שהיא עקירת מינות ועבודה-זרה ומחיית עקבותיהן.

קצרו של דבר, כל ענייני יסודי הדת שהנני עוסק בהם הינם **המפתח** לקיומם המעשי של כל ה"הלכתא למשיחא", כך שדרכך הינה דרך קצרה שהיא ארוכה, ודרכי ארוכה שהיא קצרה. ולא רק שהינם המפתח לקיום המצוות המעשיות, הינם גם **השער** למטרה הסופית של דת משה, למטרה שלשמה נכתב הספר "משנה תורה", וכֹה דברי רבנו בסוף ספרו הגדול:

"ובאותו הזמן [לעתיד לבוא], לא יהיה שם לא רעב ולא מלחמה ולא קנאה ותחרות, שהטובה תהיה מושפעת הרבה, וכל המעדנים מצויין כעפר. ולא יהיה עסק כל העולם, אלא **לדעת את ה' בלבד.** ולפיכך יהיו חכמים גדולים, ויודעים דברים הסתומים העמוקים, וישיגו דעת בוראם כפי כוח האדם, שנאמר: 'כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת יְיָ כַּמַּיִם לַיָּם מְכַסִּים' [יש' יא, ט]".

זאת ועוד, לדעתי אינך אדם ישר-דרך שפיו וליבו שווים, אלא, דבריך נראים לי כדברי הסתה מתוחכמים שנועדו לטשטוש דרך האמת ואף לעזיבתה! שהרי רבותיך הנובלים, סוחרי הדת הממוסדים, סטו מדרך האמת ומכסים על ערוותם ובערוּתם בשקיעה בהלכות או בפלפולים – וכמו שעשו טורי האבנים ושולחן הפיגולים אשר ביטלו את כל יסודות התורה המחשבתיים, ומכרו לנו דת חדשה של אסור ומותר בלבד, כאילו המטרה היא קיום המצוות ולא ידיעת ה'. ואגב, העדר הבנת יסודות הדת גרם להם לשבש באופן מחריד גם את המצוות המעשיות, כך שנותרו קרחים מכאן ומכאן: **גם** ללא אדני מחשבה טהורים, **וגם** ללא אדני הלכה נכונים.

וכל מטרתם של סוחרי הדת הפרו-נוצריים הללו הינה יצירתה של דת חדשה, מוכה בשיממון וחידלון מחשבתי, חולה מבערות ורווייה וגדושה בסכלות, דת אשר נדמה לה שהמדעים הינם כפירה ותועבה, דת שתאפשר להם לשקוע בזוהמת תאוותיהם ולטמטם את חסידיהם באופן מוחלט – כדי שיֵקל עליהם לתמרן אותם לעבודת אלילים, דהיינו להפוך את עצמם לגילולים: ל"גאוני עולם" ול"קדושי עליון" אשר "גוזרים והקב"ה מקיים", ולכן יש לפנות אליהם ולהעריץ אותם ולהפנות כלפיהם את המחשבה – וכך להפיק מההמון רווחים וטובות-הנאה למכביר.

בדרך זו הם הופכים את תורת-האלהים לקורדום-חוצבים, כי מי שמעמיד את עצמו לאלוה, יש לו כוח לומר להמון מה לעשות וכיצד להתנהג, מבלי שיהרהרו ויתבוננו בהוראותיו – כגון למי להצביע לכנסת לשם השׂגת תקציבים וכוח פוליטי, וכן לאן להפנות את המשאבים הכלכליים של ההמון, וכן לקבל תרומות וטובות-הנאה, מִגבירים עמוסי תאוות אשר מבקשים שהמינים יצילו אותם מדינה של גיהינום, ואף מעניים אמֶללים הולכי חשֵכים שטובעים בים ייסוריהם.

הנך גם יודע היטב שישנם דרדעים למחצה לשליש ולרביע, ממוסדים ושׂכירים בעיקר, אשר הפכו תורת אלהים לקורדום חוצבים, והקדישו את חייהם לברוח בריחת אמוק מעניניי מחשבה וחילול השם והרחקה מעבודה-זרה, מתוך חרדה ואימה גדולה שמא יבולע למנעמיהם שהופקו מכבוד התורה. כלומר, הם טשטשו את בגידתם בדרך האמת, בעיסוק כפייתי בהלכות על-גבי הלכות, אשר רבות מהן משובשות או מיותרות או הזויות או פגאניות, תוך הערצת גדולי המינים הכעורים עד כדי חיקוי שיטותיהם הנכלוליות, אימוץ השקפותיהם המתעות, ושעבוד רוחני מוחלט. לפיכך, בבקשתך המתעתעת שגם אנכי אלך בדרכיהם הרעים, הנך מבקש למעשה שאשליך ארצה את דרך האמת, וכל-כך למה? מפני שדברי האמת שהנני משמיע מכים אותך בכורמיזא, וכן מפני שהנך משרת כומרים דרדעים שׂכירים שדבריי מכים אותם בסנוורים.

"וְאַתֶּם סַרְתֶּם מִן הַדֶּרֶךְ הִכְשַׁלְתֶּם רַבִּים בַּתּוֹרָה שִׁחַתֶּם בְּרִית הַלֵּוִי אָמַר יְיָ צְבָאוֹת. וְגַם אֲנִי נָתַתִּי אֶתְכֶם נִבְזִים וּשְׁפָלִים לְכָל הָעָם כְּפִי אֲשֶׁר אֵינְכֶם שֹׁמְרִים אֶת דְּרָכַי **וְנֹשְׂאִים פָּנִים בַּתּוֹרָה** [מלעיטים ומזהמים את עם-ישראל בתורת מינות פרו-נוצרית ארורה]" (מלאכי ב, ח–ט).

יסוד חינוך הבנים ושקר טענת הסמכות

במאמר זה הנני מבקש לשׂרטט בקווים כלליים את הדרך להצלחה בחינוך הילדים בימינו: דור המדע והדעת. כמו שכבר כתבתי במאמר אחר ('חינוך הבנים לדרך השם'), בדורנו לא די לחנך את הבנים והבנות כמו שנהגו אבותינו בתימן או בכל גלות אחרת, דהיינו בדרך של אכיפת סמכות וקביעת השקפות באופן שרירותי, ואף יש להיזהר מאד מלהפעיל כוח פיסי על הבנים כדי ליישרם לכיווני המוסר והדעת, ורק לעתים רחוקות יש לעשות-כן. יתר-על-כן, לא הועילו ולא יועילו שלל ההזיות וההפחדות מבתי השיקוצים של הוזי ההזיות המקובלים, אשר אבותינו שגו ותעו ולעו בהן, ואשר השתמשו בהן גם כדי להפחיד את הילדים, ואתן דוגמה לדבריי:

זכורני כאשר הייתי ילד קטן, לנתי לילה אחד אצל קרוב משפחה מבוגר שהיה אדוק ורדוף בהזיות הקבלה הנגעלות, יום אחד, הוא תפס אותי כאשר איני לבוש בציצית מתחת לבגדים. הוא זעם עלי, היכה אותי נמרצות, והחליט להעניש אותי בכך שהוא יכריח אותי לישון בלילה החם עם ציצית קטן. הוא כנראה נסמך על הזיות הקבלה או הזיות אחרות בעניין חשיבות מה שנקרא "ציצית קטן" וכן בעניין חשיבות לבישתו בלילה. התוצאה הייתה מחרידה, בנו הגדול ריחם עלי, וקם על אביו בחמת זעם שיעזוב אותי לנפשי, וכמעט שהיכה את אביו. בסופו-של-דבר ישנתי ללא הבגד שנקרא "ציצית קטן", אך זֵכר אותו המאורע הותיר צלקת בנפשי.

האב ההוא, אשר חינך את ילדיו על ברכי ההזיות כבר עבר מן העולם, אך בניו רחוקים מהדת מאד, בניו אנשים משׂכילים ובעלי תארים, אשר כל חייהם ספגו את שיטות החינוך הקלוקלות של אביהם, שיטות ההזיה וההפחדה, עד שהם בעטו בדת בעיטה גסה. ולא רק הם, זכורני כי רוב מוחץ ומכריע של בני המקום עזבו ונטשו את הדת לחלוטין, כי הוריהם חינכו אותם על ההזיות והדמיונות מבתי המדרשות של דרום-תימן, שהיו ספוגים בהזיות הקבלה הארורה.

"וְיָמִים רַבִּים לְיִשְׂרָאֵל לְלֹא אֱלֹהֵי אֱמֶת וּלְלֹא כֹּהֵן מוֹרֶה וּלְלֹא תוֹרָה" (דה"ב טו, ג).

הציר שעליו סובב החינוך

כדי לעמוד על הציר המרכזי שעליו סובב החינוך בימינו, דור המדע והדעת, נעיין בשני פירושים של רס"ג בעניין החינוך. נתבונן בהם היטב כי הם יובילו אותנו לעמוד על ציר החינוך המרכזי. בפירוש רס"ג למשלי (כט, יז): "יַסֵּר בִּנְךָ וְיָנִיחֶךָּ וְיִתֵּן מַעֲדַנִּים לְנַפְשֶׁךָ", הוא אומר כך:

"'יַסֵּר בִּנְךָ וְיָנִיחֶךָּ' – הַנַּחַת [=המנוחה] **בעולם-הזה,** [היא] מן הפשעים וההפסדים והתביעות, כגון תביעות המלכים [או בתי המשפט או המשטרה או שירות בתי-הסוהר או ההוצאה לפועל וכיו"ב]; **ולעולם-הבא,** מתביעות ה' להוריו על שלא חינכוהו. ואחרי סילוק הנזק [מן הבן] תחליף את מקומו טובה ועונג [=נחת]: בעולם-הזה, במה שמכבד אותו בנו במאכל ובמלבוש ובהידור ובשירות; ולעולם-הבא, בגמול העצום והרב שיהיה לו מאת ה' על שהיטיב להשגיח על בנו".

בהמשך משלי (כט, יט): "בִּדְבָרִים לֹא יִוָּסֵר עָבֶד כִּי יָבִין וְאֵין מַעֲנֶה", רס"ג אומר כך:

"זה היפך הפסוק הראשון, אמר, כשם שבני אדם מוכרחים [...] שיהיה שליח [=האב או המורה המחנך] להעמידם [=להדריכם וללמדם] על [המצוות] השמעיות [=המצוות שיש להתבונן ולהעמיק בהן ביישוב הדעת בשנות הבגרות כדי להבין את הגיונן ואמיתתן, אך בשנות הילדות והנערות לא ניתן להבינן, ולכן על האב לאכוף את קיומן מכוח סמכותו בלבד. וכוונת רס"ג, כמו שחובה לאכוף ולייסר את הבנים בדברים כדי לקיים את המצוות השמעיות], כך הכרחי שיהיה להן, עם [המצוות] השמעיות, גם מצוות אשר הטוב והמרוחק שבהן יהיה נטוע ומובן בשכלם, **לפי שאינם לוקחים מוסר בדברים בלבד, והיאך יבינו ללא היגיון והבחנה ושכל?** ולפיכך היה חיובי [=הכרחי] שֶׁיְּקַדְּמוּ לפני המצוות השמעיות המצוות ההגיוניות [=מצוות שכל אחד מסוגל להבין בשכלו מיד את נחיצותן וחשיבותן], והם האמת והיושר והצדק ואהבת לרעך כמוך".

רס"ג מורה לנו את הדרך שבה נצליח לחנך למוסר, לתורה ולמצוות, ובמיוחד בדורנו בדור הדעת והמדע. לפי רס"ג, כדי שהבן או הבת ילכו בדרכי ה' הישרים במשך כל ימי חייהם באמת ובאמונה, עליהם להבין **בשכלם ובהגיונם** את מוסריות ורוממות מצוות התורה! לא די להסביר להם שה' גומל ומעניש, וכל-שכן שהזיות הקבלה הארורה לא יועילו ולא יצילו אותם מתעייה. אלא, יש לרוממם לדרכי הדעת והמדע והמחשבה הנכונה! רק בן או בת **שמבינים בשכלם** את צדקת דרך ה' ומוסריות התורה, רק להם יש סיכוי ללכת בדרך ה' מרצונם לאורך ימים, ורק הם עשויים לעבוד אל אמת ולא לתעות אחרי אלהים אחרים ולשגות באלילות ובזוהמת התאוות.

דע את אלהי אביך ועבדהו

כדי לחנך את הבן או הבת לדרכי המחשבה הישרה, על האב והאם להיות בעצמם אנשים משׂכילים וחכמים, שהרי הם לא רק צריכים לתת דוגמה אישית להתנהגות נבונה ומושׂכלת, הם גם צריכים להנחות את ילדיהם ללכת בדרכים הללו: ללמדם ולהביא להם ראיות והוכחות לצדקת דרכם, ולרומם אותם להכרה שאנו הולכים בדרך ה' לא רק בגלל שאבותינו לימדו אותנו שזו היא הדרך הנכונה, אלא בעיקר בגלל שאנו משׂכילים ומזהים את הטוב שֶׁבָּהּ – בשכלנו.

דבר גדול לימדנו אפוא רס"ג, והוא, שכדי לעבוד את ה' חובה עלינו להבין ולהשׂכיל את המצוות **בהיגיון ובדעת!** ולא כמו שאומרים רובם הגדול של הדרשנים האורתודוקסים בימינו: "שיש לזרוק את השכל", ושיש להתנער מכל ביקורת והכרעה שכלית. בדרך זו הם **הורסים את חינוך הילדים,** כי הם הופכים את ההמון לכסילים נבערים אשר אינם מסוגלים לחנך ולהנחות את עצמם בדרך הישרה, כל-שכן לחנך בנים ובנות. הרשעים רודפי הבצע הללו מורים לנו להיות טיפשים וכסילים כדי שנהיה עיוורים ונבערים, ואז הם יוכלו לתמרן אותנו ולהלעיט אותנו בכל השקפותיהם והזיותיהם הרעועות. בדרך זו, הם הופכים אותנו לעובדי אלילים אשר הולכים בעיוורון אחרי המינים, ומקיימים ומבצעים באופן עיוור כל פקודה והוראה שיוצאת מפיהם.

"יָדַע שׁוֹר קֹנֵהוּ וַחֲמוֹר אֵבוּס בְּעָלָיו **יִשְׂרָאֵל לֹא יָדַע עַמִּי לֹא הִתְבּוֹנָן,** הוֹי גּוֹי חֹטֵא עַם כֶּבֶד עָוֹן זֶרַע מְרֵעִים בָּנִים מַשְׁחִיתִים עָזְבוּ אֶת יְיָ נִאֲצוּ אֶת קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל נָזֹרוּ אָחוֹר" (ישׁ' א, ג–ד).

"עַמִּי בְּעֵצוֹ יִשְׁאָל וּמַקְלוֹ יַגִּיד לוֹ כִּי רוּחַ זְנוּנִים הִתְעָה וַיִּזְנוּ מִתַּחַת אֱלֹהֵיהֶם" (הושע ד, יב).

דרך הסכלות במסווה הסמכות

יש דרך נוספת שבה הכומרים השׂכירים מתעים אותנו, דרך הרבה יותר מתוחכמת מפני שהיא מוצגת על-ידם כ"דרך שׂכלית". בדרך זו נוקטים הכומרים השׂכירים הדרדעים אשר מתכחשים למוצָאם, כי השוחד כבר עיוור את עיניהם ואילצם לזרוק אבנים לבאר המים-החיים, ואסביר: הכומרים הדרדעים נדרשים להתמודד עם האמת אשר טופחת על פניהם, אך בשונה מכומרי המינות האדומיים, הכומרים הדרדעים אינם יכולים להורות לתלמידיהם יודעי המדעים "לזרוק את השכל" או לחדול מביקורת עיונית והכרעה שׂכלית – שהרי כל גאוותם ויהירותם מבוססת ונטועה על רוממות מחשבתם המדומה, והיא מדומה כי היא איננה מביאה אותם ליראת שמים אלא להפוך את תורת-האלהים לקורדום-חוצבים, ואין חכמה ואין תבונה ללא יראת-שמים.

אם-כן אפוא, מה יעשו ראשי הדרדעים? איך יתמודדו עם הביקורת על מעלליהם ותעלוליהם? ובכן, לאחר שהכומרים הדרדעים נלאו למצוא עצה כיצד להשתיק את אדיר הקטן אשר מפריע לחייהם ההרמוניים לצד צאצאי המינים וטומאת השלמונים... הם פנו לדרך אחרת: הם פונים **לדרך הסמכות.** ואין הבדל בין דרך הסמכות לבין דרך הסכלות של הכומרים הדרשנים הוזי ההזיות, כי גם זו וגם זו זורקות את השכל בפועל, רק שדרך הסמכות עושה זו בתחכום רב.

הכומרים הדרדעים החליטו לתאר ולצייר את אדיר הקטן כטיפש וסכל אשר אין להתייחס אליו. והראיה הגדולה שלהם לכך שאדיר הקטן הינו טיפש וסכל, היא: שאף-לא-אחד מהכומרים הדרדעים למחצה לשליש ולרביע, בתימן או בארץ, השמיע את דעותיו! כלומר, לאדיר הקטן **אין סמכות** להשמיע דברי אמת נוקבים ולוהבים! ולא רק שהנני הולך בדרכו ושיטתו של אברהם אבינו ומָרי יחיא קאפח במלחמתם בעבודה-זרה, נניח לזה, אֵיֵה הדעת והשכל הישר? אֵיֵה ו"קבל האמת ממי שאמרו"? אֵיֵה אהבת האמת ורדיפת הצדק? ומכיוון שהכומרים הדרדעים רחקו מדרכי אמת ומישרים, אומַר כמה מלים על אהבת האמת ורדיפת הצדק, מפני שהן היסוד לחינוך עצמנו ובנינו לידיעת ה' ולאהבתו, ולכינון ממלכת כהנים וגוי קדוש.

אהבת האמת ורדיפת הצדק

אחד היסודות החשובים ביותר בדת משה רבנו הוא אהבת האמת ורדיפת הצדק, וידועים הם דברי רבנו בראש הקדמתו למסכת אבות: "קבל האמת ממי שאמרו". כלומר, על כל אדם מוטלת החובה לשמוע ולבחון את ההשקפות והדעות **בעין השכל** מבלי לייחס חשיבות למעלתו האמיתית או המדומה של האומר. אולם, המציאות המעֻוותת בעולמנו היא, שרבים מקרב המשׂכילים (וכל שכן המונֵי השוטים) מתבוננים באמיתוֹת מסוימות ושוללים אותן על-הסף – רק בגלל שממסד הכמורה או אפילו כומר ממסדי אחד שעשה-לו-שם-בארץ, מתנגד להן.

ולכומרים הדרדעים האורתודוקסים השׂכירים רודפי השלמונים, וכן לחכמים בעיניהם הנוהים אחריהם, אצרף את דברי רבנו בהקדמתו לפירוש המשנה, אולי יש תקוה לחכמים בעיניהם, לו חכמו ישׂכילו זאת יבינו לאחריתם, וכֹה דברי רבנו (עמ' יג): "אבל קביעתו [של ר' יהודה הנשיא במשנה] סברת אדם מסוים וחזרתו מאותה הסברה כגון אָמרו: 'בית שמאי אומרים כך

ובית הלל אומרים כך, וחזרו בית הלל להורות כדברי בית שמאי' – **כדי ללמדך אהבת האמת ורדיפת הצדק,** לפי שֶׁאֵלּוּ האישים הגדולים, החסידים, המשכילים, המופלגים בחכמה, שלֵמי הדעת, כאשר ראו את דברי החולק עליהם נכונים יותר מדבריהם והגיוניים יותר – נכנעו וחזרו לדעתו, כל-שכן וקל-וחומר שאר בני אדם, כשיראה שיריבו צודק **שייכנע ואל יתעקש**".

כלומר, אמת-המידה הקובעת את אמיתת הדעה או ההשקפה היא: האם דברי החולק הם "נכונים יותר והגיוניים יותר", ולא אם דברי החולק מוסכמים ומומלצים על-ידי חבר מרעים שוחרי שילומים אשר הפכו תורת חיים לקורדום חוצבים, ובעקבות זאת נתעוורו מן האמת וכל השקפותיהם הלכותיהם הוראותיהם וכל מאווייהם, כפופים ונרצעים לשאיפותיהם הפוליטיות ולתאוות הבצע והשׂררה. אמנם, דברי רבנו נשמעים בימינו כמו חלום רחוק, שהרי מי מאותם גדולי-האסלה מסוגל להודות על האמת? ואפילו אלה אשר מתהדרים בהיותם בביכול נאמנים לאור ההלכה והמחשבה של רבנו הרמב"ם – האם הם מסוגלים להודות על האמת? וכל מי שאינו מקיים את צוואת חז"ל ואינו מודה על האמת, הינו כגולם וכקיר אטום שאין תקוה בו!

לפיכך, מה שאמרתי לעיל "אולי יש תקוה", כוונתי היא רק לתלמידים ההולכים שולל אחרי כומרי-דת רודפי בצע ושׂררה, ולא לכומרים האורתודוקסים הממסדיים השׂכירים למיניהם, כי אלה **לעולם** לא יודו על האמת אשר מסכנת את מעמדם, כבודם, יוקרתם, משׂכורתם ושׂררתם, וכמו שרבנו כותב באיגרתו לתלמידו ר' יוסף (עמ' קכז): "והיאך אתה מדמה לעצמך בני, שהם יגיעו לדרגת הכרת האמת עד כדי שיודה שהוא חסֵר ויעקור כבודו וכבוד בית אביו? זה מה שלא יעשֶׂהו כמוהו ולא מי שהוא יותר שלם ממנו", והוא מוסיף ואומר שם (עמ' קלא): "ורוב אנשי הדת מבעלי השׂררה הללו כאשר הדבר קשור בשׂררה נעלמת יראת שמים [!]". כלומר, כאשר יש סכנה לשׂררתם, אפילו לעבירות החמורות הם שולחים את ידם, ופושטים את טלפיהם.

עוד למדנו מדברי רבנו לעיל, כי גדולי התנאים, הלל ושמאי, כאשר מצאו שדברי התלמיד הקטן צודקים מדבריהם – מיד נכנעו וחזרו לדעתו, ולא ראו בכך ביזיון או פחיתות כבוד, **כי זו היא דרכה של תורה וזהו כבודה של תורה!** שהרי מכבודה של תורה שהחכמים שנושׂאים אותה ורוממותה בגרונם יהיו אנשי אמת ורודפי צדק, אנשי אמונה שכל מחשבותיהם ומעשיהם מכֻוונים לקדש-שם-שמים, להסיר את התקלות והמכשולים מדרכי החכמים ותלמידיהם, ולסלול את הדרך לידיעת ולאהבת ה' יתעלה – שהרי כל השקפה זרה וכל דעה גרועה מרחיקים אותנו מייעודנו ומרימים מסך עבה ואטום בינינו לבין דרך האמת וידיעת ה' יתעלה שמו.

ולא רק הלל ושמאי, כך גם מורים לנו במפורש חז"ל במוסריהם במסכת אבות (ה, ו) באמרם, שמי שאינו מודה על האמת הוא בגדר גולם! וכֹה דבריהם: "שבעה דברים בגולם ושבעה בחכם: [...] **ומודה על האמת** – וחילופיהן בגולם", וכך ביאר רבנו משנה זו: "ולא תהיה בו עקשנות, אלא אם ישמע את האמת יודה בו, ואפילו היה אפשר לו לדחות ולהתווכח ולהטעות [בלשונו השׂכירה הפוליטית והחלקלקה], לא יעשה את זה, והוא אמרו: **ומודה על האמת**".

וכך נהג רבנו בעצמו, והנה דבריו החינוכיים המאלפים בתשובתו (מתורגמת על-ידי קאפח בספר המצוות, עמ' ו), וכֹה דבריו: "ואני יודע כי מחלת הכל מחלה אחת כללית, והיא, שכל מי

שמצא בדבריי, בכללים או בפרטים, דבר שהוא נגד דברֵי אחד הגאונים או המפרשים – עולה על ליבו שאני טעיתי. אם כי יודע אני כי לא רחוק הדבר שאני אטעה וייעלם ממני עיון או לשון מפורש, ואין זה דבר נורא, **ואני שמח מאד על הביקורת, והעושה זאת יש לו שכר ואני מודה לו,** כי ייתכן שהוא צודק במה שהעיר ואועיל גם אני בכך, או שהוא טעה ויועיל לו ולזולתו".

והמחלה שהייתה נגע נפוץ בימי רבנו, פּשׂטה ופשׂתה בימינו לממדים מבהילים, שהרי כל מי שמוצא דִּבר-אמת מנומק ומבוסס שהוא נגד דברי אחד ההוזים המהבילים הקרויים בימינו גדוילים ושרי תורא – מיד יסבור שדברי האמת הינם שקר ואף כפירה ברורה! ובמלים אחרות, הדת האשכנזית הפרו-נוצרית הצליחה להחדיר את ההשקפה הרעה שאין לבחון דעות לגופן אלא לפי מידת הפופולאריות שלהן ולפי גדולת הכומר בעל המרדעת והמגבעת. והשקפה זו, שאמיתת ההשקפה נבחנת באופן שרירותי בהתאם לגחמותיהם ולהזיותיהם של השוטים המהובלים באלף השנים האחרונות הקרויים "חכמי ישראל" – השחיתה את דת משה כליל, והפכה אותנו מעם-חכם-ונבון, לגוי-סכל-ונבל אשר כל רואיו מלעיגים לו ושׂוֹטמים אותו.

דברים דומים לתשובתו לעיל, כותב רבנו בסוף פירושו-למשנה: "ולא תיארתי את המצב הזה אלא כדי להסביר התנצלותי במה שעלול להיראות [בשגיאה] למבקר שידקדק בו, ואין ראוי להאשימו על ביקורתו, **אלא יש לו שכר מאת ה' על כך, ואהוב הוא עלי כי היא מלאכת ה'**".

נמצא, כי חקירת האמת ופרסומה וסילוק טעויות ושגיאות מדברי רבנו אהובה עליו מאד מפני שהיא עבודת ה' יתברך! כלומר, רבנו היה אדם גדול באמת מפני שהוא לא ראה בטעויותיו מקור לחולשה, להיפך! בגילוי נאות שהוא עלול לטעות הוא חינך את תלמידיו שהוא בשר ודם, ואין להתייחס אליו ולדבריו כאילו הוא אלוה. לפיכך, אם נמצאה טעות בדרכו או בדבריו יש לפרסמהּ ולתקנהּ, כי בזאת מושׂגת מטרתו הנשׂגבה של רבנו בכבודו ובעצמו – הדרכת עם-ישראל לדרכי מישרים, והַיְשרת המחשבה לדרך האמת ולכינון ממלכת כהנים וגוי קדוש.

למדנו אפוא, כי בּבָחנֵנו דעה או השקפה עלינו לשאוף ולחתור אל האמת הטהורה, ואם חלילה העדפנו את קביעתו של איזה סכל תועה שעשה-לו-שם-בארץ – חטאנו לאמת ואף קיבלנו עלינו בשר ודם לאלוה, כי הִפנֵנו עורף לצלם האלהים שהעניק לנו ה' יתעלה, והתייחסנו לדברי הגוף הנגוף המלא אספסוף כאילו הוא אלהים חיים. עלינו לבער אפוא מנפשנו כל זיק של יראה מפני גדולי-האסלה ושרי התוירא עניי הרוח הללו אשר עמוסים בגאווה ותאווה, כפי שמכבסים את הבגד המלוכלך והסרוח מטינופו, כי אין עני אלא עני הרוח ואין אומלל מנעדר החכמה.

סוף דבר

טענת הסמכות זהה אפוא לטענת "זרקו את השכל", שהרי שתי הטענות טוענות את אותו הדבר: הדרשנים הוזי ההזיות מחדירים לפתאים "לזרוק את השכל" ללא שום ראיה והוכחה, ואף אינם נדרשים להוכיח מאומה – שומעי פטפוטיהם ברמה כל-כך נמוכה, עד שדי בהילת הגדולה והשׂררה ובכמה הרמוֹת-ידיים מרשימות אל-על, כדי לשכנע את ההמון; לעומת זאת, הכומרים הדרדעים אינם יכולים לטעון את טענת "לזרוק את השכל", אז הם טוענים אותה

בתחכום: במקום לומר זרקו את השכל סתם, הם אומרים זרקו את השכל כי לאדיר הקטן אין סמכות לטעון טענות שמערערות על ההזיות הפגאניות שהולעטנו בהן במשך מאות שנים.

הכומרים הדרדעים השׂכירים ודומיהם מרחיקים אותנו מדרך האמת ומתעים אותנו אחרי ההבל, מפני ששלילת טענת הסמכות ואהבת האמת ורדיפת הצדק הן-הן השְׁערים לדרך האמת: אל הדרך שתרומם אותנו להיקרא: "בְּנֵי בְכֹרִי יִשְׂרָאֵל" (שמ' ד, כב), הדרך שבה נִמלא את ייעודנו כאור יהודה ואור לגויים, הדרך שבה נבנה אומה כלילה בשלמותה עד שכל עמי העולם יתבוננו על חוקי התורה ומצוותיה, ויקראו בהתפעלות: "רַק עַם חָכָם וְנָבוֹן הַגּוֹי הַגָּדוֹל הַזֶּה" (דב' ד, ו), והדרך לקיום הנבואה: "יֻעֲזִי וּמָעֻזִּי וּמְנוּסִי בְּיוֹם צָרָה אֵלֶיךָ גּוֹיִם יָבֹאוּ מֵאַפְסֵי אָרֶץ [נוצרים ופרו-נוצריים] וְיֹאמְרוּ: אַךְ שֶׁקֶר נָחֲלוּ אֲבוֹתֵינוּ הֶבֶל וְאֵין בָּם מוֹעִיל" (יר' טז, יט).

מה ההבדל אפוא בין הדרשנים המהובלים לדרדעים השׂכירים? לכאורה אין הבדל, כי שניהם אומרים לזרוק את השכל. אולם, עוונם של הדרדעים חמור בהרבה, מפני שהם גם משתמשים בהתעיות ובדרכי תכסיסנות כדי להרחיק אותנו מדרך האמת, ויחד עם זאת מנפנפים בגאון בהליכה ובדבקות בדרך האמת הטהורה שהלך בה הרמב"ם, ועל זה אין מחילה וסליחה.

"וַיֹּאמֶר אֵלַי: בֶּן אָדָם הֲתִחְיֶינָה הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה? וָאֹמַר: אֲדֹנָי יְיָ אַתָּה יָדָעְתָּ" (יח' לז, ג).

נספח: מהותה וייעודה של ברכת כהנים

נשאלתי כך: שלום, איני מצליח להבין את עניין ברכת הכהנים. האם הכהנים מעבירים משהו מלמעלה? או שזה רק איחול כמו ברכת הדיוט? אפילו קשה לי לשאול נכון את השאלה...

תשובה: ובכן, הבה נעיין תחילה בברכת הכהנים האמורה בתורה בספר במדבר (פרק ו):

"וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר, דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו לֵאמֹר: כֹּה תְבָרֲכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמוֹר לָהֶם, יְבָרֶכְךָ יְיָ וְיִשְׁמְרֶךָ, יָאֵר יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ, יִשָּׂא יְיָ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם, וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי אֲבָרֲכֵם".

דומני שהתשובה נמצאת בסוף פרשה זו: "וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי אֲבָרֲכֵם". כלומר, הכהנים יורו לעם-ישראל את דרך האמת ואת עבודת ה' הישרה, האמיתית והנכונה, וכאשר ייקָרֵא שמו של ה' יתברך על עם-ישראל, או-אז ממילא תחול ברכתו של הקב"ה על עמו.

ולכן נצטוו הכהנים לברך את עם-ישראל, וזאת כדי להזכיר לעם שברכת ה' תלויה ועומדת במשמעת העם להוראות ולפסיקות הכהנים אנשי האמת והצדק: "יוֹרוּ מִשְׁפָּטֶיךָ לְיַעֲקֹב וְתוֹרָתְךָ לְיִשְׂרָאֵל" (דב' לג, י). דהיינו, מטרת הברכה ללמד, שרק לאחר שהעם יקבל את תורת האמת שבפי הכהנים וישמור על דרך ה' שלמד מהם, רק אז תחול עליו הברכה מאת ה'.

לסיכום, הקב"ה ציווה את הכהנים לברך את עם-ישראל כדי להעניק להם סמכות בעיני העם, וכדי ללמד את עם-ישראל שברכתו של ה' תלויה ועומדת במשמעת העם לאנשי האמת. והנני מדגיש "לאנשי האמת", כי הסמכות שה' נתן לכהנים ולחכמים איננה נובעת משׂררתם או מפרסומם אלא מנאמנותם לדרך האמת, וכל בר-דעת מחויב להבין ולזהות את אנשי האמת.

פרסום מאמרים בכתבי עת מדעיים

היה אחד שהציע לי לפרסם את מאמרי אור הרמב"ם גם במסגרות האקדמיה "המדעיות", **וכך השבתי לו:** אין לי ספק שאינך מכיר היטב את העולם האקדמי. עולם מדעי היהדות האקדמי הינו מושחת ורקוב ורחוק מדרך האמת, ואיני אומר זאת כמי שעולם זה זר לו. וכדי להתחיל ולהבין את דבריי הקשים הללו, ראה: "איך עד היום לא נחשפה מינותו של שר"י?". כן ראה: "תשובה בעניין אנשי מגדל השן", ושם הפניתי לעוד מאמרים בעניין החוקרים רודפי הבצע.

המציע לא עיין במאמרים שציינתי, ואף-על-פי-כן הוסיף להתעקש בעיקשותו, **והשיב כך:**

ההתרשמות שלי היא דווקא הפוכה – במדעי היהדות, ובמדעי הרוח בכלל, יש מגמה לשחוט פרות קדושות ו"לחדש". לא מעט מחקרי הבל פורסמו עקב מגמה זו. לכן לא נראה לי שמישהו יתנגד למאמריך רק בגלל שאתה טוען, למשל, שרש"י מגשים וכו'. כמובן שתצטרך לשנות את הסגנון אבל זה מובן מאליו. בכל אופן זו הצעתי, זכותך לפעול כרצונך.

ועל דבריו האחרונים **השבתי כך:**

כל עוד שחיטת הפרות "הקדושות" איננה מסכנת את מעמדה של יהדות אשכנז ואינו שופך אור על מינותה, זה בסדר, כי המחקרים מושכים ויוצרים עניין אשר בסופו-של-דבר מתורגם לממון ולטובות הנאה. ברם, ברגע ששחיטת הפרות "הקדושות" מסכנת ולו במשהו את מעמדה של יהדות המינות האירופית – לא ולא רבתי! ויש לי ניסיון רב עם האקדמיה, שהיתי שם כ-15 שנה ונפתולי אלהים נפתלתי עמהם. ואם אתה סבור שיש איזה כתב-עת אקדמי שיסכים לפרסם מאמר על שר"י, אתה טועה טעות חמורה, ואינך מבין מאומה על "מאחורי הפרגוד" של עולם האקדמיה השפל והנכלולי ובמיוחד של מדעי היהדות והפילוסופיה.

לסיכום, מדובר במחללי-שם-שמים רודפי בצע ותאוות, אשר הדת היא בעיניהם קורדום לחפור בו. והם אף גרועים בהרבה מיושבי הישיבות, כי יושבי הישיבות אוכלין בדוחק ובצער ובשיממון מן התורה, ואילו הם זוללין וסובאין ומתפטמין מן התורה – וזאת במקרה הפחות גרוע, כי רבים מקרבם הם גם מינים ואפיקורוסים שמשחיתים את דת האמת למען הרבות בצע. וכבר הפניתי אותך למאמרים בעניין זה, כך שדבריי כאן הינם ראשי פרקים לראיות איתנות ומבוססות.

אגב, שליטתו של הגזע הלבן על כתבי-העת והבמות האקדמיות נועדה גם כדי להנציח את שלטונם. כלומר, כל פרסום בכתב-עת "נחשב" מקנה נקודות אקדמיות ומקדם את הכותב לעבר מעמד של "בכיר" באקדמיה ולעבר התואר "פרופסור", ובדרך זו הם שולטים שליטה מוחלטת באנשים אשר יהיה להם את הרזומה הנדרש כדי להתקדם למעמד בכיר וקבוע...

"הוֹי הַחֹקְקִים חִקְקֵי אָוֶן וּמְכַתְּבִים עָמָל כִּתֵּבוּ" (ישׁ' י, א).

"הוֹי הַמַּעֲמִיקִים מֵיְיָ לַסְתִּר עֵצָה וְהָיָה בְמַחְשָׁךְ מַעֲשֵׂיהֶם וַיֹּאמְרוּ מִי רֹאֵנוּ וּמִי יוֹדְעֵנוּ [...] וְשָׁמְעוּ בַיּוֹם הַהוּא הַחֵרְשִׁים דִּבְרֵי סֵפֶר וּמֵאֹפֶל וּמֵחֹשֶׁךְ עֵינֵי עִוְרִים תִּרְאֶינָה" (ישׁ' כט).

שער שני:

׳וּדְיִשְׁתַּמַּשׁ

בְּתַגָּא – חָלַף׳

הגורמים לעיוותה ולמסחורה של דת משה

אחת המשניות המפורסמות במסכת אבות (ד, ז) היא משנת רבי צדוק: "לא תעשֵׂם עטרה להתגדל בהם, ולא קורדום לחפור בהם. כך היה הלל אומר: וּדְיוֹשְׁתַּמַּשׁ בְּתַגָּא – חָלַף. הא, כל הנהנה מדברי תורה **נטל חייו מן העולם**". לא פחות מפורסם ממשנה זו הוא פירושו הנרחב של רבנו למשנה זו, שבו הוא פורשׂ את השקפת תורת האמת בְּדִבּר האיסור החמור ליהנות מדברי תורה. וכבר הרחבתי בבירורו במאמרים רבים ומגוונים, כגון: "מדוע הרמב"ם התנגד ללקיחת כסף בעבור לימוד התורה?"; "כך היה הלל אומר: וּדְיוֹשְׁתַּמַּשׁ בְּתַגָּא – חָלַף", ועוד.

במאמר זה, הנני מבקש לדון בהיבט נוסף בעניין חשוב זה. כידוע, העולם הדתי בימינו מתיר, מעודד ואף תובע תקציבים והקצבות בעבור לימוד התורה ו"שירותי דת". תופעה זו הִכּתה שורש והצמיחה ראש ולענה, עד שאם תשאלו את כומרי העולם הדתי בימינו, לא רק שהם יתייחסו בשוויון נפש לתופעה זו, הם אף יצדיקו אותה בתירוצו המפורסם של יוסוף ג'וחא קארו: "יגדיל תורה ויאדירה". כביכול לקיחת כסף בעבור לימוד התורה או נטילת טובות-הנאה בעבור "שירותי דת" – היא מצוה מן התורה, שהרי מי לא רוצה להגדיל תורה ולהאדירה? אך האמת היא שהם משחירים את הדר התורה, מכערים את יפעתהּ ומכבים את זהרהּ (ועל הזייתו זו של קארו ייחדתי סדרת מאמרים מקיפה שכותרתה: 'קארו הקראי – מגדולי מחללי שם שמים').

רדיפת הבצע והשׂררה השתלטה על כומרי הדת בימינו בפרט ובדורות האחרונים בכלל, מפני שהשיקול הראשון של תופשֵׂי הדת בימינו אינו השׂגת האמת או עשייה לשם שמים או עבודת ה' באמת ובלבב שלם – מטרתם הראשונה ולעתים אף היחידה היא להפיק ולזלול מן הדת את כל מה שניתן, "למקסֵם רווחים" כלשון העם, והדת ומצוותיה במקרה הטוב הם רק שנִיים בסולם העדיפויות. יש כאלה שיודעים ומכירים ברשעם ונאטם לבם מלחזור בתשובה, אך יש גם כאלה שנדמה להם שהם עובדים את ה' בשלמות, ואפילו אינם שׂמים לב כיצד הפכו את התורה לקורדום-חוצבים, וכיצד תפישׂת עולמם משועבדת לשיקולים פוליטיים וכלכליים.

בדרך זו לא ניתן להגיע לדרך האמת, לא ניתן לעבוד את ה' בלבב שלם, ולעולם לא ניתן לכונן ממלכת כוהנים וגוי קדוש – כי כאשר שיקולים זרים חודרים למערכות הממסד האורתודוקסי, **לעולם** שיקולי הכבוד, השׂררה, הכסף וטובות ההנאה, יהיו מעל ומעבר לשיקולֵי דרך האמת. ובאשר הדת מושתתת על טובות הנאה והפקת רווחים, השוחד מעוור ומסמא לחלוטין את עיני הכומרים, אשר מגששים באפלת התאוות, תועים ומתעים – וכדי לשמֵר את מעמדם, יוקרתם, שׂררתם ומשכורותיהם, הם משכנעים את עצמם ששחוֹר-דרכם לבן הוא, ואף חובלים בזולתם ומתירים את דמם של אוהבי ה' שמעזים לפרסם את דרך האמת הטופחת על פניהם.

"הוֹי הָאֹמְרִים לָרַע טוֹב וְלַטּוֹב רָע שָׂמִים חֹשֶׁךְ לְאוֹר וְאוֹר לְחֹשֶׁךְ שָׂמִים מַר לְמָתוֹק וּמָתוֹק לְמָר, הוֹי חֲכָמִים בְּעֵינֵיהֶם וְנֶגֶד פְּנֵיהֶם נְבֹנִים" (ישׁ' ה, כ–כא); "שָׂנְאוּ בַשַּׁעַר מוֹכִיחַ וְדֹבֵר תָּמִים יְתָעֵבוּ" (עמוס ה, י); "בְּבֹא כְשׁוֹאָה פַּחְדְּכֶם וְאֵידְכֶם כְּסוּפָה יֵאֶתֶה בְּבֹא עֲלֵיכֶם צָרָה וְצוּקָה, אָז יִקְרָאֻנְנִי וְלֹא אֶעֱנֶה יְשַׁחֲרֻנְנִי וְלֹא יִמְצָאֻנְנִי, תַּחַת כִּי שָׂנְאוּ דָעַת וְיִרְאַת יְיָ לֹא בָחָרוּ" (משׁ' א).

והנה דוגמה אחת: מונופול הכשרות של הרבנות, זכורני ביצד הרבנים גינו בחריפות את האפשרות להעניק לצוהר סמכות להנפיק תעודות כשרות. רחוק אני מלהיות חסיד של צוהר, ואלה ואלה **אינם** דברי אלהים חיים... ברם, כאשר סיפרו למשה רבנו שאלדד ומידד מתנבאים במחנה, אמר אדון הנביאים איש האמת: "וּמִי יִתֵּן כָּל עַם יְיָ נְבִיאִים" (במ' יא, כט). כלומר, אם הממסד הרבני נקי משחיתות, זך משיקולים זרים, עושה לשם שמים בלבד, מדוע שיזעק?! "וּמִי יִתֵּן כָּל עַם יְיָ נְבִיאִים"! וגם כאן לכאורה היה ראוי לומר, אדרבה, יגדילו תורה ויאדירוה.

ברם, הכומרים האורתודוקסים תועים, מתעים, מתעתעים, מועלים ומחללים שם שמים, הואיל והם נוהגים ככל מונופול מסחרי ודורסני שמטרתו רדיפת בצע וטובות הנאה. שחיתותו של הממסד האורתודוקסי הפרו-נוצרי נובעת מראשיתו: עצם הורתו ולידתו היו בחטא, מפני שהוא הושתת על קבלת טובות הנאה מן הדת "לשם שמים". וגם אם נתעקש להניח שהיו ביניהם בתחילת דרכם: "אַנְשֵׁי חַיִל יִרְאֵי אֱלֹהִים אַנְשֵׁי אֱמֶת שֹׂנְאֵי בָצַע" (שמ' יח, כא) – כל מי שניזון מממסד הכמורה האורתודוקסי עתיד, קל מהרה, לסטות סטייה חמורה מדרך האמת והיושר, כי אי אפשר להתנגד לדבר ה' יתעלה: "כִּי הַשֹּׁחַד יְעַוֵּר עֵינֵי חֲכָמִים וְיסַלֵּף דִּבְרֵי צַדִּיקִם" (דב' טז, יט), ואי-אפשר להתחבר לטומאה רצוצה ולהישאר טהור, כי המחובר לטמא – טמא.

מהם הגורמים לעיוותה ולמסחורה של דת משה?

מדוע נושאי דת משה נכשלו בתפקידם? מדוע במשך אלפי שנים סבלנו ונתייסרנו בייסורי הגלות? מדוע דת משה הייתה לביזה ולמרמס במשך כל-כך הרבה שנים? מדוע איננו מצליחים להתרומם ולרומם את כל באי עולם לידע את ה' יתעלה? מדוע איננו מצליחים להמשיך את קריאתו של אברהם אבינו (בר' כא, לג): "בְּשֵׁם יְיָ אֵל עוֹלָם" ולעבוד את ה' שכם אחד?

התשובה המרכזית לכל השאלות הללו היא: עיוותה ומסחורה של דת משה, במקום להראות לנצרות ולאסלאם את הדרך, להראות להם ביצד חכמינו הם אנשי אמת אשר פועלים לשם שמים **בלבד,** וכפי שנהג אלישע הנביא כאשר סירב לקחת מנעמן שכר בעבור ריפויו מצרעתו (מ"ב, פרק ה), וכפי שנהג אברהם אבינו באמרו למלך סדום: "אִם מִחוּט וְעַד שְׂרוֹךְ נַעַל וְאִם אֶקַּח מִכָּל אֲשֶׁר לָךְ" (בר' יד, כג). במקום להראות לכל באי עולם את הדרך לידיעת ה' ולעבודתו באמת ובלבב שלם, למדנו מן הגויים את הרע והמכוער, למדנו להשתמש בדת ככלי מסחרי ופוליטי להפקת רווחים אסורים, וככלי פסיכולוגי לשליטה בהמונים ולניצולם המחפיר.

הדת הפכה להיות קורדום אימתני לחפור ולחצוב בו טובות הנאה, ומפני שמשתמשים בה כאחרון האמצעים השפלים להפקת רווחים וטובות הנאה, היא עיוותה לבלי היכר, וזאת כדי להתאים אותה למטרתה החדשה: מקור מסחרי להפקת רווחים אסורים. אנשים מתוחכמים משתמשים בדת כדי לזכות באהדת ההמונים, ובעיקר, כדי לפתוח את ארנקם ופנקסי הצ'קים שלהם, לטובת אנשי הדת עוזריהם עסקניהם וסייעניהם. כיצד אפוא באה עלינו הצרה הזאת? ומה גרם לה? ובכן: מתי במהלך ההיסטוריה החלה הסטייה הזו מדרך האמת? ומה גרם לה?

על שתי השאלות הראשונות משיב רבנו הרמב"ם במורה (א, ה), וכה דבריו:

"אבל אצילי בני-ישראל פרצו ושלחו מחשבתם והשיגו [את ה' יתעלה], אלא שהייתה השגתם בלתי-שלמה, ולפיכך נאמר בהם: 'וַיִּרְאוּ אֵת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל **וְתַחַת רַגְלָיו**' וכו' [שמ' כד, י], ולא אמר: 'וַיִּרְאוּ אֵת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל' בלבד [...] כיוון שלא בא אלא להקפיד עליהם על אופן השגתם **אשר כללה מן הגשמיות מה שכללה [...] ונתחייבו הכליה,** ונתפלל עליהם [משה רבנו] ע"ה, והאריך להם [כלומר עונשם נדחה] עד שנשרפו בתבערה".

רבנו הרמב"ם מלמד, כי אצילי בני ישראל שגו באופן השׂגתם את ה' יתעלה, ושגיאתם הייתה כֹּה חמורה עד שנתחייבו מיתה! מהי אפוא שגיאתם? ובכן, שגיאתם הייתה שנתערבבו אצלם מושׂגים גשמיים ומוחשיים בהשגת ה' יתעלה, שאין לו גוף ודמות הגוף ואינו כוח בגוף, יתעלה ויתרומם לעילא-לעילא מעל כל מושגי החומר. כלומר, המלים "וְתַחַת רַגְלָיו" שבפסוק מלמדות על-כך שאצילי בני ישראל שגו בהגשמת הבורא, שהרי אין רגליים אלא לבעל גוף ותמונה.

רעיון זה אינו חידוש של רבנו הרמב"ם, אלא נראה שמקורו כבר בספרות חז"ל, וכך מובא ב"מדרש הגדול" (שם): "ותחת רגליו – מלמד שהגיסו דעתן והִשוו עליונים לתחתונים". כלומר, הם הִשוו את אמיתת הקב"ה ומלאכיו עושי דברו המעורטלים מן הגשמות לחלוטין, לבני האדם בעלי-הגופות העשויים מחומר הבהמות: "וּמוֹתַר הָאָדָם מִן הַבְּהֵמָה אָיִן" (קה' ג, כ).

שגיאתם החמורה הזו הובילה לשגיאה חמורה נוספת, וכֹה דברי רבנו בהמשך דבריו שם:

"ואחזור להשלים מה שהתחלתי לבאר, ואומר, כי אצילי בני ישראל, עם מה שאירע להם מן המכשולות בהשׂגתם, **נתבלבלו מחמת כך גם מעשיהם ונטו כלפי הדברים הגופניים מחמת שיבוש ההשגה,** ולפיכך אמר 'וַיֶּחֱזוּ אֶת הָאֱלֹהִים **וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ**' [שמ' כד, יא]".

כלומר, הגשמתם את הבורא גרמה להם להתרחק ממנו עד כדי סטייה אחרי התאוות! וזו באה לידי ביטוי במלים: "וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ", ועל שגיאתם במושׂגי האלהות וסטייתם אחרי התאוות נתחייבו כליה, וכמו שאומר קאפח השׂכיר שם: "ורבנו מפרש, שמחמת התרופפות מגעם עם המושׂכלות באמת או אף ניתוק מגע זה לגמרי, שקעו במה ששקע אדם הראשון לאחר החטא [=הנטייה אחרי התאוות]. כי חוק הוא במציאות, אם מלאה – הָחֳרְבָה: אם מלאה זו חרבה זו, ואם מלאה זו חרבה זו". נמצא, כי הגשמת הבורא והשחתת יסוד ייחוד ה' **הברחיים** לניתוק מן המושׂכלות ולשקיעה בתהום התאוות, כי רק בהחרבת צלם האלוה תתמלא תהום התאוות.

ומכאן המסקנה המטלטלת: רדיפת התאוות שקיננה בקרב נושאי הדת גררה אותם להשקפות מינות שתאפשרנה להם לשקוע בבהמיות. כלומר, אימוץ השקפות המינות פתח את הפתח לכומרי הדת באלף השנים האחרונות לסטות אחרי התאוות, שהרי רק לאחר שנפרצת הפרצה לדמיונות ולהזיות המאגיות האליליות, נפתח פתח רחב לתאוות הבהמיות – ומכאן הדרך קצרה ביותר וכמעט בלתי-נמנעת עד לתוצר הסופי: עיוות הדת והפיכתה לדת של סכלות ומינות.

יש להבהיר, שתהליך עיוות הדת ומסחורה אינו תהליך שהחל והסתיים, אלא, מדובר בתהליך דינמי שהולך וגובר ומתפשט, תוך לימוד ושכלול שיטות הנצרות שהרי רודף בצע לא ישבע בצע, ותוך רכישת ניסיון רב במשך מאות רבות בשנים בהפקת טובות הנאה מן הדת.

תהליך מסחור הדת חִיֵּב אימוץ שיבושים רבים נוספים, ואציין כאן רק אחד מהם: כדי לאמֵּת את השקר וההבל, התעורר צורך הכרחי לעורר בקרב ההמון **הערצה אלילית** כלפי ה"גדולים" או כפי שראוי לקרוא להם: גדולי האסלה. ומדוע? ובכן, ללא ההערצה הזו שקריהם והזיותיהם לא היו מחזיקים מעמד, שהרי מי שיבחן את דבריהם של גדולי-טחורי-האסלה בעין ביקורתית יזהה מיד את סכלותם ונבלותם. ולכן, עבירה גוררת עבירה, והם נאלצו לעבור גם על איסור עבודה-זרה ביחסם אלוהות לגדוליהם! כגון שאינם טועים לעולם ושכל דבריהם צודקים וישרים ונאמרים מפי הגבורה, וכל זאת כדי לחסום כל אפשרות של עיון מדעי וביקורתי בדבריהם.

קצרו של דבר, אליליהם המהובלים המיובלים והמשוקצים גדולים יותר ממשה רבנו!

וזכורני ביום השנה לפטירת החשמן אלישיב, ספדו לו ותיארו את מעלותיו לפי דמיונם, והעניין המרכזי שבו תיארוהו היה **שהוא לעולם לא טעה!** והסיבה לכך, מפני שכל חייו היו "בקדושה", ומי שכל חייו בקדושה **לעולם לא טועה!** אין ספק שהשקפה זו היא עבודה-זרה, כי יש רק אחד יחיד ומיוחד שאינו טועה, והתורה אף מתאמצת ומשתדלת מאד להרחיק אותנו מן ההשקפה הרעה הזו, ולכן היא מתארת בפרוטרוט את חטאי אבותינו, נביאינו וגדולי האומה באמת.

זאת ועוד, אם העכברוש אלישיב לא טעה לעולם, משמעות הדבר שהוא גדול ממשה רבנו! ואם הוא גדול ממשה רבנו, הרי שחובה לשמוע לכל אשר יֹאמר מבלי להרהר אחר דבריו! שהרי הוא גדול אפילו יותר ממשה רבנו שחטא ושגה – וכך מחליפים את מוסֵּר התורה הנאמן במין כעור, וכמובן, כך גם מחליפים את התורה עצמה: מתורת משה לתורת כומרים מתועבים.

אגב, שמעתי פעם ביאור נפלא מפי אחד מתלמידיו של ד"ר אורי מלמד, ולפיו, אחת ממטרותיה המרכזיות של התורה בהרחקת הגשמות היא ללמדנו שאין אלוה בשר ודם. כלומר, הרחקת הגשמות נועדה גם **להרחיק אותנו מעבודת ומהערצת בשר ודם** ולקרב אותנו לעבודת ה'-אלהים-אמת – אלוה יחיד ומיוחד שאין זולתו ואין-כיוצא-בו, וכל גדוּלה אדנות ורוממות בעולם-הזה, ואפילו אמיתית, אינה אלא אפס מאופס ומוחלט באפסיותו, ביחס לרוממותו יתעלה.

נעבור עתה להשיב על שתי השאלות האחרונות: מתי במהלך ההיסטוריה החלה הסטייה מדרך האמת? ומה גרם לה?

מי היו הראשונים לשגות בהגשמת הבורא יתעלה?

הראשונים ששגו בהגשמת הבורא יתעלה והחלו בתהליך שיטתי וממוסד של מסחור דת משה, היו ראשוני אשכנז, וכבר כתבתי על-כך מאמרים לא מעטים, כגון: "הציר שעליו סובבת התורה – עקירת עבודה-זרה ומחיית עקבותיה", "אמונות אליליות בקרב ראשוני אשכנז", "וַתְּהִי הָאֱמֶת נֶעְדֶּרֶת וְסָר מֵרָע מִשְׁתּוֹלֵל", ועוד. שאיפת ראשוני אשכנז לשקוע בתאוות דרדרה אותם לסטות מדרך האמת, שהרי לא ניתן ללכת בדרכי יושר ועם זאת לממש זימות ותועבות. סטייתם מדרך האמת באה לידי ביטוי בראש ובראשונה בשקיעה בהשקפות מינות אשר מרחיקות את האדם מבוראו ומרוצצות במגפיים מסומרים את יראת השמים שבנפשו, ולאחר שהם התרחקו בתכלית הריחוק מבורא-עולם נפתח הפתח להתבהמות ולמימוש תאוותיהם וזימותיהם.

שקיעתם של ראשוני אשכנז בבהמיו֗ת ובתאוות והחדרת השקפות מינות לדת משה, הובילו לעיוות נרחב בכל תחומי ההלכה והמחשבה, ואחד העניינים המרכזיים ביותר שהו֗חדרו לדתנו, במטרה לאפשר למינים הללו להתבוסס בתאוותיהם, הוא הפיכת דת משה לקורדום-חוצבים פגאני. זאת ועוד, לא רק שהם הכשירו את מסחו֗רה של הדת, ולא רק שהם הפכו את הפקת הרווחים מן הדת לאמנות משוכללת דורסנית ולגיטימית – הם הפכוהָ למצוה גדולה מן התורה! ולא סתם מצוה גדולה, אלא אחת משלוש החמורות שחובה למסור את הנפש עליהן!

ראו נא לדוגמה את מאבקה של חברת המינות החרדית כנגד שירות בצה"ל, עד כדי הפצת משׂטמה חריפה ונוקבת בהזיה שיש למסור את הנפש ולא להתגייס להגנת ארץ-ישראל! וכבר עסקתי בסכלותם ובגסות-רוחם, ובכפירתם בטובת המפרנסים אותם והמגנים עליהם, ראו: "שירות בצה"ל ליושבי הישיבות". ומי שכופר בטובת בשר ודם, סופו לכפור בטובת מי-שאמר-והיה-העולם. כי מי שאינו מסוגל להודות לאדם שעיניו רואות, לעולם לא ישׂכיל להודות לאל נשׂגב ונסתר שלא נראה בעיני הבשר, והשׂגתו שמו֗רה ונצו֗רה רק לאוהביו וליודעי שמו.

נחזור לראשוני אשכנז, שֶׁם ספרו של הפוחז מפוסקיירא (צרפת, המאה הי"א): "בעלי הנפש", רומז לנו על דרכם ועלילותם, ספר זה עוסק בהלכות נדה, וכוונתו "לצדיקים בעלי הנפש [...] אדונים לתאוותם" (שם, עמ' יג), אך הוא שגה בהבנת הביטוי "בעלי הנפש": הוא התכוון לומר שהספר מיועד לאנשים גדולים וקדושים שפורשים מנשותיהם כמו משה רבנו, וכך אכן עולה מהתפשטות חומרות האשכנזים בהלכות נדה... אך כל זאת הצגה חיצונית, כי הקב"ה יודע את איזון טבע האדם, וכל התיימרות ללכת נגד איזוניֵ התורה וטבע האדם אינה אלא הצגה.

ומהי האמת? ובכן, האמת היא שמקור הביטוי הוא בספר משלי (כג, ב): "וְשַׂמְתָּ שַׁכִּין בְּלֹעֶךָ אִם **בַּעַל נֶפֶשׁ** אָתָּה", ופירושו האמיתי של הביטוי "בעלי הנפש" הוא "בעלי התאווה" ובדיוק כמו שמפרש רס"ג שם, וכֹה דבריו (עמ' קעו): "ושים סכין בגרונך אם אתה **בעל תאווה**".

כלומר, אם אתה יודע על עצמך שנטית אחרי התאוות, הצמד סכין לגרונך שיאיים עליך וירתיעך שלא להימשך אחרי בהמיו֗תך אשר מאיימת להתגבר עליך. ושמא ה' יתעלה גרם לפוחז היהיר לשגות בעניין כֹּה פשוט, כדי שנדע את האמת על צאצאיו של יפת, בעלי הנפש והגאווה.

כדי לכונן ממלכת כוהנים וגוי קדוש, חובה עלינו להבין היכן שגו אבותינו, שהרי כל דור שלא נבנה בימיו – כאילו **נחרב בימיו.** וכדי לתקן את שגיאותיהם של אבותינו חובה עלינו לעקרן משורשן ומיסוד התפתחותן, אחרת לא נצליח להתרומם ולעבוד את ה' בשמחה אמיתית, דהיינו לעבדו באמת וללא שאיפת הפקת רווחים וקבלת טובות הנאה. וכבר נענשו אבותינו על-כך בעונשים חמורים ביותר במהלך הגלות, על שלא עבדו את ה' בשמחה ובטוב לבב, אלא ביקשו שכר וטובות-הנאה בעבור המצוות: "תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עָבַדְתָּ אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵבָב מֵרֹב כֹּל" (דב' כח). העונשים המחרידים והמזעזעים מפורטים בתוכחה שם, וראינו אותם לצערנו בהתקיימם במלוא עוזם ומוראם בשואה המחרידה שפקדה את עמֵנו לא מכבר.

יהי רצון מלפני בורא-עולם, שכשם שנתקיימו נבואות הפורענות שבתוכחה, כך תתקיימנה במהרה נבואות הנחמה והרוממות לעם-ישראל, רוממות מדינית ורוממות רוחנית, עד שכל

באי עולם יֹאמרו בהודיה ובהתפעלות: "אַךְ שֶׁקֶר נָחֲלוּ אֲבוֹתֵינוּ הֶבֶל וְאֵין בָּם מוֹעִיל" (יר' טז, יט). "כִּי אָז אֶהְפֹּךְ אֶל עַמִּים שָׂפָה בְרוּרָה לִקְרֹא כֻלָּם בְּשֵׁם יְיָ לְעָבְדוֹ שְׁכֶם אֶחָד" (צפ' ג, ט).

דוגמה נוספת למסחור הדת

להלן התנאים הבסיסיים וההכרחיים לדיין בישראל בבית-דין מצומצם של שלושה דיינים, וכֹה דברי רבנו הרמב"ם בהלכות סנהדרין (ב, ו-ט):

"בית דין של שלושה, אף-על-פי שאין מדקדקין בהן בכל אלו הדברים, צריך שיהיה בכל אחד מהן שבעה דברים ואלו הן: חכמה, ויראה, וענווה, **ושנאת ממון,** ואהבת האמת, ואהבת הבריות להן, ובעלי שם טוב. [...] 'שֹׂנְאֵי בָצַע' – אפילו ממון שלהם אינן נבהלין עליו, ולא רודפין לקבץ הממון: שכל מי שהוא 'נִבְהָל לַהוֹן [אִישׁ רַע עָיִן וְלֹא יֵדַע כִּי] חֶסֶר יְבֹאֶנּוּ' [משׁ' כח, כב]".

ובימינו, הדיינים ומקורביהם נלחמים מלחמת חורמה כדי לזכות במינוי, ומפעילים קשרים פוליטיים ברמה הבכירה ביותר, עד שמתמנים רק הבנים של והאחים של וכיו"ב, וכולם לוטשים את עיניהם למשכורות השמנות של הדיינים הממונים, וכן אל הכבוד והשׂררה ואף אל הכוח הפוליטי והחברתי שנלווים למעמד. ואני הקטן שנחשב לאין שואל: הזאת תורת משה? הזאת דרך האמת? האם הגענו באמת לדרך שתוליכנו להקמת ממלכת כהנים וגוי קדוש, כאשר הדיינים רודפי שלמונים ושוחרי טובות הנאה ושׂררה? ולא לחינם אמר שלמה: "מְקוֹם הַמִּשְׁפָּט שָׁמָּה הָרֶשַׁע" (קה' ג, טז). "וַיְקַו לְמִשְׁפָּט – וְהִנֵּה מִשְׁפָּח, לִצְדָקָה – וְהִנֵּה צְעָקָה" (יש' ה, ז).

ואצרף עוד שניים מפסקי חז"ל ורבנו, הפסק הראשון הוא מהלכות סנהדרין (ג, ט):

"אמרו חכמים: שמא תאמר [...] איש פלוני קרובי אושיבנו דיין [כמו שנהגו ונוהגים כומרי הדת האורתודוקסים] [...] לכך נאמר: 'לֹא תַכִּירוּ פָנִים בַּמִּשְׁפָּט' [דב' א, יז]. ועוד אמרו חכמים: כל המעמיד להן לישראל דיין שאינו הגון כאילו הקים מצבה, שנאמר: 'וְלֹא תָקִים לְךָ מַצֵּבָה **אֲשֶׁר שָׂנֵא יְיָ אֱלֹהֶיךָ**' [דב' טז, כב] [...] כל דיין שנתן ממון [או התערב בכל צורה שהיא, כגון הפעלת קשרים פוליטיים] כדי שיתמנה, אסור לעמוד מפניו [=לקום לכבודו], **וציוו חכמים להקל אותו ולזלזל בו. ואמרו חכמים, שהטלית שמתעטף בה תהי בעיניך כמרדעת של חמור**".

והפסק השני הוא מהלכות סנהדרין (כו, ו), וכֹה דבריהם:

"**כל דיין שנוטל שכרו לדון דיניו בטלים,** והוא שלא יהיה שכר הניכר. אבל אם היה עוסק במלאכתו ובאו לפניו שניים לדין ואמר להם: 'תנו לי מי שיעשה תַּחְתַּי עד שאדון לכם', או 'תנו לי שכר בטלתי' – הרי זה מותר. והוא שיהיה הדבר ניכר שהוא שכר הבטלה בלבד ולא יותר. וייטול משניהם בשווה זה בפני זה, כגון זה מותר".

כלומר, אם הדיין מרוויח לפרנסתו 50 ש"ח לשעה לדוגמה, מותר לשלם לו שכר זה לפי שעה בעבור השעות שהוא נאלץ להתבטל מעבודתו כדי לדון. אך אם הוא אינו עובד לפרנסתו, ואם אנו לא מבטלים אותו **בפועל** מעבודה שהוא נאלץ לבטל, אין לשלם לו שכר כלל! כך שלפי רבנו כל פסקי דייני זמננו, שמקבלים משכורות מנופחות ושלל טובות הנאה, בטלים ומבוטלים!

ואם כומרי הדת לא היו מינים ורשעים, אלא גדולי תורה באמת: "יִרְאֵי אֱלֹהִים אַנְשֵׁי אֱמֶת שֹׂנְאֵי בָצַע", מזמן היה נוהג במדינתנו דין תורה וסרו יגון ואנחה, ואז היינו זוכים להתגשמות דבר ה' יתעלה בהתפעלות כל הרואים אותנו: "רַק עַם חָכָם וְנָבוֹן הַגּוֹי הַגָּדוֹל הַזֶּה" (דב' ד, ו).

והנה לפניכם דרך האמת של תורת משה, דרכם של חז"ל ורבנו, בסוף הלכות מתנות עניים:

[טז] "לעולם ידחוק אדם עצמו [=יחיה בדוחק] ויתגלגל בצער [=עד כדי כך!] ואל יצטרך לבריות, ואל ישליך אדם עצמו על הציבור. וכן ציוו חכמים ואמרו: 'עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות' [פסחים קיג ע"א]. ואפילו היה חכם ומכובד וְהֶעֱנִי יעסוק באומנות, ואפילו באומנות מנוולת, ולא יצטרך לבריות. מוטב לפשוט עורות הנבלות בשוק ולא יאמר לעם: 'חכם אני' ו'גדול אני' ו'כהן אני' – 'פרנסוני', ובכך ציוו חכמים".

[יז] "גדולי החכמים – היו מהן חוטבי עצים, ונושאי הקורות, ושואבי המים לַגַּנּוֹת, ועושין הברזל והפחמין, ולא שאלו [=ביקשו] מן הציבור ולא קיבלו מהם כשנתנו להם".

[יח] "כל מי שאינו צריך ליטול [דהיינו מי שיש לו כוח לעבוד ולהתפרנס והוא מתעצל לעבוד, או שיש לו ממון ועינו צרה בממונו להוציאו לצרכיו, ובמלים אחרות, כל מי שאינו עני זקן ערירי וחלש או חולה ומיוסר] ומרמה את העם ונוטל – אינו מת מן הזקנה [אלא] עד שיצטרך לבריות, והרי הוא בכלל 'אָרוּר הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בָּאָדָם' [יר' יז, ה]. וכל מי שצריך ליטול ואינו יכול לחיות אלא-אם-כן נוטל, כגון זקן או חולה או בעלי-ייסורין [כלומר רק לעניים כאלה מותר ליטול], ומגיס דעתו ואינו נוטל – הרי זה שופך דמים ומתחייב בנפשו, ואין לו בצערו אלא עוונות וחטאות".

[יט] "וכל מי שצריך ליטול וציער עצמו, ודחק את השעה, וחיה חיי צער כדי שלא יטריח על הציבור – אינו מת מן הזקנה עד שיפרנס אחרים משלו, ועליו ועל כל-ביוצא-בו נאמר: 'בָּרוּךְ הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בַּיְיָ וְהָיָה יְיָ מִבְטַחוֹ' [יר' יז, ז]".

סוף דבר: שתי שאלות ושתי תשובות

לסיום, אצרף שתי שאלות שנשאלתי, **והנה הראשונה:** קראתי את המאמר ועלתה לי שאלה לגבי התנהלותו של אברהם אבינו ע"ה, שלגבי מלך סדום סירב לקבל שכר (שהיה מגיע לו בדין), ואילו לגבי פרעה לא סירב לקבל את כל מה שפרעה נתן לו. מה ההבדל?

תשובה: אם אברהם אבינו לא היה לוקח מפרעה את הצאן והבקר וכו' הדבר היה נתפשׁ כביזוי חמוּר של המלך, ואינו דומה מלך פרעה למלך סדום: אברהם זה עתה הציל את מלך סדום ואת כל מלכותו! ולכן אברהם אבינו היה יכול לדבר אליו כפי האמת ובלשון חדה ונחרצת, שהרי מלך סדום חב לו את חייו ואת מלכותו. לעומת זאת, אצל פרעה אברהם אבינו היה גם אורח וגם מצוי בסכנת חיים גדולה ומיידית: "רַק אֵין יִרְאַת אֱלֹהִים בַּמָּקוֹם הַזֶּה וַהֲרָגוּנִי" (בר' כ, יא).

כמו כן, אם אברהם אבינו לא היה לוקח את כל הטובין מפרעה, פרעה היה חושד בו שהוא מתרעם עליו ואולי אף היה מגלה ששרה היא אשתו, וקרוב לוודאי שאם פרעה היה סובר שאברהם מתרעם עליו על שלקח את אחותו הוא היה הורגו. נמצא, כי בעצם לקיחתו את

הטובין מפרעה, אברהם למעשה הביע את הסכמתו ללקיחת שרה, ואימֵּת את גרסתו שמדובר באחותו ולא באשתו. קצרו של דבר, סירובו לקחת היה נתפשׂ כאי-הסכמה ומסכן את חייו.

והנה הפסוקים לפניך (בר' יב, יד–כ): "וַיְהִי כְּבוֹא אַבְרָם מִצְרָיְמָה וַיִּרְאוּ הַמִּצְרִים אֶת הָאִשָּׁה כִּי יָפָה הִוא מְאֹד. וַיִּרְאוּ אֹתָהּ שָׂרֵי פַּרְעֹה וַיְהַלְלוּ אֹתָהּ אֶל פַּרְעֹה וַתֻּקַּח הָאִשָּׁה בֵּית פַּרְעֹה. וּלְאַבְרָם הֵיטִיב בַּעֲבוּרָהּ וַיְהִי לוֹ צֹאן וּבָקָר וַחֲמֹרִים וַעֲבָדִים וּשְׁפָחֹת וַאֲתֹנֹת וּגְמַלִּים. וַיְנַגַּע יְיָ אֶת פַּרְעֹה נְגָעִים גְּדֹלִים וְאֶת בֵּיתוֹ עַל דְּבַר שָׂרַי אֵשֶׁת אַבְרָם. וַיִּקְרָא פַּרְעֹה לְאַבְרָם וַיֹּאמֶר מַה זֹּאת עָשִׂיתָ לִּי? לָמָּה לֹא הִגַּדְתָּ לִּי כִּי אִשְׁתְּךָ הִוא? לָמָּה אָמַרְתָּ אֲחֹתִי הִוא וָאֶקַּח אֹתָהּ לִי לְאִשָּׁה וְעַתָּה הִנֵּה אִשְׁתְּךָ קַח וָלֵךְ. וַיְצַו עָלָיו פַּרְעֹה אֲנָשִׁים וַיְשַׁלְּחוּ אֹתוֹ וְאֶת אִשְׁתּוֹ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ".

***

ועתה לשאלה השנייה:

שלום, אם אדם מתפרנס מביטוח לאומי בגלל סיבה מוצדקת, האם הוא יכול גם לקבל תוספת מהכולל שהוא לומד בו? כלומר, האם מותר לקבל צדקה מוצדקת בעבור לימוד התורה?

תשובה:

השאלה המרכזית היא: האם הוא יכול לעבוד לפרנסתו? **אם כן,** אסור לו להתפרנס, לא מביטוח לאומי ולא מהכולל, והוא גוזל ומחלל-שם-שמים. **אם לא,** מותר לו להתפרנס מביטוח לאומי, ואסור לו להתפרנס מהכולל, מפני שמדובר בבית-מדרש למינות ולהזיות פגאניות, ובהליכתו לשם הוא מטמטם את מוחו, מתרחק מבוראו, ומסכן מאד את חיי העולם-הבא שלו.

אגב, מי שמתעתע בענייני קדושה ונוטל כסף בעבור לימוד התורה, קרוב לוודאי שגם הכסף שהוא נוטל מביטוח לאומי, הוא כסף שאינו מוצדק, כי מי שמרשה לעצמו לחמוס כספים תוך שהוא מחלל-שם-שמים – לא יירתע כלל ועיקר מלעשות את הדבר הקל יותר, לקחת כסף בעוול ובתעתועים מביטוח לאומי, ובמיוחד אם נדמה לו שמותר לגנוב מהמדינה, ובמיוחד אם הוא לא שירת בצה"ל או בשירות לאומי ושונא את המדינה ואת ארץ-ישראל – וכל מי שמסרב לשרת בצה"ל או בשירות לאומי לטובת ארץ-ישראל, בהכרח שונא את צבא-ההגנה-לישראל ובהכרח שונא את ארץ-ישראל, ובהכרח הולך בדרכם הרעה של המרגלים ודור המדבר.

קצרו של דבר, רק מי שעומד למות בעניותו מותר לו לקחת כסף בעבור לימוד התורה, וכֹה דברי רבנו בפירוש המשנה (ד, ז): "וטעו אלו המכחישים את האמת ואת הלשונות הברורים [כל תופשֵׂי התורה האורתודוקסים בימינו] ולוקחין ממון בני אדם ברצונם או בעל-כרחם במעשיות שמצאו בתלמוד על בני אדם בעלי מומין בגופן או זקנים באים בימים, עד שאינם יכולים לעשות מלאכה ואין להם שום דרך אלא לקבל, **ומה יעשו, הימותו?** זה לא חייבה תורה. ואתה מוצא את המעשה שלמדו ממנו באמרו: 'הָיְתָה כָּאֳנִיּוֹת סוֹחֵר מִמֶּרְחָק תָּבִיא לַחְמָהּ' [מש' לא] שהוא בבעל מום שאינו יכול לעשות מלאכה. אבל מי שיש לו יכולת [להתפרנס ולקיים את עצמו] אין למצוא בתורה לזה דרך". נמצא אפוא, שאין שום דרך להתיר ליהנות מדברי תורה, אלא לעניים שהם זקנים תשושים או לעניים שהם בעלי מומין קשים שאינם יכולים לעבוד ולהתפרנס.

מדוע הרמב"ם התנגד ללקיחת כסף בעבור לימוד התורה?

ידועה דעתם של חז"ל והרמב"ם לפיה אסור באיסור חמור ליהנות מדברי תורה. לפי חז"ל ורבנו, בבסיס האיסור החמור ישנן שתי רעות גדולות: האחת, כאמור, עצם לקיחת כסף או הנאה מדברי תורה; והאחרת, התרשלותו של האדם מאחד מיסודותיה החשובים ביותר של דת משה והוא: "אַשְׁרֵי כָּל יְרֵא יְיָ הַהֹלֵךְ בִּדְרָכָיו, **יְגִיעַ כַּפֶּיךָ** כִּי תֹאכֵל אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ" (תה' קכח, א–ב), וכמו שאומר רבן גמליאל בנו של ר' יהודה הנשיא במסכת אבות (ב, ב): "וכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה וגוררת עוון", וכבר קדם לו שמעיה אשר אומר שם (א, ט): "אהוב את המלאכה ושנא את הרבנות", וכן אומר שם (ג, יב) ר' חנינא בן דוסא: "כל שמעשיו מרובין מחכמתו – חכמתו מתקיימת, וכל שחכמתו מרובה ממעשיו – אין חכמתו מתקיימת".

כלומר, לפי דת האמת והצדק עבודת האדם לפרנסתו ביושר ובכבוד, היא הערובה היחידה לסור מן הרע ולעשות את הטוב, כלומר, להתרחק מן התאוות וההזיות ולזכות לשמחה אמיתית בעבודת ה'. חיי המעשה קשורים קשר הדוק ובל יינתק לחיי הרוח: רק יישור הדרך בחיי המעשה עשוי להביא ליישור חיי הרוח בקניית דעות והשקפות נכונות, אשר מרוממות את האדם לאושר אמיתי ולזכות לחיי העולם-הבא, וכדברי ר' אלעזר בן עזריה באבות (ג, כא):

"כל שחכמתו מרובה ממעשיו למה הוא דומה? לאילן שענפיו מרובין ושורשיו מועטין, והרוח באה ועוקרתו והופכתו על פניו. וכל שמעשיו מרובין מחכמתו למה הוא דומה? לאילן שענפיו מועטין ושורשיו מרובין, אפילו כל הרוחות שבעולם באות ונושבות בו אין מזיזות אותו ממקומו".

אולם, במהלך כל הדורות ראשי הדת ומנהיגי העם נטו אחרי הבצע והתאוות הבהמיות, והנה לפניכם תוכחתו הקשה של הנביא ישעיה ע"ה בעניין הבצע, לנביאי השקר וראשי העם:

"צֹפָיו [=מנהיגי הדת בעלי השׂררה, הכומרים המתעים את העם אחרי ההבל] עִוְרִים כֻּלָּם, לֹא יָדָעוּ [את ה'], כֻּלָּם כְּלָבִים אִלְּמִים לֹא יוּכְלוּ לִנְבֹּחַ **[כלבים אילמים!],** הֹזִים שֹׂכְבִים אֹהֲבֵי לָנוּם. וְהַכְּלָבִים עַזֵּי נֶפֶשׁ **[כלבים עזי נפש!]** לֹא יָדְעוּ שָׂבְעָה, וְהֵמָּה רֹעִים [=והם אנשי השֵׁם מנהיגי העם ובעלי השׂררה, ויחד-עם-זאת] לֹא יָדְעוּ הָבִין [סוטים מדרך האמת], כֻּלָּם לְדַרְכָּם פָּנוּ **אִישׁ לְבִצְעוֹ מִקָּצֵהוּ**" (ישׁ' נו). ושם תרגם יונתן: "וְכַלְבָּיָא תַּקִּיפֵי נַפְשָׁן לָא יָדְעִין לְמִסְבַּע, וְאִנּוּן מַבְאֲשִׁין לָא יָדְעִין לְאִסְתַּכָּלָא, כֻּלְּהוֹן גְּבַר לָקֳבֵיל אוֹרְחֵיהּ גְּלוֹ, **גְּבַר לְמִיבַּז מָמוֹנֵיהּ דְּיִשְׂרָאֵל**".

והנה לפניכם גם דברי מיכה הנביא, אשר משווה בין הכוהנים שפוסקים דינים בכסף לנביאי השקר הקוסמים בכסף, והוא מוסיף וקובע, שבגלל רדיפת הבצע של כומרי הדת, ירושלים תיחרב ותאבד. כלומר, שחיתותם של כומרי הדת תביא בסופו-של-דבר לחורבן העם והארץ:

"שִׁמְעוּ נָא זֹאת רָאשֵׁי בֵּית יַעֲקֹב וּקְצִינֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל הַמְתַעֲבִים מִשְׁפָּט וְאֵת כָּל הַיְשָׁרָה יְעַקֵּשׁוּ, בֹּנֶה צִיּוֹן בְּדָמִים וִירוּשָׁלַם בְּעַוְלָה [ושם תרגם יונתן: 'דְּבָנַן בָּתֵּיהוֹן בְּצִיּוֹן בְּדַם אֲשִׁיד וִירוּשְׁלֶם

בְּנִבְלִין', דהיינו, הבונים את בתיהם המפוארים בכספי העניים והעשוקים], רָאשֶׁיהָ בְּשֹׁחַד יִשְׁפֹּטוּ **וְכֹהֲנֶיהָ בִּמְחִיר יוֹרוּ וּנְבִיאֶיהָ בְּכֶסֶף יְקֹסֵמוּ** וְעַל יְיָ יִשָּׁעֵנוּ לֵאמֹר הֲלוֹא יְיָ בְּקִרְבֵּנוּ לֹא תָבוֹא עָלֵינוּ רָעָה, לָכֵן בִּגְלַלְכֶם צִיּוֹן שָׂדֶה תֵּחָרֵשׁ וִירוּשָׁלַם עִיִּין תִּהְיֶה וְהַר הַבַּיִת לְבָמוֹת יָעַר" (פ"ג).

"כֹּהֲנֶיהָ חָמְסוּ תוֹרָתִי וַיְחַלְּלוּ קָדָשַׁי", "כֹּהֲנֶיהָ חִלְּלוּ קֹדֶשׁ חָמְסוּ תּוֹרָה" (יח' כב, כו; צפ' ג, ד); "כִּי מִקָּטֹן וְעַד גָּדוֹל כֻּלֹּה בֹּצֵעַ בָּצַע מִנָּבִיא וְעַד כֹּהֵן כֻּלֹּה עֹשֶׂה שָׁקֶר" (יר' ח, י); "וְאִם אָב אָנִי אַיֵּה כְּבוֹדִי? וְאִם אֲדוֹנִים אָנִי אַיֵּה מוֹרָאִי? אָמַר יְיָ צְבָאוֹת לָכֶם הַכֹּהֲנִים בּוֹזֵי שְׁמִי!" (מלאכי א, ו).

א. פסיקת רבנו הרמב"ם ב"משנה תורה"

נחל אפוא בדברי רבנו הרמב"ם המפורסמים בהלכות תלמוד תורה (ג, ט):

"כָּל הַמֵּשִׂים לבו שיעסוק בתורה ולא יעשה מלאכה, ויתפרנס מן הצדקה, הרי זה חִלֵּל את השם, וּבָזָה את התורה, וְכִבָּה מְאוֹר הדת, וגרם רעה לעצמו, ונטל חייו מן העולם-הבא – **לפי שאסור ליהנות בדברי תורה בעולם-הזה**".

דברי רבנו הרמב"ם מטלטלים מאד, ונשים לב לשתי הרעות הגדולות שנזכרו בראש הדברים: "כָּל הַמֵּשִׂים לבו שיעסוק בתורה **ולא יעשה מלאכה ויתפרנס מן הצדקה**", שתי רעות אלה קשורות והדוקות זו בזו, וכפי שאסור באופן ברור וחד-משמעי לקחת כסף בעבור לימוד התורה, כך יש חובה ברורה וחד-משמעית על האדם לפרנס את עצמו ובני ביתו ביושר ובכבוד.

רבנו הרמב"ם מציין כמה וכמה עבירות חמורות שיש בלקיחת כסף ובהפקת הנאה מדברי תורה: "הרי זה חִלֵּל את השם, וּבָזָה את התורה, וְכִבָּה מְאוֹר הדת, וגרם רעה לעצמו, ונטל חייו מן העולם הבא". העבירה הראשונה והחמורה ביותר מכולן היא כמובן חילול השם, והוא העוון שאין לו כפרה עד המוות, וכפי שפוסק רבנו הרמב"ם בסוף פרק א מהלכות תשובה:

"אבל המחלל את השם, אף-על-פי שעשה תשובה והגיע יום-הכפורים והוא עומד בתשובתו, ובאו עליו ייסורין, **אינו מתכפר לו כפרה גמורה עד שימות.** אלא תשובה ויום הכפורים וייסורין שלושתן תולין [כלומר, אם שב בתשובה הוא כבר אינו במצב של חוֹטֵא ומרוחק מה' יתעלה ויתרומם שמו, אלא דינו תלוי ועומד עד לכפרתו הסופית במיתתו] ומיתה מכפרת, שנאמר: 'וְנִגְלָה בְאָזְנָי יְיָ צְבָאוֹת אִם יְכֻפַּר הֶעָוֹן הַזֶּה לָכֶם עַד תְּמֻתוּן' [יש' כב, יד]".

ב. הפקת טובות הנאה מדברי תורה

מדברי רבנו הרמב"ם לעיל עולה, כי הסיבה שאסור לקחת כסף בעבור לימוד התורה היא: "לפי שאסור ליהנות בדברי תורה בעולם-הזה". כלומר, תכלית התורה היא להביא אותנו לחיי העולם-הבא באמצעות יישור דרכינו, מידותינו והשקפותינו, כדי שנזכה לרומם את נפשנו לאותו מעמד נשגב בתום חיינו בעולם-הזה. כל שימוש אחֵר בתורה הוא פסול, הואיל ויש בו חילול הקודש, מפני שאסור להפוך את התורה הקדושה שניתנה מאת ה' יתעלה, לכלי ואמצעי למילוי צרכי האדם החומריים, ולעתים אף למילוי התאוות. ויתרה מזו, יש בזה ביזיון לתורה, הואיל ונושאֵי התורה צריכים להיות דוגמה ומופת לאנשי אמת יִשרי דרך וטהורי מחשבה.

לקיחת כסף בעבור לימוד התורה, ובכלל, **הפקת טובת הנאה מן התורה מכל סוג שהוא,** גורמים לכל הרעות שנזכרו בדברי הרמב"ם, עד לרעה הסופית שהיא **כיבוי מאור הדת.** הפיכת דת האמת, דת הצדק והיושר, למכונת מינות משומנת של סחיטת כספים והפקת טובות-הנאה באינספור דרכים, היא הגורם הראשון והמרכזי לכיבויה, להפיכתה לדת-בצע פגאנית, חשׂוּכה ופרימיטיבית, ולשיבוש יסודותיה הטהורים והשקפותיה הישרות עד שכבר לא ניתן לזהות את יופייה ואמיתתה מבעד למסחוֹר ולעיוות הפרו-נוצרי. כיבוי מאור הדת מרחיק רבים מהבנת הדת, וצורב אצל רבים את התודעה שדת משה איננה דת האמת, ושנושאיה אינם אנשי אמת. והאמת, שמשה אמת ותורתו אמת, אלא שמרוב רפורמות שערכו בדתנו כדי להצדיק ולהכשיר את השימוש בה ככלי להפקת טובות-הנאה, עוּותה דת האמת והושחתו פניה לבלי היכר.

ג. המלאכה – אור הדת

בהמשך דבריו בהלכות תלמוד תורה (ג, י) רבנו הרמב"ם פוסק כך:

"אמרו חכמים: 'כל הנהנה מדברי תורה נטל חייו מן העולם' [אבות ד, ז]. ועוד ציוו ואמרו: 'לא תעשֵׂם עטרה להתגדל בהן ולא קרדום לחפור בהן' [שם]. ועוד ציוו ואמרו: 'אהוב את המלאכה ושנוא את הרבנות' [שם א, י]. ו'כל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה וגוררת עוון' [שם ב, ב]. וסוף אדם זה שיהא מלסטֵם [מלשון ליסטים דהיינו שודד] את הבריות".

וכֹה דברי רבנו בהלכה הבאה שם (ג, יא), בעניין חשיבות המלאכה:

"מעלה גדולה היא למי שהוא מתפרנס ממעשה ידיו, ומידת חסידים הראשונים היא [=חכמי המשנה והתלמוד], ובזה זוכה לכל כבוד וטובה שבעולם-הזה ולעולם-הבא, שנאמר: 'יְגִיעַ כַּפֶּיךָ כִּי תֹאכֵל אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ' [תה' קכח, ב] – אשריך בעולם-הזה, וטוב לך לעולם-הבא שכולו טוב [המלאכה והפרנסה הן מן המעלות המובילות להישארות הנפש ולחיי העולם-הבא!]".

דברי רבנו הללו לקוחים מדברי חכמי המשנה והתלמוד ע"ה שהצטיינו בהליכה בדרכי המוסר, הצדק והיושר. הרמב"ם לא המציא את האיסור החמור שיש בלקיחת כסף בעבור לימוד התורה או בהפקת טובות-הנאה מן התורה. כל חכמי המשנה והתלמוד ע"ה היו עובדים לפרנסתם ולמחייתם, והנה לפניכם רשימה חלקית של המקצועות שבהם עבדו חכמים ע"ה:

הלל – חוטב עצים (יומא לה ע"ב); שמאי – בנאי (שבת לא ע"א); רב הונא – שואב מים, קרנא – תהי אקנקני (כתובות קה ע"א); שמעון הפקולי – נפץ, ר' יוחנן – סנדלר, ר' מאיר – לבלר (עירובין יג ע"א); ר' יהודה – סבל (נדרים מט ע"ב); ר' יוסי – שלח (שבת מט ע"ב); רב הונא ורב אושעיה – רצענין (פסחים קיג ע"ב); ר' אבא בר חנינא – חייט (ירוש' שביעית ד, ג); רב פפא – גנן (ב"מ קט ע"א); רב אחא – רועה (ב"מ צג ע"ב); אבא אושעיא – כובס (ירוש' ב"ק י, י); רב יוסף – סבל, רב ששת – טוחן (גטין סז ע"ב); רב כהנא – רוכל (קדושין מ); ר' חייא הגדול – בדד (ירוש' פסחים ד, ט); ר' חייא בר אבא – סוחר קטנית (כתובות כא ע"ב); ר' יהודה בן בתירא – חלפן (יבמות קב ע"א); אבא בר זמינא – חייט (ירושלמי סנהדרין ג); ר' דניאל – חייט (ויק"ר לב); ר' לוי – מוכר חלתית, רב עמרם חסידא – מוכר תכלת, רבנא אחוה דר' חיא בר

אבא – מוכר תכלת (ע"ז לט ע"א); ר' שמעון – שזורי (דמאי א, א); ר' יהושע – נפח (ברכות כח); ר' יוסי – עושה מצודות (מנחות לז); ר' יהודה – נחתום (ב"ב קלב); ר' אדא – מודד קרקעות (ב"מ קז); ועוד ועוד (מתוך פירושו של קאפח להלכות תלמוד תורה שם).

כל חכמי התלמוד הבינו את החשיבות הרבה שיש למלאכה ביישור דרכי האדם והשקפותיו, הם לא ראו בשום מלאכה "בזויה" או "פחותה", כל מלאכה מכבדת את בעליה, אין מלאכה שיש עמה קלון. ברם, קלון חמור תלוי באדם שאינו עובד לפרנסתו ולמחייתו ומשליך את צרכיו ופרנסתו על צוואר הציבור, והגרוע מכל, שעושים זאת "בשם התורה" ובשם "לימוד התורה", וכמו שכותב קאפח השכיר שהכיר היטב את הממסד, במהדורתו לפירוש רס"ג לתהלים (עמ' קעב): "כי ישנם רבים העושים עָוֶל ופשעים מתוך שֶׁקָּו הבחנתם מעֻוות מעוקש וטוענים כי בצדק הם עושים ולא עוד אלא שאומרים זהו **'דעת תורה'**". והנה גם דברי שבתי כהן המכונה הש"ך (פולין וליטא המאה הי"ז), אשר ממחישים את דבריו של קאפח: "ועוד אני אומר, מי שהוא בעל ישיבה ומרביץ תורה ברבים [...] **עוון הוא בידו אם לא יקבל מאחרים אפילו יודע מלאכה וחכמה שיוכל ליגע בה ולהרוויח כדי לפרנס את ביתו**" (יו"ד רמו).

לעומת דברי שבתי, ראו את הגנאי החמוּר שנאמר כלפי מי שיכול לעבוד, אך בוחר לפשוט את ידו לצדקה או לקופה הציבורית, וכֹה דברי חז"ל ורבנו בסוף הלכות מתנות עניים (י, טז–יט):

[טז] "לעולם ידחוק אדם עצמו [=יחיה בדוחק] ויתגלגל בצער [=עד כדי כך!] ואל יצטרך לבריות, ואל ישליך אדם עצמו על הציבור. וכן ציוו חכמים ואמרו: 'עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות' [פסחים קיג ע"א]. ואפילו היה חכם ומכובד וְהֶעֱנִי יעסוק באומנות, ואפילו באומנות מנוולת, ולא יצטרך לבריות. מוטב לפשוט עורות הנבלות בשוק ולא יאמר לעם: 'חכם אני' ו'גדול אני' ו'כהן אני' – 'פרנסוני', ובכך ציוו חכמים".

[יז] "גדולי החכמים – היו מהן חוטבי עצים, ונושאי הקורות, ושואבי המים לַגַּנּוֹת, ועושין הברזל והפחמין, ולא שאלו [=ביקשו] מן הציבור ולא קיבלו מהם כשנתנו להם".

[יח] "כל מי שאינו צריך ליטול [דהיינו מי שיש לו כוח לעבוד ולהתפרנס והוא מתעצל לעבוד, או שיש לו ממון ועינו צרה בממונו להוציאו לצרכיו, ובמלים אחרות, כל מי שאינו עני זקן ערירי וחלש או חולה ומיוסר] ומרמה את העם ונוטל – אינו מת מן הזקנה [אלא] עד שיצטרך לבריות, והרי הוא בכלל 'אָרוּר הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בָּאָדָם' [יר' יז, ה]. וכל מי שצריך ליטול ואינו יכול לחיות אלא-אם-כן נוטל, כגון זקן או חולה או בעלי-ייסורין [כלומר רק לעניים כאלה מותר ליטול], ומגיס דעתו ואינו נוטל – הרי זה שופך דמים ומתחייב בנפשו, ואין לו בצערו אלא עוונות וחטאות".

[יט] "וכל מי שצריך ליטול וציער עצמו, ודחק את השעה, וחיה חיי צער כדי שלא יטריח על הציבור – אינו מת מן הזקנה עד שיפרנס אחרים משלו, ועליו ועל כל-כיוצא-בו נאמר: 'בָּרוּךְ הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בַּיי וְהָיָה יְיָ מִבְטַחוֹ' [יר' יז, ז]".

"הצדיקים הגמורים ואנשי מעשה לא יקבלו מתנה מאדם, אלא בוטחים בה' ברוך שמו, לא בנדיבים, והרי נאמר: 'וְשׁוֹנֵא מַתָּנֹת יִחְיֶה' [משׂ' טו, כז]" (וזו מסוף הלכות זכייה ומתנה).

לצערנו הרב, בדורות האחרונים הצליחו כומרי הדת האורתודוקסים יחד עם עסקניהם ומקורביהם, להטעות את הציבור שעשיית מלאכה היא דבר בזוי, וישיבה בישיבה ללא עשיית מלאכה תוך לקיחת כסף בעבור "לימוד תורה" היא האידיאל הנעלה ביותר. "הוֹי הָאוֹמְרִים לָרַע טוֹב וְלַטּוֹב רָע שָׂמִים חֹשֶׁךְ לְאוֹר וְאוֹר לְחֹשֶׁךְ [...] הוֹי חֲכָמִים בְּעֵינֵיהֶם וְנֶגֶד פְּנֵיהֶם נְבוֹנִים" (יש' ה, כ–כא). בעקבות זאת, אט-אט, כָּבָה מאור הדת: דת האמת הפכה לקורדום פרו-נוצרי, ונושאיה הפכו למוּתגים מסחריים לשם הפקת טובות הנאה ומילוי צרכי האדם ותאוותיו.

"וְאַתֶּם סַרְתֶּם מִן הַדֶּרֶךְ הִכְשַׁלְתֶּם רַבִּים בַּתּוֹרָה שִׁחַתֶּם בְּרִית הַלֵּוִי אָמַר יְיָ צְבָאוֹת. וְגַם אֲנִי נָתַתִּי אֶתְכֶם נִבְזִים וּשְׁפָלִים לְכָל הָעָם כְּפִי אֲשֶׁר אֵינְכֶם שֹׁמְרִים אֶת דְּרָכַי **וְנֹשְׂאִים פָּנִים בַּתּוֹרָה** [מלעיטים ומזהמים את עם-ישראל בתורת מינות פרו-נוצרית ארורה]" (מלאכי ב, ח–ט).

ד. "ולא קורדום לחפור בהם"

במסכת אבות אומר ר' צדוק: "לא תעשֵׂם עטרה להתגדל בהם ולא קֻרדּוֹם לחפור בהם" (ד, ז), על משנה מפורסמת זו כתב הרמב"ם ביאור ארוך, ובו הוא מפרט אחת לאחת את מאמרי חז"ל, שאוסרים בתוקף לקחת כסף בעבור לימוד התורה ולהפיק טובת הנאה כלשהי מהתורה, ולו הזעירה ביותר. ובדבריו אלה רבנו הרמב"ם מוכיח את דברי האמת של רבי צדוק ע"ה.

וכך רבנו פותח את פירושו שם:

"כבר חשבתי שלא לדבר בצוואה זו מפני שהיא ברורה, וגם מפני שאני יודע שדבריי בה **לא ימצאו חן בעיני רוב גדולי התורה ואולי אף כולם [!],** אבל אומר ולא אשים לב ומבלי לחוש למי שקדם ולא לנמצאים". רבנו הרמב"ם ידע היטב ש"עולם התורה" בימיו לא יֹאהב בלשון המעטה את ביאורו למוסרו של ר' צדוק, ובמיוחד "גדולי התורה", אבל הוא לא חשש, הרמב"ם לא חשש מאדם כי אם מאלהים, הוא היה נעלה ומרומם מכל מתנגדיו, הוא הנחיל לנו תורת אמת, ובזכות זאת, אישיותו נסקה לגבהים שלא ניתן להגיע אליהם ולפגוע בו בשום דרך.

נעיין מעט בתוכן הדברים שרבנו ידע שלא ימצאו חן בעיני "גדולי התורה", וכֹה דבריו שם:

"דע שזה שאמר [ר' צדוק], אל תעשה את התורה קרדום לחפור בה, **כלומר אל תחשבנה כלי לפרנסה,** ופירש ואמר שכל הנהנה בעולם-הזה בכבוד תורה **הרי זה הכרית את נפשו מחיי העולם-הבא,** והתעוורו בני אדם בלשון הזה הברור [של ר' צדוק ע"ה] והשליכוהו אחרי גֵּוָם, ונתלו בפשטים [שבתלמוד, ואף באגדות] שאינם מבינים אותם, ואני אבארם, וקבעו לעצמם זכויות על היחידים ועל הקהילות, ועשו את השׂררות התורתיות חוקי מוכסים, **והִשגו את בני אדם בהטעיה מוחלטת** שזה חובה ושצריך לעזור לחכמים ולתלמידים ולאנשים המתעסקים בתורה ותורתן אומנותן. **וכל זה טעות שאין לו יסוד בתורה** ולא רגלים להישען עליהם כלל".

וזכורני בעבר, כאשר יאיר לפיד היה שר האוצר וקיצץ בתקציבי ישיבות המינות, אחד מבכירי האדמו"רים ציטט ביחס ללפיד את הפסוק שעוסק בגזלן: "וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזָל" (ויק' ה, כג) או בקיצור "וְהֵעיישִׁיב". כלומר, לפי דעתם יאיר לפיד גזל מעולם הישיבות את הכסף שמגיע להם **לפי דין!** לא בתורת צדקה וחסד הם דורשים ותובעים את תקציביהם, אלא מצד

הדין, וכוונתי שהם חושבים שלפי דיני התורה מגיעים להם זכויות ותקציבים יתרים, כביכול מי שמקצץ בתקציביהם גוזל כסף מבעליו! והנה ראיה להתממשות דברי הרמב"ם בימינו.

וראוי לצרף גם את דברי רבנו המכוננים בפירושו למסכת נדרים (ד, ג):

"לפי שאינו מותר בתורתנו בשום פנים ללמֵד מקצוע ממקצועות חכמת התורה בשכר, שנאמר: 'וְאֹתִי צִוָּה יְיָ בָּעֵת הַהִוא לְלַמֵּד אֶתְכֶם חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים' וכו' [דב' ד, יד] ובא בקבלה [=במסורת התורה-שבעל-פה איש מפי איש עד משה רבנו ע"ה]: מה אני בחינם אף אתם בחינם [...] ואני תמה על אנשים גדולים [בעיני עצמם ובעיני השוטים] **שעיוורה אותם התאווה והכחישו את האמת** והנהיגו לעצמם הקצבות [=תקציבים] בעד המשפטים [=פסיקת הדין בבתי-הדין] והלימוד [=לימוד התורה] ונתלו בראיות קלושות. ונדבר בעניין זה במקומו במסכת אבות".

ה. האם ראוי לשלם ליושבים בישיבה?

רבנו הרמב"ם מוכיח מפסיקות חכמי המשנה והתלמוד ע"ה שאסור באיסור חמור לקחת כסף בעבור לימוד התורה, ואף לקבל טובת הנאה כלשהי בעבור לימוד התורה. כלומר, דרכו של רבנו נשענת על השקפות עולמם המוסריות, המחשבתיות וההֲלכתיות של חכמי המשנה והתלמוד. מדברי רבנו לקמן קמה וניצבה התנגדותו הנחרצת לחלל-שם-שמים, במלוא בהירותה, עוזה ואמיתתה. כן עולה דמותם הרוחנית של חכמי המשנה והתלמוד, כדוגמה ומופת ללימוד תורה לשם-שמים, ולאישים בעלי התנהלות מוסרית מהדרגה הנעלה ביותר.

וכֹה דברי רבנו הרמב"ם בביאורו למסכת אבות (ד, ז):

"כי כאשר נתבונן בעקבות החכמים [=חכמי המשנה והתלמוד] ז"ל, **לא נמצא להם שגבו מבני אדם, ולא קיבצו נדבות לישיבות המרוממות והמכובדות, ולא לראשי גלויות, ולא לדיינין, ולא למרביצי תורה, ולא לאחד מן הממונים, ולא לשאר בני אדם.** אלא מצאנו את כולם, יש מהם שהיה מצבו דחוק בתכלית [עני דך מך], ויש שהיה עשיר גדול בתכלית. וחלילה לי מה' לומר, שהם לא היו מתנדבים ולא נותנים צדקה, אלא אותו שמצבו דחוק, אילו פשט ידו לקבל, היו ממלאים לו את מקומו זהב ומרגליות, אבל לא עשה כן, אלא נתעסק במלאכה שיתפרנס ממנה, אם ברווחה ואם בדוחק, והיה בז למה שבידי בני אדם, כיוון שהתורה מְנָעַתּוּ מכך".

כלומר, אישי חכמי התלמוד, היו מהם עשירים והיו מהם עניים מרודים, ואלה מהם שמצבם היה דחוק היו עוסקים במלאכה כדי שיתפרנסו ממנה – ובשל רוממות מעלתם המוסרית והרוחנית, הם לא היו מחשיבים את הממון ולא היו רודפים אותו, אלא הוא היה בעיניהם כבל שאר האמצעים להחיות בהם את נפש האדם, ולידע את ה' יתעלה ולעבדו בלבב שלם.

נשׂים לב במיוחד למשפט האחרון שבדברי רבנו הרמב"ם לעיל: "והיה בז למה שבידי בני אדם, **כיון שהתורה מנעתו מכך**". כלומר, לקיחת כסף או קבלת טובת הנאה בעבור לימוד התורה – **אסורות מהתורה!** והאיסור הוא משום חילול השם! אך לא רק חילול השם – בלקיחת כסף בעבור לימוד התורה האדם מתרחק מהאמת, עוזב את מעלת המלאכה "יְגִיעַ כַּפֶּיךָ כִּי תֹאכֵל אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ" (תה' קכח, ב), ומכניס צלם מתועב אל היכל הדעת והאמת שבנפשו.

מרגע לקיחת הממון, דעתו של האדם איננה חופשיה לקבל את האמת, מפני שכמו כל שוחד, הממון בעבור לימוד התורה או השׂררה הרבנית משעבדים את מקבל הממון אל נותני הממון, והוא עבד רצוע ונרצע לכל השקפותיהם והזיותיהם. ואם על קבלת שוחד קטן-שבקטנים הקפידו חכמים וקבעו שעל הדיין לפסול את עצמו: כגון שאחד מבעלי הדין הקדים את פניו לברכו או הרים את כובעו של הדיין שנפל, וכיוצא בזה בדברים פעוטים לכאורה – קל-וחומר שמשכורת חודשית במשך שנים רבות, תעוור לחלוטין את שיקול דעתו ותשעבד כליל את נפשו של "העילוי" או "הרב הגאון", לכל הבל שילעיטו ויזהמו בו את שכלו – עד ששׂכלו כבר איננו מסוגל לראות עוד את אור האמת. ואפילו אם תעמוד לפניו האמת בהירה ומזהירה כשמש בשחקים, נוטל השוחד לא יקבלה: "וְעַתָּה לֹא רָאוּ אוֹר, בָּהִיר הוּא בַּשְּׁחָקִים" (איוב לז, כא).

ויתרה מזאת, הוא אף יקיים במרץ ובדבקות את מצוַת רבותיו ומעסיקיו להשתלח בכל מי שמערער על סמכותם – כי מוחו כבר נרצע להשקפות משובשות, וזוהם קשות בעבותות הממון הכבדות מנשוא: "הוֹי מֹשְׁכֵי הֶעָוֹן בְּחַבְלֵי הַשָּׁוְא וְכַעֲבוֹת הָעֲגָלָה חַטָּאָה" (יש' ה, יח).

ובהמשך ישיר לכוחו העצום של השוחד: כאמור, אפילו שוחד פעוט שבפעוטים עלול לגרום להטיית דעתו של הדיין לטובת אחד מבעלי-הדין, וזה מוביל אותנו לשאלה: האם יש להתייחס לפסיקתם של חוצבי התורה, אשר מתירים **לעצמם** ליהנות מן התורה? אלא, יש לזרוק את כל פסקיהם למחזורית הקרובה, וראוי אף לשורפם כדי להעביר מסר לעם שהינם רוע ותועבה: מפני שהם גורמים לחילול-שם-שמים איום ונורא, לעיוות דת משה העשוקה, ולהפיכתה לדת בצע פרו-נוצרית – מוטציה מבאישה אשר צחנתה הרצוצה בוקעת ועולה עד לב השמים.

לעומת זאת, ראו נא את יחסו של דניאל ע"ה להצעת מלך בבל לתת לו שלל מתנות יקרות מאד, עד אפילו שליש ממלכותו העצומה! והנה הדברים האמורים בדניאל (ה; ו–ז, יז):

"אֱדַיִן מַלְכָּא זְיוֹהִי שְׁנוֹהִי וְרַעיוֹנֹהִי יְבַהֲלוּנֵּהּ וְקִטְרֵי חַרְצֵהּ מִשְׁתָּרְיִן וְאַרְכֻבָתֵהּ דָּא לְדָא נָקְשָׁן. קָרֵא מַלְכָּא בְּחַיִל לְהֶעָלָה לְאָשְׁפַּיָּא כַּשְׂדָּאֵי וְגָזְרַיָּא, עָנֵה מַלְכָּא וְאָמַר לְחַכִּימֵי בָבֶל: דִּי כָל אֱנָשׁ דִּי יִקְרֵה כְּתָבָה דְנָה וּפִשְׁרֵהּ יְחַוִּנַּנִי אַרְגְּוָנָא יִלְבַּשׁ וְהַמְנִיכָא דִּי דַהֲבָא עַל צַוָּארֵהּ וְתַלְתִּי בְמַלְכוּתָא יִשְׁלַט [...] בֵּאדַיִן עָנֵה דָנִיֵּאל, וְאָמַר קֳדָם מַלְכָּא: **מַתְּנָתָךְ לָךְ לֶהֱוֵין, וּנְבִזְבִיָּתָךְ לְאָחֳרָן הַב**".

ואיזה ר"ב שכיר בימינו היה אומר כך? ובמקום לומר: "לְאָחֳרָן הַב", הם יאמרו: **"הַב הַב".**

והנה לפניכם שוב דברי הנביא ישעיה ותרגום יונתן לדברי נבואתו (נו, יא):

"**וְהַכְּלָבִים** עַזֵּי נֶפֶשׁ לֹא יָדְעוּ שָׂבְעָה, וְהֵמָּה רֹעִים [ראשי הדת והעם] לֹא יָדְעוּ הָבִין, כֻּלָּם לְדַרְכָּם פָּנוּ, **אִישׁ לְבִצְעוֹ מִקָּצֵהוּ**", וכך תרגם שם יונתן: "וְכַלְבַיָּא תַּקִיפֵי נַפְשָׁן לָא יָדְעִין לְמִסְבַּע, וְאִנּוּן מַבְאֲשִׁין לָא יָדְעִין לְאִסְתַּכָּלָא, כֻּלְּהוֹן גְּבַר לָקֳבֵיל אוֹרְחֵיהּ גְּלוֹ, גְּבַר **לְמִיבַּז מָמוֹנֵיהּ דְּיִשְׂרָאֵל**".

ו. הלל הזקן – חוטב עצים היה

בהמשך דבריו בפירושו למשנת אבות שם, רבנו הרמב"ם מתאר את הלל הזקן, מגדולי התנאים, שהיה חוטב עצים במקצועו; ולא רק הוא, כל התנאים היו בעלי מלאכה והסתפקו

במועט, וזו הייתה מעלתם הגדולה. כלומר, שאיפתם לחכמה ולאמת הביאה אותם למעלה רוחנית נשׂגבה, שרוממה אותם לנקודת-מבט אחרת לגמרי על הכסף ועל כל טובות-ההנאה שבעולמנו השפל. כל הנאות העולם ותאוותיו היו בעיניהם כאין וכאפס, חולפים ועוברים כרוּח קלה לעומת ידיעת ה', לעומת תשוקתם ערגתם וביסופיהם לאמת ולעונג הנפשי שבהשׂגתה, ולעומת השׂגב הרוחני הנצחי שבקניית דעות והשקפות נכונות. אשריהם ואשרי חלקם.

וכך מלמד רבנו הרמב"ם בהמשך דבריו בפירוש המשנה שם:

"וכבר ידעת כי הלל הזקן היה חוטב במקצועו [יומא לה ע"ב], חוטב עצים ולומד לפני שמעיה ואבטליון והוא בתכלית העניוּת, ומעלתו ידועה, ותלמידיו הם אשר נמשלו במשה ויהושע, וקטן שבתלמידיו רבן יוחנן בן זכאי, ולא יסתפק [=ולא יהיה שום ספק אצל] בן דעת שאילו הוא [=הלל הזקן] הסבים לבני אדם להֵיטיב לו, כי אז לא היו מניחין לו לחטוב עצים. וחנניה בן דוסא אשר מכריזין עליו: 'כל העולם כולו אינו ניזון אלא בשביל חנניה בני, וחנניה בני דַּיוֹ בקַב חרובין מערב שבת לערב שבת' [ברכות יז ע"ב] – ולא ביקש מבני אדם. וקרנא, דיין בכל ארץ-ישראל, והוא היה שואב מים, ובשהיו בעלי-הדין באין לפניו אומר להם: או שתתנו לי מי שישאב במקומי בזמן שאני עסוק עמכם או שתתנו לי כדי מה שאני בטל מעבודתי ואדון לכם".

ז. לקיחת כסף בעבור פסיקת דינים

יושם אל לב, כי גם לדיינים אסור לקחת כסף בעבור פסיקת דיניהם. דבר שרחוק מאוד מהמציאות בימינו, שהרי הדיינים, כמו רבני הערים הממסדיים, זוכים למשכורת שמנה ולִשלל טובות הנאה, שמבטיחות להם חיי עושר ופינוק מעל ומעבר לדרוש להם. כמו כן, דייני ישראל ורבניהם אמורים לשמש דוגמה ומופת לשנאת הממון, שהרי אחד התנאים החשובים ביותר שקבעה התורה לדיינים ולמנהיגי ישראל הוא שהם יהיו שונאי בצע (שמ' יח, כא): "אַנְשֵׁי חַיִל יִרְאֵי אֱלֹהִים אַנְשֵׁי אֱמֶת **שֹׂנְאֵי בָצַע**". אך הרבנים והדיינים השכירים בימינו לא רק שאינם שונאי בצע, הם רודפי בצע ונבהלים להון, ונוטלים משכורות שמנות ושלל טובות-הנאה.

וכך רבנו הרמב"ם פוסק, בעקבותיה ולאורה של התורה-שבעל-פה, בהלכות סנהדרין (ב, ו):

"צריך שיהיה בכל אחד מהם [מן הדיינים] שבעה דברים, ואלו הן: חכמה, ויראה, וענוה, **ושנאת ממון,** ואהבת האמת, ואהבת הבריות להם, ובעלי שם טוב". עוד פוסק רבנו שם (ג, ט):

"אמרו חכמים, שמא תאמר [...] איש פלוני קרובי אושיבנו דיין [כמו שנהגו ונוהגים] [...] לכך נאמר: 'לֹא תַכִּירוּ פָּנִים בַּמִּשְׁפָּט' [דב' א, יז]. ועוד אמרו חכמים, כל המעמיד להן לישראל דיין שאינו הגון כאילו הקים מצבה, שנאמר: 'וְלֹא תָקִים לְךָ מַצֵּבָה **אֲשֶׁר שָׂנֵא יְיָ אֱלֹהֶיךָ**' [שם טז, כב]. [...]. כל דיין שנתן ממון [או התערב בכל צורה שהיא, כגון הפעלת קשרים פוליטיים] כדי שיתמנה, אסור לעמוד מפניו [=לקום לכבודו], **וציוו חכמים להקל אותו ולזלזל בו. ואמרו חכמים, שהטלית שמתעטף בה תהי בעיניך כמרדעת של חמור** [והמתעטף בה חמור]".

ומה בימינו? גם מחלקים משכורות מנופחות ושלל טובות-הנאה לדיינים "שונאי הממון", וגם קבלת משׂרת הדיין (או רב העיר וכל שכן רב ראשי) תלויה אך ורק במידת קרבתו לרבנים

השׂכירים ולפוליטיקאים, שממנים את קרוביהם ומקורביהם אוכלי לחם העצבים. ותודה לאל יתברך שהבדילנו מן התועים הנבערים, ולא שם חלקנו כחלקם ולא גורלנו ככל המונם...

"לֹא יָדְעוּ וְלֹא יָבִינוּ כִּי טָח מֵרְאוֹת עֵינֵיהֶם מֵהַשְׂכִּיל לִבֹּתָם" (ישׁ' מד, יח). ומוסיף רבנו הרמב"ם ללמדנו ביצד נהגו חכמי התלמוד אנשי האמת (שם, י): "כך היה דרך החכמים הראשונים, בורחין מלהתמנות, ודוחקין עצמן הרבה שלא יישבו בדין עד שיידעו שאין שם [דיין אחֵר] ראוי כמותן, ושאם יִמָּנְעוּ מן הדין תתקלקל השורה [=שורת הדין]. ואף-על-פי-כן, לא היו יושבין לדין עד שמכבידין עליהן [=מבקשים מהם שוב ושוב] העם והזקנים, ופוצרין [=ומפצירים] בם".

ובאשר הנני קורא את ההלכה הזו ונזכר ברבני ודייני זמננו "שונאי" הממון והכבוד, הנני מודה לאל יתעלה שזיכה אותי לידע את דרך האמת שמלמדים חז"ל והרמב"ם, ולפיה כל גינוני הכבוד והגדולה של השׂכירים – מזויפים, ומגבעתם הגבוהה וגלימתם הארוכה אינן אלא מרדעת של חמור... "לֹא יָדְעוּ וְלֹא יָבִינוּ בַּחֲשֵׁכָה יִתְהַלָּכוּ" (תה' פב, ה). ואסיים פרק זה בפסיקת הרמב"ם החד-משמעית בהלכות סנהדרין שם (כג, ו): "כל דיין שנוטל שכרו לדון דיניו בטלים, והוא שלא יהיה שכר הניכר. אבל אם היה עוסק במלאכתו ובאו לפניו שנים לדין ואמר להם: 'תנו לי מי שיעשה תַּחְתָּי עד שאדון לכם', או 'תנו לי שכר בטלתי' – הרי זה מותר, והוא שיהיה הדבר ניכר שהוא שכר הבטלה בלבד ולא יותר. וייטול משניהם בשווה זה בפני זה, כגון זה מותר".

כלומר, אם הדיין מרוויח לפרנסתו 50 ש"ח לשעה, מותר לשלם לו בעבור השעות שהוא נאלץ להתבטל מעבודתו כדי לדון. נמצא לפי התורה-שבעל-פה, שכל פסקי דייני המינות של זמננו, אשר מקבלים משכורות מנופחות, כולם בטלים ומבוטלים כעפרא דארעא. ואם "גדולי התורה" היו נוהגים כהלכה והיו אנשי אמת ומוסר, היה נוהג במדינתנו דין תורה והיינו זוכים להתגשמות דבר ה' בהתפעלות כל הרואים אותנו: "רַק עַם חָכָם וְנָבוֹן הַגּוֹי הַגָּדוֹל הַזֶּה" (דב' ד, ו).

ח. מַאמיני האמת לשם האמת

כאמור, הממון משעבד את דעת האדם, נבון בכל שיהיה, להשקפות משובשות ועבורות. ואם התורה הזהירה את החכמים הגדולים שלא יקחו שוחד, שמא הוא יעוור את עיניהם ויסלף את דבריהם, קל וחומר תלמידים צעירים פעורים שעדיין מגבשים ומעצבים את אופיים ואישיותם. עוד למדנו על מעלתם הגדולה של חכמי המשנה והתלמוד, שרוממו את נפשם לנקודת מבט אמיתית על הכסף ותפקידו בחיי האדם: כל הנאות העולם ותאוותיו היו בעיניהם כאין וכאפס, חולפים ועוברים כרוח קלה לעומת ידיעת ה', לעומת תשוקתם ערגתם וכיסופיהם לאמת ולעונג הנפשי שבהשׂגתה, ולעומת השׂגב הרוחני הנצחי שבקניית דעות והשקפות נכונות.

נמשיך עתה לדון באיסור ליהנות מדברי תורה, ונעסוק בשאלה: מדוע עם-ישראל לא נתנו צדקה בשפע לחכמי התלמוד הגדולים שהיו עניים מרודים? מדוע לא "סידרו" להם מכוניות יוקרה? מדוע לא קנו להם דירות מפוארות? מדוע לא קנו דירות לילדיהם ונכדיהם? ומדוע לא חילקו להם מעטפות מרשרשים ושאר טובין וטובות הנאה, כנהוג אצל האורתודוקסים?

ובכן, בהמשך דבריו המכוננים במסכת אבות (ד, ז), רבנו הרמב"ם משיב לשאלות שהצבנו:

"ולא היו ישראל שהיו בדורם של אלה [=של חכמי התלמוד העניים שהזכיר] וזולתם [=שאר חכמי התלמוד שהיו עניים], לא אכזריים ולא בלתי גומלי חסדים. ולא מצאנו חכם מן החכמים שמצבו דחוק, מגנה את אנשי דורו על שלא הֵטיבו לו, חלילה להם, אלא הם עצמם היו חסידים **מאמיני האמת לשם האמת,** מאמינים בה' ובתורת משה רבנו **אשר בה ישיג האדם את עולם הנצח,** ולא התירו לעצמם את זה [=לקיחת כסף], והיו רואים בכך חילול השם בעיני ההמון, שיחשבו שהתורה מלאכה כבל המלאכות שמתפרנסים בהן ותזדלזל [מלשון זלזול, והכוונה תתבזה] בעיניהם, ויהיה העושה כן [כל מי שלוקח כסף] **'כִּי דְבַר יְיָ בָּזָה'** [במ' טו, לא]".

חכמי התלמוד ראו בקבלת כסף או כל טובת הנאה בעבור לימוד התורה **חילול השם,** שמא תחדור בדרך זו ההשקפה שהתורה היא כבל המלאכות שנועדו להפקת רווחים וטובות הנאה. אלא, התורה נועדה להביאנו לחיי הנצח: "חיי עולם נטעה בתוכנו" – ה' נטע בנו את התורה כדי להביאנו לחיי העולם-הבא. וזהו סוד מוסריותם ויושרם של חכמי המשנה והתלמוד: הבנת תכליתה האמיתית של התורה. כלומר, האמת הזו שזרמה ופעפעה בעורקיהם, רוממה אותם מן הבהמיות ושִׁיגְּבָה אותם למעלת שנאת הממון ולמעלת הזלזול בכל הנאות העולם-הזה.

ט. מבחישי האמת

לאחר תיאור שאיפותיהם הטהורות של חכמי התלמוד והערכים הנאצלים שהם רוממו, רבנו הרמב"ם מביע את דעתו ביחס לשיטה שנהגה כבר בימיו: להפוך את תורת-האלהים לקורדום-חוצבים. להלן העתקתי לפניכם את דברי רבנו וביקורתו החריפה כלפי הממסד הרבני רודף הבצע שהיה בימיו, ואין לי ספק שביקורת זו נכונה לא פחות ביחס לממסד הכמורה המושחת בימינו לכל גרורותיו – שהרי בימינו הדברים פרצו כל גדר, ולצערנו האמת נעדרת, והתורה משמשת ככלי להפקת טובות-הנאה בידי כומרי הדת ונושאיה, וכֹה דברי רבנו המאלפים:

"**וטעו אלה המכחישים את האמת** ואת הלשונות האלו הברורים **ולוקחין ממון בני אדם ברצונם או בעל כורחם,** במעשיות שמצאו בתלמוד על בני אדם בעלי מומין בגופם או זקֵנים באים בימים, עד שאינם יכולים לעשות מלאכה ואין להם שום דרך אלא לקבֵּל, ומה יעשו? הימותו? זה לא חייבה תורה [...] **אבל מי שיש לו יכולת אין למצוא בתורה לזה דרך** [=אין היתר למי שיש לו יכולת לעבוד ולהתפרנס, ליהנות מדברי תורה ולקחת כסף בעבור לימוד התורה]. רב יוסף עליו השלום היה סַבָּל קורות, ואמר: 'גדולה מלאכה שמחממת את בעליה', כלומר, שבזמן שיגֵעים איבריו במשא הקורות הכבדים היה מתחמם גופו בלי ספק, והיה שבע רצון בכך ושמח בו, ויש לו מנוחת לב בחלקו במה שיש בו ממידת ההסתפקות".

למדנו לעיל גם על הלל הזקן ועל עוד חכמים גדולים ומוסריים מאד, ועתה הננו רואים דוגמה נוספת מרב יוסף שהיה סבל קורות, והיה שמח בחלקו מֵרוב אהבתו לאמת, וזכה לשמחת הלב והנפש, בזכות אהבת ה' ואהבת האמת אשר רוממו את נפשו להסתפק במועט שהיה בעיניו עולם ומלואו. ההסתפקות במעט מהבלי החומר החולף כרוח קלה, לצד הכמיהה והערגה להתרוממות רוחנית, היא שהביאה לו את האושר הגדול ואת "מנוחת הלב בחלקו", וכדברי חכמים: איזהו עשיר השמח בחלקו. הבה ונמשיך לעיין בדברי רבנו המכוננים בפירושו שם:

"**וכבר שמעתי אותם הפתאים** נִתלים באָמרם: 'הרוצה ליהנות ייהנה כאלישע ושלא ליהנות אל ייהנה כשמואל הרמתי', ואין זה דומה לזה כלל, **ואין זה אצלי אלא הטעיה** מן הלומד מזה [=מהאמור באלישע], כיוון שהוא ברור ואינו מקום טעות [=אין באמת מקום לטעות בזה, שהרי כוונת חכמים ברורה ומפורשת לכל בר דעת], לפי שאלישע לא היה מקבל ממון מבני אדם, קל וחומר שיִגבה מהם ויקבע עליהם חיובים [=תקציבים], חלילה לו מזה. אלא היה מקבל את הכיבוד בלבד, כגון אם מארחוֹ אדם בזמן שהוא נוסע בדרך, הרי הוא לן אצלו ואוכל אותו הלילה או אותו היום והולך לעסקיו. ושמואל לא היה נכנס לבֵּית שום אדם ולא אוכל מלחמו".

לקמן נוסיף ונפתֵּח נקודה זו, ונשפוך מעט אור על אישיותו ופעלו של אלישע הנביא ע"ה, שעליו נאמר בתלמוד: "הרוצה ליהנות ייהנה כאלישע", וכך נלמד ונבין במה דברים אמורים.

י. אלישע הנביא ונעמן שר צבא ארם

ידוע ומפורסם הסיפור בספר מלכים על נעמן שר צבא ארם שהיה "גִּבּוֹר חַיִל מְצֹרָע" (מ"ב פרק ה). להלן תמציתו: במהלך מלחמות ארם בישראל, שָׁבוּ גדודי ארם נערה יהודייה והיא הובאה לעבוד כמשרתת לפני אשת נעמן שר צבא ארם. אותה נערה יהודייה סיפרה לגבירתה על אלישע הנביא, והיא גם גילתה לה שאלישע יכול לרפא את נעמן מצרעתו הקשה.

הדברים הובאו לפני מלך ארם, והוא שולח אגרת למלך ישראל ומצווה עליו לרפא את שר צבאו נעמן מצרעתו. בהגיע האגרת למלך ישראל הוא נחרד ומתחלחל, וברוב דאגתו שמא מלך ארם מחפש תואנה להילחם בו, מלך ישראל קורע את בגדיו מרוב ייאוש. אלישע שומע שמלך ישראל קרע את בגדיו והוא שולח לו: "לָמָּה קָרַעְתָּ בְּגָדֶיךָ? יָבֹא נָא אֵלַי וְיֵדַע כִּי יֵשׁ נָבִיא בְּיִשְׂרָאֵל".

נעמן מגיע לשער ביתו של אלישע, ואלישע מורה לנעמן לטבול שבע פעמים בנהר הירדן וכך הוא יתרפא מצרעתו. בתחילה, נעמן מתרגז מאד על עצת אלישע התמוהה, ועל-כך שאלישע הנביא אפילו לא טורח לצאת לקראתו לברכו ולומר לו זאת הוא בעצמו, אלא שולח שליח להורות לנעמן מה לעשות. וזו תגובת נעמן: "וַיִּקְצֹף נַעֲמָן [...] הֲלֹא טוֹב אֲמָנָה וּפַרְפַּר נַהֲרוֹת דַּמֶּשֶׂק מִכֹּל מֵימֵי יִשְׂרָאֵל הֲלֹא אֶרְחַץ בָּהֶם וְטָהָרְתִּי, וַיִּפֶן וַיֵּלֶךְ בְּחֵמָה" (שם, יא–יב).

לאחר שעבדיו מרגיעים אותו ומשכנעים אותו שאין לו מה להפסיד, נעמן טובל בירדן שבע פעמים ומתרפא מצרעתו כדבר הנביא. נעמן חוזר לאלישע הנביא בהתרגשות עצומה וחדור ביראת אלהים, וכֹה דבריו לאלישע: "וַיָּשָׁב אֶל אִישׁ הָאֱלֹהִים הוּא וְכָל מַחֲנֵהוּ, וַיָּבֹא וַיַּעֲמֹד לְפָנָיו וַיֹּאמֶר: הִנֵּה נָא יָדַעְתִּי כִּי אֵין אֱלֹהִים בְּכָל הָאָרֶץ כִּי אִם בְּיִשְׂרָאֵל וְעַתָּה קַח נָא בְּרָכָה מֵאֵת עַבְדֶּךָ". נעמן מציע לאלישע הנביא תשלום נדיב בעבור ריפויו מצרעתו. ברם, אלישע מסרב בתוקף: "וַיֹּאמֶר חַי יְיָ [=לשון שבועה] אֲשֶׁר עָמַדְתִּי לְפָנָיו אִם אֶקָּח, וַיִּפְצַר בּוֹ לָקַחַת וַיְמָאֵן", למרות ניסיונות השכנוע של נעמן, אלישע עומד בסירובו ומסרב בתוקף לקחת מאומה מנעמן.

מטרתו של אלישע הייתה להעצים ככל שניתן את יראת ה' בליבו של נעמן: "וְיֵדַע כִּי יֵשׁ נָבִיא בְּיִשְׂרָאֵל", שהרי בסירובו לקחת הִגביר אלישע את התפעלותו של נעמן ממעלתו ומאישיותו של אלישע נביא ה', אשר בידיעתו את ה' יתברך איננו חפץ בשום טובת הנאה, וכל מטרתו

היא להדריך את בני האדם לעבודת ה' ולידיעתו – ומרוממות הנביא מתקדש שם-שמים, שהרי עולה מכך שה' הוא אל אמת וצדק. ואכן, נעמן פונה לאלישע בהתפעלות ואומר לו אחרי-כן:

"וַיֹּאמֶר נַעֲמָן [...] כִּי לוֹא יַעֲשֶׂה עוֹד עַבְדְּךָ עֹלָה וָזֶבַח לֵאלֹהִים אֲחֵרִים כִּי אִם לַיְיָ" (שם ה, יז).

זהו אפוא אלישע וזהו נעמן – אלישע הנביא שעליו נאמר: "הרוצה ליהנות ייהנה כאלישע", לא לקח כסף אפילו מגוי עשיר, ואפילו שנעמן הציע בלב שלם ומתוך רגשות תודה והכרת הטוב. למרות כל זאת אלישע סירב כדי שלא לחלל-שם-שמים, שמא יאמרו הגויים שנביאי ה' צבאות אוהבי ממון הם, ומזאת תחדור המחשבה שדתנו איננה דת אמת. וזהו נעמן, שר צבא ארם, שהכיר בָּאֱמֶת, ולאחר שראה כי ה' הוא האלהים, חזר בו מגאוותו ומרוּם לבבו, שב בתשובה, נכנע לפני בורא-עולם, ונשבע שלא יעבוד שום אֵל זולת אֵל אמת – הוא ה' אלהי ישראל.

לאחר שלמדנו דוגמה ומופת מאלישע הנביא ע"ה, ולהבדיל אפילו מנעמן, שהכיר באמת ונכנע לפני ה' יתעלה, נעבור לעיין בשני סיפורים על חכמי ישראל בתקופת המשנה. סיפורים אלה נאמרו בדברי רבנו בסוף פירושו למשנת אבות (ד, ז) שהעתקתי ממנה קטעים לעיל, וכאמור, במשנה ההיא אומר ר' צדוק: "לא תעשֵׂם עטרה להתגדל בהם, ולא קורדום לחפור בהם".

יא. מעשה בר' טרפון ומעשה בר' יונתן בן עמרם

כאמור, להלן נלמד שני סיפורים מופלאים במוסריותם: האחד בר' טרפון והשני בר' יונתן, בהם מתוארת זהירותם העצומה של שני החכמים הללו שלא ליהנות בכבוד התורה. אצל שניהם היה מדובר בהצלת נפשות, ואצל ר' טרפון אף היה מדובר בפיקוח נפש מיידי! ולמרות זאת ר' טרפון הצטער כל ימיו שנהנה בכבוד התורה, כלומר שהציל את נפשו ממוות בכבוד התורה, הואיל והייתה לו אפשרות להציל את נפשו מבלי ליהנות בכבוד התורה, וכפי שנראה לקמן.

והנה לפניכם דברי רבנו בסיפור המעשה הראשון שם (בשלוש הפְּסקות להלן):

"ולמה לי להאריך בעניין זה? הריני מזכיר את המעשה שנזכר ונתבאר בתלמוד, **והרוצה להתווכח ולהכחיש יעשה כרצונו** [וגם בימי רבנו רבו רודפי הבצע, והם המתווכחים ומכחישי האמת]. מעשה באיש שהיה לו כרם והיו באים עליו גנבים, ובכל יום שהיה מבקרוֹ היה מוצא ענביו מתמעטים וחסֵרים, ולא היה לו ספק כי אחד מן הליסטים [=שודדים] כבר עשָׂאוֹ מטרה, והיה מצטער על-כך כל משך תקופת הענבים, עד שֶׁבָּצַר ממנו מה שבצר ושטחוֹ עד שֶׁיִּבַּשׁ ואסף את הצימוקים, וְדֶרֶךְ בני אדם כאשר אוספים את הצימוקים נופלים מהם גרגרים, מן התאנים והצימוקים, ומותר לאכלם לפי שהם הֶפקֵר וכבר עזבוּם הבעלים מחמת מִיעוטן.

באחד הימים, ר' טרפון בא במקרה לאותו הכרם, וישב ללקט מאותם הצימוקים שנפלו ואכלם, בא בעל הכרם וחשב שזה הוא שהיה גונבו כל השנה, ולא היה מכירו אבל שמע את שמו [כלומר, הוא לא הכיר את ר' טרפון במראֵהו ורק שמע עליו וכפי שיתבאר בהמשך], ואז מיהר [בעל הכרם] אליו ונתגבר עליו [על ר' טרפון], ולקחוֹ ונתנוֹ בשַׂק ורץ בו על גבו כדי להשליכו לנהר, וכאשר ראה ר' טרפון את עצמו אבוּד צעק: 'אוי לך טרפון שזה הורגך' [אגב, ר' טרפון לא כינה את עצמו בכינויי כבוד ורוממות, וכפי שנוהגים בימינו הכומרים השכירים המאוסים].

כאשר שמע כן בעל הכרם עזבוֹ וברח, בְּיָדְעוֹ שכבר חָטָא חֵטא גדול, והיה ר' טרפון כל שאר ימיו מצטער ודואֵב מאותו היום על מה שאירע לו, שהציל את עצמו בכבוד התורה, והוא היה עשיר, והיה יכול לומר לו: 'הַנִּיחֵנִי ואתן לך כך וכך דינרין', וייתן לו, ולא יודיעוֹ שהוא טרפון, ויציל עצמו בממונו ולא בתורה. אמרו [חכמים]: כל ימיו של אותו צדיק היה מצטער על דבר זה ואומר: **אוי לי שהשתמשתי בכתרה של תורה, שכל המשתמש בכתרה של תורה נעקר מן העולם,** ואמרו על זה [חכמים ע"ה]: משום שר' טרפון עשיר גדול היה, והיה לו לפייסו בדמים".

ועתה נעבור לדברי רבנו בסיפור המעשה השני שם, בעניינוֹ של ר' יונתן בן עמרם:

"ופתח רבנו הקדוש [=ר' יהודה הנשיא] ע"ה אוצרות [=מחסני] חיטים בשנת רעבון, ואמר: 'כל הרוצה לקבל מזונו יבוא ויקבל מזונו, ובתנאי שיהא תלמיד חכמים', בא ר' יונתן בן עמרם ועמד לפניו ולא היה מכירו, אמר לו: 'פרנסֵיני', אמר לו: 'באיזה גבוּל אתה בלימוד?', אמר לו: 'פרנסיני כבלב וכעורב', כלומר ואפילו לא למדתי, כי כמו שמפרנס ה' חיה טמאה ועוף טמא, כך פרנסיני, שאין עם-הארץ גרוע מהם [=ואגב למדנו כמה גרוע הוא האדם שאין בו דעת!]. נתן לו, ונתחרט [ר' יהודה הנשיא] אחר-כך על שֶׁפִּתָּהוּ [ר' יונתן בן עמרם] בדבריו, ואמר: 'אוי לי שנהנה עם-הארץ מנכסי'. אמרו לו אותם שסיפר להם את המאורע: 'שמא הוא יונתן בן עמרם תלמידך, שאינו רוצה ליהנות בכבוד תורה כל מה שאפשר לו, ואפילו על ידי תחבולה?', חקרוּ ומצאוּ הדבר כָּךְ. **ושתי מעשיות אלו משתיקים כל מתווכח בעניין זה**".

יב. מדוע נתעוורו בעלי התורה?

לאור דבריו הברורים של הרמב"ם עולה וניצבת שאלה קשה ביותר, מדוע נתעוורו בעלי התורה בעניין זה? והתשובה פשוטה: הכסף משחית, טובות ההנאה ורדיפת הבצע והתאוות מעוורות את עיני האדם, ואפילו את עיני האדם החכם ביותר, וכפי שנאמר בספר שמות (כג, ח): "וְשֹׁחַד לֹא תִקָּח כִּי הַשֹּׁחַד יְעַוֵּר פִּקְחִים וְיסַלֵּף דִּבְרֵי צַדִּיקִים"; ובספר דברים (טז, יט): "כִּי הַשֹּׁחַד יְעַוֵּר עֵינֵי חֲכָמִים וְיסַלֵּף דִּבְרֵי צַדִּיקִים". הכסף וטובות ההנאה שיבשו לחלוטין את עולם התורה ובעלי התורה. אימוץ שיטוֹת הנצרות והצדקת לקיחת כסף והנאה מן התורה באופן גורף, באמצעות פסקים הלכתיים לולייניים, מפותלים, נכלוליים, דחוקים וקלושים, גרמו לכיבוי מאור הדת.

לכסף יש תכונה משחיתה מיוחדת במינה, כאשר הוא ניתן שלא בצדק, כלומר שלא כתשלום בעבור עשיית מלאכה, הוא מַטֶּה את דעת המקבל. דעתו של המקבל משוחדת מעתה לטובת הנותן, והוא יעלה בדעתו את כל האמתלות האפשריות להצדיק את הנותן, במטרה להצדיק את עצמו בלקיחת הכסף! וזו הסיבה שעשרות אלפי לומדי כוללים וישיבות אינם רואים את האמת – הכסף (וכן שאר הפטוֹרים וטובות-ההנאה). כלומר, לקיחת משכורת חודשית, פחותה ככל שתהיה, שלא ביושר ובצדק, דהיינו שלא בעבור יגיעת מלאכה, מַטָּה את דעתם לטובת גדולי חוצבי התורה המיובלים שמצדיקים לקיחת כסף וטובות-הנאה בעבור לימוד התורה.

ובמלים אחרות, מי שסימא את עיני שכלו מן האמת ונטה אחרי ההנאות והשׂררה מדברי תורה, כל ריח של תירוץ ואפילו יהיה הקלוש והדחוק ביותר – כבר ייראה בעיניו כפסק-הלכה מבוסס

העומד על הררים בשמים וחזק אפילו יותר ממה שמשה רבנו ע"ה קיבל בסיני. ואין לתמוה איך אנשים מתוחכמים אינם מבינים את מה שכל ילד נבון כבר מבין – שהרי איך ייתכן שיבינו? וכי ניתן להתנגד לאמור בתורת ה' צבאות? והלא התורה כבר הזהירה אותנו מפורשות, שאפילו השופט המוסרי, המרומם, החכם והנכבד ביותר, דעתו תסטה מקו האמת והצדק אם ייקח ולו שוחד **חד פעמי קטן ככל שיהיה,** אז מה יֹאמר יושב-ישיבה נבער וזב חוטם שלא למד כלל מדעים? האם דעתו החלושה לא תסטה בקבלת כסף מדי חודש בחודשו במשך שנים רבות?

יג. השוחד – מעוור מהשׂגת האמת

ושמא יטען מי שכבר נתעוור מהשׂגת האמת ודעתו סטתה ממנה לגמרי, ויֹאמר: "כלום יש בטובת הנאה זעירה ופחותה כדי להטות את לבם של תלמידי חכמים גאונים מן האמת?", ואף שהוא רואה את פסוקי התורה המפורשים שהובאו לעיל, שהשוחד משחית את הגדולים ביותר, הוא עדיין מתווכח. לאותו מתווכח (שנהנה כנראה במישרין או בעקיפין מדברי תורה) נזכיר את סוגיית הגמרא במסכת כתובות, ואשר ממנה עולה בבירור כי לא רק **השוחד הממוני** הזעום ביותר מַטֶּה את דעת מקבלו מן האמת, גם שוחד שאין בו מסירת כסף אלא אפילו **טובת הנאה זעירה ושולית ביותר,** יש בה כבר כדי להטות את לב החכם (כל-שכן הטמבל) מן האמת.

והנה לפניכם דברי התלמוד (כתובות קה ע"ב), ולאחר כל קטע וקטע אצרף ביאור קצר:

1) "תְּנוּ רַבָּנַן: 'וְשׁוֹחַד לֹא תִקָּח', אֵינוּ צָרִיךְ לוֹמַר שׁוֹחַד מָמוֹן, אֶלָּא אֲפִילּוּ שׁוֹחַד דְּבָרִים נַמֵּי אָסוּר, מִדְּלָא כַּתִיב 'בַּצַע לֹא תִקָּח'. הֵיכִי דַּמֵי שׁוֹחַד דְּבָרִים? כִּי הַאי דִּשְׁמוּאֵל הָוָה עְבַר בְּמַבְּרָא, אְתָּא הַהוּא גֶּברָא יְהַב לֵיהּ יְדָא, אְמַר לֵיהּ [שמואל:] מַאי עְבִידְתָךְ? אְמַר לֵיהּ: דִּינָא אִית לִי. אְמַר לֵיהּ [=כך אמר שמואל לאותו אחד שנתן לו יד כדי לסייעו]: פְּסִילְנָא לָךְ לְדִינָא!".

חכמי התלמוד קבעו שלפי התורה לא רק שוחד ממון אסור גם שוחד דברים אסור, ושם הם הביאו דוגמות לשוחד דברים שמטֶּה את דעת הדיין מפסיקת דין אמת: סופר על הדיין שמואל, שיום אחד שט בדוגית קטנה כדי לעבור בה את הנהר, ובשעה שהגיעה ליעדהּ, בא אדם ונתן לו את ידו כדי לעזור לו לרדת מאותה הדוגית. שמואל שאל את אותו אדם שעזר לו: מה מעשיך פה? ואותו אדם ענה לו שיש לו משפט בבית-דינו של שמואל, מיד פסל שמואל את עצמו מלדון את אותו אדם שנתן לו יד וסייע לו לרדת מהדוגית! אנו למדים מכך, שיש בבוחה של טובת הנאה, זעירה ככל שתהא, כדי להטות את לב הדיין ולסַמֵּא את עיניו מן האמת והצדק.

2) "אַמִּימַר הְוָה יַתֵּיב וְקָא דָּאֵין דִּינָא, פְּרַח גַּדְפָּא אַרֵישֵׁיהּ, אְתָּא הַהוּא גֶּברָא שַׁקְלֵיהּ, אְמַר לֵיהּ: מַאי עְבִידְתָךְ? אְמַר לֵיהּ: דִּינָא אִית לִי, אְמַר לֵיהּ: פְּסִילְנָא לָךְ לְדִינָא".

סופר על אמימר שהיה יושב בבית-הדין ודן, ולפתע נפלה נוצה על הטלית שהתעטף בה, בא אדם אחד ונטל את הנוצה מעל טליתו של אמימר. שאל אותו אמימר: מה מעשיך? ואותו אדם השיב שיש לו משפט בבית-דינו של אמימר, כאשר שמע זאת הדיין אמימר מיד פסל את עצמו מלדון את אותו אדם שהיטיב עמו. וגם מכאן אנו למדים, שאפילו כאשר מדובר בטובה זעירה מעין זו, יש בה כדי להטות את לב הדיין מפסיקת האמת והצדק.

3) "רִ' יִשְׁמָעֵאל בֵּר' יוֹסֵי הָוָה רָגִיל אָרִיסֵיהּ דַּהֲוָה מַייתֵי לֵיהּ כָּל מַעְלֵי שַׁבְּתָא כַּנְּתָא דְּפֵירֵי, יוֹמָא חַד אַייתִי לֵיהּ בְּחַמְשָׁא בְּשַׁבְּתָא, אְמַר לֵיהּ: מַאי שְׁנָא הַאיּדָנָא? אְמַר לֵיהּ: דִּינָא אִית לִי, וַאְמִינָא אַגַּב אוֹרְחִי אַייתִי לֵיהּ לְמָר. לָא קַבֵּיל מִינֵּיהּ, אְמַר לֵיהּ: פְּסִילְנָא לָךְ לְדִינָא. אוֹתֵיב זוֹגָא דְּרַבָּנַן וְקַדָּיְינִין לֵיהּ, בַּהדֵי דְּקַאַזֵיל וְאַתֵּי, אְמַר: אִי בַּעֵי טַעֵין הַכֵּי וְאִי בַּעֵי טַעֵין הַכֵּי. אְמַר: תִּיפַּח נַפְשָׁם שֶׁל מְקַבְּלֵי שׁוֹחַד, וּמַה אֲנִי שֶׁלֹּא נָטַלְתִּי, וְאִם נָטַלְתִּי שֶׁלִּי נָטַלְתִּי, כָּךְ, מְקַבְּלֵי שׁוֹחַד עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה".

סופר על ר' ישמעאל, שאריסו [=חקלאי שעיבד את אדמתו של ר' ישמעאל תמורת חלק מסוים מן היבול], נהג לתת לר' ישמעאל את חלקו ביבול-השדה כל ערב שבת. יום אחד הביא לו אריסו את חלקו ביום חמישי, שאל אותו ר' ישמעאל: מה נשתנה היום? השיב לו אריסו שיש לו דין בבית-דינו. מיד ר' ישמעאל פסל את עצמו מלדון את אריסו. במקום זאת, הושיב ר' ישמעאל שני דיינים לדון את אריסו, והוא עמד מחוץ לבית הדין ושמע את הדיון.

תוך כדי הדיון, ר' ישמעאל מצא את עצמו מעלה טענות במחשבתו לזכותו של אריסו, ומהרהר בטיעונים שאריסו יכול להעלות ואשר עשויים לזַכּוֹתוֹ בדין. מיד תפשׂ ר' ישמעאל את עצמו ואמר: "תִּיפַּח נַפְשָׁם שֶׁל מְקַבְּלֵי שׁוֹחַד, וּמַה אֲנִי שֶׁלֹּא נָטַלְתִּי, וְאִם נָטַלְתִּי שֶׁלִּי נָטַלְתִּי, כָּךְ, מְקַבְּלֵי שׁוֹחַד עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה". כלומר, ומה אני שלא לקחתי בסופו-של-דבר, ואפילו אם לקחתי, משלי הייתי לוקח (שהרי מחובתו של האריס לתת לבעל השדה את חלקו), ולמרות כל זאת, כל העת הייתי מהרהר בטענות לזכותו של האריס – מקבלי השוחד הארורים, שמקבלים שלא בצדק, על-אחת-כמה-וכמה (שדעתם עיוורת לחלוטין מלראות את אור האמת).

ושמא, למרות כל האמור, יוסיף ויטען מי שכבר נתעוור מהשׂגת אור האמת ודעתו כבר נטתה וסטתה ממנה, והוא יוסיף להקשות: "כלום יש בטובת הנאה פחותה כדי להטות את לבם של תלמידי חכמים גאונים מן האמת?", נוסיף ונשיב לו: וכי גדולים הם חוצבי התורה יושבי ישיבות המינות, מנענעי הסטנדרים והמגבעות, ממשה רבנו ע"ה שמסר לנו שהשוחד מעוור מן האמת? ומגדולי חכמי המשנה והתלמוד שהורו לנו שאסור ליהנות בכבוד תורה? ולא לחינם רבנו חתם את שתי המעשיות לעיל באמרו: "והרוצה להתווכח ולהכחיש יעשה כרצונו".

יד. עולם השקר – על המציאות העגומה בימינו

המתבונן על המציאות בימינו עשוי לתהות, האם לחינם כתב הרמב"ם את ביקורתו לפני כ-850 שנים? האם לחינם אמרו חכמי המשנה והתלמוד את ביקורתם לפני קרוב לאלפיים שנים? שהרי בימינו מועברים תקציבים רבים כדי לקיים את "עולם התורא", שהזיקה בינו לבין תורת-משה שניתנה לנו בסיני מקרית בהחלט, והמינים אף מאיימים עלינו השכם והערב שהתורה עלולה חלילה להישכח אלמלא יועברו התקציבים – כאילו הקב"ה לא הבטיח לנו "כִּי לֹא תִשָּׁכַח מִפִּי זַרְעוֹ" (דב' לא, כא), וכאילו הוא עזב את הארץ וכבר אינו מסוגל לקיים את הבטחתו. ולכן, לשיטתם, חובה עלינו לעבור על חוקי התורה, להפוך אותה לקורדום-חוצבים, ולבזותה ולחללה בנטילת כספים מקופת המדינה, ומִגְּבירים שוטים שהצליחו להכשילם בהזיה שמימון כסילים היא חובה דתית ומוסרית, ושׂשׂכרם הוא ישיבה "במזרח" בעולם-הבא.

"לָמָּה זֶּה מְחִיר בְּיַד כְּסִיל לִקְנוֹת חָכְמָה וְלֵב אָיִן" (משׂ' יז, טז).

הם אינם מבינים ואינם רוצים להבין שהם מנציחים את שיבושי התורה הקשים שהנחילו לנו החוצבים האורתודוקסים שקדמו להם, ואף מוסיפים מֻחְצבים חדשים של שיבושים, שהרי כל שקר זקוק לשני שקרים נוספים כדי להעמידו על עמדו, ובאלף השנים האחרונות נערמו אינסוף שקרים בדת החדשה הפרו-נוצרית שהחדירה לנו יהדות השטעטל הפולנית-ליטאית.

הם אינם מבינים ואינם רוצים להבין **שלעולם** לא ניתן להגיע לדרך האמת ולכונן ממלכת כהנים וגוי קדוש מתוך קבלת שוחד חודשי, ואף אם יַראו להם את האמת באופן ברור ובהיר שכל ילד נבון מסוגל להבין – הם עדיין יתקשו מאד להבין, ועדיין יוסיפו להיאחז בדמיונות הגדוילים המשוקצים שלהם, ובדמיונות הגדלוּת המדומים שהנחילו להם ראשי הישיבות והמשגיחים מאז שהם זוכרים את עצמם – "וְעַתָּה לֹא רָאוּ אוֹר, בָּהִיר הוּא בַּשְּׁחָקִים" (איוב לז, כא).

הם אינם מבינים ואינם רוצים להבין, שברגע שידם נפשטה לקבלת ממון, הם למעשה שעבדו ורצעו את נפשם העשוקה לממסד הכמורה, ובעבור חופן דולרים עלובים מכרו את נפשם לממסד מושחת, אשר מזוהם בהשקפות מינות ובהזיות פגאניות. ההפסד של יושבי הישיבות הוא עצום ואפילו אם היה מדובר באלף-אלפי זהובים, כל-שכן כשמדובר בשוחד עלוב שבעבורו הם מאבדים כליל את חיי העולם-הבא: בשקיעה בשקר פרו-נוצרי ובזוהמת השקפות מינות.

הם אינם מבינים ואינם רוצים להבין, כי אפילו השוחד האפסי **המזדמן** יש בכוחו להטות את לב המקבל מדעות והשקפות נכונות וישרות, שהרי לא לחינם התורה הזהירה מפני השוחד המזדמן, כל-שכן וקל-וחומר השוחד **הקבוע,** דהיינו משכורת חודשית. וזו הסיבה לכך שעשרות רבות של אלפי הוזי הזיות לובשים בגדים של איכרים פולנים, לומדים טקסטים מייגעים ומשמימים שמרחיקים אותם מידיעת ה', ואינם יודעים מאומה על מצוות ידיעת ה' וייחוד ה'. גם אין פלא שכל יסודות הדת נתפשׂים בעיניהם ככפירה ואפיקורוסות! שהרי מקבל הממון נרצע לסבור ככל אשר יורו לו הגדוילים, אשר משחדים אותו וקונים את נפשו בפרוטות!

עד-כדי-כך גדול כוחו של השוחד והתלות שהוא יוצר בנפש, עד שיהדות אשכנז הצליחה באמצעותו להפוך את תרבות אבותיהם המינים והחוצבים, לזרם המרכזי ביהדות! אולם, הם לא היו יכולים לכנות את הדת החדשה בשמה האמיתי :"תרבות המינים והחטָאים", ולכן הם העניקו לדתם הפרו-נוצרית שם חדש: "היהדות האורתודוקסית", והיא מוצגת על-ידם אז והיום כ"דרך האמת". אולם, הם לא שמו לב שעצם השם הזה מסגיר את דרכם הפרו-נוצרית! נשים לב אפוא למשמעות המושג "אורתודוקסיה", מתוך ויקיפדיה ערך "נצרות אורתודוקסית":

"בנצרות האורתודוקסית מושם דגש רב יותר מן הנצרות הקתולית על הפן **המיסטי והטקסי של הפולחן** הנוצרי. השם 'אורתודוקסי' פירושו 'ישר האמונה', והוא מכֻוון, לטענת הכנסייה האורתודוקסית לכך, שהיא הקהילה הקרובה ביותר למסורות הנוצריות המקוריות של ישו והשליחים. **הן רואות עצמן כנצרות הלגיטימית ביותר**".

נשמע מוכר? ראו עוד שם בערך "יהדות אורתודוקסית":

"המונח 'אורתודוקסים' – [משמעותו] 'ישרי הדעה', דהיינו 'בעלי האמונה הנכונה', מונח שיש לו היסטוריה ארוכה בנצרות כמציין **הכנסייה הממוסדת** לעומת תנועות מתחרות חדשות – [מונח זה] התגלגל לשיח היהודי בנסיכויות הגרמניות".

כלומר, עצם המושג "אורתודוקסי" הוא מושג נוצרי שנועד לתעתע בהמונים! נמצא, שהיהדות האורתודוקסית היא למעשה חיקוי של כת נוצרית כעורה. ואכן, היהדות האורתודוקסית בימינו קידשה לה את רש"י-שר"י, שיצר למעשה דת חדשה של מינות וטמטום: דת שנעדרת ידיעת ה' וייחודו; דת הגדושה בהזיות מאגיות; דת הרוויה בהשקפות מינות, מנהגי הבל פגאניים ואמונות תפלות; דת המעוותת את אגדות חז"ל ומפרשת אותן כפשוטן; דת המשמשת כקורדום חוצבים אימתני; דת התופשׂת את מנהיגי הדת כמתווכים בין המאמין לאלהים; דת המקדשת את החיצוניות (לדוגמה: בלבוש של איברים פולנים); דת המחריבה את לשון הקודש בהחדרת היידיש העילגת והטמאה; דת אשר מחנכת למנהגי תפילה פרו-נוצריים, ועוד.

נחזור לשוחד, איזו דת ואיזו תורה תצמח מתוך שיטה שמבוססת על נטילת ממון בעבור לימוד התורה? והלא הממון יסלף את דברי התורה ויעוור את עיני הלומדים מלראות נְכוֹחָה את אור האמת! וכך, מתוך רדיפת הבצע וזוהמת שקרי הנצרות נולדה לה "הדת האורתודוקסית".

"וַתְּהִי הָאֱמֶת נֶעְדֶּרֶת וְסָר מֵרָע מִשְׁתּוֹלֵל וַיַּרְא יְיָ וַיֵּרַע בְּעֵינָיו" (ישׂ' נט, טו).

יה. נבואות ירמיה ומיכה

הנביאים ירמיה ומיכה הזהירו טרם החורבן, כי פשעיהם של "גדולי התורה" בזמנם עלולים להמיט חורבן על עם-ישראל. פשעיהם התרחשו כתוצאה מריחוקם מהאמת ומה' יתברך שחותמו אמת, וכך אומר הנביא ירמיה (ב, ח): "וְתֹפְשֵׂי הַתּוֹרָה לֹא יְדָעוּנִי". הנביא זועק מרה על "גדולי התורה", שריחוקם מידיעת ה' וייחודו גרם להם לאחוז בתורה כנכס פרטי שלהם, ואף שרוממותה בגרונם, בפועל הם עושים אותה קדח וקורדום לחפור בו מחצבי תהום.

דברי הנביא מיכה קשים עוד יותר מדברי ירמיה (ג, יא): "רָאשֶׁיהָ **בְּשֹׁחַד** יִשְׁפֹּטוּ וְכֹהֲנֶיהָ **בִּמְחִיר** יוֹרוּ וּנְבִיאֶיהָ **בְּכֶסֶף** יְקֹסֵמוּ, וְעַל יְיָ יִשָּׁעֲנוּ לֵאמֹר הֲלוֹא יְיָ בְּקִרְבֵּנוּ לֹא תָבוֹא עָלֵינוּ רָעָה". שימו לב למוטיב שחוזר על עצמו שוב ושוב: השוחד, המחיר, הכסף – הם אלה אשר מניעים את ראשי העם, הכהנים ונביאי-השקר, הלא המה הוזי ההזיות ורודפי הבצע והשׂררה, אשר מדמים שהם "גדולים" ו"גאוינים" ו"קדוישים", ואשר יצרו דת חדשה שתתאים לבהמיותם. תאוות הבצע נדמית להם כלגיטימית לחלוטין, ואין לי ספק שגם הגדוילים שעליהם מדבר ירמיה הנביא ע"ה, תירצו תירוצים מתפסח ועד עזה אשר "מצדיקים" את לקיחת השוחד הממון והתקציבים.

הנביא ירמיה זועק על חמס הדיינים ו"גדולי התורה" שפשעיהם ועוולותיהם זועקים לשמים. ברם, לדעתם אין הם חוטאים כלל, הכסף המעוור השחית לגמרי את שכלם, ודמיונם המשובש ורוממות השׂררה והכבוד השחירו את נפשם עד-כדי-כך שהם בטוחים בצדקת דרכם, שהרי הם מתפללים שלוש תפילות ביום ומתנדנדים כל היום לכבוד שמים... ועליהם הנביא אומר: "וְעַל יְיָ יִשָּׁעֲנוּ [ועל הסטנדר ישענו] לֵאמֹר הֲלוֹא יְיָ בְּקִרְבֵּנוּ לֹא תָבוֹא עָלֵינוּ רָעָה".

ולא הרחבתי בשאר התאוות הבהמיות ששולטות ומתעתעות בהם, כי מי שאינו יודע את ה' יתעלה מופקר לתאוותיו כבהמה, ולא לחינם בחרו בשם "חרדים" לרמוז שהם יראים רק בחיצוניותם ברשות הרבים, אך **בחדרי החדרים** ה' יודע וָעֵד כי רבו מאד התאוות והתועבות...

אחתום פרק זה באחד המקורות המטלטלים ביותר במשנת הרמב"ם, והוא דבריו ב"מאמר תחיית המתים" שם הוא כותב דברי אמת שאינם משתמעים לשני פנים. שאיפת האדם עלי אדמות היא ידיעת ה' וקרבה רעיונית ומחשבתית אל אלהים. קרבה זו מושגת בקניית השקפות נכונות ביחס לבורא ולהנהגתו את העולם, וריחוק מאלהים נובע בראש ובראשונה מהשקפות נפסדות ביחס לבורא ולהנהגתו, כגון אימוץ תפישות מגשימות והשקפות מאגיות פגאניות.

וכך מתאר רבנו הרמב"ם אחדים מ"גדולי התורה" שהיו בתקופתו, ומתוך דבריו נחשֹפת האמת על שפלות מעמדם "הרוחני" ועל אפסותם המחשבתית והמדעית (עמ' עב):

"אבל אחדים ממי שמצאתי מאנשי ארץ מסוימת החליטו שהוא [=הקב"ה] גוף, וחשבו לכופר מי שאומר היפך זה [!] [כמו בימינו שמאשימים בכפירה כל מי שטוען שהם תועים ומתעתעים ומינים רודפי בצע] [...] **והם מדמים שהם חכמי ישראל, והם היותר סכלים בבני אדם ויותר תועים מן הבהמות, וכבר נתמלאו מוחותיהם פלאות והזיות ודמיונות נפסדות".**

ואם אלה קרויים "מלאכי השרת" בפי קודחי התורה המיומנים בימינו, מהי אפוא דרגתם של אחרוני-האחרונים המהובלים? ואם ראשוני אשכנז גרועים מחמורים, אחרוניהם כג'וקים. ואכן, הקב"ה העניש את יהדות השטעטל בכך שהתייחסו אליהם כגרועים מחולדות ומקקים.

יו. יחסם של רס"ג ורבנו בחיי לפרנסה מן התורה

רבנו לא היה היחיד שהביע דעה נחרצת בעניין הנדון, והנה לפניכם גם דברי רבנו בחיי בן יוסף (בהערות המוסגרות הוספתי את דברי קאפח שם), וכֹה דברי רבנו בחיי (עמ' שצז):

"ואם נבצר ממך להתפנות לענייני אחריתך [=לעסוק בתורה ובחכמה] בגלל הצורך לעסוק בצרכי כלכלתך לקיומך בעולם [...] כמו שקיבלנו במסורת האבות על רבים מהם שעסקו בענייני העולם [...] כגון אבא חלקיה שהיה עודר באדמה בשכירות, ושמאי שהיה מתפרנס במלאכת הבניין, והלל שהיה חוטב עצים ומתפרנס מדמי העצים, אל תמנע ממך פרישותך שבליבך [=אהבתך לתורה ולחכמה] מלעסוק בכך [=במלאכה המפרנסת אותך], **כי בזה אתה נוהג בעבודת ה'** כפי שהקדמנו" (תורת חובות הלבבות, שם).

ומלבד העובדה שרבנו בחיי ורבנו הרמב"ם היו בדעה אחת שעל האדם להתפרנס מיגיע כפיו, יש בדברי רבנו בחיי נקודה חשובה ומעניינת: לפי הבנתו ופרשנותו, **שמאי היה עובד בבניין כדי להתפרנס!** לאור הבנתו זו של רבנו בחיי, קאפח אומר שם בהערה, וזה לשונו:

"[המקור לכך ששמאי היה עובד בבניין הוא במסכת] שבת לא ע"א [ושם נאמר ששמאי]: 'דחפו באמת הבניין שבידו'. ורבנו בחיי מפרש שהיה שמאי בנאי, ולא כפי הנראה מפירוש רש"י שהייתה בידו האמה כדי לקצוץ עם האומנים לבנות לו ביתו".

במסכת שבת שם מובאים שני סיפורים שונים על שני גויים שביקשו להתגייר, האחד ביקש להתגייר על-מנת ששמאי ילמדו את כל התורה כולה על רגל אחת, והאחֵר ביקש להתגייר על-מנת שהוא יהיה כהן גדול. מסופר ששמאי דחה את בקשתם ודחפם ב"אמת הבניין שבידו".

ויש לשאול: וכי כל אדם נושא עמו תמיד אמת בניין? אלא ברור ששמאי היה בנאי, והגויים הללו באו אליו בעת עבודתו, ולכן הוא דחפם באמת הבניין שהייתה בידו. אולם, מפירוש רש"י עולה ששמאי לא היה בנאי, אלא, כל אחד באותם הימים היה נושא עמו תמיד אמת בניין כדי לקבוע את שכר האומנים, וזה לשונו: "אמת הבנין – מקל שהוא אמת אורך, ומודדים בו אורך הבנין שהיו קוצצין עם האומנין כך-וכך אמות בכך-וכך דמים". וכאמור, לא יעלה על הדעת שמי שאינו בנאי יישא עמו תמיד אמת בניין, מוכנה ומזומנה לדחוף בה גויים שמבקשים להתגייר. זאת ועוד, וכי מי שאינו בנאי יודע למדוד את הבית באופן מדויק כדי להתמקח עם בנאים אומנים?

לאור דברים אלה נחשֹפת התהום המחשבתית והמוסרית העמוקה, אשר פעורה בין שני הפרשנים: רש"י-שר"י מייצג את תפישֹת עולמם של חכמי-יועצי-אשכנז, שרובם ואולי אף כולם הפכו את הדת לקורדום פרו-נוצרי ורואים את המלאכה והיגיעה כדבר בזוי; ואילו רבנו בחיי מייצג את תפישֹת עולמם של חכמי המשנה והתלמוד, אנשי האמת, היושר והמוסר.

ובמקום אחר בספרו שם רבנו בחיי אומר כך (עמ' ת–תא):

"וכן ראוי לך להתעסק בהן [=באיבריך] במה שתשיג בו צרכך [=במלאכות המפרנסות] ולא תצטרך לשֹאול [=לפשוט יד לקבל צדקה] [...] ואל תטיל צרכיך על בני אדם, כמו שאמר אחד החכמים: ירחם ה' [=יזכה לרחמי ה' יתברך] אדם שפרשֹ בעולם [=מהנאות העולם, והקדיש חייו לחכמה] ואין פרישֹותו מעמסה על אחיו, והרים מעליהם טרחו, ונתעסק באבריו בעשיית סוג מסוגי המלאכות, כאמרו: 'יְגִיעַ כַּפֶּיךָ כִּי תֹאכֵל אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ' [תה' קכח, ב]".

אגב, רס"ג קדם לרבנו בחיי בדברים דומים בספרו "הנבחר באמונות ובדעות" (עמ' שיד):

"יש מתלמידי החכמים מי שחשב שאין ראוי שיתעסק האדם בעולם הזה במאומה זולתי בדרישת החכמה [...] ומצאתי כל מה שתיארו בו את החכמה אמת ונכון, אבל מקום השגיאה בו מה שאמרו: שלא יתעסק עמה [=עם החכמה] בזולתה [=במלאכה המפרנסת]. כי אם לא יתעסק עמה במזון ומדור וכסות תִּבְטַל החכמה, לפי שאין קיום אלא בהן. ואם יטיל את עצמו בצרכיו אלה על אנשים אחרים יהיה נמאס ובלתי נחשב ודבריו אינם נשמעים".

יז. כל חכמי תימן עבדו לפרנסתם

ואסיים בדברי קאפח השכיר על יהודי תימן בתימן, ואף שהוא ידע את האמת באמור לקמן, הוא לא הלך בדרכם, וזה לשונו במבואו למהדורת התלמוד המנוקדת על-ידי ר' יוסף עמר:

"בתימן היו כולם עובדים ומתכלכלים במעשה ידיהם, בזיעת אפם ויגיע כפם, **גם התלמידים וגם הרב,** בהתאם לדעת הרמב"ם האוסר בהחלט לקבל שכר כדי ללמוד או ללמד תורה שבעל-פה, וכמו שכתב בפירושו למשנה נדרים (ד, ג), אבות (ד, ו), ובהלכות תלמוד תורה (ג, ג; ג, י)

כך שלא היה בתימן מעמד של אנשים אשר 'אומנותם תורתם', או כלשון המשנה במציעא 'אוכלין מן התורה', לפיכך פיתחו שיטת לימוד התואמת את דרכם, צרכיהם ואורח חייהם".

אגב, קאפח השׂכיר החלקלק אינו יכול שלא להוסיף איזה תעתוע בדבריו, שהרי בסוף דבריו הוא אומר כך: "לפיכך פיתחו שיטת לימוד התואמת את דרכם, צרכיהם ואורח חייהם". האמנם? האמנם חכמי תימן היו אלה ש"פיתחו" את שיטת הלימוד שמקדשת את העבודה? האמנם שיטת הלימוד הזו תואמת רק את דרכם של חכמי תימן? כאילו חכמי תימן המציאו את האיסור ליהנות מכבוד תורה... ודבריו מעשה תעתועים שהרי זו הדרך הקדומה והעתיקה.

עוד בעניין זה מובא קטע בסוף הספר "תורת חובות הלבבות", ובו קאפח מתאר את אורחות חייו של מָרי רצון צארם ז"ל, ושם הוא מוסיף וכותב בעניין חשיבות הפרנסה והמלאכה:

"תוך כדי לימודו של רבנו [כוונתו למָרי רצון צארם] לפני ר' אברהם עזירי למד גם מקצוע אבותיו, כמנהג תימן שמחנכין את הנער ללמוד מקצוע המפרנסו החל מגיל אחת-עשרה שנה. הוא למד את מלאכת הסנדלרות, ובמשך הזמן נתפרסם כ**ה**מומחה בה"א הידיעה, ולפתחו השכימו כל גדולי המלכות [...] ומזה הייתה פרנסתו ופרנסת בני ביתו בריווח כל ימי חייו בתימן, כמנהג אנשי תימן שגם **גדולי הרבנים** לא נהנו מן הציבור ולא הטילו את כלכלתם על שכם אחרים, אלא כל אחד עסק במקצוע כלשהו המפרנסו בכבוד, מי בסנדלרות ומי בצורפות כסף, מי בצורפות זהב ומי באריגה, מי בחנוונות ומי בלבלרות, **הצד השווה שבהן שלא הטילו עצמם על הציבור ולא עשו את התורה קרדום לחפור בו,** בהתאם למסורת ישראל כמבואר באבות (ד, ח) [...] וכפי מסורת מוסר הגאונים [נראה שכוונתו לרס"ג ודבריו כבר הובאו לעיל]".

ובאן השׂכיר פוסח חזרה לדרך האמת באמרו: "בהתאם למסורת ישראל כמבואר באבות". על-כל-פנים, אוי ואבוי להם ל"חכמי תימן" הממסדיים בימינו, אשר נהנים מכבוד התורה וחוצבים וקודחים בקורדום-התורה באופנים אשר מעל ומעבר לקיום חיים נאים ומכובדים, ואף נבהלים מאד להון ואוספים ואוגרים אותו בחשבונות הבנק שלהם, ומגפפים ומחבקים ומנשקים אותו בצייקנות חמדנית כאילו יחיו לעולמים. והפסידו את עולמם ואף יעזבו לאחרים חילם.

"אֹהֵב כֶּסֶף לֹא יִשְׂבַּע כֶּסֶף [...] בִּרְבוֹת הַטּוֹבָה רַבּוּ אוֹכְלֶיהָ וּמַה כִּשְׂרוֹן לִבְעָלֶיהָ כִּי אִם רְאוּת עֵינָיו, מְתוּקָה שְׁנַת הָעֹבֵד אִם מְעַט וְאִם הַרְבֵּה יֹאכֵל וְהַשָּׂבָע לָעָשִׁיר אֵינֶנּוּ מַנִּיחַ לוֹ לִישׁוֹן. יֵשׁ רָעָה חוֹלָה רָאִיתִי תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ עֹשֶׁר שָׁמוּר לִבְעָלָיו לְרָעָתוֹ, וְאָבַד הָעֹשֶׁר הַהוּא בְּעִנְיַן רָע וְהוֹלִיד בֵּן וְאֵין בְּיָדוֹ מְאוּמָה, כַּאֲשֶׁר יָצָא מִבֶּטֶן אִמּוֹ עָרוֹם יָשׁוּב לָלֶכֶת כְּשֶׁבָּא, וּמְאוּמָה לֹא יִשָּׂא בַעֲמָלוֹ שֶׁיּוֹלֵךְ בְּיָדוֹ, וְגַם זֹה רָעָה חוֹלָה כָּל עֵמֹת שֶׁבָּא כֵּן יֵלֵךְ וּמַה יִּתְרוֹן לוֹ שֶׁיַּעֲמֹל לָרוּחַ" (קה' ה).

"שִׁמְעוּ זֹאת כָּל הָעַמִּים הַאֲזִינוּ כָּל יֹשְׁבֵי חָלֶד [...] הַבֹּטְחִים עַל חֵילָם וּבְרֹב עָשְׁרָם יִתְהַלָּלוּ [...] וְיִחִי עוֹד לָנֶצַח לֹא יִרְאֶה הַשָּׁחַת [...] וְעָזְבוּ לַאֲחֵרִים חֵילָם. קִרְבָּם בָּתֵּימוֹ לְעוֹלָם מִשְׁכְּנֹתָם לְדֹר וָדֹר קָרְאוּ בִשְׁמוֹתָם עֲלֵי אֲדָמוֹת, וְאָדָם בִּיקָר בַּל יָלִין נִמְשַׁל כַּבְּהֵמוֹת נִדְמוּ, זֶה דַרְכָּם כֵּסֶל לָמוֹ [...] כַּצֹּאן לִשְׁאוֹל שַׁתּוּ מָוֶת יִרְעֵם [...] אַךְ אֱלֹהִים יִפְדֶּה נַפְשִׁי מִיַּד שְׁאוֹל כִּי יִקָּחֵנִי סֶלָה. אַל תִּירָא כִּי יַעֲשֹׁר אִישׁ כִּי יִרְבֶּה כְּבוֹד בֵּיתוֹ, כִּי לֹא בְמוֹתוֹ יִקַּח הַכֹּל לֹא יֵרֵד אַחֲרָיו כְּבוֹדוֹ [...] תָּבוֹא עַד דּוֹר אֲבוֹתָיו עַד נֵצַח לֹא יִרְאוּ אוֹר, אָדָם בִּיקָר וְלֹא יָבִין נִמְשַׁל כַּבְּהֵמוֹת נִדְמוּ" (תה' מט).

סוף דבר

ואצרף תגובה למאמר, **וזה לשונה:**

אין מחלוקת על ההשחתה שנגרמת בגלל ערבוב של כסף עם תורה. העניין הוא שכיום לימודי מקצוע הם לימודים קשים וארוכים לתארים. האם לדעת הרמב"ם עדיף שאדם ילמד מעט ויהיה פועל פשוט או יש עניין בלימודי תואר (יגיע כפיך כי תאכל ולא יגיע מוחך...)? כי לא נראה שהתארים בימינו הם לימודי החכמות והמדעים שהרמב"ם אומר שיעזרו לידיעת ה'.

מהי הדרך הנכונה שיבור לו אדם בן ימינו?

תשובה:

למה המדעים והתארים בימינו אינם מועילים לידיעת ה'? או שמדובר במדעים מכשירים או שמדובר במדעים מובילים, ובעניין זה ראה: "לימודי ליבה – הלב של עם-ישראל", "ידיעת פעולותיו היא ידיעתו" ועוד. וכי הגשת עבודה בלוגיסטיקה למשל, איננה מפתחת ומשכללת את השכל? על האדם לבחור במקצוע שיפתֵח את שכלו ככל שניתן, מפני שכל הרחבת דעת וכל שכלול של השכל, מסייע במישרין או בעקיפין לידיעת דרך האמת, ולהבחנה שבין אמת לשקר. כמו כן, אין שום בעיה לשלב לימודי תואר עם לימודי תורה, וכמו שניתן לשלב לימוד תורת אמת עם עבודה ופרנסה ועם כל שאר מצוות התורה, ולכן רבנו כתב את "משנה תורה". ואם האדם אוהב לעסוק במלאכת כפיים, מצוה רבה היא, רק שידאג להרחבת דעתו.

והוסיף המגיב ואמר: יש המון תארים חלולים שאפשר להתפרנס מהם אבל לדעתי אינם מועילים לידיעת ה'. תואר בקולנוע ובתקשורת לדוגמא או תואר בסינית עתיקה ועוד ועוד שטויות שהאוניברסיטאות מלאות בהן, במה תועלתם? ואולי אף מזיקים, אם כי ניתן להתפרנס מהם שזו גם מצוה. לגבי מדעים מכשירים ומובילים, גם כאן מהו הגדר? למשל מתמטיקה, מה שהיום מסיימים בתיכון ייתכן שאף אחד בימי הרמב"ם עוד לא ידע, ואם-כך, האם ישנה חובה להגיע עד קורסים מתקדמים בדיפרנציאלים וליניארית? או אולי מספיק ידע תיכוני כדי להשכיל את ה' וכמבוא לתורה. כך גם בפיזיקה, שבעיניי מספיק ידע של בגרות כדי לעמוד על הרגליים בהבנת הסובב אותנו, אבל רמת התארים המתקדמים? והרי אי-אפשר ללמוד הכול.

אגב רפואה, לזה אין גבול כי כאן תמיד יש תגליות מועילות לבריאות וידיעת ה'. מניסיוני התורני לא נתקלתי בגמרא שהִצריכה ידע מתמטי או פיזיקלי יותר משל תלמיד תיכון. אמנם, היוצא מהכלל הוא רק הלכות קידוש החודש לרמב"ם אך לצערי אינני בקיא בהן ואיני יודע עד איזו רמה של מתמטיקה ופיזיקה נדרשת. לכן, הדברים עדיין צריכים גדר, מהי חכמה שהיא בסיס לתורה? ומה זה כבר ל"מתקדמים" בלבד, ועדיף ללמוד תורה על-פני אותם המדעים?

תשובה:

לדעתי אתה טועה מאד, ובדברים פשוטים מאד. אין "המון" תארים שאין בהם שום תועלת לידיעת ה', כגון סינית עתיקה (וכמה לומדים סינית עתיקה?), ואולי גם בזה יש תועלת? כי

בלימוד סינית עתיקה ניתן ללמוד על תרבות הסינים העתיקה וללמוד על דרכי עובדי העבודה-הזרה. כמו כן, לימוד של סינית עתיקה מצריך אימוץ המחשבה בביוונים של זכירה, שינון, ותפישה חזותית, כך שגם לימוד של סינית עתיקה מפתח את שכל האדם.

כמו כן, קולנוע ותקשורת הם מקצועות וכלים **חשובים מאד** לידיעת ה', כי באמצעותם ניתן להעביר מסרים להמון ולקרבם לדרך האמת. וכי יעלה על דעתך שאלמלא למדתי אנגלית ובניית אתרים הייתי יכול להעביר מסרים חשובים מאד ולפקוח עיני אנשים לדרך האמת?

לגבי מדעים מכשירים, גם מתמטיקה ברמה גבוהה מכשירה את שכל האדם (ובשנתי הראשונה באוניברסיטה למדתי במחלקה למתמטיקה כמה קורסי יסוד, כגון: אלגברה ליניארית וחשבון אינפיניטסימלי, ועוד), ואין גבול להכשרה, ככל שהאדם ילמד יותר כך שכלו יהיה חריף יותר. ואין לי ספק שלימוד המתמטיקה הועיל לי מאד להבין ולהשכיל.

ועל פיזיקה ורפואה איני צריך בכלל להסביר מה תועלתן, ואם אינך מבין מדוע או שאינך מבין את השורות שכתבתי לעיל, עיין היטב במאמרים שהפניתי אליהם בתגובה הקודמת.

כמו כן, לימוד המדעים המכשירים לא נועד להבין את סוגיות הגמרא כמו שעולה מדבריך, כי כלל אין צורך ללמוד גמרא ואף יש בכך סכנה גדולה (ראה: 'האם לדעת רבנו צריך ללמוד גמרא?'), אלא מטרתם לחדד, להכשיר ואף לרומם את האדם לידיעת בורא-עולם, וכדברי חז"ל: שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם. לסיכום, אל תזלזל בשום תחום לימוד, כי אין לך דבר שאין לו מקום. וכל לימודי המדעים אינם במקום התורה אלא לצד לימוד התורה.

ואחתום בעיון בדברי רבנו בראש ספר המדע: "יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון [...] וידיעת דבר זה מצות עשה, שנאמר: 'אָנֹכִי יְיָ אֱלֹהֶיךָ' [שמ' כ; דב' ה]". וכדי להבין מהי ידיעת ה' הזו הבה נעיין בחתימת רבנו לספר המדע (הלכות תשובה י, י–יא):

"דבר ידוע וברור שאין אהבת הקדוש-ברוך-הוא נקשרת בליבו של אדם, עד שישגה בה תמיד כראוי ויעזוב כל שבעולם חוץ ממנה כמו שציווה ואמר: 'בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ' [דב' ו, ה; י, יב; ל, ו]: אלא בדעה שייידעהו. **ועל-פי הדעה תהיה האהבה: אם מעט – מעט, ואם הרבה – הרבה**. לפיכך צריך האדם לייחד עצמו להבין ולהשכיל בחכמות ותבונות המודיעין לו את קונו כפי כוח שיש באדם להבין ולהשיג, כמו שביארנו בהלכות יסודי התורה (בפרקים ב–ד)".

ובהלכות יסודי התורה (פרקים ב–ד) רבנו ביאר יסודות במדעי הטבע האסטרונומיה והאלהות, כפי המדע שהיה בזמנו, והנה לפניכם מעט מדבריו שם: "והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו? בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים, ויראה מהן חכמתו שאין לה ערך ולא קץ, מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר, ומתאווה תאווה גדולה לידע השם הגדול [...] וכשמחשב בדברים האלו עצמן, מיד הוא נרתע לאחוריו, ויירא ויפחד וידע שהוא בריה קטנה שפלה אפלה עומדת בדעת קלה מעוטה לפני תמים דעות [...]. ולפי הדברים האלו אני מבאר כללים גדולים ממעשה ריבון העולמים [מדעי הטבע] כדי שיהיו פֶּתַח לַמֵּבִין לאהוב את השם".

נמצא אפוא, שיש קשר ישיר ואדוק בין לימוד המדעים והחכמות לבין אהבתו והערצתו!

כך היה הלל אומר: וּדְיִשְׁתַּמַּשׁ בְּתַגָּא – חָלַף (חלק א)

בבותר מאמר זה קבענו את מוסרו של הלל הזקן, אשר מסמל יותר מכל את דרך "בית הלל", כלומר את דרך הסובלנות המתינות וההיתרים. ברם, במוסרו הנחרץ הזה הלל הזקן מפתיע אותנו מאד, שהרי לא היינו מצפים שדווקא הלל הזקן יאמר את אחד המוסרים הקשים ביותר בעניין איסור ההנאה מדברי תורה! והנה לשון המשנה באבות בשלמותה (ד, ז):

"רבי צדוק אומר: לא תעשֵׂם עטרה להתגדל בהם, ולא קורדום לחפור בהם; כך היה הלל אומר: וּדְיִשְׁתַּמַּשׁ בְּתַגָּא – חָלַף, הא [=אנו למדים אפוא, כי] **כל הנהנה מדברי תורה נטל חייו מן העולם**". אגב, נשים לב, כי במשנה נאמר: "**כך היה** הלל אומר" ולא "הלל אומר", כדי ללמדנו שמאמר מוסרי זה היה שגור בפיו, והוא היה אומר אותו בכל הזדמנות שנקרתה בדרכו.

ולכאורה יש לתמוה, מדוע הלל הזקן, אביר הסובלנות והמתינות, אשר לא ניתן לחשוד בו לרגע אחד שהוא היה קנאי או קיצוני או קפדן או מחמיר, דווקא הוא, גדול המתירים והמקלים, דווקא הוא קידש מלחמה כנגד הפקת טובות-הנאה מדת משה? מדוע הלל הזקן לא מצא דרך להתיר ליהנות מכבוד תורה? ואם הוא לא הקל, מדוע לכל הפחות הוא לא העלים-עין? ואדרבה, במקום להעלים-עין, הלל הזקן בחר ללכת ב"דרך הקנאות" והחמיר באופן כל-כך קיצוני, עד שהוא קובע נחרצות ובאופן גורף שכל מי שנהנה מדברי תורה נעקר מחיי העולם-הבא!

ממוסר זה, שנאמר דווקא על-ידי הלל הזקן, אנו למדים שאין שום דרך להקל ולהתיר ליהנות מכתרה של תורה, ואין שום דרך להקל ולעקוף יסוד זה, כי חילולו ורמיסתו גורמים להכחשת האמת ולהשחתת תורת משה, וכמו שאומר רבנו בפירושו למשנה (נדרים ד, ג): "ואני תמה על אנשים גדולים [בעיני ההמון] שעיוורה אותם התאווה **והכחישו את האמת,** והנהיגו לעצמם הקצבות [=תקציבים] בעד המשפטים [=פסיקת דין בבתי-הדין] והלימוד [=לימוד התורה], ונתלו בראיות קלושות". כלומר, לדעת רבנו הרמב"ם, כל התכסיסים להקל בעניין זה אינם אלא תחבולות אשר מכחישות את האמת ונובעות מעיוורון רדיפת הבצע והשׂררה.

לאור מוסרו של הלל הזקן ע"ה קמה וניצבה השאלה: האם מותר בימינו ליהנות מדברי-תורה? כלומר, האם מותר לרבנים, למורים וללומדים, ליטול שכר או טובות-הנאה בעבור הוראת ולימוד התורה? האם מותר ליטול שכר או טובות-הנאה ממכירת ספרי הלכה ותורה-שבעל-פה?

טרם שאחל אעיר, שבמאמר: "נטילת שכר בעבור פסיקת דינים" אעסוק בעיקר בדיינים וכן בשׂררות הרבניות למיניהן, ובמאמר זה אתמקד בעיקר בהנאה מהוראת התורה ולמידתה.

א. אסור ליהנות מדברי תורה

אחל בהלכותיו המפורסמות של רבנו בהלכות תלמוד תורה (ג, ט–י):

"כָּל הַמֵּשִׂים לבו שיעסוק בתורה **ולא יעשה מלאכה,** ויתפרנס מן הצדקה [כל-שכן בנטילה בכוח ובמרמה מקופת-המדינה], הרי זה חִלֵּל את השם, וּבִזָּה את התורה, וְכִבָּה מְאוֹר הדת, וגרם רעה לעצמו, ונטל חייו מן העולם-הבא. **לפי שאסור ליהנות בדברי תורה בעולם-הזה**".

"אמרו חכמים: **'כל הנהנה מדברי תורה נטל חייו מן העולם'** [אבות ד, ז]. ועוד ציוו ואמרו: 'לא תעשֵׂם עטרה להתגדל בהן ולא קרדום לחפור בהן' [שם]. ועוד ציוו ואמרו: 'אהוב את המלאכה ושנוא את הרבנות' [אבות א, י]. ו'כל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה וגוררת עוון' [שם ב, ב]. וסוף אדם זה שיהא מלסטֵם [מלשון ליסטים דהיינו שודד] את הבריות".

ואצרף גם את דברי רבנו בפירושו לסנהדרין (י, א; עמ' קלה):

"והזהירונו חכמים עליהם השלום מזה [מהפיכת התורה לקורדום], ואמרו: 'לא תעשם עטרה להתגדל בהם ולא קרדום לחפור בהם' [אבות ד, ה], רומזים למה שביארתי לך, שלא יעשה תכלית הלימוד, לא שיכבדוהו בני אדם **ולא רכישת ממון, ואל יעשה תורת ה' פרנסה** [=בכל אופן וצורה, כגון שׂררה רבנית, שהרי רבנו כבר אמר לעיל בסמוך שאין להפוך את הלימוד לכלי לרכישת ממון: 'ולא רכישת ממון'], ואל יהא אצלו תכלית הלימוד אלא ידיעתו [=ידיעת ה'] בלבד, וכן אין תכלית האמת אלא לדעת שהוא אמת, והמצוות אמת ולכן תכליתן קיומן" וכו'.

וראו נא גם את פסק רבנו בהלכות נדרים (ו, ח), שם רבנו קובע שראובן שאסר על עצמו בנדר ליהנות משמעון, לעולם מותר לשמעון ללמד את ראובן תורה-שבעל-פה, אך אסור לשמעון ללמד את ראובן תורה-שבכתב במקום שנוטלין שכר על לימודה: "**ומלמדוֹ תורה-שבעל-פה שהרי אסור ליטול עליה שכר,** אבל לא תורה-שבכתב שנוטלין עליה שכר. ואם אין דרכם שם ליטול שכר על תורה-שבכתב הרי זה מותר. ובין כך ובין כך מותר ללמד את בנו".

מקור ההלכה הזו במשנה נדרים (ד, ג): "המודר הנייה מחברו [...]; ומלמדוֹ [=מותר לשמעון ללמד את ראובן] מדרש הלכות ואגדות. לא ילמדנו מקרא, אבל מלמד הוא את בניו מקרא".

וכותב שם רבנו בפירוש המשנה: "ואמרוֹ 'לא ילמדנו מקרא', במקום שמלמדין מקרא בשכר, אבל במקום שמלמדין מקרא בחינם מותר לו ללמדו מקרא. ולא הוצרכנו להתנות בהלכות והגדות ומדרשות תנאי כזה, **לפי שאינו מותר בתורתנו בשום פנים ללמד מקצוע ממקצועות חכמת התורה בשכר,** שנאמר: 'וְאֹתִי צִוָּה יְיָ בָּעֵת הַהִוא לְלַמֵּד אֶתְכֶם חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים לַעֲשׂתְכֶם אֹתָם בָּאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ' [דב' ד, יד] **– ובא בקבלה מה אני בחינם אף אתם בחינם.** אבל מותר ללמד את המקראות בשכר במקום שנהגו בכך מתוך כוונה שיהא אותו שָׂכָר שְׂכַר-לימוד הטעמים ושכר שמירת התינוקות שלא ייעזבו ויתקלקלו. ואני תמה על אנשים גדולים [בעיני ההמון] שעיוורה אותם התאווה והכחישו את האמת והנהיגו לעצמם הקצבות בעד המשפטים [פסיקת הדינים] והלימוד [לימוד התורה] ונתלו בראיות קלושות".

וכן פוסק רבנו הרמב"ם בהלכות תלמוד תורה (א, ט): "אבל תורה שבעל-פה אסור ללמדהּ בשכר, שנאמר: 'רְאֵה לִמַּדְתִּי אֶתְכֶם [חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים]' [דב' ד, ה] – מה אני בחינם למדתי, אף אתם בחינם למדתם ממני, וכן כשתלמדו לדורות – בחינם, כמו שלמדתם ממני".

ובהלכות נדרים (ו, ח), לאחר שקאפח מצטט את דברי רבנו בפירוש המשנה, הוא אומר כך:

"וראה הלכות תלמוד תורה (ג, י) אות לד, שם הבאתי דברי רבנו באבות [ד, ה]. והארכתי בביאור דעת רבנו [בעניין] מה שכתבו התשב"ץ והכס"מ כעין ראיות נגדו. **לא כדי להתווכח עם אדירי עולם,** אלא כדי דלא לשווייה לרבנו טועה בדבר משנה, או אפילו עם-הארץ גמור בדברי חז"ל [...] ומרן הכס"מ מצא לנכון לפסוח על הלכה זו".

על דבריו הללו מגיע לקאפח פרס-ישראל לצביעות להתרפסות ולחנפנות! שהרי קאפח מתנצל שאין מטרתו להתווכח עם "אדירי עולם" כלשונו ולהוכיח אותם על-כך שהם מחללים-שם-שמים, שהרי הם אלה אשר מתירים לו-הוא-עצמו לחלל-שם-שמים ולהפוך את תורת-האלהים לקורדום-חוצבים – אלא, כל מטרתו היא שלא ישגו לסבור שרבנו הוא עם-הארץ או טועה בדבר משנה – ודבריו הבל מהובל, שהרי מי בכלל יעז להעלות על דעתו שרבנו הוא עם-הארץ? וכי יש חשש כזה? אלא, כל מטרתו היא לכרוע ולהשתחוות למינים ולצאצאיהם כדי לשמֵר את שׂררתו, תפקידו, משכורותיו, ושלל טובות-ההנאה שנלוות למעמד הכמורה מנת חלקו.

ואחתום פרק זה בהלכות שבסוף הלכות מתנות עניים (י, טז–יט), וכֹה דברי חז"ל ורבנו:

[טז] "לעולם ידחוק אדם עצמו [=יחיה בדוחק] ויתגלגל בצער [=עד כדי כך!] ואל יצטרך לבריות, ואל ישליך אדם עצמו על הציבור. וכן ציוו חכמים ואמרו: 'עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות' [פסחים קיג ע"א]. ואפילו היה חכם ומכובד וְהֶעֱנִי יעסוק באומנות, ואפילו באומנות מנוולת, ולא יצטרך לבריות. מוטב לפשוט עורות הנבלות בשוק ולא יאמר לעם: 'חכם אני' ו'גדול אני' ו'כהן אני' – 'פרנסוני', ובכך ציוו חכמים".

[יז] "גדולי החכמים – היו מהן חוטבי עצים, ונושאי הקורות, ושואבי המים לַגַּנּוֹת, ועושין הברזל והפחמין, ולא שאלו [=ביקשו] מן הציבור ולא קיבלו מהם כשנתנו להם".

[יח] "כל מי שאינו צריך ליטול [דהיינו מי שיש לו כוח לעבוד ולהתפרנס והוא מתעצל לעבוד, או שיש לו ממון ועינו צרה בממונו להוציאו לצרכיו, ובמלים אחרות, כל מי שאינו עני זקן ערירי וחלש או חולה ומיוסר] ומרמה את העם ונוטל – אינו מת מן הזקנה [אלא] עד שיצטרך לבריות, והרי הוא בכלל 'אָרוּר הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בָּאָדָם' [יר' יז, ה]. וכל מי שצריך ליטול ואינו יכול לחיות אלא-אם-כן נוטל, כגון זקן או חולה או בעלי-ייסורין [כלומר רק לעניים כאלה מותר ליטול], ומגיס דעתו ואינו נוטל – הרי זה שופך דמים ומתחייב בנפשו, ואין לו בצערו אלא עוונות וחטאות".

[יט] "וכל מי שצריך ליטול וציער עצמו, ודחק את השעה, וחיה חיי צער כדי שלא יטריח על הציבור – אינו מת מן הזקנה עד שיפרנס אחרים משלו, ועליו ועל כל-כיוצא-בו נאמר: 'בָּרוּךְ הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בַּיְיָ וְהָיָה יְיָ מִבְטַחוֹ' [יר' יז, ז]".

וכן פוסק רבנו בסוף הלכות זכייה ומתנה:

"הצדיקים הגמורים ואנשי מעשה לא יקבלו מתנה מאדם, אלא בוטחים בה' ברוך שמו, לא בנדיבים, והרי נאמר: 'וְשׁוֹנֵא מַתָּנֹת יִחְיֶה' [משׁ' טו, כז]".

ב. דברי רבנו המפורסמים בפירושו למשנה

נמשיך עתה בדברי רבנו המפורסמים בפירושו למשנה במסכת אבות (ד, ז):

"ר' צדוק אומר: לא תעשם עטרה להתגדל בהם, ולא קורדום לחפור בהם; כך היה הלל אומר: וּדְיִשְׁתַּמַּשׁ בְּתַגָּא – חָלַף, הא [הנה למדנו, כי] **כל הנהנה מדברי תורה נטל חייו מן העולם**".

וכֹה דברי רבנו בפירושו למשנה זו (עד סוף פרק זה):

"כבר חשבתי שלא לדבר בצוואה זו **מפני שהיא ברורה,** וגם מפני שאני יודע שדבריי בה לא ימצאו חן בעיני **רוב גדולי התורה ואולי אף כולם** [שהרי רובם ואולי אף כולם נוטלי שוחד ושוחרי שילומים ושלמונים], אבל אומר, ולא אשים לב ומבלי לחוש למי שקדם ולא לנמצאים.

דע, שזה [ר' צדוק] אמר: 'אל תעשה את התורה קרדום לחפור בָּהּ', כלומר אל תחשבנה כלי לפרנסה, ופירש ואמר: 'שכל הנהנה בעולם-הזה [מדברי תורה] הִכרית את נפשו מחיי העולם-הבא'. **והתעוורו בני האדם בלשון הזה הברור והשליכוהו אחרי גווּם,** ונתלו בפשטים שאינם מבינים אותם, ואני אבארם, וקבעו לעצמם זכויות על היחידים ועל הקהילות, **ועשו את השׂררות התורתיות [דיינות, רבנות וכו'] חוקי מוכסים,** והִשְׁגּוּ [=והִתעו] את בני האדם בהטעייה מוחלטת שזה חובה ושצריך לעזור לחכמים ולתלמידים ולאנשים שמתעסקים בתורה ותורתן אומנותן. **וכל זה טעות שאין לו יסוד בתורה ולא רגליים להישען עליהם כלל.**

כי כאשר נתבונן בעקבות החכמים ז"ל [חכמי המשנה והתלמוד], לא נמצא להם שגבו מבני אדם ולא קיבצו נדבות לישיבות המרוממות והמכובדות ולא לראשי הגלויות ולא לדיינין ולא למרביצי תורה, ולא לאחד מן הממונים, ולא לשאר אדם, אלא מצאנו את כולם, **יש מהם מי שהיה מצבו דחוק בתכלית** ויש שהיה עשיר גדול בתכלית, וחלילה לי מה' לומר שהם לא היו מתנדבים ולא נותנים צדקה, אלא אותו שמצבו דחוק אילו פשט ידו לקבל [צדקה] היו ממלאים לו את מקומו זהב ומרגליות, אבל לא עשה כן, **אלא נתעסק במלאכה שיתפרנס ממנה, אם ברווחה ואם בדוחק,** והיה בז למה שבידי בני אדם, **כיוון שהתורה מנעה אותו מכך.**

וכבר ידעת כי **הלל הזקן** היה חוטב במקצועו, חוטב עצים ולומד לפני שמעיה ואבטליון והוא בתכלית העניוּת, ומעלתו ידועה, ותלמידיו הם אשר נמשלו במשה ויהושע, וקטן שבתלמידיו רבן יוחנן בן זכאי, ולא יסתפק בן דעת שאילו הוא הסכים לבני אדם להיטיב לו כי אז לא היו מניחין לו לחטוב עצים [משמע בבירור מדברי רבנו, כי גם לאחר שנתפרסם והגיע למעלתו הרמה, הלל הזקן עדיין עבד למלאכתו בחטיבת עצים, אפילו לאחר שהיו לו תלמידים גדולים וחכמים!]; **וחנניה בן דוסא,** אשר מכריזין: כל העולם כולו אינו ניזון אלא בשביל חנניה בני, וחנניה בני דיו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת, ולא ביקש מבני אדם; **וקרנא,** דיין בכל ארץ ישראל, והוא היה שואב מים, וכשהיו בעלי הדין באין לפניו אומר להם: או שתתנו לי מי שישאב במקומי בזמן שאני עסוק עמכם, או שתתנו לי כדי מה שאני בטל מעבודתי ואדון לכם.

ולא היו ישראל שהיו בדורם של אלה וזולתם לא אכזריים ולא בלתי גומלי חסדים. ולא מצאנו חכם מן החכמים שמצבם דחוק מגנה את אנשי דורו על שלא הֵיטיבו לו, חלילה להם. אלא הם

עצמם [חכמי המשנה והתלמוד נוחי נפש] היו חסידים, **מאמיני האמת לשם האמת** [לא לשם ההבל, היוקרה המדומה, הממון והכבוד והשׂררה והתקציבים והמשכורות והפטוֹרים וההטבות והפנסיות והמענקים], מאמינים בה' ובתורת משה רבנו אשר בה ישיג האדם עולם הנצח, **ולא התירו לעצמם את זה** [כלומר, ראשי הגלויות, והדיינין, ומרביצי התורה, והממונים, לא התירו לעצמם ליהנות מכבוד תורה בשום פנים ואופן], והיו רואים בכך **חילול השם** בעיני ההמון, שיחשבו שהתורה מלאכה ככל המלאכות שמתפרנסים בהן ותזדלזל בעיניהם, ויהיה העושה כן 'כִּי דְבַר יְיָ בָּזָה [וְאֶת מִצְוָתוֹ הֵפַר **הִכָּרֵת תִּכָּרֵת** הַנֶּפֶשׁ הַהִוא עֲוֹנָהּ בָּהּ' (במ' טו, לא)].

וטעו אלו **המכחישים את האמת** ואת הלשונות הברורים [רוב בעלי המרדעות תופשֵׂי התורה בימינו ואולי אפילו כולם] ולוקחין ממון בני אדם ברצונם או בעל-כרחם במעשיות שמצאו בתלמוד על בני אדם בעלי מומין בגופן או זקנים באים בימים, עד שאינם יכולים לעשות מלאכה ואין להם שום דרך אלא לקבל, ומה יעשו, הימותו? זה לא חייבה תורה. ואתה מוצא את המעשה שלמדו ממנו באמרו: 'הָיְתָה כָּאֲנִיּוֹת סוֹחֵר מִמֶּרְחָק תָּבִיא לַחְמָהּ' [מש' לא, יד], שהוא בבעל מום שאינו יכול לעשות מלאכה. **אבל מי שיש לו יכולת אין למצוא בתורה לזה דרך.**

רב יוסף עליו השלום היה סבל קורות, ואומר: 'גדולה מלאכה שמחממת את בעליה', כלומר, שבזמן שיגעים איבריו [...] במשא הקורות הכבדים, היה מתחמם גופו בלי ספק, והיה שָׂבע-רצון בכך ושמח בו, ויש לו מנוחת-לב בחלקו במה שיש בו ממידת ההסתפקות.

וכבר שמעתי אותם הפתאים נתלים באמרם: 'הרוצה ליהנות ייהנה כאלישע ושלא ליהנות אל ייהנה כשמואל הרמתי', ואין זה דומה לזה כלל, ואין זה אצלי אלא הטעייה מן הלומד מזה [כלומר, מי שלומד מאלישע הנביא ע"ה שמותר לבעלי השׂררה ליהנות מכבוד תורה מתעה את הרבים], כיוון שהוא ברור ואינו מקום טעות [כלומר, לא מדובר בעניין שניתן להבינו לשני פנים או להסתפק בו, אלא בעניין חד-משמעי מובהק], **לפי שאלישע לא היה מקבל ממון מבני אדם קל וחומר שיגבה מהם ויקבע עליהם חיובים, חלילה לו מזה.** אלא היה מקבל הכיבוד בלבד, כגון אם מארחוֹ אדם בזמן שהוא נוסע בדרך, הרי הוא לן אצלו ואוכל אותו הלילה או אותו היום, והולך לעסקיו. ושמואל לא היה נכנס לבית שום אדם ולא אוכל מלחמו.

ועל כיוצא-בזה אמרו חכמים, כי תלמיד חכמים, אם רצה להתדמות לזה [=לשמואל] עד שלא ייכנס אצל שום אדם רשאי הוא בכך, וגם אם נתארח אצל איזה אדם **בשעת הדוחק** כשהוא נוסע בדרך וכיוצא-בזה [=כאלישע], רשאי הוא בכך – לפי שכבר הזהירו מלאכול שלא בעת הצורך, ואמרו: 'כל תלמיד חכמים המרבה סעודתו בכל מקום' וכו' [פסחים מט ע"א], ואמרו: 'כל סעודה שאינה של מצוה אסור לתלמיד חכמים ליהנות ממנה' [פסחים שם].

ולמה לי להאריך בעניין זה? הריני מזכיר את המעשה שנזכר ונתבאר בתלמוד, **והרוצה להתווכח ולהכחיש יעשה כרצונו.** מעשה באיש שהיה לו כרם והיו באים עליו גנבים, ובכל יום שהיה מבקרוֹ היה מוצא ענביו מתמעטים וחסֵרים, ולא היה לו ספק כי אחד מן הליסטים [=שודדים] כבר עשׂאוֹ מטרה [=עשה את הכרם שלו למטרה לגניבותיו], והיה מצטער על-כך כל משך תקופת הענבים, עד שֶׁבָּצַר ממנו מה שבצר ושטחוֹ עד שֶׁיָּבַשׁ ואסף את הצימוקים.

וְדֶרֶךְ בני אדם כאשר אוספים את הצימוקים נופלים מהם גרגרים, מן התאנים והצימוקים, ומותר לאכלם לפי שהם הֶפקֵר וכבר עזבוּם הבעלים מחמת מֵיעוטן.

באחד הימים, בא ר' טרפון במקרה לאותו הכרם, וישב ללקט מאותם הצימוקים שנפלו ואכלם, בא בעל הכרם וחשב שזה הוא שהיה גונבו כל השנה, ולא היה מכירוֹ אבל שמע את שמו [כלומר, בעל הכרם לא הכיר את ר' טרפון במראֵהו ורק שמע עליו וכפי שיתבאר בהמשך], ואז מיהר [בעל הכרם] אליו ונתגבר עליו [על ר' טרפון], ולקחוֹ ונתנוֹ בשׂק ורץ בו על גבו כדי להשליכו לנהר, וכאשר ראה ר' טרפון את עצמו אבוּד צעק: 'אוי לך טרפון שזה הורגך'.

וכאשר שמע כן בעל הכרם עזבוֹ וברח, בְּיָדְעוֹ שכבר חָטָא חֵטא גדול, והיה ר' טרפון כל שאר ימיו מצטער ודואֵב מאותו היום על מה שאירע לו, שהציל את עצמו בכבוד התורה, והוא היה עשיר, והיה יכול לומר לו: 'הַנִּיחֵנִי ואתן לך כך וכך דינרין', וייתן לו, ולא יודיעוֹ שהוא טרפון, ויציל עצמו בממונו ולא בתורה. אמרו [חכמים]: 'כל ימיו של אותו צדיק היה מצטער על דבר זה ואומר: **אוי לי שהשתמשתי בכתרה של תורה, שכל המשתמש בכתרה של תורה נעקר מן העולם**', ואמרו על זה [חכמים]: משום שר' טרפון עשיר גדול היה, והיה לו לפייסו בדמים.

ופתח רבנו הקדוש [=ר' יהודה הנשיא] ע"ה אוצרות [=מחסני] חיטים בשנת רעבון, ואמר: 'כל הרוצה לקבל מזונו יבוא ויקבל מזונו, ובתנאי שיהא תלמיד חכמים', בא ר' יונתן בן עמרם ועמד לפניו ולא היה מכירו, אמר לו: 'פרנסֵיני', אמר לו: 'באיזה גבוּל אתה בלימוד?', אמר לו: 'פרנסיני ככלב וכעורב', כלומר ואפילו לא למדתי, כי כמו שמפרנס ה' חיה טמאה ועוף טמא, כך פרנסיני, שאין עם-הארץ גרוע מהם.

נתן לו, ונתחרט [רבי יהודה הנשיא] אחר-כך על שֶׁפִּתָּהוּ [ר' יונתן בן עמרם] בדבריו, ואמר: 'אוי לי שנהנה עם-הארץ מנכסי'. אמרו לו אותם שסיפר להם את המאורע: 'שמא הוא יונתן בן עמרם תלמידך, שאינו רוצה ליהנות בכבוד תורה כל מה שאפשר לו, ואפילו על-ידי תחבולה?', חקרוּ ומצאוּ הדבר כָּך. **ושתי מעשיות אלו משתיקים כל מתווכח בעניין זה**".

ג. "עֵת לַעֲשׂוֹת לַיְיָ הֵפֵרוּ תּוֹרָתֶךָ"

למרות הדברים המפורשים של חז"ל ורבנו, רבים טענו וטוענים, שמשום "עֵת לַעֲשׂוֹת לַיְיָ הֵפֵרוּ תּוֹרָתֶךָ" מותר להפוך תורת-אלהים לקורדום-חוצבים! ובמלים אחרות, לפי דמיונם אי-אפשר בימינו לקיים את התורה מבלי לבטל ולמחוק כליל את ההלכות הללו של חז"ל ורבנו!

ואיני מצליח להבין, האם ההלכות הללו לא חריפות דיין כדי ללמדנו שאין שום דרך לבטל או למחוק אותן? ואיך כל התרצנים למיניהם לא שאלו את עצמם: מדוע חז"ל ורבנו לא הסתפקו באמירה שאסור ליהנות מדברי תורה? מדוע הם טרחו להוסיף ביטויים כל-כך חריפים?

וברור לי כשמש, שחז"ל ורבנו האריכו והרחיבו בעניינים הללו, כדי למנוע כל דרך וכל תירוץ וכל סברה אשר עלולה לטשטש ולקעקע את האיסור הזה, אשר הינו כתריס בפני הרס הדת וחילול-שם-שמים. לפיכך, לא יעלה על הדעת שכדי למנוע חילול השם, חז"ל או רבנו יתירו את הרצועה ויגרמו לחילול-שם-שמים עצום, שממנו הם הזהירו במלים חדות ומפורשות! כלומר,

לא יעלה על הדעת שחז"ל או רבנו יתירו לבזות את התורה, לכבות את מאור הדת, לגרום רעה לעם-ישראל, ולהיעקר מחיי העולם-הבא, אפילו כדי למנוע חילול-שם-שמים אמיתי.

כל-שכן וקל-וחומר בעניין שאין בו שום חילול-שם-שמים, דהיינו בעבודת האדם לפרנסתו, להיפך, מעלה גדולה היא שהאדם יעבוד במלאכה לפרנסתו ויאכל מיגיע כפיו. כלומר, אדרבה, חז"ל רוממו מאד את מעלת המלאכה, וכֹה דברי רבנו בהלכות תלמוד תורה (ג, יא):

"מעלה גדולה היא למי שהוא מתפרנס ממעשה ידיו, ומידת חסידים הראשונים היא [=חכמי המשנה והתלמוד], ובזה זוכה לכל כבוד וטובה שבעולם-הזה ולעולם-הבא, שנאמר: 'יְגִיעַ כַּפֶּיךָ כִּי תֹאכֵל אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ' [תה' קכח, ב] – אשריך בעולם-הזה, וטוב לך לעולם-הבא שכולו טוב [=המלאכה והפרנסה היא מן המעלות המובילות לאושר ולשמחה ולחיי העולם-הבא!]".

ובמלים אחרות, איך יעלה על הדעת להפוך את המלאכה לחילול-שם-שמים?! ואפילו קאפח השׂכיר מודה שאין שום חילול-שם-שמים בעשיית מלאכה, וזה לשונו שם (עמ' רפ): "אלא שיהירות הדורות יצרה על עשיית המלאכה מושגים מעֻוותים לדעת רבנו". ואין זו רק דעת רבנו, אלא דעת חז"ל ורבנו, ודעת התורה וכל הנביאים והחסידים ממשה רבנו ע"ה ועד ימינו.

נמצא אפוא, שחז"ל ורבנו אסרו ליהנות מדברי תורה בלשונות חדים ונוקבים, ועשו כל אשר לאל ידם כדי לחסום ולסתום כל פתח ופרצה דחוקה שדרכה יוכלו לחדור רודפי הבצע ושוחרי השילומים, ובה יתירו לעצמם ולאחרים ליהנות מדברי תורה; וכולי האי ועדיין רבו מאד ההוזים והתירוצים, ואפילו קאפח השׂכיר הממורדע תמה עליהם: "ובשאדם מתבונן באותן הראיות [...] יש מהן שאדם עומד ומשתאה, האם באמת חשב בעל הראיה למה שהוא כתב?".

אולם, בשל משׂכורות השחיתות וטובות ההנאה כל כומרי הדת נתעוורו מן האמת, כולל קאפח, שבהלכות תלמוד תורה (פרק ג) טען, שתירוצו של קארו, שהתיר לקחת כסף על לימוד תורה משום "עֵת לַעֲשׂוֹת לַיְיָ הֵפֵרוּ תּוֹרָתֶךָ", הוא תירוץ שהיה עשוי להתקבל על ליבו של רבנו!

אולם, התירוץ: "עֵת לַעֲשׂוֹת לַיְיָ הֵפֵרוּ תּוֹרָתֶךָ" הינו הטעיה גדולה מאד, שהרי אלה שמנופפים בו, לא רק שהם מצדיקים בתעתועיהם לקחת כסף בעבור לימוד והנאה מדברי-תורה, הם גם מחדירים לנו את ההשקפה שמדובר **במצוה רבה!** שהרי הם תולים את הֵיתרם בפסוק: "עֵת לַעֲשׂוֹת לַיְיָ"! כאילו הם עושים זאת למען ה' יתעלה! ובמלים אחרות, כאילו הם עושים מצוה גדולה ורבה וטובה מיוחדת לה' יתברך במה שהם לוקחים כסף בעבור דברי תורה, שהרי הם עושים "למען" ה' יתעלה! וברור שלדעת חז"ל ורבנו זהו עיוות וסילוף חמור מאד, ואיך עלה על דעתם לחלל-שם-שמים ועוד להחציף ולהרשיע ולתעתע ולקרוא לזאת קידוש-שם-שמים?

ויתרה מזאת, לפי דמיונם, לא רק שהם מקדשים-שם-שמים ועושים טובה גדולה למען ה' יתעלה, הם אף נלחמים בשונאי ה' ומקיימים מצוה גדולה ורבה של מלחמה ברשעים – "הֲלוֹא מְשַׂנְאֶיךָ יְיָ אֶשְׂנָא וּבִתְקוֹמְמֶיךָ אֶתְקוֹטָט" (תה' קלט), שהרי תירוצם ללקיחת הכסף הוא משום ש"הֵפֵרוּ תּוֹרָתֶךָ"! כלומר, בלקיחת הכסף וטובות ההנאה הם כביכול נלחמים מלחמת-קודש בכופרים שמפירים את תורת ה' צבאות, עד-כדי-כך האוכלין מן התורה תעו והִתעו אותנו!

ד. ביאורו של רבנו לפסוק "עֵת לַעֲשׂוֹת" וכו'

פסוק זה שמקורו בתהלים מופיע במשנה מסכת ברכות (ט, ז), וכֹה דברי חכמים:

"ואומר: 'אַל תָּבוּז כִּי זָקְנָה אִמֶּךָ' [מש' כג, כב], ואומר: 'עֵת לַעֲשׂוֹת לַיי הֵפֵרוּ תּוֹרָתֶךָ' [תה' קיט, קכו], ר' נתן אומר: הפרו תורתך עת לעשות לה'".

ושם פירש רבנו וכֹה דבריו:

"בא [ר' נתן] ללמֵּד שלא להקל בתקנות חכמים אף-על-פי שנתיישנו וְרַחַק זמן אותה התקנה, ועל-זה הזהיר שלמה במשל זה. ואחר-כך הביא ראיה שהעובר על אותן התקנות חייב עונש וייסורים לפי שהפר תורה, וזה הוא עניין אמרו: 'הפרו תורתך עת לעשות ליי' [=כך אמר ר' נתן]. אבל מי שמניח הכתוב כמו שהוא [התנא הראשון] ומבארו ואומר: 'עֵת לַעֲשׂוֹת לַיי הֵפֵרוּ תּוֹרָתֶךָ', יאמר, שכשנגזרת עת עונש ונקמה יבואו סיבות לבני אדם שיפרו תורה כדי שתחול עליהם הגזרה כשהם חייבים, ועניין זה ארוך ורחוק מאד, עמוק-עמוק מי ימצאנו" וכו'.

נמצא, שחכמי המשנה ע"ה פירשו את הפסוק הנדון בשני אופנים: או שמדובר באזהרה על שמירת תקנות חכמים, או שמדובר בתיאור ענייני שכר ועונש עמוקים ונשׂגבים מאד-מאד.

אמנם, בתשובתו המפורסמת של רבנו בעניין תפילה אחת, מצאנו שמותר לבטל דברי תורה כדי למנוע חילול השם, וכֹה דברי רבנו בתשובתו הנדונה (בתרגום קאפח, אהבה, עמ' קצז):

"בתפילת שחרית ומוסף בשבתות ובמועדים, דווקא מחמת ריבוי בני אדם אני עושה אותם תפילה אחת [...] כי מי שאינו בקי יֵצֵא בשמיעת התפילה, והבקי יתפלל לעצמו עם שליח הציבור מילה במילה. ומה שהביאני לעשות כן הוא, שכל בני אדם בעת תפילת שליח הציבור, אינם שמים לב למה שהוא אומר, אלא משׂוחחים ויוצאים [מבית-הכנסת] והוא [=שליח הציבור] מברך כמעט ברכה לבטלה, כיוון שאין [איש] מאזין להם [...] **ואנחנו אומרים באיסורי תורה: 'עֵת לַעֲשׂוֹת לַיי הֵפֵרוּ תּוֹרָתֶךָ' [תה' קיט, קכו], כל-שכן בתקנת התפילה, ויש בזה הסרת חילול השם** שחושבים עלינו שהתפילה אצלנו שחוק ולעג".

נמצא, שמותר לדעת רבנו לגבור אפילו על הלכה דאורייתא כדי להסיר חילול השם, אך באמור, ברור שלא יעלה על הדעת, שידחו ויבטלו הלכה שנועדה למנוע חילול השם והרס הדת!

ואולי יתרה מזאת, הנה מצאנו שרבנו היה מודע להיתר של "עת לעשות" וכו', ואף-על-פי-כן הוא לא התיר ליהנות מדברי תורה, וקשה מאד להניח שהימים הקשים של הרדיפות בספרד, וכן התקופות הקשות שהיו בימיו בארץ-ישראל ובארץ-מצרים, לא היו קשות דיין כדי להתיר ליהנות מדברי תורה. וימינו, תודה לאל, הם ימי מלכות נסיכות ורוזנות לעומת ימי קדם.

ורק מי שנתעוור מן השוחד והתאוות יעז לסמוך על ההיתר הזה ואף יחציף ויתעתע שגם **חז"ל ורבנו** היו מסכימים לחלל-שם-שמים. ברור אפוא, שדבריהם הנוקבים של חז"ל ורבנו נועדו בדיוק לכומרים השכירים: כדי שלא לפתוח פתח לחטָאים אוהבי השוחד ורודפי השלמונים, להתיר לעצמם **באיזה אופן שיהיה** ליהנות מדברי תורה ומשׂררות הכמורה למיניהן.

נמצא, שאין שום מקום לתירוציהם של רודפי הבצע והתאוות למיניהם, שהרי חכמי התלמוד האריכו בתוכחות חמורות כנגד רודפי הבצע למיניהם אשר משתמשים בכתרה של תורה. כלומר, אין זו הלכה רגילה שאולי ניתן לעקם כאשר לא נוח, אלא זו הלכה יסודית מאד אשר נוגעת **בלב-ליבה המוסרי של דת משה!** האם ניתן להקל בעניינים אלה לאחר שחכמים נקטו בהם בלשונות כל-כך חריפים? כגון ש"נוטל חייו מן העולם"? ו"ארור לוקח שוחד"? ו"מכרית את נפשו מחיי העולם-הבא"? היש אִיּוּם נורא ומחריד יותר מייסורי הכָּרֵת הנצחיים?!

לאחר הדברים האלה, האם נותר פתח להקל באיסור חמור זה? וכל מי שטוען שמשום "עֵת לַעֲשׂוֹת לַיְיָ הֵפֵרוּ תּוֹרָתֶךָ" (תה' קיט, קכו) ניתן לבטל את האיסור הזה, נמנה על **מְפֵרֵי התורה** שנזכרו בכתוב זה עצמו, ומכרית את נפשו מחיי העולם-הבא. ואין לי ספק, שכבר בימי חכמי המשנה והתלמוד היו כל התירוצים הפרו-נוצריים הלולייניים שיש בימינו, ואף-על-פי-כן, חכמי המשנה והתלמוד לא הכשירו את השרץ ולא פתחו שום פתח להקל, כי הבינו שחילול יסוד טהור זה גורם להשחתת תורת משה, ולהפיכתה לתורה טמאה פרו-אלילית ופרו-נוצרית.

"יֵשׁ דָּבָר שֶׁיֹּאמַר רְאֵה זֶה חָדָשׁ הוּא, כְּבָר הָיָה לְעֹלָמִים אֲשֶׁר הָיָה מִלְּפָנֵנוּ" (קה' א, י). ובעניין זה הרחבתי במאמר: "עת לעשות לה' הפרו תורתיך", וכן בסדרת מאמרים על קארו הקראי ועל תירוציו להלכות תלמוד תורה פרק ג שראינו לעיל: "קארו – מגדולי מחללי-שם-שמים".

ה. הניתן לקדש-שם-שמים בחילולו?

כאמור, בהלכות תלמוד תורה פרק ג, קאפח טען שכל תירוצי גדולי האסלה לדורותיהם שהתירו ליהנות מכבוד תורה הם תירוצים הזויים לחלוטין! והוא אף תמה איך בכלל חשבו שפלפוליהם הלולייניים עשויים להיחשב אצל הנבונים לראיות אמיתיות, מפני שכל נבון יזהה שכולן אינן אלא דחיות שווא. ברם, קאפח תעתע בהמשך דבריו: הוא סירב להרים על נס את דרך האמת וסירב לומר שאסור ליהנות מכבוד תורה **באופן מוחלט וחד משמעי.** אדרבה, קאפח פרץ פרצה גדולה בדרך האמת, באמרוֹ שתירוצו של קארו הקראי, שהתיר לקחת כסף בעבור לימוד התורה משום "עֵת לַעֲשׂוֹת לַיְיָ הֵפֵרוּ תּוֹרָתֶךָ", הוא תירוץ שהיה עשוי להתקבל על ליבו של רבנו.

ובמלים אחרות, קאפח בתעתועו הזה מחק לחלוטין את האיסור ליהנות מכבוד תורה!

והנה לכם דוגמה לצביעותו ולהתחסדותו של קאפח, מצד אחד הוא מתייהר לסתור את כל פירושיהם של רודפי הבצע כדי לרומם את שמו וכבודו, אך בשורה התחתונה הוא מתיר ליהנות מדברי תורה באופן הרבה יותר מסוכן: שהרי הם בסכלותם הביאו טעמים הזויים להתיר ליהנות מכבוד תורה, תירוצים שקל מאד לנתצם; והוא, במקומם, החדיר תירוץ מתעתע ביותר, כאילו ההנאה מדברי תורה היא מצוה, כאילו מי שמחלל-שם-שמים מקדש-שם-שמים! ולכן תירוצו הזה כל-כך קשה ומסוכן, מפני שהוא עוקר את חומרת ההנאה מדברי תורה והופך אותה מחילול-שם-שמים לקידוש-שם-שמים. וזו צביעות ונוכלות גדולה אשר מעידה גם על שחץ.

ולמה דומה השׂכיר הלז במעשהו זה? דהיינו בטענה שמותר לחלל-שם-שמים כדי לקדש-שם-שמים? ובכן דומה הוא לשאול אשר חמל על מיטב הצאן והבקר כדי לזבוח לה'-אלהים-אמת!

והנה לפניכם תוכחתו של שמואל הנביא ע"ה לשאול, לאחר ששאול מרד בדבר ה' ולא החרים את אגג מלך עמלק ואת מיטב הצאן והבקר כדי "לקדש-שם-שמים" (ש"א טו, יט–כו):

"וְלָמָּה לֹא שָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְיָ **וַתַּעַט אֶל הַשָּׁלָל** וַתַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְיָ. וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל שְׁמוּאֵל: אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי בְּקוֹל יְיָ וָאֵלֵךְ בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר שְׁלָחַנִי יְיָ, וָאָבִיא אֶת אֲגַג מֶלֶךְ עֲמָלֵק וְאֶת עֲמָלֵק הֶחֱרַמְתִּי. **וַיִּקַּח הָעָם מֵהַשָּׁלָל צֹאן וּבָקָר רֵאשִׁית הַחֵרֶם לִזְבֹּחַ לַייָ אֱלֹהֶיךָ בַּגִּלְגָּל [=שאול טוען שמטרתו בחילול-שם-שמים היא לקדש-שם-שמים!]** וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל: הַחֵפֶץ לַייָ בְּעֹלוֹת וּזְבָחִים כִּשְׁמֹעַ בְּקוֹל יְיָ? הִנֵּה שְׁמֹעַ – מִזֶּבַח טוֹב, לְהַקְשִׁיב – מֵחֶלֶב אֵילִים! כִּי חַטַּאת קֶסֶם מָרִי וְאָוֶן וּתְרָפִים הַפְצַר, יַעַן מָאַסְתָּ אֶת דְּבַר יְיָ וַיִּמְאָסְךָ מִמֶּלֶךְ. וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל שְׁמוּאֵל: חָטָאתִי, כִּי עָבַרְתִּי אֶת פִּי יְיָ וְאֶת דְּבָרֶיךָ, כִּי יָרֵאתִי אֶת הָעָם וָאֶשְׁמַע בְּקוֹלָם. וְעַתָּה שָׂא נָא אֶת חַטָּאתִי וְשׁוּב עִמִּי וְאֶשְׁתַּחֲוֶה לַייָ [שאול קיבל את התוכחה הקשה, ואף שהיה מלך הוא הודה על האמת]. וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל שָׁאוּל: לֹא אָשׁוּב עִמָּךְ כִּי מָאַסְתָּה אֶת דְּבַר יְיָ וַיִּמְאָסְךָ יְיָ מִהְיוֹת מֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל".

יתר-על-כן, במה שקאפח סתר את דברי קודמיו בעניין זה, הוא מתעתע ומציג לראווה את טלפיו כאומר: טהור אני! שהרי הוא סתר את כל תירוציהם המהובלים של קודמיו, ובזה הוא התעה אותנו שהוא חרד לכבוד תורה וחרד לכבוד שמים... ובדרך זו הוא הכשיר את הקרקע להחדרת תירוצו, ולהתיר להפוך תורת-אלהים לקורדום-חוצבים, שהרי אם קאפח "הנאמן", שסתר את כל תירוצי השוטים למיניהם, בסופו-של-דבר קובע שמותר ואף מצוה ליהנות מדברי תורה – מי לא ישמע לזה? ודי בזה כדי להרוס את דתנו וכדי לזהם אותה באופן שאין ממנו תקומה.

ואסיים פרק זה בדברי רבנו בפירושו למשנה מסכת נדרים (ד, ג), וכֹה דבריו:

"ואני תמה על אנשים גדולים [בעיני ההמון] **שעיוורה אותם התאווה** והכחישו את האמת, והנהיגו לעצמם הקצבות [=תקציבים ממוסדים] בעד המשפטים [=פסיקת דין בבתי-הדין] והלימוד [=לימוד התורה], ונתלו בראיות קלושות. ונדבר בעניין זה במקומו במסכת אבות".

רבנו מלמד, **שעיוורון התאוות הבהמיות,** הוא זה שגרם לכך שבימיו תעתעו והכחישו את האמת בעניין זה, ואותה הסיבה עומדת בעינה, והיא גם הסיבה לכך שבימינו מוסיפים להכחיש את האמת, עד שכאמור, אומרים **שמותר ואף מצוה ואף קידוש-שם-שמים לחלל-שם-שמים!** כלומר, מצוה לחלל-שם-שמים כדי שהתורה לא תישכח – ואיך יעלה על הדעת להתיר לחלל-שם-שמים, לבזות את התורה, לכבות את מאור הדת, וליטול את חיינו מן העולם-הזה – רק בשל חוסר ביטחוננו בה' יתעלה שהתורה תישכח? איזו מן כפירה זאת? והלא כבר הבטיח לנו ה' יתעלה בספר דברים (לא, כא): "כִּי לֹא תִשָּׁכַח מִפִּי זַרְעוֹ"! אלא, ההיפך הגמור, דווקא דרכם הפרו-הנוצרית הבהמית היא זו שמחריבה את דרך האמת, דווקא היא זו אשר מעוותת את דתנו והופכת את תורתנו לתורה פרו-נוצרית מסואבת מזוהמת ובהמית, דווקא שיטתם היא זו אשר הביאה על עמֵנו את המינות ואלף אלפי המיתות המשונות באירופה הטמאה, דווקא שיטתם היא זו אשר תנציח את ריחוקנו מדרך האמת ותפילנו לתהומות הסבלות ורדיפת הבצע.

נזכיר, שבתימן לא נהגו אבותינו ליהנות בשום פנים ואופן מלימוד תורה, והדיינים והרבנים לא היו מקבלים שכר מן הציבור, אלא, כל אחד ואחד עסק במלאכה המפרנסת. והנה הוכחה

וראיה לכך, שגם ללא נטילת ממון בעבור התורה – התורה ממשיכה להתקיים. אך במקום שנטלו ממון ונהנו מכבוד תורה – יצרו דת חדשה פרו-נוצרית וערכו רפורמות קשות בדת משה, עד שדת משה חדלה כמעט להתקיים, והקב"ה היכה את ארץ אדום במכה איומה ונוראה.

ו. תעתועו של רש"י

בשמות (טז, לב) נאמר כך: "וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ מְלֹא הָעֹמֶר מִמֶּנּוּ לְמִשְׁמֶרֶת לְדֹרֹתֵיכֶם לְמַעַן יִרְאוּ אֶת הַלֶּחֶם אֲשֶׁר הֶאֱכַלְתִּי אֶתְכֶם בַּמִּדְבָּר בְּהוֹצִיאִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם".

ושם פירש רש"י: "לְדֹרֹתֵיכֶם – בימי ירמיהו, כשהיה ירמיהו מוכיחם: למה אין אתם עוסקים בתורה? והם אומרים: נניח מלאכתנו ונעסוק בתורה? מהיכן נתפרנס? הוציא להם צנצנת המן ואמר להם: 'הַדּוֹר אַתֶּם רְאוּ דְּבַר יְיָ' [יר' ב, לא], 'שמעו' לא נאמר אלא 'רְאוּ', בזה נתפרנסו אבותיכם, הרבה שלוחין יש לו למקום להכין מזון ליראיו".

המקור שאותו סילף רש"י הפעם הוא המכילתא דרי"ש, ואסביר: מסקנתו של רש"י מן המדרש היא: ש"הרבה שלוחין יש לו למקום להכין מזון ליראיו", ובמלים אחרות, מי שעוסק בתורה אין לו צורך לעבוד ולעמול, אלא ישליך את יהבו על זולתו ויתפרנס ממתנות ומכספי הצדקה.

ברם, מסקנתו זו של רש"י כלל לא נאמרה במכילתא, והנה היא לפניכם (מסכתא דויסע, ה):

"בשעה שאמר ירמיה לישראל: מפני מה אין אתם עוסקין בתורה? אמרו לו: במה נתפרנס? באותה שעה הוציא להם צלוחית של מן ואמר להם: 'הַדּוֹר אַתֶּם רְאוּ דְּבַר יְיָ' וגו' [יר' ב, לא] אבותיכם שהיו עוסקין בתורה ראו במה נתפרנסו, אף אתם, אם תעסקו בתורה הקדוש-ברוך-הוא יפרנסכם מזה".

ואם תוסיפו ותקשו ומה אפוא המדרש מבקש ללמד? ובכן, לא לחינם נזכר במדרש דווקא הַמָּן, כדי לרמוז לכך שמי שיעסוק בתורה הקב"ה יזמֵן לו את פרנסתו בקלות ובריווח, שהרי גם הַמָּן שניתן לעם-ישראל, היה צורך **לצאת החוצה** לשדות וללקט אותו, ולכן הוא משל לפרנסת האדם, שהאדם צריך **לצאת מביתו** כדי להביא טרף לביתו – אלא שהַמָּן היה מצוי בשפע, וזאת גם הכוונה של המדרש, שהפרנסה תהיה מצויה בריווח ובשפע, כמו לקיטת הַמָּן בשדות.

ורבים בימינו טוענים את אותן הטענות, דהיינו שאין להם זמן לעסוק בתורה מפני שהם טרודים בפרנסה, ובכן, להם נועד המדרש הזה, שהוא מעין הבטחה לעם-ישראל, שלא יחששו לקצץ בשעות מלאכתם כדי לפנות זמן ללימוד תורת האמת, מפני שה' ייתן להם ברכה בפרנסתם. כמו כן, מי שמקדש את עצמו, ממילא צרכי החומר והמותרות נאפסים בעיניו והיו כלא היו.

ז. הנהג בהן מנהג דרך ארץ

הבה נעיין יחדיו בדברי חכמים במסכת ברכות (לה ע"ב), בחמש הפְּסקות לקמן:

"תנו רבנן: 'וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ' [דב' יא, יד] מה תלמוד לומר? לפי שנאמר: 'לֹא יָמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ' [יהו' א, ח] יכול דברים ככתבן? [כלומר, יכול להיות שהאדם ילמד תורה ללא מלאכה

ופרנסה?] תלמוד לומר: 'וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ', הנהג בהן [בדברי תורה] מנהג דרך ארץ [כלומר, שאסור לאדם להזניח את מלאכתו ופרנסתו] – דברי ר' ישמעאל.

רשב"י אומר: אפשר אדם חורש בשעת חרישה, וזורע בשעת זריעה, וקוצר בשעת קצירה, ודש בשעת דישה, וזורה בשעת הרוח, תורה מה תהא עליה? אלא, בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית על-ידי אחרים, שנאמר: 'וְעָמְדוּ זָרִים וְרָעוּ צֹאנְכֶם' וגו' [יש' סא, ה], ובזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית על-ידי עצמן, שנאמר: 'וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ', ולא עוד אלא שמלאכת אחרים נעשית על ידן, שנאמר: 'וְעָבַדְתָּ אֶת אֹיְבֶיךָ' וגו' [דב' כח, מח].

אמר אביי: הרבה עשו כרבי ישמעאל ועלתה בידן, כר' שמעון בן יוחי ולא עלתה בידן.

אמר ליה רבא לרבנן: במטותא מינייכו ביומי ניסן וביומי תשרי לא תתחזו קמאי [בימי ניסן ותשרי לא תראו את פניכם בבית-המדרש] כי היכי דלא תטרדו במזונייכו כולה שתא [כדי שלא תהיו טרודים במזונכם במשך השנה].

אמר רבה בר-בר חנה אמר רבי יוחנן משום ר' יהודה בן אלעאי: בֹּא וראה מה בין דורות ראשונים לדורות אחרונים: דורות ראשונים שעשו תורתן קבע ומלאכתן עראי – זה וזה נתקיים בידן, דורות אחרונים שעשו מלאכתן קבע ותורתן עראי – זה וזה לא נתקיים בידן".

הראינו לדעת, כי מסקנת הגמרא לעיל היא שדרכו של ר' ישמעאל היא הדרך הנכונה, דהיינו לשלב בין חיי המעשה לחיי הרוח, ואילו דרכו של בר-יוחי, לזנוח את חיי המעשה אינה דרך טובה ורבים נכשלו בה. זאת ועוד, גם בדבריו של בר-יוחי אין ראיה לכך שמותר ליהנות מדברי תורה, אלא הם נועדו ללמד שעל האדם להסתפק במועט (לחם צר ומים לחץ) עד שהוא כמעט ולא יזדקק לפרנסה. ודרך זו קשה מאד, כי רק מעטים מסוגלים לשמוח בחיי עוני ודוחק.

ח. "יוֹרוּ מִשְׁפָּטֶיךָ לְיַעֲקֹב וְתוֹרָתְךָ לְיִשְׂרָאֵל"

יש כסילים ארורים אשר החליטו לזייף את הלכות שמיטה ויובל (יג, ח–יג) ולטעון שרבנו מתיר בהן ליהנות מדברי תורה, הבה נעיין אפוא בהלכות שם, בשלוש הפִּסקות הבאות:

"כל שבט לוי מוזהרין שלא ינחלו בארץ כנען, וכן הן מוזהרין שלא יטלו חלק בביזה בשעה שכובשין את הערים, שנאמר: 'לֹא יִהְיֶה לַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם כָּל שֵׁבֶט לֵוִי חֵלֶק וְנַחֲלָה עִם יִשְׂרָאֵל' [דב' יח, א], 'חֵלֶק' – בביזה, 'וְנַחֲלָה' – בארץ. וכן הוא אומר: 'בְּאַרְצָם לֹא תִנְחָל וְחֵלֶק לֹא יִהְיֶה לְךָ בְּתוֹכָם' [במ' יח, כ], ['וְחֵלֶק לֹא יִהְיֶה לְךָ'] – בביזה. ובן לוי או כהן שנטל חלק בביזה לוקה, ואם נטל נחלה בארץ מעבירין אותה ממנו [...]

ולמה לא זכה לוי בנחלת ארץ-ישראל וּבְבִזָּתָהּ עם אחיו? **מפני שהובדל לעבוד את ה' ולשרתו ולהורות דרכיו הישרים ומשפטיו הצדיקים לרבים, שנאמר: 'יוֹרוּ מִשְׁפָּטֶיךָ לְיַעֲקֹב וְתוֹרָתְךָ לְיִשְׂרָאֵל' [דב' לג, י].** ולפיכך הובדלו מדרכי העולם. לא עורכין מלחמה כשאר ישראל, ולא נוחלין, ולא זוכין לעצמן בבוח גופן, אלא הם חיל השם, שנאמר: 'בָּרֵךְ יְיָ חֵילוֹ' [שם, יא]. והוא ברוך הוא זוכה [=מְזַכֶּה, מעניק] להם, שנאמר: 'אֲנִי חֶלְקְךָ וְנַחֲלָתְךָ' [במ' יח, כ].

ולא שבט לוי בלבד, **אלא כל איש ואיש מכל באי העולם** אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להיבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעבדו לדעת את ה', והלך ישר כמו שעשהו האלהים ופרק מעל צווארו עול החשבונות הרבים אשר ביקשו בני האדם – הרי זה נתקדש קודש-קדשים, ויהיה חלקו ונחלתו לעולם-ולעולמי-עולמים, **ויַזֶּה [=ויעניק] לו בעולם-הזה דבר המספיק לו כמו שזיכה לכהנים ללוויים.** הרי דוד אומר: 'יְיָ מְנָת חֶלְקִי וְכוֹסִי אַתָּה תּוֹמִיךְ גּוֹרָלִי' [תה' טז, ה]".

האמנם ניתן ללמוד מכאן שמותר לשבט לוי ליטול כסף בעבור לימוד התורה?

ובכן, על הלכה האחרונה לעיל, אשר עוסקת ב"כל איש ואיש מכל באי העולם" וכו', צאצאי המינים נשענים כדי ללכת בשרירות לבם. כלומר, ממנה הם מסיקים שמותר לדעת רבנו לשבט לוי ולכל מורֵי ההוראה בעם-ישראל ליהנות מדברי תורה. ברם, נשים לב שההלכה הזו עוסקת בגויים וביהודים כאחד! כלומר, היא לא נועדה ללמד מאומה על לימוד התורה! אלא, תכליתה ללמד **שכל אחד מבאי העולם** אשר יבקש לידע את ה' ולעבדו באמת ובלבב שלם, הקב"ה ירומם ויקדֵּש אותו להיות חלקו ונחלתו, וייתן לו את כל צרכיו המספיקים לו (כמו שהוא נותן לכהנים וללווים בשעה שיש מלכות לישראל), כדי שיוכל לעבוד ולידע את בוראו.

נמצא אפוא, שכלל לא מדובר בהלכה לעיל על מלמדי התורה, אלא ב"כל איש ואיש מכל באי העולם", וכדברי קאפח שם: "והאם לכל באי העולם יש תורה?", והלא אסור לגוי ללמוד תורה! לפיכך, אין ספק אפוא שמדובר בהלכה זו באנשי **המדע והפילוסופיה** יודעי ומייחדי ה' באמת, יחידי הסגולה מקרב ישראל או מקרב הגויים "אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו" וכו'.

ובמלים אחרות, ההלכה הזו נועדה ללמד, שלכל אחד יש חלק ונחלה בה' יתעלה, אם רק יתנער מהבלי העולם, ויקדיש את עצמו לידיעת ה' דהיינו ללימוד המדעים המכשירים והמובילים להכיר את בוראו, ולאחר מכן אף יעמיק בלימוד המחשבה-הפילוסופיה שהוא השער לייחודו. ולכן רבנו מדגיש בהלכה: איש "אשר נדבה רוחו אותו והבינו **מדעו** להיבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעבדו **לדעת** את השם" – פעמיים רבנו מדגיש שמדובר באדם **שיודע** את ה', אדם שבוחר להקדיש את עצמו ללימוד המדעים והפילוסופיה מתוך מטרה לידע את בוראו.

קצרו של דבר, כוונת רבנו בהלכה לעיל, שה' ישלח לאותו יחיד סגולה שמבקש לידע את ה' באמת ובלבב שלם, גוי או יהודי, פרנסה שיש בה ברכה בזמן קצר, כך שיישאר לו זמן פנוי להשׂכיל. ולכן נאמר בהלכה שה' הוא זה שיזכה לו, ורעיון זה הודגש בפסוק שהובא מתהילים: "יְיָ מְנָת חֶלְקִי וְכוֹסִי אַתָּה תּוֹמִיךְ גּוֹרָלִי", דהיינו הקב"ה הוא זה שישגיח על גורלו ומהלך חייו של אותו יחיד סגולה נדיר ומיוחד וייתן לו באופן מכובד, ולא בדרך מבזה של תביעת קצבאות ותקציבים מקופות צדקה או מהקופה הציבורית, דרך ארורה שיש בה עוון חילול-שם-שמים.

זאת ועוד, מההלכות לעיל יש הטוענים ששכרם של שבט לוי בתרומות ובמעשרות הוא על הוראת התורה והמשפט לעם-ישראל, ולומדים זאת מדברי רבנו בהלכות לעיל: "מפני שהובדל לעבוד את ה' ולשרתו ולהורות דרכיו הישרים ומשפטיו הצדיקים לרבים" וכו'. ברם, רבנו התכוון להסביר מדוע הם אינם נוחלים ואין להם חלק בביזה, והתורה אף אומרת במפורש, שהתרומות והמעשרות ניתנו לשבט לוי אך ורק בעבור שירותם בבית-המקדש! ובזה נעסוק בפרק הבא.

ט. "חֵלֶף עֲבֹדָתְכֶם בְּאֹהֶל מוֹעֵד"

כאמור, יש הטוענים שכומרי הדת השכירים בימינו הם תחליפיהם של הכהנים והלווים בזמן שבית-המקדש היה קיים, ולכן, כמו שהכהנים והלויים זכו למתנות כהונה ולוויה, כך יש לממן את מלמדי התורה מהקופה הציבורית. ברם, אם מלמדי התורה הם אכן כמו הכהנים והלווים, מדוע חז"ל ורבנו אסרו באיומים חמורים מאד ליהנות מדברי תורה? וזאת למרות שהם חיו בגלות בתנאֵי דוחק קשים מאד! אין זה אלא עוד תירוץ מתעתע מבית המינים וצאצאיהם.

ואסביר: לא בעבור לימוד התורה ה' יתעלה קבע שיש להעניק לשבט לוי תרומות ומעשרות, אלא בעבור שירותם בבית-המקדש. כמו כן, בל נשכח שהכהנים והלווים לא נוחלים בארץ-ישראל ואף נאסר עליהם ליטול חלק בביזה, וכדברי רבנו לעיל: "ובן לוי או כהן שנטל חלק בביזה לוקה, ואם נטל נחלה בארץ מעבירין אותה ממנו". כלומר, אף שהתורה זיכתה אותם במתנות בעבור שירותם בבית-המקדש, הם לא מקבלים נחלה בארץ-ישראל ואף נאסרה עליהם הביזה באזהרת לאו, וכל זאת בגלל שהם כבר מקבלים מתנות כהונה ומעשרות בעבור שירותם.

"לֹא יִהְיֶה לַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם כָּל שֵׁבֶט לֵוִי חֵלֶק וְנַחֲלָה עִם יִשְׂרָאֵל, אִשֵּׁי יְיָ וְנַחֲלָתוֹ יֹאכֵלוּן, וְנַחֲלָה לֹא יִהְיֶה לוֹ בְּקֶרֶב אֶחָיו יְיָ הוּא נַחֲלָתוֹ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לוֹ" (דב' יח, א–ב). ברם, האם מלמדי או לומדי התורה בימינו אינם נוחלים בארץ-ישראל? האם הם מוותרים על איזו זכות בנכסים? וגדולה מכולן, כאמור, התורה אומרת במפורש שהתרומות והמעשרות ניתנים ללוויים כשכר בעבור עבודתם בבית-המקדש ולא בעבור לימוד והוראת התורה לעם-ישראל, וכך נאמר בתורה:

"וְלִבְנֵי לֵוִי הִנֵּה נָתַתִּי כָּל מַעֲשֵׂר בְּיִשְׂרָאֵל לְנַחֲלָה **חֵלֶף עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר הֵם עֹבְדִים אֶת עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד** [...] וְעָבַד הַלֵּוִי הוּא אֶת עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד [...] וּבְתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחֲלוּ נַחֲלָה. כִּי אֶת מַעְשַׂר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָרִימוּ לַיְיָ תְּרוּמָה נָתַתִּי לַלְוִיִּם לְנַחֲלָה עַל כֵּן אָמַרְתִּי לָהֶם בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחֲלוּ נַחֲלָה [...] וַאֲכַלְתֶּם אֹתוֹ בְּכָל מָקוֹם אַתֶּם וּבֵיתְכֶם **כִּי שָׂכָר הוּא לָכֶם חֵלֶף עֲבֹדַתְכֶם בְּאֹהֶל מוֹעֵד**" (במ' יח, כא–לא).

מפסוקים אלה עולות שתי מסקנות חשובות: **1)** שכר המעשרות ניתן ללוויים בעבור עבודתם באוהל מועד; **2)** הואיל וניתן להם שכר מעשרות, הם אינם זוכים לביזה ולנחלה בישראל.

ואצרף לסוף פרק זה את דברי מיכה הנביא (ג, ט–יא):

"שִׁמְעוּ נָא זֹאת רָאשֵׁי בֵּית יַעֲקֹב וּקְצִינֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל הַמְתַעֲבִים מִשְׁפָּט וְאֵת כָּל הַיְשָׁרָה יְעַקֵּשׁוּ, בֹּנֶה צִיּוֹן בְּדָמִים וִירוּשָׁלַם בְּעַוְלָה [ושם תרגם יונתן: 'דְּבָנַן בָּתֵּיהוֹן בְּצִיּוֹן בְּדַם אֲשִׁיד וִירוּשְׁלֶם בְּנִכְלִין', דהיינו, הבונים את בתיהם המפוארים בכספי העניים והעשוקים], רָאשֶׁיהָ בְּשֹׁחַד יִשְׁפֹּטוּ **וְכֹהֲנֶיהָ בִּמְחִיר יוֹרוּ** וּנְבִיאֶיהָ בְּכֶסֶף יְקֹסֵמוּ וְעַל יְיָ יִשָּׁעֵנוּ לֵאמֹר הֲלוֹא יְיָ בְּקִרְבֵּנוּ לֹא תָבוֹא עָלֵינוּ רָעָה, לָכֵן בִּגְלַלְכֶם צִיּוֹן שָׂדֶה תֵּחָרֵשׁ וִירוּשָׁלַם עִיִּין תִּהְיֶה וְהַר הַבַּיִת לְבָמוֹת יָעַר".

נשים לב! הנביא משווה בין הכהנים שנוטלים ממון בעבור הוראת התורה לנביאי השקר אשר קוסמים בעבודה-זרה! ללמדך על חומרת ההנאה מדברי תורה, ואשר עונשה נאמר בהמשך דברי הנביא: "לָכֵן בִּגְלַלְכֶם צִיּוֹן שָׂדֶה תֵּחָרֵשׁ וִירוּשָׁלַם עִיִּין תִּהְיֶה וְהַר הַבַּיִת לְבָמוֹת יָעַר".

י. האם מותר ליהנות מדברי מדע?

נשאלתי כך: מדוע מותר לקבל כסף בעבור עבודה באלקטרוניקה ופיסיקה וכו', שהרי אם זה חלק ממעשה בראשית, מדוע שהם לא ייחשבו בגדר של לימוד תורה שאסור ליהנות בו?

ובכן, לגבי האיסור ליהנות מדברי תורה, נאמר בקבלה (במסורת התורה-שבעל-פה): "מה אני בחינם אף אתם בחינם", דהיינו הדברים אמורים אך ורק לגבי התורה שה' יתברך נתן לנו וציווה אותנו ללומדה וללַמדה. לגבי המדעים, אין שום איסור להתפרנס מהם כי הם לא בגדר תורה שקיבלנו בהר סיני, וכן לא תורה שדנים בה במשך הדורות מכוח התורה שקיבלנו בסיני.

ויתרה מזאת, בימינו ידיעת המדעים מובילה באופן ישיר ליצירה ולמלאכה, כלומר, יש קשר הדוק בין ידיעת המדעים לבין מלאכה ופרנסה, דהיינו ליצירת מוצרים משפרי איכות חיים.

כמו כן, את המדעים קשה יותר לסלף ולזייף, שהרי נדרשת הוכחה אמפירית וראיה ברורה, והחוקרים עומדים תמיד תחת ביקורת עמיתים. ולכן, מעטים יחסית הם אשר נוהים אחרי הזיות מדעיות בימינו (כגון מודל הארץ השטוחה). לעומת זאת, כאשר מדובר בדת ובאמונה, קל בהרבה להחדיר שקרים והזיות, שהרי כל אחד יכול לטעון שיש בידו קבלה כזו או אחרת. ובמלים אחרות, הואיל ובאמונה דתית מעורב גם פן של אמונה וקבלה, קל בהרבה לזייפה.

יתר-על-כן, יש אינטרס עליון לנוכלים ולמושחתים לדורותיהם לזייף ולסלף דת, שהרי המזייף והמסלף דת סוחף אחריו בני אדם רבים, וזוכה בעקבות זאת לכבוד לשׂררה לתפקיד ולממון, ולעתים אף למעמד של אלוה עלי-אדמות. כך שהאינטרס לזייף דת הוא ברור ומובהק, ולכן חל איסור חמור להפוך את התורה לכלי לפרנסה, כי אם הכסף נכנס למערכות הלימוד הפסיקה והשפיטה, הרשעים יעקמו ויזייפו את הדת במטרה להפיק ממנה רווחים וטובות-הנאה.

ולא רק מינים ופושעים ארורים, כל אדם שטעם את טעם השוחד וההנאה מדברי תורה, יצדיק את עיוותה וסילופה במטרה להצדיק את עצמו ואת הפקת המשׂכורות וטובות ההנאה, שהרי כידוע השוחד מעוור עיני חכמים ומסלף דברי צדיקים. כך שלא רק נוכלים ושקרנים שמודעים לרִשעם עלולים לזייף ולסלף את התורה, ולרוצץ את יסודותיה והלכותיה במגפיים מסומרים, גם הפתאים (שסופם להיות רשעים), אשר מרוב עיוורונם בטוחים שהם צדיקים וחסידים.

לסיכום, לעומת התורה, המדעים אינם עוסקים בענייני אמונה וקבלה אלא בעניינים מוחשיים ומציאותיים שניתנים לבחינה. כמו כן, הם נתונים כל העת תחת ביקורת מדעית, ולכן קשה מאד לזייפם, וגם אם יזייפום, סוף השקר או הטעות להתגלות, ושום נזק מוסרי ערכי וחברתי לא נגרם לאדם הפרטי או לחברה או לעתים אף לאנושות כולה. ובמלים אחרות, אם האנושות שגתה בהבנת מדע מסוים, אין בכך כפירה בעיקר אלא שגיאה מחשבתית בלבד, לעומת זאת, אם האנושות שגתה בתפישׂות האלהות, הנזק שייגרם לאנושות כולה הוא אדיר. וזו גם הסיבה שמי ששוגה בתפישׂת מדע מסוים אינו בגדר מין ואפיקורוס שאין לו חלק לעולם-הבא ושמצוה "לשנוא אותו ולהשמידו", אך מי ששוגה בתפישׂת יסודי הדת והאלוהות, הוא בגדר מין.

"כִּי מִקָּטֹן וְעַד גָּדוֹל כֻּלֹּה בֹּצֵעַ בָּצַע מִנָּבִיא וְעַד כֹּהֵן כֻּלֹּה עֹשֶׂה שָׁקֶר" (יר' ח, י).

יא. היש מעשרות לאוכלין מן התורה?

נשאלתי כך: שאלה בנוגע למעשרות. אם יש תלמיד חכמים שזוכה רוב היום ללמוד תורה, ומתפרנס מכמה שעות של עבודה כל יום. ויש בני משפחה ומכרים שיודעים שהוא תלמיד חכמים ואינו מרוויח מספיק ולכן נותנים לו את מעשר הכספים שלהם חודש בחודשו.

האם יש כאן הנאה מכבוד תורה? שהרי אם לא היה תלמיד חכמים לא בהכרח שהיו נותנים לו, או שאין בכך בעיה שהרי הוא אינו מתפרנס מהתורה אלא ממלאכה שעוסק בה? והאם יש במעשה זה שבירושלמי סמך להתיר לו לקחת מעשרות: "חד תלמיד מן דרבי [יהודה הנשיא] היו לו מאתים חסר דינר, והוה רבי יליף זכי עימיה חדא לתלת שני מעשר מסבינין"?

תשובה:

מעשר כספים זו המצאה אורתודוקסית שנועדה להכשיר חילול השם ולהעביר כסף למוסדות המינות האורתודוקסים. ולכן, אסור באיסור חמור מאד לתת כסף לאותו "תלמיד חכמים" אשר אוכל מן התורה (ואם הוא איננו נזהר באיסורי חילול-שם-שמים, קרוב לוודאי שתורתו היא גם תורת מינות). העובדה שהוא מתפרנס כמה שעות כל יום ממלאכה כלשהי איננה מכשירה את ההנאה מדברי תורה, כי אסור ליהנות מדברי תורה גם אם יש לו מלאכה שמפרנסת אותו. ההיתר ליטול כסף אם יש לו מלאכה שמפרנסת אותו, נוגעת אך ורק לדיינים ולשבר בטלה שזה עניין אחר לחלוטין, וגם לזה יש תנאים וכללים מדוקדקים ומוגדרים ומצומצמים מאד.

על אותו "תלמיד חכמים" כביכול לעבוד שעות נוספות, והסיבה שכמה שעות אינן מספיקות לו היא כנראה מפני שכל ימיו הוא לא השקיע מאומה בלימודי המדעים, ולכן הוא נאלץ עתה לעבוד בעבודה שאיננה מספיקה לו. ומי שהביא אותו למצב הנחות הזה הם מוריו ורבותיו האורתודוקסים אשר הרחיקו ממנו את לימודי המדעים והחכמות, עד שהפכוהו לכסיל גמור.

"וְאַתֶּם סַרְתֶּם מִן הַדֶּרֶךְ הִכְשַׁלְתֶּם רַבִּים בַּתּוֹרָה שִׁחַתֶּם בְּרִית הַלֵּוִי [...] וְגַם אֲנִי נָתַתִּי אֶתְכֶם נִבְזִים וּשְׁפָלִים לְכָל הָעָם כְּפִי אֲשֶׁר אֵינְכֶם שֹׁמְרִים אֶת דְּרָכַי וְנֹשְׂאִים פָּנִים בַּתּוֹרָה" (מלאכי ב).

ביחס לתלמוד הירושלמי (סוטה ג, ד), ובכן, שם מדובר על תלמיד של רבי שעמד בקריטריונים ההלכתים של עני, דהיינו שהיו לו מאתיים דינר חסר אחד, ולכן רבי השתמש באותו התלמיד כדי ללמד הלכה למעשה: שאפילו עני שיש לו מאתיים חסר דינר יש לזַכּוֹתוֹ במעשר עני אחת לשלוש שנים. כלומר, אותו תלמיד קיבל מעשר עני בשל היותו עני לא בשל היותו תלמיד.

ולפי הלכה זו מותר לתת לאותו אורתודוקס אחת לשלוש שנים מעשר עני כאשר מפרישים אותו מן הפירות והירקות, ותו לא. ברם, לתת לאותו מחלל-שם-שמים שכר חודשי קבוע ובכך להנציח את אבילתו מן התורה וכן להכשילו בחילול השם – אסור באיסור חמור, ויש בזה משום ולפני אורתודוקס עיוור לא תיתן מכשול. אלא, על אותו אורתודוקס אשר אוכל מן התורה ובשל-כך הינו נבזה ושפל, להוסיף עוד שעות עבודה עד שיספיקו לו – וְעָפָה שעה אחת של לימוד תורת האמת, מלימוד של אלף שנים בישיבות המינות האורתודוקסיות אשר מוציאות את האדם מן העולם, ומנציחות את גלותנו הרוחנית ואת חרפתנו בשיממון היכלנו והר קדשנו.

חלק ב

אפתח בדבריו הקשים של הנביא ישעיה ע"ה על נביאי השקר וראשי העם:

"צֹפָיו [=מנהיגי הדת, הכומרים רודפי הבצע והתאוות אשר מתעים את העם אחרי ההבל] עִוְרִים כֻּלָּם, לֹא יָדָעוּ [את ה'], כֻּלָּם כְּלָבִים אִלְּמִים לֹא יוּכְלוּ לִנְבֹּחַ, הֹזִים שֹׁכְבִים אֹהֲבֵי לָנוּם. וְהַכְּלָבִים עַזֵּי נֶפֶשׁ לֹא יָדְעוּ שָׂבְעָה, וְהֵמָּה רֹעִים [והם אנשי השם מנהיגי העם ובעלי השׂררה, ויחד-עם-זאת] לֹא יָדְעוּ הָבִין [משליכים את דרך האמת ארצה], כֻּלָּם לְדַרְכָּם פָּנוּ **אִישׁ לְבִצְעוֹ מִקָּצֵהוּ**" (ישׁ' נו, י–יא). ושם תרגם יונתן ע"ה: "וְכַלְבַיָּא תַּקִיפֵי נַפְשָׁן לָא יָדְעִין לְמִסְבַּע, וְאִנּוּן מַבְאֲשִׁין לָא יָדְעִין לְאִסְתַּכָּלָא, כֻּלְּהוֹן גְּבַר לָקֳבֵיל אוֹרְחֵיהּ גְּלוֹ, **גְּבַר לְמִיבַּז מָמוֹנֵיהּ דְּיִשְׂרָאֵל**".

בחלק הראשון הרחבתי בצדקת פסקי חז"ל ורבנו המפורשים, המהדהדים והנצחיים בעניין האיסור ליהנות מדברי תורה. בחלק זה אדון בכמה קושיות שהעלו הכומרים השׂכירים ואשר מהן הם מבקשים להתיר לעצמם ליטול משכורות שחיתות במשך עשרות רבות בשנים.

יב. דברי רבנו באיגרתו

את הראיה הבאה להתיר ליהנות מדברי תורה העלה ערוסי השׂכיר באחד משיעוריו, והנה היא לפניכם: רבנו באיגרתו מייעץ לתלמידו ר' יוסף בן יהודה שלא ייטול תמלוגים ותמיכות מראש הממסד הרבני באותה התקופה – השכיר שמואל אבו-עלי. ולכאורה, יש בדברי רבנו ראיה לכך שמותר ליהנות מדברי תורה, שהרי רבנו **לא אוסר** על תלמידו ליטול תמלוגים ותמיכות מראש הממסד הרבני, אלא רק **מייעץ** לו שלא ליטול, והנה דברי רבנו באיגרתו שם (עמ' קלד):

"ואשר למה שהזכרת מֵעניין ההליכה לבגדד, הריני מרשה לך לפתוח מדרש וללמד ולהורות, ועם זה תשתדל ללמוד את החיבור על-פה. אבל חוששני לך שיהיו לך צרות תמיד עמהם, ולא תושג התכלית אלא הצרות. ועוד, כאשר תשקוד לְלַמֵּד יתבטל מסחרך, **ולקבל מהם איני מייעץ לך,** אלא זוז אחד מחייטות או נגרות או אריגה על דרך ההשׂתכרות חביב בעיניי מֵרָשׁוּת ראש הגלות. **אם תתעסק עמהם תוזנח, ואם תקבל מהם תתבזה** [וכמה נכוחים דבריו למבינים]. ולכן עצתי היא, שתעשה עמלך המסחר ולמידת הרפואה עם העסק בתלמוד תורה לשמה".

כלומר, רבנו מייעץ לתלמידו ר' יוסף שלא לקבל מלגות מהממסד הרבני, ומוסיף שזוז אחד ממלאכה חביב בעיניו "מרשות ראש הגלות", כלומר זוז אחד ממלאכה חביב בעיניו מכל כבודו של ראש הגלות, וכמו שקאפח אומר שם: "רָשׁוּת, ריש קמוצה, כמו 'ואל תתוודע לָרָשׁוּת'".

לפי העדר ההיגיון שבסברה הזו של ערוסי השׂכיר, כל מוּסרֵי שלמה המלך במשלי ובקהלת, כגון: "וְהָסֵר כַּעַס מִלִּבֶּךָ וְהַעֲבֵר רָעָה מִבְּשָׂרֶךָ" (יא, י), **הם רק בגדר המלצה!** שהרי שלמה לא אומר במפורש בפסוק שהכעס היא מידה שאסור לשגות בה, אלא רק ממליץ לנו להסיר את הכעס כדי לחיות חיים בריאים. ובמלים אחרות, מותר לפי סברה זו לכעוס ולהשתולל ולכלות כֵּלים בחמת זעם, שהרי שלמה רק "ממליץ" לנו שלא לכעוס כדי שלא תיפגע בריאותנו... ויש לשאול, האם ניתן להעלות על הדעת שהכעס היא מידה לגיטימית? והלא משה רבנו לדעת

רבנו הרמב"ם, נענש על שנטה למידת הכעס באמרו: "שִׁמְעוּ נָא הַמֹּרִים" (במ' כ, י), ובשל כך נמנעה ממנו הכניסה לארץ-ישראל! וכן אמרו חכמים: **כל הכועס כאילו עובד עבודה-זרה!**

אלא נראה ברור, שדרך האדם אשר מטיף מוסר לחברו ורוצה לשכנע אותו לעשות דבר מסוים באופן חברי ואבהי, שהוא אינו מציע בפניו את הסיבות ההלכתיות והמחשבתיות **אלא את הסיבות הרגשיות,** כדי לגעת בנפשו של אותו האדם שהוא מבקש להנחות לדרך הנכונה. והוא הדין לדבריו של רבנו כאן לתלמידו ר' יוסף, רבנו פונה לתלמידו בדברים רגשיים ואבהיים, ומשכנע אותו שלא ייטול מהם ממון, לא כי מותר ליטול ממון, אלא כי הוא רוצה לגעת בנפשו וברגשותיו של תלמידו, בדיוק כפי שנוהג שלמה המלך במוסריו במשלי ובקהלת – ולכן רבנו מזהיר את ר' יוסף מן הצרות שיהיו לו עם ראשי הממסד הרבני הללו, ומתרה בו שאם הוא יקבל מהם הוא יתבזה, ובמלים אחרות, רבנו פונה לתלמידו כמו שאב פונה לבנו, ואומר לו: **לטובתך** לא כדאי לך ללכת בדרך הזו, כי אתה תפסיד ממנה ויגיעו אליך ממנה צרות רבות.

והנה כמה דוגמות נוספות מן הכתובים, אשר לפי הסברה האמורה של ערוסי השׂכיר, יש ללמוד מהם שעבירות חמורות מותרות לחלוטין, וכל איסורן הוא בגדר המלצה בלבד:

1) "שְׁמַע בְּנִי מוּסַר אָבִיךָ וְאַל תִּטֹּשׁ תּוֹרַת אִמֶּךָ, כִּי לִוְיַת חֵן הֵם לְרֹאשֶׁךָ וַעֲנָקִים לְגַרְגְּרֹתֶיךָ" (משׂ' א, ח–ט), וכי רק בגלל שהמוסר והתורה הם תפארת לאדם, ראוי לו לבחור בדרך הטובה? **2)** "וְלָמָּה תִּשְׁגֶּה בְנִי בְזָרָה וּתְחַבֵּק חֵק נָכְרִיָּה" (משׂ' ה, כ) – מדברי שלמה עולה שלא כדאי לו לאדם לשגות ולסטות אחרי אשה זרה, ולפי המחשבה שביסוד סברתו של ערוסי השׂכיר, שלמה המלך מתיר לבוא אל אשה זרה, שהרי אין בדבריו איסור מפורש אלא המלצה מוסרית בלבד! **3)** "חוֹלֵק עִם גַּנָּב שׂוֹנֵא נַפְשׁוֹ" (משׂ' כט, כד) – לכאורה לפי פשט הפסוק הזה, אין שום איסור הלכתי לגנוב, אך מי שעושה כן שונא את נפשו מכיוון שהוא גורם רעה לעצמו, בדיוק כמו דברי רבנו לתלמידו באיגרת לעיל, שנטילת המלגות תגרום לו לרעות רבות וצרות.

4) "כִּי הָעֹשֶׁק יְהוֹלֵל חָכָם וְיאַבֵּד אֶת לֵב מַתָּנָה" (קה' ז, ז) – לכאורה לפי הפסוק הזה מותר לעשוק מעיקר הדין, ואזהרת החכם מן העושק היא רק מפני שהוא מעוות את דעת החכמים וסופו שהוא מדרדר אותם לסכלות – "מֵשִׁיב חֲכָמִים אָחוֹר וְדַעְתָּם יְשַׁכֵּל" (יש' מד, כה); **5)** "טוֹב אַחֲרִית דָּבָר מֵרֹאשׁיתוֹ טוֹב אֶרֶךְ רוּחַ מִגְּבַהּ רוּחַ" (שם ז, ח) – לפי הפסוק הזה מותר לאדם לשגות במידת הגאווה! שהרי שלמה אומר שרק **עדיף** להיות סבלן מגאוותן, משמע אפוא, לפי המחשבה העקומה של ערוסי השׂכיר, שמותר בהחלט לשגות במידת הגאווה! **6)** "אַל תְּבַהֵל בְּרוּחֲךָ לִכְעוֹס כִּי כַעַס בְּחֵיק כְּסִילִים יָנוּחַ" (שם ז, ט) – גם מפסוק זה ניתן להתיר את מידת הכעס לפי עקמימות סברתו של ערוסי השׂכיר, שהרי לא נאמר במפורש שכל הכועס כאילו עובד עבודה-זרה ומשחית את נפשו, אלא שזו מידה שמצויה אצל הכסילים ותו לא!

אגב, ערוסי לא כל-כך בקי באיגרותיו של רבנו, וכמו שנראה בהמשך, ולכן נראה לי שהוא נפל בפח של איזה תלמיד שוטה שנפנף בתירוץ הזה, ובשל מצוקת תירוצים קשה אימצו לחיקו. ואצרף דוגמה אחרונה מפסק רבנו בסוף הלכות עבודה-זרה פרק יא, וכך אומר רבנו שם על כל ענייני המאגיה והבלי העבודה-הזרה וגרורותיה, שתוארו ונפרשׂו שם בכל אותו הפרק:

"ודברים אלו כולן [כל ענייני המאגיה שהובאו בפרק יא שם] דברי שקר וכזב הן, והן שהטעו בהן עובדי עבודה-זרה הקדמונים לגויי הארצות כדי שינהו אחריהן. **ואין ראוי לישראל שהם חכמים מחוכמים להימשך בהבלים האלו,** ולא להעלות על הלב שיש בהן תעלה [=תועלת], שנאמר: 'כִּי לֹא נַחַשׁ בְּיַעֲקֹב וְלֹא קֶסֶם בְּיִשְׂרָאֵל' [במ' כג, כג]. ונאמר: 'כִּי הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אַתָּה יוֹרֵשׁ אוֹתָם אֶל מְעֹנְנִים וְאֶל קֹסְמִים יִשְׁמָעוּ וְאַתָּה לֹא כֵן נָתַן לְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ' [דב' יח, יד]".

וכי רק "**אין ראוי** לישראל [...] להימשך בהבלים הללו"? או שמדובר באיסורי תורה מפורשים שחלקם הינם בגדר עבודה-זרה שחייבים עליה סקילה? ועל כלל האיסורים החמורים הללו שנזכרו בהלכות עבודה-זרה פרק יא, נאמר בדברים יח: "כִּי אַתָּה בָּא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ **לֹא תִלְמַד לַעֲשׂוֹת כְּתוֹעֲבֹת הַגּוֹיִם הָהֵם,** לֹא יִמָּצֵא בְךָ מַעֲבִיר בְּנוֹ וּבִתּוֹ בָּאֵשׁ קֹסֵם קְסָמִים מְעוֹנֵן וּמְנַחֵשׁ וּמְכַשֵּׁף, וְחֹבֵר חָבֶר וְשֹׁאֵל אוֹב וְיִדְּעֹנִי וְדֹרֵשׁ אֶל הַמֵּתִים, **כִּי תוֹעֲבַת יְיָ כָּל עֹשֵׂה אֵלֶּה וּבִגְלַל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה יְיָ אֱלֹהֶיךָ מוֹרִישׁ אוֹתָם מִפָּנֶיךָ,** תָּמִים תִּהְיֶה עִם יְיָ אֱלֹהֶיךָ".

ובמלים אחרות, וכי יעלה על הדעת שניתן ללמוד מלשון רבנו בהלכות עבודה-זרה לעיל שרק "אין ראוי" להימשך אחר התועבות הללו? אלא ברור כשמש שגם בהלכה הזו רבנו שילב דברי מוסר רגשיים ואבהיים כדי להרחיק את עם-ישראל מדרכי המאגיה ההבל והסכלות.

נמצא, שסברתו של ערוסי לפיה מותר ליהנות מכבוד תורה קלושה ביותר, ועל ראיות קלושות כאלה אומר רבנו בפירושו למשנה (נדרים ד, ג): "ואני תמה על אנשים גדולים [בעיני ההמון] שעיוורה אותם התאווה והכחישו את האמת, והנהיגו לעצמם הקצבות [=תקציבים] בעד המשפטים [=פסיקת דין בבתי-הדין] והלימוד [=לימוד התורה], **ונתלו בראיות קלושות**".

האם לא די בכל ההלכות שראינו כדי להבין שאסור ליהנות מדברי תורה? האם ניתן לבטל את כל ההלכות הקשות הללו רק בגלל **מילה אחת** שרבנו אומר באיגרתו לתלמידו ר' יוסף? כל-שכן לאחר שכבר ביארנו את מטרתו ומגמתו הרגשית של רבנו בדברי ההטפה המוסריים שלו לתלמידו, וכפי שנוהגים מטיפי המוסר לדורותיהם, כגון שלמה המלך בספרי משלי וקהלת.

ואחתום פרק זה בדברי רבנו במורה (ב, כג) אשר חושף בדבריו שם את מניעיו של ערוסי: "וכל זמן שהאדם מוצא את עצמו [...] נוטה כלפי התאווה והתענוגות [...] הרי הוא תמיד יטעה וייכשל בכל אשר ילך, **מפני שהוא יחפש השקפות אשר יסייעוהו למה שטבעו נוטה אליו**".

יג. ראשי הממסד הרבני – אז והיום

רצה הקב"ה, ודווקא מתוך קו ההגנה האחרון של הדרדעים השׂכירים מתגלה פסולת הסיגים אשר בידם, מפני שכדי להתעות את הפתאים ולהביא ראיות כביכול מדברי רבנו באיגרתו, הם נאלצים לקרוא וללמוד את דברי רבנו באיגרת המאלפת הזו בכללותם, ומהם עולה תמונה רקובה מאד של ממסד הכומרים השׂכירים (וכבר אמרתי שערוסי אינו בקי באגרותיו של רבנו, ולכן הוא שגה להביא תירוץ ממקור שחושף את נכלוליו). כמו כן, אין לי צל של ספק, שביקורתו של רבנו כנגד הממסד הרקוב שהיה בימיו, הינה כאין וכאפס ביחס לביקורת הראויה להיאמר כלפי ממסד הכומרים הפרו-נוצרי של ימינו, שאין קץ לסילופיהם לשיבושיהם ולמעלליהם.

הנה אפוא כמה קטעים נבחרים מתוך איגרת רבנו לתלמידו ר' יוסף, שבהם רבנו מתאר את ריקבון ממסד החמוֹרים הממורדעים שהיה בימיו, ממסד אשר עדיין היה טוב בהרבה מממסד הכמורה האורתודוקסי הפרו-נוצרי שיש בימינו, אשר פנה אל המינות והפך את חציבת התורה לאומנות, ולמכונה משומנת ושיטתית אשר תקועה עמוק מאד בתוך מערכות הממסד:

"ומדוע אתה מתפלא על התנהגותו [של ראש הגלות שמואל אבו-עלי] בדומה למידות הללו? [בהרגשת גדלות וחכמה עד כדי זלזול ברבנו הרמב"ם וב'משנה תורה'] אותו שחוּנך מצעירותו באשליה **שאין בדור [גדול] כמוהו,** וסייעוהו בכך הזקנה והמעלה [מעלת התפקיד, שמינו אותו גאון] והייחוס [...] וזקיקותו לבני אדם ['שהוא חי מתרומות ונדבות הצבור, ואם לא יָקֵל בכבוד אחרים כדי להבליט את רום חוכמתו ומעלתו, לא תהא שום הצדקה לתביעותיו מגלויות ישראל להרים תרומותיהם אליו, שהרי אינם זקוקים לו לפסוק הלכות, שכבר יש הלכות פסוקות בלי כסף' (קאפח)] **להחדיר לליבם את אותו התבשיל הנתעב** ['ביטוי חריף מאד נגד התחזותם של הגאון הזה וחבורתו **ודומיהם בכל הדורות,** והתרוממותם מעל לכול, וכאילו כל ישראל מצפה למוצא פיהם בהוראה או להעניק לו תואר מסוים' (קאפח)], שכל בני אדם מצפים לכל דבר הנשמע מן הישיבה או למתן תואר כבוד, **ואותן ההזיות שנעשו להם טבע.** והיאך אתה מדמה לעצמך בני, שהם [אבו-עלי וערוסי] יגיעו לדרגת הכרת האמת עד כדי שיודה שהוא חסר ויעקור כבודו וכבוד בית אביו. זה מה שלא יעשֶׂהו כמוהו ולא מי שהוא יותר שלם ממנו" (עמ' קכז).

נשים לב שרבנו קורא לתורתם: **"התבשיל הנתעב"** וכן הוא מאשים אותם בהִתחזות, כלומר שהם לפי דעתו שקרנים רמאים וצבועים, וקאפח מוסיף ואומר שזה מצב "גדולי הדור" שבכל דור ודור! והוא בכללם. רבנו מוסיף ומציין, שלא ישגה שום אדם לחשוב שהכומרים הממסדיים השׂכירים הללו ישובו בתשובה, מפני שהם **לעולם** לא יגיעו לידי מעלת הכרת האמת, **ולעולם** הם לא יודו שהם חסרים ויעקרו כבודם וכבוד אבותם. וראוי להוסיף שהם לעולם לא יודו שהם חסרים, מפני שאז הם יצטרכו לוותר על מנעמי החיים, ולהשיב את הממון הרב שנטלו מן הקופה הציבורית במשך השנים, ובלקיחתו חיללו-שם-שמים בפרהסיה כירבעם בן נבט.

והנה לפניכם קטע שני מתוך איגרת רבנו לתלמידו ר' יוסף (עמ' קכח):

"ואני יודע ברור, שכבל שנתפרסם שמי שָׂם יותר, מביאו דוחק הנסיבות, הוא [=שמואל אבו-עלי] והנוהים אחריו וכל מי שרוצה שתהיה לו מעלה בעיני הבריות, להמעיט את חיבורי ולהראות לבני אדם שהם יותר שלמים מכדי להיזקק לעיין בו, ואף חולקים עליו, ואילו רצה אחד מהם לחבֵּר, היה מחבר יותר טוב ממנו בזמן קצר, **ואם יביאֵם הכרח הדברים לפקפק בדתיותי ומעשי יעשו זאת** [וכן נהגו ונוהגים, כלומר הכסילים מוציאים-שם-רע על אנשי האמת]".

והנה לפניכם קטע שלישי מתוך איגרת רבנו לתלמידו ר' יוסף (עמ' קכח):

"אבל זה מר זכריה [=המלמד הראשי בישיבה, סגנו של אבו-עלי] הוא איש פתי מאד, וכבר קרא לעצמו [=תיאר את עצמו במכתבו לרבנו כך:] 'וְיָגַע באותו המשא והמתן והפירושין', ומדמה שהוא יחיד בדור ושכבר הגיע להישג גדול מן השלמות [...] [ואינו אלא] זקן מסכן באמת **סכל בכל דבר,** והרי הוא כקטן בן יומו בעיניי, ויש ללמד עליו זכות כפי סכלותו".

ועוד למדנו מדברי רבנו, כי יגיעה במשא ובמתן התלמודיים ובפירושיהם עלולים להוביל לעברי פי-פחת! שהרי ללא ידיעת ה' יתעלה וללא ידיעת השקפות נכונות הם ידרדרו את האדם לעמקי הסכלות (ביגיעה לריק בסברות דחויות ובשקיעה בהבנת אגדות חז"ל כפשוטן) ואף יטמטמו את הלומד בהזיה שהוא "הגיע להישג גדול מן השלמות, **ואינו אלא סכל בכל דבר**". ובאמרו "ובפירושיהם", ברור שרבנו מתכוון לפירושי הגאונים לסוגיות התלמוד, כי פירושי חכמי-יועצי-אשכנז העילגים לתלמוד מדרדרים את האדם **בוודאות מוחלטת** לתהום הסכלות, שהרי הם מבאישים מהשקפות המינים וגדושים בהזיות מאגיות אליליות, וכן בדברי הבל לאין מספר.

נעבור עתה לקטע הרביעי, ובבן, בהמשך איגרתו של רבנו לתלמידו ר' יוסף, הוא מתאר מקצת משיטותיהם של הרבנים הממסדיים לפטם זה את כבודו של זה, וכך לגמול זה לזה בהאדרת שמם כפוסקי וגדולי הדור. אך טרם שנעיין בדברי רבנו, נקדים הקדמה קצרה מתוך דברי קאפח, אשר מסביר מעט על אותה התקופה (עמ' קכד):

"אז היו בבבל שלוש משרות, האחת היא משרת הגאון, והוא היה ראש הישיבה, וזו הייתה משרתו של ר' שמואל בן עלי שנהג בה בהידור ובסלסול רב, והיה מרומם ונעלה מהמון בית ישראל, עד שבקושי רב היה אפשר להגיע אליו. אחריו היה המלמד בישיבה שהוא למעשה העיקר בישיבה, ומשרה זו הייתה בידי ר' זכריה [למה קאפח מוסיף לנוכלים את התואר רבי? וכידוע, לעולם הגנב ילמד זכות על הגנבים, כי בזה הוא למעשה מלמד זכות על עצמו]".

הרמב"ם מספר באיגרתו שזכריה הפתי כתב אליו איגרת ובה הוא משבח ומרומם את שמואל אבו-עלי, ולאחר מכן כתב אליו שמואל איגרת ובה הוא משבח ומפאר את זכריה – ונמצאו גומלין זה-את-זה. מטרתם במכתביהם הייתה לקבל תשובה אוהדת מרבנו הרמב"ם כדי שיוכלו לפרסמה, לנגח באמצעותה את ר' יוסף וכן לטפח את הילת הגדלות שיצרו סביבם.

והנה דברי רבנו באיגרתו (עמ' קכט):

"וכבר הגיעני מכתבו [=של זכריה הפתי] בענווה יתרה ובהתנצלות, ידעתי כי המטרה תשובתי, כדי שיֵראה את התשובה [שרבנו כתב לו] ויתפאר בה ולא יודיע מה שכתב לי, ועניין מכתבו הוא גדולת ראש הישיבה [=שמואל אבו-עלי – ראש הגלות] **ושהוא יחיד הדורות** [...] והאריך בזה ואמר שלא חדלו גדולי המערב לרומם את הישיבה, וביקש ממני לתמוך בו.

וכן הגיעני מכתב שני מראש הישיבה [=משמואל אבו-עלי] מתאר לי בכלל מעלותיו [=מעלות עצמו, את] גדולת מר זכריה הנזכר לעיל ושהבנתו עצומה, וארבעה סדרי תלמוד ערוכין על פיו [והכוונה שהוא בקי בכל התלמוד, ונוהגים להזכיר רק ארבעה סדרים כי הם שיש עליהם תלמוד, ואילו סדר זרעים וטהרות יש רק על מסכת ברכות מזרעים ונדה מטהרות, וברור שגם את שתי אלה ידע, אלא שאין נוהגים להזכירן בשל מיעוטן]. והאריך גם בעניין זה, **ונעשו גומלין זה את זה** [וכמשנת החמָרים בסוף פרק ד דדמאי שאינם נאמנים להעיד על סחורתם]".

זו היא אפוא דרכם של הכומרים השכירים, לכתוב איגרות מלאות דברי חנופה ענווה והכנעה, מתוך מטרה לקבל איגרת דומה מהנמען, שהרי מן הנימוס להשיב בדרך דומה לדרך שבה פנו

אליך. ברם, לאחר שמחבר האיגרת הראשונה קיבל את מבוקשו, הוא מציג את מכתב התשובה כאילו הוא נכתב ביוזמתו של הנמען, וכמו שכותב רבנו הרמב"ם שם באיגרתו:

"ואני יודע תכלית כל המסכנים הללו ושמטרתם התשובה, ומוכרח האדם להתנהג בנימוס במכתבים, ולא ייתכן שֶׁיָּפֵר האדם את מנהגי החברות [=ודברי רבנו כאן תמוהים מאד שהרי מדובר במחללי-שם-שמים ובכסילים שמתעים את העם בהבלים] [...] ואז יפרסמו את זה [=את מכתבו של הרמב"ם אליהם] ויתכבדו בו, ואין בני אדם יודעים מה שכתבו הם [בענווה מעושׂה ובהתנצלות רבה ובהתרפסות יתרה], ובגלל זה איחרתי לענות להם עד כה".

אגב, מעניין שהרמב"ם העתיק את הביטוי "גומלין זה זאת זה" ממשנה שעוסקת **במנהיגי חמורים** נושאי תבואה או פירות, המעידים על חבריהם שסחורתם מעושׂרת או שאיננה מן החדש וכיו"ב. וכמו שאין אנו מאמינים לאותם מנהיגי החמורים "מפני שאנו חושדים אותם שהם שותפין או גומלין זה את זה" (פיהמ"ש, דמאי שם), כך אין לנו להאמין לאותם כומרים שׂכירים בשבחם את עצמם וחבריהם על גדולתם, מפני שהם "גומלין זה את זה".

והנה לפניכם קטע חמישי מתוך איגרת רבנו לתלמידו ר' יוסף (עמ' קלא):

"ומה שקשה עליך שהוא שלח את לשונו נגדך בכתב בישראל ['כנראה ששמואל וזכריה הפיצו נגד ר' יוסף כתבי-פלסתר כנהוג וכמקובל בקרב חוגים דומים' (קאפח, וכוונתו לפשקווילים שמפרסמים בימינו המינים וצאצאיהם כנגד מתנגדיהם ומתחריהם)] [...] ואין לך צורך באמרך היכן יראת שמים? כי זה וכיוצא בו מן הגדולים ממנו ממי שקדם, **אין יראת שמים אצלם אלא להימנע מן החמורות,** כפי שהדבר אצל ההמונים. אבל החובות המידותיות אינם סוברים שהם מחובות הדת ואף אינם מדקדקים בדבריהם כפי שמדקדקים בהם השלמים יראי ה'. **ורוב אנשי הדת מבעלי השׂררה הללו כאשר הדבר קשור בשׂררה נעלמת יראת שמים [!]**".

בפסקה הזו רבנו מנחם את תלמידו על-כך שכומרי השׂררה פרסמו כנגדו דברי שׂטנה, ושלא יצטער ויתפלא איך הם מסוגלים להיות כל-כך נעדרי יראת אלהים, הואיל וכל אנשי השׂררה מושחתים ומאוסים, כלומר כל אותם "גדולי הדור" שהיו בתקופתו "אין יראת שמים אצלם אלא להימנע מן החמורות". דהיינו, הם אינם מתבוננים כלל למידותיהם ונוהגים בגסות בכל הנקרה בדרכם. ויתרה מזאת, **כאשר הדבר קשור בשׂררתם, גם מן החמורות הם אינם נמנעים, ויראת השמים המועטה שלהם נעלמת לחלוטין!** והנה תמצית דברי רבנו אשר חושפים את סכלותו וסיאובו של ממסד השׂררה הרבני שהיה בדורו של הרמב"ם: "ורוב אנשי הדת מבעלי השררה הללו כאשר הדבר קשור בשררה **נעלמת יראת שמים**"... ומה בימינו? גרוע פי כמה.

בהמשך האיגרת (עמ' קלב), רבנו מזכיר את תשובתו של שמואל אבו-עלי ליהודי-תימן, אשר נכתבה נגד רבנו הרמב"ם בעניין האמונה והיסוד בתחיית המתים: "ואשר לעניין המאמר, מאד תמהתי עליך היאך שלחתו אלי [=את מכתבו של שמואל אבו-עלי ליהודי-תימן] כדי שאלמד ממנו על חוסר ידיעתו. מה אתה מתאר לך, שאני חושב אותו או מי שגדול ממנו יודע משהו? לכל היותר הוא בעיניי כמו כל דרשן ותועה [...] ה' יודע שאני תמהתי היאך יכול לומר אותם השטויות על-אף היותם לעג וחרפה [...] ואין ספק שהוא העתיק הזיות זולתו".

להזכירכם, רבנו מדבר כאן על **גדול הממסד הרבני בתקופתו!** כבוד "הרב הגאון" שמואל אבו-עלי – והוא מתארו כחסר ידיעה, וכדרשן סכל הוזה שוטה ותועה! ולבן, לאור דברי רבנו אלה באיגרתו, לא הייתי מייעץ לדרדעים השׂכירים אשר "אוכלים מן התורה" (וגודשים בה חשבונות בנקים מעופשים עמוסים לעייפה) להביא ראיות מאיגרת רבנו לתלמידו ר' יוסף בן יהודה...

"פִּי כְּסִיל מְחִתָּה לוֹ וּשְׂפָתָיו מוֹקֵשׁ נַפְשׁוֹ" (משׂ' יח, ז).

יד. האם מותר ליהנות מדברי תורה "בהבלעה"?

ערוסי העלה טענה נוספת לבך שמותר לו ליטול משכורות שחיתות במשך עשרות רבות בשנים. לפי דבריו, מותר לו לקבל משכורות גבוהות מפני שתפקידו הממסדי כולל גם עניינים נוספים, כגון ייעוץ זוגי, מתן תמיכה רגשית לאנשים במצוקה, הכוונת הציבור והפרט בעניינים אישיים, וכיו"ב. ובכן, האמנם מותר לשׂכירים הללו ליהנות מדברי תורה וליטול משכורות גבוהות מהקופה הציבורית, מפני שבמסגרת שׂררת הרבנות הם נותנים "שירותים נוספים"?

עלינו אפוא לבדוק, האם השׂכירים בימינו הם אנשי הדת **היחידים** במהלך הדורות אשר עסקו בעניינים הללו? וכי חכמי התלמוד שאסרו עלינו באיסורים חמורים ליהנות מדברי תורה לא סייעו להשכין שלום בין איש לאשתו? וכי הם לא נתנו תמיכה רגשית לבני האדם שביקשו את עזרתם? וכי הם לא הֵכווינו את הציבור ללכת בדרכי מישרים? וכי הם לא דנו את הציבור בחינם? וכי הם לא השתתפו בשמחות בני האדם? וכי הם לא תמכו בהמון בעתות יגונם?

ברור אפוא שכל הנביאים וכל חכמי המשנה והתלמוד ורבנו הרמב"ם וכל חכמי ישראל באמת שבכל דור ודור, עסקו בכל העניינים הללו, ואף-על-פי-כן, הם לא ביקשו שכר על-כך, ולא התירו, לא לעצמם ולא לזולתם, ליהנות מדברי תורה ולחלל-שם-שמים בשום פנים ואופן.

נעבור עתה ללמוד מהנהגתו של אלישע הנביא שעליו נאמר: "הרוצה ליהנות ייהנה כאלישע", וכאמור בחלק א, כל מה שאלישע הנביא קיבל "ונהנה" הוא להתארח בעת נדודיו. אולם, כאשר אלישע הנביא ריפא את נעמן שר צבא ארם מצרעתו, הוא סירב לקבל ממון בעבור החסד העצום הזה! ולכאורה, לפי הממסד האורתודוקסי יש להקשות על אלישע הנביא, שהרי מדוע הוא לא לקח? וכי הוא לא סייע לנעמן **בעניין רפואי?** מדוע אפוא שלא ייקח? והלא מדובר בגוי! ואין ספק שהיו לאלישע תלמידים צדיקים רבים אשר היה צורך לזון אותם או "לבנות ישיבות" או "לממן אברכים" וכיו"ב – ואף-על-פי-כן הוא לא נטל, וגיחזי שבסופו-של-דבר נטל – נענש בעונש חמור מאד, והצרעת של נעמן דבקה בו-ובזרעו-ובזרע-זרעו עד סוף כל הדורות!

לפי ממסד הכמורה האורתודוקסי מותר היה אפוא לאלישע הנביא לקחת את הממון משר צבא ארם! שהרי לא מדובר בלימוד תורה ישיר, ולא מדובר בפסיקת דינים, אלא **בעזרה קהילתית,** שהרי מתפקידי הנביאים היה לסייע לבני האדם ואפילו בענייני מציאת אבדות. ויש לשאול, האם נביאי ישראל לקחו שכר **מהקופה הציבורית** על עזרתם לקהילה? האם הם "סידרו" לעצמם משכורות גבוהות ופנסיות ומענקים שמנים ושילומים וגמולים וקרנות ומעטפות? ויתרה מזאת, נראה ברור כי אלישע הנביא ע"ה לא רק שהיה סכל בעיני חכמי אשכנז אלא גם

חוטא גדול, וכמו שכותב הנש"ך, שבתי כהן הטמא (פולין וליטא המאה הי"ז), וזה לשונו (יו"ד רמו): "ועוד אני אומר, מי שהוא בעל ישיבה ומרביץ תורה ברבים [...] **עוון הוא בידו אם לא יקבל מאחרים אפילו יודע מלאכה וחכמה שיוכל ליגע בה ולהרוויח כדי לפרנס את ביתו**".

ואחתום פרק זה באברהם אבינו ע"ה, מדוע הוא לא לקח ממון ממלך סדום? והלא הוא סייע לו בעניין צבאי מובהק, ואם על **הצלת חיים** הוא לא התיר לעצמו לקבל שכר, האם הוא היה מתיר לעצמו לקבל שכר בעבור לימוד תורה או עזרה רוחנית או שׂררה רבנית?! אלא ברור, שכל מנהיגי ישראל **באמת** לדורותיהם, לא הפכו את הדת לקורדום חוצבים, ולא הפכו את מעמדם הנישא כדי לחצוב בו טובות-הנאה, ולא העלו על דעתם ליטול שכר מן הציבור בעבור החסדים והטובות שהם מעניקים לעם-ישראל! כי הם **אהבו את ה' יתעלה באמת** וראו בפעילותם שליחות אלהית מן המעלה הראשונה, ואיך יעזו ליטול שכר בעבור שליחות קדושה?!

יה. שלושה סיפורים קצרים

אחזור בפרק זה על שלושת הסיפורים שמובאים בדברי רבנו בפירושו לאבות (ד, ז): על אלישע הנביא, על ר' טרפון, ועל ר' יונתן בן עמרם, ומהם גם נלמד שרבו הוויכוחים בעניין זה במהלך הדורות – "כִּי הַשֹּׂחַד יְעַוֵּר עֵינֵי חֲכָמִים וְיסַלֵּף דִּבְרֵי צַדִּיקִם" (דב' טז, יט), וכל-שכן המינים!

1) על אלישע הנביא – "וכבר שמעתי אותם **הפתאים** נתלים באמרם: 'הרוצה ליהנות ייהנה כאלישע, ושלא ליהנות אל ייהנה כשמואל הרמתי', ואין זה דומה לזה כלל, **ואין זה אצלי אלא הטעיה מן הלומד מזה** [=ממאמר זה], כיוון שהוא ברור ואינו מקום טעות, לפי שאלישע לא היה מקבל ממון מבני אדם, קל וחומר שיגבה מהם ויקבע עליהם חיובים – חלילה לו מזה. אלא היה מקבל הכיבוד בלבד, כגון אם מארחו אדם בזמן שהוא נוסע בדרך, הרי הוא לן אצלו ואוכל אותו הלילה או אותו היום והולך לעסקיו. ושמואל לא היה נכנס לבית שום אדם ולא אוכל מלחמו, ועל כיוצא בזה אמרו חכמים, כי תלמיד חכמים אם רצה להתדמות לזה [=לשמואל הנביא] עד שלא ייכנס אצל שום אדם רשאי הוא בכך, [ואם רצה להתדמות לאלישע הנביא אשר] נתארח אצל איזה אדם **בשעת הדוחק** כשהוא נוסע בדרך וכיו"ב, הוא רשאי בכך".

2) על רבי טרפון – "ולמה לי להאריך בעניין זה, הריני מזכיר את המעשה שנזכר ונתבאר בתלמוד, **והרוצה להתווכח ולהכחיש יעשה כרצונו.** מעשה באיש שהיה לו כרם והיו באים עליו גנבים, ובכל יום שהיה מבקרו היה מוצא ענביו מתמעטים וחסרים, ולא היה לו ספק כי אחד מן הליסטים כבר עשאו מטרה [=עשה את הכרם מטרה לגניבותיו], והיה מצטער על-כך כל משך תקופת הענבים, עד שבצר ממנו מה שבצר ושטחו עד שיבש ואסף את הצימוקים, ודרך בני אדם כאשר אוספים את הצימוקים נופלים מהם גרגרים מן התאנים והצימוקים ומותר לאכלם, לפי שהם הפקר וכבר עזבום הבעלים מחמת מיעוטן.

בא ר' טרפון במקרה באחד הימים לאותו הכרם וישב ללקט מאותם הצימוקים שנפלו ואכלם, ובא בעל הכרם וחשב שזה הוא שהיה גונבו כל השנה, ולא היה [בעל הכרם] מכירו אבל שמע את שמו [=שמע שר' טרפון הוא חכם גדול], ואז מיהר אליו ונתגבר עליו ולקחו בשק ורץ בו על

גבו כדי להשליכו לנהר, וכאשר ראה ר' טרפון את עצמו אָבוּד צעק: 'אוי לך טרפון שזה הורגך'. וכאשר שמע זאת בעל הכרם עזבוֹ וברח ביודעו שכבר חָטָא חֵטְא גדול, והיה ר' טרפון **כל שאר ימיו מצטער ודואב מאותו היום על מה שאירע לו שהציל את עצמו בכבוד התורה,** והוא היה עשיר והיה יכול לומר לו: 'הניחיני ואתן לך כך וכך דינרין', וייתן לו, ולא יודיעוֹ שהוא טרפון ויציל את עצמו בממונו ולא בתורה. אמרו חכמים: **'כל ימיו של אותו צדיק היה מצטער על דבר זה ואומר: אוי לי שהשתמשתי בכתרה של תורה, שכל המשתמש בכתרה של תורה נעקר מן העולם',** ואמרו על זה משום שר' טרפון עשיר גדול היה, והיה לו לפייס אותו בדמים".

3) על רבי יונתן בן עמרם – "ופתח רבנו הקדוש [ר' יהודה הנשיא] עליו השלום אוצרות חיטים בשנת רעבון, ואמר: 'כל הרוצה לקבל מזונו יבוא ויקבל מזונו, ובתנאי שיהא תלמיד חכמים'. בא ר' יונתן בן עמרם ועמד לפניו ולא היה מכירוֹ, אמר לו: 'פרנסיני', אמר לו: 'באיזה גבול אתה בלימוד?', אמר לו: 'פרנסיני ככלב וכעורב', כלומר ואפילו לא למדתי, כי כמו שמפרנס ה' חיה טמאה ועוף טמא כך פרנסיני שאין עם-הארץ גרוע מהם, נתן לו, ונתחרט אחר כך על שפיתהו בדבריו ואמר: 'אוי לי שנהנה עם הארץ מנכסיי'. אמרו לו אותם שסיפר להם את המאורע: 'שמא הוא יונתן בן עמרם תלמידך שאינו רוצה ליהנות בכבוד תורה כל מה שאפשר לו ואפילו על-ידי תחבולה', חקרו ומצאו הדבר כך. **ושני מעשים אלו משתיקים כל מתווכח בעניין זה**".

ואולי בימי רבנו שני המעשים הללו היו משתיקים כל מתווכח, אך בימינו שרבו בהם הכומרים השׂכירים הסכלים רודפי הבצע, ורבו המשׂכורות וטובות ההנאה, הוויכוחים אינם חדלים. ואף שהנני מצטער על סכלות כל סכל בעם-ישראל הנני מצטער במיוחד על סכלות הדרדעים וראשיהם השׂכירים אשר הִפנו עורף לה' יתעלה ולייעודם להאיר לעם-ישראל באור האמת.

יו. האם בימינו המציאות מחייבת ליהנות מדברי תורה?

טענה נוספת ששמעתי מפי ערוסי ומפי הדרדעים השׂכירים המתדמים לקוזקים פולנים (וכן מעוד רבים מקרב השוטים האורתודוקסים למיניהם), היא שלא ניתן לחיות חיים דתיים בימינו ללא שליחת-יד לקופה הציבורית וללא הפקת רווחים וטובות-הנאה מדברי תורה. ובכן, כבר השבתי על השאלה הזאת לעיל, כלומר חז"ל ורבנו לא היו אוסרים ליהנות מדברי תורה באופנים כל-כך חמורים וקשים, אלמלא הם רצו לחסום כל אפשרות של הנאה מדברי תורה.

אולם, מכיוון שהשוחד מעוור כליל את החכמים (וכל-שכן את השוטים) אוסיף ואזכיר, כי בימיהם של חכמי המשנה והתלמוד העניוּת הייתה גדולה פי כמה מן העניות בימינו, ורבים מגדולי החכמים חיו במצוקה כלכלית נוראה, אשר לעומתה המצוקה הכלכלית של ימינו הינה עושר גדול, ואף-על-פי-כן הם לא השתמשו בתירוץ של "עת לעשות" כדי ליהנות מדברי תורה. וגם אם נניח שאין לרב ממסדי או לדיין ממסדי שום אפשרות לעבוד ולפרנס את עצמו בכבוד, האם נכון לחלק להם **משכורות גבוהות?** כלומר, גם אם נניח שחכמי המשנה והתלמוד ורבנו היו כסילים נבערים, אשר קבעו הלכות כל-כך מפורשות והצמידו להן גינויים כל-כך חריפים מבלי להתחשב במציאות החיים הדינמית והמשתנה, גם אם נתלה בהם את הסכלות הזאת: האם נכון ליהנות מדברי תורה באופנים המסואבים שקבעו לעצמם הכומרים הממסדיים?

ולפי דעתי הנחרצת אין שום מניעה שאדם יעבוד לפרנסתו וילמד תורה לשמה, **ובדיוק כמו שרבנו מורה לתלמידו ר' יוסף באיגרת שראינו לעיל!** וכך נהגו במשך אלפי שנים כל חכמי ישראל לדורותיהם וכפי שנהגו בתקופת הזוגות והמשנה והתלמוד, וכך נהגו בתימן עד העלייה הגדולה לארץ-ישראל בשנת 1949. ואפילו לחכמי הסנהדרין אין שום היתר לקבל משכורות על חברותם בסנהדרין! כלומר, אפילו החכמים הגדולים והמרוממים ביותר בעם, אשר כל העם זקוק להם להדרכתם ולפסיקת דיניהם – אפילו חכמי הסנהדרין היו עובדים לפרנסתם, ואין שום הלכה אשר מתירה להם ליהנות מדברי תורה, ואפילו לא בזמן שבית-המקדש קיים!

זאת ועוד, כבר נאמר: "יֵשׁ דָּבָר שֶׁיֹּאמַר רְאֵה זֶה חָדָשׁ הוּא כְּבָר הָיָה לְעֹלָמִים אֲשֶׁר הָיָה מִלְּפָנֵנוּ" (קה' א, י). כלומר, אם יטען הטוען שהמציאות של דור השפע בימינו היא מציאות "חדשה" אשר מחייבת לחלל-שם-שמים, ולבזות את התורה, ולכבות את מְאוֹר הדת, וליטול את חיינו מן העולם-הבא – עליו לידע שהוא מטעה את עצמו, כי העולם לא השתנה ולא ישתנה, **ואיסור חילול-שם-שמים לא ישתנה!** ואם היה איזה שהוא היתר ליהנות מדברי תורה, חז"ל היו מלמדים אותנו עליו, וכמו שהתירו לדיין ליטול שכר בטלה בלבד. ובמלים אחרות, "מַה שֶּׁהָיָה הוּא שֶׁיִּהְיֶה וּמַה שֶּׁנַּעֲשָׂה הוּא שֶׁיֵּעָשֶׂה **וְאֵין כָּל חָדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ**" (קה' א, ט).

ופעם לימד אותי דרדעי אחד כלל מעניין: "אַלעולָם עולָם", ונהג לאמרו תוך שהוא עושה עיגול באצבעו וגודלו ומניעו קלות באופן מאוזן כנגד פניו. אך לצערי, כל כללי הדרדעים נעלמים כאשר מדובר בכסף, וכאשר הדבר נוגע להנאותיהם למשכורותיהם ולמנעמי החיים שלהם, "אלעולם" הוא כבר לא אותו "עולם", ולכן יש לשנות את יסודות הדת בהתאם "לעולם" של הדרדעים החדשים. לפיכך מותר לחלל-שם-שמים, ולבזות את התורה, ולכבות את מְאוֹר הדת, ולהיעקר מן העולם-הבא, כי הכלל "אַלעולם עולם" נכון רק כאשר הוא אינו נוגע לממונם...

"אֵיךְ נֶחְפְּשׂוּ עֵשָׂו נִבְעוּ מַצְפֻּנָיו [...] הֲלוֹא בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם יְיָ וְהַאֲבַדְתִּי חֲכָמִים מֵאֱדוֹם וּתְבוּנָה מֵהַר עֵשָׂו [...] וְחַתּוּ גִּבּוֹרֶיךְ תֵּימָן [...] מֵחֲמַס אָחִיךָ יַעֲקֹב תְּכַסְּךָ בוּשָׁה וְנִכְרַתָּ לְעוֹלָם" (עו' א).

יז. ניהול הכשרויות

היה אחד שטען, שמותר לרבני הערים לקבל משכורות מהקופה הציבורית, הואיל והם מנהלים את מערך הכשרות במועצה הדתית. ובכן, רבני הערים אינם עוסקים בפועל בניהול הכשרות, בכל מועצה דתית יש אחראי כשרות והוא זה אשר מנהל בפועל את מערך הכשרות, והוא אכן מקבל משכורת מהרבנות. ואם המשכורת שלו היא משכורת סבירה אשר תואמת את שעות עבודתו בפועל אין לי כל טענה כלפיו בעניין משכורתו. אמנם, יש לי טענות קשות מאד כנגד משגיחי הכשרות בעניין אחר, שהרי הם משתפים פעולה עם ממסד מינות פרו-נוצרי, ושותפים לרדיפת הבצע של המועצה-הדתית. זאת ועוד, איך יעלה על הדעת שהמשגיח יפקח על הגוף שמעביר תשלום לרבנות בעבור הפיקוח? וכי המשגיח מסוגל להשגיח עליו באופן אמיתי?

זאת ועוד, רבני הערים מקבלים שכר גבוה מאד, לפיכך, גם אם הם היו עוסקים בניהול הכשרות בפועל, ומקדישים לכך עשר שעות ביום, עדיין אין בזה להצדיק את המשכורות שהם מקבלים,

כי מי שמקבל עשרות אלפי ש"ח בחודש ושלל טובות הנאה רק כדי לנהל מערך של כשרות, מחלל-שם-שמים ובוזה את התורה ונהנה מכבוד התורה, ומרחיק אותנו מדרך האמת.

ויתרה מכולן, יש הבחנה מהותית בין משגיחי הכשרות לבין רבני הערים, משגיחי הכשרות אינם פוסקי ההלכה, אלא הם פועלים אשר מבצעים הוראות ופקודות שניתנות להם בלבד, וכן עובדים בשטח בפיקוח על הכשרות ובקשר עם בעלי העסקים. אולם, רבני הערים **פוסקים ומלמדים הלכה ועצם הגדרת תפקידם היא הגדרה של שׂררה רבנית!** ולכן, גם אם רבני הערים היו מקבלים שכר רעב של פועֵל תאילנדי, עדיין הם היו מחללי-שם-שמים ובוזי התורה, כי הם מקבלים את משכורותיהם מן הקופה הציבורית בעבור פסיקת הלכה ושׂררה תורנית. כמו כן, מחויבותם לקופה הציבורית תעוור ותדרדר אותם לפסוק הלכות שיתאימו לחציבת התורה, ולא לפי קו האמת והצדק (שלעתים קרובות מסכן את שׂררתם), ואין ספק שמחויבותם לשׂררתם ולבְצעם תגרור בהכרח לעיוות דת האמת ולחילול-שם-שמים חמור מאד, והמציאות תוכיח.

***

אגב, אסור ללמד זכות על כומרי הדת נושאי השׂררה שמתעים את העם אחרי ההבל:

"תנא דבי רבי ישמעאל: אם ראית תלמיד חכמים שעבר עבירה בלילה – אל תהרהר אחריו ביום, שמא עשה תשובה. שמא סלקא דעתך? אלא: ודאי עשה תשובה. והני מילי – בדברים שבגופו, אבל בממונא – עד דְּמַהְדַּר למריה" (ברכות יט ע"א).

כלומר, אפילו כאשר מדובר בחכמים ובתלמידי חכמים אמיתיים, אם עוונם נוגע לענייני ממון, אין לדון אותם לכף זכות עד שיסלקו מתחת ידם את ממון זולתם וינערו את כפיהם ממנו. כל-שכן וקל-וחומר כאשר מדובר ברודפי בצע הנבהלים להון, שמתעים את העם אחרי התהו.

"אֲנִי יְיָ חֹקֵר לֵב בֹּחֵן כְּלָיוֹת וְלָתֵת לְאִישׁ כִּדְרָכָיו כִּפְרִי מַעֲלָלָיו"; "גָּדֹל הָעֵצָה וְרַב הָעֲלִילִיָּה אֲשֶׁר עֵינֶיךָ פְּקֻחוֹת עַל כָּל דַּרְכֵי בְּנֵי אָדָם לָתֵת לְאִישׁ כִּדְרָכָיו וְכִפְרִי מַעֲלָלָיו" (ירמיה יז, י; לב, יט).

יח. מתנה לנביא

בשמואל א (ט, ז–ח) נאמר כך: "וַיֹּאמֶר שָׁאוּל לְנַעֲרוֹ: וְהִנֵּה נֵלֵךְ [לשמואל הנביא] וּמַה נָּבִיא לָאִישׁ? כִּי הַלֶּחֶם אָזַל מִכֵּלֵינוּ וּתְשׁוּרָה אֵין לְהָבִיא לְאִישׁ הָאֱלֹהִים מָה אִתָּנוּ. וַיֹּסֶף הַנַּעַר לַעֲנוֹת אֶת שָׁאוּל וַיֹּאמֶר: הִנֵּה נִמְצָא בְיָדִי רֶבַע שֶׁקֶל כָּסֶף וְנָתַתִּי לְאִישׁ הָאֱלֹהִים וְהִגִּיד לָנוּ אֶת דַּרְכֵּנוּ".

במה דברים אמורים? מדוע שאול ונערו ביקשו להביא לנביא מתנה?

ובכן, כמו שמביאים מתנה כאשר מגיעים לאדם חשוב, כמו מלך ושר או אפילו עשיר, ולא יעלה על הדעת להקביל את פניו בידיים ריקות – כך ראוי לנהוג בנביאי ישראל, שלא לבוא אליהם בידיים ריקות, וכך אמי ע"ה לימדה אותי לנהוג בכל אדם שאני מתארח אצלו, תמיד לבוא עם משהו, שקדים או צימוקים או בקבוק יין משובח וכיו"ב כדי לכבד אותו ולהביע את תודתי. ולא יהיה כבוד נביאי ישראל פחות מכבודם של סתם בני אדם חשובים, ומותר ואף מצוה לתת מתנות מסוג זה לאנשי האמת כדי להתקרב אליהם וכדי ללמוד ממעשיהם ומחוכמתם.

ואין צל של ספק ששאול ונערו טרם פגשו את שמואל הנביא ע"ה, שהרי בסוף ימיו שמואל מעיד את העם שהוא לא לקח מהם מאומה, ואפילו לא השאיל מהם דבר-מה, וכֹה דבריו:

"הִנְנִי עֲנוּ בִי נֶגֶד יְיָ וְנֶגֶד מְשִׁיחוֹ אֶת שׁוֹר מִי לָקָחְתִּי וַחֲמוֹר מִי לָקָחְתִּי וְאֶת מִי עָשַׁקְתִּי אֶת מִי רַצּוֹתִי וּמִיַּד מִי לָקַחְתִּי כֹּפֶר וְאַעְלִים עֵינַי בּוֹ וְאָשִׁיב לָכֶם, וַיֹּאמְרוּ לֹא עֲשַׁקְתָּנוּ וְלֹא רַצּוֹתָנוּ וְלֹא לָקַחְתָּ מִיַּד אִישׁ מְאוּמָה, וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עֵד יְיָ בָּכֶם וְעֵד מְשִׁיחוֹ הַיּוֹם הַזֶּה כִּי לֹא מְצָאתֶם בְּיָדִי מְאוּמָה וַיֹּאמֶר עֵד" (ש"א יב, ג–ה).

יט. תעתועי יושבי הישיבות

בעבר שמעתי טענה של יושבי הישיבות, ולפיה, פסקו של רבנו בהלכות תלמוד תורה (ג, ט): "כל הַמֻּשִׁים לבו" וכו' (הובא בחלק א), אינו נוגע כלל ליושבי הישיבות, מפני שהרמב"ם כותב בהלכה הזו את המלים: "ויתפרנס מן הצדקה", ואילו התקציבים שמועברים ליושבי הישיבות אינם בגדר מתן צדקה לעני שברחוב, אלא מתן תשלומי מיסים. כמו כן, תקציבי המיסים הללו מוסכמים על רוב הציבור, על הממשלה ועל השרים הנבחרים, ולכן אין בדבר חילול השם.

ובכן, בהלכות תלמוד תורה הנדונות רבנו משלב ביטויים מפורשים שמעידים על-כך שמדובר באיסור כללי מאד, כגון: "לפי שאסור ליהנות בדברי תורה בעולם-הזה", "כל הנהנה מדברי תורה נטל חייו מן העולם", ועוד. ביטויים חריפים אלה מעידים על-כך שאסור ליהנות מדברי תורה בכל דרך שתהיה. כלומר, הצדקה שנזכרה בהלכה היא רק דוגמה אחת לאופן שבו אסור ליהנות מדברי תורה. וכאמור, הראיה לכך היא שכל חכמי המשנה והתלמוד אסרו ליהנות מדברי תורה בלשונות כלליים מאד, ולא ציינו כלל את הצדקה. הצדקה היא אפוא רק דוגמה.

ויתרה מזאת, המציאות בימינו שנוטלים תקציבים בעבור לימוד התורה, גרועה בהרבה ממתן צדקה, מפני שמדובר בנטילת כספים בעל כורחם של הנותנים. כלומר, אם צדקה ניטלת בהסכמתו של הנותן, כאן נוטלים כספים מן הנותנים בניגוד לרצונם, שהרי אם תשאלו את רוב העם שממנן אותם, הם כלל אינם מעוניינים לממן אותם, ואף מתעבים את החרדים על עצלנותם ובטלנותם. וחילול-שם-השמים בדרך זו חמור אלף פעמים, ממתן צדקה ברצון.

בנוסף לכך, ראו נא את דברי רבנו בפירושו להלכות נדרים (ד, ג):

"לפי שאינו מותר בתורתנו בשום פנים ללמד מקצוע ממקצועות חכמת התורה בשכר שנאמר: 'וְאֹתִי צִוָּה יְיָ בָּעֵת הַהִוא לְלַמֵּד אֶתְכֶם חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים' וכו' [דב' ד, יד] ובא בקבלה [=במסורת התורה-שבעל-פה איש מפי איש עד משה רבנו ע"ה]: מה אני בחינם אף אתם בחינם [...] ואני תמה על אנשים גדולים [בעיני עצמם ובעיני השוטים] שעיוורה אותם התאווה והכחישו את האמת **והנהיגו לעצמם הקצבות [תקציבים]** בעד המשפטים [פסיקת הדין בבתי-הדין] והלימוד [לימוד התורה] ונתלו בראיות קלושות. ונדבר בעניין זה במקומו במסכת אבות".

כלומר, לא מדובר רק בצדקה אלא גם בתקציבים כפויים, וכאמור תקציבים כפויים חמורים אף יותר מחילול-השם שבלקיחת כסף ברצון הנותן. ויש עוד ראיה לדברינו מפירוש רבנו לאבות, שם מדובר בתקציבים שנקבעו באמצעות ההטעיה שחובה לעזור למלמדי וללומדי התורה:

"דע, שזה [ר' צדוק] אמר: 'אל תעשה את התורה קרדום לחפור בָּהּ', כלומר אל תחשבנה כלי לפרנסה, ופירש ואמר: 'שכל הנהנה בעולם-הזה [מדברי תורה] הכרית את נפשו מחיי העולם-הבא'. והִתעוורו בני האדם בלשון הזה הברור והשליכוהו אחרי גווּם, ונתלו בפשטים שאינם מבינים אותם, ואני אבארם, **וקבעו לעצמם זכויות על היחידים ועל הקהילות, ועשו את השׂררות התורתיות [דיינות, רבנות וכו'] חוקי מוכסים,** והשגו את בני האדם בהטעייה מוחלטת שזה חובה ושצריך לעזור לחכמים ולתלמידים ולאנשים שמתעסקים בתורה ותורתן אומנותן. וכל זה טעות שאין לו יסוד בתורה ולא רגליים להישען עליהם כלל".

ויתרה מכולן, המציאות בימינו ובכל הדורות, מוכיחה כאלף עדים על-כך שמדובר בחילול-שם-שמים עצום מאד! השנאה ליושבי הישיבות הולכת ומחריפה, הולכת ומתעצמת, ובצדק.

כ. הלל הזקן ושומר בית-המדרש

והנה תעתוע נוסף מבית מדרשם של צאצאי המינים: במסכת יומא (דף לה ע"ב) מסופר על הלל הזקן שבכל יום היה משׂתכר במלאכתו חצי דינר, חציו הוא היה נותן לשומר בית-המדרש וחציו הוא היה נותן לפרנסתו ולפרנסת אנשי ביתו. יום אחד לא מצא את פרנסתו ושומר בית-המדרש לא אִפשר לו להיכנס לבית-המדרש, עלה וישב על פי הארובה וכו'. יושבי הישיבות טענו, שמותר ליהנות מדברי תורה, שהרי השומר של בית-המדרש נטל שכר מן התלמידים.

ובכן, מותר ליטול כסף בעבור המצוות, דהיינו מכתיבת ספרי תורה ומזוזות, או שוחט ומוהל וכו' (בתנאי שלא מדובר בשכר מופקע, כי אז מדובר ברדיפת בצע ובחילול-שם-שמים), וכל-שכן בעבור מלאכות שאינן קשורות באופן ישיר למצוות התורה, כגון שמירה על בית-המדרש. וכמו שמותר לשומר ליטול שכר בעבור שמירת בית-המדרש, כך מותר לחשמלאי לקחת שכר מן הציבור כאשר הוא מתקן את תאורת בית-הכנסת, וכן לאינסטלטור לקחת שכר מן הציבור כשהוא מתקן נזילות, וכן מותר למנקה בית-הכנסת לקחת שכר מן הציבור, וכל כיו"ב. ואיך עלה על דעתם שהלל הזקן שאמר: "ודישתמש בתגא – חלף", יכשיר הנאה מדברי תורה?

כא. עול מלכות ועול דרך ארץ

תעתוע נוסף שאוחזים בו צאצאי המינים הוא בעניין עול מלכות ועול דרך ארץ: יש מֵהם הטוענים, שכל מי שמקדיש את עצמו ללימוד התורה, פטור מעול מלכות (תשלומי המיסים ושירות בצבא), ועול דרך ארץ (פרנסה) ולכן חובה על הציבור לממן אותו ואת בני משפחתו.

ובכן, הבה נעיין במשנה שבמסכת אבות (ג, ו) בעניין זה, וכֹה דברי חכמים ע"ה:

"רבי נחוניא בן הקנה אומר: כל המקבל עליו עול תורה, מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ, וכל הפורק ממנו עול תורה נותנין עליו עול מלכות ועול דרך ארץ".

ושם פירש רבנו:

"עול תורה – התחייבות הלימוד; ועול מלכות – טורח המלך ועולו [העוול והעושק שהוא נוהג בהם כלפי נתיניו או כובד וטורח המיסים והארנוניות, אלה הן שתי אפשרויות התרגום לפי

קאפח, ומדברי רבנו לקמן '**יצילהו** ה' מעול המלכים' עולה, שכוונת רבנו לאפשרות הראשונה]; ועול דרך ארץ – טורח הזמן, אמר, כי בשכר קבלתו עול תורה יצילהו ה' מעול המלכים ויֵקל עליו עול הזמן; ואמרו 'פורק עול' – האומר תורה מן השמים ואיני סובלה. ואמרו [דרשו את הפסוק:] 'חָרוּת עַל הַלֻּחֹת' [שמ' לב, טז] – חירות על הלוחות [עירובין נד ע"א], כלומר החירות מחובות הזמן [מטרדות החיים] וחובות המלך למי שמקבל עליו את הדבר המפורש על הלוחות".

נמצא לפי רבנו, שדברי המשנה הזו עוסקים **בסיוע אלהי** לכל מי שיקבל עליו להתמיד בלימוד התורה, סיוע אלהי אשר יְמַלֵּט את האדם מעול המלכים ושעבודם וכן מטרדות החיים. כלומר, כל מי שיקבל עליו להתמיד בלימוד התורה ובקיום המצוות, ה' יתעלה ימלטו מעושק המלכים ומתעתועי החיים, והוא יזכה לחיות חיים שלווים ורגועים ללא מהמורים ופגעים וייסורים – והנה ראיה מדברי רבנו: "ויֵקל עליו עול הזמן", דהיינו, ה' לא יפטור את האדם לחלוטין מעול הזמן, שהרי כל אדם מחויב לעבוד למחייתו, אלא הקב"ה יָקֵל עליו, ויזכה לפרנסה קלה וקרובה.

נמצא אפוא, שאין במשנה הזו ראיה לכך שמותר ליהנות מדברי תורה, אלא מדובר בסיוע אלהי ייחודי לאנשי האמת, אשר ירומם אותם לשלוות הנפש הנדרשת ללימוד התורה.

ואחתום את תשובותיי הללו בדברי רבנו בפירושו למשנת אבות הנדונה, ושם הוא כותב: "והרוצה להתווכח ולהכחיש יעשה כרצונו". כלומר רבנו מלמד אותנו שתמיד יהיו רודפי בצע שיתירו לעצמם את השרצים, ותמיד הם יאחזו בתירוצים דחוקים, כדרך התועים והמינים.

סוף דבר

לסיום אצרף קטע קצר מדברי קאפח השׂכיר בפירושו להלכות תלמוד תורה (עמ' רעח). בקטע זה קאפח נכשל בלשונו (לשיטתו), ועל כורחו הוא אמר את האמת ששופכת אור על חומרת התעייתו. אמנם, ניתן לזהותה רק בעיון מדוקדק, אך על-כל-פנים הוא אמר את האמת בעניין זה והסגיר את בצעו, והנה קטע מדבריו בפירושו להלכות תלמוד תורה (עמ' רעח), וכאמור, מי שאינו נהנה מדברי תורה יבחין באמת שעולה ונוצצת מתוך הדברים, וזה לשונו שם:

"כי לדעתי הַצָּדָקָה אחת יכולה להתקבל גם על דעת רבנו [האמנם רבנו הרמב"ם יצדיק ליהנות מדברי תורה?! ועד כמה חמורה התעייתו של קאפח, שהרי הוא אמרה בעודו מתחסד בבינוי 'הרמב"ם של ימינו' וכאמור גדול עוונו מנשוא], והיא הנימוק של 'עֵת לַעֲשׂוֹת לַיְיָ הֵפֵרוּ תּוֹרָתֶךָ' [תה' קיט, קכו], לפי הביאור וההבנה שאנו מבינים אותו, **כיוון שלפי תנאי החיים המצויים כיום קשה מאד לשקוע במ"ט שערים שהעולם שקוע בהם, ועם זאת ללמוד תורה לעומקה ולרוחבה.** לפיכך חייבים לנהוג כפי שנוהגים, וכעין ביטוי חז"ל 'ביטולה זהו קיומה'".

ברם, הקב"ה כאמור לא אִפשר לקאפח לתעתע שהרי מתוך דבריו נוצצת האמת, ואסביר: לפי דבריו, אם אין האדם שקוע במ"ט שערי טומאה שהעולם שקוע בהם – הוא כן יכול ללמוד תורה מבלי לקחת כסף ומבלי ליהנות מדברי תורה! ובמלים אחרות, רק אם האדם שקוע במ"ט שערי טומאה ורוצה יחד עם שקיעתו בשערי הטומאה גם ללמוד תורה, רק אדם שפל ונתעב כזה אינו יכול ללמוד תורה מבלי שייהנה מדברי תורה. ובפירושו זה הוא הסגיר את עצמו ואת בצעו.

כמו כן, הביטוי שקאפח מצטט מחז"ל בסוף דבריו: "ביטולה זהו קיומה" אין לו שום מקום בנדון דידן, כי גם חז"ל שאמרו: "**ביטולה** זהו קיומה" לא אמרו: "**חילולה** זהו קיומה", ולא יעלה על הדעת של חז"ל ורבנו לחלל את התורה ותוך כדי חילולה לקיימה... וחבל שקאפח עיקם את דברי חז"ל, וביטל בעליל את הוראתם החמורה והחד-משמעית שאסור ליהנות מדברי תורה.

"וְלָמָּה לֹא שָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְיָ? וַתַּעַט אֶל הַשָּׁלָל וַתַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְיָ! [...] וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל: הַחֵפֶץ לַיְיָ בְּעֹלוֹת וּזְבָחִים כִּשְׁמֹעַ בְּקוֹל יְיָ? הִנֵּה שְׁמֹעַ – מִזֶּבַח טוֹב, לְהַקְשִׁיב – מֵחֵלֶב אֵילִים" (ש"א טו).

"בֵּאדַיִן עָנֵה דָנִיֵּאל, וְאָמַר קֳדָם מַלְכָּא, מַתְּנָתָךְ לָךְ לֶהֱוְיָן, וּבָזְבִּיתָתָךְ לְאָחֳרָן הַב" (דנ' ה, יז).

וראו נא גם את ראש תוכחותיו של ישעיהו הנביא לכהני ירושלים:

"שִׁמְעוּ דְבַר יְיָ קְצִינֵי סְדֹם הַאֲזִינוּ תּוֹרַת אֱלֹהֵינוּ עַם עֲמֹרָה, לָמָּה לִי רֹב זִבְחֵיכֶם יֹאמַר יְיָ, שָׂבַעְתִּי עֹלוֹת אֵילִים וְחֵלֶב מְרִיאִים וְדַם פָּרִים וּכְבָשִׂים וְעַתּוּדִים לֹא חָפָצְתִּי [=וכי הקב"ה צריך את הזיותיהם ופלפולי סכלותם של הבומרים השכירים?] כִּי תָבֹאוּ לֵרָאוֹת פָּנָי, מִי בִקֵּשׁ זֹאת מִיֶּדְכֶם רְמֹס חֲצֵרָי [=מי ביקש מכם ללמוד וללמֵד תורה מזוהמת מעוקמת ומעוקשת?] [...] וּבְפָרִשְׂכֶם כַּפֵּיכֶם אַעְלִים עֵינַי מִכֶּם גַּם כִּי תַרְבּוּ תְפִלָּה אֵינֶנִּי שֹׁמֵעַ [וכי הקב"ה צריך את תַּפְלוּתָם של הבומרים השכירים?] – יְדֵיכֶם דָּמִים [=כסף!] מָלֵאוּ, **רַחֲצוּ הִזַּכּוּ הָסִירוּ רֹעַ מַעַלְלֵיכֶם מִנֶּגֶד עֵינָי חִדְלוּ הָרֵעַ** [=חדלו מלחלל-שם-שמים ומלהפנות את עורפכם לדרך האמת]. לִמְדוּ הֵיטֵב [=ואולי תבינו שכל ראיותיכם הינן ראיות קלושות יקושות ועקושות] דִּרְשׁוּ מִשְׁפָּט [=משפט התורה באמת, לא משפט התורה המעוקל שבידכם] אַשְּׁרוּ חָמוֹץ שִׁפְטוּ יָתוֹם רִיבוּ אַלְמָנָה".

"מַדּוּעַ דֶּרֶךְ רְשָׁעִים צְלֵחָה שָׁלוּ כָּל בֹּגְדֵי בָגֶד? נְטַעְתָּם גַּם שֹׁרָשׁוּ יֵלְכוּ גַּם עָשׂוּ פֶּרִי [ריבוים והצלחתם אינם מעידים על יושר הלב וטוהר המעשים] קָרוֹב אַתָּה בְּפִיהֶם וְרָחוֹק מִכִּלְיוֹתֵיהֶם. וְאַתָּה יְיָ יְדַעְתָּנִי תִּרְאֵנִי וּבָחַנְתָּ לִבִּי אִתָּךְ הַתִּזַּם כְּצֹאן לְטִבְחָה וְהַקְדִּשֵׁם לְיוֹם הֲרֵגָה".

ועם-ישראל כבר מבין היטב את משמעות הפסוקים הללו, ובמיוחד לאחר השואה הנוראה, אך "הִבִּיתָה אֹתָם וְלֹא חָלוּ כִּלִּיתָם מֵאֲנוּ קַחַת מוּסָר חִזְּקוּ פְנֵיהֶם מִסֶּלַע מֵאֲנוּ לָשׁוּב" (יר' ה, ג).

נספח: תשובה ושיבה לה' על הנאה מדברי תורה

שאלני אדם שלמד מדעים, אשר במהלך שנות לימודיו קיבל שכר בעבור השתתפותו בלימוד בבית-המדרש, ועתה הוא התעורר לאיסור החמור שיש בעניין, ושאלני מה עליו לעשות?

וכך השבתי לו: אם נהנית מדברי תורה עליך להשיב את הכסף במהלך ימי שני חייך, ויש לפניך כמה אפשרויות לדעתי: או בצדקה לעניים שהם בגדר עמיתך, או לצרכי ציבור, או בהוצאתו במצוות שונות, או בגמילות חסדים בגופו אשר שוות-ערך לסכום שנטלת, וכיו"ב. כמובן שאין להשיב לכולל, שהרי הם מחללים-שם-שמים, והדבר יהיה בגדר מסייע בידי עוברי עבירה.

"קַצֵּף יְיָ עַל אֲבוֹתֵיכֶם קָצֶף, וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כֹּה אָמַר יְיָ צְבָאוֹת: שׁוּבוּ אֵלַי נְאֻם יְיָ צְבָאוֹת וְאָשׁוּב אֲלֵיכֶם [...] אַל תִּהְיוּ כַּאֲבוֹתֵיכֶם אֲשֶׁר קָרְאוּ אֲלֵיהֶם הַנְּבִיאִים הָרִאשֹׁנִים לֵאמֹר: כֹּה אָמַר יְיָ צְבָאוֹת שׁוּבוּ נָא מִדַּרְכֵיכֶם הָרָעִים וּמַעַלְלֵיכֶם הָרָעִים, וְלֹא שָׁמְעוּ וְלֹא הִקְשִׁיבוּ אֵלַי נְאֻם יְיָ" (זכ' א).

נטילת שכר בעבור פסיקת דינים (חלק א)

"וְכֹהֲנֶיהָ בִּמְחִיר יוֹרוּ [...] לָכֵן בִּגְלַלְכֶם צִיּוֹן שָׂדֶה תֵּחָרֵשׁ וִירוּשָׁלַם עִיִּין תִּהְיֶה" (מיכה ג).

האם מותר לדיין ליטול כסף בעבור פסיקת דינים? האם מותר לדיין לקבל משכורת חודשית בעבור פסיקת דינים? האם מותר לדיין לקבל משכורת חודשית גבוהה בעבור פסיקת דינים? האם מותר לדיין לקבל הטבות וטובות הנאה מפליגות נוספות בתלוש המשכורת? האם לאחר שהוא פורש מותר לו לקבל מענקים ופנסיה גבוהה במשך שארית ימי חייו? האם מותר לאשתו אחריו לקבל קצבת שארים נפוחה לאחר שהדיין השׂכיר כבר התפגר והתבער מן העולם?

א. נטילת שכר מבעלי הדין

אחל בפסק חז"ל ורבנו בהלכות סנהדרין (כג, ו), וכֹה דבריהם: "כל דיין שנוטל שכרו לדון דיניו בטלים, [ואימתי הם בטלים?] והוא [=בתנאי] שלא יהיה שכר הניכר [=שלא יהיה ניכר שהשכר הוא שכר בטלה]". כלומר, רק אם ניכר ששכר הדיין הוא שכר בטלה בלבד – דיניו קיימין.

בהמשך ההלכה רבנו מבאר מהו שכר הבטלה, וגם מהמשך ההלכה עולה שרק שכר בטלה הוא שכר המותר לדיין: "אבל אם היה עוסק במלאכתו ובאו לפניו שניים לדין ואמר להם: 'תנו לי מי שיעשה תחתי עד שאדון לכם' או 'תנו לי שכר בטלתי' – הרי זה מותר, **והוא שיהיה הדבר ניכר שהוא שכר הבטלה ולא יותר.** וייטול משניהם בשווה זה בפני זה – כגון זה מותר". הוי אומר, רק אם ניכר שהשכר הוא שכר בטלה "ולא יותר" – הרי ששכרו מותר ודיניו קיימין.

זאת ועוד, רבנו פוסק תחילה את האפשרות של מציאת מחליף: "תנו לי מי שיעשה תחתי", אף שזו טרחה גדולה למצוא עתה מישהו שיבצע את מלאכת הדיין. ללמדנו שעדיף להתרחק מכל תשלום לדיין **ואפילו שכר בטלה בלבד!** כמו כן, רבנו מדגיש בסוף פסקו: "כגון **זה** מותר" כלומר, אך ורק בנסיבות המסוימות הללו מותר לדיין ליטול שכר בטלה בעבור פסיקת דין.

ובמלים אחרות, אסור לדיין ליטול שכר מגורם שלישי, אלא אך ורק שכר בטלה "כגון זה מותר". ועתה נעבור להבין מה הן הנסיבות המיוחדות הללו שבהן שׂכר הבטלה מותר? ובכן, רבנו פוסק: "אבל אם היה **עוסק במלאכתו**" וכו' – מדוע רבנו מציין שהדיין עוסק במלאכתו? מה ניתן ללמוד מכך ביחס לנסיבות המיוחדות שבהן מותר לדיין ליטול שכר? ומהו שכר הבטלה שמותר לקחת מבעלי הדין? ובכן, מההלכה לעיל עולה, שמותר לקחת שכר מבעלי הדין רק כאשר מתקיימים ארבעה תנאים הכרחיים: **1)** יש לדיין מלאכה **בפועל**; **2)** בעלי הדין מבטלים אותו ממלאכתו **בפועל**; **3)** בעלי הדין נותנים לו את השכר המדויק שהוא מפסיד **בפועל** בעבור בטלתו ממלאכתו; **4)** הדיין נוטל שכר בשווה מבעלי-הדין ובנוכחות שניהם: "זה בפני זה".

ועל ארבעת התנאים ההכרחיים הללו מוסיף ואומר רבנו: "כגון זה **מותר**", לא רצוי, לא ראוי, לא משובח, רק מותר בלבד. ובמלים אחרות, רק כאשר הדיין אכן זקוק לפרנסה בסיסית כדי לקנות בה **לחם לאכול ובגד ללבוש,** רחוק מאד ממצבם של דייני המינות בימינו... ולפני כל זאת רבנו מדגיש שעדיף בהחלט למצוא לדיין מחליף ולא לשלם לדיין אפילו שכר בטלה!

מן האמור עולה מסקנה ברורה: אסור לדיין באיסור חמור ליטול שכר מגורם שלישי. וגם אם יתעקש המתעקש לטעון שמותר, ברור שאין הדבר מותר אלא לפי התנאים המבוארים בהלכה בעניין קבלת שכר-בטלה מבעלי הדין, שהרי מתוכֶן ארבעת התנאים עולה שהם **תנאים מוסריים כלליים** שאין להם קשר ישיר לבעלי-הדין דווקא. והראיה לכך: אם אין אלה תנאים מוסרים כלליים, מדוע חכמים לא אִפשרו לדיין ליטול ממון רב מבעלי-הדין בשווה? מדוע הם הדגישו שמותר ליטול שכר רק כאשר יש לדיין מלאכה בפועל? מדוע הדגישו שמותר ליטול אך ורק כשבעלי-הדין מבטלים את הדיין ממלאכתו בפועל? מדוע הקדימו את האפשרות של מציאת מחליף לדיין? ומדוע התירו אך ורק שכר אשר ניכר עליו שהוא שכר בטלה בלבד?

התשובה המהדהדת היא, שאסור לדיין באיסור חמור ליטול שכר משום גורם, וכל פסקיהם של דייני המינות האורתודוקסים רודפי הבצע והשׂררה, שמקבלים משכורות מנופחות ושלל טובות הנאה, כולם **בטלים ומבוטלים לא שרירין ולא קיימין,** שהרי הדיינים אינם עומדים בתנאֵי המוסרי הבסיסי וההכרחי לדייני ישראל – הם אינם שונאי בצע, אדרבה, הם רודפי בצע.

וראו נא את דברי מיכה הנביא בעניינים של דייני המינות רודפי הבצע (ג, ט–יא):

"שִׁמְעוּ נָא זֹאת רָאשֵׁי בֵּית יַעֲקֹב וּקְצִינֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל הַמְתַעֲבִים מִשְׁפָּט וְאֵת כָּל הַיְשָׁרָה יְעַקֵּשׁוּ, בֹּנֶה צִיּוֹן בְּדָמִים וִירוּשָׁלַם בְּעַוְלָה [ושם תרגם יונתן: 'דְּבָנַן בָּתֵּיהוֹן בְּצִיּוֹן בְּדַם אֱשִׁיד וִירוּשְׁלֶם בְּנִכְלִין', דהיינו, הבונים את בתיהם המפוארים בכספי העניים והעשוקים], רָאשֶׁיהָ בְּשֹׁחַד יִשְׁפֹּטוּ **וְכֹהֲנֶיהָ בִּמְחִיר יוֹרוּ** וּנְבִיאֶיהָ בְּכֶסֶף יְקֹסֵמוּ וְעַל יְיָ יִשָּׁעֲנוּ לֵאמֹר הֲלוֹא יְיָ בְּקִרְבֵּנוּ לֹא תָבוֹא עָלֵינוּ רָעָה, לָכֵן בִּגְלַלְכֶם צִיּוֹן שָׂדֶה תֵּחָרֵשׁ וִירוּשָׁלַם עִיִּין תִּהְיֶה וְהַר הַבַּיִת לְבָמוֹת יָעַר".

מיכה משווה בין הכוהנים שפוסקים דינים בכסף לנביאי השקר הקוסמים בכסף! כמו כן, בגלל שחיתותם של כומרי הדת והדיינים נחרב בית-המקדש וירושלים הפכה לגל של חורבות.

ב. נטילת שכר מגורם שלישי

נעבור עתה לעיין בהלכות המרכזיות לפיהן אסור באיסור חמור מאד ליטול משכורות בעבור פסיקת דינים, ואפילו שכר פעוט, וכל העושה כן הוא בגדר רודף בצע וארור לוקח שוחד.

נחל בהלכות סנהדרין (כג, ב), וכֹה דברי חז"ל ורבנו:

"כל דיין שיושב וּמְגַדֵּל מעלתו כדי להרבות שכר לחזניו ולסופריו, הרי הוא בכלל הנוטים אחר הבצע, וכן עשו בני שמואל, ולכך נאמר בהן: 'וַיִּטּוּ אַחֲרֵי הַבָּצַע וַיִּקְחוּ שֹׁחַד' [ש"א ח, ג]".

כלומר, אפילו אם הדיין רק מפטם את כבודו שׂררתו ומעלתו ולא לוקח אגורה שחוקה אחת לכיסו בעבור פסיקת הדינים, הרי הוא כבר בגדר רודף בצע ולוקח שוחד. ואפילו אם הוא רק מרבה שכר לחזניו (=שליחי בית דין) ולסופריו (=סופרי בית הדין), הוא כבר בגדר רודף בצע ולוקח שוחד. מה יהא אפוא דינו של דיין אשר נוטל **לכיסו** משכורות של עשרות אלפי שקלים בחודש? ואליהן מצורפים כמובן מענקים וטובות-הנאה מפליגות? **האין זה שוחד ברור?!**

נעבור עתה לעיין בהלכה הקודמת בהלכות סנהדרין שם (כג, א), וכֹה דברי חז"ל ורבנו:

"'וְלֹא תִקַּח שֹׁחַד' [דב' טז, יט], אין צריך לומר לעוות את הדין, אלא אפילו **לְזַכּוֹת את הזכאי ולחייב את החייב** אסור ועובר בלא תעשה, והרי הוא בכלל 'אָרוּר לֹקֵחַ שֹׁחַד' [דב' כז, כה]".

ולא לחינם רבנו פוסק את ההלכה בלשון כללי מאד, דהיינו, כל נטילת שכר שתכליתה לְזַכּוֹת את הזכאי ולחייב את החייב "אסור ועובר בלא תעשה, והרי הוא בכלל 'אָרוּר לֹקֵחַ שֹׁחַד' [דב' כז, כה]" – וכך בדיוק פועל ממסד הדיינות האורתודוקסי! כלומר, הוא נותן לדיינים משכורות נפוחות ושלל טובות-הנאה, כדי שהם יְזַכּוּ את הזכאי ויחייבו את החייב בדיניהם... ולא סתם משכורות, משכורות שמנות מאד, כך שהדיינים לא רק ארורים הם גם מחללי-שם-שמים.

ושמא יטען הטוען שלא מדובר בהלכה זו בנטילת שכר מגורם שלישי, אלא בנטילת שכר בשווה משני בעלי-הדין שאינו שכר בטלה? ובכן, רבנו עוסק בשכר בטלה רק בהלכות הבאות בהמשך הפרק שם (כג, ו), והנה הִלכת חז"ל ורבנו שכבר ראינוהָ לעיל, הנה היא שוב לפניכם:

"**כל דיין שנוטל שכרו לדון דיניו בטלים,** והוא [=בתנאי] שלא יהיה שכר הניכר [=שלא יהיה ניכר שהוא שכר בטלה]. אבל אם היה עוסק במלאכתו ובאו לפניו שניים לדין ואמר להם: 'תנו לי מי שיעשה תחתיי עד שאדון לכם', או 'תנו לי שכר בטלתי' – הרי זה מותר. והוא שיהיה הדבר ניכר שהוא שכר הבטלה ולא יותר, וייטול משניהם בשווה זה בפני זה – כגון זה מותר".

נשים לב, בהלכה שמדובר בה בנטילת משכורת בשווה מבעלי הדין (כג, ו), רבנו אומר "דיניו בטלים", ואילו בהלכה הראשונה בפרק רבנו אומר שהדיין הוא בכלל "אָרוּר לֹקֵחַ שֹׁחַד"! מדוע? ובכן, נראה ברור שהלכה א נוגעת לעונשו החמור של כל דיין שנוטל שכר, ואילו הלכה ו מבארת את שלילת התוקף המשפטי והמוסרי של פסקיו: "כל דיין שנוטל שכרו לדון **דיניו בטלים**".

וראוי לחדד: מדוע חז"ל התירו אך ורק **שכר בטלה?** מדוע חז"ל לא התירו לבעלי-הדין לתת משכורת לדיין בשווה? אלא, גם מסוף הלכה ו עולה בבירור, שאסור לדיין ליטול משכורת משום אדם או ממסד בעבור פסיקת דינים. ובימינו דין הממסד חמור אף יותר, כי מדובר בממסד פרו-נוצרי שהופך תורת-אלהים לקורדום-חוצבים, ונטילת כסף ממנו **גם** מהווה שותפות וחיזוק ועידוד לדרכי המינים וצאצאיהם **גם** מנציחה את ריחוקנו מדרך האמת **וגם** יש בה חילול השם. קצרו של דבר, לקיחת משכורות בעבור פסיקת דינים חמורה מאד לפי תורת האמת והצדק שקיבלנו ממשה בסיני, והנה הוכחה נוספת לכך מדברי רבנו בפירושו למסכת אבות (ד, ז):

"כי כאשר נתבונן בעקבות החכמים [=חכמי המשנה והתלמוד] ז"ל, לא נמצא להם שגבו מבני אדם, ולא קיבצו נדבות לישיבות המרוממות והמכובדות, ולא לראשי גלויות [כל-שכן רבני ערים וכיו"ב], **ולא לדייניו,** ולא למרביצי תורה, ולא לאחד מן הממונים, ולא לשאר בני אדם [...] אלא נתעסק במלאכה שיתפרנס ממנה אם ברווחה ואם בדוחק, והיה בז למה שבידי בני אדם, **כיוון שהתורה מְנָעַתּוּ מכך** [...] ולא התירו לעצמם את זה, **והיו רואים בכך חילול השם** בעיני ההמון, שיחשבו שהתורה מלאכה ככל המלאכות שמתפרנסים בהן ותזדלזל בעיניהם, **ויהיה העושה כן דבר ה' בזה** ['כִּי דְבַר יְיָ בָּזָה וְאֶת מִצְוָתוֹ הֵפֵר הִכָּרֵת תִּכָּרֵת הַנֶּפֶשׁ הַהִוא עֲוֹנָהּ בָּהּ' (במ' טו)], **וטעו אלה [=רודפי הבצע] המכחישים את האמת** ואת הלשונות האלו הברורים ולוקחין ממון בני אדם ברצונם או בעל כרחם [=בתקצוּב פוליטי כפוי לממסד הכמורה האורתודוקסי]".

מדברי רבנו עולה באופן ברור ומפורש, שכל מי שעושה את התורה לשׂררה ולמלאכה ולכלי לפרנסה – כמו הדיינים השכירים ושאר הכומרים הממוסדים במסדר האורתודוקסי הפרו-נוצרי – מחלל-שם-שמים ובוזה את דבר ה' עד שהוא ראוי לעונש הכרת הנצחי! שהרי רבנו מצטט פסוק חמור מאד: "כִּי דְבַר יְיָ בָּזָה וְאֶת מִצְוָתוֹ הֵפַר הִכָּרֵת תִּכָּרֵת הַנֶּפֶשׁ הַהִוא עֲוֹנָהּ בָהּ".

לסיכום, ההלכה שראינו לעיל (סנהדרין כג, א) עוסקת בדיינים שכירים, והקב"ה הוא זה אשר מקלל ומחרף ומגדף אותם: "אָרוּר לֹקֵחַ שֹׁחַד". חשוב גם לציין, שהדיינים בימינו לוקחים את המשכורות הללו **בפרהסיה,** ולכן דינם כירבעם בן נבט אשר חטא והחטיא את ישראל.

ומצאתי ראיה נוספת לדרך האמת ממדרש תנאים לדברים (פט"ז): "ולא תיקח שוחד, אין צריך לומר לַזכות את החייב ולחייב את הזכאי, אלא אפילו לזכות את הזכאי ולחייב את החייב, **כגון** שהוא נוטלו משניהם". כלומר, נטילת שכר משני בעלי הדין היא רק **דוגמה אחת** לנטילת שכר בעבור פסיקת דינים שעליה נאמר "ארור לוקח שוחד", ולא עלה על דעתם של חז"ל שצאצאי המינים האירופים ישתלטו ויהרסו את דת משה ויחדירו לתוכה ממסדים פרו-נוצריים מטונפים, אשר הופכים תורת מים חיים לקורדום חוצבים, ומשחיתים ומחריבים את תורת האלהים.

ואצרף עוד ראיה לדברינו מפירוש רס"ג לישעיה (לג, טו): "הֹלֵךְ צְדָקוֹת וְדֹבֵר מֵישָׁרִים מֹאֵס בְּבֶצַע מַעֲשַׁקּוֹת **נֹעֵר כַּפָּיו מִתְּמֹךְ בַּשֹּׁחַד** אֹטֵם אָזְנוֹ מִשְׁמֹעַ דָּמִים וְעֹצֵם עֵינָיו מֵרְאוֹת בְּרָע".

וכך אומר שם רס"ג:

"נֹעֵר כַּפָּיו מִתְּמֹךְ בַּשֹּׁחַד – הפליג [הכתוב] גם כן בזה, לפי שלא אמר: 'נוער כפיו משוחד', אלא 'נֹעֵר כַּפָּיו **מִתְּמֹךְ** בַּשֹּׁחַד', הודיענו שהתמיכות כולן אסורות, והן ארבעה סוגים: **[1]** או שהדיין נוטל שוחד מאחד מבעלי-הדין ומטה את הדין לצידו; **[2]** או [שהדיין נוטל] משניהם ויהיו... [כאן כנראה חסר בכתב-היד, ונראה ברור שכוונתו לאיסור לקחת משכורת בשווה מבעלי הדין]; **[3]** או שנוטל שכר משפטו [דהיינו נטילת משכורת מצד שלישי]; **[4]** או שלוקח כשיעור בטלתו ממלאכתו ומרווחיו [דהיינו דיין שלא מסתפק בשכר בטלה ממלאכתו ונוטל גם שכר על רווחים שאינם ודאיים, ואף ייתכן שרס"ג פוסק שאסור לדיין ליהנות אפילו משכר בטלה, וכרב הונא]. והרביעי [דהיינו, כל ארבע התמיכות שנכללות בעניין הרביעי שנזכר בפסוק והוא: 'נֹעֵר כַּפָּיו מִתְּמֹךְ בַּשֹּׁחַד'] אסורים כולם, כמו שאמרו קדמונינו ופירשו זה... [שלוש הנקודות במקור]".

נמצא שמדובר במסורת גאונים אנשי אמת, ומסורת הגאונים הללו היא תורה-שבעל-פה!

ואחתום פרק זה בראיה נוספת מדברי רבנו, הפעם מפירוש המשנה לנדרים (ד, ג):

"ואני תמה על אנשים גדולים [בעיני ההמון] שעיוורה אותם התאווה והכחישו את האמת, **והנהיגו לעצמם הקצבות [=תקציבים ממוסדים] בעד המשפטים [=פסיקת הדין בבתי-הדין]** והלימוד [=לימוד התורה], ונתלו בראיות קלושות. ונדבר בעניין זה במקומו במסכת אבות".

קצרו של דבר, אסור לדיין ליטול שכר בעבור פסיקת דינים משום גורם, למעט שכר בטלה בשווה מבעלי הדין, וזאת אך ורק בהתקיים ארבעת התנאים ההכרחיים שראינו לעיל.

ג. ולא יעשה מלאכה ויתפרנס מן הצדקה

וכֹה דברי רבנו בהלכות תלמוד תורה (ג, י):

"כָּל הַמֵּשִׂים לבו שיעסוק בתורה **ולא יעשה מלאכה,** ויתפרנס מן הצדקה, הרי זה חִלֵּל את השם, וּבִזֶּה את התורה, וְכִבֶּה מְאוֹר הדת, וגרם רעה לעצמו, ונטל חייו מן העולם הבא. לפי שאסור ליהנות בדברי תורה בעולם הזה".

מהלכה זו עולה בבירור כי מי ש"מלאכתו" היא הדיינות מחלל-שם-שמים, כי "מלאכה" זו אינה באמת מלאכה, אלא עיסוק בתורה תוך פרנסה מן הצדקה. כלומר, אסור באיסור חמור ליהנות מדברי תורה ומשׂררות תורניות, וכל חכמי המשנה והתלמוד היו בעלי מלאכה, ולא עלה על דעתם לקבל שכר מן הציבור בעבור שׂררה תורנית, למעט שכר בטלה אמיתי לדיינים – אך לדיינים בימינו ממילא אין שום מלאכה, ולכן כל הִלכת שכר בטלה לא שייכת אליהם...

זאת ועוד, נשים לב לשתי הרעות שנזכרו בדברי רבנו: "כָּל הַמֵּשִׂים לבו שיעסוק בתורה **[1] ולא יעשה מלאכה [2] ויתפרנס מן הצדקה**", שתי רעות אלה קשורות אדוקות והדוקות זו בזו. כלומר, כפי שאסור באופן ברור וחד-משמעי לקחת כסף בעבור שׂררת דיינות, כך יש חובה חד-משמעית על כל אדם לפרנס את עצמו ובני ביתו ביושר ובכבוד. נמצא אפוא, שלא רק חילול-שם-שמים וארור לוקח שוחד יש בלקיחת משכורות בעבור פסיקת דינים, אלא גם התרחקות מדרך האמת בעזיבת מעלת המלאכה: "יְגִיעַ כַּפֶּיךָ כִּי תֹאכֵל אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ" (תה' קכח, ב).

ואצרף לפרק זה עוד פסקה מדברי רבנו בפירושו לאבות שם (ד, ז):

"דע שזה שאמר [ר' צדוק], 'אל תעשה את התורה קרדום לחפור בה', **כלומר אל תחשבנה כלי לפרנסה,** ופירש ואמר שכל הנהנה בעולם הזה בכבוד תורה הרי זה הכרית את נפשו מחיי העולם-הבא, והתעוורו בני אדם בלשון הזה הברור [...] **וקבעו לעצמם זכויות על היחידים ועל הקהילות, ועשו את השׂררות התורתיות [=דיינות, רבנות] חוקי מוכסים,** והִשׂגו את בני אדם בהטעיה מוחלטת שזה חובה ושצריך לעזור לחכמים ולתלמידים ולאנשים המתעסקים בתורה ותורתן אומנותן. **וכל זה טעות שאין לו יסוד בתורה** ולא רגלים להישען עליהם כלל".

לטובת מי קבעו זכויות על היחידים ועל הקהילות? אֵלו שׂררות תורתיות עשו לחוקי מוכסים? וברור כשמש שהכוונה בעיקר למשרות הדיינות והרבנות המסואבות, כידוע וכמפורסם.

ד. מעלת המלאכה

הזכרתי בפרק הקודם את מעלת המלאכה, וחשוב לומר עליה כמה מלים טרם שנמשיך בעניין האיסור ליטול שכר בעבור פסיקת דינים. נחל בדברי רבנו בהלכות תלמוד תורה (ג, י):

"אמרו חכמים: 'כל הנהנה מדברי תורה נטל חייו מן העולם' [אבות ד, ז]. ועוד ציוו ואמרו: 'לא תעשֵׂם עטרה להתגדל בהן ולא קרדום לחפור בהן' [שם]. ועוד ציוו ואמרו: 'אהוב את המלאכה ושנוא את הרבנות' [אבות א, י]. ו'כל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה וגוררת עוון' [שם ב, ב]. וסוף אדם זה שיהא מלסטֵם [מלשון ליסטים, דהיינו שודד] את הבריות".

מקור דברי רבנו במוסרֵי חכמי המשנה והתלמוד טהורי הלבב, שהרי רבנו הרמב"ם לא המציא את האיסור החמור שיש בעשיית התורה כלי לפרנסה. כל חכמי המשנה והתלמוד היו עובדים לפרנסתם ולמחייתם, ואצרף לפניכם רשימה של דוגמאות ובצידן מקורותיהן התלמודיים:

הלל – חוטב עצים (יומא לה ע"ב); שמאי – בנאי (שבת לא ע"א); רב הונא – שואב מים, קרנא – תהי אקנקני (כתובות קה ע"א); שמעון הפקולי – נפץ, ר' יוחנן – סנדלר, ר' מאיר – לבלר (עירובין יג ע"א); ר' יהודה – סבל (נדרים מט ע"ב); ר' יוסי – שלח (שבת מט ע"ב); רב הונא ורב אושעיה – רצענין (פסחים קיג ע"ב); ר' אבא בר חנינא – חייט (ירוש' שביעית ד, ג); רב פפא – גנן (ב"מ קט ע"א); רב אחא – רועה (ב"מ צג ע"ב); אבא אושעיא – כובס (ירוש' ב"ק י, י); רב יוסף – סבל, רב ששת – טוחן (גטין סז ע"ב); רב כהנא – רוכל (קדושין מ); ר' חייא הגדול – בדד (ירוש' פסחים ד,ט); ר' חייא בר אבא – סוחר קטנית (כתובות כא ע"ב); ר' יהודה בן בתירא – חלפן (יבמות קב ע"א); אבא בר זמינא – חייט (ירושלמי סנהדרין ג); ר' דניאל – חייט (ויק"ר לב); ר' לוי – מוכר חלתית, רב עמרם חסידא – מוכר תכלת, רבנא אחוה דר' חיא בר אבא – מוכר תכלת (ע"ז לט ע"א); ר' שמעון – שזורי (דמאי א, א); ר' יהושע – נפח (ברכות כח); ר' יוסי – עושה מצודות (מנחות לז); ר' יהודה – נחתום (ב"ב קלב); ר' אדא – מודד קרקעות (ב"מ קז); ועוד ועוד (הרשימה מובאת בפירושו של קאפח השכיר שם).

וראו נא את ההלכה הבא (תלמוד תורה ג, יא) שהיא גולת הכותרת למעלת המלאכה:

"מעלה גדולה היא למי שהוא מתפרנס ממעשה ידיו, ומידת חסידים הראשונים היא [=חכמי המשנה והתלמוד], ובזה זוכה לכל כבוד וטובה שבעולם-הזה ולעולם-הבא, שנאמר: 'יְגִיעַ כַּפֶּיךָ כִּי תֹאכֵל אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ' [תה' קכח] – אשריך בעולם-הזה וטוב לך לעולם-הבא שכולו טוב".

ואחתום פרק זה בהלכות שבסוף הלכות מתנות עניים (י, טז–יט), וכֹה דברי חז"ל ורבנו:

[טז] "לעולם ידחוק אדם עצמו [=יחיה בדוחק] ויתגלגל בצער [=עד כדי כך!] ואל יצטרך לבריות, ואל ישליך אדם עצמו על הציבור. וכן ציוו חכמים ואמרו: 'עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות' [פסחים קיג ע"א]. ואפילו היה חכם ומכובד וְהֶעֱנִי יעסוק באומנות, ואפילו באומנות מנוולת, ולא יצטרך לבריות. מוטב לפשוט עורות הנבלות בשוק ולא יאמר לעם: 'חכם אני' ו'גדול אני' ו'כהן אני' – 'פרנסוני', ובכך ציוו חכמים".

[יז] "גדולי החכמים – היו מהן חוטבי עצים, ונושאי הקורות, ושואבי המים לַגַּנּוֹת, ועושין הברזל והפחמין, ולא שאלו [=ביקשו] מן הציבור ולא קיבלו מהם כשנתנו להם".

[יח] "כל מי שאינו צריך ליטול [דהיינו מי שיש לו כוח לעבוד ולהתפרנס והוא מתעצל לעבוד, או שיש לו ממון ועינו צרה בממונו להוציאו לצרכיו, ובמלים אחרות, כל מי שאינו עני זקן ערירי וחלש או חולה ומיוסר] ומרמה את העם ונוטל – אינו מת מן הזקנה [אלא] עד שיצטרך לבריות, והרי הוא בכלל 'אָרוּר הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בָּאָדָם' [יר' יז, ה]. וכל מי שצריך ליטול ואינו יכול לחיות אלא-אם-כן נוטל, כגון זקן או חולה או בעלי-ייסורין [כלומר רק לעניים כאלה מותר ליטול], ומגיס דעתו ואינו נוטל – הרי זה שופך דמים ומתחייב בנפשו, ואין לו בצערו אלא עוונות וחטאות".

[יט] "וכל מי שצריך ליטול וציער עצמו, ודחק את השעה, וחיה חיי צער כדי שלא יטריח על הציבור – אינו מת מן הזקנה עד שיפרנס אחרים משלו, ועליו ועל כל-כיוצא-בו נאמר: 'בָּרוּךְ הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בַּיְיָ וְהָיָה יְיָ מִבְטַחוֹ' [יר' יז, ז]".

וכן פוסק רבנו בסוף הלכות זכייה ומתנה:

"הצדיקים הגמורים ואנשי מעשה לא יקבלו מתנה מאדם [אפילו מתנה חד פעמית], אלא בוטחים בה' ברוך שמו, לא בנדיבים, והרי נאמר: 'וְשׁוֹנֵא מַתָּנֹת יִחְיֶה' [משׁ' טו, כז]".

ה. שנאת הממון

אחד התנאים החשובים ביותר שקבעה התורה לדיינים הוא שהם יהיו שונאי בצע (שמ' יח, כא): "אַנְשֵׁי חַיִל יִרְאֵי אֱלֹהִים אַנְשֵׁי אֱמֶת **שֹׂנְאֵי בָצַע**", וכך רבנו פוסק בהלכות סנהדרין (ב, ו), ונתעלם לרגע מאהבת האמת שנזכרה כתנאי הכרחי ואשר העדרה זועק לשמים:

"צריך שיהיה בכל אחד מהם [מן הדיינים] שבעה דברים, ואלו הן: חכמה, ויראה, וענווה, **ושנאת ממון,** ואהבת האמת, ואהבת הבריות להם, ובעלי-שם-טוב [...] 'שֹׂנְאֵי בָצַע' – אפילו ממון שלהם אינן נבהלין עליו, ולא רודפין לקבץ הממון: שכל מי שהוא 'נִבְהָל לַהוֹן [אִישׁ רַע עָיִן, וְלֹא יֵדַע כִּי] חֶסֶר יְבֹאֶנּוּ' [משׁ' כח, כב]".

וכך נהגו גדולי חכמי המשנה והתלמוד שהיו אוהבי האמת לשם האמת, וכדברי רבנו בפירוש המשנה למסכת אבות (ד, ז): "וכבר ידעת כי הלל הזקן היה חוטב במקצועו, חוטב עצים ולומד לפני שמעיה ואבטליון והוא בתכלית העניות, ומעלתו ידועה, ותלמידיו הם אשר נמשלו במשה ויהושע, וקטן שבתלמידיו רבן יוחנן בן זכאי, ולא יסתפק [=ולא יהיה צל של ספק אצל] בן דעת שאילו הוא [=הלל הזקן] הסכים לבני אדם להיטיב לו, כי אז לא היו מניחין לו לחטוב עצים. וחנניה בן דוסא אשר מכריזין עליו: 'כל העולם כולו אינו ניזון אלא בשביל חנניה בני, וחנניה בני דַּיוֹ בקַב חרובין מערב שבת לערב שבת', ולא ביקש מבני אדם. וקרנא, **דיין בכל ארץ-ישראל,** והוא היה שואב מים, וכשהיו בעלי הדין באין לפניו אומר להם: או שתתנו לי מי שישאב במקומי בזמן שאני עסוק עמכם, או שתתנו לי כדי מה שאני בטל מעבודתי, ואדון לכם".

מדוע לא נתנו צדקה בשפע לאותם חכמי המשנה והתלמוד שהיו עניים מרודים? מדוע לא "סידרו" להם מכוניות יוקרה? מדוע לא קנו להם פנטהאוז קומתי בבניין יוקרתי? מדוע לא קנו דירות לילדיהם נכדיהם ומקורביהם? מדוע לא חילקו להם מעטפות מרשרשים ושאר טובות הנאה כנהוג בימינו? תשובה, **חכמי המשנה והתלמוד סירבו ליהנות מכבוד תורה!**

והנה המשך דברי רבנו בפירושו למשנת אבות שם (ד, ז):

"ולא היו ישראל שהיו בדורם של אלה [=של חכמי המשנה והתלמוד] וזולתם לא אכזריים ולא בלתי גומלי חסדים. ולא מצאנו חכם מן החכמים שמצבם דחוק מגנה את אנשי דורו על שלא הטיבו לו, חלילה להם, אלא הם עצמם היו חסידים **מאמיני האמת לשם האמת,** מאמינים בה' ובתורת משה רבנו אשר בה ישיג האדם עולם הנצח".

ראו נא את מעלתם הגדולה של חכמי המשנה והתלמוד, אשר רוממו את נפשם לנקודת מבט אמיתית על הכסף ותפקידו בחיי האדם. כל הנאות העולם ותאוותיו היו בעיניהם כאין וכאפס, חולפים ועוברים כרוּח קלה לעומת ידיעת ה', לעומת תשוקתם ערגתם וביסופיהם לאמת ולעונג הנפשי שבהשׂגתה, ולעומת השׂגב הרוחני **הנצחי** שבקניית דעות והשקפות נכונות.

זאת ועוד, חכמי התלמוד בזו לממון, גם כי הבינו כי נטילתו וקיבוצו שלא ביושר גורמים בהכרח למחלה נפשית קשה והיא רדיפת הבצע והבהלה להון שמוציאה את האדם מן העולם. כלומר, לכסף יש תכונה משחיתה ביותר, ברגע שהאדם מקבל משכורות מנופחות באיסור, עבירה גוררת עבירה וסופו שיאֹהב את הממון אהבה גדולה ורבה. ולכן, בלתי אפשרי שאדם שמקבל עשרות אלפי שקלים בחודש בעוול יהיה שונא ממון! וכדברי רבנו לעיל במסכת נדרים (ד, ג):

"ואני תמה על אנשים גדולים [בעיני ההמון] **שעיוורה אותם התאווה והכחישו את האמת** והנהיגו לעצמם הקצבות [=תקציבים ממוסדים] בעד המשפטים [=פסיקת דין בבתי-הדין] והלימוד [=לימוד התורה] ונתלו בראיות קלושות. ונדבר בעניין זה במקומו במסכת אבות".

התאווה שנזכרה היא רדיפת הבצע והיא גורמת לעיוורון מוחלט מן האמת עד להכחשתה כליל, ולהנהגת תקציבים לדיינים בעבור פסיקת דיניהם – "אֹהֵב כֶּסֶף לֹא יִשְׂבַּע כֶּסֶף" (קה' ה, ט).

לאור האמור אין ספק כי לדעת הרמב"ם אסור לדיינים ליטול שכר בעבור דיניהם **משום גורם!** אך בימינו נכל שהכומרים "גדולים" יותר, כך משכורותיהם ושלל טובות ההנאה שבידם רבות ועצומות יותר. וישנם מתעתעים שטוענים שיש לשלם לדיינים משכורות שחיתות כדי שלא יתפתו לקחת שוחד ולעוות את הדין, וטענתם היפך המציאות, שהרי נכל שמשלמים שכר גבוה יותר לבעלי השׂררה, כך תאוותם לכסף גוברת, וכמו שאומר שלמה "אֹהֵב כֶּסֶף לֹא יִשְׂבַּע כֶּסֶף" (קה' ה, ט), וכבר הרחבתי בזה במאמר: "הגורמים לעיוותה ולמסחורה של דת משה".

ו. פסילנא לך לדינא: על חומרת לקיחת השוחד

הואיל ורבים הם בימינו כומרי הדת השׂכירים למיניהם אשר מתירים **לעצמם** להשתמש בכתרה של תורה, עלינו לשנן שוב-ושוב את מוסרו של ר' ישמעאל בכתובות (קה ע"ב):

"רְ' יִשְׁמָעֵאל בֵּר' יוֹסֵי הֲוָה רָגִיל אָרִיסֵיהּ דַּהֲוָה מַייתֵי לֵיהּ כָּל מַעְלֵי שַׁבְּתָא כַּנְּתָא דְּפֵירֵי, יוֹמָא חַד אַייתִי לֵיהּ בְּחַמְשָׁא בְּשַׁבְּתָא, אֲמַר לֵיהּ: מַאי שְׁנָא הַאידָּנָא? אֲמַר לֵיהּ: דְּיָנָא אִית לִי, וַאֲמִינָא אַגַּב אוֹרְחֵי אַייתִי לֵיהּ לְמָר. לָא קַבֵּיל מִינֵּיהּ, אֲמַר לֵיהּ: **פְּסִילְנָא לָךְ לְדִינָא!** אוֹתֵיב זוֹגָא דְּרַבָּנַן וְקַדָּיְינִין לֵיהּ, בַּהֲדֵי דְּקַאֲזֵיל וְאָתֵי, אֲמַר: אִי בַּעֵי טַעֲוִין הַכֵּי וְאִי בַּעֵי טַעֲוִין הַכֵּי. אֲמַר: תִּיפַּח נַפְשָׁם שֶׁלִּ מְקַבְּלֵי שׁוֹחַד, וּמַה אֲנִי שֶׁלֹּא נָטַלְתִּי, וְאִם נָטַלְתִּי שֶׁלִּי נָטַלְתִּי, כָּךְ, מְקַבְּלֵי שׁוֹחַד עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה".

סופר על ר' ישמעאל, שאריסו (=חקלאי שמעבד אדמות של אחֵרים תמורת חלק מן היבול) שהיה עובד בשדהו, נהג לתת לר' ישמעאל את חלקו ביבול השדה כל ערב שבת. יום אחד הביא לו אריסו את חלקו ביום חמישי, שאל אותו ר' ישמעאל: מה נשתנה היום? השיב לו שיש לו דין בבית דינו. מיד ר' ישמעאל פסל את עצמו מלדון את אריסו! במקום זאת, הושיב ר' ישמעאל שני דיינים לדון את אריסו, והוא עמד מחוץ לבית-הדין ושמע את הדיון.

תוך כדי הדיון, ר' ישמעאל מצא את עצמו מעלה טענות לזכותו של אריסו, ומהרהר בטיעונים שאריסו יכול להעלות ושעשויים לַזַּכּוֹתוֹ בדין. מיד תפס את עצמו ואמר: **"תִּיפַּח נַפְשָׁם שֶׁלִּי מְקַבְּלֵי שׁוֹחַד, וּמַה אֲנִי שֶׁלֹּא נָטַלְתִּי, וְאִם נָטַלְתִּי שֶׁלִּי נָטַלְתִּי, כָּךְ, מְקַבְּלֵי שׁוֹחַד עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה".** כלומר, ומה אני שלא לקחתי בסופו-של-דבר, ואפילו אם לקחתי הייתי לוקח משלי (שהרי מחובתו של האריס לתת לבעל השדה את חלקו ביבול השדה), ולמרות זאת, כל העת הרהרתי בזכותוֹ של האריס – מקבלי השוחד, שמקבלים שלא בצדק, על אחת כמה וכמה! שהרי שִׂכלם נחרב כליל בתאוות הבצע והם עיוורים לחלוטין מלראות את אור האמת.

לאור דברי רבי ישמעאל בתלמוד, והמוסר הגדול שהוא מלמד אותנו, עלינו לשאול את עצמנו: האם כומרים שׂכירים שנהנים מדברי תורה ומקבלים שכר מופלג מהממסד הרבני, האם הם ראויים ורשאים לדון ולפסוק בעניין נטילת שכר בעבור שׂררה רבנית? או בעניין נטילת שכר בעבור פסיקת דינים? האם הם מסוגלים להגיע להכרעה הלכתית אמיתית?! ואם הם היו אנשי אמת ונוהגים כדת וכהלכה הם היו אומרים רק שלוש מלים: **"פסילנא לך לדינא".**

וכבר אמר שלמה במשלי (יז, ח): "אֶבֶן חֵן הַשֹּׁחַד בְּעֵינֵי בְעָלָיו אֶל כָּל אֲשֶׁר יִפְנֶה יַשְׂכִּיל", ופירש שם רס"ג: "כך מדמים בו בעליו, והוא לפני ה' בהיפך זה, כמו שנאמר: 'כִּי הַשֹּׁחַד יְעַוֵּר עֵינֵי חֲכָמִים וִיסַלֵּף דִּבְרֵי צַדִּיקִם' [דב' טז, יט]". למדנו אפוא, ש"אֵין חָכְמָה וְאֵין תְּבוּנָה וְאֵין עֵצָה לְנֶגֶד יְיָ" (משׂ' כא, ל), כלומר, אין לשום אדם יכולת להתנגד לטבע האדם וליטול שוחד ויחד עם זאת לשמור על עיני שכלו שלא יתעוורו מן השוחד... **ומי שחולק על זאת כופר בתורה!**

ואסיים פרק זה בפסיקת רבנו בעניין שוחד דברים. כלומר, לא רק מפני **שוחד ממון** הזהירו חכמים ע"ה באזהרות חמורות מאד, אלא גם מפני **שוחד דברים,** והנה כמה הלכות מדברי רבנו בהלכות סנהדרין (כג, א–ד), אשר כולן הן סוגיות מפורשות בתלמוד, וכֹה דבריו:

[א] "'וְלֹא תִקַּח שֹׁחַד' [דב' טז, יט], אין צריך לומר לעוות את הדין, אלא אפילו לַזַּכות את הזכאי ולחייב את החייב אסור ועובר בלא תעשה, והרי הוא בכלל 'אָרוּר לֹקֵחַ שֹׁחַד' [דב' כז, כה]".

[ג] "ולא שוחד ממון בלבד, אלא אפילו שוחד דברים, ומעשה בדיין שהיה עולה בדוגית קטנה לעבור בנהר, ופשט אחד ידו וסייעוֹ בעלייתו והיה לו דין, ואמר לו הדיין: 'הריני פסול לך לדין'. ומעשה באחד שהעביר אברה [=נוצה] של עוף מעל רדיד הדיין, ואחר כיסה רוק מלפני הדיין, ואמר לו: 'הריני פסול לך לדין'".

[ד] "ומעשה באחד שהביא מתנה ממתנות כהונה לדיין כהן, ואמר לו: 'פסול אני לך לדין'. ומעשה באריס אחד של דיין שהיה מביא לו תאנים מתוך שדהו מערב שבת לערב שבת, פעם אחת הקדים להביא בחמישי בשבת מפני שהיה לו דין, ואמר לו הדיין: 'הריני פסול לך לדין', אף-על-פי שהתאנים משל דיין, הואיל והביאן שלא בזמנן נפסל לו לדין".

ראו נא את כוחו העצום של השוחד! אפילו שוחד פעוט שבפעוטים גורם להטיית הדין לטובת אחד מבעלי הדין! וזה מוביל אותנו לשאלה: האם קבלת משכורות שחיתות שמנות מממסד הכמורה אינה גורמת **בהכרח** לדיין להיות עבד נרצע לממסד המשלם את משכורתו?

האם הדיין מסוגל עוד לראות את אור האמת? האם הוא מסוגל לזהות מינות ואלילות?

וזו סיבה נוספת מדוע אסור לדיין ליטול שכר מגורם שלישי, כי ברגע שהוא נוטל שכר מצד שלישי, אותו הצד המממן משפיע באופן ישיר על מגמת הפסיקה של הדיין, כי הדיין ישאף בכל פסיקותיו ליישר קו עם "רוח המפקד" של מעבידו, ואף אם מעבידו מחלל-שם-שמים ואפילו שוגה במינות, שכלו של הדיין שנטה אחרי השוחד כבר ימצא אלף-אלפי טענות להצדיקו.

כלומר, מרגע לקיחת הממון האסור, דעתו של הדיין איננה חופשיה לקבל את האמת, וכמו כל שוחד, הממון בעבור פסיקת הדינים משעבד את מקבל הממון אל נותני הממון, והוא משועבד לדעותיהם ולהשקפותיהם. ואם על קבלת שוחד קטן שבקטנים הקפידו חכמים, וקבעו שעל הדיין לפסול את עצמו, קל וחומר למשכורת חודשית שמנה במשך שנים, שֶׁמַּטָּה לחלוטין את שיקול דעתו של הדיין ומשעבדת כליל את נפשו לכל הבל שילעיטו ויזהמו בו את שכלו. עד ששׂכלו כבר איננו מסוגל לראות עוד את אור האמת, ואפילו תעמוד לפניו בהירה ומזהירה כשמש המאירה, לא יקבלנה, כי דעתו כבר שועבדה ונרצעה להשקפות משובשות בעבותות הממון הכבדות מנשוא – "הוֹי מֹשְׁכֵי הֶעָוֹן בְּחַבְלֵי הַשָּׁוְא וְכַעֲבוֹת הָעֲגָלָה חַטָּאָה" (ישׁ' ה, יח).

וכל זאת מוביל אותנו גם לשאלה: האם יש להתייחס לפסיקתם של חוצבי התורה, שמתירים **לעצמם** ליהנות מן התורה? ובכן, ברור אפוא שכל דבריהם בטלים ומבוטלים! ויתרה מזאת, יש לזרוק את פסקיהם למחזורית הקרובה, וראוי אף לשורפם כדי לעורר תיעוב כלפיהם, מפני שהם גורמים לחילול-שם-שמים איום ונורא, לעיוות דת משה העשוקה, ולהפיכתה לדת בצע וזימה פרו-נוצרית – מוטציה מבאישה אשר צחנתה הרצוצה בוקעת ועולה עד לב השמים.

ולעומת דייני המינות, ראו נא את יחסו של דניאל ע"ה להצעת מלך בבל לתת לו שלל מתנות יקרות מאד, עד אפילו שליש ממלכותו העצומה! והנה הדברים האמורים שם (ה; ו–ז, יז):

"אֱדַיִן מַלְכָּא זְיוֹהִי שְׁנוֹהִי וְרַעיוֹנֹהִי יְבַהֲלוּנֵּהּ וְקִטְרֵי חַרְצֵהּ מִשְׁתָּרְיִן וְאַרְכֻבָּתֵהּ דָּא לְדָא נָקְשָׁן. קָרֵא מַלְכָּא בְּחַיִל לְהֵעָלָה לְאָשְׁפַּיָּא כַּשְׂדָּאֵי וְגָזְרַיָּא, עָנֵה מַלְכָּא וְאָמַר לְחַכִּימֵי בָבֶל: דִּי כָל אֱנָשׁ דִּי יִקְרֵה פִּתְגָמָא דְנָה וּפִשְׁרֵהּ יְחַוּנַּנִי אַרְגְּוָנָא יִלְבַּשׁ וְהַמְנִיכָא דִּי דַהֲבָא עַל צַוְּארֵהּ וְתַלְתִּי בְמַלְכוּתָא יִשְׁלַט [...] בֵּאדַיִן עָנֵה דָנִיֵּאל, וְאָמַר קֳדָם מַלְכָּא: **מַתְּנָתָךְ לָךְ לֶהֱוֵין, וּבִבְזְיָתָךְ לְאָחֳרָן הַב**".

ואיזה כומר שכיר בימינו היה אומר כך? ובמקום לומר: "לְאָחֳרָן הַב", הם יאמרו: **"הַב הַב".**

ואחתום פרק זה בעניין הכלבים הנובחים הַב-הַב, וכך אומר הנביא ישעיה ע"ה:

"צֹפָיו [=מנהיגי הדת, הכומרים הארורים המתעים את העם אחרי ההבל] עִוְרִים כֻּלָּם, לֹא יָדָעוּ [את ה'], כֻּלָּם כְּלָבִים אִלְּמִים לֹא יוּכְלוּ לִנְבֹּחַ, הֹזִים שֹׁכְבִים אֹהֲבֵי לָנוּם. וְהַכְּלָבִים עַזֵּי נֶפֶשׁ לֹא יָדְעוּ שָׂבְעָה, וְהֵמָּה רֹעִים [והם אנשי השם מנהיגי העם ובעלי השׂררה, ויחד-עם-זאת] לֹא יָדְעוּ הָבִין [אינם מכירים בדרך האמת], כֻּלָּם לְדַרְכָּם פָּנוּ **אִישׁ לְבִצְעוֹ מִקָּצֵהוּ**" (ישׁ' נו, י–יא). ושם תרגם יונתן ע"ה: "וְכַלְבַיָּא תַּקִיפֵי נַפְשָׁן לָא יָדְעִין לְמִסְבַּע, וְאִנּוּן מַבְאֲשִׁין לָא יָדְעִין לְאִסְתַּכָּלָא, כֻּלְּהוֹן גְּבַר לֶקֳבֵיל אוֹרְחֵיהּ גְּלוֹ, **גְּבַר לְמִיבַּז מָמוֹנֵיהּ דְּיִשְׂרָאֵל**". וראוי לעצור רגע ולהרהר בדבריו של הנביא ישעיה ע"ה, אשר מכנה את ראשי העם "כלבים אילמים" ו"כלבים עזי נפש"!

ז. מינוי דיינים

בימינו הדיינים ומקורביהם נלחמים מלחמת חורמה כדי לקבל משׂרה, הם מפעילים קשרים פוליטיים ברמה הבכירה ביותר, עד שמתמנים רק "הבנים של" ו"האחים של", וכולם לוטשים עיניהם למשכורות השמנות והמשחיתות של הדיינים הממונים, וכן לכבוד לשׂררה ולרוממות שנלווים למעמד. ואני הקטן שנחשב לאין שואל: הזאת תורת משה? הזאת תורת האמת? האם זו הדרך שתוליכנו להקמת ממלכת כוהנים וגוי קדוש ולקידוש-שם-שמים, כאשר הדיינים רודפי בצע כבוד ושׂררה? ולא לחינם אומר שלמה המלך (קה' ג, טז): "מְקוֹם הַמִּשְׁפָּט שָׁמָּה הָרֶשַׁע", וישעיה הנביא ע"ה הוסיף (ה, ז): "וַיְקַו לְמִשְׁפָּט – וְהִנֵּה מִשְׂפָּח, לִצְדָקָה – וְהִנֵּה צְעָקָה".

נעבור עתה לדברי רבנו בהלכות סנהדרין (ג, ט), ואף שהדברים מטלטלים ומעוררים לדרך האמת, לצערי הם חסרי תועלת לדייני המינות אשר הפכו תורת-אלהים לקורדום-חוצבים:

"אמרו חכמים: שמא תאמר [...] איש פלוני קרובי אושיבנו דיין? [כנהוג] [...] לכך נאמר: 'לֹא תַכִּירוּ פָנִים בַּמִּשְׁפָּט' [דב' א, יז]. ועוד אמרו חכמים: כל המעמיד להם לישראל דיין שאינו הגון כאילו הקים מצבה, שנאמר: 'וְלֹא תָקִים לְךָ מַצֵּבָה אֲשֶׁר שָׂנֵא יְיָ אֱלֹהֶיךָ' [שם טז, כב]".

ומוסיף רבנו הרמב"ם ללמדנו כיצד נהגו חכמי המשנה והתלמוד אנשי האמת (שם, י):

"כך היה דרך החכמים הראשונים, בורחין מלהתמנות, ודוחקין עצמן הרבה שלא ישבו בדין עד שידעו שאין שם [דיין] ראוי כמותן, ושאם יִמָּנְעוּ מן הדין תתקלקל השורה [=שורת הדין]. ואף-על-פי-כן, לא היו יושבין לדין עד שמכבידין עליהן העם והזקנים ופוצרין [=ומפצירים] בם".

וכאשר אני נזכר בכומרי ודייני זמננו "שונאי הממון והכבוד" אשר "בורחין מלהתמנות" ואינם יושבים לדין עד "שמכבידין עליהן העם והזקנים" – עולה חיוך רחב על שפתיי, כי לכל הפחות זכיתי לידע את האמת בעולם השקר האורתודוקסי המגשש באפלת התאוות והנכשל בחילול השם הנורא. ואם חז"ל ורבנו היו רואים את שחיתות הכמורה הממוסדת בימינו, אין ספק שהם לא היו מסתפקים באמירה שמגבעתם הגבוהה וגלימתם הארוכה הן מרדעת של חמור...

"הַלְאֵל תְּדַבְּרוּ עַוְלָה וְלוֹ תְּדַבְּרוּ רְמִיָּה? [...] אִם כְּהָתֵל בֶּאֱנוֹשׁ תְּהָתֵלּוּ בוֹ?" (איוב יג).

ח. חילול שם שמים

בנוסף לעוון החמור של "ארור לוקח שוחד", הדיינים עוברים על איסור נוסף כאמור: הם לא רק נוטלים משכורות בעבור פסיקת דינים, הוא נוטלים משכורות נפוחות מאד ושלל טובות הנאה: **גם** בעת שהם פוסקים דינים בפועל, **גם** לאחר יציאתם לפנסיה, ואפילו לאחר מותם, נשותיהם ומשפחותיהם ממשיכים לקבל במשך שנים רבות משכורות שמנות ומדושנות!

לפיכך, לא רק שגלימותיהם הן מרדעת של חמור, ולא רק שהם בגדר "ארורים לוקחי שוחד" – הם גם מחללי-שם-שמים, ומכחישי האמת, ומתעים את הרבים אחרי הבצע, ושותפים מרכזיים בעיוות דת האמת ובמסחורה הפרו-נוצרי, ומרחיקים אותנו מאל אמת, ומנציחים את תורת משה כתורה פרימיטיבית חשוכה ונחותה, אשר בניה ונושאיה הינם עם סכל ונבל...

השחיתות המוסרית של דייני זמננו הנבהלים להון עולה ובוקעת כטומאה רצוצה העולה מן הקבר, וחשים בה היטב היהודים שאינם שומרי תורה ומצוות, ובמיוחד המשכילים שבהם, ובמיוחד השופטים בבית-המשפט-העליון. אלה מתבוננים בהתנשאות על "עולם התורה" המזוהם ומזַהים את צחנת השחיתות הנוראה העולה מממסד הדיינות. ואין לי צל של ספק שבסתר לבם הם סבורים שהם טובים בהרבה מ"משפט התורה", שהרי משפט התורה האורתודוקסי הפרו-נוצרי, בשל סיאובו המזעזע והמקומם, נדמה בעיניהם ובצדק, לחשוך, פרימיטיבי, נעדר-צדק ואף פגאני – ובְמקום ש"משפט התורה" יהווה דוגמה ומופת לערכים ולמוסר אלהי, משפט התורה בעיניהם אינו אלא מושב לצים של רודפי בצע כבוד ושׂררה.

חילול-שם-שמים הנגרם בשל כך הוא עצום, ומחזק את דרכו הרעה של בית-המשפט-העליון נגד הדת ונגד התורה, כי אם אלה הם פני התורה – עדיפה כבר שיטת המשפט הכללית של הגויים, אשר אף-אם-גם-היא מצדיקה את דברי שלמה המלך וישעיה הנביא לעיל, לכל הפחות היא אינה עושה זאת בשם הדת ובשם בורא-עולם, ואינה חוטאת בחילול שם אלהים חיים.

וגם מבחינת הצדק עדיפוֹת הערכאות, כי מערכת המשפט האורתודוקסית מזוהמת באינסוף השקפות פרו-נוצריות מחרידות בשיבושן, ולעתים קרובות העשוק יקבל דין צדק דווקא במערכת המשפט הכללית. וזאת מפני שממסד הדיינות מסואב בפלפולים הזויים ומשועבד לחומרות אנכרוניסטיות המנותקות **לחלוטין** מדרך האמת שקיבלנו ממשה רבנו בסיני.

ט. תשובת רבנו בעניין דיין מוהל

רבנו נשאל (סימן רעג) על דיין עני שהתגורר בעיירה. יושבי הכפרים הסמוכים היו מזמינים אותו למול את בניהם ונותנים לו שכר טרחתו ומזה הייתה פרנסתו. לימים אירע ריב בינו ובין רופא העיירה, ולאחר שהתגלע הריב הרופא החל לצאת לכפרים למול את בני המקום, ואת השכר שקיבל חילק לעניים בטענה שאינו זקוק. רבנו נשאל האם יש עבירה במעשי הרופא?

וכך השיב: "זה שדימה שעשה מצוה במה שחילק לעניים היא מצוה הבאה בעבירה, וחֵטא, לפי שמנע פרנסה הידועה לעני בן תורה, ועבר על 'לֹא תְקַפֵּם וְלֹא תְטֹר' [ויק' יט, יח], ועבר על אזהרת חז"ל שלא לגנוב דעת הבריות, כי עיקר כוונתו ומטרתו של זה להזיק לאויבו, ומראה בפני מי שאינו יודע שכוונתו לעשות טוב. ועבר גם ביורדו לאומנות חברו ואפילו היה זקוק, כל-שכן שאינו זקוק, שזו אכזריות והגזמה בנקימה ונטירה, והרי הוא בכלל משיג גבול רעהו".

ויש שני עניינים חשובים מאד שניתן ללמוד מתשובה זו:

1) מותר ליטול שכר טרחה בעבור מצוה שיש בה אומנות, כלומר מותר ליטול **שכר סביר** בעבור כתיבת ספר תורה או מילה או שחיטה וכיו"ב. וכל זאת התיר רבנו רק כאשר אין לאדם פרנסה אחרת, שהרי רבנו מדגיש שמדובר באדם **עני:** "פרנסה הידועה **לעני** בן תורה". אך אדם שאינו זקוק לפרנסה ראוי **ואף מחויב** לעשות את כל המצוות הללו ללא שום בקשת תשלום!

2) המוהל העני שמדובר בו כאן היה **דיין!** ומפורש בתשובה שהוא היה עני ופרנסתו הייתה בדוחק משכר טרחה שקיבל בעבור קיום מצות מילה. ובמלים אחרות, אותו דיין לא נטל אפילו

שכר בטלה בעבור פסיקת דינים, **ואפילו שהיה ענוי!** וברור מדוע, שהרי לא הייתה לו מלאכה, ואסור היה לו ליטול אפילו שכר בטלה מבעלי-הדין שהרי אין לו מלאכה בפועל! ויש בתשובה זו תוכחה ותשובת-אמת לדייני השׂררה והממון בימינו אשר הינם עשירים גדולים ומקבלים משכורות חודשיות של עשרות אלפי ש"ח ורבבות טובות-הנאה בעבור פסיקת הדינים. ומה נֹאמר ומה נדבר על קאפח השׂכיר הנבהל להון, אשר נטל משכורות שחיתות נגעלות במשך יובל שנים, והמשיך לקבל אותן גם לאחר שיצא לפנסיה וכבר לא פסק שום דין בבית הדין! ואשתו אחריו המשיכה לקבל אחריו קצבת שארים נפוחה במשך עוד ארבע-עשרה שנים...

י. תהיה בעיניך כמרדעת של חמור

ועתה אוכיח שאין לקרוא לדיינים, דהיינו לכומרים הממסדיים והשׂכירים בשם "רב", ואף יש לראות בגלימותיהם מרדעת של חמור, וכל-שכן לדייני הקבלה הפגאנית שיוחסה לבר-יוחי, שהינם הוזי הזיות מינות פרו-נוצריות, ובסכלותם מתעים את העם בהבלי הדת האורתודוקסית האירופית. והנה לפניכם פסקי חז"ל ורבנו (סנהדרין ג, ז–י), בארבע הפְּסקות הבאות:

"אמרו חכמים, שמא תאמר [...] איש פלוני קרובי אושיבנו דיין [כמו שנהגו ונוהגים המינים וצאצאיהם עמוסי התאוות] [...] לכך נאמר: 'לֹא תַכִּירוּ פָּנִים בַּמִּשְׁפָּט' [דב' א, יז].

ועוד אמרו חכמים: כל המעמיד להם לישראל דיין שאינו הגון, כאילו הקים מצבה שנאמר: 'וְלֹא תָקִים לְךָ מַצֵּבָה אֲשֶׁר שָׂנֵא יְיָ אֱלֹהֶיךָ' [דב' טז, כב] [...] וכאילו נטע אשרה שנאמר: 'לֹא תִטַּע לְךָ אֲשֵׁרָה כָּל עֵץ אֵצֶל מִזְבַּח יְיָ אֱלֹהֶיךָ' [דב' טז כא]. וכן אמרו חכמים: 'לֹא תַעֲשׂוּן אִתִּי אֱלֹהֵי כֶסֶף וֵאלֹהֵי זָהָב' [שמ' כ, יט], אלוה הבא בשביל כסף וזהב, זה הדיין שמינוהו מפני עושרו בלבד [=וכל-שכן כאשר כוונת ומטרת הדיין היא להתעשר מן השׂררה].

כל דיין שנתן ממון [או התערב בכל צורה שהיא, כגון קאפח שהפעיל את קשריו הפוליטיים עם ישראל ישעיהו] כדי שיתמנה, אסור לעמוד מפניו [=לקום לכבודו], **וציוו חכמים להקל אותו ולזלזל בו. ואמרו חכמים, שהטלית שמתעטף בה תהיה בעיניך כמרדעת של חמור.**

כך היה דרך החכמים הראשונים, בורחין מלהתמנות, ודוחקין עצמן הרבה שלא ישבו בדין עד שידעו שאין שם [דיין] ראוי כמותן, ושאם יִמָּנֶעוּ מן הדין תתקלקל השורה [=שורת הדין]. ואף-על-פי-כן, לא היו יושבין לדין עד שמכבידין עליהן העם והזקנים ופוצרין [=ומפצירים] בם".

נשים לב לדברי רבנו: "וכן אמרו חכמים: 'לֹא תַעֲשׂוּן אִתִּי אֱלֹהֵי כֶסֶף וֵאלֹהֵי זָהָב' [שמ' כ, יט], אלוה הבא בשביל כסף וזהב, זה הדיין שמינוהו מפני עושרו בלבד". חכמים הִשוו את מינוי הדיין שנתן כסף כדי להתמנות **לעבודה-זרה!** ואם כֹּה חמור דינו של הדיין שרודף אחרי הכבוד והשׂררה, מה יהיה דינו של הדיין אשר רודף גם אחרי הממון? האין שוחד הממון חמור משוחד הכבוד? וברור שדיין שנוטל משכורות שחיתות במשך עשרות שנים בעבור פסיקת דינים, גרוע בהרבה מדיין עשיר שנתן ממון כדי להתמנות, ולעיל ראינו שהוא בגדר "ארור לוקח שחד".

ודי בהלכה זו כדי להסיר מהדיינים והרבנים השׂכירים את כתר הרבנות, והאמת שמצוה וחובה לגנותם ולזלזלם במלים קשות מאד, כי בנוסף לכך הם גם מתעים ומסלפים את דת האמת.

נעבור עתה לעיין במקורו של רבנו, וכך נאמר בתלמוד הירושלמי (ביכורים ג, ג):

"רבי מנא מיקל [=מזלזל] לאילין דמתמניי בכסף [=באותם דיינים עשירים שנותנים כסף כדי להתמנות לדיינים]. רבי אמי קרא עליהון: 'אֱלֹהֵי כֶסֶף וֵאלֹהֵי זָהָב לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם' [שמ' כ, יט]. אמר רבי יאשיה: וטלית שעליו כמרדעת של חמור. אמר רבי שיין: זה שהוא מתמני בכסף אין עומדין מפניו, **ואין קורין אותו רבי,** והטלית שעליו כמרדעת של חמור.

רבי זעירא וחד מן רבנן הוון יתיבין, עבר חד מן אילין דמיתמני בכסף. אמר יתיה דמן רבנין [=אמר אותו אחד מן החכמים] לרבי זעירא: נעביד נפשין תניי ולא ניקום לון מן קמוי [=נעשה עצמנו לומדים ולא נקום מפניו]. תירגם יעקב איש כפר נבורייא: 'הוֹי אֹמֵר לָעֵץ הָקִיצָה עוּרִי לְאֶבֶן דּוּמָם הוּא יוֹרֶה'? יודע הוא יורה? [האם הוא מסוגל להורות דין?] 'הִנֵּה הוּא תָּפוּשׂ זָהָב וָכֶסֶף' – [ה]לא בכספייא איתמני [הרי הוא התמנה בכסף!], 'וְכָל רוּחַ אֵין בְּקִרְבּוֹ' – לא חכים כלום".

ויש להדגיש, שכל זה נאמר על עניין פחות בהרבה מנטילת שכר בעבור פסיקת דינים, רק על עצם מינוי דיין עשיר שנתן "תרומה": כדי לפאר ולרומם את בית-הדין, או לבית-הכנסת שבו מתפלל אחד מחברי הוועדה לבחירת דיינים, או לעמותה של אחד מחברי הוועדה, או למפלגה שתומכת בממסד הדיינות ומעבירה משכורות לדיינים מקופת-המדינה... ואין צורך לומר שאין למנות דיין שנתן שוחד לחברי הוועדה לבחירת דיינים, ולא ברשיעי ארורי עסקינן, אלא במי שביקש לתת "תרומה" לגיטימית לכאורה, כגון לארגוני "החסד" למיניהם, ובטובה הזו ימנו אותו לדיין. כי אם מדובר בשוחד אישי מתחת לשולחן אין צורך לומר שמדובר בעוון גדול.

ואם כך הדין ביחס להענקת תרומה למוסדות "חסד" או לעמותות שפועלות "לשם שמים" – מה יהיה דינם של הדיינים והכומרים האורתודוקסים השכירים הפרו-נוצריים שנטלו ונוטלים **לכיסם** משכורות נפוחות ושלל טובות הנאה במשך עשרות בשנים? ואין ספק שאסור לעמוד מפניהם, ולא לקרוא להם "רבי", והם חמוֹרים סרוחים ארורים וכל גלימותיהם מרדעות.

"אֲשֶׁר בְּשַׂר חֲמוֹרִים בְּשָׂרָם וְזִרְמַת סוּסִים זִרְמָתָם" (יח' כג, כ).

יא. תעתועי הכסילים האורתודוקסים

ראו נא תגובה שקיבלתי על מאמר זה, **וזה לשונה:** אתה צודק בדבריך! יש לי נקודה אחת להאיר, דיינות זאת משרה מדינית אשר מתקיימת על-ידי מיסים, מיסים לוקחים מאתנו אם נרצה או לא נרצה... מהמיסים הללו המחבלים מקבלים תקציבים, הלהט"בים מקבלים תקציב, כל מיני פעילויות ספורט ואחרות מקבלות תקציבים. ברור שנשמח שלפחות חלק מכסף של המיסים הולך לדיינות או לכוללים. "ועת לעשות לה' הפרו תורתך" לבן מורי [כוונתו לקאפח] קיבל מה שמגיע לו. יש יוקר מחייה בארץ ואדם חייב לעבוד ולא לקחת כסף על תורה, אך כאשר אדם ניסה את מזלו, פתח עסק ולא צלח, ניסה עוד ועוד והוא במצב שאין לו אפשרות קיום, ואם יעבוד הוא לא יוכל לפתוח ספר, אני חושב שכן צריך לקבל, זה כסף שכבר לא בידינו זה בידי הממשל לא לשכוח. וגם אם זה עדיין לא נכון, תסכים איתי שהגונב מגנב פטור... בקטע שלוקחים ולא שואלים אותך גם כשאתה יודע שהכסף הזה ילך לפושעים ולערבים.

והנה תשובתי: שימו לב לתעתועו, בראש דבריו הוא כותב: "אתה צודק בדבריך! יש לי נקודה אחת להאיר", אך במהלך כל דבריו הוא מצדיק לקיחת משכורות שחיתות בעבור פסיקת דינים! על-כל-פנים, לטענתו, הואיל ומדובר במיסים שכבר נגבו, והואיל ומן המיסים הללו מועברים תקציבים למחבלים, ללהט"בים, לפעילויות ספורט וכיו"ב – לכן רצוי מאד שלפחות חלק מהכסף ילך למוסדות הדיינות והכוללים, וההיתר לכך הוא משום "עת לעשות לה'" וכו'.

ובכן, אין שום היתר לחלל-שם-שמים בלקיחת תקציבים מקופת ציבור שמוציאה את הכספים באופנים בלתי ראויים, כל-שכן שדבריו של המגיב הינם שקר וכזב: המגיב מציג תמונה שקרית כאילו רוב הכסף הולך למחבלים וללהטב"ים ולפעילויות ספורט וכיו"ב. ורק "חלק מהכסף" מועבר למוסדות הדיינים והכוללים. אך האמת היא, שרק סכומים זעומים ביותר מועברים לפעילויות תרבות וספורט, ומי שמימן ובנה והעצים את המחבלים זו ממשלת החרדים של ביבי השקרן שם רשעים ירקב. לעומת זאת, הסכומים שמועברים לדת האורתודוקסית נאמדים בעשרות מיליארדים בשנה (נכון לשנת תשפ"ג), ולכן אין מה להשוות כלל בין העניינים. ובכלל, איני רואה מה רע בתקציבים לספורט ולעידוד חיים בריאים, בניגוד לחרדים הנפוחים והנגעלים. וחשוב לזכור, שהכנסות החרדי הבטלן הממוצע ממסים קטנות פי שישה מן העובד החילוני.

כמו כן, אסור לחלל-שם-שמים כדי לעשות למען ה', ואיך חילול-שם-שמים הוא עשייה למען ה' יתעלה? וזה כמו לעבוד עבודה-זרה במטרה לקדש את שמו בעולם... וכבר הרחבתי בטענת ההבל הזו, ראו: "עת לעשות לה' הפרו תורתיך", "כך היה הלל אומר: ודישתמש בתגא חלף". בהמשך דבריו המגיב מתעתע שמי שלא הצליח בעסקיו מותר לו ליהנות מדברי תורה, שהרי "הוא במצב שאין לו אפשרות קיום" – ומהי הִשׂוֹטוּת הזאת? וכל אדם חרוץ ימצא עבודה אם הוא באמת מבקש לעבוד, כל-שכן אם הוא מבקש למצוא עבודה שתסייע לו לעבוד את ה'.

עוד אומר הטיפש הזה על מי שילך לעבוד: "ואם יעבוד הוא לא יוכל לפתוח ספר", למה? ההיפך הגמור הוא הנכון! כי מי שמחלל-שם-שמים מתעוור לחלוטין מדרך האמת, וכל הספרים שהוא יפתח לא יַראו לו את הדרך הנכוחה והישרה אל האמת ולידיעת ה' יתעלה ויתרומם! ויתרה מזאת, כאשר יציגו בפניו השקפות-אמת הן ייראו בעיניו כדברי מינות, כפירה ואפיקורוסות! ולובשי השחורים, יושבי הישיבות הבטלנים, הכסילים והנבערים יוכיחו את דבריי האחרונים.

והטמבל הזה הוסיף: "תסכים איתי שהגונב מגנב פטור", ובכן, מן התורה גם מגנב אסור לגנוב, כל-שכן שקופת המדינה כלל איננה קופת גנבים, אלא קופה שנועדה לפיתוחה ולשגשוגה של ארץ-ישראל שבה ייעודנו להקים ממלכת כהנים, ולכן הגונב ממנה גדול עוונו מנשוא. ודבריו הם ראיה לעיוורונם של המינים וצאצאיהם שהתירו לעצמם לעבור על מצוה שקיבלנו בסיני כדי להצדיק את שחיתותם המוסרית, את רדיפת הבצע שלהם, ואת חילול-שם-השמים שבו הם משחיתים את דת משה ומשחירים את פניה – משל הייתה דת פגאנית, נחותה ובהמית.

ומדוע הדיינים, "יראי האלהים אנשי האמת ושונאי הבצע", זקוקים למשכורות כל-כך גבוהות ולטובות הנאה כל-כך מפליגות ומדושנות? והלא הם אמורים להיות בפסגת הרוחניות והקרבה לה' יתעלה? וכמה רחוקים הם ממעלתם של חכמי האמת: "מאמיני האמת לשם האמת"...

נטילת שכר בעבור פסיקת דינים (חלק ב)

בחלק א הרחבתי בעניין האיסור ליטול שכר כלשהו בעבור פסיקת דינים ושׂררות תורניות. בחלק זה אבאר סוגיות נוספות בעניין זה כדי להוסיף ולאשש את אמיתת האיסור וחומרתו, הואיל ורבו מאד הסומים רודפי הבצע. כמבוא לפרק הבא, נעיין בקצרה במקורו של רבנו לפסקו בהלכות סנהדרין (כג, ו) שנידון בחלק א, ראו נא אפוא את המקור בכתובות (קה ע"א):

"[דיין ושמו] קרנא הוה שקיל אסתירא מזכאי ואסתירא מחייב ודאין להו דינא. והיכי עביד הכי? והכתיב 'וְשֹׂחַד לֹא תִקָּח'? [שמ' כג, ח]". כלומר, חכמים ע"ה שואלים איך קרנא העז לקחת **מטבע אחד** מכל אחד מבעלי-הדין? שהרי כתוב: "וְשֹׂחַד לֹא תִקָּח"? באחת מהתשובות שם נאמר: "בתורת אגרא הוה שקיל", דהיינו קרנא לקח את המטבע בתורת שכר (=משכורת) בעבור פסיקת דינים. לאחר תשובה זו מיד מוסיפים ושואלים: "ובתורת אגרא מי שרי? והתניא, הנוטל שכר לדון – דיניו בטלין!", כלומר, וכי מותר לקחת שכר בעבור פסיקת דינים? והלא שנינו שמי שנוטל שכר לדון דיניו בטלין! ובהמשך הוסבר שם שקרנא לקח רק **שכר בטלה:** "הני מילי [=שדיניו בטלין] – אגר דינא; קרנא – אגר בטלא [=שכר בטלה] הוה שקיל".

ממקור זה עולה אפוא, שאסור לקחת משכורת מבעלי-הדין על פסיקת דינים, וכל מה שמותר הוא שכר בטלה בלבד. אך בגמרא שם ממשיכים לתמוה, ואיך יעלה על הדעת להתיר שכר בטלה? (ומכאן אנחנו לומדים שההיתר של נטילת שכר בטלה הוא היתר דחוק!) ומתרצים, שמותר אך ורק לפי כל ארבעת התנאים ההכרחיים שהוסברו ונפרשׁו והובהרו בחלק א.

ובמלים אחרות, לדעת חכמי התלמוד, דיין שנוטל משכורת בשווה מבעלי-הדין בעבור פסיקת דינים (ואפילו משכורת זעירה ביותר) **– דיניו בטלים ומבוטלים!** ורק שכר בטלה מוגדר ומסוים מאד התירו חז"ל! וכאמור, אם אסור לבעלי-הדין לתת משכורת בשווה לדיין, כל-שכן וקל-וחומר שאסור לדיין ליטול משכורת מצד שלישי, שהרי בנוסף לכך שהוא בגדר "אָרוּר לֹקֵחַ שֹׂחַד", הדיין **גם** מחלל-שם-שמים במה שהוא הופך את התורה לכלי לפרנסה **וגם** משתעבד לאותו גורם מממן עולמית, וכמו שאמרו חז"ל בתלמוד שם בהמשך: "דרש רב נחמן בר כהן: מאי דכתיב [מש' כט, ד]: 'מֶלֶךְ בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד אָרֶץ וְאִישׁ תְּרוּמוֹת יֶהֶרְסֶנָּה'? אם דומה דיין למלך שאינו צריך לכלום – יעמיד ארץ, ואם דומה לכהן שמחזר על הגרנות – יהרסנה".

זאת ועוד, נזכיר כי רבנו פוסק **באפשרות הראשונה** בהלכה, שבעלי-הדין ישלמו לְפוֹעֵל שיעשה את מלאכתו של הדיין, וזאת כדי שהדיין יתפרנס ובעלי-הדין לא יעבירו לו כסף באופן ישיר! רק **באפשרות השנייה** בהלכה, כאשר לא נמצא מחליף שיעשה את מלאכתו של הדיין, והדיין עלול להפסיד את פרנסתו מפני שמלאכתו לא תיעשה, הדיין רשאי לבטל את מלאכתו ולקחת מבעלי-הדין את הכסף שהפסיד בגינם. ובמלים אחרות, ההמלצה הראשונה לדיין היא שלא לקחת כסף כלל בעבור פסיקת דינים, **ואפילו לא שכר בטלה!** ולכן רבנו פוסק בהלכה: "תנו לי מי שיעשה תחתיי" לפני האפשרות של "תנו לי שכר בטלתי". עוד נאמר בהלכה: "אבל אם היה עוסק במלאכתו", כלומר, ברור שיש לדיין מלאכה קבועה, אחרת אין שום פתח להתיר.

יב. דייני הגזלות שהיו בירושלים

נעבור עתה לדון בהלכה מהלכות שקלי הלשכה אשר כומרי הדרדעים מנפנפים בה כראיה שמותר לדיין ליטול שכר בעבור פסיקת דינים, וכה דברי רבנו בהלכות שקלים (ד, ז):

"דיינין שדנים את הגזלנין בירושלים נוטלין שכרן מתרומת הלשכה. וכמה היו נוטלין? תשעים-תשעים מנה בכל שנה, ואם לא הספיקו להם, אף-על-פי שלא רצו, מוסיפין להם כדי צרכם הם ונשיהם ובניהם ובני ביתם".

נשים לב כמה היתר זה מצומצם, שהרי הוא עוסק אך ורק: **1)** בזמן שבית-המקדש קיים; **2)** בזמן שיש סנהדרין לעם-ישראל; **3)** בירושלים בלבד; **4)** בדייני גזלות בלבד; **5)** ובנטילת שכר שהוא מתרומת הלשכה בלבד. כך שנראה ברור, שרק בתנאים אוטופיים כאלה שבית-המקדש קיים, והסנהדרין שולטת ומפקחת ביד רמה ולכן אין כל חשש לחילול-שם-שמים ולתאוות בצע, ואף יש צורך הכרחי בדיינים אשר ידונו את העם בירושלים **מן הבוקר ועד הערב,** ואין להם שום דרך אחרת לחיות – רק בנסיבות כאלה התירו ליטול סכום מסוים מדי שנה מתרומת הלשכה, וכמו שהתיר הקב"ה לכהנים העובדים בבית-המקדש לקחת את חלקם מן הקרבנות.

אגב, יש לשים לב, כי במקור ההלכה הזו בגמרא בכתובות (קה ע"א) נאמר, שהיו **שלושה** דייני גזלות בירושלים, ושואלים שם: והלא היו דיינים הרבה בירושלים? ומעידים שם שהיו קרוב לארבע מאות בתי דינים בירושלים! והמסקנה שם היא, שרק דייני הגזלות היו מקבלים שכר מתרומת הלשכה, כלומר, כל שאר אלף ומאתיים הדיינים לפחות שהיו בירושלים, כולל כל חברי הסנהדרין, כולם היו מתפרנסים **ממלאכתם!** מזאת עולה, שהיו נסיבות מיוחדות מאד לתשלום לאותם שלושת דייני הגזלות, ואין ללמוד מהם מאומה על הכלל, ובוודאי שאין ללמוד מהם לתקופתנו שאין בה פיקוח של סנהדרין, והדת החדשה הפכה לקורדום קונגו מפלצתי.

לאור ההיתר המצומצם והנסיבתי מאד של תשלום שכר לדייני הגזלות, ולאור דברי חז"ל ורבנו החריפים בעניין האיסור ליהנות מכבוד תורה, ובעניין האיסור ליטול כסף בעבור פסיקת דינים, ולאור האיסורים הגורפים והמוחלטים שהם פוסקים בהלכות תלמוד תורה וסנהדרין ומסכת אבות (שנועדה בעיקר לדיינים) ואשר אותם ראינו בחלק א – נראה ברור שאין להחיל את ההיתר **מהלכתא למשיחא בעניין שקלי הלשכה** על דייני זמננו, ולא רק בגלל שאף-לא-אחת מן הנסיבות הנכספות שתוארו בהלכה זו קיימת בימינו, אלא ובעיקר בגלל שממסד הכמורה האורתודוקסי בימינו רחוק מדרכי האמת של חז"ל ורבנו הרמב"ם כרחוק מזרח ממערב.

זאת ועוד, מדוע רבנו לא פוסק את ההיתר ליטול ממון בעבור פסיקת דינים **בהלכות סנהדרין?** והלא לכאורה, אם מדובר בהיתר גורף וכולל, היתר אשר מאפשר לתת לדיינים עשרות אלפי שקלים בחודש מהקופה הציבורית, ועוד אינסוף טובות הנאה ללא שום פיקוח ובקרה – היה על רבנו לכתוב אותו **מיד** לאחר ההלכה אשר קובעת באופן מפורש וברור, שאסור ליטול ממון בעבור פסיקת דינים, מדוע רבנו קובע את ההיתר הזה בהלכות שקלים שהן **הלכתא למשיחא?!** ועוד תולה אותו בעניין אשר נוגע לתרומת הלשכה שבבית-המקדש דווקא?!

ויתרה מכולן, אם חלילה נטען שיש להבין את הִלכת שקלים באופן גורף ומכליל, הרי שמבלי לשים לב אנו מאשימים בזה את חז"ל ורבנו הרמב"ם **בסכלות!** שהרי טענה זו מובילה למסקנה שחז"ל ורבנו הרמב"ם חטאו **חֵטא גדול לאלהים,** במה שייחסו לדיינים שנוטלים ממון חילול-השם ובמה שגינו אותם במלים קשות ביותר! האם ניתן להניח שחז"ל ורבנו שגו עד-כדי-כך? האם ניתן חלילה להאשים את חז"ל ורבנו הרמב"ם בסכלות כל-כך חמורה? וכי השכל הישר והמציאות בימינו אינם מוכיחים את דברי חז"ל ורבנו שמדובר בחילול-השם גדול מאד?

יג. מה היה שכרם של דייני הגזלות?

רבנו פוסק לעיל בהלכות שקלים (ד, ז), שדייני הגזלות בירושלים היו נוטלים "תשעים-תשעים מנה בכל שנה", וזכורני שערוסי השׂכיר מבקעת העצמות נפנף בהלכה הזו בפניי וטען באופן החלטי ומוחלט "שנעלמה ממני הלכה **מאד חשובה** מדייני הגזלות"... הוא טען שדייני הגזלות קיבלו סכומים עצומים, ושיש ראיה מכריעה משׂכרם כדי להצדיק את משכורותיהם השמנות שלו ושל כל שאר כומרי הדת... האמנם כן הוא? הבה ונבחן אפוא את שכר דייני הגזלות.

על ההלכה הזו בעניין דייני הגזלות, אומר החת"ס (מובא בפירושו של קאפח) שיש לגדֵּל ולפטם את הדיינים מאד, והוא מביא ראיה לכך מהִלכת חז"ל על הכהן הגדול שיש לגדלו משל אֶחָיו. על דברי החת"ס הללו אומר קאפח בהלכות שקלים שם בסוף אות יא: "והסיום [של דבריו] נראה לי חריג, כי המדובר כאן [בהִלכת דייני הגזילות] הוא **בכדי ספקם,** ולא ב'גדלהו'", וברור ש"כדי ספקם" הוא לא שכר גבוה מאד, **אלא די מחסורו אשר יחסר לו ותו לא.** ושוב אנחנו רואים את צביעותו של קאפח, אשר נטל משכורות שחיתות תוך שהוא פושט את טלפיו...

ועתה נדון בעצם ההלכה הזו שלא הובנה כלל! והנה היא שוב: "וכמה היו נוטלין? תשעים-תשעים מנה בכל שנה, ואם לא הספיקו להם, אף-על-פי שלא רצו, מוסיפין להם כדי צרכם הם ונשיהם ובניהם ובני ביתם" – לכאורה ניתן לשגות ולחשוב **שכל דיין** קיבל 90 מנה בכל שנה, כלומר 9,000 דינר לשנה! ובאמת מדובר בסכום מופקע והזוי לחלוטין, שהרי כתובת הבתולה היא 200 דינר שאמורים להספיק לה ולבניה לחודשים רבים! וכתובה האלמנה היא אף פחות מכך, 100 דינר – ואיך יעלה על הדעת שחז"ל יקציבו לכל דיין סכום כל-כך גבוה לשנה?!

ולשם ההשוואה לימינו נוסיף ונאמר כך: אם הדיין קרנא קיבל זוז=דינר אחד ליום כדי לבדוק אוצרות יין, וברור שהוא לא היה עובד שמונה שעות ביום, אלא כמנהג חכמי התלמוד שלוש-ארבע שעות ובשאר היה עוסק בתורה ובחכמה – נראה אפוא, כי השכר שקיבל שווה-ערך לכל הפחות ל-250 ש"ח ליום, כ-80 ש"ח לשעה שזה שכר די צנוע לשלם למומחה, שהרי כל ביקור של בעל מקצוע בימינו ואפילו לשעה הוא לכל הפחות 350 ש"ח. נמצא אפוא, כי זוז אחד שווה לכל הפחות ל-250 ש"ח בימינו. אם-כן, 9,000 זוז הם כ-1,800,000 ש"ח של ימינו.

ויש לתמוה, וכי יעלה על הדעת שחז"ל קבעו לכל דיין **שכר שנתי נטו** של כ-1,800,000 ש"ח בשנה? 150,000 ש"ח בחודש נטו? והלא הדיינים צריכים להיות מבחר המין האנושי מרחיקי התאוות והמותרות: "וְאַתָּה תֶּחֱזֶה מִכָּל הָעָם אַנְשֵׁי חַיִל יִרְאֵי אֱלֹהִים אַנְשֵׁי אֱמֶת **שֹׂנְאֵי בָצַע**"

(שמ' יח, כא), ואפילו אלישע הנביא שעליו אמרו חז"ל ש"נהנה", לא נטל אלא מיטה ושולחן וכיסא ומנורה בזמן שהתארח ותו לא! והאמת היא, שסכום זה מתאים לאחד-עשר דיינים לפחות! כלומר לשלושה הרכבים של בתי-דין שידונו את העם ועוד שני דיינים מחליפים.

כמו כן, אם נניח שצודקים הטוענים שכל דיין קיבל 9,000 דינר לשנה, מדוע רבנו פוסק (וכן נאמר בתלמוד): **"ואם לא הספיקו להם"?** וכי יעלה על הדעת ששכר נטו של 1,800,000 ש"ח בשנה לא יספיק לדיין אחד ולכל בני משפחתו? וכי יעלה על הדעת שדייני הגזלות בירושלים היו שוחרי ממון ואוהבי מותרות? וכי יעלה על הדעת שדייני הגזלנים היו גזלנים בעצמם?!

ובכלל, מאין לתרומת הלשכה סכומים כל-כך גדולים לשלם רק בעבור הדיינים? שהרי אם נניח שהיו רק **שלושה** דייני גזלות בירושלים, מדובר בסכום של **27,000 דינר לשנה!** וכי יעלה על הדעת שהיה לתרומת הלשכה כל-כך הרבה כספים לפזר? ועוד להוסיף להם אם לא הספיק להם? וכי שכר הדיינים היה ההוצאה היחידה של תרומת הלשכה? ולהזכירכם, כתובת הבתולה 200 דינר והאלמנה 100 דינר! אלא ברור כשמש למי שאינו רוצה להטעות את עצמו, שמדובר בתקציב כולל **לכל דייני הגזלות ובני משפחותיהם** ולא לדיין אחד בלבד ומשפחתו.

נעיין עתה שוב בהלכה ונראה שאכן כך הוא: "וכמה היו **נוטלין?** תשעים-תשעים מנה בכל שנה, ואם לא הספיקו **להם,** אף-על-פי **שלא רצו,** מוסיפין **להם** כדי **צרכם הם ונשיהם ובניהם ובני ביתם**" – הראינו לדעת, שכל ההלכה הזו נאמרה בלשון רבים! כלומר, התקציב העצום הזה של 9,000 דינר לשנה לדייני הגזלות מיועד **לכל** דייני הגזלות שהיו בירושלים, והממונים בבית-המקדש היו נותנים לכל דיין ודיין די מחסורו אשר יחסר לו, לפי צרכיו נשותיו ומשפחתו, לא שהיו נותנים משכורת קבועה לכולם בשווה – וכפי שרבנו אומר "מוסיפין להם **כדי צרכם**". ובדיוק כפי שהיו נוהגים עם מבקרי המומין ומלמדי הלכות שחיטה וקמיצה לכהנים ועוד, אשר היו נוטלים שכרן מתרומת הלשכה כפי מה שקבע להם בית-הדין-הגדול בהתאם לצרכיהם האמיתיים: "וכמה הוא שכרן? כמה שיפסקו להם בית-דין" (הלכות שקלים שם ד, ד).

ראיה נוספת לדברינו: הֲלכת דייני הגזלות בירושלים מובאת **שלוש הלכות לאחר** הֲלכת מבקרי המומין, לפיכך נראה ברור שרבנו סמך על מה שאמר שלוש הלכות לפני-כן. כלומר, כמו שבית-הדין-הגדול פוסקים לכל אחד ממבקרי המומין שכר די מחסורו אשר יחסר לו, כך הם פסקו את השכר לדייני הגזלות: כפי מחסורו של כל דיין ודיין, והתקציב הכולל לכולם הוא תשעים מנה לשנה (ואין שום הכרח לבזבז את כל התקציב כמו בימינו) – עתה יובן מדוע נאמר בהלכה שאם לא הספיק להם שמביאים להם עוד אפילו אם לא רצו, ועתה יובן מדוע חז"ל קבעו סכום כל-כך גבוה, ועתה יובן גם מדוע קאפח בעצמו אומר ש"המדובר כאן הוא **בכדי ספקם**".

ויתרה מכולן, יש להפעיל את **השכל הישר,** כי לא יעלה על הדעת שחז"ל, אשר הזהירו כל-כך מפני שחיתות הדיינים, ומפני שוחד ממון ושוחד דברים באופנים כל-כך ברורים חד-משמעיים ופסקניים, שהם בעצמם ישחיתו את הדיינים בפזרם להם משכורות שחיתות, ומי שטוען שחז"ל הקציבו לכל דיין 9,000 דינר, מעליל עליהם שהם היו רודפי בצע סכלים ומושחתים! וכתוכחת ירמיה: "כִּי מִקָּטֹן וְעַד גָּדוֹל כֻּלֹּה בֹּצֵעַ בָּצַע מִנָּבִיא וְעַד כֹּהֵן כֻּלֹּה עֹשֶׂה שָׁקֶר" (יר' ח).

זאת ועוד! גם אם נניח שמותר לדייני הגזלות לקחת שכר מופקע, וגם אם נתעלם מהעובדה שחז"ל הגדירו באופנים מפורשים ומדויקים את היתר שכר הבטלה, וגם אם נתעלם ממוסריהם של חז"ל שזועקים לשמים – ובכן, גם אם חלילה נתיר לדייני הגזלות לקחת משכורות שחיתות, וכי ממסד הדיינות בימינו מחלק משכורות אך ורק לדייני גזלות? והלא הם מחלקים משכורות שחיתות לכל דייני המינות! ויתרה מזאת, בתי הדין הממוסדים כלל אינם עוסקים בגזלות, אלא בעיקר בדיני משפחה! כך שגם אם נניח שמדובר בהֲלכת שחיתות גורפת וכוללת, אין כל מקום להתיר לדייני ימינו לקבל שכר בעבור פסיקת דינים. ומהעובדה שדייני ימינו מקבלים משכורות שחיתות יש ראיה חזקה מאד לצדקת התורה שהכסף משחית ומעוור לחלוטין את עיני הדיינים, כל-שכן וקל-וחומר את עיני יושבי הישיבות הנבערים שלא ידעו ולא יבינו בחשבה יתהלכו.

יד. המקור להֲלכת דייני הגזלות

נעבור עתה לבחון את המקור לדין דייני הגזלות כפי שהוא מופיע בתלמוד במסכת כתובות (קה ע"א–ע"ב), ונוסיף ונביא משם ראיה חשובה לחיזוק דרך האמת. בתלמוד שם נאמר כך:

"אמר רב יהודה אמר אסי: גוזרי גזירות שבירושלים היו נוטלין שכרן תשעים-תשעים מנה [כך גרסת רבנו] מתרומת הלשכה, לא רצו – מוסיפין להן. לא רצו?! **אטו ברשיעי עסקינן?!** אלא, לא ספקו [=אם לא הספיק להם] אף-על-פי שלא רצו – מוסיפין עליהן".

לקראת סוף הקטע שהעתקתי מן הגמרא חכמי התלמוד תמהים: איך יעלה על הדעת להניח, שאם דייני הגזלות אינם מסתפקים בתשעים מנה לפי ההלכה, צריך עוד להוסיף להם? **וכי ברשיעי עסקינן?!** כלומר, וכי אנחנו עוסקים ברשעים אשר תובעים ממון יותר מכדי צרכם?! אלא, מסבירים בתלמוד, רק במידה והסכום הזה לא הספיק להם למלא את מחסורם, רק אז מוסיפים להם אף אם סירבו לקבל... ומזאת עולה בבירור, כי דיין אשר מבקש יותר מכדי ספקו **הוא בגדר רשע!!** ומיד יש לשאול, וכי שכר הכומרים והדיינים הממסדיים בימינו הוא שכר המוגדר "כדי ספקם"? או שהוא מעל ומעבר לצרכי איש האמת הישר הירא את ה' והשונא את הממון? ואם שכרם הוא מעל ומעבר ל"כדי ספקם" כיצד יש להגדירם אפוא לפי חז"ל כאן?

יה. ראיה אמיתית מהלכות שקלים

ואם בהלכות שקלי הלשכה עסקינן, אז נביא משם ראיה אמיתית לאשש את תוכחתנו (ד, ד): "תלמידי חכמים המלמדים הלכות שחיטה לכהנים, והמלמדים להם הלכות קמיצה [...] – כולם נוטלין שכרם מתרומת הלשכה" – ואם אנחנו לומדים מהלכות שקלים להתיר באופן גורף לדיינים ליטול ממון בעבור פסיקת הדינים, עד כדי משכורות בלתי הגיוניות ונעדרות צדק ומוסר בסיסי, מדוע שלא נלמד מהלכות שקלים שמותר לקחת כסף בעבור **לימוד תורה-שבעל-פה?** והלא נאמר שם במפורש שמותר ליטול שכר בעבור לימוד הלכות שחיטה והלכות קמיצה?!

וכמו שלא יעלה על הדעת למחוק את שלל מוסרֵי חז"ל ורבנו, אשר אסרו באיומים חמורים לקחת כסף בעבור לימוד התורה, ולאחר שנמחק אותם אף נוסיף חטא על פשע ונתיר מהלכה זו באופן גורף ליהנות מכבוד תורה, וכל הגרעון והתוספת הללו רק בשל **הלכתא למשיחא**

מהלכות שקלים – כך לא יעלה על הדעת למחוק את מוסרֵי חז"ל ורבנו ולהתיר ליטול שכר בעבור פסיקת דינים, בשל **הלכתא למשיחא** מהלכות שקלים. ובמלים אחרות, כמו שההיתר למלמדים בהלכות שקלים הוא היתר מצומצם מאד ולימות המשיח בלבד, כך ההיתר לדיינים שם הוא היתר מצומצם מאד ולימות המשיח בלבד, וכנראה שחז"ל לא חששו לימות המשיח לענייניים נקודתיים אלה, לא לחילול השם ולא לעיוות דת האמת בהפיכתה לקורדום חוצבים.

ולהבנת חומרת המוסיף והגורע מדברי תורה, ראו נא את תוכחתו של שמואל הנביא לשאול: "כִּי חַטַּאת קֶסֶם מֶרִי וְאָוֶן וּתְרָפִים הַפְצַר" (ש"א טו, כג), ושם תרגם יונתן בעניין הוספה וגירעון על חוקי התורה: "אֲרֵי כְּחוֹבַת גּוּבְרַיָּא **דְּשָׁאֲלִין בְּקִסְמָא,** כֵּן חוֹבַת כָּל גְּבַר דְּמְסָרֵיב עַל פִּתְגָמֵי אוֹרָיְתָא, וּכְחוֹבֵי עַמָּא **דְּטָעַן בָּתַר טָעֲוָתָא,** כֵּן חוֹבַת כָּל גְּבַר דְּבָצַר וּמוֹסֵיף עַל מִלֵּי נְבִיָּא". כלומר, התוספת והגרעון על חוקי התורה חמורים בהרבה ממרידה ישירה במצוות ה' יתעלה!

נחזור להלכה, קאפח השׂכיר התפתל בה מאד בפירושו, הוא טען שתלמידי החכמים לא לימדו את הכהנים במקדש הלכות ודינים, אלא רק "צדדים מקצועיים" של הלכות שחיטה וקמיצה, וכך הוא "מסביר" איך התירו ליטול שכר מהלשכה בעבור לימוד תורה-שבעל-פה (אות ו):

"ומה שכתב [רבנו] הלכות שחיטה והלכות קמיצה אין הכוונה ההלכות והדינים והמשפטים, כי אלה תורה-שבעל-פה ואסור לקבל שכר על לימודה [=וליטול משכורות שחיתות במשך יובל שנים בעבור פסיקת דינים – מותר?], אלא, הללו מלמדים עשיית הסכין ובדיקה ואימון-היד ובדומה, כלומר הצד המקצועי שבדבר, לא הצד הדיני-ההלכתי. [...] ולא ברור לי הלכות קמיצה, כיוון דקיימא לן כדקמצי אינשי וכדאיתא ביומא מז ע"ב: לא נותרה מעבודות קשות, ושמא בכל זאת צריכה אומנות, בפרט קמיצת השמן ושלא יקמוץ פחות מכשני זיתים שמן".

ופירושו זה תמוה מאד, שהרי אם רבנו התכוון שנבין כפירושו של קאפח הוא היה פוסק: "תלמידי חכמים המלמדים **ענייני** שחיטה **וענייני** קמיצה", אך רבנו דקדק בלשונו ופסק כך: "**הלכות** שחיטה" ו"**הלכות** קמיצה". כמו כן, מהי כוונתו של קאפח באמרו: "מלמדים עשיית הסכין"? וכי יעלה על הדעת שהיו מלמדים את הכהנים כיצד לעשות סכינים? וכי לימדו את הכהנים את מלאכת הנפחות? וכי הייתה נפחיית כלי ברזל בבית-המקדש? "וְהַבַּיִת בְּהִבָּנֹתוֹ אֶבֶן שְׁלֵמָה מַסָּע נִבְנָה וּמַקָּבוֹת וְהַגַּרְזֶן כָּל כְּלִי בַרְזֶל לֹא נִשְׁמַע בַּבַּיִת בְּהִבָּנֹתוֹ" (מ"א ו, ז). אלא ברור כשמש שהיו מביאים לכהנים סכיני שחיטה מוכנים. ואם כוונתו של קאפח רק להשחזת הסכין ובדיקתו, איני יודע מדוע יש להקצות לעניין כֹּה פעוט תקציב מיוחד מתרומת הלשכה.

כמו כן, איך יעלה על הדעת להפריד בין הלימוד המקצועי לבין לימוד ההלכות?

וביחס לקמיצה, קאפח הקמצן כבר תמה על עצמו בעניין זה, ואיני יודע איך הוא היה מסוגל לומר "ושמא בכל זאת צריכה אומנות" לאחר שחז"ל אמרו במסכת יומא שהקמיצה לא הייתה מהעבודות הקשות? וכי כל-כך קשה לקמוץ שני זיתים שמן? ועל זאת כל המהומה והפניית התקציבים? וכבר הוכחתי במאמר אחר ('שיעור כזית – מהו?'), שקאפח שגה בעניין חישוב מספר הזיתים שיש בנפח ביצה, ושיעור שני זיתים שמן הוא שיעור קטן מאד, ואין שום צורך להַפנות תקציבים מיוחדים למימון קורסים ומרצים שיסבירו כיצד לקמוץ שני זיתים שמן...

נראה אפוא ברור, שקאפח השׂכיר הממורדע לא היה יכול לקבל את העובדה הפשוטה שהיתר התשלום למלמדי הלכות שחיטה וקמיצה הוא הלכתא למשיחא, שהרי אם הוא היה מודה בזאת לא היה נותר לו אפילו הפתח הדמיוני מהֲלכת דייני הגזלות כדי להכשיר את משכורותיו... כלומר, כדי להכשיר את **משכורותיו שלו** קאפח נאלץ לתעתע ששכר מלמדי הלכות שחיטה וקמיצה לא נאמר כהלכתא למשיחא, וכל זאת כדי שיהיה לו פתח לטעון שגם שכר דייני הגזלות שנאמר שם, אף הוא לא נאמר כהלכתא למשיחא – שהרי שני הדינים הללו נאמרו זה לצד זה, ואם אחד מהם הוא הלכתא למשיחא גם השני בהכרח נועד לימות המשיח וההיפך.

הוי אומר, אם שכר מלמדי הלכות השחיטה והקמיצה ושכר דייני הגזלות, לא נאמרו לימות המשיח, והם דינים שנוגעים לחייו של עם-ישראל בכל דור ודור – הרי שמותר לדיין ליטול שכר בעבור פסיקת דינים! אך היה קשה לקאפח בעניין מלמדי הלכות שחיטה וקמיצה, שהרי איך יהיה מותר ליטול כסף בעבור לימוד תורה? ולכן הוא נאלץ להידחק בדוחקי דוחקין שמדובר ב"צדדים מקצועיים" וכנגד לשון ההלכה המפורש של רבנו שאומר: "**הלכות** שחיטה **והלכות** קמיצה", עד שאפילו הוא בעצמו תמה על עצמו... ולדעתי הכל פשוט וברור מפני שכל ההלכות הללו הן ייחודיות לימות המשיח, ולכל כלל יש יוצא מן הכלל. ואין צורך להיות חכם גדול להבין זאת, די להימנע מלקבל שכר בעבור פסיקת דינים ולא לעוור את עיני הדעת. "כִּי הַשֹּׁחַד יְעַוֵּר עֵינֵי חֲכָמִים" (דב' טז, יט), וסופם: "דֶּרֶךְ רְשָׁעִים כָּאֲפֵלָה לֹא יָדְעוּ בַּמ�ֶּה יִכָּשֵׁלוּ" (משׂ' ד, יט).

יו. והרוצה להתווכח ולהכחיש יעשה כרצונו

והיה מאן-דהו אשר התעקש לטעון, שההלכה בהלכות שקלי הלשכה לדייני הגזלות, מלמדת על היתר גורף לכל הדיינים שבכל דורות הגלות והחורבן ליטול שכר ממוסד בעבור פסקיהם.

וכך השבתי לו: אם אכן מותר לדיינים שבכל דור ודור לקחת שכר בעבור פסיקת דינים, מדוע הֲלכת דייני הגזלות נפסקה בהלכות שקלי לשכת בית-המקדש? מדוע היא לא נפסקה בהלכות סנהדרין? מדוע בהלכות סנהדרין נאמרו לשונות חריפים וקשים ונחרצים מאד כנגד נטילת שכר בעבור פסיקת דינים? מדוע בהלכות סנהדרין לא סייגו את ההלכות האוסרות אפילו ברמז קל מן הקלים? מדוע חז"ל האריכו כל-כך בדיון על נטילת זוז אחד בעבור פסיקת דינים? מדוע רבנו, במלחמתו כנגד נטילת שכר בעבור פסיקת דינים, לא הזכיר אפילו ברמז את ההיתר הזה? מדוע אפילו לדיינים אשר יושבים בסנהדרין לא התירו ליטול כסף בעבור פסיקת דינים?

זאת ועוד, האם ניתן להעלות על הדעת לבטל את כל הלשונות הקשים הגורפים והמכלילים של חז"ל ורבנו בעניין זה, ולטעון שהם לא התכוונו למעשה לכלול בהם את הדיינים שבכל דור ודור? הייתכן שחז"ל שגו וביזבו בעניין שלדבריהם נוגע באופן ישיר לחילול-שם-שמים ולאיסור תורה של "ארור לוקח שוחד"? והלא אם היה היתר גורף שכזה ברור כשמש שחז"ל ורבנו היו אומרים אותו באופן מפורש, מיד לצד הדברים הנוראים שהם אמרו על נטילת שכר בעבור פסיקת דינים, **וכמו שהם התירו שכר בטלה והגדירו אותו באופנים ברורים ומפורשים!** וממה שהם לא אמרו מאומה בהלכות סנהדרין ורק העירו בהלכות שקלים בעניינים הנוגעים למקדש ובכפוף לנסיבות מאד מסוימות – מזאת עולה באופן ברור שמדובר בהלכתא למשיחא.

ועוד, מדוע בכל המקורות שבספרות חז"ל ובכתבי רבנו, אשר מזהירים ומאיימים מפני "ארור לוקח שוחד" ונטילת שכר בעבור פסיקת דינים, מדוע במקורות אלה אפילו לא נרמז ההיתר הגורף לדיינים ליטול שכר בעבור פסיקת דינים? וכי חז"ל שפסקו לזלזל בדיינים שמתמנים רק מתוך בקשת הכבוד (וכל-שכן מתוך שאיפה להתעשר) ולראות בגלימתם "מרדעת של חמור", ואף תקפו קשות את הדיינים נוטלי השכר – וכי הם היו עושים-כן אם היה מותר לדיינים שבכל דור ודור ליטול משכורות בעבור פסיקת דינים? וכי חז"ל ורבנו היו צבועים שוטים וסכלים?

אלא ברור שיש כאן **עניין מוסרי יסודי ועקרוני מאד** כנגד נטילת שכר בעבור פסיקת דינים, ובהתאם לדברי התורה שעל הדיינים להיות "שונאי בצע" – כי הכסף משחית את הדיין, ופסיקותיו המשובשות הורסות ומחריבות את החברה והעם, ואף מדרדרות לכפירה ולמינות, ביצירת דת שקרית פרו-נוצרית אשר מבוססת על הפיכת תורת-אלהים לקורדום-חוצבים.

והנה ראיה לדבריי: רבנו הרמב"ם בהקדמתו לפירוש המשנה, מבאר מדוע מסכת אבות נסדרה סמוך למסכת סנהדרין (=בית-הדין-הגדול), ומשם עולָה חשיבות המוסר לדיינים (עמ' טז):

"כדי להשמיענו במסכתא זו מוסר כל חכם מן החכמים ע"ה [=עליהם השלום] כדי שנלמד מהם מבחר המידות, והדיינים זקוקים להם יותר מכל אדם, כי אם לא יִלְמַד ההמון מוסר אין הדבר מזיק לַכְּלָל [=לכלל החברה], ולא הזיק [הסכל] אלא לעצמו בלבד [ולסביבתו הקרובה], אך אם לא יהיה הדיין בעל מוסר ומנומס הרי הוא אובד ומאבֵּד את [כל] העם בנזקיו".

ואסיים את תשובתי בדברי רבנו בפירושו למשנת ר' צדוק והלל הזקן המפורסמת באבות אשר אוסרת **באופן חד-משמעי תקיף ובוטה** ליהנות מכבוד תורה בשום צורה. לאחר שרבנו פורשׂ בפירושו את ראיותיו הצודקות והברורות כשמש הוא מוסיף והנני מצטרף לדבריו: **"והרוצה להתווכח ולהכחיש יעשה כרצונו".** והנך רואה שבכל הדורות היו מתווכחים ומתעקשים עקושים למיניהם, כי השוחד יעוור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים, וכל-שכן הרשעים...

יז. מוּסרֵי חז"ל במסכת כתובות

במבוא לחלק זה נגענו מעט בסוגיה המרכזית בעניין שכר הדיינים (כתובות קה ע"א). עתה נבחן את הסוגייה הזו באופן יסודי ומעמיק יותר כדי להבין את מוסרֵי חז"ל בעניין הדיין קרנא, כי מתוך הדיון שעורכים חכמי התלמוד ע"ה, ניתן ללמוד רבות על יחסם של חז"ל ללקיחת כסף בעבור פסיקת דינים. והנה סיפור הסוגייה וביאורה, ובסופה המסקנות העולות ממנה:

נאמר בגמרא שם שקרנא לקח מטבע מכל אחד מבעלי הדין, ושואלים בגמרא: איך קרנא העז לעשות-כן? והלא כתוב: **"וְשֹׁחַד לֹא תִקָּח"!** ומשיבים, הפסוק הזה עוסק בדיין שלקח רק מאחד מבעלי-הדין ובשל-כך יבוא להטות את פסק-הדין, ואילו קרנא לקח מטבע מכל אחד מבעלי-הדין בשווה ולכן לא היה חשש להטיית הדין. ומוסיפים לשאול שם, וכי מותר ליטול שכר מבעלי-הדין בשווה ואפילו שלא על-מנת להטות את הדין? והרי ישנה ברייתא: "וְשֹׁחַד לֹא תִקָּח" וכו'. ושואלים: מה לומדים אפוא מברייתא זו? אם נלמד ממנה שאסור ליטול שכר במטרה לעוות את הדין, הרי כבר נאמר: "לֹא תַטֶּה מִשְׁפָּט"! אלא יש ללמוד ממנה שאסור לדיין לקחת שכר

אפילו כדי לַזַכּוֹת את הזכאי ולחייב את החייב (כגון מממסד או מצד שלישי), ולבן אמרה תורה: "וְשֹׁחַד לֹא תִקָּח". נמצא אפוא עד כאן, שאסור בשום אופן ליטול שכר בעבור פסיקת דינים.

לאור ברייתא זו השאלה נותרה עומדת במקומה, איך קרנא העז ליטול **זוז אחד** מבעלי הדין? ומשיבים, הברייתא האמורה עוסקת במקרה שבו הדיין לקח שכר משני הדיינים בשווה בתורת שוחד, אך קרנא היה לוקח בתורת שכר (משכורת). ומיד שואלים, ובתורת שכר האם מותר? והרי שנינו: "הנוטל שכר לדון דיניו בטלין!", ומשיבים, אם הדיין נטל שכר בעבור פסיקת דינים – דיניו אכן בטלים, אבל אם נטל שכר בעבור **בטלתו ממלאכתו** – מותר. ועדיין שואלים בגמרא, האם מותר לדיין לקחת שכר בטלה בעבור פסיקת דינים? והרי נאמר בברייתא: **"מכוער הדיין שנוטל שכר לדון, אלא שדינו דין",** ואיך אפוא קרנא העז ליטול שכר בטלה מבעלי הדין?

וממשיכים לדון שם בברייתא האחרונה: "מכוער הדיין" וכו': אם מדובר בשכר בעבור פסיקת דינים – הלא לפי ההלכה דיניו בטלים, ולמה נאמר אפוא שמדובר רק בדבר מכוער? ואם מדובר בנטילת שכר בטלה בלבד – מדוע נאמר שהדבר מכוער? ומשיבים שם, שמדובר בדיין שנוטל שכר בטלה בעבור פסיקת דינים: אולם, אם שכר הבטלה שהוא נוטל **אינו ניכר** כשכר בטלה (=או שהדיין אינו עוסק כרגע במלאכה, או שאין לו מלאכה וקבעו לו שכר לפי שכר מינימום, או שאינו נוטל בדיוק את שכר בטלתו וכיו"ב), הדיין שנטלו נקרא "מכוער"! ואם דיין שרק נוטל שכר בטלה שאינו ניכר נקרא "מכוער", כיצד היו מכנים חז"ל את הדיינים הבטלנים שכלל אין להם מלאכה ונוטלים משכורות שחיתות מן הקופה הציבורית? ואתם מוזמנים לשעֵר...

וממשיכים שם לדון בדיין קרנא, ואומרים, שקרנא נטל **שכר בטלה הניכר,** שהרי בעת שבאו לפניו בעלי-הדין הוא היה עוסק במלאכתו בבדיקת אוצרות יין, והוא היה מקבל זוז אחד ליום על מלאכתו, ובעלי-הדין נתנו לו כל אחד חצי זוז כדי שיחדל ממלאכתו ויפסוק את דינם. עוד מסופר שם, **כי רב הונא היה נזהר שלא ליטול אפילו שכר בטלה!** וכאשר היה מגיע דין לפניו, הוא היה מבקש מבעלי-הדין שימצאו לו מחליף שיעשה את מלאכתו, ובעלי-הדין ישלמו לאותו מחליף את שכרו, וכך רב הונא דן אותם מבלי להפסיד ומבלי ליטול מאומה מבעלי-הדין!

לאחר שראינו כמה דנו בגמרא על **זוז אחד** שקרנא נטל: האם היה מותר לו לקחתו או לא – האם עדיין יש איזה מקום לסבור שמותר לדיין ליטול ממון בעבור פסיקת דינים? האם לא ברור שרק מי שנתעוור לחלוטין מן השוחד יתיר זאת? ולקיחת שכר ממממסד מממן חמורה מלקיחת שכר מבעלי-הדין, שהרי על הראשון נאמר לעיל ארור לוקח שוחד, ועל השני שדיניו בטלים.

כמו כן, האם יש איזה מקום לסבור שהיו נותנים לדיין גזלות בירושלים 9,000 דינר לשנה? האם לא ברור שמדובר בהיתר מיוחד ויוצא-דופן מאד שאין להחילו כלל בשום מקום אחר? האם לא ברור שבית-הדין הגדול היו משערים את צרכי דייני הגזלות ונותנים להם אך ורק כפי צרכם? האם לא ברור שכל ההיתר הזה הוא לימות המשיח ובשיש סנהדרין-אמת נאמנה אשר מפקחת על הדיינים? ובכלל, איך ניתן ללמוד לימינו ימות הבצע **מהלכתא למשיחא?**

ואחתום פרק זה בפסק רבנו בהלכות סנהדרין (ב, ו), ונתעלם לרגע מאהבת האמת שנזכרה בהלכה שהיא תנאי הכרחי לדיינים, ואשר העדרה מממסד הרבנות והדיינות זועק לשמים:

"צריך שיהיה בכל אחד מהם [מן הדיינים שבכל מקום, ומחברי הסנהדרין יש דרישות נוספות] שבעה דברים, ואלו הן: חכמה, ויראה, וענווה, **ושנאת ממון,** ואהבת האמת, ואהבת הבריות להם, ובעלי שם טוב. [...] **'שֹׂנְאֵי בָצַע' –** אפילו ממון שלהם אינן נבהלין עליו, ולא רודפין לקבץ הממון: שכל מי שהוא 'נִבְהָל לַהוֹן [אִישׁ רַע עָיִן, וְלֹא יֵדַע כִּי] חֶסֶר יְבֹאֶנּוּ' [משׂ' כח, כב]".

יח. עבודתו העיקרית של קרנא הייתה שאיבת מים

ראינו לעיל שקרנא היה בודק אוצרות יין, אולם, לקמן נראה שעבודתו העיקרית הייתה שאיבת מים. בסדרה: "קארו – מגדולי מחללי שם שמים" עסקתי בתירוצי הקראי להתיר ליהנות מדברי תורה. בתירוצו השלישי שם, קארו נוגע בדברי רבנו בפירוש המשנה בעניין קרנא הדיין.

וכֹה דברי רבנו בפירושו לאבות (ד, ז): "**וקרנא,** דיין בכל ארץ ישראל, והוא היה שואב מים, וכשהיו בעלי הדין באין לפניו אומר להם: או שתתנו לי מי שישאב במקומי בזמן שאני עסוק עמכם, או שתתנו לי כדי מה שאני בטל מעבודתי ואדון לכם".

וכך אומר קארו על ראָייתו של רבנו ממלאכתו של קרנא כשואב מים: "וקרנא בכתובות דף קה שהיה מרוויח שהיה בודק באוצרות יין איזה ראוי להתקיים, אותה אומנות יפה היא ובלי טורח גדול, ואין ספק שמי שחננו השם יתברך שיתפרנס ממלאכתו, אסור לו ליטול".

ועתה נתייחס לדברי קארו הקראי המתעתע:

ובכן, רבנו כלל לא אמר שמלאכתו של קרנא הייתה בדיקת אוצרות יין, אלא שהוא היה שואב מים, ונראה שקרנא עבד בשתי המלאכות הללו, שהרי בדיקת אוצרות יין איננה מלאכה יום-יומית, אלא מלאכה שנדרשים לה אחת לזמן מרובה. ואיני מבין, וכי קארו חשב שניתן להתפרנס רק מבדיקת אוצרות יין? וכמה אוצרות יין היו? וכמה פעמים יש לבדקם? כמו כן, אין להתפלא על-כך שקארו השמיט את מלאכת שאיבת המים של קרנא, שהרי מטרתו לעוות את האמת ולהכשיר ליהנות מכבוד תורה, ואם קרנא הדיין היה שואב מים, אין לך ראיה גדולה מזו כדי להשתיק את קארו הקראי ולשלוח גִּיחָא לתוך עיניו ולתוך עיני תלמידיו שבכל דור ודור.

"וְיָמִים רַבִּים לְיִשְׂרָאֵל לְלֹא אֱלֹהֵי אֱמֶת וּלְלֹא כֹּהֵן מוֹרֶה וּלְלֹא תוֹרָה" (דה"ב טו, ג).

יט. "אֵין חָכְמָה וְאֵין תְּבוּנָה וְאֵין עֵצָה לְנֶגֶד יְיָ" (משׂ' כא, ל)

קאפח וערוסי ותלמידיהם רודפי הבצע כופרים בתורה, שהרי הם לא רק מְכַחֲשִׁים וכופרים בדרך האמת הטהורה ומוציאים-שם-רע על אדיר הקטן, גם נדמה להם שהקב"ה "התבלבל", כאילו השוחד אינו מעוור את עיני הדרדעים השׂכירים... אך האמת היא, שהם עיוורים מלראות את אור האמת הבוהק, שהרי "אֵין חָכְמָה וְאֵין תְּבוּנָה וְאֵין עֵצָה לְנֶגֶד יְיָ". ובמלים אחרות, הואיל והקב"ה קובע בתורה שהשוחד מעוור את עיני החכמים ומסלף את דברי הצדיקים, אין שום דרך להתחמק מטבע הבריאה, ולכן על הדיינים להתרחק מן השוחד כמו מאש לוהטת.

ואם מטובות ההנאה הפחותות והעלובות הזהירו חז"ל שהן מעוורות מן האמת, מה יהיה על אלף-אלפי-אלפים ורוב-רִבֵּי-רבבות של טובות הנאה וכספים שממסד הרבנות והדיינות מחלק

לשׂכיריו? כמו כן, האם מותר ליטול כספי פנסיות בעבור פסיקת דינים או בעבור שימוש בשׂררה רבנית **בעבר?** כאשר הדיין או הר"ב (רודף בצע ממורדע) כבר אינו פוסק דינים בפועל?

ושמא תחשבו שכפירתו של קאפח בתורת ה' צבאות היא עבירתו היחידה, ובכן, יש בידו עוד שתי עבירות חמורות מאד נוספות: **א)** הוא לקח כסף בעבור פסיקת דינים כנגד פסקי התורה-שבעל-פה המפורשים; **ב)** ולא רק שקאפח נטל כסף בעבור פסיקת דינים, הוא לא הסתפק במשכורת מינימום או חציונית או אפילו במשכורת ממוצעת במשק, הוא לקח מממסד הכמורה האורתודוקסי את מלוא המשכורות לדיינים (בעת 'עבודתו' וכן לאחר פרישתו וכן לאחר מותו) שהן כידוע משכורות מאד-מאד גבוהות, ועמוסות בטובות הנאה ובשילומים למכביר.

יוצא אפוא שקאפח חטא בשתי עבירות חמורות במיוחד: **א)** נטילת כסף מממסד ציבורי בעבור פסיקת דינים, וזו עבירה חמורה מאד שעליה נאמר בספר דברים (כז, כה): "אָרוּר לֹקֵחַ שֹׁחַד", וכבר אין צורך לומר שכל דיניו בטלים ומבוטלים; **ב)** הנאה מדברי תורה, שהרי הוא לקח משכורות שחיתות גבוהות ביותר במשך למעלה מיובל שנים! ורבנו באמור פוסק, לאור דברי רבי צדוק והלל הזקן במסכת אבות, שכל הנהנה מדברי תורה **נוטל חייו מן העולם!**

ובעבר שמעתי את ערוסי מבקעת העצמות מְסַפֵּר, שהוא שאל את קאפח האם מותר לדיין או לרב לקחת כסף בעבור שׂררה רבנית, וקאפח השיב לו כך: אם הדיין או הרב עובד במשרה זו כל היום כולו – מותר. וברור שפסיקתו זו הינה שגיאה והתעייה חמורה, שהרי אין שום היתר לחלל-שם-שמים וליהנות מכבוד תורה או ליטול כסף בעבור פסיקת דינים כשאין לדיין מלאכה בפועל, ואפילו קארו, המרן של החמוֹרים, שמחק את כל יסודות הדת המחשבתיים, לא התיר זאת לדיינים... ואגב, איני יודע מה חשב לעצמו התלמיד מבקעת העצמות, כאשר הוא שאל את קאפח את השאלה הזו? וכי קאפח היה מסוגל לפסוק דין אמת אחרי שהוא נטל עשרות שנים משכורות נפוחות אשר עמוסות וגדושות במענקים ובסעיפי שילומים? אתמהה!

מכל מקום, נניח לרגע שפסיקתו של קאפח נכונה, האם הוא עבד במשרת דיין במשך כל היום כולו? ברור שלא, ועבודתו בבתי-הדין הייתה רק כמה שעות בודדות ביום לכל היותר. זאת ועוד, לשיטתו, מדוע הוא התיר לעצמו לקחת כספי פנסיות בעבור פסיקת דינים לאחר שהוא כבר יצא לפנסיה? ועתה ברור לי מדוע קאפח קורא שוב ושוב בהערצה לקארו הקראי "מרן"...

וכבר למדנו שהיתר זה הינו המצאה רעה ומכוערת מאד, שהרי חכמי התלמוד ורבנו פוסקים במפורש שאסור לקחת כסף בעבור פסיקת דינים, והאריכו בתוכחות חמורות למי שלוקח כסף או טובת הנאה ולו הפחותה ביותר בעבור פסיקת דינים! כלומר, אין זו הלכה רגילה שאולי ניתן לכופף אותה כאשר לא נוח, אלא זו הלכה יסודית מאד אשר נוגעת **בלב-ליבה המוסרי של דת משה!** האם ניתן להקל וליהנות מדברי תורה לאחר שחכמים נקבו בביטויים כל-כך חריפים: "נוטל חייו מן העולם" ו"מכרית את נפשו מחיי העולם-הבא"? היש עונש חמור מן הכרת?!

ואצרף שוב את תשובת רבנו לאותם בעלי המרדעות, אשר הביטוי "אוכלים מן התורה" אינו מתקרב לתאר את עומק והיקף חציבתם בקרדום הדת, כי הם לא רק "אוכלים מן התורה" אלא הם הפכו את דת משה הטהורה למחצבה של חמדת-ממון ותאוות-בצע שאין לה תחתית.

והנה דברי רבנו על ראיותיהם הקלושות, כגון זו מהלכות שקלים, בפירושו לנדרים (ד, ג):

"ואני תמה על אנשים גדולים [=בעיני עצמם וההמון] שעיוורה אותם התאווה והכחישו את האמת [=מתעקשים להתיר את השרץ], והנהיגו לעצמם הקצבות [=תקציבים ממוסדים] בעד המשפטים [=פסיקת דין בבתי-הדין] והלימוד [=לימוד התורה], **ונתלו בראיות קלושות**".

זאת ועוד, נראה לי כי אדם אשר הסתאב מקבלת ממון שלא בצדק ושלא ביושר, נגד התורה ונגד ההלכה, והופך את הדת לקורדום קונגו אימתני – הקב"ה מעניש אותו בעונש **הצייקנות ואהבת הממון,** עד שהוא אינו יודע ליהנות מרכושו וכל הזמן מחפש לאכול על חשבון אחרים. כלומר, אותו חוצב מחלל-שם-שמים יתקשה מאד להוציא מממונו ואפילו לצרכי מצוה בסיסיים ואפילו שהוא כלל אינו זקוק לממונו, השוכב כאבן כבדה שאין לה הופכין בחשבון הבנק שלו. וזאת מפני שממונו התקבל בעוול וברשע, וכמו ששכר מצוה – מצוה, כך שכר עבירה – עבירה, ועונשו של החמדן יהיה מחלת הצייקנות החולנית האנובית והדוחה. לעומת זאת, אדם ישר אשר מקיים את מוסר דוד המלך: "יְגִיעַ כַּפֶּיךָ כִּי תֹאכֵל אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ" (תה' קכח, ב), יזכה למעלת הנדיבות והעין הטובה, ולא יכלה את ימיו ואת נפשו בצייקנות ובאהבת הממון.

כ. גורמים לשכינה שתסתלק מישראל

"כל דיין שאינו דן דין אמת לאמיתו גורם לשכינה שתסתלק מישראל" (סנהדרין כג, ט).

תופשֵׁי התורה מתפללים יום יום בדבקות דמיונית: "השיבה שופטינו כבראשונה", אך תפילתם מזויפת ושקרית, וכבר תיארם הנביא (יש' כט, יג): "בְּפִיו וּבִשְׂפָתָיו כִּבְּדוּנִי וְלִבּוֹ רִחַק מִמֶּנִּי וַתְּהִי יִרְאָתָם אֹתִי מִצְוַת אֲנָשִׁים מְלֻמָּדָה". הם אינם מסוגלים להתנתק מן התאוות התועבות והזימות האפֵלות שהחדירו לדת משה ואשר הם אוחזים בהן ביד רמה. הם גם השחיתו והתעיבו את מעלליהם עד שנדמה להם שהם הולכים בדרך האמת, ושהם צדיקים וחסידים גדולי הדורות.

ברם, האמת היא שהם פושעים גדולים, בהתעותם את עם-ישראל מדרך האמת, בהחדירם לעם-ישראל את הזיותיהם הנחלות האליליות הטמאות, ובהשחיתם ובזייפם את דת משה מתוך שאיפה להפוך אותה לדת אלילית פרו-נוצרית, דת אשר ניתן להפיק ממנה טובות הנאה מפליגות, ואף לבצע בחדרי חדרים תועבות קשות, ועל כל אלה תכפר "גדולתם בתורה".

"הַמִּתְקַדְּשִׁים וְהַמִּטַּהֲרִים אֶל הַגַּנּוֹת אַחַר אַחַת בְּתוֹךְ [...] יַחְדָּו יָסֻפוּ נְאֻם יְיָ" (יש' סו, יז). "וַאֲנִי אָמַרְתִּי אַךְ דַּלִּים הֵם נוֹאֲלוּ כִּי לֹא יָדְעוּ דֶּרֶךְ יְיָ מִשְׁפַּט אֱלֹהֵיהֶם, אֵלְכָה לִי אֶל **הַגְּדֹלִים** וַאֲדַבְּרָה אוֹתָם כִּי הֵמָּה יָדְעוּ דֶּרֶךְ יְיָ מִשְׁפַּט אֱלֹהֵיהֶם **אַךְ הֵמָּה יַחְדָּו שָׁבְרוּ עֹל נִתְּקוּ מוֹסֵרוֹת**" (יר' ה, ד).

עם-ישראל נמשך מאות רבות בשנים אחרי השקר האלילי של גדולי האסלה שסרו מן הדרך והשחיתו את התורה, ולכן אין אנו ראויים שישובו שופטינו כבראשונה. רק כאשר נשוב אל ה' באמת ובלבב שלם, רק אז נזכה לגדולי תורה אנשי אמת ושונאי בצע, רק אז נזכה שינהג במדינתנו דין תורה ונסו יגון ואנחה, ורק אז נזכה להתגשמות דבר ה' בהתפעלות כל הרואים אותנו: "רַק עִם חָכָם וְנָבוֹן הַגּוֹי הַגָּדוֹל הַזֶּה" (דב' ד, ו). אך עד אז: "וְגַם אֲנִי נָתַתִּי אֶתְכֶם **נִבְזִים וּשְׁפָלִים לְכָל הָעָם** כְּפִי אֲשֶׁר אֵינְכֶם שֹׁמְרִים אֶת דְּרָכַי וְנֹשְׂאִים פָּנִים בַּתּוֹרָה" (מלאכי ב, ט).

כא. דיין שנתמנה פרנס על הציבור

בעבר נשאלתי בעניין האמור בכותר, **וזה לשון השואל:** לאור דבריך במאמרים העוסקים בשכר הדיינים והרבנים כיצד ניתן להבין את ההלכה בהלכות סנהדרין (כה, ד):

"כיוון שנתמנה אדם פרנס על הציבור אסור בעשיית מלאכה בפני שלושה כדי שלא יתבזה בפניהם. אם המלאכה ברבים אסורה עליו, קל-וחומר לאכול ולשתות ולהִשתכר בפני רבים ובכנסת עמי-הארץ ובסעודת מרעות. אוי להם לאותם הדיינים שנהגו בכך מעלבון תורת משה שביזו דיניה והשפילוה עד ארץ והגיעוה עד עפר וגרמו להם רעה ולבני בניהם בעולם-הזה ולעולם-הבא".

לכאורה מהלכה זאת אנו למדים שדיינים ממוסדים רשאים לקבל שכר?

וכך השבתי:

איני יודע איך למדת מהלכה זו שדיינים ממוסדים רשאים לקבל שכר? היכן בהלכה כתוב שמותר להם לקבל שכר? אדרבה, שים לב, נאמר: "אסור בעשיית מלאכה **בפני שלושה**", וכן נאמר: "אם המלאכה **ברבים** אסורה עליו". כלומר, ברור אפוא שהדיין הוא בעל מלאכה אשר מתפרנס ממלאכתו, וכל שאסרו עליו הוא לעבוד בפני שלושה כדי שלא יתבזה.

לדוגמה, דיין שהוא סנדלר, אם עד שהוא התמנה לפרנס (שהרי לא כל דיין הוא גם פרנס, דהיינו מנהיג ציבור) הוא היה עובד בשוק מחוץ לבית-מלאכתו, עתה אסור לו לעבוד בחוץ בשוק, ויהיה עליו לקבל עבודות ולתקן את המנעלים בצנעה, כאשר דלת חנותו מוגפת.

כמו כן, במאמרים בענייני הדיינים הצגתי הלכות מפורשות מדברי חז"ל ורבנו, ואשר מהן עולה בבירור שהדיינים היו מתפרנסים ממלאכה, כגון קרנא שהיה דיין בכל ארץ-ישראל והיה שואב מים או רב הונא אשר לא היה מסכים לקחת אפילו שכר בטלה, אלא היה מסכים לדון רק לאחר שימצאו פועֵל שיעשה את מלאכתו באותן השעות או באותו היום שדן בו את בעלי הדין.

ואדרבה, מן ההלכה הזאת מוכח ההיפך הגמור מדברי השואל! שהרי מוכח מהלכה זו שאפילו הדיינים בעלי השׂררה היו עובדים לפרנסתם, שהרי אם אסור היה להם לעבוד לפרנסתם כדברי רודפי הבצע, מדוע הורו להם חכמים שלא לעשות מלאכה בפני שלושה? או ברבים?

ולעיון נרחב בתירוץ זה ובעוד תירוצים מהובלים של הכומרים השׂכירים רודפי הבצע הנבהלים להון, ראו: "ערוסי מכחיש את האמת", ועד-כדי-כך נתעוורו הצייקנים האורתודוקסים הללו, עד שלעתים קרובות נדמה שהם הסכלים בבני אדם, עד שאינם שׂמים לב לתהום טמטומם.

"לֹא יָדְעוּ וְלֹא יָבִינוּ כִּי טָח מֵרְאוֹת עֵינֵיהֶם מֵהַשְׂכִּיל לִבֹּתָם" (יש' מד, יח).

"וְאַתֶּם סַרְתֶּם מִן הַדֶּרֶךְ הִכְשַׁלְתֶּם רַבִּים בַּתּוֹרָה שִׁחַתֶּם בְּרִית הַלֵּוִי אָמַר יְיָ צְבָאוֹת. וְגַם אֲנִי נָתַתִּי אֶתְכֶם נִבְזִים וּשְׁפָלִים לְכָל הָעָם כְּפִי אֲשֶׁר אֵינְכֶם שֹׁמְרִים אֶת דְּרָכַי וְנֹשְׂאִים פָּנִים בַּתּוֹרָה" (מלא' ב, ח–ט). "וְלָמָּה לֹא שָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְיָ וַתַּעַט אֶל הַשָּׁלָל וַתַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְיָ" (ש"א טו, יט).

סוף דבר

לסיום אצרף את חתימת רבנו לספרו מורה-הנבוכים: "והוא יזכנו וכל ישראל חברים למה שהבטיחנו בו, 'אָז תִּפָּקַחְנָה עֵינֵי עִוְרִים וְאָזְנֵי חֵרְשִׁים תִּפָּתַחְנָה' [יש' לה, ה], 'הָעָם הַהֹלְכִים בַּחֹשֶׁךְ רָאוּ אוֹר גָּדוֹל יֹשְׁבֵי בְּאֶרֶץ צַלְמָוֶת אוֹר נָגַהּ עֲלֵיהֶם' [שם ט, א]". האין בחתימת דבריו של רבנו רמז עבה למצבו הרוחני האמיתי של העולם-הדתי האורתודוקסי? האין בדבריו אלה בלבד תעודת עניות מהדהדת לגדולי-טחורי-האסלה, הנמצאים בראש פירמידת טובות ההנאה?

"הוֹי חֲכָמִים בְּעֵינֵיהֶם וְנֶגֶד פְּנֵיהֶם נְבֹנִים" (יש' ה, כא), אשר אוכלים וזוללים מן התורה וכל שולחנותיהם מלאו קיא צואה בלי מקום. "וְעַתָּה לֹא רָאוּ אוֹר בָּהִיר הוּא בַּשְּׁחָקִים" (איוב לז, כא), טחו עיניהם מראות את אור האמת ודמיונם נופח בהזיות גדלות גדולה ורוממות מדומה, עד שהם שולחים את ידם הנגעלה ופוסקים הלכות והיתרים בענייניים שהם נוגעים ונגועים בהם, כמו גיחזי בשעתו שנתנגע בצרעת שלג לבנה שדבקה בו ובזרעו לעולמי-עולמים.

אוסיף, שהדת האורתודוקסית יצרה מצב שהדיינים ייאלצו לכלות עשרות רבות של שעות בפסיקת דין אחד. כלומר, כתוצאה מהִתרחבות הפסיקה האורתודוקסית יש להתייחס לעשרות רבות של שיטות הבל בכל פסיקה, ולמצוא דרך להלֵך בין כל השיטות המאוסות הללו. ברם, כל הדרך הזאת נועדה לחצוב רווחים וטובות הנאה מדת משה, שהרי ברגע שהדיינים צריכים ללמוד כל-כך הרבה, ולעיין בכל-כך הרבה שיטות ופסיקות, הדיין כבר לא יכול לעבוד למחייתו ולפסוק דינים כמו בימי חכמי התלמוד. הוא חייב להתפרנס מן הצדקה, רק כדי שיוכל להקיף את כל פסיקות הדת החדשה הפרו-נוצרית שהִתרגשה עלינו באלף השנים האחרונות. ואין צורך לומר שלא יישאר לדיין הזה זמן ללמוד את החכמות שבהן הוא יביר ויידע את בוראו.

וכמו שעבירה גוררת עבירה, כך גם כאן: העבירה החמורה של עיוות דת האמת ויצירת דת מינות פרו-נוצרית, יצרה את הצורך לשלם לדיינים כסף כדי שיהיה להם פנאי לעסוק בכל הבלי השיטות והפסיקות ההזויות, ולעתים אף הפגאניות, של כל הטיפשים שקדמו להם. וככל שהדיינים הוזי ההזיות עורמים בפסקיהם את שרבוטי השוטים שלא ידעו את ה', כך מתגדלת מעלתם כ"מומחים" ו"גדולים", עד שבימינו כל דיין חייב להתייחס לעשרות שיטות בפסיקתו אחרת הוא ייחשב לעם הארץ או לשוטה, וחמור מכך, הוא לא יצדיק את משכורתו! כלומר, הם חוסמים את הדרך לפתרונות קלים ופשוטים, שהרי יש צורך גדול בפלפולים ובאריכות דברים מייגעים ומיותרים, כדי ליצור סביבם הילה של "גאונות" וכדי להצדיק את משכורותיהם.

"הוֹי הָאֹמְרִים לָרַע טוֹב וְלַטּוֹב רָע, שָׂמִים חֹשֶׁךְ לְאוֹר וְאוֹר לְחֹשֶׁךְ, שָׂמִים מַר לְמָתוֹק וּמָתוֹק לְמָר. הוֹי חֲכָמִים בְּעֵינֵיהֶם וְנֶגֶד פְּנֵיהֶם נְבֹנִים [...] מַצְדִּיקֵי רָשָׁע עֵקֶב שֹׁחַד [=עקב שוחד המשכורות הדרדעים מצדיקים את המינים וצאצאיהם שהורסים ומשחיתים את דת משה הזכה והטהורה, ומוסיפים ומכזבים שהמינים והאטִים הללו הינם גאונים גדולים ועצומים: 'קדושי עליון' ו'גדולי עולם'] וְצִדְקַת צַדִּיקִים יָסִירוּ מִמֶּנּוּ [=ואת הלוחמים על צדקת דרך האמת הם מכנים כחוטאים פושעים וכופרים]. לָכֵן כָּאֵכֶל קַשׁ לְשׁוֹן אֵשׁ וַחֲשַׁשׁ לֶהָבָה יִרְפֶּה, שָׁרְשָׁם כַּמָּק יִהְיֶה וּפִרְחָם כָּאָבָק יַעֲלֶה **כִּי מָאֲסוּ אֵת תּוֹרַת יְיָ צְבָאוֹת וְאֵת אִמְרַת קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל נִאֲצוּ**" (ישעיה ה, כ–כד).

מכתב תגובה לביקורתי על הדיינים

באחד מן המאמרים שעוסקים בתורתו של רס"ג, מתחתי ביקורת חריפה על דייני המינות אשר נוטלים שכר בעבור פסיקת דינים, והנה הדברים שהובאו שם שוב לפניכם:

במשלי (כא, ל) נאמר: "אֵין חָכְמָה וְאֵין תְּבוּנָה וְאֵין עֵצָה לְנֶגֶד יְיָ", ופירש שם רס"ג: "אין ה' זקוק להתחכם [=ללמוד ולהשׂכיל] או להתבונן או להתייעץ, כי הוא מקור החכמה". וראוי להוסיף לדעתי, כי מפסוק זה ניתן ללמוד, שלא ניתן להתנגד או להערים על דבר ה' בתורה. לדוגמה, אם הדיינים הוזהרו שהשוחד מעוור עיני פקחים ומסלף דברי צדיקים, לא קם ולא יקום שום אדם **לעולם** אשר יהיה מסוגל לקחת שוחד ועדיין לראות את האמת נכוחה ולפסוק דין צדק.

זאת ועוד, לשוחד יש פנים רבים ושלל תחפושות מגוונות, והשוחד המסוכן ביותר הוא **השוחד הממוסד** שמגיע לדיין המרומם בדמות של מעמד, יוקרה, שׂררה וכבוד, ואליהם נלוות משכורות מנופחות הגדושות בסעיפי שילומים וטובות-הנאה. וברור לכל מי שאינו מתעקש להטעות את עצמו, שהדיין שלוקח משכורות מממסד כלשהו – הינו עבד משועבד, רצוע ונרצע בשתי אוזניו העֵרלות, לפטרוניו ולאדוניו האדומיים רודפי השילומים והכיבודים, חוצבי תורת האלהים.

ואצרף את פסקו של רבנו בהלכות סנהדרין (כג, א): "'וְלֹא תִקַּח שֹׁחַד' [דב' טז, יט], אין צריך לומר לעוות את הדין, אלא אפילו לזַכות את הזכאי ולחייב את החייב אסור ועובר בלא תעשה, והרי הוא בכלל **'אָרוּר לֹקֵחַ שֹׁחַד'** [דב' כז, כה]". ובמלים אחרות, כל מי שלוקח ממון כדי לזַכּות את הזכאי ולחיֵיב את החייב – עובר על איסור חמור ועליו נאמר בתורה: "אָרוּר לֹקֵחַ שֹׁחַד"!

והאין זו בדיוק מטרת המשכורות של ממסד הדיינות האורתודוקסי? לתת משכורות לדיין כדי לזַכּות את הזכאי ולחיֵיב את החייב בערכאותיהם? וברור שלא מדובר בהלכה זו בנטילת שכר מבעלי-הדין, שהרי נטילת כסף מאחד מבעלי-הדין היא בגדר "עיוות דין" ולא בגדר "לזַכּות את הזכאי ולחיֵיב את החייב", ונטילת שכר משני בעלי-הדין בשווה נפסקה שש הלכות לאחר-מכן (כג, ו). וכבר נתבאר שם שרק שכר בטלה התירו חז"ל ליטול בשווה מבעלי-הדין, ושם הוסיפו חז"ל ורבנו וקבעו, שדיין שנוטל שכר מבעלי-הדין בשווה שאינו שכר בטלה – דיניו בטלין.

נמצא אפוא, כי דיין שלוקח משכורות ופנסיות וממנקים מממסד כלשהו בעבור "פסיקת דינים", הוא בגדר **אָרוּר** לפי מסורת התורה-שבעל-פה הנאמנה שמסרו לנו מעתיקי השמועה: חז"ל והרמב"ם ב"משנה תורה", ואפילו אם שכרו כמשכורת החציונית במשק! כל-שכן וקל-וחומר כאשר מדובר במשכורות הגבוהות פי ארבעה ופי חמשה מהמשכורת החציונית במשק, ואליהן מצורפים כמובן מענקים ושילומים והטבות למכביר כדרכן של משכורות "הבכירים".

"בֵּן יְכַבֵּד אָב וְעֶבֶד אֲדֹנָיו, וְאִם אָב אָנִי אַיֵּה כְבוֹדִי? וְאִם אֲדוֹנִים אָנִי אַיֵּה מוֹרָאִי? אָמַר יְיָ צְבָאוֹת **לָכֶם הַכֹּהֲנִים בּוֹזֵי שְׁמִי** [...] אֵין לִי חֵפֶץ בָּכֶם אָמַר יְיָ צְבָאוֹת וּמִנְחָה לֹא אֶרְצֶה מִיֶּדְכֶם [...] וְאַתֶּם סַרְתֶּם מִן הַדֶּרֶךְ הִכְשַׁלְתֶּם רַבִּים בַּתּוֹרָה שִׁחַתֶּם בְּרִית הַלֵּוִי אָמַר יְיָ צְבָאוֹת. וְגַם אֲנִי נָתַתִּי אֶתְכֶם נִבְזִים וּשְׁפָלִים לְכָל הָעָם כְּפִי אֲשֶׁר אֵינְכֶם שֹׁמְרִים אֶת דְּרָכַי **וְנֹשְׂאִים פָּנִים בַּתּוֹרָה**" (מל' א–ב).

עד כאן הדברים מן המאמר, ובתגובה לדברים הללו נשלח אלי מכתב, **וזה לשונו:**

נראה כאילו שאתה מקנא במשכורות הדיינים. ומה רצית? שיעבדו כל יום שעות רבות בלי שכר? לפקידי בתי-הדין ולמזכירים ולמזכירות ולמאבטחים של בתי-הדין יתנו שכר, ולדיינים לא יתנו כלום? ובוודאי שצריך לתת להם משכורת מכובדת, כי זה כבוד התורה. ולא תהיה התורה כשפחה. ובנוסף צריכים הם לקבל משכורת מכובדת כדי שלא יתפתו לקבל שוחד מבעלי-הדין. ואין בדבריי אלה לכסות על ההליכים לבחירת הדיינים, שאולי [אוליי?] לפעמים [לפעמים?] מעדיפים למנות מקורבים ובעלי חנופה, במקום לתת לראויים ביותר, גם אם אין לו מקורבים, וגם אם הוא גר בדימונה והוא לא שכן של רב מסוים שיכול להחניף לו ערבית ושחרית.

והנה תשובתי הראשונה לכותב המכתב:

הנך טועה טעות גדולה, דבריי וסגנוני מבוססים נאמנה על ההלכה התלמודית. התורה-שבעל-פה קבעה שהמאבטחים והמזכירים והסופרים והשליחים וכו' של בית-הדין רשאים לקבל משכורות בעבור עבודתם (עד גבול מסוים), אך הקב"ה אסר באיסור חמור על הדיינים ליטול שכר בעבור פסיקת דיניהם. ואם הם לוקחים שכר ממוצע ואפילו שכר מינימום הם עוברים על "ארור לוקח שוחד", ואם הם לוקחים שכר מנופח הם גם מחללים-שם-שמים – וזאת ההיפך מדבריך, שלא רק שצריך לתת להם שכר, יש לשלם להם שכר גבוה "משום כבוד התורה".

זאת ועוד, מתן משכורות לדיינים וכל-שכן משכורות שחיתות, לא מרוממת את כבוד התורה, ההיפך הגמור! מדובר בחילול-שם-שמים שמשחית ומזהם את התורה, והופך אותה לשפחה פרו-נוצרית. ובמלים אחרות, לא בגלל שהדיינים ימָנעו מליטול משכורות בעבור פסיקת דינים התורה תתחלל ותתבזה, אלא דווקא בגלל שהדיינים פושטים את ידיהם ונוטלים שכר כנגד ציווי ה' המפורש בתורה! ושוב הראית לדעת כי דבר ה' בתורה הוא ההיפך הגמור מדבריך.

וביחס לדאגתך שמא הדיינים "יתפתו" לקבל שוחד, ובכן, שוב דבריך בתר איפכא, שהרי דווקא אם הדיינים יורגלו ליטול שכר בעבור פסיקת דינים כנגד דבר ה', דווקא אז הם יִפַּתְּחוּ בהכרח אהבה לממון וירדפו אחרי הבצע, כי הכסף משחית – וכל-שכן כשלקיחת הכסף האמור הינה עבירה חמורה מאד שתגרום בהכרח להשחתת הדיינים, וכך להשחתת התורה והחברה.

וכידוע, "אֹהֵב כֶּסֶף לֹא יִשְׂבַּע כֶּסֶף" (קהלת ה, ט).

והנה לפניך גם דברי מיכה הנביא, אשר משווה בין הכוהנים שפוסקים דינים בכסף לנביאי השקר הקוסמים בכסף, והוא מוסיף וקובע, שבגלל רדיפת הבצע של כומרי הדת, ירושלים תיחרב ותאבד. כלומר, שחיתותם של כומרי הדת תביא בסופו-של-דבר לחורבן העם והארץ:

"שִׁמְעוּ נָא זֹאת רָאשֵׁי בֵּית יַעֲקֹב וּקְצִינֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל הַמְתַעֲבִים מִשְׁפָּט וְאֵת כָּל הַיְשָׁרָה יְעַקֵּשׁוּ, בֹּנֶה צִיּוֹן בְּדָמִים וִירוּשָׁלַם בְּעַוְלָה [ושם תרגם יונתן: 'דְּבָנַן בָּתֵּיהוֹן בְּצִיּוֹן בְּדַם אֲשִׁיד וִירוּשְׁלֶם בְּנִכְלִין', דהיינו, הבונים את בתיהם המפוארים בכספי העניים והעשוקים], רָאשֶׁיהָ בְּשֹׁחַד יִשְׁפֹּטוּ **וְכֹהֲנֶיהָ בִּמְחִיר יוֹרוּ וּנְבִיאֶיהָ בְּכֶסֶף יְקֹסֵמוּ** וְעַל יְיָ יִשָּׁעֲנוּ לֵאמֹר הֲלוֹא יְיָ בְּקִרְבֵּנוּ לֹא תָבוֹא עָלֵינוּ רָעָה, לָכֵן בִּגְלַלְכֶם צִיּוֹן שָׂדֶה תֵּחָרֵשׁ וִירוּשָׁלַם עִיִּין תִּהְיֶה וְהַר הַבַּיִת לְבָמוֹת יָעַר" (פ"ג).

וראה נא גם את דברי הנביא ישעיה (נו, א), וכֹה דבריו:

"צֹפָיו [=מנהיגי הדת בעלי השׂררה, הכומרים המתעים את העם אחרי ההבל] עִוְרִים כֻּלָּם, לֹא יָדְעוּ [את ה'], כֻּלָּם כְּלָבִים אִלְּמִים לֹא יוּכְלוּ לִנְבֹּחַ **[כלבים אילמים!],** הֹזִים שֹׂכְבִים אֹהֲבֵי לָנוּם. וְהַכְּלָבִים עַזֵּי נֶפֶשׁ **[כלבים עזי נפש!]** לֹא יָדְעוּ שָׂבְעָה, וְהֵמָּה רֹעִים [והם אנשי השֵׁם מנהיגי העם ובעלי השׂררה, ויחד-עם-זאת] לֹא יָדְעוּ הָבִין [סוטים מדרך האמת], כֻּלָּם לְדַרְכָּם פָּנוּ **אִישׁ לְבִצְעוֹ מִקָּצֵהוּ**" (ישׁ' נו). ושם תרגם יונתן: "וְכַלְבָּיָא תַּקִּיפֵי נַפְשָׁן לָא יָדְעִין לְמִסְבַּע, וְאִנּוּן מַבְאֲשִׁין לָא יָדְעִין לְאִסְתַּכָּלָא, כֻּלְּהוֹן גְּבַר לָקֳבֵיל אוֹרְחֵיהּ גְּלוֹ, **גְּבַר לְמִיבַּז מָמוֹנֵיהּ דְּיִשְׂרָאֵל**".

"כֹּהֲנֶיהָ חָמְסוּ תוֹרָתִי וַיְחַלְּלוּ קָדָשַׁי", "כֹּהֲנֶיהָ חִלְּלוּ קׇדֶשׁ חָמְסוּ תוֹרָה" (יחזקאל כב, כו; צפניה ג, ד); "כִּי מִקָּטֹן וְעַד גָּדוֹל כֻּלֹּה בֹּצֵעַ בָּצַע מִנָּבִיא וְעַד כֹּהֵן כֻּלֹּה עֹשֶׂה שָׁקֶר" (ירמיה ח, י).

כל דבריי לעיל הינם אפוא ראשי פרקים לתורה שלמה ומבוססת שהנחילו ומסרו לנו בעניין זה חז"ל ורבנו מעתיקי השמועה, וכבר הרחבתי בענייניים אלה בעשרות מאמרים, ראה לדוגמה: "נטילת שכר בעבור פסיקת דינים", וכן: "כך היה הלל אומר: וּדְיוּשְׁתַּמַּשׁ בְּתַגָּא – חָלַף".

והנני עוסק בעניין זה, כי לדעתי הפיכת התורה לקורדום היא מן הסיבות המרכזיות בימינו לחילול-השם ולריחוק מדרך האמת, והבנת עניין זה הוא השער להתנערות מתרבות המינות האורתודוקסית הפרו-נוצרית, שהיא כמובן גם המקור הנרפשׁ לכל טיעוניך המתעתעים. קצרו של דבר, דבריך מעידים על ריחוק עצום מהתורה-שבעל-פה שנמסרה לנו ממשה בסיני. כמו כן, מדבריך עולה כאילו כתבתי את דבריי על דעת עצמי וכו', וזאת גם הוצאת-שם-רע. "וְהֵמָּה אִם יִשְׁמְעוּ וְאִם יֶחְדָּלוּ כִּי בֵּית מְרִי הֵמָּה [...] אִם יִשְׁמְעוּ וְאִם יֶחְדָּלוּ כִּי מְרִי הֵמָּה" (יח' ב).

המגיב כתב מכתב תשובה לתגובתי זו, והנה דבריו:

שלום, לפי דבריך והפירוש המרחיב לדעתך על המשנה "ודישתמש בתגא חלף":

1) האם השוחטים במשחטות בארץ ובחו"ל אמורים לעבוד חינם? **2)** משגיחי הכשרות בארץ ובחו"ל? **3)** המנקרים והמולחים במשחטות? **4)** רושמי הנישואין? **5)** הרבנים הצבאיים שכיום (ולא כמו בעבר...) לנים לעיתים קרובות בבסיסים? **6)** כל אלפי עובדי ועובדות משרד הדתות? **7)** המפקחים על עירוב תחום שבת? **8)** כל מחברי וכותבי חידושי תורה בספרים צריכים למכור את ספריהם ללא ריווח כלל? **9)** כותבי ספרי תורה תפילין ומזוזות? **10)** מעבדי עורות לסת"ם? **11)** כל חוקרי התלמוד והתנ"ך והפילוסופיה היהודית באוניברסיטאות ובמכוני המחקר למיניהם? **12)** המורים למקצועות הקודש בבתי-הספר ובתלמודי-התורה?

ועוד ועוד עבודות ומלאכות שרק ידיעת ולימוד דיני התורה מכשרתם למקצועות הקודש. ואם אתה מוכשר (ואני בטוח שאתה מוכשר לפחות לחלק מהמומחיות הנ"ל) ואם אתה נכון לבצע אותם חינם אין כסף, רק תכתוב לי ותוך מספר ימים אשמח וישמחו בך חבריי לשבץ אותך באחד או שניים מהמקצועות הנ"ל.

והנה תשובתי השנייה להמשך דבריו: כבר השבתי על טענותיך במאמר: "נטילת שכר בעבור פסיקת דינים – חלק א", והנה מקצת מן הדברים שהובאו שם:

רבנו נשאל (סימן רעג) על דיין עני שהתגורר בעיירה. יושבי הכפרים הסמובים היו מזמינים אותו למול את בניהם ונותנים לו שכר טרחתו ומזה הייתה פרנסתו. לימים אירע ריב בינו ובין רופא העיירה, ולאחר שהתגלע הריב הרופא החל לצאת לכפרים למול את בני המקום, ואת השכר שקיבל חילק לעניים בטענה שאינו זקוק. רבנו נשאל האם יש עבירה במעשי הרופא?

וכך השיב: "זה שדימה שעשה מצוה במה שחילק לעניים היא מצוה הבאה בעבירה, וחֵטא, לפי שמנע פרנסה הידועה לעני בן תורה, ועבר על 'לֹא תְקַפֵּם וְלֹא תְטֹר' [ויק' יט, יח], ועבר על אזהרת חז"ל שלא לגנוב את דעת הבריות, כי עיקר כוונתו ומטרתו של זה להזיק לאויבו, ומראה בפני מי שאינו יודע, שכוונתו לעשות טוב. ועבר גם ביורדו לאומנות חברו ואפילו היה זקוק, כל-שכן שאינו זקוק, שזו אכזריות והגזמה בנקימה ובנטירה, והרי הוא בכלל משיג גבול רעהו".

ויש שני עניינים חשובים מאד שניתן ללמוד מתשובה זו:

1) מותר ליטול שכר טרחה בעבור מצוה שיש בה אומנות, כלומר מותר ליטול **שכר סביר** בעבור כתיבת ספר-תורה או מילה או שחיטה וכיו"ב. וכל זאת התיר רבנו רק כאשר אין לאדם פרנסה אחרת, שהרי רבנו מדגיש שמדובר באדם **עני:** "פרנסה הידועה **לעני** בן תורה". אך אדם שאינו זקוק לפרנסה ראוי **ואף מחויב** לעשות את כל המצוות הללו ללא שום בקשת תשלום!

2) המוהל העני שמדובר בו כאן היה **דיין!** ומפורש בתשובה שהוא היה עני ופרנסתו הייתה בדוחק משכר טרחה שקיבל בעבור קיום מצות מילה. ובמלים אחרות, אותו דיין לא נטל אפילו שכר בטלה בעבור פסיקת דינים, **ואפילו שהיה עני!** וברור מדוע, שהרי לא הייתה לו מלאכה, ואסור היה לו ליטול אפילו שכר בטלה מבעלי הדין שהרי אין לו מלאכה בפועל! ויש בתשובה זו תוכחה ותשובת-אמת לדייני השׂררה והממון בימינו אשר הינם עשירים גדולים ומקבלים משכורות חודשיות של עשרות אלפי ש"ח ורבבות טובות הנאה בעבור פסיקת דינים. ומה נֹאמר ומה נדבר על קאפח השׂכיר הנבהל להון, אשר נטל משכורות שחיתות נגעלות במשך יובל שנים, והמשיך לקבל אותן גם לאחר שיצא לפנסיה וכבר לא פסק שום דין בבית הדין! ואשתו אחריו המשיכה לקבל אחריו קצבת שארים נפוחה במשך עוד ארבע-עשרה שנים...

עד כאן מתוך המאמר. למדנו אפוא, שיש להבחין בין מקצועות שהם בגדר מלאכה או אומנות או עבודה משרדית וכיו"ב, לבין הוראת התורה-שבעל-פה או דיינות ורבנות ושׂררה תורנית. וביתר פירוט, כל הנקודות שציינת למעט 5, 8, 11, 12 – על כולם מותר ליטול כסף בעבור עשייתם, ובתנאי שלא מדובר בשכר מופקע כי אז יהיה הדבר בגדר חילול-שם-שמים. אולם, העניינים שתוארו בנקודות 5, 8, 11, 12 – אסור באיסור חמור וגמור ליטול עליהם שכר.

אגב, מה דעתך? האם משה רבנו ביקש שכר מן הקופה הציבורית לאחר שהוא כתב 13 ספרי תורה גווילים לעם-ישראל לפני מותו? וכי עלה בדעתך שהנביאים ביקשו משכורת מעם-ישראל בעבור השירותים הקהילתיים, הלאומיים והציבוריים הענֵפים שהם העניקו לעם-ישראל?

האם לדעתך בצלאל ואהליאב ושאר "חכמי הלב" שהקימו את המשכן המפואר ביקשו שכר בעבור הקמתו ושכלול כליו הייחודיים? ואין לי צל של ספק שהם עשו זאת **בחינם,** כי ראו בכך

זכות ולא כלי לפרנסה, ובימינו היהדות האשכנזית הייתה עושה חגיגות של תפקידים ותפקידי-תפקידים נבובים וחלולים המעניקים משכורות גבוהות למקורבים למיניהם, וזו אחת הסיבות המרכזיות שבית-המקדש עדיין לא נראה באופק – הפיכת תורת אלהים לקורדום חוצבים.

כמו כן, מדבריך עולה שאינך מבין שברגע שמערבים כסף בדת משה הטהורה הדבר גורם לעיוותים ולשיבושים מחרידים, וכבר נכתבו על-כך מאמרים רבים שפורסמו באור הרמב"ם, כגון: "מהם הגורמים לעיוותה ולמסחורה של דת משה?", וכן במאמרים שצוינו לעיל, ועוד.

שתי הערות לסיום:

א) לא ידעתי שמפקח על עירוב הוא מקצוע נפרד, ושמחלקים משכורת במועצה הדתית רק על העניין הזה... ולמיטב הבנתי זה חלק מתפקידו של **ר**וזף ה**ב**צע הראשי שבכל עיר ועיר.

ב) לגבי הכומרים הצבאיים, תזכיר לי בשביל מה בדיוק צריך אותם? ובכל שלוש שנות שירותי הצבאי ראיתי את הר"ב החטיבתי פעם אחת בלבד, כאשר הוא הגיע במקרה למסירת דרשה. לעומת זאת, ראיתי מאות מתנדבים מארגונים שונים, אשר מעניקים לחיילים גם תכנים רוחניים וגם עניינים חומריים, וכולם עובדים ופועלים ללא משכורת ובהתנדבות מלאה.

אגב, רשימת העיוותים, התקלות והתפקידים המומצאים בדת האורתודוקסית שגורמים לחילול-שם-שמים, היא הרבה-הרבה יותר ארוכה ממה שכתבת, ואין סוף לרדיפת בצע.

כך היה הלל אומר: "וּדְיוֹשְׁתַּמַּשׁ בְּתַגָּא – חָלַף". פשוט, חד, מפורש, וברור לכל בר-דעת.

שאלה נוספת בעקבות שאלות השואל

"ובוודאי שצריך לתת להם משכורת מכובדת, כי זה כבוד התורה. ולא תהיה התורה כשפחה. ובנוסף צריכים הם לקבל משכורת מכובדת כדי שלא יתפתו לקבל שוחד מבעלי הדין". **ושאל השואל:** מה ההפרכה שלך להטענות האלה? לעתים קרובות שומעים את הטענות הללו, ובמיוחד האחרונה, ולכן בוודאי שנרוויח אם תשתף אותנו בתגובה יסודית לטענות הללו.

תשובה: זהו עוד טיעון מסוג הטיעונים שנועדו "להכשיר" את דריסת התורה וההלכה ברגל גסה. נצטווינו בתורה שהדיינים יהיו שונאי בצע, כלומר אינם נבהלים אחר איסוף הממון אפילו בהיתר. דיין שקיים חשש לגביו שמא הוא יתפתה לקחת שוחד מבעלי הדין כדי לעוות את הדין, ואפילו אם הוא רק נבהל להון ולמותרות, **אינו ראוי מלכתחילה להיות דיין בעם ישראל,** כי חובה למנות דיינים שיהיו בעלי מידות נעלות: יראי אלהים, אנשי אמת, שונאי בצע, ומי שהוא ירא אלהים אין שום חשש שהוא ייקח ממון מבעלי הדין, בין אם הוא עני ובין אם הוא עשיר.

יתר-על-כן, כל הדיינים והשופטים וכל אישי הציבור בימינו שלוקחים משכורות גבוהות "כדי שלא להטות את הדין", אינם עניים! משכורותיהם גבוהות מאד, ואין שום קשר בין אהבת הממון לכמות הכסף שקיימת לדיין או לאיש-הציבור בחשבון הבנק. אדרבה, כבל שיש לשופט או לדיין או לאיש הציבור יותר כסף כך הוא עלול להתפתות יותר ללקיחת שוחד, כי כמו שאמר שלמה המלך: "אוהב כסף לא ישבע כסף", ולא משנה כמה ערֵמות יש לו בחשבון הבנק.

ובמלים אחרות, המציאות מוכיחה ההיפך: ככל שהדיין או השופט או איש הציבור עשיר יותר כך הוא מקושר יותר לבעלי ההון, וכך ניתן יותר להשפיע עליו לקחת שוחד, מאשר דיין או שופט או איש ציבור שאינו עשיר. ולא לחינם אמר שלמה במשלי (ל, ח): "רֵאשׁ וָעֹשֶׁר אַל תִּתֶּן לִי הַטְרִיפֵנִי לֶחֶם חֻקִּי, **פֶּן אֶשְׂבַּע וְכִחַשְׁתִּי** וְאָמַרְתִּי מִי יְיָ, וּפֶן אִוָּרֵשׁ וְגָנַבְתִּי וְתָפַשְׂתִּי שֵׁם אֱלֹהָי".

כמו כן, אין גבול למותרות ולתאוות, יש לאדם כסף רוצה זהב, יש לו זהב רוצה יהלום, יש לו יהלום רוצה אבנים יקרות יותר וכן על זו הדרך. כלומר, גם אם יהיו לדיין מיליונים, אם מידותיו מושחתות והוא חולה ורודף אחרי הממון והמותרות הוא ייקח שוחד אפילו של אלפים בודדים, שהרי נפשו חולה והוא אינו מסוגל לשלוט בעצמו (כמו שאיזבל נתניהו איננה מסוגלת לשלם בעבור 'ארוחות שף' מכספה, אף שיש לה עשרות מיליונים בבנק). וכאשר נותנים לדיינים משכורות שחיתות, מחדירים לליבם את אהבת הממון בכוח, ופותחים פתח לקבלת שוחד.

זאת ועוד, לא מצאנו טיעון כזה בתורה, כלומר, בתורה נאסר באופן חד-משמעי ליטול שכר בעבור פסיקת דינים, ואין שום התייחסות לעושרו של הדיין, אדרבה, מצאנו בתלמוד שקרנא הדיין היה אדם פשוט ביותר ומרוויח משכורות מינימום (זוז אחד ליום), וכן שאר הדיינים חכמי התלמוד. חכמי התלמוד הבינו את הסכנה שבמחלת אהבת הממון ולכן הם התרחקו מכל ממון שיש בו ריח של איסור כמו מאש, הם הבינו שאהבת הממון מוציאה את האדם מן העולם.

אמנם, הדיין חייב להיות **בלתי תלוי** בשום גורם, אך זה תלוי בעיקר במידותיו של הדיין ובהסתפקותו במה שה' נתן לו, ובשום פנים ואופן לא בגובה משכורתו. אלא, כאמור, אם הדיין יתרגל ליטול ממון מזולתו בעבור פסיקת דינים, הוא עובר עבירה חמורה ביותר אשר תחדיר לליבו כמעט בוודאות את אהבת הממון, ודווקא אז ייפתח פתח רחב לנטילת שוחד. נמצא אפוא, שדווקא הטיעון שנועד כביכול לסתום פרצה של נטילת שוחד, עלול לגרום כמעט בוודאות למחלת אהבת הממון ולפתוח פתח רחב להטות את לבו של הדיין לקחת שוחד.

סוף דבר – השמפניה הוורודה של פרה נתניהו

הואיל והבאתי דוגמה מפיגי נתניהו לרשעות ולשחיתות ולצייקנות בעלי ההון, דהיינו לכך שככל שהדיין ייטול משכורות שחיתות כך נפשו תושחר ברדיפת הבצע והתאוות, אזכיר אותה שוב. ובכן, מצאתי בעמוס (ד, א) פסוק שמתאר את נשות העשירים המושחתות בימי קדם. ובימינו פסוק זה מטיב לתאר את רשעותה של פרה נתניהו ואת רדיפתה אחרי השמפניות הוורודות:

"שִׁמְעוּ הַדָּבָר הַזֶּה פָּרוֹת הַבָּשָׁן [=השמנות והמפוטמות] [...] הָעֹשְׁקוֹת דַּלִּים הָרֹצְצוֹת אֶבְיוֹנִים [=חיות על חשבון הציבור בגזלה ובעושק דלים], הָאֹמְרֹת לַאֲדֹנֵיהֶם: הָבִיאָה וְנִשְׁתֶּה [המטרידות את בעליהם ללא הרף, הביאה לנו יין משובח ויקר או שמפניה וורודה ונשתה לשכרה]".

ואחתום באחריתה של איזבל: "וַיִּשְׁמְטוּהָ, וַיִּז מִדָּמָהּ אֶל הַסּוּסִים וַיִּרְמְסֶנָּה [...] וַיֹּאמֶר פִּקְדוּ נָא אֶת הָאֲרוּרָה הַזֹּאת [...] וַיֵּלְכוּ לְקָבְרָהּ וְלֹא מָצְאוּ בָהּ כִּי אִם הַגֻּלְגֹּלֶת וְהָרַגְלַיִם וְכַפּוֹת הַיָּדָיִם [...] הוּא אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד עַבְדּוֹ אֵלִיָּהוּ הַתִּשְׁבִּי לֵאמֹר בְּחֶלֶק יִזְרְעֶאל יאכְלוּ הַכְּלָבִים אֶת בְּשַׂר אִיזָבֶל, וְהָיְתָה נִבְלַת אִיזֶבֶל כְּדֹמֶן עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה [...] אֲשֶׁר לֹא יֹאמְרוּ זֹאת אִיזָבֶל" (מ"ב ט).

מהי השותפות של יששכר וזבולון?

אחד המדרשים המפורסמים ביותר שמהם מביאים ראיה להתיר ליהנות מדברי תורה, הוא המדרש בעניין שותפות יששכר וזבולון. רבים נוהגים להביא מהמדרש הזה ראיה ועדות לכך שניתן לעשות "עסקה" עם בן תורה בעל מרדעת פרֵאק. ומהי העסקה? ובכן, הגביר ייתן לבן התורא סכום מסוים מדי חודש בחודשו, נניח כ-2000 ש"ח, שזהו לכל הדעות שכר חודשי "מכובד" למי שתורתו הָמָנוּתוֹ – ובתמורה, הגביר יזכה לחצי משכר לימוד "תורתו".

ובכן, עוד לפני שנעיין במקורות כבר אפשר להקשות על עצם ההסכם הזה, שהרי איך יעלה על הדעת שגביר כמו לדוגמה ג'פרי אפשטיין, ייתן לאיזה חמור מבני-ברק שעונה לשם פרֵאק, כ-600 דולר בחודש, ובתמורה הוא יזכה לחצי משכר תורתו ויהיה מזומן לחיי העולם-הבא? תמיהה נוספת אפשר להעלות גם על העונה לשם פרֵאק, שהרי איך יעלה על הדעת שבשביל סכום כל-כך זעום, דהיינו כ-600 דולר בחודש הוא יוותר על חצי מחיי העולם-הבא שמיועד לו? ואיני יודע מי יותר שוטה רשע וגס-רוח, ג'פרי אפשטיין שיחשוב שהוא מרמה את יתברך וקונה את עולמו ב-600 דולר לחודש, אף שישגה בכל התועבות שבעולם, או פרֵאק החמור, אשר מוכן **גם** לחיות חיי עניות ודוחק בעולם-הזה, **וגם** לוותר על מקומו "במזרח" בעולם-הבא...

ואולי יתרה מזאת, היכן שמענו שאדם ייתן צדקה, ובכסף הצדקה הזה הוא יעביר אליו את זכויותיו של העני? כלומר, לפי ההיגיון הזה, אם ראובן נתן צדקה לשמעון, ושמעון הוא עני אשר קובע עתים לתורה נניח שעה ביום, זכויות לימודו של שמעון העני, של יום אחד או יומיים או שבוע (לפי סכום הצדקה), עשויות או עלולות לעבור לראובן בעת מתן הצדקה לשמעון... ורק מוחות רודפי בצע פרו-נוצריים מעֻוותים אשר הפכו את התורה למַסחרה מבזה עלובה ומזולזלת, מסוגלים להתייחס לתורה הקדושה כאל סחורה או כאל מטבע עובר לסוחר.

כמו כן, אם היה אפשרי ונכון לעשות "הסכם עסקה" שכזה, מדוע הוא לא מופיע במסגרת סוגיה הלכתית שתגדיר את סכום הכסף שיעביר הגביר ללומד התורה? וכן תדון באפשרויות היציאה מן העסקה או ביטולה, או הגדלת אחוזי העולם-הבא, וכיו"ב. ויתרה מזאת, מדוע חז"ל ורבנו הרמב"ם מגַנים באופנים כל-כך קשים את מי שנוטל צדקה בעבור לימוד התורה? שהרי אם ניתן לבצע עסקה כזאת, איך אפשר לומר על מי שנוטל שכר בעבור לימוד התורה, שהוא נעקר מן העולם, ומחלל-שם-שמים, ומבזה את התורה, ומכבה את מאור הדת וכו'?

והנה לפניכם תמצית פסקי חז"ל ורבנו בעניין זה, בהלכות תלמוד תורה (ג, ט–י): "כָּל הַמֻּשִׂים לבו שיעסוק בתורה **ולא יעשה מלאכה,** ויתפרנס מן הצדקה, הרי זה חִלֵּל את השם, וּבִזָּה את התורה, וְכִבָּה מְאוֹר הדת, וגרם רעה לעצמו, ונטל חייו מן העולם-הבא. **לפי שאסור ליהנות בדברי תורה בעולם-הזה.** אמרו חכמים: **'כל הנהנה מדברי תורה נטל חייו מן העולם'** [אבות ד, ז]. ועוד ציוו ואמרו: 'לא תעשֵׂם עטרה להתגדל בהן ולא קרדום לחפור בהן' [שם]. ועוד ציוו ואמרו: 'אהוב את המלאכה ושנוא את הרבנות' [אבות א, י]. ו'כל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה וגוררת עוון' [שם ב, ב]. וסוף אדם זה שיהא מלסטֵם [=שודד] את הבריות".

דרך אגב, לא הייתי ממליץ לשום גביר לעשות עסקה עם הפרֵאקים מנענעי הסטנדרים, מפני שתורתם היא תורה עקומה ועקושה, פרו-נוצרית ופרו-אלילית, והשותפות עמהם היא סיוע למחללי-שם-שמים ולמעוותי דת האמת שהפכוהָ לדת מינות סכלות ובערות. כמו כן, העולם-הבא שלהם הוא לא משהו שיש לשאוף אליו, להיפך, הוא משהו שיש לברוח ממנו כמו מאש, כי אין חמוּר מחילול-שם-שמים ומהפיכת תורת האלהים לסחורה פגאנית פרו-נוצרית.

א. היחס הנכון לאגדות ולמדרשי חז"ל

טרם שנעיין בדברי המדרשים, רצוי לעיין בדברי רבנו בהקדמתו לפרק חלק, כדי להבין, שלפי שורת-הדין אין שום צורך להתייחס למדרשים הללו, כי אין לומדים הלכה מן המדרש – וכל-שכן כאשר יש לנו הלכות מפורשות אשר מנוגדות בתכלית לפשט המדרש, וכֹה דברי רבנו:

"וממה שאתה צריך לדעת שדברי חכמים ע"ה [באגדות], נחלקו בהם בני אדם לשלוש כיתות: הכת הראשונה **והם רוב אשר נפגשתי עמהם ואשר ראיתי חיבוריהם ואשר שמעתי עליהם,** מבינים אותן [את האגדות] כפשוטן ואינם מסבירים אותן כלל [=כמשלים וחידות, וזו השיטה שהחל בה רש"י ובית-מדרשו והולכים בה עד ימינו כל הטיפשים שנקראים 'חכמי ישראל"], ונעשו אצלם כל הנמנעות [=ההזיות, דהיינו כל העניינים שלא יעלה על הדעת שהם עניינים מציאותיים] – מחויבי המציאות, ולא עשו כן **אלא מחמת סכלותם בחכמות וריחוקם מן המדעים** [=הריחוק מהמדעים פותח פתח רחב להזיות ולמאגיה מחריבת הדעת], ואין בהם מן השלמות עד-כדי שיתעוררו על-כך מעצמם, ולא מצאו מעורר שיעוררם, ולכן חושבים הם שאין כוונת חכמים בכל מאמריהם המחוכמים אלא מה שהבינו הם מהם, ושהם כפשוטם, ואף-על-פי שיש בפשטי מקצת דבריהם מן הַזָּרוּת עד כדי שאם תספרנו כפשוטו [אפילו] להמון העם [אפילו לשוטים!] כל-שכן ליחידיהם [=לנבונים], יהיו נדהמים בכך ואומרים: היאך אפשר שיהא בעולם אדם שמדמֶּה דברים אלו וחושב שהם דברים נכונים? וכל-שכן שימצאו חן בעיניו?

והכת הזו המסכנה רחמנות על סִכלותם [ואולי על הפתאים הנבערים שביניהם יש לרחם, אך לא על ראשי ומובילי הכת הזו שמתעים את העם אחרי ההבל ומחדירים מינות לליבו של עם-ישראל], לפי שהם רוממו את החכמים לפי מחשבתם, ואינם אלא משפילים אותם בתכלית השפלות ואינם מרגישים בכך, **וחַי ה' כי הכת הזו מאבדים הדר התורה ומחשיכים זהרה,** ועושים תורת השם בהיפך המכֻוון בה, לפי שה' אמר על חכמת תורתו: 'אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּן אֵת כָּל הַחֻקִּים הָאֵלֶּה וְאָמְרוּ רַק עַם חָכָם וְנָבוֹן הַגּוֹי הַגָּדוֹל הַזֶּה' [דב' ד, ו], והכת הזו דורשים מפשטי דברי חכמים דברים אשר אם ישמעום העמים יאמרו: **'רק עם סכל ונבל הגוי הקטן הזה'**.

והרבה שעושין כן הדרשנין המבינים [=המסבירים] לעם מה שאינם מבינים הם עצמם, ומי ייתן ושתקו כיוון שאינם מבינים – **'מִי יִתֵּן הַחֲרֵשׁ תַּחֲרִישׁוּן וּתְהִי לָכֶם לְחָכְמָה'** [איוב יג, ה], או היה להם לומר: 'אין אנו יודעים מה רצו חכמים בדברים אלו ולא היאך פירושו', אלא חושבים שהבינו, ומעמידים את עצמם להבין [=להסביר] לעם מה שהבינו הם עצמם, לא מה שאמרו חכמים, ודורשין בפני ההמון בדרשות [מסכת] ברכות ופרק חֵלֶק [פרק י במסכת סנהדרין] וזולתם כפשוטם מלה במלה [=בדיוק כמו רש"י-שר"י וכל צאצאי המינים ממשיכי דרכו]".

וראוי להוסיף את דברי רבנו בפירוש המשנה למסכת אבות (ד, ז), וכֹה דבריו:

"וטעו אלו [=כל תופשֵׂי התורה האורתודוקסים] **המכחישים את האמת** ואת הלשונות [=פסקי ההלכה] הברורים [של חז"ל] ולוקחין ממון בני אדם ברצונם או בעל-כרחם **במעשיות שמצאו בתלמוד** על בני אדם בעלי מומין בגופן או זקנים באים בימים, עד שאינם יכולים לעשות מלאכה ואין להם שום דרך אלא לקבל, ומה יעשו, הימותו? זה לא חייבה תורה. ואתה מוצא את המעשה שלמדו ממנו באמרו: 'הָיְתָה כָּאֱנִיּוֹת סוֹחֵר מִמֶּרְחָק תָּבִיא לַחְמָהּ' [משׁ' לא, יד], שהוא בבעל מום שאינו יכול לעשות מלאכה. **אבל מי שיש לו יכולת אין למצוא בתורה לזה דרך**".

ולעיון בכל פירושו למשנת אבות שם, ראו בסוף המאמר: "עת לעשות לה' הפרו תורתיך".

ב. מטיל מלאי לכיס תלמידי חכמים

איך אפשר להבין את המדרשים בעניין הסכם יששכר וזבולון לאור האיסור החמור ליהנות מדברי תורה? ובכן, רבנו מסביר בפירוש המשנה למסכת אבות (ד, ז), שיש אפשרות להיטיב עם תלמידי החכמים, והדבר לא ייחשב להנאה מדברי תורה, כי ההטבה והכבוד שמעניקים להם אינם נובעים מכבוד תורה בהכרח, מפני שנוהגים להעניק את הכבוד וההטבות הללו גם לבני אדם מכובדים שאינם תלמידי חכמים, ולכן אין הדבר בגדר הנאה מכבוד תורה.

ומהו הדבר הזה שהתירה אותו התורה לתלמידי החכמים? ובכן, מותר לתלמיד חכמים לתת את כספו לסוחר או לאדם נאמן, כדי שישקיע את כספו באפיקים מניבים מבלי ליטול עמלה מתלמיד החכמים בעבור זאת. ובמלים אחרות, מבלי לגבות "דמי ניהול". וכך לדעתי יש להבין את השותפות הזו אשר מתוארת במדרשים שנראה לקמן. כלומר, שבט יששכר העניק לשבט זבולון שהיה שבט של סוחרים, ממון ונכסים כדי שהם יוכלו לסחור בהם ולהפיק מהם רווחים, ואת הרווחים הללו שבט זבולון היה נותן לשבט יששכר אשר השקיע את רוב זמנו בתורה.

עוד הטבה שמתוארת בדברי רבנו בפירוש המשנה לקמן, היא קדימות במכירת הסחורה בשוק, כלומר, תלמיד חכמים שמגיע לשוק עם סחורתו, מעניקים לו את הזכות למכור ראשון את סחורתו, כדי שיוכל להתפנות מעסקיו ההכרחיים לקיומו ולעסוק בתורה. ודרך אגב, ניתן ללמוד מההטבה שנפסקה בהלכה הזו שגם תלמידי החכמים היו סוחרים ובעלי מלאכה. כלומר, גם שבט יששכר היו עובדים ומתפרנסים למחייתם, ולא השליכו את יהבם על שבט זבולון.

והנה לפניכם דברי רבנו האמורים בפירוש המשנה למסכת אבות (ד, ז):

"אבל הדבר שהתירה אותו התורה לתלמידי החכמים, הוא שיתנו מעות לאדם להתעסק להם בהן ברצונו, אם ירצה [=רבנו מדגיש שאין זו חובה, כדי למנוע מן הרשעים המתחזים לחכמים לנצל זאת לרעה], והעושה-כן יש לו שכר על-כך, וזהו: 'מטיל מלאי לכיס תלמידי חכמים' [פסחים נג ע"ב]. וכן למכור סחורתם תחילה לכל הנמכרים, ומוֹסרים להם המכירה הראשונה בשוק בהכרח. כי אלה זכויות קבעם ה' להם כמו שקבע את המתנות לכהן והמעשרות ללוי, כפי שבא בקבלה. כי שתי הפעולות הללו עושים אותן לפעמים הסוחרים זה-עם-זה **דרך כבוד,** ואף-על-פי שאין שם חכמה, ולפחות שיהא תלמיד חכמים בעם-הארץ שמכבדין אותו".

חשוב לציין, כי רבנו אינו פוסק את שתי האפשרויות הללו בספרו "משנה תורה", ודומני שהסיבה לכך היא, שהוא לא רצה לפתוח פתח יותר גדול מזה שהוא פתח ב"פירוש המשנה", אשר יאפשר לחוצבי התורה להביא "ראיות" לכך שמותר ליהנות מדברי תורה... והמציאות באלף השנים האחרונות הוכיחה ומוכיחה, שאפילו מבלי לפסוק את ההלכות הללו באופן מפורש ב"משנה תורה", רבו מאד התירוצים והפלפולים, ועדיין, כמו בזמנו של רבנו, רוב כומרי הדת בעלי השׂררה ואולי אפילו כולם, הינם בעלי תאווה רודפי בצע ושׂררה וטובות-הנאה.

וכאן ראוי להרים על נס את דברי רבנו באיגרתו לתלמידו ר' יוסף (עמ' קלא):

"ומה שקשה עליך [=על תלמידו ר' יוסף] שהוא [=ראש הרבנות הממסדית] שלח את לשונו נגדך בכתב בישראל [ראש הגלות שמואל אבו עלי הנוכל וזכריה סגנו הפתי, הפיצו נגד ר' יוסף כתבי-פלסתר (=פשקווילים) כנהוג וכמקובל בקרב המינים האורתודוקסים] [...]. ואין לך צורך באמרך היכן יראת שמים? כי זה וכיוצא בו מן הגדולים ממנו ממי שקדם, **אין יראת שמים אצלם אלא להימנע מן החמורות,** כפי שהדבר אצל ההמונים. אבל החובות המידותיות אינם סוברים שהם מחובות הדת ואף אינם מדקדקים בדבריהם כפי שמדקדקים בהם השלמים יראי ה'. **ורוב אנשי הדת מבעלי השׂררה הללו כאשר הדבר קשור בשררה נעלמת יראת שמים**".

בפסקה הזו רבנו מנחם את תלמידו על-כך שכומרי השׂררה פרסמו כנגדו דברי שׂטנה, ושלא יצטער ויתפלא איך הם מסוגלים להיות כל-כך נעדרי יראת שמים, הואיל וכל אנשי השׂררה מושחתים ומאוסים, כלומר אותם "גדולי הדור" שהיו בתקופתו "אין יראת שמים אצלם אלא להימנע מן החמורות". כלומר, הם אינם מתבוננים כלל למידותיהם ונוהגים בגסות בכל הנקרה בדרכם. ויתרה מזאת, **כאשר הדבר קשור בשׂררתם, גם מן החמורות הם אינם נמנעים, ויראת השמים המועטה שלהם נעלמת לחלוטין!** והנה תמצית דברי רבנו אשר חושפים את סכלותו וסיאובו של ממסד השׂררה הרבני בדורו של הרמב"ם: "ורוב אנשי הדת מבעלי השׂררה הללו כאשר הדבר קשור בשררה **נעלמת יראת שמים**"... ומה בימינו? גרוע פי כמה. "וְאִם אָב אָנִי אַיֵּה כְּבוֹדִי וְאִם אֲדוֹנִים אָנִי אַיֵּה מוֹרָאִי אָמַר יְיָ צְבָאוֹת לָכֶם הַכֹּהֲנִים בּוֹזֵי שְׁמִי" (מלאכי א, ו).

לאחר כל הדברים האלה הבה נעבור לעיין במדרשים בעניין שותפות יששכר וזבולון.

ג. מדרש בראשית רבה

יש שני מקורות דומים מאד במדרש בראשית רבה אשר עוסקים בעניין שותפות יששכר וזבולון, להלן המקור הראשון לפי סדר הופעתו במדרש (ויצא, עב), וכך נאמר שם:

"מאתיים ראשי סנהדריות היה שבט יששכר מעמיד, 'וְכָל אֲחֵיהֶם עַל פִּיהֶם' [דה"א יב, לג] – וכל אחֵיהם מסכימים הלכה על פיהם, והוא משיב להם כהלכה למשה מסיני. וכל השבח הזה מנין ליששכר? מזבולון שהיה מתעסק בפרקמטיה **ומאכיל את יששכר** שהיה בן תורה, הדא הוא דכתיב: 'זְבוּלֻן לְחוֹף יַמִּים יִשְׁכֹּן' [בר' מט, יג], וכשבא משה לברך את ישראל הקדים את ברכת זבולון לברכת יששכר [אף שיששכר גדול מזבולון]: 'שְׂמַח זְבוּלֻן בְּצֵאתֶךָ וְיִשָּׂשכָר בְּאׇהָלֶיךָ' [דב' לג, יח], ממה שיששכר באהליך ויש א'[=אהלי] יששכר באהלי זבולון".

נראה שמשמעות המשפט האחרון לעיל היא כמשמעותו במדרש לקמן. כלומר, מפני שזבולון סייע ליששכר, דרשו מן המלים "וְיִשָּׂשכָר בְּאׇהָלֶיךָ" שיששכר יושב כביכול באוהלי זבולון, שהרי בזכות זבולון יששכר זכה לביטחון כלכלי וישב לבטח באוהליו. מכל מקום, במדרש לעיל נאמר ששבט יששכר העמיד מאות דיינים לסנהדרין, ולא יעלה על הדעת שאותם דיינים קיבלו שכר על פסיקת דיניהם משבט זבולון, שהרי אם-אכן-כך, כיצד הם שפטו את עם-ישראל? שהרי נאמר במדרש: "וְכָל אֲחֵיהֶם עַל פִּיהֶם" (דה"א יב, לג). וכבר הרחבתי במאמרים לא מעטים בעניין האיסור לקחת שכר בעבור פסיקת דינים, ולא יעלה על הדעת שחכמי המשנה והתלמוד שלימדו והזהירו אותנו שמדובר באיסור תורה חמור משום "אָרוּר לֹקֵחַ שֹׁחַד" (דב' כז, כה), היו לוקחים שכר משבט או מקהילה מסוימת בעבור פסיקת דינים, ועוד באופן שיטתי וממוסד.

כמו כן, אם נחליט להבין שבמדרש הזה מדובר בכספי צדקה שהועברו לשבט יששכר, נגיע למסקנה הברורה והמיידית, כי שבט יששכר היו מקבלים שכר **גם** בעבור הוראת התורה! שהרי נאמר במדרש: "'וְכָל אֲחֵיהֶם עַל פִּיהֶם' [דה"א יב, לג] – וכל אחֵיהם מסכימים הלכה על פיהם, **והוא משיב להם כהלכה למשה מסיני**". וגם זה לא יעלה על הדעת, שהרי לא לחינם חכמי המשנה והתלמוד התנגדו התנגדות חדה, נוקבת, נחרצת ומוחלטת להשתמש בכתרה של התורה ולהפוך אותה לכלי לפרנסה ולחציבת טובות הנאה, ובמאמרים לא מעטים הבאתי ראיות לתיעוב הפיכת תורת אלהים לקורדום חוצבים, גם מהתורה וגם מספרי הנביאים.

כמו כן, וכי יעלה על הדעת שחז"ל יאמרו מצד אחד "מה אני בחינם אף אתם בחינם", ומצד שני יתירו את הרצועה לחלוטין ויכשירו באופן גורף להפוך תורת אלהים לקורדום חוצבים?

כמו כן, המלה "מאכיל" שנזכרה במדרש: "מאכיל את יששכר", לא מבטאת בהכרח יחס של מתן צדקה ומתנה, ומצאנו שתי דוגמות לכך שבהן המלה "מאכיל" משמשת גם כדרך לתשלום שכר בעבור עבודה או למכירת מזון בעבור תשלום, והנה שתי הדוגמות לפניכם:

1) "רבן גמליאל היה **מאכיל** את פועליו דמאי" (דמאי ג, א), ונראה די ברור שהכוונה שרבן גמליאל שילם לפועליו חלק משכרם בפירות דמאי, ולא שהוא נתן להם צדקה מן הדמאי.

2) "מעשה בטבח [=בשוחט] בציפורי שהיה **מאכיל** ישראל נבילות וטריפות" (ירושלמי תרומות ח, ג), ודי ברור שאותו שוחט לקח שכר בעבור השחיטה, שהרי קשה מאד להעלות על הדעת שרשע כזה, אשר מכשיל את עם-ישראל בנבילות וטריפות, יעשה בחינם לשם שמים.

כיצד אפוא יש להבין את המדרש הזה? ובכן, דברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחֵר, וממקורו השני של המדרש לקמן נלמד כיצד יש להבין את המקור הראשון.

***

נעבור אפוא לעיין במקור השני: בהמשך מדרש בראשית רבה (ויחי, ק), נאמר כך:

"'זְבוּלֻן לְחוֹף יַמִּים יִשְׁכֹּן' [בר' מט, יג] [קדם זבולון ליששכר] שכן מייחסן: 'יִשָּׂשכָר זְבוּלֻן' [שמ' א, ג], ולמה כן? [מדוע הוקדם זבולון ליששכר? שהרי יששכר גדול מזבולון ויוחסו לפי גילם בספר שמות לעיל] אלא שהיה זבולון עוסק בפרקמטיא [=במסחר] ויששכר עוסק בתורה,

וזבולון בא **ומאכילו,** לפיכך קדמו עליו: 'עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ' [משׁ' ג, יח], **יששכר כונס וזבולון מביא באניות ומוכר ומביא לו כל צרכו,** וכן משה אומר: 'שְׂמַח זְבוּלֻן בְּצֵאתֶךָ' [דב' לג, יח], למה? שיששכר באוהליך שלך [=של זבולון] הן, שֶׂאַת [=זבולון] מסייעו לישב בהן".

נשים לב, כי המדרש **שבפרשת ויצא** דומה מאד למדרש **שבפרשת ויחי.** כלומר, נראה די ברור כי שני המדרשים הללו יצאו ממקור אחד. אמנם, המדרש השני מוסיף לנו פרט אשר אינו מופיע במדרש הראשון, אך קרוב לוודאי שהתוספת הזו נבונה גם לגבי המדרש הראשון, אלא שהיא כנראה הושמטה, או שעורך המדרש סמך על תוספת הביאור שמובאת במדרש לפרשת ויחי. ומן המפורסמות שדברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחֵר.

מכל מקום, שימו לב לתוספת הזו שנאמרה במדרש לפרשת ויחי: "יששכר **כונס** וזבולון מביא באניות **ומוכר** ומביא לו כל צרכו". כלומר, יששכר כונס סחורות וזבולון מעמיס אותן באוניות ומפליג למקומות המסחר ומוכר אותן שם, ולאחר-מכן חוזר למקומו: "ומביא לו [=לזבולון] כל צרכו", בדיוק כמו ההיתר שרבנו מלמד בפירוש המשנה! דהיינו שיששכר נותן לזבולון סחורות כדי שזבולון יסחר בהן וייתן ליששכר את הרווחים מבלי ליטול עמלות תיווך וכיו"ב...

כמו כן, גם במדרש לפרשת ויחי נאמר: "וזבולון בא **ומאכילו**" וברור מהמשך המדרש הזה השני (='יששכר כונס וזבולון מביא באניות ומוכר') וכן ממה שהוּסבר לעיל, כי מה שנאמר על יששכר שזבולון היה "מאכילו", אין הכוונה לכך שזבולון נתן ליששכר צדקה בעבור לימוד התורה. אלא, זבולון נתן ליששכר את דמי הסחורות שיששכר הכין ועמל בהן, ומהן הוא אכל חי והתקיים. ומזאת נלמד ביצד להבין את האמור במדרש הראשון לפרשת ויצא: "**ומאכיל** את יששכר".

ד. מדרש במדבר רבה

מדרש נוסף אשר מופיעה בו שותפות יששכר וזבולון, הוא מדרש במדבר רבה, והאמת שכלל לא הייתי צריך להתייחס למדרש הזה, מפני שהוא מדרש מאוחר שנערך במאה הי"ב בפרובנס. ברם, החלטתי בכל זאת להתייחס אליו כדי שנלמד על ההבדל שבין תיאור השותפות במדרש **בראשית רבה** הקדום, לבין תיאור השותפות במדרש **במדבר רבה** המאוחר. מן ההבדל הסמנטי הגדול נלמד **גם** ביצד המינים החדירו את ההשקפה שמותר ואף מצוה ליהנות מדברי תורה **וגם** נראה ביצד הם עיוותו את המדרש הקדום כדי להשיג את מטרותיהם ומאווייהם.

"הוֹי הַחֹקְקֵי חֹקֵקֵי אָוֶן וּמְכַתְּבִים עָמָל כִּתֵּבוּ" (יש' י, א).

וזה לשון מדרש במדבר רבה יְלוּד מינות פרובנס, מהדורת ווילנא הארורה (נשא, יג):

"למה זכה זבולון להקריב שלישי? לפי שחיבב את התורה **והרחיב ידיו לפזר ממונו ליששכר כדי שלא יצטרך שבט יששכר לפרנסה ולא יתבטל מלעסוק בתורה לפיכך זכה זבולון להיות שותף לתורה** והיה חברו של יששכר ולכך הקריב אחריו [...] לקיים מה שנאמר: 'מַתָּן אָדָם יַרְחִיב לוֹ וְלִפְנֵי גְדֹלִים יַנְחֻנּוּ' [משׁ' יח, טז] [...] בא נשיא זבולון והקריב קרבנו על השותפות שהיה לו עם יששכר אחיו, לפי שהיו זבולון ויששכר שותפים, יששכר היה עוסק בתורה וזבולון היה עוסק בפרקמטיא, והיה טורח זבולון ונותן לתוך פיו של יששכר".

שימו לב, במדרש במדבר רבה כבר לא נאמר שהיה יששכר כונס וזבולון מביא באוניות ומוכר, וכמו שנאמר בבראשית רבה – ולא רק שהמינים מחקו את המשפט החשוב הזה, הם הוסיפו משפטים שמהם עולה במפורש שמותר ואף מצוה ליהנות מדברי תורה, כגון שזבולון "הרחיב ידיו לפזר ממונו לישששכר". וברור שהתוספת הזו נועדה ללחוץ על הגבירים להעביר סכומים נכבדים ללומדי התורה, ובעיקר לאליטת המינות הרבנית שישבה בצרפת באותם הימים.

עוד משפט שמעיד על כוונות זדון הוא אמרם: "כדי שלא יצטרך שבט יששכר לפרנסה", ובמלים אחרות, בני תורה לשיטתם אינם בני מלאכה שעובדים לפרנסתם! אלא, כל מחייתם היא מן הצדקה אשר ניתנת להם בעבור לימוד "תורתם". וכבר ראינו את ההשקפה הזו בפירוש רש"י למסכת ברכות (ו ע"א), וזה לשונו שם: "הני מאני **דרבנן** דבלו – בגדי התלמידים [והכוונה לתלמידי החכמים] שבלים מהר, **והם אינם בני מלאכה שיבלו בגדיהם**", והמסקנה המתבקשת היא כמובן, שעל "בני התורה" לאכול ולהתפרנס מלימוד התורה הקדושה. וכבר הרחבתי בביאור פירושו הרע שם במאמר: "רש"י ראש פרשני ההגשמה – חלק לה".

משפט נוסף שמטרתו לעוות את האמת הינו: "לפיכך זכה זבולון להיות **שותף לתורה**", וזה המקור המרכזי להזיה שמי שנותן ממון לאחד ממנענעי הסטנדרים מקרב צאצאי המינים, זוכה לקבל חצי מזכויות עולמו הרוחני המפוקפק והמסואב של הכסיל, מסובב הגודלים המיומן.

קצרו של דבר, עורכי המדרש מחקו את האמת והחדירו במקומו את השקר! וכמו שאומר שלמה במשלי (ג, יג): "הַעֹזְבִים אָרְחוֹת יֹשֶׁר לָלֶכֶת בְּדַרְכֵי חֹשֶׁךְ", וכך פירש שם רס"ג:

"ומטעותם, שהם לא די להם שעזבו את האמת [דהיינו שעזבו את השקפת המדרש הנכונה והאמיתית], אלא שהלכו אחרי ההבל, ועליהם הוא אומר: 'הַעֹזְבִים אָרְחוֹת יֹשֶׁר לָלֶכֶת בְּדַרְכֵי חֹשֶׁךְ' [משל' ב, יג]. לפיכך נתחייבו שני עונשים: כי אילו עזבו את האמת וההבל גם יחד בדבר מסוים ולא התנגדו לו [להבל], היה עליהם חטא אחד, ובאשר הפכו את האמת בהביאם במקומו את ההבל [בזייפם את המדרש ובהחדירם את שאיפותיהם הנלוזות] נעשה החטא כפול".

דרך אגב, במדרש "ילקוט שמעוני", שהוא מדרש מאוחר מאד (המאה הי"ג) מובאת בעניין זה השקפת אמת, וכך נאמר שם בפרשת "וזאת הברכה" (רמז תתקס): "שמח זבולון בצאתך **מלמד שהיה זבולון סרסור לאחיו והיה לוקח מאחיו ומוכר לכנענים,** ומן הכנענים ומוכר לאחיו". אך במקום אחר שם משמע ההיפך (ויצא, רמז קכט): "יששכר יושב ועוסק בתורה וזבולון יוצא ומפרש בימים ונותן לתוך פיו של יששכר". ובמקום אחר (שיה"ש, רמז תתקצג) אי-אפשר להכריע לכאן או לכאן: "זבולון יושב ועוסק בפרקמטיא ונותן בפיו של יששכר".

מכל מקום, איני מייחס חשיבות רבה לראיית האמת החזקה ממדרש "ילקוט שמעוני", ואף-על-פי שנראים הדברים שהאמת שׂרדה במהלך הדורות והונצחה באותו מקור (רמז תתקס). כלומר, איני מניח אותה בראש ראיותיי להפרכת השותפות הפרו-נוצרית שיוחסה ליששכר ולזבולון, שהרי ידוע שאין להביא ראיה ממקור בלתי מבוסס, כי מי שרואה אותה יסבור שעליה אנו נסמכים, ויבוא לחשוד שהראיות לשלול את השותפות הפרו-נוצרית הזו מבוססות בעיקרן על מדרש מאוחר, ושגיאתו זו תחליש את דרך האמת ואת שלילת שותפות ההבל הזו.

ה. שותפות הלל ושבנא

מקור נוסף אשר ממנו מביאים "ראיה" לשותפות הפרו-נוצרית שיוחסה לישששכר וזבולון, הינו במסכת סוטה (כא ע"א). ברם, עיינתי במקור, ואיני מבין כיצד הם לומדים משם שמותר ליהנות מדברי תורה. וכנראה שאין גבול לפלפוליהם ולהזיותיהם של אנשי המינות והבצע אשר מעוותים את התורה, ומשתמשים בה כדי לממש את שאיפותיהם ולהשיג את תאוותיהם.

והנה ראייתם כביכול מדברי חכמים במסכת סוטה (כא ע"א):

"מאי 'בּוֹז יָבוּזוּ לוֹ'? אמר עולא: [...] כהלל ושבנא. דבי אתא רב דימי אמר: הלל ושבנא אַחֵי הוו, הלל עסק בתורה, שבנא עבד עסקא. לסוף אמר ליה [שבנא להלל]: תַּא נְעָרֵב וְלִפלוּג! יצתה בת קול ואמרה: 'אִם יִתֵּן אִישׁ אֶת כָּל הוֹן בֵּיתוֹ בָּאַהֲבָה בּוֹז יָבוּזוּ לוֹ' [שיה"ש ח, ז]".

מדובר בשני אחים אשר אחד מהם פנה לתורה והאחֵר לעסקים, לסוף, דהיינו לקראת סוף ימיהם, הציע שבנא איש העסקים להלל, בוא נערב את ממונינו ונחלוק את זכויותינו, כלומר, בוא ואתן לך חצי ממה שהשגתי בעסקיי כל ימי חיי, ואתה תיתן לי את חצי עולמך הרוחני.

על-כך משיבים בגמרא שמי שיעשה כן בוז יבוזו לו. כלומר, גם אם היה הדבר אפשרי, אם הלל היה מסכים להצעתו של שבנא בוז יבוזו לו, שהרי אפילו שוטה גמור לא היה מסכים להחליף בסוף ימיו את חיי העולם-הבא שלו בכל העושר שבעולם, שהרי מה תועלת יש בכל העושר הזה עתה? וגם אם היה מדובר באמצע או בתחילת ימי חייהם של הלל ושבנא, עדיין סכלות גמורה היא לעשות עסקה כזו, אשר מחליפה חיי-עולם נצחיים בחיי-שעה חולפים ועוברים.

נמצא אפוא, שדווקא מן המדרש הזה יש **ראיה שמנוגדת** לשיטתם של חוצבי התורה! כלומר, חכמים מלמדים אותנו על דרך הדרש, שמי שיעלה על דעתו להחליף חיי-עולם בחיי-שעה הוא סכל גמור אשר ראוי לחרפה ובוז, וכך אפוא יש להבין את הפסוק לאור המדרש: "אִם יִתֵּן אִישׁ אֶת כָּל הוֹן בֵּיתוֹ [=הרוחני] בָּאַהֲבָה [=באהבת התאוות וחיי העולם הזה] – בּוֹז יָבוּזוּ לוֹ".

המקור לעיוות המחריד הזה, דהיינו להבאת "הראיה" לחציבת התורה דווקא ממדרש אשר בז לכל הבלי העולם-הזה, נעוצה בפירושו של רש"י-שר"י (איך לא?) וכדי להבין את פירושו שם, נחזור לרגע לסוגיה התלמודית ונוסיף את המשפט שדילגתי עליו לעיל: "מאי 'בּוֹז יָבוּזוּ לוֹ'? אמר עולא: לא כשמעון אחִי עזריה, ולא כר' יוחנן דבי נשיאה, אלא כהלל ושבנא" וכו'.

כלומר, רק מימוש הצעת השותפות של שבנא להלל הייתה ראויה לגינוי ולבוז. ברם, שותפותו של שמעון אחִי עזריה ושותפותו של ר' יוחנן דבי נשיאה, אינן שותפויות שיש לגנותן, וברור מלשון המדרש שהשותפויות הללו לא היו כהצעת השותפות של שבנא להלל. אלא, מגינוי הצעת השותפות של שבנא להלל יש ללמוד בהכרח כי השותפויות הללו היו תואמות את ההלכה כאמור. ברם, שר"י החליט ששותפותו של שמעון אחִי עזריה, ושותפותו של ר' יוחנן דבי נשיאה היו כהצעת השותפות המגונה והמבוזה של שבנא להלל! והבנתו המעוקשת הזו היא למעשה זיוף סילוף ועיוות, והיפוך גמור של המדרש ומטרתו! "אָבֵן הִנֵּה לַשֶּׁקֶר עָשָׂה עֵט שֶׁקֶר סֹפְרִים, הֹבִישׁוּ חֲכָמִים חַתּוּ וַיִּלָּכֵדוּ הִנֵּה בִדְבַר יְיָ מָאָסוּ וְחָכְמַת מֶה לָהֶם" (יר' ח, ט).

וזה לשונו של רש"י-שר"י שם: "שמעון אחי עזריה – תנא הוא במשנה קמייתא דזבחים, ולמד תורה על-ידי אחיו שהיה עוסק בפרקמטיא **כדי שיחלוק בזכות לימודו של שמעון,** לכך הוא נקרא על-שם עזריה אחיו. וכן ר' יוחנן [דבי נשיאה] למד על-ידי הנשיא **שהיה מפרנסו**".

ושוב, בפעם המי-יודע-כמה מתגלה, ששר"י הוא המקור לרעותיה של הדת האורתודוקסית הפרו-נוצרית, אשר השתלטה על היהדות והפכה אותה למחצב של הפקת רווחים וטובות הנאה, וכן למקור של מינות והזיות מאגיות אשר מחריבות את ההיגיון והשכל הישר, ומנציחות את הסכלות והבערות – ושתי אלה נחוצות ואף הכרחיות לכומרי-הדת, כדי לשלוט שליטה פסיכולוגית פוליטית וכלכלית בהמונים הנבערים, אשר אינם יודעים מימינם ומשמאלם.

"הִבִּיתָה אֹתָם וְלֹא חָלוּ כִּלִּיתָם מֵאֲנוּ קַחַת מוּסָר חִזְּקוּ פְנֵיהֶם מִסֶּלַע מֵאֲנוּ לָשׁוּב" (יר' ה, ג).

אגב, ר' יוחנן שנזכר במדרש אינו רבי יוחנן האמורא המפורסם, אלא ר' יוחנן דבי נשיאה, ולא רק מפני שהוסיפו לשמו ייחוס: "דבי נשיאה", אלא גם מפני שכל החכמים שהובאו כדוגמה הם תנאים, וקרוב לוודאי שגם ר' יוחנן דבי נשיאה שנזכר היה תנא, ולא רבי יוחנן האמורא המפורסם, אשר אין צורך להוסיף לשמו שום ייחוס, כי הוא רבי יוחנן הידוע והמפורסם.

***

נקודה נוספת: אם יטען הטוען ויֹאמר: חכמים גינו את הלל רק מפני שהוא עשה את העסקה בסוף ימיו, שהרי לא נותר לו זמן ליהנות מן הכסף, ברם אם הלל היה עושה את העסקה בתחילת ימיו אין לבוז לו, שהרי עתה הוא יכול ליהנות בימי חייו מן הכסף שמועבר לו. ובכן, מן הפסוק שמביאים במדרש כאסמכתא עולה באופן צח וברור שהעיקר הוא גינוי מי שעושה עסקה כזו ולא על זמן עשיית העסקה, שהרי נאמר במדרש: "יצתה בת קול ואמרה: 'אִם יִתֵּן אִישׁ אֶת כָּל הוֹן בֵּיתוֹ [=הרוחני] בָּאַהֲבָה [=באהבת התאוות וחיי העולם-הזה] – בּוֹז יָבוּזוּ לוֹ'". כלומר, מי שיחליף את הונו הנצחי בהון חולף ועובר כרוח, בוז יבוזו לו, והנאת האדם, ואפילו תהיה הנאתו כהנאת מלכים ונסיכים, אין לה שום משמעות ביחס לעונג הנשׂגב, הנצחי. "מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ פָּעַלְתָּ לַחוֹסִים בָּךְ", "לִרְאוֹת בְּטוּב יְיָ בְּאֶרֶץ חַיִּים" (תה' לא; כז).

יתר-על-כן, חכמים ע"ה רמזו במדרש לכך שמדובר בעסקה שנעשתה בסוף ימיהם של שבנא והלל (באמרם 'לסוף' וכו'), מפני שהם רצו להדגיש שאפילו שהלומד ייטול מן העשיר את מחצית הונו ונכסיו שאסף וצבר **במשך כל ימי חייו,** כלומר גם אם יהיה מדובר בעושר בקנה-מידה עצום שכזה, עדיין בוז יבוזו לו – וכל-שכן אם הוא יאבד את עולמו הרוחני בשביל סכומים פעוטים מדי חודש בחודשו, אשר מקיימים אותו בעוני, בביזיון ובשפלות: "וְאַתֶּם סַרְתֶּם מִן הַדֶּרֶךְ הִכְשַׁלְתֶּם רַבִּים בַּתּוֹרָה שִׁחַתֶּם בְּרִית הַלֵּוִי אָמַר יְיָ צְבָאוֹת. וְגַם אֲנִי נָתַתִּי אֶתְכֶם **נִבְזִים וּשְׁפָלִים** לְכָל הָעָם כְּפִי אֲשֶׁר אֵינְכֶם שֹׁמְרִים אֶת דְּרָכַי וְנֹשְׂאִים פָּנִים בַּתּוֹרָה" (מלאכי ב).

***

והיה אחד שהתפלפל וטען כך: אם נאמר שראובן היה עוסק במסחר, ובד בבד מפרנס את שמעון אחיו כדי שיוכל לעסוק בתורה – לכאורה זה קצת שונה מן האמור במדרש, היות וכל לימודו של שמעון התאפשר בגלל שאחיו החזיקו, ולכן יש לראובן חלק בלימודו של אחיו?

ובכן, לפי דבריו רק בזכות הגביר אותו אדם לומד, כלומר אם הוא לא היה לוקח כסף הוא לא היה לומד... ואם הוא לא היה לומד בלי כסף סימן הוא שלימודו אינו לשם-שמים, אלא לשם הממון והכבוד וטובות-ההנאה, כי מי שאוהב את ה' בלבב שלם לומד תורה לשמה בכל מצב כלכלי. ותודה לאל המצב היום טוב **אלף מונים** מהעוני הנורא שׂשׂרר בימי חכמי המשנה והתלמוד, ואף-על-פי-כן אף אחד מהם לא העלה על דעתו להשתמש בכתרה של תורה.

וכל מי שמקיימה מעוני סופו לקיימה מעושר. וכל מי שמיתמם ושואל, אבל ממה אתפרנס? וזאת כדי להצדיק את נטילת הממון כמובן... ובכן, אם הוא שואל את השאלה הזו חזקה עליו שאינו אוהב באמת את ה' יתעלה שמו, ושלימודו אינו לשם שמים בלשון המעטה, כי מי שאוהב את ה' ומכבד את התורה ימצא את הדרך, וגם ה' יסייעו, שכל הבא ליטהר מסייעין בידו. ובתנאי שאותו אדם באמת ובתמים משתוקק להיטהר מעוון חילול-השם, ולדבוק ביושר ובאמת. ויפה שעה אחת של לימוד תורת האמת הטהורה מאלף שנות גלות בישיבות המינות הארורות.

ו. ראיה מספר שופטים

בספר שופטים (ה, טו) נאמר כך: "וְשָׂרַי בִּישָׁשכָר עִם דְּבֹרָה וְיִשָּׂשכָר כֵּן בָּרָק בָּעֵמֶק שֻׁלַּח בְּרַגְלָיו" (שו' ה, טו). מסופר אפוא ששבט יששכר יצא למלחמה עם דבורה, ואף היה מכוחות החלוץ המובחרים ביותר שנלחמו עם ברק בן אבינועם; ויש מפסוק חשוב זה ראיה לשני ענייניים: **1)** לא יעלה על הדעת שהייתה שותפות פרו-נוצרית בין יששכר לזבולון, שהרי אם היה הסכם פרו-נוצרי מושחת שכזה אשר פוטר את יששכר מלעבוד לפרנסתו, וודאי שהוא היה כולל גם את הפטור מלצאת למלחמה, וכמו שנוהגים בימינו לפטור את יושבי הישיבות מגיוס לצה"ל; **2)** כמו כן, שבט יששכר מתואר כשבט לוחמים עז ותקיף אשר היה מן השבטים הגיבורים שלא היססו לצאת לחזית המלחמה הקשה יחד עם דבורה וברק, ולא יעלה על הדעת ששבט שכל היום עוסק בתורה וחלש מבחינה גופנית – שהרי כל מי שאינו עוסק במלאכה וביישוב העולם גופו נחלש וכוחו תש – לא יעלה על הדעת שאנשיו יהיו מסוגלים לשמש כלוחמים עזים. זאת ועוד, גם בספר דברי הימים אנשי שבט יששכר מתוארים כלוחמים גיבורי חיל: "וַאֲחֵיהֶם לְכֹל מִשְׁפְּחוֹת יִשָּׂשכָר גִּבּוֹרֵי חַיִל שְׁמוֹנִים וְשִׁבְעָה אֶלֶף הִתְיַחְשָׂם לַכֹּל" (דה"א ז, ה). ושוב, לא יעלה על הדעת שמי שיושב כל היום ורק הוגה בתורה יהיה לוחם עז.

ז. תודוס איש רומי "וְיִתְרוֹן דַּעַת הַחָכְמָה"

במסכת פסחים (נג ע"ב) נאמר כך:

"איבעיא להו: תודוס איש רומי גברא רבה הוה, או בעל אגרופין הוה? [...] רבי יוסי בר אבין אמר: מטיל מלאי לכיס של תלמידי חכמים היה, דאמר רבי יוחנן: כל המטיל מלאי לכיס תלמידי חכמים – זוכה ויושב בישיבה של מעלה, שנאמר: 'כִּי בְּצֵל הַחָכְמָה בְּצֵל הַכָּסֶף' [קה' ז, יב]".

המינים וצאצאיהם למדו מסוגיה זו שכל מי **שמעשיר** את תלמידי החכמים (ולא רק את ראשי הישיבות הגדוילים), זוכה לחיי העולם-הבא ואף נוהגים "בו כבוד כאילו הוא גדול בתורה" (ולעיון במקצת מתעתועיהם בזה ראו: 'ארבל מחלל שם שמים ביד רמה – חלק ב'). מקור זיופם

הפרו-נוצרי הלז הוא בפירושו של שר"י שם, וז"ל: "מטיל מלאי – נותן סחורה לתלמידי חכמים להשׂתכר בה". כלומר, לפי שר"י, "מטיל מלאכי לכיס של תלמידי חכמים" משמעו לתת לתלמידי החכמים סחורה, דהיינו שווה כסף, ובמלים אחרות להעשיר תלמידי חכמים! כמו כן, בהמשך פירושו שם שר"י מחזק את היתרו ליהנות לאכול ואף לזלול מן התורה: "בְּצֵל הַחָכְמָה – במחיצת החכמה יכנס זה שהנהה מנכסיו". כלומר, מי שמחלל-שם-שמים ונותן לתלמידי החכמים סחורה ונכסים נכנס "במחיצת החכמה", דהיינו הוא זוכה עם החכם בשׂכרו! נמצא אפוא, שרש"י-שר"י הוא מקור הזיוף האורתודוקסי הפרו-נוצרי לשותפות יששכר וזבולון.

בעקבות שר"י, רבים מחוצבי התורה מנפנפים בפסוק: "כִּי בְּצֵל הַחָכְמָה בְּצֵל הַכֶּסֶף **וְיִתְרוֹן דַּעַת הַחָכְמָה** תְּחַיֶּה בְעָלֶיהָ" (קה' ז, יב). וכך לדעתי יש לפרשו: המסתופף בצילה של החכמה טוב ממי שמסתופף בצילו של הכסף, מפני שהחכמה היא הרכוש והנכסים האמיתיים שיש לו לאדם, ולכן נאמר בהמשך הפסוק שיש יתרון לידיעת החכמה, מפני שהיא תחייה אותו גם בעולם-הזה וגם לעולם-הבא בחיי האמת הנצחיים... "כֹּה אָמַר יְיָ אַל יִתְהַלֵּל חָכָם בְּחָכְמָתוֹ וְאַל יִתְהַלֵּל הַגִּבּוֹר בִּגְבוּרָתוֹ אַל יִתְהַלֵּל עָשִׁיר בְּעָשְׁרוֹ, כִּי אִם בְּזֹאת יִתְהַלֵּל הַמִּתְהַלֵּל **הַשְׂכֵּל וְיָדֹעַ אוֹתִי** [=הדעת והתבונה הן-הן האוצר האמיתי] כִּי אֲנִי יְיָ עֹשֶׂה חֶסֶד מִשְׁפָּט וּצְדָקָה בָּאָרֶץ כִּי בְאֵלֶּה חָפַצְתִּי נְאֻם יְיָ", "וְנָתַתִּי לָהֶם לֵב **לָדַעַת אֹתִי** כִּי אֲנִי יְיָ וְהָיוּ לִי לְעָם וְאָנֹכִי אֶהְיֶה לָהֶם לֵאלֹהִים כִּי יָשֻׁבוּ אֵלַי בְּכָל לִבָּם" (יר' ט, כב–כג; כד, ז). "לְהַקְשִׁיב לַחָכְמָה אָזְנֶךָ תַּטֶּה לִבְּךָ לַתְּבוּנָה, כִּי אִם לַבִּינָה תִקְרָא לַתְּבוּנָה תִּתֵּן קוֹלֶךָ, אִם תְּבַקְשֶׁנָּה כַּכֶּסֶף וְכַמַּטְמוֹנִים תַּחְפְּשֶׂנָּה [כלומר, רק אם החכמה תהיה בעיניך חשובה כאוצרות], אָז תָּבִין יִרְאַת יְיָ **וְדַעַת אֱלֹהִים תִּמְצָא**" (מש' ב).

סוף דבר

בהלכות יסודי התורה (ד, יד–טו) אומר רבנו כך (בשתי הפְּסקות לקמן):

"נפש כל בשר היא צורתו שנתן לו האל, והדעת היתרה המצויה בנפשו של אדם היא צורת האדם השלם בדעתו. ועל צורה זו נאמר בתורה: 'נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ' [בר' א, כו]. כלומר, שתהיה לו צורה היודעת ומשׂגת הדעות שאין להן גולם, עד שידמה להן. [...]

אין צורת הנפש הזאת מחוברת מן היסודות כדי שתיפרד להן [...] לפיכך, כשייפרד הגולם שהוא מחובר מן היסודות [...] לא תיכרת הצורה הזאת [...] אלא יודעת ומשגת הדעות הפרודות מן הגלמים, ויודעת בורא הכל, ועומדת לפניו לעולם ולעולמי עולמים".

נמצא, כי חיי העולם-הבא לדעת רבנו הינם חיים של ידיעה והברה שׂכלית רוחנית, וחיי הנצח הללו מושגים באמצעות טיפוח ופיתוח הכוחות השכליים והרוחניים שהקב"ה העניק לאדם, ושכלולם במשך כל ימי חייו. דהיינו, באמצעות לימוד המדעים המכשירים והמובילים לידיעת ה', ולימוד התורה אשר משכללת את מידותיו של האדם ומכשירה אותו להבנת המושׂכלות ומדעי האלהות. לפיכך, אי-אפשר לקנות את חיי העולם-הבא בכסף, שהרי הכסף אינו מפתח ומשכלל את נפשו ושכלו של האדם ואינו מכשירו להשיג את בוראו. אלא, על האדם **הוא בעצמו,** ללכת בדרכי התורה היושר והטוהר, וללמוד ולהשׂכיל ולפתח את שכלו ותבונתו.

וראו נא עוד את דברי רבנו בהלכות תשובה (ח, ה–ו):

"ומהו זה שאמרו [חכמים באגדותיהם על הצדיקים בעולם-הבא]: 'ונהנין מזיו השכינה'? **שיודעין ומשׂיגין** מאמיתת הקדוש-ברוך-הוא מה שאינן יודעין והן בגוף האפל השפל. כל נפש האמורה בעניין זה [...] [היא] צורת הנפש שהיא הדעה **שהשׂיגה מהבורא** כפי כוחה".

ואצרף עוד פסק אחד מסוף הלכות תשובה (י, י):

"דבר ידוע וברור שאין אהבת הקדוש-ברוך-הוא נקשרת בליבו של אדם [...] אלא בדעה שיידעהו, ועל-פי הדעה תהיה האהבה. אם מעט – מעט, ואם הרבה – הרבה. לפיכך, צריך האדם לייחד עצמו **להבין ולהשׂכיל בחוכמות ותבונות המודיעין לו את קונו,** כפי כוח שיש באדם להבין ולהשיג, כמו שבארנו בהלכות יסודי התורה [ושם נאמר (ב, א): 'והיאך היא הדרך לאהבתו וליראתו בשעה **שיתבונן האדם** במעשיו וברואיו הנפלאים' וכו']".

קצרו של דבר, כדי שהאדם יזכה לחיי העולם-הבא עליו **לידע** את ה' יתעלה, וכפי ידיעתו כך תהיה חופתו לעולם-הבא. לפיכך לא ניתן לְדעת רבנו לזכות לשׂגב רוממות חיי העולם-הבא רק בזכות מתן צדקה, אלא, על האדם ללמוד ולהשׂכיל ולידע את ה' יתעלה. מי שהשׂכיל את ה' יתעלה שמו, שכלל את נפשו להיקשר ולידע את צור העולמים בחיי העולם-הבא. אך מי שזנח את נפשו והעדיף את השווא והתאוות, לא יצליח ליצור את הקשר הרוחני ההכרחי עם בורא-עולם כדי שנפשו תזכה לחיי הנצח, ולכל הטובה הצפונה ליודעי ה' אנשי האמת והצדק.

ואחתום בדברי רבנו במורה (ג, נד), והדברים עתיקים מאד, וכֹה דבריו:

"והמין הרביעי היא השלמות האנושית האמיתית, והיא השׂגת המעלות ההגיוניות. כלומר, ציור המושׂכלות המביאות להשקפות אמיתיות בעניינים האלהיים, וזו היא התכלית הסופית, והיא המשלימה את האדם שלמות אמיתית, והיא לו לבדו [כלומר, הוא לא יכול לסחור בה ולהעבירה תמורת שום הון שבעולם] **והיא המעניקה לו את הקיום הנצחי** [וגם אי-אפשר לרכשה כאילו הייתה סחורה כנענית, כי רק מציאותה באדם תאפשר את הקיום הנצחי] **ובה האדם אדם**".

"וְאַתֶּן צֹאנִי צֹאן מַרְעִיתִי אָדָם אַתֶּם אֲנִי אֱלֹהֵיכֶם, נְאֻם אֲדֹנָי אֱלֹהִים" (יח' לד, לא).

נספח: שאלות ותשובות

א) וכך שאלני תימני "הסדרניק" לשעבר אשר רצע את אוזנו לאדוניו האשכנזים: מה ההבדל המהותי בין צדקה לאי גביית דמי ניהול? לכאורה דין פרוטה כדין מאה? חילוק הגיוני ופשוט הוא שההבדל נובע מצדקה בדרך מכובדת ומרצון לעומת דרך שאינה מכובדת ושלא מרצון. לכן תרומת כסף לישיבות או משכורת ממשלתית הם דבר לגיטימי. ועיין גויטיין בתרביץ (תמוז תשכ"ז עמ' 357) על ראיות מהגניזה לתרומות של בני תימן לישיבת הרמב"ם במצרים.

תשובה:

עובדה שחז"ל והרמב"ם סברו שיש הבדל גדול, והוא גם ברור כשמש: מתן הטבה של אי-גביית דמי ניהול נעשית גם **דרך כבוד** בין בני האדם, ולא יהיה כבודו של תלמיד חכמים גרוע מכבודו

של עם הארץ, וכמו שהסביר הרמב"ם בפירוש המשנה והובאו דבריו לעיל. יתר-על-כן, ההטבה הזו איננה מעודדת ודוחפת את האדם לחיי פרזיטיות בטלנות וחידלון, אלא להיפך, יש בהטבות הללו עידוד להמשיך ולעסוק במלאכה, כגון מה שנותנים לחכם למכור ראשון בשוק וכיו"ב.

כמו כן, נעלמו מעיניך דברי רבנו בהלכה שבראש המאמר: "ויתפרנס מן הצדקה". כלומר, גם כאשר הצדקה ניתנת בכבוד וברצון והיא מבחינת החברה בגדר "פרנסה"... ואך ורק על זאת דיבר רבנו בהלכותיו לעיל, כי מי שלוקח בבוח ובאונס גזלן הוא, ולא בגזלנֵי אלימֵי עסקינן. ולגבי יהודי תימן, אין ללמוד מן היוצא-דופן על הכלל, ועיין במאמרו של קאפח בכתבים בעניין יהודי תימן, שם הוא מסביר מדוע יהודי תימן אהבו את הרמב"ם, ואחת הסיבות היא שהוא לא היה דורש כסף בעבור תשובותיו... ובכלל, אם היו שנהגו שלא כהלכה מה ראיה יש בכך?

והרוצה להכחיש ולהתווכח יעשה כרצונו...

ב) עוד נשאלתי: נאמר על רבנו שאחיו פרנס אותו, האם זה נכון ולמה זה היה מותר? **תשובה:** אחיו לא פרנס אותו, אחיו התעסק בכסף המשפחתי, וזה מותר וכמו שראינו במאמר.

"מִי חָכָם וְיָבֵן אֵלֶּה נָבוֹן וְיֵדָעֵם כִּי יְשָׁרִים דַּרְכֵי יְיָ וְצַדִּקִים יֵלְכוּ בָם וּפֹשְׁעִים יִכָּשְׁלוּ בָם" (הו' יד). "בֵּאדַיִן עָנֵה דָנִיֵּאל וְאָמַר קֳדָם מַלְכָּא: מַתְּנָתָךְ לָךְ לֶהֱוֵן, וּבָזְבִּיָתָךְ לְאָחֳרָן הַב" (דנ' ה, יז).

ג) עוד נשאלתי: לשון הרמב"ם בהלכות תלמוד תורה פ"ג: "מעלה גדולה היא למי שהוא מתפרנס ממעשה ידיו", אפשר להבין מהלשון הזה שזו מעלה גדולה ומיוחדת אבל לא חובה מוחלטת. **תשובה:** דייק מן הרישא שם:

"כָּל הַמֻּשָׁם לבו שיעסוק בתורה ולא יעשה מלאכה ויתפרנס מן הצדקה – הרי זה חִלֵּל את השם, וּבִזָּה את התורה, וְכִבָּה מְאוֹר הדת, וגרם רעה לעצמו, ונטל חייו מן העולם-הבא. לפי שאסור ליהנות בדברי תורה בעולם-הזה [ואפילו באופן צדדי וכשיש לך פרנסה מכובדת]".

כלומר, מי שאין לו חייב לעבוד לפרנסתו, ולכן כל חכמי המשנה והתלמוד עבדו לפרנסתם. ומה שרבנו נקט בלשון "מעלה גדולה", כוונתו לומר שגם מי שיש לו ממון, אם הוא מבקש להגיע למעלת החסידים הראשונים, הלא המה חכמי המשנה והתלמוד, יעבוד לפרנסתו ולא יתבטל ממלאכה ומיגיע כפיו. ועוד בעניין מעלת המלאכה ראה דברי רבנו בפירושו לאבות (ד, ז).

ואחתום בשתי הלכות מסוף הלכות מתנות עניים (י, טז–יז), וכֹה דברי חז"ל ורבנו:

[טז] "לעולם ידחוק אדם עצמו [=יחיה בדוחק] ויתגלגל בצער [=עד כדי כך!] ואל יצטרך לבריות, ואל ישליך אדם עצמו על הציבור. וכן ציוו חכמים ואמרו: 'עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות' [פסחים קיג ע"א]. ואפילו היה חכם ומכובד וְהָעֲנִי יעסוק באומנות, ואפילו באומנות מנוולת, ולא יצטרך לבריות. מוטב לפשוט עורות הנבלות בשוק ולא יאמר לעם: 'חכם אני' ו'גדול אני' ו'כהן אני' – 'פרנסוני', ובכך ציוו חכמים".

[יז] "גדולי החכמים – היו מהן חוטבי עצים, ונושאי הקורות, ושואבי המים לַגַּנּוֹת, ועושין הברזל והפחמין, ולא שאלו [=ביקשו] מן הציבור ולא קיבלו מהם כשנתנו להם".

למה מקבילי מתיר ליהנות מדברי תורה?

"ואני תמה על אנשים גדולים [=בעיני עצמם ובעיני ההמון] שעיוורה אותם התאווה [=רדיפת הבצע] והכחישו את האמת, והנהיגו לעצמם הקצבות [=תקציבים] בעד המשפטים [=פסיקת דין בבתי-הדין] והלימוד [=לימוד התורה] **ונתלו בראיות קלושות**" (פירוש רבנו לנדרים ד, ג).

ידועים ומפורסמים מאד הם פסקי רבנו בהלכות תלמוד תורה (ג, ט–יא):

"כָּל הַמֵּשִׂים לבו שיעסוק בתורה ולא יעשה מלאכה ויתפרנס מן הצדקה – הרי זה חִלֵּל את השם, וּבָזָה את התורה, וְכָבָה מְאוֹר הדת, וגרם רעה לעצמו, ונטל חייו מן העולם-הבא. **לפי שאסור ליהנות בדברי תורה בעולם-הזה** [ואפילו באופן צדדי וכשיש לך פרנסה מכובדת]".

"אמרו חכמים: 'כל הנהנה מדברי תורה נטל חייו מן העולם' [אבות ד, ז]. ועוד ציוו ואמרו: 'לא תעשֵׂם עטרה להתגדל בהן ולא קרדום לחפור בהן' [שם]. ועוד ציוו ואמרו: 'אהוב את המלאכה ושנוא את הרבנות' [אבות א, י]. ו'כל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה וגוררת עוון' [שם ב, ב]. וסוף אדם זה שיהא מלסטֵם [=שודד] את הבריות [אוסף תרומות 'לשם שמים']".

"מעלה גדולה היא למי שהוא מתפרנס ממעשה ידיו, ומידת חסידים הראשונים היא [=חכמי המשנה והתלמוד], ובזה זוכה לכל כבוד וטובה שבעולם-הזה ולעולם-הבא, שנאמר: 'יְגִיעַ כַּפֶּיךָ כִּי תֹאכֵל אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ' [תה' קכח] – אשריך בעולם-הזה, וטוב לך לעולם-הבא שכולו טוב".

עד כאן דברי רבנו, ועתה לקטע המסכם בפרשנותו של מקבילי במהדורתו שם: "אין מניעה שמי שמתבטל מלימודו הפרטי ומשקיע את זמנו בהוראה לציבור או בצרכי הציבור, ייטול את שכרו, וכגון מה שכתב רבנו: 'תלמידי חכמים המלמדים הלכות שחיטה לכהנים, והמלמדים להם הלכות קמיצה... כולם נוטלין שכרם מתרומת הלשכה' [שקלים ד, ד], וכן כתב [שם, ו] לגבי דיינים שדנים את הגזלנים בירושלים. מתוך כך נראה שבזמנינו יהיה מוסכם על הרמב"ם להתיר מימון לימודים לתלמידים במשך זמן קצוב, בדומה למימון ממשלתי של לימודים באוניברסיטה, כיוון שמימון זה קיים גם בתחומים אחרים ולאו דווקא בתורה, ואינו צדקה".

מדברי מקבילי עולות שלוש מסקנות: **א)** מותר לדיינים ולרבנים וכן למלמדי תורה-שבעל-פה ליטול את שכרם מן הציבור; **ב)** מותר לתלמידים לומדי תורה בימינו ליהנות מדברי תורה לזמן קצוב; **ג)** מקבילי מביא שתי ראיות למסקנתו הראשונה מהלכות שקלים: מן הראשונה הוא מוכיח שמותר בביכול למלמדי תורה-שבעל-פה ליטול שכר; ומן השנייה הוא מוכיח שמותר בביכול לדיינים ליטול שכר בעבור פסיקת דינים ולרבני שׂררה בעבור עיסוקם בצרכי ציבור.

א. האם מותר לדיינים ולרבנים ולמלמדי תורה-שבעל-פה ליטול שכר?

ובכן, כבר הרחבתי בענייני אלו בשני מאמרים יסודיים: "כך היה הלל אומר: ודישתמש בתגא – חָלַף" ו"נטילת שכר בעבור פסיקת דינים", ובאחרון אף הוכחתי שאין להתיר ליהנות מדברי תורה, לא מדין דייני הגזילות ולא מדין מלמדי הלכות קמיצה ושחיטה לכהנים בבית-המקדש.

ולאחר שמקבילי למד את כל דברי רבנו בעניינים אלה, איך הוא העז לקבוע שמותר לדיינים ולרבנים וכן למלמדי תורה-שבעל-פה ליטול את שכרם מן הציבור? איך אפשר לסלף ולעוות כך את דברי רבנו? והרחבתי בעניינים שנזכרו גם במאמר: "ערוסי מכחיש את האמת!". ואפילו אם מקבילי שגה בעניין יסודי זה כתוצאה מרשלנות בלימוד התורה וההלכה אין לדון אותו לכף זכות, שהרי "שגגת תלמוד עולה זדון". כלומר, ביחס למפרשי רבנו אין מקום לשגגות: ואם הם טועים בהוראת הלכה כלשהי בשגגה כתוצאה מרשלנות בלימוד התורה וההלכה – הם **כ**מזידים; ואם הם מורים הלכה מבלי ללמוד כלל את המקורות בעניינה – הם בגדר **מזידים.**

והנה לפניכם דברי רבנו במורה (ג, מא):

"וכאן חילקה התורה בין יחיד הדיוט או [=לבין] מלך או כהן גדול או מורה-[הוראה], ולמדנו מכך: שכל [מי ש]עושה או מורה-[הוראה] כפי עיונו, אם לא היה בית-הדין-הגדול או כהן גדול, הוא מסוג המזיד ואינו נחשב מן השוגגים [...] ועל-פי היסוד הזה אמרו ז"ל: 'שגגת תלמוד עולה זדון' [אבות ד, יג], כלומר, **שמי שאינו לומד היטב ומורה ועושה כפי חוסר ידיעתו הרי הוא כמזיד [...] אבל המורה כפי אי-ידיעתו הרי הוא מזיד בלי ספק,** לפי שלא קבע הכתוב התנצלות בהוראה בטעות כי אם לבית-דין-הגדול בלבד. אבל המזיד חַיָּיב בעוֹנֶשׁ הכתוב [בתורה]: אם מיתת בית דין, או מלקות, או מכת מרדות על לאווין שאין לוקין עליהן, או תשלומין" וכו'.

וכל-שכן מי שמתעה את הרבים בעניין שנוגע לחילול השם, ומכשיר את ההנאה מדברי תורה, אשר משחיתה את דתנו והופכת אותה מדת טהורה לדת פרו-נוצרית מסואבה ונגעלה.

ב. האם מותר ללומד תורה בימינו ליהנות מדברי תורה לזמן קצוב?

כאמור, מקבילי סבור שרבנו יסכים לממן לומדי תורה לזמן קצוב, בדומה למלגות ממשלתיות שניתנות לסטודנטים יחידי סגולה באוניברסיטה: "נראה שבזמנינו יהיה מוסכם על הרמב"ם להתיר מימון לימודים לתלמידים במשך זמן קצוב, בדומה למימון ממשלתי של לימודים באוניברסיטה, כיוון שמימון זה קיים גם בתחומים אחרים ולאו דווקא בתורה, ואינו צדקה".

ובכן, וכי חז"ל ורבנו באמת היו מסכימים ליהנות מדברי תורה לזמן קצוב? ומהו זמן קצוב? שלוש שנים או עשר שנים? כמו כן, מדוע מימון ממשלתי אינו בגדר צדקה? רק בגלל שקראו לו בשם אחֵר? ואפילו אם הוא ייקרא פרנסה עדיין הדבר יהיה בגדר צדקה ואסור, וכמו שאומר רבנו בפירושו למשנה: "דע שזה שאמר [רבי צדוק], אל תעשה את התורה קרדום לחפור בה, **כלומר אל תחשבנה כלי לפרנסה**". הוי אומר, אל תהפוך את הצדקה מן התורה לפרנסה. וזה בדיוק מה שעושה כאן מקבילי, הופך את הצדקה מן התורה, לפרנסה מכובדת והגונה...

קצרו של דבר, לא משנה מהי כותרת הכסף: מלגה, סיוע, חסד, עזרה, תרומה, וכו' – כל כסף שמועבר בעבור דברי תורה הינו בגדר צדקה וכל הנוטלו נעקר מן העולם. כלומר, משמעותה של "צדקה" בהקשר של איסור הנאה מדברי תורה היא: מתן כסף בעבור התורה. ולפיכך רבנו פוסק: "כָּל הַמֻּשָׂים לבו שיעסוק בתורה **ולא יעשה מלאכה** ויתפרנס מן הצדקה", כלומר, כל כסף שמתקבל שלא ביושר בעבור מלאכה הגונה, אלא בעבור דברי תורה הוא בגדר צדקה.

נמצא אפוא, שאפילו אם הכסף מוגדר כפרנסה מכובדת ולא כצדקה – עדיין הוא אסור באיסור חמור, כל-שכן וקל-וחומר מלגה שהיא בגדר מתנה וסיוע כלכלי, ובמלים אחרות: צדקה. יוחאי שוגה אפוא בהבנת המושג "צדקה" וסובר שצדקה היא רק מתן פרוטה לעני. משום מה הוא מסרב להבין שהגדרת המושג "צדקה" בהקשר של הנאה מדברי תורה הוא: מתן כסף שאינו מתקבל ביושר מעשיית מלאכה, אלא מן הקופה הציבורית או הפרטית של אדם מסוים.

ויתרה מזאת, כאמור, ההיגיון של יוחאי קבילי קובע כך: מכיוון שמימון ממשלתי מועבר ליחידי סגולה בתחום לימודי המדעים, לפיכך יש להתיר מימון ללומדי התורה לזמן קצוב, שהרי לשיטתו אין בדבר פסול כל עוד מעבירים כסף גם למטרות אחרות. ואני תמה: מדוע רק לזמן קצוב? שהרי קיים גם מימון ממשלתי **קבוע** ליחידי סגולה במכוני המדע השונים! מכון ויצמן לדוגמה, מקבל מיליונים רבים של שקלים מדי שנה בשנה מכספי המדינה! מדוע אפוא שלא נשווה בין מכון ויצמן לדוגמה, לבין כנסיית פוניבז' בבני-ברק? והלא אין זה בגדר צדקה לפי מקבילי! וכמו שחוקר במכון ויצמן למדע מקבל נניח ארבעים אלף ש"ח בחודש, כך מותר לפי מקבילי ללומד תורה ליטול משכורות שמנות ומדושנות בעבור לימוד התורה! ובמלים אחרות, העדר ההיגיון של מקבילי עוקר מן התורה את איסור חילול השם ומזהם את דרך האמת.

כמו כן, איך עלה על ליבו של מקבילי להשוות את המדעים והחכמות ללימוד התורה? והלא בדיוק מן הדבר הזה הזהירו חז"ל ורבנו, והנה דבריהם: "והיו רואים בכך **חילול השם** בעיני ההמון, שיחשבו שהתורה מלאכה כבל המלאכות שמתפרנסים בהן ותזדלזל בעיניהם, ויהיה העושה כן 'כִּי דְבַר יְיָ בָּזָה [וְאֶת מִצְוָתוֹ הֵפַר **הִכָּרֵת תִּכָּרֵת** הַנֶּפֶשׁ הַהִוא עֲוֹנָהּ בָּהּ' (במ' טו)]".

זאת ועוד אחרת, וכי לא היה מימון ממשלתי ללומדי מדעים בתקופת חכמי המשנה והתלמוד? וכי יוון ורומי, המעצמות הנאורות והמפותחות בימי קדם, לא מימנו מדענים ואסטרונומים ואפילו משוררים? מדוע אפוא חכמי המשנה והתלמוד לא התירו ליהנות מדברי תורה? והלא אין ספק שגם בימיהם הוענק מימון עצום בעבור לימוד וחקר המדעים השונים, מדוע אפוא העברת כסף בעבור לימוד תורה נחשבה בעיניהם לחילול השם? מדוע חכמי המשנה והתלמוד גינו באופנים כֹּה חריפים את ההנאה מדברי תורה, וכמעט הִשוו אותה לשלוש החמורות! זאת ועוד, חכמים קובעים במשנה ש"כל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה וגוררת עוון", האם חכמי האמת ע"ה יסכימו שתורה שאין עמה מלאכה לזמן קצוב איננה בטלה וגוררת עוון?

והאמת ברורה כשמש לשרידים אשר ה' קורא, ישרי הלב אוהבי ה' באמת, אשר בורחים כל עוד נפשם בם מן ההנאה הבזויה והמסוכנת מדברי תורה: כי ברגע שאדם נוטל כסף בעבור לימוד התורה, דעתו משתבשת עליו, והשוחד מעוור את עיניו מלראות את האמת נכוחה. ומכאן ואילך דת האמת פרוצה לפניו לשבש לעקם לעקש ולעוות אותה כחומר-ביד-היוצר כדי לקיים את תאוותיו הבהמיות ואת רדיפת הבצע שחדרה לנפשו. מאותו הרגע שהוא נטל ונהנה מדברי תורה, הוא לא יחדל להפֵּךְ בזכות רודפי הבצע למיניהם ויתרץ תירוצים עלובים מתפסח ועד עזה מדוע מותר ליהנות מדברי תורה, כי מוחו נאטם מלראות את האמת נכוחה.

"וְעַתָּה לֹא רָאוּ אוֹר – בָּהִיר הוּא בַּשְּׁחָקִים" (איוב לז, כא).

ודרך אגב, מימון ממשלתי של סטודנטים יחידי סגולה הוא מימון ללימוד מקצוע, מקצוע אשר יועיל ויתרום לחברה ויסייע לאותו סטודנט להתרומם למעלת העבודה והמלאכה שנזכרה בהלכה השלישית שבראש דברינו לעיל. ברם, מימון ממשלתי ללומדי תורה לזמן קצוב מהי תועלתו? וכי הוא מכשיר את לומדי התורה לתרום לחברה? או להיפך: הוא מכשיר את לומדי התורה לחלל-שם-שמים, לעוות ולהשחית את תורת משה, וללסטם את הבריות...

ג. אין אדם חוטא ולא לו

ראינו לעיל שלפי מקבילי מותר למורה שמלמד תורה-שבעל-פה ליטול שכר בעבור הוראתו, ולפי דבריו מותר לו ולשותפיו ליטול שכר וליהנות מדברי תורה מהוראת התורה-שבעל-פה, דהיינו ממה שנקרא: "מפעל משנה תורה". ואולי זו הסיבה שהוא קרא ליוזמתו בשם "מפעל", שהרי מפעל הוא עסק כלכלי אשר נועד להפיק רווחים ולהניב משכורות ושילומים...

יתר-על-כן, חז"ל לימדונו חזקה דהיינו כלל משפטי יסודי ומחייב, והוא: "אין אדם חוטא ולא לו", כלומר, אין אדם חוטא אלא-אם-כן צומחת לו מחטאו טובת הנאה. כלומר, לא ייתכן שמקבילי יתנדב לעבור על דברי תורה, וכל-שכן בענייני חילול השם, וכל-שכן שיתעה את הרבים לעבור על דברי תורה בענייני חילול השם – אלא-אם-כן צומחת לו הוא עצמו טובת הנאה מכך.

ההסבר היחיד אפוא לעיוורונו של מקבילי כבר נאמר במשלי (יז, ח): "אֶבֶן חֵן הַשֹּׁחַד בְּעֵינֵי בְעָלָיו אֶל כָּל אֲשֶׁר יִפְנֶה יַשְׂכִּיל", ופירש שם רס"ג: "כך מדמים בו בעליו, והוא לפני ה' בהיפך זה, כמו שנאמר: 'כִּי הַשֹּׁחַד יְעַוֵּר עֵינֵי חֲכָמִים וְיסַלֵּף דִּבְרֵי צַדִּיקִם' [דב' טז, יט]". כלומר, מקבילי מחפש היתר לעצמו לאכול מן התורה, ונדחק בפרצה שחורצת שריטות עמוקות ומצלקות.

ד. הערצת מינים ומחללי שם אלהים חיים

נקודה נוספת אשר מעידה על ריחוקו של מקבילי מדרך האמת, ומאששת את החזקה שחקקו חכמים ע"ה בעניין "אין אדם חוטא ולא לו", מתקבלת מכך שמקבילי מתעקש להעתיק לתוך ספרו רשימה ארוכה של מינים ומחללי-שם-שמים נגעלים מאד אשר נתנו את "ברכתם" והסכמתם למהדורתו. כלומר, לא רק שמקבילי אינו מוחה במינים הארורים אלא שהוא מרומם ומגדֵּל ומפאר אותם במהדורתו! ואפילו אם הוא היה רק שותק כנגדם הוא היה חוטא חטא גדול לאלהים, כל-שכן שהוא מרים אותם על נס, ומעיד בזה על עצמו שהוא אינו רחוק מהם.

והנה רשימה חלקית של גדולי האסלה שמקבילי שיחר לפתחם כדי שיעניקו לו את הסכמתם: המקובל הפגאני מורדוך אליהו שר"י, המקובל הארור שלום ארוש שר"י, הברסלבר הזימתי ועובד האלילים אליעזר שלמה שיק שר"י (הפדופיל מיבניאל), החב"דניקים הפרו-נוצריים שמואל אשכנזי ויצחק יהודא ירוסלבסקי שר"י, הכסיל הרשע עבדאללה יוסוף‌ף המסריח שר"י, הנובל והחוצב הנגעל שלמה עמאר שר"י, ועוד רשימה של חוצבים רבים אשר אוכלים וזוללים מן התורה, כגון: רחמים זייני, דוב ליאור, רצון ערוסי, אליעזר רבינוביץ', צבי שכטר ועוד, ונקנח בבועל הנשואות שמואל טל המכוער שר"י, ראש ישיבת "תורת המינות" ביד בנימין. וחרפה גדולה היא למשנת רבנו ששמם של המינים הללו מתנוסס בראש "משנה תורה".

והנה לפניכם דברי חז"ל בשבת (נד ע"ב) בעניין השותקים לעוברי עבירה: "כל שאפשר למחות באנשי ביתו ואינו מוחה – הוא נתפס על אנשי ביתו, באנשי עירו – נתפס על אנשי עירו, בכל העולם כולו – נתפס על כל העולם כולו". וכן פוסק רבנו (דעות ו, ט): "וכל שאפשר בידו למחות ואינו מוחה, הוא נתפס בעוון אלו כולם שאפשר לו למחות בהם". ומהלכה זו עולה, שמי שאפילו שותק, כל-שכן מי שחובר ומרומם ומפאר את גדולי-האסלה, גדול עוונו מנשוא.

"הֲלָרָשָׁע לַעְזֹר וּלְשֹׂנְאֵי יְיָ תֶּאֱהָב? וּבְזֹאת עָלֶיךָ קֶצֶף מִלִּפְנֵי יְיָ!" (דה"ב יט, ב); "מַצְדִּיק רָשָׁע וּמַרְשִׁיעַ צַדִּיק תּוֹעֲבַת יְיָ גַּם שְׁנֵיהֶם", "אֹמֵר לָרָשָׁע צַדִּיק אָתָּה יִקְּבֻהוּ עַמִּים יִזְעָמוּהוּ לְאֻמִּים", "עֹזְבֵי תוֹרָה יְהַלְלוּ רָשָׁע", "תּוֹעֲבַת צַדִּיקִים אִישׁ עָוֶל [=ואם מקבילי 'צדיק' כדבריו, איך זה שהוא אינו מתעב את המינים?!] וְתוֹעֲבַת רָשָׁע יְשַׁר דָּרֶךְ" (מש' יז, טו; כד, כד; כח, ד; כט, כז).

סוף דבר

אחתום בתגובת ביקורת על המאמר: קראתי את המאמר, אני רק רוצה לציין שראיתי שיעורים רבים של מקבילי ושמעתי אותו מספר פעמים ברדיו, הוא לא מתפרנס מהתורה, הוא מדגיש את זה כל פעם, הוא והלל גרשוני אומרים שהכול בהתנדבות. צריך לרשום גם את זה.

תשובה:

לא יעלה על הדעת שמקבילי אינו אוכל מן התורה, כי חוק חקקו לנו חז"ל, והוא: אין אדם חוטא ולא לו. כלומר, לא יעלה על הדעת שאדם יחלל-שם-שמים בהפצת ההזיה שמותר ליהנות מדברי תורה, כאשר לא צומחת לו טובת הנאה מכך. יתר-על-כן, מורו ורבו המובהק הוא רחמים זייני, כומר שביר אשר שימש כרב הטכניון (בתשלום) וכן משמש משנת 2001 ועד היום כבומר המוביל בישיבת אור וישועה (גם כן בתשלום). כלומר, רבו המובהק הוא כומר אורתודוקסי אשר אוכל וזולל מן התורה. ברור אפוא שמקבילי לא רואה את עצמו טוב יותר מרבו המובהק...

ואל תשכח שמקבילי גם מרומם את שר"י וכל שאר המינים הוזי ההזיות בפירושו. וכנגד דברי מקבילי, אשר מתיר לדיינים ולמורי הוראה ולכומרי השׂררה לאכול מן התורה, עומדים וניצבים כתוכחה נוקבת דברי הנביא מיכה, אשר משווה בין הכוהנים שפוסקים הלכה בכסף לנביאי השקר הקוסמים בכסף, והוא מוסיף וקובע, שבגלל רדיפת הבצע של כומרי הדת, ירושלים תיחרב ותאבד. כלומר, שחיתותם של כומרי הדת תביא בסופו-של-דבר לחורבן העם והארץ:

"שִׁמְעוּ נָא זֹאת רָאשֵׁי בֵּית יַעֲקֹב וּקְצִינֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל הַמְתַעֲבִים מִשְׁפָּט וְאֵת כָּל הַיְשָׁרָה יְעַקֵּשׁוּ, בֹּנֶה צִיּוֹן בְּדָמִים וִירוּשָׁלַם בְּעַוְלָה [ושם תרגם יונתן: 'דְּבָנַן בָּתֵּיהוֹן בְּצִיּוֹן בְּדַם אֲשִׁיד וִירוּשְׁלֶם בְּנִכְלִין', דהיינו, הבונים את בתיהם המפוארים בכספי העניים והעשוקים], רָאשֶׁיהָ בְּשֹׁחַד יִשְׁפֹּטוּ **וְכֹהֲנֶיהָ בִּמְחִיר יוֹרוּ וּנְבִיאֶיהָ בְּכֶסֶף יְקָסֵמוּ** וְעַל יְיָ יִשָּׁעֲנוּ לֵאמֹר הֲלוֹא יְיָ בְּקִרְבֵּנוּ לֹא תָבוֹא עָלֵינוּ רָעָה, לָכֵן בִּגְלָלְכֶם צִיּוֹן שָׂדֶה תֵּחָרֵשׁ וִירוּשָׁלַם עִיִּין תִּהְיֶה וְהַר הַבַּיִת לְבָמוֹת יָעַר" (פ"ג).

"וְאַתֶּם סַרְתֶּם מִן הַדֶּרֶךְ הִכְשַׁלְתֶּם רַבִּים בַּתּוֹרָה שִׁחַתֶּם בְּרִית הַלֵּוִי אָמַר יְיָ צְבָאוֹת. וְגַם אֲנִי נָתַתִּי אֶתְכֶם נִבְזִים וּשְׁפָלִים לְכָל הָעָם כְּפִי אֲשֶׁר אֵינְכֶם שֹׁמְרִים אֶת דְּרָכַי **וְנֹשְׂאִים פָּנִים בַּתּוֹרָה** [מסלפים את דת האמת, מעריצים את המינים ומתירים את השרצים]" (מלאכי ב, ח–ט).

ערוסי מכחיש את האמת!

"וְלָמָּה לֹא שָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְיָ? וַתַּעַט אֶל הַשָּׁלָל וַתַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְיָ!" (ש"א טו, יט), ולמה השלכת את האמת ארצה? ולמה בחרת בהבלי התאוות, בעושק ובגזל? למה עברת על דברי אלהים?

"צֹפָיו [=מנהיגי הדת בעלי השׂררה, הכומרים המתעים את העם אחרי ההבל] עִוְרִים כֻּלָּם, לֹא יָדָעוּ [את ה'], כֻּלָּם כְּלָבִים אִלְּמִים לֹא יוּכְלוּ לִנְבֹּחַ **[כלבים אילמים!],** הֹזִים שֹׂכְבִים אֹהֲבֵי לָנוּם. וְהַכְּלָבִים עַזֵּי נֶפֶשׁ **[כלבים עזי נפש!]** לֹא יָדְעוּ שָׂבְעָה, וְהֵמָּה רֹעִים [=והם אנשי השֵׁם מנהיגי העם ובעלי השׂררה, ויחד-עם-זאת] לֹא יָדְעוּ הָבִין [=סוטים מדרך האמת], כֻּלָּם לְדַרְכָּם פָּנוּ **אִישׁ לְבִצְעוֹ מִקָּצֵהוּ**" (יש' נו). ושם תרגם יונתן ע"ה: "וְכַלְבַיָּא תַּקִּיפֵי נַפְשָׁן לָא יָדְעִין לְמִסְבַּע, וְאִנּוּן מַבְאֲשִׁין לָא יָדְעִין לְאִסְתַּכָּלָא, כֻּלְּהוֹן גְּבַר לָקֳבֵיל אוֹרְחֵיהּ גְּלוֹ, **גְּבַר לְמִיבַּד מָמוֹנֵיהּ דְּיִשְׂרָאֵל**".

והנה לפניכם גם דברי מיכה הנביא, אשר משווה בין הכוהנים שפוסקים דינים בכסף לנביאי השקר הקוסמים בכסף, והוא מוסיף וקובע, שבגלל רדיפת הבצע של כומרי הדת, ירושלים תיחרב ותאבד. כלומר, שחיתותם של כומרי הדת תביא בסופו-של-דבר לחורבן העם והארץ:

"שִׁמְעוּ נָא זֹאת רָאשֵׁי בֵּית יַעֲקֹב וּקְצִינֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל הַמְתַעֲבִים מִשְׁפָּט וְאֵת כָּל הַיְשָׁרָה יְעַקֵּשׁוּ, בֹּנֶה צִיּוֹן בְּדָמִים וִירוּשָׁלַם בְּעַוְלָה [ושם תרגם יונתן: 'דְּבָנַן בָּתֵּיהוֹן בְּצִיּוֹן בְּדַם אֱשִׁיד וִירוּשְׁלֶם בְּנִכְלִין', דהיינו, הבונים את בתיהם המפוארים בכספי העניים והעשוקים], רָאשֶׁיהָ בְּשֹׁחַד יִשְׁפֹּטוּ **וְכֹהֲנֶיהָ בִּמְחִיר יוֹרוּ וּנְבִיאֶיהָ בְּכֶסֶף יְקֹסֵמוּ** וְעַל יְיָ יִשָּׁעֲנוּ לֵאמֹר הֲלוֹא יְיָ בְּקִרְבֵּנוּ לֹא תָבוֹא עָלֵינוּ רָעָה, לָכֵן בִּגְלַלְכֶם צִיּוֹן שָׂדֶה תֵּחָרֵשׁ וִירוּשָׁלַם עִיִּין תִּהְיֶה וְהַר הַבַּיִת לְבָמוֹת יָעַר" (פ"ג).

"כִּהֲנֶיהָ חָמְסוּ תוֹרָתִי וַיְחַלְּלוּ קָדָשַׁי", "כֹּהֲנֶיהָ חִלְּלוּ קֹדֶשׁ חָמְסוּ תּוֹרָה" (יח' כב, כו; צפ' ג, ד); "כִּי מִקָּטֹן וְעַד גָּדוֹל כֻּלֹּה בֹּצַע בָּצַע מִנָּבִיא וְעַד כֹּהֵן כֻּלֹּה עֹשֶׂה שָׁקֶר" (יר' ח, י); "וְאִם אָב אֲנִי אַיֵּה כְּבוֹדִי? וְאִם אֲדוֹנִים אֲנִי אַיֵּה מוֹרָאִי? אָמַר יְיָ צְבָאוֹת לָכֶם הַכֹּהֲנִים בּוֹזֵי שְׁמִי" (מלאכי א, ו); "בֵּאדַיִן עָנֵה דָנִיֵּאל, וְאָמַר קֳדָם מַלְכָּא, מַתְּנָתָךְ לָךְ לֶהֱוֵין, וּבָזְבִּיתָךְ לְאָחֳרָן הַב" (דניאל ה, יז).

בעקבות תוכחות הנביאים ומסורת התורה-שבעל-פה איש-מפי-איש עד משה רבנו ע"ה, חכמי המשנה והתלמוד פסקו מפורשות ובביטויים נחרצים, חדים וחד-משמעיים שאסור ליהנות מכבוד תורה: לא לתלמידים ולא למורים ולא לדיינים ולא לכומרים שׂכירים שעומדים בראשות מועצה דתית פרו-נוצרית – ופירטתי את כל פסקיהם ומוסריהם בשלל מאמרים: "כך היה הלל אומר: וּדְיוּשְׁתַּמַּשׁ בְּתַגָּא – חָלַף", "האם מותר לקרוא ליוסף קאפח בשם מארי?", "נטילת שכר בעבור פסיקת דינים", "מדוע הרמב"ם התנגד ללקיחת כסף בעבור לימוד תורה?", ועוד.

רבנו הרמב"ם היה מן השׂרידים אשר ה' קורא. הוא היה מן הבודדים אשר לא השתתף במצעד הכסילות, המינות והחרפה של גדולי-האסלה באלף השנים האחרונות, ואף לא חשש למתוח ביקורת על המינים שמתיימרים לייצג את אלהים, אף שהפכו את דתנו לדת פרו-נוצרית.

בהקדמה זו לא אעסוק בהרחבה בדברי חז"ל והרמב"ם בעניינים אלה, ואסתפק בכמה מובאות מדברי רבנו כדי לשפוך מעט אור על דרך האמת (ובהמשך המאמר אצרף מקורות נוספים).

וכֹה דברי רבנו בפירושו לנדרים (ד, ג), ולאחר-מכן בסמוך דבריו הקצרים במורה (ב, כג):

"לפי שאינו מותר בתורתנו בשום פנים ללמֵד מקצוע ממקצועות חכמת התורה בשכר, שנאמר: 'וְאֹתִי צִוָּה יְיָ בָּעֵת הַהִוא לְלַמֵּד אֶתְכֶם חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים' וכו' [דב' ד, יד] ובא בקבלה [=במסורת התורה-שבעל-פה איש מפי איש עד משה רבנו ע"ה]: 'מה אני בחינם אף אתם בחינם' [...] ואני תמה על אנשים גדולים [בעיני עצמם ובעיני השוטים] **שעיוורה אותם התאווה והכחישו את האמת** והנהיגו לעצמם הקצבות [=תקציבים] בעד המשפטים [=פסיקת הדין בבתי-הדין] והלימוד [=לימוד התורה] ונתלו בראיות קלושות. ונדבר בעניין זה במקומו במסכת אבות"; "וכל זמן שהאדם מוצא את עצמו [...] נוטה כלפי התאווה והתענוגות [...] הרי הוא תמיד יטעה וייכשל בכל אשר ילך, **מפני שהוא יחפש השקפות אשר יסייעוהו למה שטבעו נוטה אליו**".

והנה גם דברי רבנו באיגרתו לתלמידו (עמ' קלא), שם הוא מתאר את "גדולי הדור" בימיו, אשר לא הגיעו לקרסוליֵ רשעם פשעם ומעלליהם של "גדולי הדור" הנגעלים של ימינו, וכֹה דבריו:

"ואין לך צורך באמרך: היכן יראת שמים? כי זה וכיוצא בו מן **הגדולים** ממנו ממי שקדם, אין יראת שמים אצלם אלא להימנע מן החמורות, כפי שהדבר אצל ההמונים, אבל החובות המידותיות אינם סוברים שהם מחובות הדת, ואף אינם מדקדקים בדבריהם כפי שמדקדקים בהם השלמים יראי השם. **ורוב אנשי הדת מבעלי השׂררה הללו כאשר הדבר קשור בשׂררה נעלמת יראת שמים** [כלומר, כאשר הדבר נוגע לשׂררה גם מן החמורות הם אינם נמנעים]".

והנה לפניכם פסקי חז"ל ורבנו שבסוף הלכות מתנות עניים (י, טז–יט):

[טז] "לעולם ידחוק אדם עצמו [=יחיה בדוחק] ויתגלגל בצער [=עד כדי כך!] ואל יצטרך לבריות, ואל ישליך אדם עצמו על הציבור. וכן ציוו חכמים ואמרו: 'עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות' [פסחים קיג ע"א]. ואפילו היה חכם ומכובד וְהֶעֱנִי יעסוק באומנות, ואפילו באומנות מנוולת, ולא יצטרך לבריות. מוטב לפשוט עורות הנבלות בשוק ולא יאמר לעם: 'חכם אני' ו'גדול אני' ו'כהן אני' – 'פרנסוני', ובכך ציוו חכמים".

[יז] "גדולי החכמים – היו מהן חוטבי עצים, ונושאי הקורות, ושואבי המים לַגַּנּוֹת, ועושין הברזל והפחמין, ולא שאלו [=ביקשו] מן הציבור ולא קיבלו מהם כשנתנו להם".

[יח] "כל מי שאינו צריך ליטול [דהיינו מי שיש לו כוח לעבוד ולהתפרנס והוא מתעצל לעבוד, או שיש לו ממון ועינו צרה בממונו להוציאו לצרכיו, ובמלים אחרות, כל מי שאינו עני זקן ערירי וחלש או חולה ומיוסר] ומרמה את העם ונוטל – אינו מת מן הזקנה [אלא] עד שיצטרך לבריות, והרי הוא בכלל 'אָרוּר הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בָּאָדָם' [יר' יז, ה]. וכל מי שצריך ליטול ואינו יכול לחיות אלא-אם-כן נוטל, כגון זקן או חולה או בעלי-ייסורין [כלומר רק לעניים כאלה מותר ליטול], ומגיס דעתו ואינו נוטל – הרי זה שופך דמים ומתחייב בנפשו, ואין לו בצערו אלא עוונות וחטאות".

[יט] "וכל מי שצריך ליטול וציער עצמו, ודחק את השעה, וחיה חיי צער כדי שלא יטריח על הציבור – אינו מת מן הזקנה עד שיפרנס אחרים משלו, ועליו ועל כל-כיוצא-בו נאמר: 'בָּרוּךְ הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בַּייָ וְהָיָה יְיָ מִבְטַחוֹ' [יר' יז, ז]".

וכן פוסק רבנו בסוף הלכות זכייה ומתנה: "הצדיקים הגמורים ואנשי מעשה לא יקבלו מתנה מאדם, אלא בוטחים בה' ברוך שמו, לא בנדיבים, והרי נאמר: 'וְשׁוֹנֵא מַתָּנֹת יִחְיֶה' [משׂ' טו]".

א. ערוסי מכחיש את התורה-שבעל-פה!

למרות דברי התורה הנאמנים והמפורשים שנמסרו באומה על-ידי הנביאים והחכמים, הובא לידיעתי שרצון ערוסי מעז לתעתע, להכחיש את האמת ואף לקבוע שמותר לדיין "לקבל תגמול מממסד רבני". ובכן, במאמר זה נבחן לאור אדני ההלכה והדעת את תעתועיו של ערוסי.

תשובתו זו פורסמה בסרטון ארוך מאד: net-sah.org/video/41217 (יט באייר תשע"ט).

נחל אפוא, בשיעורו הארוך שם, ערוסי קורא את דברי רבנו המכוֹננים במסכת אבות (ד, ז) אשר מכֻוונים כנגד הנהנים מכבוד תורה – דברי רבנו חדים וברורים ידועים ומפורשים, וכבר הבאתים במאמרים שנכתבו בנושא. לאחר דברי רבנו ערוסי פורשׂ את טענותיו, והראשונה שבהן נוגעת להלל הזקן. על הלל הזקן אומר רבנו בפירושו למסכת אבות שם: "וכבר ידעת כי הלל הזקן היה חוטב במקצועו, חוטב עצים ולומד לפני שמעיה ואבטליון והוא בתכלית העניוּת" וכו'.

והנה תעתועו של ערוסי בעניינו של הלל הזקן: "רבנו ב'פירוש המשנה' מדבר על לומדי תורה **שדורשים** לקבל כסף על-כך שהם לומדים תורה או על-כך שהם מלמדים תורה לרבים [וכלשון רבנו]: 'וקבעו לעצמם זכויות על היחידים ועל הקהילות, ועשו את השׂררות התורתיות חוקי מוכסים'. והרי הלל הזקן, לפני שנתמנה לנשיא ישראל עבד כחוטב עצים, ולא פשט ידו ולא דרש לקבל שכר על-כך שלמד תורה ('מה אני בחינם אף אתם בחינם'). אולם, ברור כשנתמנה לנשיא ישראל לא המשיך לעבוד כחוטב עצים, שהרי הלכה מפורשת בדברי רבנו, שתלמיד חכמים שמשמש כפרנס לציבור אסור לו לעשות מלאכה שאינה מכובדת בפני הרבים, וזו הלכה תלמודית. **ואם-כן ממה הוא התפרנס? ודאי מתגמול שקיבל כנשיא ישראל**".

תחילה נשים לב לכך, שלפי ערוסי, כל דברי רבנו בפירוש המשנה נוגעים אך ורק לאדם **שדורש** תגמול בעבור לימוד התורה או פסיקת דינים, כלומר, לפי ערוסי, מי **שאינו דורש,** מותר לו לפשוט את ידו לקופה הציבורית וליטול אפילו משכורות שחיתות, כמו ערוסי. ובמלים אחרות, אם יש עסקני ציבור כמו גפני ודרעי וכיו"ב מן השרצים הנגעלים, אשר דורשים ותובעים לממן ולפטם את כומרי הערים למיניהם – מותר להם לכומרים הללו לאכול ולזלול מן התורה!

והנה אפוא דברי רבנו בפירושו-למשנה שם: "וכבר ידעת כי הלל הזקן היה חוטב במקצועו, חוטב עצים ולומד לפני שמעיה ואבטליון והוא בתכלית העניוּת, ומעלתו ידועה, ותלמידיו הם אשר נמשלו במשה ויהושע, וקטן שבתלמידיו רבן יוחנן בן זכאי, ולא יסתפק בן דעת **שאילו הוא הסכים** לבני אדם להיטיב לו כי אז לא היו מניחין לו לחטוב עצים". מדברי רבנו עולה באופן ברור, שהלל הזקן לא דרש מאומה מבני אדם ואף לא הסכים שיתנו לו מדעתם! ומוסיף רבנו שם: "**ולא התירו לעצמם את זה** [כלומר, לקבל מן הציבור], והיו רואים בכך **חילול השם** בעיני ההמון, שיחשבו שהתורה מלאכה כבל המלאכות שמתפרנסים בהן ותזדלזל בעיניהם, ויהיה העושה כן 'כִּי דְבַר יְיָ בָּזָה [וְאֶת מִצְוָתוֹ הֵפַר **הִכָּרֵת תִּכָּרֵת** הַנֶּפֶשׁ הַהִוא עֲוֹנָהּ בָהּ' (במ' טו)].

כלומר, לעניין חילול השם אין הבדל בין לתבוע ולקחת, לבין לקחת מבלי לתבוע, וכמו שנאמר בהלכות מתנות עניים לעיל: "ולא שאלו [=ביקשו] מן הציבור **ולא קיבלו מהם כשנתנו להם**". אלא, כל מי שהופך את התורה למלאכה, כל-שכן שמשתמש בה כדי להתעשר – מחלל-שם-שמים! וערוסי נתעוור לחלוטין מן האמת, וצייקנותו מובילַתּוּ כמַלמד הבקר וכמתג החמור.

זאת ועוד, לפי ערוסי כאמור, כאשר הלל הזקן נתמנה לנשיא הוא חדל מלעבוד בחטיבת עצים ונטל ממון מן הציבור! ואפילו קאפח השׂכיר, מורו ורבו של ערוסי, היה גוער בו על תירוצו הדחוק והנחות, והנה לפניכם דברי קאפח לערוסי, בפירושו להלכות תלמוד תורה (עמ' רעט–רפ):

"מה שכתב [קארו הקראי] שזה היה בתחילת לימודו [כלומר, שהלל הזקן עבד כחוטב עצים רק בתחילת לימודו, והנה אפוא המקור לטענתו החלושה של ערוסי], זוהי השערה ללא שום ראיה, בעוד שדברי הרמב"ם מפורשים, והבא להגביל את תקופת החטיבה עליו להביא ראיה. [...] וכבר מצאנו ר' פנחס הכהן שהיה גדול מאחיו בחכמה וביראה, ובאשר רצו למנותו כהן גדול הלכו ומצאוהו חוצב אבנים בהר. ור' יהושע דיין של כל ארץ ישראל והיה פחמי", וכו'.

יתר-על-כן, מדברי רבנו בפירושו לאבות עולה, שהלל הזקן חטב עצים גם **לאחר** שהגיע למעלה רמה ונשׂגבה בהוראת התורה, והעמיד תלמידים גדולים וחכמים: "וכבר ידעת כי הלל הזקן היה חוטב במקצועו, חוטב עצים ולומד לפני שמעיה ואבטליון והוא בתכלית העניות, ומעלתו ידועה, ותלמידיו הם אשר נמשלו במשה ויהושע, וקטן שבתלמידיו רבן יוחנן בן זכאי, ולא יסתפק בן דעת שאילו הוא הסכים לבני אדם להיטיב לו, **כי אז לא היו מניחין לו לחטוב עצים**".

ואין צורך לומר שבתחילת דרכו של הלל הזקן הניחו לו לחטוב עצים, שהרי מה הוא שונה מכל תלמיד חכמים אחֵר? ולא על זה יאֹמר רבנו בפירושו: "ולא יסתפק בן-דעת שאילו הוא הסכים לבני אדם להיטיב לו, כי אז לא היו מניחין לו לחטוב עצים". אלא, ברור שמדובר **לאחר** שהוא הגיע למעלה גדולה ורמה, והאנשים שהכירו במעלתו ביקשו להֵיטיב לו ולרוממו, וגם אז, ברום מעלתו, הלל הזקן לא הסכים להשתמש בכתרה של תורה והמשיך במלאכתו! כמו כן, רבנו אומר: "ולא יסתפק בן דעת" וכו', **לאחר** שהוא אומר "ותלמידיו הם אשר נמשלו" וכו', משמע, שגם לאחר שהיו לו תלמידים גדולים וחכמים, הלל הזקן עדיין היה חוטב עצים לפרנסתו!

ומעניין מה היה אומר הלל הזקן על ערוסי, אותו הלל הזקן אשר קידש מלחמה כנגד הפיכת תורת-האלהים לקורדום-חוצבים, ואשר אמר באבות (ד, ז): "כך היה הלל אומר: **וּדְיִשְׁתַּמַּשׁ בְּתַגָּא – חָלַף**". מכל מקום, לא נסתפק בזה, אלא נוסיף ונבחן את דברי ערוסי אחת לאחת.

ב. האם מדובר בפירוש המשנה רק על לומדי ומלמדי תורה?

בנוסף, ערוסי טוען שרבנו בפירוש-המשנה מדבר רק על לומדי תורה ולא על אלה שמשמשים **כפרנסים** לציבור, כגון רבנים ראשיים או רבני ערים או רבני שכונות או דיינים בבית-הדין הרבני, וכל יתר נושאי השׂררה רודפי השלמונים בממסד האורתודוקסי. ברם, מתוך דברי רבנו בפירושו לאבות (ד, ז) שאותם מצטט ערוסי בתשובתו עולות סתירות מפורשות לטענתו, והדבר פשוט מגוחך והזוי לחלוטין! כאילו אין קשר בין מה שערוסי קובע ומחליט לבין המקור שהוא מצטט.

והנה לפניכם מעט מדברי רבנו בפירושו לאבות (ד, ז):

"כבר חשבתי שלא לדבר בצוואה זו **מפני שהיא ברורה,** וגם מפני שאני יודע שדבריי בה לא ימצאו חן בעיני **רוב גדולי התורה ואולי אף כולם** [שהרי רובם ואולי אף כולם נוטלי שוחד ושוחרי מעטפות ושילומים], אבל אומַר, ולא אשים לב ומבלי לחוש למי שקדם ולא לנמצאים".

כלומר, לפי רבנו צוואת רבי צדוק ברורה, ואם מדובר בה רק בלומדי ומלמדי התורה ולא בנושאי השׂררה, מדוע רבנו אומר שהיא ברורה? והלא יש לחלק ולהבחין בין לומדי ומלמדי תורה לבין נושאי השׂררה! כמו כן, מדוע רבנו אומר שהיא לא תמצא חן בעיני רוב גדולי התורה "ואולי אף כולם"? והלא אם מדובר רק בלומדי ומלמדי התורה, היא לא מכֻוונת כנגד אנשי השׂררה...

מכל מקום, כמובן שלא נסתפק בזה, ונמשיך ונעיין בדברי רבנו בפירושו לאבות (ד, ז):

"דע, שזה [=מה שרבי צדוק] אמר: 'אל תעשה את התורה קרדום לחפור בָּהּ', כלומר: אל תחשבנה כלי לפרנסה, ופירש ואמר: 'שכל הנהנה בעולם-הזה [מדברי תורה] הכרית את נפשו מחיי העולם-הבא'. **והתעוורו בני האדם בלשון הזה הברור והשליכוהו אחרי גווּם,** ונתלו בפשטים שאינם מבינים אותם, ואני אבארם, וקבעו [כומרי השׂררה] לעצמם זכויות על היחידים ועל הקהילות, **ועשו את השׂררות התורתיות חוקי מוכסים,** וְהִשְׂגּוּ [=והִתעו] את בני האדם בהטעייה מוחלטת שזו חובה ושצריך לעזור לחכמים ולתלמידים ולאנשים שמתעסקים בתורה ותורתן אומנותן. וכל זה טעות שאין לו יסוד בתורה ולא רגליים להישען עליהם כלל".

הנה רבנו אומר מפורשות, שדברי רבי צדוק כוללים את כל מי שעושה את התורה כלי לפרנסה, כולל הדיינים אשר נתמנו וקיבלו שׂררה, שהרי רבנו אומר לעיל: "**ועשו את השׂררות התורתיות חוקי מוכסים,** וְהִשְׂגּוּ את בני האדם בהטעייה מוחלטת" וכו' – ומה הן "השׂררות התורתיות" אם לא משׂרות פרנסי הציבור? נשיא ואב-בית-דין ודיינים, וכל שאר השׂררות התורניות.

וגם בזה לא נסתפק, הבה נוסיף ונעיין בהמשך דברי רבנו שם, וכֹה דבריו:

"כי כאשר נתבונן בעקבות החכמים ז"ל [חכמי המשנה והתלמוד], לא נמצא להם שגבו מבני אדם ולא קיבצו נדבות לישיבות המרוממות והמכובדות **ולא לראשי הגלויות ולא לדיינים ולא למרביצי תורה, ולא לאחד מן הממונים, ולא לשאר אדם,** אלא מצאנו את כולם [כולל כולם], יש מהם מי שהיה מצבו דחוק בתכלית ויש שהיה עשיר גדול בתכלית, וחלילה לי מה' לומר שהם לא היו מתנדבים ולא נותנים צדקה, אלא אותו שמצבו דחוק אילו פשט ידו לקבל [צדקה] היו ממלאים לו את מקומו זהב ומרגליות, אבל לא עשה כן, **אלא נתעסק במלאכה שיתפרנס ממנה,** אם ברווחה ואם בדוחק, והיה בז למה שבידי בני אדם, **כיוון שהתורה מנעתו מכך**".

היש דברים מפורשים יותר מאלה? גם ראשי הגלויות, וגם הדיינים, וגם מרביצי התורה, וגם הממונים, כולם התעסקו במלאכה לפרנסתם, ואף היו בזים לממון שבידי בני אדם כיוון **שהתורה** אסרה עליהם ליהנות מכבוד תורה! כלומר, מדובר לדעת החכמים **באיסור תורה!**

ושימו לב להמשך דברי רבנו בפירושו למסכת אבות שם (ד, ז):

"אלא הם עצמם [=חכמי המשנה והתלמוד נוחי נפש] היו חסידים, מאמיני האמת לשם האמת [לא לשם הממון והיוקרה והכבוד והשׂררה והתקציבים וטובות ההנאה], מאמינים בה' ובתורת משה רבנו אשר בה ישיג האדם עולם הנצח, **ולא התירו לעצמם את זה** [כלומר, ראשי הגלויות, והדיינים, ומרביצי התורה, והממונים, לא התירו לעצמם ליהנות מכבוד תורה בשום פנים ואופן], והיו רואים בכך **חילול השם** בעיני ההמון, שיחשבו שהתורה מלאכה ככל המלאכות שמתפרנסים בהן ותזדלזל בעיניהם, ויהיה העושה כן 'כִּי דְבַר יְיָ בָּזָה [וְאֶת מִצְוָתוֹ הֵפַר הִכָּרֵת תִּכָּרֵת הַנֶּפֶשׁ הַהִוא עֲוֹנָהּ בָּהּ' (במ' טו, לא)], וטעו אלו **המכחישים את האמת** ואת הלשונות הברורים ולוקחין מָמון בני אדם ברצונם או בעל-כרחם במעשיות שמצאו בתלמוד" וכו'.

ואיני יודע מה ערוסי חשב לעצמו כאשר הוא קרא את הדברים הללו לתלמידיו, וכאשר הוא הביא מהם ראיה להתיר בשיעורו לנושאי השׂררה ליהנות מתגמולים ומשילומים – שהרי לפי הדברים שהוא בעצמו קרא, כל בעל שׂררה תורנית שנוטל שכר הוא בגדר מחלל-שם-שמים! עד שרבנו קורא עליו את הפסוק מספר במדבר (טו, לא): "כִּי דְבַר יְיָ בָּזָה וְאֶת מִצְוָתוֹ הֵפַר **הִכָּרֵת תִּכָּרֵת** הַנֶּפֶשׁ הַהִוא עֲוֹנָהּ בָּהּ". ואיך הר"ב הראשי של בקעת-אונו מזה ארבעים שנה, מתעלם מדברים כל-כך מפורשים? ואף משליך אחרי גוו פסוק כל-כך קשה אשר עוסק בחיי הנצח?!

לא סיימנו, יש עוד ראיה מדברי רבנו בפירוש המשנה (ד, ז), שהרי בהמשך פירושו של רבנו שם הוא עוסק באלישע הנביא, אשר לית מאן דפליג שהוא היה **הפרנס** בה"א הידיעה של עם-ישראל באותה התקופה, והנה לפניכם דברי רבנו על אלישע הנביא בהמשך דבריו שם:

"וכבר שמעתי את אותם הפתאים נתלים באמרם: 'הרוצה ליהנות ייהנה כאלישע ושלא ליהנות אל ייהנה כשמואל הרמתי', ואין זה דומה לזה כלל, ואין זה אצלי אלא הטעייה מן הלומד מזה [כלומר, מי שלומד מאלישע שמותר לבעלי השׂררה ליהנות מכבוד תורה מתעה את הרבים], כיוון שהוא ברור ואינו מקום טעות [כלומר, לא מדובר בעניין שניתן להבינו לשני פנים, אלא מדובר בעניין חד-משמעי מובהק], **לפי שאלישע לא היה מקבל ממון מבני אדם קל-וחומר שיגבה מהם ויקבע עליהם חיובים [כלומר אלישע הנביא לא תבע שיתנו לו ממון, ואף לא קיבל ממון כשנתנו לו על דעת עצמם], חלילה לו מזה.** אלא היה מקבל הכיבוד בלבד, כגון אם מארחו אדם בזמן שהוא נוסע בדרך, הרי הוא לן אצלו ואוכל אותו הלילה או אותו היום, והולך לעסקיו. ושמואל לא היה נכנס לבית שום אדם ולא אוכל מלחמו. ועל כיוצא בזה אמרו חכמים: כי תלמיד חכמים, אם רצה להתדמות לזה עד שלא ייכנס אצל שום אדם רשאי הוא בכך, וגם אם נתארח אצל איזה אדם **בשעת הדוחק** כשהוא נוסע בדרך וכיוצא-בזה, רשאי הוא בכך".

הנה לנו דוגמה מפורשת מאלישע הנביא אשר לא היה לוקח ממון מבני אדם, ורבנו מוסיף: "קל-וחומר שיגבה מהם ויקבע עליהם חיובים". כלומר, קל-וחומר שהוא לא נטל לעצמו משכורות שחיתות קבועות מדי חודש בחודשו מכספי המיסים במשך ארבעים שנים, משכורות עתק אשר כוללות אינסוף הטבות ומענקים ושילומים וסעיפי שילומים, מתפסח ועד עזה.

"הוֹי הַמַּעֲמִיקִים מֵיְיָ לַסְתִּר עֵצָה וְהָיָה בְמַחְשָׁךְ מַעֲשֵׂיהֶם וַיֹּאמְרוּ מִי רֹאֵנוּ וּמִי יוֹדְעֵנוּ [...] וְשָׁמְעוּ בַיּוֹם הַהוּא הַחֵרְשִׁים דִּבְרֵי סֵפֶר וּמֵאֹפֶל וּמֵחֹשֶׁךְ עֵינֵי עִוְרִים תִּרְאֶינָה" (ישׁ' כט).

ג. האם הלל הזקן קיבל תגמולים ושילומים?

בהמשך דבריו לעיל ערוסי קובע, שהלל הזקן קיבל תגמולים על שׂררתו כנשיא, וזה לשונו:

"שהרי הלכה מפורשת בדברי רבנו, שתלמיד חכמים שמשמש כפרנס לציבור אסור לו לעשות מלאכה שאינה מכובדת בפני הרבים, וזו הלכה תלמודית. **ואם כן ממה הוא [=הלל הזקן] התפרנס? וודאי מתגמול שקיבל כנשיא ישראל**".

ואם הלל הזקן היה שומע את האשמתו של ערוסי כנגדו הוא היה קורע את בגדיו ומעלה אפר על ראשו. כלומר, דברי ערוסי הינם דברים מקוממים מאד אשר גורמים לביזוי התורה ולביזוי חכם גדול מאד כהלל הזקן, ולא יעלה על הדעת שהלל הזקן נטל דבר-מה לכיסו בעבור המצוה הגדולה של הנהגת עם-ישראל, ובמיוחד שהוא זה אשר פסק: "וּדְיוֹשְׁתַּמַּשׁ בְּתַגָּא – חָלַף".

נחזור לדברי ערוסי, הוא טוען לעיל שישנה הלכה מפורשת בדברי רבנו, שתלמיד חכמים אשר משמש כפרנס לציבור **אסור לו לעשות מלאכה!** ואז ערוסי תמה: ואם-כן ממה הוא התפרנס? וודאי מתגמול שקיבל כנשיא ישראל, וכאמור, לפי ערוסי הלל הזקן ע"ה היה מן הצבועים...

ועתה נעיין ב"הלכה התלמודית" שערוסי מנפנף בה, וכֹה דברי רבנו (סנהדרין כה, ד):

"כיוון שנתמנה אדם פרנס על הציבור אסור בעשיית מלאכה בפני שלושה כדי שלא יתבזה בפניהם. ואם המלאכה ברבים אסורה עליו, קל-וחומר לאכול ולשתות ולהִשתכר בפני רבים ובכנסת עמי-הארץ ובסעודת מרעות. אוי להם לאותם הדיינים שנהגו בכך מעלבון תורת משה שביזו דיניה והשפילוה עד ארץ והגיעוה עד עפר וגרמו להם רעה ולבני בניהם בעולם-הזה ולעולם-הבא".

שימו לב כיצד ערוסי הבין את ההלכה הזו, וזה לשונו:

"הלכה מפורשת בדברי רבנו, שתלמיד חכמים שמשמש כפרנס לציבור אסור לו לעשות מלאכה שאינה מכובדת בפני הרבים, וזו הלכה תלמודית. **ואם-כן ממה הוא [=הלל הזקן] התפרנס? ודאי מתגמול שקיבל כנשיא ישראל.** כלומר, אסור לבעל משרה ציבורית (דיין, נשיא וכדומה) לעסוק במלאכה בפני רבים כדי שלא יתבזה בפניהם וזאת משום כבוד התורה. וגם כדי שדבריו יתקבלו על-ידי שומעיו, ולא יזלזלו בהם".

נמצא אפוא, שערוסי החליט להבין מן ההלכה הזו שדיינים ממוסדים רשאים לקבל שכר! ואיני מצליח להבין, היכן בהלכה הנדונה כתוב שמותר לדיינים ממוסדים לקבל שכר? אדרבה, ההלכה מורה לדיין שנתמנה לפרנס שהוא: "אסור בעשיית מלאכה **בפני שלושה**", וכן נאמר עליו: "ואם המלאכה **ברבים** אסורה עליו". כלומר, ברור שהדיין הזה שנתמנה הוא בעל מלאכה אשר מתפרנס בכבוד למחייתו, וכל שאסרו עליו הוא לעבוד בפני שלושה כדי שלא יתבזה.

לדוגמה, דיין שהוא סנדלר, אם עד שהוא התמנה לפרנס (שהרי לא כל דיין הוא גם פרנס, דהיינו מנהיג ציבור) הוא היה עובד בשוק מחוץ לבית מלאכתו, עתה אסור לו לעבוד בחוץ בשוק, ויהיה עליו לקבל עבודות ולתקן את המנעלים בצנעה, דהיינו כאשר דלת חנותו מוגפת.

ויתרה מזאת, מן ההלכה הזאת עולה ההיפך הגמור מדברי ערוסי, שהרי מהלכה זו מוכח, שאפילו **הדיינים בעלי השׂררה** היו עובדים לפרנסתם! ואסביר: אם באמת אסור היה להם לעבוד לפרנסתם, מדוע הורו להם חכמים שלא לעשות מלאכה בפני שלושה? או ברבים?

כמו כן, ההיגיון של ערוסי הינו היפך דרך האמת, שהרי לפי ערוסי אסור לדיינים הממסדיים להתפרנס למחייתם, "כדי שדבריהם יתקבלו על-ידי השומעים, ולא יזלזלו בהם", כלשונו. אך האמת מתקוממה לו, כי דווקא מי שמקבל ממון מן הציבור דבריו אינם נשמעים, ואין לו כבוד, ומזלזלים בדבריו – שהרי הוא "עובד אצלנו", ואף עובר על דברי התורה ומחלל-שם-שמים ביד רמה. והנה לפניכם ראיה לדברינו, מתוך דברי רבנו לעיל בפירוש-המשנה לאבות (ד, ז):

"אלא הם עצמם היו חסידים מאמיני האמת לשם האמת, מאמינים בה' ובתורת משה רבנו אשר בה ישיג האדם עולם הנצח, **ולא התירו לעצמם את זה** [כלומר, ראשי הגלויות, והדיינים, ומרביצי התורה, והממונים, לא התירו לעצמם ליהנות מכבוד תורה בשום פנים ואופן], והיו רואים בכך **חילול השם** בעיני ההמון, **שיחשבו שהתורה מלאכה ככל המלאכות שמתפרנסים בהן ותזדלזל [תורת ה'] בעיניהם,** ויהיה העושה כן 'כִּי דְבַר יְיָ בָּזָה [וְאֶת מִצְוָתוֹ הֵפֵר הִכָּרֵת תִּכָּרֵת הַנֶּפֶשׁ הַהִוא עֲוֹנָהּ בָהּ' (במ' טו, לא)], וטעו אלו המכחישים את האמת ואת הלשונות הברורים ולוקחין ממון בני אדם ברצונם או בעל-כרחם במעשיות שמצאו בתלמוד" וכו'.

וכן כותב רבנו באיגרתו לתלמידו ר' יוסף (עמ' קלד):

"הריני מרשה לך לפתוח מדרש וללמד ולהורות, ועם זה תשתדל ללמוד את החיבור על-פה. אבל חוששני לך שיהיו לך צרות תמיד עמהם, ולא תושג התכלית אלא הצרות. ועוד, כאשר תשקוד ללמֵד יתבטל מסחרך, ולקבל מהם [שילומים משכורות ותמיכות] איני מייעץ לך, אלא זוז אחד מחייטות או נגרות או אריגה על דרך ההשתכרות חביב בעיניי מרָשות ראש הגלות [מכל כבודו של ראש הגלות]. אם תתעסק עמהם תוזנח, **ואם תקבל מהם תתבזה**".

והנה עוד ראיה לדברינו, הפעם מדברי רס"ג בספרו "הנבחר באמונות ובדעות" (עמ' שיד):

"כל מה שתיארו בו את החכמה אמת ונכון, אבל מקום השגיאה בו, מה שאמרו שלא יתעסק עמה בזולתה, כי אם לא יתעסק עמה במזון ומדור וכסות תבטל החכמה, לפי שאין קיום אלא בהן. **ואם יטיל את עצמו בצרכיו אלה על אנשים אחרים יהיה נמאס ובלתי נחשב ודבריו אינם נשמעים,** וכאמרו: 'וְחָכְמַת הַמִּסְכֵּן בְּזוּיָה וּדְבָרָיו אֵינָם נִשְׁמָעִים' [קה' ט, טז]".

זאת ועוד, למה דומה הטענה של ערוסי? למי שיטען שהוא מבין מדברי רבנו שאסור לדיין לאכול ולשתות! שהרי בהלכה נאמר שאסור לדיין לאכול ולשתות בסעודות של רבים, וגם בעניין עשיית המלאכה נאמר שאסור לו לעשות מלאכה בפני רבים, ולפי ההיגיון של ערוסי אסור לדיין כלל לעשות מלאכה, נמצא אפוא לפי הגיונו, שאסור לדיין גם לאכול ולשתות!

קצרו של דבר, אין שחר לטענתו של ערוסי שאסור לפרנסי ציבור לעבוד לפרנסתם, והיא נסמכת אך ורק על שאיפתו להגיע למסקנה שהלל הזקן היה מקבל תגמולים בעבור נשיאותו – אחרת הוא צריך להחזיר ארבעים שנה של משכורות, ואף לעקור כבודו וכבוד בית אביו...

ואבן, היה זה אביו של ערוסי אשר החל לדרדרו לחלל-שם-שמים מפני שהוא הורה לו: "אַשְׁתִּי מינַך רק תורה", דהיינו הנני מבקש ממך רק תורה, ללא מלאכה המפרנסת כדין התורה.

ד. ערוסי מביא ראיה מאגדה ומדברי רש"י!

בהמשך דבריו ערוסי מביא ראיה לטענתו ולחילול השם שבידו מאגדה במסכת תענית, ובסוף ציטוט האגדה הזו הוא אומר כך: "כלומר, גם ממעשה זה אנו למדים, שחכם שנתמנה לתפקיד ציבורי מקבל תגמול מהציבור כדי שיוכל למלא את תפקידו. ודברי רבנו באיסור לקיחת כספים הוא כלפי חכמים שאינם נושאי משרה ציבורית אלא נוטלים שכר עבור הוראת ההלכה".

בפרקים ב–ג כבר ביטלנו לחלוטין את מסקנתו לפיה לדעת רבנו מותר לרבנֵי-שְׂררה ליטול שכר בעבור הוראת הלכה ופסיקת דינים, ולכן אין עוד צורך להתייחס לסיפא של דברי ערוסי הללו. ועתה לרישא של דבריו, ובכן, בשל העדר ראיות שיתירו לו לשקֵר ולחלל-שם-שמים, ערוסי נאלץ להביא ראיות מפשטי ספרות האגדה! וכבר ראינו לעיל את דברי רבנו בפירושו לאבות (ד, ז), בעניין מכחישי האמת שמביאים ראיות חלושות **ממעשיות** שנמצאו בתלמוד, וכֹה דבריו:

"ולא התירו לעצמם את זה [כלומר, ראשי הגלויות, והדיינים, ומרביצי התורה, והממונים, לא התירו לעצמם ליהנות מכבוד תורה בשום פנים ואופן], והיו רואים בכך חילול השם בעיני ההמון, שיחשבו שהתורה מלאכה ככל המלאכות שמתפרנסים בהן ותזדלזל [=ותתבזה] בעיניהם, ויהיה העושה כן 'כִּי דְבַר יְיָ בָּזָה', וטעו אלו **המכחישים את האמת** ואת הלשונות הברורים ולוקחין ממון בני אדם ברצונם או בעל-כרחם **במעשיות שמצאו בתלמוד**" וכו'.

ברם, כפי שנראה לקמן אפילו מפשט האגדה שערוסי מנפנף בה אין שום ראיה לכך שמותר לרבנֵי ולדייני השׂררה ליטול שכר מן הציבור, אך מצוקתו של ערוסי גברה והוא נאלץ להביא ראיות מאגדות – כדי להכשיר את קאפח רודף הבצע, וכן כדי להכשיר את טומאתו הרצוצה מחילול-שם-השמים שבידו: על-כך שאבל וזלל מן התורה משכורות עתק ורבבות טובות-הנאה במשך ארבעים וחמישים שנה. והנה לפניכם האגדה הנדונה שבמסכת תענית (כא ע"א):

"אילפא ורבי יוחנן הוו גרסי באורייתא, דחיקא להו מילתא טובא, אמרי: ניקום וניזיל וניעביד עיסקא, ונקיים בנפשין 'אֶפֶס כִּי לֹא יִהְיֶה בְּךָ אֶבְיוֹן' [דב' טו, ד]. אזלו יתיבו תותי גודא רעיעא. הוו קא כרכי ריפתא. אתו תרי מלאכי השרת, שמעֵיהּ רבי יוחנן דאמר חד לחבריה: נישדי עלייהו האי גודא ונקטלינהו, שמניחין חיי עולם הבא ועוסקין בחיי שעה! אמר ליה אידך: שבקינהו, דאיכא בהו חד דקיימא ליה שעתא. רבי יוחנן שמע, אילפא לא שמע. אמר ליה רבי יוחנן לאילפא: שמע מר מידי? אמר ליה: לא. אמר: מדשמעי אנא ואילפא לא שמע, שמע מינה לדידי קיימא לי שעתא. אמר ליה רבי יוחנן: איהדר ואוקי בנפשאי 'כִּי לֹא יֶחְדַּל אֶבְיוֹן מִקֶּרֶב הָאָרֶץ' [דב' טו, יא]. רבי יוחנן הדר, אילפא לא הדר. עד דאתא אילפא – מלך רבי יוחנן".

מסופר באגדה הזו על שני חכמים: אילפא ורבי יוחנן, אשר היו גורסים את פסוקי התורה. מצבם הכלכלי היה קשה ודחוק עד מאד, ולכן החליטו שניהם לצאת יחדיו וללכת להרוויח בעסקי המסחר. הלכו וישבו תחת כותל רעוע ואכלו לחם. בשעה שהם יושבים באו מלאכי השרת

לצידם ודיברו ביניהם, ואז מסופר שרבי יוחנן שמע את אחד מהמלאכים אומר לחברו: נפיל עליהם את הכותל הזה ונהרגֵם בגלל שהם מניחים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה. אמר המלאך השני לראשון: הנח להם, מכיוון שיש בהם אחד שעתיד לעלות לגדולה. שאל רבי יוחנן את אילפא האם הוא שמע משהו? ואילפא ענה לו שלא, ואז הבין רבי יוחנן שהמלאכים דיברו עליו, וחזר לבית המדרש, ועד שחזר אילפא ממסעות העסקים, נתמנה רבי יוחנן לראש ישיבה.

נזכיר שערוסי מביא ראיה מן האגדה זו לכך: "שחכם שנתמנה לתפקיד ציבורי מקבל תגמול מהציבור", ובאמת שהנני מתחיל לרחם על ערוסי, כי להביא ראיה מפשט אגדה אשר מובאים בה שיחות של מלאכים, זה בפני עצמו מעיד על העדר ראיות אמיתיות ועל מצוקה גדולה. והנה לפניכם מה שהיה אומר עליו מורו ורבו יוסף קאפח, וזה לשונו בפירושו (מדע, עמ' רפ) על אחד מהשוטים אשר מביא ראיה להתיר ליהנות מכבוד תורה מאגדה קרובה במסכת תענית:

"ראייתו מההיא דתענית תמוהה מאד במחיצת רבנו [...] אשתמיטיה לרגע [האמנם רק לרגע?] דברי רבנו בפירוש-המשנה סנהדרין פרק י בשלוש כיתות קוראי אגדות חז"ל".

כלומר, עוורונו של ערוסי מן האמת גרם לו לחבור-חָבֶר לכת תופשֵׁי אגדות חז"ל כפשוטן!

ולעצם האגדה, ובכן, גם אם נתייחס לאגדה הזו כפשוטה אין ממנה ראיה למסקנתו ההזויה של ערוסי, שהרי במה מדובר? מדובר בשני אנשים אשר לא היו בגדר פרנסים ולא קיבלו שום מינוי, אלא, כל מה שנאמר הוא שהם היו "גרסי באורייתא", דהיינו שהם היו קוראים שניים מקרא ואחד תרגום! מדובר אפוא בתחילת ימיהם בלימוד של החכמים הללו, והראיה היא מכך שהמלאך אמר לחברו שלא יהרגם מפני שאחד מהם **עתיד** לעלות לגדולה, משמע שבאותם הימים הם כלל לא היו בגדר חכמים גדולים וזה מסביר גם את רצונם לפרוש לעסקים.

כמו כן, כנראה שבתחילת ימיהם, טרם שהעמיקו בחוכמת התורה, חרה להם עד מאד על מצבם הדחוק, והם החליטו לצאת לעסקים. כלומר, הם החליטו לעזוב את הפרנסה הדחוקה שעסקו בה אף שהיא אִפשרה להם ללמוד תורה, וכן לעזוב לחלוטין את לימוד התורה ולצאת לעסקים כדי שלא יהיו עניים, וכמו שנאמר בגמרא: "ניקום וניזיל וניעביד עיסקא". ולכן נאמר באגדה שהם ישבו תחת כותל רעוע ואכלו לחם, **גם** כדי לסמל את הסכנה הגדולה (הכותל הרעוע) שהם הכניסו את עצמם אליה בעוזבם מקור מים חיים, **וגם** כדי לסמל שליבם לא נקפם על החלטתם כלל, שהרי "וַיֵּשְׁבוּ לָאֲכָל לָחֶם" (בר' לז, כה) נאמר על אחֵי יוסף לאחר שזרקו את יוסף לבור. לפיכך הקפידו עליהם המלאכים, כלומר, על-כך שהם עזבו בקלות רבה מאד מקור מים חיים, והיה עליהם לסבול את העניות לעת עתה, כדי לזכות בחיי הנצח בעולם-הבא.

והנה עוד ראיה שכך יש להבין את האגדה הזו: בהמשך נאמר בה שרבי יוחנן חזר ואילפא לא חזר, כלומר, אילפא החליט שלא לחזור בו מהחלטתו לצאת למסעות העסקים. ובמלים אחרות, מדובר בשני תלמידים בתחילת דרכם בבית-המדרש אשר החליטו לצאת לעסקים... ודרך אגב, מדברינו לעיל בביאור האגדה עולה, שאין שחר לדברי קאפח השׂכיר לקמן שאילפא ורבי יוחנן היו "גדולי הדור" בעת המעשה שסופר באגדה – ואיך יעלה על הדעת ששני "גדולי הדור" כלשונו של קאפח לקמן, יחליטו ביום בהיר אחד לעזוב מקור מים חיים ולצאת לעסקים?

נחזור לענייננו: אתם עתה ודאי שואלים את עצמכם, מאין למד ערוסי מן האגדה הזו שמותר ליטול שכר בעבור שׂררה תורנית? שהרי אין שום רמז באגדה הזו להיתר הזה! ובכן, אתם צודקים לחלוטין, אין שום ראיה מן האגדה הזו. ואם תוסיפו ותשאלו, מה אם-כן הטעה את ערוסי לסבור שיש ממנה ראיה? ובכן, התשובה לכך נעוצה בדברי מורו ורבו השׂכיר.

וזה לשונו של קאפח בספר המדע (עמ' רעח):

"וההיא דתענית (דף כא) מעשה דאלפא ור' יוחנן, אדרבה, איפכא משמע, מדוע לא פִּרנס הציבור את שני גדולי הדור ר' יוחנן ואילפא? ומדוע הם לא ישבו ללמוד ולדרוש כספים? אלא הוי אומר מחמת האיסור. **ורק כאשר נתמנה ר' יוחנן נשיא וכל צרכי הציבור מוטלים עליו קיבל תקציב,** לא כדי ללמוד ולא כדי ללמד, אלא כדי לענות ולהיטפל בכל צרכי הציבור".

ואם תוסיפו ותתמהו: ומאין למד קאפח השׂכיר שרבי יוחנן קיבל שכר לאחר שהוא נתמנה לנשיא? שהרי כל מה שנאמר באגדה הוא: "עד דאתא אילפא – מְלַּךְ [=נתמנה] רבי יוחנן" ותו לא. ובכן, התשובה לכך נמצאת בפירוש רש"י-שר"י שם: "מלך רבי יוחנן – מינוהו ראש ישיבה עליהן, מנהג הוא: מי שהוא ראש ישיבה היו מגדלין אותו משלהן, **ומעשירין אותו,** כדאמרינן לגבי כהן גדול בסיפרא וביומא: 'והכהן הגדול מאחיו – גדלוהו משל אחיו' [יומא יח ע"א]".

נמצא אפוא שערוסי תועה ומתעתע! שהרי הוא טוען שראָייתו היא מסוגיית הגמרא, בעוד שלפי האמת ראייתו היא מפרשנותו העקומה של רש"י-שר"י לפשט דברי אגדה! ושוב אנחנו רואים שהמים הרעים נובעים מהמין הצרפתי, ועתה אתם ודאי מבינים מדוע ערוסי וחבר מרעיו הממסדיים והמוסדיים למיניהם מתנגדים לביקורתי על רש"י... שהרי שר"י החליט, בין שאר הזיותיו הנגעלות בכל רחבי פירושו, לעקם גם את האגדה הזו כדי להצדיק להפוך תורת-אלהים לקורדום-חוצבים! וערוסי המסכן יא רחמתא, שותה ובולע בעל-כורחו את מימיו המאוסים, הסרוחים והבאושים של רש"י-שר"י כי אין לו ברירה, אחרת הוא צריך להחזיר משכורות של ארבעים שנה, ואינסוף מענקים ושילומים וסעיפי שילומים, מתפסח ועד עזה. אה, וכמעט שכחתי, הוא גם צריך לעקור כבודו וכבוד בית משפחת עמרוצי כדי להודות על האמת...

אגב, במקום אחר קאפח הדיין השׂכיר הסתייג מפרשנותם של רש"י וערוסי בע"מ, שהרי בעניין דייני הגזלות שנזכרו בהלכות שקלים (ד, ז; וגם זו טענה שטען ערוסי וכבר ביארתי אותה במאמר: 'נטילת שכר בעבור פסיקת דינים – חלק ב'), החת"ס מפרש בעקבות רש"י שיש לגַדֵּל ולפטם את הדיינים מאד, והוא מביא ראיה לכך מהֲלכת חז"ל על הכהן הגדול שיש לגדלו משל אחיו. ועל דברי החת"ס הללו אומר קאפח בהלכות שקלים שם בסוף אות יא: "והסיום [של דברי החת"ס] נראה לי חריג, כי המדובר כאן [בהֲלכת דייני הגזילות] הוא **בבדי ספקם,** ולא ב'גדלהו'", וברור ש"כדי ספקם" הוא לא שכר גבוה מאד, **אלא די מחסורו אשר יחסר לו ותו לא,** ובניגוד מוחלט לדברי רש"י אשר אומר לעיל: "ומעשירין אותו". ברם, פיו וליבו של קאפח הנוכל אינם שווים, שהרי בפועל הוא התיר לעצמו לקחת משכורות שחיתות שמנות מאד במשך יובל שנים בעבור פסיקת דינים, ועוד אינסוף כספי פנסיות, מענקים ושילומים ועוד. וקאפח העמיד פנים שהוא צנוע גדול ומלאך עלי אדמות, בעוד שהוא היה צייקן ורודף הון.

ושאלה נוספת מנקרת במוחי, אם לפי ערוסי מותר לרבנֵי ולדיינֵי השׂררה ליטול משכורות עתק בעבור הוראת התורה ופסיקת הדינים, אך אסור ללומדי ומלמדי תורה ליטול שכר בעבור לימוד והוראת התורה, מדוע הוא התיר לעצמו ללמֵד תורה בשכר באוניברסיטת בר-אילן במשך שנים רבות במחלקה ללימודי יסוד, ובמחלקה לתלמוד? מדוע הוא מתיר לעצמו עד היום, כעשר שנים לאחר פרישתו להמשיך וליטול פנסיה נאה מהם בעבור לימוד התורה? ומדוע הוא מתיר לעצמו עד היום ללמד תורה בשכר במחלקה למשפט עברי במכללת האקדמית בקרית-אונו? ומדוע הוא מתיר לתלמידיו בכולל של "הליכות עם עמורה" ליטול כספי לימוד והוראת התורה?

ה. האם היה ממסד דיינות בימי המשנה והתלמוד?

בהמשך דברי ערוסי בתשובתו, הוא החליט שהיה ממסד שלם של דיינים שקיבלו שכר בימי חכמי התלמוד! ואיני יודע מאין לו זאת? ואיפה שמענו על ממסד של דיינים נוטלי שלמונים בימי חכמי התלמוד? ואולי היה להם גם ממסד של רבני ערים ושכונות נוטלי משכורות? ואולי היה להם גם ממסד של משגיחי כשרות ועורכי חופות נוטלי מעטפות? ואולי היה להם גם ממסד של עורכי לוויות ומשגיחי מקוואות ומסעדות שקיבלו הכנסות? מהי הַשׁוֹטוּת הזאת?!

והנה דבריו המקוממים לפניכם, מתוך המשך תשובתו הנדונה:

"ראוי לציין שהדיינים בימי המשנה והתלמוד, **ברובם, לא היו אנשי ממסד,** ועבדו לפרנסתם, כל אחד במקצועו שלו, וכשבעלי הדין נזקקו לדין דנו אותם הדיינים, באופן פרטי, כמו שפנו לדיין קרנא, ולרב הונא, כפי שנאמר בגמ' כתובות (קו ע"א), ודיינים כאלה אסורים בנטילת שכר עבור הדיינות, אלא רק דמי בטלה".

הנה ראיתם שערוסי הקים ממסד דיינות אורתודוקסי פרו-נוצרי לחכמי המשנה והתלמוד! כמו בית-הדין הטמא והנגעל שהוא הקים בקרית-אונו... ברם, איך הוא יסביר מדוע קרנא ורב הונא סירבו לקבל שכר בעבור פסיקת דינים ועבדו למלאכתם? ובכן, ערוסי טוען לעיל שהם לא היו "אנשי ממסד", ולכן היה אסור להם! אך אם היו להם קשרים להתמנות ל"אנשי ממסד", היה אסור להם לעבוד למלאכתם והיה מותר להם לקבל משכורות עתק... פשוט מקומם!

והנה דברי רבנו בעניינו של הדיין קרנא בפירושו למסכת אבות (ד, ז): "וקרנא, דיין **בבל ארץ-ישראל,** והוא היה שואב מים, וכשהיו בעלי הדין באין לפניו אומר להם: או שתתנו לי מי שישאב במקומי בזמן שאני עסוק עמכם או שתתנו לי כדי מה שאני בטל מעבודתי ואדון לכם".

ואיני מצליח להבין, אם היה ממסד דיינים נוטלי שלמונים בימי חכמי המשנה והתלמוד, איך קרנא, שהיה דיין **בבל ארץ-ישראל** לא היה חלק מהממסד הזה? וכי יעלה על הדעת שדיין שדן בבל ארץ-ישראל, לא יהיה חלק מהממסד אם באמת היה ממסד כזה? ואם לא קרנא שהיה דיין בבל ארץ-ישראל, אז מי היה חלק מהממסד הזה? ואיפה בכלל נזכר הממסד הזה?!

ודרך אגב, רב הונא לא היה מסכים לקחת אפילו שכר בטלה! אלא היה מסכים לדון אך ורק לאחר שמצאו לו מחליף לאותן השעות או לאותו היום שדן בו את בעלי הדין. וכבר הרחבתי בביאור הסוגייה במסכת כתובות (קו ע"א), ופסקי רבנו בעניינה, במאמרים שנזכרו לעיל.

ו. הדיינים זכאים לקבל שכר על עבודות צדדיות?

ערוסי ממשיך לתעתע בתשובתו הנדונה, ומחליט שמותר לדיינים לקבל שכר בעבור כתיבת שטרות או הסכמים וכיו"ב, כי רק על הוראת הדין נאסר לקבל שכר, וזה לשונו של ערוסי:

"ובכל מקרה, זכאים הם [=הדיינים השכירים שמקבלים משכורות עתק] לקבל שכר בעבור כתיבת שטרות והסכמים ועוד. כי רק על הוראת הדין אסור לקבל שכר. **ומן הראוי להביא** דברי מארי על בית הדין בתימן, מספרו 'הליכות תימן' [...] וכן הדיין מטפל בהוצאת צווים שונים, צווי עיקול עד עיכוב יציאה מן הארץ, אישורי הסכמים וכיו"ב. ואין איסור ליטול שכר על-כך".

ואף שערוסי אומר "מן הראוי להביא" את דברי קאפח, הוא נמנע מלהביאם, מפני שאפילו בהם יש ראיות כנגד שיטתו העקושה, וזה לשונו של קאפח בהליכות תימן (עמ' 70–71):

"אם הצדדים מתפשרים – מקבל המארי משניהם, שווה בשווה, **סכום פעוט כשכר בטלה.** אם לא התפשרו ונאלץ לפסוק ביניהם דין תורה, אין המארי מקבל ולא כלום [כרב הונא שלא היה מקבל אפילו שכר בטלה מבעלי הדין, אלא דרש שימצאו לו מחליף שיעשה את מלאכתו], אלא שאם הצדדים רוצים לקבל פסק בכתב משלמים לרב **דבר מועט,** שכר כתיבת הפסק בלבד".

וקאפח מדגיש שמדובר ב"שכר פעוט" וב"דבר מועט". כלומר, וכי יש ראיה מדבריו לכך שמותר לרבנֵי ולדייניֵ השׂררה ליטול משכורות שחיתות חודשיות במשך עשרות רבות בשנים? ואיך ערוסי נכשל ונחבל בתעתועים הללו? ואין זאת אלא שהוא התעוור לחלוטין מדרך האמת. זאת ועוד, בימינו יש פקידות רבות בכל המועצות הדתיות, אשר כותבות במחשב את הפסקים. כלומר, בימינו אפילו התירוץ הזה לא קיים, שהרי בעלי הדינים אינם מקבלים את כתב-ידו של הדיין, אלא פסק-דין מודפס שהוקלד על-ידי פקידות שמקבלות שכר בעבור שירותי משרד.

זאת ועוד, רוב מוחלט של המסמכים שרבני ודייני השׂררה חותמים עליהם, כלל לא נכתבו על-ידם, אלא מדובר במסמכים מוכנים מראש וכל שנותר לכומרי השׂררה הוא לחתום, ולכל היותר למלא בהם כמה מלים ותו לא. העל חתימתו ערוסי מצדיק לקיחת משכורות שחיתות?

קצרו של דבר, גם אם נניח שמותר לדיינים לקבל שכר על כתיבת שטרות: וכי קאפח ושאר דייני ימינו כתבו וכותבים שטרות? וכי מותר לשדוד משכורות עתק ושלל טובות הנאה בשביל חתימה על שטרות? איפה ההיגיון? איפה השכל הישר? וכי מותר להם לחמוס פנסיות מנהלים ומענקי פרישה עצומים, והוצאות מדור ולבוש ורכב ובלבלה וקרן השתלמות וקופות גמל עצומות ועוד-ועוד, רק על חתימת שטרות? רק על חתימת צווי עיקול ועיכוב יציאה מהארץ?

וערוסי ממשיך ואומר בתשובתו הנדונה:

"אולם, דיינים ממוסדים רשאים לקבל שכר כמו הדיינים גוזרי גזירות שבירושלים שהיו מקבלים מתרומת הלשכה". וכבר השבתי לו בהרחבה בעניין דייני הגזלות שבירושלים במאמר: "נטילת שכר בעבור פסיקת דינים (חלק ב)", וכבר הוּכח שם שמדובר בהלכתא למשיחא, ובנסיבות מאד-מאד מיוחדות, ואף שם לא מדובר במשכורות העתק הנפוחות של דייניֵ ורבנֵי השׂררה.

ז. האם רבני שׂררה זכאים לקבל שכר בעבור עיסוק בצרכי ציבור?

ובבן, במשנה מגילה (א, ג) נאמר כך: "אי זו היא עיר גדולה? כל שיש בה עשרה בטלנין" וכו', ושם פירש רבנו הרמב"ם: "עשרה בטלנין – הוא שיהיו בבית-הכנסת עשרה אנשים שאין להם מלאכה, אלא [עיסוקם הוא] צרכי-הציבור והקריאה בתורה והשקידה על בית-הכנסת".

ובתשובה (סימן קכג) רבנו מסביר שאין כוונתו באמרו "שאין להם מלאכה" לכך שאין להם מלאכה כלל, אלא שהם יכולים להתבטל ממלאכתם כדי לעסוק בצרכי-ציבור, כגון: לימוד תינוקות של בית-רבן, ניחום אבלים, ביקור חולים, עזרה לעניים לקשישים וליתומים, קבירת מתים, הכנסת כלה, איסוף צדקה לצרכים נקודתיים, השכנת שלום בין איש לאשתו, וכו'.

והנה דברי רבנו בתשובה שם (מתורגמת על-ידי קאפח בפירושו להלכות מגילה א, ח):

"אמרו בירושלמי מגילה (א, ד): 'בטלנין ממלאכתן בבית-הכנסת, רב יהודה אמר: כגון אנו שאין אנו צריכין לתלמודנו'. כוונתם בזה שיהא באותו המקום עשרה בני אדם **מזומנים לצרכי ציבור.** וכשיהא שם דָּבר-מצוה או צורך מצרכי הציבור **מבטלים את עסקיהם** ובאים לבית-הכנסת, ולפיכך אמרו: 'עשרה בטלנין ממלאכתן' ולא אמרו: 'עשרה בטלנין שאין להם מלאכה'. ומה שנאמר שם: 'בבית-הכנסת', לפי שבכל עת שמתקבץ ציבור שם, ברוב העיתים הם שם בבית-הכנסת. ועניין דברי רב יהודה: 'כגון אנו שאין אנו צריכין לתלמודנו', שאם היה תלמיד חכמים במצב שהוא עדיין לומד ומחכים ועדיין אינו שלם, ולא היה תלמודו ערוך בפיו, אינו נמנה מכלל אלו העשרה בטלנין, לפי שאינו בטל לצרכי ציבור – בכל עת שידרשוהו ייִמָּצא להם [=לציבור], מפני שהוא עסוק במשנתו ולימודו. אבל כגון רב יהודה שאינו צריך להתלמד, כלומר שאינו צריך לעיין בספר ולהתעסק בו עסק גדול – הרי זה נמנה מכלל העשרה בטלנין, שהם בטלנין לצרכי ציבור כיוון שאינו צריך להתמיד בלימודו תמיד, וכל הצריך לתלמודו אסור לו לבטל תלמודו לצרכי ציבור, אלא-אם-כן היה שם צורך גדול מאד, או שאין שם מי שימלא את מקומו".

לדעת רבנו, עשרת הבטלנין הללו מוגדרים אפוא כך: הם **גם** בעלי מלאכה שיש באפשרותם להיות מזומנין לצרכי הציבור בכל עת, **וגם** תלמידי חכמים שאינם צריכים עוד להתלמד. ולעניין הנאה מדברי תורה, אדרבה, מדברי רבנו עולה שאפילו חכמים גדולים שאינם צריכים לתלמודם היו בעלי מלאכה! ואותם החכמים היו מזומנים לציבור, כלומר: אם נזדמנו להם צרכי ציבור בעת שהיו עוסקים במלאכתם הם היו "מבטלים עסקיהם ובאים לבית-הכנסת"; ואם נזדמנו להם צרכי ציבור בעת לימודם, הניחו לשעה את לימודם, ועסקו בצרכי הציבור לשם-שמים.

ח. ערוסי מתעקש ליטול משכורות בעבור צרכי ציבור

למרות שראינו שגם החכמים שעסקו בצרכי ציבור, עסקו במלאכה שממנה התפרנסו, ערוסי מתעקש שמותר לכומרי השׂררה ליטול שׂכר בעבור צרכי ציבור: "דיינים ממסדיים וכן רבנים ממסדיים חייבים להתפנות לימים ולשעות, בלשכותיהם, לטובת הציבור, ויש בתפקידיהם הרבה תפקידים מנהליים ותעסוקתיים, מאשר לימוד תורה והוראת ההלכה. כמו רב עיר, מטפל בכשרות ומקוואות ועירובין, ברישום נישואין, בלוויות, באזכרות, באירועים ציבוריים ועוד".

וכמה שעות רב העיר עובד בלשכתו? כמה שעות בודדות ביום! ובחלק גדול מן הזמן הוא עוסק בקידום ענייניו ולא בענייני המועצה. כמו כן, היכן שמענו שחכמי המשנה והתלמוד גבו כסף מן הציבור בעבור טיפול בכשרות או במקוואות או בעירובין או ברישום נישואין או בלוויות או באזכרות או בהשתתפות באירועים ציבוריים? היכן? האם אלישע הנביא ע"ה גבה כספים בעבור כל הדברים הללו ובעבור שאר החסדים הרבים שהוא עשה למען עם-ישראל?

יתר-על-כן, כמעט לכל התפקידים שנזכרו לעיל יש פקיד ממונה עליו, ורב העיר אינו מתעסק בעניינים הללו בעצמו. כגון בענייני הכשרות יש פקיד שמקבל משכורות להשגיח על כל ענייני הכשרות, וכן בעניין רישום הנישואים יש פקיד ממונה במועצה הדתית לעניין זה. וכן בענייני המקוואות יש בלניות אשר דואגות לכל צרכי המקווה, ולכל שאר העניינים יש עוד מזכירות ומזכירים ומקורבי-מקורבים ושאר מלחכי פנכה, אשר מטפלות ומטפלים בכל העניינים.

כלומר, ממילא רבני הערים אינם עורכים רישום וכיו"ב במו ידיהם, כך שאין להם עילה לתבוע שכר, וגם אם הם היו מבצעים את הרישום וכיו"ב במו ידיהם אסור היה להם ליטול שכר, **שהרי הם מקבלים שכר בעבור שׂררה תורנית ולא בעבור פעולות משרדיות!** ולא רק לרבני הערים אסור ליטול שכר בעבור הרישומים הללו וכיו"ב, גם לעובדים הזוטרים אסור לדעתי ליטול שכר ממועצות המינות הפרו-נוצריות, שהרי אסור לעבוד בממסד אורתודוקסי אשר מחלל-שם-שמים ומנציח את התעיית העם אחרי התהו וההבל, ומזהם באופן שיטתי את דת האמת.

זאת ועוד, מדברי רבנו בפירוש-המשנה לאבות (ד, ז) עולה, שאסור באיסור חמור ליטול שכר בעבור כל המינויים למיניהם אשר נוגעים לשׂררה תורנית! וכֹה דברי רבנו בפירושו:

"כי כאשר נתבונן בעקבות החכמים ז"ל [חכמי המשנה והתלמוד], לא נמצא להם שגבו מבני אדם ולא קיבצו נדבות לישיבות המרוממות והמכובדות **ולא לראשי הגלויות ולא לדיינים ולא למרביצי תורה, ולא לאחד מן הממונים, ולא לשאר אדם,** אלא מצאנו את כולם, יש מהם מי שהיה מצבו דחוק בתכלית ויש שהיה עשיר גדול בתכלית, וחלילה לי מה' לומר שהם לא היו מתנדבים ולא נותנים צדקה, אלא אותו שמצבו דחוק אילו פשט ידו לקבל [צדקה] היו ממלאים לו את מקומו זהב ומרגליות, אבל לא עשה כן, **אלא נתעסק במלאכה שיתפרנס ממנה, אם ברווחה ואם בדוחק,** והיה בז למה שבידי בני אדם, **כיוון שהתורה מנעה אותו מכך**".

ונראה שרק מלאכה של ממש כגון מוהל, סופר או שוחט רבנו היה מתיר ליטול שכר בעבורה, אך גם בזה שכר מופלג יהיה בגדר חילול-שם-שמים והפיכת תורת חיים לקורדום חוצבים.

אז מה נשאר? עירובין? באמת? והלא די לעשות פעם אחת ביובל, ופעם בחצי שנה לשלוח את אחד הפקידים שיעשה סיבוב בטנדר... כמו כן, האם באמת רב עיר מצפה לקבל כסף בעבור לוויות ואזכרות? איני מבין! וכי אין חסד בעולם? על הכל צריך לקבל כסף? וכי אבותינו ואנשי האמת הראשונים והישרים העלו על דעתם למשוך משכורות עתק ושילומים וסעיפי שילומים על ניחום אבלים אומללים? על אמירת צידוק הדין בלוויה? או על השתתפות בשמחות? או על השתתפות באירועים ציבוריים? והלא כל זאת בגדר מצות "ואהבת לרעך כמוך"! היעלה על הדעת שמישהו מחכמי האמת הראשונים משך כספי עתק מטונפים בעבור מצות ואהבת?

ושימו לב איך רבנו מתאר את חכמי המשנה והתלמוד לעיל: "אלא הם עצמם [היו חסידים, **מאמיני האמת לשם האמת** [ולא בערוסי החמור הטמא שעושה לשם הממון והיוקרה והכבוד והשׂררה והתקציבים], מאמינים בה' ובתורת משה רבנו אשר בה ישיג האדם עולם הנצח".

והואיל וערוסי מתעקש, ראוי להזכיר לו את דברי רבנו במסכת אבות (ד, ז): "ולמה לי להאריך בעניין זה? הריני מזכיר את המעשה שנזכר ונתבאר בתלמוד, **והרוצה להתווכח ולהכחיש [את האמת] יעשה כרצונו** [...] ושתי מעשיות אלו משתיקות כל מתווכח בעניין זה" וכו'.

"וְאַתֶּם [=הכומרים האורתודוקסים המתעתעים שהתעוורו וסרו מדרך האמת] סַרְתֶּם מִן הַדֶּרֶךְ הִכְשַׁלְתֶּם רַבִּים בַּתּוֹרָה שִׁחַתֶּם בְּרִית הַלֵּוִי אָמַר יְיָ צְבָאוֹת. וְגַם אֲנִי נָתַתִּי אֶתְכֶם נִבְזִים וּשְׁפָלִים לְכָל הָעָם כְּפִי אֲשֶׁר אֵינְכֶם שֹׁמְרִים אֶת דְּרָכַי וְנֹשְׂאִים פָּנִים בַּתּוֹרָה" (מלאכי ב, ח–ט).

ט. האם יש לדון לכף זכות חכמים שחטאו בענייני כספים?

במסכת ברכות (יט ע"א) חכמים ע"ה משיבים לשאלה: האם יש לדון לכף זכות חכמים שחטאו בענייני כספים? וכֹה דבריהם: "תנא דבי רבי ישמעאל: אם ראית תלמיד חכמים שעבר עבירה בלילה – אל תהרהר אחריו ביום, שמא עשה תשובה. שמא סלקא דעתך? אלא: ודאי עשה תשובה. והני מילי – בדברים שבגופו, אבל בממונא – עד דְּמַהְדַּר למריה". כל-שכן וקל-וחומר כומרים אורתודוקסים צייקנים ורודפי בצע, הנבהלים להון והמשחיתים את דרך האמת.

ושמא תאמרו ואולי ראוי לדון לכף זכות את ערוסי מפני שהוא נכשל אחרי קאפח? ובכן, "שגגת תלמוד עולה זדון", ומי שמורה הוראה לרבים שגגתו נחשבת למזיד, כל-שכן כאשר שגגתו נובעת מחילול-שם-שמים נורא שהוא עצמו שקוע בו, ואף עושֶׂהו ביד רמה כירבעם. כלומר, ביחס לכומרים שמתיימרים להורות את הליכות עם-ישראל, אין מקום לשגגות: ואם הם טועים בהוראת הלכה כלשהי בשגגה כתוצאה מרשלנות בלימוד התורה וההלכה – הם **כ**מזידים; ואם הם מורים הלכה מבלי ללמוד כלל את המקורות בעניינהּ – הם בגדר **מזידים.** כל-שכן ערוסי אשר **גם** מכחיש **וגם** בועט בתוכחה **וגם** מתעה את הרבים, וכֹה דברי רבנו במורה (ג, מא):

"וכאן חילקה התורה בין יחיד הדיוט או [=לבין] מלך או כהן גדול או מורה-[הוראה], ולמדנו מכך: שכל [מי ש]עושה או מורה-[הוראה] כפי עיונו, אם לא היה בית-הדין-הגדול או כהן גדול, הוא מסוג המזיד ואינו נחשב מן השוגגים [...] ועל-פי היסוד הזה אמרו ז"ל: 'שגגת תלמוד עולה זדון' [אבות ד, יג], כלומר, **שמי שאינו לומד היטב ומורה ועושה כפי חוסר ידיעתו הרי הוא כמזיד [...] אבל המורה כפי אי-ידיעתו הרי הוא מזיד בלי ספק,** לפי שלא קבע הכתוב התנצלות בהוראה בטעות כי אם לבית-דין-הגדול בלבד. אבל המזיד חַיָּיב בעוֹנֶשׁ הכתוב [בתורה]: אם מיתת בית דין, או מלקות, או מכת מרדות על לאווין שאין לוקין עליהן, או תשלומין" וכו'.

והנה לפניכם דברי הנביא הושע (רפ"ד) על המציאות אז והיום, בשל שחיתות הכומרים:

"שִׁמְעוּ דְבַר יְיָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי רִיב לַייָ עִם יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ כִּי אֵין אֱמֶת וְאֵין חֶסֶד וְאֵין דַּעַת אֱלֹהִים בָּאָרֶץ. [...] וְכָשַׁלְתָּ הַיּוֹם וְכָשַׁל גַּם נָבִיא עִמָּךְ לָיְלָה וְדָמִיתִי אִמֶּךָ. נִדְמוּ עַמִּי מִבְּלִי הַדָּעַת **כִּי אַתָּה [=ערוסי] הַדַּעַת מָאַסְתָּ וְאֶמְאָסְךָ מִכַּהֵן לִי וַתִּשְׁכַּח תּוֹרַת אֱלֹהֶיךָ אֶשְׁכַּח בָּנֶיךָ גַּם אָנִי**".

י. מה דינו של ערוסי?

ובכן, דינו של ערוסי חמור מאד, ראו נא את פסקי חז"ל ורבנו בהלכות תשובה (ג, יד ואילך), אשר מייחדים למשחיתי הלכות-התורה, וכל-שכן למשחיתי הלכות-התורה שנוגעות לחילול-השם ואשר נעשות ביד רמה כערוסי, שלושה גדרים: כופרים בתורה, מחטיאי הרבים, והעושים עבירות ביד רמה בפרהסיה כיהויקים, והנה ההלכות לפניכם בארבע הפְּסקות הבאות:

"ואלו שאין להן חלק לעולם-הבא, אלא נכרתין ואובדין ונידונין על גודל רשעם וחטאתם לעולם-ולעולמי-עולמים: [...] והכופרים בתורה [...] ומחטיאי הרבים [...] והעושה עבירות ביד רמה בפרהסיה כיהויקים [...]

שלושה הן **הכופרים בתורה:** [...] וכן הכופר בפירושה והיא תורה-שבעל-פה, והמכחיש מגידיה [והכופר במסורת התורה-שבעל-פה שבידי חז"ל, והמעוות הלכה מהלכות התורה או תקנות חכמים, הרי הוא מכחיש וכופר במסורת התורה-שבעל-פה], כגון צדוק ובייתוס [...]

מחטיאי הרבים: אחד שהחטיא בדבר גדול, כירבעם וצדוק ובייתוס; ואחד שהחטיא בדבר קל, אפילו לבטל מצות עשה [=כל-שכן מי שמחטיא רבים בדבר גדול – בחילול-השם]. ואחד האונס אחרים [...] או שהטעה אחרים והדיחם כישוע [או כגדולי האסלה שמסיתים ומדיחים] [...]

העושה עבירות ביד רמה כיהויקים: בין שעשה קלות, בין שעשה חמורות – אין לו חלק לעולם-הבא [ומי שמעוות את ההלכה ועוד טוען ומתעה שדבריו תורה, עושה ביד רמה כירבעם]; וזה הוא הנקרא 'מגלה פנים בתורה', מפני שהעז מצחו וגילה פניו ולא בוש מדברי תורה".

כל-שכן וקל-וחומר כאשר ערוסי **גם** מעַוות הלכות שנוגעות לחילול-השם ולהשחתת הדת, **וגם** עושה ביד רמה כירבעם בנטילת שכר בעבור שׂררה תורנית אורתודוקסית פרו-נוצרית.

והנה עוד הלכה שנוגעת לערוסי שעושה ביד רמה כירבעם וכיהויקים (סנהדרין יא, ו):

"**האכזריות על אלו שמטעין את העם אחר ההבל רחמים היא בעולם,** שנאמר: 'לְמַעַן יָשׁוּב יְיָ מֵחֲרוֹן אַפּוֹ וְנָתַן לְךָ רַחֲמִים [וְרִחַמְךָ וְהִרְבֶּךָ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ' (דב' יג, יח)]".

סוף דבר

"יִגַּל שָׁמַיִם עֲוֹנוֹ וְאֶרֶץ מִתְקוֹמָמָה לוֹ" (איוב כ, כז).

"וְלָמָּה לֹא שָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְיָ? וַתַּעַט אֶל הַשָּׁלָל וַתַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְיָ!" (ש"א טו, יט).

"יִתְבָּרְרוּ וְיִתְלַבְּנוּ וְיִצָּרְפוּ רַבִּים וְהִרְשִׁיעוּ רְשָׁעִים וְלֹא יָבִינוּ כָּל רְשָׁעִים וְהַמַּשְׂכִּלִים יָבִינוּ" (דנ' יב).

הבאתי במאמר זה מקבץ צנוע של ראיות והוכחות לכך שאסור באיסור חמור לדיינים ולבעלי השׂררות התורניות למיניהם, להשתמש בכתרה של תורה וליטול לעצמם משכורות. כל-שכן וקל-וחומר שמדובר במשכורות עתק מושחתות עמוסות וגדושות בשילומים ובסעיפי שילומים. ובחרתי להתמקד בדברי רבנו בפירוש-המשנה לאבות (ד, ז) הואיל ומהם ערוסי מביא ראיות לטענתו לפיה מותר לדיינים ולנושאי שׂררה בממסד האורתודוקסי לקבל משכורות שמנות.

ויתרה מזאת, גם רשימת המאמרים שהבאתי בראש מאמר זה איננה רשימה מלאה, ויש עוד מאמרים רבים שעסקתי בנושאים אלה מצדדים שונים. וה' יודע ועד שהייתי יכול עוד להאריך הרבה בראיות ובהוכחות, אך נדמה לי שיהיה זה רק חזרה על דברים שכבר נאמרו במאמרים קודמים. החידוש במאמר הזה הוא עצם חשיפת שקיעתו של ערוסי בחילול-שם-שמים.

חשוב לזכור, כי ללא האמת הזו, ללא הידיעה הזו שאסור ליהנות מכבוד שמים וכן שאסור באיסור חמור להשתמש בכתרה של תורה, לעולם לא נכונן ממלכת כהנים וגוי קדוש, ולעולם רש"י והזיותיו ימשיכו לזהם את מחשבתו של עם חכם ונבון. ברם, רבנו מלמד כי האמת הזו **לעולם** לא תחלחל ותשטוף את צחנת ישותם של הרבנים הממוסדים, וכֹה דבריו באיגרתו לר' יוסף בתארו את מידותיהם הרעות של הממסדיים שמואל הנוכל וסגנו הפתי (עמ' קלא):

"והיאך אתה מדמה לעצמך בני, שהם יגיעו לדרגת הכרת האמת עד כדי שיודה שהוא חסֵר ויעקור כבודו וכבוד בית אביו? זה מה שלא יעשֶׂהו כמוהו ולא מי שהוא יותר שלם ממנו".

"עַמִּי! מְאַשְּׁרֶיךָ [=מנהיגיך] מַתְעִים וְדֶרֶךְ אׇרְחוֹתֶיךָ בִּלֵּעוּ [=התעו רבים אחרי ההבל והתהו אשר מורידים את עמֵנו ביגון שאולה] [...] [ולכן] יְיָ בְּמִשְׁפָּט יָבוֹא עִם זִקְנֵי עַמּוֹ" (ישׁ' ג, יב–יד).

***

ואחתום בקטע מדברי רבנו במורה (ב, כט) שבו הוא מבאר את הפסוק מישעיה (סו, כב): "כִּי כַאֲשֶׁר הַשָּׁמַיִם הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה עֹמְדִים לְפָנַי נְאֻם יְיָ כֵּן יַעֲמֹד זַרְעֲכֶם וְשִׁמְכֶם", ואגב דבריו אנו למדים כי מי שזכה להכיר באור האמת, לא ישכח אותה לעולם!

וכֹה דברי רבנו מעוררי ההשראה:

"אותם מצבי האמונה והשמחה בו [=השמחה באותו מצב של אמונה זכה בה' יתעלה] [...] [אומר הקב"ה לעם-ישראל:] הבטחתיך שאני אבראֵם כפי שהם יציבים תמיד [מצבים נכספים אלה יעמדו לנצח ברוממותם. ואם תתמהו: ומדוע מצבי האמונה והשמחה הנשׂגבים הללו יעמדו לנצח ברוממותם?] כי האמונה בה' והשמחה באותה האמונה: **שני מצבים לא ייתכן שיסורו ולא ישתנו לעולם מכל מי שהושגו לו** [כלומר, מי שהושׂגה לו דרך האמת היא לעולם לא תִשָּׁכַח ממנו], לפיכך אמר: כשם שאותו מצב האמונה והשמחה בו [=במצב האמונה בה'], שהבטחתי [בהם] שהם יציפו את הארץ, [יהיו] תמידיים וקיימים, כך יעמוד זרעכם ושמכם".

נמצא, שהשמים והארץ החדשים הינם משל למצבי אמונה ושמחה תמידיים וקיימים, ונמשלו המצבים הללו לשמים ולארץ מפני שהשמים והארץ נתפשׂים כעניינים שהם קיימים ויציבים מאד במציאות. ומדוע מצבי האמונה והשמחה הללו יהיו קיימים לנצח-נצחים? ובבן, לאחר שהאמת הושגה לאדם או לאומה היא לעולם לא תִשָּׁכַח מהם – והואיל ודרך האמת לא תִשָּׁכַח עוד מן הפרט ומן האומה, לבן ממילא גם מצבי השמחה והרוממות יתמידו לנצח. ועל כל זאת הנביא מוסיף, שכמו שכל אלה יהיו נצחיים כך לעולם יעמוד שמו וזרעו של עם-ישראל.

קצרו של דבר, כל מי שזכה להכיר באור האמת, לא ישכח אותו לעולם! "כִּי נִחַם יְיָ צִיּוֹן נִחַם כָּל חׇרְבׇתֶיהָ וַיָּשֶׂם מִדְבָּרָהּ כְּעֵדֶן וְעַרְבָתָהּ כְּגַן יְיָ שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יִמָּצֵא בָהּ תּוֹדָה וְקוֹל זִמְרָה" (ישׁ' נא).

שער שלישי:

עקירת עבודה־זרה ומחיית עקבותיה

תורה מגנא ומצלא: התורה מגינה ומצילה?

מן המפורסמות היא תביעת המינים וצאצאיהם לפטור אותם מעיסוק בפרנסה ומשירות בצבא. תביעתם זו נשענת בעיקר על טענתם שלימוד תורתם מגן ומציל את עם-ישראל. ובבן, אין צל של ספק שטענתם היא טענה שקרית מיסודה מפני שתורתם אינה תורה, אלא **תורת-מינות** חשוכה ואלילית, אשר דרסה במגפיים מסומרים את כל יסודות הדת המחשבתיים, וסילפה גם את יסודות ההלכה ופרטיה, בהוסיפם אינסוף חומרות והזיות עד שהמקור נמחק לחלוטין.

זאת ועוד, האם אכן מטרתם להגן על עם-ישראל בתורתם? והלא הם שונאים שנאה-עזה את מדינת-ישראל ואת צבא-ההגנה-לישראל, עד-כדי שהם מתנגדים בתוקף אפילו לומר מי-שברך לחיילי-צה"ל או להצלחת מדינת-ישראל! אז מדוע הם מכזבים שמטרתם להגן על עם-ישראל? קצרו של דבר, תורתם היא תורת-מינות עקושה ויקושה שמתעבת את ייעודו של עם-ישראל: להיות עם חכם ונבון שמבער מקרבו הבלים והשקפות מינות פגאניות ומאיר לעולם כולו בדעת ומדע; ותורתם הזאת לא רק שאינה מגינה, אלא שהיא המיטה עליהם את השואה הנוראה.

על-כל-פנים, לצורך בירור העניין נניח שתורתם אמת ונשאל: האם **תורת-אמת** מגינה ומצילה? ובבן, דומני שההלכה המרכזית ביותר בעניין זה נמצאת בהלכות עבודה-זרה (יא, טו–טז):

"הלוחש על המכה וקורא פסוק מן התורה, וכן הקורא על התינוק שלא ייבָּעת, והמניח ספר תורה או תפילין על הקטן בשביל שיישן – לא די להם שהם בכלל מנחשים וחוברים, אלא שהן בכלל הכופרים בתורה: שהם עושים דברי תורה רְפאות גוף, ואינן אלא רפאות נפשות, שנאמר: 'וְיִהְיוּ חַיִּים לְנַפְשֶׁךָ' [משׂ' ג, כב]. אבל הבריא שקרא פסוקים או מזמור מִתְּילִים, כדי שתגן עליו זכות קריאתם, ויינצל מצרות ונזקים – הרי זה מותר [שימו לב, לא רצוי רק מותר!]".

כלומר, מי שהופך את התורה לכלי להציל אותו מנזק קיים וממשי, הוא בגדר מנחש וחובר וכופר בתורה, מפני שהוא הופך את התורה לסגולה פגאנית להפקת תועלת בעולם-הזה. ברם, **הבריא** שקורא פסוקים כדי "שתגן עליו זכות קריאתם ויינצל מצרות ונזקים – הרי זה מותר". נמצא, שרק לאדם בריא התירו לקרוא פסוקים במטרה שזכותם תגן עליו. אך ברור שאם הבָּריא קורא אותם במטרה להסיר מעליו צרה או נזק ממשיים ומוחשיים שרובצים עליו, אף הוא בגדר מנחש וחובר וכופר בתורה, כי הוא אינו שונה במאומה מן החולה שקורא פסוקים להירפא.

לאור כל זאת, כיצד אפוא יש להתייחס לתביעתם של המינים וצאצאיהם לתקציבים והטבות וכן לפטוֹר מצה"ל, בשל העובדה שהם מגֵנים על עם-ישראל בלימוד תורתם? ובבן, הסכנות הביטחוניות שעם-ישראל מתמודד עמן הינן ממשיות ומוחשיות, בדומה לאדם החולה אשר מתמודד עם חולאים ממשיים ומוחשיים, ובדומה לאדם הבריא שיש לו צרות שהוא מבקש להסירן מעליו באמצעות קריאת פסוקים. לפיכך, כל הטוענים שלימוד תורתם מציל את עם-ישראל מהאויבים והצרים שסובבים אותנו, הינם מנחשים וחוברים וכופרים בתורה. נקודה.

והנה עוד הלכה אשר קרובה לענייננו מהלכות מזוזה (ה, ה):

"אלו שכותבין בה [במזוזה] מבפנים שמות המלאכים או שמות קדושים או פסוק או חותמות – הרי הן בכלל מי שאין לו חלק לעולם-הבא: שאלו הטיפשים, לא די להן שביטלו המצוה אלא שעושין מצוה גדולה, שהיא ייחוד שמו של הקדוש-ברוך-הוא ואהבתו ועבודתו, כאילו הוא קמיע [=סגולה] להניית עצמן, כמו שעלה על ליבם הסכל שזה דבר המהנה בהבלי העולם".

כלומר, לא רק הפיכת לימוד התורה לכלי להפקת תועלת גשמית בעולם-הזה, היא בגדר ניחוש וחבירת-חָבֶר וכפירה בתורה, אלא, הפיכת כל מצוה ממצוות התורה לכלי להורדת שפע גשמי דמיוני מבורא-עולם היא דבר חמור ומגונה מאד, אשר מכרית את האדם מחיי העולם-הבא.

הדבר היחיד שהותר לנו בתורה הוא לקיים את המצוות במטרה להינצל מייסורים באופן כללי או במטרה להיות רצויים לפניו יתעלה כדי לזכות לשכר – אך להפוך את לימוד התורה ומצוותיה **לסגולה פגאנית** שפועלת בדיוק-כמו ואף-טוב-יותר מאמצעים ממשיים ומוחשיים, כגון אפילו טוב יותר מהפעולות ההגנתיות וההתקפיות של צבא-ההגנה-לישראל, או אפילו טוב יותר מעשיית השתדלות במלאכה ובפיתוח הארץ במדעים ובתשתיות וכו' – כל אלה הם מנחשים וחוברים וכופרים בתורה, לדוגמה: כל אלה שאומרים "תהלים במקום טילים" או "לימוד התורה במקום כיפת ברזל" וכו'. יתר-על-כן, מה שהתירה התורה לקיים את המצוות במטרה להינצל מייסורים או כדי לזכות לשכר, הוא רק לבני האדם שבשל רמתם הנמוכה אינם מסוגלים לעבוד את ה' מאהבה. כלומר, אין זו התכלית אלא אך ורק אילוץ הלכתי-מחשבתי, שחובה להתאמץ ולהשתדל מאד להתרומם ממנו, ועוד בעניין זה ראו: "מובטח לו שהוא בן העולם הבא?".

ומה יעשה האדם אשר נמצא בשעת שבר ומשבר? יקרא תהלים? והלא אם הוא קורא תהלים כדי שקריאתם תסיר מעליו את הייסורים והפגעים הוא בגדר מנחש וחובר וכופר בתורה! אלא, עליו לנהוג כדוד המלך ע"ה כאשר שמע על מחלתו האנושה של בנו הראשון מבת-שבע:

"וַיְבַקֵּשׁ דָּוִד אֶת הָאֱלֹהִים בְּעַד הַנָּעַר וַיָּצָם דָּוִד צוֹם וּבָא וְלָן וְשָׁכַב אָרְצָה, וַיָּקֻמוּ זִקְנֵי בֵיתוֹ עָלָיו לַהֲקִימוֹ מִן הָאָרֶץ וְלֹא אָבָה וְלֹא בָרָא אִתָּם לָחֶם, וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיָּמָת הַיָּלֶד [...] וַיַּרְא דָּוִד כִּי עֲבָדָיו מִתְלַחֲשִׁים וַיָּבֶן דָּוִד כִּי מֵת הַיָּלֶד וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל עֲבָדָיו הֲמֵת הַיֶּלֶד וַיֹּאמְרוּ מֵת. וַיָּקָם דָּוִד מֵהָאָרֶץ וַיִּרְחַץ וַיָּסֶךְ וַיְחַלֵּף שִׂמְלֹתָיו וַיָּבֹא בֵית יְיָ וַיִּשְׁתָּחוּ וַיָּבֹא אֶל בֵּיתוֹ וַיִּשְׁאַל וַיָּשִׂימוּ לוֹ לֶחֶם וַיֹּאכַל, וַיֹּאמְרוּ עֲבָדָיו אֵלָיו מָה הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר עָשִׂיתָה בַּעֲבוּר הַיֶּלֶד חַי צַמְתָּ וַתֵּבְךְּ וַכַּאֲשֶׁר מֵת הַיֶּלֶד קַמְתָּ וַתֹּאכַל לָחֶם, וַיֹּאמֶר בְּעוֹד הַיֶּלֶד חַי צַמְתִּי וָאֶבְכֶּה כִּי אָמַרְתִּי מִי יוֹדֵעַ וְחַנַּנִי יְיָ וְחַי הַיָּלֶד, וְעַתָּה מֵת לָמָּה זֶּה אֲנִי צָם הַאוּכַל לַהֲשִׁיבוֹ עוֹד אֲנִי הֹלֵךְ אֵלָיו וְהוּא לֹא יָשׁוּב אֵלָי" (ש"ב יב).

שימו לב! אפילו דוד המלך ע"ה לא קרא תהלים כאשר בנו חלה אנושות, אלא, הוא התפלל לה' יתעלה: "וַיְבַקֵּשׁ דָּוִד אֶת הָאֱלֹהִים בְּעַד הַנָּעַר" ולאחר מכן צם ובכה וישב על הארץ. כלומר, לאחר תפילתו דוד נקט בפעולות שמבטאות חרטה עצומה והכנעה מוחלטת קמי שמיא.

אמנם, נראה שמותר לו לאדם שפקדוהו ייסורים לעשות מצוות במטרה שהן **יכניעו את ליבו** ויקרבו את מידותיו ואת מחשבתו ושאיפתו ונפשו לדרך האמת. אך חלילה-חלילה לו מלעשותן מתוך הדמיון וההזיה שהן משמשות כשוחד ומתן לפני בורא-עולם וּכְאֶמצעי וְכִסְגולה להסרת הייסורים. "וּכְהֶצֵר לוֹ חִלָּה אֶת פְּנֵי יְיָ אֱלֹהָיו וַיִּבָּנַע מְאֹד מִלִּפְנֵי אֱלֹהֵי אֲבֹתָיו" (דה"ב לג, יב).

א. מקורות מספרות חז"ל

נחל אפוא במשנה שבמסכת סוטה (ג, ג): "[הסוטה] אינה מספקת לשתות עד שפניה מוריקות [...] אם יש לה זכות הייתה תולה לה. יש זכות תולה לה שנה אחת, יש זכות תולה שתי שנים, יש זכות תולה שלוש שנים". ואומר רבנו בפירושו למשנה שם: "ואמרו 'יש לה זכות', רוצה לומר זכות תורה, ואף-על-פי שאינה מצֻוה בכך, לפי שאין מצות תלמוד תורה אלא על האנשים [ולא על הנשים], שנאמר: 'וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם' [דב' יא, יט] ולא את בנותיכם".

נמצא, שזכות לימוד התורה עשויה לדחות את עונשה של הסוטה, ויש לשאול: מה חכמים ביקשו ללמדנו בזה? ובכן, חכמים ביקשו להנחיל את ההשקפה שאדם שלמד תורה והרשיע בעוון חמור ונידון למוות בבית-דין של מעלה – ייתכן שהקב"ה לא יוציא לפועל את גזר-דינו מיד, שהרי אותו אדם למד תורת-אמת, ויש אפשרות שהוא יתחרט על פשעיו ויבה על חטא וישוב בתשובה שלמה לפני בורא-עולם – ואז לא מן הנמנע שהקב"ה יעניש אותו בייסורים קשים במקום להמיתו, או שימיתו בכל זאת, אך מיתתו תהיה מתוך תשובה והוא יזכה לחיי העולם-הבא. וזו היא מטרת דחיית המוות לסוטה, דהיינו אם מדובר באשה חכמה שלמדה תורה, ייתכן שהיא תכה על חטא ותשוב בתשובה לפני בורא-עולם, ואז מיתתה תהיה מתוך תשובה.

קצרו של דבר, אין שום ראיה מן המשנה שלימוד התורה מגן ומציל מפני סכנות או נזקים ממשיים שחלים על האדם בשעת לימוד התורה או קריאת הפסוקים, שהרי כל מה שדובר בו במשנה הוא שזכות לימוד התורה שלמדה **בעבר** דוחה את עונשה של הסוטה למפרע. אולם, אם הסוטה תתחיל עתה ללמוד תורה או לקרוא פסוקים מהתורה או מספר התהלים, בסמוך לשתייתה את מי המרים המאררים – היא תהיה בגדר מנחשת וחוברת וכופרת בתורה.

והכלל בעינו עומד: כל שהתירו הוא לקרוא פסוקים כדי **שזכות קריאתם** תועיל לו לאדם מנזקים עתידיים שאינם ידועים לו, שהרי אם הם ידועים לו והוא מכוון להסירם בקריאת הפסוקים, הרי שהוא הופך את התורה לאמצעי ישיר להסרת נזקים וחולאים – וזו כפירה בתורה ובתכליתה.

וחשוב מאד להזכיר, שחכמים ע"ה התירו די בקושי לקרוא פסוקים במטרה שיצילו מפורענות ומנזקים עתידיים, וכדברי רבנו: "הרי זה מותר", לא רצוי ובוודאי שלא משובח. והסיבה ברורה: תכלית האדם היא לעבוד את בוראו לשם-שמים, מתוך אהבה טהורה וכנה לה' יתעלה, ולא במטרה שלימוד התורה ישמש לו כזכות בעולם-הזה. והעובד כן אינו עובד מאהבה, אך מתוך שלא לשמה אולי יבוא לשמה. כמו כן, יש סכנה בלימוד כזה שמא יהפכוהו לתרופה מיידית.

והנה לפניכם דברי חכמים בעניין היסוד הגדול של קיום המצוות מאהבה, וכֹה דבריהם בסוף המשנה שבמסכת מכות: "ר' חנניה בן עקשיה אומר: רצה הקב"ה לְזַכּוֹת את ישראל לפיכך הִרבה להם תורה ומצוות, שנאמר: 'יְיָ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר' [ישׂ' מב, כא]".

ושם, בפירושו למשנה, רבנו מלמדנו את היסוד הגדול שטמון בדברי ר' חנניה, וכֹה דבריו:

"מיסודות האמונה בתורה, שאם אדם קיים מצוה משלוש-עשרה ושש-מאות המצוות כראוי וכהוגן, **ולא שיתף עמה מטרה ממטרות העולם הזה כלל אלא עשאה לשמה מאהבה [...]**

הרי זה זוכה בה לחיי העולם-הבא. לכן אמר ר' חנניה, כי מחמת ריבוי המצוות אי אפשר שלא יעשה האדם בכל ימי חייו מצוה אחת בשלמות, ויזכה להשארות הנפש באותו המעשה".

הרמב"ם מוסיף ומגלה לנו שָׂם את המקור ליסוד מופלא זה, שבמצוה אחת הנעשית בשלמות ומתוך אהבה טהורה לה' יתעלה יכול האדם לרכוש לנפשו חיי-נצח: "וממה שֶׁמּוֹרֶה על היסוד הזה [הוא] שאֵלת ר' חנניה בן תְּרדיון: 'מה אני לחיי העולם-הבא?', וענהו העונה: 'כלום בא לידך מעשה?', כלומר האם נזדמנה לך עשיית מצוה כראוי? ענה לו: **שנזדמנה לו מצות צדקה בתכלית השלמות האפשרית וזכה בה לחיי העולם-הבא**". ודבר גדול לימדנו רבנו כאן, שר' חנניה, על אף גדולתו בתורה וריבוי עסקיו במצוות, לא היה בטוח בעצמו שהוא בן העולם-הבא, והבטחה כזו ניתנה לו רק לאחר שהתברר שהוא עשה מעשה צדקה בתכלית השלמות.

וראוי לצרף את דברי רבנו בסוף הלכות תשובה, ומֵהם גם נלמד מדוע חכמים ע"ה התירו לקרוא פסוקים במטרה שיעמדו לזכות, למרות הסכנה הגדולה שבדבר:

"כל העוסק בתורה כדי לקבל שכר [דהיינו כדי למצוא חן לפני ה' שישפיע עליו שפע טובה] או כדי שלא תגיע עליו פורענות – הרי זה עוסק בה שלא לשמה. וכל העוסק בה לא ליראה, ולא לקבל שכר, אלא מפני אהבת אדון כל הארץ שציווה בה – הרי זה עוסק בה לשמה. ואמרו חכמים: לעולם יעסוק אדם בתורה, אפילו שלא לשמה, **שמתוך שלא לשמה, בא לשמה.** לפיכך, כשמלמדין את הקטנים ואת הנשים וכלל עמי הארץ, אין מלמדין אותן אלא לעבוד מיראה [=שלא ייענשו] וכדי לקבל שכר, עד שתרבה דעתן ויתחכמו חכמה יתרה, [ואז] מגלין להן רז זה מעט-מעט. ומרגילין אותן לעניין זה בנחת, עד שישיגוהו ויידעוהו ויעבדו מאהבה".

לאור הדברים הללו, ברור מדוע לא נזכר בהלכות עבודה-זרה שבראש המאמר עניין לימוד התורה. כלומר, כל שהותר שם הוא אמירת פסוקים אך כלל לא נזכר עניין לימוד התורה, שהרי תלמידי החכמים אנשי האמת והמוסר **לעולם** לא ילמדו תורה במטרה שהיא תגן ותציל עליהם מפורענות ונזקים עתידיים. רק עמי הארצות, שלימודם הוא **קריאת פסוקים** עלולים להעלות על ליבם לקרוא פסוקים במטרה להציל את עצמם מפורענויות או מפגעים ונזקים עתידיים. ובימינו הפכו את לימוד התורה וקריאת הפסוקים לתרופות ממחלות וסגולות לישועות, ואינם רוצים להבין שהליכתם בדרך הרעה הזו הופכת אותם למנחשים וחוברים וכופרים בתורה.

לאחר שלמדנו כל זאת נעבור לבחון את דברי הגמרא במסכת סוטה (כא ע"א), שם מובאת שרשרת מדרשים בעניין רוממות התורה וחשיבותה, נחל אפוא לעיין בהם אחד-אחד, אף שלפי האמת אין שום צורך לעיין בהם כי אין להביא ראיות מן המדרשים, וכפי הכלל שרבנו קובע בסוף הקדמתו למורה: "אין מקשין בהגדה". ברם, אף-על-פי-כן ראיתי לנכון לבאר את המדרשים הללו, כי תפישׂת אגדות חז"ל כפשוטן אוחזת בעמֵנו כסרטן גרורתי ממאיר.

אך טרם שנחל לעיין במדרשים חשוב מאד להזכיר את דברי רבנו המכוֹננים בהלכות מלכים ומלחמות, (יב, ה): "**ולעולם לא יתעסק אדם בדברי ההגדות** [=באופן כללי!] ולא יאריך בדברי מדרשות האמורים בעניינים אלו [=ימות המשיח] וכיוצא בהן [=תחיית המתים וחיי העולם-הבא ושכר ועונש וכו'], ולא ישימם עיקר, **שאינן מביאין לא לידי אהבה ולא לידי יראה**".

המדרש הראשון

"את זו דרש רבי מנחם בר יוסי: 'כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אוֹר' [משׁ' ו, כג] – תלה הכתוב את המצוה בנר ואת התורה באור. את המצוה בנר, לומר לך: מה נר אינו מאיר אלא לפי שעה, אף מצוה אינה מגינה אלא לפי שעה; ואת התורה באור, לומר לך: מה אור מאיר לעולם, אף תורה מגינה לעולם; ואומר: 'בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אֹתָךְ בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ' [משׁ' ו, כב]: 'בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אֹתָךְ' – זה העולם-הזה, 'בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ' – זו מיתה, 'וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ' – לעולם-הבא. משל לאדם שהיה מהלך באישון לילה ואפֵלה, ומתיירא מן הקוצים ומן הפחתים ומן הברקנים ומחיה רעה ומן הליסטים, ואינו יודע באיזה דרך מהלך, נזדמנה לו אבוקה של אור [תורה] ניצול מן הקוצים ומן הפחתים ומן הברקנים, ועדיין מתיירא מחיה רעה ומן הליסטים [שהרי נאמר אל תאמין בעצמך עד יום מותך] ואינו יודע באיזה דרך מהלך [עדיין אינו יודע אם יזכה לחיי-העולם-הבא], כיון שעלה עמוד השחר [יום המיתה נמשל לעליית השחר באפלת העולם-הזה – שהוא עולם השקר והתעתועים] ניצול מחיה רעה ומן הליסטים, ועדיין אינו יודע באיזה דרך מהלך, הגיע לפרשת דרכים [לבית-דין של מעלה] ניצול מכולם".

מפשט המדרש עולה שהמצוה מגינה על האדם לפי שעה, והתורה מגינה לעולם.

כלומר, זכות המצוה שהאדם עשה עשויה להגן עליו, דהיינו לדחות מעליו את הפורענות לזמן קצוב שמא הוא ישוב בתשובה, שהרי נמצאו בו רצון טוב ומחשבה טובה. ובמדרש השלישי לקמן, חוזר שוב הרעיון שיש בכוחה של המצוה לדחות את הפורענות, ושם יתבאר עוד.

לעומת המצוה התורה מגינה לעולם. כיצד אפוא יש להבין זאת? ובכן, התשובה לכך נמצאת במדרש עצמו, שהרי הדרשה בנויה כך: '"בְּהִתְהַלֶּכְךָ **תַּנְחֶה אֹתָךְ**' – זה העולם-הזה". כלומר, לפי המדרש הזה ההגנה של התורה לא נובעת מעצם הגרסה או הלימוד בה, אלא מהנחייתה לדרכי מישרים. נמצא, שאין ראיה מן המדרש הזה שלימוד התורה הוא אמצעי להגנה ולהצלה: לא אמצעי ישיר כגון הסרת נזקים וחולאים, ואפילו לא אמצעי עקיף לשמירה ונצירה עתידית, אלא, לימודה הוא אמצעי להליכה בדרכי ה' הישרות, וההולך בהן שמור נצור ומושגח.

המדרש השני

"דבר אחר: עבירה מכבה מצוה, ואין עבירה מכבה תורה, שנאמר: 'מַיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאַהֲבָה' [שיה"ש ח, ז]".

ובכן, נראה לי שיש להבין את המדרש הזה כך: "עבירה מכבה מצוה" – יש בכוח העבירה לכבות את השפעתה החיובית של מצוה על האדם; ברם, "אין עבירה מכבה תורה" – כלומר, אין בכוח עבירה לכבות את השפעתו החיובית של לימוד התורה. וההבחנה ברורה: אדם שעשה מצוה באיבריו החיצוניים בלבד, יש למצוה השפעה קלה מאד על נפשו, וניתן למחוק את הרושם שלה בקלות על-ידי עשיית עבירה אשר צורבת אף היא רושם בנפש. לעומת זאת, **ידיעה** שאדם קנה וצרב בנפשו לא ניתן למחקה מידיעתו באמצעות עשיית פעולה-עבירה.

קצרו של דבר, גם ממדרש זה אין ראיה לכך שהתורה מגינה על לומדיה בעצם הלימוד.

המדרש השלישי

במדרש השלישי נזכרים דואג ואחיתופל, שני רשעים ארורים אשר מתו במיתות משונות. אחיתופל התאבד כמו שנאמר בשמואל ב (יז, כג): "וַאֲחִיתֹפֶל רָאָה כִּי לֹא נֶעֱשְׂתָה עֲצָתוֹ וַיַּחֲבֹשׁ אֶת הַחֲמוֹר וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל בֵּיתוֹ אֶל עִירוֹ וַיְצַו אֶל בֵּיתוֹ וַיֶּחְנַק וַיָּמָת וַיִּקָּבֵר בְּקֶבֶר אָבִיו". ודואג מתואר במדרשי חז"ל יחד עם אחיתופל כאיש דמים אשר מת במיתה משונה בטרם עת, וכך נאמר בתלמוד במסכת סנהדרין (סט ע"ב): "וכתיב: 'אַנְשֵׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא יֶחֱצוּ יְמֵיהֶם', ותניא: כל שנותיו של דואג אינן אלא שלושים וארבע ושל אחיתופל אינן אלא שלושים ושש".

לאחר הקדמה קצרה זו נעבור ברשותכם לעיין במדרש השלישי: "**אמר רב יוסף:** [...] תורה, בין בְּעִידַּנָא דְּעַסֵּיק בַּהּ ובין בעידנא דלא עסיק בה – מַגָּנָא ומַצְלָא. מַתקֵיף לַהּ רבה: אלא מעתה, דואג ואחיתופל מי לא עסקו בתורה? אמאי לא הִגִּינָה עלייהו? **אלא אמר רבא:** תורה, בעידנא דעסיק בה מגנא ומצלא, בעידנא דלא עסיק בה – אגוני מגנא, אצולי לא מצלא".

לא הייתי צריך להעתיק את דברי רב יוסף מפני שדרשתו נדחתה. ברם, הואיל ויש עניין מסוים בדרשתו שחשוב להבנת המדרש כולו, אדון מעט גם בדבריו:

לדעת רב יוסף, התורה מגינה ומצילה בין בשעה שהאדם עוסק בה, בין בשעה שהוא אינו עוסק בה. על זאת מקשה רבה: והלא דואג ואחיתופל עסקו בתורה! איך התורה לא הגינה והצילה אותם ממיתה משונה? לפיכך, רבא משיב שכך יש לדרוש: התורה מגינה ומצילה בשעה שהאדם עוסק בה, אך בשעה שהאדם אינו עוסק בה היא רק מגינה אך לא מצילה. אולם, תשובתו של רבא תמוהה מאד לכאורה, שהרי לפי רבא התורה מגינה על לומדי התורה גם בשעה שהם אינם עוסקים בה! רק להציל אינה מצילה! איך אפוא היא לא הגינה על דואג ואחיתופל ממיתות משונות? לאור זאת נראה ברור, כי ההגנה שדובר בה במדרש הזה היא דחיית העונש, וכמו שראינו בעניין הסוטה, לעומת זאת, ההצלה היא הצלה מוחלטת.

ממדרש זה עולה אפוא, שמעלתה של תורת-האמת כל-כך גדולה עד שאפילו רשעים ארורים אשר יעסקו בה, אפילו הם, יהיו מוגנים בשעת לימודם, ואף הפורענות הראויה לבוא עליהם, שתידחה לזמן-מה בשל ההגנה שהם זכו לה, אף היא לא תבוא להם בשעת לימוד התורה. ברם, בשעה שהם אינם עוסקים בתורת-האמת, הפורענות רק תידחה כאמור לזמן-מה, אך היא תבוא להם בסופו-של-דבר בזמן מאותם הזמנים שהם אינם עסוקים בתורת-האמת.

זאת ועוד, נראה לי שההגנה המיוחדת הזו שזוכים לה אפילו הרשעים כאשר הם לומדים תורת-אמת, נועדה במהותה לאפשר להם להכות על חטא ולשוב בתשובה, שהרי אם הם לומדים תורת-אמת עדיין הנר דולק ויש סיכוי שאור התורה יחדור לליבם הערֵל ויפקח את עיניהם – ממש כמו אצל הסוטה. נמצא, שכל ההגנה הזו שדובר בה נועדה לתכלית אחת: לאפשר **לרשעים** לשוב לפני מיתתם כדי שיזכו לחיי העולם הבא! וזו גם הסיבה שדווקא **דואג ואחיתופל** נזכרו במדרש הזה בעניין השמירה של התורה, שהרי יכלו להזכיר גם אנשי אמת שבאה עליהם פורענות. אלא, המדרש נועד ללמד שמי שלומד תורת-אמת, מן השמים ידחו את הפורענות המזומנת לו שמא הוא ישוב אל דרך-האמת, שהרי אור תורת-האמת עשוי לחדור לליבו.

כמו כן, אפילו מפשט המדרש הזה אין ראיה לשיטתם של המינים וצאצאיהם, ואפילו אם הם היו לומדים תורת-אמת זכה וצלולה – שהרי כל ההגנה הזו הינה אך ורק **ללומדים עצמם בלבד, ורק בשעת לימודם.** כלומר, אפילו אם המינים היו לומדים תורת-אמת הם עצמם לא היו מוגנים מן הפורענות באופן מלא ובכל העיתים והזמנים! אז איך הם יגנו על כלל עם-ישראל כאשר אפילו הם עצמם אינם מוגנים לחלוטין? וכל-שכן שתורתם היא תורת מינות?! ובאמור, כל זה אך ורק לפי פשט המדרש, אך לפי האמת כל מטרת המדרש היא ללמד על **כוחה של תורת-האמת לעורר את האדם לאמת,** וההגנה וההצלה שנאמרו רק משרתות את המטרה הזו.

ודרך אגב, לדעת רבנו פשט המדרש עוסק רק בהגנה מעניינים עתידיים שאינם ידועים. אולם, אם האדם ילמד תורת-אמת במטרה שלימודו יציל אותו מנזקים וחולאים שכבר התרחשו וחלו בו והממו אותו – הרי שהוא בגדר מנחש וחובר וכופר בתורה. והוא הדין ללימוד התורה במטרה לשמור להציל ולהגן על עם-ישראל מאויבינו ומצרינו אשר קמים לכלותינו! לדעת רבנו, לימוד תורת-אמת במטרה להגן מפניהם הוא בגדר ניחוש וחבירת-חָבֶר וכפירה בתורה. ושוב הנני מדגיש: כל-שכן וקל-וחומר למי שתורתו אינה תורה אלא תורת-מינות ארורה ועקומה.

בסוף דרשתו מוסיף רבא ואומר שם: "מצוה, בין בעידנא דעסיק בה, בין בעידנא דלא עסיק בה – אגוני מגנא, אצולי לא מצלא". כלומר, המצוה שהאדם עשה בעבר מגינה עליו, דהיינו דוחה את הפורענות שהוא ראוי לה לזמן קצוב בלבד, אך בבוא שעת הפורענות, אפילו בשעת עשיית המצוה הוא ילקה – בשונה מלימוד תורת-אמת שבשעת לימודה האדם לא ילקה על עוונו. וגם הגנת המצוה שהיא דחיית הפורענות, מטרתה כמטרת הגנת לימוד תורת-האמת, כלומר: אדם שעוסק במצוה יש לו סיכוי מסוים שהוא יתעורר לשוב בתשובה, ולכן מן השמים דוחים את הפורענות הראויה לו, שמא יתקן את דרכיו או לכל הפחות ימות בתשובה – שהרי אין ה' חפץ במיתת הרשעים: "הֶחָפֹץ אֶחְפֹּץ מוֹת רָשָׁע נְאֻם אֲדֹנָי יְיִ הֲלוֹא בְּשׁוּבוֹ מִדְּרָכָיו וְחָיָה" (יח' יח).

***

עוד נאמר במדרש במסכת סוטה (כא ע"א) שם: "רבינא אמר: לעולם זכות תורה, ודקאמרת אינה מצֶוה ועושה! נהי דפקודי לא מפקדא, באגרא דמקרין ומתניין בנייהו, ונטרן להו לגברייהו עד דאתו מבי מדרשא, מי לא פלגאן בהדייהו?", ואין לי צורך להתייחס למדרש הזה כי רבנו לעיל דחה אותו באופן ברור ומפורש, שהרי לדעתו מדובר בסוטה שלמדה תורה בעצמה: "ואמרו 'יש לה זכות', רוצה לומר זכות תורה, ואע"פ שאינה מצֶוה בכך, לפי שאין מצות תלמוד תורה אלא על האנשים, שנאמר: 'וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם' [דב' יא, יט] ולא את בנותיכם". זאת ועוד, נראה לי שכוונת דברי רבינא באמרו: "דְּמַקָּרְנָן וּמַתְנְיָן בְּנַיְיהוּ", היא שהן היו מְקַרְאוֹת להם את הפסוקים או משננות עמם את המשניות, וזה הוא פשט משמעות המלים לדעתי. כלומר, בעצם קירוי הפסוקים ושינון המשניות עם בניהם הן זוכות בעצמן לזכות התורה.

ב. מקור מדרשי נוסף מספרות חז"ל

מקור נוסף שניתן לשגות בו שלימוד התורה משמש כסגולת מילוט מן הייסורים, הוא במסכת ברכות (ה ע"א). הסוגייה הנדונה מחולקת לשלושה חלקים: תחילה מובאים דברי ר' יצחק,

לאחריהם דברי ר' שמעון בן לקיש, ולבסוף מובאים דברי ר' יוחנן. שני הדרשנים הראשונים: ר' יצחק ור' שמעון בן לקיש דורשים את אותו פסוק מאיוב באופן שונה, ברם, הדרשן האחרון: ר' יוחנן, משום מה בוחר להתעלם מדברי ר' יצחק וטורח להרחיב בביאור דברי ר' שמעון.

נחלק אפוא את המדרש הנדון לשלושה חלקים, נחל בדברי ר' יצחק:

[א] "**ואמר רבי יצחק:** כל הקורא קְרִיַת שמע על מיטתו – **מזיקין** בדילין הימנו, שנאמר: 'וּבְנֵי רֶשֶׁף יַגְבִּיהוּ עוּף' [איוב ה, ז]; ואין 'עוּף' אלא תורה, שנאמר: 'הֲתָעִיף עֵינֶיךָ בּוֹ וְאֵינֶנּוּ' [משׁ' כג, ה]; ואין 'רֶשֶׁף' אלא מזיקין, שנאמר: 'מְזֵי רָעָב וּלְחֻמֵי רֶשֶׁף וְקֶטֶב מְרִירִי' [דב' לב, כד]".

וברור שרבנו יבאר, שהמזיקים שמדבר עליהם ר' יצחק הם ההרהורים הרעים שעלולים לבוא לאדם בלילה, כאשר כוח הדמיון הרגשני-החושני פונה אל התאוות והחרדות, וכוחו מתעצם בחשכת הלילֿ וההזיות. ולכן, על האדם לקרוא **קרית-שמע** כדי לזכור ולהזכיר את בורא-עולם וייחודו, וליישב את דעתו ושכלו, שגם בחשכת הליל יעמוד לו ויצילוֹ מן ההזיות והחרדות.

[ב] ונמשיך בדברי ר' שמעון בן לקיש: "**אמר רבי שמעון בן לקיש:** כל העוסק בתורה **ייסורין** בדילין הימנו, שנאמר: 'וּבְנֵי רֶשֶׁף יַגְבִּיהוּ עוּף'; ואין 'עוּף' אלא תורה, שנאמר: 'הֲתָעִיף עֵינֶיךָ בּוֹ וְאֵינֶנּוּ'; ואין 'רֶשֶׁף' אלא ייסורין, שנאמר: 'מְזֵי רָעָב וּלְחֻמֵי רֶשֶׁף'".

לכאורה, מדרשתו של רשב"ל עולה, שלימוד התורה הוא סגולה מאגית-פגאנית שממלטת מן הייסורים! ברם, בהמשך ר' יוחנן גוער ברשב"ל על השקפת המינות החמורה שעלולה לצמוח מדבריו, ואף מסביר מה הייתה כוונתו של רשב"ל בדרשתו זו, וכך נאמר בהמשך שם:

[ג] "אמר ליה רבי יוחנן [לרשב"ל]: הא אפילו תינוקות של-בית-רבן יודעין אותו! שנאמר [שמ' טו, כו]: 'וַיֹּאמֶר אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל יְיָ אֱלֹהֶיךָ, וְהַיָּשָׁר בְּעֵינָיו תַּעֲשֶׂה, וְהַאֲזַנְתָּ לְמִצְוֹתָיו, וְשָׁמַרְתָּ כָּל חֻקָּיו – כָּל הַמַּחֲלָה אֲשֶׁר שַׂמְתִּי בְמִצְרַיִם לֹא אָשִׂים עָלֶיךָ, כִּי אֲנִי יְיָ רֹפְאֶךָ'!".

נמצא, שכוונתו של רשב"ל הייתה ללמֵד **שקיום כל המצוות** (ובכללן לימוד התורה) היא זו אשר מהווה תעודת ביטוח לאדם מן הייסורים, והשקפה זו היא השקפת אמת, שהרי מי שמקיים את כל המצוות, עֲשֵׂה ולא תעשה, מובטח לו שהקב"ה לא ייתן בו שום נגע ומחלה, שהרי אין שום סיבה לייסרוֹ ולהענישוֹ מפני שהוא הולך בדרך הישר, דהיינו בדרך התורה והמצוות בשלמות. ולענייננו, אין שום מקום ללמוד מדרשת רשב"ל שהתורה ממלטת מהייסורים, ורשב"ל אפילו לא ביקש לומר שלימוד התורה לבדו מציל מייסורים עתידיים, אלא קיום המצוות בכללן.

יתר-על-כן, בשל הסכנה העצומה שבדרשתו של רשב"ל, ר' יוחנן מתקן את דרשתו, ומורה על האופן הנכון שבו יש לדרוש בעניין זה, דהיינו בעניין הזיקה שבין הייסורים לתורה, וכֹה דבריו:

"אלא, [כלומר, אין לדרוש: 'כל העוסק בתורה ייסורין בדילין הימנו', אלא כך יש לדרוש בעניין הזיקה שבין הייסורים לתורה]: כל שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק – הקב"ה מביא עליו ייסורין מכוערין ועוכרין אותו, שנאמר: 'נֶאֱלַמְתִּי דוּמִיָּה הֶחֱשֵׁיתִי מִטּוֹב וּכְאֵבִי נֶעְכָּר' [תה' לט, ג], ואין 'טוֹב' אלא תורה, שנאמר: 'כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אַל תַּעֲזֹבוּ' [משׁ' ד, ב]".

מן הדרשה המתוקנת עולה אפוא, שמי שמתרשל מלימוד התורה הקב"ה מענישו ומייסרו, ותו לא! ובמלים אחרות, דרשה זו מבטאת את היסוד החשוב לפיו "אין ייסורין בלא עוון"! נמצא, שלא ניתן להביא מדרשתו של רשב"ל ראיה להזיית המינות לפיה התורה מגינה ומצילה.

ואם תוסיפו ותשאלו: **ומדוע שגגת השקפתו של ר' שמעון כל-כך חמורה?** ובכן, מי שסובר שתורתו ממלטת אותו מן הייסורים בכל מצב, עלול להפוך את התורה לתעודת ביטוח לכל העוונות החמורים ביותר, שהרי לא מרחף מעליו שום עונש על חטאיו ופשעיו – ואפילו במדרש השלישי שראינו לעיל במסכת סוטה לא אמרו כן, אלא הותירו את העונש מרחף באוויר עד לעת הפורענות שתחול בוודאי אם לא תהיה שם תשובה. כל-שכן וקל-וחומר כאשר לא מדובר בתורת-אמת שנובעת ממקור מים חיים, אלא בתורת מינות פרו-נוצרית כעורה, אשר מדרדרת מאד להשקפות רעות ולרדיפת התועבות והזימות. קצרו של דבר, השקפה רעה זו עלולה להצמיח רשעים ארורים שחוטאים ופושעים ומחריבים נפשות בחדרי-חדרים, וסומכים על-כך שתורתם המעוקשת תצילם (ראו ולדר ומשי-זהב ויזדי וברלנד וטל והרשימה עוד ארוכה).

וכבר קדמו למינים ולצאצאיהם לדורותיהם, הכהנים והשופטים ומנהיגי הדת הפושעים, "גדולי הדור" של סוף בית ראשון, אשר סברו שעבודת ה' בבית-המקדש ללא ידיעת ה' ואהבתו וללא יושר ומוסר בסיסי, מגינה ומצילה גם על הרשעים הארורים ביותר אשר מתעים את עם-ישראל אחרי ההבל, הבצע והאלילות. והנה דברי מיכה הנביא בעניינם (יג, יא–יב): "רָאשֶׁיהָ בְּשֹׁחַד יִשְׁפֹּטוּ וְכֹהֲנֶיהָ בִּמְחִיר יוֹרוּ וּנְבִיאֶיהָ בְּכֶסֶף יִקְסֹמוּ **וְעַל יְיָ יִשָּׁעֵנוּ לֵאמֹר: הֲלוֹא יְיָ בְּקִרְבֵּנוּ לֹא תָבוֹא עָלֵינוּ רָעָה** – לָכֵן בִּגְלַלְכֶם צִיּוֹן שָׂדֶה תֵּחָרֵשׁ וִירוּשָׁלַם עִיִּין תִּהְיֶה וְהַר הַבַּיִת לְבָמוֹת יָעַר".

זאת ועוד, איך יעלה על הדעת שלימוד התורה מציל מן הייסורים באופן גורף ומוחלט? והלא אפילו יעקב אבינו ע"ה חשש מאד לפני פגישתו עם עשו, וידועים דברי חז"ל בברכות (ד ע"א): **"קסבר שמא יגרום החטא",** דהיינו אפילו יעקב אבינו הנביא חשש מן הייסורים ולא ראה את עצמו בשום פנים ואופן חסין מפניהם! וכי המינים האורתודוקסים גדולים מיעקב אבינו?

וכֹה דברי רבנו בעניין זה: "אבל מה שפחד יעקב אחרי שהבטיחו ה' בטוב באמרו לו: 'וְהִנֵּה אָנֹכִי עִמָּךְ' וכו' [בר' כח, ט], ומצאנו שפחד פן יספה שנאמר: 'וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד' וכו' [בר' לב, ח], אמרו חכמים בזה שפחד מחטא חמור שיתחייב עליו השמדה, והוא אמרם: 'קסבר שמא יגרום החטא', משמע מזה שאפשר שיבטיח ה' טובה ויכריעו העוונות ולא יתקיים אותו הטוב. [אך] דע שאין זאת אלא במה שבין ה' לנביא, אבל חלילה שיֹאמר ה' לנביא להבטיח לבני אדם טובה בסתם ולא תתקיים אותה הבטחה, לא ייתכן דבר זה, לפי שלא היה נשאר לנו במה לאמֵּת את הנבואה, וכבר נתן לנו יסוד בספרו שהנביא ייבחן באמיתת הבטחותיו" (ראש פיהמ"ש, עמ' ו).

עוד למדנו מדברי רבנו, שיעקב אבינו פחד וחשש אף-על-פי שהקב"ה **הבטיח לו** שהוא ישמור ויגן ויציל אותו מכל הקמים עליו לרעה! ולמרות זאת הוא נזהר וערך את כל ההכנות הדרושות כדי להגיע מוכן ככל שניתן לפגישתו הגורלית עם עשו אחיו. ומה נאֹמר אנחנו הפשוטים? האם ניתן להעלות על הדעת שנסמוך על לימוד התורה שלא יבואו עלינו לעולם ייסורים?

ובהמשך נחזור ליעקב אבינו ע"ה, כי פרשה זו חשובה מאד לעניין שאנחנו בו.

ג. פירוש רש"י למדרש בברכות

נעבור עתה לעיין בפירוש רש"י למדרש בברכות (ה ע"א) שראינו לעיל:

"וּבְנֵי רֶשֶׁף יַגְבִּיהוּ עוּף – הָעוּף [=התורה, לפי המדרש] מסלקם [=את השדים ואת הייסורים] ממך. קֶטֶב מְרִירִי – זה שם שֵׁד הצהרים במסכת פסחים [קיא ע"ב]; וּלְחֵמֵי רֶשֶׁף – כתיב בין רעב למזיקין, [ולכן הביטוי 'רשף'] נדרש לפניו ולאחריו – ייסורין ומזיקין; **אפילו תינוקות של-בית-רבן יודעים – שהתורה מגינה,** שלמדין מספר חומש [שמות]: 'אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע' וגו' 'כָּל הַמַּחֲלָה אֲשֶׁר שַׂמְתִּי' וגו', ואפילו הקטנים שלא הגיעו לספר איוב, כבר למדו".

שימו לב! רש"י-שר"י מאמת את שגגת דרשתו של ר' שמעון, דהיינו שלימוד התורה מציל מן הייסורים! רש"י לא הבין שלא לימוד התורה הוא זה שמגן ומציל אלא קיום המצוות בשלמות עד שאין עוון ביד האדם. כמו כן, רש"י לא הבין את משמעות גערתו של ר' יוחנן, והתעלם: **גם** ממשמעותו הפשוטה של הפסוק בשמות **וגם** מדברי ההסבר של ר' יוחנן שהובאו לאחריו.

זאת ועוד, רש"י סבר שגערתו של ר' יוחנן היא על-כך שר' שמעון נדד עד לספר איוב כדי להביא משם ראיה לכך שהתורה מגינה ומצילה מהשדים והייסורים. הוא לא הבין שגערתו של ר' יוחנן אינה על-כך, אלא על עצם העלאת דרשה שעלולה להפוך למכשלה גדולה – שהרי איך יעלה על הדעת שר' יוחנן יגער כך ברשב"ל רק בגלל שהוא בחר להביא פסוק מספר איוב? וכי עבירה היא לדרוש פסוקים מהכתובים כאשר יש ראיה לפי דעתך מן התורה? והלא כלל הוא שאין להקשות על הדרשן! אלא, ר' יוחנן גער ברשב"ל משום שדרשתו מסוכנת לעולם המחשבה היהודי, וצדק בכך, שהרי לא לחינם נאמר: "וְצַדִּקִים יֵלְכוּ בָם וּפֹשְׁעִים יִכָּשְׁלוּ בָם" (הו' יד, י), וכפי שרש"י-שר"י נכשל ונחבל: **גם** ביסודות הדת **וגם** בהזיה שהתורה ממלטת מהייסורים.

רש"י הוא אפוא המקור להזיה של הולדרים והיזדים והברלנדים ושאר גדולי האסלה הפדופילים הארורים למיניהם, שהם רשאים להרשיע בכל שיעלה על ליבם הרע והאכזר, ולימוד תורתם העקושה יגן עליהם מפני הייסורים, דהיינו מפני חשיפת מעלליהם ופרסומם לעין כל.

וביחס לשדים, כבר הרחבתי בפירושו זה במאמר: "אמונתו של רש"י בשדים" חלק ה.

לסיכום, פירושו של רש"י הוא הטעיה חמורה, כי אין בדברי ר' יוחנן שום זכר לכך שהתורה מגינה ומצילה באופן גורף מהייסורים, אדרבה, מן הפסוק שמצטט ר' יוחנן עולה במפורש, שלא לימוד התורה הוא זה שמגן ומציל, אלא **קיום מצוותיה בלבב שלם** הוא זה אשר מגן ומציל את האדם מפני הפורענות. ובמלים אחרות, דברי ר' יוחנן מבטאים את היסוד התורני ש"אין ייסורים בלי עוון", הוי אומר: האדם אשר מקיים את מצוות התורה ואינו עובר על אזהרותיה – הקב"ה לא יענישו לחינם בנגעים ומחלות וייסורים שהרי הקב"ה לא יפעל עוול! וליתר דיוק, מי שמקיים את תורת-האמת כפי אמיתתה ויושרתה ממילא נמנעות ממנו רעות רבות וצרות!

אגב, נשים לב, שדברי חז"ל על יעקב אבינו ע"ה נאמרו אף הם במסכת ברכות, בדף ד, ואילו רש"י כשל בהשקפה ש"התורה מגינה מהייסורים" בדף ה! ובמלים אחרות, רש"י לא הִפנים את מה שהוא למד זה עתה בדף הקודם! ולמרות שזה עתה הוא למד על זהירותו העצומה של

יעקב אבינו, עדיין הוא נכשל להבין את השקפות התורה הישרות. וכך היא דרכם של המינים, גם אם תַּראה להם את האמת באותות ובמופתים עדיין יעקמו ויעקשו תורת חיים ויהפכו אותה למכלול של ציוויים אליליים תועלתניים, ולקורדום תעתועים שנועד להפקת זימות ורווחים.

אגב, בתקופת הקורונה ראינו דוגמה מובהקת להשקפת המינות של רש"י, וכך נאמר באחד העיתונים החרדים הארורים, המובילים את עולם המינות האורתודוקסי (כב בתמוז תש"ף):

"**דעת תורה –** רשכבה"ג מרן שר התורה שליט"א במענה אמש לראשי ישיבות רבנים ומחנכים שליט"א: 'הסגולה [הפגאנית] והדרך להינצל ממחלת הקורונה – ללמוד תורה'. [...] 'ללמוד תורה', זו הסגולה [הפגאנית] והדרך להינצל ממחלת הקורונה, על-כך עורר רשכבה"ג מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי שליט"א [...] לשאלת הרבנים מהי המעלה הגדולה למתחזקים בלימוד התורה בעת הזאת, השיב רשכבה"ג מרן שליט"א: **'תורה מגנא ומצלא'.** [...] לשאלה מה הסגולה והדרך להינצל מהמחלה הזו, הורה כאמור מרן שליט"א: 'ללמוד תורה'".

ושימו לב לדברי קאפח על שותפיו המינים השׂכירים, חוצבי ומשחיתי התורה הללו: "כי ישנם רבים העושים עָוֶל ופשעים, מתוך שֶׁקָּו הבחנתם מעֻוות מעוקם ומעוקש, וטוענים כי בצדק הם עושים ולא עוד אלא שאומרים זוהי **'דעת תורה'**" (פירוש רס"ג לתהלים, עמ' קעב).

ד. ראיה לטוהר כוונתו של רשב"ל

ראינו לעיל שר' יוחנן גער ברשב"ל על-כך שעלולה לצמוח שגגת מינות חמורה מאד מדרשתו, ואף הוּכח שכוונתו של רשב"ל הייתה ללמֵּד **שקיום כל המצוות** (ובכלל לימוד התורה) היא זו אשר מהווה תעודת ביטוח לאדם מן הייסורים – וכאמור, זו האמת לאמיתה, שהרי מי שמקיים את כל המצוות, עֲשֵׂה ולא תעשֶׂה, מובטח לו שהקב"ה לא ייתן בו שום נגע ומחלה, שהרי אין שום סיבה לייסרוֹ ולהענישוֹ מפני שהוא הולך בדרך הישר, דהיינו בדרך התורה והמצוות. ועתה אביא לפניכם דברים שאומר רשב"ל בעניין הנדון, המוכיחים שזו בדיוק הייתה כוונתו לעיל.

וכך נאמר בגמרא במסכת בבא בתרא (ז ע"ב):

"רבי יהודה נשיאה רמא דשורא ארבנן [הטיל את המס לבניית החומה על החכמים], אמר ריש לקיש: רבנן לא צריכי נטירותא [אינם צריכים שמירה ולכן הם פטורים מן המס הזה], דכתיב: 'אֶסְפְּרֵם מֵחוֹל יִרְבּוּן' [תה' קלט] [...] אלא, אלו **מעשיהם של צדיקים** ש'אֶסְפְּרֵם מֵחוֹל יִרְבּוּן'. וקל וחומר: ומה חול שמועט מגין על הים, **מעשיהם של צדיקים שהם מרובים** על-אחת-כמה-וכמה. כי אתא לקמיה דרבי יוחנן, אמר ליה: אמאי לא תימא ליה מהאי קרא: 'אֲנִי חוֹמָה וְשָׁדַי כַּמִּגְדָּלוֹת' [שיה"ש ח], 'אֲנִי חוֹמָה' זו תורה, 'וְשָׁדַי כַּמִּגְדָּלוֹת' אלו תלמידי חכמים? והוא סבר לה כִּדְדָרַשׁ רבא: 'אֲנִי חוֹמָה' זו כנסת-ישראל, 'וְשָׁדַי כַּמִּגְדָּלוֹת' אלו בתי-כנסיות ובתי-מדרשות".

מדברי רשב"ל עולה בבירור, שלא לימוד התורה הוא זה שמגן על החכמים, אלא **מעשיהם,** דהיינו קיום התורה והמצוות, וכפי שנאמר לנו בתורת-האמת: "אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְהַיָּשָׁר בְּעֵינָיו תַּעֲשֶׂה וְהַאֲזַנְתָּ לְמִצְוֹתָיו וְשָׁמַרְתָּ כָּל חֻקָּיו כָּל הַמַּחֲלָה אֲשֶׁר שַׂמְתִּי בְמִצְרַיִם לֹא אָשִׂים עָלֶיךָ" (שמ' טו, כו). נמצא, שהאדם שמקיים את דבר ה' יתעלה לא יאונה לו כל רע.

זאת ועוד, מדברי רשב"ל גם עולֶה האופן שבו יש להבין את דרשתו של ר' יוחנן. כלומר, דרשתו: "'אֲנִי חוֹמָה' – זו תורה, 'וְשָׁדַי כַּמִּגְדָּלוֹת' – אלו תלמידי חכמים", נועדה בדיוק לאותו העניין שנתבאר בהרחבה בדברי רשב"ל, וכמו שאומר ר' יוחנן לרשב"ל: "אמאי לא תימא ליה מהאי קרא?", דהיינו שניהם באותה ההשקפה, וכל ששאל ר' יוחנן הוא מדוע שלא להביא ראיה מן הפסוק בשיר-השירים? קצרו של דבר, שניהם סבורים שהתורה איננה מגינה ומצילה כסגולה פגאנית, אלא, **קיום מצוותיה** הוא זה ששומר על האדם מייסורי הפשעים והחטאים.

אגב, שר"י כמנהגו האירופי הפרו-נוצרי פירש שם את הדרשה כפשוטה: "אלו תלמידי חכמים – אלמא אין צריכין חומה". דהיינו לשיטתו התורה מגינה ומצילה כסגולה פגאנית, ולא ידע ולא יבין שהפטור הזה, כמו פטורים נוספים, ניתנו לחכמים אך ורק מפני שהפטורים הללו היו ניתנים גם לאנשים חשובים, ולא יהיו תלמידי החכמים פחותים מעמי-הארצות אשר זוכים לכבוד מהמונֵי בני האדם. כלומר, אם הפטורים הללו לא היו ניתנים לתלמידי-החכמים היה בדבר זה גנאי וזלזול לתורה ולחכמים, שמכבדים את עמי-הארצות יותר מהם, וכבר הרחבתי בכל העניינים הללו במאמר: "כבוד תלמידי החכמים האמיתיים", והנה פסקה אחת משם:

וגם בעניין הפטורים מתשלום בעבור בניית החומות ותיקון השערים ושכר השומרים, וכל מה שקשור לשמירת העיר, וכן הפטור ממסים – כל המיסים והארנוניות הללו, נראה שהיו נוהגים בימי קדם לפטור מהם לעתים את האנשים המכובדים, ודוגמה קיצונית לכך היא המלך ושריו, שהרי ברור כשמש שהמלך והשרים בתקופת דוד ושלמה לא שילמו מיסים וארנוניות...

ויש להוסיף, שחכמים ע"ה תלו את הפטור בדרשותיהם בקיום התורה רק כדי לרוממה. ולכן ר' יוחנן שאל את רשב"ל מדוע הוא לא דרש את הפסוק משיר-השירים, שהרי מדרשת הפסוק בשיר-השירים עולה שבח התורה, ואילו מדרשתו של רשב"ל לא עלה שבחהּ באופן ישיר.

ה. כיצד הצדיקים מגינים על הדור?

במשנה סנהדרין נאמר כך: "יין ושינה, לרשעים – הנאה להם והנאה לעולם; ולצדיקים – רע להן ורע לעולם", ושם (עא ע"ב) פירש רש"י: "לצדיקים רע להם – שאין עוסקין בתורה; ורע לעולם – שהתורה שהן עוסקין בה מגינה על הדור, וכשהן מתבטלין פורענות בא לעולם".

מדברי שר"י שוב עולה הזיית המינות לפיה התורה הינה **סגולה פגאנית** שהעוסקים בה מגנים על הדור מפני הפורענות! וכל מי שהופך את התורה לכלי להפקת טובות הנאה בעולם-הזה, וכל-שכן שהופך אותה לכלי שמגן על העולם מפני הפורענות – הוא מנחש וחובר וכופר בתורה, וכאמור לעיל. יתר-על-כן, הזיה זו מובילה לשלילת יסוד השכר והעונש, שהרי בְּמָקום שהאדם והאומה, בבוא עליהם ייסורים, יפשפשו במעשיהם ויערכו חשבון נפש מקיף ועמוק – מה הם יעשו לפי שר"י? הם יטענו שיושבי הישיבות לא למדו בשקידה, או חמור מכך, שיש להרבות עוד יותר את תקציבי ומספרי יושבי הישיבות כדי שיעניקו לנו "הגנה"... וכך, במקום להפיק לקחים ולשוב לה'-אלהים-אמת בבבי ובתחנונים, יתמידו ואף יעמיקו לשקוע בתהום המינות שהמיטה עליהם את ייסורי האימים, וכך יבואו עליהם עוד ועוד ייסורים עד לחורבנם הסופי!

וכבר הוּסבר במקומות אחרים שהחכמים אנשי האמת אינם מגינים על הדור במלמולי מלים בארמית כמכשפֵי עובדי האלילים הקדמונים, אלא בהדרכת העם לדרכי המוסר והיושר – בזה הם מגינים על העם, בהיותם המורים והמנחים את העם ללכת בדרך האמת והצדק, ואם העם הולך בדרך האמת והצדק, איזה ייסורים יבואו עליו? להיפך, כל הברכות יחולו על ראשו! ובדיוק מן הסיבה הזו אמרו חכמים ע"ה שהיין והשינה רעים לצדיקם, שהרי בעת השתייה או השינה האדם החכם אינו פועל בהנחיית ובהדרכת העם לדרכי מישרים! להיפך, בשני העניינים הללו האדם החכם שוקע בעצמו ומתנתק מן העם, אם בשינה ואם ביין – וההפסד בזה עצום, שהרי בני האדם מפסידים את הדרכתו והנחייתו ועלולים לשגות בעוונות שימיטו עליהם ייסורים.

ו. "האומר: סלע זו לצדקה בשביל שיחיו בני"

במאמר זה למדנו בהרחבה על-כך שאסור להפוך את לימוד התורה וקיום מצוותיה לסגולות פגאניות כדי להוריד באמצעותן שפע או רפואה וכיו"ב (לפי דמיון ההוזים). כֵּן ראינו את פסקי חז"ל ורבנו המכוֹננים בהלכות עבודה-זרה (יא, טו–טז) ובהלכות מזוזה (ה, ה), ומהם למדנו שלא רק הפיכת לימוד-התורה לכלי להפקת תועלת גשמית בעולם-הזה, היא בגדר ניחוש וחבירת-חָבֶר וכפירה בתורה, אלא, הפיכת כל מצוה ממצוות התורה לכלי להורדת שפע גשמי דמיוני מבורא-עולם היא דבר חמור ומגונה מאד, אשר מכרית את האדם מחיי העולם-הבא.

ברם, במסכת ראש השנה (ד ע"א) נאמר כך (לפי גרסת ר"ח ונראה שזו גם גרסת רבנו):

"תניא: האומר סלע זו לצדקה בשביל שיחיו בני ובשביל שאזכה בה לחיי העולם-הבא – הרי זה צדקה גמורה [כלומר, היא איננה בגדר מעשה של ניחוש וחבירת-חבר וכפירה בתורה]".

כיצד אפוא יש להבין את הברייתא הזו? ובכן, הדברים פשוטים מאד להבנתי, מי שאומר שהוא נותן סלע לצדקה במטרה שזכות זו תגן עליו מייסורים עתידיים – הרי זו צדקה גמורה, ואין בזה חשש לכפירה בתורה, אף שהדבר כלל לא מומלץ וכפי שהוּסבר לעיל וכן במאמר שיצוין לקמן. וכך בדיוק נאמר בברייתא: "האומר סלע זו לצדקה בשביל שיחיו בני", דהיינו בשביל שלא ימותו ממחלות ופגעים בזכות נתינת הצדקה הזו – אך אם הם חולים עתה והאב נותן צדקה כדי שהמצוה תוריד להם שפע רפואה מן השמים, הרי הוא בגדר מנחש וחובר וכופר בתורה.

ואיך הנני יודע שמדובר דווקא בעניינים עתידיים? ובכן, המשך הברייתא יוכיח: "האומר סלע זו לצדקה [...] בשביל שאזכה בה לחיי העולם-הבא", דהיינו מדובר במי שאינו עובד את ה' מאהבה אלא במטרה לקבל שכר עתידי בחיי העולם-הבא – וגם זו צדקה וזכות, אף שראוי להתאמץ מאד כדי להתרומם מן הדרגה הנמוכה הזו בעבודת ה' יתעלה, וכבר הרחבתי בכל זאת לעיל ואף ייחדתי לעניין זה מאמר נפרד, ראו נא: "מובטח לו שהוא בן העולם-הבא?".

וראו נא כיצד שר"י פירש שם: "הרי זה צדיק גמור – אם רגיל בכך". כלומר, רק מי שרגיל לתת צדקה שלא לשם-שמים, דהיינו כדי לקבל שכר עתידי או כדי להינצל מייסורים, רק אדם כזה הוא צדיק גמור לפי רש"י! הוי אומר, רש"י מנציח את שפלות המחשבה, ואת עבודת ה' אשר איננה לשם-שמים אלא לשם קבלת טובות-הנאה, ופירושו מתאים מאד למינים רודפי הבצע.

ואחתום נקודה זו בדברי רבנו בסוף הלכות תשובה על פירושו הנחות של שר"י, וכֹה דבריו:

"לפיכך, כשמלמדין את הקטנים ואת הנשים וכלל עמי הארץ, אין מלמדין אותן אלא לעבוד מיראה [=שלא ייענשו] וכדי לקבל שכר, עד שתִּרבה דעתן ויתחכמו חכמה יתרה, [ואז] מגלין להן רז זה מעט-מעט. ומרגילין אותן לעניין זה בנחת, עד שישיגוהו ויידעוהו ויעבדו מאהבה".

ז. "וצדקה תציל ממוות"

במאמר "בחינת מופעֵי האסטרולוגיה בתלמוד הבבלי" עסקתי בהרחבה באגדה על בתו של ר' עקיבא, והתמקדתי שם בהיבטים שנוגעים לענייני האסטרולוגיה. ברם, ניתן ללמוד משם גם לענייננו, דהיינו לכך שזכות הצדקה עשויה להציל ממוות רק בעתיד – ולא כהזיית המינים האורתודוקסים לפיה האדם המיוסר ייתן צדקה כדי שהיא תושיע אותו, כי כאמור, לימוד התורה וקיום כלל מצוותיה אינם סגולות פגאניות שמועילות בענייני העולם-הזה כמו תרופות אליל.

והנה פסקה אחת מן המאמר שנזכר:

עוד מסופר שם על בתו של רבי עקיבה, שאמרו לו החוזים בכוכבים שביום חתונתה יכיש אותה נחש ותמות, ובתו הייתה דואגת וחרֵדה מאד מדבריהם ('הוה דְּאִיגָא אמילתא טובא'). בליל חתונתה לקחה סיכה מראשה ונעצה אותה בכותל כדי לשמרה שם. בבוקר הוציאה את הסיכה, והנה נמשך יחד עם סיכתה נחש מת שהמתין בחור שבכותל, והסיכה נעוצה בעינו. אמר לה רבי עקיבה אביה: מה עשית שזכית להינצל מן הנחש? אמרה לו: בליל החתונה, בעוד כולם שרויים בשמחה, דפק עני בדלת ואף אחד לא שם לב, והיא פתחה לו ונתנה לו את מנת האוכל שהייתה לה. ועל זה דרש רבי עקיבה: "וּצְדָקָה תַּצִּיל מִמָּוֶת" (משלי יא, ד).

נמצא, שהצדקה שהצילה ממוות לא ניתנה כדי להינצל מחולי או ייסורים שהוממים ומייסרים את האדם החוטא, אלא היא ניתנה, וזכות המצוה עמדה לבתו של ר' עקיבא לפי האגדה. וברור שאין מטרתה המרכזית של האגדה לעסוק בענייני הללו, אלא מטרתה הינה לרומם ולפאר ולהדֵּר את מצות הצדקה, שחשיבותה גדולה ורבה עד שזכותה עשויה להציל אפילו ממוות.

"כֹּה אָמַר יְיָ שִׁמְרוּ מִשְׁפָּט וַעֲשׂוּ צְדָקָה כִּי קְרוֹבָה יְשׁוּעָתִי לָבוֹא וְצִדְקָתִי לְהִגָּלוֹת" (יש' נו, א).

ח. דוגמה ומופת מיעקב אבינו

אחת הדוגמות הבולטות ביותר אשר סותרת את ההשקפה ש"התורה מגינה ומצילה" (כפי שהמינים מפרשים אותה) נלמדת מיעקב אבינו ע"ה, יעקב אבינו חרד מאד לקראת פגישתו המחודשת עם עשו (בר' לב). הוא אינו שוקט על שמריו וסומך על תורתו, להיפך, הוא נוקט בכל הפעולות האפשריות כדי להתכונן לקראת אותו מפגש מתוח ומסוכן. יעקב אבינו חוצה את המחנה לשניים, משפחות לחוד ועדרי צאן ובקר לחוד, ואף שולח שלושה עדרים נפרדים של צאן ובקר וגמלים, זה אחר זה, אשר מונים מאות פרטים, מנחה משולשת לעשו אחיו. גם את חצי המחנה שבו נמצאים הוא ובני משפחתו יעקב אבינו מחלק, לארבעה מחנות: הוא בראשונה, לאחריו בלהה וזלפה וילדיהן, לאחריהם לאה וילדיה, ובסוף רחל ויוסף האחרונים.

יחד עם כל הפעולות הללו, יעקב אבינו גם מתפלל לה' יתעלה, אך הוא אינו סומך על התפילה שתתקבל בוודאות, ואף לא על המתנות שיניחו את דעתו של עשו, והוא גם מתכונן למלחמה, כי הוא יודע שייתכן ולא יהיה מנוס מלהילחם מלחמה קשה ועקובה מדם כנגד אחיו וארבע מאות הלוחמים העזים אשר עִמו. ובמלים אחרות, יעקב אבינו לא החזיק כלל בעיוות הכפירה הפגאני לפיו "התורה מגינה ומצילה", **ההיפך הגמור!** הוא הבין שיש לעשות את כל ההכנות האפשריות כדי להתמודד עם הסכנה שהולכת וקרֵבה ועלולה להתרגש עליו במלא עוצמתה.

פעולותיו והכנותיו הרבות של יעקב למלחמה עם עשו מחזקות את התובנה, שכל מה שנֶאמר לעיל בפרק א במדרש השלישי וכן בכל המדרשים, הוא ביחס לפורעניות עתידיות עלומות – אך כאשר עומדת לפנינו סכנה ברורה ומיידית, אסור באיסור חמור להשליך את יהבינו על לימוד התורה, וכמו שיעקב אבינו לא הסתגר באוהלו ללמוד תורה בשעת הסכנה, אלא בחר לפעול פעולות מלחמתיות ומכינות אחרות – כך גם עלינו לנהוג, וכל מי שכופר בדברינו אלה, **גם** כופר בהשקפה מפורשת שהתורה מלמדת אותנו באמצעות יעקב אבינו, **וגם** הופך את התורה לכלי ולתרופה להצילו מסכנות ונזקים ממשיים וקיימים, ובזה הוא מנחש וחובר וכופר בתורה, **וגם** מדרדר את עצמו במדרון הזימות והתאוות, כי תורתו הדמיונית כבר תצילו מכל הפגעים!

אך החרדים כבר מזמן אינם לומדים את התורה-שבכתב, הם קוראים את התורה בשטיבלים הגלותיים שלהם רק כדי לצאת ידי חובה לפי דמיונם. כלומר, הם קוראים את התורה בשטף כעוּר של בליל מלים לא מובנות ובניב עילגים גרמני מבחיל, כדי להבטיח שאף לא אחד מהשומעים יצליח להספיק לחשוב וללמוד ולהבין משהו מהשקפותיה הישרות של דת האמת – אשר מנוגדות באופן ישיר ונחרץ לרוב השקפותיהם הרעועות שמוצאן בבוֹרותיהם הנשברים של המינים, וכבר הרחבתי בעניין מחריד זה במאמר: "מדוע החרדים לא לומדים תנ"ך?".

והאמת, שהסיבה שהם החליטו לעוות את ההשקפה ש"התורה מגינה ומצילה" ברורה כשמש למי שלא טמטם את עצמו בהיכלות האליליים של יושבי הישיבות (אשר מצמיחים הולכי על שתיים נעדרי דעת אלהים, אך חריפים ובקיאים ביצד לרמות ולתכמן בשטיקים וטריקים, ואיך לעשות 'ביזנעס' ולהפיק מהמדינה, מהרבנות ומהתורה את מירב הקצבאות והמימון וטובות-ההנאה) **והסיבה ברורה:** ההשקפה הנדונה הינה הראש והיסוד להצדקת תביעותיהם שנועדו להנציח את אורח חייהם הגלותי הפרזיטי והבטלני, כאילו בהבל פיהם ובסירחון השקפותיהם הם "מגינים על עם-ישראל", וכאילו הם השכפ"ץ הרוחני והאמיתי של עם-ישראל...

והנה בא הקב"ה וטפח על פניהם בהפּוֹתו אותם בשואה הנוראה, ובזאת הוא הוכיח אותם: אפילו על עצמכם אינכם מסוגלים להגן, אז מהיכן עזות מצחכם להתרברב ולהשתחץ כנגד אחיכם בני עמכם אשר נושאים בנטל המלחמה והעבודה, ובנטל בנייתה ושמירתה ופיתוחה של ארץ-ישראל הקדושה, מאין עזות מצחכם וכפיות הטובה הבלתי-נתפשׂת שלכם? ולא רק שהם אינם סבורים שאחיהם החילוניים עושים להם חסד, להיפך, הם בטוחים שכל עם-ישראל צריך לעמוד על רגליו ולהודות ולהלל ולשבח ולפאר ולרומם אותם על בטלנותם ועל ההזיות האליליות שהם החדירו לעם-ישראל! וחובה עלינו לכוף את ראשנו למול יהירותם ועריצותם

כאילו הם-הם היהודים האמיתיים מבחר המין האנושי פסגת הפסגות של היהדות! וכאילו כל השאר הינם סוג ג' ומטה, וכאילו בלעדיהם לא הייתה קיימת מדינת-ישראל, ולא צבא-ההגנה-לישראל; והואיל והכל בזכותם, חובה עלינו לקבל **בהכנעה** את כל תביעותיהם ודרישותיהם!

וחשוב להוסיף נקודה בעניין **העדר הכרת הטוב:** מי שאין בו הכרת הטוב לבני אדם, מי שאינו יודע לומר **תודה** מתוך ענווה אמיתית ותחושת הוקרה והערכה פנימית עמוקה, הוא אדם שפשׂה בקרבו נגע **הגאווה,** שהרי אותו סכל-יהיר מרגיש שלא עשו עִמו חסד כלל, אלא נהגו עִמו בצדק ובמשפט בשל רוממותו הדמיונית בעיני עצמו. זאת ועוד, לאותו סכל-יהיר נדמה, כי מי שגמל עִמו חסד למעשה היטיב עם עצמו, שהרי הוא מילא את חובתו כלפי הוד רוממותו של אותו חסיד שוטה שבזכותו העולם עומד! ומידת הגאווה וגסות-הרוח אשר כל-כך אופיינית ליושבי הישיבות היא השורש הנרפשׂ לכל המידות הרעות ולכל הזימוֹת והתאוות הבהמיוֹת.

ויתרה מזאת, מי שאינו יודע להודות לזולתו על שהוא מֵטיב עמו ומממן אותו, לעולם לא יודה באמת ובלבב שלם **לבורא-עולם,** כי מי שאינו יודע להודות ולהוקיר את זולתו שהוא רואה לנגד עיניו, לעולם לא יידע להודות ולהוקיר ולאהוב את בורא-עולם יתעלה שמו, שאינו נראה לעין, ואף השׂגתו שהיא במחשבה בלבד, נעלמה נסתרה ומופלאה. לפיכך, אפילו כאשר הם מודים ומהללים לבורא-עולם מדובר **בהצגה חיצונית,** שהרי אמירת "תודה" אמיתית דורשת צניעות וענווה, מפני שהיא מבטאת למעשה את התחושה העמוקה ש"לא מגיע לי ואף-על-פי-כן עשו עמי חסד". כמו כן, להצגה החיצונית הזו יש מטרה חשובה מאד, והיא לשכנע את המתבונן שהם "קדושי עליון", כלומר להראות עד כמה הם קרובים לה' יתעלה, כאילו הקב"ה משגיח עליהם ומלווה אותם תמיד! ושוב, ההזיה שהם "בני האלהים" מהווה עילה נוספת לשלל דרישותיהם ותביעותיהם מן החברה. נמצא אפוא, שגם הודאתם לה' בתפילתם ובשיחתם נועדה לפטם את גאוותם ולשכנע את זולתם ברוממותם ובעליונותם האנושית המדומה.

הם לא רצו להבין בשעת השמד באירופה ואינם רוצים להבין היום. כלומר, השוחד, התקציבים וטובות-ההנאה ממשיכים להחיות את גוויית היהדות החרדית הפרו-נוצרית, ומוסיפים לנפח ולהתפיחה: כאותו גולם מאגי דמיוני מפראג הארורה אשר מוסיפים ומחברים לגופו באופן גס ומלאכותי איברים נרקבים ונמֵקים, ואף-על-פי שסופם הריקבון הכיליון והסירחון, זמנית הם מוסיפים להגדיל את ממדי גופו של הגולם – כך היא חברת המינות החרדית, אז והיום.

והנני שואל את עצמי, עד מתי? עד מתי יצליחו שיקוציהם המהובלים למיניהם לטמטם אותם? עד מתי הם יצליחו להשחית ולכַבות את מאור התורה? עד מתי הם ירחיקו אותנו מייעודנו לכונן ממלכת כהנים וגוי קדוש? עד מתי הם ילכו נטויי-גרון כאילו הם פסגת הפסגות של היהדות? עד מתי תכוסה האמת שהם עדר של צאצאי מינים וכופרים ארורים? עד מתי הם יזייפו ויחריבו את דת משה? ובמשפט אחד: מדוע דרך רשעים צלחה?! וכדברי ירמיה הנביא ע"ה (יב): "צַדִּיק אַתָּה יְיָ כִּי אָרִיב אֵלֶיךָ אַךְ מִשְׁפָּטִים אֲדַבֵּר אוֹתָךְ מַדּוּעַ דֶּרֶךְ רְשָׁעִים צָלֵחָה שָׁלוּ [=שרויים בשלווה] כָּל בֹּגְדֵי בָגֶד, נָטַעְתָּם גַּם שָׁרָשׁוּ, יֵלְכוּ גַּם עָשׂוּ פֶּרִי, קָרוֹב אַתָּה בְּפִיהֶם וְרָחוֹק מִכִּלְיוֹתֵיהֶם, וְאַתָּה יְיָ יְדַעְתָּנִי תִּרְאֵנִי וּבָחַנְתָּ לִבִּי אִתָּךְ, [וסופם:] **הַתִּקֵם כְּצֹאן לְטִבְחָה וְהַקְדִּישֵׁם לְיוֹם הֲרֵגָה**".

ואכן, על התורה החדשה החיצונית והפרו-נוצרית שהם החדירו לעם-ישראל, נעדרת החכמה והמדעים, נעדרת האמת והיסודות התורניים העתיקים שניתנו לנו בהר סיני, גדושת השקפות המינים המסואבות ובראשן ההגשמה והפיכת תורת-חיים לקרדום-חוצבים – על כל אלה ועוד, הֶתְּיק אותם כאמור הקב"ה כצאן לטבחה ואף הקדישם ליום הרֵגה. אך "הִכְּיתָה אֹתָם וְלֹא חָלוּ כִּלִּיתָם מֵאֲנוּ קַחַת מוּסָר חִזְּקוּ פְּנֵיהֶם מִסֶּלַע מֵאֲנוּ לָשׁוּב" (יר' ה, ג). ועדיין הם מגלגלים עיניהם לשמים בהתחסדות ואומרים: על שום מה? מה קרה לך אלהים, התבלבלת? במקום להכות את מעוזי המתבוללים והרפורמים "הכויפרים" אתה מכה את מעוזי היידישקייט, את מעוזי הצדיקים והחסידים בעיירות השטעטל הפולני-ליטאי? ומרוב סכלותם התהומית ועליבותם המחשבתית הם עדיין אינם יודעים אם אלהים מסוגל להתבלבל כבני אדם או שלא, בדיוק כמו אביהם הצרפתי הלא הוא הפוחז מפוסקיירא הידוע בציבור, אשר תעה יותר מהבהמות, שהרי הוא לא ידע ולא יבין, והתלבט והתחבט: האם יש להקב"ה יד ורגל ומעיים או שאין לו?

ואפילו קאפח, שהיה חלק מממסד הכמורה השׂכיר מייסודם של צאצאי המינים, וכשל באכילה ובזלילה מן התורה – טרם כבתה אש האמת בקרבו ועמדה לו זכות אבות ישישים לוחמי אמת ושוחרי צדק, אשר קראו בעוז כנגד כל אנשי דת המינות החכמים בעיניהם: **בשֵׁם יי אל עולם!** ובזכות מקורו הטהור של קאפח, לעתים רחוקות נפשו העשוקה הצליחה לזעוק את זעקתה, והוא לא הצליח לחנוק אותה מלהתעטף ולהתייפח ולזעוק על עוולות העולם הדתי הפרו-נוצרי, והנה דבריו במורה (ג, מא), ומהם ניתן ללמוד משהו גם על עוצמת ייסורי נפשו בשל סטייתו מדרך האמת וחבירתו למינים ולצאצאיהם, אשר השחיתו והתעיבו את דת משה הטהורה:

"וכפי שהדבר בעוונות כיום שנעשית תורה כעשרים תורות, ונוצר נוהג שכל אחד מדייק דקדוקי עניות מדברי שלפניו, ושלפניו משלפני פניו, עד שהתוצר האחרון זר ומרוחק מן המקורות **ואילו ראוהו רבינא ורב אשי היו קורעים בגדיהם** [עד-כדי-כך! ללמדנו על סטיית דתם למינות]".

ט. הפיכת התורה לעבודת אלילים

ההשקפה שהתורה מגינה ומצילה באופן ישיר היא עצמה עבודת אלילים, שהרי מאמיניה מייחסים בה לתורה ישות נפשית-רוחנית אשר מסוגלת להיטיב להציל ולהגן! וביטוי גס לכך אנו מוצאים בימינו בשיר ה"חסידי" הטמא המפורסם: "תוירא הקדוישה הסכנני בבקשה לפני צור נאירץ בקדושה, אוי יו יו יוי". ואין זו אלא פנייה למליץ, כלומר לאמצעי ומתווך, וזו מינות לכל דבר ועניין ודין השוגים בה הוא "מורידין ולא מעלין", ובעניין זה ראו: "פניה למליצי יושר – פולחן דתי או סטיית מינות פגאנית?". ואין לתורה שום מודעות ואינה ישות רוחנית, אלא היא מערכת של כללים וחוקים קדושים וטהורים שנועדו: "לְטוֹב לָנוּ כָּל הַיָּמִים לְחַיּוֹתֵנוּ כְּהַיּוֹם הַזֶּה" (דב' ו, כד) כדי שנזכה לקיים את המצוות בשלווה ולזכות בהן בחיי נצח רוחניים בעולם-הבא.

ומצאנו את השורש להזיה הזו, פורה ראש ולענה, בפירוש רש"י למדרש הראשון בסוטה, והנה פירושו לפניכם: "הִיא תְּשִׂיחֶךָּ – תליץ בעדך את זכותך". רש"י מתאר אפוא את התורה כמליצת יושר דהיינו שהתורה היא ישות רוחנית אלהית, וכך הופכים את התורה לעבודה-זרה! והפיכת התורה לישות שמגינה ומצילה, והיחס כלפיה כישות בעלת מודעות נפוץ הוא אצל המינים.

ואולי החמור מכל, הפיכת התורה לעבודת אלילים גרמה לצאצאי המינים לשנוא את ארץ-ישראל – שהרי לפי דתם הטמאה החדשה, התורה היא לא **אמצעי** למילוי ייעודו של עם-ישראל בארץ-ישראל, ולהיות ממלכת כהנים וגוי קדוש אור ליהודה ואור לכל האנושות – אלא, מילוי ייעודו של עם-ישראל הוא ה"עיסוק" בתורה החדשה שהמיטו עלינו רש"י וחבר מרעיו, ממשיכי דרכם של הצדוקים והבייתוסים, ממשיכי דרכם של הקראים, וממשיכי דרכם של הנוצרים וישוע רבם (שהיה כידוע יהודי) – בשלל השקפותיהם המאגיות והמגשימות, ובשכלול הפיכת תורת-האלהים לקורדום-חוצבים, לאמנות מרשימה שמוזיאון הלובר בפריז מחוויר לעומתה.

נמצא אפוא, שבְּמקום ללכת בדרכו של אברהם אבינו ע"ה ולקרוא **בשם ה' אל עולם,** הם הפכו את התורה לעבודה-זרה, שהרי הם פונים אליה בתפילה ובתחינה כאמור; וישנו עוד שיר "חסידי" מפורסם מאד שמסגיר את מינותם: "וזכני לגדל בנים ובני בנים" וכו', "**אוהבי ה'** יראי אלהים", וההמשך ידוע. ובכן, בהגיית המינות היידישאית הכעורה זה נשמע כך: "**אוֵבי ה'** יראי אלהים" וכו', וראשיהם ומנהיגיהם ועסקניהם אכן אויבי ה' וצוררי האמת. "הֲלוֹא מְשַׂנְאֶיךָ יְיָ אֶשְׂנָא וּבְתָקוֹמְמֶיךָ אֶתְקוֹטָט, תַּכְלִית שִׂנְאָה שְׂנֵאתִים לְאוֹיְבִים הָיוּ לִי" (תה' קלט, כא–כב).

י. החדרת ההזיה שתורתם פועלת "גדולות ונצורות"

דוד המלך אומר בתהלים (יט, ט): "פִּקּוּדֵי יְיָ יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי לֵב", כלומר, לימוד תורת האמת והשקפותיה הישרות משמח ומרומם את נפש האדם. ברם, לימוד התורה האווילי של צאצאי המינים מַשְׁמים מייגע ומטמטם, ואם ייקחו מהם את תקציביהם וטובות-ההנאה שבידם – כל מי שכוחו במותניו יברח מ"עולם התורה" הדמיוני שלהם, וירוץ ריצת אמוק בסתר ובגלוי אחרי תאוות העולם-הזה. ברם, כיצד בכל זאת ישכנעו הגדוילים את צאן מרעיתם שתורתם היא תורת-אמת אשר לימודה משמח את הלב והנפש? והלא תורתם משמימה ומטמטמת! אלא, כדי לטשטש ולהסתיר את העובדה שלימודיהם מייגעים ומשחירים את צלם האלהים, הם החדירו לצאן מרעיתם את ההזיה ש"התורה מגינה ומצילה". כלומר, את העדר שמחת הלב והנפש הם ממלאים בהזיה שמי שעוסק בתורה שלהם "עושה דבר גדול" והוא עתה "חשוב מאד בשמים", והגדולים ביותר אף מסוגלים לפעול "גדולות ונצורות" בעליונים ובתחתונים...

ובמלים אחרות, השקפת שחץ זו מכסה על האמת שלימודיהם משמימים מטמטמים ומייגעים, ובתחליף לשמחת הלב והנפש ולרוממות המחשבה, הם מחדירים למאמיניהם תחושת שחץ וסיפוק דמיונית: באילו המתעסקים בתורה החדשה שלהם משׂיגים מעלות דמיוניות נפלאות ומופלאות בעולמות העליונים, ואין קץ ואין גבול למעלתם ולחשיבותם, ובאילו בהבל פיהם ובמלמול שפתותיהם הם משפיעים השפעות מכריעות ועמוקות על עם-ישראל והעולם כולו! נמצא אפוא, **כי באמצעות השקפה זו הם מבססים ומנציחים את תורת השקר שבידם!**

זאת ועוד, ההשקפה שמלמול חיצוני בתורה ולהבדיל בתורה פרו-נוצרית חדשה, יוצר "כיפת מגן" דמיונית מעל עם-ישראל, הינה השקפה מאגית מובהקת, והיא למעשה ביטוי אלילי ששרד מהעבודה-הזרה הקדומה, אשר טענה שיש בכוחם של מלמולי כשפים לפעול "גדולות ונצורות". וכל אמונה שמעודדת הזיות מאגיות הינה רעה מאד, כי המאגיה הינה היסוד והשורש

לכל אמונות העבודה-הזרה לכל מיניהן וסוגיהן, שהרי כל עבודה-זרה מבוססת על קיומם של כוחות על-טבעיים שפועלים בעולם מבלעדי ה' יתברך, וסופם של המאמינים בכוחות העל-טבעיים הדמיוניים הללו לפנות אליהם כדי להשיג מהם את צרכיהם ושאיפותיהם.

לדוגמה, מכיוון שצאצאי המינים מאמינים שאליליהם המהובלים והמיובלים מגֵנים על עם-ישראל בשל גדולתם וגאונותם העצומה בתורה הדמיונית שלהם, הם פונים אליהם השכֵּם והערב בבקשה ובתחינה שיתפללו עליהם ויברכו אותם, ולא רק לאליליהם החיים הם פונים, גם לאליליהם המתים שכבר נשחקו כל עצמותיהם! ואליליהם מצידם, הופכים את התלות של ההמון בהם לקורדום לחפור בו: כדי להשיג כוח פוליטי תקציבים וטובות הנאה, וכדי לתמרן את ההמון היכן ועל מה להוציא את כספו, תוך שהם נוטלים "תרומות" מבעלי ההון ובעלי העסקים הללו, כשוחד ועמלה על-כך שהמליצו או הִפנו את ההמון לרכוש את מוצריהם.

יתר-על-כן, כל הזיה מאגית פגאנית הינה סרטן אשר שולח גרורות אלימות המחריבות בסופו-של-דבר את מחשבתו של האדם ואינן מותירות זכר מצלם האלוה שניתן לו. שהרי אם המאגיה קיימת בתחום מסוים בעולמינו, מדוע שהיא לא תהיה קיימת בתחומים נוספים? ומי שהזיותיו משכו אותו להאמין בהזיה מאגית אחת, חזקה עליו שהזיותיו ימשכוהו להאמין בהזיות מאגיות רבות מאד נוספות, כי הן כאמור מתפשטות כאש בשדה קוצים, ומכלות כל חלקה טובה.

והציר שכל התורה סובבת עליו הוא מיגור האמונות המאגיות הללו, וכמו שאומר רבנו במורה (עמ' שנח): "כיוון שהייתה מטרת כל התורה וצירה אשר עליו היא סובבת הוא סילוק עבודה-זרה ומחיית עקבותיה", ורבנו שב וחוזר ומדגיש יסוד זה חמש פעמים במורה! וראו את המאמר: "הציר שעליו סובבת התורה – עקירת עבודה-זרה ומחיית עקבותיה". וכדי לעורר לחשיבות העניין אציין, שבהלכות שבת יש חמש מצוות ואילו בהלכות עבודה-זרה יש חמישים ואחת מצוות! ובקבוצות הלכות נוספות מעורבות הלכות רבות שנועדו להרחיק מהעבודה-הזרה.

יא. החרבת חובת התשובה והשיבה לה' יתעלה

ההזיה לפיה התורה מגינה ומצילה המיטה על המינים גם את השואה, שהרי אם "התורה מגינה ומצילה" באופן גורף ומוחלט מכל הייסורים והפגעים, מדוע שהאדם או החברה יערכו חשבון נפש על מעלליהם? התורה ממילא מגינה ומצילה! ומדוע שהם ישתדלו למלט את נפשם ולהודות שטעו ושגו באהבת הגלות האירופית הכעורה, ובנהייתם אחרי שיטות הנצרות האליליות? מדוע שיוותרו על גאוותם ויהירותם ועל הפיכת תורת-חיים לקורדום-חוצבים? מדוע שיוותרו על שלל תועבותיהם בחדרי חדרים? והלא יש להם "תעודת ביטוח" מיוחדת! ובמלים אחרות, ההשקפה הרעה הזו מחריבה לחלוטין גם את **חובת התשובה והשיבה לה' יתעלה!**

יב. "אֵיכָה תֹּאמְרוּ חֲכָמִים אֲנַחְנוּ?"

חשפתי במאמר זה שתי השקפות מינות רעות שהמיטו עלינו המינים וצאצאיהם באלף השנים האחרונות: **האחת** היא ההשקפה שלימוד תורת המינות שלהם מגן ומציל את עם-ישראל. בהשקפה זו הם מצדיקים את תביעותיהם כלפי הממסד שיממן את בטלנותם בתקציבים

וטובות-הנאה ויפטור אותם מחובות נעלות כגון שירות בצבא-ההגנה-לישראל; **והאחרת,** היא ההשקפה שלימוד תורת המינות והסכלות שבידם מציל אותם מן הייסורים. השקפה רעה זו הובילה רבים מהם, ובמיוחד את גדוליהם המיובלים אשר נתפשׂים כאלהים, לסבור שהם יכולים לפשוע לגזול ולהרשיע ככל שיעלה על רוחם התאוותנית, ולימוד תורת המינות הדמיוני שבידם יציל אותם מן העונשים ומן הייסורים, ויאפשר להם להמשיך ולהתעלל בזולתם.

שתי ההשקפות הללו נלמדו מפשטי מדרשים שלא הובנו כראוי, וזו דוגמה נוספת מדוע אסור באיסור חמור למי שלא למד מדעים ואינו בקי ביסודות דת האמת להתקרב בכלל לתלמוד.

אולם, המינים וצאצאיהם נאחזים בעיקשות בתלמוד הבבלי, שהוא **פרוטוקול** שמשוקעת בו תורה-שבעל-פה, דורסים ומרוצצים אותו במגפי ברזל מסומרים, ומשחיתים אותו כדי להפיק את תאוותיהם וזימותיהם, והנה לפניכם כמה סיבות להיאחזות המינים בתלמוד הבבלי:

א) הם זקוקים לטקסט קשה ומסובך כדי לבלבל את הזיית הגדלות שלהם, כאילו רק הם מבינים מה שכתוב בש"ס ווילנא העילג והמשובש להחריד (וההצגה הזו שלהם מעוררת 'גבירים' לפתוח את כיסם). בנוסף, כדי לשכנע אותנו בהזיית גדלותם הם מתנודדים אחוזי טירוף בעת התפילה, מסובבים את גודליהם באקרובטיות, צועקים ומקפצים בעת הלימוד, עוסקים בתורתם העקושה באיבריהם החיצוניים בלבד, ומטמטמים את צלם האלהים שניתן להם.

ב) בתלמוד הבבלי משוקעות אגדות רבות, שפשטיהן הזיות מאגיות ולעתים אף אליליות, והם נאחזים בפשטיהן כאילו ניתנו למשה רבנו ע"ה מפי-הגבורה כדי לטמטם את ההמונים בהזיות מאגיות אליליות, וכדי לבלבל ולבסס ולטפח את המינות ואת חרפת העבודה-הזרה שבידם.

ג) הם מרחיקים את תלמידיהם מלימודי המדעים ואפילו הבסיסיים ביותר, כאילו בטקסט התלמודי המשובש והמסורבל קיימות כל החוכמות! וזו הזיה מאגית דמיונית מטופשת במיוחד שתכליתה להנציח את הבערות והסכלות שמאפשרות להם שליטה מוחלטת בהמונים.

ד) הם זקוקים לטקסט קשה ארוך וסבוך כדי להעסיק את עצמם חיים שלמים בהבל ובהזיות, ו"עיסוקם" המתמשך בתלמוד הבבלי ובכמויות הזבל האינסופיות של הפרשנויות סביבו, נועד להצדיק הפיכת תורת-אלהים לקורדום-חוצבים, כלומר הפיכת התורה לכלי לפרנסה.

וגדולה מכולן, כאמור, לימוד התלמוד ללא הכשרה וכלים מדעיים מתאימים, מאפשר לבערות ולסכלות לגאות לממדים מבהילים, ומי שהסכלות והבערות הממו וטמטמו את מוחו, כבר אינו יכול להבחין בין אמת לבין שקר, בין השקפת אמת לסכלות אלילית, בין הזיה מאגית להוכחת אמת מבוססת – ואז הם יכולים להלעיט את חסידיהם השוטים בכל אשר יעלה על ליבם החולה והמרושע, ולהפיק מההמון ועל-גב ההמון שלל טובות-הנאה וגדולה, וכן להתראות כ"גאוני עולם", "קדושי עליון" ו"בני האלהים", שכל מה שיוצא מפיהם – קדוש. ומי שמטומטם כבר אינו יודע לבדוק ולבחון, הוא יקבל את כל ההזיות כאמת מוחלטת, ואף ימציא הזיות משלו...

אולם, בשל ריחוק העדה החרדית מתורת חיים באמת, כאשר הם באים לבתיהם או כאשר הם עסוקים בעסקיהם או בפוליטיקה, הם נכנעים בקלות לכל תאוותיהם וזימותיהם ועוברים

עבירות רבות ומגוונות, עד שרבות מהעבירות החמורות הפכו להן להיתר, כגון: לחלל-שם-שמים, לגנוב מהמדינה, להשתמט משירות בצבא, להתחמק מלפרנס את המשפחה, לשגות בהזיית השחץ הגסה שהם "גאויני עולם", לתבוע כספי ציבור כדי לממן את בטלנותם, ועוד. והחמור מכל, לזלזל ולעתים אף לתעב את ארץ-ישראל הטובה שבה טמון ייעודנו האלהי.

אחת הסיבות המרכזיות לכל הרעות החולות שתוארו לעיל היא ההזיה שהתורה מגינה מן הייסורים. הזיה זו מוחדרת לצאצאי המינים מגיל קטן מאד ומרחפת במחשבתם במשך כל ימי חייהם, שהרי היא מופיעה בראש המסכת הראשונה היא מסכת ברכות (דף ה ע"א) ואין חרדי אשר לא גדל על ההזיה הזאת מילדות. ההזיה הזו מהווה את העידוד והדחיפה הגדולים ביותר לשגות בעוונות: כאילו העיסוק בתורתם-מינותם מכפר על כל התועבות, שומר על הנכשלים והנחבלים בה מעונשים וייסורים, ואף מהווה עילה לפטור אותם מחובות יסודיות נעלות.

"אֵיכָה תֹאמְרוּ חֲכָמִים אֲנַחְנוּ וְתוֹרַת יְיָ אִתָּנוּ אָכֵן הִנֵּה לַשֶּׁקֶר עָשָׂה עֵט שֶׁקֶר סוֹפְרִים, הֹבִישׁוּ חֲכָמִים חַתּוּ וַיִּלָּכְדוּ הִנֵּה בִדְבַר יְיָ מָאָסוּ וְחָכְמַת מֶה לָהֶם" (ירמיה ח, ח–ט).

סוף דבר – "וְהַאֲבַדְתִּי חֲכָמִים מֵאֱדוֹם"

אסיים בפירושו הנפלא של רס"ג לפסוק באיוב (ה, ז) שעליו סובב חלק ניכר מדברינו לעיל: "כִּי אָדָם לְעָמָל יוּלָּד וּבְנֵי רֶשֶׁף יַגְבִּיהוּ עוּף", ושם אומר רס"ג: "אדם – כי האדם לא נוצר אלא כדי לעמול מתוך משמעת לדבר ה', אף שתראה יורשי הגיהינום מתרוממים כאילו הם עפים", ומסביר שם קאפח: "וכאשר האדם עמֵל **בכדי חייו** מתוך יראת ה' ומשמעתו – מצליחים דרכיו, ואף שפעמים תראה את אותם הארורים כאילו בין כוכבים שמו קניהם, אין זה אלא זמני".

ומילותיו של קאפח: "וכאשר האדם עמל **בכדי חייו**" די מתאימים לפורים, שהרי הוא ינק גלונים עצומים של חֶלב טמא ומזוהם מעטיניה הכעורים והסרוחים של הכמורה האורתודוקסית. מכל מקום, מי הם אותם בני רשף הארורים שקאפח מזכיר? מי הם אשר שמו קִנֵּיהם בין הכוכבים? וכדי להבין מי הם נעיין בפירושו הארוך של רס"ג שם: "וכוונתו באמרו 'וּבְנֵי רֶשֶׁף יַגְבִּיהוּ עוּף', שאנשי האש [כלומר יורשי הגיהינום] מבני האדם, העַזים המתגאים המתרברבים ומתרוממים כעוֹף, כמאמר ה' לעשו: 'אִם תַּגְבִּיהַּ כַּנֶּשֶׁר [וְאִם בֵּין כּוֹכָבִים שִׂים קִנֶּךָ]' (עובדיה א, ד)]".

רס"ג מביא דוגמה לאותם ארורים מ"עֵשָׂו הוּא אֱדוֹם" (בר' לו, ח). כלומר, בתארו את קיני הארורים בין הכוכבים, קאפח ביקש לרמוז לנו על צאצאי המינים יוצאי ארץ אדום. וכאשר הנני רואה את צאצאי המינים הללו "המתגאים המתרברבים ומתרוממים כעוֹף", החושבים שדרכם היא פסגת פסגות היהדות, ואינה אלא שפל השפלות תכלית הסכלות, נזכר אני בדרך האמת כדי לעודד את עצמי ולראות אותם כפי שהם: אדומיים אליליים וורדרדים פרו-נוצריים.

ואחתום מאמר זה בנבואת עובדיה על אדום (א, ג–י): "זְדוֹן לִבְּךָ הִשִּׁיאֶךָ שֹׁכְנִי בְחַגְוֵי סֶלַע מְרוֹם שִׁבְתּוֹ אֹמֵר בְּלִבּוֹ מִי יוֹרִדֵנִי אָרֶץ. אִם תַּגְבִּיהַ כַּנֶּשֶׁר וְאִם בֵּין כּוֹכָבִים שִׂים קִנֶּךָ מִשָּׁם אוֹרִידְךָ נְאֻם יְיָ. [...] אֵיךְ נֶחְפְּשׂוּ עֵשָׂו נִבְעוּ מַצְפֻּנָיו. [...] הֲלוֹא בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם יְיָ וְהַאֲבַדְתִּי חֲכָמִים מֵאֱדוֹם וּתְבוּנָה מֵהַר עֵשָׂו. וְחַתּוּ גִבּוֹרֶיךָ תֵּימָן [...]. מֵחֲמַס אָחִיךָ יַעֲקֹב תְּכַסְּךָ בוּשָׁה" וכו'.

נספח: שתי שאלות שנשאלתי ותשובותיי

שאלה א: לאור המאמר ביצד ניתן להבין את דברי הרמב"ם בהלכות שכנים (ו, ה):

"כל הדברים שצריכין לשמירת העיר, לוקחין מכל אנשי העיר ואפילו מן היתומים: חוץ מתלמידי חכמים, לפי שאין תלמידי החכמים צריכין שמירה – התורה שומרתן"?

תשובה: נראה שכוונת רבנו באמרו: "התורה שומרתן" היא בהתאם למדרש הראשון ממסכת סוטה וכן בהתאם לדעת ר' יוחנן לעיל, דהיינו שקיום התורה והמצוות והליכה בדרכי מישרים מרחיקים ומצילים אותם מן הפשעים והעוונות – שהרי אם אין בידם עוונות על מה יתייסרו? זאת ועוד, ראינו לעיל שיש זכות לתלמידי חכמים שלומדים תורת-אמת, והיא שאם חלילה מגיע להם עונש – זכות לימוד התורה דוחָה להם את הפורענות, שמא יתעוררו וישובו בתשובה. ולכן הם אינם זקוקים לשמירה, שהרי יש להם הגנה מסוימת בזכות ידיעת תורת האמת. ואדרבה, דווקא מהלכה זו עולֶה, שזכות לימוד תורתם של תלמידי החכמים מגינה אך ורק עליהם (בדחיית הפורענות כאמור), אך על שאר בני העיר האחֵרים היא איננה מגינה כלל וכלל. כלומר, אין שחר לטענתם של יושבי הישיבות הוזי ההזיות שפיגולי מינותם מסייעים לעם-ישראל.

ועל-כל-פנים, כאשר יש סכנה ברורה ומיידית, לא יעלה על הדעת שתלמידי החכמים ילמדו תורה וידַמו להגן בלימודה על עצמם או על הלוחמים – ואם יעשו-כן הרי שהם בגדר מנחשים וחוברים וכופרים בתורה. אלא, ברור שכולם מחויבים לצאת למלחמת מצוה, ואפילו חתן מחדרו וכלה מחופתה, וכבר הרחבתי בעניינים הללו במאמר: "שירות בצה"ל ליושבי הישיבות". זאת ועוד, כבר הוסבר לעיל מדוע פטרו את תלמידי-החכמים ממיסי שמירת העיר, וכן מדוע תלו את הפטור הזה בשמירת התורה, ועוד בעניין זה ראו: "כבוד תלמידי החכמים האמיתיים".

שאלה ב: ביצד מפרשים נכון את ההלכה הבאה מהלכות תלמוד תורה (ב, א):

"מושיבין מלמדי תינוקות בכל מדינה ומדינה, ובכל פלך ופלך. וכל עיר שאין בה תינוקות של בית רבן – מחרימין את אנשי העיר עד שמושיבין מלמדי תינוקות, ואם לא הושיבו מחריבין את העיר, שאין העולם מתקיים אלא בהבל פיהם של תינוקות של בית רבן"?

תשובה: העולם התקיים אלפי שנים עוד לפני שניתנה התורה לעם-ישראל, לפיכך ברור, שמדובר במדרש שנאמר על דרך ההטפה וההגזמה כדי לעודד את האבות ללמד את בניהם תורה וכן לשלוח את בניהם ללמוד לקרוא בתורה, וכמו שנהגו ונוהגים יהודי תימן עד היום (ראו נא: 'לימוד התינוקות ודרכי חינוכם'). כמו כן, המדרש מבקש להנחיל השקפת-אמת לפיה מאז שניתנה תורה לעם-ישראל היא העיקר, כלומר ייעודו של עם-ישראל בארץ-ישראל הוא להאיר לכל האנושות בתורת-האמת, ולקרוא לכל באי עולם לקרוא בשם ה' ולעבדו שכם אחד.

ואחתום בפסוקים שמוקדשים למינים האירופים ולעבדיהם: "כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְיִ יַעַן עֲשׂוֹת אֱדוֹם בִּנְקֹם נָקָם לְבֵית יְהוּדָה וַיֶּאְשְׁמוּ אָשׁוֹם וְנִקְמוּ בָהֶם, לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְיִ וְנָטִתִי יָדִי עַל אֱדוֹם וְהִכְרַתִי מִמֶּנָּה אָדָם וּבְהֵמָה **וּנְתַתִּיהָ חָרְבָּה מִתֵּיטָן** וּדְדָנָה בַּחֶרֶב יִפֹּלוּ, וְנָתַתִּי אֶת נִקְמָתִי בֶּאֱדוֹם בְּיַד עַמִּי יִשְׂרָאֵל וְעָשׂוּ בֶאֱדוֹם כְּאַפִּי וְכַחֲמָתִי וְיָדְעוּ אֶת נִקְמָתִי נְאֻם אֲדֹנָי יְיִ" (יח' כה, יב–יד).

תורה מגנא ומצלא

באחד מעיתוני הרשע המובילים של המינים, פורסמה כתבה שכותרתה: "תורה מגנא ומצלא" (28.7.20). כבר הרחבתי בעניין השקפת המינות הזו שמטרתה להפוך תורת-אלהים לקורדום-חוצבים, במאמר: "תורה מגנא ומצלא: התורה מגינה ומצילה?", אך לאחר שקראתי את האמור בכתבה הזו, נחרדתי בראותי את מכבש הלחצים הרגשי העצום שמופעל על צאצאי המינים בעלי הממון, כדי שיפתחו את כיסם ויעבירו ממון ליושבי הישיבות שתורתם הָמָנוּתָם.

תחילה אגיש לפניכם את כתבת-המינות המסחרית והשיווקית הזו, אשר המחישה לי היטב עד כמה המינים וצאצאיהם הפכו את חציבתם בקורדום התורה לאמנות של ממש, ואף עלו על מוריהם הנוצרים. בתוך הכתבה הזו מסתתרות שיטות ומטרות שיווקיות ומסחריות מובהקות, וכן לא מעט הזיות ועבודה-זרה. להלן אשפוך אור על מעט מן ההזיות והמגמות הזרות של הכותב והמפרסמים. אין לי ספק שלא הצלחתי להבין ולגלות ולחשׂוף את כולן, אך בהחלט די במה שהצלחתי לזהות. נחל אפוא בכתבה ולאחר מכן נעיר עליה כמה הערות.

תורה מגנא ומצלא

בשורות טובות

"הפעם גם אנחנו רוצות לארגן מנין אברכים", אומרות ריקי וחגית, ומחליפות מבטים. על השולחן פרושׂה מודעת-פרסום על יום שכולו תורה, ולאחריו מעמד תפילה עבור מעוכבי שידוך. אבא מציץ במודעה ומרים כתף. "הקשבנה, בנות", הוא אומר בחצי חיוך. "הסגולות טובות ויפות למי שמאמין בהן. ככה זה. הן גם עובדות רק למי שמאמין בהן, ואני לא ממש בעניין... אנחנו עושים מה שצריך, כל מה שצריך, עבורכן..." אבא מורט שערה של זקן.

"אני גם תורם קבוע לכולל הזה, ומחזיק על חשבוני אברך או שניים בכל יום לימוד. למה דווקא מנין? מאיפה זה צץ? זה המון כסף". "אנחנו יודעות, אבא", אומרת חגית ומסמיקה. "יודעות שאתה תורם המון, ויודעות שמדובר על סכום כסף. אבל מה יש לנו להפסיד? מדובר על יום שכולו תורה. גם אם הסגולה לא תעבוד עלינו, הרווחנו זכות של לימוד תורה לעשרה אברכים! אנחנו עובדות, גם ריקי וגם אני, ומותר לנו לתת קצת יותר מהרווחים שלנו עבור התורה".

"טוב", אומר אבא ונאנח. "אני רואה שאתן סגורות על זה. צודקות, למען האמת. אין מה להפסיד. אני אתן את חלקי. תמצאנה עוד כמה מעוניינים ונארגן מנין".

כך זה התחיל. ריקי וחגית, בוגרות בנות עשרים-ושש ועשרים-וחמש, היו נלהבות לעניין. אחרי השיחה עם אבא התחילו השיחות עם החברות, בנות גילן כמובן. זה היה אתגר: לאסוף תוך ימים אחדים סכום של מנין אברכים. היו שנתנו סכומים סמליים, היו שנתנו יותר. הן לא נלאו עד שאספו את הסכום. כשהרשימה הייתה מוכנה התקשרה אלישבע למוקד והכתיבה לפקידה את הרשימה. מי נותן כמה.

האם תבוא הישועה?

אחר כך, כמו אחרי גל של מתח, ירדה עננה על הבית. הזמן של שתיהן לעמוד מתחת לחופה – חלף. לחברה של זו נולד ילד שלישי, לחברה של האחרת – רביעי. חברות אחרות כבר עשו חלאקה לילדן, והן עוד מחכות. עד מתי, השם, עד מתי?

חודש וחצי אחרי שהמבצע היה מאחוריהן – הגיעה הצעת שידוך. הצעות כמו אלו כבר היו עשרות, ומן הסתם תהיינה עוד... הצעה טובה זה אומר רוטינה של בירורים, עד שמשיגים מידע, עד שמאמתים אותו, עד שמוצאים עוד מישהו ועוד מישהי, והנה, התמונה נפרשת. חוזרים לשדכן, שומעים שהצד השני גם ענה תשובה חיובית, אפשר להתקדם.

אף אחד לא מפתח תקוות גדולות מדי. אבל הפעם, בזכות עשרה אברכים... הפעם הבית מתמלא תכונה. כאילו מישהו לחש על האוזן שהפעם, הפעם יהיה אחרת.

כשריקי הייתה בפגישה השלישית, הגיעה הצעה עבור חגית. ההתרגשות בבית הוכפלה. כבר היו דברים כאלה גם בעבר, אבל הפעם. הפעם... הבירורים על ההצעה של חגית התקדמו מהר מהצפוי. הצד השני כבר ענה, הלבבות פועמים בבית מהר יותר ויותר. שבועיים וחצי מאז שההצעה עלתה – וחגית בת העשרים-ושש התארסה. הבית התמלא פרחים. אף אחד לא ידע שריקי מאורסת גם היא, בחשאי... רק המשפחות ידעו, ושמרו בסוד עד חלוף שבוע, כדי להרחיק את השמחות מעט זו מזו, ו'לא להיכנס לפיות של האנשים', כמו שסבתא צילה הזהירה שוב ושוב. שבועיים וחצי – ושתי הבנות היו מאורסות!

"היה כדאי", אומר אבא לאמא, בערבו של יום מתיש. שתי שמלות כלה, שתי פיאניות, שתי... "היה כדאי, הן צדקו, הבנות. עשרה אברכים שמתפללים בזכותן – זה פי כמה מכל סגולה שיש. איזה נס שהקשבתי להן!". ואמא, שהעייפות משמחת אותה יותר מכל דבר אחר עלֵי אדמות, מהנהנת. איזה נס. מבַּית של שתי בנות בוגרות וענוגה של עצב, יש להן בית פורח ושתי חתונות בקרוב. רק לב של אמא שיודע דמעה אחר דמעה, יודע לשמוח כך.

וזו רק דוגמה אחת, שמֵחה ומלאת אור של משפחה שהתארגנה לתרום לאחזקה של מנין אברכים. "בבקשה תתקשרו לספר", אומרות המוקדניות של 'תורת חסד'. "בבקשה, אל תשמרו את הניסים לעצמכן. תתקשרו, תספרו, שעוד אנשים יקבלו כוח להביא את הישועה". ויש טלפונים נרגשים כל-כך. הפעם, להחמיץ את ההזדמנות – זו לא אופציה!!!

כל פעם חוזר המחזה על עצמו. יום הלימוד והתפילה של 'תורת חסד' מגיע. יום מסוגל, כזה שמחכים לו כבר חודשים. מאות ולפעמים אלפי אברכים מחכים ליום הזה בכיליון עיניים, ובשהוא מגיע, הוא מגיע לתוך בתי מדרשות מלאים, לתוך תוכניות מגובשות, לתוך הסכמות ברורות וידועות מראש: כמה זמן לומדים הפעם, איפה, ובעיקר – איזו סוגיה בוחרים בשביל הלימוד המיוחד הזה.

האות ניתן, וגחלת ענק מגיחה לתוך בית המדרש. בבת אחת הופך האולם לסמבטיון רותח. סברות, קושיות, פירכות, טיעונים, מסקנות... השעות חולפות ביעף. האברכים של 'תורת

חסד' מכירים היטב את הפרוצדורה. שעות הלימוד היקרות מפז הן זכיה עצומה בפני עצמה. כאן לא לומדים בשביל השכר שמקבלים בסוף. כאן השכר הוא רק תמריץ, והתגמול האמיתי הוא שעות הלימוד הרותחות האלה, הסוערות האלה, שכמות החידושים בהן שוברת שיאים כל פעם מחדש.

כשהשעון מורה על סיום, אנחה גדולה של צער מציפה את החלל. הסיפוק עצום, אבל לכולם חבל שנגמר. לאט לאט יוצאים האברכים אל האוטובוסים, ונוסעים אל מעמד התפילה. בינתיים הם גומרים לדבר על הסוגייה, מלבנים עניינים אחרונים, מסכמים זה לזה את עיקרי החידושים.

באמצע הלילה, חצות. בית עלמין, נורות בודדות מבליחות במרחב. התחושה של המסתורין גדלה והולכת. הקבוצה נאספת סביב חתנא דבי נשיאה, ראש רשת הכוללים של 'תורת חסד' הגאון הצדיק רבי יצחק קולדצקי שליט"א שיעבור לפני התיבה בבוחו של חמיו הגדול, מרן שר התורה, רבי חיים קנייבסקי שליט"א.

ואז פורצת תפילה... תפילה רוטטת, חמה, ממלאה את העיניים בְּדוּק שלא מעלמא הדין, מציפה את הלב, מעוררת. אף אחד לא יכול להישאר אדיש לכאלה תפילות. גם לא מלאכים של מעלה. קשה לראות משהו בחשכה, אבל המתפללים, הטמונים איש בתחנוניו, מרגישים את משק כנפי המלאכים המעלים את התפילות, בטהרתן, ישר אל כסא הכבוד...

התפילות עולות, והתחושה המחוברת הזאת, הטהורה, התחושה של שערי השמיים הנפתחים לרווחה – התחושה הזו ממלאה את הלב התרגשות טמירה.

ואז מתחילים להתפלל על התורמים. כל אחד מקבל שמות. שמות של אנשים, של משפחות, שפתחו את הלב והארנק, ולמרות שזה לא קל בפרט בתקופה זו לקחת התחייבויות – הם קיבלו על עצמם להחזיק מניין אברכים. להחזיק מנין אברכים שילמדו את הערב הזה בדבקות ובהתעוררות, ואחר כך יתפללו, וגם זה עבורם... לזכותם...

ראיתם פעם אדם המתפלל עבור רעהו האלמוני – יותר ממה שהוא מתפלל על עצמו? יותר ממה שהוא התפלל על עצמו אי פעם? אתם מוזמנים לראות. האברכים היקרים האלה שופכים דמעות, כפשוטו, עבור אותם תורמים אלמוניים. הם מבקשים את הבקשה המצורפת לשמות. הם מתחננים, הם מפצירים. הם רוצים להרגיש שתפילתם נשמעת, והתורמים נושעים.

מעמד התפילה מרגש באופן יוצא דופן. כל אלו שביקשו שיתפללו עליהם, נמצאים כאן ברוחם. נפש נוגעת בנפש, דמים בדמים. והתפילה הזו פורצת מעלה מעלה, והיא מתקבלת, באהבה גדולה. ואז מתחילות הישועות... עוד אחת ועוד אחת, כמו טפטוף, שמהר מאד הופך להיות זרזיף, ואחר כך נקווה לנחל, משם לנהר – והנהר הופך להיות אוקיינוס שלם. עוד ישועה ועוד אחת. "איך זה יכול להיות שכל כך הרבה אנשים נושעים?", שואלים אנשים, בכנות. "משהו פה לא עובד חלק. איפה מרמים אותנו?". זהו, שלא מרמים.

המוני ישועות, קטנות וגדולות. ישועות של חיים ומוות, ישועות של פרנסה וזיווג. ישועות של חינוך, של הצלחה, של ברכה, של שפע, של בריאות, של סייעתא דשמיא גדולה בחינוך...

ושוב עומד להיות מעמד תפילה ענק, כזה. מעמד תפילה של ט"ו באב... לא היו ימים טובים לישראל כמו ט"ו באב. יום של אהבה וחיבור בין כנסת-ישראל לאביה שבשמים. כל השערים יפתחו ביום הזה. התורה סוללת את הדרך. התפילות יאיצו את הישועה. ישועות פרטיות, ישועות כלליות, כאלה שמחכות כבר זמן רב, וכאלה שרק עכשיו נזכרנו לשאול ולבקש.

זהו הזמן לתת לתורה הקדושה לבקש בשבילנו, להתחנן בשבילנו. אחרי שעות-שעות של לימוד בשיא העוצמה – התורה בעצמה מרימה את התפילות לגבהים... שומרת עליהן מכל פגע רע, מכל קטגוריה, מכל דין המתוח עליהן. התורה בעצמה שומרת על התפילות ומעלה אותן מעלה מעלה... **והרי כל בוקר בתפילה אנחנו מתפללים בשחרית: תלמוד... כנגד כולם!!!** ומשם תבוא הישועה.

הקורונה שיבשה את המהלכים. כבר חודשיים שלא היו ימי לימוד מרוכזים ולא היו מעמדות תפילה כאלה בגלל המצב. ועכשיו, כל הביקוש העצום הזה מתנקז לט"ו באב...

ואתם לא הולכים להפסיד את התפילה הזאת!!!

התקשרו ממש עכשיו ל'תורת חסד' *-***-1-700**

עד כאן לשון הכתבה, ומכאן לכמה הערות על תוכנה ומגמותיה:

א) הכתבה פותחת בתיאור מפורט של אב אמיד אשר בנותיו נחשבות כבר ל"בוגרות", והדאגה לשידוכן כבר מתחילה להתפשט בקרב המשפחה... איך אני יודע שהאב אמיד? כי מסופר עליו שהוא תורם לכולל ומחזיק אברך או שניים, וכן הבנות אומרות לאביהן: "יודעות שאתה תורם המון". ולאותם אבות אמידים ונבערים מכוון הכותב, כדי שבנותיהם הרווקות הלחוצות ילחצו על אבותיהם האמידים, והם ייכנעו ויממנו יום לימוד לעשרה שׂכירים שבזכותו הן תיוושענה! ואגב, לא מדובר בסכום סמלי, אלא ב"המון כסף" כדברי האב בכתבה הפרסומית.

ב) נשים לב, שגם הכותב מודע לכך שיש אבות שיטילו ספק בתועלת המימון, כי "הסגולות טובות ויפות למי שמאמין בהן", והוא "לא ממש בעניין", אך כמובן שבסוף מתגלה שהסגולות "עובדות" ואפילו האב הספקן מודה לה' שעשה לו נס ו"זיכה" אותו להזיה הזו. כמו כן, כותב הכתבה מחדיר את ההזיה שמי "שמאמין בסגולות" הסגולות "טובות ויפות" בעבורו, ובקיצור, כדי שהסגולות "יעבדו" כל שעל האב האמיד לעשות הוא לשלם "המון כסף" ולהאמין...

ג) הכותב גם מעודד את הבנות הזקוקות לשידוך שיהיו חרוצות בגיוס הכספים לשׂכירים, שהרי הוא כותב כך: "זה היה אתגר: לאסוף תוך ימים אחדים סכום של מנין אברכים. היו שנתנו סכומים סמליים, היו שנתנו יותר. **הן לא נלאו עד שאספו את הסכום**". פשוט צדיקות! אגב, בכל גוף עסקי לא נאמר בכתבה מהו בדיוק סכום השׂכירות של עשרה יושבי ישיבות...

ד) עוד יש לשים לב לכך, שכבר בראש הכתבה מונח הפתרון לכישלון אפשרי של הסגולה, שהרי כך אומרות הבנות לאב: "יודעות שאתה תורם המון, ויודעות שמדובר על סכום כסף. אבל מה יש לנו להפסיד? מדובר על יום שכולו תורה. **גם אם הסגולה לא תעבוד עלינו, הרווחנו**

זכות של לימוד תורה לעשרה אברכים!". ובמאמר שנזכר לעיל כבר הוסבר בהרחבה רבה, שהפיכת התורה לסגולה פגאנית לשם הורדת שפע וישועה היא בגדר **כפירה בתורה!**

ה) בפרק הבא מגיעה כמובן הישועה! והכותב מתאר לפרטי פרטים את האושר הגדול שנוחת על הבית, עד שלאחר שבועיים וחצי שתי הבנות מתארסות בזו אחר זו! כמובן, בזכות עשרת יושבי הישיבות הפרזיטים והמטומטמים אשר אביהן שׂכר להתפלל עליהן באותו יום תפילה איום ונורא... "וַאֲשֶׁר שָׂכַר עָלֶיךָ אֶת בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר מִפְּתוֹר אֲרַם נַהֲרַיִם לְקַלְלֶךָּ" (דב' כג, ה).

ו) כמובן שהכותב גם לא שוכח לתאר את האב כמי שמודה ומתחרט על שפקפק בתחילה בסגולת עשרת הבטלנים הנבערים... וכך אומר האב: "היה כדאי, הן צדקו, הבנות. עשרה אברכים שמתפללים בזכותן – זה פי כמה מכל סגולה שיש. **איזה נס שהקשבתי להן!**". ואיזה נס שהקב"ה שלח לנו את רבנו משה כדי שיציל אותנו מהוזי ההזיות הנגעלים הללו!

ז) ומה עם האמא? ובכן, גם היא נזכרת דרך אגב (אולי משום צניעות וסגפנות, שכידוע מובילה לשחיתות ולתועבות בחדרי חדרים), וכך היא מתוארת: "ואמא, שהעייפות משמחת אותה יותר מכל דבר אחר עלי אדמות, מהנהנת". לאמא הזו אין אפילו כוח לדבר, היא רק מהנהנת. ודברים אלה מבטאים את מגמתם להפוך את האשה המיוגעת לשפחה נרצעת, כאילו עייפותה ותשישותה, שהיא גם המפרנסת וגם עקרת הבית, הן למעשה שמחה גדולה בשבילה! ולמה הדבר דומה? להפוך אדם לעבד נרצע וכנוע ולשכנע אותו שטוב לו בעבדותו ובשעבודו...

ח) וכמובן, הכותב לא שוכח לומר ש"זו רק דוגמה אחת, שמֵחה ומלאת אור של משפחה שהתארגנה לתרום אחזקה של מניין אברכים", שהרי יש עוד הרבה... ואגב, שלל הביטויים המרגשים בכתבה הזו, פשוט מחליאים אותי, כי שקר לשונם, וככל שהם מרַגשים יותר וחודרים יותר, ונוגעים יותר בנימי האדם הרגשיים והכאובים ביותר, כך גדול עוונם מנשוא.

ט) הם אף מתארים את המוקדניות של 'תורת חסד', אשר מתחננות לבנות שנושעו שיספרו לעוד אנשים, כדי "שעוד אנשים יקבלו כוח להביא את הישועה". והכותב מוסיף ביודע דבר: "ויש טלפונים נרגשים כל כך"... הכינו את הממחטות!

י) עד כאן סיפורי המעשיות של צאצאי האחים גרים, ועתה הם מגיעים למטרה המרכזית: הוצאת כסף מן התועים, כי "יום הלימוד והתפילה של 'תורת חסד' מגיע", ולפי שיטתם זהו יום מסוגל לישועות, יום שמחכים לו חודשים רבים. ואיני יודע מי התיר להם לעבור על לאו מפורש מן התורה, לא תעוננו, האוסר עלינו לקבוע ימים ושעות "מסוגלים"... ובמאמר: "ל"ג בעומר – כיצד ומדוע הפכו את בר יוחי לשיקוץ פגאני?", בפרק ה: "היש ימים או שעות 'מסוגלים' לתפילה?", וכן במקומות נוספים, הסברתי שמדובר בלאו שנוגע לעבודה-זרה.

ואגב, לא לחינם נאמר בכתבה: "מאות ולפעמים אלפי אברכים מחכים ליום הזה בכיליון עיניים", ולרגע לא ברור למה בדיוק הם מחכים, והלא לא הם הזקוקים לישועה, אלא התורמים ששכרו אותם? אלא ברור שכיליון העיניים שלהם הוא לדיבידנדים – לצ'קים או למזומנים...

"אָנֹכִי אָנֹכִי יְיָ וְאֵין מִבַּלְעָדַי מוֹשִׁיעַ" (ישעיה מג, יא).

יא) כמו כן, ההזיה הזו שמוכרים לפתאים, ואשר לפיה רק אם ניתן "המון כסף" לעשרה יושבי ישיבות – ניוושע, מרחיקה את האדם מבוראו! שהרי היא מספקת לתורם תחליף לתפילה מלב נשבר ונדכה! היא מספקת לו תחליף להכנעת הלב ולתשובה אמיתית וכנה לפני ה' יתעלה! כלומר, אנחנו לא מחויבים לעבוד את ה', מספיק שניתן כסף לעשרה מטומטמים טמאים, שיעמדו במקום טומאה, וימלמלו לחשים טמאים, ויתפללו ביידיש תפילות אליליות טמאות...

"כֹּה אָמַר יְיָ אָרוּר הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בָּאָדָם וְשָׂם בָּשָׂר זְרֹעוֹ וּמִן יְיָ יָסוּר לִבּוֹ, וְהָיָה כְּעַרְעָר בָּעֲרָבָה וְלֹא יִרְאֶה כִּי יָבוֹא טוֹב וְשָׁכַן חֲרֵרִים בַּמִּדְבָּר אֶרֶץ מְלֵחָה וְלֹא תֵשֵׁב" (ירמיה יז, ה–ו); "מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל יְיָ כָּל עֹזְבֶיךָ יֵבֹשׁוּ וְסוּרֵי בָּאָרֶץ יִכָּתֵבוּ כִּי עָזְבוּ מְקוֹר מַיִם חַיִּים אֶת יְיָ" (שם, יג).

יב) בהמשך הכותב מתאר את ההיערכות ליום "הגדול" הזה, וז"ל: "ובשהוא מגיע, הוא מגיע לתוך בתי מדרשות מלאים, לתוך תוכניות מגובשות, לתוך הסכמות ברורות וידועות מראש: כמה זמן לומדים הפעם, איפה, ובעיקר – איזו סוגיה בוחרים בשביל הלימוד המיוחד הזה". ממש כמו מעשה הכשפים של בלעם! שרטוט תוכניות מגובשות, זמן הלימוד, מקום הלימוד, ואפילו התאמת הסוגייה ש"תפתח שערי שמים", כאילו התלמוד הינו ספר לחשים לסגולות טמאות, וצריך למצוא לכל ישועה את הלחש והטקס המתאים לה כדי לפתוח שערי שמים...

יג) הכותב ממשיך במסכת ההזיות המחפירות שלהם, כאילו מדובר באיזה מופע באצטדיון או בתיאטרון, והנה תיאורו: "האות ניתן, וגחלת ענק מגיחה לתוך בית המדרש. בבת אחת הופך האולם לסמבטיון רותח". איזה סמבטיון ואיזה אמבטיון, הסכלים הללו בקושי יודעים לדבר עברית ולהגות את המלים כמו שצריך... הם אינם יודעים מימינם ומשמאלם, הוזים הזיות מאגיות-פגאניות חמורות ביותר, ממלמלים את הסוגיות כלוחשֵי לחשים, ומדי פעם מרימים את קולם או קופצים או מנופפים בגודלם, להראות שהם חיים ונושמים (שהרי רשעים בחייהם קרויים מתים), נכשלים ונחבלים בהזיות פרו-נוצריות מתועבות, בגלוי ואף בחדרי-חדרים...

יד) אך אל דאגה ידידיי, הכותב המתעתע מבטיח לנו שהוזי ההזיות הללו "מכירים היטב את הפרוצדורה. שעות הלימוד היקרות מפז הן זכייה עצומה בפני עצמה. כאן לא לומדים בשביל השכר שמקבלים בסוף. כאן השכר הוא רק תמריץ, והתגמול האמיתי הוא שעות הלימוד הרותחות האלה, הסוערות האלה, שכמות החידושים בהן שוברת שיאים כל פעם מחדש". כן, וודאי, כאן לא לומדים בשביל השכר שמקבלים בסוף... התגמול האמיתי הוא ההזיות והדמיונות, ולא לחינם נאמר ששעות הלימוד "רותחות", כי צואת סכלותם רותחת מאד... וכמות החידושים הנגעלים והמצחיקים שלהם שוברת שיאי טמטום וגיחוך כל פעם מחדש.

יה) הכותב הבלעמי ממשיך במסכת ההזיות עד שלעתים נדמה כאילו הן הועתקו מילה במילה ממערכוני הגשש החיוור, גברי ופולי מגלגלים אותנו מצחוק: "כשהשעון מורה על סיום, אנחה גדולה של צער מציפה את החלל. הסיפוק עצום, אבל לכולם חבל שנגמר". באמת? מישהו מאמין לטמטום הזה? אנחה גדולה של צער מציפה את החלל? אכן אנחה, אך אנחת רווחה, מהתפילות המייגעות ביידיש הטמאה, מההתנועעות התזזיתית ומהעמדת הפנים המאומצת. כולם מחכים רק לרגע שבו יקבלו את הכסף ויוכלו לחזור הביתה מחציבת התורה המפרכת

(שכל עבודה שאינה יצרנית אין בה סיפוק ואין בה ברכה, וקשה היא לעובדיה, אשר מבקשים להסיר את עולהּ מצווארם ולשוב לתאוותם). והסיפוק עצום? הסיפוק האמיתי יגיע מאוחר יותר כאשר הכסף יועבר לידיהם או ייכנס לחשבון הבנק, וכל המשתמש בכתרה של תורה נעקר מן העולם, ואף מלסטם את הבריות, ראו נא: "כך היה הלל אומר: וּדְאִשְׁתַּמַּשׁ בְּתַגָּא – חָלַף".

יו) יושבי הישיבות השכירים לא סיימו את חציבתם היומית, הפרזיטים נוסעים עתה אל "מעמד התפילה" בבית-הקברות, הראוי להיקרא "מעמד הכישוף והאלילות" שבו הם מתחברים אל המתים והוזים הזיות שבהן הם "פותחים שערי שמים", כמו עובדי האלילים הקדמונים, וכבר הרחבתי בעניין זה במאמר: "לעורר רחמי שמים?", ובעוד מקומות. ובינתיים, עד שהם מגיעים למקום הטומאה, הם לא מדברים בדברים בטלים! "בינתיים הם גומרים לדבר על הסוגייה, מלבנים עניינים אחרונים, מסכמים זה לזה את עיקרי החידושים". וכבר שהם מחדשים יותר ויותר חידושים הזויים כך הם שוקעים בסבלותם ומעמיקים את נבלותם: "עם סכל ונבל". ועִם כל "חידושיהם העצומים", הם אינם קולטים שהם עוברים על איסורי תורה מפורשים...

"אֵיכָה תֹּאמְרוּ חֲכָמִים אֲנַחְנוּ וְתוֹרַת יְיָ אִתָּנוּ אָבֵן הִנֵּה לַשֶּׁקֶר עָשָׂה עֵט שֶׁקֶר סֹפְרִים [=חידושים]. הֹבִישׁוּ חֲכָמִים חַתּוּ וַיִּלָּכֵדוּ הִנֵּה בִּדְבַר יְיָ מָאָסוּ וְחָכְמַת מֶה לָהֶם" (ירמיה ח, ח–ט).

יז) והנה הגענו לשיאו של טקס הכישוף המסתורי! פועל הישועות! וכך נאמר: "באמצע הלילה, חצות. בית עלמין, נורות בודדות מבליחות במרחב. התחושה של המסתורין גדלה והולכת. הקבוצה נאספת סביב חתנא דבי **חרטא,** ראש רשת הכוללים של 'תורת חסד' הגאון הצדיק רבי יצחק **ח**ולדצקי שליט"א שיעבור לפני התיבה בכוחו של חמיו הגדול, מרן שר התורה, רבי חיים **טמבלסקי** שליט"א". חולדצקי המין הנבל עובר לפני התיבה "בכוחו של חמיו הגדול" שיקוץ טמבלסקי, אשר האציל עליו מכוחו הגדול! כאילו היו משה רבנו ויהושע בן-נון...

יח) והם לא מפסיקים את תיאוריהם הפגאניים, אדרבה, הם מוסיפים עוד ועוד מניפולציות רגשיות שהקשר שלהן עם המציאות מקרי בהחלט, וכך נאמר: "תפילה רוטטת, חמה, ממלאה את העיניים בְּדוּק שלא מעלמא הדין, מציפה את הלב, מעוררת. אף אחד לא יכול להישאר אדיש לכאלה תפילות. גם לא מלאכים של מעלה. קשה לראות משהו בחשכה, אבל המתפללים, הטמונים איש בתחנוניו, מרגישים את משק כנפי המלאכים המעלים את התפילות, בטהרתן, ישר אל כסא הכבוד...". המלאכים לא נשארים אדישים? וכי ראוי לפנות למלאכים? וכי המלאכים מעלים את התפילות לבורא-עולם? וכי הוא זקוק למלאכים שיעלו אליו את התפילות? וכי הוא יושב בשמים והמלאכים "במשק כנפיהם" מעלים אליו את התפילות לפנתיאון הפגאני הדמיוני שהם בנו לו במחשבותיהם העקושות? מהי הַשׁוֹטוּת הזו? וכל תיאוריהם המגשימים והנגעלים מחרידים ומזעזעים, שהרי הם מתארים עבודת אלילים!

יט) בשלב הבא, הם מספרים לנו כיצד בעלי החיים ההולכים על שתיים שנקראים "אברכים" מתפללים על התורמים... ומספרים לנו שבעלי החיים הללו "שופכים דמעות", "מתחננים", ו"מפצירים"... ומה הם חושבים לעצמם? שהם יַרגשו את בורא-עולם בתפילותיהם? שהם יפצירו בו וישכנעו אותו להושיע את אותם המסכנים שהִתפתו לתרום להם? וכי ה' יתברך הוא

בן-אנוש אשר מתרגש מדמעות תנים וחוצבי תורת אלהים? והאמת, שאין ישועה באה לו לאדם אלא ממקום של הכנעה ותשובה אמיתית לפני בורא-עולם, מריפוי תחלואֵי המידות הרעות ומעזיבת המעללים וההזיות, ולא יעזור ולא יועיל השוחד, "כִּי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים וַאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים הָאֵל הַגָּדֹל הַגִּבֹּר וְהַנּוֹרָא **אֲשֶׁר לֹא יִשָּׂא פָנִים וְלֹא יִקַּח שֹׁחַד**" (דב' י, יז).

"בָּרוּךְ הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בַּייָ וְהָיָה יְיָ מִבְטַחוֹ. וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל מַיִם וְעַל יוּבַל יְשַׁלַּח שָׁרָשָׁיו וְלֹא יִרְאֶה כִּי יָבֹא חֹם וְהָיָה עָלֵהוּ רַעֲנָן וּבִשְׁנַת בַּצֹּרֶת לֹא יִדְאָג וְלֹא יָמִישׁ מֵעֲשׂוֹת פֶּרִי [...] אֲנִי יְיָ חֹקֵר לֵב בֹּחֵן כְּלָיוֹת וְלָתֵת לְאִישׁ כִּדְרָכָיו כִּפְרִי מַעֲלָלָיו" (ירמיה יז, ז–י).

כ) והכותב הרשע ממשיך: "מעמד התפילה מרגש באופן יוצא דופן. כל אלו שביקשו שיתפללו עליהם, נמצאים כאן ברוחם. נפש נוגעת בנפש, **דמים בדמים**". ואכן דמים בדמים נגעו...

כא) עוד אומר הכותב: "והתפילה הזו פורצת מעלה-מעלה, והיא מתקבלת, באהבה גדולה". ומי זה הוא אשר מקבל "באהבה גדולה" את התפילה? ה' יתעלה? כלומר, הם הצליחו לפתות את ה' יתברך בתפילותיהם והוא נכנע לדמעותיהם ומקבל את תפילותיהם "באהבה גדולה". וייחוס כל-כך מפורש ובוטה של רגש אהבה לה' יתעלה, מלמד על הגשמה, כאילו יש לה' תכונות נפשיות-אנושיות כמו בני האדם – ולא רק שהם מייחסים לבורא שינוי פנימי מהותי, שהרי הם הצליחו לעוררו לרחם עליהם לפי דמיונם, הם גם מדמים אותו לבני האדם אשר ניתן לרצותו ולפייסו ולהפציר בו... וכבר תיאר דוד המלך ע"ה את מינותם הרבה לפניי (תהלים עח, לו–לז): "וַיְפַתּוּהוּ בְּפִיהֶם וּבִלְשׁוֹנָם יְכַזְּבוּ לוֹ, וְלִבָּם לֹא נָכוֹן עִמּוֹ וְלֹא נֶאֶמְנוּ בִּבְרִיתוֹ".

וראויים המה ללעגו של אליהו הנביא לנביאי הבעל בהר הכרמל: "וַיְהִי בַצָּהֳרַיִם וַיְהַתֵּל בָּהֶם אֵלִיָּהוּ וַיֹּאמֶר קִרְאוּ בְקוֹל גָּדוֹל כִּי אֱלֹהִים הוּא כִּי שִׂיחַ וְכִי שִׂיג לוֹ וְכִי דָרֶךְ לוֹ אוּלַי יָשֵׁן הוּא וְיִקָּץ" (מ"א יח, כז). כי בדיוק כמו נביאי הבעל והאשרה הם חושבים לעורר את אלהיהם הדמיוני באמצעות לחשים וכישופים, "הֶבֶל הֵמָּה מַעֲשֵׂה תַּעְתֻּעִים בְּעֵת פְּקֻדָּתָם יֹאבֵדוּ" (יר' י, טו).

כב) ושוב חוזר התיאור של שפע הישועות, והפעם הן הופכות להיות לנהר שהופך לאוקיינוס... חרטא ברטא. ולהזכירכם, כבר בתחילת הכתבה הם הניחו לפנינו את פוליסת הביטוח שלהם: "אבל מה יש לנו להפסיד? מדובר על יום שכולו תורה. גם אם הסגולה לא תעבוד עלינו, הרווחנו זכות של לימוד תורה לעשרה אברכים!" – כך אומרות הבנות לאב הטיפש ובעל הממון...

כג) ברם, לעתים נדמה שאפילו השוטים הללו כבר אינם מאמינים להזיותיהם, שהרי הכותב אומר כך: "איך זה יכול להיות שכל-כך הרבה אנשים נושעים? שואלים אנשים, בכנות. משהו פה לא עובד חלק. **איפה מרמים אותנו?**". ובכן, אכן מרמים אותנו, משהו פה בהחלט לא עובד חלק, והם אומרים זאת בעצמם... ו"פִּי כְסִיל מְחִתָּה לוֹ וּשְׂפָתָיו מוֹקֵשׁ נַפְשׁוֹ" (מש' יח, ז).

כד) הכותב ממשיך לעבור על איסורי תורה מפורשים שנוגעים לעבודה-זרה: "ושוב עומד להיות מעמד תפילה ענק, כזה. מעמד תפילה של ט"ו באב... לא היו ימים טובים לישראל כמו ט"ו באב. יום של אהבה וחיבור בין כנסת ישראל לאביה שבשמים". וכבר אמרתי שהמחשבה שיש ימים טובים וימים רעים לעשיית פעולות מסוימות הינה איסור תורה מפורש. ולא סתם איסור

תורה מפורש, איסור תורה שנוגע ישירות לעבודה-זרה, כי כך הייתה עבודת עובדי האלילים הקדמונים, אשר כיוונו את מעשיהם או נמנעו מהם לפי מצבי גרמי השמים, ואף עבדו אותם, וייחסו להם מודעות אלילית וכוחות מאגיים עצומים להרע ולהטיב... וכבר לימדנו ירמיה הנביא שלא לחשוש מכשפיהם ומהזיותיהם (י, ה): "אַל תִּירְאוּ מֵהֶם כִּי לֹא יָרֵעוּ וְגַם הֵיטִיב אֵין אוֹתָם" – הם-הגדוילים, אינם יכולים להרע לאיש בכשפיהם, ואף לא להיטיב במאומה בהזיותיהם.

וראיתי בעיניי כיצד זקני צאצאי המינים הפולנים תוהים ובוהים עד היום: מדוע "הגדוילים" שחיו בתקופת השואה לא יכלו להרוג את היטלר בהבל פיהם, וכי הם לא היו מסוגלים לעשות לו איזה "פולסא דנורא"? וכי הם לא היו מסוגלים להתכנס לתפילותיהם הנוראות אשר "פותחות שערי שמים" ולשכנע ולהפציר ואולי אפילו לאיים על בורא-עולם שייִשָּׁמע להם? אך "הִבִּיתָה אֹתָם וְלֹא חָלוּ, כִּלִּיתָם מֵאֲנוּ קַחַת מוּסָר, חִזְּקוּ פְּנֵיהֶם מִסֶּלַע מֵאֲנוּ לָשׁוּב" (יר' ה, ג).

כה) בהמשך דברי הכותב הוא מנחיל לנו עוד הזיה, עבודה-זרה חדשה מבית היוצר של חוצבי התורה, וכך הוא אומר: "כל השערים יִפָּתחו ביום הזה. התורה סוללת את הדרך. [...] זהו הזמן לתת לתורה הקדושה לבקש בשבילנו, להתחנן בשבילנו. אחרי שעות-שעות של לימוד בשיא העוצמה – התורה בעצמה מרימה את התפילות לגבהים... שומרת עליהן מכל פגע רע, מכל קטגוריה, מכל דין המתוח עליהן. התורה בעצמה שומרת על התפילות ומעלה אותן מעלה... **והרי כל בוקר בתפילה אנחנו מתפללים בשחרית: תלמוד... כנגד כולם!!!**".

ולא שמו לב, אך הפכו את התורה לעבודה-זרה, כאילו יש לתורה מודעות וישות נפשית, והיא "שומרת עליהן [על התפילות] מכל פגע רע [...] התורה בעצמה שומרת על התפילות ומעלה אותן מעלה מעלה", ובלשון השיר הטמא המפורסם: "תוירא הקדוישה הסכנני בבקשה, לפני צור ניירץ בקדושה, אויויויויי". וכל מה שהם נוגעים בו הופך לעבודה-זרה, אפילו התורה! ותפילה מתוך ההזיה הפגאנית הזו, שתורת מינותם האירופית הפרו-נוצרית, יחד עם המלאכים שנזכרו, שומרים ומעלים את התפילות הכעורות שלהם לבורא-עולם הינה מינות ועבודה-זרה, מפני שהם עושים את התורה והמלאכים "מליצים", כלומר מתווכים, בינם לבין בורא-עולם! וכל מי שעושה מליץ לעבוד את ריבון העולמים הוא בגדר מין! וכפסק רבנו בהלכות תשובה (ג, טו), ובעניין זה ראו נא: "פנייה ל'מליצי יושר' – פולחן דתי או סטיית מינות פגאנית?".

"אָנֹכִי אָנֹכִי יְיָ וְאֵין מִבַּלְעָדַי מוֹשִׁיעַ" (יש' מג, יא). "הֲלוֹא אֲנִי יְיָ וְאֵין עוֹד אֱלֹהִים מִבַּלְעָדַי אֵל צַדִּיק וּמוֹשִׁיעַ אַיִן זוּלָתִי, פְּנוּ אֵלַי וְהִוָּשְׁעוּ כָּל אַפְסֵי אָרֶץ כִּי אֲנִי אֵל וְאֵין עוֹד" (יש' מה, כא–כב).

מדבריהם לעיל עולָה הזיה פרועה נוספת, והיא שקיימים במציאות מזיקים, שדים או שׂטנים למיניהם, אשר אורבים לתפילותיהם ומנסים ליירט אותן, וכן לפגוע ולקטרג... וכל הזיה אשר מתעה אותנו להאמין בקיומם של "מזיקים" דמיוניים שכאלה היא חירוף וגידוף השם הנכבד והנורא, שהרי הם מאמינים בקיומם של כוחות על-טבעיים מבלעדי אלהים חיים! ומי שמאמין בכוחות אליליים כאלו, אפילו שהוא אינו עובד אותם, הרי שהוא מחרף ומגדף את בורא-עולם וכפסק רבנו בהלכות עבודה זרה (ב, י), וכבר הוסבר עניין זה בהרחבה, ראו נא: "השֵׁדים – נחלת השוטים והחטָאים", וכן עסקתי בזה במאמר: "מדוע תוקעים בשופר בראש השנה?".

המשפט האחרון בדבריהם לעיל, מלמד על הזיה נוספת שהחשיבה את מחשבתם: "והרי כל בוקר בתפילה אנחנו מתפללים בשחרית: תלמוד... כנגד כולם!!!". כלומר, המינים האירופים בונים את השקפות עולמם על פשטי המדרשים שהוכנסו לתפילה, וזו עדות נוספת לשפלותם המחשבתית. ברם, כוונת חז"ל הייתה ללמד, שלימוד תורה **לשמה** מוביל לקיום כל המצוות, ומתוך מוסרם הזה גם קמה וניצבה האזהרה שלא להפוך את תורת-האלהים לקורדום חוצבים! אך ברוב נאפופי המינים ותאוותם ורדיפת בצעם ומינותם, עיוותו וסילפו את מטרת חז"ל הטהורה ואף הפכו את המדרש לעבודה-זרה! כאילו מלמול משפטים ולחשים בלתי ברורים מתוך ש"ס המינות של ווילנא הטמאה, יש בכוחו להושיע אנשים מייסוריהם! ואם חז"ל היו רואים את צאצאי המינים הללו משתמשים בדבריהם כלחשים וסגולות, וכופרים בזה במטרת התורה להביאנו לחיי העולם-הבא, הם היו קורעים את בגדיהם ומעלים אפר על ראשיהם.

"רִיבוּ בְאִמְּכֶם רִיבוּ כִּי הִיא לֹא אִשְׁתִּי וְאָנֹכִי לֹא אִישָׁהּ וְתָסֵר זְנוּנֶיהָ מִפָּנֶיהָ וְנַאֲפוּפֶיהָ מִבֵּין שָׁדֶיהָ. פֶּן אַפְשִׁיטֶנָּה עֲרֻמָּה וְהַצַּגְתִּיהָ כְּיוֹם הִוָּלְדָהּ וְשַׂמְתִּיהָ כַמִּדְבָּר וְשַׁתִּהָ כְּאֶרֶץ צִיָּה וַהֲמִתִּיהָ בַּצָּמָא. וְאֶת בָּנֶיהָ לֹא אֲרַחֵם כִּי בְנֵי זְנוּנִים הֵמָּה. כִּי זָנְתָה אִמָּם הֹבִישָׁה הוֹרָתָם כִּי אָמְרָה אֵלְכָה אַחֲרֵי מְאַהֲבַי נֹתְנֵי לַחְמִי וּמֵימַי צַמְרִי וּפִשְׁתִּי שַׁמְנִי וְשִׁקּוּיָי [...] וְהִיא לֹא יָדְעָה כִּי אָנֹכִי נָתַתִּי לָהּ הַדָּגָן וְהַתִּירוֹשׁ וְהַיִּצְהָר וְכֶסֶף הִרְבֵּיתִי לָהּ וְזָהָב עָשׂוּ לַבָּעַל" (הושע ב, ד–י).

כו) הם חותמים את מסכת המינות שלהם במשפט: "ואתם לא הולכים להפסיד את התפילה הזאת!!!"... ואל תתבלבלו, אין להם שום כוונה לשם-שמים להֵטיב עם המסכנים והמיוסרים, אחרת הם לא היו מתעים אותם אחרי ההבל וגוזרים עליהם חיי סכלות איומים, וגורמים להם לאבד את חיי העולם-הזה והעולם-הבא! אלא, כל מטרתם היא להנציח את מחצב המזומנים וטובות-ההנאה והכבוד והשׂררה שתבעו לעצמם! ורק הזיותיהם ותאוותיהם לנגד עיניהם!

כז) לזכותם של העיתונים החילוניים ייאמר, שהם לפחות מודיעים לקוראים כשמדובר ב"מדור פרסומי", אך אצל המינים וצאצאיהם נעדרה הבושה, הצביעות והרשעות חוגגות במלא כיעורן, ואין למינים הללו אפילו את קורטוב היושרה הבסיסי הזה, אלא, עזי פנים הם עד מאד ואני ואפסי עוד היא שירת חייהם. ומה מאד הולמת את צאצאי מיני ארץ אדום תוכחתו של עובדיה הנביא לאדום (א, ג–ד): "זְדוֹן לִבְּךָ הִשִּׁיאֶךָ שֹׁכְנִי בְחַגְוֵי סֶלַע מְרוֹם שִׁבְתּוֹ אֹמֵר בְּלִבּוֹ מִי יוֹרִדֵנִי אָרֶץ. אִם תַּגְבִּיהַ כַּנֶּשֶׁר וְאִם בֵּין כּוֹכָבִים שִׂים קִנֶּךָ מִשָּׁם אוֹרִידְךָ נְאֻם יְיָ. [...] אֵיךְ נֶחְפְּשׂוּ עֵשָׂו נִבְעוּ מַצְפֻּנָיו. [...] הֲלוֹא בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם יְיָ וְהַאֲבַדְתִּי חֲכָמִים מֵאֱדוֹם וּתְבוּנָה מֵהַר עֵשָׂו".

כח) אוסיף, שבכתבה פורסמו שתי תמונות גדולות, באחת מהן רואים את מר חולדצקי, חתנא דבי חרטא, מעוות את פניו האדומיים בהעמדת פנים מתאמצת ומאומצת, בעוד שהוא קורא שמות של תורמים מתוך דף שהוא מחזיק. ומסביבו, שאר יוצאי ארץ אדום הוורדרדים, עומדים שורות-שורות, וכל אחד מחזיק בידו חבילת דפים שהוא קורא ממנה באקסטזה פגאנית. התמונה הזו צולמה בסמוך לקברו של התנא יונתן בן עוזיאל שבעמוקה. ועל חומרת ההליכה לקברים והתפילה בהם, ראו במאמרים שנזכרו לעיל, וכן: "לא יפנה אדם לבקר הקברות".

"נִדְרַשְׁתִּי לְלוֹא שָׁאָלוּ נִמְצֵאתִי לְלֹא בִקְּשֻׁנִי אָמַרְתִּי הִנֵּנִי הִנֵּנִי אֶל גּוֹי לֹא קֹרָא בִּשְׁמִי" (ישׁ' סה).

גם בתמונה השנייה רואים שורות-שורות של עדרים נעדרי דעת מצטופפים, הפעם בתוך מתחם הקבר שם, ושוב הם מחזיקים דפים ומדקלמים מתוכם שמות, ועליהם נאמר: "הַיּוֹשְׁבִים בַּקְּבָרִים וּבַנְּצוּרִים יָלִינוּ [...] הָאֹמְרִים קָרֵב אֵלֶיךָ אַל תִּגַּשׁ בִּי כִּי קְדַשְׁתִּיךָ אֵלֶּה עָשָׁן בְּאַפִּי אֵשׁ יֹקֶדֶת כָּל הַיּוֹם" (ישׁ' סה, ד–ה). נשים עוד לב, כי ברקע של שתי התמונות מופיעה כרזת-ענק שבה נאמר כך: "ט"ו באב התשע"ט – מעמד תפילה נורא הוד לישועה והסרת עין הרע". ואין סוף להזיותיהם, ונכשלים ונחבלים ומתרוצצים בכל השקפות המינות והאלילות הנחותות.

ועל "עין הרע" תוכלו לקרוא במאמר: "עין טובה ועין רעה במשנת הרמב"ם".

והנה לפניכם פסקם של חז"ל ורבנו בהלכות סנהדרין (יא, ו) ביחס לחומרת מעשיהם של כומרי הדת הרשעים המתעים את העם אחר ההבל: "**האכזריות על אלו שמטעין את העם אחרי ההבל רחמים היא בעולם,** שנאמר: 'לְמַעַן יָשׁוּב יְיָ מֵחֲרוֹן אַפּוֹ וְנָתַן לְךָ רַחֲמִים' [דב' יג, יח]".

ואצרף למאמר זה מקבץ פסוקים מדברי הנביאים על האלילים והאטִים, הגדוילים המהובלים והמיובלים הללו, אשר הִתעו ומתעים את עם-ישראל אחרי ההבל והתהו אשר לא יועילו ולא יצילו כי תהו המה: "כִּי אַחֲרֵי הַתֹּהוּ אֲשֶׁר לֹא יוֹעִילוּ וְלֹא יַצִּילוּ כִּי תֹהוּ הֵמָּה" (ש"א יב, כא).

"וַאֲנִי אָמַרְתִּי אַךְ דַּלִּים הֵם נוֹאֲלוּ כִּי לֹא יָדְעוּ דֶּרֶךְ יְיָ מִשְׁפַּט אֱלֹהֵיהֶם, אֵלֵכָה לִי אֶל **הַגְּדֹלִים** וַאֲדַבְּרָה אוֹתָם כִּי הֵמָּה יָדְעוּ דֶּרֶךְ יְיָ מִשְׁפַּט אֱלֹהֵיהֶם **אַךְ הֵמָּה יַחְדָּו שָׁבְרוּ עֹל נִתְּקוּ מוֹסֵרוֹת**" (יר' ה, ד–ה). "כִּי מִקָּטֹן וְעַד **גָּדוֹל** בֻּלֹּה בֹּצַע בָּצַע מִנָּבִיא וְעַד כֹּהֵן כֻּלֹּה עֹשֶׂה שָׁקֶר" (יר' ח, י).

"מִי הָאִישׁ הֶחָכָם וְיָבֶן אֶת זֹאת, וַאֲשֶׁר דִּבֶּר פִּי יְיָ אֵלָיו וְיַגִּדָהּ, עַל מָה אָבְדָה הָאָרֶץ נִצְּתָה כַּמִּדְבָּר מִבְּלִי עֹבֵר? וַיֹּאמֶר יְיָ עַל עָזְבָם אֶת תּוֹרָתִי אֲשֶׁר נָתַתִּי לִפְנֵיהֶם וְלֹא שָׁמְעוּ בְקוֹלִי וְלֹא הָלְכוּ בָהּ. **וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי שְׁרִרוּת לִבָּם וְאַחֲרֵי הַבְּעָלִים אֲשֶׁר לִמְּדוּם אֲבוֹתָם**" (יר' ט, יא–יג).

אֵל נא, עשה נא למען שמך הגדול, עקור נא עבודה-זרה מארצנו, וְזַכֵּה את עם-ישראל לשוב אל דרך האמת. זַכֵּה את עם-ישראל להבין דברי אמת ולהודות על האמת, לחדול מהריסת הדת והחרבתה בקורדום החוצבים הפרו-נוצרי, ולשוב לצור מחצבת האמת – לדרכו של אברהם אבינו ע"ה. ובעקבות עם-ישראל תשוב גם האנושות כולה: "יְיָ עֻזִּי וּמָעֻזִּי וּמְנוֹסִי בְּיוֹם צָרָה אֵלֶיךָ גּוֹיִם יָבֹאוּ מֵאַפְסֵי אָרֶץ וְיֹאמְרוּ אַךְ שֶׁקֶר נָחֲלוּ אֲבוֹתֵינוּ הֶבֶל וְאֵין בָּם מוֹעִיל" (יר' טז, יט).

"וְהָיָה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים נָכוֹן יִהְיֶה הַר בֵּית יְיָ בְּרֹאשׁ הֶהָרִים וְנִשָּׂא מִגְּבָעוֹת וְנָהֲרוּ אֵלָיו כָּל הַגּוֹיִם, וְהָלְכוּ עַמִּים רַבִּים וְאָמְרוּ: 'לְכוּ וְנַעֲלֶה אֶל הַר יְיָ אֶל בֵּית אֱלֹהֵי יַעֲקֹב וְיֹרֵנוּ מִדְּרָכָיו וְנֵלְכָה בְּאֹרְחֹתָיו כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וּדְבַר יְיָ מִירוּשָׁלָם', וְשָׁפַט בֵּין הַגּוֹיִם וְהוֹכִיחַ לְעַמִּים רַבִּים וְכִתְּתוּ חַרְבוֹתָם לְאִתִּים וַחֲנִיתוֹתֵיהֶם לְמַזְמֵרוֹת לֹא יִשָּׂא גּוֹי אֶל גּוֹי חֶרֶב וְלֹא יִלְמְדוּ עוֹד מִלְחָמָה" (ישׁ' ב, ב–ד).

"כֹּה אָמַר יְיָ צְבָאוֹת: עֹד אֲשֶׁר יָבֹאוּ עַמִּים וְיוֹשְׁבֵי עָרִים רַבּוֹת, וְהָלְכוּ יוֹשְׁבֵי אַחַת אֶל אַחַת לֵאמֹר: 'נֵלְכָה הָלוֹךְ לְחַלּוֹת אֶת פְּנֵי יְיָ וּלְבַקֵּשׁ אֶת יְיָ צְבָאוֹת אֵלְכָה גַּם אָנִי', וּבָאוּ עַמִּים רַבִּים וְגוֹיִם עֲצוּמִים לְבַקֵּשׁ אֶת יְיָ צְבָאוֹת בִּירוּשָׁלָם וּלְחַלּוֹת אֶת פְּנֵי יְיָ. כֹּה אָמַר יְיָ צְבָאוֹת: בַּיָּמִים הָהֵמָּה אֲשֶׁר יַחֲזִיקוּ עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים מִכֹּל לְשֹׁנוֹת הַגּוֹיִם וְהֶחֱזִיקוּ בִּכְנַף אִישׁ יְהוּדִי לֵאמֹר: 'נֵלְכָה עִמָּכֶם כִּי שָׁמַעְנוּ אֱלֹהִים עִמָּכֶם'" (זכ' ח, כ–כג). "אֵלַי אִיִּים יְקַוּוּ וְאֶל זְרֹעִי יְיַחֵלוּן" (ישׁ' נא, ד–ה).

כל המינים כרגע יאבדו

"וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי יְיָ בַּהֲבִיאִי אֶתְכֶם אֶל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָשָׂאתִי אֶת יָדִי לָתֵת אוֹתָהּ לַאֲבוֹתֵיכֶם, וּזְכַרְתֶּם שָׁם אֶת דַּרְכֵיכֶם וְאֵת כָּל עֲלִילוֹתֵיכֶם אֲשֶׁר נִטְמֵאתֶם בָּם וּנְקֹטֹתֶם בִּפְנֵיכֶם בְּכָל רָעוֹתֵיכֶם אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם, וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי יְיָ בַּעֲשׂוֹתִי אִתְּכֶם לְמַעַן שְׁמִי לֹא כְדַרְכֵיכֶם הָרָעִים וְכַעֲלִילוֹתֵיכֶם הַנִּשְׁחָתוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל נְאֻם אֲדֹנָי יְיָ" (יחזקאל כ, מב–מד).

ועתה למעט רקע על המינים, וכֹה דברי חז"ל ורבנו בהלכות תפילה (ב, א): "בימי רבן גמליאל רבו המינים בישראל, והיו מציירין לישראל ומסיתין אותן לשוב מאחרי ה'. וכיוון שראה שזו גדולה מכל צרכי בני אדם, עמד הוא ובית-דינו והתקין ברכה אחת שתהיה בה שאלה [=בקשה] מלפני ה' לאבד המינים, וקבע אותה בתפילה כדי שתהיה ערוכה בפי הכל". והנה נוסח הברכה, כפי שהיא בכתבי-היד של "משנה תורה", לפניכם: "למשומדים אל תהי תקוה, **כל המינים כרגע יאבדו,** ומלכות זדון תעקור ותשבור מהרה בימינו. ברוך אתה יי, שובר אויבים ומכניע זדים".

א. מי הם המינים?

אחל בהלכה הבסיסית ביותר בעניינם של המינים, וכֹה דברי רבנו בהלכות תשובה (ג, טו):

"ואלו שאין להן חלק לעולם-הבא, אלא נכרתין ואובדין ונידונין על גודל רשעם וחטאתם לעולם ולעולמי עולמים: המינים [...] חמישה הן הנקראים מינים: **[1]** האומר שאין שם אלוה ואין לעולם מנהיג [=אתאיסט]; **[2]** והאומר שיש שם מנהיג אבל הם שניים או יותר [=המחופשים ליהודים שהלכו בדרכי השיתוף הנוצריות]; **[3]** והאומר שיש שם ריבון אחד אלא שהוא גוף ובעל תמונה [=רבים מראשוני אשכנז המגשימים]; **[4]** וכן האומר שאינו לבדו ראשון וצור לכל [=שיצר את העולם מחומר שהיה כבר קיים]; **[5]** וכן העובד אלוה זולתו כדי להיות מליץ בינו ובין ריבון העולמים [=עובדי המתים והקברים, עובדי האדמו"רים וה'גדולים', ושאר עובדי-האלילים במטרה שהם יורידו להם שפע מבורא-עולם] – **כל אחד מחמישה אלו הוא מין**".

נמצא, שכל אדם מישראל שתועה במושגי האלהות הוא בגדר מין שדינו "מורידין ולא מעלין".

זאת ועוד, מהלכות ממרים (ג, א) עולה, שגם מי שכופר בתורה-שבעל-פה הוא בגדר מין, וכֹה דברי רבנו: "מי שאינו מאמין בתורה-שבעל-פה [...] הרי זה בכלל המינים". כמו כן, בהלכות עבודה-זרה (ב, ט) ישנה הגדרה נוספת למינים: "והמינים הם התרים אחר מחשבות לבם בסכלות בדברים שאמרנו" וכו'. נמצא, **שכל סטייה מחשבתית מיסודות הדת היא בגדר מינות!** שהרי בהלכות שקדמו שם, רבנו עוסק בדינו של הפונה אחר מחשבה "שגורמת לו לעקור עיקר מעיקרי התורה", והנה דברי רבנו בקיצור בהלכות עבודה-זרה שם (ב, ד–ו):

"ולא עבודה-זרה בלבד הוא שאסור להיפנות אחריה במחשבה, אלא **כל מחשבה שגורמת לו לאדם לעקור עיקר מעיקרי [=יסוד מיסודות] התורה –** מוזהרים אנו שלא להעלותה על ליבנו [...] כיצד? פעמים יתור אחר עבודה-זרה, ופעמים יחשוב בייחוד הבורא [...] ופעמים בנבואה שמא היא אמת שמא אינה [...] כך אמרו חכמים: 'אַחֲרֵי לְבַבְכֶם' [במ' טו, לט] – זו מינות".

נמצא אפוא, שכל מי שכופר (ואפילו רק מפקפק וכמו שנראה לקמן) ביסוד מיסודות התורה הוא בגדר מין, וכפי שקובע רבנו מפורשות בסוף שלושה-עשר יסודות תורת האמת:

"וכאשר יפקפק [אפילו רק יפקפק] אדם ביסוד [אחד] מאלו [שלושה-עשר] היסודות הרי זה יצא מן הכלל וכפר בעיקר **ונקרא מין ואפיקורוס וקוצץ בנטיעות, וחובה לשׂנוא אותו ולהשמידו,** ועליו הוא אומר: 'הֲלוֹא מְשַׂנְאֶיךָ יְיָ אֶשְׂנָא וּבִתְקוֹמְמֶיךָ אֶתְקוֹטָט' [תה' קלט, כא]".

***

נחזור עתה להִלכת עבודה-זרה הנדונה (ב, ט) ונוסיף ונעיין גם בהמשך ההלכה:

"והמינים הם התרים אחר מחשבות לבם בסכלות בדברים שאמרנו [=מכחישים או מפקפקים או מזלזלים או מזייפים או מעוותים יסוד משלושה-עשר יסודות תורת האמת כאמור], עד שנמצאו עוברים על גופי תורה **להכעיס בשאט-בנפש ביד רמה,** ואומרים שאין בזה עוון".

ויש להבין: מהו "להכעיס בשאט בנפש ביד רמה"? והנה תשובת רבנו במורה (ג, מא):

"אבל עושה ביד רמה, הוא המזיד המתחצף ומתפרץ ועובר בפרהסיה, וכאילו אינו עובר לעצם התאוותנות או להשגת מה שמנעה אותו התורה מלהשיגו מחמת רוע מידותיו בלבד, אלא מפני שהוא מתנגד לתורה ומתקומם נגדה, ולפיכך אמר עליו: 'אֶת יְיָ הוּא מְגַדֵּף' [במ' טו, ל], והוא נהרג בלי ספק. ודבר זה לא יעשנו עושֶׂהו אלא מתוך השקפה שנתגבשה לו להתקומם בה נגד התורה [=והגדרה זו מתאימה בעיקר למינים האתאיסטים העושים ביד רמה להכעיס] [...]

וכך אני אומר גם על ציבור מישראל שהסכימו לעבור על איזו מצוה שתהיה, ועשו ביד רמה – הרי אלו נהרגים כולם. ונלמד את זה מפרשת בני ראובן ובני גד, אשר נאמר בהם: 'וַיִּקָּהֲלוּ כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שִׁלֹה לַעֲלוֹת עֲלֵיהֶם לַצָּבָא' [יהושע כב, יב], וביארו להם בשעת ההתראה שהם כבר כפרו בהסכימם על עבירה זו [=גד וראובן וחצי שבט מנשה בנו מזבח בעבר הירדן המזרחי בניגוד לציווי התורה לייחד לה' מקום אחד לעבודתו] **ויצאו מכלל הדת,** והוא אמרם להם: 'לָשׁוּב הַיּוֹם מֵאַחֲרֵי יְיָ', וגם תשובתם: 'אִם בְּמֶרֶד וְאִם בְּמַעַל בַּיְיָ אַל תּוֹשִׁיעֵנוּ הַיּוֹם הַזֶּה' [טז–כב]".

נמצא, שציבור מישראל אשר "הסכימו לעבור על איזו מצוה שתהיה, ועשו ביד רמה", דהיינו עברו בפרהסיה וביד רמה על המצוה הזו כאילו היא איננה חלק מתורת משה – הרי שכולם הם בגדר מינים ונהרגים כולם, כדברי רבנו. כל-שכן וקל-וחומר כאשר ציבור שלם עוברים בפרהסיה וביד רמה על עשרות רבות של מצוות מן התורה, מעוותים מסלפים ומזייפים את התורה-שבעל-פה, מוחקים את כל יסודות הדת המחשבתיים הקדושים, ומחדירים לדת משה את האלילות והתועבה, דהיינו את הזיות המאגיה הכעורה וסכלות העמים עובדי האלילים.

***

יתר-על-כן, רבנו מזכיר את הביטוי "עושה ביד רמה" גם בהלכות תשובה שראינו לעיל ומשם עולה, שהמדיחים את הציבור ללכת בדרכי חושך ואפלה וחילול-שם-שמים, הם גם בגדר "עושים ביד רמה כירבעם", ואין להם חלק לעולם-הבא, ודינם כדין המינים: "מורידין ולא מעלין". כלומר, בהלכות תשובה (ג, יד ואילך) חז"ל ורבנו מייחדים למשחיתי ההלכה שלושה

גדרים: כופרים בתורה, מחטיאי הרבים, והעושים עבירות ביד רמה בפרהסיה כיהויקים, שהרי עיוות ההלכה מוביל לכל שלושת העוונות הללו, וכֹה דברי רבנו בארבע הפְּסקות הבאות:

"ואלו שאין להן חלק לעולם-הבא, אלא נכרתין ואובדין ונידונין על גודל רשעם וחטאתם לעולם-ולעולמי-עולמים: [...] והכופרים בתורה [...] ומחטיאי הרבים [...] והעושה עבירות ביד רמה בפרהסיה כיהויקים [...]

שלושה הן **הכופרים בתורה:** [...] וכן הכופר בפירושה והיא תורה-שבעל-פה, והמכחיש מגידיה [ומי שכופר במסורת התורה-שבעל-פה שבידי חז"ל, או מי שמעוות הלכה, מהלכות התורה או מתקנות חכמים, הרי הוא מכחיש וכופר במסורת התורה-שבעל-פה] כגון צדוק ובייתוס [...]

מחטיאי הרבים: אחד שהחטיא בדבר גדול, כירבעם וצדוק ובייתוס; ואחד שהחטיא בדבר קל, אפילו לבטל מצות עשה [מי שמעוות הלכה הרי הוא כירבעם וצדוק ובייתוס]. ואחד האונס אחרים [...] או שהטעה אחרים והדיחם כישוע [או כגדולי האסלה שמסיתים ומדיחים] [...]

העושה עבירות ביד רמה כיהויקים: בין שעשה קלות, בין שעשה חמורות – אין לו חלק לעולם-הבא [ומי שמעוות הלכה עבירה חמורה ביד רמה, ועוד טוען ומתעה שדבריו תורה]; וזה הוא הנקרא מגלה פנים בתורה, מפני שהעז מצחו וגילה פניו ולא בוש מדברי תורה".

נמצא, שכל מי ש"עושה עבירות **ביד רמה** כיהויקים", ו"הוא הנקרא 'מגלה פנים בתורה' מפני שהעז מצחו וגילה פניו ולא בוש מדברי תורה" – נכלל גם בגדר המינים שנזכרו בהלכה לעיל: "והמינים הם [...] עד שנמצאו עוברים על גופי תורה להכעיס בשאט-בנפש **ביד רמה,** ואומרים שאין בזה עוון". **לסיכום,** כל גדולי האסלה בימינו שהעזו מצחם ומגלים פנים בתורה, נכללים גם בגדר של: "עושים בשאט בנפש ביד רמה"! – בסטייתם אחרי הקבלה הפגאנית, בהיתרם להפוך תורת-אלהים לקורדום-חוצבים, במחיקתם את כל יסודות הדת, בהפיכת תורתנו לתורה פגאנית פרו-נוצרית, ובהתעיית עם-ישראל אחרי התהו וההבל כדי לפטם את תאוותיהם.

***

זאת ועוד, בהלכה שנדונה לעיל (עבודה-זרה ב, ט) נאמר כך:

"והמינים, הם התרים אחר מחשבות לבם בסכלות בדברים שאמרנו, עד שנמצאו עוברים על גופי תורה להכעיס בשאט בנפש ביד רמה, **ואומרים שאין בזה עוון**".

ובכן, אם מדובר בהלכה זו במינים האתאיסטים מקרב החילוניים אשר עושים להכעיס (ולמיטב ידיעתי הם נדירים, ורובם המוחלט של החילוניים מוכן לכבד את הדת), מדוע רבנו מציין בהלכה שהם אומרים "שאין בזה עוון"? וכי האתאיסטים מחזיקים באיזו דת שכן יש בה עוונות? אלא, מדובר אפוא ברשעים אשר מחזיקים בדת מסוימת, ונדמה להם שדתם היא דת האמת, ולכן רבנו מציין שהם אומרים "שאין בזה עוון", וכדברי רבנו בפירושו לחולין (א, ב): "**ומינים** אצל חכמים הם הכופרים מישראל [כלומר, הם עובדי ע"ז ואעפ"כ רואים עצמם בגדר ישראל] [...] והם בני אדם אשר טמטמה הסכלות את חשיבתם, והחשיכו התאוות את נפשותם [...] והכת הזו היא כת של ישוע הנוצרי [...] **וכל ההולך בשיטתם –** 'שֵׁם רְשָׁעִים יִרְקָב' [משׁ' י, ז]".

ואין לי צל של ספק, שישוע הנוצרי וכל האורתודוקסים הנוצרים ההולכים בשיטתו, וכן כל האורתודוקסים המינים מישראל המחקים את שיטתו, כולם סבורים שדרכם היא דרך האמת. והנה מעט מתוך ויקיפדיה בעניין האורתודוקסים למיניהם: "המונח 'אורתודוקסים' – 'ישרי הדעה', דהיינו 'בעלי האמונה הנכונה', מונח שיש לו היסטוריה ארוכה בנצרות כמציין הכנסייה הממוסדת לעומת תנועות מתחרות חדשות – התגלגל לשיח היהודי בנסיבויות הגרמניות" וכו'. כלומר, נדמה למינים שהם-הם היהדות האמיתית, וכל השאר – כופרים ואפיקורוסים.

נמצא, כי דברי רבנו לעיל "להכעיס בשאט בנפש ביד רמה", אינם מתארים את הפושעים אשר עוברים עבירות להכעיס ולהתריס מתוך שנאה ותיעוב כשונאי הדת הידועים, אלא נסובים על עיוות דת משה והפיכתה לדת מינות פרו-נוצרית. כלומר, ההליכה הגסה בדרכים הללו מתוך המחשבה שהם "צדיקים וחסידים" היא-היא העשייה "בשאט בנפש ביד רמה"! וכל הלבה או פרשנות אשר מחדירה את השקפות המינות היא בגדר: "להכעיס בשאט בנפש ביד רמה".

***

וראיה נוספת לכך נמצאת בדברי רבנו במורה, וכֹה דבריו בפסקה הראשונה שם (א, א):

"צלם ודמות, כבר חשבו [=שגו לחשוב] בני אדם, כי 'צֶלֶם' בלשון העברי מורה על תבנית הדבר ותארו [=דפוס המעצב את הצורה הגופנית החיצונית], **והביאם הדבר לידי הגשמה מוחלטת.** לפי שנאמר: 'נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ' וחשבו [=שגו לחשוב] כי ה' כצורת אדם, כלומר: תבניתו ותארו, **וחייבו הגשמה מוחלטת והאמינו בכך,** ונראה להם שאם יעזבו דעה זו יכחישו את הכתוב [עזיבת ההגשמה היא כפירה לשיטתם! ברור אפוא שמדובר בהוזי הזיות שמדמים שהם 'דתיים'], ואף יהיה בכך העדר האלוה אם לא יהיה גוף בעל פנים ויד כמותם בתבנית ובתואר, אלא שהוא יותר גדול ובהיר לפי דמיונם, וגם החומר שלו אינו דם ובשר. זהו תכלית מה שנראה להם שהוא **רוממות ביחס לה' [=כלומר מדובר באנשים אשר מתחזים לחסידים וליראי שמים המרוממים את ה'!]** [...] לא שה' יתעלה גוף, שיהיה אם-כן בעל תבנית".

***

ואצרף עוד ראיה, רבנו פוסק בהלכות רוצח ושמירת הנפש (ד, יד): "**המינים, והן: [1] עובדי עבודה-זרה מישראל; [2] או העושה עבירות להכעיס** אפילו אכל נבלה או לבש שעטנז להכעיס – הרי זה מין". כלומר, ההגדרה המרכזית של המינים איננה עשיית עבירות להכעיס-להתריס, אלא, הם עובדי עבודה-זרה מישראל שנדמה להם שעבודתם היא הדת! ולצד הגדרה זו יש הגדרה נוספת, והיא שהעובר עבירות להכעיס ולהתריס – אף הוא בגדר מין. הוי אומר: המינים הארורים הם אלה שאוחזים בדת משה, אך מזהמים ומשחיתים אותה בגילוליהם.

ב. היהדות הסגפנית והמחמירה היא מינות!

בהלכה הבאה נלמד על גדר נוסף של מינות, לפיו כל מי שמחמיר בהלכות שבת ומראה את עצמו כאילו השבת חשובה לו יותר מחיי אדם, הוא בגדר מין!

וכֹה דברי רבנו בהלכות שבת (ב, ג):

"כשעושין דברים אלו [כלומר כאשר מחללים שבת על חולה שיש בו סכנה], אין עושין אותן לא על-ידי גויים, ולא על-ידי קטנים, ולא על-ידי עבדים, ולא על-ידי נשים, כדי שלא תהא שבת קלה בעיניהם – אלא על-ידי גדולי ישראל וחכמיהם. ואסור להתמהמה בחילול שבת לחולה שיש בו סכנה, שנאמר: 'אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וָחַי בָּהֶם' [ויק' יח, ה] – ולא שימות בהם. הא [=הנה] למדת, שאין משפטי התורה נקמה בעולם, אלא רחמים וחסד ושלום בעולם, **ואֵלו המינים שאומרים שזה חילול ואסור** [ושיש לחפש איזה גוי שיטפל בחולה המסוכן], עליהם הכתוב אומר: 'וְגַם אֲנִי נָתַתִּי לָהֶם חֻקִּים לֹא טוֹבִים וּמִשְׁפָּטִים לֹא יִחְיוּ בָּהֶם' [יח' כ, כה]".

נמצא, שהמינים האמורים הינם ישראלים אשר מציגים את עצמם כ"חרדים לדבר השם" ומרוב דבקותם המדומה בה' יתעלה, הם מסתגפים ומחמירים בהלכות שבת, עד שהגיעו להזיה שעדיף להפקיר חיי אדם ובלבד שלא לחלל את השבת. נשמע מוכר? כלומר, לא מדובר באנשים חילוניים מופקרים, אלא באנשים שכבלו את עצמם בדת מחמירה שקרית ואלילית, וכמו שאומר רבנו בשם הנביא יחזקאל (כ, כה): "עליהם הכתוב אומר: 'וְגַם אֲנִי נָתַתִּי לָהֶם חֻקִּים לֹא טוֹבִים וּמִשְׁפָּטִים לֹא יִחְיוּ בָּהֶם'", וכמו שאומר גם הנביא הושע (יד, י): "כִּי יְשָׁרִים דַּרְכֵי יְיָ וְצַדִּקִים יֵלְכוּ בָם **וּפֹשְׁעִים יִכָּשְׁלוּ בָם**" – כלומר, עיוותו את דת האמת לדת שקרית ואלילית, גדושה בחומרות-מינות דמיוניות, ומזוהמת לעייפה בסגפנות פרו-נוצרית מחליאה.

קצרו של דבר, מן ההלכה עולה, שיש למינים חוקים ומשפטים לא טובים. כלומר, מדובר בכת שיש לה דת ומערכת של הלכות וחוקים, אך הם לא טובים, הם מזוהמים בהשקפות מינות!

אמנם, המינים וצאצאיהם בימינו מצהירים כלפי חוץ שפיקוח נפש דוחה שבת, ברם, בפועל הם מחמירים מאד-מאד עד שהם עלולים להגיע בקלות לסיכון חיי אדם. לדוגמה, כאשר יש לחלל את השבת באופן מיידי משום פיקוח נפש, הם לא יחללו עד שהם ישאלו את הרב האלילי שלהם, או שהם ידחקו את עצמם שלא לחלל את השבת עד שיביאו את עצמם לידי סכנה; וכן במקומות רבים נוספים הם לא ידחו את השבת, כגון במקום שיש ספק פיקוח נפש, אף שאין הבדל מבחינה הלכתית בין פיקוח נפש לספקו – שגם עליו מחללים את השבת לכתחילה.

והאמת היא, שכל דבקותם והקפדתם ומלחמתם על השבת נועדו בעיקר לטשטש את הפיכת תורת-חיים לקורדום-חוצבים, כלומר כדי לכרכר ולנפנף כלפי חוץ שתורת ה' בראש מעייניהם ולא הפקת הרווחים והתאוות והזימות וטובות ההנאה – שהרי אם הם לא היו מקדשים מלחמה על שום עיקרון תורני, היה ברור לַכֹּל שהם צבועים ושקרנים, ולכן בחרו להם את שמירת השבת וקידשו עליה את מלחמתם, כי מה יותר קל מלהילחם על יום חופש שבו מתנפחים באכילה ושתיה ונסרחים בשינה? להילחם על הזכות ליהנות ולהתבהם, די קל הייתי אומר...

ובמלים אחרות, שמירת השבת הפכה ומשמשת בידיהם **ככלי תעמולה!** כדי לתעתע במתבונן החיצוני, וכדי לטעת בו את ההערצה והיראה מפניהם, מכוח "דבקותם העצומה" בדת משה... המתבונן החיצוני שיאמין לכל הצגת המלחמה הזו על שמירת השבת, יסבור שיש לפניו אנשים "יראים צדיקים וחסידים" משכמם ומעלה, אשר כל מטרתם בעולמם היא שמירת השבת וקדושתה וקיום דת משה בדקדוק ובהקפדה, כאילו אין להם שום מטרה חומרנית ותועלתנית

(בדיוק כמו הכומרים הנוצרים)... ולאחר שהמתבונן התרכך בהזיה הזו, והוא מלא התפעלות מדבקותם המוחלטת במצוות האל, ידו תישלח בקלות לכיסו או לתקציבי המדינה כדי להעביר להם ממון ותקציבים ומתנות וטובות-הנאה, ואף יעלים עינו ממעלליהם ומסירחונם – וכך יתאפשר להם להמשיך בחיי ההזיות והדמיונות, הבטלנות והאלילות – והחמור מכל, יתאפשר להם להמשיך ולתעתע בעמֶנו, לחלל שם אלהים חיים, ולהרחיק אותנו ממילוי ייעודנו הנורא.

ג. המינים – כגויים לכל דבריהם

כידוע, מחללי שבתות בפרהסיה הם כגויים לכל דבריהם, וקל-וחומר המינים, אשר מחריבים ומשמידים את תורת האמת, והנה לפניכם פסק רבנו בעניין זה בהלכות עבודה-זרה (ב, ח):

"**ישראל שעבד עבודה-זרה –** הרי הוא כגוי לכל דבר, ואינו כישראל שעובר עבירה שיש בה סקילה, ומשומד לעבודה-זרה – הרי הוא משומד לכל התורה כולה; **וכן המינים מישראל –** אינן כישראל לדבר מן הדברים, ואין מקבלין אותם בתשובה לעולם, שנאמר: 'כָּל בָּאֶיהָ לֹא יְשׁוּבוּן וְלֹא יַשִּׂיגוּ אָרְחוֹת חַיִּים' [משלי ב, יט]".

כלומר, **יינם יין נסך** וכפי שפוסק רבנו בהלכות מאכלות אסורות (יא, ב): "יין הגויים שאין אנו יודעין אם נתנסך או לא נתנסך, והוא הנקרא סתם יינם – אסור בהניה כיין שנתנסך"; וכן **שחיטתם נבילה** וכפי שפוסק רבנו בהלכות שחיטה (ד, יא): "ואם היה משומד לעבודה-זרה, או מחלל שבת בפרהסיה, או מין [...] – הרי הוא כגוי, ושחיטתו נבילה". **ואסור להחזיר להם אבידה,** וכפי שפוסק רבנו בהלכות גזלה ואבדה (יא, ג): "והמינים מישראל, והאפיקורוסים, ועובדי עבודה-זרה, ומחללי שבת בפרהסיה – אסור להחזיר להם אבידה, כגוי". ועוד.

אגב, נשים לב, שאפילו לגוי מחזירים לו את אבֵדתו בנסיבות מסוימות (שם, הלכה ד): "אבֵדת הגוי מותרת, שנאמר: 'אֲבֵדַת אָחִיךָ' [דב' כב, ג], והמחזירהּ הרי זה עובר עבירה מפני שהוא מחזיק ידי רשעי-עולם. ואם החזירהּ לקדש את ה', כדי שיפארו את ישראל ויידעו שהם בעלי אמונה – הרי זה משובח. ובמקום שיש חילול השם – אבֵדתו אסורה, וחייב להחזירה". ברם, המינים הארורים, בניגוד לגויים הערלים, לעולם אין מחזירים להם את אבֵדתם.

כמו כן, בעניין ההלכה שנדונה לעיל בהרחבה (עבודה-זרה ב, ח): "**ישראל** שעבד עבודה-זרה – הרי הוא כגוי לכל דבר, ואינו כישראל שעובר עבירה שיש בה סקילה, **ומשומד** לעבודה-זרה – הרי הוא משומד לכל התורה כולה" – קאפח הוסיף שם הערה באות כא, וזה לשונו:

"ולכאורה יש כפל מיותר בלשון רבנו, שאחר שכתב: 'הרי הוא כגוי לכל דבר', מיותרת בבא שנייה: 'ומשומד לעבודה-זרה' וכו'. ולעניות דעתי לא קשיא מידי, דברישא אשמען בישראל שעבד עבודה-זרה ונשאר בתוך האומה **או אף שומר מצוות אלא שיש לו שיבוש בעבודה-זרה,** שהוא כגוי לכל דבריו. והדר אשמען ישראל שנשתמד ויצא מכלל האומה ועבר לאומה אחרת עובדי עבודה-זרה, הרי הוא משומד לכל התורה כולה אף שטרם עבד עבודה-זרה בפועל".

כלומר, קאפח מצביע על העובדה שרבנו לכאורה חוזר על עצמו, שהרי לאחר שרבנו קובע את דינו של "ישראל שעובד עבודה-זרה", מדוע יש צורך לציין את דינו של "משומד לעבודה-זרה"?

וקאפח מסביר, ש"ישראל שעבד עבודה-זרה" הוא מי שעובד עבודה-זרה **ונשאר בתוך האומה היהודית** "או אף שומר מצוות אלא שיש לו שיבוש בעבודה-זרה", כמו היהדות האורתודוקסית – ואילו משומד, והוא מי שיצא לדת אחרת ולאומה אחרת, הוא כבר בגדר משומד אף שלא עבד עבודה-זרה בפועל; והנה לפניכם פסק רבנו בהלכות תשובה (ג, יד–יח) בעניין המשומד:

"ואלו שאין להן חלק לעולם-הבא, אלא נכרתין ואובדין, ונידונין על גודל רשעם וחטאתם, לעולם ולעולמי עולמים [...] שניים הם המשומדים: [...] **והמשומד לכל התורה,** כגון החוזר לדתי הגויים בשעה שגוזרין שמד וייבדק בהן, ויאמר: מה בצע לי להידבק בישראל שהן שפלים ונרדפים, טוב לו שיידבק באלו שידן תקיפה – הרי זה משומד לכל התורה כולה".

ברם, כמו שיוסבר לקמן, להבחנתו של קאפח השׂכיר יש להוסיף עוד הבחנה, והיא בין "ישראל שעבד עבודה-זרה" לבין "המינים" – דהיינו ההבחנה שבין סטייה אחרי עבודה-זרה פעמיים או שלוש, לבין שקיעה מוחלטת בעבודה-זרה, שהשוקע בה כבר אינו בגדר "עובד עבודה-זרה", אלא בגדר "מין" – ועל ההבחנה החשובה הזו אדון בקצרה בשתי הפְּסקות הבאות:

הבה נשוב להלכות עבודה זרה (ב, ח) אשר בה נאמר כך: "**ישראל שעבד עבודה-זרה –** הרי הוא כגוי לכל דבר [...] **וכן המינים מישראל –** אינן כישראל לדבר מן הדברים, ואין מקבלין אותם בתשובה לעולם, שנאמר: 'כָּל בָּאֶיהָ לֹא יְשׁוּבוּן וְלֹא יַשִּׂיגוּ אָרְחוֹת חַיִּים' [משׂ' ב, יט]".

ויש להבין: מה ההבדל בין "ישראל שעבד עבודה-זרה" לבין "המינים מישראל"? והלא בהלכות רוצח ושמירת הנפש (ד, יד), רבנו פוסק שהמינים הם עובדי-עבודה-זרה מישראל: "המינים, והם עובדי-עבודה-זרה מישראל", וכו'. מדוע אפוא רבנו חוזר על עצמו בהלכה הראשונה, ומזכיר את המינים לאחר שהוא כבר פוסק את דינו של ישראל שעבד עבודה-זרה? ובכן, נראה לי שהחילוק בין "ישראל שעבד עבודה-זרה" לבין "המינים" שנזכרו בהלכה, הוא **הקביעות,** דהיינו: ישראל שעבד עבודה-זרה כמה פעמים, הוא עדיין לא בגדר מין אלא בגדר עובד עבודה-זרה, אך לאחר שהוא שקע בעבודה-זרה ובהשקפותיה הוא נכנס לגדרי המינים החמוּרים, "אֲשֶׁר חָטְאוּ וַאֲשֶׁר הֶחֱטִיאוּ אֶת יִשְׂרָאֵל לְהַכְעִיס אֶת יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַבְלֵיהֶם" (מ"א טז, יג).

ד. מה דינו של ספר תורה שכתבוֹ מין?

וכֹה דברי רבנו בהלכות יסודי התורה (ו, ח):

"מין ישראל שכתב ספר-תורה **שׂוֹרפין אותו עם האזכרות שבו,** מפני שאינו מאמין בקדושת השם, ולא כתבוֹ [את שֵׁם ה'] אלא והוא מעלה בדעתו שזה [=הקב"ה] כשאר הדברים [=כשאר הנבראים: עץ או אבן או בהמה או חיה או אדם או בעל מאפיינים גופניים כאדם]. והואיל ודעתו-כן לא נתקדש השם, **ומצוה לשׂוֹרפו כדי שלא להניח שם למינים ולא למעשיהם**".

וברור שאדם אינו יכול ליטול את הדין לידיו ולשרוף ספר תורה שכתבוֹ מין גמור מאיזו חסידות גלותית אלילית, אך אם נתגלגל לרשותו של אדם-כשר ספר-תורה של מין, חובה על אותו אדם-כשר לקיים את ההלכה ולשרוף בחצרו הפרטית את הספר שברשותו (אגב, כל ספרי המינים הללו פסולים גם מבחינת אופני עשייתם, ראו: 'כשרות ספרי התורה לדעת הרמב"ם').

וכבר אמרתי בכמה מאמרים, שאם דין ספר-תורה כך, מה יהיה אפוא דינו של פירוש רש"י למשל? אשר מצד אחד אינו ספר-תורה גוויל כשר ואין בו אזכרות, ומצד שני הוא מלא וגדוש בהשקפות המינים ובהזיות מאגיות-אליליות על כל צעד ושעל? האין לדון בו כל-שכן וקל-וחומר מספר התורה הקדוש שניתן אות באות מפי הגבורה, ואף-על-פי-כן לא חסים על קדושתו ושורפים אותו יחד עם כל האזכרות שבו? לפיכך, חובה להשליך את כל ספרי רש"י שברשותנו למחזורית הקרובה לביתנו, ולקיים מצוה רבה וחשובה – ביעור מינות ועבודה-זרה מארצנו.

ולא לחינם הגויים ערמו את ספרי המינים ושׂרפו אותם בליל הבדולח ובמהלך שנות השואה הנוראיות, וברור לי שהם היו שליחיו של אלהים לבער ספרי מינות ואלילות ועבודה-זרה מן העולם, בדיוק כמו שדאעש היו שליחיו להרוס אתרי עבודה-זרה בעיראק ובסוריה. "נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל עַבְדִּי" (ירמיה כז, ו); "הוֹי אַשּׁוּר שֵׁבֶט אַפִּי וּמַטֶּה הוּא בְיָדָם זַעְמִי" (ישעיה י, ה).

ה. המינים גרועים מן הגויים עובדי עבודה-זרה!

לאחר שראינו את דינם של המינים הבה נעיין בדינם של הגויים עובדי עבודה-זרה, וכֹה דברי רבנו בהלכות עבודה-זרה (י, א–ב) בעניין הגויים עובדי עבודה-זרה (בשתי הפְּסקות לקמן):

"לפיכך, אם ראה עובד עבודה-זרה אובד או טובע בנהר לא יעלנו. ראהו לקוח למות לא יצילנו. אבל לאבדו בידו או לדחפו לבור וכיוצא-בזה – אסור [=וסוג היחס הזה לגויים עובדי האלילים נקרא בלשון חכמים: **'לא מורידין ולא מעלין'**], מפני שאינו עושה עמנו מלחמה.

במה דברים אמורים? בגוי, אבל מוסרי ישראל והמינים והאפיקורוסין מצוה לאבדן ביד ולהורידן לבאר שחת [=וסוג היחס הזה למינים נקרא בלשון חכמים: **'מורידין ולא מעלין'**], מפני שהן מצירין לישראל ומסירין את העם מאחרי ה', כישוע הנוצרי ותלמידיו [=כל תלמידיו בעלי ההגשמה והמאגיה למיניהם], וצדוק ובייתוס ותלמידיהן [=כל מחריבי התורה-שבעל-פה למיניהם, כגון המקובלים והתועים אחרי הקבלה הפגאנית] 'שֵׁם רְשָׁעִים יִרְקָב' [משׁ' י, ז]".

הלכה נוספת בעניין זה נמצאת בהלכות עדות (יא, יא), וכֹה דברי רבנו:

"המוסרין והאפיקורוסין **והמינים** והמשומדים, לא הוצרכו חכמים למנות אותם בכלל פסולי עדות, שלא מנו אלא רשעי ישראל. אבל אֵלּוּ המורדין והכופרין **פחותין הן מן הגויים,** שהגויים [אשר עובדים עבודה-זרה] 'לא מעלין ולא מורידין', ויש לחסידיהם [שקיבלו שבע מצוות בני נח] חלק לעולם-הבא. וְאֵלּוּ [=המינים וכו'] 'מורידין ולא מעלין', ואין להן חלק לעולם-הבא".

נמצא שיש הבחנה ברורה: המינים – מורידין ולא מעלין, ואילו הגויים עובדי עבודה-זרה – לא מורידין ולא מעלין. ועתה נעבור להבחנה נוספת: ובכן, כבר ראינו ועוד נראה את דינם של המינים: "מצוה לאבדן ביד ולהורידן לבאר שחת", "מצוה להורגן", "כל ההורג אחד מהם עשה מצוה גדולה והסיר מכשול" וכו'. ברם, לעומת דינם של המינים מישראל, ראו נא את דינם של הגויים עובדי עבודה-זרה, וכך פוסק רבנו בהלכות מלכים ומלחמות (ספ"ט): "כיצד? אחד [=אדם מישראל] **העובד עבודה-זרה,** או שבירך את השם, או ששפך דם [...]. **ובן נח** נהרג בעד אחד, ובדיין אחד, בלא התראה, ועל-פי קרובים. אבל לא בעדות אישה ולא תדון אישה להם".

נמצא אפוא, שדינו של **מין מישראל** חמור בהרבה מדינו של **גוי שעובד עבודה-זרה!** שהרי מין מישראל נהרג ללא התראה וללא עדים וללא דיינים, וכל הזריז והמקדים להורגו "עשה מצוה גדולה והסיר מכשול", ואילו גוי עובד-עבודה-זרה, אין להורגו אלא לאחר שהביאו אותו לפני בית-דין, ובעד אחד לפחות, ולא בעדות אשה, ולא בבית-דין שיש בו אשה – וזה הבדל עצום!

ו. מה דינם של המינים?

כפי שראינו ונראה גם להלן, דינם של המינים קשה מאד, אך עד שנכונן ממלכת כהנים וגוי קדוש שבה יש סנהדרין אמת, כל ההלכות הללו אינן הלכה למעשה. אולם, עדיין יש חשיבות עליונה עצומה ואדירה להלכות שעוסקות במינים, והיא כדי **לחנך** את הציבור להבין את הנזק העצום שהם גורמים לעם-ישראל, וכדי להאיר את דרכו של עם-ישראל באור האמת והצדק.

נחל בהלכות עבודה-זרה (י, ב):

"אבל מוסרי ישראל **והמינים** והאפיקורוסים, **מצוה לאבדן ביד ולהורידן לבאר שחת,** מפני שהן מצירין לישראל ומסירין את העם מאחרי ה', כישוע הנוצרי ותלמידיו [=כל בעלי ההגשמה והמאגיה למיניהם], וצדוק ובייתוס ותלמידיהן [=כל מחריבי התורה-שבעל-פה למיניהם, כגון התועים אחרי הקבלה הפגאנית המיוחסת לבר יוחי] 'שֶׁם רָשָׁעִים יִרְקָב' [משׂ' י, ז]".

והנה עוד הלכה, הפעם מהלכות רוצח ושמירת הנפש (ד, יד–טו):

"**המינים והם עובדי-עבודה-זרה מישראל [...] מצוה להורגן.** ואם יש בידו כוח להורגן בסיף בפרהסיה הורג, ואם לאו, יבוא עליהן בעלילות עד שיסבב הריגתן. כיצד? ראה אחד מהם שנפל לבאר והסולם בבאר, קודם ומסלק הסולם, ואומר לו: 'הרי אני טרוד להוריד בני מן הגג ואחזירנו לך', **וכיוצא בדברים אלו**".

כלומר, חז"ל ורבנו הורו לאדם להיות יצירתי, וכל דרך שתעלה בדעת האדם להורגם – ראויה, מפני שהם מחריבים את תורת האמת וממיטים אסונות וייסורים איומים ונוראים על עמֵנו.

והנה עוד הלכה, הפעם מהלכות ממרים (ג, א), וכֹה דברי רבנו:

"מי שאינו מאמין בתורה-שבעל-פה [...] הרי זה בכלל **המינים** ומיתתו ביד כל אדם. [...] מורידין ולא מעלין כשאר **המינים** [...] – כל אלו אינן בכלל ישראל ואינן צריכין לא עדים ולא התראה ולא דיינים, אלא כל ההורג אחד מהם **עשה מצוה גדולה והסיר מכשול**".

מדהים! לא רק שמי שהורג אותם עושה מצוה גדולה ומסיר מכשול, אין צורך לא בעדים ולא בהתראה ולא בדיינים! ואפילו גוי עובד אלילים נהרג אך ורק בבית-דין ולאחר עריכת משפט!

נשים לב, כי המינים הללו לא רק מחריבים את דת האמת ואת עם-ישראל, אלא, בהתעיית עם-ישראל ובטמטומו בהזיות המינים, הרשעים והסכלים הללו גם מחריבים את העולם כולו, שהרי הם מונעים מעמֵנו למלא את ייעודו: להיות עם חכם ונבון, אשר מאיר באור התורה והחכמה והמדעים לעולם כולו, ומרומם את כל האנושות יחד עמו לעבר ידיעת ה' וייחודו, ולעבר חיים של מוסר, ערכים ואנושיות: "לֹא יִשָּׂא גּוֹי אֶל גּוֹי חֶרֶב וְלֹא יִלְמְדוּ עוֹד מִלְחָמָה" (ישׂ' ב, ד).

בהלכה נוספת שראינו לעיל מהלכות תשובה (ג, טו), רבנו מלמד שגם בימינו, גם כאשר כל ההלכות הללו אינן הלכה למעשה, אלא הלכות חינוכיות ומוסריות בלבד, המינים הללו ישלמו תשלום מלא בעבור פשעיהם בעולם-הזה ובעולם-הבא, וכֹה דברי רבנו: "ואלו שאין להן חלק לעולם-הבא, אלא נכרתין ואובדין ונידונין על גודל רשעם וחטאתם לעולם-ולעולמי-עולמים: **המינים**", וכו'. והמינים הם גדולי הרשעים, ולא לחינם הם הראשונים ברשימת הארורים.

לאור כל ההלכות הקשות הללו, הנני מתחיל להבין שלא לחינם הגויים התעללו ומתעללים בעיקר ביהודים האורתודוקסים, והכל הגיע ומגיע מאת אל דעות בצדק מדוקדק ומדויק.

כמו כן, ברור לי שכל ההתעללויות והעינויים המחרידים שנחתו על צאצאי המינים באירופה, באו עליהם בעיקר בעוון המינות והעבודה-הזרה שהיו בידם, שהרי לא יעלה על הדעת שהקב"ה יעניש **בעונשים** כל-כך חמורים, אלא-אם-כן מדובר **בעוונות** החמורים ביותר. וכל מי שכופר במה שאמרתי עתה, כופר למעשה בתורה ובה' יתעלה, כאילו ה' אינו דן דין אמת.

ובהמשך לזאת, אצרף עתה קטע ממשלי שלמה (א, כב–לג) שלדעתי תואם להפליא את מהלך ההיסטוריה, וכאילו הוא תשובה מוכנה מראש לכל השואלים: מדוע התרחשה השואה?

"**עַד מָתַי פְּתָיִם תְּאֵהֲבוּ פֶּתִי** [=בתפישׂת אגדות חז"ל כפשוטן ובאימוץ הזיות מינות אליליות], **וְלֵצִים לָצוֹן חָמְדוּ לָהֶם** [=מנגני הכלייזמרים והניגונים בארץ נֵכר, ושאר ליצני 'אבריימל'ה מלמד' לרוב סוגיהם ומיניהם], **וּכְסִילִים יִשְׂנְאוּ דָּעַת** [=בשריפת מחשבת ישראל הטהורה, שהרי הם שרפו באש את 'ספר המדע' ו'מורה הנבוכים', וביערוהָ מדתם החדשה]. **תָּשׁוּבוּ לְתוֹכַחְתִּי הִנֵּה אַבִּיעָה לָכֶם רוּחִי, אוֹדִיעָה דְבָרַי אֶתְכֶם. יַעַן קָרָאתִי וַתְּמָאֲנוּ** [=בתחילת שנות ה-20 הייתה העלייה לארץ-ישראל חופשית במשך כחמש שנים! וכבר הוכיח אותם וייצמן בתוכחתו של ה' יתעלה לאדם הראשון: 'עם ישראל – אַיֶּכָּה?'], **נָטִיתִי יָדִי וְאֵין מַקְשִׁיב** [=כמה פוגרומים וייסורים קדמו לשואה? כמה מכות נוראיות חלו בהם עד שנסגרו שערי אירופה?].

וַתִּפְרְעוּ כָּל עֲצָתִי וְתוֹכַחְתִּי לֹא אֲבִיתֶם [=לא! אמרתם, אסור לעלות לארץ-ישראל, אסור להרגיז את הגויים אהובי ליבכם]. **גַּם אֲנִי בְּאֵידְכֶם אֶשְׂחָק, אֶלְעַג בְּבֹא פַּחְדְּכֶם** [=כמה קשים דברים אלה, ללמדנו עד כמה רשעים וסכלים היו]. **בְּבֹא כְשׁוֹאָה [!] פַּחְדְּכֶם וְאֵידְכֶם כְּסוּפָה יֵאֶתֶה, בְּבֹא עֲלֵיכֶם צָרָה וְצוּקָה. אָז יִקְרָאֻנְנִי וְלֹא אֶעֱנֶה, יְשַׁחֲרֻנְנִי וְלֹא יִמְצָאֻנְנִי** [=לא 'קדושת' האדמו"רים הטמאים המשוקצים, לא 'קדושי העליון' הליטאיים פלפלני ההבל והזיות המינות האליליות, ולא לימוד התורה המעֻוותת שיצרו במשך כאלף שנות גלות – כל אלה לא הועילו להם ביום עֶברה ותוכחה]. **תַּחַת כִּי שָׂנְאוּ דָּעַת** [=כי שנאו את הדעת והעדיפו את גאוותם ואת תאוותיהם הבהמיות והבזויות על פני יראת האלהים] **וְיִרְאַת יְיָ לֹא בָחָרוּ** [=אם היו יראי ה', מלכתחילה הם לא היו פונים לדרכי חתחתים, והיו מודים על האמת כצוואת חז"ל, ומקבלים את תוכחתו של הרמב"ם על-כך שהם: 'יותר תועים מהבהמות', ובוודאי שלא היו משתלחים ברבנו בהשׂגות חלולות ומרושעות, ונלחמים כנגדו באכזריות ובבל אמצעי שפל אפשרי].

לֹא אָבוּ לַעֲצָתִי נָאֲצוּ כָּל תּוֹכַחְתִּי [=קיללו וניאצו את דרך האמת שאברהם אבינו ורבנו העלו על נס] **וְיֹאכְלוּ מִפְּרִי דַרְכָּם וּמִמֹּעֲצֹתֵיהֶם יִשְׂבָּעוּ** [=וסופם וסוף חכמיהם האליליים, שהגויים

הארורים עינו ורצחו וכילו אותם באלף-אלפי מיתות משונות אכזריות ומחרידות, ולימדו אותם מי הם השֵׁדים האמיתיים בעולם-הזה] **כִּי מְשׁוּבַת פְּתָיִם תַּהַרְגֵם** [=רש"י וחבר מרעיו, אשר החדירו לעמֵנו את תפישׂת אגדות חז"ל כפשוטן, ובאמצעותה סיאבו וזיהמו את תורת האמת באינסוף הזיות אליליות] **וְשַׁלְוַת כְּסִילִים תְּאַבְּדֵם** [=שלוות גדולי המינים הארורים בגולה, אשר הבטיחו לחסידיהם שלא יאונה להם כל רע, אך ברגע האחרון הם ברחו ונמלטו, והותירו את חסידיהם לבדם למוות המר] **וְשֹׁמֵעַ לִי יִשְׁכָּן בֶּטַח וְשַׁאֲנַן מִפַּחַד רָעָה** [=דווקא מי ששומע לי והולך בדרך האמת, ולא אלה שעוסקים בתורה לפי דמיונם הטמא ופלפולם המסואב]".

והנה לפניכם תשובה נוספת לשאלה הנדונה, הפעם מספר דברים (כט, כג–כו):

"וְאָמְרוּ כָּל הַגּוֹיִם עַל מֶה עָשָׂה ה' כָּכָה לָאָרֶץ הַזֹּאת, **מֶה חֲרִי הָאַף הַגָּדוֹל הַזֶּה?** וְאָמְרוּ: **עַל אֲשֶׁר עָזְבוּ אֶת בְּרִית יְיָ אֱלֹהֵי אֲבֹתָם,** אֲשֶׁר כָּרַת עִמָּם בְּהוֹצִיאוֹ אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם, **וַיֵּלְכוּ וַיַּעַבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָהֶם** אֱלֹהִים אֲשֶׁר לֹא יְדָעוּם וְלֹא חָלַק לָהֶם, וַיִּחַר אַף יְיָ בָּאָרֶץ הַהִוא לְהָבִיא עָלֶיהָ אֶת כָּל הַקְּלָלָה הַכְּתוּבָה בַּסֵּפֶר הַזֶּה".

תשובה נוספת לשאלה הנדונה, נמצאת במורה (א, לו): "דע, כי כאשר תתבונן בכל התורה ובכל ספרי הנביאים **לא תמצא לשון חרון-אף ולא לשון כעס ולא לשון קנאה, כי אם בעבודה-זרה דווקא.** אמר: 'וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם וְחָרָה אַף יְיָ בָּכֶם' [דב' יא, טז], 'פֶּן יֶחֱרֶה אַף יְיָ' [שם ו, טו], 'לְהַכְעִיסוֹ בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיכֶם' [שם לא, כט], 'הֵם קִנְאוּנִי בְלֹא אֵל כִּעֲסוּנִי בְּהַבְלֵיהֶם' וכו' [שם לב, כא], 'כִּי אֵל קַנָּא' [שם ו, טו], 'מַדּוּעַ הִכְעִסוּנִי בְּפִסְלֵיהֶם' [יר' ח, יט], 'מִכַּעַס בָּנָיו וּבְנֹתָיו' [דב' לב, יט], 'כִּי אֵשׁ קָדְחָה בְאַפִּי' [שם לב, כב], 'נֹקֵם יְיָ לְצָרָיו וְנוֹטֵר הוּא לְאֹיְבָיו' [נחום לב, כב], 'וּמְשַׁלֵּם לְשֹׂנְאָיו' [דב' ז, י], 'עַד הוֹרִישׁוֹ אֶת אֹיְבָיו' [במ' לב, כא], 'אֲשֶׁר שָׂנֵא יְיָ אֱלֹהֶיךָ' [דב' טז, כב], 'כִּי כָל תּוֹעֲבַת יְיָ אֲשֶׁר שָׂנֵא' [דב' יב, לא], ואלה רבו מלמנות".

כלומר, אותו חרון-אף גדול שבא לידי ביטוי מחריד בשואה במהלך מלחמת העולם השנייה, נחת על צאצאי המינים בעוון המינות והעבודה-הזרה! כמו כן, אין עונשין אלא-אם-כן מזהירין, והקב"ה לא היה מביא עונשים כל-כך כבדים וחמורים ואלף-אלפי מיתות משונות בייסורים ובעינויים מזעזעים ומזוויעים, אלא-אם-כן הוא קדם וקבע בספר התורה ובספרי הנביאים אזהרות רבות שלא ללכת אחרי אלהים אחרים, ואף פירט את העונשים החמורים שיחולו על עם-ישראל אם יחליט לפנות מעל אלהיו וללכת בדרכי המינים והכופרים המתועבים. ולעיון נרחב בעניין זה ראו: "חשבון נפש נוקב בעקבות השואה: מדוע באה אלינו הצרה הזאת?".

חומרת עונשם של המינים מלמדת אפוא על חומרת עוונם, ובמלים אחרות, ההגשמה ושלל גרורותיה המאגיות האליליות הנחותות הינן שפל שפלות המחשבה ותחתית המוסר האנושי. וראוי לצרף לפרק זה את פסק חז"ל ורבנו בהלכות אבל (א, ח): "**וכן המינים והמשומדים והמוסרין –** כל אלו אין מתאבלין עליהן, אלא אחיהם ושאר קרוביהם לובשין לבנים ומתעטפים לבנים, ואוכלים ושותים ושמחים: שאבדו שונאיו של הקדוש-ברוך-הוא, ועליהם הכתוב אומר: 'הֲלוֹא מְשַׂנְאֶיךָ יְיָ אֶשְׂנָא' [והמשך הפסוק הוא: 'וּבְתְקוֹמְמֶיךָ אֶתְקוֹטָט' (תה' קלט, כא)]".

"כי אין רצוי לפניו יתעלה כי אם האמת, ואין מכעיסו כי אם השווא" (מורה ב, מז).

ז. מה דינם של צאצאי המינים?

כדי להבין את דינם של צאצאי המינים, עלינו ללמוד מעט על המושג "תינוק שנשבה", ולשם כך צירפתי למאמר זה מעט מתוך המאמר: "מהו גדר 'תינוק שנשבה' לדעת הרמב"ם?":

בהלכות שגגות (ב, ו) רבנו עוסק באדם שחייב להביא קרבן חטאת על פשע שעשה בשגגה. רבנו פוסק, שגם אדם, שבעת עשיית העבירה לא ידע שמעשהו הוא בגדר פשע, עדיין הוא חייב להביא קרבן חטאת לאחר שידע והכיר בכך שעשה עבירה, והנה פסק רבנו שם:

"כל [חטא] המחויב חטאת קבועה על שגגתו, ועשה [האדם את אותו החטא] בשגגה, ונודע לו אחר שחטא – אף-על-פי שלא הייתה לו ידיעה בתחילה שזה [=שהמעשה שעשה] חטא הוא – הרי זה חייב [עליו] חטאת. כיצד? תינוק שנשבה לבין הגויים וגדל ואינו יודע מה הם ישראל ולא דתם, ועשה מלאכה בשבת, ואכל חֵלב ודם וכיוצא-בהן – **כשיוודע לו שהוא ישראלי ומצֻוה על כל אלו,** חייב להביא חטאת על כל עבירה ועבירה, וכן-כל-כיוצא-בזה".

נמצא, שכל מי שאינו יודע שהוא מישראל, הוא בגדר "תינוק שנשבה". כמו כן, גם ישראל שיודע שהוא ישראלי ומכיר את דת משה, אך חוּנך בדרכי המינים הכסילים למיניהם – גם הוא מוגדר כ"תינוק שנשבה" וכל עבירותיו הן בגדר שגגות, וכך פוסק רבנו (ממרים ג, א–ג):

[א] "מי שאינו מאמין בתורה-שבעל-פה [...] הרי זה בכלל המינים ומיתתו ביד כל אדם. מאחר שנתפרסם שהוא כופר בתורה-שבעל-פה, 'מורידין ולא מעלין' כשאר המינים והאפיקורוסין והאומרין אין תורה-מן-השמים והמוסרין והמשומדין – כל אלו אינן בכלל ישראל ואינן צריכין לא עדים ולא התראה ולא דיינים, אלא כל ההורג אחד מהם עשה מצוה גדולה והסיר מכשול. **[ב]** במה דברים אמורים? באיש שכפר בתורה-שבעל-פה ממחשבתו ובדברים שנראו לו, והלך אחר דעתו הקלה ואחר שרירות לבו וכפר בתורה-שבעל-פה תחילה וכן כל הטועים אחריו.

[ג] אבל בני אותן הטועים ובני-בניהם שהדיחו אותם אבותם ונולדו במינות, וגידלו אותם עליה, **הרי הן כתינוק שנשבה לבין הגויים** וגידלוהו הגויים על דתם שהוא אנוס, ואף-על-פי ששמע אחר-כך שהיה יהודי וראה היהודים ודתם הרי הוא כאנוס, **שהרי גידלוהו על טעותם – כך אלו האוחזים בדרכי אבותיהם שתעו** [השוטים ש'מנהג אבותיהם בידיהם']. לפיכך, ראוי להחזירן בתשובה ולמשוך אותן בדרכי שלום עד שיחזרו לאיתן התורה ולא ימהר אדם להורגן".

רבנו משווה בין "תינוק שנשבה לבין הגויים" לבין אדם מישראל שחוּנך על דרכי המינים, מפני שכמו שהתינוק שגדל בין הגויים – לא ידע מהי דת האמת ומהו עם-ישראל, כך גם האדם מישראל שגדל בהשקפות המינים – לא ידע מהי דת האמת ולא מהו עם-ישראל באמת. זאת ועוד, מסיום הֲלכת רבנו במלים "ולא ימהר אדם להורגן" עולה בבירור, כי אם גם לאחר שניסו להשיבם לדרך האמת בדרכי נועם, הם עדיין מחזיקים ברשעם – אין להם דין "תינוק שנשבה", ואפילו שהם מצהירים שהם מאמינים בדת ישראל, חלים עליהם עתה כל כללי המינים.

אגב, אף שרבנו פוסק לעיל ש"תינוק שנשבה לבין הגויים" הוא בגדר **אנוס,** אין הכוונה שהוא בגדר אנוס שפטור לחלוטין על פשעיו ('אנוס רחמנא פטריה'), אלא שאין דינו כמזיד ולכן כל

עבירותיו שגגה, וכמו שהוא פוסק בהלכות שגגות לעיל. ובפירוש המשנה למסכת חולין (א, ב), רבנו קורא ליהודים שחונכו בדרכי המינים "אנוסים", ושם הוא כותב במפורש שדינם כדין "תינוק שנשבה לבין הגויים" שכל עבירותיו שגגות: "אבל אלו אשר נולדו בדעות הללו וחונכו על פיהן הרי הם כאנוסים, ודינם דין תינוק שנשבה לבין הגויים **שכל עבירותיו שגגה**".

ומי ששגג חייב בתשובה וכפרה וקרבן, וכמו שפוסק רבנו לעיל בהלכות שגגות (ב, ו). כמו כן, נראה ששחיטתם של צאצאי המינים מותרת מפני שדינם כתינוק שנשבה, דהיינו שכל עבירותיהם הן בגדר שגגה, וכן הם אינם בגדר גויים לכל דבריהם שהרי אינם מחללי שבת.

נחזור לדברי רבנו בסוף הלכות ממרים לעיל: "לפיכך, ראוי להחזירן בתשובה ולמשוך אותן בדרכי שלום עד שיחזרו לאיתן התורה ולא ימהר אדם להורגן". רבנו לא הגדיר באופן מדויק את המאמץ שיש להשקיע וכמה זמן יש להמתין לצאצאי המינים טרם שיכנסו לגדרם של המינים. ובכן, לא לחינם רבנו לא קבע מסמרות בעניין זה, והסיבה ברורה: יש סוגים רבים של צאצאי מינים. לפיכך, משיכת צאצא-מינים לדרך התורה בדרכי שלום וכן התנהגות סובלנית עמו תלויה במכלול רחב של גורמים: מידת קנאותו להזיות המינות, מידת ריחוקו מן המדעים והחכמות, מידת חוֹליו – עד כמה שכלו הושחת בהזיות, מידת ריחוקו מדרך ארץ – ממלאכה המפרנסת בכבוד, מידת שקיעתו בתאוות, פתיחותו המחשבתית, סבלנותו המידותית, יושרו ההגותי, גילו (בדרך כלל המבוגרים חסומים ואטומים), יחסו לארץ-ישראל ולצה"ל, ועוד.

רבים מקרב צאצאי המינים נכללים מיניה וביה בגדר של מינים, שהרי אין עם מי לדבר ואין טעם לפתוח עמם בשיחה ולנסות למשכם בנועם לדרך האמת. ברם, יש לא מעטים שזכו ללמוד מעט מדעים, וזכו להבין מעט את ההבדל שבין אמת לשקר ושבין הזיה לדמיון – אלה ניתן אולי למשכם לדרך האמת. ברם, עלינו לידע, כי חומה גבוהה ובצורה עומדת בפנינו, חומה אשר נבנתה על-ידי שוחד טובות-ההנאה שמקבלים המינים בהפיכת תורת-האלהים לקורדום-חוצבים: שוחד הפרוטות שמקבלים צאצאי המינים מן הישיבות, שוחד הפטוֹר משירות בצבא-ההגנה-לישראל, שוחד ההטבות והפטורים בענייני כלכליים נוספים, שוחד הזיית הגדלות הפגאנית לפיה הם כ"בני האלהים" אשר פועלים "גדולות ונצורות", ועוד. דעתם של צאצאי המינים הללו לפוּתה בשוחד הטובות וההזיות, ועיניהם עיוורות מלראות את האמת נכוחה.

זאת ועוד, צאצאי המינים עברו שטיפת מוח מאסיבית מאד, הם ונשותיהם, בישיבות המינות ובסמינרים השונים – כך שעל צאצאי המינים יש לחץ כבד מאד מצד המשפחה הקרובה והרחוקה, מצד נשותיהם התועות, ומצד החברה בכללותה, לאחוז במינות ובסכלות בכל מחיר. וכידוע, המחיר החברתי, המשפחתי והרגשי שהמינים גובים ממי שעוזב אותם כבד מנשוא.

***

אחתום פרק זה בשאלה שנשאלתי: אימתי "צאצא מינים" עובר להגדרה של "מין"? ובכן, בנוסף לאמור לעיל, נראה לי ש"צאצא מינים" עובר לגדר של "מין" ברגע שהוא נוקט באלימות פיסית כדי להילחם על השקפותיו הרעועות; וכן מי שנוקט באופן קבוע ולמשך תקופה באלימות מילולית כדי להילחם על השקפותיו, אף הוא לדעתי עובר לגדרם של המינים.

ח. אסור ללמד זכות על המינים

"הֲלָרָשָׁע לַעְזֹר וּלְשֹׂנְאֵי יְיָ תֶּאֱהָב? וּבָזֹאת עָלֶיךָ קֶצֶף מִלִּפְנֵי יְיָ!" (דה"ב יט, ב).

"מַצְדִּיק רָשָׁע וּמַרְשִׁיעַ צַדִּיק תּוֹעֲבַת יְיָ גַּם שְׁנֵיהֶם" (משׁ' יז, טו).

רבים הם החכמים בעיניהם אשר דנים את המינים (גדולי האסלה למיניהם) לכף זכות: "הם לא מתכוונים לעבודה-זרה", "הם לא מתכוונים להגשים", "הם עושים הרבה חסדים", "יש בהם הרבה דברים טובים", "הם מקפידים על המצוות", ועוד-ועוד הזיות... ברם, כל החכמים בעיניהם הללו, כולם עוברים על לפחות ארבע מצוות לא תעשה אשר מפורשות בתורה!

הנה אפוא שתי מצוות לא תעשה הראשונות: **1)** שלא ללמד זכות על המסית לעבודה-זרה; **2)** ושלא להימנע מללמד עליו חובה. והנה לפניכם דברי רבנו בספר המצוות:

1) "והמצוה העשרים, האזהרה שהוזהר המוסת מלטעון למסית [כלומר לטעון טענות לזכותו], ואפילו יודע לו זכות אסור לו להזכירו [=להזכיר למסית איזה עניין שיכול לעמוד לזכותו] ולא ילמד עליו זכות [=המוסת בעצמו לא ילמד זכות על המסית], והוא אמרו יתעלה: 'וְלֹא תַחְמֹל' [דב' יג, ט], בא הפירוש: לא תחמול – לא תלמד עליו זכות".

2) "והמצוה האחת ועשרים, האזהרה שהוזהר המוסת שלא לשתוק מלומר חובה הידועה לו על המסית ממה שיביא לקיום העונש עליו [כלומר מלומר עדות שתביא להריגת המוסת], והוא אמרו יתעלה: 'וְלֹא תְכַסֶּה עָלָיו' [המשך הפסוק בדב' שם], ובא הפירוש: לא תכסה, אם אתה יודע לו חובה אי אתה רשאי לשתוק".

וכך גם פוסק רבנו בהלכות עבודה-זרה (ה, ו–ז): "ואסור למוסת ללמד עליו זכות שנאמר: 'וְלֹא תַחְמֹל' [דב' יג]. ואם ידע לו חובה אינו רשאי לשתוק ממנה, שנאמר: 'וְלֹא תְכַסֶּה עָלָיו' [שם]".

ואף שנאמר בתורה "מסית", ברור שכל מי שמתעה את עם-ישראל בהזיה שדת המינים הפרו-נוצרית היא דת משה שקיבלנו בסיני – הוא בגדר מסית ומדיח לעבודה-זרה, ואף יתרה מזאת, למדנו שמינות חמורה מעבודה-זרה, כך שהסתה למינות חמורה מהסתה לעבודה-זרה.

נמצא אפוא, שאסור באיסור חמור לטעון טענות-זכות למינים אשר הולכים בשרירות ליבם, וחובה גדולה להוקיעם ולטעון טענות כנגדם, ואף לבזותם ולהשפילם ולחרפם ולקללם. "לֹא תֹאבֶה לוֹ וְלֹא תִשְׁמַע אֵלָיו וְלֹא תָחוֹס עֵינְךָ עָלָיו וְלֹא תַחְמֹל וְלֹא תְכַסֶּה עָלָיו" (דב' יג, ט).

ואצרף גם את דברי רבנו במורה (א, לו) בעניין לימוד זכות על המינים:

"ואם יעלה בדעתך שיש ללמֵּד זכות על [המינים] מאמיני הגשמות בשל היותו חונך כך או מחמת סכלותו וקוצר השׂגתו, כך ראוי לך להיות בדעה בעובד עבודה-זרה, מפני שאינו עובד אלא מחמת סכלות או חינוך, **מנהג אבותיהם בידיהם** [=ובימינו טוענים המינים וצאצאיהם שמנהגם 'דוחה הלכה']. ואם תאמר כי פשטי הכתובים [או אגדות חז"ל] הפילום בשיבושים אלו, כך תדע שעובד עבודה-זרה לא הביאוהו לעובדהּ כי אם דמיונות ומושׂגים גרועים. נמצא שאין התנצלות למי שאינו סומך על בעלי העיון האמיתיים אם היה קצר יכולת עיונית".

כלומר, גם מי שהמקראות או המדרשים שיבשו את השקפותיו ביחס לבורא-עולם, אין לרחם עליו, אין לטעון לזכותו "שהוא בעצם לא התכוון", ואין לדון אותו בשום פנים ואופן לכף זכות! על התועה והמתעה לשוב לדרך האמת מיד: לקבוע במחשבתו את שלילת הגשמות, להרחיק כל השקפה ופרשנות שמדרדרת אליה ומסיתה את האדם מיסודות הדת, ולאמץ כל השקפת-אמת שמרוממת את האדם לידיעת ה' ולמחשבה נכונה ביחס לאל אחד שאין-כיוצא-בו.

ועתה לשתי מצוות לא-תעשה הנוספות שנזכרו בעניין שנאת המינים: **1)** שלא לאהוב את המסית; **2)** ושלא לעזוב שנאתו; וכֹה דברי רבנו בספר-המצוות:

1) "והמצוה השבע-עשרה, האזהרה שהוזהר המוסת מלאהוב את המסית או לֶאֱהֹב לו [=לשמוע ולהישמע לו ולהשתכנע מטיעוניו], והוא אמרו יתעלה: 'לֹא תֹאבֶה לוֹ' [דב' יג, ט]. ולשון ספרֵי: מכלל שנאמר: 'וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ' [ויק' יט, יח] יכול אתה אוהב לזה? תלמוד לומר: 'לֹא תֹאבֶה לוֹ' [דב' שם]".

2) "והמצוה השמונה-עשרה, האזהרה שהוזהר המוסת מלהקל בנטירה [=נטירת איבה ושנאה] למסית, אלא חייב לנטור לו בהכרח, וכל זמן שלא נטר לו עבר על מצות לא תעשה, והוא אמרו יתעלה: 'וְלֹא תִשְׁמַע אֶלָיו' [דב' יג, ט], ובא הפירוש: מכלל שנאמר: 'עָזֹב תַּעֲזֹב עִמּוֹ' [שמ' כג, ה] יכול אתה עוזב לזה? תלמוד לומר: 'וְלֹא תִשְׁמַע אֶלָיו' [דב' שם]".

וכן פוסק רבנו בהלכות עבודה-זרה (ה, ו–ז): "ואסור למוסת לאהוב את המסית, שנאמר: 'לֹא תֹאבֶה לוֹ' [דב' יג, ט]. ולפי שנאמר בשונא: 'עָזֹב תַּעֲזֹב עִמּוֹ' [שמ' כג, ה], יכול אתה עוזב לזה? [כלומר האם מותר לנו לחדול משנאתנו כלפי המסית?] תלמוד לומר: 'וְלֹא תִשְׁמַע אֶלָיו'".

שוב נמצא, שאסור באיסור חמור לטעון טענות-זכות למינים ההולכים בשרירות לבם ועושים ביד רמה, וחובה להוקיעם ולטעון טענות כנגדם, ואף לבזותם ולהשפילם ולחרפם ולקללם. "לֹא תֹאבֶה לוֹ וְלֹא תִשְׁמַע אֶלָיו וְלֹא תָחוֹס עֵינְךָ עָלָיו וְלֹא תַחְמֹל וְלֹא תְכַסֶּה עָלָיו" (דברים יג, ט).

***

עד כאן למדנו על דינם של המינים אשר מסיתים את **היחידים** אחרי ההבל. אולם, כפי שנראה לקמן, דינם של גדולי-גללי-האסלה חמור בהרבה, מפני שהם מדיחים את **עם-ישראל** אחרי ההבל, משחיתים ומזהמים את תורתנו ומחריבים את כל יסודותיה המחשבתיים הטהורים. כלומר, אסור לדון את עכברי-יועצי-אשכנז הללו לכף זכות מצד נוסף, והוא הכלל ש"שגגת תלמוד עולה זדון". כלומר, ביחס למנהיגי דת שֶׁמּוֹרים את הדרך לעם, אין מקום לשגגות: ואם הם טועים בהוראת הלכה כלשהי בשגגה כתוצאה מרשלנות בלימוד התורה וההלכה – הם **כ**מזידים; ואם הם מורים הלכה מבלי ללמוד כלל את המקורות בעניינה – הם בגדר **מזידים.**

והנה לפניכם דברי רבנו במורה (ג, מא):

"וכאן חילקה התורה בין יחיד הדיוט או [=לבין] מלך או כהן גדול או מורה-[הוראה], ולמדנו מכך: שכל [מי ש]עושה או מורה-[הוראה] כפי עיונו, אם לא היה בית-הדין-הגדול או כהן גדול, הוא מסוג המזיד ואינו נחשב מן השוגגים [...] ועל-פי היסוד הזה אמרו ז"ל: 'שגגת תלמוד עולה

חדון' [אבות ד, יג], כלומר, **שמי שאינו לומד היטב ומורה ועושה כפי חוסר ידיעתו הרי הוא כמזיד [...] אבל המורה כפי אי-ידיעתו הרי הוא מזיד בלי ספק,** לפי שלא קבע הכתוב התנצלות בהוראה בטעות כי אם לבית-דין-הגדול בלבד. אבל המזיד חַיָּיב בעוֹנֶשׁ הכתוב [בתורה]: אם מיתת בית דין, או מלקות, או מכת מרדות על לאווין שאין לוקין עליהן, או תשלומין" וכו'.

אולם, אם אותם מנהיגי דת שוגים ומתעים את העם **ביסודות דתנו,** אין צל של ספק שהם בגדר מזידים, שהרי לא מדובר בהלכות מסובכות שנדרש להן עיון מעמיק, אלא מדובר בענייינים פשוטים וברורים שמסורים באומה איש-מפי-איש עד משה רבנו ע"ה – כל-שכן וקל-וחומר שחכמי-יועצי-אשכנז גם שׂרפו את ספר-המדע ומורה-הנבוכים, וסילפו וזייפו את מקורות חז"ל, והשחיתו את דתנו בהחדרת מאות השקפות מאגיות-פגאניות – ועד עצם היום הזה הם מונעים מעצמם ומצאן מרעיתם רכישת השקפות נכונות וישרות. אלה לא רק בגדר מי שמורה "כפי אי ידיעתו", אלה בגדר מי שֶׁמּוֹרים כנגד דרך האמת במכֻוון וביודעין, תוך השחתת דרך האמת והחדרת השקפות מינות שמחריבות את עמֵּנו, וממיטות עלינו ייסורים איומים ונוראים.

כלומר, הם אינם מסוג המזידים "הרגילים", הם מסוג המזידים שמתעים את העם אחרי ההבל **במכֻוון וביודעין,** כדי לקיים את דתם ובצעם ותאוותיהם וזימותיהם והעבודה-הזרה שבידם. ועל המינים מחטיאי הרבים, המתעים את עמֵּנו אחרי התהו, פסקו חז"ל ורבנו בהלכות סנהדרין (יא, ו): "**האכזריות על אלו שמטעין את העם אחר ההבל רחמים היא בעולם,** שנאמר: 'לְמַעַן יָשׁוּב יֵי מֵחֲרוֹן אַפּוֹ וְנָתַן לְךָ רַחֲמִים [וְרִחַמְךָ וְהִרְבֶּךָ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ' (דב' יג, יח)]".

ואצרף לזה גם את דברי רבנו בסוף שלושה-עשר יסודות דתנו הטהורים, וכֹה דבריו:

"וכאשר יפקפק אדם [ואפילו בצנעה, כל-שכן בפרהסיה] ביסוד מאלו [שלושה-עשר] היסודות, הרי זה יצא מן הכלל וכפר בעיקר **ונקרא מין ואפיקורוס וקוצץ בנטיעות, וחובה לשׂנוא אותו ולהשמידו,** ועליו הוא אומר: 'הֲלוֹא מְשַׂנְאֶיךָ יֵי אֶשְׂנָא וּבִתְקוֹמְמֶיךָ אֶתְקוֹטָט' [תה' קלט, כא]".

כל-שכן המשחיתים והמחריבים את יסודות הדת ומתעים את עמֵּנו אחרי השקפות מינות.

אגב, בעניין זה, בהלכות מאכלות אסורות (עמ' תא) קאפח אומר כך:

"וראה פכ"ד אישות אות כד שם הבאתי את דברי [...] דלדעת רבנו אם זנתה תחת בעלה ולא ידעה שאסורה לזנות תחת בעלה שהיא שוגגת קרובה לאנוסה ולא נאסרה על בעלה, ולכאורה דברי רבנו סתראי [...] דברי רבנו במו"נ דאומֵר מותר מזיד הוא. ובהלכות אישות משמע שוגג הוא וקרוב לאנוס. ונראה לחלק: דאומר מותר מתוך עיונו זהו הנחשב מזיד; אבל אומֵר מתוך טעות בין שהוא עצמו הטועה, בין שהֻטעוהו אחרים, שוגג הוא. [...] והנראה לי כתבתי".

ודברי קאפח הבל המה מעשה תעתועים, שהרי במורה (ג, מא) רבנו עוסק **במורה-הוראה** ואילו בהלכות אישות רבנו עוסק באשה ששגתה בהלכה. כמו כן, בחילוקו השני קאפח **גם** מכחיש את קביעת רבנו במורה לפיה מורה-הוראה שטעה נחשב למזיד, **וגם** סותר את חילוקו הראשון, שהרי בחילוקו הראשון קאפח אומר שמי שטועה "מתוך עיונו זהו הנחשב מזיד". לסיכום, קאפח משחית את האמת בתעתועו ומשרת את פטרוניו המינים, כדרכם של השׂבירים.

טרם סיימנו, מפני שהמינים האורתודוקסים הללו אינם רק מתעים את העם אחרי דת פגאנית מהובלת, ומרחיקים את עמֵנו מחובת ייעודו להיות עם חכם ונבון – אלא, הם גם מחדירים את ההזיה שהם כאלהים יודעי הנסתרות וכאלילים בעלי כוחות מאגיים להשפיע השפעות! ודינה של עבודה-זרה הוא בהכרתתה ובהשמדתה, וכפי שנראה בפרק הבא, ולכן גם מצד זה מצוה גדולה ורבה היא לחרף ולגדף ולבזות את גדולי-האסלה, לא רק בגלל שהם בגדר מינים אלא גם בגלל שהם נעבדים כעבודה-זרה, ולא חדלים להחדיר את ההשקפה שיש לרוממם ולפארם.

וכֹה דברי רבנו בספר המצוות עשין קפה:

"הציווי שנצטווינו להשמיד את כל הנעבדים ובתיהם בכל מיני ההשמדה וההשחתה, בשבירה ובשריפה ובהריסה ובכריתה, **כל מין במה שראוי לו, כלומר במה שיהיה יותר גמור ומהיר בהשמדתו [ובכלל זה לחרף ולגדף ולבזות את גדולי האסלה, אשר נעבדים כעבודה-זרה, ואשר מתעים את עמֵנו בהשקפות מינות].** והמטרה שלא נשאיר להם זכר, והוא אמרו יתעלה: 'אַבֵּד תְּאַבְּדוּן אֶת כָּל הַמְּקֹמוֹת' [דב' יב, ב]. ואמר עוד: 'כִּי אִם כֹּה תַּעֲשׂוּ לָהֶם מִזְבְּחֹתֵיהֶם תְּתֹצוּ' [דב' ז, ה], ואמר עוד: 'וְנִתַּצְתֶּם אֶת מִזְבּחֹתָם וְשִׁבַּרְתֶּם אֶת מַצֵּבֹתָם' [דב' יב, ג]. וכאשר נזכר דרך אגב בלשון גמר סנהדרין [צ ע"א] אמרם: מצות עשה דעבודה-זרה, אמרו דרך בקשת הבהרה: בעבודה-זרה מאי מצות עשה איכא? תרגמה רב חסדא: 'וְנִתַּצְתֶּם' [דב' יב, ג]".

ובהמשך נחזור למקור הזה ונרחיב בעניינו.

***

ומכיוון שלא קל הדבר, כלומר להתנתק מעבודת האלילים והאִטִים הם-הם גדולי-גללי-האסלה למיניהם, אשר מסיתים ומדיחים את עמֵנו להיכשל ולהיחבל בדרכי אופל, והערצתם ויראתם ואהבתם נטועה עמוק-עמוק בקרב ההמון, ה' יתעלה מורה, שעזיבתם, דהיינו עזיבת ההערצה והאהבה והתלות הנפשית בהם, היא אחת מעבודות ה' החשובות ביותר! וכֹה דברי ה' יתעלה בספר דברים (יג, ד): "לֹא תִשְׁמַע אֶל דִּבְרֵי הַנָּבִיא הַהוּא אוֹ אֶל חוֹלֵם הַחֲלוֹם הַהוּא כִּי מְנַסֶּה יְיָ אֱלֹהֵיכֶם אֶתְכֶם **לָדַעַת הֲיִשְׁכֶם אֹהֲבִים אֶת יְיָ אֱלֹהֵיכֶם בְּכָל לְבַבְכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם**".

כלומר, דווקא בזה נבחנת אהבתו של האדם לה' יתעלה! דווקא ברצונו ובהחלטתו לעזוב את הערצתו ואהבתו ותלותו באליל הדמיוני המהובל שהורגל בו מנעוריו, וללכת אחרי אלהים חיים! וכמו שנאמר בפסוק הבא (יג, ה): "אַחֲרֵי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם תֵּלֵכוּ וְאֹתוֹ תִירָאוּ וְאֶת מִצְוֹתָיו תִּשְׁמֹרוּ וּבְקֹלוֹ תִשְׁמָעוּ וְאֹתוֹ תַעֲבֹדוּ וּבוֹ תִדְבָּקוּן", ולא אחרי האלילים והאִטִים והאובות והידעונים.

לסיכום, יש מצוה רבה וחובה גדולה להרשיע את המינים הארורים שמתעים את עמֵנו אחרי ההבל, ואסור באיסור חמור לטעון לזכותם, ואצרף גם את דברי רבנו בפירושו לאבות (א, ו):

"וכן אם היה רשע ונתפרסמו מעשיו, וראינו שעשה מעשה שכל צדדיו מראים שהוא טוב ויש בו צד אפשרות רחוק מאד לרע, צריך להיזהר ממנו ולא להאמין בו טוב, כיוון שיש בו אפשרות לרע אמר: 'כִּי יְחַנֵּן קוֹלוֹ אַל תַּאֲמֵן בּוֹ כִּי שֶׁבַע תּוֹעֵבוֹת בְּלִבּוֹ' [משלי כו, כה]".

וחז"ל ורבנו הוסיפו להזהיר אותנו בעניין זה, ראו נא פסקם בהלכות עבודה-זרה (ב, ח–ט):

"ישראל שעבד עבודה-זרה הרי הוא כגוי לכל דבר [...] וכן המינים מישראל, אינן כישראל לדבר מן הדברים, **ואין מקבלין אותן בתשובה לעולם,** שנאמר: 'כָּל בָּאֶיהָ לֹא יְשׁוּבוּן וְלֹא יַשִּׂיגוּ אָרְחוֹת חַיִּים' [משׂ' ב, יט] [...] ואסור לספר עמהן ולהשיב עליהן תשובה כלל, שנאמר: 'וְאַל תִּקָּרֵב אֶל פֶּתַח בֵּיתָהּ' [משׂ' ה, ח], **ומחשבת מין לעבודה-זרה**".

כלומר, גם כאשר המין יתעתע שמחשבתו לשמים, מחשבתו סוטה אחרי טינופי מינותו. ואגב, רבנו נשאל (בסימן רסד) היאך פסק שאין מקבלין אותם בתשובה לעולם? והלא בהלכות תשובה (ג, כו) פסק: "במה דברים אמורים שכל אחד מאלו אין לו חלק לעולם-הבא? בשמת בלא תשובה. אבל אם שב מרשעו, ומת והוא בעל תשובה – הרי זה מבני העולם-הבא". ובסוף הלכה כז שם הוסיף ופסק: "שהרי בסתר בלבד חוזר ולא בגלוי – מקבלין אותו בתשובה".

וכך השיב רבנו שם:

"הסתירה שנדמית לכם אינה סתירה כלל, כי האמור כאן אין מקבלין אותן בתשובה, הכוונה בזה **שאנחנו** לא נקבל מהם תשובה ולא נִראה אותם בחזקת בעלי תשובה אלא בחזקת מינים כמו שהיו, והכשרות הזו שהם מראים ייתכן שהיא מחמת פחד או לגנוב דעת הבריות [כלומר יש לדונם לחובה]. והאמור בהלכות תשובה הוא אם שבו באמת בינם לבין בוראם יש להם חלק לעולם-הבא. נמצא שזה במה שבינם לבין בוראם, והראשון במה שביניהם לבין בני אדם".

ואצרף לזה את פירוש רס"ג למשלי (כח, ד): "עֹזְבֵי תוֹרָה יְהַלְלוּ רָשָׁע וְשֹׁמְרֵי תוֹרָה יִתְגָּרוּ בָם", וכֹה דבריו: "וכיוון שמהללי הרשע הם עוזבי התורה, לפיכך ראוי לשומריה שיתגרו בם". והוסיף: "עניין 'יִתְגָּרוּ בָם', כלומר שלא ירתיעֵם מה שמהללים אותו בני אדם [=את אותו המין גדול-האסלה על 'גדולתו' ו'ענוותנותו' ו'חסידותו'], ולא יֹאמרו [=שומרי התורה]: 'אחרים מתקרבים אליו ואנחנו נתאיב לו' [כלומר, ולא ירתיעו את עצמם: כיצד נהיה אנחנו לאויבים לאותו רשע כאשר רבים הם אשר מבקשים את קרבתו ומפרסמים את גדולתו]". וכל פעם שאני קורא את הפסוק הזה אני נזכר בתלמידיו של קאפח, ובמיוחד הממסדיים והשׂכירים שבהם, אשר מהללים את המינים הרשעים והכעורים בכינויים כגון "גאוני עולם" או "קדושי עליון"...

***

לאחר כל הדברים האלה נותר לנו להבין: מדוע רבנו קובע במורה שאסור לדון לכף זכות את צאצאי המינים, ואילו בהלכות לעיל הוא פוסק שיש להתייחס אליהם בתחילה כשוגגים?

וכֹה דברי רבנו במורה שם (א, נח): "ואם יעלה בדעתך שיש ללמֵּד זכות על מאמיני הגשמות, בשל היותו חונך כך או מחמת סכלותו וקוצר השגתו, כך ראוי לך להיות בדעה בעובד עבודה-זרה, מפני שאינו עובד אלא מחמת סכלות או חינוך, מנהג אבותיהם בידיהם [=וכאמור, דברי רבנו הללו מזכירים מאד את הזייתם של המינים אשר החריבה את דתנו: 'מנהג דוחה הלכה', וראו: 'מנהג ישראל תורה הוא?']. [...] נמצא, שאין התנצלות למי שאינו סומך על בעלי העיון האמיתיים אם היה קצר יכולת עיונית. ואיני חושב לכופר מי שלא הוּכח לו שלילת הגשמות, אך חושב אני לכופר מי שאינו קובע בדעתו שלילתה, ובפרט עם מציאות תרגום אונקלוס ותרגום יונתן בן עוזיאל עליהם השלום, אשר הרחיקו את הגשמות תכלית ההרחקה".

נראה אפוא, שדברי רבנו במורה לעיל אמורים כלפי צאצאי המינים אשר מתעקשים ללכת בדרכי אבותיהם. כלומר, ניסינו להשיבם לדרך האמת בדרכי שלום, והִצגנו בפניהם את פירוש אונקלוס ויונתן בן עוזיאל וכיו"ב, ואף-על-פי-כן הם החליטו ללכת בשרירות לבם הערֵל. לפיכך, אין לדון אותם לכף זכות מפני שהם מתעקשים לדבוק ברשעם, ולכן הם נחשבים כמזידים ולא כשוגגים, ואסור לטעון שום טענות לזכותם, ולא לרחם ולא לחמול ולא לכסות עליהם.

ט. מלחמת חורמה בעבודה-הזרה

אחד היסודות החשובים ביותר בדת האמת הוא קידוש מלחמת חורמה כנגד העבודה-הזרה, וכאמור, מינות היא העבודה-הזרה החמורה ביותר. הקב"ה ציווה עלינו "לאבֵּד עבודה-זרה וכל הנעשה בשבילה" (בכרוז להלכות עבודה-זרה), וכֹה דברי רבנו בספר המצוות (עשין קפה):

"הציווי שנצטווינו להשמיד את כל הנעבדים ובתיהם בכל מיני ההשמדה וההשחתה, בשבירה ובשׂריפה ובהריסה ובכריתה, **כל מין במה שראוי לו, כלומר במה שיהיה יותר גמור ומהיר בהשמדתו [=ובכלל זה לחרף ולגדף ולבזות את גדולי האסלה, אשר נעבדים כעבודה-זרה, ואשר מתעים את עמֵּנו בהשקפות מינות].** והמטרה שלא נשאיר להם זכר, והוא אמרו יתעלה: 'אַבֵּד תְּאַבְּדוּן אֶת כָּל הַמְּקֹמוֹת' [דב' יב, ב]. ואמר עוד: 'כִּי אִם כֹּה תַּעֲשׂוּ לָהֶם מִזְבְּחֹתֵיהֶם תְּתֹצוּ' [דב' ז, ה], ואמר עוד: 'וְנִתַּצְתֶּם אֶת מִזְבּחֹתָם וְשִׁבַּרְתֶּם אֶת מַצֵּבֹתָם' [דב' יב, ג]. וכאשר נזכר דרך אגב בלשון גמר סנהדרין [צ ע"א] אמרם: מצות עשה דעבודה-זרה, אמרו דרך בקשת הבהרה: בעבודה-זרה מאי מצות עשה איכא? תרגמה רב חסדא: 'וְנִתַּצְתֶּם' [דב' יב, ג]".

וכן פוסק רבנו גם בהלכות עבודה-זרה (ז, א–ב): "מצות עשה היא לאבד עבודה-זרה ומשמשיה וכל הנעשה בשבילה, שנאמר: 'אַבֵּד תְּאַבְּדוּן אֶת כָּל הַמְּקֹמוֹת' [דב' יב, ב]. ונאמר: 'כִּי אִם כֹּה תַּעֲשׂוּ לָהֶם מִזְבְּחֹתֵיהֶם תְּתֹצוּ' [דב' ז, ה]. ובארץ-ישראל מצוה לרדוף אחריה עד שנאבֵּד אותה מכל ארצנו. אבל בחוצה-לארץ אין אנו מצֻוין לרדוף אחריה, אלא, כל מקום שנכבוש אותו נאבֵּד כל עבודה-זרה שבו, שנאמר: 'וְאִבַּדְתֶּם אֶת שְׁמָם מִן הַמָּקוֹם הַהוּא' [דב' יב, ג], בארץ-ישראל אתה מצֻוה לרדוף אחריהן, ואי אתה מצֻוה לרדוף אחריהן בחוצה-לארץ".

אולם, רבים מפנים עורף לאמת ושוכחים שמטרתה הראשונה של התורה והציר שעליו היא סובבת הוא ביעור עבודה-זרה ומחיית עקבותיה, ושש פעמים בכתביו רבנו מדגיש עניין זה:

1+2) "וכבר ידעת מלשונות התורה בכמה מקומות כי המטרה הראשונית בכל התורה עקירת עבודה-זרה ומחיית עקבותיה וכל דבר השייך לה, ואפילו זכרה וכל מה שמביא לדבר ממעשיה, כגון האוב והידעוני וההעברה באש וקוסם ומעונן ומנחש ומכשף וחובר-חבר ודורש אל המתים [...] **כי כל תורתנו עיקרה וצירה אשר תיסוב עליו הוא מחיית אותן ההשקפות מן המחשבות, ואותן העקבות מן המציאות.** כדי למחותן מן המחשבות אמר: 'פֶּן יִפְתֶּה לְבַבְכֶם' וגו' [דב' יא, טז], 'אֲשֶׁר לְבָבוֹ פֹּנֶה הַיּוֹם' וגו' [שם כט, יז]. ולמחייתן מן המציאות אמר: 'מִזְבְּחֹתֵיהֶם תְּתֹצוּ וּמַצֵּבֹתָם תְּשַׁבֵּרוּ וַאֲשֵׁירֵהֶם תְּגַדֵּעוּן' וגו' [שם ז, ה], 'וְאִבַּדְתֶּם אֶת שְׁמָם מִן הַמָּקוֹם הַהוּא' [שם יב, ג]. ונכפלו שני עניינים אלו בכמה מקומות, **והם היו המטרה הראשונה הכוללת את כל**

התורה כפי שהודיעונו ז"ל בפירושם המקובל לאמרו יתעלה: 'אֵת כָּל אֲשֶׁר צִוִּיתִי יְיָ אֲלֵיכֶם בְּיַד מֹשֶׁה' [במ' טו, כג], אמרו: הא למדת, שכל המודה בעבודה-זרה כופר בכל התורה כולה, וכל הכופר בעבודה-זרה מודה בכל התורה כולה [ספרי שם; קידושין מ ע"א; הוריות ח ע"א], דע זה" (מורה ג, כט).

3) "כי יְסוֹד התורה ביטול אותה ההשקפה [=השקפת עובדי עבודה-זרה] ומחיית עקבותיה כמו שביארנו" (מורה ג, ל).

4+5) "כיוון שהייתה מטרת כל התורה וצירה אשר עליו היא סובבת הוא סילוק עבודה-זרה ומחיית עקבותיה [...] ואם תעקוב אחר כל מצוה ומצוה שנאמרו בעבודה-זרה תמצאן טעמן ברור, והוא סילוק אותן ההשקפות הנפסדות וההרחקה מהן עד הקצה האחרון" (מורה ג, לז).

6) ובהלכות עבודה-זרה (ב, ז) פוסק רבנו: "מצַות עבודה-זרה כנגד המצוות כולן היא, שנאמר: 'וְכִי תִשְׁגּוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֵת כָּל הַמִּצְוֹת' וגו' [במ' טו, כב] – ומפי השמועה למדו שבעבודה-זרה הכתוב מדבר. הא למדת, שכל המודה בעבודה-זרה כופר בכל התורה כולה ובכל הנביאים ובכל מה שנצטוו הנביאים מאדם ועד סוף העולם, שנאמר: 'מִן הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ וָהָלְאָה לְדֹרֹתֵיכֶם' [במ' טו, כג]. וכל הכופר בעבודה-זרה מודה בכל התורה כולה **והיא עיקר כל המצוות כולן**".

נמצא, כי טענת צאצאי המינים כלפי מתנגדיהם שהם נוהגים כלפיהם ב"אנטישמיות", אין בה לא מיניה ולא מקצתיה, ההיפך הגמור! מפני שכל מלחמה נגדם היא מלחמת-קודש וקידוש שם שמים, ובדומה למה שאומר רבנו בעניין הכרתת עיר הנידחת (עבודה-זרה ספ"ד): "כל העושה דין בעיר הנידחת הרי זה כמקריב עולה כליל שנאמר: 'כָּלִיל לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ' [דב' יג, יז], ולא עוד אלא **שמסלק חרון אף מישראל,** שנאמר: 'לְמַעַן יָשׁוּב יְיָ מֵחֲרוֹן אַפּוֹ' [דב' יג, יח], ומביא עליהם [על ישראל] ברכה ורחמים, שנאמר: 'וְנָתַן לְךָ רַחֲמִים וְרִחַמְךָ וְהִרְבֶּךָ' [שם]".

והלכה זו ופסוקים אלה נאמרו לא רק במי שעושה דין בעיר הנידחת, אלא גם במי שעושה דין בראשי המינים האורתודוקסים אשר מתעים את עם-ישראל אחרי התוהו וההבל אשר לא יועיל ולא יציל, וכֹה דברי רבנו בהלכות סנהדרין (יא, ו): "**האכזריות על אלו שמטעין את העם אחר ההבל רחמים היא בעולם,** שנאמר: 'לְמַעַן יָשׁוּב יְיָ מֵחֲרוֹן אַפּוֹ וְנָתַן לְךָ רַחֲמִים' [דב' יג, יח]".

וכן אומר רבנו במורה (א, נד):

"התבונן נא בפסוקי התורה כאשר ציווה להשמיד שבעה עממים, ואמר: 'לֹא תְחַיֶּה כָּל נְשָׁמָה' [דב' כ, טז], סמך לכך מיד, ואמר: 'לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא יְלַמְּדוּ אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת כְּכֹל תּוֹעֲבֹתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ לֵאלֹהֵיהֶם וַחֲטָאתֶם לַיְיָ אֱלֹהֵיכֶם' [דב' כ, יח], אמר, אל תחשוב כי זו אכזריות או שאיפת נקמה, **אלא היא פעולה שמחייבת אותה המחשבה האנושית,** לסלק כל מי שסטה מדרכי הצדק, ולפנות כל המעצורים המעכבים מלהגיע אל השלמות שהיא השׂגתו יתעלה".

"כִּי אִם כֹּה תַעֲשׂוּ לָהֶם מִזְבְּחֹתֵיהֶם תִּתֹּצוּ וּמַצֵּבֹתָם תְּשַׁבֵּרוּ וַאֲשֵׁירֵהֶם תְּגַדֵּעוּן וּפְסִילֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ" (דברים ז, ה); "וְנִתַּצְתֶּם אֶת מִזְבּחֹתָם וְשִׁבַּרְתֶּם אֶת מַצֵּבֹתָם וַאֲשֵׁרֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ וּפְסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תְּגַדֵּעוּן וְאִבַּדְתֶּם אֶת שְׁמָם מִן הַמָּקוֹם הַהוּא" (דברים יב, ג).

י. צוואתו של שיקוץ אלעזר מנחם-הָמָן שך

בתמונת שער הרשומה (שפורסמה באתר אור הרמב"ם) הבאתי את צוואתו של שיקוץ מנחם-המן-שך, צוואה זו נחרטה על-גבי אחת ממצבותיו אשר נמצאות בעיר בני-ברק, וזה לשונה:

"מצוואת רבינו זצוקללה"ה: וכן אני מבקש מכל אלה התלמידים היודעים שקיבלו תועלת ממני הן בתורה והן ביראת ה' והן במידות, שיעשו חסד עימדי, וילמדו בעד עילוי נשמתי אפילו משנה אחת או מחשבה אחת של מוסר, והיה זה שכרי, כי גם אני מסרתי את נפשי להצלחתכם בלימוד, **ואם יהיה בידי לעשות ולהמליץ לטובתכם אעשה בלי נדר**".

מה הוא בעצם אומר? ובכן, כדרכם של המאכערים והעסקנים החרדים, הוא עושה "עסקה" עם תלמידיו: הם ילמדו "בעד עילוי נשמתו", והוא מצידו "ימליץ טוב לטובתם", כמובן בלי נדר... נתבונן אפוא בעסקה הזו, למי אותם התלמידים עובדים כאשר הם לומדים תורה ומדקלמים משניות? לה' יתעלה? לא ולא! הם לומדים ועובדים לשיקוץ בשר ודם! לעילוי נשמתו! והוא מצידו, ימליץ טוב בעדם לפני בורא-עולם, וישכנע אותו לפתוח להם שערי שפע והצלחה...

מנחם-הָמָן-שך הפך אפוא את לימוד התורה ל"עילוי נשמתו" למינות ולעבודה-זרה, שהרי כל מי שאומר משניות וכיו"ב ל"עילוי נשמתו", מובטח לו שהמן הטמא הזה "יעשה לטובתו", ויליץ ויתווך בינו לבין ה' יתברך, ואף יוריד לו שפע מה' יתעלה שמו – וזו בדיוק מהות המינות שראינו בהלכה בראש המאמר הזה: "חמישה הן הנקראים מינים: [...] **וכן העובד אלוה זולתו כדי להיות מליץ בינו ובין ריבון העולמים** – כל אחד מחמישה אלו הוא מין". ובמלים אחרות, מנחם-המן-שך מורה למעשה להמון שיעבדו אותו בדקלום משניות וכיו"ב, והוא ימליץ טוב לפני ריבון העולמים בשביל כל מי שיעבוד אותו – יש לפנינו אפוא "תן וקח" קלאסי של עבודה-זרה.

ויתרה מזאת, מנחם-הָמָן-שך מנציח גם לאחר מותו קשר אלילי **ישיר** בינו ובין תלמידיו, ובין כל מי שמדמיין שיש בכוחו של האליל המשוקץ הזה להמליץ טוב בעבורו לפני ה' יתעלה. כלומר, אין אדם אשר יאמץ את העסקה הזו אל חיקו, ולא תיכנס למחשבתו גם פנייה זרה **וישירה** לשיקוץ מנחם-הָמָן הזה, שהרי במהלך אמירת המשניות וכיו"ב, הוא יהרהר במנחם-הָמָן-שך, וקרוב לוודאי שאף יבקש ממנו מפורשות שלא ישכח למלא את הבטחתו בלי נדר...

ולא לחינם הצוואה נפתחה במלים: "מצוואת רבינו זצו**קללה**"ה"...

ובשני העניינים הללו, בפניה למליץ ובהזיית עילויי הנשמות ראו: "פנייה ל'מליצי יושר' – פולחן דתי או סטיית מינות פגאנית?"; "עילוי נשמות – הזיית מינות אורתודוקסית".

יא. סוג נוסף של צאצאי מינים – הלייבוביצ'ים

במשנה ברכות (ט, ז) נאמר כך: "כל חותם הברכות שהיו במקדש היו: 'מן העולם', משקלקלו **המינים** ואמרו: 'אין עולם אלא אחד', התקינו שיהו אומרין: 'מן העולם ועד העולם'", ושם פירש רבנו: "**מינים,** הם הכופרים בתורה שאינם מאמינים בחיי העולם-הבא. [...] וביאור 'קלקלו', השחיתו, כלומר השחיתו האמונות [וכוונתו לעיוות וסילוף וזיוף השקפות האמת]".

והבאתי זאת בעיקר לתשומת לבם של חסידיו השוטים של לייבוביץ' הרשע שר"י (ישעיה אחֵר), אשר פער פיו כנגד תורת משה והשקפותיה הטהורות, וסבר שחיי העולם-הבא הם "המורשת" שהאדם משאיר כאן בעולם-הזה... ולעיון נרחב בהזיותיו, ראו: "לייבוביץ' – רוע המינות בהתגלמותו", "ביקורת אשכנזית קטלנית כנגד אור הרמב"ם", ועוד.

יב. צאצאי המינים מנסים להכשיר את המינות

מן המפורסמות שספרו הגדול של רבנו "משנה תורה" עבר עריכה קשה ביותר, וכמו שאומר קאפח השׂכיר במבואו לפירושו למשנה-תורה (עמ' יא): "ספר זה של רבנו עבר 'עריכה' קשה ביותר תחת ידי המדפיסים והמגיהים למיניהם. עריכה שבסגנון, עריכה שבלשון, עריכה שבמבנה משפטים, עריכה שבחלוקת ההלכות". לקמן נדון בעריכה נקודתית ומסוימת אשר משקפת היטב את שאיפתם של חכמי-אדום לדורותיהם לטשטש את מינותם של רבותיהם: כמעט כל ההלכות במשנה-תורה שעוסקות במינים "נערכו" על-ידי צאצאי המינים האירופים, המלה "מין" או "מינים" נמחקה, ובמקומה נכתבה המלה "אפיקורוס" או "אפיקורוסים".

רבנו הגדיר מפורשות מיהו "מין" ומיהו "אפיקורוס" בהלכות תשובה (ג, יד–טז). בראש מאמר זה ראינו את הגדרתו של רבנו למינים, והם כאמור ישראלים אשר השתבשו **במושׂגי האלהות.** האפיקורוסים נכללים בקטגוריה שונה לחלוטין, וכֹה דברי רבנו בהלכות תשובה שם: "שלושה הן הנקראין אפיקירוסין: **[א]** האומר שאין שם נבואה כלל ואין שם מדע שמגיע מהבורא ללב בני האדם; **[ב]** והמכחיש נבואתו של משה רבנו; **[ג]** והאומר שאין הבורא יודע מעשה בני אדם – כל אחד משלושה אלו הוא אפיקירוס". נמצא, שהאפיקורוסים הם ישראלים אשר השתבשו וכפרו **במושׂגי הנבואה וההשגחה,** זוהי אפוא הגדרתם ההלכתית המקורית.

כאמור, כמעט בכל המקומות שנזכרו "מינים" במשנה-תורה יד-עלומה נשלחה והפכה אותם ל"אפיקורוסים", ולפי דעתי הסיבה לכך ברורה: חכמי-יועצי-אשכנז ניסו לטשטש את חומרת אמונת ההגשמה כי אבותיהם ואבות-אבותיהם היו מינים ומגשימים – וכמו שהפוחז מלמד עליהם זכות בהלכות תשובה (ג, טו), כך המדפיסים והמגיהים למיניהם וכן כל שאר חכמי-יועצי-אדום לדורותיהם, כולם הסתירו את המציאות הקשה והמזעזעת שרבים מאבותיהם ורבותיהם הכסילים היו למעשה **מינים!** והנה דברי הפוחז בהשׂגתו להלכות תשובה שם:

"ולמה קרא לזה מין? [=למי שאומר שהקב"ה הוא גוף ובעל תמונה] וכמה גדולים וטובים ממנו [=גדולים וטובים מרבנו הרמב"ם לפי דמיונו של הפוחז הצרפתי] הלכו בזו המחשבה לפי מה שראו במקראות, ויותר [מזאת] ממה שראו בדברי האגדות המשבשות את הדעות".

כמו כן, גם את נוסח **ברכת המינים** שבתפילת שמונה-עשרה הם שיבשו – הם מחקו את המילה "מינים" והפכו את המשומדים שנזכרו בברכה ל"מלשינים", ותוכלו לקרוא על-כך במאמר: "מדוע צאצאי המינים סילפו את נוסח תפילתם של חז"ל להשמדת המינים?".

אמנם, ייתכן ויהיו אשר ינסו לטעון שהזיופים הללו נעשו בגלל "אימת הצנזורה הנוצרית", אך לקמן אנחנו נראה, שגם בהלכות שאין בהן שום חשש מ"אימת הצנזורה" המפוקפקת הזו,

חכמי-יועצי-אשכנז הפכו את המינים לאפיקורוסים. ויתרה מזאת: בהלכות שהובאו לעיל אשר מגדירות את המינים והאפיקורוסים, חכמי-יועצי-אדום לא שלחו את ידם. אולם, אין לשבח אותם על כך, כי נראה ברור שהם לא שיבשו את ההלכות הללו מפני שהמינים והאפיקורוסים נאמרו **בשתי הלכות סמוכות,** ואם הם היו מנסים לשבש, השיבוש ממילא לא היה מתקבל, כי הוא היה ברור כשמש גם לחלושי השכל. קצרו של דבר, ממה שחכמי-יועצי-אשכנז לא חששו להשאיר את המינים במקומם בהלכה המרכזית שעוסקת במינים, יש ראיה לכך שהתירוץ של "אימת הצנזורה" הוא ביסודו ובעיקרו תכסיס אשכנזי כדי לטשטש את סכלותם ומינותם.

ובכלל, איני יודע מדוע יש לחשוש מהגויים בעניין זה? והלא כל ההגדרות הללו עוסקות **במינים ישראלים** אשר השתבשו בהשקפותיהם, **לא בגויים,** שהרי גוי עובד עבודה-זרה אינו מוגדר כ"מין" אלא כגוי אשר עובד עבודה-זרה. קצרו של דבר, בעניין זה אין שום מקום לחשוש מ"אימת הצנזורה", ולכן נראה לי ברור שכל השיבושים בעניין זה נועדו לטשטש את האמת ולהנציח את שקרי הדת החדשה של חכמי-כומרי-אדום – שמטרתה המרכזית והראשונה היא להפוך את תורת משה הטהורה לקורדום-חוצבים פרו-נוצרי, ולהכשיר את כל תעלוליהם.

נעבור עתה לראות כמה דוגמות להחלפת המינים באפיקורוסים ב"משנה תורה":

דוגמה ראשונה

בהלכות יסודי התורה (ו, ח) רבנו פוסק כך: "**מין ישראל** שכתב ספר-תורה שׂורפין אותו עם האזכרות שבו, מפני שאינו מאמין בקדושת השם, ולא כתבו [את שֵׁם ה'] אלא והוא מעלה בדעתו שזה [=הקב"ה] כשאר הדברים [=כשאר הנבראים: דהיינו שהבורא הינו עץ או אבן או בהמה או חיה או אדם וכיו"ב, או שיש לו ממדים ומאפיינים גופניים וחומריים מכל סוג שהוא]. והואיל ודעתו-כן לא נתקדש השם, ומצוה לשׂורפו כדי שלא להניח שם **למינים** ולא למעשיהם. אבל **גוי** שכתב את השם גונזים אותו, וכן כתבי הקודש שבלו או שכתבן **גוי** יגנזו".

לעומת זאת, בדפוסי "משנה תורה" נאמר: "**אפיקורוס** ישראל שכתב ספר תורה שורפים אותו עם האזכרות שבו [...] ומצוה לשורפו כדי שלא להניח שם **לאפיקורוסים** ולא למעשיהם. אבל **עובד כוכבים** שכתב את השם גונזים אותו, וכן כתבי-הקודש שבלו או שכתבן **עובד כוכבים** יגנזו" – ובהלכה זו אין שום חשש מן הצנזורה הנוצרית שהרי נאמר בהלכה "מין ישראל", ולאחר מכן אף נאמר: "אבל גוי". ולפי שיבושי הדפוסים סתם-גוי כשר לכתוב ספר תורה...

גם בהלכות תפילין (א, יג) שיבשו המינים. רבנו פוסק שם: "ספר תורה תפילין ומזוזות שכתבן **מין** – יישרפו. כתבן **גוי** [...] – הרי אלו פסולין וייגנזו", אך בדפוסי "משנה תורה" נכתב: "ספר תורה תפילין ומזוזות שכתבן **אפיקורוס** – יישרפו, כתבן **כותי** [...] – הרי אלו פסולין ויגנזו". וברור שחכמי-יועצי-אדום אינם יכולים לחיות עם ההלכות הללו בשלום ואפילו רגע אחד, שהרי איך יעלה על הדעת לשרוף את ספרי-התורה התפילין והמזוזות שלהם? וכן את כל ספרי פירושי המינים המהובלים ששרבטו אבותיהם ואבות-אבותיהם? ובמקום להיכנע ולהודות על האמת ולתקן את מעשיהם ולשוב בתשובה לפני בורא-עולם, הם שלחו את ידם הרעה, ועיוותו את דת האמת באינספור זיופים ובהחדרת רפורמות רבות שרוצצו את גולגולתה של דת משה.

כמו כן, גם בהלכות תפילין לעיל אין שום חשש מ"אימת הצנזורה" שהרי דינו של הגוי מובא מיד לאחר דינו של המין. זאת ועוד, איני יודע מדוע שינו בהלכות תפילין את הגוי **לבותי,** וכי יש חשש שהגוי יתרעם על היהודי בגלל שכתבי-הקודש שהוא כותב פסולים?! וכמה גויים סופרי סת"ם היו במהלך ההיסטוריה? ושיבושי הדפוסים הללו הכשירו את המינים והגויים להיות סופרי סת"ם, ובנראה שהמינים והגויים היו חשובים מאד בעיניהם... עוד נראה לי ברור, שרק מינים עובדי עבודה-זרה מישראל היו מסוגלים להכשיר את המינים והגויים ולעוות כך את ההלכה. זאת ועוד, שיבושים אלה אינם קשורים דווקא לנצרות ואם היה חשש אמיתי מן הגויים בענייני סופרי הסת"ם, היינו מוצאים אותם גם בקרב היהודים שהתגוררו בארצות האסלאם.

ושמא תאמרו שחכמי-יועצי-אדום תיקנו את טעויותיהם? ובכן, לא רק שהם לא תיקנו את שגיאותיהם, ההיפך הגמור! הם הנציחו את שיבושיהם הללו והוסיפו עליהם זיופים רבים מאד במאות השנים האחרונות. וזאת הראיה הגדולה ששיבושיהם לא נבעו מ"אימת הצנזורה הנוצרית", אלא מ"אימת האמת", כי אם היה מדובר ב"אימת הצנזורה", מדוע לאחר שקמה מדינת ישראל הם לא תיקנו את נוסחיהם? רק בימינו, לאחר שיצא לאור "משנה תורה" לפי כתבי-יד, ונפתח פתח לרווח בלבלי, הם החלו להוציא לאור את "משנה תורה" גם לפי כתבי-יד – כי אלוהי הכסף הוא אלוהי האלוהים והוא אדוני האדונים של כומרי-יועצי-אדום.

גם בהמשך הלכות תפילין (י, א) הם שיבשו את הנוסח, ובתוך עשרים הדברים שפוסלים ספר תורה, במקום לכתוב: "שכתבו **גוי** וכיוצא בו משאר פסולין", כתבו: "שכתבו **אפיקורוס**" וכו'.

אגב, החלפת המין או הגוי **באפיקורוס** נובעת מסיבה נוספת שבגינה הם טשטשו את האמת, ואסביר: האפיקורוס בהגדרתו המוסרית הרחבה הוא גם מי **שמזלזל בדברי חכמים,** ולכן היה נוח מאד לחכמי-יועצי-אשכנז, אשר ניפחו מאד את מוסד "קדושי העליון" והפכו את גדוליהם המדומים לאלהים, להחמיר מאד בדינו של האפיקורוס – וזאת במטרה לבצר את מעמד גדוליהם הרשעים הארורים, שהרי כל מי שמותח ביקורת על סכלותם או מזלזל בהם בשל המינות והעבודה-הזרה אשר בידם – דינו לכאורה חמור מאד לפי ההלכות החדשות שעיוותו, ושיבוש זה מהווה איום משמעותי אשר מרתיע מאד מלערער על סמכותם "האלהית".

אך האמת היא שהם-הם **גדולי האפיקורוסים** (בהגדרתה המוסרית של המלה), כי הם למעשה ביטלו את מסורת התורה שבידי חז"ל כמעט לחלוטין ויצרו תורה חדשה פרו-נוצרית, אשר לה הלכות משלה ומנהגים משלה, ובאמצעותה הם הופכים את דת משה לקורדום-חוצבים (ובמאמרים אחרים הוכח שהם גם גדולי האפיקורוסים בהגדרתה ההלכתית של המלה).

דוגמה שנייה

בהלכות עבודה-זרה (ב, ח–ט) חז"ל ורבנו פוסקים כך: "ישראל שעבד עבודה-זרה הרי הוא כגוי לכל דבר, ואינו כישראל שעובר עבירה שיש בה סקילה [...] וכן **המינים** מישראל, אינן כישראל לדבר מן הדברים, ואין מקבלין אותן בתשובה לעולם, שנאמר: 'כָּל בָּאֶיהָ לֹא יְשׁוּבוּן וְלֹא יַשִּׂיגוּ אָרְחוֹת חַיִּים' [משׂ' ב, יט] [...] ואסור לספר עמהן ולהשיב עליהן תשובה כלל, שנאמר: 'וְאַל תִּקְרַב אֶל פֶּתַח בֵּיתָהּ' [משׂ' ה, ח], ומחשבת **מין** לעבודה-זרה".

לעומת זאת, בדפוסי "משנה תורה" נאמר כך:

"ישראל שעבד עבודת כוכבים הרי הוא כעובד כוכבים לכל דבריו, ואינו כישראל שעובר עבירה שיש בה סקילה [...] וכן **האפיקורסים** מישראל אינן כישראל לדבר מן הדברים ואין מקבלים אותם בתשובה לעולם [...] ומחשבה של **אפיקורוס** לעבודת כוכבים".

אין שום חשש בהלכה זו מ"אימת הצנזורה" כי כל כולה עוסקת במינים מישראל, ואף מודגש בהלכה שהמינים הם **מישראל,** ואף-על-פי-כן הם עיוותו וזייפו את ההלכה כי היה מאד קשה לחכמי-יועצי-אדום להודות שאבותיהם ואבות-אבותיהם היו כל-כך ארורים ורשעים בעיני חז"ל – ומכיוון שבעניינים רבים הם המשיכו את דרכי רבותיהם השחצנים, הם התאמצו מאד כדי לטשטש ולהסתיר את סכלותם ואת ריחוקם מדרכי מישרים, אחרת יוקרתם גאוותם ומעמדם היו נפגעים פגיעה קשה ואף אנושה, אפשרויותיהם לעצב את דת משה כרצונם היו נחסמות, וגם דרך החתחתים להפוך את דת משה לקורדום-חוצבים הייתה נסגרת ונאטמת בפניהם.

גם הזיוף "עבודת-כוכבים" במקום "עבודה-זרה" מטשטש מאד את דרך האמת, כי איסור עבודה-זרה אינו נוגע רק לכוכבים, שהרי איסור עבודה-זרה רחב מאד ועבודת-הכוכבים היא רק פרט אחד מני-רבים. ובמלים אחרות, צמצום וזיוף הגדרת עבודה-זרה רק לעבודת-כוכבים, מכשיר למעשה את כל שאר סוגי העבודה-הזרה – ולא ידעו ולא יבינו בחשכת המינות יתהלכו, כי מטרת כל התורה והציר שעליו היא סובבת הוא עקירת עבודה-זרה ומחיית עקבותיה.

דוגמה שלישית

רבנו פוסק בהלכות עבודה-זרה (י, ב), וכֹה דבריו:

"אבל מוֹסרי ישראל **והמינים** והאפיקורסים, מצוה לאבדן ביד ולהורידן לבאר שחת, מפני שהן מצירין לישראל **ומסירין את העם מאחרי ה',** כישוע הנוצרי ותלמידיו [=כל תלמידיו בעלי ההגשמה למיניהם – גם הגויים וגם המינים], וצדוק ובייתוס ותלמידיהן [=כל מחריבי התורה-שבעל-פה למיניהם] 'שֵׁם רְשָׁעִים יִרְקָב' [משלי י, ז]".

לעומת זאת, בדפוסי "משנה תורה" נאמר כך: "אבל מוסרי ישראל והאפיקורוסין מצוה לאבדן ביד ולהורידן עד באר שחת מפני שהן מצירין לישראל ומסירין את העם מאחרי ה' כישוע הנוצרי ותלמידיו" וכו'. נמצא, שהמינים וצאצאיהם פשוט מחקו את המלה **"והמינים"** מן ההלכה! כל-כך קָשָׁה להם העובדה שאבותיהם ואבות-אבותיהם היו מינים ארורים אשר המיטו על עמֵנו ייסורי אימים. ובהלכותיו רבנו הרמב"ם לא הותיר להם שום ברירה: או שאתם מודים על האמת ועוזבים את דרכי ההבל של אבותיכם, או שאתם ממשיכים בשקר שהורישו לכם אבותיכם – וברור שחכמי-יועצי-אדום באלף השנים האחרונות בחרו בתעלוליהם: בדרכי השקר הרמייה העיוות והזיוף, ולשם כך היה עליהם להוסיף לשקֶר ולרמות ולמחוק את האמת מספריהם.

"גַּם הֵמָּה בָּחֲרוּ בְּדַרְכֵיהֶם וּבְשִׁקּוּצֵיהֶם נַפְשָׁם חָפֵצָה, גַּם אֲנִי אֶבְחַר בְּתַעֲלֻלֵיהֶם וּמְגוּרֹתָם אָבִיא לָהֶם יַעַן קָרָאתִי וְאֵין עוֹנֶה דִּבַּרְתִּי וְלֹא שָׁמֵעוּ וַיַּעֲשׂוּ הָרַע בְּעֵינַי וּבַאֲשֶׁר לֹא חָפַצְתִּי בָּחָרוּ [...] קוֹל שָׁאוֹן מֵעִיר קוֹל מֵהֵיכָל קוֹל יְיָ מְשַׁלֵּם גְּמוּל לְאֹיְבָיו" (ישעיה סו, ג–ו).

דוגמה רביעית

בהלכות ברכות (א, יג) רבנו פוסק כך: "ואם היה המברך גוי או **מין** [...] אין עונין אחריהן אמן". לעומת זאת, בדפוסי "משנה תורה" נאמר כך: "ואם היה המברך עכו"ם [=עובד כוכבים ומזלות] או **אפיקורוס** [...] אין עונין אחריהן אמן", ולפי שיבוש הדפוסים אם היה המברך סתם-גוי יש לענות אחריו אמן... כמו כן, ברור שאין כאן שום "אימת צנזורה" שהרי בהלכה נאמר במפורש: "ואם היה המברך **גוי או מין**", כלומר המינים הם **מישראל,** ובכלל, וכי יעלה על הדעת שעל אי אמירת אמן אחר ברכת הגוי, תוטל "אימה" על ישראל? האם ניתן לתרץ שינויים כאלה משום "אימת הצנזורה"? ורק מין מישראל יזייף את התורה-שבעל-פה וישקר שזו צנזורה...

דוגמה חמישית

בהלכות מגילה וחנוכה (ב, ט) רבנו פוסק כך: "כתבה גוי או **מין** – פסולה", ובדפוסי "משנה תורה" נאמר כך: "כתבה עכו"ם או **אפיקורוס** – פסולה", ולפי שיבושם גוי-סתם כשר גם לכתיבת מגילה. כמו כן, כמו בהלכות הקודמות, גם כאן אין שום מקום לתרץ את השיבוש ב"אימת הצנזורה", אלא בכסילותם ובמינותם של חכמי-יועצי-אשכנז שעושים ביד רמה.

דוגמה שישית

בהלכות שחיטה (ד, יא) רבנו פוסק כך:

"ואם היה [השוחט] משומד לעבודה-זרה, או מחלל שבת בפרהסיה, או **מין** והוא הכופר בתורה ובמשה רבנו כמו שביארנו בהלכות תשובה – הרי הוא כגוי ושחיטתו נבלה".

בהלכה זו יש קושי גדול מאד, שהרי איך רבנו אומר שמין הוא "הכופר בתורה ובמשה רבנו"? ועוד מוסיף "כמו שביארנו בהלכות תשובה"? והלא גם המינים וגם הכופרים בתורה הוגדרו היטב ובאופנים מדויקים ונפרדים בהלכות תשובה? אלא, לפי דעתי יש כאן שיבוש אירופי קדום מאד, ובמקום לכתוב "והוא" יש לכתוב "או", ובזה מתיישבת כל ההלכה.

מכל מקום, בדפוסי "משנה תורה" נאמר כך: "ואם היה מומר לעבודה-זרה או מחלל שבת בפרהסיא או **אפיקורוס** והוא הכופר בתורה ובמשה רבינו כמו שביארנו בהלכות תשובה, הרי הוא כעכו"ם ושחיטתו נבלה". וברור שהדפוסים האשכנזים שינו את המינים לאפיקורוסים, וכאמור עשו כן כדי לטשטש את עובדת היותם הם ואבותיהם ואבות-אבותיהם מינים מאמיני הגשמות וההזיות, וכן כדי לבצר את מעמדם של גדוליהם ושיקוציהם כאלהים עלי אדמות. ואין כאן שום חשש צנזורה כי המין האמור הוא מישראל, ואגב, לפי זיופם שחיטת הגוי כשרה...

דוגמה שביעית

בהלכות רוצח ושמירת הנפש (ד, יד–טו), רבנו פוסק כך: "**המינים והם עובדי-עבודה-זרה מישראל** [...] מצוה להורגן. ואם יש בידו כוח להורגן בסיף בפרהסיה הורג, ואם לאו, יבוא עליהן בעלילות עד שיסבב הריגתן. כיצד? ראה אחד מהם שנפל לבאר והסולם בבאר, קודם ומסלק הסולם, ואומר לו: 'הרי אני טרוד להוריד בני מן הגג ואחזירנו לך', **וכיוצא בדברים אלו**".

לעומת זאת, בדפוסים שם נאמר כך: "**האפיקורסים והם עובדי עבודה-זרה** [...] מצוה להורגן. אם יש בידו כח להורגן בסייף בפרהסיא הורג. ואם לאו היה בא עליהן בעלילות עד שיסבב הריגתן. כיצד? ראה אחד מהן שנפל לבאר והסולם בבאר היה מסלקו ואומר הריני טרוד להוריד בני מן הגג ואחזירנו לך, וכיוצא בדברים אלו".

מהלכה זו עולה בבירור, שלא מחמת "אימת הצנזורה" חכמי-יועצי-אשכנז שיבשו את הלכות המינים, אלא מחמת **"אימת האמת"** שתתגלה ותשפוך אור נגוהות על פסולת הסיגים אשר בידם, על סכלותם ומינותם, ועל ריחוקם מדרכי מישרים – שהרי בהלכה זו נאמר במפורש: "המינים והם עובדי-עבודה-זרה **מישראל**", ובדפוסים, לא רק שמחקו את המלה "המינים" וכתבו במקומה "האפיקורסים", **הם אף השמיטו את המלה "מישראל"!** ואם הייתה באמת "אימת צנזורה", חכמי-יועצי-אשכנז לא היו מעזים להשמיט את המילה "מישראל", שהרי השינוי הזה היה עלול לגרום לגויים העֵרלים לחשוב שמדובר בהם! כלומר, אם הם היו משאירים את ההלכה כמות שהיא לא היה שום חשש מהגויים, ודווקא לאחר השינוי נוצר חשש מסוים מהגויים. לפיכך ברור, שמטרתם בזיופיהם ובסילופיהם לא הייתה "אימת הצנזורה", אלא, הם זייפו וסילפו במכֻוון במטרה להציג מציאות מדומה, כאילו אין ישראלים עובדי עבודה-זרה! **וכל זאת כדי להסתיר את דרכיהם הרעים והעבודה-הזרה אשר בידם!**

זאת ועוד, הלכה זו אינה מותירה שום פתח לחיות בשלום עם המינים, ואינה מותירה שום פתח להשלים עם אמונת ההגשמה, אלא היא מלמדת אותנו באופן חד-משמעי שבכל מה שקשור למינות ולהגשמה – אין שום מקום לפשרות או לדון לכף זכות. לפיכך, גם הלכה זו העמידה בפני יועצי-אדום שתי ברירות חדות: או שהם שבים בתשובה ומתנערים מהשקפות אבותיהם הטמאות, או שהם ממשיכים בדרכם הרעה, וכאמור הם בחרו בדרכם הרעה, ואף הוסיפו עוד להתעות את עם-ישראל אחרי התוהו וההבל במשך אלף השנים האחרונות.

כמו כן, המינים העבירו את ההלכה לזמן עבר: "היה בא עליהן [...] היה מסלקו", כאילו אין זו הלכה למעשה אלא סיפור עממי... ואגב, מהלכה זו ניתן ללמוד שגם **עושה עבירות להכעיס** נקרא "מין", והנה הקטע בהלכה שדילגתי עליו לעיל: "המינים והן עובדי עבודה-זרה מישראל, או העושה עבירות להכעיס אפילו אכל נבלה או לבש שעטנז להכעיס – הרי זה מין".

דוגמה שמינית

רבנו פוסק בהלכות ממרים (ג, א) וכֹה דבריו: "מי שאינו מאמין בתורה-שבעל-פה [...] הרי זה בכלל **המינים** ומיתתו ביד כל אדם. [...] מורידין ולא מעלין כשאר **המינים** [...] – כל אלו אינן בכלל ישראל ואינן צריכין לא עדים ולא התראה ולא דיינים [ללמדנו עד כמה חמור עניינם ועד כמה עצום נזקם], אלא כל ההורג אחד מהם עשה **מצוה גדולה והסיר מכשול**".

לעומת זאת, בדפוסי "משנה תורה" נאמר כך: "מי שאינו מודה בתורה-שבעל-פה [...] הרי זה בכלל **האפיקורוסין** [ומיתתו ביד כל אדם] [...] [מורידין אותו] ולא מעלין והרי הוא כשאר כל **האפיקורוסין** [...] – שכל אלו אינם בכלל ישראל ואין צריך לא עדים ולא התראה ולא דיינים [אלא כל ההורג אחד מהן עשה מצוה גדולה והסיר המכשול]".

וכל מה שאמרתי לעיל נכון גם להלכה זו. ברם, בהלכה זו כומרי אדום לא הסתפקו בהחלפת המינים באפיקורוסים, שהרי הם גם מחקו מלים ומשפטים שלמים שלא היו נוחים להם (והוספתי את מחיקותיהם בסוגריים הרבועים), ואין גבול לעיוותיהם ולזיופיהם – ולא נרתעה ידם בעבר מלשלוח ידם בדת משה הטהורה, וגם בימינו הם אינם נרתעים מלהמשיך לשבש ולעוות את דת משה הזכה והברה, ובכל יום ויום הם מוסיפים לזייף ולהשחית את דתנו.

"וַיִּתְעוּ אֶת עַמִּי בְּשִׁקְרֵיהֶם וּבְפַחֲזוּתָם [...] וְהוֹעִיל לֹא יוֹעִילוּ לָעָם הַזֶּה נְאֻם יְיָ" (יר' כג, לב); "צֹאן אֹבְדוֹת הָיוּ עַמִּי **רֹעֵיהֶם הִתְעוּם** הָרִים שׁוֹבְבוּם מֵהַר אֶל גִּבְעָה הָלָכוּ שָׁכְחוּ רִבְצָם" (יר' נ); "וַיִּהְיוּ מְאַשְּׁרֵי [מנהיגי] הָעָם הַזֶּה מַתְעִים, וּמְאֻשָּׁרָיו [ולכן מונהגיו] מְבֻלָּעִים" (יש' ט, טו).

סוף דבר

לסיום, הבה נעיין בפסק רבנו בהלכות תפילה (י, ג), וכֹה דבריו:

"שליח ציבור שטעה ונבהל ולא ידע מהיכן יתחיל, ושהה שעה [=זמן מה שיש בו כבר טורח ציבור] – יעמוד אחר תחתיו. ואם טעה בברכת המינים – אין ממתינין לו, אלא מיד יעמוד אחר תחתיו שמא מינות נזרקה בו, והוא שלא התחיל בה [כלומר באמירת הברכה]" וכו'.

ואם מי שרק טעה בברכת המינים כבר נחשד במינות ומיד מורידין אותו מדוכן שליח הציבור, מה נאֹמר על ראשוני אשכנז שביטלו את ברכת המינים לחלוטין במחיקת המלה "מינים"? ומה נאֹמר על המינים האירופים שסילפו את כל ההלכות במשנה-תורה אשר נוגעות למינים? ומה נאֹמר על ראשוני אשכנז אשר החדירו את ההגשמה והמאגיה והאלילות לעם-ישראל? ומה נאֹמר על חכמי-יועצי-אשכנז באלף השנים האחרונות אשר רוצצו את יסודות דת האמת במגפי ברזל מסומרים? ואף סילפו זייפו והשחיתו את מצוות התורה-שבעל-פה עד לבלי היכר?

בעניינים חמורים כאלה אין רק חשד שמא הם התבלבלו או נבהלו מאימת הציבור, אלא ברור כשמש שמדובר במינים גמורים ומוחלטים, אשר מורידין ולא מעלין, וכל ספריהם לשׂריפה. "וְנִשְׁמַרְתֶּם מְאֹד לְנַפְשֹׁתֵיכֶם כִּי לֹא רְאִיתֶם כָּל תְּמוּנָה בְּיוֹם דִּבֶּר יְיָ אֲלֵיכֶם בְּחֹרֵב" (דב' ד, טו); "וְאֶל מִי תְּדַמְּיוּן אֵל וּמַה דְּמוּת תַּעַרְכוּ לוֹ [...] וְאֶל מִי תְדַמְּיוּנִי וְאֶשְׁוֶה יֹאמַר קָדוֹשׁ" (יש' מ).

"למשומדים אל תהי תקוה, **כל המינים כרגע יאבדו,** ומלכות זדון תעקור ותשבור מהרה בימינו ברוך אתה יי שובר אויבים ומכניע זדים" (נוסח חז"ל ורבנו לברכת המינים).

ובעניין זה ראו נא את פירוש רס"ג (תה' קד): "יִתַּמּוּ חַטָּאִים מִן הָאָרֶץ וּרְשָׁעִים עוֹד אֵינָם בָּרֲכִי נַפְשִׁי אֶת יְיָ הַלְלוּ יָהּ", ושם פירש כך: "יִתַּמּוּ – ויתמו החוטאים מן הארץ וגם הרשעים יאבֵדו, ולכן ברכי נפשי את ה' והללי יה". ברור אפוא שמצוה לשמוח ולהודות ולהלל לה' יתעלה באבוד הרשעים והחטָאים, ופשט המילה חטָאים הוא חוטאים; וכן נפסק בהלכות אבל (א, ז):

"וכן **המינין** והמשומדין והמוסרין, כל אלו אין מתאבלין עליהם, אלא אחיהם ושאר קרוביהם לובשין לבנים ומתעטפין לבנים, ואוכלים ושותים **ושמחים,** שאבדו שונאיו של הקב"ה, ועליהם הכתוב אומר: 'הֲלוֹא מְשַׂנְאֶיךָ יְיָ אֶשְׂנָא' [תה' קלט]". "וּבַאֲבֹד רְשָׁעִים רִנָּה" (משׂ' יא, י).

מילואים: האם כל מי שלא למד והבין את המורה הוא בגדר מגשים ומין?

תשובה: בסוף המורה (א, לו) אומר רבנו: "ואיני חושב לכופר מי שלא הוּכח לו שלילת הגשמות, אך חושב אני לכופר מי שאינו קובע בדעתו שלילתה, ובפרט עם מציאות תרגום אונקלוס ותרגום יונתן-בן-עזיאל עליהם השלום, אשר הרחיקו את הגשמות תכלית ההרחקה".

כלומר, כל אדם נדרש להרחיק את הגשמות ממחשבתו לכל הפחות כפי רמת הרחקת הגשמות שבפירוש אונקלוס ויונתן-בן-עוזיאל, ולפי דעתי יש להוסיף לזה גם את רס"ג. ולפיכך חכמים חייבו את כל בני האדם ללמוד ולשנן שניים מקרא ואחד תרגום כל ימי חייהם. אולם, אם מדובר באדם שדעתו קצרה במיוחד, והוא אינו מסוגל להבין אפילו את הרחקות הגשמות הפשוטות שבתרגומים ובפירושים הללו – שיקבל על עצמו את יסוד שלילת הגשמות בשלושה-עשר יסודות הדת. ואם יעשה כן, אפילו אם לא ילמד את המורה – הוא לא יהיה בגדר מין.

ברם, אם הוא יסטה אחרי פרשנויות מגשימות מובהקות, כגון פרשנויותיהם הרעועות של רש"י-שר"י או **הרמב"ן** או מדרשי הגשמה גסים שבספר-האופל – גם אם הוא יצווח מן הבוקר עד הערב שהוא שולל את הגשמות, עדיין הוא יהיה חשוד על המינות, שמא הוא פוסח על שתי הסעיפים. כי אי אפשר לשלול את הגשמות ויחד-עם-זאת לקבל את פירושי רש"י והאופל ודומיהם, וכל מי שלמד את אונקלוס ורס"ג והִשווה אותם לפירוש רש"י יבין זאת קל-מהרה.

כמו כן, מינות איננה רק הגשמה, מדובר בשלל השקפות אליליות מהובלות, כגון סטייה אחרי מליצי יושר, האלהת בשר ודם, שיתוף הבורא, ביטול ומחיקת מסורת חכמים בתורה-שבעל-פה, פקפוק ביסוד משלושה-עשר יסודות הדת, ועוד. אגב, השאלה שלך איננה עלי אלא על חז"ל, שהרי חז"ל הם שקבעו שהמינים הם אלה שאימצו לחיקם את השקפת ההגשמה.

ולגבי חרדתך איך יעלה על הדעת שכולם בתקופת השואה היו בגדר מינים? ובכן, אין ספק שבתקופת השואה כל יהודי אירופה היו בגדר מינים ואפיקורוסים. אחרת הקב"ה לא היה מכה אותם מכת אכזרי כל-כך אנושה, עד שכל שומעה תצילנה שתי אוזניו. ואולי באלף אלפי הייסורים והמיתות המשונות שהתרגשו וניחתו עליהם, נתכפר להם וזכו לחיי העולם-הבא.

"הֲשֹׁפֵט כָּל הָאָרֶץ לֹא יַעֲשֶׂה מִשְׁפָּט?" (בראשית יח, כה). "הַצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ כִּי כָל דְּרָכָיו מִשְׁפָּט אֵל אֱמוּנָה וְאֵין עָוֶל צַדִּיק וְיָשָׁר הוּא" (דברים לב, ד). "אֲנִי יְיָ חֹקֵר לֵב בֹּחֵן כְּלָיוֹת וְלָתֵת לְאִישׁ כִּדְרָכָיו כִּפְרִי מַעֲלָלָיו"; "גָּדֹל הָעֵצָה וְרַב הָעֲלִילְיָה אֲשֶׁר עֵינֶיךָ פְקֻחוֹת עַל כָּל דַּרְכֵי בְּנֵי אָדָם לָתֵת לְאִישׁ כִּדְרָכָיו וְכִפְרִי מַעֲלָלָיו" (ירמיה יז, י; לב, יט). "כִּי אֲנִי יְיָ אֹהֵב מִשְׁפָּט" (ישעיה סא, ח). "לָכֵן אַנַּשֵּׁי לִבָּב שִׁמְעוּ לִי חָלִלָה לָאֵל מֵרֶשַׁע וְשַׁדַּי מֵעָוֶל, כִּי פֹּעַל אָדָם יְשַׁלֶּם לוֹ וּכְאֹרַח אִישׁ יַמְצִאֶנּוּ, אַף אָמְנָם אֵל לֹא יַרְשִׁיעַ וְשַׁדַּי לֹא יְעַוֵּת מִשְׁפָּט" (איוב לד, י–יב), ועוד.

וכל המפקפק באמור לעיל מפקפק ביסוד האחד-עשר מי"ג יסודות דתנו: "שהוא יתעלה משלם גמול טוב למי שמקיים את מצוות התורה, **ומעניש את מי שעובר על אזהרותיה,** ושגמולו הגדול הוא העולם-הבא, ועונשו החמור הכרת [...] לשלם גמול טוב לזה **ולענוש את זה**".

"וְהָיָה שָׁם מַסְלוּל וָדֶרֶךְ [=דרך האמת] וְדֶרֶךְ הַקֹּדֶשׁ יִקָּרֵא לָהּ" (ישׂ' לה, ח).

מילואים: דיוק בדברי רבנו בדיני המינים

לקמן נלמד שהמינות גרועה משפיכות דמים, ובכן בהל' רוצח ושמירת הנפש (פ"ד) נאמר כך:

[יא] "כל אלו הרצחנים כונסין אותם לכיפה ומאכילין אותם לחם צר ומים לחץ עד שיֵצרו מעיהן, ואחר כך מאכילין אותם שׂעורים עד שכרשׂם נבקעת מכובד החולי; **[יב]** ואין עושין דבר זה לשאר מחויבי מיתת בית דין, אבל [=אלא] אם נתחייב מיתה – ממיתין אותו, ואם אינו חייב מיתה – פוטרין אותו. שאף-על-פי שיש עוונות חמורים משפיכות דמים [=כגון עבודה-זרה שעבדהּ פעם או פעמיים וכדלקמן], אין בהם השחתת יישובו של עולם כשפיכות דמים. אפילו עבודה-זרה [=במה דברים אמורים? כשעבד באקראי, אבל באופן קבוע דינו כמין וחמור משופך דמים, והראיה לחילוק זה מהלכה יז לקמן, שם חילק רבנו בין 'העומד ברשעו ושונה בו תמיד' לבין 'עושה עבירות להניית עצמו'] ואין צריך לומר עריות או חילול שבת, אינן כשפיכות דמים" וכו' [=זאת ועוד, לא ייתכן ששפיכות דמים חמורה מן המינות, שהרי לקמן בהלכה יד נראה, שמצוה להרוג את המינים בכל שיש לאל ידו ואפילו ללא התראה וללא עדים וללא דיינים!].

[יג] "צא ולמד מאחאב עובד עבודה-זרה [...] וכשנסדרו עוונותיו וזכיותיו [...] לא נמצא לו עוון שחייבוֹ כליה ולא היה שָׁם דבר אחֵר ששקול כנגדו אלא דמי נבות [...] והרי הוא הרשע לא הרג בידו אלא סיבב, קל וחומר להורג בידו" [ואין להקשות מאחאב על דיוּקֵנו כי הדברים הללו נאמרו על דרך הדרש וההטפה, ולכן הראיות שרבנו מביא שם לדבריו הללו הן מפסוקים באיוב. אולם, מדברי הנביאים ע"ה ברור כשמש שעיקר עוונו של אחאב היה שחיתותו בעבודה-זרה].

[יד] "המינים והם עובדי עבודה-זרה מישראל, או העושה עבירות להכעיס, אפילו אכל נבילה או לבש שעטנז להכעיס – הרי זה מין. והאפיקורוסין והן שכופרין בתורה ובנבואה מישראל – מצוה להורגן, ואם יש בידו כוח להורגן בסיף בפרהסיה – הורג, ואם לאו, יבוא עליהן בעלילות עד שיסבב הריגתן; **[טו]** כיצד? ראה אחד מהם שנפל לבאר והסולם בבאר, קודם ומסלק הסולם, ואומר לו: 'הרי אני טרוד להוריד בני מן הגג ואחזירנו לך', וכיוצא בדברים אלו".

[טז] "אבל הגויים שאין בינינו ובינם מלחמה, ורועי בהמה דקה מישראל וכיוצא בהן, אין מסבבין להן המיתה, ואסור להצילן אם נטו למות, כגון שראה אחד מהם שנפל לים אינו מעלהו [=וזה דין: 'לא מורידין ולא מעלין'], שנאמר: 'לֹא תַעֲמֹד עַל דַּם רֵעֶךָ' [ויק' יט], ואין זה 'רֵעֶךָ'; **[יז]** במה דברים אמורים? בישראל בעל עבירות **העומד ברשעו ושונה בו תמיד,** כגון רועי בהמה דקה שפקרו בגזל והם הולכים באיוולתם. אבל ישראל בעל עבירות שאינו עומד ברשעו תמיד, אלא **עושה עבירות להניית עצמו,** כגון אוכל נבילות לתיאבון, מצוה להצילו ואסור לעמוד על דמו".

הנה למדנו, שיש לחלק: בין "עומד ברשעו ושונה בו תמיד" לבין "עושה עבירות להניית עצמו", הראשון דינו "לא מורידין ולא מעלין" והשני הוא בגדר "רֵעֶךָ" – והוא הדין לעניין עובד עבודה-זרה, אם עבד באקראי פעם ופעמיים וכיו"ב – דינו כעובד עבודה-זרה שיש להביאוֹ לבית-דין. אולם, אם שקע בעבודה-זרה הרי הוא כבר בגדר מין – ודינו כמינים אשר מצוה להורגן, ללא התראה וללא עדים וללא דיינים, וחכמים ע"ה אף הורו לנו להיות יצירתיים בדרכי הריגתן...

דיון פומבי על האופל והקבלה הפגאנית

היה אחד שפנה אלי ואמר כך:

האם אתה תהיה מוכן לדון עם מישהו בפומבי על הזוהר ותורת הקבלה?

וכך השבתי לו:

אסור באיסור חמור להתדיין עם המינים, וכפסק חז"ל ורבנו בהלכות עבודה-זרה (ב, ט): "ואסור לספר עמהן ולהשיב עליהן תשובה כלל". ומי שמוכן להתדיין בפרהסיה כנגד תורת ה' ולהצדיק את ספר-האופל הוא מין גמור, שדינו מורידין ולא מעלין. ומי שדוחף לקיים דיון כזה חשוד על המינות (ובזה רמזתי לאותו שואל אשר מנסה להסית אותי לפעול כנגד הדין וההלכה, והוא הִרבה לקנטר בדבריו והבאתי לקמן רק מעט מדבריו שנועדו לערער את שיקול דעתי).

ואותו אחד המשיך להקשות לפי דמיונו:

שלום, זה נקרא בריחה קלאסית. ראשית אתה קבעת שהם מינים, אך יכולים להשיב שאתה אפיקורוס מכיוון שאתה מבזה תלמידי חכמים (סנהדרין צט), ואתה תשיב להם שאינם תלמידי חכמים. הפתרון הוא לדון כמו שדנו בספר שיר השירים וחלק סברו שהוא צריך גניזה. והצביעות שאתה אומר שמי שמאמין בספר היצירה הוא מין, אז אתה אומר שרס"ג מין, אך משום מה במאמר אתה כותב שהוא "שגה". אהבתי שאנחנו רוצים הוא שוגה ושאנחנו רוצים הוא מין.

וגם מצחיק כי ראיתי שענית לראש ישיבה בתשובה ממש מפורטת, למה דווקא שם כן? אדיר, בתור אדם שמייצג את תורת הרמב"ם הייתי מצפה לטיפה יותר יושר אינטלקטואלי.

וכך השבתי לו:

הנני קובע שהם מינים לפי הגדרות ההלכה שבספר-המדע, ומה אכפת לי מה המינים יֹאמרו עליי? ומה אכפת לי מה אתה תֹּאמר עליי? ואם הם חושבים שאנכי מין ואפיקורוס, אדרבה, עוד יותר טוב, אסור להם לשיטתם להיפגש עמי וכך ניצלתי ממלתעותיהם הארורות... לגבי רס"ג, **א)** לדעתי הוא לא כתב את הפירוש לספר יצירה; **ב)** לסבור שהקב"ה ברא את העולם באותיות זה לא בגדר מינות זה בגדר טמטום, ורס"ג כבר נכשל בכמה הזיות תמוהות ומתומהות.

כמו כן, מצוה להשיב למינים במסגרת של תשובות כתובות, וזאת כדי להרחיק את עם-ישראל מהתעויותיהם ומנזקיהם, אך לשוחח עמם פנים מול פנים אסור באיסור חמור, כי בדרך זו קל מאד לתעתע ולהתעות, שהרי ניתן לנצח ניצחון רטורי ולא ענייני, ולהראות את השקר כאמת בשקרים. וזו בדיוק מטרתך, שאיפגש עם איזה כסיל שמומחה ברטוריקה ואכלה את נפשי במחלוקות... והואיל והחשד כלפיך במינות התחזק מאד, לא אאפשר לך יותר להגיב. ושבט לגֵו כסילים. ודרך אגב, מעניין שכל המינים ואתה בכללם, לא כותבים איזה מאמר טוב שיסתור את דברייי... מעניין מאד, כל מה שיש לך לומר זו איזו נקודה רחוקה על רס"ג? האשמות כלליות? זהו? אתה פשוט מגוחך, וכל נבון יבין שאתה כסיל אשר מתרברב ומחפש לקנטר ותו לא.

שער רביעי:

חכמי יועצי

אשכנז ועבדיהם

הנרצעים

מעט על שגיאות תופשי התורה באלף השנים האחרונות

במאמר "האם יש חיים לאחר המוות לדעת הרמב"ם?" למדנו, שהרמב"ם היה בדעה שהחיים לאחר המוות הם חיים רוחניים נצחיים לנפש בלבד. נפש האדם נפרדת או מתנתקת מן הגוף, ואם האדם זכה לזִכּה בעולם-הזה, היא מתרוממת לשׂגב הנצחי ולעונג הרוחני התמידי שבחיי העולם-הבא. כדי להתרומם מן הבהמיות ולזכות בשׂגב הזה שהוא גם ייעודנו, עלינו להבין כי חיי העולם-הזה הינם מעבר חד-פעמי בפרוזדור חיים שחולף כרוח, שכל תכליתו להכשיר את נפשנו לאותו מעמד מרומם. ההבנה הזו הינה היסוד לַכֹּל, מפני שהיא עשויה לעורר אותנו לסגל לעצמנו מידות טובות, לנהוג בחמלה ובסובלנות כלפי הסובבים אותנו, לקנות השקפות נכונות ואמיתיות ולצאת למסע לידיעת ה' יתעלה שירוממנו לעבוד את ה' יתעלה מאהבה.

ברם, כאמור במאמר שצוין לעיל, תופשֵׂי התורה לא ידעו ולא יבינו, וכשלו וסכלו להבין שהשׂכר שהאדם מקבל בעבור התנהגותו הטובה בעולם-הבא הוא שכר רוחני, דהיינו עונג נפשי-רוחני נצחי שלא נפסק ולא חָדֵל. טעות חמורה נוספת שנכשלו בה הינה תפישׂתם את התורה כהוראות יצרן להפעלת מכונת בביסה, כאילו מטרתה היחידה של התורה היא ללמֵּד אותנו מה אסור ומה מותר בלבד. ובמלים אחרות, לפי דעתם אין לתורה מטרות מחשבתיות, לא מלחמה בעבודה-זרה, לא קריאה לכל באי עולם לייחוד ה', וכמובן, הס מלהזכיר את ידיעת ה': הכרתו והשׂגתו באמצעות לימוד מדעי-הטבע – כאילו היה מדובר בכפירה גמורה! להלן נתבונן מעט בשגיאותיהם ומהן נלמד, כי תופשֵׂי התורה שגו בהבנת התורה וקיום המצוות **לחלוטין!**

א. סכלותם גורמת לחילול-השם ולשנאת הדת

חינוך דורות על-גבי דורות להזיה שכל תכליתה של התורה היא ללמד מה אסור ומה מותר ללא מטרה ומחשבה, משפיל מאד את מעמדה של התורה אפילו ביחס להוראות יצרן למכונת בביסה, שהרי אפילו להוראות להפעלת מכונת בביסה יש סיבות טובות מדוע יש להפעיל את המכונה באופן כזה ולא אחר. ברם, לא רק זלזולה של התורה והשפלתה, התבוננות במצוות התורה כציוויים טכניים נעדרי תכלית או כציוויים שנועדו לתועלת מאגית דמיונית, פתחה בפניהם את השער להפוך את תורת-האלהים לקורדום-חוצבים, ואסביר את דבריי:

תפישׂת המצוות כעניינים טכניים או כסגולות מאגיות-פגאניות גרמה להשבתת המחשבה, לבערות איומה מן המדעים, ולחניקת כל התבוננות ביקורתית ומעוף מחשבתי. חינוך קלוקל זה יצר חברה שלמה של הולכי-על-שתיים שאינם מבינים מאומה בענייני מדע וחכמה. מניעת השׂכלה וטיפוח הבערות וההזיות יצרו אפוא עדר של כבשים תועות אשר נוחות מאד לתמרון ולהתעיה, שהרי אין להם כלים לבחון אמונות ודעות, וההשקפה המרכזית שהוחדרה להם ומנחה אותם היא הערצה אלילית נחותה לגדוליהם-גילוליהם. כלומר, לאחר שסכל מהובל הוגדר כ"גדול", כל מה שהוא יפסוק חייב להתקבל מיד כאמת אלהית מקודשת ומוחלטת.

נמצא אפוא, כי בעיני גדולי תופשֵׂי התורה המינים למיניהם, הדת אינה אמצעי לחקור ולהשׂכיל במטרה להכיר את מי-שאמר-והיה-העולם, ההיפך הגמור! הדת היא אמצעי להנציח את הבערות והאלילות, כדי שהם יוכלו להמשיך ולתמרן את ההמון כאוות נפשם, ולשמֵר מערכת של חוקים ומוסכמות שמטרותיה המרכזיות הן: הפקת רווחים וטובות הנאה, השׂגת גדולה ורוממות מדומות, שגייה בהזיות מאגיות מטופשות, ושקיעה בתאוות בגלוי ובחדרי-חדרים.

שאיפותיהם הזרות גרמו כמובן לשיבושים מחרידים בפסיקת ההלכה, שהרי מי שאינו רוצה להבין שמטרת מצוות התורה הינה ליצור מערכת איזונים נפשיים עדינים ומשוכללים, אשר יכשירו וירוממו את האדם להגות בחכמות-במדעים ולהכיר את בוראו ככל יכולתו – מי שאינו מבין זאת ומנחיל את ההשקפה שהאסור והמותר הם התכלית, יתדרדר כמעט בוודאות לעולם החומרות וההחמרה, שהרי אם האיסורים נועדו להרחיק אותנו מן העבירות ולקרב אותנו אל בוראנו, מדוע שלא נפליג באיסורים ובכך נתקרב עוד ועוד אל הבורא? נמצא אפוא לפי דמיונם, שככל שהאדם יסגף ויחמיר ויענה את עצמו, ויַראה כלפי חוץ שהוא מקפיד על המצוות, כך הוא יְדַמֶּה לחשוב שהשיג מעלה, וכך הסובבים אותו יכבדוהו ואף יעריצוהו כ"אדם גדול".

כדי ליצור מִדרג דמיוני של גדולה בהחמרה ובסגפנות הם שיבשו ועיוותו את ההלכה וכלליה, ואף הוסיפו עליה אלף-אלפי הלכות חומרות ומנהגים, שרובם הזויים ומיותרים, וחלקם הבלתי מבוטל אף נוגע בענייני עבודה-זרה ולעתים לא רחוקות אף גולש לעבודה-זרה גופה! ואם נשים לב, שלל חומרותיהם וסיגופיהם החיצוניים, השחצניים, המתרברבים, המתיימרים והמדומים ממוקדים בהצהרות ובהנהגות **חיצוניות.** לדוגמה, רוממות תפילתו של אדם איננה נמדדת לפי מידת ריכוזו והכנעתו לפני בורא-עולם, אלא להיפך: לפי מידת התנועעותו החיצונית, הנפת ידיו, תנודות ראשו, וכיו"ב. ובדומה לתפילה, גם לימוד התורה המשובש שלהם אינו נמדד לפי מידת הבנה אמיתית יסודית ומעמיקה, אלא לפי מידת שיגעונו של הלומד בעת לימודו, וככל שהוא יעשה יותר רעש וצלצולים, יניף את ידיו וירים את קולו ויירָאה תזזיתי כאילו הוא שרוי בטרנס עילאי של "לימוד" – כך הוא ייחשב לגדול יותר, ואולי אף יזכה להיות מוגדר כ"עילוי".

ואם יורשה לי להוסיף, גם שלל חומרותיהם בענייני אישות נראות בעיניי הזויות לחלוטין, ואיני מסוגל להבין כיצד ניתן לחנוק את צרכי שוכני בתי חומר עד-כדי-כך. ומכיוון שברור שלא ניתן לחסום את טבע האדם, אין ספק שהם פשוט משקרים! כלומר, הם מתיימרים להיות סגפנים גדולים שפורשים מן האשה כמעט כמשה רבנו! אך ברור כשמש, שמי שרחוק כל-כך מידיעת ה' ומהשקפות נכונות ובריאות, לא מסוגל להתגבר על יצרו אפילו ביסודות איסורי הביאה. ודומים הם לכומרי הנוצרים אשר מתיימרים להיות "פרושים מן האשה", והאמת ידועה...

וכבר אמרתי באחד המקומות כי הסיבה המרכזית שהם מציגים את עצמם כסגפנים גדולים היא כדי להפעים ולהרשים את בני האדם, ובעיקר את הגבירים, כדי שהם יִראו אותם כאילו הם "מלאכים עלי אדמות" – שהרי כל אדם נכשל ביצרו, ובאשר הוא פוגש בני אדם אשר לכאורה גוברים על יצרם ומשׂחקים בו ומכניעים אותו בקלות ואפילו באדישות, הוא מיד נבהל ומתפעל וחושב בליבו שהם "בני האלהים" אשר כדאי וראוי ואף חובה לתמוך בהם. וכך חושב

לעצמו הגביר: אם אתן כסף ל"בני האלהים" האלהיים הללו, אשיג לעצמי ברכה גדולה מאד בעולם-הזה, ואף אזכה לשבת בעולם-הבא "במזרח" יחד עם אותם "בני האלהים"! ואת ההתעיה הזו למדו המינים וצאצאיהם מכומרי הנוצרים, הזיה שמכניסה הרבה מאד כסף...

ברם, ככל שהעולם המדעי משתכלל ומתפתח וככל שהדעת ממלאת את הארץ, כך מתרבים ומתגברים אנשי הדעת אשר מזהים את הזיותיהם ותעתועיהם הפרו-נוצריים. כלומר, ניפוח עולם ההלכה ועיוותו המוחלט גורם ללומדי המדעים בימינו להתבונן בפליאה על התועים הללו, לגחך בקרב לבם, ואף לתמוה ולהשתומם על התנהלותם הזרה והמוזרה של "מחזיקי הדת" – התנהלות שלעתים קרובות מאד רחוקה מהגיון בריא ומדעת נכונה. וכל זאת במקרה הטוב, כי במקרה הפחות טוב, המתבוננים החיצוניים הללו, דהיינו הגויים או הישראלים הרחוקים מדת משה, עלולים גם לפתח איבה ומשטמה עזה כלפי אלה אשר מתעקשים להתנשא על זולתם ולראות את עצמם כבניו הבלעדיים של אלהים, ואשר יחד עם התנשאותם הזו הם יותר תועים מן הבהמות והקופים בתחומים רבים, ובמיוחד בכל מה שקשור למדעים ולהשקפות נכונות.

התוצאה היא אפוא חילול השם ושנאת הדת. כלומר, ריחוק ממדעים והשקפות נכונות מדרדר את כת המינות האורתודוקסית הגלותית לשקיעה בטיפשות ובסכלות. ובני אדם כאלה, אשר למרות רמתם המחשבתית האפסית ולמרות הפיכתם את תורת-האלהים לקורדום-חוצבים, עדיין מתעקשים להתרברב כ"בני האלהים" ומחציפים בתביעות גסות כלפי החברה שתכלכל אותם ותשלם מיסים בעבורם, הולכי-על-שתיים שכאלה גורמים לנזק עצום לדת משה! כי לא רק שהם פרימיטיביים ונחותים ובהמיים ויחד-עם-זאת מתנשאים מעל זולתם כאילו היו כוכבים בשמים, ולא רק שהם תובעים לעצמם פטורים ממסים ומשירות החברה והמדינה, הם גם תובעים בתוקף שהחברה תממן אותם ותעבוד בשבילם! וכאשר המתבונן החילוני או אפילו הגוי מתבונן על סכלותם ורואה לנגד עיניו עובדי אלילים אילמים, הוא נגעל מהם וזועק שיסירו את עוֹלָם מעל צווארו, כי אין שום סיבה שהוא יממן לימוד תורה בכלל, וכל-שכן תורה חדשה פרו-נוצרית אשר מקדשת את הבערות, מנציחה את הסכלות ומרוממת את האלילות.

ב. תפישׂת אגדות חז"ל כפשוטן

אחת התוצאות העגומות של הריחוק ממדעים ומהשקפות נכונות היא תפישׂת אגדות חז"ל כפשוטן. קבלת פשטי האגדות כפשוטן החדירה במהלך השנים אלפי הזיות מאגיות אליליות לתוך דת משה, ועיצבה מחדש ובאופן מעֻוות להחריד את פני הדת באלף השנים האחרונות. הלכות והשקפות לא מעטות בימינו מבוססות על הזיות מדרשיות שלא נועדו ללמד מאומה, אלא לשמש כמשלים או כתפאורה למשלים ולרעיונות נסתרים. העדר ידיעת המדעים ושקיעה בהזיות, גררו את תופשֵׁי התורה באלף השנים האחרונות לעוט כמוצאֵי-שלל-רב על ההזיות המדרשיות. הם אחזו בהן בדבקות פגאנית בכל כוחם, אימצו אותן אל חיקם באהבת סכלותם, ואף פיתחו ניפחו ועיבו את ספרות המדרשים באגדות מאגיות הזויות פרי בָּאְשַׁת דמיונם.

ואפילו בימינו, בדור דעה, דור המדע והדעת, דור אשר כבר מבין היטב כי האסטרולוגיה ושאר ההזיות המאגיות האליליות הינן הבל מהובל ונגעל, אפילו בימינו, העולם הדתי האורתודוקסי

עדיין מתרפק על הזיות המדרשים ועוסק בספרות הזו כאילו היא ניתנה מפי הגבורה. ולא רק בעולם הדתי האורתודוקסי אשר רואה בלימודי המדעים כפירה, גם בעולם האקדמיה האשכנזי הלבן, עדיין רבים הם חוקרֵי המדרשים והמיסטיקה בפקולטות למדעי היהדות, אשר קשה להם עד מאד להתנער מתרבות אבותיהם ואבות-אבותיהם המינים המיוסדת על הזיות, וקשה להם עד בלתי אפשרי להודות בשגיאות ובהזיות אבותיהם, ובשקיעתם בהבלי האלילות.

שקיעתה של יהדות אשכנז בהזיות המדרשים, גררה אחריה את כל עדוֹת-ישראל, אשר משום מה ראו באשכנזים הלבנים והגבוהים מבחר המין האנושי, עד שבימינו הפכה תפישׂת אגדות חז"ל כפשוטן להשקפה שהיא נחלת כלל עדוֹת-ישראל. לצערי, רבים מקרב תופשֵׂי הדת בני עדות-המזרח נטו ואף התמכרו לשיטות הפקת הרווחים וטובות ההנאה של המינים האדומיים, אשר למדו מן הנצרות להפוך את הפקת הרווחים מן הדת למערכת מסועפת ומשומנת, ובגלל התמכרות חכמי המזרח לתאוותיהם הם אימצו אל חיקם את כל השקפות אדוניהם – "כִּי נָטַשְׁתָּה עַמְּךָ בֵּית יַעֲקֹב כִּי מָלְאוּ מִקֶּדֶם וְעֹנְנִים כַּפְּלִשְׁתִּים וּבְיַלְדֵי נָכְרִים יַשְׂפִּיקוּ" (יש' ב, ו).

ויתרה מזאת, במקרים לא מעטים בלשון המעטה, עלו העבדים הנרצעים על אדוניהם הלבנים, והגדילו לעשות בהחדרת הזיות מחפירות במיוחד לדת משה, ואף הצליחו לשכלל את שיטות חציבת הדת וניצולה אף יותר מאדוניהם (כגון מפלגת הספרדים בימינו). הדוגמה הבולטת ביותר לתרבות ההזיות המאגיות הספרדית הינה ספר האופל הפגאני ושלל הזיות המקובלים, אשר התערבו באשכנזים ולמדו ממעשיהם לתפושׂ את אגדות חז"ל כפשוטן על כל הזיותיהן. אך כאמור, הספרדים לא הסתפקו בזאת, הם הגדילו לעשות ויצרו ספרות קבלית הזייתית שמאפייניה האליליים והמגשימים בוטים ומפורשים אף יותר מספרות ההזיות האשכנזית!

חכמי ספרד כל-כך טרחו להתדמות לחכמי-יועצי-אשכנז וכל-כך התאמצו להחניף להם על-ידי דבקות עיוורת ומוחלטת בהזיותיהם המאגיות, עד שנתקבלה התוצאה ההפוכה: חכמי-יועצי-אשכנז דחו את חכמי ספרד! רבים מחכמי אשכנז התנגדו לקבל את חכמי ספרד המקובלים כמי שיותר חכמים וגדולים מהם (היהירות האשכנזית הטיפוסית) וביטלו את רוב הזיותיהם של חכמי המקובלים. אולם, ברובם המכריע של המקרים לא הייתה זאת מאהבת האמת והצדק, אלא משאיפתם לשמֵר את עליונותם הדמיונית, שהרי אם הם היו מודים לחכמי המקובלים על שלל הזיותיהם הם היו צריכים להודות שחכמי ספרד המקובלים עלו עליהם ב"חוכמתם"!

"וְאַתֶּם סַרְתֶּם מִן הַדֶּרֶךְ הִכְשַׁלְתֶּם רַבִּים בַּתּוֹרָה שִׁחַתֶּם בְּרִית הַלֵּוִי אָמַר יְיָ צְבָאוֹת. **וְגַם אֲנִי נָתַתִּי אֶתְכֶם נִבְזִים וּשְׁפָלִים לְכָל הָעָם** כְּפִי אֲשֶׁר אֵינְכֶם שֹׁמְרִים אֶת דְּרָכַי וְנֹשְׂאִים פָּנִים בַּתּוֹרָה" (מלאכי ב, ח–ט). הנביא מסביר, שתיעוב הדת האורתודוקסית הינו עונש מאת ה' יתעלה, על-כך שהם "נֹשְׂאִים פָּנִים בַּתּוֹרָה", דהיינו על-כך שהם השחיתו את דת משה והפכוה למינות.

"הַחֵרְשִׁים שִׁמְעוּ! וְהַעִוְרִים הַבִּיטוּ לִרְאוֹת!" (יש' מב, יח), "אָז תִּפָּקַחְנָה עֵינֵי עִוְרִים וְאָזְנֵי חֵרְשִׁים תִּפָּתַחְנָה" (יש' לה, ה), "וְשָׁמְעוּ בַיּוֹם הַהוּא הַחֵרְשִׁים דִּבְרֵי סֵפֶר וּמֵאֹפֶל וּמֵחֹשֶׁךְ עֵינֵי עִוְרִים תִּרְאֶינָה, וְיָסְפוּ עֲנָוִים בַּייָ שִׂמְחָה וְאֶבְיוֹנֵי אָדָם בְּקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל יָגִילוּ, כִּי אָפֵס עָרִיץ וְכָלָה לֵץ וְנִכְרְתוּ כָּל שֹׁקְדֵי אָוֶן, מַחֲטִיאֵי אָדָם בְּדָבָר וְלַמּוֹכִיחַ בַּשַּׁעַר יְקֹשְׁנוּ וַיַּטּוּ בַתֹּהוּ צַדִּיק" (יש' כט).

ג. ההזיות והתאוות הינן מורפיום לייסורי הנפש

במאמר שנזכר בראש רשימה זו למדנו, כי שגיאתם של תופשֵׂי התורה בהבנת העולם-הבא ותפישׂתם אותו כעולם של הנאות גופניות, נבעו משקיעתם בתאוות הבהמיות אשר גרמו להם להשתעבד להנאותיהם הגופניות ולא להבין ואף לא לשאוף כלל להנאות רוחניות נשׂגבות.

לצד שקיעתם בהזיות ובתאוות, תופשֵׂי התורה גם שקעו באפֵלת המינות וההשקפות הרעות. תעייתם המחשבתית הקשה הוסיפה והעמיקה את התדרדרותם במדרון ההזיות והתאוות, והם התבוססו עוד ועוד בבהמיותם והגדישו את סאת סכלותם באימוץ תפישות פשטניות חומרניות ביחס לחיי העולם-הבא וכן תפישות מגשימות ואליליות. ובמלים אחרות, ההשקפות הרעות דרדרו מאד את תופשי התורה לשקוע עוד ועוד בהזיות ובתאוות – וברור שמי שאין לו מקור מים חיים לינוק ממנו אור ושמחה וידיעת ה', מחפש בורות נשברים להפיג את זעקת נפשו העשוקה, ותר כל העת אחרי הנאות גופניות שישככו ולו לרגע קט את ייסורי ריקנותו.

רבנו הרמב"ם בפירושו למשנה, מבקר באופן חד ונוקב את תופשֵׂי התורה הללו על שגיאותיהם המחשבתיות אשר בראש ובראשונה נובעות מסטייה אחרי התאוות ומריחוק מידיעת המדעים. ביקורתו ניצבת ועומדת גם בימֵינו כתוֹבחה מהדהדת לעולם-הדתי שממשיך לאחוז בדבֵקות עיוורת, ולעתים תוך שימוש בכוחנות ובהטלת אימה, בשגיאותיהם ובהזיותיהם הרעות של תופשֵׂי התורה באלף השנים האחרונות – כאילו הן היו אמת אלהית שניתנה לנו בהר סיני.

רבנו מלמד אותנו בפירושו למשנה ובעוד מקומות ברחבי כתביו, כי שגיאתם של תופשי התורה הללו בהבנת העולם-הבא, נובעת אפוא בראש ובראשונה מסכלות שנובעת מרדיפת ההבל והתאוות. כלומר, בהמיותם וריחוקם מן המדעים גרמו להם לאמץ אל חיקם כל הזיה שנקרתה בדרכם, ובכלל זה גם את תפישׂת אגדות חז"ל – שיש בפשטיהן תיאורים פשטניים ביחס לחיי העולם-הבא – כפשוטן. וכך, באימוץ הזיה-אחרי-הזיה, כבשו הליסטים את דת משה ועיצבו מחדש את פניה – וכאמור, בין שאר הזיותיהם הם גם החליטו שחיי העולם-הבא הינם חיים של הנאות גופניות, "לֹא יִתְּנוּ מַעַלְלֵיהֶם לָשׁוּב אֶל אֱלֹהֵיהֶם כִּי רוּחַ זְנוּנִים בְּקִרְבָּם וְאֶת יְיָ לֹא יָדָעוּ" (הו' ה, ד), ובפרקים הבאים נלמד על האופנים הנכונים שיש להבין את אגדות חז"ל.

ד. כיצד יש להבין את אגדות חז"ל?

רבנו הרמב"ם קובע בהקדמת חיבורו "פירוש המשנה", שמחבר התלמוד הבבלי היה רב אשֵי, ולאחר מכן רבנו מפרט את מטרותיו של רב אשי בתלמוד, וכֹה דברי רבנו (עמ' יט):

"וחיבר התלמוד, וקבע מטרתו בו ארבעה דברים [...] **והרביעי,** דרשות המתאימות לעניין כל פרק שיזדמן שראוי בו הדרש. והעניין הרביעי הזה, כלומר הדרש שהובא בתלמוד, אין לחשוב שהוא קל חשיבות, או שתועלתו מעטה, כי הוא לתכלית גדולה מאד, במה שהוא כולל מן הרמזים העמוקים והעניינים הנפלאים, לפי שאם יעוין עיון מעמיק באותן הדרשות, יובן מהן מהטוב המוחלט מה שאין למעלה ממנו, ויתגלו מהן מן העניינים האלהיים ועניינים אמיתיים ככל אשר הסתירו אנשי המדע וככל אשר כילו בו הפילוסופים דורותיהם".

ברחבי התלמוד אנו מוצאים לעתים קרובות דברי אגדה, מאגיה וגוזמה אשר פשטיהם מנוגדים לטבע ולהגיון, רבנו טוען שדברי האגדה הללו הינם משלים שמיועדים למי שהִכשיר את עצמו במידות הנעלות ובחכמות האמיתיות. רק מי שהכשיר את עצמו יהיה מסוגל לחדור לעומק הבנת דברי חז"ל ומוסריהם ולהבין את רמזיהם – רמזים אשר שופכים אור על סודות מדעי הטבע ובריאת העולם, על השקפות אמיתיות, ועל סוד מציאות האל, אחדותו והנהגתו.

רבנו הרמב"ם הזהיר מאד מלהבין את דרשות התלמוד כפשוטן, והוא מבאר מדוע הסתירו חכמים את רעיונותיהם הנשׂגבים וכיסו אותם במשלים וברמזים אגדיים (עמ' יט):

"וכשתביט בהן בִּפְשׁוּטן תמצא בהן נגד המושכל [=ההיגיון] מה שאין למעלה ממנו. ועשו כך [חכמים, שהסתירו באגדות רעיונות נשׂגבים] לעניינים נפלאים, **האחד** לעורר הבנת הלומדים [בעניינים משובבי נפש], **וגם** לָשׂוּט [=לכסות את אותם הרעיונות מ]עיני הפְּסילים שלא יוּאָרוּ ליבותיהם לעולם, ולוּ תוצע בפניהם האמת היו סוֹטים מעליה כפי חסרון טבעם, ועל כיוצא בהם אמרוּ 'אין מגלין להם סוד', לפי שאין שכלם שלם עד כדי לקבל את האמת על בוריה".

למדנו מדבריו, שחז"ל שׂיבצו בתלמוד אגדות ציוּריות מופלאות שאם נתבונן בהן בִּפְשׁוּטן, נבחין מיד שהן מנוגדות לטבע ולהגיון. לחז"ל הייתה מטרה נעלה בהסתרת רעיונותיהם הנשׂגבים במשלים הללו: הרמב"ם מבאר, שהסיבה המרכזית להסתרת המדעים האלהיים וכן ענייני מוסר נעלים רבים, היא משום שהאמת האלהית יקרה ונשׂגבה מאד-מאד, ואין לגלותה לכל אדם כי אם ליחידי סגולה מעטים הראויים לה – וכך כותב רבנו בהמשך דבריו שם:

"וּלְמַד על עניין זה [=על-כך שחכמים ע"ה הסתירו עניינים עמוקים בדבריהם] ממאמר שלמה: 'דְּבַשׁ וְחָלָב תַּחַת לְשׁוֹנֶךָ' [שיה"ש ד, יא], ופירשוהו [חכמים] ע"ה ואמרו שעניין דברים אלו, שהמושׂגים הערֵבים שהנפש מתענגת בהם כעונג חוש הטעם בדבש וחלב, ראוי שלא ייאמרו ושלא יוּצאוּ מתחת הלשון בשום פנים וזהו אמרוֹ: 'תַּחַת לְשׁוֹנֶךָ' – כי עניינים אלה אינם ממה שאפשר לְלַמֶּדָם, ואינם נדרשים ברבים, אלא רומזים עליהם בספרים רמזים נסתרים".

וכבר הוּסבר במאמר: "יסודות במדעי האלהות" מדוע מדעי הטבע נחשבו בימי קדם לסודות נסתרים ועמוקים שאסור לדרוש בהם ברבים.

ה. האם יש עונג רוחני בעולם-הזה?

אגב העיון בביאורו של הרמב"ם לתכליתן של אגדות חז"ל למדנו נקודה חשובה, והיא, שניתן להבין משהו, ולוּ מעט מזער, על אותו העונג הרוחני הנצחי ששמוּר וכמוּס בעולם-הבא לישרי-הלב והמחשבה ההולכים בתום בעולם-הזה. כלומר, מי שזכה להתרחק מתאוות העולם-הזה, ולהתרומם במחשבתו להשקפות נכונות ול"מושגים הערֵבים שהנפש מתענגת בהם", זוכה להבין ולוּ במשהו, דַּק מן הַדַּק, מֵאותו עונג רוחני נצחי נשׂגב הנצור בחיי העולם-הבא.

ברם, כדי להתענג בעונג רוחני בעולם-הזה, לא די בהשתדלות ללכת בדרך היושר והאמת, האדם זקוק לדבר נוסף, והוא סיוע אלהי, וכפי שכותב שם הרמב"ם: "ואם הֵסיר ה' המסך מעל לֵב מי שרצוי לפניו, אחרי שהִכשיר עצמו בלמודים, יבין מהם לפי כוח שִׂכלו". כלומר, תחילה

האדם צריך להכשיר את עצמו בלימודים המכשירים (=המדעים) ובהשקפות הישרות והנכונות (=יסודות הדת), ורק לאחר מכן הוא עשוי לזכות לסיוע אלהי בהסרת המסך מעל עיני שכלו.

ו. עצתו של הרמב"ם

למרות שהמושגים העדינים הללו ערֵבים מאד לנפש, המציאות היא שמעטים מאד הם אלה שמתאמצים להתענג עליהם. מעטים מאד הם אלה שזוכים להתרחק מהתאוות והמידות הרעות, באופן שיאפשר להם להתרומם מבחינה מחשבתית, וגם אם כבר זכה מי שזכה לזַכֵּך את נפשו, בבחינת "סור מרע", לא תמיד הוא ימצא את המדריך הנכון שילמדו את הדרך "לעשות טוב" ולרומם את מחשבתו. כי לא די לסור מֵרע, חובה בהחלט גם לעשות טוב. רבנו הרמב"ם מודע למכלול הקשיים והאתגרים העצומים שעל האדם לִצלוח כדי להכשיר את נפשו ולזַכּה, ולכן הוא מייעץ לנו לשׂאת את עינינו לבורא-עולם בהכנעה ובתחינה (עמ' יט–כ):

"ואין לאדם לעשׂות עם הלימוד וההשתדלות בעסק התורה אלא לכוון את ליבו לה', ויתפלל לפניו ויתחנן שיחנהו דעת ויעְזְרהו, ויגלה לו את הסודות הכמוסים בכתבי הקודש, כמו שמצאנו דוד [המלך] ע"ה עשה כן, והוא אָמְרו: **'גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ'** [תה' קיט, יח] [...] ולכן ראוי לאדם [הנבון, שרק הוא ראוי להיקרא 'אדם' באמת], שאם נזדמן לו מדבריהם דבר שהוא נגד הַמּוּשְׂכָּל [=ההיגיון] לפי דעתו, שלא יֵחֵס החיסרון לאותם הדברים אלא ייחס החיסרון לשִׂכלו. וכשיראה משל ממשליהם שפשוטו רחוק מאד מבינתו ראוי לו להצטער מאד על-כך שלא הֵבִין את העניין. עד שנעשו אצלו הדברים האמיתיים בתכלית הריחוק".

למדנו מדבריו, כי האדם צריך להצטייד בענווה רבה בבואו לעיין ולהבין את סודות הבריאה והבורא אשר כמוסים בכתבי-הקודש. ברם, כל עוד האדם לא זכה לזַכֵּך את נפשו ולרוממה, עליו להבין שאינו מסוגל להבין כעת, וכאשר יתבונן באגדות חז"ל שֶׁפִּשְׁטֵיהֶן נוגדים את ההיגיון או את המדע, ולעתים אף מורים על רמיסת יסודות הדת הטהורים, לא ייחס את חסרון אי-הבנתו לחז"ל, ולא יתלה בהם סְכלות או מינות חלילה. אלא עליו להצטער על-כך שהעביר והשחיר את נפשו בתאוות, ובכך הִרחיק את שכלו מהבנת האמת והעניינים העדינים שבמדעי האלהות, ובכך הפסיד את העונג הרוחני הנשׂגב שבהבנת המושגים הערֵבים לנפש.

"כִּי תָבוֹא חָכְמָה בְלִבֶּךָ וְדַעַת לְנַפְשְׁךָ יִנְעָם" (משלי ב, י).

ז. ביקורתו של רבנו על תופשׂי התורה

ביקורתו של הרמב"ם על תופשי התורה בימיו ניצבת ועומדת במלא עוזה, נחיצותה ואמיתתה גם כלפי תופשי התורה בימינו. ביקורת זו מופיעה בחיבורו "פירוש המשנה" בהקדמתו לפרק העשירי במסכת סנהדרין, וכך הוא פותח את דבריו: "וממה שאתה צריך לדעת שדברי חכמים עליהם השלום נחלקו בהם בני אדם לשלוש כיתות", כוונתו לומר שדברי חכמים, כלומר מאמרי חז"ל האגדיים, נחלקו בהם בני האדם לשלוש כיתות של השקפה. הכת הראשונה שהרמב"ם מתאר מייצגת את רובו המכריע של העולם הדתי האורתודוקסי, ובמיוחד את רבניו ודרשניו. כת זו לפי הרמב"ם, מפרשת את מאמרי חז"ל האגדיים כפשוטם, וכֹה דבריו שם (עמ' קלו):

"הכת הראשונה **והם רוב אשר נפגשתי עמהם ואשר ראיתי חיבוריהם ואשר שמעתי עליהם,** מבינים אותם [=את אגדות חז"ל ומשליהם] כפשוטם ואינם מסבירים אותם כלל [=כמשלים וחידות], ונעשו אצלם כל הנמנעות [=ההזיות] מחויבי המציאות, ולא עשו כן **אלא מחמת סכלותם בחכמות וריחוקם מן המדעים** [=הריחוק מהמדעים פותח פתח רחב להזיות ולמאגיה מחריבת הדעת], ואין בהם מן השלמות עד כדי שיתעוררו על-כך מעצמם, ולא מצאו מעורר שיעוררם, ולכן חושבים הם שאין כוונת חכמים בכל מאמריהם המחוכמים אלא מה שהבינו הם מהם, ושהם כפשוטם, ואף-על-פי שיש בפשטי מקצת דבריהם מן הזרות עד כדי שאם תספרנו כפשטו להמון העם, כל-שכן ליחידיהם, יהיו נדהמים בכך ואומרים: היאך אפשר שיהא בעולם אדם שמדמה דברים אלו וחושב שהם דברים נכונים? וכל-שכן שימצאו חן בעיניו?".

הרמב"ם חושף לעיל את הרעה החולה שדרדרה את העולם הדתי האורתודוקסי לשגות בהזיות ובהבנת אגדות חז"ל כפשוטן, והיא: "סכלותם בחכמות וריחוקם מן המדעים". הרמב"ם היה בדעה כי לימוד המדעים הוא מצוה מן המעלה הראשונה, הואיל והמדעים מכשירים את האדם להבחין בין אמת ושקר ומרחיקים את האדם מהזיות ודמיונות פגאניים. ויתרה מזאת, בלימוד המדעים האדם מקיים את המצוה הראשונה שבה נצטווינו בהר סיני והיא ידיעת ה'! שהרי באמצעות הלימוד על פעולותיו הנפלאות והמשוכללות של בורא-עולם אנחנו לומדים להשיגו, כלומר, מהתבוננות במדעי-הטבע שבבריאה אנו זוכים להכיר את מי-שאמר-והיה-העולם.

אולם, המינים וצאצאיהם בימינו נלחמים בכל כוחם כנגד שילוב לימודי המדעים ולימודי ליבה במוסדות החינוך שלהם, כאילו מדובר בלימודי כפירה ומינות! בעוד שלפי הרמב"ם מדובר במצוה מן המעלה הראשונה, כי לימודי המדעים מקנים לאדם את היכולת הבסיסית להבחין בין אמת לבין שקר, בין הוכחת-אמת מבוססת לבין הוכחת תהו והבל שיש לבטלה, מרחיקים את הנמנעות ההזיות והדמיונות, ואף מכשירים ומרוממים את האדם להכיר את בוראו.

והיום כבר ברור כשמש, שלימוד המדעים מפחיד את המינים וצאצאיהם בדיוק מהסיבות הללו. כלומר, אם חסידיהם ילמדו לעיין בטקסט בעין ביקורתית ומדעית, ואם יינתנו להם כלים לבחון באופן אובייקטיבי את הדרך שבה הם הולכים, וכן כלים אמיתיים לבחון את הוראות מנהיגיהם ותוכן דבריהם ומעשיהם – הרי שרבים מאד מקרב חסידיהם יפנו מעליהם. ההשׂכלה הינה אפוא מקור הפחד הגדול והנורא ביותר שלהם, מפני שהיא עלולה לגרום להתרופפות שליטתם בהמונים עד אפילו להעדרה כליל. לפיכך הם כל-כך מתאמצים להנציח את הבערות והסִכלות, ומפיצים שקרים ותעתועים על לימודי המדעים בפרט ועל ההשׂכלה בכלל, כאילו עבירה חמורה היא ללמדם. ולא רק על צדקת לימודי המדעים, הם גם מפיצים שקרים ותעתועים על עצם התועלת שבלימודים אמיתיים, כביכול האדם שמצוי במבוכה ובחוסר ידיעה הוא האדם השלם! בערותם ואי-יכולתם להבחין בין האמת לבין השקר הביאה אותם לאמץ הזיות ודמיונות מסוגים שונים, ובכללן אימוץ אגדות חז"ל כפשוטן ותפישׂת העולם-הבא כעולם של הנאות גופניות.

ברם, עדיין יש לשאול: מדוע המינים וצאצאיהם מעודדים את **בנותיהם** ללמוד מדעים? הרי בסמינרי כת המינות החרדית הבנות נבחנות במבחני הבגרות ואף משתלבות לאחר מכן

בלימודים אקדמיים גבוהים בתחומי המחשבים והאלקטרוניקה, החשבונאות וההנדסה וכו'. מדוע אפוא לבנותיהם ולנשותיהם מותר ללמוד מדעים? התשובה פשוטה, כשמדובר **בבסף** ההלכה שלהם גמישה מאד, והם לא יהססו לכופף את אותן ההלכות-ההזיות האליליות שקבעו הם עצמם בעט ברזל ובציפורן שמיר – רק כדי שהן יתאימו לצרכיהם הכלכליים. "חַטַּאת יְהוּדָה כְּתוּבָה בְּעֵט בַּרְזֶל בְּצִפֹּרֶן שָׁמִיר חֲרוּשָׁה עַל לוּחַ לִבָּם וּלְקַרְנוֹת מִזְבְּחוֹתֵיכֶם" (ירמיה יז, א).

זאת ועוד, עצם ההשקפה שהאישה חייבת לפרנס את הבעל והילדים היא נגד הוראת חכמים שחובה על הבעל לפרנס את אשתו (ואפילו מגלימה שעל כתפיו), ובכלל, זו אחת מהעוולות החברתיות הגדולות ביותר שיצרו המינים וצאצאיהם. עוולה נוספת שהם יצרו ב"הכשר התורה", היא טיפוח מעמדות בין הישיבות מתוך מטרה להפיק טובות הנאה, ואסביר את הדברים: ידועה ומפורסמת הבדיחה, שכאשר שומעים אמבולנס במקומותיהם אז מדובר באב שחטף התקף לב לאחר שסגר "וורט" (=תנאֵי חתונה) לבתו. בדיחה זו צמחה על רקע עוולה חברתית קשה ביותר: הורי בת שמתחתנת מחויבים לשלם סכום כסף גדול להורי החתן בעבור בנם "העילוי", וסכום הכסף נקבע לפי מעמדה ויוקרתה של הישיבה בה למד "העילוי".

ברם, לא רק הורי הבנות נסחטים. כאשר הבחור יבקש להתקבל לישיבה "יוקרתית", יסכימו לקבלו בתנאי שהוא לא פרענק כמובן ובתנאי שהוריו ישלמו סכום חודשי גבוה, ומדוע? מפני שמדובר ב"השקעה טובה", שהרי שווי החתן "העילוי" יאמיר בשוק ה"עילויים", והורי החתן יזכו להחזיר את השקעתם בבואו להתחתן. כך יוצא אפוא, שגם הורי החתן וגם הורי הכלה נסחטים, והכל כדי לממן משכורות מנופחות לראשי ישיבות, לעוזריהם ולעוזרי עוזריהם.

ח. מחשיכים את זוהר התורה

נמשיך את הדיון בביקורתו של רבנו שהחילונו בה לעיל, נציג תחלה את המשך דברי רבנו בהקדמתו לפרק חלק (עמ' קלו) ואחר כך שוב נקשור אותם לימינו אנו:

"והכת הזו המסכנה רחמנות על סִכלותם [ואולי על הפתאים הנבערים שביניהם יש לרחם, אך לא על ראשי ומובילי הכת הזו שמתעים את העם אחרי ההבל ומחדירים מינות לליבו של עם-ישראל], לפי שהם רוממו את החכמים לפי מחשבתם, ואינם אלא משפילים אותם בתכלית השפלות ואינם מרגישים בכך, **וחַי ה' כי הכת הזו מאבדים הדר התורה ומחשיכים זהרה,** ועושים תורת השם בהיפך המכֻוון בה, לפי שה' אמר על חכמת תורתו: 'אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּן אֵת כָּל חֻקִּים הָאֵלֶּה וְאָמְרוּ רַק עַם חָכָם וְנָבוֹן הַגּוֹי הַגָּדוֹל הַזֶּה' [דב' ד, ו], והכת הזו דורשים מפשטי דברי חכמים דברים אשר אם ישמעום העמים יאמרו: **'רק עם סכל ונבל הגוי הקטן הזה'**".

תופשֵׂי התורה בימינו דבקים באותה הגישה שרבנו מתאר בדבריו לעיל, כלומר, לפי דמיונם, כל מה שנאמר בתלמוד הוא כפשוטו וכולו אמת אלהית צרופה בדיוק כמו התורה-שבכתב והתורה-שבעל-פה שניתנו לנו בהר סיני מפי הגבורה! ובכלל האמת הצרופה הפשטנית הזו כלולות כמובן כל אגדות חז"ל, דהיינו כולן הינן כפשוטן, וחלילה להם לומר שמשהו מאותן האגדות אינו כפשוטו, שהרי מי שאומר כן לפי דעתם מבזה ומגמֵד את חכמתם של חז"ל!

לדוגמה, מסופר באגדה על חכם ששתה יין והתבסם, ומתוך שכרותו שחט חכם אחר, לאחר מכן מסופר שהוא התחרט והחייה את חברו ששחט כמה רגעים לפני-כן. לפי סכלותם, אם נפרש אגדה זו שלא כפשוטה אנחנו למעשה מזלזלים ומשפילים את אותו חכם שהרי אנחנו מבטלים וכופרים ב"כוחו המאגי" להמית ולהחיות. אך מרוב טיפשותם לא שמו לב, כי לפי פשוטה האגדה הזו שופכת רפש כבד על אותו חכם שכביכול רצח מתוך שכרות חכם אחר, כאילו היה אחרון השפלים עלי אדמות! ועל זאת אומר הרמב"ם "לפי שהם רוממו את החכמים לפי מחשבתם, ואינם אלא משפילים אותם בתכלית השפלות ואינם מרגישים בכך".

ט. הפרשנים והדרשנים הפשטניים – מִי יִתֵּן הַחֲרֵשׁ תַּחֲרִישׁוּן!

ריבוי של פרשנים ודרשנים הוזים ומהובלים הינה אחת התופעות הנפוצות ביותר בימינו. ישנם עשרות אלפי פרשנים ודרשנים שדורשים את אגדות התלמוד כפשוטן ומנסים להלהיב את ההמון כמו שמדהימים את הילדים הקטנים בסיפורי אלף לילה ולילה. רעה חולה זו פושׂה בכל שׂדרות הממסד הרבני השׂכיר, ובכל פעם שאני שומע כומר ממסדי שׂכיר ובכיר (כפי שהוא נחשב, אך אלהים יִראה ללֵבב), הנני שומע את דרשות חז"ל נדרשות כפשוטן, וברוב סכלותם הם אינם שמים לב שהם מגיעים לאבסורדים מחשבתיים חמורים, עד כדי הנחלת השקפות אשר רחוקות מאד מדת משה במקרה הטוב, ואליליות במקרה הפחות טוב. אך כל זאת כלל לא מעניין אותם, כי הרי כבר אמרנו שהדת לפי דעתם היא דת של אסור ומותר, ולכל ענייני המחשבה אין משמעות מבחינתם. מה גם שענייני המחשבה מחייבים אותם לנהוג ביושרה ומוסר, שתוכם יהיה כברם, ולהתנתק מתאוות הממון והכבוד שבהן הם מכלים את ימיהם.

נחזור לפרשנים ולדרשנים, ונמשיך לעיין בביקורתו של רבנו לתופעה הזו, שאגב החלה כבר לפני אלף שנה בפירושו של רש"י, אשר הנחיל לעם ישראל את השיטה הרעה הזו של תפישׂת משלי התורה והנבואה וכלל אגדות חז"ל כולם כפשוטם, וכֹה דברי רבנו שם (עמ' קלו):

"והרבה שעושין כן הדרשנין המבינים [=המסבירים] לעם מה שאינם מבינים הם עצמם, ומי ייתן ושתקו כיוון שאינם מבינים – **'מִי יִתֵּן הַחֲרֵשׁ תַּחֲרִישׁוּן וּתְהִי לָכֶם לְחָכְמָה'** [איוב יג, ה], או היה להם לומר: 'אין אנו יודעים מה רצו חכמים בדברים אלו ולא היאך פירושו', אלא חושבים שהבינו, ומעמידים את עצמם להבין [=להסביר] לעם מה שהבינו הם עצמם, לא מה שאמרו חכמים, ודורשין בפני ההמון בדרשות [מסכת] ברכות ופרק חֵלֶק [פרק י במסכת סנהדרין] וזולתם כפשוטם מלה במלה [=בדיוק כמו רש"י-שר"י וכל צאצאי המינים ממשיכי דרכו]".

ואצרף את דברי רבנו בהקדמתו לסדר זרעים (עמ' כ), אשר בהם הוא מתאר את רמתו הרוחנית של האדם שלא למד מדעים ועד כמה הוא נחות מבחינה אינטלקטואלית:

"כל זה [=הקושי להבין את היקף השמש, הוא] לפי ההנחה שהאדם שהִצענו לפניו שאלה זו הוא אדם מלומד במדעים אחרים, והוא גם זך-רעיון מהיר-הבנה, והשאלה ששאלנוהו מסוג השאלות הלימודיות שהן מן הדרגות שבהם עולים לעניינים האלהיים – [ואם המלומד – כך] כמה חמור יהיה מצב מי שלא למד כלל, ולא הוכשר בשום אופן מאופני ההכשרה, אלא נעתק

מחיק אימו אל חיק אשתו, אם נציע לפניו שאלה מן השאלות האלהיות הכמוסות בדרשות, אין ספק שיהיו רחוקים בעיניו כרחוק שמים מארץ, ויירתע שכלו מלהבין מהם דבר כלל".

י. הערה על התלמוד הבבלי

העולם האורתודוקסי שבימינו שׂוֹגה לחשוב כי התלמוד הבבלי הוא תורה-שבעל-פה. ואף זו טעות חמורה, הואיל והתלמוד הבבלי **בכללותו** אינו תורה-שבעל-פה ואף רחוק מכך, התלמוד הבבלי הוא **פרוטוקול** של דברי חכמים שמשוקעת בו תורה-שבעל-פה לצד רעיונות שהוסתרו באגדות חז"ל. ברם, בתוך בּליל הפרוטוקול התלמודי מצויות דעות רבות שנדחו מן ההלכה, השקפות שנדחו מעולם המחשבה, ואף ענייני פולקלור פגאניים שנועדו ללמד אותנו על אפלת הגלות הנוראה ועל נחיתותם המחשבתית של הבבליים. כך שניתן לומר בשופי, שרוב התלמוד הבבלי הינו למעשה בליל של דעות והזיות והשקפות דחויות! ואם נצרף לכך את אגדות חז"ל, נבין, כי ללומד הסכל שאינו יודע מדעים, אסור באיסור חמור להתקרב ללימוד התלמוד!

כלומר, בניגוד לתורה-שבכתב, התלמוד הבבלי הוא **מעשה ידי אדם,** אימוץ כל מה שנאמר בתלמוד כאמת אלהית מוחלטת, ללא פיקוח בקרה וסינון, תדרדר את הפתי הנבער בוודאות מוחלטת לשגיאות מחשבתיות עצומות ולזרויות הלכתיות נוראות. הרמב"ם הבין זאת, ולכן הוא כתב את ספרו "משנה תורה", כדי לסנן בעבורנו את הסברות ההלכתיות שנדחו ושאין להן צורך בחיי המעשה. הרמב"ם גם הוציא את אגדות חז"ל מהתוכנית הכללית שקבע ללימוד התורה, הואיל והוא הבין שרק מעטים מסוגלים ללמוד דברים אלה ולהבינם כפי אמיתתם.

וכבר הרחבתי בעניין האופן הנכון שבו יש להתייחס לתלמוד הבבלי הבלול, ראו: "ותופשֵׂי התורה לא ידעוני (הַוָּיוֹת דאביי ורבא)", "בחינת מופעֵי האסטרולוגיה בתלמוד הבבלי", "הייתכן שחז"ל היו כסילים?", "האם לדעת הרמב"ם צריך ללמוד גמרא?", ובעוד מקומות רבים.

כמו כן, במקום אחר אף הסברתי מדוע המינים וצאצאיהם נאחזים בדבקות פגאנית דווקא בתלמוד הבבלי, וכיצד כל דבקותם החיצונית בו נובעת אך ורק משאיפתם להפוך תורת-אלהים לקורדום-חוצבים (שהרי הם אינם מקיימים את הלכותיו!). כלומר, הם נטפלו לטקסט ארוך מסורבל ומסובך מאד בכוונה תחילה, כי הם חיפשו לעצמם דבר שיוכלו לכלות בו את כל ימיהם מבלי להגיע להישג ולתכלית רוחנית אמיתית. וכך, בהעדר תכלית אמיתית ובהנצחת הבערות והסכלות, יָצְרוּ לעצמם ישיבות על גבי ישיבות שמתעסקות בתורה מבלי להגיע לדברי אמת, ובהבל הזה הם מצדיקים את הפקת הרווחים וטובות ההנאה במשך מאות רבות בשנים.

והנה דברי רבנו בסוף איגרתו לתלמידו ר' יוסף (עמ' קלו), בשתי הפְּסקות לקמן:

"כי התכלית המכֻוונת ממה שנתחבר בתלמוד וזולתו כבר נגמרה ושלמה ['מטרת המשא ומתן והוויכוחים העיוניים שבתלמוד תמה ונשלמה לדעת רבנו, כי לא באו אלא לצורך שעה לבירור משניות או ברייתות סתומות, ואף סברות בלתי מלובנות, אך לאחר שנתלבן הכל אין צורך לעסוק בהן' (קאפח)], ומטרת הלומדים היא איבוד הזמן במשא ומתן שבתלמוד, כאילו המטרה והתכלית היא ההכשרה בוויכוחים [=יכולת הוויכוח] ולא יותר. וזה לא היה המטרה העיקרית,

אלא המשא ומתן והוויכוחים נעשו במקרה, כאשר נאמר דבר שקו֫ל, ופירשו֫ אחד פירוש מסוים ופירשו֫ השני הפכו֫, הו֫זקק כל אחד מהם לברר את אופן לימודו ולהכריע את ביאורו.

ואין המטרה העיקרית אלא ידיעת מה שצריך לעשות וממה להימנע [...] ולפיכך נחלצנו למען המטרה העיקרית הזו כדי להקל על זכירתו, ואף תדע שכבר אבד הזמן בכל מאמרי הוויכוחים, והִנחנו כל שזולת זה [כלומר הנחנו את כל הוויכוחים התלמודיים העקרים] למי שהעדיף להכשיר את עצמו לכך [=לפלפולי סרק], כל-שכן שאינם חושבים את זאת הכשרה, אלא חושבים שהיא התכלית והמטרה העיקרית אשר בה נעשים רבנים ושאותה יש לדרוש".

אולם, ניפוח יכולת הוויכוח והתעתועים יחד עם קניית השקפות רעות ורעועות הוביל ליצירת חברה יהודית תכמנית ומאכערית, שיודעת לתחבֵּל תחבולות כדי להשיג מטרות לא ראויות לפי האמת, תוך הפצת כזבים שמדובר במטרות נעלות, כגון: תקצוב עולם הישיבות, אשר לדעת חז"ל ורבנו מדובר בחילול-שם-שמים חמור ביותר, ואילו לדעת המינים וצאצאיהם מדובר במצוה מן המעלה הראשונה! כלומר, הם מתחבלים תחבולות שונות ומשונות כדי למשוך תקציבים ותרומות אפילו בדרכים שהתורה אוסרת מפורשות, ומתדרדרים אפילו לגניבה ולגזל, כי המטרה הדמיונית של חיזוק "עולם התורה" הדמיוני שלהם מקדשת את כל האמצעים.

זאת ועוד, מכיוון שהתלמוד הינו טקסט ארוך ומסורבל וקשה מאד להבנה, יש צורך בראשי ישיבות, וב"מלמדים" רבים אשר מושכים משכורות ותרומות ומעטפות וקצבאות מדי חודש בחודשו, כדי שהם יסבירו לפי דמיונם לתלמידים את כוונת התלמוד ופרשניו המהובלים למיניהם. ואלה, הפרשנים המהובלים הללו, הוסיפו עלינו רבבות פרשנויות מיותרות – כך שגם אם יגיע התלמיד לחיות אלף שנים, עדיין הוא יוכל לשקוע ולתעות בהזיות התלמוד ללא תכלית, ויוסיף להיות בורג במכונת המינות המשומנת והמתוחכמת של הפקת הרווחים וטובות ההנאה שהם יצרו לעצמם, כדי להשיג להם ולמקורביהם כבוד, יוקרה, מעמד וכוח כלכלי ופוליטי.

סוף דבר

בסיום דברי רבנו בהקדמתו לפרק חלק הוא אומר כך (עמ' קלז):

"ואם אתה מאנשי הכת השלישית, שכל זמן שיזדמן לך דבר מדבריהם ממה שהשכל מרחיקו, תתעכב אצלו ותדע שהוא חידה ומשל ותישאר בטרדת הלב ואימוץ המחשבה בהבנתו, דואֵג למצוא דרך האמת ורעיון הצדק, כמו שאמר [שלמה המלך]: '[בַּקֵּשׁ קֹהֶלֶת] לִמְצֹא דִּבְרֵי חֵפֶץ וְכָתוּב יֹשֶׁר דִּבְרֵי אֱמֶת' [קה' יב, י]. התבונן בדבריי תשיג תועלת אם ירצה ה' יתעלה".

"כִּי רָחֲקוּ מֵעָלַי וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי הַהֶבֶל וַיֶּהְבָּלוּ [...] וָאָבִיא אֶתְכֶם אֶל אֶרֶץ הַכַּרְמֶל לֶאֱכֹל פִּרְיָהּ וְטוּבָהּ, וַתָּבֹאוּ וַתְּטַמְּאוּ אֶת אַרְצִי וְנַחֲלָתִי שַׂמְתֶּם לְתוֹעֵבָה. [וכיצד טימאו המינים וצאצאיהם את ארצו ונחלתו שמו לתועבה? הנה לפניכם:] הַכֹּהֲנִים לֹא אָמְרוּ אַיֵּה יְיָ **וְתֹפְשֵׂי הַתּוֹרָה לֹא יְדָעוּנִי** וְהָרֹעִים פָּשְׁעוּ בִי וְהַנְּבִיאִים נִבְּאוּ בַבַּעַל וְאַחֲרֵי לֹא יוֹעִלוּ הָלָכוּ. לָכֵן עֹד אָרִיב אִתְּכֶם נְאֻם יְיָ וְאֶת בְּנֵי בְנֵיכֶם אָרִיב [...] שִׂמּוּ שָׁמַיִם עַל זֹאת וְשַׂעֲרוּ חָרְבוּ מְאֹד נְאֻם יְיָ, כִּי שְׁתַּיִם רָעוֹת עָשָׂה עַמִּי אֹתִי עָזְבוּ מְקוֹר מַיִם חַיִּים, לַחְצֹב לָהֶם בֹּארוֹת בֹּארֹת נִשְׁבָּרִים אֲשֶׁר לֹא יָכִלוּ הַמָּיִם" (יר' ב).

'לֹא תִשְׁכָּח': קנייבסקי החזיר מכר שטרי הגנה מפני הקורונה

"אֲשֶׁר קָרְךָ בַּדֶּרֶךְ וַיְזַנֵּב בְּךָ כָּל הַנֶּחֱשָׁלִים אַחֲרֶיךָ וְאַתָּה עָיֵף וְיָגֵעַ וְלֹא יָרֵא אֱלֹהִים" (דב' כה).

בתקופת הקורונה נשלח אלי ציוץ בטוויטר של העיתונאי ישראל פריי, וכך כותב העיתונאי:

"לאחר הצלחה פנומנלית בגל הראשון, הרב קנייבסקי מוכר שטרי הגנה מפני הגל השני של הקורונה. 3,000 ש"ח ואתם מסודרים. אגב, כעת מתברר שהוא 'חזה בעיניו הטהורות את המגיפה הנוראה'".

דברי העיתונאי מְקַשרים למודעה שפורסמה באתר "קופת העיר", והנה לשון המודעה:

"חוששים מגל שני? הגנה מפני נגיף הקורונה!!! תורמים לחולים וזוכים לשטר שמירה של מרן הגר"ח קנייבסקי". [ובהמשך המודעה נאמר:] "בזמן שהתחזיות מצביעות על 'גל שני' של קורונה, ההולך ובא בצעדי ענק, החשש עולה וגובר אצל כל אחד מאיתנו, לב מי לא יחרד, אך ברגעים אלו מתברר גם היטב מדוע אז, לפני כחצי שנה, זימן רשכבה"ג מרן שר התורה הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א את גבאי 'קופת העיר' למעונו בכדי להקים את הקרן 'והסירותי מחלה מקרבך' – 'מידה כנגד מידה' – לעזור ולסייע לחולים בכדי שאצלנו לא יהיו חולים".

ושימו לב במיוחד לפסקה הבאה שם: "הרבה גבות הורמו אז ולא הבינו בשל מה הקריאה ההיסטורית, כעת נדמה כי הכל מובן, רשכבה"ג חזה בעיניו הטהורות את המגיפה הנוראה, בעיני רוחו הוא אף ראה מה יעצור את זה, מה יעזור לנו – צדקה!".

באותם הימים, רבים הם המסכנים שנפתו להאמין לשיקוץ קנייבסקי, אשר במקום להורות לבני האדם לזעוק ולהיכנע לפני בורא-עולם ולשוב אליו בלבב שלם, הוא הורה לצאן מרעיתו לפנות **אליו,** ולא רק להפנות אליו את מחשבתם וביטחונם, אלא גם את מעט כספם...

וראוי לצרף את דברי רבנו ביסוד החמישי משלושה-עשר יסודות הדת, בעניין האיסור להפנות את המחשבה והביטחון למאומה זולת ה' יתעלה ויתרומם, וכֹה דבריו:

"**והיסוד החמישי,** שהוא יתעלה הוא אשר ראוי לעבדו ולרוממו ולפרסם גדולתו ומשמעתו. ואין עושין-כן למה שלמטה ממנו במציאות מן המלאכים והכוכבים והגלגלים והיסודות וכל מה שהורכב מהן [וכל-שכן לבני-האדם שוכני-בתי-חומר שחייהם כרוח: 'כִּי רוּחַ עָבְרָה בּוֹ וְאֵינֶנּוּ' (תה' קג, טז)], לפי שכולם מוטבעים בפעולותיהם אין להם שלטון ולא בחירה אלא רצונו יתעלה, ואין עושין אותם אמצעים להגיע בהם אליו, **אלא כלפיו יתעלה יכֻוונו המחשבות ויניחו כל מה שזולתו** [כלומר, אין להַפנות את המחשבה וההערצה והיראה למאומה זולת ה' יתעלה]. וזה היסוד החמישי הוא האזהרה על עבודה-זרה, **ורוב התורה באה להזהיר על זה**".

וראוי להוסיף ולצרף שתי הלכות מהלכות עבודה-זרה (ב, א–ב):

[א] "עיקר הציווי בעבודה זרה, שלא לעבוד אחד **מכל הברואים,** לא מלאך [...] ולא כוכב [...] **ולא אחד מכל הנבראים** [...] **ואף-על-פי שהעובד יודע שה' הוא האלהים,** והוא עובד הנברא הזה על דרך שעבד אנוש ואנשי דורו תחלה [כלומר, שעשה את אחד מן הנבראים מתווך בינו לבין בורא-עולם, והוא משבח ומפאר אותו ופונה אליו בעת צרתו ומייחס לו או לשטר שהוא מוציא מתחת ידו כוחות על-טבעיים להצילו ולהושיעו] – **הרי זה עובד עבודה-זרה**".

[ב] "וענין זה הוא שהזהירה תורה עליו ואמרה [דב' ד, יט]: 'וּפֶן תִּשָּׂא עֵינֶיךָ הַשָּׁמַיְמָה וְרָאִיתָ אֶת הַשֶּׁמֶשׁ [וְאֶת הַיָּרֵחַ וְאֶת הַכּוֹכָבִים [...] וְנִדַּחְתָּ וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לָהֶם וַעֲבַדְתָּם]'. [...] כלומר, שמא תשוט בעין לבך [=במחשבתך] ותראה שאלו הן המנהיגים את העולם [...] ותאמר שראוי להשתחוות להן ולעבדן. ובעניין זה ציווה ואמר: 'הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתֶּה לְבַבְכֶם' [דב' יא, טז], כלומר **שלא תטעו בהרהור הלב לעבוד אֵלּוּ להיותן סרסור ביניכם ובין הבורא**".

נמצא אפוא, שהפנייה לקנייבסקי כדי שיכתוב שטר-הגנה מפני הקורונה היא עבודה-זרה, מפני שמייחסים לקנייבסקי ולשטר-ההגנה שלו כוחות על-טבעיים לשמור ולהגן מפני מחלות. יתר-על-כן, העבודה-זרה לקנייבסקי גרועה יותר מהעבודה לכוכבים, שהרי עבודתם בימי קדם נועדה להוריד שפע מבורא-עולם. כלומר, הם שימשו כמתווכים בלבד – ואילו קנייבסקי שימש אז כאלוה בפועל, וכל מי שפנה אליו ושילם לקופת שרציו 3000 ש"ח, קיבל מקנייבסקי שטר הגנה מפני הקורונה, ובמלים אחרונות, קנייבסקי הוא זה שנתן את ההגנה, לא בורא-עולם.

זאת ועוד, מדברי "קופת שרצי העיר" עולה שהם ייחסו לשיקוץ קנייבסקי כוחות נבואיים! וברור שהמין קנייבסקי שתק ולא מחה כנגד דבריהם, וזו הוכחה לכך שהוא בעצה אחת עם מקורביו ומשפחת הפשע שלו: בחטא הגדול של התעית עם-ישראל אחרי השקר שהוא נביא לה' – ובאשר יש סנהדרין דינו של נביא שקר בחנק! ואין זו הפעם הראשונה ולא השנייה ששיקוץ קנייבסקי טען את הנבואה, ראו: "איך ניתן להבחין בין נביאי אמת לנביאי שקר?", "קנייבסקי וקולדצקי גומלין זה את זה", ורצוי לעיין גם בזה: "היוכל אדם לדעת את סוד העתידות?".

"בְּמִתְלַהֲלֵהַּ הַיְּרֵה זִקִּים חִצִּים וָמָוֶת"

וראו נא גם את מה שכתבתי על קנייבסקי באחד מהמאמרים שעסקו בפירוש רס"ג למשלי:

במשלי (כו, יח–יט) נאמר: "כְּמִתְלַהֲלֵהַּ הַיֹּרֶה זִקִּים חִצִּים וָמָוֶת, כֵּן אִישׁ רִמָּה אֶת רֵעֵהוּ וְאָמַר הֲלֹא מְשַׂחֵק אָנִי", ושם פירש רס"ג: "כְּמִתְלַהֲלֵהַּ – [...] היורה דברים המזיקים וחיצים ממיתים [כדברי המינות של קנייבסקי]", והוסיף: "עושים זאת הרמאים, זוממים את הרע על מי שהוא מטרתם, אם הרגיש בהם אומרים: 'שיחקנו עמך', ואם לאו, משיגים בו את מטרתם".

ולא רק הרמאים והנוכלים שבקרנות הרחוב, גם גדולי האסלה המהובלים והמיובלים הרכונים על הספרים. אגב, מעניין שתמיד מצלמים אותם בשעת לימוד כאילו הם כל-כך שקועים ב"עולמות העליונים", עד שהם כלל אינם שמים לב לסובב אותם (וברור שכל זה הצגת מינות כעורה, והם עסוקים בשלל תאוותיהם וזימותיהם, אלא-אם-כן הם ישישים שבקושי נושמים). ויש כאלה אשר אינם מסתפקים בספר אחד, ולפני שמצלמים אותם פותחים לפניהם תערוכה

של ספרים, כאילו הם "גאויני עוילם" או "קדוישי עליון" עלי אדמות, אפילו יותר מן המלאכים שלא ניתנה להם תורה מפי-הגבורה. והאדם הנבון אשר מיאן לטנף את מוחו בהזיותיהם וסירב לאכול משולחנם המגואל, יצליח לזהות את כסילותם אשר בוקעת ועולה מפיהם המטונף.

נחזור לשיטותיהם הרעועות, מדי פעם, הגדוֹלים הסרוחים הללו מפטירים איזו "נבואה", כגון קנייבסקי אשר התנבא שהמשיח יגיע לפני הבחירות הראשונות בסבבי הבחירות של השנים האחרונות (2019–2022), ואף הכריז שלא יתקיימו עוד בחירות **לעולם** בזכות הופעת המשיח עלינו ושיבתו לציון. ואף שנבואתו לא התממשה, הוא כבר השיג את מטרתו שהרי רבבות בני אדם התפעלו מעוצמת "קדושתו" לידע את הנסתרות. ולאחר שהתקיימו בחירות סמובות (לא פעם אחת אלא ארבע פעמים!), יצאה הודעה ממקורביו "שהוא לא התכוון בדיוק למה שאמר", אלא אמירתו הייתה אמירה כללית, שנועדה לבטא את תשוקתו וכיסופיו לביאת גואל צדק...

אשכנזים ליטאיים דוברי יידיש – ממוצא תימני

וישנם לא מעט אשכנזים ליטאים דוברי יידיש ממוצא תימני, אשר אבותיהם נולדו בארץ תימן, ואף יש כאלה שאבות-אבותיהם למדו בבית-מדרשו של מָרי יחיא קאפח... ואף-על-פי-כן הינם תועים אחרי ההבל, הולכים שולל כצאן לטבח יובל אחרי המינים הרשעים, ומאפשרים לתועים ולמתעים לקנות את נפשם בנזיד עדשים, להלבישם בגלימות הכומרים הנוצרים, להחליף את לשונם ללשון הגרמנים – ולהחדיר לליבם את תבשיל המינות הנתעב, במקום לידע את ה' ולהתענג מאוֹר האמת הנשגב – כי השוחד יעוור עיני חכמים וכל שכן חובשי הקנייטשים.

אגב, מעניין מדוע המינים וצאצאיהם משתמשים בראשי התיבות: "רשכבה"ג" שפתרונן: "רבן של כל בני הגולה", ולפי דעתי הדבר נובע מגעגועים וכיסופים לגלות, לתרבות היידישקייט הארורה שהם כל-כך מתאמצים לשמֵר, אשר כל קשר בינה לבין היהדות האמיתית הינו מקרי בהחלט – בדומה לקשרי הנצרות והאסלאם ליהדות, ובדומה למוצאו היהודי של יש"ו.

האם מוצדק להאשים את המין קנייבסקי?

בעקבות מאמר קצר זה נשלחה אלי שאלה: "האם מוצדק להאשים את קנייבסקי במעשיהם הרעים של המאפיה סביבו המנצלים את שמו לטובתם האישית? יש סיבה חזקה מאוד להאמין שקנייבסקי אינו יודע על רבים מהדברים שלטענתם הוא תומך. כן עלינו להאשים אותו במעשיו הרעים שלו, אך האם הרמב"ם יאשים אותו במעשיהם של אחרים המנצלים את שמו?".

תשובה:

"הֲלָרָשָׁע לַעְזֹר וּלְשֹׂנְאֵי יְיָ תֶּאֱהָב? וּבָזֹאת עָלֶיךָ קֶצֶף מִלִּפְנֵי יְיָ!" (דה"ב יט, ב).

"מַצְדִּיק רָשָׁע וּמַרְשִׁיעַ צַדִּיק תּוֹעֲבַת יְיָ גַּם שְׁנֵיהֶם" (משׁ' יז, טו).

וביתר ביאור: כל מי שטוען לזכותם של המינים האורתודוקסים עובר על לפחות ארבע מצוות לא-תעשה, הנה אפוא שתי מצוות לא תעשה הראשונות: **1)** שלא ללמד זכות על המסית לעבודה-זרה; **2)** ושלא להימנע מללמד עליו חובה. והנה לפניכם דברי רבנו בספר המצוות:

1) "והמצוה העשרים, האזהרה שהוזהר המוסת מלטעון למסית [בלומר לטעון טענות לזכותו], ואפילו יודע לו זכות אסור לו להזכירו [=להזכיר למסית איזה עניין שיכול לעמוד לזכותו] ולא ילמד עליו זכות [=המוסת בעצמו לא ילמד זכות על המסית], והוא אמרו יתעלה: 'וְלֹא תַחְמֹל' [דב' יג, ט], בא הפירוש: לא תחמול – לא תלמד עליו זכות".

2) "והמצוה האחת ועשרים, האזהרה שהוזהר המוסת שלא לשתוק מלומר חובה הידועה לו על המסית ממה שיביא לקיום העונש עליו [בלומר מלומר עדות שתביא להריגת המוסת], והוא אמרו יתעלה: 'וְלֹא תְכַסֶּה עָלָיו' [המשך הפסוק בדב' שם], ובא הפירוש: לא תכסה, אם אתה יודע לו חובה אי אתה רשאי לשתוק".

וכך גם פוסק רבנו בהלכות עבודה-זרה (ה, ו–ז): "ואסור למוסת ללמד עליו זכות, שנאמר: 'וְלֹא תַחְמֹל' [דב' יג]. ואם ידע לו חובה אינו רשאי לשתוק ממנה, שנאמר: 'וְלֹא תְכַסֶּה עָלָיו' [שם]". ואף שנאמר בתורה "מסית", ברור שכל מי שמתעה את עם-ישראל שדת המינים הפרו-נוצרית היא דת משה שקיבלנו בסיני – הוא בגדר מסית ומדיח לעבודה-זרה, ואף יתרה מזאת, למדנו שמינות חמורה מעבודה-זרה, כך שהסתה למינות חמורה מהסתה לעבודה-זרה.

נמצא אפוא, שאסור באיסור חמור לטעון טענות-זכות למינים אשר הולכים בשרירות ליבם, וחובה גדולה להוקיעם ולטעון טענות כנגדם, ואף לבזותם ולהשפילם ולחרפם ולקללם. "לֹא תֹאבֶה לוֹ וְלֹא תִשְׁמַע אֵלָיו וְלֹא תָחוֹס עֵינְךָ עָלָיו וְלֹא תַחְמֹל וְלֹא תְכַסֶּה עָלָיו" (דב' יג, ט).

ואצרף גם את דברי רבנו במורה (א, לו) בעניין לימוד זכות על המינים:

"ואם יעלה בדעתך שיש ללמד זכות על [המינים] מאמיני הגשמות בשל היותו חונך כך או מחמת סכלותו וקוצר השגתו, כך ראוי לך להיות בדעה בעובד עבודה-זרה, מפני שאינו עובד אלא מחמת סכלות או חינוך, **מנהג אבותיהם בידיהם** [ובימינו טוענים המינים וצאצאיהם ש'מנהג דוחה הלכה']. ואם תאמר כי פשטי הכתובים [או אגדות חז"ל] הפילום בשיבושים אלו, כך תדע שעובד עבודה-זרה לא הביאוהו לעובדהּ כי אם דמיונות ומושגים גרועים. נמצא שאין התנצלות למי שאינו סומך על בעלי העיון האמיתיים אם היה קצר יכולת עיונית".

כלומר, גם מי שהמקראות או המדרשים שיבשו את השקפותיו ביחס לבורא-עולם, אין לרחם עליו, אין לטעון לזכותו "שהוא בעצם לא התכוון", ואין לדון אותו בשום פנים ואופן לכף זכות! על התועה והמתעה לשוב לדרך האמת מיד: לקבוע במחשבתו את שלילת הגשמות, להרחיק כל השקפה ופרשנות שמדרדרת אליה ומסיתה את האדם מיסודות הדת, ולאמץ כל השקפת-אמת שמרוממת את האדם לידיעת ה' ולמחשבה נכונה ביחס לאל אחד שאין-כיוצא-בו.

ועתה לשתי מצוות לא-תעשה הנוספות שנזכרו בעניין שנאת המינים: **1)** שלא לאהוב את המסית; **2)** ושלא לעזוב שנאתו; וכֹה דברי רבנו בספר-המצוות: **1)** "והמצוה השבע-עשרה, האזהרה שהוזהר המוסת מלאהוב את המסית או לֶאֱהֹב לו [=לשמוע ולהישמע לו ולהשתכנע מטיעוניו], והוא אמרו יתעלה: 'לֹא תֹאבֶה לוֹ' [דב' יג, ט]. ולשון ספרי: מכלל שנאמר: 'וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ' [ויק' יט, יח] יכול אתה אוהב לזה? תלמוד לומר: 'לֹא תֹאבֶה לוֹ' [דב' שם]".

2) "והמצוה השמונה-עשרה, האזהרה שהוזהר המוסת מלהקל בנטירה [=נטירת איבה ושנאה] למסית, אלא חייב לנטור לו בהכרח, וכל זמן שלא נטר לו עבר על מצות לא תעשה, והוא אמרו יתעלה: 'וְלֹא תִשְׁמַע אֶלָיו' [דב' יג, ט], ובא הפירוש: מכלל שנאמר: 'עָזֹב תַּעֲזֹב עִמּוֹ' [שמ' כג, ה] יכול אתה עוזב לזה? תלמוד לומר: 'וְלֹא תִשְׁמַע אֶלָיו' [דב' שם]".

וכך פוסק רבנו בהלכות עבודה-זרה (ה, ו–ז):

"ואסור למוסת לאהוב את המסית, שנאמר: 'לֹא תֹאבֶה לוֹ' [דב' יג, ט]. ולפי שנאמר בשונא: 'עָזֹב תַּעֲזֹב עִמּוֹ' [שמ' כג, ה], יכול אתה עוזב לזה? [כלומר האם מותר לנו לחדול משנאתנו כלפי המסית?] תלמוד לומר: 'וְלֹא תִשְׁמַע אֶלָיו' [דב' שם]".

שוב נמצא, שאסור באיסור חמור לטעון טענות זכות למינים ההולכים בשרירות לבם ועושים ביד רמה, וחובה להוקיעם ולטעון טענות כנגדם, ואף לבזותם ולהשפילם ולחרפם ולקללם. "לֹא תֹאבֶה לוֹ וְלֹא תִשְׁמַע אֵלָיו וְלֹא תָחוֹס עֵינְךָ עָלָיו וְלֹא תַחְמֹל וְלֹא תְכַסֶּה עָלָיו" (דב' יג, ט).

ומכיוון שהדבר לא קל, כלומר להתנתק מעבודת האלילים של גדולי-גללי-האסלה המהובלים למיניהם, אשר מסיתים ומדיחים את עמֵנו ללכת בדרכי חושך ואפֵלה, והערצתם ויראתם ואהבתם נטועה עמוק-עמוק בקרב ההמון, ה' יתעלה מורה, שעזיבתם, דהיינו עזיבת ההערצה והאהבה והתלות הנפשית בהם, היא אחת מעבודות ה' החשובות ביותר! וכֹה דברי ה' יתעלה בספר דברים (יג, ד): "לֹא תִשְׁמַע אֶל דִּבְרֵי הַנָּבִיא הַהוּא אוֹ אֶל חוֹלֵם הַחֲלוֹם הַהוּא כִּי מְנַסֶּה יְיָ אֱלֹהֵיכֶם אֶתְכֶם **לָדַעַת הֲיִשְׁכֶם אֹהֲבִים אֶת יְיָ אֱלֹהֵיכֶם בְּכָל לְבַבְכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם**".

כלומר, דווקא בזה נבחנת אהבתו של האדם לה' יתעלה! דווקא ברצונו ובהחלטתו לעזוב את הערצתו ואהבתו ותלותו באיזה אליל דמיוני שהורגל בו מנעוריו, וללכת אחרי אלהים חיים! וכמו שנאמר בפסוק הבא (יג, ה): "אַחֲרֵי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם תֵּלֵכוּ וְאֹתוֹ תִירָאוּ וְאֶת מִצְוֹתָיו תִּשְׁמֹרוּ וּבְקֹלוֹ תִשְׁמָעוּ וְאֹתוֹ תַעֲבֹדוּ וּבוֹ תִדְבָּקוּן", ולא אחרי האלילים והאטִים והאובות והידעונים.

לסיכום, יש מצוה רבה וחובה גדולה להרשיע את המינים הארורים שמתעים את עמֵנו אחרי ההבל, ואסור באיסור חמור לטעון לזכותם, וכֹה דברי רבנו בפירושו למסכת אבות (א, ו):

"וכן אם היה רשע ונתפרסמו מעשיו, וראינו שעשה מעשה שכל צדדיו מראים שהוא טוב ויש בו צד אפשרות רחוק מאד לרע, צריך להיזהר ממנו ולא להאמין בו טוב, כיוון שיש בו אפשרות לרע אמר: 'כִּי יְחַנֵּן קוֹלוֹ אַל תַּאֲמֵן בּוֹ כִּי שֶׁבַע תּוֹעֵבוֹת בְּלִבּוֹ' [משׂ' כו, כה]".

וחז"ל ורבנו הוסיפו להזהיר אותנו בעניין זה, ראה נא פסקם בהלכות עבודה-זרה (ב, ח–ט):

"ישראל שעבד עבודה-זרה הרי הוא כגוי לכל דבר [...] וכן המינים מישראל, אינן כישראל לדבר מן הדברים, **ואין מקבלין אותן בתשובה לעולם,** שנאמר: 'כָּל בָּאֶיהָ לֹא יְשׁוּבוּן וְלֹא יַשִּׂיגוּ אָרְחוֹת חַיִּים' [משׂ' ב, יט] [...] ואסור לספר עמהן ולהשיב עליהן תשובה כלל, שנאמר: 'וְאַל תִּקְרַב אֶל פֶּתַח בֵּיתָהּ' [משׂ' ה, ח], **ומחשבת מין לעבודה-זרה**".

כלומר, גם כאשר המין יתעתע שמחשבתו לשמים, מחשבתו סוטה אחרי טינופי מינותו.

'לֹא תִּשְׁכָּח': קנונייבסקי מכר שטרי הגנה נגד הקורונה אך נדבק בעצמו

מאמר קצר זה נכתב בתקופת הקורונה, כחצי שנה מתחילת התפשטותה (תשרי תשפ"א):

במשך כל חצי שנת הקורונה שעברה עלינו לטובה מקורביו של קנונייבסקי לא חדלים לטמטם את התועים אחריהם שאם הם יתרמו סכומים גדולים ל"קופת העיר" מובטח להם שהם לא יחלו בקורונה! ומהי תעודת הביטוח שהם לא יחלו בקורונה? ובכן, המין הבעור קנונייבסקי, על כל משמניו ויבלותיו וטמטומו, מבטיח הבטחה שאין להרהר אחריה! צדיק גוזר והקב"ה מקיים! קנונייבסקי מבטיח לכל מי שיתרום סכום של אלפי שקלים ל"קופת העיר" (קופת קנונייבסקי והמינים ושות'), שהוא ערב לו שהוא לא יחלה בקורונה, לא הוא ולא בני משפחתו!

על הבטחותיו של קנונייבסקי לפני שחלה בקורונה ראו במאמר: "'לֹא תִּשְׁכָּח': קנייבסקי החזיר מכר שטרי הגנה מפני הקורונה". ברם, מאז שטרי ההגנה שהוא מכר התרחשה התרחשות מאד מעניינת! השיקוץ הנגעל קנונייבסקי חלה בעצמו בקורונה! מסקנה: קנונייבסקי לא תורם לקופת העיר, הוא מטמטם אותנו השכם והערב לתרום לקופת העיר והוא לא תורם! שהרי אם הוא או אחד מבני משפחתו היה תורם לקופת העיר הוא היה ניצול מן הקורונה, שהרי הוא הבטיח... והמסקנה הנוספת: אפילו קנונייבסקי ומקורביו לא מאמינים לקנונייבסקי!

ולא רק שהוא לא תרם ל"קופת קנונייבסקי והמינים ושות'", ההבטחה שלו לא שווה לקליפת השום, שהרי אם הוא לא מסוגל להגן **על עצמו** מפני הידבקות בקורונה, האם הוא מסוגל באמת להגן על מאמיניו השוטים עובדי האלילים האילמים? וכי אלהים הוא שהוא יכול להגן על מאמינים שוטים תמורת כספים ושוחד ממון? והאמת שהבטחתו גרועה בהרבה מקליפת השום, כי היא מבטאת את הניצול המתמשך של בערותם, טיפשותם והערצתם האלילית של ההמונים כלפיו, וכל זאת במטרה להפיק רווחים וטובות הנאה לבנק קנונייבסקי ושות'!

ואגב, מהי הסכלות הזו שבני משפחתו ומקורביו של קנונייבסקי מתחננים עתה, לאחר שהוא חלה בקורונה, שעם-ישראל יקרא תהלים וילמד תורה לרפואתו? וכי לימוד התורה מגן ומציל מפני הפורענות? והלא התורה נועדה להביא אותנו לחיי העולם-הבא ולא להשתמש בה כאילו היא הייתה קופת-חולים או בית-מרקחת! כל-שכן וקל-וחומר שתורתם אינה תורה, אלא מקבץ של הזיות מאגיות אליליות נגעלות. מכל מקום, רבנו כבר לימד אותנו, שמי שנדמה לו שהתורה היא כלי להפקת טובות הנאה או רפואה גשמית גופנית הוא כופר בתורה! וקנונייבסקי וחבר מרעיו לא ידעו ולא יבינו בחשכה יתהלכו, נכשלים ונחבלים באפלת המינות והסכלות.

ובעניינים שצוינו לעיל ראו: "תורה מגנא ומצלא – התורה מגינה ומצילה?", "תורה מגנא ומצלא", "מטרת המזוזה – ביקורת רבנו על שר"י", "כל המינים כרגע יאבדו", ועוד.

אגב, המלה "קנוניה" מקורה בספרות חז"ל, וכך פוסק רבנו בהלכות ערכים וחרמות (ז, כג):

"המקדיש כל נכסיו, ואחר כך גירש את אשתו, וגבת כתובתה מן הפודה מיד ההקדש – אינה גובה עד שידירנה הנאה, **שמא קנוניה עשו על ההקדש,** ואין אומרין אילו רצה היה אומר בטעות הקדשתי, ויישאל על הקדשו לחכם והיה חוזר לו. וכן אינו נאמן לומר אחר שהקדיש, מנה לפלוני חוב עליי, או כלי זה של פלוני הוא – **שמא יעשו קנוניה על ההקדש,** ואפילו היה שטר ביד בעל חוב, אינו גובה על פי זה אלא כדרך שגובין כל בעלי חובות כמו שביארנו".

ועתה כאשר הנני מתבונן שוב בדברים, המלה קנוניה מאד מתאימה לקנוניבסקי שחיק עצמות, שהרי הוא ומקורביו עושים קנוניה על ההקדש, אמנם לא הקדש במובן של בדק הבית, אלא הקדש במובן של כספי התועים שמיועדים לנזקקים אומללים, לאלמנות וליתומים.

והנה לפניכם עוד מאמר קצר על ממשיכי דרכו של קנייבסקי, חתנו המכשף ובתו החזירה.

קולדצקי ואשתו החזירה קנייבסקי עושים ביד רמה כירבעם למען רדוף בצע

בסרטונים המצורפים קולדצקי קובע, שכל מי שיתרום 375 דולר, כמניין "שנה טובה", בימים הנוראים, בערב יום-הכיפורים וגם במוצאי יום-הכיפורים, "יזכירו את שמו על הקבר של [בלה בלה בלה] קנייבסקי [בלה בלה בלה] והוא בוודאי יפעל בשמים ויכיר טובה לכל המסייעים, וביחד עם מנין צדיקים נתפלל עליהם שיזכו לשנה טובה, שנה של בריאות, פרנסה בשפע, נחת מהילדים, זיווגים הגונים [בלה בלה בלה] ותהיה להם שנה טובה" (בלה בלה בלה).

והנה הקישור לסרטונים: thechesedfund.com/rebbetzinkolodetzky/aaa?aff=4w

למדנו אפוא, שעבודת האלילים של קנייבסקי החזיר המת עדיין קיימת, גם לאחר מותו פונים אליו והולכים לקברו, ומתפללים כדי שהוא "יפעל בשמים ויכיר טובה לכל המסייעים" – ואת כל זאת עושים כנראה מנין "הצדיקים" שהזכיר קולדצקי. ואין גבול לרדיפת הבצע של משפחת הפשע קנייבסקי, עד שהם עושים ביד רמה ומתעים את עמֶּנו אחרי המינות, למען בצעם.

אגב, סכום היעד שלהם הוא חצי מיליון דולר (בראש שנת תשפ"ד), כדי לתמוך במשפחה של איזה פרזיט יושב בישיבה שנקלע לחובות ולחולי, וברור שהסכום הגדול הוא כדי להעשיר את קנייבסקי ושות'. כלומר, מי שמחציף פניו קמי שמיא, ועושה ביד רמה, ומתעה את עמֶּנו אחרי המינות, ברור שהוא משקר ומכזב, והכסף הזה מיועד ברובו למשכורות ולטובות ההנאה של המקורבים ומקורבי המקורבים, כמנהג המינים שמנהלים את קופת השרצים של קנייבסקי.

גם בתו החזירה של קנייבסקי הצטרפה ל"קריאה המזעזעת" כלשונה, ואכן זו קריאה מזעזעת בחומרתה, מפני שהיא מדרדרת את עמֶּנו לפנות לשיקוצי מינות כעורים וארורים, במקום לה' אלהים חיים, שהוא אלהי האלהים ואדוני האדונים, וזאת בערב ראש-השנה ויום-הכיפורים! החזירה הכעורה קנייבסקי גם מוסיפה, שבזמן הדלקת הנרות בראש-השנה ובזמן הפרשת-חלה, היא תשתדל להתפלל עליהם, כל שם ושם בנפרד – ותפילת המינים קללה ותועבה.

האם יש תנורים ומשׂרפות בגיהינום?

כדי להבין מעט על הגיהינום הדמיוני שהמציאה לנו הדת האורתודוקסית הפרו-נוצרית, עלינו להיזכר מעט במאמר על חיי העולם-הבא: "האם יש חיים לאחר המוות לדעת הרמב"ם?".

במאמר זה דנתי בשאלה: מה גרם ל"חכמי ישראל" באלף השנים האחרונות לשגות במחשבה שהעולם-הבא הוא עולם חומרי ובהמי של תענוגות גופניים? ובכן, בשלוש מלים: רדיפתם אחרי התאוות, ואסביר: עיסוקם ושקיעתם בהנאותיהם ובתענוגותיהם הגופניים לא הניחו להם לחיות עם המחשבה שהם ייאלצו להיפרד מתענוגותיהם הגופניים לאחר המוות. לכן הם החדירו לעצמם הזיות, לפיהן גם חיי העולם-הבא הם חיי גוף וחומר, ובהזיות הללו הם השקיטו את נפשם הבהמית שלא הייתה מסוגלת לקבל את העובדה שיבוא יום והיא תתנתק כ"פטורי בפי ושט" מן העולם-הזה. רדיפתם ושקיעתם בתהום התאוות אף גרמו להם לפנות למאגיה, לסכלות ולמינות, וככל ששקעו באלה, כך התגברה, התעצמה והתלהטה אש תאוותם וזימתם בניסיון שווא למלא במשהו את הריקנות ואת אפלת המינות הסמיכה שייסרה את נפשם.

כלומר, גם פנייתם למאגיה, לסכלות ולמינות נבעה מסטייתם אחרי התאוות והזימות, שהרי כדי להעמיק ולשקוע בתהום התאוות, מן ההכרח להרוס עוד ועוד את חומות הדעת, ולהחריב עוד ועוד את איתותי השכל הישר המזהירים את האדם מליפול לעברי פי-פחת. ולכן, כדי להוסיף ולשקוע בתאוותיהם ובזימותיהם הם גם שקעו במאגיה, בסכלות ובמינות, וזאת כאמור במטרה להרוס את שכלם ולרוקן את מחשבתם מדעת ומחכמה – כי רק בהרס המחשבה ובריקון המחשבה מדעת, נחרבת לחלוטין יראת השמים, והמין הבהמי חופשי ללכת בשרירות ליבו – והנה לפניכם תמצית דברי רבנו בעניין זה ב"מאמר תחיית המתים" (עמ' עה–עו):

"ולא הביא לידי כל זה, אלא מה שעולה בדמיון ההמון, שאינם יכולים להבין שתהא שם מציאות קיימת כי אם לגוף [מפני שהם מחוברים בעבותות לבהמיותם], ומה שאינו גוף אלא שהוא בגוף כגון המקרים [=מאפייני ומצבי הגוף] הרי גם הוא מצוי לדעתם אלא שאין קיומו במציאות בקיום הגוף. אבל מה שאינו גוף ולא מקרה בגוף **אינו מצוי לדעת הסכלים,** אשר הם בלי ספק [סכלים] ואף-על-פי שבלו גופיהם מִזּוֹקֵן גמולי מחלב עתיקי משדים [על דרך הכתוב בישעיה כח, ט]. ולפיכך סוברים רובם כי ה' גוף, לפי שאם לא היה גוף לדעתם, הרי אינו מצוי".

כלומר, מרוב להיטות הכסילים אחרי התענוגות הגופניים, הם אינם מצליחים ואף אינם רוצים להעלות בדמיונם מציאות רוחנית ללא חומר וגוף וללא תאוות גופניות. וככל שהמצוי הינו חומרי יותר כך מציאותו יציבה וקיימת יותר בעיניהם, לדוגמה: קיום הגוף נדמה בעיניהם יציב וקיים יותר מקיום "מאורעות הגופות", שהם תהליכי השינוי והמצבים השונים (=המקרים) העוברים והחלים על הגופות, וכדברי רבנו: "כגון ישיבה ועמידה ושינה ומיתה ועצב ושחוק וכיוצא-בהן" (תשובה ח, ג), שהם רק נספחים לקיום הגוף ומאפיינים אותו. ברם, כל מה שאינו גוף או אינו מאפיין גופני שנספח לגוף, אינו מצוי כלל לדעת הסכלים הללו: "הֵן בֵּלְכֶם קֹדֶחֵי אֵשׁ מְאַזְּרֵי זִיקוֹת לְכוּ בְּאוּר אֶשְׁכֶם וּבְזִיקוֹת בִּעַרְתֶּם מִיָּדִי הָיְתָה זֹּאת לָכֶם לְמַעֲצֵבָה תִּשְׁכָּבוּן" (יש' נ, יא).

רבנו מוסיף קביעה חשובה והיא, שרוב הסכלים הללו אף התדרדרו להשקפת הגשמות שהיא חמורה יותר מן העבודה-הזרה הקדומה: "ולפיכך סוברים רובם [=רוב הסכלים הללו] כי ה' גוף, לפי שאם לא היה גוף לדעתם, הרי אינו מצוי". ודרך אגב למדנו עובדה מעניינת, והיא, שמוצאה של השקפת הגשמות הוא **הסטייה אחרי התאוות הגופניות,** כלומר, ככל שהקשר של האדם לבהמיותו גדול יותר – כך הסיכון שלו לשגות בהגשמה גדול יותר, כי ככל שהוא ישקע בבהמיותו ובגופניותו, כך יקשה עליו להתרומם ולהבין עניינים רוחניים המופשטים מהחומר. והמסקנה: יש לחשוד במינים שהם אנשים תאוותניים ובהמיים וזימתיים נעדרי מוסר לחלוטין, אף אם הם נדמים בחיצוניותם וברוב צביעותם ל"מלאכים" ו"קדושי עליון" ו"גאוני עולם".

ולבסוף, רבנו שולח עקיצה חדה לאותם "זקנים" ו"זקנות" בלים ובלות מִשְׁנִים ומדעת, אשר לעתים מתראים כחכמים גדולים וצאצאיהם וחסידיהם שותים את מימיהם הרעים כאילו ניתנו מפי-הגבורה. אך האמת שהינם סכלים נבערים ולכן אין להתייחס לדעותיהם, וכדברי רבנו: "אשר הם בלי ספק [סכלים] ואף-על-פי שבלו גופיהם מִזּוֹקֶן גמולי מחלב עתיקי משדים". ואפילו קאפח אמר דברי אמת בעניין זה, אף שכדרכו הוא הכמין אותם היטב פן יבולע לו... וכך אמר באחת מהערותיו למורה (א, נ): "כשתצליח להשתחרר מן הדעות הקדומות שהולעטת בהן על ידי זקני בור או נשים בלות משחר עלומיך". וכבר שמעתי תימני שוטה שקפץ להישבע שיש שדים בעולם, וראייתו היחידה היא מכך שסבו סיפר לו שהוא ראה שדים בתימן...

"וַיֹּאמֶר אֵלַי הֲרָאִיתָ בֶּן אָדָם אֲשֶׁר **זִקְנֵי בֵית יִשְׂרָאֵל** עֹשִׂים בַּחֹשֶׁךְ אִישׁ בְּחַדְרֵי מַשְׂכִּיתוֹ, כִּי אֹמְרִים: אֵין יְיָ רֹאֶה אֹתָנוּ עָזַב יְיָ אֶת הָאָרֶץ" (יח' ח, יב); "**זָקֵן** בָּחוּר וּבְתוּלָה וְטַף וְנָשִׁים תַּהַרְגוּ לְמַשְׁחִית [...] וַיָּחֵלּוּ **בָּאֲנָשִׁים הַזְּקֵנִים** אֲשֶׁר לִפְנֵי הַבָּיִת" (יח' ט, ו); "וְטַעַם **זְקֵנִים** יִקָּח" (איוב יב, כ).

עוד אומר רבנו בעניין זה ב"מאמר תחיית המתים" (עמ' עו):

"אבל הנקראים חכמים באמת לא בהעברה [כלומר, מעבירים את השם 'חכם' לזקנים כסילים ונבערים, ומשבחים ומפארים ומרוממים אותם בשלל כינויי כבוד דמיוניים], כבר הוּכח להם [=לחכמי האמת] כי כל הנבדל מן החומר הרי מציאותו יותר קיימת מאותו שהוא בחומר, ואין לומר [על הנבדל] 'יותר קיים' [כלומר, לא מדויק לומר על הנבדל המופשט שהוא 'יותר קיים', שהרי הנבדל המופשט מן החומר קיומו נצחי ואמיתי, ואילו קיומו של החומר הבל חולף], אלא, מציאות הנבדל [מציאותה של הישות הרוחנית] היא המציאות האמיתית מפני שלא ישיגהו דבר מאופני ההשתנות [=מאורעות הגוף], והם [=החכמים באמת, אשר מבינים את ערך חיי העולם-הבא, הם] אשר הוכח אצלם כי ה' אינו גוף ולא כוח בגוף, ולפיכך מעלת מציאותו יתעלה בתכלית הקיום [כלומר מעלת מציאותו וקיומו של הקב"ה היא הנשׂגבה והנעלה ביותר]".

מדברי רבנו עוד עולה, שרק מי שהתנער מתאוותיו והוּכח לו כי ה' אינו גוף ולא כוח בגוף, יהיה מסוגל להבין את ערך חיי העולם-הבא. אך מי ששקע בבהמיותו ובסכלותו ונכשל ונחבל בהזיות ובדמיונות פגאניים, כלומר מי שהוזה לסבור שחיי הנצח בעולם-הבא הם חיי עונג ותענוגות גופניים – יש לחשוד בו שהוא מאותם הכסילים הבהמיים שסוטים אחרי השקפות המינות הנחותות, ואשר עליהם אומר רבנו ב"מאמר תחיית המתים" שהם "יותר תועים מהבהמות".

וכמו ש"חכמי ישראל" שגו להבין שחיי העולם-הבא הינם חיים רוחניים ונצחיים, כך הם שגו להבין שייסורי הגיהינום הינם ייסורים נפשיים נצחיים, ולא הבינו שדברי הנביאים וחז"ל בעניין זה הינם משל וחידה, שהרי "עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ יַעֲשֶׂה לִמְחַכֵּה לוֹ" (ישׂ' סד, ג).

***

אגב, מדברי רס"ג בספרו "הנבחר באמונות ודעות" עולה, שהוא סבר שחיי העולם-הבא אינם חיים של תענוגות גופניים (עמ' רעה), אך כן יש בהם מציאות חומרית כלשהי, כמציאותו של משה רבנו ע"ה בעת עמדו לפני ה' יתעלה בהר סיני ארבעים יום וארבעים לילה (עמ' רעג). גם ביחס למושג "גיהינום" רס"ג סבר שמדובר במשל, וכפי שעולה מפירושו למשלי (טו, יא): "שְׁאוֹל וַאֲבַדּוֹן נֶגֶד יְיָ אַף כִּי לִבּוֹת בְּנֵי אָדָם", וכֹה דבריו: "שְׁאוֹל – השאול והאבדון גלויים לפני ה' [כל-שכן ליבות בני אדם]". ובפירושו הארוך הוסיף: "**השאול הוא העפר, והאבדון הוא הקבר.** ונשׂא [שלמה] **משלו** בשני אלה" וכו'. מוטיב השאול והאבדון חוזר שוב בהמשך ספר משלי (כז, כ): "שְׁאוֹל וַאֲבַדּוֹ לֹא תִשְׂבַּעְנָה וְעֵינֵי הָאָדָם לֹא תִשְׂבַּעְנָה", ופירש שם רס"ג: "שְׁאוֹל – וכמו שהשאול ועולם האבדון אינם שבעים **דרך משל,** כך עיני האדם לא תשבענה".

אולם, כמו שרס"ג לא ניקה לחלוטין את "העולם הבא" מן הגופניות, כך הוא לא ניקה לחלוטין את "הגיהינום" מן הגופניות, באמרו שהרשעים נשׂרפים **בקברם** (אמו"ד, עמ' רעד) – ואין ספק שרס"ג כשל בזה, כמו גם בהשקפות נוספות (חלקן אפילו יסודיות). יחד-עם-זאת, עדיין הוא רחוק כרחוק מזרח-ממערב מהזיותיהם של המינים האורתודוקסים האירופים בעניין הגיהינום, ואין צריך לומר בעניין חיי העולם-הבא, שרס"ג לא ייחס לו שום תענוגות גופניים.

מקור טעותו של רס"ג בעניין הגיהינום הוא בתפישׂה פשטנית של פסוק בישעיה (סו, כד): "וְיָצְאוּ וְרָאוּ בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפֹּשְׁעִים בִּי כִּי תוֹלַעְתָּם לֹא תָמוּת וְאִשָּׁם לֹא תִכְבֶּה וְהָיוּ דֵרָאוֹן לְכָל בָּשָׂר". וברור שמדובר במשל לרשעים שֶׁיִּבּוּזּוּ בחשיפת גופותיהם לעין כל, ומדוע? "כִּי תוֹלַעְתָּם לֹא תָמוּת וְאִשָּׁם לֹא תִכְבֶּה", כלומר וזאת בשל עונשם החמור שהוא לנצח נצחים; "וְהָיוּ דֵרָאוֹן לְכָל בָּשָׂר", ולא רק שהם יסבלו עונש נצחי, אלא ששמותיהם וזכרם יונצחו לדיראון-עולם.

ועתה אוסיף ואסביר כיצד יש להבין את הפסוק הזה באמצעות עיון בתרגומו של יונתן שם:

"וְיִפְקוּן וְיִחְזוֹן בְּפִגְרֵי גֻּבְרַיָּא חַיָּיבַיָּא דִּמְרַדוּ בְּמֵימְרִי, אֲרֵי נִשְׁמָתְהוֹן לָא יְמוּתוּן וְאִשָּׁתְהוֹן לָא תִטְפֵּי, וִיהוֹן מִתְּדָנִין רַשְׁיעַיָּא בְּגֵיהִנָּם, **עַד דְּיֵימְרוּן עֲלֵיהוֹן צַדִּיקַיָּא מִיסַּת חֲזֵינָא**".

כלומר, בשל הזעם העצום שיש כנגד הרשעים, גופותיהם יהיו גלויות ובזויות וחשופות לעין כל, וחרון-האף שיש כנגדם יונצח לדיראון עולם כאילו הם חיים: "אֲרֵי נִשְׁמָתְהוֹן לָא יְמוּתוּן וְאִשָּׁתְהוֹן לָא תִטְפֵּי", ובמלים אחרות, במיתתם לא ישקע זכרם הרע, והוא יוסיף להדהד במהלך ההיסטוריה. ועד מתי יהיו גופותיהם חשופות וגלויות בביזיון לעין כל? או כלשון יונתן: עד מתי "וִיהוֹן מִתְּדָנִין רַשְׁיעַיָּא בְּגֵיהִנָּם"? והתשובה: "עַד דְּיֵימְרוּן עֲלֵיהוֹן צַדִּיקַיָּא מִיסַּת חֲזֵינָא".

ואסביר: בביזיונם ובחרפתם של הרשעים תתחדד ותתפרסם עוצמת ישועת ה' ופרעונו מן הרשעים, וגופותיהם יהיו מבוזות לעין כל עד שהצדיקים יראו לנכון שהלקח נלמד ושמו נתקדש

בעולם – ואז הצדיקים יקברו את הרשעים, בדומה לדינם של המגדף ועובד עבודה-זרה שנתלים לאחר שנסקלים, כדי שיהיו דוגמה ומופת להתנהגות רעה שיש לגַנות. נמצא, שהגיהינום שנזכר בתרגום יונתן הוא לא עונש הרשעים הנצחי לעולם-הבא, אלא עונש ביזוי גופותיהם בפרהסיה לעיני כל ישראל, כדי שכל ישראל יִרְאו ויִרָאו ולא יזידון עוד, ויתקדש שמו בעולם.

א. מהו הגיהינום לדעת רבנו?

התשובה לשאלה זו נובעת מתשובה לשאלה אחרת, והיא: מהו העונש אשר הקב"ה מייסר בו את הרשעים? ובכן, כבר הוסבר במאמר על חיי העולם-הבא שנזכר לעיל, שמדובר בעונש של ייסורי נפש נצחיים, וכֹה דברי רבנו בפירושו למסכת סנהדרין פרק חלק (עמ' קלח):

"והנקמה הגמורה היא שתיכרת **הנפש** ותֹאבַד ולא יהיה לה קיום והוא הַכָּרֵת האמור בתורה. ועניין הַכָּרֵת הכרתת הנפש כמו שביאר ואמר: 'הִכָּרֵת תִּכָּרֵת הַנֶּפֶשׁ הַהִוא' [במ' טו, לא], ואמרו עליהם השלום: 'הִכָּרֵת' – בעולם-הזה, 'תִּכָּרֵת' – לעולם-הבא. [...] וכל מי ששקע בתענוגות הגופניות והזניח את האמת והעדיף את השווא נכרת מאותו השׂגב, ויישאר חומר מוכרת בלבד, וכבר ביאר הנביא שהעולם-הבא אינו נישׂג בחושים הגופניים, והוא אמרו: 'עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ יַעֲשֶׂה לִמְחַכֵּה לוֹ' [יש' סד, ג], ואמרו בפירוש דבר זה: כל הנביאים כולם לא נתנבאו אלא לימות המשיח אבל העולם הבא 'עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ'".

והנה לפניכם גם שתי הלכות מהלכות תשובה פרק שמיני:

[ב] "שכר הצדיקים הוא שיזכו לנועם זה ויהיו בטובה זו, ופירעון הרשעים הוא שלא יזכו לחיים אלו, אלא ייפָּרתו וימותו. וכל מי שאינו זוכה לחיים אלו, הוא המת שאינו חוֶיה [=חי] לעולם, אלא נכרת ברשעו ואובד כבהמה [=ואף סובל ייסורים קשים וכפי שנלמד לקמן בדברי רבנו]. וזה הוא הכרת הכתוב בתורה, שנאמר: 'הִכָּרֵת תִּכָּרֵת הַנֶּפֶשׁ הַהִוא' [במ' טו, לא]; מפי השמועה למדו: 'הִכָּרֵת' – בעולם הזה, 'תִּכָּרֵת' – לעולם-הבא. כלומר, שאותה הנפש שפרשה מן הגוף בעולם-הזה אינה זוכה לחיי העולם-הבא, אלא גם מן העולם-הבא נכרתת".

[ח] "הנקמה שאין נקמה גדולה ממנה שתיכרת הנפש ולא תזכה לאותן החיים, שנאמר: 'הִכָּרֵת תִּכָּרֵת הַנֶּפֶשׁ הַהִוא עֲוֹנָהּ בָּהּ' [במ' טו, לא]. וזה האובדן הוא שקורין אותו הנביאים **דרך משל:** באר-שחת ואבדון ותָּפתה ועלוקה. וכל לשון כליה והשחתה קוראין לו, לפי שהיא הכליה שאין אחריה תקומה לעולם, וההפסד שאינו חוזר לעולם".

נמצא לדעת רבנו, כי כל התיאורים של הנביאים בעניין הכרת הם **משל** לאבדון הנצחי של הנפש, וברור שהם תיארו עניין זה בלשונות מבהילים, כדי להרתיע ולהפחיד את בני האדם מלשגות בהבלי העולם-הזה, וכדי שלא יאַבְּדו את חיי הנצח של הנפש. ברם, כמו ש"חכמי ישראל" באלף השנים האחרונות שגו להבין את רוממות חיי העולם-הבא, כך הם שגו להבין את מהות ועוצמת העונש הכבד והנצחי שיחול על הרשעים. ובמלים אחרות, כמו שהם שגו לחשוב שהשכר לצדיקים הינו שכר של תענוגות גופניים מאופסים, כך הם שגו לחשוב שהעונש הינו עונש זמני של ייסורים גופניים, וכבר הרחבתי בסכלותם במאמר שנזכר לעיל.

ועוד בעניין זה ראו: "מעט על שגיאות תופשי התורה באלף השנים האחרונות".

לאחר שראינו את כל זאת, נעבור לעיין בדברי רבנו בעניין הגיהינום בפירושו למסכת סנהדרין פרק חלק (עמ' קלט), וכֹה דבריו שם:

"אבל גיהינום, הוא **כינוי** לצער שישיג את הרשעים, **ולא נתבאר בתלמוד אותו הצער,** אלא יש אומרים השמש מתקרבת אליהם ושׂורפתם [סנהדרין קי ע"ב; נדרים ח ע"ב; עבודה-זרה ד ע"א], ולומד [=ולומדים זאת] ממה שנאמר: 'כִּי הִנֵּה הַיּוֹם בָּא בֹּעֵר כַּתַּנּוּר וְהָיוּ כָל זֵדִים וְכָל עֹשֵׂה רִשְׁעָה קַשׁ וְלִהַט אֹתָם הַיּוֹם הַבָּא' וכו' [מל' ג, יט]. ויש אומרים חום מוזר ייווצר בגופם וישרפם, ולומד [=ולומדים זאת] ממה שנאמר: 'רוּחֲכֶם אֵשׁ תֹּאכַלְכֶם' [יש' לג, יא]".

מדברי רבנו עולה בבירור, כי הגיהינום הינו **משל** לייסורי הרשעים הנוראיים בעולם-הבא. כמו כן, רבנו קובע מפורשות, כי כל האגדות שבהן תיארו את העונש הזה אינן מתארות את העונש הזה כפשוטו, שהרי הוא אומר לעיל: "ולא נתבאר בתלמוד אותו הצער". כלומר, מדובר **במשלים** ולא בתיאורים פשטניים, וכמו שרבנו פוסק בהלכות תשובה לעיל: "וזה האובדן הוא שקורין אותו הנביאים **דרך משל:** באר-שחת ואבדון ותָפתה ועלוקה. וכל לשון כליה והשחתה קוראין לו, לפי שהיא הכליה שאין אחריה תקומה לעולם, וההפסד שאינו חוזר לעולם".

דבר גדול אפוא מלמדנו רבנו, והוא, שהנביאים וחז"ל דימו את ייסורי הכרת של הרשעים למשׂרפות אש לוהטות, כמשׂרפות הלבֶנים, כדי להעביר לנו מסר חשוב: כמו שהאש מכלה ומשחיתה ואין אחריה תקומה, וגוף שהאש השחיתה לא ניתן להשיבו לקדמותו, כך עונש הרשעים לאחר מיתתם הגופנית, הוא עונש נצחי אשר אין לו רפואה: "וכל לשון כליה והשחתה קוראין לו, לפי שהיא הכליה שאין אחריה תקומה **לעולם,** וההפסד שאינו חוזר **לעולם**".

ברם, אותם סכלים אשר הנחילו לנו דת אורתודוקסית פרו-נוצרית, מרוב להיטותם אחרי התענוגות וההנאות הגופניות, לא הצליחו ואף לא רצו להעלות בדעתם מציאות רוחנית ללא גופות וללא תאוות גופניות. ובמלים אחרות, תפישׂת חיי העולם-הבא וייסורי הכרת כהנאות וכייסורים גופניים נובעת באופן ישיר מסטייתם אחרי התאוות, ומהקושי העצום שהיה להם להתנתק מבהמיותם ומהנאות החומר הבזויות. לכן הם התנגדו בתוקף לתאר לעצמם עולם ללא תענוגות והנאות גופניות, כי בלעדי תאוותיהם וזימותיהם חייהם אינם חיים בעיניהם.

נמצא אפוא, ששגיאתם בתפישׂת הגיהינום כמדור תחתון שבו יש משׂרפות של אש המייסרת ומכלה את הגופות, נובעת משקיעתם בבהמיות, וככל שהאדם הבהמי ישקע בבהמיותו ובגופניותו – כך יקשה עליו להתרומם ולהבין עניינים רוחניים נעלים המופשטים מחומר.

ויתרה מזאת, כל הדמיונות הללו בעניין הגיהינום (וכפי שנראה לקמן בהרחבה בפירוש רש"י), וכן שאיפתם של חכמי-יועצי-אשכנז ודומיהם להבין את כל אגדות חז"ל כפשוטן בעניין זה, כל אלה מעידים ונובעים מהשפעה נוצרית מובהקת, כי התיאולוגיה הנוצרית מתארת את עונש הרשעים בשריפה ממשית ובתוך גיהינום חומרי דמיוני לפרטי פרטים! וברור שכל תפישותיהם המגשימות של הנוצרים: את אלהים, את המלאכים, את העולם-הבא וכן את ייסורי הגיהינום,

הכל נובע מנהייתם אחרי בהמיותם, אשר חסמה בפניהם את הדרך להבין עניינים רוחניים מופשטים. וצאצאי המינים התערבו בגויים ולמדו ממעשיהם, ונלכדו בסכלותם ובמינותם.

ולעיון נוסף בעניין מהותו של עונש הכרת ראו: "מהו עונש הכרת ועל מי הוא חל?".

ב. הצור תמים פעלו

"הַצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ כִּי כָל דְּרָכָיו מִשְׁפָּט אֵל אֱמוּנָה וְאֵין עָוֶל צַדִּיק וְיָשָׁר הוּא" (דב' לב, ד). כלומר, כל מעשיו של הקב"ה בצדק מדוקדק ונוקב, וזהו אחד מיסודות הדת החשובים ביותר. לפיכך, לא לחינם הקב"ה העניש בעונש חמור את אבותיהם של צאצאי המינים, זקנים נשים וטף, על שלל הזיותיהם המאגיות הנַּחלות ועל השחתת צלם האלוה הטהור שניתן להם בהשקפות מינות מכוערות, וכמובן, על שנאת ארץ-ישראל שהתגלעה מתוך השקפותיהם הארורות – על כל זאת ועוד ייסרם האל בגיהינום עלי-אדמות, משׂרפות ותנורי 7 היישר מסיפורי המעשיות של אמנון המג'נון, בדיוק כפי שהם דימו לעצמם ברוב הזיותיהם תאוותיהם ושיקוציהם.

אך למרות ייסורי אבותיהם המחרידים והבלתי-נתפשׂים, צאצאיהם מסרבים בתוקף לקחת מוסר, הם מתעקשים להמשיך במעלליהם ובתעלוליהם, ומספרים לעצמם כל מיני סיפורי בדים מדוע הקב"ה הענישם, או שהם מגלגלים עיניהם לשמים בהיתממות כאילו הם אינם מבינים על ומה ולמה הקב"ה הביא עליהם את הצרה הזאת. הם אינם חפצים לערוך חשבון נפש אמיתי אלא להמשיך בתעלוליהם, ולכן, תוכחתו של ירמיה (ה, ג) קמה וניצבה במלוא עוזה: "הִכִּיתָה אֹתָם וְלֹא חָלוּ כִּלִּיתָם מֵאֲנוּ קַחַת מוּסָר חִזְּקוּ פְנֵיהֶם מִסֶּלַע מֵאֲנוּ לָשׁוּב".

"**גַּם אֲנִי אֶבְחַר בְּתַעֲלֻלֵיהֶם וּמְגוּרֹתָם אָבִיא לָהֶם** יַעַן קָרָאתִי וְאֵין עוֹנֶה דִּבַּרְתִּי וְלֹא שָׁמֵעוּ וַיַּעֲשׂוּ הָרַע בְּעֵינַי וּבַאֲשֶׁר לֹא חָפַצְתִּי בָּחָרוּ" (יש' סו, ד), וכאשר אני קורא את הפסוק הזה הנני נחרד לראות עד כמה הוא מתאים להם: הם עשו את הרע בעיני הקב"ה, ולכן הקב"ה בחר לשלם להם דווקא בתעלוליהם ובמעלליהם, והעניש אותם דווקא בהזיה שממנה חששו. כלומר, הם נהו אחרי הבהמיות והשקפות המינות, והקב"ה שילם להם במימוש הזיותיהם! והמשׂרפות הלוהטות מדמיונותיהם הבהמיים והאליליים קמו לחיים במחנות ההשמדה הנוראיים.

ג. תפישׂת הגיהינום כמשׂרפות לוהטות – הסיבה להזיה

במאמר "מעט על שגיאות תופשי התורה באלף השנים האחרונות", הוסבר, כי אחת התוצאות העגומות של הריחוק ממדעים ומהשקפות נכונות היא תפישׂת אגדות חז"ל כפשוטן. קבלת האגדות כפשוטן החדירה במהלך השנים אלפי הזיות מאגיות אליליות לתוך דת משה, ועיצבה מחדש ובאופן מעֻוות להחריד את פני הדת באלף השנים האחרונות. הלכות והשקפות לא מעטות בימינו מבוססות על הזיות מדרשיות שלא נועדו ללמד מאומה, אלא לשמש כמשלים או כביסוי למשלים ורעיונות מוסריים. העדר ידיעת המדעים ושקיעה בהזיות, גררו את תופשׂי התורה באלף השנים האחרונות לעוט כמוצאי-שלל-רב על ההזיות המדרשיות הבבליות הפרימיטיביות. הם אחזו בהן בדבקות עזה, אימצו אותן אל חיקם באהבת סכלותם, ואף פיתחו ניפחו ועיבו את ספרות האגדה באגדות מאגיות הזויות פרי באשת דמיונם הפרו-נוצרי.

וזו הסיבה המרכזית אשר אפילו בימינו, בדור דעה ומדע, דור אשר כבר מבין כי האסטרולוגיה ושאר ההזיות המאגיות האליליות הינן הבל מהובל, אפילו בימינו, העולם האורתודוקסי עדיין מתרפק על הזיות המדרשים ועוסק בכל הספרות הזו כאילו היא ניתנה מפי-הגבורה. ולא רק בעולם הדתי האורתודוקסי אשר רואה בלימודי המדעים כפירה, גם בעולם האקדמיה האשכנזי הלבן, רבים מאד הם חוקרי המדרשים והמיסטיקה הוזי ההזיות בפקולטות למדעי היהדות, כי קשה להם עד מאד להתנער מתרבות אבותיהם ואבות-אבותיהם אשר מיוסדת על הזיות פרו-נוצריות, וקשה להם עד בלתי אפשרי להודות שאבותיהם תעו ולעו בהבלי גויי הארצות.

שקיעתם של המינים וצאצאיהם בהזיות המדרשים, גררה אחריה את כל עֵדות ישראל אשר משום מה ראו בלובשי השחורים הללו מבחר המין האנושי, עד שבימינו הפכה תפישׂת אגדות חז"ל כפשוטן להשקפה שהיא נחלת כלל עדות ישראל. וחמור מכך, במשך הדורות, צאצאי המינים **גם** ערכו וזייפו והיטו את אגדות חז"ל עוד יותר לכיווני המאגיה וההזיות, **וגם** הוסיפו לספרות האגדה שלל מדרשי-הזיות מאוחרים, אשר אין להם שום קשר לספרות האגדה של חז"ל. כך נוצרה לה ספרות מאגית פרו-נוצרית אשר המיטה עלינו אסון רוחני ושבר לאומי.

רבנו הרמב"ם בפירושו למשנה, מבקר באופן חד ונוקב את תופשֵׂי התורה על שגיאותיהם המחשבתיות אשר בראש ובראשונה נובעות מריחוק מידיעת המדעים. ביקורתו ניצבת ועומדת גם בימֵינו כתוכֵחה מהדהדת לעולם הדתי האורתודוקסי שממשיך לאחוז בדבֵקות עיוורת, ולעתים תוך שימוש בכוחנות, בדורסנות ובהטלת אימה, בשגיאותיהם ובהזיותיהם הרעות של תופשי התורה באלף השנים האחרונות – כאילו הן היו אמת אלהית שניתנה לנו בהר סיני.

רבנו מלמד אותנו בפירושו למשנה ובעוד מקומות בכתביו, כי שגיאתם של המינים וצאצאיהם בתפישׂת העולם-הבא והגיהינום, נובעת אפוא בראש ובראשונה מסכלות ובהמיות. כלומר, בהמיותם וריחוקם מן המדעים גרמו להם לאמץ אל חיקם כל הזיה שנקרתה בדרכם, ובכלל זה גם תפישׂת אגדות חז"ל כפשוטן, וביניהן גם אלה שיש בפשטיהן תיאורים דמיוניים ביחס לגיהינום ולחיי העולם-הבא. כך, בהחדרת הזיה אחר הזיה, כבשו הליסטים את דת משה ועיצבו מחדש את פניה, ובתוך שלל הזיותיהם הם גם טמטמו אותנו שחיי העולם-הבא הינם חיים של הנאות גופניות, והגיהינום הינו מדור של ייסורים גופניים דמיוניים כמו שמתואר בנצרות.

ד. תפישׂת אגדות חז"ל כפשוטן – הסיבה להזיה

פעמים רבות העתקתי את דברי רבנו בעניין תפישׂת אגדות חז"ל כפשוטן, אך בגלל הנזקים העצומים שתפישה רעה זו גורמת, ושלל ההזיות וההשקפות הרעות שהיא המיטה עלינו, אין לי ברירה אלא ללמד ולצטט שוב ושוב את דברי רבנו על תופשֵׂי אגדות חז"ל כפשוטן, מפני שביקורתו של רבנו על תופשֵׂי התורה בימיו, ניצבת ועומדת במלא עוזה ונחיצותה ואמיתתה גם כלפי תופשֵׂי התורה בימינו. ביקורת זו מופיעה בחיבורו "פירוש המשנה" בהקדמתו לפרק העשירי במסכת סנהדרין, וכך הוא פותח את דבריו: "וממה שאתה צריך לדעת שדברי חכמים עליהם השלום נחלקו בהם בני אדם לשלוש כיתות", כוונתו לומר שדברי חכמים, כלומר מאמרֵי חז"ל האגדיים, נחלקו בהם בני האדם לשלוש כיתות של השקפה. הכת הראשונה שהרמב"ם

מתאר מייצגת את רובו המכריע של העולם הדתי האורתודוקסי, ובמיוחד רבניו ודרשניו. כת זו לפי הרמב"ם, מפרשת את מאמרי חז"ל האגדיים כפשוטם, וכֹה דבריו שם (עמ' קלו):

"הכת הראשונה **והם רוב אשר נפגשתי עמהם ואשר ראיתי חיבוריהם ואשר שמעתי עליהם,** מבינים אותם [=את אגדות חז"ל ומשליהם] כפשוטם ואינם מסבירים אותם כלל [=כמשלים וחידות], ונעשו אצלם כל הנמנעות [=ההזיות] מחויבי המציאות, ולא עשו כן **אלא מחמת סכלותם בחכמות וריחוקם מן המדעים** [=הריחוק מהמדעים פותח פתח רחב להזיות ולמאגיה מחריבת הדעת], ואין בהם מן השלמות עד כדי שיתעוררו על-כך מעצמם, ולא מצאו מעורר שיעוררם, ולכן חושבים הם שאין כוונת חכמים בכל מאמריהם המחוכמים אלא מה שהבינו הם מהם, ושהם כפשוטם, ואף-על-פי שיש בפשטי מקצת דבריהם מן הזרות עד כדי שאם תספרנו כפשטו להמון העם, כל-שכן ליחידיהם, יהיו נדהמים בכך ואומרים: היאך אפשר שיהא בעולם אדם שמדמה דברים אלו וחושב שהם דברים נכונים? וכל-שכן שימצאו חן בעיניו?".

הרמב"ם בדבריו לעיל מגלה את הרעה החולה שדרדרה את העולם הדתי האורתודוקסי לשגות בהבנת אגדות חז"ל כפשוטן, והיא: "סכלותם בחכמות וריחוקם מן המדעים". רבנו הרמב"ם היה בדעה, כי לימוד המדעים הוא מצוה מן המעלה הראשונה, הואיל והמדעים מכשירים את האדם להבחין בין אמת ושקר ומרחיקים את האדם מהזיות ודמיונות. ויתרה מזאת, בלימוד המדעים האדם מקיים את המצוה הראשונה שבה נצטווינו בהר סיני והיא ידיעת ה'! שהרי באמצעות לימוד על פעולותיו הנפלאות והמשוכללות של בורא-עולם אנחנו למדים עליו, כלומר מהתבוננות במדעים ובטבע הבריאה אנו מתרוממים להכיר את מי-שאמר-והיה-העולם.

אולם, המינים וצאצאיהם בימינו נלחמים בכל כוחם כנגד שילוב לימודי מדעים וליבה במוסדות החינוך החשוכים שלהם, כאילו מדובר בלימודי כפירה ומינות. בעוד שלפי רבנו מדובר במצוה מן המעלה הראשונה, כי לימוד המדעים מקנה לאדם את היכולת להבחין בין אמת לבין שקר, בין הוכחת-אמת מבוססת לבין הוכחת תהו והבל שיש לבטלה, מרחיק את הנמנעות ההזיות והדמיונות, וכאמור, אף מכשיר ומרומם את האדם להכיר את מי-שאמר-והיה-העולם.

והיום כבר ברור כשמש, שלימוד המדעים מפחיד את המינים וצאצאיהם בדיוק מהסיבות הללו, כלומר, אם חסידיהם ילמדו לעיין בטקסט בעין ביקורתית ומדעית, ואם ייָתנו להם כלים לבחון באופן אובייקטיבי ומושׂכל את הדרך שבה הם הולכים, וכן כלים אמיתיים לבחון את הוראות מנהיגיהם, הגיגיהם ומעשיהם – הרי שרבים מאד מחסידיהם יפנו מעליהם. ההשׂכלה הינה אפוא מקור הפחד הגדול ביותר שלהם, מפני שהיא עלולה לגרום להתרופפות שליטתם בהמונים עד אפילו להעדרה כליל. לפיכך הם כל-כך מתאמצים להנציח את הבערות והסִכלות, ומפיצים שקרים על לימודי המדעים בפרט ועל ההשׂכלה בכלל, שכביכול עבירה חמורה היא ללמוד אותם. ולא רק על צדקת לימודי המדעים, הם גם מפיצים שקרים על עצם התועלת שבלימודים, כביכול הסכל התועה המצוי בחוסר ידיעה הוא האדם השלם! בערותם ואי-יכולתם להבחין בין האמת לשקר הביאה אותם לאמץ הזיות ודמיונות מסוגים שונים, ובכללן אימוץ אגדות חז"ל כפשוטן ותפישׂת העולם-הבא והגיהינום כעולמות של הנאות וייסורים גופניים.

נמשיך בדיון בביקורתו של רבנו, נציג תחילה את המשך דברי רבנו בהקדמתו לפרק חלק (עמ' קלו) ואחר כך שוב נקשור אותם שוב לימינו אנו:

"והכת הזו המסכנה רחמנות על סִכלותם [ואולי על הפתאים הנבערים שביניהם יש לרחם, אך לא על ראשי ומובילי הכת הזו שמתעים את העם אחרי ההבל ומחדירים מינות לליבו של עם-ישראל], לפי שהם רוממו את החכמים לפי מחשבתם, ואינם אלא משפילים אותם בתכלית השפלות ואינם מרגישים בכך, **וחַי ה' כי הכת הזו מאבדים הדר התורה ומחשיכים זהרה,** ועושים תורת השם בהיפך המכֻוון בה, לפי שה' אמר על חכמת תורתו: 'אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּן אֵת כָּל הַחֻקִּים הָאֵלֶּה וְאָמְרוּ רַק עַם חָכָם וְנָבוֹן הַגּוֹי הַגָּדוֹל הַזֶּה' [דב' ד, ו], והכת הזו דורשים מפשטי דברי חכמים דברים אשר אם ישמעום העמים יאמרו: **'רק עם סכל ונבל הגוי הקטן הזה'**".

תופשֵׁי התורה בימינו דבקים באותה הגישה שרבנו הרמב"ם מתאר בדבריו לעיל, כלומר, לפי דמיונם הקודח, כל מה שנאמר בתלמוד הוא כפשוטו וכולו אמת אלהית צרופה בדיוק כמו התורה-שבכתב שניתנה לנו בהר סיני מפי-הגבורה! ובכלל האמת הצרופה הפשטנית הזו כלולות כמובן כל אגדות חז"ל, דהיינו כולן הינן כפשוטן, וחלילה למישהו מהם לומר שמשהו מאותן האגדות אינו כפשוטו, שהרי מי שאומר-כן לפי דעתם מבזה ומגמד את חכמתם של חז"ל! וכבר הרחבתי בעניין זה במאמר שכותרתו: "וְתֹפְשֵׁי הַתּוֹרָה לֹא יְדָעוּנִי (הַוָּיוֹת דאביי ורבא)". ובקיצור, "לֹא יָדְעוּ וְלֹא יָבִינוּ כִּי טָח מֵרְאוֹת עֵינֵיהֶם מֵהַשְׂכִּיל לִבֹּתָם" (יש' מד, יח).

פרשנים ודרשנים הוזים ומהובלים הינה אחת התופעות הנפוצות ביותר בימינו. ישנם אלפי פרשנים ודרשנים שדורשים את אגדות התלמוד כפשוטן ומנסים להלהיב את ההמון כמו שמדהימים את הילדים הקטנים בסיפורי אלף לילה ולילה. רעה חולה זו פושׂה בכל שׂדרות ממסד הכמורה השכיר, ובכל פעם שאני שומע רב ממסדי שׂכיר ובכיר (כפי שהוא נחשב, אך אלהים יִראה ללֵבב), הנני שומע את דרשות חז"ל נדרשות כפשוטן, וברוב סכלותם הם אינם שמים לב שהם מגיעים להזיות פגאניות חמורות, עד כדי הנחלת השקפות אשר רחוקות מאד מדת משה, ולעתים לא רחוקות אף מדובר בהשקפות מינות גמורות. אך כל זאת לא מעניין אותם, כי הרי כבר אמרנו שהדת לפי דעתם היא דת של אסור ומותר, ולכל ענייני המחשבה אין שום משמעות מבחינתם. מה גם שענייני המחשבה מחייבים אותם לנהוג ביושרה ומוסר, שתוכם יהיה כברם, ולהתנתק מתאוֹת הממון והכבוד והשׂררה שבהן הם מכלים את ימיהם.

התופעה הזו של תפישׂת אגדות חז"ל כפשוטן, החלה לפני כאלף שנה בפירוש רש"י, הוא היה הראשון מן הידועים בציבור בימינו, אשר הנחיל לעם-ישראל את השיטה הרעה הזו: רש"י פירש את משלי התורה הנביאים והכתובים, וכן את כלל אגדות חז"ל – כולם כפשוטם. נמשיך עתה לעיין בביקורתו של רבנו על הפרשנים והדרשנים, וכֹה דברי רבנו שם (עמ' קלו):

"והרבה שעושין כן הדרשנין המבינים [=המסבירים] לעם מה שאינם מבינים הם עצמם, ומי ייתן ושתקו כיוון שאינם מבינים – **'מִי יִתֵּן הַחֲרֵשׁ תַּחֲרִישׁוּן וּתְהִי לָכֶם לְחָכְמָה'** [איוב יג, ה], או היה להם לומר: 'אין אנו יודעים מה רצו חכמים בדברים אלו ולא היאך פירושו', אלא חושבים שהבינו, ומעמידים את עצמם להבין לעם מה שהבינו הם עצמם, לא מה שאמרו חכמים,

ודורשין בפני ההמון בדרשות [מסכת] ברכות ופרק חֵלֶק [פרק עשירי במסכת סנהדרין] וזולתם כפשוטם מלה במלה [=בדיוק כמו רש"י-שר"י וכל צאצאי המינים ממשיכי דרכו]".

ואחתום פרק זה בדברי רבנו בהקדמתו לסדר זרעים (עמ' כ), אשר בהם הוא מתאר את רמתו הרוחנית של האדם שלא למד מדעים ועד כמה הוא נחות מבחינה אינטלקטואלית:

"כל זה לפי ההנחה שהאדם שהֻצענו לפניו שאלה זו הוא אדם מלומד במדעים אחרים, והוא גם זך רעיון מהיר הבנה, והשאלה ששאלנוהו מסוג השאלות הלימודיות שהן מן הדרגות שבהם עולים לענייני האלהיים – [ואם המלומד כך,] כמה חמור יהיה מצב מי שלא למד כלל, ולא הוכשר בשום אופן מאופני ההכשרה [=לא למד את המדעים המכשירים], אלא נעתק מחיק אימו אל חיק אשתו, אם נציע לפניו שאלה מן השאלות האלהיות הכמוסות **בדרשות,** אין ספק שיהיו רחוקים בעיניו כרחוק שמים מארץ, ויירתע שכלו מלהבין מהם דבר כלל".

ה. רש"י – ראש הוזי ההזיות

נחזור עתה לתפישת הגיהינום כמקום מבעית שבו יש משׂרפות אש לוהטות: מי היה הראשון שהנחיל לנו את ההזיה הזו? ובכן, גם בעניין ההשקפה הרעה הזו, כמו בהרבה השקפות רעות אחרות, רש"י הוא השורש הרע לסכלות ולטמטום אשר זיהמו את עם-ישראל בזיהום סרטני גרורתי: "פֶּן יֵשׁ בָּכֶם אִישׁ אוֹ אִשָּׁה אוֹ מִשְׁפָּחָה אוֹ שֵׁבֶט, אֲשֶׁר לְבָבוֹ פֹנֶה הַיּוֹם מֵעִם יְיָ אֱלֹהֵינוּ, לָלֶכֶת לַעֲבֹד אֶת אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם הָהֵם, פֶּן יֵשׁ בָּכֶם שֹׁרֶשׁ פֹּרֶה רֹאשׁ וְלַעֲנָה" (דב' כט, יז).

בפירוש רש"י לתורה ולתלמוד מופיע המושג "גיהנם" למעלה מ-150 פעמים, בשניים מהם רש"י מעיר שמדובר במדרש, ובכל שאר הפעמים רש"י-שר"י מתייחס לגיהינום באופן פרו-נוצרי מובהק דהיינו כאל מציאות מוחשית וממשית. וגם משני המקומות שבהם רש"י מעיר שמדובר במדרש, ניתן ללמוד שהוא בחר לפרש את העניין באופן פשטני, כל-שכן וקל-וחומר בשאר המקומות שבפירושיו שבהם בחר לתאר את הגיהינום שלו כמשׂרפות אש לוהטות.

שני המקורות הראשונים

1) המקור הראשון הינו בפירוש רש"י לבראשית (כז, לג): "וַיֶּחֱרַד יִצְחָק חֲרָדָה גְּדֹלָה עַד מְאֹד וַיֹּאמֶר מִי אֵפוֹא הוּא הַצָּד צַיִד וַיָּבֵא לִי וָאֹכַל מִכֹּל בְּטֶרֶם תָּבוֹא וָאֲבָרְכֵהוּ גַּם בָּרוּךְ יִהְיֶה". ושם פירש רש"י: "וַיֶּחֱרַד – **כתרגומו** 'וּתְוַהּ' לשון תימה; **ומדרשו** ראה גיהינום פתוחה מתחתיו".

וכבר למדנו במקומות לא מעטים בסדרת המאמרים: "רש"י – ראש פרשני ההגשמה", שרש"י תפש את המדרש ככלי להסביר את **פשט הפסוק.** כלומר, כאשר רש"י מביא את "מדרשו" של הפסוק כוונתו למעשה לומר שזהו פירושו **הפשטני** של הפסוק לפי המדרש, ואילו סתם פשט הינו הפרשנות הפשטנית הברורה אשר עולה מן הפסוקים ללא עיון בספרות המדרשית.

והנה לפניכם דבריו המפורסמים של רש"י בראש פירושו לתורה, ולפי הצהרותיו שלו הוא משתמש באגדה כדי לפרש את פשטי המקרא! וזה לשונו: "ואני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא, **ולאגדה המיישבת דברי המקרא** דבר דבור על אופניו" (בר' ג, ח), "ואני איני בא אלא

לפשוטו" (שם ג, כד), "ואני ליישב פשוטו ושמועו של מקרא באתי" (שם לג, כ). כלומר, הצורך של רש"י בדברי אגדה הוא כדי לפרש את **פשט הפסוק!** נמצא, שלפי דמיונו של רש"י יש פירוש פשט שיסודו **בפשט,** ויש פירוש פשט שיסודו **בפשט האגדה.** וזאת לפי דעתי גם ההבחנה שבין "פשוטו" לבין "שמועו" של הפסוק בפירושו לעיל לבראשית (לג, כ).

כמו כן, איך רש"י-שר"י מעז לומר על יצחק אבינו שהוא ראה גיהינום פתוחה מתחתיו? וכי יצחק אבינו היה רשע? ואיני מקבל את תירוצי השוטים שיאמרו שמדובר בגיהינום שהייתה פתוחה תחת עשו ולא תחת יצחק, שהרי הפירוש של רש"י הוא למילים: "וַיֶּחֱרַד **יִצְחָק**"! והנה שוב פירושו: "וַיֶּחֱרַד – כתרגומו 'וּתְוַהּ' לשון תימה; ומדרשו ראה גיהנם פתוחה מתחתיו". וכמו שהתימה הוא של יצחק אבינו ע"ה כך הגיהינום לפי רש"י נפתחה מתחת יצחק אבינו!

המקור של רש"י לפירושו ההזייתי הזה הוא במדרש רבה (סז, ב), אך חז"ל כלל לא התכוונו שנשתמש במדרש הזה לפרש את פשטי התורה, ויתרה מזאת, חז"ל טרחו להדגיש שאין שום קשר בין הגיהינום לבין יצחק אבינו, וזה לשון המדרש שם: "אלא בשעה שנכנס עשו אצל אביו נכנסה עמו גיהנם". אין מקום אפוא להתבלבל בדברי חז"ל. ואפילו במדרש תנחומא שהוא מדרש מאוחר מן המאה התשיעית בערך, אפילו במדרש הזה, שבו ערכו את דברי חז"ל והיטום הטיה נוספת לכיווני ההזיות והדמיונות, אפילו שם נזהרו שלא לקשור את יצחק אבינו לגיהינום, וזה לשון התנחומא (סימן יא): "אבל כשנכנס עשו נפתח לו גיהנם, לפיכך ויחרד יצחק חרדה גדולה". אך רש"י לעומתם, קושר באופן ישיר וברור את לוע הגיהינום ליצחק אבינו ע"ה!

2) המקור השני הוא בפירוש רש"י לבראשית (לז, לה): "וַיָּקֻמוּ כָל בָּנָיו וְכָל בְּנֹתָיו לְנַחֲמוֹ וַיְמָאֵן לְהִתְנַחֵם וַיֹּאמֶר כִּי אֵרֵד אֶל בְּנִי אָבֵל שְׁאֹלָה וַיִּבְךְּ אֹתוֹ אָבִיו". ושם פירש: "אָבֵל שְׁאֹלָה – כפשוטו לשון קבר הוא [...] ומדרשו גיהנם, סימן זה היה מסור בידי מפי הגבורה אם לא ימות אחד מבני בחיי מובטח אני שאיני רואה גיהנם". וכבר למדנו לעיל על שיטתו של רש"י, ש"מדרשו" של הפסוק הוא פשט הפסוק לפי הספרות המדרשית, ו"פשוטו" של הפסוק הוא פשט הפסוק לפי הספרות המקראית, ועשרות המקומות לקמן שבהם רש"י התייחס לגיהינום כאל משׂרפות ותנורים לוהטים מבית-היוצר של אמנון המג'נון התימני, מעידים על-כך באלף עדים.

זאת ועוד, איני יודע איך אפשר לקבל את דברי מדרש תנחומא כפשוטם, והלא כל מי שמבין אותם כפשוטם הוא סכל ורשע גדול: **סכל –** על שהבין את המדרש כפשוטו; **ורשע –** שהעלה על דעתו שהיה חשש שמא יעקב אבינו רשע גדול עד שהוא ראוי לדינה של גיהינום! והנה דברי מדרש תנחומא (ויגש, ט): "מהו כי ארד אל בני אבל שאולה? אמר, אני מת עם מיתת הרשעים לעולם-הבא, שהבטיחני הקדוש-ברוך-הוא על שנים עשר שבטים, והרי נטרף אחד מהן, שמא לא זכיתי בהן ואני מת בשני עולמות". ולדעתי זו דוגמה למדרש שיש למחקו כליל, כל-שכן שמדובר במדרש מאוחר שרבו בו ההזיות שלא קרבו כלל למחשבתם של חז"ל.

אגב, במדרש המאוחר הזה כלל לא נזכרה אפילו המילה "גהינם", ורש"י הוא זה שהוסיפה.

מכל מקום למדנו, כי רש"י קשר את ייסורי הגיהינום **גם ליצחק אבינו וגם ליעקב אבינו!** וזו דרכם של הרשעים – להטיל דופי בצדיקים, ואין זו הפעם הראשונה שהוא מייחס רשעות או

סכלות או תועבה לאנשים צדיקים, ואפילו למשה רבנו הוא מייחס כמה וכמה פעמים עניינים בזויים, וכבר ראינו לכך דוגמות לא מעטות בסדרה: "רש"י – ראש פרשני ההגשמה".

ו. 150 הזיות בעניין הגיהינום שבפירוש רש"י

בפירושים רבים רש"י מזכיר את הגיהינום כעניין מובן מאליו, ואינו טורח לדון בו או לבארו, אך יש פירושים רבים שמהם עולה ומצטיירת תמונה ברורה של הגיהינום בדמיונו של רש"י. בפרק זה אתייחס בעיקר לאותם הפירושים שמהם ניתן ללמוד על תפישׂתו את הגיהינום. אך טרם שאתחיל אעיר, שלא אתייחס לכל צדדי הסכלות והטמטום של פירושיו לקמן, כי לכל אחד מהם אתייחס בעז"ה כאשר אגיע אליו במקומו, אלא אתייחס לענייני תיאורי הגיהינום בלבד.

1) בספר במדבר (כו, יא) נאמר כך: "וּבְנֵי קֹרַח לֹא מֵתוּ". ושם פירש רש"י: "ובני קרח לא מתו – הם היו בעצה תחלה, ובשעת המחלוקת הרהרו תשובה בליבם, **לפיכך נתבצר להם מקום גבוה בגיהנם וישבו שם**". מפירושו עולה בבירור שהגיהינום הינו מקום של משׂרפות אש לוהטות, והסיבה שבני קורח לא מתו היא שהקב"ה ברא להם איזו גבעה גבוהה או בנה להם איזה מגדל וראשו בשמים, והם ישבו עליו כך שהאש והחום הלוהט והשורף לא הגיעו אליהם ולא המיתו אותם. ומעבר להזיה הזו, איני יודע מה הוא חשב לעצמו, וכי יעלה על הדעת שבניו של קרח ירדו לגיהינום והתבצרו שם? והלא נאמר במפורש שהם "לא מתו"! ואם הם נותרו בחיים איך הם ירדו לגיהינום? כלומר, לפי רש"י גם אנשים **חיים** יכולים לרדת לגיהינום...

2) "בְּנֵי בְּנִי – שמונה פעמים [אמר דוד 'בני' על אבשלום בנו], אמרו רבותינו, שבעה דאסקיה משבעה מדורי גיהנם, וחד דאייתיה לעלמא דאתי" (ש"ב יט, א). רש"י הבין את דברי חז"ל כפשוטם, ולכן הוא החליט שיש בגיהינום שבעה מדורים שונים, וכפי שנראה עוד להלן.

3) בפירוש רש"י לשמואל ב (כג, ז), רש"י מעיר אגב עניין אחֵר, וזה לשונו: "כך הרשעים אין להם תקנה אלא שריפה בגיהנם". משמע ברור, כי לפי רש"י העונש של הרשעים הוא שריפה באיזה גיהנום דמיוני פרו-נוצרי.

4) בפירושו למלכים ב (יט, כה) רש"י מפרש שני פסוקים בישעיה, וז"ל: "'כִּי עָרוּךְ מֵאֶתְמוֹל תָּפְתֶּה גַּם הוּא הִיא לַמֶּלֶךְ הוּכָן' [ישׂ' ל, לג] – זה סנחריב שנשרף באש גיהנם, שנאמר: 'נָאֶם יְיָ אֲשֶׁר אוּר לוֹ בְּצִיּוֹן [וְתַנּוּר לוֹ בִּירוּשָׁלָם]' [ישׂ' לא, ט]". נמצא לפי רש"י, כי הגיהינום הוא מקום אש ושריפה. אגב, ביחס לפסוק הראשון למדנו שרש"י הבין את משלי הנביאים כפשוטם, וביחס לפסוק השני למדנו שרש"י שיבש אותו לחלוטין, שהרי לפי פשטו התנור שנזכר הוא עונשו של ה' יתברך לעם-ישראל, בשריפת ירושלים ובחורבן המקדש. וכך פירשו יונתן: "דְּזֵיהוֹר לֵיהּ בְּצִיּוֹן לְעָבְדֵי אוֹרָיְתֵיהּ וְתַנּוּר בָּעַר לֵיהּ דְּאִישָׁא בִּירוּשְׁלֶם לְדַעֲבַרוּ עַל מֵימְרֵיהּ".

5) בפירוש רש"י לישעיה (ד, ו) הוא אומר כך: "מִזֶּרֶם – אש המקַלחת מנהר דינור על הרשעים בגיהנם שנאמר: 'עַל רֹאשׁ רְשָׁעִים יָחוּל' [יר' כג, יט] במסכת חגיגה". וכאן אנו לומדים גם על נהר דינור, שהוא איזה נהר דמיוני של לבה שממנו "מקַלחת אש" על הרשעים בגיהינום. וכאמור, לא ארחיב בעניין סכלות פירושו לפסוקים הללו, כי יש לייחד לזה מקום נפרד.

6) בפירושו לישעיה (יד, ט) הוא אומר כך: "מביסאותם – שבגיהנם כל מלכי גוים" (ישׂ' יד, ט). משמע שמלכי הגויים יושבים בגיהינום על גבי כיסאות ונשׂרפים דווקא עליהם...

7) בפירושו לישעיה (כד, כב), רש"י אומר כך: "וסוגרו על מסגר – הם שבעה מדורי גיהנם". גם מפירושו זה למדנו, שיש שבעה מדורים לגיהנום, כלומר מדובר במבנה מורכב...

8) בפירושו לישעיה (מח, י), רש"י מפרש כך: "ולא בכסף – ולא על-ידי אוּר של גיהנם כצורף הכסף באור". ברור גם מכאן כי הגיהינום הוא מקום של אש יוקדת.

9) בפירושו לישעיה (סו, טז), רש"י אומר כך: "כִּי בָאֵשׁ – של גיהינם ה' נשפט עם צריו".

10) בפירושו לישעיה (סו, כד), רש"י אומר כך: "וְאִשָּׁם לֹא תִכְבֶּה – בגיהנם", כלומר האש הממשית והמוחשית בוערת בגיהינום לנצח נצחים.

11) בפירושו למלאכי (ג, ו) אומר רש"י: "לא כְּלִיתֶם – אינכם כלים מלפני והנחתי לי הנפשות לגבות מהם דיני בגיהנם". ודבריו סותרים את השקפותיו הרעועות, כי לאחר שהוא מתאר את הגיהינום כאש בוערת ויוקדת, מה שייך לומר בו "נפשות"? וכי הנפשות המופשטות מרגישות אש? וברור שהוא לא ידע מאומה מן המושגים הנעלים הקשורים לנפש המופשטת מכל חומר. ודרכו היא דרך הסכלים אשר מערבבים ומשבשים את השקפותיהם, ולא ידעו ולא יבינו...

12) בפירושו למלאכי (ג, יט) הוא אומר כך: "כִּי הִנֵּה הַיּוֹם בָּא – יום זה לשון שמש הוא, שכך אמרו חכמים: אין גיהנם לעתיד לבוא, אלא הקדוש-ברוך-הוא מוציא חמה מנרתיקה ורשעים נדונים בה וצדיקים מתרפאין בה וזהו שנאמר: 'וְזָרְחָה לָכֶם יִרְאֵי שְׁמִי' [מל' ג, כ]". ושוב אנו עדים לסכלותו, שהרי שוב הוא מערבב בין משלים ועניינים שונים, ועושה מכולם סלט אחד, שהרי פתאום הוא מלמד אותנו שאין בכלל גהינום לעתיד לבוא? וכל דבריו הינם בלבול וסכלות, אשר נובעים מאי-יכולתו לחדור לעומק המשלים, ומהבנתו המוגבלת את הכל כפשוטו.

13) בפירושו לתהלים (ו, יא), רש"י אומר כך: "יֵבֹשׁוּ וְיִבָּהֲלוּ וגו' – מהו 'יָשֻׁבוּ יֵבֹשׁוּ' פעם שנייה? אמר רבי יוחנן: לעתיד לבוא הקדוש-ברוך-הוא דן את הרשעים ומחייבן לגיהנם והם מתרעמין עליו, והקב"ה מחזירן וחוזר ומראה גיליונין שלהם ודן אותם ומתחייבין, והוא מחזירן לגיהנם הרי בושה כפולה". רש"י הבין את דברי רבי יוחנן כפשוטם, ומדבריו עולה שניתן להגיש בגיהינום ערר משפטי על חומרת העונש, ואולי יש שם גם עורכי דין ומליצי יושר? ואגב, מצאתי את המדרש הזה באגדת תהלים (בובר), שהוא מדרש מאוחר יחסית, ולא אתפלא אם הדברים הללו כלל לא יצאו מתחת ידיהם של חז"ל, אלא מתחת ידי המינים האירופים הוזי ההזיות.

14) בפירושו לתהלים (יא, ה) רש"י אומר כך: "ואז ימטר עליהם בגיהנם", ובפסוק שלאחריו הוא מסביר מה הקב"ה ימטיר על הרשעים: "פחים – לשון פחמים; זלעפות – לשון שריפה".

15) בפירושו לתהלים (כב, ל), רש"י אומר כך: "לְפָנָיו יִכְרְעוּ – אז, כל מתי הרשעים [יכרעו לפני ה'] מתוך גיהנם, ולא ירחם עליהם לחיות את נפשם מגיהנם". ואיני מבין, אם מדובר בנפשות ללא גוף כיצד הן יכרעו? כמו כן, וכי יש אפשרות לרשעים להתחנן בגיהינום למחילה?

16) בפירושו לתהלים (מט, טו) רש"י אומר כך: "וְצוּרָם לְבַלּוֹת שְׁאוֹל – צורתם של רשעים תבלה את השאול, גיהנם כולה והם אינם כלים". נמצא לפי רש"י, כי הגיהינום אינו נצחי, אלא יש זמן שבו המשׂרפות יפסיקו לשרוף מסיבה עלומה כלשהי, אולי כשהצבא האדום יגיע...

17) בפירושו לתהלים (מט, כ) הוא אומר כך: "תָּבוֹא עַד דּוֹר אֲבוֹתָיו – [...] אבותיו של רשע נידונים בגיהנם אשר עד נצח לא יראו אור". ואיני מבין, מדוע אבותיהם של הרשעים נידונים בגיהינום על מעשי בניהם הרשעים? וזוהי סכלות מוחלטת וכפירה גמורה בצדק האלהי.

18) בפירושו לתהלים (פד, ז), רש"י אומר כך: "עוברי בעמק הבכא – אותם העוברים על דתך והנם בעומקה של גיהנם בבכי ויללה". בכי ויללה? וכי הנפשות בוכות? וכי יש להן פה וכלֵי דיבור לזעוק ולבכות? וברור שכל התיאורים הגופניים הללו מעידים על תפישׂות בהמיות.

19) בפירושו לתהלים (קב, ד) הוא אומר כך: "עִם גַּחֲלֵי רְתָמִים – [...] מה סופו של הקדוש-ברוך-הוא לגזור עליך? חצֵי גבורים עם גחלי רתמים, חצים מלמעלה וגיהנם מלמטה". כלומר, גחלי רתמים הם גחלים עמידים מיוחדים שמסיקים בהם את משׂרפות הגיהינום...

20) בפירושו לתהלים (קמ, יא), רש"י אומר כך: "בָּאֵשׁ יַפִּלֵם – המפיל ונוקם גחלים של גיהנם", וכמו שכבר ראינו לעיל, גם מדבריו העילגים הללו עולה שיש בגיהינום גחלים...

21) בפירושו למשלי (ה, ט), רש"י אומר כך: "וּשְׁנוֹתֶיךָ לְאַכְזָרִי – לשר של גיהנם". כלומר, יש איזה שר דמיוני אשר אחראי על הגיהינום, וזה ממש דומה לאגדות העמים עובדי-האלילים על כל מיני שומרים אשר מופקדים בפתחו של הגיהינום, ואשר ניתן לשחד אותם... ואף שמושג זה מופיע בתלמוד, ברור שמדובר באגדה ומשל, ואין לקחת את הדברים משם לתוך פירוש פשטני לספר משלי, ומעשהו הנשחת הזה הוא עוול גדול לשלמה המלך ולעם-ישראל.

22) בפירושו לאיוב (יב, ה), הוא אומר כך: "לַפִּיד בּוּז – אש של גיהנם עומד למי ששאנן בעשתוּתו לומר שלום יהיה לי".

23) בפירושו לאיוב (טו, כד) הוא אומר כך: "כאותו המלך שהוא עתיד ליקוד באש של גיהנם והוא סנחריב", והוא חוזר על פירושו שראינו לעיל בדוגמה הרביעית.

24) בפירושו לאיוב (כ, כו) הוא אומר כך: "אֵשׁ לֹא נֻפָּח – אש של גיהנם".

25) בפירושו לאיוב (כו, ה) הוא אומר כך: "הָרְפָאִים – גיהנם המרפה את הבריות", ואיני יודע על מה הוא מדבר, והלא מקודם הוא אמר שהגיהינום הוא לנפשות, ועתה הוא לבריות?

26) בפירושו לאיוב (לו, טז) רש"י אומר: "וְאַף – זאת עוד גדולה עשה לך בייסורין הללו, הסיתך והדיחך מגיהנם שפיה צר ותחתיה רחב". מדבריו עולה שצורתה של הגיהינום היא כצורת התנורים בימי קדם, שפיהם צר ותחתיתם רחבה. כמו כן, בפסוק הזה רש"י אומר על הקב"ה: "גדולה עשה לך ביסורין הללו **הסיתך והדיחך** מגיהנם", ובתלמוד נאמר (מנחות צט ע"ב) רק שהקב"ה מסית את ישראל לדרכי חיים, ורש"י המדיח הוא זה שהוסיף "והדיחך": "וּסְקַלְתִּוֹ בָאֲבָנִים וָמֵת כִּי בִקֵּשׁ **לְהַדִּיחֲךָ** מֵעַל יְיָ אֱלֹהֶיךָ הַמּוֹצִיאֲךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים" (דב' יג).

27) בפירושו לשיר השירים (ח, ו) הוא אומר כך: "אֵשׁ שַׁלְהֶבֶתְיָה – רשפים של אש חזקה הבאה מכוח שלהבת של גיהנם". ושוב ושוב המוטיב של האש הלוהטת חוזר על עצמו.

28) בפירושו לקהלת (ד, א) הוא אומר כך: "אֶת כָּל הָעֲשֻׁקִים – הנעשים עשוקים בגיהנם במעשים אשר נעשים", ועל מה הוא מדבר? מי שנמצא בגיהינום הוא בגדר עשוק? וכי הקב"ה יפעל עוול? וכיצד נעשים עשוקים בגיהינום? ואיזה מעשים עושים שם? טמטום גמור.

29) בפירושו לקהלת שם (ד, א) הוא מוסיף: "וְהִנֵּה דִּמְעַת הָעֲשֻׁקִים – בוכים על נפשותם העשוקות ביד מלאכי משחית ואכזרים". מדבריו עולה שיש בגיהינום מלאכי משחית אכזריים, אשר ממונים על העינויים ועל המשׂרפות, וזה דומה מאד להזיות הגויים עובדי האלילים.

30) בפירושו לקהלת (ט, ד) רש"י אומר כך: "כִּי לְכֶלֶב חַי הוּא טוֹב מִן הָאַרְיֵה הַמֵּת – ושניהם רשעים, טוב היה לו לנבוזראדן שהיה עבד רשע ונתגייר, שלא הקדימתו מיתה מנבוכדנצר רבו שנקרא אריה, שנאמר: 'עָלָה אַרְיֵה מִסֻּבְּכוֹ' [ירמיה ד, ז] ומת ברשעו בגהינם ועבדו בגן עדן". לפי רש"י, נבוכדנצר מת ברשעו בגיהינום ולאחר מכן הוא עבר דירה לגן-עדן לעבוד שם את נבוזראדן, כלומר, נבוכדנצר שב בתשובה וזכה להגיע לגן-עדן! אגב, בהמשך פירושו שם רש"י אומר: "ורבותינו דרשו" וכו', ללמדנו שפירושו הנדון הזה הינו **פשט גמור** מכל צדדיו!

31) בפירושו לקהלת (י, טו) הוא אומר כך: "כלומר עצלות של עוזבי התורה גורם להם יגיעת עמל בגיהנם". ומפירושו זה עולה, שהרשעים עובדים קשה בגיהינום, ואולי הם חוטבים עצים כדי שיוכלו לשרוף אותם בהם מדי יום ביומו, כמו באגדה ההזויה שהמציאו המינים וצאצאיהם הארורים על רבי עקיבא... וראו על-כך במאמר: "עילוי נשמות – הזית מינות אורתודוקסית".

32) בפירושו של שר"י למסכת שבת (לג ע"ב), שחיק העצמות הרשע אומר כך: "משפט רשעים בגיהנם שנים עשר חודש – שנאמר: 'וְאִשָּׁם לֹא תִכְבֶּה' [ישעיהו סו, כד], 'וְהָיָה מִדֵּי חׇדֶשׁ בְּחׇדְשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ יָבוֹא כָל בָּשָׂר' [ישעיהו סו, כג] – אף הנדונים בו במשמע, מה שבתות למינוי שלהם, אף חדשים למינוי שלהן, והאי ודאי בפושעי גיהנם משתעי, דכתיב לעיל מיניה: 'וְיָצְאוּ וְרָאוּ בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפֹּשְׁעִים בִּי' [ישעיהו סו, כד] – הכי תני לה בסדר עולם (פ"ג)".

גם כאן לא אתייחס לכל ההזיות של רש"י, אלא לעניין הגיהינום, ברור מדבריו כי הוא הבין את כל האגדה שם כפשוטה, והוא זה שהנחיל לנו את ההזיה שמשפט הרשעים בגיהינום שנים-עשר חודש ובעקבותיו הומצאו כל ההלכות הדמיוניות בעניין אמירת הקדיש (אגב, 'סדר עולם' הוא חיבור שנערך במשך הדורות על-ידי המינים וצאצאיהם, כך שיש להתייחס אליו בזהירות רבה). כמו כן, מדבריו עולה שיש זמן קצוב בגיהינום ולא נשארים שם לנצח, וכבר הוסברו הרעות הגדולות שבהשקפת ההבל הזו במאמר: "עילוי נשמות – הזית מינות אורתודוקסית".

בנוסף לכך דבריו הם סכלות מוחלטת, שהרי מושג הזמן הינו נספח לתנועה שביקום, ומושג התנועה נוגע אך ורק לבעלי הגופים השונים העשויים מחומר. נמצא, שאם לפי רש"י חל על הגיהינום מושג הזמן, ממילא הנמצאים שם הם גופות, כלומר נשׂרפים שם אנשים בעלי בשר ודם, אחרת לא היה שייך מושג הזמן בגיהינום. קצרו של דבר, אם הגיהינום לפי רש"י היה עניין

מופשט אשר נקי מחומר, ממילא מושג הזמן לא היה חל עליו, כי לא ניתן למדוד ולתאר את המופשט באמצעות מושגי הזמן וחלקיו – רק חומר, שחלים בו מושגי התנועה והשינוי וההוויה וההפסד, ניתן למדדו באמצעות חלקי הזמן (ראו: 'תורת שלילת התארים – תארי החיוב').

33) בפירוש רש"י לשבת (קנב ע"ב) הוא אומר כך: "לכובס – ללבנן, אף זו לגיהנם לצורפם שם". מדבריו עולה, כי מטרת הגהינום היא לצרוף את הרשעים כדי להעבירם לאחר מכן לגן-העדן הפרו-נוצרי הדמיוני שלו, או לכל מקום אחר ששם נמצאים הצדיקים, וכמו שראינו לעיל עם נבוכדנצר ונבוזראדן. וכל התפישות הללו פרימיטיביות מאד ואינן אלא פשטי אגדות.

34) בפירושו לעירובין (יט ע"א) רש"י אומר כך: "תָּפְתֶּה – גיהנם, דכתיב בההוא קרא מדורתה אש ועצים הרבה". כלומר בגלל שבפסוק בישעיה (ל, לג) נזכרו מדורה ואש ועצים הרבה, יש להבין לפי רש"י הצרפתי שמדובר בגיהינום! ואין גבול לטמטומו ולסכלותו, שהרי לפי דמיונו יש בגיהינום מדורה גדולה ואש עצומה, והרבה עצים שבהם קולים ושורפים את הרשעים עד שהם משלמים את חובם לחברה. והנה הפסוק האמור מישעיה: "כִּי עָרוּךְ מֵאֶתְמוֹל תָּפְתֶּה גַּם הִיא לַמֶּלֶךְ הוּכָן הֶעְמִיק הִרְחִב מְדֵרָתָהּ אֵשׁ וְעֵצִים הַרְבֵּה נִשְׁמַת יְיָ כְּנַחַל גָּפְרִית בֹּעֲרָה בָּהּ", ורש"י נכשל ונחבל מבלי להבין מאומה מדברי הנביא ישעיה, כי הפסוק הזה מדבר על עונשה של ממלכת אשור, וכמו שנאמר בפסוק שלפניו: "כִּי מִקּוֹל יְיָ יֵחַת אַשּׁוּר בַּשֵּׁבֶט יַכֶּה" (יש' ל, לא).

35) בפירושו לפסחים (נד ע"א) רש"י אומר כך: "חללה – חלל של גיהנם [נברא] קודם בריית העולם". כלומר, לפי רש"י יש לגיהינום ממדים ממשיים, משמע שמדובר באש ממש ובגופות בני אדם ממש אשר נשרפים שם! ובובים וזועקים ומיללים ומגישים ערר למזכירות, וכו'...

36) בפירושו לחגיגה (יג, ע"ב) הוא אומר כך: "ונתנן בגיהנם, ועליהם נופל שנאמר בהן ונהר יוצק יסודם והיינו נהר דינור, שמוצק עליהם". ואף שנהר דינור נזכר בתלמוד שם באגדות, רש"י הבין את כל פשטי האגדות שם כפשוטן, והפך אותן להזיות מאגיות-פגאניות! וצייר לנו ציור דמיוני פרו-נוצרי וניאו-אלילי שבו הרשעים נענשים במשׂרפות ובנהרות לבה דמיוניים.

37) בפירושו לחגיגה (טו ע"ב) הוא אומר כך: "שומר הפתח – של גיהנם, לא עמד לפניך, רבינו, בבואך להוציא אחֵר משם". כלומר, הספדן שנזכר בתלמוד הספיד את ר' יוחנן ואמר שאפילו שומר הפתח לא עמד לפניו. רש"י למד מזה, שיש לגיהינום שומר בפתח, כמו באגדות העמים עובדי האלילים, אך לא היה לו כוח לשומר הפתח הזה לעמוד לפני ר' יוחנן, ולא הייתה לו ברירה אלא לאפשר לרבי יוחנן להיכנס לגיהינום ולהוציא משם את אלישע בן אבויה! ואין צורך בכלל להתייחס לדברי הספדן הזה ולכל האגדה הזו, ואם יכריחו אותי להתייחס אליהם, שהרי כבר הפכו את התלמוד לתורה שניתנה לנו אות באות מפי-הגבורה, הייתי אומר שכל מטרתה ללמד על צערו ודאגתו של רבי יוחנן לאלישע אחֵר, ועד כמה גדול כוחה של החברות שבין תלמידי החכמים (ואפילו אם אחד מהם יצא למינות ועבד דרכי אלהים חיים), עד שהיא עומדת וקיימת כביכול גם לאחר המוות. וברור שאין ללמוד מזה מאומה על היחס למינים האירופים הארורים. "לֹא תֹאבֶה לוֹ וְלֹא תִשְׁמַע אֵלָיו וְלֹא תָחוֹס עֵינְךָ עָלָיו וְלֹא תַחְמֹל וְלֹא תְכַסֶּה עָלָיו" (דב' יג, ט).

ולביאור נרחב בעניין האגדה הזו ראו במאמר בעניין עילויי הנשמות שכבר נזכר לעיל.

ואין לי ספק שהמינים השתמשו בהזיה הזאת כדי להכשיר את מעשיהם הרעים בגלוי ובמסתרים, מתוך ההזיה שהאדמו"ר או הגוּדֶל האלילי שלהם, יציל אותם מדינה של גיהינום, אם רק יתנו לו טובות הנאה וכספים וישחדו אותו במעטפות מזומנים. אף שהגוּדֶל שלהם סכל ונבל הרבה יותר מחסידיו התועים והשוטים, שהרי הוא מאד אוהב להניח ילדים קטנים על ברכיו, ולשחק עמהם ובהם, וגם את התועבה הזו למדו מכומרי הנוצרים... אך מי יציל את הגוּדֶל המגודל והנפוח שלהם מדינה של גיהינום? רש"י? יש"ו? אלישע אחֵר? לייבוביץ'?

38) בפירושו ליבמות (יז ע"א) רש"י אומר כך: "דאילו ליורדי גיהנם איכא תקנתא". פירוש זה חוזר בפירוש רש"י לתלמוד לפחות שלוש פעמים באותן המלים בדיוק, ויש בו שתי השקפות רעות: **א)** הגיהינום הוא מקום שהרשעים יורדים אליו לאחר המוות; **ב)** עונשם של הרשעים בגיהינום הוא לזמן מסוים, וכבר הרחבתי בהזיית "עילויי ותיקוני הנשמות" במאמר שנזכר.

39) בפירושו לסוטה (לה ע"ב) הוא אומר כך: "אלא שריפה – גיהנם, שכל זמן שאין מתגיירין והם קרויין עמים, אין חלקם אלא משׂרפות הסיד". כלומר, לפי רש"י הגויים הולכים באופן מידי לגיהינום, וכל זמן שהם אינם מתגיירים הם בגדר חוטאים ונידונים במשׂרפות הסיד. ואיני יודע אם כוונתו שיש להם מדור מיוחד של גויים בגיהינום או שמשרפות הסיד הן אותן המשרפות שאוכלות את הרשעים מקרב ישראל. אך מכל מקום דבריו הבל מהובל, שהרי אין שום חיוב לגוי להתגייר, וכל שהוא מצֻווה עליו הן שבע מצוות בני נח, וזוכה בהן לחיי העולם-הבא.

40) בפירושו לקידושין (לא ע"ב) הוא אומר כך: "מכאן ואילך – כבר קיבל מה שקיבל שאין משפט רשעי ישראל בגיהנם אלא שנים-עשר חודש". ושוב הוא חוזר על ההזיה הרעה והקלוקלת שרשעי ישראל נידונים בגיהינום לשנים-עשר חודש, ולאחר מכן יוצאים לגן-עדן.

41) בקידושין (מ ע"א) הוא אומר כך: "נפיל בהא – באוּר [=אש] של גיהנם".

42) בבבא מציעא (נח ע"ב) הוא אומר כך: "הכי גרסינן – כל היורדין לגיהנם עולין", וכאלף וחמש מאות פעמים רש"י משבש את הטקסט התלמוד (הכי גרסינן) ומודה בכך! שוו אפוא בנפשכם כמה פעמים המין הסכל והנבל הזה הוא ותלמידיו, וכן שאר המינים וצאצאיהם באלף השנים האחרונות, כמה פעמים הם שיבשו את התלמוד הבבלי בסתר ומבלי להודות בכך!

43) בפירושו לסנהדרין (מד ע"ב) רש"י מספר לנו סיפור שלם שהוא העתיק מסיפורי אלף לילה ולילה! ולא אביא את כל הסיפור הדמיוני שלו כאן על המוכס הרשע שנקבר באותו היום יחד עם הצדיק של העיירה, אלא רק משפט אחד שמובא באותה ההזיה: "בוא וארך אותו האיש בגיהנם וציר של פתח גיהנם סובב באזניו". נמצא, שבנוסף לעינויי המשׂרפות יש עינוי נוסף בגיהינום, והוא החדרת ציר הפתח של הגיהינום לתוך אוזני הפושעים וסיבובו... ואם רש"י-שר"י היה קורא לפירושו: אגדות המינים גרים או סיפוֵרי בבא יצחקי התימני – החרשתי.

44) בסנהדרין (סה ע"ב) הוא אומר כך: "קברו של אביו – דטורנוסרופוס כל ימות השבת היה מעלה עשן שהיה נדון ונשרף, ובשבת פושעי גיהנם שובתין". משמע מפירושו, שביום השבת המשׂרפות לא עובדות בגיהינום... וכל-כך הרבה דמיונות והזיות נגעלות, פשוט להקיא!

45) בפירושו לסנהדרין (צב ע"א) הוא אומר כך: "תְּאָכְלֵהוּ אֵשׁ לֹא נֻפָּח [איוב כ] – זה אשו של גיהנם, שאין צריך נפוח". כלומר, מדובר באש מאגית מאד-מאד חזקה שאינה זקוקה לחמצן.

46) בפירושו לסנהדרין (קח ע"א) הוא אומר כך: "נשמתן קשה להם בגיהנם – נשמת עצמן שורפתן, דכתיב 'רוּחֶכֶם אֵשׁ תֹּאכַלְכֶם' [ישׁ' לג, יא]". ואיני יודע כיצד הנשמה הופכת לאש ושׂורפת את הגוף, או שכוונתו שהנשימה הופכת לאש ושׂורפת את הריאות. כך או כך, דבריו הינם הזיה הזויה והזייתית אשר אין לה שום מקום בקרב עם חכם ונבון, אור לאנושות.

47) בפירושו לסנהדרין (קי ע"א) הוא אומר כך: "לקרובי פתחה – שיקרב פתחה של גיהנם ותפתח הארץ במקום שהן". ושוב חוזר התיאור של פתח הגהינום, כאילו יש לה פתח.

48) בפירושו לסנהדרין (קי ע"א) הוא אומר כך: "נתבצר – מלשון 'עִיר בְּצוּרָה' [ישׁ' כז, י], התקין להון הקדוש-ברוך-הוא מקום גבוה, שלא העמיקו כל-כך בגיהנם, ולא מתו". ושוב הוא חוזר על ההזיה בעניין בני קרח אשר לא מתו, מכיוון שעמדו על מקום גבוה בגיהינום.

49) בפירושו לעבודה-זרה (יז ע"א) הוא אומר כך: "שצועקות מגיהנם – על רוב ייסורי גיהנם". ומקודם ראינו שהוא מתאר בכי ויללה ועתה גם צעקה.

50) בפירושו לחולין (קלג ע"א) הוא אומר כך: "תְּאָכְלֵהוּ אֵשׁ לֹא נֻפָּח [איוב כ, כו] – אשו של גיהנם". בדומה לדוגמה שראינו כבר לעיל, בעניין האש הדמיונית שאינה זקוקה לחמצן.

עד כאן הדוגמות הנבחרות, ויש עוד דוגמות שלא הבאתי, שהרי כאמור למעלה מ-150 פעמים רש"י-שר"י מזכיר את הגיהינום ברחבי פירושיו לתורה ולתלמוד, ובשום מקום הוא לא ציין שמדובר במשל, או בכינוי, או רמז לנו בדרך כלשהי שאין להבין את המושג הזה כפשוטו.

סוף דבר

המוטיב שחוזר על עצמו יותר מכל, הוא שהגיהינום הוא מקום של משׂרפות לוהטות ואש יוקדת, והרשעים נשׂרפים במשׂרפות הללו. לעתים רש"י אומר שהאש ששׂורפת את הרשעים "מקַלַחת מנהר דינור", לעתים הוא אומר שהמשׂרפות ניזונות מגחלי רתמים, לעתים הוא אומר שמדובר במשׂרפות סיד, לעתים הוא אומר שהרשעים נשרפים במדורה גדולה שיש בה הרבה עצים, ולעתים הוא אומר שהאש של גיהינום היא אש מאגית מיוחדת אשר אין לה צורך בחמצן שיבעירה. לגיהינום יש שבעה מדורים שונים וצורתו היא כתנור, פיה צר ותחתיתה רחבה.

מוטיב נוסף שרש"י-שר"י חוזר עליו שוב ושוב הוא שהרשעים **נופלים** לתוך הגהינום. אמנם, לא הבאתי דוגמות למוטיב הזה, אך הוא מופיע פעמים רבות בפירושו. בתוך הגיהינום רש"י מתאר את הרשעים מתייסרים, בוכים, זועקים, צועקים ומיללים, או שהוא מתאר את מלכי הגויים יושבים על כיסאותיהם בעת שהם נשׂרפים, או שהוא מתאר את בניו של קרח אשר יושבים על מקום גבוה בגיהינום אשר אליו האש והחום הלוהט אינם מגיעים. בנוסף לאש הבוערת והאוכלת, יש עינוי מיוחד אשר שמור לרשעים מרושעים ביותר, והוא החדרת ציר הפתח של הגיהינום לתוך אוזני הפושעים הכבדים ביותר וסיבובו בתוך אוזניהם...

לפי רש"י הגיהינום אינו נצחי אלא מוגבל בזמן ויהיה לו סוף, אך יש מקומות שהוא אומר שהאש בוערת בו לנצח נצחים, ויש כאן סתירה, אך איני מתפלא כי דרכו היא דרך הכסילים, אשר עורמים הזיות על-גבי הזיות, ואינם שָׂמים לב שהם משבשים את השקפותיהם הרעועות ממילא, ולא ידעו ולא יבינו כי מוחותיהם כבר נתטנפו בהזיות. כך או כך, **העונש** לפי רש"י הוא אינו נצחי, ודינו של כל רשע מסתיים לאחר שנים-עשר חודש, שבסופם הוא עובר לדירת סטודיו בגן-עדן ושם הוא משרת את הצדיקים. כמו כן, בתוך שנים-עשר החודשים הללו הרשע רשאי לפי רש"י-שר"י להגיש למזכירות ערעור על פסק הדין, כאילו ה' עלול לשגות בדינו...

בגיהינום יש צוות עובדים אשר ממונים על העינויים ועל הפעלת הגהינום. בראש העובדים נמצא "שר הגהינום" והוא אחראי על כל העובדים הללו, הוא כנראה סוג של מלאך משחית אכזרי ביותר, שהרי הממונים הכפופים לו מתוארים בפירוש רש"י כמלאכי משחית אכזריים, והם אלה אשר ממונים על העינויים ועל המשׂרפות ועל מִקֶלְחוֹת הלבה של נהר דינור (וגם זה מזכיר לי מקלחות תופת אחרות, וכמו שאמרנו לעיל: 'וּמְגוּרֹתָם אָבִיא לָהֶם'). בנוסף, יש לגיהינום "שומר פתח" והוא שומר שאף אחד לא ייכנס. ברם, אם נפטר חכם גדול כמו רבי יוחנן, יש לו כוח להתגבר על השומר הזה, ולהיכנס לגיהינום ולהוציא משם איזה רשע שהוא חפץ ביקרו... עוד עולה מפירושו של שר"י שהרשעים עובדים קשה בגיהינום, וכנראה שחלק מעבודת הממונים היא להשגיח על הרשעים שימלאו את מכסת עבודת הכפייה היומית, ואיני יודע מה הם עושים שם, אך אולי הם חוטבים עצים שישרפו אותם בהם כמו שאמרנו לעיל.

כמו כן, בגיהינום מכבדים את השבת! או בגלל שגם שם יש חובה לקיים תרי"ג מצוות, או בגלל שמלאכי המשחית האכזריים התאגדו וסידרו לעצמם זכויות סוציאליות, ואחת מהן היא לנוח יום אחד בשבוע מעבודת המשׂרפות ומִקֶלְחוֹת הלבה הקשה, או שהקב"ה מרחם על הרשעים ומוחל להם על יום אחד בשבוע, אך כל מי שהיה בצבא יודע שלכל שבת יש מוצאי שבת...

ביחס לגויים, לפי רש"י כל הגויים מבלי יוצא מן הכלל נדונים לשׂריפה בגיהינום, אלא-אם-כן הם התגיירו, ודבריו סכלות מוחלטת וכבר הסברתי זאת לעיל. אגב, איני יודע מדוע פתאום המינים וצאצאיהם לא חששו מהצנזורה הנוצרית, אך כבר ביארתי במקומות אחרים שכל הטענה הזו היא שקר וכזב שנועדה להצדיק את עיוותיהם, סילופיהם וזיופיהם את דת משה. והראיה, שבימינו, שאין שום חשש מצנזורה נוצרית דמיונית הם עדיין ממשיכים במעלליהם ובתעלוליהם, ודבֵקים ומגפפים ומחבקים את עיוותיהם וזיופיהם כאילו היו בניהם ובנותיהם.

נמצא אפוא משלל פירושי הטמטום של רש"י, שהגיהינום לפי דמיונו הינו מקום שבו נמצאים בני האדם **בגופותיהם,** ועד-כדי-כך הגיהינום מצוי במציאות המוחשית לפי דמיונו, עד שאפילו אנשים חיים יכולים לרדת או לבקר בגיהינום באופן זמני. הגיהינום לפי רש"י הוא מבנה מורכב שיש בו שבעה מדורים, ואשר מעליו זורם נהר דמיוני של לבה רותחת ואדומה. הנהר הזה ממטיר אש זלעפות על הרשעים שבשבעת מדורי הגיהינום. רש"י גם מתאר את הרשעים ככורעים ומשתחווים בגיהינום מתוך צער והכנעה וחרטה על מעלליהם, ממש כמו שמתואר בנצרות. קצרו של דבר, מדובר באש ממש ובגופות בני אדם ממש אשר נשרפים שם!

אגב, לפי רש"י אבותיהם של הרשעים נידונים בגיהינום על מעשי בניהם הרשעים, ודבריו הללו הינם כפירה ישירה בתורה ואף ערעור חמור מאד על יסוד השכר והעונש, וכֹה דברי רבנו:

"**והיסוד האחד עשר,** שהוא יתעלה משלם גמול טוב למי שמקיים את מצוות התורה, ומעניש את מי שעובר על אזהרותיה, ושגמולו הגדול הוא העולם-הבא, ועונשו החמור הכרת. וכבר אמרנו בעניין זה מה שיש בו די. והפסוק המורה על היסוד הזה אמרו: 'אִם תִּשָּׂא חַטָּאתָם וְאִם אַיִן מְחֵנִי נָא מִסִּפְרְךָ' [שמ' לב, לב], והשיבו יתעלה: 'מִי אֲשֶׁר חָטָא לִי אֶמְחֶנּוּ מִסִּפְרִי' [שמ' לב, לג]. ראיה שידוע לפניו העובד והחוטא, לשלם גמול טוב לזה ולענוש את זה [...] וכאשר יפקפק אדם [אפילו רק יפקפק, כל-שכן יתעה את הרבים] ביסוד [אחד] מאלו [שלושה-עשר] היסודות הרי זה יצא מן הכלל וכפר בעיקר **ונקרא מין ואפיקורוס וקוצץ בנטיעות, וחובה לשׂנוא אותו ולהשמידו,** ועליו הוא אומר: 'הֲלוֹא מְשַׂנְאֶיךָ יְיָ אֶשְׂנָא וּבְתַקּוֹמְמֶיךָ אֶתְקוֹטָט' [תה' קלט, כא]".

"הַשֹּׁפֵט כָּל הָאָרֶץ לֹא יַעֲשֶׂה מִשְׁפָּט?" (בר' יח, כה). "הַצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ כִּי כָל דְּרָכָיו מִשְׁפָּט אֵל אֱמוּנָה וְאֵין עָוֶל צַדִּיק וְיָשָׁר הוּא" (דב' לב, ד). "אֲנִי יְיָ חֹקֵר לֵב בֹּחֵן כְּלָיוֹת וְלָתֵת לְאִישׁ כִּדְרָכָיו כִּפְרִי מַעֲלָלָיו", "גְּדֹל הָעֵצָה וְרַב הָעֲלִילִיָּה אֲשֶׁר עֵינֶיךָ פְקֻחוֹת עַל כָּל דַּרְכֵי בְּנֵי אָדָם לָתֵת לְאִישׁ כִּדְרָכָיו וְכִפְרִי מַעֲלָלָיו" (יר' יז, י; לב, יט). "כִּי אֲנִי יְיָ אֹהֵב מִשְׁפָּט" (יש' סא, ח). "וּפָקַדְתִּי עָלָיו דְּרָכָיו וּמַעֲלָלָיו אָשִׁיב לוֹ", "וְרִיב לַיָי עִם יְהוּדָה וְלִפְקֹד עַל יַעֲקֹב כִּדְרָכָיו כְּמַעֲלָלָיו יָשִׁיב לוֹ" (הושע ד, ט; יב, ג). "לָכֵן אֲנַשֵּׁי לִבֵּב שִׁמְעוּ לִי חָלְלָה לָאֵל מֵרֶשַׁע וְשַׁדַּי מֵעָוֶל, כִּי פֹעַל אָדָם יְשַׁלֶּם לוֹ וּכְאֹרַח אִישׁ יַמְצִאֶנּוּ, אַף אָמְנָם אֵל לֹא יַרְשִׁיעַ וְשַׁדַּי לֹא יְעַוֵּת מִשְׁפָּט" (איוב לד, י–יב), ועוד.

***

ואיך רש"י-שר"י העז להבין את כל האגדות כפשוטן? ואיך הוא העז לחשוד בחכמי התלמוד שהם אומרים דברים פשטניים? שהרי על חיי העולם-הבא אומר ישעיה (סד, ג): "עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתְךָ יַעֲשֶׂה לִמְחַכֵּה לוֹ", וההיגיון והשכל הישר מורים שהוא הדין לעונש הרשעים, וכדברי רבנו בפירושו לסנהדרין (עמ' קלח): "**והנקמה הגמורה** היא שתיכרת הנפש ותאבַד ולא יהיה לה קיום והוא הַכָּרֵת האמור בתורה. ועניין הַכָּרֵת הכרתת הנפש כמו שביאר ואמר: 'הִכָּרֵת תִּכָּרֵת הַנֶּפֶשׁ הַהִוא' [במ' טו, לא], ואמרו עליהם השלום: 'הִכָּרֵת' – בעולם-הזה, 'תִּכָּרֵת' – לעולם-הבא. [...] וכל מי ששקע בתענוגות הגופניות והזניח את האמת והעדיף את השווא נכרת מאותו השׂגב, ויישאר חומר מוכרת בלבד, **וכבר ביאר הנביא שהעולם-הבא אינו נישג בחושים הגופניים, והוא אמרו: 'עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתְךָ יַעֲשֶׂה לִמְחַכֵּה לוֹ'** [יש' סד, ג]".

משמע אפוא במפורש שעין לא ראתה, לא לעניין הגמול ולא לעניין העונש.

"כְּכֶלֶב שָׁב עַל קֵאוֹ כְּסִיל שׁוֹנֶה בְאִוַּלְתּוֹ" (מש' כו, יא).

"גַּם הֵמָּה בָּחֲרוּ בְּדַרְכֵיהֶם וּבְשִׁקּוּצֵיהֶם נַפְשָׁם חָפֵצָה. גַּם אֲנִי אֶבְחַר בְּתַעֲלֻלֵיהֶם וּמְגוּרֹתָם אָבִיא לָהֶם, יַעַן קָרָאתִי וְאֵין עוֹנֶה דִּבַּרְתִּי וְלֹא שָׁמֵעוּ, וַיַּעֲשׂוּ הָרַע בְּעֵינַי וּבַאֲשֶׁר לֹא חָפַצְתִּי בָּחָרוּ. שִׁמְעוּ דְּבַר יְיָ הַחֲרֵדִים אֶל דְּבָרוֹ, אָמְרוּ אֲחֵיכֶם שֹׂנְאֵיכֶם מְנַדֵּיכֶם לְמַעַן שְׁמִי יִכְבַּד יְיָ וְנִרְאֶה בְשִׂמְחַתְכֶם וְהֵם יֵבֹשׁוּ. קוֹל שָׁאוֹן מֵעִיר קוֹל מֵהֵיכָל קוֹל יְיָ מְשַׁלֵּם גְּמוּל לְאֹיְבָיו [...] וּרְאִיתֶם וְשָׂשׂ לִבְּכֶם וְעַצְמוֹתֵיכֶם כַּדֶּשֶׁא תִּפְרַחְנָה וְנוֹדְעָה יַד יְיָ אֶת עֲבָדָיו וְזָעַם אֶת אֹיְבָיו" (ישעיה סו, ג–יד).

האיגרת המזויפת ליפת

האיגרת המזויפת ליפת היא אחת האיגרות המפורסמות שיוחסו לרבנו. באיגרת זו מתוארים מסעותיו של כותב האיגרת: כותב האיגרת הפליג בים ממקום לא ידוע והגיע לאחר תלאות לעיר הנמל עכו. משם, לאחר זמן-מה, נסע לירושלים ומשם לחברון. העניין המיוחד שיש לי באיגרת הזו הוא עדותו של כותב האיגרת שהוא **התפלל** בקברי אבותינו במערת המכפלה.

בעולם המחקר של צאצאי המינים הנוכלים מקובל לחשוב שהאיגרת הזו נשלחה אל ר' יפת בר' אליהו הדיין, וכך כותב שילת במהדורתו (עמ' רכד): "לאיגרת שלפנינו, שנשלחה לארץ-ישראל, אל ר' יפת בר' אליהו הדיין" וכו'. אולם, איני יודע על סמך מה שילת ואחרים קובעים זאת, כי כמו שתראו לקמן, באיגרת הנדונה עצמה אין שום זכר ואזכור לא לרבנו ולא ליפת.

זאת ועוד, שילת מספר שאיגרת זו מופיעה בסוף כתב-יד של "פירוש למסכת ראש השנה המיוחס לרמב"ם", וקרוב לוודאי שלא הפירוש ולא האיגרת שבסופו נכתבו באמת על-ידי רבנו, כי כבר חזקה על צאצאי המינים הזייפנים שכל כתב-יד שהם אומרים עליו "מיוחס", בשקר הם אומרים כן, ובמיוחד בכל מה שקשור לכתבי רבנו אשר שופך אור נגוהות על מינותם. אגב, עד עצם-היום-הזה צאצאי המינים קוראים לאחד מקובצי תשובות הרשעב"א "התשובות המיוחסות ל**הרמ**ב"**ן**", ושאיפתם לרומם את **הרמ**ב"**ן** נובעת בעיקר מנהייתו אחרי המאגיה.

מכל מקום, שילת מתעקש שרבנו כתב את האיגרת הזו, רק בגלל שהפירוש שמופיע לפניה בכתב-היד מיוחס לרבנו בעוד כתבי-יד, וזה לשונו: "פירוש זה מצוי – בלי הרשימה שבסופו [דהיינו בלי האיגרת המזויפת ליפת] – בכתבי-יד נוספים, ומיוחס בכולם להרמב"ם". וגם אם רבנו אכן כתב את הפירוש, מדוע זה מעיד בהכרח על-כך שהאיגרת מקורית? רק בגלל שמאן-דהו צירף את האיגרת הזו לכתב-היד של הפירוש? ואם רבנו הוא זה שצירפה, כלומר אם אכן מדובר באיגרת מהימנה וקדומה, מדוע היא איננה מופיעה בעוד כתבי-יד של הפירוש הלז?

קצרו של דבר, גם אם מדובר בפירוש מקורי, אין בכך שום ראיה למקוריות האיגרת. ועל-כל-פנים קרוב מאד לוודאי שגם הפירוש הלז זיוף הוא, הבל מעשה תעתועים מבית היוצר של המינים אשר ביקשו להראות שרבנו ראה חשיבות בלימוד התלמוד, אף שלדעת רבנו אין שום צורך ללמוד תלמוד, ואף יש בכך סכנה גדולה, ראו: "האם לדעת הרמב"ם צריך ללמוד גמרא?". והמינים וצאצאיהם השתמשו ומשתמשים בלימוד התלמוד כדי לטמטם את עם-ישראל, כי רק עם מטומטם ומזוהם קשות בהזיות מאגיות-פגאניות לא ישכּיל להבחין בסכלותם ובשחיתותם של מנהיגיו, ואף יהווה כר נוח לזריעת כל השקפות המינות הנחוצות לשלטונם של המינים.

אגב, בסוף הפירוש הלז למסכת ראש השנה, שיוחס בשקר לרבנו, נכתב כך: "הועתק הספר [=הפירוש למסכת ראש השנה] במדינת הים, העתיקו הנעלה ר' שמואל ב"ר אברהם שקייל בעכו, מכתיבת הרב רבינו משה מאור הגולה ז"ל. וגם זה [גם את האיגרת הנדונה] מצא בסוף הספר [בסוף הפירוש שנזכר] **מכתיבת הרב ומלשונו**", ובסוף האיגרת נכתב: "עד כאן העתיק

מכתיבת אצבע איש האלהים רבינו משה ז"ל". כלומר, המינים הזייפנים טענו שהאיגרת הזו שלפנינו הועתקה מטופס מקורי שנכתב בכתב-ידו של רבנו הרמב"ם! ברם, לפי שילת, אחרי האיגרת הוסיף הזייפן וכתב כך: "וזה העתיק מכתיבת אדוננו הנגיד רבינו דוד נין רבינו משה ז"ל". כלומר, לפי הדברים האחרונים האיגרת הועתקה מכתב-ידו של דוד הנגיד נין רבנו!

והניגוד הברור הזה נועד ללמד אותנו שכל האיגרת הזו הינה מקשה אחת של זיוף צרוף. כמו כן, הזייפנים ביקשו לתעתע ולהבהיל אותנו בביטויים: "מכתיבת הרב ומלשונו", "כתיבת אצבע איש האלהים", כדי להחדיר את זיופם וכדי שהוא יתקבל כאמת לאמיתה, והצליחו בזה.

ועל-כל-פנים, "פִּי כְּסִיל מְחִתָּה לוֹ וּשְׂפָתָיו מוֹקֵשׁ נַפְשׁוֹ" (משׁ' יח, ז), "עֲוֹנוֹתָיו יִלְכְּדֻנוֹ אֶת הָרָשָׁע וּבְחַבְלֵי חַטָּאתוֹ יִתָּמֵךְ, הוּא יָמוּת בְּאֵין מוּסָר וּבְרֹב אִוַּלְתּוֹ יִשְׁגֶּה" (משׁ' ה, כב–כג).

נעבור עתה לעיין בלשון האיגרת, ולאחר מכן ננתח את תוכנה:

בליל אחד בשבת, בארבעה ימים לירח אייר, נכנסתי לים. וביום שבת, עשירי לאייר, שנת ארבעת אלפים ותשע מאות וחמשה ועשרים ליצירה [1165 לספירה הנוצרית], עמד עלינו נחשול שבים לטבענו, והיה זעף גדול בים. ונדרתי עלי ששני הימים האלה אצום בהן ואנהוג בהם תענית ציבור שלם, אני ואנשי ביתי וכל הנלווים עלי, ואצווה על בָּנַי להיעשות כן עד סוף הדורות שייצאו מאותם, וייתנו צדקה כפי כוחם.

ומנדריי, שאהא אני יושב לבדי בעשירי באייר, לא אראה אדם, אלא מתפלל וקורא כל היום ביני לבין עצמי, וכשם שלא מצאתי בים אותו היום אלא הקב"ה – כך לא אראה אדם ולא אשב עימו, אלא-אם-כן נאנסתי.

וליל אחד בשבת, שלושת ימים לירח סיוון, יצאתי מן הים בשלום ובאנו לעכו, וניצלתי מן השמד, והגענו לארץ-ישראל. ויום זה נדרתי שיהא יום ששון ושמחה ומשתה ומתנות לאביונים, אני וביתי עד סוף כל הדורות.

וביום שלישי בשבת, ארבעה ימים לירח מרחשוון, שנת ששה ועשרים ליצירה, יצאנו מעכו לעלות לירושלים תחת סכנה, ונכנסתי לבית הגדול והקדוש והתפללתי בו, ביום חמישי, ששה ימים לירח מרחשוון.

ובאחד בשבת, תשעה בחודש, יצאתי מירושלים לחברון לנשק קברי אבותיי במערה, ואותו יום עמדתי במערה והתפללתי, שבח לאל על הכל.

ושני הימים האלו, שהם שישי ותשיעי במרחשוון, נדרתי שיהיו לי כמו יום טוב ותפילה ושמחה בה' ואכילה ושתיה. אלהים יעזרני על הכל, ויקים לי 'נְדָרַי לַיְיָ אֲשַׁלֵּם' [תה' קטז, יד], אמן. וכשם שזכיתי להתפלל בה בחורבנה, כך אראה אני וכל ישראל בנחמתה מהרה, אמן.

בליל חמישי ויום שלישי בשנים עשר בסיוון, ראה ה' בעניי ובא אחי בשלום, ועשיתי זה היום צדקה ותענית.

עד כאן לשון האיגרת המזויפת ליפת, ומכאן לעיון ולניתוח האיגרת:

א) אחל בהערה כללית, כיצד יעלה על הדעת שרבנו ישלח איגרת של סיפורים והתרחשויות? וכי רבנו היה איש של סיפורים ומעשיות? ועוד שהוא יתפאר בה ויתאר את נדריו וצדקותיו וחסידותו, כל זה נראה לי רחוק מאד מאישיותו של רבנו. לפיכך, נראה לי שהיא איגרת של אדם אחֵר לחלוטין וייחסו אותה לרבנו בשקר, כדי להעלות את ערכה בשוק האיגרות, או כדי לטשטש את השקפותיו של רבנו, או כדי לחזק את השקפות ההבל וההזיות של צאצאי המינים.

ב) כותב האיגרת אינו פותח בדברי שלומות, וכי יעלה על הדעת שרבנו יפתח איגרת בלי אמירת שלום כנהוג? בלי אזכור שם שמים וחסדי ה'? בלי פסוק שמתאר את תוכן האיגרת? וכי יעלה על הדעת שרבנו הרמב"ם יפתח איגרת באופן כל-כך רדוד נעדר נימוסין ויראת-שמים?

ג) כותב האיגרת מתאר סערה גדולה בים אשר החרידה אותו מאד, בעקבות הסערה הגדולה שכנראה סיכנה את חייו, הכותב החליט לנדור שמדי שנה בשנה הוא יצום ויתענה בארבעה ובעשרה באייר תענית מלאה, לילה ויום! ולא רק הוא, הוא וכל אנשי ביתו וכל הנלווים עליו, ולא רק הם, הוא גם יצווה על בניו להתענות בימים האלה עד כל סוף הדורות שייצאו מהם...

וכמה נקודות סכלות וטמטום יש בקטע הזה, עד-כדי-כך שלא יעלה על הדעת שאדם כשר היה אומרם, כל-שכן שלא ייתכן שרבנו, איש הדעת, המחשבה וההלכה, יאמר כדברים האלה:

ג.1) בקטע נאמר שהכותב החליט לצום ביום שבו הוא ירד לים וביום שבו הסערה השתוללה ואיימה לטרוף את ספינתו. ובכן, וכי אדם שניצל מזעף הים צריך לקבוע לעצמו יום תענית לדורי דורות? והלא הוא צריך לקבוע לעצמו יום הלל והודיה לה' יתעלה! וכמו שנהגו המלחים בספר יונה. כלומר, כאשר המלחים ניצלו מהסערה הנוראה הם לא ראו לנכון לצום ולהתענות, להיפך! נאמר שם: "וַיִּירְאוּ הָאֲנָשִׁים יִרְאָה גְדוֹלָה אֶת יְיָ **וַיִּזְבְּחוּ זֶבַח לַייָ וַיִּדְּרוּ נְדָרִים**" (א, טז), וכי רבנו לא הכיר את ספר יונה ואת דרך המלחים יראי האלהים? וגם השכל הישר מתנגד לנדרי איסור בעקבות הצלה מסערה שבים: וכי לא די לו לאדם בייסורי הסערה, עד שהוא מוסיף לעצמו עוד ועוד ייסורים? כלומר, על הצלה מייסורים אין לקבוע עוד ייסורים, אלא שמחה והלל והודיה לה'! וכמו שנצטווינו לשמוח בחג הפסח, אף שסבלנו ייסורים גדולים במצרים.

ולמה מעשה הנודר הזה דומים? לאדם שניצל והחלים ממחלה נוראה וסופנית, שיחליט לקבוע לעצמו ימי צומות ותענית מדי שנה בשנה לאחר הצלתו, וכי יש היגיון בדבר? והנביא אומר: "אוֹדְךָ יְיָ כִּי אָנַפְתָּ בִּי יָשֹׁב אַפְּךָ וּתְנַחֲמֵנִי [...] וּשְׁאַבְתֶּם מַיִם בְּשָׂשׂוֹן מִמַּעַיְנֵי הַיְשׁוּעָה" (ישׁ' יב), ואפילו עם-הארץ שאין בו דעת היה מבין, שעליו לקבוע לעצמו ימי הלל והודיה לה' יתעלה!

ויש עוד פסוקים רבים בעניין ההודיה, וכך הורו לנו גם חז"ל ורבנו בהלכות ברכות (י, ח):

"ארבעה צריכין **להודות:** חולה שנתרפא, וחבוש שיצא מבית האסורים, **ויורדי הים כשיעלו,** והולכי דרכים כשיגיעו ליישוב, וצריכין **להודות** בפני עשרה ושניים מהם חכמים, שנאמר: 'וִירֹמְמוּהוּ בְּקְהַל עָם וּבְמוֹשַׁב זְקֵנִים יְהַלְלוּהוּ' [תה' קז, לב]. וכיצד מודה?" וכו'.

ובהלכה הבאה שם, מובא גם היחס של הבנים ובני-הבנים להצלה שנעשתה לאבותיהם, וגם הם צריכים להודות ולהלל ולא להתענות, וכֹה דברי רבנו שם בעקבות פסקי חז"ל:

"הרואה מקום שנעשו בו נסים לישראל [...] מברך: ברוך אתה יי אמ"ה שעשה נסים לאבותינו במקום הזה. וכן כל מקום שנעשה בו נס לרבים. אבל מקום שנעשה בו נס ליחיד, אותו היחיד ובנו ובן בנו מברך כשיראה אותו המקום: ברוך אתה יי אמ"ה שעשה לי נס במקום הזה, או שעשה נס לאבי במקום הזה".

כמו כן, יש איסור להתענות בימים שהם ימי שמחה וחגיגה! כלומר, לפי דתנו אסור לאדם להתענות בשבתות וימים טובים, וזה מן המפורסמות. ומזה נלמד גם לגבי עינוי בימי שמחה.

והנה ראיה נוספת לכך שאסור להתענות בימי חגיגה ושמחה, מהלכות כלי המקדש (ו, ט):

"ויום שיגיע לבני משפחה זו להביא עצים, היו מקריבין עולות נדבה, וזהו קרבן העצים, והיה להם כמו יום טוב. **ואסורין בו בספד ותענית** ובעשיית מלאכה, ודבר זה מנהג".

לאור כל ההלכות הללו, הייתכן שרבנו, בעקבות "הצלתו הפלאית", יקבע לעצמו ולכל בניו ובני בניו ולכל משפחתו והנלווים עליהם לדורי-דורות, שני ימי צומות ותעניות מלאים לילה ויום?

ג.2) הכותב אומר שגם את היום שבו הוא ירד לים הוא קבע לעצמו ליום תענית לדורי דורות, הוא וכל בני ביתו וכל הנלווים עליהם, וכל יוצאי חלציהם עד סוף כל הדורות... וכל החרדה הזאת על מה בדיוק? על היום שבו האדם יצא לדרך לארץ-ישראל? והלא גם יום זה הוא יום הלל שמחה והודאה, היום שבו יצא האדם מארצות הגויים הטמאות לעבר ארץ-ישראל! לפיכך, לא יעלה על הדעת שרבנו יקבע צומות ותעניות לדורי דורות על דבר כל-כך חשוב ונעלה!

זאת ועוד, קביעת תענית ליום שבו האדם זכה לצאת מארצות העמים הטמאות לארץ-ישראל הטובה והקדושה הוא מעשה מגונה וחמור מאד-מאד, כמעט כמעשה המרגלים אשר הוציאו דיבת הארץ רעה! שהרי האדם מביע ומבטא בזה שרעה גדולה באה לו באותו היום... וזיוף וסילוף ועיוות שכזה מתאימים מאד למינים האירופים הרשעים אוהבי הגלות הארורה: "וְהָיָה כְּנוֹר וָנֵבֶל תֹּף וְחָלִיל יֵיִן מִשְׁתֵּיהֶם וְאֵת פֹּעַל יְיָ לֹא יַבִּיטוּ וּמַעֲשֵׂה יָדָיו לֹא רָאוּ" (יש' ה, יב), ואלמלא השואה הנוראה, עד היום המינים וצאצאיהם היו מנגנים בכלייזמרים ומרקדים הלומי-יין ושכר ברחובות פולין הטמאה ובנותיה, וממלמלים הזיות ותועבות ביידיש הבעורה והארורה.

ג.3) כמו כן, איך יעלה על הדעת שרבנו ינדור נדרים כל-כך חמורים לא רק לעצמו, אלא לכל אנשי ביתו ולכל הנלווים עליו, ואף יצווה בתעניות הללו את בניו ובני בניו עד סוף כל הדורות? ובמיוחד שכל התעניות הללו בהבל יסודן כאמור, ואם אדם חכם באמת היה אוסר דבר-מה באופן כל-כך גורף על כל משפחתו לעולם-ולעולמי-עולמים, הייתה צריכה להיות לכך סיבה גדולה וחשובה, ללא שום פקפוק והרהור ואפילו לא ריח קל של שיבוש או טעות או שגיאה.

ג.4) באיגרת נאמר: "ואצווה על בָּנַי להיעשות כן עד סוף הדורות שייצאו מאותם, וייתנו צדקה כפי כוחם", וזה שיבוש ברור ומפורש, שהרי לרבנו לא היו בנים, רק בן אחד ושמו אברהם. ויתרה מזאת, בנו אברהם נולד לו למעלה מעשרים שנה לאחר הגעתו לארץ-ישראל, בעת שרבנו התגורר במצרים, כך שבאותה העת שרבנו הגיע לארץ-ישראל לראשונה, כלל לא היו לו בנים! וזו עדות ברורה של זיוף וסילוף ועיוות מובהק של צאצאי המינים הכסילים.

אמנם, שילת הנוכל מעיר שיש כתב-יד "חשוב ומפורסם של איגרות הרמב"ם" שבו נאמר שהאיגרת הזאת נכתבה בשנת 1185 בערך. אולם, ברור שזה שיבוש וזיוף נוסף, שהרי כותב האיגרת הגיע לעכו בערך בשנת 1165, ולא יעלה על הדעת שעשרים שנה לאחר ההצלה הגדולה הוא יחליט לכתוב איגרת ליפת בעניין הזה. אך מכל מקום, גם לפי הזייתו של שילת, לפיה כותב האיגרת כתבה עשרים שנה לאחר האירועים, עדיין ר' אברהם בן רבנו טרם נולד.

ג.5) אגב, שילת טוען שוב ושוב שאיגרת זו נכתבה לר' יפת הדיין שהתגורר בעכו, והוא מוסיף שיפת הדיין ליווה את הרמב"ם ובני משפחתו במסעם לירושלים... אם-כן-אפוא, מדוע רבנו צריך לשלוח איגרת ליפת ולספר לו על תלאותיו בדרך לארץ-ישראל? וכי לא היה להם זמן בעכו או בעת מסעם לירושלים לספר לו את כל הקורות אותו? וכמו שאומר שילת (עמ' רכו): "ר' יפת הדיין התגורר בעכו, ומשם ליווה את הרמב"ם" וכו'. כמו כן, איך אפשר להסביר את האמור: "הועתק הספר במדינת הים, העתיקו [...] בעכו", הספר הועתק במדינת הים או בעכו?

ג.6) משהו בעניין הסגנון הפרימיטיבי של הקטע הראשון: כותב האיגרת אומר: "בליל אחד בשבת [...] **נכנסתי לים**", וזה לשון מאד שטחי ורדוד, וכי הוא נכנס לים לטבול או לרחוץ? הוא יצא לארץ-הקודש לארץ-ישראל, העל יציאה חשובה שכזאת מארץ העמים, רבנו היה אומר "נכנסתי לים", מהי הִשׂוֹטוּת הזו? וכי עד-כדי-כך רבנו היה מוגבל בלשון העברית? וכי הוא לא היה מתאר בערגה ובכיסופים את ההתרגשות העצומה בעת היציאה לארץ-ישראל? והלא כך הוא כותב באיגרת תימן (עמ' טז): "וכאשר יצאנו מן המערב לחזות בנועם ה' ולבקר מקום קדשו", שימו לב להבדל העצום בין "נכנסתי לים" לבין הדברים באיגרת תימן... ובאיגרת הזו המסע תואר לפרטי פרטים, ואילו באיגרת תימן הדברים הללו שנזכרו נאמרו רק דרך אגב.

ועוד הערה על הסגנון, כותב האיגרת אומר: "עמד עלינו נחשול שבים לטבענו, והיה זעף גדול בים", ולאחר שאמר שעמד נחשול להטביע אותם צריך להוסיף שהיה זעף גדול בים? ואם כבר יש לומר באופן הפוך: היה זעף גדול בים ועמד עלינו נחשול לטבענו... וכמו שנאמר בספר יונה (א, ד): "וַיְיָ הֵטִיל רוּחַ גְּדוֹלָה אֶל הַיָּם **וַיְהִי סַעַר גָּדוֹל בַּיָּם וְהָאֳנִיָּה חִשְּׁבָה לְהִשָּׁבֵר**".

ועוד עניין, כותב האיגרת אומר: "ואצווה על בָּנַי להיעשות כן עד סוף הדורות שייצאו מאותם", הביטוי "להיעשות כן" מקורו במגילת אסתר, שם מדובר בציוויו של אחשוורוש, המלך השיכור, הסכל והנבל, אשר תומרן על-ידי המן ולהבדיל מרדכי ואסתר בכל ענייניו: "וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְהֵעָשׂוֹת כֵּן" (אס' ט, ד), וכי יעלה על הדעת שרבנו יעתיק ביטוי של ציווי מלכותי גויי ואליל? וכי הוא ראה את עצמו כמו אחשוורוש שהיה מלך סכל רודף ממון, כבוד, שׂררה, יין, ונשים?

ואין לי ספק שצאצאי המינים גסי המחשבה לא יבינו מה אני מלין על הסגנון, כי לא ידעו ולא יבינו בחשבה יתהלכו, ושיבוש הלשון ועילגות השפה ורדידות הסגנון כולם אצלם מצוה מן התורה – וכל זאת כדי לטשטש את האמת, אך אנשי האמת יבחינו בזרות והמשׂכילים יבינו.

ד) לאחר שני הנדרים התמוהים, כותב האיגרת מעיד על עצמו שהוא הוסיף עוד לנדור נדרים שהוא לא מפרט באיגרתו, שהרי הוא כותב בהמשך דבריו: "ומנדריי," וכו'. וכמה נדרים רבנו נודר? וכי רבנו נדרן היה? וכי רבנו הרמב"ם היה חסר דעת שקופץ וממהר לנדור ולאסור על

עצמו? והלא זו מידה מגונה מאד, וכפסק רבנו בהלכות אישות (סוף פרק יב): "ואם אמר: איני רוצה באשה נודרת [אף-על-פי שהוא יכול להפר לה את כל נדריה] – יוציא וייתן כתובה".

יתר-על-כן פוסק רבנו בהלכות דעות (ג, ג–ד):

"לפיכך ציוו חכמים שלא ימנע אדם עצמו אלא מדברים שמנעה התורה בלבד. ולא יהיה אוסר עצמו בנדרים ובשבועות על דברים המותרין. כך אמרו חכמים: לא דייך מה שאסרה תורה, אלא שאתה אוסר עליך דברים אחרים? **ובכלל הזה אלו שמתענין תמיד אינן בדרך טובה. ואסרו חכמים שיהא אדם מסגף עצמו בתענית.** ועל כל הדברים האלו וכיוצא בהן ציווה שלמה ואמר: 'אַל תְּהִי צַדִּיק הַרְבֵּה וְאַל תִּתְחַכַּם יוֹתֵר לָמָּה תִּשּׁוֹמֵם' [קה' ז, טז]".

נחזור לנדרי הזייפן, וזה לשונו כאמור: "ומנדריי, שאהא אני יושב לבדי בעשירי באייר, לא אראה אדם, אלא מתפלל וקורא כל היום ביני לבין עצמי, וכשם שלא מצאתי בים אותו היום אלא הקב"ה – כך לא אראה אדם ולא אשב עימו, אלא-אם-כן נאנסתי".

כותב האיגרת מפרט אפוא בכל זאת נדר אחד משלל הנדרים שהוא הוסיף, והוא, שמעתה ועד סוף ימי חייו, ביום עשרה באייר, הוא יישב לבדו ולא יראה שום אדם, אלא "מתפלל וקורא כל היום ביני לבין עצמי". ואיני מבין, איך אדם ירא שמים יעז לנדור נדר כזה? ואם בדיוק באותו היום תהיה מצוה חשובה? וכי בגלל נדרו הוא יימנע מלקיים אותה? ואם אביו או אימו ימותו באותו היום, וכי הוא לא ילך ללוותם? ואם אדם בא לבקרו מרחוק בדיוק באותו היום וכי לא יקבלו בסבר פנים יפות? או שהוא יתייחס לזה כדבריו כאל אונס? וביצד ניתן להגדיר "אונס" בעניינים אלה? כל מה שהחֶברה מצפה מן האדם? או כל דבר-מצוה שפתאום הופיע וצץ? ואם-כן, אין שום ערך לנדר זה, שהרי לא ניתן להגדירו ולקיימו: כי אם כל דבר-מצוה שהופיע וצץ הוא בגדר אונס, אז גם שיחה עם האשה או לימוד עם הבנים או קבלת פני התלמידים או הליכה לעבודה או טיפול בענייני הבית ועוד-ועוד – הכל בגדר מצוה שדוחה את הנדר; ואם המצוה אינה דוחה את הנדר, והנודר ייאלץ לוותר על המצוות – ובכן, רק סכל ינדור נדר כזה.

ה) זאת ועוד, הכותב אומר: "אלא **מתפלל וקורא** כל היום ביני לבין עצמי", ואיני מבין, וכי רבנו היה עם-הארץ? וכי כל מה שהוא היה יודע לעשות היה להתפלל ולקרות? והלא רבנו הרמב"ם היה איש מחשבה, פילוסוף, עוסק במושׂכלות, במדעים, בסתרי תורה, האם יעלה על הדעת שאדם שלם כזה יתחייב שבאותו היום הוא יהיה "מתפלל וקורא"? והרי מי שמקדיש יום לימוד שלם לתפילה ולקריאה (קְרַאיֵיה) הוא מעמי-הארצות אשר אינו מסוגל לחשוב וללמוד...

ו) עוד אומר כותב האיגרת שם: "וכשם שלא מצאתי בים אותו היום אלא הקב"ה – כך לא אראה אדם ולא אשב עימו", ודברים אלה מתאימים מאד למי שלא הכיר וידע את ה' כל ימיו, ופתאום בעת צרה הוא מגלה את ה' יתעלה בזעקו אליו לתשועה ולהצלה. אולם, ביחס לרבנו הדברים תמוהים מאד, וכי רק ביום ההוא, ביום צרה וצוקה, רבנו מצא את ה' יתעלה? וכי לא היו אינספור ימים ולילות שבהם רבנו הרמב"ם התחבר במחשבתו הזכה לאל נורא עלילות?

"שִׁוִּיתִי יְיָ לְנֶגְדִּי תָּמִיד כִּי מִימִינִי בַּל אֶמּוֹט" (תה' טז, ח).

ועוד הערה על הסגנון: "כך לא אראה אדם ולא אשב עימו", ואם הוא נודר שלא יראה אדם, וכי יש צורך לומר עוד "ולא אשב עמו"? וכל שיבושי הכסילים הללו רחוקים מאד מרבנו.

ז) בהמשך האיגרת הכותב מתאר שהוא הגיע בלֵילו של יום ראשון לעבו, ושוב הוא נודר נדרים: "ויום זה נדרתי שיהא יום ששון ושמחה ומשתה ומתנות לאביונים, אני וביתי עד סוף כל הדורות", ושוב, איני מבין, וכי רבנו נדרן היה? והלא הנדרנות המופרזת היא מידה מגונה מאד, וכי לא הספיקו לו שני ימי התענית שנדר לו ולמשפחתו ולכל הנלווים עליו עד סוף כל הדורות? וכי לא הספיקו לו כל שאר נדרי האיסור שנדר שלא פורטו באיגרת? וכי לא הספיק לו הנדר שנדר בעשירי באייר עד סוף ימיו שלא "יראה אדם ולא יישב עמו"? מהי הכסילות הזו?

ואצרף גם את דברי רבנו בסוף הלכות נדרים, בשתי הפְּסקות הבאות:

"מי שנדר נדרים כדי לכונן דעותיו ולתקן מעשיו הרי זה נאה ומשובח. כיצד, כגון שהיה זולל ואסר הבשר עליו שנה או שתיים. או מי שהיה שוגה ביין ואסר היין על עצמו זמן מרובה, או שאסר השכרות לעולם. וכן מי שהיה רודף שלמונים ונבהל להון ואסר על עצמו המתנות או הניית אנשי מדינה זו. וכן מי שהיה מתגאה ביופיו ונדר בנזיר וכיוצא בנדרים אלו, כולן דרך עבודה לַשֵּׁם הן, ובנדרים אלו וכיוצא בהן אמרו חכמים: סייג לפרישות – נדרים.

ואף-על-פי שהן עבודה, לא ירבה אדם בנדרי איסור ולא ירגיל עצמו בהן, אלא יפרוש מדברים שראוי לפרוש מהן בלא נדר. אמרו חכמים: כל הנודר כאילו בנה במה. ואם עבר ונדר מצוה להישאל על נדרו כדי שלא יהא מכשול לפניו. במה דברים אמורים? בנדרי איסר. אבל נדרי הקדש מצוה לקיימן ולא יישאל עליהן אלא מדוחק, שנאמר: 'נֶדֶר לַיְיָ אֲשַׁלֵּם' [תה' קטז, יד]".

ואיני מבין, וכי עד-כדי-כך רבנו הרמב"ם היה זקוק לכונן דעותיו ולתקן מעשיו? וכי הוא היה זולל בשר או שוגה ביין? וכי הוא היה רודף שלמונים או נבהל להון? וכי הוא היה מתגאה ביופיו? ורק מי שמידותיו רעות ומשובשות מאד זקוק לאסור ולכבול את עצמו בנדרים, מפני שהוא אינו מסוגל לשלוט בהתנהגותו ובמידותיו, שהרי אם הוא היה מסוגל ללכת בדרך הישרה, הוא היה פורש "מדברים שראוי לפרוש מהן בלא נדר", וכמו שרבנו מורה במפורש בהלכה לעיל!

ושילת וכל הוזי ההזיות מקרב צאצאי המינים למיניהם מייחסים את האיגרת הזו לרבנו, ובעשותם כן הם מחרפים ומגדפים את רבנו, ומזלזלים באיש אלהים אשר מדריך את עם-ישראל לדרך האמת! ומדוע הם עושים כן? וכי רק בשל סכלותם וטמטומם? וכי רק בשל שחץ-ליבם וגסות-רוחם? וכי רק בשל מוחם הרפה? או שמא יש כאן שאיפה זרה ומתוחכמת להציג את רבנו כסיל בהמי הגרוע אפילו מעמי-הארץ? וקרוב לוודאי שכל הסיבות הללו נכונות.

אשוב לאיגרת, למדנו לעיל שהנדרים היחידים הרצויים הינם נדרי הקדש, ויודע אנכי את רשעותם של צאצאי המינים ודרכי התעיותיהם, לפיכך, כדי שלא יהיה ספק למאן-דהו שנדרי הקדש הינם נדרים לבית-המקדש בלבד, אצרף את דברי רבנו בראש הלכות נדרים (א, ב):

"והחלק השני הוא שיחייב עצמו בקרבן שאינו חייב בו, כגון שיאמר: הרי עלי להביא עולה, או הרי עלי להביא שלמים או מנחה [...] וחלק זה הוא שאני קורא אותו נדרי הקדש".

נמצא אפוא, שריבוי בנדרים הוא מידה מגונה מאד, למעט נדרי הקדש לבית-המקדש, ואיך יעלה על הדעת שרבנו הרמב"ם יהיה פרוץ בנדרים? וכי היה קל דעת שעל כל צעד ושעל קופץ ונודר? ועוד יחייב את בניו ובני בניו ואף את כל הנלווים עליהם עד סוף כל הדורות? ובהמשך נראה שכותב האיגרת ממשיך וממשיך לנדור עוד ועוד, ומחייב את עצמו עוד ועוד בנדרים...

ועוד הערה על הסגנון: "וליל אחד בשבת [...] יצאתי מן הים [...] וניצלתי מן השמד", וכי יעלה על הדעת שרבנו יאמר על הצלה מסערה בים: "וניצלתי מן השמד"? וכי מדובר היה בשמד? והלא השמד הוא עניין אחר לגמרי, אשר נוגע לרדיפתו של עם-ישראל ותורתו על-ידי הגויים, וכמו שרבנו מפרט באיגרת השמד (='מאמר קידוש השם'), ובהלכות יסודי התורה פרק ה. ואיך יעלה על הדעת שאמן הדיוק, הדקדוק והסגנון יכתוב דברים כל-כך צורמים ולא מדויקים?

ח) כותב האיגרת מזכיר בהמשך את סיפור כניסתו המפורסם של "רבנו" להר הבית: "ונכנסתי לבית הגדול והקדוש והתפללתי בו", ואיך יעלה על הדעת שרבנו ייכנס למתחם ששכן בו בית-המקדש? והלא רבנו פוסק בהלכות בית הבחירה (ז, ו), וכֹה דבריו: "אף-על-פי שהמקדש היום חרב בעוונותינו, חייב אדם במוראו [...] לא ייכנס אלא למקום שמותר להיכנס לשם [...] מה שמירת שבת לעולם, אף מורא מקדש לעולם, שאף-על-פי שחרב, בקדושתו עומד".

וטמאי-מת אסורים להיכנס לפנים מן החֵיל, כפסק רבנו בהלכות ביאת המקדש (ג, ה): "החֵיל – משלחין ממנו גויים וטמאי מת" וכו', וטמא-מת שנכנס במזיד למקדש עוונו כרת, וכפסק רבנו שם (ג, י): "טמא שנכנס למקדש – במזיד ענוש כרת [...] ואין חייבין כרת או קרבן אלא מעזרת ישראל ולפנים". איך ייתכן אפוא שרבנו יאמר: "ונכנסתי לבית הגדול והקדוש"?

כדי לקבור את האמת ולהסתיר את זיופה של האיגרת, שילת תירץ שם שכוונת רבנו היא "להר הבית בכללו, במקום שמחוץ לחיל", ועדיין, איך יעלה על הדעת שרבנו יפתח פתח לתקלה כל-כך גדולה בעניין איסור כרת? וכי רבנו לא הבין שדברים כאלה יגרמו להתיר איסור כרת? יתר-על-כן, קשה מאד לקבל שרבנו יאמר: "לבית הגדול והקדוש" ויתכוון בלשון המדויק הזה רק למקומות שמותר ללכת בהם בהר הבית, כי הדיוק והדקדוק הינם ממאפייניו המובהקים.

ולעניין חשיבות העלייה להר הבית בימינו, ראו: "עלייה להר הבית בזמן הזה".

זאת ועוד, לא יעלה על הדעת שרבנו ייחס חשיבות לעניין **התפילה** בהר הבית, שהרי כך הוא כותב באיגרת תימן (עמ' טז): "וכאשר יצאנו מן המערב לחזות בנועם ה' ולבקר מקום קדשו", ואין בדבריו אלה שום אזכור לתפילה! ויתרה מזאת אומר רבנו במורה (א, יח): "אך תפוש את הכלל, שאין הבדל בין שיהיה האדם במרכז הארץ או במרומי הגלגל התשיעי, אילו היה הדבר אפשרי, הרי אינו רחוק מה' כאן, ולא קרוב אליו שם, אלא הקרבה אליו יתעלה היא **בהשׂגתו,** והריחוק ממנו למי שסכל בכך" (ובעניין זה ראו: 'האם בכותל אנחנו קרובים לה'?').

אגב, מעניין שעניין התפילה נזכר שוב באיגרת המזויפת ליפת, בהמשך שם: "ובשם שזכיתי **להתפלל** בה בחורבנה, כך אראה אני וכל ישראל בנחמתה מהרה, אמן". ונראה לי שמישהו ביקש להחדיר השקפה מסוימת בהדגשה זו, וכפי שעוד נראה בהמשך המאמר.

ט) בהמשך האיגרת הכותב אומר שהוא יצא מירושלים "לנשק קברי אבותיי במערה, ואותו יום עמדתי במערה **והתפללתי,** שבח לאל על הכל". קטע זה מעיד אולי יותר מכל על-כך שהאיגרת הזו מזויפת מראש ועד זנב, שהרי רבנו פוסק שאסור להתפלל בארבע אמות של קבר מפני שהוא מקום טומאה, וכן כל מתחם בית-הקברות הינו מקום טומאה לדעת רבנו, ואפילו בַּמְּקומות שאין בהם קברים בארבע אמות (ראו: 'לא יפנה אדם לבקר הקברות'). איך אפוא יעלה על הדעת לטעון או לסבור שרבנו הרמב"ם יתפלל לצד הקברים ואף ינשק אותם?

ויש ראיה נוספת גדולה אפילו מזו האחרונה:

רבנו קידש מלחמת חורמה חסרת פשרות כנגד העבודה-הזרה, שלוחותיה וגרורותיה, ואחד הביטויים המרכזיים של העבודה-הזרה היה והינו פנייה אל המתים. לפיכך, לא יעלה על הדעת שרבנו יתפלל במתחם של קברים ואף יפרסם את מעשהו באיגרת, שהרי הוא הבין היטב את עוצמת התקלה שעלולה לצאת מכך לדורות, וכפי שאנחנו רואים מאז: אנשים תועים ומתעים מביאים "ראיה" מדברי רבנו המזויפים הללו, כדי להצדיק את הפנייה למאגיה ולמתים.

זאת ועוד, לא רק שמדובר בתקלה שנוגעת לעבודה-זרה, אלא היא נוגעת גם למינות! כי כל מי שפונה למליץ בינו לבין ה' יתעלה חוטא במינות, אשר חמורה מסתם עבודה-זרה שחייבים עליה סקילה, ועל-כך ראו: "פנייה למליצי יושר – פולחן דתי או סטיית מינות פגאנית?".

נמצא ברור אפוא, שהתשובה הזו מזויפת מיסודה, ומטרתה המרכזית לדעתי היא להצדיק את פולחן הקברים והמתים אשר מאז ומעולם שגו אחריו יהודי הגלות כמעט בכל המקומות, כי הפנייה למאגיה ולפתרונות הקלים נוחה מאד להמוני הכסילים, מפני שהיא משחררת אותם מעריכת חשבון נפש, משיבה אמיתית ועמוקה אל ה' יתעלה, ומאפשרת להם לפנות לאלילים דמיוניים מתים, או חיים שהם באמת מתים, אשר "עושים את העבודה" בשבילם. לאחר שהתועים פונים למליצים ולמתווכים למיניהם ו"שיחדו אותם" בתפילה ל"עילוי נשמתם" או בתשלום מזומנים או בפיתוי בלחשים ובמלמולים שונים, הם מרגישים עתה משוחררים וחופשיים להמשיך במעלליהם ותעלוליהם, ובמיוחד אם הם גם תרמו כספים לרמאים ולנוכלים המקובלים שמתַּפעלים את הקברים, אז הם ממש מרגישים שהמתים למיניהם כבר "חייבים" להם, ועלולים בקלות להוסיף חטא על פשע ולשקוע עוד יותר בתאוותיהם ובתועבותיהם.

י) נקודה חשובה שראוי להוסיף נוגעת לעולם מחקר "מדעי היהדות", אשר נשלט לחלוטין על-ידי צאצאי המינים האירופים, והיא מסבירה מדוע חוקרי היהדות הללו מקרב צאצאי המינים למיניהם מייחסים איגרת זו לרבנו. ובכן, מטרת רוב חוקרי היהדות למיניהם ברורה: לרומם את הזיות אבותיהם תוך הצגת מרכולתם העלובה כ"גאונות", אף-על-פי שלפי האמת כמעט כל השקפותיהם ומנהגיהם יסודם בהזיות מאגיות או בסתם סכלות. ויש אף חוקרים נבלים ארורים אשר פנו לחקר כתבי רבנו הרמב"ם במטרה לגמֵד ולמזעֵר את הנזק העצום שרבנו גרם וגורם להם, כדי להראות שהוא רחוק משלמות, ומלא וגדוש בטעויות ואפילו בסכלות לפי דמיונם – וזאת בדיוק מאותן הסיבות שרבנו מונה בראש איגרתו לתלמידו ר' יוסף, שם רבנו מתאר מעט ממידותיהם של מתנגדיו השפלים, וכֹה דברי רבנו שם בשלוש הפְּסקות הבאות:

"ידעתי והיה ברור לי בעת שחיברתיו [את הספר משנה-תורה שמאגֵּד בתוכו בחכמה מופלאה את כל התורה-שבעל-פה], שהוא יגיע בלי ספק לידי **רע הלבב המקנא,** שיגנה את מעלותיו ויַראה שאין צורך בו או שהוא בלתי-שלם [כמו הפוחז מפוסקיירא אשר התאמץ מאד לשקר ולכזֵּב בהשׂגותיו שהספר משנה-תורה מלא טעויות ושגיאות]. ואף לידי **הסכל הפתי** [טיפש ונבער אשר אינו מסוגל להבין מושׂכל, אך אינו רע לבב בהכרח כמו הראשון], אשר אינו יודע ערך מה שנעשה [אינו יודע להכיר באיכות ובעוצמת מפעלו הייחודי של רבנו] וידַמֶּה שהוא מעט התועלת [כמו צאצאי המינים בימינו אשר נדמה להם שרבנו הוא עוד פוסק בשורה של פוסקים סכלים וטיפשים נעדרי מדע ושוחרי שלמונים, ולעתים קרובות אף עובדי אלילים].

ואף לידי **המתחיל ההוזה המבולבל** [כמו יושבי הישיבות למיניהם אשר נדמה להם שהם חכמים גדולים ויודעים ללמוד גמרא ולהבין ענייני הלכה וגאוותם פשוט מבחילה] ויִקשו לו בו כמה מקומות, כיוון שאינו יודע יסודותיהן [אינם יודעים להבין תלמוד באמת, ולכן ישתבשו בהבנת אופני דיוק פסיקתו של רבנו] או שקצרה בינתו מלדקדק מה שדקדקתי [וברור שקצרה בינתם, כי איך צאצאי מינים פרו-נוצרים רודפי-בצע ונבערים ממדע ומדעת יבינו מושׂכל?].

ולידי **המתחסד לפי דמיונו,** המאובן המטומטם שילעיז על מה שנכלל בו מיסודות הדעות [וכוונת רבנו בעיקר ליסודות התורה שנאמרו בספר המדע, והמתחסדים הללו הינם החסידים השוטים אשר נדמה להם שרבנו הרמב"ם הוא למעשה כופר בתחפושת של 'רב'; וכופרים עובדי אלילים כמו נחמן הכלבי שר"י הלעיטו אותם בשקרים חמורים, עד שהחליטו שהספר מורה-הנבוכים וכן ספר-המדע הם ספרים משוקצים שאסור להגות בהם], **ואלה הם הרוב** [כלומר רוב לומדי התורה החדשה של הדת האורתודוקסית הפרו-נוצרית שהתרגשה עלינו באלף השנים האחרונות נמנים על אחת או יותר מארבע הקטגוריות שתוארו לעיל]".

אחזור לחוקרים, הצגת השקפות המינות של אבותיהם כ"גאונות" והטלת רפש במורשתו של עם-ישראל הקדומה והנאמנה שמסר לנו הרמב"ם, אינן נוגעות רק לשחץ ולגאווה, אלא גם לרדיפת הבצע והתאוות, ואסביר: אם חוקרי מדעי היהדות לא ירוממו את השקפות המינות שאחזו בהן אבותיהם האירופים ולא יזייפו ויכפישו את השקפות רבנו וכתביו, ערוותם תתגלה במלוא כיעורה, שהרי רוב השקפותיהם ומנהגיהם נובעים מבורותיהם הנשברים של המינים – ואז לא תישאר להם הצדקה לשלוט ביד רמה במגדל השן, גדוש התקציבים, היוקרה, השחץ והכבוד, תוך רמיסת עדות-המזרח וסילוקם באופנים מתוחכמים ממוקדי הכוח ומהמשׂרות הבכירות באמת (אמנם, הם צריכים בכל זאת עלה תאנה או איזה מזרחי שיעשה בעבורם את העבודות השחורות, אך הם בוחרים בזכוכית מגדלת את אותם חוקרים מזרחיים, ורק בעלי אופי כנוע מאד הרוויים בחניפות ובהתרפסות ובהערצה לאדוניהם המשוקצים – יתקבלו).

ולכן, כדי לשמור על מוקדי הכוח באקדמיה בידיהם, החוקרים מעצבים את עולם ההגות היהודי באופנים מעֻוותים שיתאימו לתעלוליהם: הם בעיקר מרוממים את אבותיהם, אך בהחלט גם מטשטשים ואף מזייפים את השקפות רבנו וכתביו אשר שופכים אור על מינותם ונוכלותם. ועל צביעותם של חוקרי היהדות באקדמיה ובמיוחד חוקרי הרמב"ם, אתם מוזמנים לעיין

במאמר: "תשובה בעניין אנשי מגדל השן". אמנם, יש מעטים מאד מקרב החוקרים האשכנזים אשר מנסים קצת לגעת בדרך האמת, אך גם אלה אינם מסוגלים ללכת את כל הדרך להר סיני, ותמצאו גם בדברי אלה לעתים לא רחוקות סטיות מדרך האמת, אשר נועדו להצדיק ולרומם ולפאר את השקפות אבותיהם המיוסדות על הזיות המינים – שהרי סוף-סוף וכמו שהוכחתי במאמר שנזכר לעיל, כל מעמדם, יוקרתם, משכורותיהם, תקציביהם, ושלל טובות ההנאה העצומות שהם נהנים מהם שנים רבות, כולם למעשה בנויים על עליונותם הרוחנית המדומה, ואפילו החוקרים הפחות מאוסים ביניהם (נדירים מאד) אינם יכולים להיטהר מטומאתם.

אתם מוזמנים לעיין בדוגמה אחת לעיוות מסוג זה במאמר: "אמונות אליליות בקרב ראשוני אשכנז (חלק ב)", שם בפרק ג הראיתי, כי אפילו פרופ' בלאו אשר אולי היה רחוק מרשעותם ונבזותם של חוקרי הרמב"ם שהכרתי – גם הוא מטשטש את האמת על אבותיו ואבות אבותיו, ומחזק את השקר האירופי שבנו המינים וצאצאיהם לדורותיהם תוך רמיסת דרך האמת.

אתם מוזמנים גם לראות דוגמה קיצונית לרשעותו של חוקר רמב"ם במאמרים על המין ישעיה אחֵר: "לייבוביץ – רוע המינות בהתגלמותו", "ביקורת אשכנזית קטלנית כנגד אור הרמב"ם", ולהיבט נוסף במינותו של ישעיה אחֵר, ראו: "כל המינים כרגע יאבדו", שם בפרק יא.

קצרו של דבר, יש לחוקרי היהדות למיניהם אינטרס מובהק לטעון שאיגרת זו יצאה מתחת ידיו של רבנו הרמב"ם, כדי להציגו ככסיל נדרן, פזיז ומחוסר דעת, אשר קופץ מקיצוניות לקיצוניות: מריבוי בצומות ובסיגופים תמוהים ומיותרים לעריכת משתאות ועשיית כל הימים כחגים... ויתרה אף מזאת, ככסיל עובד אלילים אשר משתטח, מתפלל ואף מנשק קברים טמאים.

"נִדְרַשְׁתִּי לְלוֹא שָׁאָלוּ נִמְצֵאתִי לְלֹא בִקְשֻׁנִי אָמַרְתִּי הִנֵּנִי הִנֵּנִי אֶל גּוֹי לֹא קֹרָא בִשְׁמִי, פֵּרַשְׂתִּי יָדַי כָּל הַיּוֹם אֶל עַם סוֹרֵר הַהֹלְכִים הַדֶּרֶךְ לֹא טוֹב אַחַר מַחְשְׁבֹתֵיהֶם, הָעָם הַמַּכְעִיסִים אוֹתִי עַל פָּנַי תָּמִיד [...] **הַיּוֹשְׁבִים בַּקְּבָרִים** וּבַנְּצוּרִים יָלִינוּ הָאֹכְלִים בְּשַׂר הַחֲזִיר וּמְרַק פִּגֻּלִים כֵּלֵיהֶם, הָאֹמְרִים קְרַב אֵלֶיךָ אַל תִּגַּשׁ בִּי כִּי קְדַשְׁתִּיךָ **אֵלֶּה עָשָׁן בְּאַפִּי אֵשׁ יֹקֶדֶת כָּל הַיּוֹם**" (ישׁ' סה, א–ה).

יא) נמשיך לעיין באיגרת, בהמשכה כותב האיגרת נודר שוב נדרים, לא הספיקו לו: שני ימי התענית שגזר על עצמו ועל כל משפחתו ועל כל הנלווים עליהם עד סוף כל הדורות; ולא הספיקו לו כל שאר נדריו וביניהם נדרו לפרוש מן הציבור ביום עשרה באייר עד סוף ימיו; ולא הספיק לו הנדר ביום שלושה בסיוון שנדר בו להיות "יום ששון ושמחה ויום טוב ומתנות לאביונים", הוא ובניו ובני בניו עד סוף כל הדורות; על כל זאת הוא מוסיף עוד שני ימים, שישה ותשעה במרחשוון, שיהיו לו גם הם "כמו יום טוב ותפילה ושמחה בה' ואכילה ושתיה". ובהמשך תראו שסאת הנדרים של הנדרן הנפחז הלז טרם הסתיימה ולשונו עדיין נטויה...

ושוב אשאל: וכי יעלה על הדעת שרבנו ינדור כל-כך הרבה נדרים? ועוד יאמר במפורש שהם נועדו גם למשתה? לאכילה ושתיה? וכי רבנו היה מאוהבי החגים והחגיגות ומילוי הכרס? וכל זאת נגד הוראות מפורשות של רבנו בהלכה שלא ירבה האדם לנדור למעט נדרי הקדש.

"כֹּה אָמַר יְיָ צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: עֹלוֹתֵיכֶם סְפוּ עַל זִבְחֵיכֶם וְאִכְלוּ בָשָׂר" (יר' ז, כא).

ומעניין ש"רבנו" לא מזכיר באיגרת המפורטת הזו צער גדול על חורבן הבית, שהרי לפי ההלכה אדם שמגיע להר הבית מחויב לקרוע את כל בגדיו, וכֹה דברי רבנו בהלכות אבל (ט, ב–ח):

"כדרך שקורע אדם על אביו ועל אימו, כך הוא חייב לקרוע על [...] ועל ערי יהודה, ועל ירושלים, ועל המקדש. כל אלו הקרעים קורע עד שמגלה את ליבו, ואינו מאחה לעולם. [...] ומנין שקורעין על ערי יהודה ועל ירושלים ועל המקדש שחרבו? שנאמר: 'וַיָּבֹאוּ אֲנָשִׁים מִשְּׁכֶם מִשִּׁלוֹ וּמִשֹּׁמְרוֹן שְׁמֹנִים אִישׁ מְגֻלְּחֵי זָקָן וּקְרֻעֵי בְּגָדִים' [יר' מא, ה]".

לאור ההלכות האלה יש לתמוה: וכי יעלה על הדעת שרבנו היה עושה את היום שבו הוא ראה את הר הבית בחורבנו, ושועלים מהלכים בו, ליום שמחה ומשתה ויום טוב הוא ובניו ובני בניו עד סוף כל הדורות? והלא איש אמת באמת, היה בוכה זועק ומתייסר כל ימיו על צער החורבן, על העדר תפארת המקדש וקדשיו, על העדר עם חכם ונבון, ועל העדר האמת והצדק. אשרי עין ראתה כל אלה הלא למשמע אוזן דאבה נפשנו, וכל-שכן וקל-וחומר למראה עינינו...

ועולם הפוך ראיתי: על היציאה לארץ-ישראל ועל ההצלה ממוות בסערת הים – כותב האיגרת קובע צומות על-גבי צומות לכל אנשי ביתו ומשפחתו לדורי-דורות, אך על ראיית בית-המקדש בחורבנו הוא קובע יום שמחה ומשתה ויום-טוב הוא ובניו ובני בניו עד סוף כל הדורות?

וריבוי החגים והחגיגות והמשתים והאכילה והשתיה, מזכיר לי את הלכות דעות (ה, ב), ואם אלו הם נדרי החגיגות הידועים ש"רבנו" נדר, הלא ישנם עוד עשרות ומאות נדרים ש"רבנו" נדר כדי לקיים בהם ימים טובים משתה ושעשועים, וכֹה דברי רבנו בהלכות דעות שם:

"תלמיד חכמים לא יהיה גרגרן, אלא אוכל מאכל הראוי להברות גופו, ולא יאכל ממנו אכילה גסה. ולא יהא רודף למלא בטנו כְּאֵלּוּ שמתמלאין ממאכל ומשתה עד שתפוח כרסן [במאפים המשומנים הנגעלים בכנסי האקדמיה]. ועליהם מפורש בקבלה: 'וְזֵרִיתִי פֶּרֶשׁ עַל פְּנֵיכֶם פֶּרֶשׁ חַגֵּיכֶם' [מל' ב, ג]. אמרו חכמים: **אלו בני אדם שאוכלין ושותין ועושין כל ימיהם כחגים**".

יב) נשים לב שוב לדברי כותב האיגרת: "ושני הימים האלו, שהם שישי ותשיעי במרחשוון, נדרתי שיהיו לי כמו יום טוב ותפילה ושמחה בה' ואכילה ושתיה. אלהים יעזרני על הכל, ויקים לי **'נְדָרַי לַיְיָ אֲשַׁלֵּם'** [תה' קטז, יד], אמן". אולם, כאמור, רבנו משתמש בפסוק הזה בדיוק כדי לתאר את נדרי ההקדש לבית-המקדש! ואיך יעלה על הדעת שרבנו יאמר על נדריו שהם בגדר "נדרי הקדש"? וכי נדרי אכילה ושתיה ומשתה ושעשועים הם בגדר נדרי הקדש?

"כִּי כָּל שֻׁלְחָנוֹת מָלְאוּ קִיא צֹאָה בְּלִי מָקוֹם" (יש' כח, ח).

יג) כותב האיגרת כאמור, לא מסתפק בכל הנדרים שנדר, ובסוף האיגרת הוא מוסיף ואומר: "בליל חמישי ויום שלישי בשנים-עשר בסיוון, ראה ה' בעניי ובא אחי בשלום, **ועשיתי זה היום צדקה ותענית**". אולם, שוב לא ברור, מדוע יום של הצלה ושמחה על חזרת אחיו בשלום, אינו מצוין על-ידי כותב האיגרת כיום של שמחה והודיה כֵּנה לה' יתעלה? על מה בדיוק יש לו להתאבל ולהתענות? והלא רק על מיתה אובדן אֵבֶל ושכול ראוי לצום ולהתענות, וכמו שפוסק רבנו בהלכות נדרים (ג, ה): "הרי שמת אביו או רבו היום, ונדר שיצום אותו היום" וכו'.

אלא, נראה לי ברור, שבדברים הללו ודומיהם לעיל, הכותב מגלה לנו את השקפותיו הפרו-נוצריות הרעות. כלומר, מדברי כותב האיגרת עולה, שהסגפנות ועינוי הנפש הם כמו אמירת תודה לה' והם רצויים לפניו כאילו היו עבודת ה'! ולא ידע ולא יבין בחשכה יתהלך, שהרי כל העינויים, הסגפנות והנזירות לא נועדו אלא ליישר ולאזן את מידות האדם, לא להודות בהן ולמצוא חן ולהיות רצוי בהן לפני ה' יתעלה שמו, כי עצם הסגפנות ועינוי הנפש כשלעצמם אינם רצויים לפניו כלל! רק בדת הנוצרית ובעוד כמה דתות אליליות, הסגפנות ועינויי הנפש הם טקסי הודיה שגרתיים וקבועים לאליל או לאלילים הדמיוניים, אשר "רואים בעין יפה" את גילויי הסגפנות והעינויים (ולהרחבה בכל הענין הזה ראו במאמר: 'סגפנות כומרי אדום').

יד) אחתום את הערותיי על האיגרת בהערה כללית, האיגרת כתובה באופנים מאד מקוטעים, הכותב קופץ מקיצוניות לקיצוניות, מעניין לעניין, מהתרחשות להתרחשות, באופן אשר מעיד על-כך שהוא לא ידע לחבר כמה משפטים לפסקה אחת. וכי יעלה על הדעת שרבנו הרמב"ם יכתוב איגרת מקוטעת שכזאת, אשר מעידה על רדידות והעדר יכולת כתיבה בסיסית?

סוף דבר

על האיגרת ההזויה והפגאנית הזו אומר שילת במהדורתו (עמ' רכד–רכו): "לאיגרת שלפנינו, שנשלחה לארץ-ישראל, אל ר' יפת בר' אליהו הדיין, נודעת חשיבות ביוגרפית רבה. הרמב"ם מזכיר בה [...] אם אמנם הרשימה הזאת מקורית – יש לנו ללמוד ממנה הרבה על אופיו של רבנו הגדול: על תחושת קרבת אלהים והמנטליות האמונית שלו, ועל רגישותו האנושית, תכונות המשתקפות גם מן האיגרת לר' יפת". האמנם ניתן ללמוד מאיגרת זו על אופיו של רבנו? וכמה רָחַק משבילי מחשבתו של רבנו! ואיך ייתכן ש"חוקר רמב"ם" כל-כך רחוק מדרכו הטהורה של רבנו? אלא, לא לחינם אמרתי לעיל שחוקרי רבנו האירופים גורמים לנזק יותר מאשר לתועלת, כי מטרתם האמיתית היא סילוף וזיוף ועיוות דברי רבנו כדי שיתאימו למנהגי "אזור הנוחות" ויותר נכון לומר "אזור המינות" האירופי הנגעל המסואב והמבחיל שלהם.

ומי אימץ אל חיקו בדבקות את האיגרת הזו וגיפף וחיבק ונישק אותה? הלא הוא "ספר חרדים" שחיבר איזה שוטה מקובל וזימתי בצפת הפגאנית של המאה הי"ו, שם רשעים ירקב, והלך הזרזיר אצל העורב, ומצא מין את מינו ונעור, תרתי משמע, וכל המינים כרגע יאבדו...

"וַתְּהִי הָאֱמֶת נֶעְדֶּרֶת וְסָר מֵרָע מִשְׁתּוֹלֵל" (יש' נט, טו).

נספח: ניסיון התעיה ופירוקה

היה מאן-דהו שניסה לתעתע, **וזה לשונו:**

לגבי הנדר לצום בעקבות ההצלה: אין דבר זה זר, וכבר כתבו רס"ג באמו"ד (עמ' קלה):

"וכאשר אנו מעיינים בתורת משה אנו מוצאים אותה תורת אברהם בדיוק, אלא נתוסף בה המצוות והשבת מחמת מאורעות שאירעו לעמו, דומה למי שניצול באיזה יום ונדר אותו **לצום תמידי,** וכיוון שאפשרי לזה לעשות-כן מהכרע דעתו, כך אפשרי שיקבעהו לו אלוהו".

עד כאן דבריו, ומכאן לתשובתי:

ובבן, עיון בקטע שצוין מלמד, שרס"ג מתאר בו את דעותיהם של הכופרים בתורה! כך שאין ללמוד ממנו מאומה ביחס לדעתו של רס"ג על צומות תמידיים בעקבות הצלה פלאית. כל-שכן שרס"ג מוסיף ואומר בסוף הקטע: "וכל אלו, ירחמך ה', הטרדות לא יתקיים מהן עם העיון מאומה". כלומר, רס"ג היה סמוך ובטוח שנשכיל להבין את ההטרדות המאופסות הללו.

והנה הקטע שם לפניכם במלואו:

"והשביעי [הטיעון השביעי של הכופר שטען שתורת משה עשויה להתבטל ולהתחלף] אמר: כמו שהיה אפשרי שתהא תורת-משה זולת תורת-אברהם כך אפשר שתהא תורה זולת תורת משה. וכאשר אנו מעיינים בתורת-משה אנו מוצאים אותה תורת-אברהם בדיוק, אלא נתוסף בה המצוות והשבת מחמת מאורעות שאירעו לעמו. **דומה למי שניצול באיזה יום ונדר אותו לצום תמידי.** וכיוון שאפשרי לזה לעשות-כן מהכרע דעתו, כך אפשרי שיקבעהו לו אלוהו [דהיינו שהבורא יבטל או יחליף את התורה או חלקים ממנה]. ואילו הייתה ההוספה נחשבת ביטול, אם-כן, מי שהתנדב תפילה או צום או צדקה מבטל הוא את תורתו, ואם היה שבעל התורה התיר דבר זה, יוצא שהתיר לבטל תורתו, ויתחייב בהיקשיו הראשונים בדומה לזה [עד כאן טענות הכופר]. וכל אלו, ירחמך ה', הטרדות לא יתקיים מהן עם העיון מאומה".

לפי הכופר, יש מצוות שניתנו לנו בהר סיני אשר הן תוספת על התורה שקיבל אברהם. כלומר, לפי הכופר התורה איננה בלתי ניתנת לביטול ולהוספה, שהרי ה' הוסיף על התורה – וכמובן שדבריו אלה הבל מהובל, הואיל ואברהם אבינו לא קיבל שום תורה, כך שהמצוות שניתנו בהר סיני אינן תוספת על שום תורה שכבר הייתה קיימת בעולם. בהמשך דבריו, הכופר "מוכיח" שניתן להוסיף ולגרוע מחוקי התורה שניתנה למשה בסיני, מכך שמותר לאדם לקבוע לעצמו צומות מהכרע דעתו, ואם לאדם מותר לקבוע צומות מהכרע דעתו, גם האלהים יכול להוסיף ולקבוע לאדם מצוות ואזהרות מהכרע דעתו – וכמובן שגם טענה זו היא הבל מהובל, שהרי הצומות שהאדם קובע לעצמו או שהסנהדרין קובעת לעם-ישראל, אין תוקפן מן התורה כלל ועיקר! וכל הצומות כולן אף עתידין לבטל לימות המשיח כמו שנפסק בסוף הלכות תעניות.

קצרו של דבר, הכופר הכסיל הזה משווה בין קבלה עצמית של צום קבוע או תקנה שקבעה הסנהדרין לכל ישראל, לביטול התורה או להחלפתה! וברור שהקב"ה נתן כוח בתורה בידי הסנהדרין לקבוע ולתקן תקנות לעם-ישראל, ואף אִפשר לאדם לקבוע לעצמו צומות. ואין בכל זה משום ביטול פסיק אחד מאותיות התורה, לא התורה-שבכתב ולא התורה-שבעל-פה (ובעניין האיסור החמור להוסיף או לגרוע מחוקי התורה ראו ביסוד התשיעי מי"ג היסודות).

ולכן רס"ג אומר בסוף ציטוט דברי הכופר: "וכל אלו, ירחמך ה', הטרדות לא יתקיים מהן עם העיון מאומה". נמצא, שהטענה לפיה "מי שניצול באיזה יום ונדר אותו **לצום תמידי,** וכיוון שאפשרי לזה לעשות-כן מהכרע דעתו, כך אפשרי שיקבעהו לו אלוהו", היא טענתו של הכופר, אשר טען שהתורה בטלה והוחלפה על-ידי ה' יתעלה שמו, ולכן יש לסור אחרי תורה אחרת. ובמלים אחרות, קביעת צום תמידי בעקבות הצלה פלאית מקורה בקרב המינים הכופרים!

מי ביקש זאת מידכם רמוס חצרי?

מאמר זה נכתב בתקופת הקורונה: ביום כט באדר תש"ף החליטה הממשלה לסגור את כל בתי-הכנסת בארץ-ישראל בעקבות התפרצות מגפת הקורונה. להחלטה זו לא היה תקדים בכל שנות קיומה של מדינת ישראל, ובכלל, בכל שנות קיומו של העם היהודי לא היה כדבר הזה למעט בתקופות חשוכות מאד של גזרות ושמדות איומים ונוראיים על עם-ישראל. ולאחר כחצי שנה מחודש אדר, לקראת יום הכיפורים תשפ"א, שוב דיברו על סגירת כלל בתי-הכנסת.

אין ספק שעלינו לקחת מוסר מֵעניין זה, שהרי הקב"ה מזהיר אותנו בתורה שלא נתייחס לאירועים שבאים עלינו כאל אירועים מקריים (ויק' כו, כא): "וְאִם תֵּלְכוּ עִמִּי קֶרִי וְלֹא תֹאבוּ לִשְׁמֹעַ לִי וְיָסַפְתִּי עֲלֵיכֶם מַכָּה שֶׁבַע כְּחַטֹּאתֵיכֶם". אלא, עלינו לפשפש במעשינו ולחקור ולבדוק מדוע באה אלינו הרעה הזאת, וכמו שעשו אחֵי יוסף באמרם (בר' מב, כא): "עַל כֵּן בָּאָה אֵלֵינוּ הַצָּרָה הַזֹּאת", וכמו שעשו אפילו המלחים הגויים בספר יונה: כאשר ספינתם נטרפה בים הסוער, חקרו ובדקו מדוע עשה להם ה' ככה באמרם (א, ז): "בְּשֶׁלְמִי הָרָעָה הַזֹּאת לָנוּ".

ויתרה מזאת, זו היא המטרה המרכזית של הייסורים, שנשכיל לקחת מוסרים ולהפיק לקחים! וכמו שנאמר במפורש בספר דברים (פרק כט): "וְאָמַר הַדּוֹר הָאַחֲרוֹן בְּנֵיכֶם אֲשֶׁר יָקוּמוּ מֵאַחֲרֵיכֶם וְהַנָּכְרִי אֲשֶׁר יָבֹא מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה וְרָאוּ אֶת מַכּוֹת הָאָרֶץ הַהִוא וְאֶת תַּחֲלֻאֶיהָ אֲשֶׁר חִלָּה יְיָ בָּהּ, גָּפְרִית וָמֶלַח שְׂרֵפָה כָּל אַרְצָהּ לֹא תִזָּרַע וְלֹא תַצְמִחַ וְלֹא יַעֲלֶה בָהּ כָּל עֵשֶׂב כְּמַהְפֵּכַת סְדֹם וַעֲמֹרָה אַדְמָה וּצְבוֹיִם אֲשֶׁר הָפַךְ יְיָ בְּאַפּוֹ וּבַחֲמָתוֹ, **וְאָמְרוּ כָּל הַגּוֹיִם: עַל מָה עָשָׂה יְיָ כָּכָה לָאָרֶץ הַזֹּאת? מֶה חֳרִי הָאַף הַגָּדוֹל הַזֶּה?** וְאָמְרוּ עַל אֲשֶׁר עָזְבוּ אֶת בְּרִית יְיָ אֱלֹהֵי אֲבֹתָם אֲשֶׁר כָּרַת עִמָּם בְּהוֹצִיאוֹ אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם, וַיֵּלְכוּ וַיַּעַבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָהֶם אֱלֹהִים אֲשֶׁר לֹא יְדָעוּם וְלֹא חָלַק לָהֶם, וַיִּחַר אַף יְיָ בָּאָרֶץ הַהִוא לְהָבִיא עָלֶיהָ אֶת כָּל הַקְּלָלָה הַכְּתוּבָה בַּסֵּפֶר הַזֶּה, וַיִּתְּשֵׁם יְיָ מֵעַל אַדְמָתָם בְּאַף וּבְחֵמָה וּבְקֶצֶף גָּדוֹל וַיַּשְׁלִכֵם אֶל אֶרֶץ אַחֶרֶת כַּיּוֹם הַזֶּה".

וחרון האף והקצף הגדול שמתואר בפסוקים הללו מתאים מאד למוראות שואת אירופה, והסיבות הן אותן הסיבות בדיוק: "עַל אֲשֶׁר עָזְבוּ אֶת בְּרִית יְיָ אֱלֹהֵי אֲבֹתָם [...] וַיֵּלְכוּ וַיַּעַבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָהֶם אֱלֹהִים אֲשֶׁר לֹא יְדָעוּם וְלֹא חָלַק לָהֶם, וַיִּחַר אַף יְיָ בָּאָרֶץ הַהִוא לְהָבִיא עָלֶיהָ אֶת כָּל הַקְּלָלָה הַכְּתוּבָה בַּסֵּפֶר הַזֶּה [...] בְּאַף וּבְחֵמָה וּבְקֶצֶף גָּדוֹל" וכו'.

"דָּבַק לְשׁוֹן יוֹנֵק אֶל חִכּוֹ בַּצָּמָא עוֹלָלִים שָׁאֲלוּ לֶחֶם פֹּרֵשׂ אֵין לָהֶם, הָאֹכְלִים לְמַעֲדַנִּים נָשַׁמּוּ בַּחוּצוֹת הָאֱמֻנִים עֲלֵי תוֹלָע חִבְּקוּ אַשְׁפַּתּוֹת [...] יְדֵי נָשִׁים רַחֲמָנִיּוֹת בִּשְּׁלוּ יַלְדֵיהֶן" (איכה ד).

מתוך היכרות מעמיקה עם השקפות העולם האורתודוקסי הפרו-נוצרי, ברור לי שהגענו למצב הזה בעקבות ריחוק גדול מאד מדרך האמת, ריחוק אשר פושה בראש ובראשונה בקרב מנהיגיו המתועבים שחורי הבגדים והנשמה רודפי הבצע והתאוות, הכומרים הממסדיים השכירים על ממסדיהם ומסדריהם המטונפים והאליליים, ובראשם גדולי-גללי-האסלה המשוקצים – כל אלה חיננו אותנו בשקר במשך שנים רבות כי התפילה היא מרכז הווייתו של האדם הדתי!

והנה עתה, הקב"ה לקח מהם את מקור גאוותם: את בתי-הַתְּפִלָּה ובתי-המדרש הפרו-נוצריים שלהם, שהרי בהם הם התגאו והתרברבו על כל גבעה רמה ותחת כל עץ רענן, ותעו ולעו בדמיונות ובהזיות שבהבל-פיהם האלילי המטונף והמסולף הם מצילים את עם-ישראל...

הם הטעו אותנו כי תפילתם העילגת והחיצונית ולימוד תורתם המזויפת והפגאנית הם תכלית האדם, ותכלית זו מכשירה לשיטתם את כל התאוות השפלות והבהמיות ביותר ואף מאפשרת לקיים בחדרי חדרים תועבות חמורות ביותר! שהרי התפילה ולימוד התורה הוא ערך כל-כך גדול ונעלה, עד שאפילו האדם יעבוד עבודה-זרה ויבוא על אימו ואחותו – בזכות התפילה ולימוד התורה הוא עדיין יהיה צדיק וחסיד וקרוב ומקורב לצלחת הדמיונית של הקב"ה יתעלה שמו לעילא-לעילא מהזיותיהם. מסיבה זו, חוצבי המינות הראשיים, עמודי הטומאה והרשע, מנסים בכל כוחם להתעקש שבתי-הכנסת יוחרגו מן האיסור, כי כל-כך קשה להם לחדול מתפילותיהם ומהזיותיהם, שהרי בזה הם "משחדים" את בורא-עולם ומצדיקים את קרדומם, כיצד אפוא ימשיכו בתועבותיהם ללא השוחד? כיצד ישלמו להקב"ה בעבור "עצימת העין"?

ותפילתם איננה תפילה כי הם מתפללים אל האלילים ואל האיטים אל האובות ואל הידעונים, ולימוד תורתם הפרו-נוצרית הינו שקיעה בהזיות והבלים פגאניים: אימוץ פשטי מדרשים הזויים שחלקם משובשים מעיקרם והפיכתם ליסודות הדת, עיסוק בלתי נגמר בשיטות ובפלפולים מטופשים להחריד, והחמור מכל, הפצת כזבים ושקרים על לימוד המדעים והשוואתו ללימודי כפירה ואפיקורסות! ולא לחינם דווקא לפני יום הכיפורים נאסר עלינו שוב להתקהל בבתי הכנסיות, ועלינו להתעורר ולהבין עד כמה המינים השחורים משחור עיוותו את דת משה.

"חָשַׁךְ מִשְּׁחוֹר תָּאֳרָם לֹא נִכְּרוּ בַּחוּצוֹת צָפַד עוֹרָם עַל עַצְמָם יָבֵשׁ הָיָה כָעֵץ" (איכה ד, ח).

במשך אלף שנים הלעיטו אותנו שאין צורך לידע את ה' יתעלה, אין צורך לרומם את המחשבה בלימוד המדעים, אין צורך להגות ביסודות הדת המחשבתיים, ואין צורך להיות עם חכם ונבון, ולא רק שאין צורך – הם חינכו אותנו שמדובר בכפירה ובאפיקורסות! תמצית הדת מבחינתם היא התפילה ולימוד התורה המדומיינים שלהם, ובאמצעותם הם מגינים על עם-ישראל מכל הרעות וזוכים לכל הטובות (ולכן גם חובה לממן אותם!), ובכן, הקב"ה הוכיח את כל ההוזים על פניהם, בית האלילות והתועבה "שיקוץ איצקוביץ'" נסגר למתפללים, בתי המדרשות-הבושת שלהם שבהם הוגים בהזיות ובהבלים אף הם סגורים, ופסוק אחד מישעיה (א, יב) אינו חדל מלהדהד במחשבתי: "כִּי תָבֹאוּ לֵרָאוֹת פָּנָי מִי בִקֵּשׁ זֹאת מִיֶּדְכֶם רְמֹס חֲצֵרָי".

***

נרחיב עתה את הדיון בתוכחתו הזו של ישעיה ע"ה, וממנה נלמד כי סגירת בתי-הכנסת הינה **מסר מפורש מאת ה' יתעלה** על-כך שעם-ישראל סטה מאד מדרך האמת, והולך בדרכי תהו אשר לא יועילו ולא יצילו כי תהו המה, וכֹה דברי ישעיה הנביא (א, י–יז): "שִׁמְעוּ דְבַר יְיָ קְצִינֵי סְדֹם הַאֲזִינוּ תּוֹרַת אֱלֹהֵינוּ עַם עֲמֹרָה, לָמָּה לִי רֹב זִבְחֵיכֶם יֹאמַר יְיָ שָׂבַעְתִּי עֹלוֹת אֵילִים וְחֵלֶב מְרִיאִים וְדַם פָּרִים וּכְבָשִׂים וְעַתּוּדִים לֹא חָפָצְתִּי, כִּי תָבֹאוּ לֵרָאוֹת פָּנָי מִי בִקֵּשׁ זֹאת מִיֶּדְכֶם רְמֹס חֲצֵרָי, לֹא תוֹסִיפוּ הָבִיא מִנְחַת שָׁוְא קְטֹרֶת תּוֹעֵבָה הִיא לִי חֹדֶשׁ וְשַׁבָּת קְרֹא מִקְרָא לֹא אוּכַל אָוֶן

וַעֲצָרָה, חָדְשֵׁיכֶם וּמוֹעֲדֵיכֶם שָׂנְאָה נַפְשִׁי הָיוּ עָלַי לָטֹרַח נִלְאֵיתִי נְשֹׂא, וּבְפָרִשְׂכֶם כַּפֵּיכֶם אַעְלִים עֵינַי מִכֶּם גַּם כִּי תַרְבּוּ תְפִלָּה אֵינֶנִּי שֹׁמֵעַ יְדֵיכֶם דָּמִים מָלֵאוּ, רַחֲצוּ הִזַּכּוּ הָסִירוּ רֹעַ מַעַלְלֵיכֶם מִנֶּגֶד עֵינָי חִדְלוּ הָרֵעַ, לִמְדוּ הֵיטֵב דִּרְשׁוּ מִשְׁפָּט אַשְּׁרוּ חָמוֹץ שִׁפְטוּ יָתוֹם רִיבוּ אַלְמָנָה".

מנהיגינו המדיניים והדתיים משולים בנבואה זו לקציני סדום ועמֹרה, והמוטיב המרכזי בנבואה זו הוא תיעובו של הקב"ה את זבחינו ועולותינו, הקב"ה "שֹׂבע" מריבוי הקורבנות אשר נועד לשחד לפי דמיונם את בורא-עולם כדי שיסכים להם להמשיך בתעייתם אחרי התהו. אך ליבם בל עמו וחטאיהם עצומים ונוראים, ולכן הוא לא חפץ בריבוי הקרבנות, עד שביאתם לבית-המקדש משולה לרמיסת רגלי **חיות ובהמות** את חצרו של הקב"ה: "כִּי תָבֹאוּ לֵרָאוֹת פָּנָי מִי בִקֵּשׁ זֹאת מִיֶּדְכֶם רְמֹס חֲצֵרָי". ובימינו אותו הדבר, נדמה להם למינים ולצאצאיהם ולהולכים בדרכיהם הרעים כי הם ימשיכו בדרכי אבותיהם התועים, ובתפילותיהם הם "ישחדו" את בורא-עולם ויסירו מעליהם את חרון אפו על חטאיהם ופשעיהם הרבים.

ברם, בשלב מסוים הקב"ה אומר: **עד כאן!** "לֹא תוֹסִיפוּ הָבִיא מִנְחַת שָׁוְא קְטֹרֶת תּוֹעֵבָה הִיא לִי חֹדֶשׁ וְשַׁבָּת קְרֹא מִקְרָא לֹא אוּכַל אָוֶן וַעֲצָרָה". התפילות החיצוניות ולימוד התורה הדמיוניים שלהם, שבהם שגו לחשוב שהם "משחדים" את בורא-עולם, הינם **תועבה** לפניו! כל חגינו ומועדינו הפכו להיות **שנואים** לפניו: "חָדְשֵׁיכֶם וּמוֹעֲדֵיכֶם שָׂנְאָה נַפְשִׁי הָיוּ עָלַי לָטֹרַח נִלְאֵיתִי נְשֹׂא", והנה עתה אנחנו עומדים לפני חגי תשרי: ודווקא לפני החגים, שוב כמו בחג הפסח לפני כחצי שנה, שוב הקב"ה מפזר ומפריד בינינו, כי התכנסויותינו **תועבה** היא לפניו!

עוד מאיים הנביא על עם-ישראל שלא נשגה לחשוב שנסיר מעלינו את רוע הגזירה בתפילה חיצונית-מילולית ללא עזיבת דרכי המינים וצאצאיהם ומעלליהם: "וּבְפָרִשְׂכֶם כַּפֵּיכֶם אַעְלִים עֵינַי מִכֶּם גַּם כִּי תַרְבּוּ תְפִלָּה אֵינֶנִּי שֹׁמֵעַ יְדֵיכֶם דָּמִים מָלֵאוּ". וחשוב להוסיף ולשאול: באלה דמים מדובר? וכי כל תופשֵׁי הדת היו רוצחים? אלא, ידיהם דמים מלאו **גם** במה שהם הִתעו את עם-ישראל והביאו אותנו לכיליון ולאבדון ולחורבן, **וגם** במה שהם ניצלו את המוני העם בשקריהם ובתכסיסיהם המתוחכמים, כדי להפיק דמים-כסף וטובות הנאה, ולשם כך עיוותו את הדת לבלי היכר ויצרו דת חדשה ניאו-אלילית אשר תכליתה התאוות וטובות ההנאה.

הנביא ישעיה מסיים את תוכחתו בהוראה שצריכה לעמוד לנגד עינינו תמיד: "רַחֲצוּ הִזַּכּוּ הָסִירוּ רֹעַ מַעַלְלֵיכֶם מִנֶּגֶד עֵינָי חִדְלוּ הָרֵעַ, לִמְדוּ הֵיטֵב דִּרְשׁוּ מִשְׁפָּט אַשְּׁרוּ חָמוֹץ שִׁפְטוּ יָתוֹם רִיבוּ אַלְמָנָה". **ראשית** עלינו לסור מרע, להכיר בעוולותיה וברשעותה של הדת החדשה הפרו-נוצרית ששגינו בה באלף השנים האחרונות, ואשר אפילו לאחר ייסורי השואה האיומה לא לקחנו מוסר והמשכנו לתעות להיכשל ולהיחבל בדרכי היידישקייט הארורות; **ושנית** עלינו לעשות טוב, ללמוד היטב את דרך האמת, וזאת תרוממנו גם לעשיית צדק אמיתי בעם ישראל: "דִּרְשׁוּ מִשְׁפָּט אַשְּׁרוּ חָמוֹץ שִׁפְטוּ יָתוֹם רִיבוּ אַלְמָנָה", ואין משפט צדק ללא דרך האמת...

הנביא ישעיה חותם את תוכחתו הנצחית במלים הבאות (א, יח–כ):

"לְכוּ נָא וְנִוָּכְחָה יֹאמַר יְיָ אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ אִם יַאְדִּימוּ כַתּוֹלָע כַּצֶּמֶר יִהְיוּ, אִם תֹּאבוּ וּשְׁמַעְתֶּם טוּב הָאָרֶץ תֹּאכֵלוּ, **וְאִם תְּמָאֲנוּ וּמְרִיתֶם חֶרֶב תְּאֻכְּלוּ כִּי פִי יְיָ דִּבֵּר**".

המסר המרכזי הוא אפוא, שאין הקב"ה רוצה את תפילותינו אלא את מעשינו! ואז אפילו אם יהיו חטאינו כשנים – כשלג ילבינו, אפילו אם האדימו כתולע – כצמר יהיו. וכמו שנאמר בספר יונה (ג, י): "וַיַּרְא הָאֱלֹהִים אֶת **מַעֲשֵׂיהֶם** כִּי שָׁבוּ מִדַּרְכָּם הָרָעָה וַיִּנָּחֶם הָאֱלֹהִים עַל הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבֶּר לַעֲשׂוֹת לָהֶם וְלֹא עָשָׂה". התפילה חשובה אך ורק כאשר היא מביאה להכנעת הלב לפני בורא-עולם ומעוררת את האדם להיטיב את מעלליו – אחרת היא בגדר חירוף וגידוף השם הנכבד והנורא, כי נדמה למתפלל שהקב"ה הוא אל עָוֶל בשר-ודם אשר ניתן לשחדו בדברים, או שהם מדמיינים את בורא-עולם בשלל דמיונות מאגיים מגשימים – וכדַי ביזיון וקצף.

"כִּי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים וַאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים הָאֵל הַגָּדֹל הַגִּבֹּר וְהַנּוֹרָא אֲשֶׁר לֹא יִשָּׂא פָנִים וְלֹא יִקַּח שֹׁחַד" (דב' י, יז), "וְעַתָּה יְהִי פַחַד יְיָ עֲלֵיכֶם שִׁמְרוּ וַעֲשׂוּ כִּי אֵין עִם יְיָ אֱלֹהֵינוּ עַוְלָה וּמַשּׂא פָנִים וּמִקַּח שֹׁחַד" (דה"ב יט, ז), ולעומת ה' יתברך ויתעלה שמו, המינים הארורים: "רָאשֵׁי בֵּית יַעֲקֹב וּקְצִינֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל הַמֲתַעֲבִים מִשְׁפָּט וְאֵת כָּל הַיְשָׁרָה יְעַקֵּשׁוּ [...] רָאשֶׁיהָ בְּשֹׁחַד יִשְׁפֹּטוּ **וְכֹהֲנֶיהָ בִּמְחִיר יוֹרוּ** וּנְבִיאֶיהָ בְּכֶסֶף יִקְסֹמוּ וְעַל יְיָ יִשָּׁעֲנוּ לֵאמֹר הֲלוֹא יְיָ בְּקִרְבֵּנוּ לֹא תָבוֹא עָלֵינוּ רָעָה, לָכֵן בִּגְלַלְכֶם צִיּוֹן שָׂדֶה תֵּחָרֵשׁ וִירוּשָׁלַם עִיִּין תִּהְיֶה וְהַר הַבַּיִת לְבָמוֹת יָעַר" (מיכה ג).

סוף דבר

וראוי לצרף למאמר זה מעט על החשיבות העצומה של הבנת טעמי המצוות, ובמלים אחרות, מעט על החשיבות העצומה של עבודת ה' מתוך **ידיעה והבנה,** לא באופן חיצוני כמנהג המינים וצאצאיהם, אשר "עובדים" את ה' בחיצוניותם כאשר בני האדם מתבוננים בהם, אך כאשר הם מגיעים לחדרי החדרים, הם חומסים וגוזלים, עושקים ומתעיבים, מְעַנִּים ומתעללים.

ונתקיימו במינים דברי ריב"ל: "מאי דכתיב 'וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה'? [דב' ד], לַמַּימִינִים בה – סמא דחיי, לַמַּשְׂמְאִילִים בה – סמא דמותא [הוא סמא דמינותא]" (יומא עב ע"ב).

וכֹה דברי רבנו במורה (ג, נא) בעניינם של המינים המתרברבים כצדיקים וחסידים:

"וכן כל זמן שאתה עושה מצוה, [אם] אתה עושה אותה באיבריך כמי שחופר גומה בקרקע או חוטב עצים מן היער מבלי להתבונן בעניין אותו המעשה, ולא ממי בא [מי הוא אל-אמת אשר ציווה בו] ולא מה תכליתו [מה הטעם שנצטווינו בו] – אל תחשוב שהגעת אל התכלית, אלא תהיה אז קרוב למי שנאמר בהם: 'קָרוֹב אַתָּה בְּפִיהֶם וְרָחוֹק מִכִּלְיוֹתֵיהֶם' [ירמיה יב, ב]". ואל יהא קל בעיניכם עוון זה שמתאר הנביא ירמיה ע"ה, כי בפסוק שלפני הפסוק הזה הפושעים הללו נזכרים כרשעים ובוגדים, ובפסוק שלאחריו מתואר עונשם החמור המתאים לעוונם הקשה:

"מַדּוּעַ דֶּרֶךְ רְשָׁעִים צָלֵחָה שָׁלוּ כָּל בֹּגְדֵי בָגֶד? נְטַעְתָּם גַּם שֹׁרָשׁוּ יֵלְכוּ גַּם עָשׂוּ פֶּרִי [ריבוים והצלחתם אינם מעידים על יושרם וטוהר ליבם] **קָרוֹב אַתָּה בְּפִיהֶם וְרָחוֹק מִכִּלְיוֹתֵיהֶם.** וְאַתָּה יְיָ יְדַעְתָּנִי תִּרְאֵנִי וּבָחַנְתָּ לִבִּי אִתָּךְ הַתִּקֵם כְּצֹאן לְטִבְחָה וְהַקְדִּשֵׁם לְיוֹם הֲרֵגָה". ועם-ישראל כבר מבין היטב את משמעותם המחרידה של הפסוקים הללו, ובמיוחד לאחר השואה הנוראה. אך "הִבִּיתָה אֹתָם וְלֹא חָלוּ כִּלִּיתָם מֵאֲנוּ קַחַת מוּסָר חִזְקוּ פְנֵיהֶם מִסֶּלַע מֵאֲנוּ לָשׁוּב" (ירמיה ה, ג).

"וַיְפַתּוּהוּ בְּפִיהֶם וּבִלְשׁוֹנָם יְכַזְּבוּ לוֹ, וְלִבָּם לֹא נָכוֹן עִמּוֹ וְלֹא נֶאֶמְנוּ בִּבְרִיתוֹ" (תה' עח, לו–לז).

תעתועיה של מועצת גדולי האסלה

נשאלתי בעניין ציוץ ב-X של העיתונאי יקי אדמקר (טו במרחשוון תשפ"ד, 30.10.23), כותרתו של הציוץ היא "ואוו", **וזה לשונו:**

"האדמו"ר מבויאן, רבי נחום דב בראייר, שלח לחיילים בחזית מכתב עם מתנה של ספר תחינות וקופסת שוקולדים לנשותיהם ולבני המשפחה: 'מחרפים את נפשם במלחמה הקשה'. האדמו"ר הוא חבר מועצת-גדולי-התורה [מועצת המינות והסכלות] של סיעת אגודת ישראל וכל מי ששאלתי אותו בחסידות ומחוצה לה טען שלא היה אירוע כזה בעבר".

וכך השבתי לשואל:

שלום עליכם, זכור תמיד ידידי שאין להאמין למינים בשום פנים, ולכן, אין להאמין גם במחווה הזו של האדמו"ר הפגאני שנזכר. אלא, קרוב לוודאי שבמועצת-אגודת-המינים מבינים שעליהם לצאת באיזו הצהרת תמיכה בצה"ל ובמאמץ המלחמתי כדי שלא ייחשף לעין כל שהם שונאי צה"ל ושונאי ארץ-ישראל – אז מדי פעם הם יעשו איזו פעולה כדי לכסות על ערוותם. אם באמת היו חשובים להם צה"ל וארץ-ישראל והמאמץ המלחמתי, הם היו שולחים אלפי מתנדבים חרדים בטלנים לסייע למאמץ המלחמתי והאזרחי, ולא חסר מה לעשות.

והראיה לצדקת דבריי מכותרת הציוץ של אדמקר: "ואוו", ללמדנו עד כמה זה נדיר, והואיל ואנו יודעים שמדובר במינים שמתעים את העם אחרי ההבל, ברור אפוא שמדובר בהתעייה.

למה החרדים מפגינים באלימות?

יהדות המינות האורתודוקסית מטיפה לנו השכם והערב שבאמצעות לימוד תורתם (שהיא תורת מינות ארורה ורקובה), הם מגנים על עם-ישראל, ולכן אסור להם להתגייס ל"צבא השמד", אלא, עליהם להמשיך וללהג את תורת מינותם, והם-הם החיילים האמיתיים...

אלא, שכאשר עוצרים איזה עריק חראדי על אי-התייצבות בלשכת הגיוס, לא כדי לגייס אותו כמובן, אלא רק כדי שיחתום על איזו הצהרה ותו לא, הם יוצאים להפגנות וחוסמים כבישים! פתאום לימוד תורתם העקושה והיקושה אינו מועיל? פתאום תפילתם אינה מועילה? ובמלים אחרות, אם הם טוענים שאסור להם להתגייס לצבא-ההגנה-לישראל, כי הם מגנים על עם-ישראל בלימוד תורת מינותם, מדוע הם יוצאים להפגין? שישבו ללמוד ויתפללו בשטיבלי המינות שלהם, יפעלו "גדולות ונצורות" בעליונים לפי דמיונם, וכך יעזרו לעריקים שלהם...

וזו ראיה נוספת לצביעותם, להשתמטותם ולמידותיהם הרעות, שבראשן: שנאת צבא-ההגנה-לישראל ושנאת ארץ-ישראל. כמו עדת המרגלים בשעתם, כך הם המינים וצאצאיהם בימינו, פועלים בכל כוחם כדי להחריב את מדינת ישראל מבפנים, ולכן הם שונאי ואויבי ישראל הגרועים ביותר, כי השתלטותם הינה השתלטות סרטנית ממאירה שעלולה להמיט חורבן.

שער חמישי:

הדרדעים

האורתודוקסים

דרדעי זעוּף נגד אור הרמב"ם

בעבר שוחחתי עם אחד מחבריי אשר סיפר לי שהוא דיבר בטלפון עם אחד הכומרים הדרדעים ועימת אותו עם טענותיי כנגד רש"י. תגובתו של אותו דרדעי זעוּף הייתה קשה מאד, הוא יצא עלי בשצף קצף וטען טענות שונות כנגדי באוזניו של חברי. חברי טלפן אליי ופרשׂ בפניי את טענותיו של הדרדעי הזעוּף. הנני מצרף לקמן את טענותיו של הדרדעי הזעוּף אשר גם מוכן להישבע שהוא לא נהנה מדברי תורה, אך יודע הנני היטב שהוא לוקח צ'ק ע"ס 550 ש"ח בכל פעם שהוא מגיע להרצות בישיבת ראש-חודש בנתניה, וכן קיבל כספים מבית-הכנסת שהוא שימש בו ברבנות, ואלה הם רק הדברים שאני יודע עליהם... ומי שלוקח פעם אחת חזקה עליו שייקח פעמים הרבה, כי אהבת הממון חזקה ומשחיתה מאד, ואם היא חדרה ללב הדרדעי אין תריס ומגן מפניה, ובמיוחד כאשר קאפַּח-זבל השׂכיר – מורו ורבו המוצהר – התיר לקחת ממון בעבור לימוד התורה, ואף מנמק זאת בתירוץ (תה' קיט): "עֵת לַעֲשׂוֹת לַיְיָ הֵפֵרוּ תּוֹרָתֶךָ"!

ואיך ייתכן לבטל איסור שעוונו חילול-השם? הייתכן שחילול-השם ייכנס לגדר של "עת לעשות לה'"? הייתכן שעשייה למען ה', לכבודו ולקדש את שמו, תהיה בחילולו ובהשחתת תורתו? ובכל המקומות שבהם בוטל איסור כלשהו, לא היה בעצם האיסור חילול השם. כגון בעניין ביטול, ויותר נכון לומר דחיית איסור כתיבת תורה-שבעל-פה. כתיבת התורה-שבעל-פה איננה חילול-השם ישיר, אלא היא נאסרה כדי שתורת האמת לא תשתבש ותהפוך לששים תורות. או בעניין תקנת רבנו לבטל את תפילת הלחש, וכי בביטולה מתחלל שם שמים באיזה אופן?

וביתר ביאור: הייתכן לומר "עת לעשות לה' הפרו תורתיך" במקום שחכמים שיבצו לצד הציווי המפורש איומים קשים ונוראים? הייתכן אפוא שחכמי האמת הותירו פתח לבטל את איסור ההנאה מדברי תורה בתירוץ של "עת לעשות לה' הפרו תורתיך"? היעלה על הדעת לבטל את איסור חילול השם? הייתכן שניתן לבטל את עוון הכרת שמכרית מחיי העולם-הבא? כלומר, בכל המקומות **הבודדים מאד** שבהם נאמר בתלמוד "עת לעשות לה' הפרו תורתיך" באף אחד מהם לא נאמר פסוק זה כנגד ציווי מפורש שנאמרו בו איומים כל-כך חמורים ומחרידים!

נחזור עתה לענייננו, והנה לפניכם טענותיו של אותו דרדעי זעוּף, ובצדן תשובתי.

א. הטענה הראשונה

טענתו הראשונה היא, איך יעלה על הדעת שאדם אשר חיבר פירוש לכל התורה ולכל התלמוד יהיה מין? ומסקנתו היא שאם רש"י חיבר פירוש לכל התורה והתלמוד הוא בהכרח "גאון עולם". ואני תמה על ההיגיון של אותו דרדעי זעוּף, האם כתיבת ספרים הינה עֵדוּת לגדולת האדם או לאמיתת ספריו? והלא הנביא מזהיר אותנו מן המינים הארורים אשר הִרבו לחבֵּר ספרים כדי להתעות בהם את עם-ישראל: "אֵיכָה תֹּאמְרוּ חֲכָמִים אֲנַחְנוּ וְתוֹרַת יְיָ אִתָּנוּ **אָכֵן הִנֵּה לַשֶּׁקֶר עָשָׂה עֵט שֶׁקֶר סוֹפְרִים,** הֹבִישׁוּ חֲכָמִים חַתּוּ וַיִּלָּכֵדוּ הִנֵּה בִּדְבַר יְיָ מָאָסוּ וְחָכְמַת מֶה לָהֶם" (יר' ח, ח–ט). ולא רק המינים ועובדי האלילים הקדמונים, ספריות הוותיקן מלאות וגדושות בעשרות ומאות אלפי ספרים טמאים שחיברו הנוצרים הזימתיים והמושחתים במהלך

הדורות, וכן ספריות דת האסלאם אף הן מלאות וגדושות בעשרות אלפי ספרים... האם האדם שיטייל בינות מאות ואלפי מדפי ספריותיהם צריך להתרשם ולהתפעל מחוכמתם הרבה?

ויתרה מזאת, משה רבנו ע"ה מסר לנו ספר אחד בלבד, ורבנו הרמב"ם אף הוא חיבר ספרים בודדים בלבד, לעומת משפחת עִזֵּי יוסוף לדוגמה, אשר חיברו עשרות רבות של ספרים, ולעומת המינים וצאצאיהם אשר חיברו עשרות אלפי ספרים! כלומר, האם ריבוי הספרים מעיד בהכרח על גדולת המחברים וחיבוריהם? האם מי שכותב יותר ספרים הוא בהכרח מי שהולך בדרך האמת? ובדרך-כלל ההיפך הגמור הוא הנכון, כי מי שמרבה בספרי מינות מהובלים, מטרתו להתעות את העם אחרי ההבל ולעקור ולכסות ולטשטש את האמת בריבוי הדברים עד בלי סוף – "וְיֹתֵר מֵהֵמָּה בְּנִי הִזָּהֵר עֲשׂוֹת סְפָרִים הַרְבֵּה אֵין קֵץ וְלַהַג הַרְבֵּה יְגִעַת בָּשָׂר" (קה' יב, יב). וכבר הרחבתי בעניין מגרעת התרחבות הכתיבה ההלכתית במאמר בעניין כתיבת התורה-שבעל-פה, והמסקנה שם היא שריבוי בספרים ושיטות מעיד על תרבות אנשים חטאים.

אותו דרדעי זעוּף וחמוּץ אף הוסיף להתביל וטען: איך אפשר להסתדר בלי פירוש רש"י לתורה? ובכן, איני יודע מה הוא מלהג, ואם הוא כל-כך קשור לפירוש רש"י-שר"י עליו לידע שהוא הולך בדרכי המינים הארורים. והאמת שיש לטעון את הטענה ההפוכה: איך אפשר להעריץ את רש"י על פירושו לתורה ועדיין להיחשב לאדם חכם ונבון? איך אדם מזרע אברהם מסוגל לומר דבר כזה? איך אדם שנחשב לר"ב דרדעי בקי מסוגל להעריץ את רש"י? נניח שהוא לא קולט שרש"י היה מין, אבל לומר עליו שהוא היה גאון? והלא סכלותו ניבטת מכל פינה בפירושו!

אגב, גם הדרדעי הזעוּף הזה נסחף לאיומיהם של הכומרים השכירים, ואף הוא טען שהנני חוטא ועתיד ליתן את הדין וכיו"ב, בדיוק כמו איומי השוטים על המתנגדים לזוהר הפגאני. ואוי לנו שכך חושבים ונוהגים כומרי הדרדעים בימינו, בהליכתם העיוורת אחרי הרבנות הממסדית השקרית, ובחזרתם כמו תוכי אחרי הזיותיהם מבלי לבדוק ולחקור לגופו של דבר. ועתה הנכם מבינים מדוע הנני תוקף את הדרדעים המזויפים? והדרדעי הזה אינו רב ממסדי (הוא לא הצליח לקבל מינוי), ואם כך **הוא** מדבר, מה יאמרו הדרדעים הממוסדים אומני החציבה המיומנים?

ב. הטענה השנייה

טענתו השנייה היא, שישנם לא מעט עניינים שבהם פירושיו של רש"י זהים או דומים לפירושיו של רבנו. נמצא אפוא לפי ההיגיון של הדרדעי הזעוּף, שאם מצאנו זהויות בין הדתות השונות, דהיינו בין האסלאם והנצרות ליהדות – יש מהן ראיה לאמיתתן של הדתות הללו! כמו כן, לפי הגיונו המעֻוות של הזָּעוּף, אם נמצא זהות רעיונית מסוימת בין העבודה-הזרה של ההינדו לבין דת משה, עובדה זו תְּאַמֵּת מיד ובאופן הכרחי את אמונות ההינדואיזם! ומהי הַשׁוֹטוּת הזו?

וכבר השבתי לטענה דומה לזו במאמר: "ביקורת על יחסי לרש"י-שר"י – ותשובתי", שם תמה עלי דרדעי זוטר ופחות זעוּף, כיצד הנני מעז למתוח ביקורת כל-כך קשה על רש"י, והלא יש בדבריו גם "דברי חפץ"? והנה תשובתי לדרדעי הטמבל ההוא בעניין זה, והיה על הדרדעי הזעוּף ללמוד מתשובתי לדרדעי הזוטר החכם בעיניו, אך כנראה שהזעוּף הזה אינו יודע שעל החכם ללמוד ולהבין ממה שנאמר לקטן, ואינו צריך שיאמרו לו במיוחד כי חרפה היא לו...

והנה מקצת מדבריי במאמר: "ביקורת על יחסי לרש"י-שר"י – ותשובתי" (פרק ו):

הכותב מגלה בדבריו אלה שהוא לא העיפרון המחודד ביותר... כי אפילו אם הייתי מוצא דברי חפץ בפירוש רש"י, מה זה משנה? ואם תמצא דברי חפץ בקוראן או בברית-החדשה או בספר האופל הפגאני האם תאמץ אותם אל חיקך? האם תכשיר אותם אם תמצא בהם כמה מצוות שהם העתיקו במדויק מספר-התורה הקדוש? האם תכשיר אותם רק בגלל כמה אמיתות? ואיני יודע אם תרצה להאמין לזאת, אבל בכל מסעי בחקר פירוש רש"י עד היום, לא מצאתי שום דבר שהוא בגדר "דברי חפץ". אולי מצאתי פה ושם העתקה של קמצוץ מדברים נכונים, מעורבבים עם הזיות כמובן, אך הם בודדים מאד, ואף הם מובאים בעילגות לשון מחרידה.

ועוד ראוי לשאול אותך, האם כאשר בית-הדין מוציא להורג עובד עבודה-זרה הדיינים שואלים את החייב אם הוא שמר שבת? או אם הוא גמל חסדים? או אם הוא הכניס אורחים? או אם הוא כיבד הורים? או אם הוא למד תורה? והלא כל זה לא מעניין כלל! ברגע שאדם הוא עובד אלילים – דינו אחד! כל-שכן וקל-וחומר ביחס **למין גמור מישראל** אשר מתעה את הרבים אחרי התהו ומרחיקנו מייעודנו, ולכן ביחס אליו אין זה משנה כלל מה הם שאר מעשיו! וכמו שרבנו פוסק לעיל, שספר-תורה שכתבו מין נשרף עם כל האזכרות שבו! ולפי ההיגיון שלך, למה? והלא לפנינו ספר-תורה גוויל כשר למהדרין! מדוע לשורפו עם כל האזכרות שבו? אך הסיבה פשוטה: "כדי שלא להניח שֵם למינים ולא למעשיהם". ואצל רש"י המצב חמור בהרבה כי לא מדובר בספר-תורה גוויל כשר למהדרין, אלא בפירוש מלא וגדוש בצואת השקפות המינים.

ואם בספר-האופל עסקינן נימא ביה מילתא, כבר ברור גלוי וידוע לכל מי שאינו מתעקש להתעות את עצמו ולכל מי שאין לו אינטרס בהמי (כמו קאפח וערוסי, אשר התדרדרו להודות ואף לחתום על עצומות מפוקפקות אשר מכשירות עבודה-זרה), **שספר האופל הוא ספר אלילי לחלוטין!** ברם, אין לי ספק שאם תעיין בו היטב, ובדיוק כמו שאם תעיין היטב בקוראן או בברית-החדשה, אתה תמצא גם בו מעט עניינים ומצוות או השקפות נכונות למחצה לשליש ולרביע. האם יש במיעוט הזה כדי להכשיר את ספר-האופל או את הקוראן או את הברית-החדשה?

וכך בדיוק נוהגים הדרדעים התועים אחרי השר"י, חלושי הדעת, החברים במועדון הסכלים ומחוסרי הדעת, אשר עורכים חיפושים מפרכים ברש"י ולאחר שסוף-סוף הם מוצאים "דברי חפץ" שנראים להם כנכונים למחצה לשליש או לרביע, הם מנפנפים בהם בתרועת ניצחון מהובלת, ואומרים: "ראו עד כמה חכם וגאון הוא אלילינו רש"י!"... וכך בדיוק ניתן לנהוג גם בקוראן, גם בברית-החדשה, וגם בספר-האופל יימח שמו וזכרו מעם-ישראל. וראוי להזכיר כאן גם את ה"שולחן ערוך", אשר לצד החדרת המאגיה והאלילות וכן לצד החדרת מנהגי אשכנז המתועבים והמחרידים, הוא מעתיק את לשון רבנו מדפוסי "משנה תורה" מילה במילה! היש בזה כדי להכשיר את חיבורו? היש בזה כדי להכשיר את המאגיה שהוא החדיר וזיהם בה את עם-ישראל? היש בזה להכשיר את מחיקת כל יסודות-הדת המחשבתיים? היש בזה כדי להכשיר את התֵּירו להפוך תורת-אלהים לקורדום-חוצבים? ועל העוולות הנוראיות של קארו הקראי בשולחנו המאוס, ראו: "האמנם ה'שולחן ערוך' הוא שמונים אחוז רמב"ם?", ועוד.

ג. הטענה השלישית

הטענה השלישית של הדרדעי הזעוּף והזעוּם היא, איך ייתכן שאף-לא-אחד מעם-ישראל במשך אלף השנים האחרונות תקף את רש"י? ובמלים אחרות, איך ייתכן שכל עם-ישראל ישגה אחר ההבל? כנגד טענה זו יש שבע תשובות, והנה הן לפניכם:

ג.1) תשובה ראשונה

תשובתי הראשונה לטענה זו כבר הוּבאה במאמר שנזכר לעיל, והנה דבריי שם:

מדוע לא ייתכן שכל העם ישגו אחרי ההבל? והלא התורה ייחדה קרבן מיוחד למקרה כזה אשר כל עדת ישראל שוגים אחרי ההבל: "וְאִם כָּל עֲדַת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ וְנֶעְלַם דָּבָר מֵעֵינֵי הַקָּהָל וְעָשׂוּ אַחַת מִכָּל מִצְוֹת יְיָ אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְאָשֵׁמוּ" (ויק' ד, יג). ובפסוק הזה מדובר בסנהדרין אנשי אמת יראי אלהים שונאי בצע, אשר משתדלים בכל יכולתם שלא לשגות, כל-שכן וקל-וחומר כאשר מדובר בעדה האשכנזית הפרו-נוצרית שמכסה על פשעיו של שר"י באופן ממוסד ושיטתי במשך אלף שנים! ומקבלת סיוע מאינסוף סייענים ספרדים ותימנים כמוך.

זאת ועוד, את הטענה הזאת בדיוק השמיעו כנגד מָרי יחיא קאפח בקדשׁו מלחמה כנגד ספר-האופל: איך העז לתקוף בעוז את הספר "הקדוש" הזה, שמֵאות רבות מחכמי ישראל ואולי אף כולם סמכו את ידיהם עליו, וצווחו ויללו שמחברוֹ הוא לא פחות מאשר בר-יוחי! והנה מקצת מתשובתו באיגרתו להם ('עמל ורעות רוח וחרמות ותשובתם'): "ומה בכך שלפי דבריהם קיבלו אותו כל ישראל ולא הרגישו במרורות הפתנים אשר בקרבו? והלא בימי שפוט השופטים ובימי אחאב קיבלו כל ישראל לעבוד את הבעלים (הם האלילים הזכרים), ואת העשתרות (הם האלילות הנקבות), ולא נשאר בימי אחאב זולת אליהו ומאה איש אשר החביא עובדיה!".

כלומר, לפי דבריו לא מן הנמנע שכל עם-ישראל ישגה אחרי הבלי העבודה-הזרה במשך מאות רבות בשנים, וכולם יחשבו שהם אמת! וראוי להוסיף גם את חתימת תשובתו מפני שהיא מבטאת היטב את רחשי ליבו וצדקת דרכו: "ובה' בטחנו, כי אף אם יחשבו דוברי עָתָק האלה לבזותנו ולהשפילנו, אין בהם כוח לעשות אותנו שפלים ונבזים! **כי ממקום קדוש נהלך, ה' אֵל אמת בפינו ובלבבנו ותרועת תורתנו הקדושה בנו**" (הדגשים וסימן הקריאה במקור).

ואצרף לדרדעי הזעוּף עוד הלכה אחת מהלכות עבודה-זרה (א, י–יג):

"ואביו ואימו [של אברהם אבינו] עובדין עבודה-זרה והוא היה עובד עמהם. וליבו משוטט ומבין עד שהשיג דרך האמת והבין קו הצדק מדעתו הנכונה, ויָדע שיש שם אלוה אחד [...] **ויָדע שכל העם טועים** [...] כיוון שהכיר וידע, התחיל להשיב תשובות על בני אור כשדים" וכו'.

וראוי להוסיף את תשובתו של אהרן חמדי לשאלה מדוע עלינו להיות נאמנים לדרך האמת של הרמב"ם? ואולי אנחנו טועים? והלא כל "העולם הדתי" הולך בדרכים ההפוכות לדרכו של רבנו ובמיוחד בענייני מחשבה והגות! והוא השיב לשואלו: "אברהם אבינו יחיד היה, וכי יעלה על דעתך שאברהם אבינו טעה?". "וְעַתָּה לֹא רָאוּ אוֹר בָּהִיר הוּא בַּשְּׁחָקִים" (איוב לז, כא).

ג.2) תשובה שנייה

זאת ועוד, מדוע לא ניתן להניח שכל עם-ישראל שגה בעניין זה? היעלה על הדעת שסבלנו לחינם ייסורי גלות אלפיים שנים? כמו כן, האם לחינם בית-המקדש חרֵב? האם לחינם אמרו חז"ל: כל דור שלא נבנה בימיו כאילו נחרב בימיו? האם לחינם העולם הדתי האורתודוקסי רחוק מדרך האמת? האם לחינם הפכו מנהיגיו תורת-אלהים לקורדום-חוצבים? האם לחינם עם-ישראל נוהה אחרי הזיות מאגיות אליליות? האם לחינם עד היום ספר-האופל הפגאני נחשב בעיני העולם הדתי האורתודוקסי לספר קדוש כתורה? האם לחינם הקב"ה העניש את עם-ישראל ובמיוחד את השטעטל הפולני-ליטאי בשואה הנוראה? האם לחינם עד היום אנחנו סובלים ייסורים על ריחוקנו מדרך האמת והצדק? האם לחינם עדיין אנחנו צריכים להתמודד עם שכנים רעים, צרים ואויבים? האם לחינם גויי העולם שונאים אותנו שנאת-מוות עזה?

ברור אפוא שיש לכל הדברים הללו סיבה גדולה וחזקה מאד, והתשובה כבר נמצאת בתורתנו הקדומה, שהרי בספר דברים נאמר כך (כט, כא–כז): "וְאָמַר הַדּוֹר הָאַחֲרוֹן בְּנֵיכֶם אֲשֶׁר יָקוּמוּ מֵאַחֲרֵיכֶם וְהַנָּכְרִי אֲשֶׁר יָבֹא מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה וְרָאוּ אֶת מַכּוֹת הָאָרֶץ הַהִוא וְאֶת תַּחֲלֻאֶיהָ אֲשֶׁר חִלָּה יְיָ בָּהּ, גָּפְרִית וָמֶלַח שְׂרֵפָה כָּל אַרְצָהּ לֹא תִזָּרַע וְלֹא תַצְמִחַ וְלֹא יַעֲלֶה בָהּ כָּל עֵשֶׂב כְּמַהְפֵּכַת סְדֹם וַעֲמֹרָה אַדְמָה וּצְבוֹיִם אֲשֶׁר הָפַךְ יְיָ בְּאַפּוֹ וּבַחֲמָתוֹ, **וְאָמְרוּ כָּל הַגּוֹיִם עַל מָה עָשָׂה יְיָ כָּזֹה לָאָרֶץ הַזֹּאת מָה חֳרִי הָאַף הַגָּדוֹל הַזֶּה?** וְאָמְרוּ עַל אֲשֶׁר עָזְבוּ אֶת בְּרִית יְיָ אֱלֹהֵי אֲבֹתָם אֲשֶׁר כָּרַת עִמָּם בְּהוֹצִיאוֹ אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם, וַיֵּלְכוּ וַיַּעַבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָהֶם אֱלֹהִים אֲשֶׁר לֹא יְדָעוּם וְלֹא חָלַק לָהֶם, וַיִּחַר אַף יְיָ בָּאָרֶץ הַהִוא לְהָבִיא עָלֶיהָ אֶת כָּל הַקְּלָלָה הַכְּתוּבָה בַּסֵּפֶר הַזֶּה, וַיִּתְּשֵׁם יְיָ מֵעַל אַדְמָתָם בְּאַף וּבְחֵמָה וּבְקֶצֶף גָּדוֹל וַיַּשְׁלִכֵם אֶל אֶרֶץ אַחֶרֶת כַּיּוֹם הַזֶּה".

וחרון האף והקצף הגדול שמתוארים בפסוקי התוכחה הללו מתאימים מאד למוראות השואה המבעיתים, והסיבות אותן הסיבות בדיוק: "עַל אֲשֶׁר עָזְבוּ אֶת בְּרִית יְיָ אֱלֹהֵי אֲבֹתָם [...] וַיֵּלְכוּ וַיַּעַבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָהֶם אֱלֹהִים אֲשֶׁר לֹא יְדָעוּם וְלֹא חָלַק לָהֶם, וַיִּחַר אַף יְיָ בָּאָרֶץ הַהִוא לְהָבִיא עָלֶיהָ אֶת כָּל הַקְּלָלָה הַכְּתוּבָה בַּסֵּפֶר הַזֶּה [...] בְּאַף וּבְחֵמָה וּבְקֶצֶף גָּדוֹל" וכו'.

נמצא אפוא, שעם-ישראל חטא בגלותו האירופית בעוון חמור מאד של עבודה-זרה, כי רק עוון כזה מצדיק את הייסורים הרבים והעצומים שחווינו ואשר מתוארים במפורש בתורה, ולכן די ברור שעם-ישראל התרחק מאד מדרך האמת, **ובכלל זה גם העיוורון מפירוש רש"י ומדרכי המינים!** ועד היום העולם הדתי האורתודוקסי ממשיך ללכת ולשקוע בדרכי המינים, ועד היום לא זזים מדרכיהם הרעים כמלא הנימה – וכל מי שהולך בדרכיהם הרעים מנציח את הפגעים ושוגה בדרכי המינות והאלילות אשר המיטו עלינו ייסורים גדולים ועצומים באלף השנים האחרונות. זאת ועוד, העבודה-הזרה הזו שבעקבותיה באו עלינו ייסורים נוראים באלף השנים האחרונות, דרדרה את עמֵנו גם להשקפות איומות ונוראות נוספות, כגון שנאת ארץ-ישראל.

קצרו של דבר, לא היו באים עלינו ייסורים כל-כך איומים ונוראיים במשך אלף שנים, אלמלא ישנה יתד חלודה ומזוהמת אשר **תקועה עמוק בליבו של עם-ישראל** ואשר גורמת לנו לריקבון מחשבתי איום ומחריד, ומדובר בנמק חולני ומסוכן במיוחד אשר גרם לכריתת חלקים נרחבים

מעם-ישראל לפני כשמונים שנה! ועד שהיתד התקועה הזאת לא תמוש ולא תינתק ותנותץ, עדיין עמֵנו ישגה בהזיות ובהבלים אליליים, ועדיין יהיה חרון אף כנגדנו מלפני ה' יתעלה.

לפי דעתי היתד החלודה שתקועה בליבו של עמֵנו היא הנטייה אחרי העבודה-הזרה, וכדברי התורה המפורשים, כלומר, הנטייה אחרי ההזיות גרמה להחרבת דת משה באופן שיטתי וליצירת דת אלילית חדשה. ומכאן אנחנו שוב מגיעים לרש"י, כי בראש המחריבים והכסילים עומד האליל הגדול מכולם שם רשעים ירקב, אשר הרחיק את עם-ישראל לחלוטין מיסודות הדת המחשבתיים והחדיר לנו אינסוף הזיות מאגיות אליליות – עד-כדי-כך שאפילו ספר האופל שבא בעקבותיו נועד למעשה לחקות את שיטותיו ושיטות חבר מרעיו המינים הראשונים.

כלומר, רבים מחכמי ספרד ההוזים והמהובלים ביקשו להחניף ולחקות את דרכי המאגיה והתועבה של המינים, ואף קינאו בהם: על הפיכתם תורת חיים לקורדום חוצבים, ועל החדרת התאוות הזימות והתועבות לדת משה, ולכן ביקשו להם חשבונות רבים והלכו בדרכי הרֶשע וההזיות, ואף עלו על מוריהם ביצירת ספר האופל הפגאני ו"עולם הקבלה". כלומר, לא רק שהם פירשו את אגדות חז"ל כפשוטן באופנים שיתאימו להזיותיהם ולתאוותיהם, הם אף יצרו במוחם הקודח והתאוותני תיאורי מינות פגאניים נגעלים, אשר חתמו את הגולל על הפיכתו של עם-ישראל ל"רק עם סכל ונבל הגוי הקטן הזה", וכדברי רבנו בפירושו לפרק חלק.

בחינת היסטוריית הייסורים של עמֵנו לצד תהליך קבלת פירוש רש"י והפיכתו למשה רבנו החדש ולמנחיל התורה החדשה, הביאו אותי למסקנה שהיתד התקועה הזו היא פירוש רש"י, וכאשר היא תישלף מליבו של עם-ישראל ותישרף, ממילא גם ספר האופל הפגאני וכל הזיותיו יישלפו ויישרפו על המוקד כראוי להם. וכמו שעשה משה רבנו ע"ה לעגל הזהב כך ראוי לעשות לפירוש רש"י ולאופל הפגאני שהוא פרו-רש"י, וכֹה דברי התורה הקדושה (שמ' לב, כ): "וַיִּקַּח אֶת הָעֵגֶל אֲשֶׁר עָשׂוּ וַיִּשְׂרֹף בָּאֵשׁ וַיִּטְחַן עַד אֲשֶׁר דָּק וַיִּזֶּר עַל פְּנֵי הַמַּיִם וַיַּשְׁקְ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל".

וזכורני כשישבנו שבעה על גיסי עודד חמדי ז"ל (נפטר ביום ו בכסלו תשע"ב), הגיע לנחם ד"ר אפרים יעקב ז"ל, הוא ישב על הארץ לצד האבלים ואמר דברי ניחומים. הנושא והדברים שעליהם דיבר נגעו לענייני המיסטיקה והקבלה, ועוררו אותי לשאול אותו מהו המקור לקבלה ולמאגיה, והנני זוכר היטב את תשובתו אף שלא הבנתי אותה אז: "חפש אצל חכמי אשכנז".

"הֲלוֹא בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם יְיָ וְהַאֲבַדְתִּי חֲכָמִים מֵאֱדוֹם וּתְבוּנָה מֵהַר עֵשָׂו" (עובדיה א, ח).

ג.3) תשובה שלישית

סיבה נוספת מדוע לא תקפו את רש"י עד היום, היא שאנו רואים מה קורה למי שתוקף אותו, אנו רואים את עוצמת ההתנגדות למי שמגלה את ערוות מינותו וסכלותו של רש"י. עוצמת התנגדות אשר מזכירה לי את המוסלמים הטיפשים חמומי-המוח אשר די בקריקטורה אחת על נביאם המשוגע כדי לגרום להם לרצוח ולהשתגע. ובמלים אחרות, עוצמת ההתנגדות להסרת הלוט מעל מינותו וסכלותו של רש"י הינה הראיה והעֵדוּת על עומק תקיעת היתד האלילית בליבו הטהור של עם-ישראל. ובמלים אחרות, עומק החרדה לשמירה על השקר שרש"י הינו "רבן של ישראל", מעיד על עומק השקר שהחדירו לנו באלף השנים האחרונות.

ובמאמר: "איך עד היום לא נחשפה מינותו של שר"י?", עמדתי על העובדה המדהימה שעד היום לא נכתב שום ספר השׂגות על רש"י. על רבנו הרמב"ם נכתבו השגות למכביר, זה אומר בכּה וזה אומר בכּה, לעומת זאת, על רש"י לא נכתבו השגות! אולי בעלי תוספות המינות חולקים עליו פה ושם כדי לרומם ולגדל את עצמם, אך השגות יסודיות שמטרתן לערער באופן משמעותי על **אישיות הפוסק, ישרותו, מוסריותו, חוכמתו וצדקתו,** את זאת לא ראינו! ואין לי שום צל של ספק, כי יש כאן קשר אשכנזי מובהק, אשר מגן בחירוף נפש על גדול אלילי אשכנז. כי אם יתגלה ויתברר שרש"י לא היה "רבן של ישראל" אלא "רשעם ואלילם של ישראל" – אנה יוליכו את חרפתם? איך יוותרו על שלטונם ותאוותם? איך ישפילו את גאוותם?

"וַיֹּאמֶר יְיָ אֵלַי **נִמְצָא קֶשֶׁר** בְּאִישׁ יְהוּדָה וּבְיוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלָם, שָׁבוּ עַל עֲוֹנֹת **אֲבוֹתָם הָרִאשֹׁנִים** אֲשֶׁר מֵאֲנוּ לִשְׁמוֹעַ אֶת דְּבָרַי **וְהֵמָּה הָלְכוּ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים לָעָבְדָם,** הֵפֵרוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל וּבֵית יְהוּדָה אֶת בְּרִיתִי אֲשֶׁר כָּרַתִּי אֶת אֲבוֹתָם. לָכֵן כֹּה אָמַר יְיָ הִנְנִי מֵבִיא אֲלֵיהֶם רָעָה אֲשֶׁר לֹא יוּכְלוּ לָצֵאת מִמֶּנָּה וְזָעֲקוּ אֵלַי וְלֹא אֶשְׁמַע אֲלֵיהֶם, וְהָלְכוּ עָרֵי יְהוּדָה וְיוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם וְזָעֲקוּ אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר הֵם מְקַטְּרִים לָהֶם [=אל כל האלילים והאדמו"רים] וְהוֹשֵׁעַ לֹא יוֹשִׁיעוּ לָהֶם בְּעֵת רָעָתָם, **כִּי מִסְפַּר עָרֶיךָ הָיוּ אֱלֹהֶיךָ יְהוּדָה** [=ועד היום לכל עיירה עלובה בפולין יש איזה אליל נגעל שנקרא על שמה אשר מקבֵּץ אחריו כת של חסידים שוטים] [...] וְאַתָּה אַל תִּתְפַּלֵּל בְּעַד הָעָם הַזֶּה וְאַל תִּשָּׂא בַעֲדָם רִנָּה וּתְפִלָּה כִּי אֵינֶנִּי שֹׁמֵעַ בְּעֵת קָרְאָם אֵלַי בְּעַד רָעָתָם" (ירמיה יא, ט–יד).

"וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי יַעַן כִּי נִגַּשׁ הָעָם הַזֶּה בְּפִיו וּבִשְׂפָתָיו כִּבְּדוּנִי [=מקדשים את החיצוניות] וְלִבּוֹ רִחַק מִמֶּנִּי [=נעדרי ידיעת ה' ונעדרי מחשבה ישרה והשקפות שמובילות לידיעת ה'] וַתְּהִי יִרְאָתָם אֹתִי מִצְוַת אֲנָשִׁים מְלֻמָּדָה [=ריקים מהשקפות טהורות ונפוחים בהזיות מאגיות אליליות], לָכֵן הִנְנִי יוֹסִף לְהַפְלִיא אֶת הָעָם הַזֶּה הַפְלֵא וָפֶלֶא וְאָבְדָה חָכְמַת חֲכָמָיו וּבִינַת נְבֹנָיו תִּסְתַּתָּר [=עד שאפילו אנשי מדע, רבנים ופרופסורים אינם רואים את אור האמת]" (ישעיה כט, יג–יד).

ג.4) תשובה רביעית

במשך אלף שנים הִטעו אותנו שרש"י הוא גדול חכמי ישראל באלף השנים האחרונות, וכמו שנוהגים צאצאי המינים לכנות אותו: "רבן של ישראל", וקשה מאד להשתחרר מעבודה-זרה שמחדירים לאדם עוד בהיותו ילד קטן מאד, ואף ממשיכים לטפח אותה במשך כל התפתחות האדם מילדות ועד בחרות ועד זקנה ושיבה, וכמו שקאפח אומר במורה (א, נ): "להשתחרר מן הדעות הקדומות שהוּלעטת בהם על ידי זקנֵי בּוּר או נשים בלות משחר עלומיך". עד-כדי-כך קשה להשתחרר מדעות קדומות שהולעטנו בהם משחר עלומינו, עד שאפילו בימינו, דור המדע והדעה, רק בודדים מתבוננים בפירושו של רש"י-שר"י בעין מדעית וביקורתית, שהרי ברור לכולם שהוא היה "גאון עולם" בדיוק כמו שהגננת דרורה החדירה לנו בגן הילדים...

וזכורני יהודי תימני בהמי אחד, אשר סיפרתי לו על מחקריי על שר"י, ולא פחות ולא יותר אמר לי שהוא שומע אותי וכל שערות ידיו עומדות למשמע הדברים, עד-כדי-כך נחרד הכסיל הזה! ואף לי לא היה קל הדבר ונחשפתי למינותו רק בדרך מקרה ורק בשנים האחרונות: בעת לימוד בבית-המדרש את ביאורו של רבנו במורה (א, ט; א, כח) לפסוק: "כִּי יָד עַל כֵּס יָהּ" (שמ' יז,

טז), הובא לפניי פירוש רש"י שם, ונדהמתי לגלות שאונקלוס ורס"ג ורבנו כל-כך מתאמצים להרחיק בפסוק זה ובכלל בכל מקום מן ההגשמה, ואילו רש"י-שר"י במחי-יד קובע פירוש חמור מאד בהגשמתו: "ידו של הקדוש-ברוך-הוא הורמה לישבע בביסאו להיות לו מלחמה ואיבה בעמלק עולמית". המשכתי לעיין ומצאתי פירושים מגשימים רבים נוספים בפירושו של רש"י, ולא רק הגשמה מצאתי, אלא אף תעייה וסכלות כמעט בכל יסודות הדת המחשבתיים!

בהמשך אף גיליתי שהאמת הייתה לנגד עיניי כל העת, ופשוט לא ראיתי אותה מרוב המסכים שהעמידו לנגד עינינו המינים וצאצאיהם באלף השנים האחרונות, כי האמת ניצבת ועומדת בשחקים, ברורה מאירה ומזהירה **בפרק הראשון של המורה!** ולמדתי את הפרק הזה לפחות חמישים פעמים ולא שמתי לב שהאמת מאירה ומזהירה לנגד עיניי במלא הודה והדרה!

וכך כותב רבנו **בפסקה הראשונה** שבפרק הראשון של המורה (א, א):

"**צלם ודמות,** כבר חשבו [=שגו לחשוב] בני אדם, כי 'צֶלֶם' בלשון העברי מורה על תבנית הדבר ותארו [=דפוס המעצב את הצורה החיצונית], **והביאם הדבר לידי הגשמה מוחלטת.** לפי שנאמר: 'נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ' וחשבו [=שגו לחשוב] כי ה' כצורת אדם, כלומר: תבניתו ותארו, **וחייבו הגשמה מוחלטת והאמינו בכך,** ונראה להם שאם יעזבו דעה זו יכחישו את הכתוב, ואף יהיה בכך העדר האלוה אם לא יהיה גוף בעל פנים ויד כמותם בתבנית ובתואר [שלילת הגשמות היא כפירה בתורה ובמציאות האל!], אלא שהוא יותר גדול ובהיר לפי דמיונם, וגם החומר שלו אינו דם ובשר. זהו תכלית מה שנראה להם שהוא רוממות ביחס להשם".

בסוף דבריו שם, רבנו מוסיף וקובע מפורשות: "לא שה' יתעלה גוף, שיהיה אם כן **בעל תבנית**" – כלומר, כל מי שסובר שהאדם נברא בצלם (=בדפוס=בתבנית) של יוצרו, הרי הוא בהכרח סובר שהקב"ה הוא "בעל תבנית", וכל מי שסובר שה' הוא בעל תבנית, הרי הוא בהכרח סובר שהקב"ה הוא גוף, וזו ראיה מפורשת וברורה לכל בר-דעת, שלא ניתן להתווכח עמה כלל.

והנה לפניכם דִּבַּר ה' בספר בראשית (א, כו): "וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ וְיִרְדּוּ בִדְגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל הָאָרֶץ וּבְכָל הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׂ עַל הָאָרֶץ". לא אחזור על ניתוח כל ענייני ההגשמה שיש בפירוש רש"י-שר"י לפסוק הזה (את זאת עשיתי בסדרת המאמרים על רש"י, חלק ד), שהרי כאמור אנו עוסקים רק במלה הראשונה שבצמד המלים "בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ" – ואת המלה "בְּצַלְמֵנוּ" פירש רש"י שם כך: "בְּצַלְמֵנוּ – **בדפוס שלנו**".

ובל נשכח כי מיד **בפסוק הבא** (א, כז), שר"י אומר מפורשות שהאדם נברא בידיים ובתבניתו של הקב"ה יתעלה ויתרומם: "וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם", וכך הוא פירש שם: "וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ – בדפוס העשוי לו [בדפוס, תבנית וכו'], שהכל נברא במאמר והוא [האדם] **נברא בידיים** [...] בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ – פירש לך שאותו צלם המתוקן לו [=הדפוס העשוי לאדם] **צלם דיוקן יוצרו הוא [!]**".

הנה אתם רואים שלא המצאתי את הגלגל, ועובדת היות רש"י מין נמצאת **בפרק הראשון במורה הנבוכים!** ולכאורה תמוה מאד מדוע קאפח לא העיר שם הערה קטנה, שלוש מלים

בלבד לא יותר: "ראו פירוש רש"י", וכי הוא לא הכיר את פירוש רש"י לבראשית **פרק א?!** אך ברור כשמש ביום בהיר, שעובד שׂכיר הנוטל משכורות מפוטמות מאד במשך יובל שנים, אינו יכול אפילו לרמוז על האדמו"ר הגדול ביותר של מעסיקיו שהוא מין! ולמעשה לומר על מעסיקיו ועל כל חכמי-יועצי-אשכנז לדורותיהם שהלכו בדרכו ובהשקפותיו הטמאות של רש"י מתוך הערצה אלהית – שהם יותר תועים מן הבהמות... וכל-שכן כאשר הכסף שקיבל הועבר לו בניגוד מוחלט להלכה, והוא בגדר שוחד וטובות הנאה, ואף חילול-שם-שמים חמור מאד.

לאור דברים אלה לא אתפלא, אם בשל כפיפותו ושעבודו של קאפח למעסיקיו הפרו-נוצרים, הוא גם תרגם במורה "תבנית" ולא "דפוס". כלומר, ברור שרבנו התכוון לפירוש רש"י וחבר מרעיו אשר פירשו צלם – **דפוס,** ורבנו אינו נמנע מלהשתמש במלה "דפוס" ב"משנה תורה" בעניינים שמשמעם קרוב למשמעות פירוש רש"י כאן, כלומר תבנית של אימום (=שטאנץ), ורק כאשר רבנו עוסק בתבנית סתם, שאינה אימום לתבניות זהות נוספות, הוא אומר תבנית. ואף-על-פי-כן, קאפח משום מה תרגם "תבנית", ושמא קאפח ביקש להסתיר את האמת?

ובמקום אחר הבאתי ארבע-עשרה דוגמאות מ"משנה תורה", שבהם רבנו משתמש במילה "דפוס" כדי לתאר תבנית של אימום (שטאנץ), וכך לדעתי ראוי לתרגם גם במורה לעיל.

ג.5) תשובה חמישית

סיבה נוספת מדוע לא תקפו את רש"י-שר"י עד היום, נעוצה בגאוותם ואכזריותם ונקמנותם של המינים וצאצאיהם, הפחד ממידותיהם הרעות שיתק ומשתק רבים מההולכים בדרכו של רבנו למחצה לשליש ולרביע, וגורם להם בסופו-של-דבר לשגות ביסודות הדת היסודיים ביותר, כגון: באיסור חילול השם שבהנאה מדברי תורה, וכן בהתכחשות לחשיבות ידיעת ה' וייחודו, וכן בהתעלמות כמעט מוחלטת מכל שאר יסודות הדת שבספר המדע. ומי שאינו מבין על מה אני מדבר, ילך לשמוע את שיעוריהם של הדרדעים הממסדיים השׂכירים למיניהם ויבין.

וישנו דרדעי ממסדי אחד מבקעת העצמות שעד-כדי-כך מתיירא על מעמדו ויוקרתו ושׂררתו ומשכורתו, עד שהוא מעולם לא לימד את הלכות יסודי התורה! וכמנהג המינים וצאצאיהם להתמקד רק בעניינים הלכתיים, וברור מדוע, כדי שהוא לא ייאלץ להתעמת עם השקפותיהם האליליות... ויתרה מזאת, הוא לא מחמיץ שום הזדמנות להצטלם עם המינים הממסדיים למיניהם, תוך שהם מתבוננים עליו במבטי התנשאות וגיחוך, ובתוך לבם בזים לו או מפליקים לו סטירה עד שפניו מאדימים ומתעוותים מבושה, וכל זה חרפה גדולה מאד לדרך האמת.

"וְלָמָּה לֹא שָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְיָ וַתַּעַט אֶל הַשָּׁלָל וַתַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְיָ" (ש"א טו, יט).

ג.6) תשובה שישית

סיבה נוספת מדוע לא תקפו את שר"י עד היום, היא ההנאה מדברי תורה, וזו אחת הסיבות המרכזיות. כלומר, כל מי שנהנה מדברי תורה משׂוחד לשיטות המינים האירופים אשר העתיקו ואף שכללו את שיטות הנוצרים להפיק רווחים מדת משה, ולא יסכן את מעמדו ויוקרתו וטובות ההנאה שלו כדי להודות על האמת. ויתרה מזאת, האמת כבר לא תיראה בעיניו כאמת, שהרי

השוחד מעוור עיני חכמים ומסלף דברי צדיקים (וכל-שכן את עיני הנחשבים לחכמים), והוא יהיה בטוח באלף אחוז שרש"י הוא "גאון עולם" ו"קדוש עליון" כמשה רבנו – ואילו אדיר הקטן שוגה ותועה וחוטא, שהרי המצלצלים והמרשרשים הם-הם המדברים מתוך ליבו הערֵל, ולופתים את מחשבתו להטותה לדרכים עקלקלות וללכת כפעם בפעם לקראת נחשים. ובמלים אחרות, כל הדרדעים השׂכירים האוכלין מן התורה למיניהם יתנגדו נחרצות לביקורתי על רש"י, כי השוחד והתאווה כבר עיוורו את עיני שׂכלם מן האמת – לא ראו אור בהיר הוא בשחקים.

ג.7) תשובה שביעית

סיבה נוספת מדוע הדרדעי הזעוף השכיר הלז ודומיו, אינם מסכימים להודות על האמת, נעוצה בעובדה שאותם דרדעים שׂכירים הוגים בפירוש רש"י במשך עשרות רבות בשנים, ולא העלו על דעתם במשך כל הזמן הזה שמדובר בפרשן כופר ומין! ובמלים אחרות, אם הדרדעים העיוורים הללו יודו עתה לאדיר הקטן, מה הם בעצם יֹאמרו? שהם נכשלים בחושך במשך כל ימי חייהם? שהם תעו ולעו עשרות רבות בשנים אחרי עובד אלילים? ואם הם יודו לאדיר הקטן, רובם הגדול יצטרכו למחוק כמעט את כל מה שלמדו עד היום, ולהתחיל מחדש כמו ילדים קטנים ללמוד את דת משה הטהורה... ואיך יוותרו על כל השׂררה והגדוּלה? איך יכפּפו את קומתם ויודו לאדיר הקטן אשר כּה עלוב בעיניהם? והחמור מכל, כיצד ירוממו שוב את גאוותם ויהירותם? כיצד ישקמו את יוקרתם ומעמדם הרבניים המדומים שכל-כך התאמצו לטפח?

ד. טענה רביעית

טענה נוספת ששמעתי היא, מדוע **מָרי יחיא קאפח** לא תקף את רש"י-שר"י? וכי הוא לא שָׂם לב שרש"י היה מין גמור? ואף שוטה וסכל נחות מאד שעמוס בהזיות מאגיות אליליות?

ובכן, לפי ההיגיון הזה יש להכשיר גם את ספר-האופל, שהרי נכדו השׂכיר של מָרי יחיא קאפח לא קידש מלחמה נגד האופל הפגאני, להיפך, הוא אפילו הכשיר אותו במידה רבה כאשר הוא הביא ממנו מובאות כראיות לעניינים הלכתיים או אפילו מחשבתיים! ובשום מקום קאפח לא מודה על האמת שספר-האופל הוא ספר טמא ואלילי אשר יוחס לבר-יוחי בשקר גמור וחמור.

האם אפוא ניתן להביא ראיה משתיקתו של קאפח כדי להכשיר ולהצדיק את ספר-האופל הפגאני? וכמו שאין להביא ראיה משתיקתו של קאפח להכשיר ולאמֵת את ספר-האופל הארור, כך אין להביא ראיה משתיקתו של מָרי יחיא קאפח ביחס לפירוש רש"י. ולא רק ביחס לפירוש רש"י, מָרי יחיא קאפח שתק ביחס להרבה משוטי ישראל הראשונים והאחרונים אשר הזו הזיות אליליות חמורות ביותר וקידשו את ההזיות המאגיות הקבליות, כגון **הרמב"ן** המכשף או הרשעב"א השחצן והנבער, אשר החרים את לימודי הפילוסופיה-המחשבה ברוב סכלותו, ולמעשה ביטל בזאת את כל יסודות הדת המחשבתיים ובראשם ידיעת ה' יתעלה וייחודו.

ואגב, במה שקאפח הביא ראיות מספר-האופל הפגאני הוא למעשה **בגד בגידה חמורה** בדרכו של אברהם אבינו ובמלחמתו באלילות; ואף הִפנה עורף לדברי רבנו הרמב"ם, אשר קובע במורה שאסור להוכיח את האמת באמצעות ראיות פח יקושות ועקושות, כי סופן של אותן

הראיות האליליות להחליש את דרך האמת, וכמו שקאפח השכיר בעצמו מתמצת במורה את דעת רבנו בעניין זה (עמ' תמא): "מי שמנסה להוכיח דבר שהוא אמת כשלעצמו בדרכי הטעיה והשאה, לא רק שאינו מועיל מאומה, אלא אף מחליש את אמיתת הדבר שרצה להוכיחו".

והנה דברי רבנו במורה (ב, טז): "ומה שהאדם טוען שהוא הוכיח שאלה מסוימת בהטעיות, הרי לדעתי אינו מחזק אמיתת אותה הבעיה, אלא החלישה וגורם להכחישה, כי כאשר יתברר ביטול אותן הראיות תיחלש הנפש מלאמת את אותו הדבר שהובאו עליו הראיות". וקאפח הוסיף שם: "כי גם כאשר הדבר אמת כשלעצמו, ובא מי שאינו יודע ומביא עליו ראיות חלושות, גורם לבני אדם לחשוב שאותו הדבר מבוסס על אותן ההוכחות הרעועות וידחוהו". וכן כותב גם רס"ג בספרו "הנבחר באמונות ובדעות" (עמ' ל): "מילה שאדם שומעה מן הכופרים ותחדור לליבו ותמחצהו, ויעמוד שאר ימיו תחת השפעתה [...] ואינו חושב שאם לא יגן [=ואינו מעלה על דעתו שלא להגן] על עצמו מפני החום והקור כדי שלא יפגעו בו ויאבדוהו וימיתוהו".

ודברים אלה עומדים בתוכחה קשה נגד קאפח על-כך שהביא ראיות מספר-האופל הפגאני, ותלמידיו ממשיכי דרכו הממסדית השכירה אף הִרשו לעצמם לחתום על עצומות מפורשות אשר מכשירות את ספר-האופל ומרוממות אותו **כאחד מספרי הקודש של עם-ישראל!**

ואם הזכרנו את מָרי יחיא שתרם מאד לדרך האמת, הלוואי ורק עשרה אחוז מאלה שנקראים "חכמי ישראל" באלף השנים האחרונות היו כמוהו. ואף שהוא לא תקף את רש"י-שר"י ושתק מעוולות רבות בעולם הדתי האלילי, הוא עדיין עשה דבר נפלא ומופלא במה שהלך בדרכיו של אברהם אבינו ועמד כנגד כל העולם, והוכיח בנחישות את חכמי ישראל הטיפשים שנהו אחרי ההזיות וההבלים. ואי אפשר לצפות מאדם אחד לקדש מלחמה בכל התחומים, ובמיוחד שמשאביו היו מאד מוגבלים ביחס למשאבים הטכנולוגיים והכלכליים העצומים שיש בדורנו, ולכן די לנו במה שנלחם למעננו בעניין הזוהר הפגאני. וקאפח נכדו לא רק הִפנה עורף לאברהם אבינו ולרבנו הרמב"ם בהעתיקו "ראיות" מהזוהר הפגאני ובהכשירו אותו בדרך זו, הוא למעשה בגד קשות בסבו, בגידה שמעידה על העדר חמור של הכרת-הטוב לסבו שגידל וטיפח וריבה אותו, ואוי לו לקאפח שכך עיוורו טובות ההנאה הממסדיות המופלגות את עיני שכלו.

"וְלָמָּה לֹא שָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְיָ וַתַּעַט אֶל הַשָּׁלָל וַתַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְיָ" (ש"א טו, יט).

ה. טענה חמישית

עניין נוסף שהעלה הדרדעי הזעוף הוא "גאונותו" של פירוש רש"י לתלמוד, ובכן, האמת היא שרש"י זיהם את התלמוד הבבלי בכל-כך הרבה הזיות ודמיונות עד שאין חקר לסכלותו, כי התלמוד הבבלי מלא וגדוש באגדות **שפשטיהן** הינן הזיות דמיוניות וחלקן אף מאגיות אליליות, ורש"י-שר"י אימץ את כל הפשטים הללו **כפשוטן!** שוו בנפשכם כמה הזיות הוא החדיר כך לדת משה! לפיכך, מבחינה זו פירושו לתלמוד גרוע מפירושו לתורה, כי התלמוד עוסק רבות באגדות וכן בסוגיות השקפה והלכה דחויות רבות מאד, ובאלה, ובמיוחד באגדות חז"ל, כר-המרעה להזיות ולדמיונות רחב אלף-מונים מאשר בספר התורה. ורצוי מאד גם לעיין במאמר: "האם לדעת הרמב"ם צריך ללמוד גמרא?", כדי להבין את מעמדו האמיתי של התלמוד.

ואחתום בנבואתו של ישעיה (כב, כה), אשר קובע שיבוא יום ותמוש היתד התקועה הזו אשר הינה לדעתי הדת החדשה האורתודוקסית הפרו-נוצרית: "בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם יְיָ צְבָאוֹת תָּמוּשׁ הַיָּתֵד הַתְּקוּעָה בְּמָקוֹם נֶאֱמָן וְנִגְדְּעָה וְנָפְלָה וְנִכְרַת הַמַּשָּׂא אֲשֶׁר עָלֶיהָ כִּי יְיָ דִּבֵּר".

סוף דבר

בעודי כותב מאמר זה נשלחה אלי ביקורת קשה נוספת מדרדעי שאינו חוצב מן התורה כמו הזעוף הלז, וזאת בעקבות מאמר תוכחה קצר שכתבתי אגב ניתוח פירוש רס"ג למשלי (כו, ד–ה): "אַל תַּעַן כְּסִיל כְּאִוַּלְתּוֹ פֶּן תִּשְׁוֶה לּוֹ גַּם אָתָּה, עֲנֵה כְסִיל כְּאִוַּלְתּוֹ פֶּן יִהְיֶה חָכָם בְּעֵינָיו".

והנה דברי הביקורת שנשלחו אליי:

1) סוף-סוף אתה תוקף את כל הרבנים ולא רבנים מסוימים. זה כבר התקדמות; **2)** להזכירך אינך נביא ולא בן נביא. קצת צניעות לא תזיק לך; **3)** כשבוחנים אדם, על יתרונותיו וחסרונותיו, מבחינת תרומתו ליהדות ולעם ישראל, גם אם הציון הוא 80 או 90, עדיין זה ציון טוב. ומי שמבקר צריך להשוות עצמו למבוקריו, באותם כלי בקרה, ולהגיע למסקנות הראויות.

עד כאן ביקורתו, ומכאן תשובתי לאותו דרדעי חכם בעיניו:

1) אינך בקי כלל במחקריי, ו"מֵשִׁיב דָּבָר בְּטֶרֶם יִשְׁמָע אִוֶּלֶת הִיא לוֹ וּכְלִמָּה" (משׁ' יח, יג).

2) במקום שיש חילול-השם אין חולקין כבוד אפילו לא **לרבו המובהק,** כל-שכן לרבנים סתם, וכל-שכן לחבורה של כומרים פוליטיקאים שׂכירים וכסילים ועובדי אלילים שהחריבו את דתנו, והפכו את הפקת הרווחים מדת משה לאמנות מבחילה. ואיני מבין מה שייכת כאן צניעות או נבואה? וכי יש לנהוג עמם בסלחנות או בהתרפסות? וכי אין ללמוד מן הנביאים, ממעשיהם ומדבריהם הנחרצים החדים והנוקבים? וכי נבואותיהם אינן נבואות נצחיות לדורי דורות?

כמו כן, מעמדי האישי לפני בורא-עולם כלל אינו שייך לעניין, אלא קבל האמת ממי שאמרו. שגיאתך זו מלמדת על-כך שאינך בודק את האמת לפי תוכן הדברים אלא לפי תפישׂתך את האומר. דבריך אפוא הינם ביטוי להשקפה רעה מאד שמקורה בבורות הנשברים של המינים. ומכל מקום הנני מודה לך על תוכחתך ואשתדל להיות שפל רוח מאד-מאד כמצות ר' לויטס.

3) כדי להבין את עומק התופת והמינות שהכמורה האורתודוקסית המיטה עלינו, אתה מוזמן לקרוא את מאמריי ולהבין את רוע מעלליהם, ובעניינים כל-כך חמורים אשר נוגעים לעבודה-זרה ולחילול-השם אין מקום לציון של 80 או 90 – והציונים הגבוהים שנקטת בהם רק מלמדים על ריחוקך העצום מדרך האמת ועל ריחוקך מהבנת חומרת חילול-השם וההנאה מדברי תורה. על-כל-פנים, ברור כשמש **שאינך רוצה** להבין, ולא בכל שעתא מתרחש ניסא לשוטים...

"וְהֶמָּה אִם יִשְׁמְעוּ וְאִם יֶחְדָּלוּ כִּי בֵּית מְרִי הֵמָּה [...] וְאַתָּה בֶּן אָדָם אַל תִּירָא מֵהֶם וּמִדִּבְרֵיהֶם אַל תִּירָא, כִּי סָרָבִים וְסַלּוֹנִים אוֹתָךְ וְאֶל עַקְרַבִּים אַתָּה יוֹשֵׁב, מִדִּבְרֵיהֶם אַל תִּירָא וּמִפְּנֵיהֶם אַל תֵּחַת כִּי בֵּית מְרִי הֵמָּה, וְדִבַּרְתָּ אֶת דְּבָרַי אֲלֵיהֶם אִם יִשְׁמְעוּ וְאִם יֶחְדָּלוּ כִּי מְרִי הֵמָּה" (יח' ב).

"אִם חָכַמְתָּ חָכַמְתָּ לָּךְ וְלַצְתָּ לְבַדְּךָ תִּשָּׂא" (משׁ' ט, יב).

תשובה לעבד עולם ממוצא דרדעי

"וְאִם אָמֹר יֹאמַר הָעֶבֶד: אָהַבְתִּי אֶת אֲדֹנִי אֶת אִשְׁתִּי וְאֶת בָּנָי לֹא אֵצֵא חָפְשִׁי! וְהִגִּישׁוֹ אֲדֹנָיו אֶל הָאֱלֹהִים וְהִגִּישׁוֹ אֶל הַדֶּלֶת אוֹ אֶל הַמְּזוּזָה וְרָצַע אֲדֹנָיו אֶת אָזְנוֹ בַּמַּרְצֵעַ וַעֲבָדוֹ לְעֹלָם" (שמ' כא).

בעבר קיבלתי "תוכחה" מעבד עולם ממוצא דרדעי, אשר שעבד את נפשו למינים ולצאצאיהם ומזהם את מוחו בתבשילו הנתעב של קאפח השׂכיר אשר הכשיר את כל המגשימים ועובדי האלילים למיניהם בפירושו המייגע ל"משנה תורה". ה"תוכחה" הזו שלו הגיעה אלי בעקבות פנייה שפניתי לאותו דרדעי שיכתוב מאמר לאור הרמב"ם, ולא הייתי פונה אליו אלמלא הוא ניחם אותי על פטירת אבי מרי ע"ה, ושגיתי לחשוב שמא נכנסה בו רוח דעת, אך נכזבתי.

באופן כללי, יש להשיב על האשמותיו הקשות בתשובתו המפורסמת של אליהו לאחאב (מ"א יח, יז–יח): "וַיְהִי כִּרְאוֹת אַחְאָב אֶת אֵלִיָּהוּ וַיֹּאמֶר אַחְאָב אֵלָיו: הַאַתָּה זֶה עֹכֵר יִשְׂרָאֵל? וַיֹּאמֶר: לֹא עָכַרְתִּי אֶת יִשְׂרָאֵל **כִּי אִם אַתָּה וּבֵית אָבִיךָ בַּעֲזָבְכֶם אֶת מִצְוֹת יְיָ וַתֵּלֶךְ אַחֲרֵי הַבְּעָלִים**".

ולקמן אתייחס לכל "תוכחתו" היוצאת מבורות נשׂברים של חוסר הבנה משווע וכן עיוורון חמור וגמור, ושני אלה יכולים לנבוע ממקור מעַוור אחד בלבד: מן ההנאה מדברי תורה. כלומר, אין לי צל של ספק, שאותו דרדעי תועה טוען את טענותיו המתעתעות, כי הוא נהנה בעבר ואף ממשיך ליהנות בהווה מדברי תורה. ומכיוון שהוא סמוך על שולחנם המגואל של המינים ונשען עליהם כדי להתיר לעצמו לאכול מן תורה, הוא אינו מסוגל לראות את האמת נכוחה ואינו מסוגל לזהות שהם היו מינים ועובדי אלילים והוזי הזיות – ולא רק שהוא אינו מסוגל לזהות מינות וכיעור לנגד עיניו, אלא שהמינות והכיעור נדמים למוחו המטונף בקדושה וטהרה וגדולה!

הנה אפוא מכתבו לפניכם, אעתיק את דבריו קטעים-קטעים ואשיב עליהם, וכך הוא פותח את דבריו: "אקיים הנאמר: 'הוכח לחכם – ויאהבך'. בתקווה שהדברים הפשוטים דלקמן יפלו על אוזניים כרויות". ועל זאת ניתן לומר: "תְּחִלַּת דִּבְרֵי פִיהוּ סִכְלוּת וְאַחֲרִית פִּיהוּ הוֹלֵלוּת רָעָה" (קה' י, יג), שהרי הדרדעי הזה פותח בהטעיה לפיה אם לא אקבל את התוכחה הנני סכל וטיפש. ברם, דברי שלמה נכונים אך ורק במקום שהתוכחה אמיתית ונכונה, ולא כאשר היא התעיה אשר נובעת משעבוד נפשי עמוק מאד, ומדֵּעות קדומות עקומות ועקושות אשר אינן מאפשרות לראות את אור האמת: "וְעַתָּה לֹא רָאוּ אוֹר – בָּהִיר הוּא בַּשְּׁחָקִים" (איוב לז, כא).

א. האם ראוי לומר על ביזוי הרשעים: "רחמנא ליצלן"?

והנה המשך דבריו של הדרדעי במכתבו:

"במסכת בבא מציעא (פד ע"ב) מסופר, שר"א ב"ר שמעון נענש על ששמע בביזוי צורבא מרבנן ושתק: 'יומא חד שמעי בזלותא דצורבא מרבנן ולא מחאי כדבעי לי'. ואם על צורבא מרבנן אחד שאין אנו יודעים את שמו נענש החכם על ששמע בזיונו ושתק – מה נאמר על בזיון כל גדולי ישראל? כרמב"ן וכרש"י והרשימה רק הולכת ומתרחבת מידי שבוע – רחמנא ליצלן. באמת רחמנא ליצלן".

והנני תמה, האם רש"י **והרמב"ן** ושאר המינים הכסילים וצאצאיהם, הם תלמידי חכמים? והלא התועים והמתעים לדורותיהם הם אלה שהלעיטו והחדירו לנו בכוח שהם "גדולי ישראל", ולפי האמת הינם גדולי הכסילים והרשעים, מינים שהִתעו את עמֵנו אחרי התֹהו וההבל, ואף המיטו על אומתנו אסונות וייסורים איומים. והדרדעי הנרצע הזה יכול לומר עוד אלף פעמים "רחמנא ליצלן", ועדיין האמת תהיה ההיפך המוחלט מדבריו. כלומר, מי שהקב"ה צריך להציל אותנו מפניהם הם "חכמי ישראל" המתעתעים הללו אשר הפכו תורת-אלהים לקורדום-חוצבים, והחדירו לנו דת חדשה פרו-נוצרית וניאו-אלילית, ארורים יהיו, יימח שמם וזכרם מספר החיים. וכל מי שרואה את האמת ומתכחש לה, מצוה לשנוא אותו עד שישוב בתשובה שלמה.

והנה דברי רבנו בהלכות סנהדרין (יא, ו) ביחס לחומרת המתעים את העם אחרי התהו וההבל: "האכזריות על אלו שמטעין את העם אחר ההבל רחמים היא בעולם, שנאמר 'לְמַעַן יָשׁוּב יְיָ מֵחֲרוֹן אַפּוֹ וְנָתַן לְךָ רַחֲמִים' [דב' יג, יח]". כלומר, לא רק שמצוה לשנוא אותם, חובה לנהוג עמם באכזריות, דהיינו מעבר לסתם שנאה שבלב, שהרי ההלכה מורה להביא לידי **ביטוי מעשי** את השנאה כלפיהם: להראות לכל באי עולם את סכלותם ורשעותם ולשפוך אור על מעלליהם ותעלוליהם. והסיבה ברורה: מחיית זכרם והשפלתם "רחמים היא בעולם", שהרי דרכיהם דרכי אופל המובילות את עם-ישראל, ובעקיפין ולעתים במישרין גם את הגויים, לתעות אחרי התוהו, וסופם: "כַּצֹּאן לִשְׁאוֹל שַׁתּוּ מָוֶת יִרְעֵם" (תה' מט, טו). כלומר, גם עַם-ישראל כצאן לטבח יובל, וגם כלל גויי העולם (ראו ערך מלחמות העולם) ולעתים עד כדי החרבת אומות שלמות.

והנה לך שני קטעים מדברי רבנו, שמהם עולה במפורש שיש מצוה רבה לגנות את הרשעים, וכך אומר רבנו בפירושו לאבות (עמ' רעג): "והחלק הרביעי [מחלקי הדיבור] הוא הרצוי [...] [ובתוכו נכללת המצוה החשובה] **לגנות את הרשעים ומגרעותיהם** כדי להמאיס מעשיהם וזכרם בעיני בני אדם וייבדלו מהם ולא ילכו באורחותיהם". וכך אומר רבנו גם בהקדמתו למסכת אבות (פרק ה, עמ' רנז): "וכן דברי האדם כולם, לא יזדקק לְדַבֵּר אלא במה שיביא לעצמו בו תועלת [...] או בשבח מעלה או אדם גדול, או בגנות מגרעת או רשע – **לפי שקללת בעלי המגרעות וגינוי זכרם, אם הייתה המטרה בכך להשפילם בעיני בני אדם כדי שייקחו בהם תוכחות ולא יעשו כמעשיהם – הרי זו חובה וזו מעלה,** הלא תראה אמרו יתעלה: כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה, וכמעשה ארץ כנען, וסיפור הסדומיים, וכל מה שבא במקרא בגנות האנשים בעלי הרעות והמגרעות וגינוי זכרם, ושבח הצדיקים ורוממותם, אין הכוונה בהם אלא כמו שאמרתי לך, כדי שילכו בני אדם בדרכם של אלו ויתרחקו מדרכם של אלה".

ולאחר שלמדנו לעיל מעט על התוצאות האיומות והנוראיות של ההליכה אחרי התוהו וההבל, דברי רבנו האחרונים מוארים באור יקרות. כלומר, ברור עתה עד כמה חשוב להרחיק את העם והאנושות מדרכי האלילות, הרשע והתועבות של ארץ מצרים. וכל מי ששותק נגד עוולה ורשע וזימה – יש לו חלק בהתדרדרותו של עם-ישראל והעולם כולו במדרון החטאים והעוונות, וכמו שפוסק רבנו (דעות ו, ט): "וכל שאפשר בידו למחות ואינו ממחה נתפש בעוון אלו כולם". וכל-שכן וקל-וחומר דרדעי יודע-דת-ודין שאינו מוחה במטרה לשמור על שׂררתו, מעמדו, יוקרתו, משכורותיו, ושלל טובות-ההנאה שמגיעות בימינו לכומרי-הדת שוחרי השוחד והשלמונים.

ב. האם דינו של קארו הקראי הוא כגוי או כעובד אלילים?

והנה המשך דבריו של הדרדעי במכתבו:

"ואתה מן הסתם מכיר את דברי הרמב"ם שעוון גדול הוא לבזות תלמידי חכמים ושאין למבזה חלק לעולם הבא (הלכות תלמוד תורה ו, יא) ומביאו מרן השו"ע ביו"ד (רמג, ו). ומותר לצטט מהשו"ע או שגם הוא עובד אלילים פסול בעיניך? רחמנא ליצלן. והאם הוא כמו גוי מאמין או גרוע ממנו? צ"ע. אוי לאוזניים...".

ובכן, כבר ראינו לעיל שעוון גדול הוא **שלא לבזות** את השיקוצים שנקראים "חכמי ישראל", כגון קארו הקראי, אשר בשחץ ליבו טען שהוא נביא שמדבר עם המלאכים, ונטה אחרי ההזיות המאגיות, ואחרי הקבלה הארורה אשר כל באיה לא ישובון ולא ישיגו אורחות חיים. ומה עוד אפשר לומר על מי שקורא לקראי "מרן"? ובעניין השאלה: האם הוא כמו גוי או גרוע ממנו? אין לי ספק שהוא גרוע מגוי, שהרי הוא הִתעה את עם-ישראל אחרי התוהו וההבל אשר לא יועיל ולא יציל, ואף הכשיר ליהנות מכבוד תורה, וכבר התייחסתי לכל העניינים הללו והנגזרים מהם במאמרים רבים, ואין כאן מקום לחזור על הכל, ומי שרוצה להבין דברי אמת – ילמד ויבין.

והנה דוגמה אחת מפסקי רבנו בהלכות סנהדרין (ג, ט), וממנה נלמד על החובה להקל ולזלזל בחכמים שנוטים אחרי תאוות העולם-הזה, והופכים את תורת-האלהים לקורדום-חוצבים:

"כל דיין שנתן ממון [או התערב בכל צורה שהיא, כגון הפעלת קשרים פוליטיים] כדי שיתמנה, אסור לעמוד מפניו [=לקום לכבודו], **וציוו חכמים להקל אותו ולזלזל בו. ואמרו חכמים, שהטלית שמתעטף בה תהי בעיניך כמרדעת של חמור**".

ואם זהו דינם של הדיינים שאינם שוגים במינות – על-אחת-כמה-וכמה הוזי ההזיות האוכלין והזוללין מן התורה, המתעים את עמֵנו אחרי ההבל במשך מאות רבות בשנים, ויותר נכון לומר שכלל אין מה להשוות ביניהם. ואף יתרה מזאת, כאשר אדם עובר עבירה בדברי-שמים ואינו חוזר בו, וכל-שכן מי שמתעה את העם אחרי התוהו וההבל – מכלימין אותו ברבים, ומפרסמין חטאו, ומחרפין אותו בפניו, ומבזין ומקללין אותו! והנה פסק רבנו בהלכות דעות (ו, יב):

"במה דברים אמורים? בדברים שבין אדם לחברו, אבל בדברי-שמים אם לא חזר בו בסתר **מכלימין אותו ברבים, ומפרסמין חטאו, ומחרפין אותו בפניו, ומבזין ומקללין אותו, עד שיחזור למוטב, כמו שעשו כל הנביאים לישראל**".

עוד למדנו, שנביאי האמת ע"ה הכלימו ופרסמו וחירפו וביזו וקיללו את החוטאים והפושעים! והיו "גדולי ישראל" רבים אשר הִתעו את עם-ישראל אחרי ההבל, ואף-לא-אחד העלה בדעתו באותם הדורות ש"גדולי ישראל" הללו הינם נביאי שקר ורשעים ארורים! זאת ועוד, למדנו מדברי רבנו שיש ללמוד מהאופן שבו נהגו הנביאים ע"ה, ולהמשיך בדרך זו בכל דור ודור.

ואגב, מה יהיה לפי דעתך דינו של מי שמתיר ליהנות מכבוד תורה? והנה דברי חז"ל ורבנו בעניין זה בהלכות תלמוד תורה (ג, ט–י):

[ט] "כָּל הַמֵּשִׂים לבו שיעסוק בתורה ולא יעשה מלאכה, ויתפרנס מן הצדקה, **הרי זה חִלֵּל את השם, ובִּזָּה את התורה, וְכִבֶּה מְאוֹר הדת, וגרם רעה לעצמו, ונטל חייו מן העולם-הבא.** לפי שאסור ליהנות בדברי תורה בעולם-הזה".

[י] "אמרו חכמים: **'כל הנהנה מדברי תורה נטל חייו מן העולם'** [אבות ד, ז]. ועוד ציוו ואמרו: 'לא תעשֵׂם עטרה להתגדל בהן ולא קרדום לחפור בהן' [שם]. ועוד ציוו ואמרו: 'אהוב את המלאכה ושנוא את הרבנות' [אבות א, י]. ו'כל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה וגוררת עוון' [שם ב, ב]. וסוף אדם זה שיהא מלסטֵם [מלשון ליסטים=שודד] את הבריות".

האם לאור דברים קשים אלה של חז"ל ורבנו ניתן להתיר ליהנות מכבוד תורה? האם לא ברור שחז"ל ורבנו אסרו באיסורים חמורים שוב ושוב, כדי להעביר לנו מסר שאי אפשר להקל בזה בשום תירוץ? ובכלל, האם מותר לחלל-שם-שמים באופנים כל-כך חמורים כדי לקיים עולם תורה אמיתי? וכל-שכן כדי לקיים דת חדשה אשר מלאה וגדושה באלילות ובהזיות מזוהמות! וסופו של מי שמחלל-שם-שמים כדי לקיים עולם תורה אמיתי, סופו שהוא יחלל-שם-שמים כדי לקיים דת חדשה פרו-נוצרית ופרו-אלילית – כי התורה תהפוך לו לסם המוות והמינות.

ומכל מקום, מי-הוא-זה ואי-זה-הוא אשר משפיל ומבזה ומפנה עורף לדברי חז"ל?

ג. הדרדעי אינו מסתגל לסגנון

למרות כל המקורות שראינו, הדרדעי הזה ממשיך לאחוז בעבותות הסבלות, ואומר כך:

"אני מתקשה בלשון המעטה להסתגל ללשון הבוטה והפוגענית שאתה נוקט בה כלפי כמעט כל גדול מחכמי ישראל (למעט הרמב"ם ובני חוגו) הידועים והמקובלים לנו מדורות עולם (אף-על-פי שבעיניך הם כלום, חס-וחלילה רחמנא ליצלן מהאי דעתא), מי ומי אשר ישמע דברים אלו ולא תסמר שערת בשרו, חיל יאחזמו כיולדה??".

נשים לב, כי הראיה של הדרדעי ל"גדולתם" של "חכמי ישראל", היא מכך שהם "ידועים ומקובלים לנו מדורות עולם"! האמנם זו היא הדרך הנכונה להתייחס לשוכני בתי חומר? האם כל מה שימכרו לך תקבל כי "הדברים ידועים ומקובלים מדורות עולם"? ואֵיֵה השֹׂכל הישר? איה הבחינה הביקורתית וההרחקה מעבודה-זרה אשר העם היהודי נצטווה בה? איה דרכו של אברהם אבינו ע"ה אשר שיבר ניתץ וניפץ את כל ההשקפות אשר היו "ידועות ומקובלות לו מדורות עולם"? האם עצימת עיניים וקבלת כל מה שמכרו לנו בשקר היא דרכה של תורה?

ומעוצמת הזעזוע שהוא מזדעזע כאשר הוא שומע דברי אמת, נלמד עד כמה הוא רחוק מדרך האמת, עד כמה הוא עבד נרצע למינים ולצאצאיהם, ועד כמה מחשבתו טוּנפה. שהרי שׂערות בשרו אינן סומרות כאשר הוא שומע ביצד החילונים מבזים ומשפילים את דת משה בצדק כאשר הם מתבוננים על הדת החדשה שכפו עלינו המינים האירופים; ואף לא אוחז אותו חיל כיולדה ולא חיל בכלל, כאשר הוא שומע את ההזיות האליליות של המינים וצאצאיהם אשר מכחישות את האמת ומחללות שם שמים ברבים! ובמלים אחרות, היוצרות התהפכו, במקום שׂשׂערות בשרו תסמורנה וחיל כיולדה יאחזֵהו כאשר הוא שומע ביצד מגשימים את הבורא

ומשפילים את דת משה, הוא מזדעזע על-כך שזועקים ש"חכמי ישראל" היו כסילים, ואף-על-פי שזו האמת, והם-הם הסיבה המרכזית לחילול-שם-השמים הגדול והנורא שיש בימינו!

אז ממי אתה ירא ואת מי אתה עובד? את ה' יתרומם ויתעלה שמו? או את גדולי-גללי-האסלה אשר מתעים את עַם ה' יתהדר אחרי התהו? ודבריך משקפים את עבודת האלילים החמורה אשר אוחזת בך כנגע צרעת ומשחיתה ומחריבה את מוחך. ובמקום שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרב, ואפילו לא לרבו המובהק, וכל שכן לדרדעי פתי חכם-בעיניו אשר תועה אחרי הזיות הגדלות של המינים השחורים, ואם תיקח ממנו את ההזיות הללו לא יישאר לו מאומה כדי לכלכל את עולמו הרוחני המרוקן מדברי אמת... קצרו של דבר, במקום שיש בו חילול השם מצוה לקדש-שם-שמים, וחובה להשתדל ולהיות איש, ובמיוחד במקום שאין אנשים.

"הֲלָרָשָׁע לַעְוֹר וּלְשֹׂנְאֵי יְיָ תֶּאֱהָב? וּבָזֹאת עָלֶיךָ קֶצֶף מִלִּפְנֵי יְיָ!" (דה"ב יט, ב).

ד. הדרדעי ממשיך במצעד הפתיות

והנה המשך דבריו במכתבו:

"היש תלמיד חכמים או אדם מן השורה שיוכל להכיל את כל דבריך הללו?? אילו מהר"י קאפח נע"ג היה חי, וכי לא היה נוזף בך קשות?! הרי עם כל הביקורת שלו על דברי החולקים על הרמב"ם, כמה כיבדם וכמה נזהר בלשונו, ואין צורך לצטט מדבריו כי הדברים ידועים. איזה פער בין המאמר שלך לדבריו הזהירים והמעודנים של מארי".

וכמה שקע הטיפש הזה בהתחסדות! כלומר, גם אם לא ייִמָּצא "תלמיד חכמים" או "אדם מן השורה" אשר מסוגל להכיל את דבריי – האם אבן-בוחן זו היא הקובעת אם דבריי אמת? ואם לא יימצא מישהו בעולם שכופר ביש"ו או במוחמד או בהינדו, האם זה אומר שדתם היא דת האמת? מהי הסכלות הגדולה הזאת? מאין היא נובעת? וקבל האמת ממי שאמרו, ואפילו הוא עני ומסכן ומושמץ וקטן ובזוי שכולם מגנים אותו! והאמת, שחשבתי שנותרה עוד מעט דעת בדרדעים העיקשים העקושים, אך מוצא אנכי שנתקיימה בהם נבואת ישעיה (כט, יד): "וְאָבְדָה חָכְמַת חֲכָמָיו וּבִינַת נְבוֹנָיו תִּסְתַּתָּר", וכן נבואת ירמיה (ב, ה): "וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי הַהֶבֶל וַיֶּהְבָּלוּ".

הדרדעי הפתי הזה מוסיף וקובע נחרצות, שקאפח השׂכיר היה נוזף בי קשות! ומאין הוא יודע שקאפח היה נוזף בי? והלא הוא היה מגדולי הפחדנים והנוכלים ומוגי הלב! הוא לא היה מעז אפילו לצייץ, כמו ערוסי הנוכל אשר מרוב פחד שתתגלה ערוותו במלא כיעורה שותק כחרש וכאילם שלא יפתח פיו. ואפילו אם קאפח השׂכיר היה מעז לפתוח את פיו החלקלק, ולבעוט בתוכחת-אמת ולהחציף ולהתחצף קמי שמיא, הייתי מוכיח אותו בראיות חותכות כמו שהוכחו תלמידיו השועלים השׂכירים האורתודוקסים, הגדולים והקטנים – עד שהיה יושב בדד בכלימתו ונאלם ומשתתק ומחריש כמותם. "פָּחֲדוּ בְצִיּוֹן חַטָּאִים אָחֲזָה רְעָדָה חֲנֵפִים" (יש' לג, יד).

ובכלל, מי הוא קאפח? אלהים? מלך-מלכי-המלכים? וממי למדתם, אתם הדרדעים הנרצעים, לעבוד אלילים? היכן איבדתם את חוש הביקורת של אנשי האמת? מתי התחלתם לעשות לכם אלילים בשר ודם? ואם קאפח לא מתח ביקורת גלויה, כנה ואמיצה על המינים, האם זה אומר

שדרכו היא דרך האמת? וברור לי כשמש ביום בהיר, שקאפח תעה והִתעה, כי לא יעלה על הדעת להכחיש את דברי ה' יתעלה. כלומר, כל מי שנוטל שׂכר וטובות הנאה, השוחד **בהכרח** יעוור את עיניו מלראות את האמת נכוחה! וכל-שכן קאפח, שהיה רחוק מאד מרבי ישמעאל, שרק כמעט נטל את חלקו מן היבול לפני הזמן, ובכל זאת הכריז: תפח נפשן שלמקבלי שוחד! וקאפח? קאפח השכיר נטל משכורות שחיתות ואינסוף טובות הנאה במשך יובל שנים!

ומכיוון ש"חכמי ישראל" באלף השנים האחרונות התירו ליהנות מדברי תורה באופן גורף וללא שום גבולות, עלינו לשנן שוב ושוב את מוסרו של רבי ישמעאל בכתובות (קה ע"ב):

"רִ' יִשְׁמָעֵאל בֵּרִ' יוֹסֵי הָוָה רָגִיל אָרִיסֵיהּ דַּהֲוָה מַייתֵי לֵיהּ כָּל מַעְלֵי שַׁבְּתָא בַּנְּתָא דְּפֵירֵי, יוֹמָא חַד אַייתִי לֵיהּ בְּחַמְשָׁא בְּשַׁבְּתָא, אֲמַר לֵיהּ: מַאי שְׁנָא הַאיִדָּנָא? אֲמַר לֵיהּ: דִּינָא אִית לִי, וַאֲמִינָא אַגַּב אוֹרְחֵי אַייתִי לֵיהּ לְמָר. לָא קַבֵּיל מִינֵּיהּ, אֲמַר לֵיהּ: **פְּסִילְנָא לָךְ לְדִינָא.** אוֹתֵיב זוֹגָא דְּרַבָּנַן וְקַדָּיְינִין לֵיהּ, בַּהֲדֵי דְּקַאֲזֵיל וְאַתֵּי, אֲמַר: אִי בַּעֵי טַעֲיַן הַכִּי וְאִי בַּעֵי טַעֲיַן הַכִּי. אֲמַר: תִּיפַּח נַפְשָׁם שֶׁל מְקַבְּלֵי שׁוֹחַד, וּמַה אֲנִי שֶׁלֹּא נָטַלְתִּי, וְאִם נָטַלְתִּי שֶׁלִּי נָטַלְתִּי, כָּךְ, מְקַבְּלֵי שׁוֹחַד עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה".

סוּפר על רבי ישמעאל, שאריסו (=חקלאי שמעבד אדמות של אחֵרים תמורת חלק מן היבול) שהיה עובד בשדהו, נהג לתת לרבי ישמעאל את חלקו ביבול השדה כל ערב שבת. יום אחד הביא לו אריסו את חלקו ביום חמישי, שאל אותו רבי ישמעאל: מה נשתנה היום? השיב לו שיש לו דין בבית דינו. מיד רבי ישמעאל פסל את עצמו מלדון את אריסו! במקום זאת, הושיב רבי ישמעאל שני דיינים לדון את אריסו, והוא עמד מחוץ לבית-הדין ושמע את הדיון.

תוך כדי הדיון, רבי ישמעאל מצא את עצמו מעלה טענות לזכותו של אריסו, ומהרהר בטיעונים שאריסו יכול להעלות ושעשויים לזַכּוֹתוֹ בדין. מיד תפשׂ את עצמו ואמר: **"תִּיפַּח נַפְשָׁם שֶׁל מְקַבְּלֵי שׁוֹחַד, וּמַה אֲנִי שֶׁלֹּא נָטַלְתִּי, וְאִם נָטַלְתִּי שֶׁלִּי נָטַלְתִּי, כָּךְ, מְקַבְּלֵי שׁוֹחַד עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה".** כלומר, ומה אני שלא לקחתי בסופו-של-דבר, ואפילו אם לקחתי הייתי לוקח משלי (שהרי מחובתו של האריס לתת לבעל השדה את חלקו), ולמרות זאת, כל העת הרהרתי בזכוּתוֹ של האריס – מקבלי השוחד, שמקבלים שוחד ושלמונים בעוול גמור ומוחלט, על-אחת-כמה-וכמה (=שדעתם ועיני שכלם עיוורים לחלוטין מלראות את אור האמת הבהיר בשחקים).

וכבר אמר שלמה במשלי (יז, ח): "אֶבֶן חֵן הַשֹּׁחַד בְּעֵינֵי בְעָלָיו אֶל כָּל אֲשֶׁר יִפְנֶה יַשְׂכִּיל", ופירש שם רס"ג: "כך מדמים בו בעליו, והוא לפני ה' בהיפך זה, כמו שנאמר: 'כִּי הַשֹּׁחַד יְעַוֵּר עֵינֵי חֲכָמִים וִיסַלֵּף דִּבְרֵי צַדִּיקִם' [דב' טז, יט]". כלומר, "אֵין חָכְמָה וְאֵין תְּבוּנָה וְאֵין עֵצָה לְנֶגֶד יְיָ" (מש' כא, ל) – שהרי אין לשום אדם יכולת להתנגד לטבע האדם וליטול שוחד, ויחד עם זאת לשמור על עיני שכלו שלא יתעוורו מן השוחד... **ומי שחולק על זאת כופר בתורה!** האם אתה או מישהו אחר מהדרדעים החדשים, שעובדים את קאפח השׂכיר הממורדע, כופר בתורה?

"מַצְדִּיק רָשָׁע וּמַרְשִׁיעַ צַדִּיק תּוֹעֲבַת יְיָ גַּם שְׁנֵיהֶם" (מש' יז, טו).

"כֹּה אָמַר יְיָ צְבָאוֹת הַאֵין עוֹד חָכְמָה בְּתֵימָן? אָבְדָה עֵצָה מִבָּנִים נִסְרְחָה חָכְמָתָם" (יר' מט, ז).

"לֹא יָדְעוּ וְלֹא יָבִינוּ כִּי טָח מֵרְאוֹת עֵינֵיהֶם מֵהַשְׂכִּיל לִבֹּתָם" (יש' מד, יח).

ה. האם ראוי לכבד את התועים?

והדרדעי מוסיף: "לו נקטת בלשון מכבדת, מבלי לשנות מתוכן מאמריך – החרשתי. ואז היה מבחינתי מקום לשקול אם לצרף מאמרים שכתבתי לאתר שלך. אבל לא זהו המצב, אתר שכל כולו זלזול בחכמי ישראל, אף שיש בו גם דברים ישרים ונכוחים. אבל הביקורת והשפה וקטנוּת המוחין שמה לא מסתדרות עם החשיבה שלי, והוא לא רק בחזקת נבלה וטריפה, אלא בוודאי נבלה וטריפה ללא עוררין – היש בעולם מאן דהו שיתכבד שמאמרו יופיע באתר שכזה??".

הדרדעי הזה אינו מבין דבר פשוט: מי שמתעה את העם אחרי ההבל, עבירה גדולה היא לנקוט כלפיו בלשון מכבדת; מי שמחלל-שם-שמים, אסור באיסור חמור לעטוף אותו בלשונות פוליטיים קורקט; מי שממשיך את דרכם של המינים האירופים חובה גדולה להוקיעו ולבזותו ולחרפו ולגדפו ולפרסמו – והדרדעי הזה פשוט אינו מביר את ההלכה, או יותר מדויק: דרכם של הדרדעים בימינו, של קאפח ותלמידיו, היא לבחור לעצמם מה לקיים מחוקי התורה...

ובאמת, האם האתר שלי הוא רק זלזול בחכמי ישראל? האם אני משמיץ אותם לחינם? האם איני מוכיח את דבריי ומבסס אותם על ההלכה האמיתית? האם איני מבסס את דרכי שיטתי וסגנוני על עולם המחשבה היהודי? ואיני מתפלא ש"הביקורת והשׂפה וקטנוּת המוחין" שיש באתר לפי דבריו, אינן "מסתדרות עם החשיבה שלו", ואיך יסתדרו? והלא התבשיל הנתעב של אליליו המינים מפעפע ורוחש ורותח בקרבו, ומחריב את דעתו יום-יום שעה-שעה. והוא מוסיף שהאתר שלי הוא בחזקת "נבלה וטרפה ללא עוררין", ובכן, דברים כאלה, אשר יוצאים מפיו של דרדעי אשר הינו עבד נרצע למינים הכעורים, הינם באוזניי כמו מנגינה ערֵבה...

ושׂימו לב למשפט האחרון: "היש בעולם מאן דהו שיתכבד שמאמרו יופיע באתר שכזה??". והוא לא שׂם לב שבמשפט הזה הוא חושף את שאיפתו האמיתית – **הכבוד!** ויש לשאול אותו ולהפנות את התוכחה כלפיו: האם הַגָּעַת הכבוד אליך או אי-הגעתו, האם היא השיקול בשאלה האם ללכת בדרך האמת? ואברהם אבינו ויתר על כבודו, והגיעו אליו ביזיונות וחרפות וגידופים לאין מספר, צא וראה למה זכה בשכר מסירותו ואהבתו לבורא-עולם! אך אתה כבר שקוע מאד בהשקפות המינים וצאצאיהם, ונפשך תקועה עמוק בנבכי אופל ואפֵלה גדולים מאד-מאד.

והנה דברי רבנו במורה (ג, כט), בעניין עמידתו האיתנה של אברהם אבינו, וכֹה דבריו:

"ואין ספק אצלי שהוא [=אברהם אבינו] [...] **כאשר חָלק על שיטת כל בני אדם, היו מקללים ומבזים אותו ומזלזלים בו אותם התועים** ['רבנו אומר את זאת גם מתוך הניסיון שנתנסה, וכן נהגו ונוהגים' (קאפח רומז שגם הוא סובל רדיפות, כדי שנאמין שהוא איש אמת)]. וכיוון שסבל כל זה בשל אמונתו בה' יתעלה **והעדיף את האמת על כבודו** ['כלומר שאברהם אבינו ויתר על כבוד עצמו וסבל רדיפות וביזיונות למען האמת' (קאפח)], נאמר לו: 'וַאֲבָרֲכָה מְבָרְכֶיךָ וּמְקַלֶּלְךָ אָאֹר וְנִבְרְכוּ בְךָ כֹּל מִשְׁפְּחֹת הָאֲדָמָה' [בר' יב, ג]. והיה תכלית עניינו [כלומר בוא וראה למה זכה בשׂכר מסירותו ואהבתו], מה שאנו רואים היום מהסכמת רוב אנשי תבל לרוממוֹ ולהתברך בזכרוֹ, עד שמתייחס אליו [גם] מי שאינו מזרעוֹ, ואין חולק עליו ולא בלתי יודע את גדולתו".

ואין לי צל של ספק שהדרדעי המסכן ומחוסר הדעת הזה מעדיף את **הכבוד** על-פני האמת... וראוי לסיים פרק זה בקריאת-האמת מרטיטת הלבבות של ישעיה הנביא (נא, א): "שִׁמְעוּ אֵלַי רֹדְפֵי צֶדֶק מְבַקְשֵׁי יְיָ הַבִּיטוּ אֶל צוּר חֻצַּבְתֶּם וְאֶל מַקֶּבֶת בּוֹר נֻקַּרְתֶּם. הַבִּיטוּ אֶל אַבְרָהָם אֲבִיכֶם [...] **כִּי אֶחָד קְרָאתִיו** [הוא היה רק אחד ויחיד, ואף-על-פי-כן] וַאֲבָרְכֵהוּ וְאַרְבֵּהוּ".

ו. השמטת התואר "רב" משמם של כומרי הדת

והדרדעי האומלל ממשיך בהבליו: "גם ברמה האישית דבריך אז היו נשמעים יותר [כלומר מתקבלים אצל השומעים], אילו כתבת בלשון מכובדת כמקובל עלינו במסורת ישראל לחלוק בכבוד. אך כשאתה משמיט את התואר 'רב' לכמעט כל חכם מחכמי ישראל ומזלזל בהם – זה בלתי נסבל – אנה אנו באים??? בכל מאמר אני מגלה שהוספת עוד כמה חכמים 'לרשימה השחורה שלך' – לאחרונה את הרשב"א גדול חכמי ספרד בדורו, ואת בעל ה'משך חכמה' שכל דבריו הם קילורין לעיניים, ומארי חיבב את פירושיו מאד, ואין הוא צריך את הציונים שלנו".

וכבר אין לי צורך להוכיח את צדקת דרכי בעניין הסגנון הראוי למינים ולכסילים ולעובדי אלילים (ראו נא את שלל המאמרים במדור 'כתבי הגנה' שבאתר אור הרמב"ם). ויש עוד רבים מ"חכמי ישראל" אשר ייכנסו לרשימה השחורה של דרך האמת, כי הם פשוט הִתעו את עמֶּנו אחרי התוהו וההבל. ואגב, הרשעב"א החרים את הספר "מורה הנבוכים" וקבע שהפילוסופיה היא ארורה! ואיך יעלה על הדעת להחרים ולארוֹר את מצוות ידיעת ה' וייחוד ה' וכל יסודות הדת המחשבתיים? האם ראוי לשתוק על רשעות ונבלות שכזאת? ובהערצתך לרשעב"א הנך ממשיך את דרכו הרעה, **והנך שורף במו ידיך את המורה וספר המדע מדי יום ביומו!**

והנה דברי רבנו בצוואתו למורה (עמ' יג), ומהם אנו לומדים שהרשעב"א לא היה הראשון, רבים הם המינים אשר תקפו את רבנו הרמב"ם, רבים הם אשר לא עָרַב לחיכּם מבטו החודר והנוקב עד התהום, וכפי שתיארם בצוואתו שם, וכֹה דברי רבנו על הרשעב"א ודומיו:

"אבל המבולבלים [=הוזי ההזיות המאגיות לריבוי מיניהן וסוגיהן] אשר כבר **נִתְעַנְּפוּ מוחותיהם** בדעות הבלתי נכונות ובדרכים המטעים, ויחשבו אותם מדעים אמיתיים, ומדמים שהם בעלי עיון [ושהם 'חכמי ישראל'] ואין להם ידיעה כלל בשום דבר הנקרא 'מדע' באמת [ואף הינם 'יותר תועים מהבהמות', כלשון רבנו ב'מאמר תחיית המתים'] – הם יירתעו מפרקים רבים ממנו [מפרקי 'מורה הנבוכים'], ומה מאד יקשו עליהם כי לא יבינו להם עניין. ועוד, כי מהם [=מלימוד החכמה ומקניית הדעת] תתגלה פסולת הסיגים שבידם [ולכן התנגדו למורה, כדי שלא תֵּחָשֵׂפְנָה תרמיתם, סכלותם ונבלותם], שהן סגולתם ורכושם המיועד לאידם".

המידות הרעות וההשקפות הנִפסדות הן רכוש הַזְּעוּמִים [=שיש זעם כלפיהם מלפני בורא-עולם], הרחוקים מה' יתעלה ויתרומם, כמו הרשעב"א וה"משך טמטום" שדבריהם בעיניך ולעיניך הם "קילורין", ואינם אלא **מלח סדומית!** ומידותיהם הרעות והשקפותיהם הנפסדות, הן אלה אשר יסבּבו אל הסכלים והרשעים והדרדעים המחזיקים בהן – רעה, וימיטו עליהם שבר, מידה כנגד מידה: "עַוֹונוֹתָיו יִלְכְּדֻנוֹ אֶת הָרָשָׁע וּבְחַבְלֵי חַטָּאתוֹ יִתָּמֵךְ" (משׂ' ה, כב).

ובסוף דבריו האחרונים לעיל, שוב הדרדעי הזה עובד את קאפח במקום את בורא-עולם, שהרי הוא מביא ראיה לגדולתם של "חכמי ישראל" הללו, מכך שקאפח "חיבב" את הרשעב"א או את הטיפש שקרא לעצמו "משך חכמה" (ואיה הצניעות?) – ומה זה מעניין אותי מה קאפח אמר? אני לא עובד את קאפח! תכניס לך את זה סוף-סוף לראש, אתה וכל הדרדעים חבריך עובדי האלילים והאִטִּים, האובות והידעונים – **אני עובד את ה' יתברך!** ואם קאפח שגה טעה ותעה, זו בעיה שלו, אך אם אני איני מוחה אני נתפס בעוונו, כידוע לך וכפי שנפסק בהלכה. אך כנראה שההלכה היא עניין מאד סובייקטיבי אצל הדרדעים, עד הכסף הכיסא והכבוד...

ז. האם ראוי לגנות את קאפח?

הדרדעי ממשיך בפתיותו ובהעדר הגדול שהוא שקוע בו: "מה הצעד הבא? לפגוע גם במארי? לפגוע גם בתלמידי הרמב"ם שלא חשבו כמוך בדיוק? מי נשאר???".

כן, בהחלט, חשוב מאד לפרסם את שגיאותיו של קאפח, כי אין ספק ששגיאותיו החמורות, יחד עם הילת עבודת האלילים שהוא יצר סביבו, מרחיקות את הדרדעים מדרך האמת, **ואתה ההוכחה לכך!** וזו היא דרכה של תורה! שהרי התורה מגלה את שגיאותיהם של גדולי הדור באמת, כל-שכן וקל-וחומר מינים ארורים או כומרים שׂכירים שהפכו תורת-אלהים לקורדום-חוצבים. ולפי ההיגיון של הדרדעי הזה, אסור להוכיח שקאפח שגה טעה ותעה, כי הדבר יפגע בו... אז מה עדיף? לפגוע בעם-ישראל? להניח להם שימשיכו לתעות אחרי התוהו וההבל? להמשיך ולפגוע בדת האמת? להמשיך ולחלל-שם-שמים? להמשיך ולאַפשר לתלמידיו של קאפח להישען על היתרו ולהפוך תורת-אלהים לקורדום-חוצבים? והתייחסותך לקאפח כאילו הוא חי וקיים ועומד לפנינו ועלול "להיפגע" הינה תפישׂה חב"דניקית פגאנית מתועבת.

וביחס לשאלה של הדרדעי: "מי נשאר?", ובכן, לא אלמן ישראל, אך אם אפילו לא יישאר אדם אחד בכל העולם שהולך בדרך האמת, אעדיף להיות לבדי עם דרך האמת, ואלך לי אל המדבריות וההרים והמקומות השוממים, אך בשום-פנים-ואופן לא אצעד ולא אודה לדרכם של המינים האירופים ועבדיהם אשר השתלטו בכוח על דת האמת והרסו והחריבו אותה לחלוטין. ובמלים אחרות, לשאלתך "מי נשאר?", אשיב: **ה' יתרומם ויתעלה שמו!** האם לא די בו?

ח. ומה עם חכמי התלמוד?

והדרדעי ממשיך עוד ועוד: "ואולי גם חכמי התלמוד שעוד לא הספקת לזלזל בהם? אני יכול להכין לך רשימה מכובדת של חכמים שדעותיהם יעלו בקנה אחד עם התיאולוגיה של הרמב"ם רק בדוחק גדול... אז מה, נבוז גם להם?".

גם חכמי התלמוד היו **בני אדם,** וגם הם טעו ושגו, ואם אתה חושב אחרת הנך עובד אלילים, וכבר התייחסתי לחכמי התלמוד בכמה מאמרים. ואת הנכון והצודק שבדבריהם נקבל, ואת מה שלא נכון וצודק בדבריהם נדחה, כראוי לדרך האמת. וכן, יש בדבריהם שגיאות, וחלקן הקטן אפילו חמורות. אלא שכבר הסברתי שיש הבדל עצום בין חכמי התלמוד לצאצאי המינים, השגיאות של חכמי התלמוד היו מעטות (אלא-אם-כן אתה לומד את אגדות חז"ל כפשוטן, כמו

רש"י ורוב 'חכמי ישראל' הנבערים מדעת אשר החריבו את דת משה, ואשר הפכו אותנו מעם חכם ונבון – לעם סכל ונבל). לעומת זאת, אליליך המינים החריבו את דת משה לחלוטין, רוצצו במגפי ברזל מסומרים את כל יסודות התורה המחשבתיים וההלכתיים, השפילו את חז"ל בהשפלות חמורות ובביזיונות נוראיים, הפכו תורת-אלהים לקורדום-חוצבים, והנחילו לנו דת חדשה פרו-נוצרית וניאו-אלילית, רוויית מאגיה והזיות. היש מה להשוות בין שגיאותיהם של חכמי התלמוד לשגיאותיהם של המינים האירופים המגשימים וצאצאיהם שבכל דור ודור?

והנה לך דברי רבנו בהקדמתו לפרק חֵלק על רש"י וההולכים בדרכו, שהם רובם המוחץ של "חכמי ישראל", אשר גוזרים ולומדים ומְעַנְּפִים הלכות והשקפות מפשטי אגדות חז"ל!

"וממה שאתה צריך לדעת שדברי חכמים עליהם השלום, נחלקו בהם בני אדם לשלוש כיתות: הכת הראשונה **והם רוב אשר נפגשתי עמהם ואשר ראיתי חיבוריהם ואשר שמעתי עליהם,** מבינים אותם [=את אגדות חז"ל ומשליהם] כפשוטם ואינם מסבירים אותם כלל [=כמשלים וחידות], ונעשו אצלם כל הנמנעות [=ההזיות] מחויבי המציאות, ולא עשו כן **אלא מחמת סכלותם בחכמות וריחוקם מן המדעים** [=הריחוק מהמדעים פותח פתח רחב להזיות ולמאגיה מחריבת הדעת], ואין בהם מן השלמות עד כדי שיתעוררו על-כך מעצמם, ולא מצאו מעורר שיעוררם, ולכן חושבים הם שאין כוונת חכמים בכל מאמריהם המחוכמים אלא מה שהבינו הם מהם, ושהם כפשוטם, ואף-על-פי שיש בפשטי מקצת דבריהם מן הזרות עד כדי שאם תספרנו כפשטו להמון העם, כל-שכן ליחידיהם, יהיו נדהמים בכך ואומרים: היאך אפשר שיהא בעולם אדם שמדמה דברים אלו וחושב שהם דברים נכונים? וכל-שכן שימצאו חן בעיניו?".

נשים לב, כי לדעת רבנו, פשטי מקצת האגדות כל-כך הזויים וכל-כך רחוקים מן האמת, עד שאפילו אדם **המוני** אשר ישמע את הסיפורים הללו, לא יסכים לקבל אותם כפשוטם, ויתמה היאך "חכמי ישראל" מאמינים שכל הסיפורים הללו כפשוטם? כלומר, אפילו אדם שלא למד מאומה בחייו, ורק התבונן במציאות החיים דרך עיני הבשר, יתמה על מקצת מדברי חכמים, ושֹכלו המועט יספיק בהחלט כדי לדחות אותם מפשוטם **– אפילו הוא!** האין זו בושה וחרפה וגנאי גדול ועצום ל"חכמי ישראל" אשר מבינים את אגדות חז"ל כפשוטן? האין זה חילול השם שאין למעלה ממנו? ואם "חכמי ישראל" היו כל-כך כסילים, מהי המסקנה לגבי דת משה?!

רבנו כאמור זיהה את המכשלה הגדולה בעניין זה, ולכן הוא כותב בהמשך דבריו שם דברים חריפים מאד, ומסביר שאותם פרשנים ודרשנים כסילים משפילים את חכמי האמת ע"ה "בתכלית השפלות" ו"מאבדים הדר התורה ומחשיכים זהרהּ", וגורמים לנו – לעם ה', שייאמר עלינו "רק עם סכל ונבל הגוי הקטן הזה" – ואין חילול השם גדול מכך, וכֹה דברי רבנו שם:

"והכת הזו המסכנה רחמנות על סִכלותם [אולי על הפתאים הנבערים שביניהם יש לרחם, אך לא על ראשי ומובילי הכת הזו אשר מתעים את העם אחרי ההבל ומחדירים מינות לליבו של עם-ישראל], לפי שהם רוממו את החכמים לפי מחשבתם, ואינם אלא משפילים אותם בתכלית השפלות ואינם מרגישים בכך, **וחַי ה' כי הכת הזו מאבדים הדר התורה ומחשיכים זהרהּ,** ועושים תורת השם בהיפך המכֻוון בה, לפי שה' אמר על חכמת תורתו: 'אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּן אֵת כָּל

הַחֻקִּים הָאֵלֶּה וְאָמְרוּ רַק עַם חָכָם וְנָבוֹן הַגּוֹי הַגָּדוֹל הַזֶּה' [דב' ד, ו], והכת הזו דורשים מפשטי דברי חכמים דברים אשר אם ישמעום העמים יאמרו: **'רק עם סכל ונבל הגוי הקטן הזה'**.

והרבה שעושין כן הדרשנין המבינים [=המסבירים] לעם מה שאינם מבינים הם עצמם, ומי ייתן ושתקו כיוון שאינם מבינים – **'מִי יִתֵּן הַחֲרֵשׁ תַּחֲרִישׁוּן וּתְהִי לָכֶם לְחָכְמָה'** [איוב יג, ה], או היה להם לומר: 'אין אנו יודעים מה רצו חכמים בדברים אלו ולא היאך פירושו', אלא חושבים שהבינו, ומעמידים את עצמם להבין לעם מה שהבינו הם עצמם, לא מה שאמרו חכמים, ודורשין בפני ההמון בדרשות [מסכת] ברכות ופרק חֵלֶק [פרק עשירי במסכת סנהדרין] וזולתם כפשוטם מלה במלה [=בדיוק כמו רש"י-שר"י וכל צאצאי המינים ממשיכי דרכו]".

נחזור עתה לדבריך שבראש פרק זה: "ואולי גם חכמי התלמוד שעוד לא הספקת לזלזל בהם? **אני יכול להבין לך רשימה מכובדת של חכמים [מחכמי התלמוד] שדעותיהם יעלו בקנה אחד עם התיאולוגיה של הרמב"ם רק בדוחק גדול...** אז מה, נבוז גם להם?". והנני יכול להניח בסבירות הקרובה לוודאי, שגם אתה נמנה על הכת שנזכרה בפרק חֵלק, כי אם אתה יכול להבין "רשימה מכובדת" של דעות "שאינן עולות בקנה אחד עם התיאולוגיה של הרמב"ם" – סימן הוא שהנך מבין את אגדות חז"ל כפשוטן, כי אם היית מבין אותן כפי אמיתתן, היית יודע שרק מְתֵי מעט מההשקפות האמיתיות של חז"ל הינן מנוגדות ל"תיאולוגיה" של רבנו...

לפיכך הנני ממליץ לך להתרחק מלימוד התלמוד כמו מאש, כי הוא רק יזיק לך! ואיני מתפלא על תעייתך אחרי התוהו וההבל, כי הערצתך לרש"י-שר"י ולבר-המן הנרצע גרמה לך להבין את התורה מבעד למשקפי המינות הסכלות והטמטום שלהם, ועל **הרמב"ן** איני צריך להכביר מלים על הזיותיו המאגיות; וביחס לרש"י הארור, אם תעיין בפירושיו לאגדות חז"ל שבתלמוד תמצא, שהוא תמיד מפרש אותן כפשוטן מילה במילה, ואפילו המשׂכילים האשכנזים מודים בכך, וכבר כתבתי על-כך רבות, והוא היה מראשי כת הכסילים שנזכרו בפרק חֵלק...

ומי-הוא-זה ואי-זה-הוא שמשפיל ומבזה את חכמי המשנה והתלמוד? וגם על כסילים נבערים שכמותך אומר הנביא ישעיה: "הוֹי הָאֹמְרִים לָרַע טוֹב וְלַטּוֹב רָע שָׂמִים חֹשֶׁךְ לְאוֹר וְאוֹר לְחֹשֶׁךְ שָׂמִים מַר לְמָתוֹק וּמָתוֹק לְמָר, הוֹי חֲכָמִים בְּעֵינֵיהֶם וְנֶגֶד פְּנֵיהֶם נְבֹנִים" (יש' ה, כ–כא).

ט. "אוי ואבוי, אוי ואבוי"

והדרדעי ממשיך במצעד ההִתחסדות וההִצטדקות, ואומר: "אתה איש משפחה – כיצד תחנך את ילדיך או תלמידיך? עם איזו תחושת זלזול הם יגדלו כלפי כל חכמי ישראל?? אוי ואבוי. אוי ואבוי. הזו הדרך שתביא ליראת שמים או בדיוק לחוסר יראת שמים ולזלזול עצום ברבנים ובתלמידי חכמים, שהרי רובם הם לא תלמידי הרמב"ם בשיטת אדיר – אז מה נשאר??".

את אותן השאלות בדיוק ניתן להפנות למָרי יחיא קאפח שיצא נגד כל עולם הקבלה הפגאני: איך הוא היה מחנך את ילדיו ותלמידיו? האם הוא היה מחנך את בניו ותלמידיו כנגד הקבלה הארורה וכנגד כל "חכמי ישראל", אשר האמינו במאגיה ובהזיות ואשר לדעת רבנו רובם ואולי אף כולם חברים במועדון המפוקפק של הסכלים ומחוסרי הדעת... מכל מקום התשובה היא:

כן! אמשיך בדרכי, ומדוע? כי הציר שעליו כל התורה כולה סובבת עליו הוא **עקירת עבודה-זרה ומחיית עקבותיה,** ואילו הציר שעליו סובבת התורה החדשה שאתה מאמין בה, הוא הערצת אלילים נגעלים, אימוץ הזיות מאגיות מטמטמות, והפיכת תורת-אלהים לקורדום-חוצבים.

ואגב, יש יהודי אחד מארצות-הברית (אשכנזי דרך אגב), אשר נטש את העולם הדתי הפגאני, ושב ליהדות לאחר שהוא קרא את מאמריי, והוא אמר לי לא פעם ולא פעמיים: "אדיר, בזכות הדרך הייחודית שאתה מאיר בה – התאהבתי מחדש ביהדות!". ולקמן צירפתי לך את דברי רבנו בסוף הלכות עבודה-זרה פרק יא על הוזי ההזיות מקרב "חכמי ישראל" – ואיני יודע איך אפשר להיות ירא-שמים בימינו כאשר רואים את "חכמי ישראל" נכשלים ונחבלים בהזיות ובמידות רעות על כל צעד ושעל? הדרך היחידה לשמור על יראת שמים, והדרך היחידה שנצליח לכונן ממלכת כהנים וגוי קדוש, היא להבין, שהם תעו והִתעו אחרי התוהו וההבל, וכל עוד לא נתנער משגיאותיהם – הננו ממשיכים ומחריבים את בית-המקדש במו ידינו!

והנה שתי ההלכות מהלכות עבודה-זרה שם, על "חכמי ישראל" הוזי ההזיות למיניהם, כגון שר"י **והרמב"ן** והרשעב"א שהזכרת, ועוד רבים שנתנפו מוחותיהם, בשתי הפְּסקות לקמן:

"ודברים אלו כולן [כל ענייני המאגיה שהובאו בפרק יא שם] דברי **שקר וכזב הן,** והן שהטעו בהן עובדי עבודה-זרה הקדמונים לגויי הארצות כדי שינהו אחריהן. ואין ראוי לישראל שהם חכמים מחוכמים להימשך **בהבלים האלו,** ולא להעלות על הלב שיש בהן תעלה [=תועלת], שנאמר: 'כִּי לֹא נַחַשׁ בְּיַעֲקֹב וְלֹא קֶסֶם בְּיִשְׂרָאֵל' [במ' כג, כג]. ונאמר: 'כִּי הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אַתָּה יוֹרֵשׁ אוֹתָם אֶל מְעֹנְנִים וְאֶל קֹסְמִים יִשְׁמָעוּ וְאַתָּה לֹא כֵן נָתַן לְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ' [דב' יח, יד].

כל המאמין בדברים אלו **וכיוצא בהן** [מענייני המאגיה וההזיות], ומחשב בליבו שהן אמת ודברי חכמה אבל התורה אסרה אותן, אינו אלא מן **הסכלים ומחוסרי הדעת,** ובכלל הנשים והקטנים שאין דעתן שלמה. אבל בעלי החכמה ותמימי הדעת ידעו בראיות ברורות, שכל אלו הדברים שאסרה התורה אינם דברי חכמה, אלא **תהו והבל שנמשכו בהן חסרי הדעת, ונטשו כל דרכי האמת בגללן.** ומפני זה אמרה תורה כשהזהירה על כל אלו ההבלים: 'תָּמִים תִּהְיֶה עִם יְיָ אֱלֹהֶיךָ' [דב' יח, יג; כלומר, אל תימשך אחרי המאגיה אלא אחוז באמונה זכה וברה]".

מהלכות רבנו לעיל אנחנו לומדים, שההבלים, ההזיות והדמיונות **גורמים לנטוש את דרכי האמת!** ובמלים אחרות, אם האדם ממלא את מחשבתו בהבלים ובהזיות פגאניות הוא מחריב את צלם האלוה שבו, מתרחק מידיעת ה' יתעלה ומתדרדר לתהום הסכלות והבהמיות. ולכן, אפילו יהיה רק **אדם אחד** אשר ישמע את דבריי – אפילו הכי אמשיך לומר אותם בעוז, ואתעלם ממך ומכל חבריך הדרדעים המזויפים, אשר חברו-חָבֶר לצאצאי המינים הארורים, המשחיתים את דת משה הטהורה במעלליהם ובתעלוליהם. וכדברי רבנו בצוואתו למורה (עמ' יג):

"כללו של דבר, אני הגבר אשר אם נסגר סביבו הדבר, וצר לו המעבר, ולא אמצא עצה ללמד אמת שהוּכח, אלא על-ידי-כך שיתאים למעולה אחד ולא יתאים **לעשרת אלפים סכלים** [דרדעים], הריני מעדיף לאמרו בשבילו, ולא אחוש לגינוי אותם ההמון המרובים, ואטפל בהצלת אותו הנעלה היחיד ממה שנלכד בו ואורֵהו במבוכתו עד שיגיע לשלמות וירווח לו".

י. ומה על המחיר ברמה האישית?

והדרדעי הזה ממשיך וממשיך:

"אני כבר לא מדבר על המחיר שאתה תשלם ומשלם ברמה האישית, זה ענייניך הפרטי והחלטתך. ובאמת לא אבין אותך... סיימת כתיבת עבודת ד"ר, לך תהיה מרצה לפחות לכמה שעות בשבוע בתחום המחקר שלך, במקום לשקוע בטיט היוון של הכעס והמרירות על העולם שבחוץ (וסליחה שכבה זה נראה לקורא מן הצד, כדאי גם לקחת את זה בחשבון). והלוואי וכבר הייתי כותב את הדוקטורט שלי... אמנם אמרו כל המבזה תלמידי חכמים אין רפואה למכתו (שבת קיט ע"ב) ואני מאד מקווה שיש לך רפואה קרובה ותחזור בעגלא לדרך הישר".

ושוב הדרדעי הפתי הזה מגלה את שאיפותיו האמיתיות: "מה המחיר שאתה משלם"... וזאת השקפה מובהקת של המינים וצאצאיהם: "מה יוצא לי מזה?", "מה התכל'ס?". כלומר, זאת השקפה תועלתנית ברורה אשר נובעת מהפיכת תורת-אלהים לקורדום-חוצבים, ומי שאוהב את ה' באמת, דברים כגון דא יהיו לו לזרא מאד-מאד. כי מה אכפת לי מה אני מפסיד? אכפת לי מדבר אחד בלבד והוא ה' יתעלה! אכפת לי מדבר אחד בלבד והוא דרך האמת! ומדבריך עולה באופן ברור גלוי ונהיר, כי אינך מבין על מה אני מדבר, וכן שהשקפות המינים כבר טינפו את מחשבתך והחריבו את שאיפת נפשך העשוקה למצוא דברי חפץ ולֵיאור באור האמת.

זאת ועוד, הדרדעי הפתי הזה מציע לי **לחלל שם שמים!** שהרי הוא מציע לי להיות מרצה באיזו מכללה וללמֵּד תורה בשכר! אוי לה לאותה בושה אוי לה לאותה כלימה! ואין אדם מדבר אלא מהרהורי לבו, כלומר, אני מניח שאלה הן התוכניות **שלך!** לסיים את תאֶריך הנבובים וללכת ללמֵּד תורה בעבור שלמונים... ובזוי אתה מאד ואינך מבין עד כמה. ואתה מוזמן לעיין בסדרת המאמרים: "כך היה הלל אומר: וּדְיוֹשְׁתַּמַּשׁ בְּתַגָּא – חָלַף", ובעוד מאמרים רבים שכתבתי בנושא, ואולי תזכה ומן השמים ירחמו, ותתחיל להבין שעליך לערוך חשבון נפש מקיף.

ואם אתה חושב שאני שוקע בטיט היוון של הכעס והמרירות על עולם השקר אתה טועה מאד! ואספר לך סיפור כדי שאולי תבין: זכורני לאחר שסיימתי ללמוד את ספר המדע עם הפירוש של קאפח, עמדתי נדהם מחזיק את ראשי בשתי ידיי: איך ייתכן ש"חכמי ישראל" היו כל-כך סכלים, ואפילו שקאפח השׂכיר כיבד אותם בדרך-כלל, עדיין הנבונים יכולים להבחין ביני שיטי בסכלותם המבעיתה והמחרידה (ולעתים אפילו קאפח השׂכיר לא הצליח להתאפק כנגד הבליהם המהובלים). מכל מקום, נפגשתי עם אחד מתלמידיו המובהקים, ושאלתי אותו איך אני מתמודד עם האמת? איך אני מסוגל להכיל את העובדה שעולמינו הוא "עולם השקר"?

והוא השיב לי: "יִהְיוּ לְךָ לְבַדֶּךָ וְאֵין לְזָרִים אִתָּךְ" (משׂ' ה, יז). ובתחילה חשבתי שהוא צודק, וישבתי בדד והחרשתי במשך שנים לא מעטות, אך לבסוף הבנתי שדבריו הינם הטעיה מוחלטת, שהרי הפסוק הזה נאמר בסתרי-תורה, ולא בהרחקה ממינות ומעבודה-זרה! מכל מקום, אותו נוכל ורודף-בצע מבקעת העצמות ניסה להשתיק ולשתֵּק אותי, כי דרך האמת אינה מעניינת אותו, אלא שמירה על מעמדו, יוקרתו, שׂררתו, ומשׂכורותיו, ושאר טובות ההנאה

המגיעות לו ולדומיו. וכאמור, ישבתי ושתקתי במשך שנים לא מעטות: "וְאָמַרְתִּי לֹא אֶזְכְּרֶנּוּ וְלֹא אֲדַבֵּר עוֹד בִּשְׁמוֹ, וְהָיָה בְלִבִּי כְּאֵשׁ בֹּעֶרֶת עָצֻר בְּעַצְמֹתָי וְנִלְאֵיתִי כַּלְבֵּל וְלֹא אוּכָל" (יר' כ, ט).

וכאמור, לבסוף החלטתי להיות איש במקום שאין אנשים, ובכל פעם שהנני משיב לפתיים נרצעים כמוך, ובכל פעם שהנני מוכיח במאמריי בפעם המי-יודע-כמה ש"חכמי ישראל" היו סכלים נבערים רחוקים מדעת וממדע – הנני מרפא ומשובב את נפשי: במילוי חובתי להוכיח דרדעים תועים כמוך, אשר נכשלים ונחבלים באפֵּלת דתם של המינים. וכבר הקדשתי סדרות של מאמרים לעניין זה, לדוגמה: "מלחמתו של הרמב"ם בגדולי האסלה", ועוד רבים מאד.

בנוגע להמשך דבריך (לאחר האיחולים הסרקסטיים), שבהם ייחלת לכך ש"אחזור בעגלא לדרך הישר" – ובכן, ההזיה שלך שאחזור לדרך האורתודוקסית העקומה והעקושה אשר נראית בעיניך כדרך ישרה (והיה העקֹב אצלך למישור), ובכן, ההזיה הזו לא תתרחש, אתה יודע למה? כי ברגע ששכלו של האדם הואר באור האמת, אי אפשר כבר לכבות את האור הגדול הזה. ברגע שהאדם הבין דברי אמת והם זורמים בעורקיו וממלאים את נפשו באור יקרות – אין דרך חזרה לטיט היוון ולצואת הסכלות של השקפות המינים, אשר מחללים-שם-שמים, משחיתים את דת האמת והשקפותיה, משפילים את חז"ל, ומחריבים את כל היקר לעם-ישראל.

"וַיִּגַּשׁ אֵלָיְהוּ אֶל כָּל הָעָם וַיֹּאמֶר: **עַד מָתַי אַתֶּם פֹּסְחִים עַל שְׁתֵּי הַסְּעִפִּים?** אִם יְיָ הָאֱלֹהִים לְכוּ אַחֲרָיו וְאִם הַבַּעַל לְכוּ אַחֲרָיו, וְלֹא עָנוּ הָעָם אֹתוֹ דָּבָר" (מ"א יח, כא).

סוף דבר

הדרדעים של ימינו הינם **דרדעים אורתודוקסים,** והביטוי המובהק ביותר לכך הוא תשובה של "ראש הדרדעים" בימינו בקרית-אונו, אשר טוען בתשובה באתר "מורשת" שאין יותר דרדעים וכולם כבר עברו ובטלו מן העולם (ראו: shut.moreshet.co.il/shut2.asp?id=80287).

ורבנו כבר השיב לשאלה שקמה וניצבה: איך העז השכיר הלז לבטל כעפרא דארעא את דרך האמת? את המלחמה במינות ובעבודה-זרה? וכֹה דברי רבנו באיגרתו לתלמידו (עמ' קלא):

"ואין לך צורך באמרך: היכן יראת שמים? כי זה וכיוצא בו מן **הגדולים** ממנו ממי שקדם, אין יראת שמים אצלם אלא להימנע מן החמורות, כפי שהדבר אצל ההמונים, אבל החובות המידותיות אינם סוברים שהם מחובות הדת, ואף אינם מדקדקים בדבריהם כפי שמדקדקים בהם השלמים יראי השם. **ורוב אנשי הדת מבעלי השׂררה הללו כאשר הדבר קשור בשׂררה נעלמת יראת שמים** [כלומר, כאשר הדבר נוגע לשׂררה גם מן החמורות הם אינם נמנעים]".

ודברי השכיר הלז שקר וכזב, ואור הרמב"ם הוא העדות לכך "כִּי לֹא תִשָּׁכַח מִפִּי זַרְעוֹ" (דב' לא, כא), ולעולם יהיו אנשים אשר ירימו על נס את השקפות האמת וילכו בדרך האמת. כמו כן, דת האמת היא נחלת הכלל. ולכן, תשועת עמֵּנו תבוא מכלל אנשי האמת שבעם-ישראל, גם האשכנזים, גם הספרדים וגם התימנים, מכולם ללא יוצא מן הכלל יקומו אנשי אמת אשר ימאסו בשקרי הדת החדשה הפרו-נוצרית, ומהפיכת תורתנו הקדושה לקורדום חוצבים, ויחתרו לקראת מילוי ייעודו האמיתי של עם-ישראל – כינונה של ממלכת כהנים וגוי קדוש.

ראית דרדעי חכם בעיניו תקוה לכסיל ממנו

בעבר שלח אלי אחד מן החוקרים הדרדעים האורתודוקסים האובלין מן התורה, את פירושו של רש"י לשמות (טו, ח). הוא נפנף בו נגד פני כמוצא-שלל-רב, ובתרועת ניצחון "הוכיח" לי לפי דמיונו שרש"י לא היה מגשים, אלא לפי דבריו, והנני מצטט: "רש"י האמין באי-גשמות הבורא בדיוק כמו הרמב"ם", אתם שומעים? **בדיוק כמו הרמב"ם!** אלה הם דברי הדרדעי אשר אכילתו מן התורה וגבהות-לבו גרמו לו להעליל על רבנו שהוא מייחד את ה' "בדיוק כמו רש"י"! עד-כדי-כך! "הֲלָרָשָׁע לַעְוֹר וּלְשֹׂנְאֵי יְיָ תֶּאֱהָב? וּבָזֹאת עָלֶיךָ קֶצֶף מִלִּפְנֵי יְיָ!" (דה"ב יט, ב).

ובכן, הבה נעיין יחדיו ב"ראיית המחץ" של הדרדעי הטמבל הזה מהפסוק: "וּבְרוּחַ אַפֶּיךָ נֶעֶרְמוּ מַיִם נִצְּבוּ כְמוֹ נֵד נֹזְלִים קָפְאוּ תְהֹמֹת בְּלֶב יָם" (שמ' טו, ח), והנה פירוש רש"י לפסוק הזה:

"וּבְרוּחַ אַפֶּיךָ – [רוח] היוצא משני נחיריים של אף. (דיבר הכתוב כביכול בשכינה דוגמת מלך בשר ודם, כדי להשמיע אוזן הבריות כפי ההווה שיוכלו להבין דבר). כשאדם כועס יוצא רוח מנחיריו, וכן: 'עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ' [ש"ב כב, ט; תה' יח, ט], וכן: 'וּמֵרוּחַ אַפּוֹ יִכְלוּ' [איוב ד, ט], וזהו שאמר: 'לְמַעַן שְׁמִי אַאֲרִיךְ אַפִּי' [יש' מח, ט] – כשזעפו נח נשימתו ארוכה וכשהוא כועס נשימתו קצרה. 'וּתְהִלָּתִי אֶחֱטָם לָךְ' [שם] – ולמען תהילתי אשים חוטם באפי לסתום נחיריי בפני האף והרוח שלא ייצאו; 'לָךְ' – בשבילך; 'אֶחֱטָם' – כמו: נאקה בחוטם במסכת שבת [נא ע"ב], כך נראה בעיניי. וכל אף וחרון שבמקרא אני אומר כן: 'וְחָרָה אַף' [דב' ז, ד], כמו: 'וְעַצְמִי חָרָה מִנִּי חֹרֶב' [איוב ל, ל], חמימות, על-כן הוא אומר: 'וַחֲמָתוֹ בָּעֲרָה בּוֹ' [אס' א, יב], ובנוח החמה אומר: 'נתקררה דעתו' [יבמות סג ע"א]".

לאחר עיון בפירוש המסורבל והעילג הזה של רש"י, ולאחר השוואתו לפירושי רש"י השונים לפסוקים שרש"י מצטט בתוך פירושו הנדון (יובאו לקמן), אין לי צל של ספק שמדובר בפירוש שנערך על-ידי זייפן. כלומר, דווקא בגלל שמדובר בפירוש מגשים ואלילי בצורה מחרידה ומכוערת ביותר, קם לו איזה מגיה או תלמיד אשר חרד לכבודו של אלילו, ולכבודם של חכמי-יועצי-אשכנז המינים והוסיף משפט בתחילת הפירוש. סימנתי את המשפט הזה בסוגריים עגולים, אתם מוזמנים לקרוא בעיון ובדקדוק את הפירוש הזה עם המשפט המוסגר ובלעדיו, ואין לי ספק שתבחינו כמוני שמדובר בתוספת של זייפן, ואף אוכיח זאת בשלל ראיות.

טרם שאגיע למסכת הראיות, התבוננו נא בראש הפירוש, והנה הוא שוב לפניכם: "וּבְרוּחַ אַפֶּיךָ – [רוח] היוצא משני נחיריים של אף. (דיבר הכתוב כביכול בשכינה דוגמת מלך בשר ודם, כדי להשמיע אוזן הבריות כפי ההווה שיוכלו להבין דבר). כשאדם כועס יוצא רוח מנחיריו" וכו'. שימו לב, רש"י פותח בעניין הרוח היוצא משני הנחיריים, ולאחר התוספת הוא ממשיך בעניין הרוח היוצאת מן הנחיריים. כלומר, אם הוא היה רוצה לומר שמדובר במשל, הוא היה כותב זאת לפני שהוא עוסק בענייני הנחיריים של ה' יתברך לפי דמיונו, או לכל הפחות בסוף ענייני הנחיריים. אך העובדה שמשפט זה תקוע באופן כל-כך מלאכותי בתוך ענייני הרוח היוצאת מן הנחיריים, עובדה זו מעידה על-כך שמדובר בתוספת של איזה מגיה נבער.

ובמלים אחרות, אם תמחקו את התוספת הזו, תראו שהפירוש הזה נמשך באופן טבעי, כך: "וּבְרוּחַ אַפָּיִךָ – [רוח] היוצא משני נחיריים של אף. [כאן מחקתי את התוספת] כשאדם כועס יוצא רוח מנחיריו" וכו', וכבר בשלב זה ניתן לראות שמדובר בזיוף שהוחדר לפירוש רש"י. הזייפן התכוון לטשטש את זיופו בתקעו אותו באמצע הפירוש אך לא הבין שדווקא זאת הסגירתו.

ועתה נעבור לראות שבע ראיות נוספות לכך שמדובר בתוספת של איזה מגיה נבל...

ראיה ראשונה

ראשית יש לתמוה, איך ייתכן שרק **במקום אחד** בכל פירושו של רש"י לתורה ולתלמוד הוא אומר דברים מפורשים בעניין הרחקת הגשמות? וכי יעלה על הדעת כדבר הזה? ואם רש"י "האמין באי גשמות הבורא בדיוק כמו הרמב"ם", כלשון החוקר הדרדעי הזחוח שאוכל מן התורה, איך ייתכן שרק במקום אחד הוא יזהיר מן ההגשמה? ואגב, האין זו השפלה איומה ונוראה כלפי רבנו משה, לומר ש"רש"י האמין באי-גשמות הבורא **בדיוק כמו הרמב"ם**"?

אלא, העובדה שזהו הפירוש **היחיד** שבו רש"י אומר דברים מפורשים נגד הגשמת הבורא, יחד עם העובדה שיש לרש"י מאות רבות ואולי אלפי פירושים מגשימים, שתי העובדות הללו מעידות כאלף עדים שמדובר בתוספת של איזה זייפן. וכבר עמדו על-כך חוקרי רש"י הבכירים ביותר, כלומר אפילו הם מודים בפה מלא שפירושו של רש"י מלא וגדוש בתוספות ובהוספות (=זיופים), והנה לפניכם שתי פְּסקות מתוך מאמרו של גרוסמן: "נוסח פירוש רש"י לתורה":

"התופעה הזאת – כתיבת הוספות על פירוש רש"י – ידועה גם מפירושיו לספרים אחרים, והיא קשורה במישרין עם אחת הבעיות המרכזיות בדיון בפירושיו של רש"י למקרא: שאלת הנוסח. [...] בפירושיו למקרא – הן אלה שבדפוס והן אלה שבכתבי-יד – כלולים גם פירושים של תלמידיו, ובמיוחד של ר' שמעיה, ר' יוסף קרא והרשב"ם [...] שאלת נוסח פירושי רש"י מורכבת מאד, והיא חשובה לחקר יצירתו הספרותית [שימו לב, גרוסמן הטמבל קורא לפירושו של רש"י לתורה: 'יצירה ספרותית', ואין קץ לשקרי האשכנזים]. בשל הוספות של מעתיקים ובשל תפוצתם הגדולה של פירושי רש"י במרכזים השונים, נוצרו הבדלים בין הנוסחים.

חשובה ביותר ומורכבת מאד היא שאלת נוסח פירושו של רש"י לתורה. זו ראויה לדיון נרחב, מכיוון שתיאור שיטתו מבוסס על המקורות הללו. כל הבודק את הנוסחים של פירוש רש"י לתורה בכתבי-היד, יגלה כי קיימות בהם הוספות רבות. חלק מהן אף נקראות על שם מחבריהן [...] עם הזמן הושמטו שמות החכמים הללו, ופירושיהם שולבו בגוף פירושו של רש"י. דומה כי אין עוד חיבור של חכמי ישראל בימי-הביניים ששאלת נוסחו כֹּה מוטלת בספק ושנויה במחלוקת. [...] אין ספק שמעתיקים יהודים בגרמניה ובצרפת בימי-הביניים הרשו לעצמם לשנות את נוסח המקורות, להוסיף עליהם ואף לגרוע מהם".

ראיה שנייה

זאת ועוד, התוספת הנדונה נאמרה בלשון עילגת והססנית, וזה מעיד על-כך שידו של הזייפן רעדה מאד כאשר הוא החדיר את הפירוש הזה לתוך פירוש רש"י, והִתעה את הרבים אחרי

ההבל. ולפני שאבהיר את דבריי אעתיק שוב את התוספת: "דיבר הכתוב **כביכול** בשכינה **דוגמת** מלך בשר ודם, כדי להשמיע אוזן הבריות **כפי ההווה** שיוכלו להבין דבר".

דוגמה להססנות – אם כבר נאמר "כביכול" מדוע יש צורך להוסיף ולומר "דוגמת"? שהרי ידוע ששתי שלילות בזו-אחר-זו מובילות לחיוב. כלומר, המגיה אומר שכביכול מדובר בדוגמה, ומשמעו של המשפט הזה הוא, שלא מדובר בדוגמה אלא בפשט ממשי. וכל מי שניגש לבחינה הפסיכומטרית, ולמד היטב את החלק של הבנת הנקרא, יבין על מה אני מדבר.

דוגמה לעילגות לשון – "כדי להשמיע אוזן הבריות כפי ההווה", מה זה "כפי ההווה"? ואם רצונו להרחיק מן הגשמות היה עליו לומר: "כלשון בני אדם" (='דיברה תורה כלשון בני אדם'), כי המלים "כפי ההווה" משמען הגשמה! כלומר, המגיה למעשה אומר שהפסוק מתאר את המצב המציאותי, כאילו יש להקב"ה אף שיוצא ממנו רוח כאשר הוא כועס. והנה לפניכם פירוש המלה "הווה" במילון ספיר: "הֹוֶוה – מציאות, המצב המצוי: 'דבר הכתוב בהווֶה' (ב"ק ה, ז)", ובמשנה שם נאמר: "אם כן למה נאמר שור או חמור? אלא שדיבר הכתוב בהווה".

ובמלים אחרות, נאמר בפסוק: "וּבְרוּחַ אַפֶּיךָ נֶעֶרְמוּ מַיִם" (שמ' טו, ח), ובפירוש רש"י נאמר: "דיבר הכתוב [...] כדי להשמיע אוזן הבריות כפי ההווה". כלומר, הפסוק שאמר: "וּבְרוּחַ אַפֶּיךָ" דיבר כפי המציאות הפשוטה והממשית! האין זו הגשמה ברורה? ובתחילה חשבתי שהקב"ה שיבש את מחשבת הזייפן הטיפש באותם רגעי מינות זיוף וסילוף, כדי שנמצא בתוך דבריו שני שיבושים מגשימים שידריכו אותנו אל האמת, ונבין כי מאת ה' הייתה זאת ושאין זה אלא זיוף מכֻוון. ברם, בעיון נוסף נראה שהקב"ה כלל לא התערב בעניין זה, ומה שגרם לזייפן לשגות בהגשמה, היא עצם מינותו אשר משכה אותו להיכשל בהגשמה ולחשוף את הרהורי לבו.

"לֹא יַחְפֹּץ כְּסִיל בִּתְבוּנָה כִּי אִם בְּהִתְגַּלּוֹת לִבּוֹ" (משלי יח, ב).

"פִּי כְסִיל מְחִתָּה לוֹ וּשְׂפָתָיו מוֹקֵשׁ נַפְשׁוֹ" (משלי יח, ז).

ראיה שלישית

ברור כי תחילת פירושו של רש"י מנותק לחלוטין מן התוספת שכביכול מרחיקה מן הגשמות, שהרי לפני ואחרי התוספת הוא כותב שני פירושים מגשימים: "[רוח] היוצא משני נחיריים של אף [...] כשאדם כועס יוצא רוח מנחיריו". כלומר, רש"י מזכיר בפירושו **פעמיים** את הנחיריים, אף שאיבר גופני זה כלל לא נזכר בפסוק! כמו כן, איך רש"י מעז להשוות בין "רוח אפו" של הקב"ה שנזכרה בפסוק לבין הרוח שיוצאת מנחיריו של האדם? ובכלל, מדוע יש צורך להדגיש שהרוח יוצאת מן הנחיריים, ושוב לחזור ולומר "כשאדם כועס יוצא רוח מנחיריו"? ומי שטורח להדגיש, בפירוש לפסוק שעוסק במשל לזעמו של הקב"ה, את זעמם של בני האדם ואת הרוח שיוצאת מנחיריהם, אין צל של ספק שהוא מין שמחדיר בכפייתיות הזיות מינות וגשמות.

קצרו של דבר, החזרות המיותרות הללו על ביטויי ההגשמה, וכן שלל ביטויי הגשמות שיבואו בהמשך פירושו לקמן, כולם נועדו להחדיר לליבנו מחשבות גשמות והשקפות מינות. ואין שום הסבר אחר לריבוי ביטויי הגשמות, המיותרים לחלוטין, בפירושו הזה ובכל רחבי פירושו.

ראיה רביעית

נעיין עתה בהמשך פירושו: "כשאדם כועס יוצא רוח מנחיריו, **וכן:** 'עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ' [ש"ב כב, ט; תה' יח, ט], **וכן:** 'וּמֵרוּחַ אַפּוֹ יִכְלוּ' [איוב ד, ט]". שני הפסוקים הללו אמורים כלפי הקב"ה. ואיני יודע איך הוא אומר: "**כשאדם** כועס יוצא רוח מנחיריו" ובאותה נשימה הוא מעז לומר "וכן:", ומביא שתי דוגמות לכעס החומרי והגופני הזה מן **הקב"ה** יתרומם ויתעלה שמו?!

ולא רק כאן הוא קושר את הכעס הגשמי והגופני הזה לה' יתעלה, גם בפירושו לשמואל ב (כב, ט) הוא עושה כן: "עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ – כן דרך הכועס יוצא עשן מנחיריו, וכן: 'עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ'. וזהו כל לשון חרון-אף שהאף נוחר ומעלה הבל". ובאמרו "כן דרך הכועס יוצא עשן מנחיריו" הוא כולל גם את הקב"ה יתרומם ויתעלה, שהרי עליו נאמר הפסוק הזה! וכדי שלא נתבלבל לרגע, רש"י אף מדגיש במפורש שמגמתו לכלול גם את ה' יתעלה, שהרי הוא אומר: "כן דרך הכועס יוצא עשן מנחיריו, **וכן: 'עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ'**". כלומר, גם הקב"ה יתעלה ויתרומם מסכלותו של רש"י, גם הוא כאשר הוא כועס יוצא עשן מנחיריו! ולולא היה צורך גדול להוקיע את רש"י ולהוכיח את סכלותו, לא הייתי מעז לכתוב כל זאת, ועם ה' הסליחה והמחילה והכניעה.

ושימו לב לַזֵּהות במהות הפרשנית המגשימה שיש בפירוש רש"י לשמות (טו, ח) ובפירושו לשמואל ב (כב, ט). בשמות רש"י אומר (ללא התוספת של הזייפן) כך: "וּבְרוּחַ אַפֶּיךָ – [רוח] היוצא משני נחיריים של אף, **כשאדם כועס יוצא רוח מנחיריו**", ובפירושו לשמואל רש"י אומר כך: "עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ – **כן דרך הכועס יוצא עשן מנחיריו,** וכן: 'עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ'. וזהו כל לשון חרון אף שהאף נוחר ומעלה הבל". כלומר, הזייפן שכח להוסיף את התוספת האמורה גם בפירוש רש"י לשמואל, ופירושו של רש"י לשמואל נותר עֵדוּת לפירושו המקורי בשמות.

ויתרה מזאת, רש"י בפירושו לשמואל מסגיר באופן ברור את זיופו של הזייפן, שהרי הוא אומר בפירושו לשמואל: "וזהו כל לשון חרון אף שהאף נוחר ומעלה הבל". כלומר, כל לשון "חרון אף" שנאמר בכתבי-הקודש, בין ביחס לבני האדם ובין ביחס להקב"ה יתעלה שמו, הוא בעניין ש"האף נוחר ומעלה הבל", וכי יעלה על הדעת לומר דברים כאלה על השם הנכבד והנורא? ברור אפוא גם מזאת, כי מי שהוסיף את הרחקת הגשמות בשמות הוא זייפן סכל ונבל.

וגם בפירושו לפסוק הזה בתהלים (יח, ט), רש"י מפרש כך: "עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ – [...] כן דרך כל חרון-אף להעלות עשן מנחיריו". וכאמור לעיל, גם כאן המלים: "כן דרך כל חרון אף להעלות עשן מנחיריו" כוללות בתוכן גם את הקב"ה שהרי עליו נאמר הפסוק הזה! וגם מהכללה זו ניתן ללמוד על-כך שהתוספת בפירושו של רש"י לשמות היא של זייפן חובבני מאד. ויתרה מזאת, על פסוק שמתאר את הקב"ה הוא אומר: "כן דרך כל חרון אף להעלות עשן **מנחיריו**" – ואם הפסוק הזה נאמר על הקב"ה, אל מי רש"י כיוון את כינוי הנסתר באמרו: "מנחיריו"?

קצרו של דבר, אין כל זכר בפירושו של רש"י לפסוק: "עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ", המופיע בשמואל ובתהלים, להרחקת הגשמות, ואפילו לא ברמז, אלא ההיפך הגמור! האין זו ראיה ברורה שהרחקת הגשמות בפירושו לשמות (טו, ח) הינה תוספת של איזה מגיה? ואפילו אם נניח שהוא זה אשר כתב את הרחקת הגשמות בפירושו לשמות (טו, ח), מה הוא חשב לעצמו?

שמי שילמד את פירושיו המגשימים המפורשים והבוטים לפסוק הנדון בשמואל או בתהלים יבין אחרת? האם הוא סמך על-כך שהקורא יזכור את המשפט הבודד בפירושו לשמות (טו, ח), שנאמר בלשון עילגת והססנית אשר טובעת בתוך בליל כבד של הגשמה... האמנם?!

ראיה חמישית

גם בהמשך פירושו לשמות (טו, ח) רש"י אומר דברי הגשמה גסים ביותר, וזה לשונו:

"וזהו שאמר: 'לְמַעַן שְׁמִי אַאֲרִיךְ אַפִּי' [יש' מח, ט] – כשזעפו נח נשימתו ארובה ובשהוא כועס נשימתו קצרה; 'וּתְהִלָּתִי אֶחֱטָם לָךְ' [שם] – ולמען תהילתי אשים חוטם באפי לסתום נחיריי בפני האף והרוח שלא ייצאו; 'לָךְ' – בשבילך; 'אֶחֱטָם' – כמו: נאקה בחוטם במסכת שבת [נא ע"ב], כך נראה בעיניי".

ראו נא כמה הגשמות מכוערות בפסקה קצרה אחת: "כשזעפו נח נשימתו ארובה ובשהוא כועס נשימתו קצרה" – וכי יש לפניו יתעלה נשימה ארובה או קצרה? עוד אומר רש"י: "אשים חוטם באפי לסתום נחיריי בפני האף והרוח שלא ייצאו" – וכי יש לה' חוטם ונחיריים? וכי יוצאת רוח מנחיריו? ויתרה מאלה, ראו נא את הדוגמה המזעזעת והמחרידה שהוא מביא לפסוק שעוסק בהקב"ה יתרומם שמו! "אֶחֱטָם – כמו: נאקה בחוטם במסכת שבת" – וכי הבורא זקוק לזמם לסתום את נחיריו "בפני האף והרוח שלא ייצאו"? אוי לה לאותה בושה אוי לה לאותה כלימה! ופירושים כאלה הם בגדר מינות להכעיס בשאט בנפש ביד רמה, לא פחות מכך!

ועתה מובנים לי היטב דברי רבנו בהלכות עבודה-זרה (ב, ט):

"והמינים, הם התרים אחר מחשבות לבם בסכלות בדברים שאמרנו, עד שנמצאו עוברים על גופי תורה להכעיס בשאט בנפש ביד רמה, ואומרים שאין בזה עוון".

ושימו לב גם כיצד רש"י מפרש את הפסוק הזה במקורו, בפירושו לישעיה (מח, ט): "לְמַעַן שְׁמִי אַאֲרִיךְ אַפִּי וּתְהִלָּתִי אֶחֱטָם לָךְ", ושם פירש רש"י: "אַאֲרִיךְ אַפִּי – לשון הווה הוא". כלומר, המלים הללו בנבואת ישעיה אינן משל, אלא הן מתארות מציאות ממשית ומוחשית! והמשך הדברים אף חמור מזה: "וּתְהִלָּתִי אֶחֱטָם לָךְ – וזאת היא תהילתי, אשר 'אֶחֱטָם לָךְ' לשון חוטם, **אסתום חוטמי מצאת עשן נחיריי,** ומקצוף עליך, שהכועס יוצא עשן מנחיריו, כמה דאתאמר: 'עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ' [ש"ב כב, ט; תה' יח, ט], וכן כל חרון אף הוא לשון חימום החוטם".

ושוב, בפעם השלישית הוא חוזר על הכלל המגשים והבוטה, ש"כל חרון אף הוא לשון חימום החוטם" או "לשון שהאף נוחר ומעלה הבל" וכיוצא בזה מן הניסוחים המגשימים הגסים.

יתר-על-כן, מה הרשע הזה חשב לעצמו כאשר הוא כתב: "אסתום חוטמי מצאת עשן נחיריי"? ולא שם לב, אך הוא מתאר את הקב"ה אפילו גרוע מבני האדם, שהרי בן אדם שולט ברוח היוצאת מנחיריו, ואילו הקב"ה יתעלה שמו אינו שולט ברוח היוצאת מנחיריו, והוא זקוק לזמם, כמו... "אַל תִּהְיוּ כְּסוּס כְּפֶרֶד אֵין הָבִין בְּמֶתֶג וָרֶסֶן עֶדְיָו לִבְלוֹם בַּל קְרֹב אֵלֶיךָ" (תה' לב, ט).

"שׂוֹט לַסּוּס מֶתֶג לַחֲמוֹר וְשֵׁבֶט לְגֵו כְּסִילִים" (מש' כו, ג).

ואפילו אם זה היה הפירוש המגשים והנתעב היחיד בכל פירושו, לא ניתן להטותו מפשוטו בשום צורה, שהרי הוא כאילו נאמר במילותיו של הקב"ה: "אסתום **חוטמי,** מִצֵּאת עשן **נחיריי**". כלומר, לפי פירושו הנתעב הזה של רש"י-שר"י, הקב"ה יתרומם שמו מלמד אותנו שיש לו חוטם ויש לו נחיריים! ובהמשך שם הוא אומר שוב שהקב"ה יתעלה שמו מלמד אותנו שיש לו חוטם: "חרה **אפי** – וכן: 'וְעַצְמִי חָרָה מִנִּי חֹרֶב' [איוב ל, ל] – נחר **חוטמי** מרוב חימום".

ועוד ראיה, רש"י מוסיף ואומר שם: "שהבועס יוצא עשן מנחיריו, **כמה דאתאמר: 'עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ'**". כלומר, הוא שוב אומר שמי שבועס יוצא עשן מנחיריו, ושוב חוזר ומדגיש שהציור הזה נכון גם ביחס להקב"ה, שהרי הוא אומר באותה נשימה: "כמה דאתאמר: 'עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ'".

ראיה שישית

בתחילת הפירוש הזייפן אומר כך: "(דיבר הכתוב כביכול בשכינה דוגמת מלך בשר ודם, כדי להשמיע אוזן הבריות כפי ההווה שיוכלו להבין דבר)", ויש ארבע ראיות מפירושי רש"י לעיל, שמדובר בתוספת של זייפן שפל, שניסה, ואף הצליח לא מעט בקרב הפתאים, להכשיר את רבותיו ואבותיו ורעיו המינים, ולהתעות את עם-ישראל אחרי ההבל אשר לא יועיל ולא יציל.

ו.1) הראיה הראשונה להוכחת הזיוף היא מסוף הפירוש הנדון בשמות (טו, ח), וזה לשונו של רש"י: "**וכל אף וחרון שבמקרא אני אומר כן:** 'וְחָרָה אַף' [דב' ז, ד], כמו: 'וְעַצְמִי חָרָה מִנִּי חֹרֶב' [איוב ל, ל], חמימות, על-כן הוא אומר: 'וַחֲמָתוֹ בָּעֲרָה בוֹ' [אס' א, יב], ובנוח החמה אומר: 'נתקררה דעתו' [יבמות סג ע"א]".

כלומר, כל "אף" ו"חרון" שנזכרו במקרא, בין ביחס להקב"ה שנאמר בו: "וְחָרָה אַף" (דב' ז, ד), ובין ביחס לאדם שנאמר בו: "וְעַצְמִי חָרָה מִנִּי חֹרֶב" (איוב ל, ל), שניהם הם לשון **חמימות!** דהיינו שניהם לשון שמבטא חום גשמי וגופני! ואם בכל מקום שנזכר בו לשון "אף" מדובר בחמימות גשמית וגופנית, איך הזייפן אומר בראש הפירוש הנדון שמדובר במשל ודוגמה?

רש"י גם משווה בין חרונו ורוגזו וכעסו של ה' יתעלה, שכולם משלים, לחמתו של מלך בשר ודם, ואפילו לא מלך נעלה וחכם, אלא מלך שיכור וכסיל! שהרי רש"י אומר לעיל: "וכל אף וחרון שבמקרא אני אומר כן: **'וְחָרָה אַף'** [דב' ז, ד], כמו: 'וְעַצְמִי חָרָה מִנִּי חֹרֶב' [איוב ל, ל], חמימות, **על-כן הוא אומר: 'וַחֲמָתוֹ בָּעֲרָה בוֹ'** [אס' א, יב], ובנוח החמה אומר [בספרות חז"ל]: 'נתקררה דעתו'". רש"י גם מוסיף פרטים מגשימים מיותרים לחלוטין, כלומר, כמו שאצל מלך בשר ודם בשוך חמתו דעתו מתקררת, כך גם אצל הקב"ה יתעלה שמו, שהרי רש"י כורך את ענייני החֵמה והחרון שנאמרו ביחס להקב"ה להתקררות הדעת שנאמרה ביחס לבני האדם!

"וַתְּמָאֵן הַמַּלְכָּה וַשְׁתִּי לָבוֹא בִּדְבַר הַמֶּלֶךְ [...] וַיִּקְצֹף הַמֶּלֶךְ מְאֹד וַחֲמָתוֹ בָּעֲרָה בוֹ" (אס' שם).

ו.2) ולא רק בסוף פירושו הנדון לשמות (טו, ח), גם בפירושו לשמואל ב (כב, ט) שראינו לעיל, גם שם רש"י אומר שכל לשון חרון-אף הינה לשון גשמיות וגופניות, וזה לשונו: "עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ – כן דרך הבועס יוצא עשן מנחיריו, וכן: 'עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ'. **וזהו כל לשון חרון אף שהאף נוחר ומעלה הבל**". כלומר, אם כל לשון "חרון אף", ובעיקר ביחס להקב"ה, הוא לשון גשמיות

וגופניות – שהרי רש"י אומר בהמשך לדברים אלה: "שהאף נוחר ומעלה הבל" – איך הוא אומר בראש פירושו לשמות (טו, ח) שכל לשון "אף" ו"חרון" ביחס לה' הם דוגמה ומשל?

ואגב, איך רש"י מסוגל לפרש פסוק שהינו לפי דבריו "כביכול דוגמה" ומשל ביחס להקב"ה, באופנים כל-כך גשמיים ממשיים ופשטניים, ואף בהמיים? שהרי הוא מפרש כך: **"שהאף נוחר ומעלה הבל"?** וגם משפט מכוער זה הינו ביטוי מובהק למינות בשאט בנפש ביד רמה להכעיס! כי רק חיה ובהמה כגון חמור או שור, נוחרים באפם באופנים גסים כאלה שמעלים הבל!

"מִדֶּן נִשְׁמַע נַחְרַת סוּסָיו" (יר' ח, טז).

ו.3) גם בפירושו לפסוק בתהלים (יח, ט) שראינו לעיל, רש"י מפרש שכל לשון חרון-אף הינה לשון שמבטאת גשמות וגופניות, וזה לשונו: "עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ – [...] **כן דרך כל חרון אף להעלות עשן מנחיריו**". כלומר, אם המלים: "כן דרך כל חרון-אף להעלות עשן מנחיריו" כוללות בהכללתן גם את ה' יתעלה, שהרי עליו נאמר הפסוק הזה; ואם כל לשון חרון-אף היא העלאת עשן מהנחיריים באופן פשטני וגשמי – איך לעיל בראש פירושו לשמות (טו, ח) הוא אומר שביחס לה' מדובר בדוגמה ומשל? האין זו ראיה ברורה שהתוספת היא זיוף חוובני?

ו.4) בפירושו של רש"י לישעיה (מח, ט) שראינו לעיל, רש"י אומר כך: "וּתְהִלָּתִי אֶחֱטָם לָךְ – וזאת היא תהילתי, אשר אחטם לך לשון חוטם, אסתום חוטמי מצאת עשן נחיריי, ומקצוף עליך, שהכועס יוצא עשן מנחיריו, כמה דאתאמר: 'עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ' [ש"ב כב, ט; תה' יח, ט], **וכן כל חרון אף הוא לשון חימום החוטם**". ושוב, אם גם ואף בעיקר ביחס להקב"ה (שהרי הפסוקים הללו מתארים את הקב"ה), כל לשון "חרון אף" הוא לשון "חימום החוטם", איך הוא אומר בראש דבריו בפירושו לשמות (טו, ח) שכל לשון "חרון אף" הוא רק כביכול דוגמה ומשל?

ואולי לא לחינם הדבר, שדווקא מתוך פירושו לשמות (טו, ח), דווקא מתוך הפירוש שמנפנפים בו כל מיני פתאים תועים וסכלים כדי לטהר את השרץ מטומאתו, דווקא מתוך הראיה המרכזית שלהם ל"כשרותו" של רש"י, דווקא מתוך פירושו הזה עולה קמה וניצבה רשעותו ומינותו של רש"י במלא שפלותה וכיעורה. ולאחר שראינו כל זאת, נבין עד כמה נגעלים הם דבריו של איתמר כהן אשר טען כנגדי: כי "רש"י האמין באי-גשמות הבורא **בדיוק כמו הרמב"ם**"...

ראיה שביעית

יתר-על-כן, גם אם נניח שרש"י-שר"י הוא זה אשר הוסיף את התוספת הנדונה, איך יעלה על הדעת שכוונתו הייתה להרחיק מן ההגשמה? וכי ייתכן שאדם יחרף ויגדף את השם הנכבד והנורא, ובתוך מסכת חירופיו וגידופיו הוא ישחיל איזה "בעזרת ה'" ונתייחס אליו כצדיק? אלא ברור כשמש, שלא רק שאסור באיסור חמור להאמין למינים ולקבל אותם בתשובה, אלא מן הצדק לחשוד בהם שכוונתם רעה מאד, ואף ניתן להוכיח זאת בקלות: שהרי החדרת מעט מן האמת לתוך מסכת שלמה של מינות היא מתעתועיהם העתיקים ביותר של המינים, שהרי בדומה לכך נוהגים רבותיהם הנוצרים בְּדַמּוֹתָם את שילושם הטמא, ועל שילושם הם אומרים: "והכל אחד", והנה לפניכם דברי רבנו במורה (א, נ), ובמאמר תחיית המתים (עמ' סט):

"הדעה אינו העניין הנאמר בפה, אלא העניין שהצטייר בנפש [...] אבל מי שסבור שהוא [=ה' יתעלה] בעל תארים מספר הרי הוא אומר שהוא אחד בפיו, וסבור במחשבתו שהוא רבים, וזה כעין מה שאומרים הנוצרים: 'הוא אחד אלא שהוא שלושה והשלושה אחד', כך דברי האומר הוא אחד, אלא שהוא בעל תארים"; ובמאמר תחיית המתים מוסיף רבנו: "שמע ישראל [...] והנה למדו הנוצרים בפסוק זה [...] ואמרו: אמר 'יְיָ', ואמר 'אֱלֹהֵינוּ', ואמר 'יְיָ', הרי אלו שלושה שמות, ואמר אחרי כן 'אֶחָד' – ראיה שהם שלושה ושהשלושה אחד, יתעלה ממה שסכלו".

ותעתועיהם הללו של המינים קשים מאד, ואסביר: הם מחדירים ערֵמות של השקפות מינות ומדוחים, ומבינים היטב שלאחר שהחדירו אותן עמוק, טשטושן המועט והאפסי בדברי אמת, לא יערער במאומה את השקפות המינות שהוחדרו – **ההיפך הגמור!** החדרת זיק של אמת לתוך בליל של השקפות מינות מטונפות מועילה להחדרתן ללבבות! שהרי אותו זיק של אמת מגומגמת ומסולפת תשמש בידי השוטים והכסילים כ"תעודת הכשר" שבה יוכלו לנפנף בפני אנשי האמת, ו"להוכיח" להם שהנה רש"י אלילם המגואל היה ממרחיקי הגשמות! ובסיכומו של דבר, אותו זיק של דברי אמת, מקל על המינים להחדיר את המינות לעַם ה' צבאות.

לפיכך, בכל מקום שתמצאו דברי מינות לצד דברי אמת, דעו כי מינים אורתודוקסים כתבום. וכבר הזהירנו רבנו מ"דברי האמת" שנמצא בדברי המינים, וכך הם דבריו בפירושו למסכת אבות (א, ו): "וכן אם היה רשע ונתפרסמו מעשיו, **וראינו שעשה מעשה שכל צדדיו מראים שהוא טוב ויש בו צד אפשרות רחוק מאד לרע, צריך להיזהר ממנו ולא להאמין בו טוב,** כיוון שיש בו אפשרות לרע אמר: 'כִּי יְחַנֵּן קוֹלוֹ אַל תַּאֲמֶן בּוֹ כִּי שֶׁבַע תּוֹעֵבוֹת בְּלִבּוֹ' [משׁ' כו, כה]".

כלומר, גם אם היה נכון לייחס את התוספת הזו לרש"י, וגם אם היה ניתן ללמוד ממנה שהוא מפרש באופן טהור ונכון – לאחר שהוברר במאות ראיות שהוא מין גמור אשר הִתעה ומתעה את עם-ישראל אחר ההבל, אין להאמין בו **ואפילו אם כל צדדי פירושו הנדון מראים שהוא טוב ויש בו רק צד אפשרות רחוק מאד לרע!** כל-שכן שתוספת פירושו כאן רעועה ונגעלה מאד-מאד, וכל צדדי "פירושו" זועקים עד לשמים בראיות חזקות שמדובר בזיוף ובסילוף מכֻוון.

וחז"ל ורבנו הוסיפו להזהיר אותנו בעניין זה, ראו נא פסקם בהלכות עבודה-זרה (ב, ח–ט): "ישראל שעבד עבודה-זרה הרי הוא כגוי לכל דבר [...] וכן המינים מישראל, אינן כישראל לדבר מן הדברים, **ואין מקבלין אותן בתשובה לעולם,** שנאמר: 'כָּל בָּאֶיהָ לֹא יְשׁוּבוּן וְלֹא יַשִּׂיגוּ אָרְחוֹת חַיִּים' [משׁ' ב, יט] [...] ואסור לספר עמהן ולהשיב עליהן תשובה כלל, שנאמר: 'וְאַל תִּקְרַב אֶל פֶּתַח בֵּיתָהּ' [משׁ' ה, ח], **ומחשבת מין לעבודה-זרה**". כלומר, גם כאשר המין יכזֵב ויתעתע שמחשבתו לשמים, מחשבתו סוטה אחרי טינופי מינותו, ולעולם אין להאמין לדבריו.

כמו כן, על כל "ראיה" שרש"י לא היה מגשים יש **שבעים ושבע ראיות** שהוא היה מגשים, וזו דרכם של המינים, לטשטש את רשעותם בכמה מקומות בודדים, כדי להכשיר את כללות פירושיהם וכדי להחדיר את תבשילם הנתעב. וכך נהגו כאמור גם הנוצרים שטענו שה' יתעלה שמו, הוא שלושה **שהם אחד –** והנה לנו אפוא ראיה חותכת לכך שהנוצרים מייחדים, שהרי הם אומרים במפורש שהוא אחד! וההגנה על רש"י באמצעות הפירוש הנדון, כמוה כהגנה על

הנוצרים בטענה שסוף-סוף הם אמרו שהוא אחד... ויתרה אף מזאת, גם בבל כתבי הדתות הפגאניות הגסות מובאות אי-אלו השקפות נכונות, והנני בטוח שאם יחפשו בנרות ימצאו גם בספר-האופל השקפות נכונות בעניין ייחוד השם... האם מיעוט של השקפות נכונות מכשיר מכלול עצום של סכלות ומינות? אתמהה! וגם באסלאם יש לא מעט רעיונות נכונים כמו לדוגמה בעניין צדקה, ותפילה, ואפילו ייחוד ה', האם יש מזה ראיה לאמיתת דרכם ודתם?

לסיכום, דרכם של המינים היא דרך הטומאה המגונה ביותר: דרך החזיר. החזיר הפך להיות לסמל הטומאה והתיעוב אף שיש לו סימן טהרה, וזאת מפני שהוא נראה כלפי חוץ כטהור. כלומר, מכך שדווקא החזיר הפך להיות לסמל התיעוב והגיעול אנו למדים, שהטומאה הגדולה ביותר והמינים הרשעים והמסוכנים ביותר הם אלה שפושטים את טלפיהם כלפי חוץ: "טהורים אנו", מפני שכך הם מדיחים ומפילים המונים ברשת המוות והמינות. אולם, עיון נוסף ואמיתי חושף שמדובר בהתעיות מסוכנות, שכל מטרתן להחדיר השקפות מינות אפלות.

סוף דבר, כל עוד עם-ישראל לא יבין את עומק התהום הארורה שרש"י-שר"י וחבר מרעיו השליכו לתוכה את דת משה ועם-ישראל, **לעולם** לא נצליח לכונן ממלכת כהנים וגוי קדוש, **ולעולם** לא נהיה עם חכם ונבון, אלא רק עם סכל ונבל הגוי הקטן, הנבער והערמומי הזה.

"כביכול" – תכסיסם השפל של המינים

עד כאן ניתוח פירושו של רש"י לשמות (טו, ח), וכפי שראיתם כל הפירוש זועק עד לשמים מן ההגשמה שבו, למעט מילה אחת אשר בה נתלו כל הפתאים הנבערים וההוזים למיניהם, וכמו אותו דרדעי עיקש ויהיר שנדמה לו שהוא גאון – וכולם הביאו ראיה ממילת "כביכול" אחת, שהוחדרה לתוך בליל של הגשמה ומינות, לכך שרש"י היה נקי מן ההגשמה לפי דמיונם!

מכל מקום, מדובר בתופעה שחוזרת מדי פעם בפירושו של רש"י, דהיינו החדרת מילה אחת: "כביכול" לתוך בליל של הגשמה וסכלות, וזו נועדה לנקות את רש"י מחשד המינות. ומכיוון שמדובר בהתעיה ברורה, ניתן בהחלט להסביר את התופעה הזו כעֵדוּת נוספת לנוכלותם ולרשעותם של המינים חכמי-יועצי-אשכנז, אשר ניסו לטשטש את מינותם וכפירתם בעיקר.

כאמור, תופעה זו מסוכנת מאד, מפני שהיא משמשת כלי ניגוח בידי התועים והפתאים למיניהם אשר מתעקשים לטעון שרש"י לא היה מין. תופעה זו גם שופכת אור על חומרת מינותו של רש"י וחבר מרעיו, ללמדנו שהם לא היו רק מינים, אלא גם צבועים שהִתעו את העם אחרי ההבל. כלומר, לא מדובר במינים פרימיטיביים אלא במינים מתוחכמים, אשר לצד החדרה מאסיבית של השקפות מינות, שילבו מדי פעם תעתועים כדי לכזב לטשטש ולהסתיר באמצעותם את מינותם – אך את מטרתם הם השיגו, והיא החדרת השקפות מוות ומינות.

והנה לפניכם ראיה לתעתועיהם ולנכלוליהם של המינים: בבראשית (יא, ט) רש"י פירש: "אֱלֹוּ [=דור המבול] לא פשטו יד בעיקר, וְאֵלֹוּ [=דור הפלגה] פשטו יד בעיקר **להילחם בו**" – כך מובא בפירושו בדפוס ראשון (1480) וכן בכתב-יד לייפציג שהוא כתב-היד "הנחשב ביותר" במחקר הנוסח של פירוש רש"י. לעומת נוסח זה, בפירוש רש"י שלפנינו נוספה מילה: "וְאֵלֹוּ [=דור

הפלגה] פשטו יד בעיקר **כביכול** להילחם בו", וכבר ניתחתי את פירושו של רש"י הזה בחלק י (דוגמה עא), ונראה ברור כי שלל הראיות שהבאתי שם על הגשמתו של רש"י בעניין האמור, וכן הנוסח הקדום של דפוס ראשון וכת"י לייפציג – כולם מובילים למסקנה כי מישהו כנראה הרגיש בהגשמתו הבוטה של רש"י ואף הבחין שהוא שיבש שם את המדרש המקורי, והתעורר בקרבו צורך להוסיף את המילה "כביכול" כדי לקרב את דברי רש"י למדרש וליסודות הדת.

וכבר הודו בכך צאצאי המינים, ראו את דבריו של א' גרוסמן במאמרו: "יצירתו הספרותית [רש"י? יצירה ספרותית?] – הפירוש לתלמוד", וזה לשונו: "ממחקרים אלה ואחרים עולה כי ההבדלים בין כתבי-היד של פירוש רש"י לתלמוד רבים אף מאלה של כתבי-היד של פירוש רש"י לתורה. תפוצתו הגדולה של הפירוש לתלמוד גרמה לכך שהוכנסו בו הגהות רבות".

***

אגב, יש מקום שבו חכמי-יועצי-אשכנז דווקא מחקו את המלה "כביכול", וכך נאמר במסכת ברכות (לב ע"א) לפי כתבי-יד תימן: "'וְעַתָּה הַנִּיחָה לִי וְיִחַר אַפִּי בָּהֶם וַאֲכַלֵּם וְאֶעֱשֶׂה אוֹתְךָ לְגוֹי גָּדוֹל' [שמ' לב, י], אמר רבי אבהו: אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאמרו, **כביכול** שתפשׂו הקב"ה למשה בבגדו". ברם, במהדורת המינות והכיעור של ווילנא הטמאה נאמר כך:

"'וְעַתָּה הַנִּיחָה לִי וְיִחַר אַפִּי בָּהֶם וַאֲכַלֵּם וְאֶעֱשֶׂה אוֹתְךָ לְגוֹי גָּדוֹל' [שמ' לב, י], אמר רבי אבהו: אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאמרו, **מלמד** שתפסו משה להקב"ה כאדם שהוא תופס את חברו בבגדו, ואמר לפניו: ריבונו-של-עולם, אין אני מניח עד שתמחול ותסלח להם".

ולעיון בניתוח נרחב לדוגמה זו ראו סדרת מאמרים זו בחלק נא במבוא.

תרגומו של אונקלוס ופירוש רס"ג

ואצרף לפניכם כמה מתרגומיהם ופירושיהם של אונקלוס ורס"ג לפסוקים שראינו לעיל:

דוגמה ראשונה

"וּבְרוּחַ אַפֶּיךָ נֶעֶרְמוּ מַיִם נִצְּבוּ כְמוֹ נֵד נֹזְלִים קָפְאוּ תְהֹמֹת בְּלֶב יָם" (שמ' טו, ח) – אונקלוס תרגם שם: "וּבְמֵימַר פּוּמָךְ חַכִימוּ מַיָא" וכו'. כלומר, אונקלוס מטה את המלים מ"רוח אפיך" ל"פקודת פיך", וברור שהרחקתו מציור הבורא כישות שנושפת באפה ובנחיריה על המים, די בה כדי ללמוד על מגמתו להרחיק מן הגשמות, ולהבין ש"פקודת פיך", הינה משל.

רס"ג פירש שם: "וּבְרוּחַ אַפֶּיךָ נֶעֶרְמוּ – וברוח רוגזך נעשו המים ערֵמות". וגם רס"ג מרחיק אותנו מציור הבורא כאל יווני שנושף על המים, והופך את "רוח אפיך" ל"רוח רוגזך". והעובדה שרס"ג מרחיק מהגשמת כלים גופניים, כמו אף ונחיריים, מעידה על-כך שגם המלה "רוגזך" הינה משל לעונשו הכבד והחריף שהנחית הקב"ה על צוררנו המצרים בים סוף.

וכבר למדנו, שככל שהפירוש קרוב לתרגום כך אחריותו להרחקת הגשמות פחותה יותר, וככל שהפירוש מתרחק מפירוש שהוא בגדר תרגום, ומתקרב לפירוש שהוא בגדר חיבור נפרד, כך אחריותו להרחקת הגשמות מתעצמת. והראיה לכך, שיש מקומות שרס"ג נזהר עוד יותר

מאונקלוס בהרחקת הגשמות, ורבנו נזהר יותר מכולם בחיבורו "מורה הנבוכים", לפיכך הוא מרחיק מן ההגשמה אף יותר מתרגומיהם של אונקלוס ורס"ג כאן, וטורח להבהיר במורה עשרות פעמים שאין לייחס שום תכונה אנושית לה' יתעלה, כגון כעס וחרון-אף וכיו"ב.

ולמרות שפירוש רש"י לתורה הרבה יותר מרחיב מתרגומיהם-פירושיהם של אונקלוס ורס"ג, והיה עליו להרחיק מן ההגשמה אלף מונים יותר מאשר אונקלוס ורס"ג, לא רק שהוא אינו מרחיק מן ההגשמה, הוא כותב פירושים רבים שמדיפים צחנה עזה של מינות אירופית.

דוגמה שנייה

"עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ וְאֵשׁ מִפִּיו תֹּאכֵל גֶּחָלִים בָּעֲרוּ מִמֶּנּוּ" (ש"ב כב, ט; תה' יח, ט) – יונתן תרגם בשמואל כך: "סְלֵיק זְדוֹנֵיהּ דְּפַרְעֹה, כְּתַנְנָא קֳדָמוֹהִי. בְּבֵן [הקב"ה] שְׁלַח רוּגְזֵיהּ כְּאִישָׁא בָּעֲרָא, דְּמִן קֳדָמוֹהִי מְשֵׁיצָיָא. מַזּוֹפִיתֵיהּ כְּגוּמְרִין דְּנוּר, דָּלְקָא מִמֵּימְרֵיהּ" – "עלה זדונו של פרעה כתנור לפניו [=לפני הקב"ה]. לכן שלח הקב"ה רוגזו כאש בוערת אשר יוצאת מלפניו. חרונו כגחלי אש, הדולקות מאמירתו". ויש בתרגומו ארבע הרחקות מן ההגשמה: **א)** יונתן מסביר ש"עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ" הוא שדינו ורשעו של פרעה עלו לפני דיין האמת והצדק, כלומר הגיע זמן השילום לפרעה על רשעו; **ב)** מהמשך תרגומו עולה שפרעה נמצא חייב ולכן הקב"ה שלח את רוגזו, כלומר, הרוגז האמור בפסוק הוא שליחת העונש על פרעה; **ג)** בהמשך יונתן מוסיף שהעונש יצא **מלפני ה',** כדי לחזק את התובנה שהרוגז אינו נובע מתכונה נפשית, ולכן הוא אומר שהעונש יצא מלפניו, דהיינו העונש נבע מפקודתו ולא מתכונה נפשית של זעם בעצמותו; **ד)** ובהמשך יונתן מוסיף: "חרונו כגחלי אש, הדולקות מאמירתו". כלומר, הגחלים הבוערות אינן דולקות מתכונת-זעם שיש בעצמותו של ה' יתעלה, אלא מפקודתו, כלומר חרונו נובע מפקודתו ולא מתכונת-נפש של זעם, ובמלים אחרות: חרונו הוא **עונשו** כי הוא התוצאה ולא הסיבה.

רס"ג פירש בתהלים שם כך: "עָלָה – עד שכאילו העשן עולה ממנו ואש ממנו יוקדת וגחלי אש בערו", וקאפח השׂכיר הוסיף שם: "כל זה מוסב על החרון הגדול", וכפי שרס"ג ממשיך ומפרש בפירושו הארוך שם: "ואמרו 'עָלָה עָשָׁן בְּאַפּוֹ', רוצה לומר, כי ה' יתהדר ויתרומם בהשקיפו על האויבים אשר סבבו את עבדו, רגז עליהם רוגז גדול שעלו ממנו [=מן הרוגז הגדול] האש והעשן ושאר מה שתיאר מעוצמתו [=של אותו רוגז וחרון גדול מאת ה' יתעלה]". רס"ג היטה את כל הפסוק לתיאור מוחשי וממשי של **העונש** והמכה הגדולה שהנחית ה' על האויבים והצרים.

דוגמה שלישית

"מִנִּשְׁמַת אֱלוֹהַ יֹאבֵדוּ וּמֵרוּחַ אַפּוֹ יִכְלוּ" (איוב ד, ט) – וכך פירש רס"ג שם: "מִנִּשְׁמַת – מחרון-אף ה' יאבדו וּמִמַּשָּׁב רוגזו יכלו", ומוסיף קאפח ואומר שם: "מוסב על הרשעים, והנה 'נִּשְׁמַת' כעס וחרון-אף". ראינו אפוא, שרס"ג מרחיק אותנו מלסבור שיש להקב"ה נשמה כבני האדם, וכן מרחיק אותנו מלסבור שיש לו כלים גופניים כמו אף וחוטם. ודי בשתי ההרחקות הגדולות הללו, כדי להבין שגם כעסו וחרונו ורוגזו הינם משל לעוצמת עוונם ועונשם של הרשעים.

"הִנֵּה יוֹם יְיָ בָּא אַכְזָרִי וְעֶבְרָה וַחֲרוֹן אָף לָשׂוּם הָאָרֶץ לְשַׁמָּה וְחַטָּאֶיהָ יַשְׁמִיד מִמֶּנָּה" (יש' יג).

דוגמה רביעית

"לְמַעַן שְׁמִי אַאֲרִיךְ אַפִּי וּתְהִלָּתִי אֶחֱטָם לָךְ לְבִלְתִּי הַכְרִיתֶךָּ" (יש' מח, ט) – וכך פירש שם רס"ג: "ומשום שאני ראוי לכך **אאריך סבלנותי,** ופארי להאריך אפי לך למען לא להכריתך", ולאחר שפירש "אאריך סבלנותי" ברור שזו גם כוונתו באמרו בהמשך: "להאריך אפי". ויתרה מזאת, גם בלשון בני האדם ברור שהארכת האף הינה משל, שהרי אף-לא-אחד מבעלי המתינות מאריך את אפו כמו פינוקיו באופן ממשי וגופני. והוסיף שם המהדיר י' רצהבי: "בסידורו (עמ' ג) תירגם את הכתוב מתהילתי **שאתן לך ארכה,** וכן בבקשה שחיבר (שם, עמ' עד)".

סוף דבר

"מַצְדִּיק רָשָׁע וּמַרְשִׁיעַ צַדִּיק תּוֹעֲבַת יְיָ גַּם שְׁנֵיהֶם" (משׁ' יז, טו).

בדרדעי ההוזה והיהיר התחלנו ובדרדעי האוכל מן התורה נחתום, כי התעקשותם ללכת אחרי טמטומו של רש"י ולאמץ את פירושו על כל הבליו הזיותיו ומינותו – התעקשותם זו גרמה להם להפוך מדרדעים לעיקשים יקושים, אשר מתעקשים על הזיות והבלים ומגפפים ומחבקים אותם כאילו היו תורה מן השמים! ובמלים אחרות, אף-על-פי שיש ראיות חזקות מתוך עצם פירושו של רש"י לשמות (טו, ח) למינותו ולטמטומו, **הם כלל אינם מבחינים בהן!** כל שהם רואים הוא את אותו שיבוש וסילוף הססני עילג ונלעג, ונאחזים בו כמו טובע שנאחז בקש, רק כדי שלא להודות על האמת, שהם ואבותיהם תעו ולעו אחרי ההבל ההזיות והדמיונות.

לקיים מה שנאמר: "וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי הַהֶבֶל וַיֶּהְבָּלוּ" (יר' ב, ה).

"לֹא יָדְעוּ וְלֹא יָבִינוּ כִּי טָח מֵרְאוֹת עֵינֵיהֶם מֵהַשְׂכִּיל לִבֹּתָם" (יש' מד, יח).

"לֹא יָדְעוּ וְלֹא יָבִינוּ בַּחֲשֵׁכָה יִתְהַלָּכוּ" (תה' פב, ה).

"וְעַתָּה לֹא רָאוּ אוֹר בָּהִיר הוּא בַּשְּׁחָקִים" (איוב לז, כא).

"כֹּה אָמַר יְיָ צְבָאוֹת הַאֵין עוֹד חָכְמָה בְּתֵימָן אָבְדָה עֵצָה מִבָּנִים נִסְרָחָה חָכְמָתָם" (יר' מט, ז).

"פָּגוֹשׁ דֹּב שַׁכּוּל בְּאִישׁ וְאַל כְּסִיל [=דרדעי אורתודוקסי] בְּאִוַּלְתּוֹ" (משׁ' יז, יב).

"רָאִיתָ אִישׁ חָכָם בְּעֵינָיו תִּקְוָה לִכְסִיל מִמֶּנּוּ" (משׁ' כו, יב).

נספח א: היש ראיות לטענה לכשרותו של רש"י?

נשאלתי כך:

במאמר "ראית דרדעי חכם בעיניו" וכו', הבאת "ראיה" אחת שהביא לך דרדעי אחד כדי "להוכיח" שרש"י לא הגשים את הבורא. האם היו לו עוד ראיות? כלומר, יש אנשים שטענו בפניי שרש"י כותב בכמה מקומות שהביטויים הגשמיים בפירושיו באים רק "כדי לסבר את האוזן מה שיכולה לשמוע" וכדומה. האם באמת יש מקומות שרש"י כתב כן? כי לא מצאתי.

תשובה:

שלום עליכם, זו הראיה הראשונה והמרכזית שלהם, וגם היא זיוף כמו שהוכח במאמר שצוין. אותו דרדעי שלח אלי עוד תשע ראיות, וטען שיש עוד. רוב הראיות שלו מבוססות על-כך שרש"י הוסיף את המילה "כביכול" למשפט, והביא מזה ראיה לכך שרש"י לא היה מן המגשימים.

עד עתה התייחסתי לשלוש מתוך עשר "הראיות" שלו, הראשונה במאמר האמור, השנייה בניתוח פירוש רש"י לשמות (כ, יא), והשלישית בניתוח פירוש רש"י לברכות נט ע"א, ולעוד תעתוע ראה חלק ד דוגמות יד ו-יו בעניין ימין ושמאל. כמו כן, התייחסתי לתעתועי המינים במאמר שנזכר לעיל. טרם התייחסתי וניתחתי את שאר "הראיות", וגם יומן יגיע בעז"ה.

ביחס למקומות שרש"י הוסיף בהם את המילה "כביכול", ובכן, יש מקומות שמדובר בהעתקה של מילה זו מתוך לשון האגדה, ויש מקומות שרש"י מתעתע שהרי פירושו באותם המקומות מצחין מהגשמה – וכידוע, החזיר נבחר לסמל הטומאה דווקא כי הוא פושט את טלפיו לומר "טהור אני". ומצאתי בינתיים גם מקום אחד שמדובר בתוספת מאוחרת שלא מופיעה בכתב-היד של פירוש רש"י, כלומר היה מאן-דהו שביקש לטשטש את הגשמתו ומינותו של רש"י.

יתר-על-כן, רש"י חי בין מינים מגשימים וזו כבר מן המפורסמות שאין צריך להביא עליהן ראיה, ולא ייתכן שהוא לא היה כמותם על-סמך כמה מקומות ספורים שבהם הוא הוסיף את המילה "כביכול" או כל ביטוי אחר שמרחיק **לכאורה** מן ההגשמה – שהרי אם הוא התנער מהם היה עליו לציין זאת בעשרות מקומות **ובאופן חד-משמעי** כדי לנקות את עצמו מהשקפותיהם, כל-שכן שהוא עשה את ההיפך הגמור: שהרי הוא הפיץ את הגשמות במאות רבות של מקומות, ואף אין כמעט ולו השקפת הבל ומינות פגאנית אחת שהוא לא טרח להחדיר לפירושו.

וביתר ביאור, כפי שהוסבר בחלק א של מאמר זה, הסביבה שרש"י-שר"י חי בה הייתה סביבה מגשימה, ורבים מרבותיו-חבריו היו מינים כמותו והאמינו בסכלותם שיש לבורא גוף, ולכן נראה ברור שגם רש"י חשב כן, שהרי אם הוא לא חשב כן, היה עליו לציין במפורש, כי ההנחה הפשוטה היא שהוא היה כמו שאר רבותיו-חבריו. ובמלים אחרות, אם אתה נמצא בסדום, ומדבריך עולה שהנך סדומי – הנך סדומי כל עוד לא הפרכת זאת באופן **ברור וחד משמעי.**

ואם תוסיף ותתמה, ומדוע שרש"י בכלל יטרח לזהם את מחשבתו של עם חכם ונבון בהזיות מינות? ובכן, מי שסוטה אחרי זימת בהמיותו, ישאף לתאר את האלהים כמי שקרוב לבני האדם במידותיו, וזאת כדי להצדיק את סטיותיו אחרי תאוותיו וזימותיו – שהרי אם האלהים כך, אין לו שום הצדקה לאסור על האדם ללכת בשרירות ליבו ולמלא את תאוותו וזימתו מכל הבא לידו.

כללו של דבר, "כִּי יְחַנֵּן קוֹלוֹ אַל תַּאֲמֶן בּוֹ כִּי שֶׁבַע תּוֹעֵבוֹת בְּלִבּוֹ" (משׂ' כו, כה), שהרי ישנן מאות ראיות לכך שרש"י החדיר והפיץ את השקפות הגשמות... ובאחת מהן, ולאו דווקא מן הראיות החזקות להגשמתו של רש"י, רבנו קובע במפורש בראש המורה שרש"י היה מגשים, וזאת בשל פירושו למילה "צלם" – דפוס. ובאמור, יש ראיות חזקות אפילו מזאת לכך שהוא היה מין. ואחתום בפירוש רש"י לבראשית (א, כו): "וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ – בדפוס העשוי לו [בתבנית, באימום] שהכל נברא במאמר והוא [האדם] **נברא בידיים** [...] בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ – פירש לך שאותו צלם המתוקן לו [=הדפוס העשוי לאדם] **צלם דיוקן יוצרו הוא [!]**".

נספח ב: תעתועו של רש"י בישעיה (מג, יב)

נשאלתי כך: מצאתי שרש"י כותב על הפסוק בישעיה (מג, יב): "אָנֹכִי הִגַּדְתִּי וְהוֹשַׁעְתִּי וְהִשְׁמַעְתִּי וְאֵין בָּכֶם זָר וְאַתֶּם עֵדַי נְאֻם יְיָ וַאֲנִי אֵל", ואלו דבריו: "וְאַתֶּם עֵדַי – שפתחתי לכם שבעה רקיעים ולא ראיתם כל תמונה". ומה תשיב?

תשובה:

הבה נעיין בפסוק: "אָנֹכִי הִגַּדְתִּי וְהוֹשַׁעְתִּי וְהִשְׁמַעְתִּי **וְאֵין בָּכֶם זָר וְאַתֶּם עֵדַי** נְאֻם יְיָ וַאֲנִי אֵל" (יש' מג, יב), ועתה לפירוש רש"י שם: "וְאֵין בָּכֶם זָר – באותן הימים שעשיתי כל אלה לא נראה בכולכם ביני העכו"ם אל זר להראות גדולתו ואלהותו בפני; וְאַתֶּם עֵדַי – שפתחתי לכם שבעה רקיעים ולא ראיתם כל תמונה". שים לב, מן המלים "וְאֵין בָּכֶם זָר" רש"י מוכיח שבאותם הימים שהתרחשו האותות והמופתים העצומים "לא נראה בכולכם ביני העכו"ם אל זר", ומדוע ישראל עדים לכך שלא נראה אל זר באותם הימים? ובכן, מכך שהקב"ה פתח "שבעה רקיעים ולא ראיתם כל תמונה", כלומר הקב"ה פתח שבעה רקיעים ולא נראה בהם אל אחר, רק הוא לבדו... קצרו של דבר, רש"י אינו אומר שאין לה' גוף ותמונה, אלא שלא נראו גוף ותמונה באותם הימים לאלהים אחרים, והקב"ה פתח את שבעת הרקיעים כדי להוכיח שהוא לבדו...

ודווקא מפרשנותו זו עולה מינותו! שהרי רש"י-שר"י מעוות את פשט הפסוק בדברים (ד, טו): "וְנִשְׁמַרְתֶּם מְאֹד לְנַפְשֹׁתֵיכֶם כִּי לֹא רְאִיתֶם כָּל תְּמוּנָה בְּיוֹם דִּבֶּר יְיָ אֲלֵיכֶם בְּחֹרֵב מִתּוֹךְ הָאֵשׁ", ואסביר: לפי פשט הפסוק לא נראתה **להקב"ה** כל תמונה במעמד הנשגב שבהר סיני – ואילו לפי רש"י, לפי פשט הפסוק לא נראתה **לאלהים אחרים** כל תמונה במעמד הר סיני, כלומר, הפסוק הנורא הזה לא נועד להרחיק מן ההגשמה, אלא להוכיח שאין אלהים אחרים בשמים! ובמלים אחרות, הפסוק לא נועד ללמד על שלילת הגשמות אלא על שלילת השיתוף! אך שר"י הכסיל לא ידע ולא יבין שההגשמה היא השיתוף החמור והקיצוני מכל סוגי השיתופים, כי בו הריבוי הגדול ביותר, שאין ריבוי גדול יותר מריבוי הגוף שנחלק לאינסוף תאים וחלקיקים.

לכל האמור יש להוסיף את דברי רש"י בסוטה (מט ע"ב), וזה לשונו: "עצה – שהיה [ר' יהושע] בקי בתשובת האפיקורסים **ולהבין ברמזיהם** כדאמרינן בחגיגה כי נח נפשיה אמרו ליה רבנן: מאי תהוי עלן ממינים? [ה ע"ב]". כלומר, לפי שר"י המינים אינם חושפים את מינותם באופנים מפורשים וגלויים לכֹל, אלא ברמזים – ובזה הוא שוב חושף את מינותו, שהרי זוהי בדיוק דרכו לעיל ובמקומות רבים, לחשוף את מינותו ברמזים או באופנים שאינם גלויים בעיון ראשון.

"כִּי עַם מְרִי הוּא בָּנִים כֶּחָשִׁים בָּנִים לֹא אָבוּ שְׁמוֹעַ תּוֹרַת יְיָ, אֲשֶׁר אָמְרוּ לָרֹאִים לֹא תִרְאוּ וְלַחֹזִים לֹא תֶחֱזוּ לָנוּ נְכֹחוֹת, דַּבְּרוּ לָנוּ חֲלָקוֹת חֲזוּ מַהֲתַלּוֹת, סוּרוּ מִנֵּי דֶּרֶךְ הַטּוּ מִנֵּי אֹרַח הַשְׁבִּיתוּ מִפָּנֵינוּ אֶת קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל. לָכֵן כֹּה אָמַר קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל: יַעַן מָאָסְכֶם בַּדָּבָר הַזֶּה וַתִּבְטְחוּ בְּעֹשֶׁק **וְנָלוֹז** עֲלֵיהֶם [=תשענו על רשעים ומינים כדי לקיים תאוותיכם וזימותיכם] לָכֵן יִהְיֶה לָכֶם הֶעָוֹן הַזֶּה כְּפֶרֶץ נֹפֵל נִבְעֶה בְּחוֹמָה נִשְׂגָּבָה אֲשֶׁר פִּתְאֹם לְפֶתַע יָבוֹא שִׁבְרָהּ, וּשְׁבָרָהּ כְּשֵׁבֶר נֵבֶל יוֹצְרִים כָּתוּת לֹא יַחְמֹל, וְלֹא יִמָּצֵא בִּמְכִתָּתוֹ חֶרֶשׂ לַחְתּוֹת אֵשׁ מִיָּקוּד וְלַחְשֹׂף מַיִם מִגֶּבֶא" (יש' ל).

תיאטרון הכומרים הדרדעים השׂכירים

במאמר זה נשפוך אור על מחלתו האנושה של תיאטרון הכומרים הדרדעים השׂכירים, נחל מאמר זה בפירושו של רס"ג בעניין חובת קבלת התוכחה, משם נעבור לתיאור מכת האכזרי האנושה שהקב"ה הנחית על המינים וצאצאיהם במלחמת-העולם-השנייה, ולבסוף נגיע לתיאטרון הכומרים הדרדעים השׂכירים בראשותם של קאפח וערוסי, כי כמו שתבינו להלן יש קשר ישיר בין המינים האירופים השחורים לבין שחקני תיאטרון הדרדעים השׂכירים, והוא: החרבת דת האמת בדרכי התוהו וההבל, אשר נובעת **גם** מטמטום וסכלות **וגם** מנהייה אחרי התאוות, אשר גרמה לשחקנים רבים בתיאטרון הלז להפוך תורת-אלהים לקורדום-חוצבים.

נחל אפוא בפסוק ממשלי (כט, ט): "אִישׁ תּוֹכָחוֹת מַקְשֶׁה עֹרֶף פֶּתַע יִשָּׁבֵר וְאֵין מַרְפֵּא" (מש' כט, א), ושם פירש רס"ג: "אִישׁ – המקשה עורפו מן התוכחה יישבר לפתע ואין לו מרפא", וראש הדרדעים השׂכירים הסביר שם: "ועניין איש תוכחות, שאינו מקבל את התוכחות".

והוסיף שם רס"ג בפירושו הארוך:

"אם הייתה קשיות העורף בדבר מענייני העולם-הזה עד שאינו שומע למחנכו או לרופאו או לרבו או למלכו יהיה השבר מאותו המין [כלומר ששִׁיברו, דהיינו עונשו ומכתו, יבואו לו כתוצאה ישירה של קשיות ערפו, לדוגמה, אם לא שמע למלכו יילקח להישפט לפניו וייענש בחומרה]. ואם הייתה [קשיות ערפו] בדבר מענייני הדת ואינו שומע לדבר ה' או לנביאו או לבעלי המסורת במה שמסרו לו [כמו היהדות האורתודוקסית אשר המציאה דת חדשה, וכופרת בדרך האמת בטענה שדרך האמת היא כפירה, ואילו דרכם הפרו-נוצרית הטמאה היא-היא הדרך הנכונה והישרה שה' חפץ בה], הרי השבר [יבוא להם] בפגע מאת ה' בעולם-הזה ובעונש לעתיד-לבוא [כלומר, מי שמורד בדבר ה' ייענש בחומרה רבה כפליים, גם בעולם-הזה וגם בעולם-הבא]".

ואכן, במהלך מלחמת-העולם-השנייה הקב"ה היכה את דת היידישקייט הטמאה מכת אכזרי אנושה, אך עדיין הם מקשים את עורפם ומורדים בבורא-עולם, וממשיכים ובועטים: **גם** בתוכחתו של הקב"ה בתורה **גם** בתוכחתם של הנביאים **וגם** בתוכחתם של הכתובים:

בספר דברים (לב, ד–ל) נאמר כך: "הַצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ כִּי כָל דְּרָכָיו מִשְׁפָּט אֵל אֱמוּנָה וְאֵין עָוֶל צַדִּיק וְיָשָׁר הוּא. שִׁחֵת לוֹ לֹא בָּנָיו מוּמָם דּוֹר עִקֵּשׁ וּפִתַלְתֹּל. הַלַיְיָ תִּגְמְלוּ זֹאת עַם נָבָל וְלֹא חָכָם הֲלוֹא הוּא אָבִיךָ קָנֶךָ הוּא עָשְׂךָ וַיְכֹנְנֶךָ [...] יַקְנְאֻהוּ בְּזָרִים בְּתוֹעֵבֹת יַכְעִיסֻהוּ. יִזְבְּחוּ לַשֵּׁדִים לֹא אֱלֹהַ אֱלֹהִים לֹא יְדָעוּם חֲדָשִׁים מִקָּרֹב בָּאוּ לֹא שְׂעָרוּם אֲבֹתֵיכֶם. צוּר יְלָדְךָ תֶּשִׁי וַתִּשְׁכַּח אֵל מְחֹלְלֶךָ. **וַיַּרְא יְיָ וַיִּנְאָץ מִכַּעַס בָּנָיו וּבְנֹתָיו. וַיֹּאמֶר אַסְתִּירָה פָנַי מֵהֶם** אֶרְאֶה מָה אַחֲרִיתָם כִּי דוֹר תַּהְפֻּכֹת הֵמָּה בָּנִים לֹא אֵמֶן בָּם. **הֵם קִנְאוּנִי בְלֹא אֵל כִּעֲסוּנִי בְּהַבְלֵיהֶם וַאֲנִי אַקְנִיאֵם בְּלֹא עָם בְּגוֹי נָבָל אַכְעִיסֵם.** כִּי אֵשׁ קָדְחָה בְאַפִּי וַתִּיקַד עַד שְׁאוֹל תַּחְתִּית וַתֹּאכַל אֶרֶץ וִיבֻלָהּ וַתְּלַהֵט מוֹסְדֵי הָרִים. אַסְפֶּה עָלֵימוֹ רָעוֹת חִצַּי אֲכַלֶּה בָּם. מְזֵי רָעָב וּלְחֻמֵי רֶשֶׁף וְקֶטֶב מְרִירִי וְשֶׁן בְּהֵמוֹת אֲשַׁלַּח בָּם עִם חֲמַת זֹחֲלֵי עָפָר. **מִחוּץ תְּשַׁכֵּל חָרֶב וּמֵחֲדָרִים אֵימָה גַּם בָּחוּר גַּם בְּתוּלָה יוֹנֵק עִם אִישׁ**

שֵׁיבָה. אָמַרְתִּי אַפְאֵיהֶם אַשְׁבִּיתָה מֵאֱנוֹשׁ זִכְרָם. [...] לוּ חָכְמוּ יַשְׂכִּילוּ זֹאת יָבִינוּ לְאַחֲרִיתָם. **אֵיכָה יִרְדֹּף אֶחָד אֶלֶף וּשְׁנַיִם יָנִיסוּ רְבָבָה אִם לֹא כִּי צוּרָם מְכָרָם וַיי הִסְגִּירָם**".

וכך נאמר בספר ירמיה (פרק ה): "**הִכִּיתָה אֹתָם וְלֹא חָלוּ כִּלִּיתָם מֵאֲנוּ קַחַת מוּסָר חִזְּקוּ פְּנֵיהֶם מִסֶּלַע מֵאֲנוּ לָשׁוּב.** וַאֲנִי אָמַרְתִּי אַךְ דַּלִּים הֵם נוֹאֲלוּ כִּי לֹא יָדְעוּ דֶּרֶךְ יְיָ מִשְׁפַּט אֱלֹהֵיהֶם. אֵלְכָה לִּי אֶל **הַגְּדֹלִים** וַאֲדַבְּרָה אוֹתָם כִּי הֵמָּה יָדְעוּ דֶּרֶךְ יְיָ מִשְׁפַּט אֱלֹהֵיהֶם **אַךְ הֵמָּה יַחְדָּו שָׁבְרוּ עֹל נִתְּקוּ מוֹסֵרוֹת.** עַל כֵּן הִכָּם אַרְיֵה מִיַּעַר זְאֵב עֲרָבוֹת יְשָׁדְדֵם נָמֵר שֹׁקֵד עַל עָרֵיהֶם כָּל הַיּוֹצֵא מֵהֵנָּה יִטָּרֵף **כִּי רַבּוּ פִּשְׁעֵיהֶם עָצְמוּ מְשׁוּבוֹתֵיהֶם** [...] כִּי בָגוֹד בָּגְדוּ בִּי בֵּית יִשְׂרָאֵל וּבֵית יְהוּדָה נְאֻם יְיָ. כִּחֲשׁוּ בַּיְיָ וַיֹּאמְרוּ לֹא הוּא וְלֹא תָבוֹא עָלֵינוּ רָעָה וְחֶרֶב וְרָעָב לוֹא נִרְאֶה [כמו הגדוילים בשטעטל הפולני-ליטאי שהורו להישאר בגלות]. וְהַנְּבִיאִים יִהְיוּ לְרוּחַ וְהַדִּבֵּר אֵין בָּהֶם כֹּה יֵעָשֶׂה לָהֶם".

וכך נאמר בראש ספר משלי: "חָכְמוֹת בַּחוּץ תָּרֹנָּה בָּרְחֹבוֹת תִּתֵּן קוֹלָהּ. בְּרֹאשׁ הֹמִיּוֹת תִּקְרָא בִּפְתְחֵי שְׁעָרִים בָּעִיר אֲמָרֶיהָ תֹאמֵר. עַד מָתַי פְּתָיִם תְּאֵהֲבוּ פֶּתִי וְלֵצִים לָצוֹן חָמְדוּ לָהֶם וּכְסִילִים יִשְׂנְאוּ דָּעַת [עד מתי תשגו במינות ובסכלות?]. תָּשׁוּבוּ לְתוֹכַחְתִּי הִנֵּה אַבִּיעָה לָכֶם רוּחִי אוֹדִיעָה דְבָרַי אֶתְכֶם. יַעַן קָרָאתִי וַתְּמָאֲנוּ נָטִיתִי יָדִי וְאֵין מַקְשִׁיב. וַתִּפְרְעוּ כָל עֲצָתִי וְתוֹכַחְתִּי לֹא אֲבִיתֶם. גַּם אֲנִי בְּאֵידְכֶם אֶשְׂחָק אֶלְעַג בְּבֹא פַחְדְּכֶם. **בְּבֹא כְשׁוֹאָה פַּחְדְּכֶם וְאֵידְכֶם כְּסוּפָה יֶאֱתֶה בְּבֹא עֲלֵיכֶם צָרָה וְצוּקָה.** אָז יִקְרָאֻנְנִי וְלֹא אֶעֱנֶה יְשַׁחֲרֻנְנִי וְלֹא יִמְצָאֻנְנִי. **תַּחַת כִּי שָׂנְאוּ דָעַת וְיִרְאַת יְיָ לֹא בָחָרוּ.** לֹא אָבוּ לַעֲצָתִי נָאֲצוּ כָּל תּוֹכַחְתִּי. וְיֹאכְלוּ מִפְּרִי דַרְכָּם וּמִמֹּעֲצֹתֵיהֶם יִשְׂבָּעוּ. כִּי מְשׁוּבַת פְּתָיִם תַּהַרְגֵם וְשַׁלְוַת כְּסִילִים תְּאַבְּדֵם. וְשֹׁמֵעַ לִי יִשְׁכָּן בֶּטַח וְשַׁאֲנַן מִפַּחַד רָעָה".

ולדרדעים נעדרי הדעת, חלושי האופי, ההולכים בדרכי ההבל ויהבלו, אומַר: עד מתי פתיים תאהבו פתי? עד מתי תשנאו דעת? עד מתי תעבדו אלהים אחרים עילגים ונלעגים? עד מתי תסבלו את עוֹלָם הנגעל של המינים? עד מתי תבלעו לעג וחרפות וביזיונות? עד מתי תצדיקו את רש"י-שר"י ויתר הארורים? עד מתי תיפול עליכם אימתה ופחד כאשר הנכם שומעים את קול תרועת שופר האמת? עד מתי תאטמו את אוזנכם לקול החכמה? עד מתי תלכו אחרי כומרים שכירים שחקנים וחלקלקים? עד מתי תברחו מלעסוק בידיעת ה' ותברחו לפלפולי ההלכה הרחוקים? עד מתי תשבו בין המשפתיים לשמוע שריקות עדרים? עד מתי תשתמשו בכתרה של תורה ותחללו-שם-שמים? עד מתי תהפכו תורת-אלהים לקורדום-חוצבים?

אוי לכם דרדעים מזויפים חדלי אישים, אוי ואבוי לכם שזנחתם בורות מים חיים והלכתם לשתות מי בורות נשברים מזוהמים ומטונפים, מי שיחור שחורים כבגדי הקוזקים הפולניים. נטשתם אלוה אמת ובחרתם בתאוות ליבכם: בכבוד, בשׂררה, במשכורות, בטובות ההנאה, בגאווה! דרך המינים הארורים מצאה חן בעיניכם, והצדקתם אותה בכל מיני תירוצים מעוּוותים, כדי להמשיך ולהצדיק את הליכתכם בדרכי המינים הרעים אשר מחריבים את דת האמת.

כשאול במלחמת עמלק כך ראשי הדרדעים עטים אל השלל ועושים את הרע בעיני ה', וכך אומר שאול לשמואל הנביא בעוד קול הצאן והבקר נשמע ברקע: "וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל שְׁמוּאֵל, **אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי בְּקוֹל יְיָ וָאֵלֵךְ בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר שְׁלָחַנִי יְיָ** וָאָבִיא אֶת אֲגַג מֶלֶךְ עֲמָלֵק וְאֶת עֲמָלֵק הֶחֱרַמְתִּי. וַיִּקַּח הָעָם מֵהַשָּׁלָל צֹאן וּבָקָר רֵאשִׁית הַחֵרֶם לִזְבֹּחַ לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ בַּגִּלְגָּל". כשאול הנכם

טוענים שהנכם צדיקים וחסידים, ושכל מטרתכם בהפיכת תורת-אלהים לקורדום-חוצבים היא לזבוח זבחים לה', כלומר ללמֵד תורה ולהוציא ספרים ולקיים כנסים – הכל לשם שמים...

ובתשובתו של הנביא לשאול המלך הכושל אשיב גם לכם, דרדעים מזויפים מחללי-שם-שמים, חובשי מגבעות מינים שחורות ומתעטפים במרדעות פרֵאק של חמורים עמוסי פרעושים: "וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל, הַחֵפֶץ לַיְיָ בְּעֹלוֹת וּזְבָחִים כִּשְׁמֹעַ בְּקוֹל יְיָ? הִנֵּה שְׁמֹעַ מִזֶּבַח טוֹב לְהַקְשִׁיב מֵחֵלֶב אֵילִים". האם הקב"ה חפץ בלימוד התורה שלכם? האם הוא חפץ בתשובותיכם? האם הוא חפץ במפעליכם שהינם קורדומים וחניתות בליבה של דת משה? האם הוא אינו יודע שמטרתכם הראשונה היא לעשות לכם שֵם בארץ? האם הוא אינו יודע שמטרתכם הראשונה היא לקבל כבוד ושׂררה ושלל טובות הנאה? וכי מחשבותיכם ומעשיכם נעלמים מעיניו?

"שִׁמְעוּ נָא תוֹכַחְתִּי וְרִבּוֹת שָׂפָתַי הַקְשִׁיבוּ [...] אִם כְּהָתֵל בֶּאֱנוֹשׁ תְּהָתֵלּוּ בוֹ?" (איוב יג, ו).

וכמה רחוקות מכם מידותיו של שמואל הנביא בתוכחתו האחרונה לעם-ישראל (ש"א יב, ג): "אֶת שׁוֹר מִי לָקַחְתִּי וַחֲמוֹר מִי לָקַחְתִּי וְאֶת מִי עָשַׁקְתִּי אֶת מִי רַצּוֹתִי וּמִיַּד מִי לָקַחְתִּי כֹּפֶר וַאֲעַלִּים עֵינַי בּוֹ וְאָשִׁיב לָכֶם", שהרי עיקר שאיפותיכם ומאווייכם הינם לקחת טובות הנאה ולהשתמש בכתרה של תורה, וסופכם יהיה שתיעקרו מן העולם כמוסרוֹ המוחץ של הלל הזקן ע"ה.

וראוי להזכיר לדרדעים השׂכירים הללו את סופו של שאול המלך, אשר היה ירא מהעם יותר מיראתו מבורא-עולם, כי זו בדיוק המחלה של רבים מחברי תיאטרון הכומרים הדרדעים השׂכירים, הם פוחדים מן המינים וצאצאיהם יותר ממה שהם פוחדים מה' יתרומם ויתעלה!

וכֹה דברי שאול המלך הכושל ודברי הנביא לו (ש"א טו, כד–כט): "וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל שְׁמוּאֵל: חָטָאתִי, כִּי עָבַרְתִּי אֶת פִּי יְיָ וְאֶת דְּבָרֶיךָ **כִּי יָרֵאתִי אֶת הָעָם וָאֶשְׁמַע בְּקוֹלָם.** וְעַתָּה שָׂא נָא אֶת חַטָּאתִי וְשׁוּב עִמִּי וְאֶשְׁתַּחֲוֶה לַיְיָ. וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל שָׁאוּל: לֹא אָשׁוּב עִמָּךְ **כִּי מָאַסְתָּה אֶת דְּבַר יְיָ וַיִּמְאָסְךָ יְיָ מִהְיוֹת מֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל.** וַיִּסֹּב שְׁמוּאֵל לָלֶכֶת וַיַּחֲזֵק בִּכְנַף מְעִילוֹ וַיִּקָּרַע. וַיֹּאמֶר אֵלָיו שְׁמוּאֵל: קָרַע יְיָ אֶת מַמְלְכוּת יִשְׂרָאֵל מֵעָלֶיךָ הַיּוֹם וּנְתָנָהּ לְרֵעֲךָ הַטּוֹב מִמֶּךָּ. וְגַם נֵצַח יִשְׂרָאֵל לֹא יְשַׁקֵּר וְלֹא יִנָּחֵם כִּי לֹא אָדָם הוּא לְהִנָּחֵם [ויש 'נצח ישראל' אחֵר שהוא משקר ומשקר]".

ואם תשאלו, מדוע מלכתחילה הדרדעים השׂכירים פחדו וחרדו מן המינים וצאצאיהם?

ובכן, יש מהם בודדים אשר קלטו ניצוצות של אמת פה ושם, אך אהבת המשׂכורות ורדיפת הכבוד וטובות ההנאה גברה, עד שהפחד לאבֵּד את הכסף והממון והשׂררה והכבוד גבר על הפחד מפני בורא-עולם; אך רוב רבני תימן שבאו מרקע דרדעי פשוט לא ידעו ולא יבינו בחשכה יתהלכו מאז ומעולם, דרך האמת מעולם לא הייתה גלויה ונהירה להם וישיבות המינים טמטמו וסיאבו וזיהמו את מוחותיהם החלושים לחלוטין. ובמלים אחרות, מעולם הם לא האירו את שׂכלם בידיעת ה' באמת, ולכן נפלה עליהם אימתה ופחד, כי מלכתחילה הם היו כעלה נידף וכקנה רצוף ונגוף, ודי היה במעט דברי מינות חיצוניים כדי לטעת בהם אימה וחרדה גדולה.

אולם, גם אם בתחילה הכומרים הדרדעים השׂכירים הלכו בדרכי התהו של המינים וצאצאיהם בעיקר מתוך אימתה ופחד או מאהבת השלל, הרי שברבות השנים וקבלת המשׂכורות ושלל

טובות-ההנאה וכן השׂררה והכבוד המדומים, דרך המינות חלחלה לעצמותיהם והרקיבה כליל את ישותם, עד שהיא עתה כבר חלק בלתי נפרד מנפשם העשוקה והעכורה. ובמלים אחרות, עתה הם הולכים בדרך המינים לא רק מפחד אלא גם ובעיקר מתוך אמונה בשקר ובמינות.

ואחתום באופן שבו שמואל הנביא ע"ה סיים את מלחמת עמלק: "וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל: הַגִּישׁוּ אֵלַי אֶת אֲגַג מֶלֶךְ עֲמָלֵק, וַיֵּלֶךְ אֵלָיו אֲגַג מַעֲדַנֹּת וַיֹּאמֶר אֲגַג: אָכֵן סָר מַר הַמָּוֶת. וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל: כַּאֲשֶׁר שִׁכְּלָה נָשִׁים חַרְבֶּךָ כֵּן תִּשְׁכַּל מִנָּשִׁים אִמֶּךָ וַיְשַׁסֵּף שְׁמוּאֵל אֶת אֲגָג לִפְנֵי יְיָ בַּגִּלְגָּל".

לפקודתו של שאול המלך הכושל עמד צבא שלם ובכל זאת הוא פחד מהמון העם! אך לעומתו, שמואל הנביא, שלא עמדו מאחוריו לא צבא ולא קצינים ולא שומרי ראש, לא פחד ולא חשש ולא היסס לרגע לעשות את הדבר הנכון, וכמה עלוב היה שאול באותו המעמד, וכמה עלובים הם כומרי תיאטרון הדרדעים השׂכירים המאופסים, אשר יראים מהעם ועטים אל השלל...

מלחמתו של אור הרמב"ם במינים ובצאצאיהם שופכת אור בוהק לא רק על רשעם ומעללם של המינים וצאצאיהם, היא שופכת אור גם על עליבותם אפסותם וסכלותם של ליצני תיאטרון הכומרים הדרדעים השׂכירים, וזו הסיבה המרכזית שהם מוציאים-שם-רע על אור הרמב"ם: כי כאשר אנו שולפים את חרבנו לכרות את השקפות פטרוניהם המינים הארורים, הם עומדים כמו שאול המלך הכושל בשעתו, נבוכים ונכלמים על שעליבותם הרוחנית נגלית לעין כֹּל. והיום כבר ברור, שכל מי שמשתמש בכתרה של תורה לא רק נעקר מן העולם, הוא גם מחלל-שם-שמים ומחריב את דת האמת, והינו היתד התקועה בדרך לכינון ממלכת כהנים וגוי קדוש.

לפיכך הם מתעבים את אור הרמב"ם, כי אור הרמב"ם שופך אור על העובדה המדהימה, שדווקא הם, אשר טינפו את מוחותינו בהזיה שהם "מלאכים עלי אדמות", והחליקו בלשונם בדברים נעימים וחלקלקים כדי שנתעה אחריהם, והממו אותנו בכבודם ובשׂררתם ובמלבושם הפרו-נוצרי – דווקא הם הינם היתד התקועה אשר מחריבה את דרך האמת! מפני שהם מזהמים את דרך האמת וחונקים את זעקתה ומכשילים את ייעודה – להשיב בנים לגבולם!

"זִכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֹתוֹ בְּחֹרֵב עַל כָּל יִשְׂרָאֵל חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים. הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ לָכֶם אֵת אֵלִיָּה הַנָּבִיא לִפְנֵי בּוֹא יוֹם יְיָ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא. וְהֵשִׁיב לֵב אָבוֹת עַל בָּנִים וְלֵב בָּנִים עַל אֲבוֹתָם פֶּן אָבוֹא וְהִכֵּיתִי אֶת הָאָרֶץ חֵרֶם" (מלאכי ג, כב–כד). הנה למדנו, כי קנאתו של אליהו הנביא עוד תציל את הארץ ממכת חרם... ולכן אומַר לכומרים הדרדעים השׂכירים, המזויפים, הצבועים, החלקלקים והשׂחקנים: חִדלו לכם מלטמטם את ההמון בעניין חשיבות השלום ו"גדול השלום" וכל שאר ההזיות שאימצתם לחיקכם, כי אין שלום עם עבודה-זרה ועובדי אלילים, ומי שכופר בזאת מודה באלהים אחרים ומחרף ומגדף את השֵׁם הנכבד והנורא.

ומנטרת ה"שלום עכשיו" שלהם נובעת משאיפה אחת בלבד: לחנוק כל זעקה לדרך האמת, כי זהו תפקידם הראשון בתיאטרון המינים הממסדיים: לחנוק כל התעוררות לדרך האמת, אשר מסכנת את מעמדם, שׂררתם, משכורותיהם, וכוחם הפוליטי והכלכלי. ועתה, בשעת ההפיכה המשטרית (תמוז-אב תשפ"ג), קולם נדם וכבר אינם מטיפים ל"שלום עכשיו"... שהרי עתה, בבואם לעשוק את עם-ישראל העובד והמפרנס, הקריאות לשלום אינן משרתות את בצעם.

ובמלים אחרות, כל זעקותיהם המתחסדות של המושחתים בעניין "גדול השלום" לא נועדו אלא לשרת אינטרסים צרים של רדיפת בצע, כבוד, שׂררה, שלטון, שליטה, ותקציבי מדינה.

ורבנו כבר חשׂף את שחיתותם ובִצעם ובהמיוּתם בדבריו במורה (ב, כג):

"וכל זמן שהאדם מוצא את עצמו [...] נוטה כלפי התאווה והתענוגות [...] הרי הוא תמיד יטעה וייכשל בכל אשר ילך, **מפני שהוא יחפש השקפות אשר יסייעוהו למה שטבעו נוטה אליו**".

ובאיגרתו לתלמידו (עמ' קלא) רבנו מגלה שכל מעייניהם נתונים לשׂררתם ולכבודם ולבִצעם:

"ואין לך צורך באמרך: היכן יראת שמים? כי זה וכיוצא בו מן **הגדולים** ממנו ממי שקדם, אין יראת שמים אצלם אלא להימנע מן החמורות, כפי שהדבר אצל ההמונים, אבל החובות המידותיות אינם סוברים שהם מחובות הדת, ואף אינם מדקדקים בדבריהם כפי שמדקדקים בהם השלמים יראי השם. **ורוב אנשי הדת מבעלי השׂררה הללו כאשר הדבר קשור בשׂררה נעלמת יראת שמים** [כלומר, כאשר הדבר נוגע לשׂררה גם מן החמורות הם אינם נמנעים]".

וכֹה דברי רבנו בעניינם ובשכמותם בהלכות סנהדרין (יא, ו):

"**האכזריות על אלו שמטעין את העם אחר ההבל רחמים היא בעולם,** שנאמר: 'לְמַעַן יָשׁוּב יְיָ מֵחֲרוֹן אַפּוֹ וְנָתַן לְךָ רַחֲמִים [וְרִחַמְךָ וְהִרְבֶּךָ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ' (דב' יג, יח)]".

"וְלָמָּה לֹא שָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְיָ? וַתַּעַט אֶל הַשָּׁלָל וַתַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְיָ!" (ש"א טו, יט).

סוף דבר

ואחתום בדברי הנביאים ע"ה ירמיה, ישעיה ומלאכי:

"צֹפָיו [=מנהיגי הדת בעלי השׂררה, הכומרים המתעים את העם אחרי ההבל] עִוְרִים כֻּלָּם, לֹא יָדְעוּ [את ה'], כֻּלָּם כְּלָבִים אִלְּמִים לֹא יוּכְלוּ לִנְבֹּחַ **[כלבים אילמים!],** הֹזִים שֹׂכְבִים אֹהֲבֵי לָנוּם. וְהַכְּלָבִים עַזֵּי נֶפֶשׁ **[כלבים עזי נפש!]** לֹא יָדְעוּ שָׂבְעָה, וְהֵמָּה רֹעִים [והם אנשי השֵם מנהיגי העם ובעלי השׂררה, ויחד-עם-זאת] לֹא יָדְעוּ הָבִין [סוטים מדרך האמת], כֻּלָּם לְדַרְכָּם פָּנוּ **אִישׁ לְבִצְעוֹ מִקָּצֵהוּ**" (יש' נו). ושם תרגם יונתן ע"ה: "וְכַלְבַיָּא תַּקִּיפֵי נַפְשָׁן לָא יָדְעִין לְמִסְבַּע, וְאִנּוּן מַבְאֲשִׁין לָא יָדְעִין לְאִסְתַּכָּלָא, כֻּלְּהוֹן גְּבַר לָקֳבֵיל אוֹרְחֵיהּ גְּלוֹ, **גְּבַר לְמִיבַּז מָמוֹנֵיהּ דְּיִשְׂרָאֵל**".

"וְאַתֶּם סַרְתֶּם מִן הַדֶּרֶךְ הִכְשַׁלְתֶּם רַבִּים בַּתּוֹרָה שִׁחַתֶּם בְּרִית הַלֵּוִי אָמַר יְיָ צְבָאוֹת. וְגַם אֲנִי נָתַתִּי אֶתְכֶם נִבְזִים וּשְׁפָלִים לְכָל הָעָם כְּפִי אֲשֶׁר אֵינְכֶם שֹׁמְרִים אֶת דְּרָכַי **וְנֹשְׂאִים פָּנִים בַּתּוֹרָה** [מלעיטים ומזהמים את עם-ישראל בתורת מינות פרו-נוצרית ארורה]" (מלאכי ב, ח–ט).

"אֲמַרְתֶּם שָׁוְא עֲבֹד אֱלֹהִים **וּמַה בֶּצַע** כִּי שָׁמַרְנוּ מִשְׁמַרְתּוֹ [כלומר, לא הייתם מסוגלים לעבוד את ה' מאהבה, ולכן חיפשתם לכם תועלת חומרית בעבודת ה']" (מלאכי ג, יד), "הֹלֵךְ צְדָקוֹת וְדֹבֵר מֵישָׁרִים מֹאֵס בְּבֶצַע מַעֲשַׁקּוֹת נֹעֵר כַּפָּיו מִתְּמֹךְ בַּשֹּׁחַד אׇטֵם אָזְנוֹ מִשְּׁמֹעַ דָּמִים וְעֹצֵם עֵינָיו מֵרְאוֹת בְּרָע, הוּא מְרוֹמִים יִשְׁכֹּן מְצָדוֹת סְלָעִים מִשְׂגַּבּוֹ לַחְמוֹ נִתָּן מֵימָיו נֶאֱמָנִים" (יש' לג, טו).

"וַיְיָ צְבָאוֹת שֹׁפֵט צֶדֶק בֹּחֵן כְּלָיוֹת וָלֵב אֶרְאֶה נִקְמָתְךָ מֵהֶם כִּי אֵלֶיךָ גִּלִּיתִי אֶת רִיבִי" (יר' יא, כ).

ראש הכומרים הדרדעים מודה בעבודה-זרה

אחת ההערות המפורסמות ביותר של קאפח השׂכיר היא הערתו בסידור התפילה "שיבת ציון" בעניין אמירת המלים: "חֵי העולמים" (ההערה מופיעה בשחרית בסוף ברכת 'ברוך שאמר'). את ההערה המפורסמת הזו העתיקו גם לסידור "שיח ירושלים", וזה לשון ההערה:

"כתב הר' אמרי שפר ז"ל [=מוסא וייס, חוצב גרמני]: הרואה יראה שכל דברי הזוהר והמקובלים מכֻוונים נכונים לדברי הרמב"ם [**כל** דברי האופל והמקובלים הפגאניים 'מכֻוונים נכונים לדברי הרמב"ם'? ומהי השׂוֹטוּת הזאת?] שצריך לומר חֵי בצירי [ע"כ]. ובפרט כאשר המקובלים הרמ"ע ובעל 'ערוגות הבושם' והר' מנשה בן ישראל כתבו בצירי. ובבית מדרשו של מהר"ש שרעבי זצוק"ל היו אומרים בצירי. ואלה שמות **הקדושים** שדעתם לומר חֵי בצירי" וכו'.

לאחר-מכן קאפח מציין את רבנו הרמב"ם ומיד לאחריו הוא מוסיף רשימה ארוכה של הוזי הזיות עובדי אלילים! והוא אף מעז לחתום את הרשימה הזו במלים הבאות: "כל אלה גאונים ומקובלים מסכימים לדעת אחת, שהעיקר חֵי בצירי". ואיני יודע את נפשי, שהרי משמעות דבריו היא, שהוא מודה בקדושתו של ספר-האופל הטמא והמתועב! כי אם קאפח מביא ממנו ראיות לדרך האמת הוא למעשה מודה שמדובר בספר קדוש שראוי ללמוד ממנו ולהתחשב בו בקביעת הלכות והשקפות, ואוי לה לאותה בושה אוי לה לאותה כלימה: "הֲלָרָשָׁע לַעְוֹר וּלְשׂוֹנְאֵי יְיָ תֶּאֱהָב? וּבָזֹאת עָלֶיךָ קֶצֶף מִלִּפְנֵי יְיָ!" (דה"ב יט, ב), "כִּי זָנִיתָ מֵעַל אֱלֹהֶיךָ אָהַבְתָּ אֶתְנָן עַל כָּל גָּרְנוֹת דָּגָן" (הושע ט, א). וכֹה דברי חז"ל ורבנו בהלכות עבודה-זרה (ב, י): "כל המודה בעבודה-זרה שהיא אמת, אף-על-פי שלא עבדהּ – הרי זה מחרף ומגדף את השֵם הנכבד והנורא".

זאת ועוד, המודה בעבודה-זרה לא רק מחרף ומגדף את השם הנכבד והנורא, אלא אף כופר בכל התורה כולה, ללמדנו על חומרת ההודאה בעבודה-זרה, וכך פוסק רבנו שם (ב, ז):

"מצות עבודה-זרה כנגד כל המצוות כולן היא, שנאמר: 'וְכִי תִשְׁגּוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֵת כָּל הַמִּצְוֹת' וכו' [במ' טו, כב], ומפי השמועה למדו שבעבודה-זרה הכתוב מדבר. הא [=הנה] למדת, שכל **המודה בעבודה-זרה** כופר בכל התורה כולה [=שהרי נאמר 'כָּל הַמִּצְוֹת'] ובכל הנביאים ובכל מה שנצטוו הנביאים מאדם ועד סוף העולם, שנאמר: 'מִן הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ וָהָלְאָה לְדֹרֹתֵיכֶם' [במ' טו, כג]. וכל הכופר בעבודה-זרה מודה בכל התורה כולה, **והיא עיקר כל המצוות כולן**".

ולא רק מחרף ומגדף את השם הנכבד והנורא וכופר בכל התורה כולה, קאפח גם משחית ביד רמה את היסוד התשיעי משלושה-עשר היסודות של דתנו, וכֹה דברי רבנו ביסוד התשיעי:

"**והיסוד התשיעי** הביטול. והוא שזו תורת משה לא תבטל, ולא תבוא תורה מאת ה' זולתה, **ולא יתוסף בה** ולא יִגָּרע ממנה לא בכתוב ולא בפירוש [=לא 'תרד' לעולם עוד תורה, כנגד דברי הארורים הוזי ההזיות, שבר-יוחי מסר לנו תורה חדשה ש'התגלתה'], אמר: 'לֹא תֹסֵף עָלָיו וְלֹא תִגְרַע מִמֶּנּוּ' [דב' יג, א]. וכבר ביארנו מה שצריך לבאר ביסוד זה בהקדמת החיבור הזה [...] וכאשר יפקפק אדם [לעצמו, וכל-שכן יתעה רבים] ביסוד [אחד] מאלו [שלושה-עשר] היסודות

הרי זה יצא מן הכלל וכפר בעיקר ונקרא מין ואפיקורוס וקוצץ בנטיעות, וחובה לשׂנוא אותו ולהשמידו, ועליו הוא אומר: 'הֲלוֹא מְשַׂנְאֶיךָ יְיָ אֶשְׂנָא וּבְתַקּוֹמְמֶיךָ אֶתְקוֹטָט' [תה' קלט, כא]".

והנה לפניכם גם דברי רבנו בהקדמתו לפירוש-המשנה, בעניין טועני הנבואה בשם ה':

"החלק הראשון [...] [שיטען נביא השקר] ויאמר שה' הוסיף מצוה על המצוות או גרע מהן מצוה [...] ואין הבדל בין שיוסיף ויגרע במקראות או שיוסיף ויגרע בפירוש המקובל [...] **או שישנה בקבלה איזה שינוי שיהיה אף-על-פי שפשטי הכתובים מסייעים אותו [...] גם זה יומת בחנק לפי שהוא נביא שקר** [...] וכבר הודיענו על-פי ה' שלא תבוא מאת ה' שום תורה זולת זו, והוא אמרו: 'לֹא בַשָּׁמַיִם הִוא לֵאמֹר מִי יַעֲלֶה לָּנוּ הַשָּׁמַיְמָה וכו' וְלֹא מֵעֵבֶר לַיָּם הִוא וכו' כִּי קָרוֹב אֵלֶיךָ הַדָּבָר מְאֹד בְּפִיךָ וּבִלְבָבְךָ' [דב' ל, יב–יד] [...] והזהירנו שלא להוסיף עליהן ולא לגרוע מהן באמרו: 'לֹא תֹסֵף עָלָיו וְלֹא תִגְרַע מִמֶּנּוּ' [דב' יג, א], ולפיכך אמרו [חכמים] ע"ה: **אין נביא רשאי לחדש דבר מעתה.** וכיוון שידענו מדבריו שדיבר סרה על ה' [...] נתחייב מיתה, כמאמר הכתוב: 'אַךְ הַנָּבִיא אֲשֶׁר יָזִיד לְדַבֵּר דָּבָר בִּשְׁמִי וכו' וּמֵת הַנָּבִיא הַהוּא' [דב' יח, כ]".

ובהלכות תשובה (ג, הל' יד ואילך) חז"ל ורבנו מייחדים לַמּוֹדִים באופל הפגאני שלושה גדרים: כופרים בתורה, מחטיאי הרבים, והעושים עבירות ביד רמה בפרהסיה כיהויקים, שהרי קבלתו כתורה מובילה לכל שלושת העוונות הללו, והנה ההלכות לפניכם בארבע הפְּסקות הבאות:

"ואלו שאין להן חלק לעולם-הבא, אלא נכרתין ואובדין ונידונין על גודל רשעם וחטאתם לעולם-ולעולמי-עולמים: [...] והכופרים בתורה [...] ומחטיאי הרבים [...] והעושה עבירות ביד רמה בפרהסיה כיהויקים [...]

שלושה הן **הכופרים בתורה:** [...] וכן הכופר בפירושה והיא תורה-שבעל-פה, והמכחיש מגידיה [כלומר, המוסיף 'תורה חדשה', כל-שכן תורת-מינות פגאנית פרו-נוצרית, על מסורת התורה-שבעל-פה שבידי חז"ל, כופר ומכחיש את מסורת תורת האמת], כגון צדוק ובייתוס [...]

מחטיאי הרבים: אחד שהחטיא בדבר גדול, כירבעם וצדוק ובייתוס; ואחד שהחטיא בדבר קל, אפילו לבטל מצות עשה [וכל-שכן מי שמחדיר את המינות שהוא כירבעם וצדוק ובייתוס]. ואחד האונס אחרים [...] או שהִטעה אחרים והדיחם כישוע [ראשון המינים הפרו-נוצריים] [...]

העושה עבירות ביד רמה כיהויקים: בין שעשה קלות, בין שעשה חמורות – אין לו חלק לעולם-הבא [=ומי שמודה במינות ומתעה את הרבים, עובֵר עבירה חמורה מאד ביד רמה כירבעם], וזה הוא הנקרא מגלה פנים בתורה, מפני שהעז מצחו וגילה פניו ולא בוש מדברי תורה".

האגדה על קאפח השׂכיר

עוד ידועה ומפורסמת היא האגדה, לפיה, לפני שקאפח קיבל על עצמו את משׂרת הדיין בבית-הדין-הגדול, הוא נשבע לחברי בית-הדין חוצבי התורה הארורים, שהוא כופר בספרו של סבו מָרי הישיש ומודה בקדושתו של ספר האופל הפגאני, ובמלים אחרות, הדיינים האורתודוקסים הפרו-נוצריים הציבו לקאפח ברירה: אם אתה רוצה להיות חבר בקתדרלה שלנו ולאכול

ולהתפטם מן התורה בקבלת משכורות חודשיות נפוחות ושלל טובות הנאה – עליך להיות כמונו, אך לא להימול, אלא למשוך עורלתך, להודות באופל ולקבל עליך את בר-יוחי לאלוה!

אגדה זו מעולם לא הוּכחשה על-ידי קאפח **בכתביו!** לפיכך יש להתייחס אליה כאילו כך היה וכך אירע, שהרי ממה נפשך: אם היא התרחשה באמת – הרי שהדברים חמורים מאד; ואם היא לא התרחשה באמת והינה שקר גמור, שתיקתו של קאפח גילתה לנו שהיה לו נוח בהפצת האגדה הזו, ובשתיקתו זו הוא קיבל עליו את שבועתה והפך אותה לאמת! ואפשרות זו אפילו יותר חמורה מן האפשרות הראשונה, שהרי אפילו שאף-לא-אחד איים על קאפח להודות ולקבל את האופל הארור, הוא העדיף לעשות-כן על דעת עצמו באימות האגדה הרעה הזו.

ובעניין הכחשתה הרפה של נכדתו הנבערה, ראו: "שועלים קטנים מחבלים כרמים".

ואגב ראו לתמוה: איך קאפח וחבריו הנוכלים בקתדרלת הרבנות העזו ליטול משכורות כל-כך נפוחות ולעבור על "ארור לוקח שוחד"? ואף לחלל-שם-שמים ולהפוך תורת-אלהים-חיים לקורדום-חוצבים-נבלים? ובכן, התשובה ברורה, רק מי שדחה את מלכותו של מלך-מלכי-המלכים, והמליך עליו בשר ודם עפר מן האדמה להיות לאדונו (אדוננו בר-יוחי), מסוגל לחלל כך שם שמים, וכך הומלך בר-יוחי לאלוה בספר-האופל (בא, לח ע"א): "כתוב: 'שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָּל זְכוּרְךָ אֶת פְּנֵי הָאָדֹן יְיָ' [שמ' לד, כג] **מאן פְּנֵי הָאָדֹן יְיָ? דא [=זהו] ר' שמעון בר יוחאי**". והחלפת האלוה בבשר-ודם עפר מן האדמה, הינה עבודה-זרה גסה ומכוערת ביותר. יתרומם ויתברך ה' יתעלה שמו שאין בלתו ואין-כיוצא-בו, ולו לבדו היראה והגאווה והאדנות.

זאת ועוד, בהבאת הראיות מספר האופל הפגאני קאפח **בגד בגידה חמורה** בדרכם של אברהם אבינו ומשה רבנו במלחמתם באלילות, ואף הִפנה עורף לדברי רבנו הרמב"ם, אשר קובע במורה שאסור להוכיח את האמת באמצעות ראיות פח יקושות ועקושות, כי סופן של אותן הראיות האליליות להחליש את דרך האמת, וכמו שקאפח בעצמו מתמצת במורה את דעת רבנו בעניין זה (עמ' תמא): "מי שמנסה להוכיח דבר שהוא אמת כשלעצמו בדרכי הטעיה והשאה, לא רק שאינו מועיל מאומה, **אלא אף מחליש את אמיתת הדבר שרצה להוכיחו**".

והנה דברי רבנו במורה (ב, טז): "ומה שהאדם טוען שהוא הוכיח שאלה מסוימת בהטעיות, הרי לדעתי אינו מחזק אמיתת אותה הבעיה, אלא החלישהּ וגורם להכחישהּ, כי כאשר יתברר ביטול אותן הראיות תיחלש הנפש מלאמת את אותו הדבר שהובאו עליו הראיות". וקאפח הוסיף שם: "כי גם כאשר הדבר אמת כשלעצמו, ובא מי שאינו יודע ומביא עליו ראיות חלושות, גורם לבני אדם לחשוב שאותו הדבר מבוסס על אותן הוכחות רעועות וידחוהו". וכן כותב גם רס"ג בספרו "הנבחר באמונות ובדעות" (עמ' ל): "מילה שאדם שומעהּ מן הכופרים ותחדור לליבו ותמחצהו, ויעמוד שאר ימיו תחת השפעתה [...] ואינו חושב שאם לא יגן [=ואינו מעלה על דעתו שלא להגן] על עצמו מפני החום והקור כדי שלא יפגעו בו ויאבדוהו וימיתוהו".

ודברים אלה עומדים כתוכחה קשה נגד קאפח על-כך שהוא הביא ראיות מספר-האופל הארור, ותלמידיו ממשיכי דרכו הממסדית השׂכירה אף הרשו לעצמם לחתום על עצומות מפורשות אשר מכשירות את האופל הפגאני ומרוממות אותו **כאחד מספרי הקודש של עם-ישראל!**

ואם הזכרנו את מָרי יחיא הנבר, הלוואי ורק אחוז אחד מאלה שנקראים "חכמי ישראל" באלף השנים האחרונות היו כמוהו. ואף שהוא לא תקף את רש"י-שר"י ושתק מעוולות רבות בעולם האורתודוקסי האירופי האלילי, הוא עדיין עשה דבר נפלא ומופלא במה שהלך בדרכיו של אברהם אבינו: הוא עמד כנגד כל העולם והוביח בנחישות את "חכמי ישראל" הטיפשים שנהו אחרי ההזיות וההבלים. ואי אפשר לצפות מאדם אחד לקדש מלחמה בכל התחומים, ובמיוחד שמשאביו היו מאד מוגבלים ביחס למשאבים הטכנולוגיים והכלכליים העצומים שיש בדורנו, ולכן, די לנו במה שנלחם למעננו בעניין האופל הארור. כלומר, קאפח השׂכיר הִפנה עורף לא רק לאברהם אבינו ולהרמב"ם בהעתיקו "ראיות" מהזוהר ובהכשירו אותו בדרך זו, הוא למעשה בגד בגידה קשה בסבו, בגידה אשר מעידה על העדר חמור של הכרת-הטוב לסבו שגידל וטיפח וריבה אותו, ואוי לו לקאפח שכך עיוורו טובות ההנאה הממסדיות המופלגות את עיני שכלו.

ואוי לו לקאפח השׂכיר, לא רק בגלל שטובות ההנאה הממסדיות המופלגות עיוורו את עיני שכלו, אוי ואבוי לו על-כך שסלל דרך עקושה ויקושה לתלמידים רבים אחריו: **גם** בעניין הפיכת תורת-אלהים לקורדום-חוצבים, **גם** בעניין ההודאה במינות ובעבודה-זרה, **וגם** בענייני הלכתיים ומחשבתיים נוספים, אשר חרג בהם מקו האמת והצדק כדי להתאים את עצמו ומוחו לפטרוניו המינים, ששילמו את משכורותיו ורוממו אותו ופיטמו אותו באינסוף טובות הנאה.

והדוגמה הנדונה במאמר זה מבטאת את כל הסטיות הללו מדרך האמת: שהרי בדוגמה הזו מֵעניין "חֵי העולמים" אנחנו רואים דריסה ורמיסה ברגל גסה של כל היסודות שדיברנו עליהם לעיל: **גם** הודאה בעבודה-זרה, **גם** הפיכת תורת-אלהים לקורדום-חוצבים, **וגם** סטייה בענייני מחשבה והלכה. וכל היסודות הנעלים הללו, שנרמסו ברגל גסה בגלל השוחד המעוור, באים לידי ביטוי גם אצל תלמידיו הממסדיים של קאפח אשר עובדים אותו כאלוה, בעיקר בגלל שהוא מכשיר את הפיכת תורתם העקושה לקורדום – שהרי אם הם יחלו להתייחס בעין ביקורתית לפסיקותיו שנוגעות לחשבון-הבנק שלהם ולשלל טובות-ההנאה שהם אוספים אל חיקם, הם ייאלצו להחזיר את כל הכספים וטובות ההנאה, ולהודות שהם תעו ולעו במשך עשרות רבות בשנים! ולוותר על כל הכבוד, המעמד, השׂררה והכוח הפוליטי, החברתי והכלכלי שבידם.

לפיכך הם החליטו להתייחס לקאפח כאלוה, וכל המבקר אותו תועה וכופר בעיניהם רק בגלל שהוא מבקר את קאפח, וכאמור, אין זה מאהבת קאפח או האמת, אלא מאהבת מעלליהם ותכניהם ומשׂכורותיהם ושׂררתם ושלל טובות-ההנאה הדמיוניות שבידיהם המגואלות. ולעיון נרחב ויסודי באמירת "חֵי העולמים", ראו: "על ייחוד ה' וביטויו במלים 'חֵי העולמים'".

הידוע בציבור מבקעת העצמות

בפרק זה אתייחס לדברי ערוסי הידוע בציבור, אשר חבוש במרדעת חמוֹרים מסוג "פּרֵאק", וכך הוא כותב במבוא לסידורו "שיח ווילנא": "כל המעיין בסידורו של מו"ר ובספריו יראה, שהוא דחק לקרן זווית את המחלוקת שהייתה בתימן בעניין הקבלה, **והוא בעצמו משתמש במקורות מן הזוהר ומן המקובלים בעניינים שונים בפירושו ל'משנה תורה'**, וכן ראה לדוגמה בהערתו בסידורו 'שיבת ציון', שציין מקורות רבים, לרבות של מקובלים בעניין 'חֵי העולמים'".

כלומר, הערוסי הידוע בציבור למד מהערתו של קאפח השׂכיר שיש להכשיר את האופל הארור, ואולי הערתו זו הייתה הסיבה המרכזית שגרמה לו גם לחתום על עצומת כומרים אורתודוקסים פרו-נוצריים, אשר מאמתת את "קדושת" ספר האופל הטמא והמתועב. בחתימתו הזו, הערוסי מבקעת העצמות מחרף ומגדף את השֵׁם הנכבד והנורא! שכל המודה בעבודה-זרה, ואפילו לא עבדהּ, הרי זה מחרף ומגדף כמו שראינו לעיל את פסיקת הרמב"ם בהלכות עבודה-זרה.

ולא רק שהערוסי מחרף ומגדף את השם הנכבד והנורא בפרהסיה וביד רמה, הוא גם מודה בעבודה-זרה וכופר בכל התורה כולה, מערער על היסוד התשיעי משלושה-עשר יסודות דתנו, מחטיא את הרבים, ועושה עבירות ביד רמה כיהויקים. "וְתַשְׁלֵךְ אֱמֶת אַרְצָה" (דניאל ח, יב).

אגב, הערוסי הידוע בציבור, בעל מרדעת החמורים האירופים, מצטט בהמשך את דברי קאפח על סדר התפילה של הרמב"ם בעניין אמירת "כתר" או "נקדישך", וזה לשונו: "עיין הערה ל של מו"ר על סדר התפילה של הרמב"ם שנספח לספר אהבה, עמ' תשיט. שם התייחס מו"ר לעניין של 'נקדישך' ו'כתר', וסיים בדברים הנפלאים הבאים: 'אמנם נכון הדבר כי נוסחים שונים עתיקים נוצרו לקדושה בפזורות ישראל. ברם זהו מנהגנו, וזו מסורת אבותינו. וזהו הנוסח הנמצא בכל כתבי-היד העתיקים. ובמאות השנים האחרונות הוחדרו לסידור התפילה שלנו ספיחים לא לנו. **וכל הנוסחים כשרים נוסח-נוסח לבעליו. וכל הנוסחים מקובלים לפני בורא-עולם ברחמים, כשהם נאמים באמת ובלבב שלם**' (ההדגשה שלי, ר"ע)".

וברור שלא כל הנוסחים כשרים, וברור שלא כל הנוסחים מקובלים לפני בורא-עולם ברחמים, ואפילו אם נדמה לאומר ההבלים שהוא אומרם "באמת ובתמים ובלבב שלם", הוא רחוק מה' כרחוק מזרח ממערב! וכבר לימדנו רבנו במורה-הנבוכים שיש נוסחים שאסור לשמעם ואסור להיות במחיצת האומרים אותם (ראו: 'כתר או נקדישך?', 'זמרירי חרזני הסליחות – מחירוף וגידוף ועד הגשמה ומינות', ועוד), ומֵהם נוסחים רבים שמצויים בימינו בבתי הכנסיות.

מדוע אפוא קאפח אמר שכל הנוסחים כשרים? מדוע תלמידו הערורסי הדגיש זאת?

ובכן, ברור שמדובר בהתעיה גדולה ונוראה, כי מטרתו הראשונה של קאפח וערורסי וכל השׂכירים הרשעים למיניהם היא להנציח ולשמֵר את מעמדם ומשׂכורותיהם ונכסיהם ושלל טובות-ההנאה שהם מקבלים מממסד הכמורה האורתודוקסי הפרו-נוצרי. ומשום כך, תפקידם הראשון הוא לחנוק כל התעוררות לדרך האמת, כלומר, כל עוד דרכו של רבנו איננה מתנגשת באופן חזיתי וקטלני עם דרכיהם העקושות של המינים וצאצאיהם – לחיי. אבל ברגע שהיא מתנגשת או אפילו רק מאיימת על דרכיהם היקושות של פטרוניהם המינים, אז אתם תחלו לשמוע זמירות וקלישאות מן תפסח ועד עזה, עד כמה "גדול השלום" ועד כמה "אין לך כלי מחזיק ברכה יותר מן השלום", ועוד כהנה וכהנה קלישאות אשר נובעות מעיוורון השוחד. "הוֹי הַמַּעֲמִיקִים מֵיְיָ לַסְתִּר עֵצָה וְהָיָה בְמַחְשָׁךְ מַעֲשֵׂיהֶם וַיֹּאמְרוּ מִי רֹאֵנוּ וּמִי יוֹדְעֵנוּ" (יש' כט).

ואם השלום היה חשוב יותר מן האמת, מדוע שלח לנו הקב"ה את נביאיו השכם והערב? מדוע הנביאים ייסרו את העם על העבודה-הזרה ועל השחיתות המוסרית אשר בידם? וכמה הנביאים דיברו על השלום? והיכן הם אומרים ששמירת השלום מכשירה עבודה-זרה? וכי עובד

עבודה-זרה שהיה בשלום עם כל חבריו בבית-הכנסת ומעולם לא צעק ולא התקוטט ותמיד וויתר, וכי הוא ניצול מדין סקילה? וכי הוא יזכה לחיי העולם-הבא? מהי הַשׁוֹטוּת הזאת?

אגב, על דברי השקר והתעתועים של קאפח השׂכיר לעיל: "שכל הנוסחים כשרים ומקובלים לפני בורא-עולם", מוסיף ואומר בסידורו שם, ערורסי, בעל מרדעת הפרֵאק האירופית:

"אכן, דרכו של מו"ר היא דרך הדעת והשלום. והיא היותר מתאימה למציאות הרב-עדתית, והרב-קהילתית שיש בימינו, ומשום כך ראוי סידור תפילה זה שישמש כבסיס לתפילה כנה ואמיתית שה' ישיב שופטינו כבראשונה ונזכה לאמיתה של תורה, ולאחדות האומה".

וכבר הסברתי את מניעיהם של הכומרים השׂכירים למיניהם, ודרכו של קאפח בעניין זה אינה דרך הדעת – שהרי הוא מודה בעבודה-זרה ומטפח ומעודד אותה בנוסחים פסולים, ואף אינה דרך השלום – כי לעולם לא נזכה לאהבת חינם לפני שנזכה לאהבת האמת, וכבר הסברתי את חשיבות האמת כבסיס ומצע לאהבת חינם, במאמר: "חזון הרמב"ם לתקומה רוחנית".

מכל מקום, הנני מתפלל באמת לה' יתעלה: אנא השיבה שופטינו כבראשונה, ובער מן העולם את כל האוכלין והזוללין מן התורה, ובמיוחד את ראשי הכמורה האורתודוקסית מחריבי ומשחיתי הדת למיניהם, אשר הפכו את תורת-האלהים לקורדום-חוצבים, והכשירו באמצעות הקלישאה "גדול השלום" את כל התועבות המחשבתיות, וכך החדירו לדת האמת אלילות וכפירה. רק לאחר ביעורם של המיסיונרים הפרו-נוצריים הללו וסילוקם משלטון ושׂררה, ורק לאחר כיבוס וטיהור דת האמת מהשקפותיהם שיבושיהם והזיותיהם, רק אז נזכה לאמיתה של תורה ולאחדות האומה. "יַד הָעֵדִים תִּהְיֶה בּוֹ בָּרִאשׁוֹנָה [...] וּבַעֲרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ" (דב' יז, ז).

סוף דבר

לאחר פרסום מאמר זה לראשונה קיבלתי מייל מאת א' גיאת, הנני מצרף את מכתבו למאמר זה, מפני שממנו עולה בבירור שקאפח הודה בעבודה-זרה, דהיינו שספר-האופל הוא אמת.

וזה לשונו של א' גיאת:

התביישו לכם רשעים אפיקורסים אין לכם חלק באלוקי ישראל!!! **גם הרב קאפח הצהיר באוזניי שהוא מאמין בקבלה אבל הוא הולך בדרך הפשט.** אוי לאוזניים שכך שומעות [ואכן, אוי ואבוי לאוזניים ששמעו את קאפח מודה במינות ובעבודה-זרה]. האם חקרתם ובדקתם בראיות שהביאו האחרונים שאחרי הרמב"ם, או שנשארתם תקועים בנידון שכבר נסתיים לאחר בירור הדברים [כלומר, לפי דבריו, כל העולם כבר הודה בספר האופל הפגאני, והוכיח את 'אמיתתו'], וכי לא יודעים אתם שיש הרבה ראיות שנתוספו במהלך הדורות?! [דהיינו שנוספו ראיות רבות במהלך הדורות שמוכיחות את 'אמיתתו' של האופל הפגאני] או שמה עצלות המחשבה והבדיקה וכן שאינכם יראים, קצרי השכל ומחוסרי הבינה שכמותכם???".

עד כאן דבריו. ובכן, אין הרבה מה להוסיף למעט שתי הערות: **1)** בדורות האחרונים דווקא נתוספו ראיות לכך שספר-האופל הוא ספר פגאני שלא נכתב כלל ועיקר על-ידי בר-יוחי; **2)**

ב"ה יש סדרה של מאמרים באתר על האופל, כך שמי שלקה בעצלות המחשבה והבדיקה הוא דווקא המגיב הכסיל הלז, אשר סוטה אחרי ההבל והתהו מבלי ללמוד את יסודות הדת ומבלי לבדוק את הראיות האמיתיות, אלא נעתק מחיק אימו לחיק אשתו, וילך מנוח אחרי אשתו.

ומכיוון שהזכרתי את הערורסי מבקעת העצמות, אחתום בנבואתו של יחזקאל אשר מלמדנו שאין להתייאש גם מן העצמות היבשות ביותר, ואין כוונתי לכומרי הדרדעים אשר אוכלין וזוללין מן התורה, הרודפים אחרי הבצע הכבוד והשׂררה, והמתעים את העם אחרי ההבל – לאלה כבר אין תקוה ואין רפואה, אלה התעוורו לחלוטין מן השוחד, וכדברי רבנו לתלמידו ר' יוסף:

"ומדוע אתה מתפלא על התנהגותו [=של השׂכיר שמואל אבו עלי, ראש הגלות] בדומה למידות הללו? [גאווה וגסות הרוח] אותו שחונך מצעירותו באשליה שאין בדור כמוהו, וסייעוהו בכך הזקנה והמעלה [מעלת התפקיד, שמינו אותו 'גאון'] והייחוס [...] וזקיקותו לבני אדם [שהרי הוא הפך תורת-אלהים לקורדום-חוצבים] להחדיר לליבם את אותו התבשיל הנתעב, שכל בני אדם מצפים לכל דבר הנשמע מן הישיבה או למתן תּאר כבוד, ואותן ההזיות שנעשו להם טבע. **והיאך אתה מדמה לעצמך בני, שהם יגיעו לדרגת הכרת האמת עד כדי שיודה שהוא חסר ויעקור כבודו וכבוד בית אביו? זה מה שלא יעשׂהו כמוהו ולא מי שהוא יותר שלם ממנו**".

"כֹּהֲנֶיהָ חָמְסוּ תוֹרָתִי וַיְחַלְּלוּ קָדָשַׁי", "כֹּהֲנֶיהָ חִלְּלוּ קֹדֶשׁ חָמְסוּ תּוֹרָה" (יח' כב; צפ' ג).

על-כל-פנים, נתפלל לה' יתעלה שיחייה את עצמות הדרדעים היבשות והעשׂנות ויעלה עליהם גידים ובשר ועור, וייתן בהם רוח אמת, כדי שסוף-סוף יראו את אור האמת ויחדלו מעבודת האלילים שבידם, אם להון ואם לתאוות ואם לקאפח ולערורסי האלילים, מחטיאי הרבים.

וכֹה דברי יחזקאל הנביא (פרק לז):

"הָיְתָה עָלַי יַד יְיָ וַיּוֹצִאֵנִי בְרוּחַ יְיָ וַיְנִיחֵנִי בְּתוֹךְ הַבִּקְעָה וְהִיא מְלֵאָה עֲצָמוֹת. וְהֶעֱבִירַנִי עֲלֵיהֶם סָבִיב סָבִיב וְהִנֵּה רַבּוֹת מְאֹד עַל פְּנֵי הַבִּקְעָה וְהִנֵּה יְבֵשׁוֹת מְאֹד. וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן אָדָם הֲתִחְיֶינָה הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה וָאֹמַר אֲדֹנָי יְיָ אַתָּה יָדָעְתָּ. וַיֹּאמֶר אֵלַי הִנָּבֵא עַל הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם **הָעֲצָמוֹת הַיְבֵשׁוֹת שִׁמְעוּ דְּבַר יְיָ.** כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְיָ לָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה הִנֵּה אֲנִי מֵבִיא בָכֶם רוּחַ וִחְיִיתֶם. וְנָתַתִּי עֲלֵיכֶם גִּדִים וְהַעֲלֵתִי עֲלֵיכֶם בָּשָׂר וְקָרַמְתִּי עֲלֵיכֶם עוֹר **וְנָתַתִּי בָכֶם רוּחַ וִחְיִיתֶם וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי יְיָ.** וְנִבֵּאתִי כַּאֲשֶׁר צֻוֵּיתִי וַיְהִי קוֹל כְּהִנָּבְאִי וְהִנֵּה רַעַשׁ וַתִּקְרְבוּ עֲצָמוֹת עֶצֶם אֶל עַצְמוֹ. וְרָאִיתִי וְהִנֵּה עֲלֵיהֶם גִּדִים וּבָשָׂר עָלָה וַיִּקְרַם עֲלֵיהֶם עוֹר מִלְמָעְלָה וְרוּחַ אֵין בָּהֶם.

וַיֹּאמֶר אֵלַי הִנָּבֵא אֶל הָרוּחַ הִנָּבֵא בֶן אָדָם וְאָמַרְתָּ אֶל הָרוּחַ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְיָ מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בֹּאִי הָרוּחַ וּפְחִי בַּהֲרוּגִים הָאֵלֶּה וְיִחְיוּ. וְהִנַּבֵּאתִי כַּאֲשֶׁר צִוָּנִי **וַתָּבוֹא בָהֶם הָרוּחַ וַיִּחְיוּ וַיַּעַמְדוּ עַל רַגְלֵיהֶם חַיִל גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד.** וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן אָדָם הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל הֵמָּה הִנֵּה אֹמְרִים יָבְשׁוּ עַצְמוֹתֵינוּ וְאָבְדָה תִקְוָתֵנוּ נִגְזַרְנוּ לָנוּ. לָכֵן הִנָּבֵא וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְיָ הִנֵּה אֲנִי פֹּתֵחַ אֶת קִבְרוֹתֵיכֶם וְהַעֲלֵיתִי אֶתְכֶם מִקִּבְרוֹתֵיכֶם עַמִּי וְהֵבֵאתִי אֶתְכֶם אֶל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל. וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי יְיָ בְּפִתְחִי אֶת קִבְרוֹתֵיכֶם וּבְהַעֲלוֹתִי אֶתְכֶם מִקִּבְרוֹתֵיכֶם עַמִּי. **וְנָתַתִּי רוּחִי בָכֶם וִחְיִיתֶם וְהִנַּחְתִּי אֶתְכֶם עַל אַדְמַתְכֶם וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי יְיָ דִּבַּרְתִּי וְעָשִׂיתִי נְאֻם יְיָ**".

שער שישי:

הלכה ומחשבה

האם ניתן לראות מלאך בעיני הבשר?

אחת הקושיות שהעסיקו אותי רבות בעבר הינה השאלה האם ניתן לראות את המלאכים בעיני הבשר? כלומר, האם ייתכן שמלאך ממלאכי השרת ילבש צורת אדם או צורה דומה לאדם? אמנם, אין שום ספק שהמלאכים במהותם אינם גופניים ואין להם גוף או דמות הגוף, וכמו שרבנו קובע באופן חד-משמעי במורה (א, מט) שהמלאכים "אינם בעלי גוף אלא הם שכלים נבדלים מחומר". ברם, האם ייתכן שמלאך יצייר לנגד עיני אדם שאינו מעותד לנבואה, דמות של אדם או דמות של מלאך (לפי תפישת האדם הרואה), כדי להעביר מסרים חשובים?

בדומה לכך מצאנו, כי המלאך הראה למשה רבנו אש בוערת בסנה בראשית דרכו בנבואה, ונראה לי, וכפי שכבר כתבתי והוכחתי במאמר: "והסנה איננו אֻכָּל", שהראִייה הראשונה של משה רבנו בסנה הייתה ראיה חושית, שהרי אם היה מדובר במראה נבואה מדוע משה רבנו מתפלא ואומר: מדוע יבער הסנה? וכי משה רבנו לא שם לב שהוא שרוי בתוך חיזיון נבואי? וקשה להניח שמשה רבנו ע"ה כבר בראשית דרכו היה מדבר עם ה' "פנים אל פנים". אלא, נראה שהמלאך הראה למשה רבנו בתחילה אש בוערת אשר נראתה לו לעיני הבשר, כדי להכין אותו לקראת המראה הנבואי הראשון באופן הדרגתי, וכדי שלא חלילה ייבהל או ייחרד.

השאלה מתחדדת אפוא, האם ייתכן, שכמו שהמלאך עשוי להַראות לבני האדם אורות נבראים או מראה-אש וכיו"ב, האם ייתכן שהוא גם עשוי להַראות לבני האדם דמויות נבראות כדי להשיג את מטרותיו מבני האדם וכדי להעביר להם מסרים חשובים? חשוב להוסיף, שכל השאלה הינה אך ורק ביחס לבני האדם שאינם מעותדים לנבואה ואף במקרים נדירים מאד-מאד, שהרי כל המקומות שבהם **הנביאים** ע"ה ראו מלאכים, דוּבר במראות נבואה רוחניים נשׂגבים.

א. דעת רבנו במורה

לכאורה לדעת רבנו התשובה ברורה, והיא **שלעולם** לא ניתן לראות מלאך אלא במראה הנבואה, ברם, דומני שעיון מדוקדק בדבריו מעלה את המסקנה שלעתים מלאך ממלאכי השרת עשוי להַראות לאדם שאינו מעותד אורות נבראים שיֵיָרְאו לוֹ בעיניו האנושיות! ובדיוק כמו שעם-ישראל ראה את עמוד האש ואת עמוד הענן, ואת השראת כבוד ה' במשכן, ועוד.

וכֹה דברי רבנו במורה (ב, מב): "ואל יעלה בדעתך כלל שתהא שם ראִיית מלאך או שמיעת דברי מלאך כי אם במראה הנבואה או בחלום של נבואה, כפי הכלל: 'בַּמַּרְאָה אֵלָיו אֶתְוַדָּע בַּחֲלוֹם אֲדַבֶּר בּוֹ' [במ' יב, ו] וממה שהזכרתי תלמד על מה שנשאר ממה שלא הזכרתי".

ברם, בפסקה הבאה רבנו מסייג את דבריו, וממנה ניתן ללמוד שהפסקה הקודמת עוסקת רק במלאך ה' שנראה **לנביא,** רק אז מדובר בחלום או במראה הנבואה, וכמו שרבנו אומר בפסקה לעיל: "כי אם במראה הנבואה או בחלום של נבואה". ברם, כאשר מדובר באנשים שאינם מעותדים לנבואה או אפילו ברשעים גדולים, ייתכן שיֵיָרְאה להם מלאך בדמות אדם או בדמות הדומה לאדם שלא במראה נבואה, כדי להעביר להם מסרים מסוימים מאת ה' יתעלה.

והנה דברי רבנו במורה שם (ב, מב) בפסקה הבאה האמורה:

"וממה שהקדמנו מהכרחיות ההִתכוננות לנבואה, וממה שהזכרנו בשיתוף שם 'מלאך', תדע כי הגר המצרית אינה נביאה, ולא מנוח ואשתו נביאים, לפי שאותם הדברים אשר **שמעו או עלה [=נראה] ברעיונם** [=בכוח המדמה, דהיינו בדמיונם] הוא כעין 'בת-קול' שמזכירים חכמים תמיד, והוא **מצב מסוים שיארע לאדם שאינו מעותד,** אבל מטעה בזה שיתוף השם [=בעניין ראִיית המלאכים אצל הנביאים ואצל בני האדם שאינם נביאים]. וזה הוא היסוד שמסלק רוב הקשיים שבתורה, והתבונן אמרו: 'וַיִּמְצָאֶהָ מַלְאַךְ יְיָ עַל עֵין הַמַּיִם' וגו' [בר' טז, ז], כמו שנאמר ביוסף: 'וַיִּמְצָאֵהוּ אִישׁ וְהִנֵּה תֹּעֶה בַּשָּׂדֶה' [בר' לז, טו], ולשון כל המדרשות שהוא מלאך".

מהו "המצב המסוים שיארע לאדם שאינו מעותד" שעליו מדבר רבנו? האם מדובר בחלום? האם מדובר בדמיון מסוג אחר? ובכן, מן המקור הזה עולה שמדובר בסוג מסוים של דמיון וחלום הנראים או הנשמעים **ברעיונו של האדם,** כלומר בדמיונו. ברם, כפי שנראה במקור לקמן, לא מן הנמנע שמדובר גם בראיית עין או בשמיעת אוזן **אנושית,** וכמו שעולה מדברי רבנו במורה (א, ה), בעניין פרשת אצילי בני ישראל, ושם רבנו מבאר את הראִייה שנזכרה בעניינם: "וַיִּרְאוּ אֵת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְתַחַת רַגְלָיו כְּמַעֲשֵׂה לִבְנַת הַסַּפִּיר וּכְעֶצֶם הַשָּׁמַיִם לָטֹהַר" (שמ' כד, י).

רבנו קובע שם שמדובר בהשׂגה שכלית שקשורה לבורא יתעלה, ולא בראיית עיניים אנושיות. ברם, הוא מוסיף בסוף דבריו, כי ניתן בהחלט לפרש שהם ראו "השגות חושיות" כגון "אורות נבראים", כלומר שהם ראו אורות נבראים **בעיני הבשר.** אמנם, רבנו אינו רואה בעין יפה את מי שיסביר באופן זה את ראִייתם של אצילי בני ישראל, ויש להודות שרבנו צודק לחלוטין וראוי יותר לסבור שמדובר בעניין המסוים שם בהשׂגה שכלית ולא בראייה חושית. ברם, מכל מקום מדבריו עולה כי ניתן לראות דמויות נבראות של מלאכים בעיני הבשר! וכֹה דבריו (א, ה):

"ואם ירצה אחד ממעוטי ההשגה שלא להגיע לדרגה זו שאנו רוצים לעלות אליה [=שראיית אצילי בני-ישראל את האלהים הייתה השׂגה שכלית], ועשה את כל הלשונות הללו שנאמרו בעניין זה מורים על **השגות חושיים** לאורות נבראים, **מלאכים** או זולתם, אין נזק בכך".

נמצא אפוא, כי אף שבעניין השׂגתם של אצילי בני ישראל לא מדובר בהשקפה מדויקת, באופן כללי בהחלט ייתכן שהאדם יראה מלאך בעיני הבשר, וכמו שבני-ישראל ראו בעיני הבשר אורות נבראים המעידים על השראת שכינה! כלומר, כמו שהקב"ה והמלאכים בוראים אורות נבראים וחזיונות הנראים לעיני הבשר, כך הם עשויים לצייר דמויות של בני אדם לנגד עיני בני האדם שאינם מעותדים, כדי ליצור עמם תקשורת וכדי להעביר להם מסרים בדרך חושית לפי דרגתם. ואם תרצו, מעין בריאה של הולוגרמה משוכללת אשר איננה מורכבת רק מקרני אור, אלא גם מיצירה של מאפיינים גופניים בהתאם לצורך ההִתגלות שנראית לעיני הבשר.

המסקנה העולה מדברינו היא אפוא כדלהלן: גם לדעת רבנו, כאשר נזכרה ראִיית מלאך אצל אדם שאינו נביא, לא מן הנמנע שמדובר בראיית אורות נבראים או דמויות בדמות מלאכים, כי כדי להעביר מסרים לבני האדם שאינם מעותדים יש צורך לעתים שהמלאכים יציירו לפניהם דמויות בדמות אדם או בדמות מלאכים, לפי הבנתם ותפישׂתם של אותם בני האדם.

וכבר הזכרנו את בני-ישראל, וגם רבנו מודה שאבותינו ראו אורות נבראים, שהרי כך בדיוק הם ראו במהלך מסעם במדבר את עמוד הענן ולפיד האש, או את האורות הנבראים ששכנו במקום שבו הקב"ה הִשרה את שכינתו, כגון במשכן או בבית-המקדש, וכמו שמסביר רבנו במורה (א, כה): "וכל מה שנאמר מן הפעל הזה [='שכן'] מיוחס לה' הוא בעניין התמדת שכינתו – **כלומר האור הנברא** – במקום, או התמדת ההשגחה בדבר מסוים, כל מקום כפי ענייננו".

והואיל ונזכרה בדברי רבנו פרשת מנוח ואשתו, הבה נביא משם ראיה לצדקת דברינו, ראו נא כיצד מתרגם יונתן בן עוזיאל את הפסוק שבו אשת מנוח מספרת לבעלה על הִתגלות המלאך לה בפעם הראשונה (שו' יג, ו): "וַתָּבֹא הָאִשָּׁה וַתֹּאמֶר לְאִישָׁהּ לֵאמֹר אִישׁ הָאֱלֹהִים בָּא אֵלַי וּמַרְאֵהוּ כְּמַרְאֵה מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים נוֹרָא מְאֹד וְלֹא שְׁאִלְתִּיהוּ אֵי מִזֶּה הוּא וְאֶת שְׁמוֹ לֹא הִגִּיד לִי", ושם תרגם יונתן: "אִישׁ הָאֱלֹהִים" – "נְבִיָּא דַּיְיָ", כלומר לפי יונתן, האשה סברה שהאיש שנגלה אליה הוא נביא, משמע אפוא בבירור שהוא נגלה אליה לעיני הבשר! ויונתן חוזר על אופן התרגום הזה גם בהמשך: "וַיֶּעְתַּר מָנוֹחַ אֶל יְיָ וַיֹּאמַר בִּי אֲדוֹנָי אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר שָׁלַחְתָּ יָבוֹא נָא עוֹד אֵלֵינוּ וְיוֹרֵנוּ מַה נַּעֲשֶׂה לַנַּעַר הַיּוּלָּד", ושם תרגם יונתן: "אִישׁ הָאֱלֹהִים" – "נְבִיָּא דַּיְיָ".

וגם כאשר מלאך ה' נגלה שנית לאשת מנוח, עדיין היא סבורה שמדובר באדם ולא במלאך ה', שהרי כך נאמר שם (שו' יג, י): "וַתְּמַהֵר הָאִשָּׁה וַתָּרָץ וַתַּגֶּד לְאִישָׁהּ וַתֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה נִרְאָה אֵלַי הָאִישׁ אֲשֶׁר בָּא בַיּוֹם אֵלָי", ושם תרגם יונתן: "הָאִישׁ" – "גּוּבְרָא"; ושוב חוזר הדבר גם בפסוק הבא: "וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ מָנוֹחַ אַחֲרֵי אִשְׁתּוֹ וַיָּבֹא אֶל הָאִישׁ וַיֹּאמֶר לוֹ הַאַתָּה הָאִישׁ אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֶל הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר אָנִי", ובשני המקומות שבפסוק זה יונתן מתרגם "הָאִישׁ" – "גּוּבְרָא".

זאת ועוד, הנביא אומר מפורשות שמנוח **לא ידע** שהאיש העומד לפניו הוא מלאך: "כִּי לֹא יָדַע מָנוֹחַ כִּי מַלְאַךְ יְיָ הוּא" (שו' יג, טז), ובהמשך אף מסופר שמנוח מציע למלאך שיֹאמר לו את שמו כדי שבעתיד מנוח ישיב לו טובה: "וַיֹּאמֶר מָנוֹחַ אֶל מַלְאַךְ יְיָ מִי שְׁמֶךָ כִּי יָבֹא דְבָרְךָ וְכִבַּדְנוּךָ" (שו' יג, יז). יתר-על-כן, בהמשך דברי הנביא מתוארת הפתעתם הגדולה של מנוח ואשתו כאשר הבינו שמדובר במלאך ה': "וַיְהִי בַּעֲלוֹת הַלַּהַב מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ הַשָּׁמַיְמָה וַיַּעַל מַלְאַךְ יְיָ בְּלַהַב הַמִּזְבֵּחַ וּמָנוֹחַ וְאִשְׁתּוֹ רֹאִים וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם אָרְצָה" (שו' יג, כ). ויתרה מכולן, בסוף הפרשה נאמר במפורש שעד סוף ההתרחשויות מנוח לא ידע שהאיש הינו מלאך ה': "אָז יָדַע מָנוֹחַ כִּי מַלְאַךְ יְיָ הוּא" (שו' יג, כא). נראה אפוא, שמלאך ה' נגלה למנוח ולאשתו לעיני הבשר.

חשוב לציין, כי הנני מבין לחלוטין את העמימות הרבה שרבנו נוקט בעניין זה, עד שלא ניתן ללמוד מדבריו עניין זה אלא לאחר חקירה מעמיקה ומקיפה, והסיבה ברורה: רבנו ביקש להרחיק אותנו מדמיונות והזיות, ולחסום את הדרך בפני נוכלים ורמאים אשר יטענו שהם "ראו מלאכים", והמלאכים אף "שוחחו עמם" ו"הורו להם הוראות" או "לימדו אותם תורה" וכיו"ב. כי אם חלילה רבנו היה אומר דברים מפורשים בעניין זה, כל נוכל מהובל שמתקרא "רב רבנן" יטען שהוא ראה מלאך, וכמו שנהג קארו הקראי בספרו "מגיד מישרים" אשר התיימר לשוחח באופן קבוע עם מלאכים, דבר שייתכן אך ורק לנביא במעלה גבוהה מאד, וכל זאת כדי לטעת בנו את התחושה ולצרוב במחשבתנו את התודעה שהוא היה "אדם אלהי" ו"קדוש עליון".

כלומר, אם קארו היה טוען שהוא ראה פעם אחת מלאך בחלום הלילה, עוד היה ניתן לדון אותו לכף זכות שהוא איננו מנסה להציג את עצמו כנביא, ברם, הוא טען שמלאך נגלה אליו בחלום הלילה שוב ושוב! דהיינו נגלה אליו מלאך על **בסיס קבוע,** וזאת לא ייתכן אלא לנביא אמת, ולא לסתם נביא אמת, אלא לנביא אמת במעלה גבוהה מאד, אשר איני יודע מי מנביאי ישראל זכה לה: לגילויי נבואה רצופים לעתים קרובות על-ידי מלאך ה' צבאות! (למעט משה רבנו שזכה ליותר מכך) ולכן אין ספק שקארו היה שקרן והוזה הזיות, וכדי להחדיר לעם-ישראל את תבשילו הנתעב והקראי, הוא החדיר את ההזיה שהוא בגדר של נביא מן המעלה הגבוהה ביותר.

סיבה נוספת חשובה לא פחות לעמימות שבה נוקט רבנו בעניין המלאכים הינה הרחקת הגשמות, כי התפישה שיש למלאכים גוף הינה השער והמבוא לתפישת הבורא כבעל מאפיינים גופניים, והרחקת ההגשמה מן המלאכים הינה סייג חשוב מפני העבודה-הזרה הכעורה של ההגשמה. ולכן רבנו מדגיש במורה כי ראִיית מלאך איננה אלא במראה הנבואה בלבד, ודבריו הם אמת ביחס לנביאים, ברם, ביחס לבני אדם שאינם מעותדים, כאמור, הוא רומז ברמז עבה שייתכן גם אחרת: "**השגות חושיים** לאורות נבראים **מלאכים** או זולתם".

ב. פרשת הצלת לוט מסדום

מי שמעיין בספר בראשית פרק יט בפרשת הצלת לוט מסדום על-ידי המלאכים, יבין באופן די ברור שלא מדובר במראה נבואה, כי לוט לא היה נביא, וברור שאנשי סדום הרשעים לא היו נביאים, וברור שגם לא מדובר בהמשך מראה הנבואה של אברהם אבינו, שהרי בסוף פרק יח נאמר: "וַיְהִי כַּאֲשֶׁר כִּלָּה לְדַבֵּר אֶל אַבְרָהָם וְאַבְרָהָם שָׁב לִמְקֹמוֹ" (בר' יח, לג), כלומר בסוף פרק יח מובא פסוק אשר מורה באופן חד-משמעי שהנבואה שהובאה בפרק יח הסתיימה, כלומר, מכאן ואילך בפרק יט, בפרשת הצלתו של לוט, לא מדובר בהמשך מראה הנבואה.

זאת ועוד, אם נניח שמדובר במראה נבואה, איך אפוא לוט ניצל מהפיכת סדום? וקשה להניח שכל פרשת סדום הינה מראה נבואה של משלים וחידות, ולוט ניצל בדרך אחרת לחלוטין מכפי שמתואר בפרק יט, זה לא יעלה על הדעת, כאילו התורה מעידה חלילה בשקר על אופן הצלתו של לוט! זאת ועוד, לקראת סוף הצלתו של לוט מהפיכת סדום נאמר שהמלאכים מילטו את לוט ובנותיו לעיר ששמה צוער, ובהמשך, לאחר שנסתיימה פרשת הצלתו נאמר: "וַיַּעַל לוֹט מִצּוֹעַר וַיֵּשֶׁב בָּהָר וּשְׁתֵּי בְנֹתָיו עִמּוֹ כִּי יָרֵא לָשֶׁבֶת בְּצוֹעַר וַיֵּשֶׁב בַּמְּעָרָה הוּא וּשְׁתֵּי בְנֹתָיו" (בר' יט, ל). כלומר, מהפסוק עולה כי הצלתו של לוט התרחשה כפשוטה, שהרי הוא עלה מאותה העיר שהמלאכים מילטו אותו אליה. וברור כשמש שהמשך הפרשה לא נאמר במראה הנבואה, שהרי מדובר שם בעיבורן של בנות לוט מאביהן, ועמון ומואב היו עמים שקיימים במציאות.

ובכלל, אם מדובר במשלים נבואיים שראה אברהם, ובסיפור שכלל לא אירע, מדוע יש צורך בכל-כך הרבה פרטים שכלל לא התרחשו במציאות? כלומר, ממה שהסיפור מסופר באריכות רבה ולפרטי פרטים יש ללמוד שהוא היה אירוע שהתרחש כהווייתו, ולא מצג נבואי של סמלים ומשלים ורעיונות נשגבים. לדוגמה, האופן שבו מתואר הזלזול של חתני לוט לדבריו אליהם שה' עומד להשחית את העיר: "וַיֵּצֵא לוֹט וַיְדַבֵּר אֶל חֲתָנָיו לֹקְחֵי בְנֹתָיו וַיֹּאמֶר קוּמוּ צְאוּ מִן

הַמָּקוֹם הַזֶּה כִּי מַשְׁחִית יְיָ אֶת הָעִיר וַיְהִי כִמְצַחֵק בְּעֵינֵי חֲתָנָיו" (בר' יט, יד), האם ייתכן שהייתה סיבה אחרת לחלוטין מדוע חתניו לא הצילו את עצמם יחד עמו? או דוגמה נוספת, האם ייתכן שהמלאכים לא החריבו את צוער בגלל סיבה אחרת לחלוטין, כלומר לא בגלל שלוט ביקש מהם, וכמו שנאמר: "וַיֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּה נָשָׂאתִי פָנֶיךָ גַּם לַדָּבָר הַזֶּה לְבִלְתִּי הָפְכִּי אֶת הָעִיר אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ" (בר' יט, כא), וכך עוד פרטים רבים, כמו מותה של אשת לוט ועוד. ואם נסבור שכל הפרשה הזו לא התרחשה במציאות אלא רק ברעיונו של אברהם אבינו, ייעדרו פרטים חשובים מאד מן התורה בעניין הצלתו של לוט, וכל האירועים וההתרחשויות שקדמו לה ובעקבותיה יכוסו תחת צל כבד ביחס לאמיתת התרחשותם במציאות, ולא ייתכן שהתורה אינה אמת.

ולכן, לפי דעתי מן ההכרח להסביר שלא מדובר במראה נבואה, ושהמלאכים שנראו ללוט ולאנשי סדום נראו להם **לעיני הבשר,** וכמו שאנשים בלתי מעותדים עשויים לשמוע קולות נבראים או לראות אורות נבראים כאמור, כך נראו גם המלאכים לאנשי סדום כבני אדם.

ויתרה מזאת, כך גם עולה מדברי רבנו בפרק החמישי מפרקי הקדמתו לאבות (עמ' רנז):

"הלא תראה אמרו יתעלה: 'כְּמַעֲשֵׂה אֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר יְשַׁבְתֶּם בָּהּ' [ויק' יח, ג] **וסיפור הסדומיים** [בר' פרק יט], וכל מה שבא במקרא בגנות האנשים בעלי הרעות והמגרעות וגינוי זכרם, ושבח הצדיקים ורוממותם, אין הכוונה בהם אלא כמו שאמרתי לך, כדי שילכו בני אדם בדרכם של אלו ויתרחקו מדרכם של אלה".

מדברי רבנו עולה, שמסכת האירועים בסדום לא הייתה חזיון נבואי, שהרי רבנו אומר שמדובר בסיפור, דהיינו בעונש ממשי שהתרחש במציאות, ולא במחזה נבואי שמנותק מהמציאות. כמו כן, רבנו משווה לעיל את "מעשה ארץ מצרים" למעשה אנשי סדום, וכמו שמעשה ארץ מצרים אינו עניין נבואי אלא תיאור שחיתות מציאותי וממשי של אנשי מצרים, כך מסכת ההתרחשויות שנזכרה בתורה בעניין אנשי סדום הרשעים הינה תיאור שחיתות מציאותי של אנשי סדום.

גם רס"ג סבר שכל סיפור הסדומיים התרחש במציאות, וכֹה דבריו בפירושו למשלי (ז, כד): "לפי הפשט הרי כבר איבדו פשעי הזנות והשחיתות רבים [...] ואת אנשי סדום בגלל משכב זכור כמו שנאמר: 'הוֹצִיאֵם אֵלֵינוּ וְנֵדָעָה אֹתָם' [בר' יט, ה]". נמצא, שלדעת רס"ג פרשת לוט והשחתת סדום התרחשה כפשוטה וכהווייתה, דהיינו בדיוק כפי שהיא מפורשת בתורה.

אגב, היה אחד שטען, כפי שטוענים חכמי הדת המוסלמים וכפי שנאמר בקוראן, שלוט היה נביא, והשבתי לו שלפי דת משה והאמת הדבר לא יעלה על הדעת, כי אם לוט היה במעלת נביא, מדוע הקב"ה הציל אותו רק בזכות אברהם? ואיך לא הזהירו הקב"ה על חורבן סדום ועמורה? ומדוע לוט בחר דווקא לשבת בסדום ועמורה מלכתחילה? ומדוע אברהם אבינו ביקש להיפרד ממנו? ומדוע לוט לא חינך את רועי הצאן שלו להיות אנשי יושר? ומדוע הוא איבד את צלם האלהים בשכרות קשה, עד שהוא לא היה מסוגל להבחין שהוא בא על בנותיו? ועוד.

אגב, איך לשיטתם לוט היה נביא? שהרי לפי הקוראן אסור לשתות אלכוהול, ואסור לאדם לבוא על בנותיו, אלא, אם חוטא זימתי כלוט היה נביא לה', וודאי שהם רשאים לשקוע בזימותיהם...

ג. דרכו של רס"ג

כבר ראינו לעיל בסוף פרק ב את דרכו של רס"ג לפיה ניתן לראות מלאכים בעיני הבשר, ועתה ארחיב מעט בעניינה, מפני שנראה לי שרס"ג הפליג בדרכו זו מעט יתר על המידה. כלומר, גם במקומות שפשט הפסוקים מורה שהיה מדובר במראה לאדם שאינו מעותד, רס"ג נטה לפרש שמדובר בראיית מלאכים בעיני הבשר, ולכן הנני מנתח את שיטתו כדי שנדע לדחותה.

א) בספר דניאל פרק ד תוארה השלכתם של חנניה, מישאל ועזריה לכבשן האש (אגב, כבשני האש שנעשו בימי קדם לייצור לבֵנים היו מגיעים לחום של כ-1100 מעלות!). לאחר שהם נזרקו לכבשן האש, מסופר על נבוכדנצר שראה מחזה מופלא שהבהיל אותו מאד, אך מן הפסוקים עולה, שאך ורק נבוכדנצר ראה את המחזה הזה, ואף לא אחד משריו ועבדיו ראוהו, כך שקרוב לוודאי שהוא ראה אותו בהתגלות לאדם שאינו מעותד לנבואה, ולכן גם נזכרה בהלה גדולה בפסוקים אשר מתארים את חזיונו, והנה הפסוקים לפניכם (דניאל ג, כד–כה):

"אֱדַיִן נְבוּכַדְנֶצַּר מַלְכָּא תְּוַהּ וְקָם בְּהִתְבְּהָלָה, עָנֵה וְאָמַר לְהַדָּבְרוֹהִי [=לשריו] הֲלָא גֻבְרִין תְּלָתָא רְמֵינָא לְגוֹא נוּרָא מְכַפְּתִין. עָנִין וְאָמְרִין לְמַלְכָּא: יַצִּיבָא מַלְכָּא. עָנֵה וְאָמַר: הָא אֲנָה חָזֵה גֻּבְרִין אַרְבְּעָה שְׁרַיִן מַהְלְכִין בְּגוֹא נוּרָא, וַחֲבָל לָא אִיתַי בְּהוֹן, וְזִיוֵהּ דִּי רְבִיעָאָה דָּמֵה לְבַר אֱלָהִין".

מן הפסוקים הללו עולה, שרק נבוכדנצר ראה את המראה של ארבעה אנשים מהלכים בתוך כבשן האש: חנניה, מישאל ועזריה, שאין בהם שום רושם של חבלה וכוויה, ועמם המלאך. שהרי רק נבוכדנצר תמה וקם ונבהל והודיע שהוא רואה את המראה הגדול והמחריד הזה. אולם, משום מה רס"ג בחר לפרש שנבוכדנצר ראה את שלושתם וכן את המלאך בעיני הבשר, אף שכאמור, מן הפסוקים עולה די בבירור לדעתי שאך ורק נבוכדנצר ראה את החיזיון הזה, וצירפתי לקמן את פירושו של רס"ג לדניאל שם, ואחל בפירושו הקצר להבהרת העניין:

"עָנֵה, השיבם ואמר, הנני רואה ארבעה אחדים מותרים [כלומר לא קשורים וכבולים וכפותים, שהרי נבוכדנצר זרק את שלושתם לכבשן האש קשורים וכבולים וכפותים], מטיילים בתוך האש ואין בהם מאומה מן החבלות [=אין בהם כוויות], **ותואר הרביעי דומה למלאכים**".

ועתה לפירושו הארוך שממנו עולה בבירור שרס"ג סבר שנבוכדנצר ראה את המלאך בעיני הבשר, שהרי הוא מתייחס לדברי נבוכדנצר כתיעוד להתרחשות הממשית, וזה לשונו:

"וממה שאמר נבוכדנצר 'הָא אֲנָה חָזֵה גֻּבְרִין אַרְבְּעָה', משמע שחנניה מישאל ועזריה היו מהלכים לפני המלאך בתוך האש והוא אחריהם. [...] וצריך שנדע כי הצלתם תיתכן באחד משני אופנים: או שיצנן את האש או שיגן עליהם במשהו, אם נאמר שהוא [=המלאך] צינן את האש אין זה פלא, כי אנו יודעים שהדבר הקר אינו שורף מאומה, אלא [המלאך] הניח את האש כפי טבעה והגן עליהם במשהו כדי שלא תפעל בהם, וזהו המופת הברור".

ב) ובדומה לזה: בדניאל פרק ה (ה–ו), מתואר משתה גדול שערך בלשאצר (בנו של נבוכדנצר), ובאותו המשתה הוא קרא להביא לפניו את כלי המקדש כדי להשתמש בהם לשתיית יין, הוא ועבדיו ופילגשיו, תוך שהוא מודה ומשבח ומהלל לגילולי עץ ואבן על החרבת ישראל. על-כל-

פנים, מן הפסוקים עולה שבלשאצר ראה חיזיון מעין נבואי לאדם שאינו מעותד, דהיינו שלא לעיני הבשר, שהרי מן הפסוקים עולה שרק הוא ראה את החיזיון, והנה הפסוקים לפניכם:

"בַּהּ שַׁעֲתָה [שבלשאצר ופילגשיו שתו יין מכלי המקדש והיללו לגילוליהם] נְפַקָה אֶצְבְּעָן דִּי יַד אֱנָשׁ וְכָתְבָן לֶקֳבֵל נֶבְרַשְׁתָּא עַל גִּירָא דִּי כְתַל הֵיכְלָא דִּי מַלְכָּא, וּמַלְכָּא חָזֵה פַּס יְדָה דִּי כָתְבָה, אֱדַיִן מַלְכָּא זְיוֹהִי שְׁנוֹהִי וְרַעְיוֹנֹהִי יְבַהֲלוּנֵּהּ וְקִטְרֵי חַרְצֵהּ מִשְׁתָּרְיִן וְאַרְכֻבָּתֵהּ דָּא לְדָא נָקְשָׁן".

מן הפסוקים עולה אפוא בבירור, שרק בלשאצר ראה את היד שכתבה על כותל ההיכל, שהרי **גם** הודגש שרק המלך ראה: "וּמַלְכָּא חָזֵה", **וגם** נאמר שרק בו אחזה רעדה וחלחלה עצומה.

ג) דוגמה נוספת לדרכו של רס"ג ניתן להביא מספר דניאל (י, ד–ח), והנה הפסוקים לפניכם:

"וּבְיוֹם עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וַאֲנִי הָיִיתִי עַל יַד הַנָּהָר הַגָּדוֹל הוּא חִדֶּקֶל, וָאֶשָּׂא אֶת עֵינַי וָאֶרְא וְהִנֵּה אִישׁ אֶחָד לָבוּשׁ בַּדִּים וּמָתְנָיו חֲגֻרִים בְּכֶתֶם אוּפָז, וּגְוִיָּתוֹ כְּתַרְשִׁישׁ וּפָנָיו כְּמַרְאֵה בָרָק וְעֵינָיו כְּלַפִּידֵי אֵשׁ וּזְרֹעֹתָיו וּמַרְגְּלֹתָיו כְּעֵין נְחֹשֶׁת קָלָל וְקוֹל דְּבָרָיו כְּקוֹל הָמוֹן, וְרָאִיתִי אֲנִי דָנִיֵּאל לְבַדִּי אֶת הַמַּרְאָה וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ עִמִּי לֹא רָאוּ אֶת הַמַּרְאָה אֲבָל חֲרָדָה גְדֹלָה נָפְלָה עֲלֵיהֶם וַיִּבְרְחוּ בְּהֶחָבֵא, וַאֲנִי נִשְׁאַרְתִּי לְבַדִּי וָאֶרְאֶה אֶת הַמַּרְאָה הַגְּדֹלָה הַזֹּאת וְלֹא נִשְׁאַר בִּי כֹּחַ וְהוֹדִי נֶהֱפַךְ עָלַי לְמַשְׁחִית וְלֹא עָצַרְתִּי כֹּחַ".

מן הפסוקים עולה בבירור שמדובר במראה מעין-נבואי לאדם שאינו מעותד, שהרי דניאל לא היה בגדר נביא ולכן חכמים ע"ה שיבצו את ספרו בתוך ספרי הכתובים, ואף-על-פי-כן, נאמר במפורש בפסוקים הללו שרק דניאל ראה את המראה הגדול הזה: "וְרָאִיתִי אֲנִי דָנִיֵּאל לְבַדִּי". כלומר, לא מדובר במראה שנראה לעיני הבשר, אלא דניאל ראהו בחיזיון מעין-נבואי.

אולם, למרות שמן הפסוקים עולה במפורש שרק דניאל ראה את המראה הגדול הזה, רס"ג בחר לפרש שמדובר בראיית מלאך בעיני הבשר, דהיינו בראייה חושית, וזה לשונו שם: "וממה שמורה על שמחזהו זה היה בהקיץ, התפלאותו שהם לא ראו את המראה, ואילו היה זה בחלום, מי לא יודע כי עשרה בבית רואה כל אחד מהם דבר בחלומו מה שלא יראו התשעה האחרים. ועוד, אילו היה זה בחלום לא היו האנשים עומדים ובורחים שהרי אינם מרגישים במה שראה דניאל, כמו שראובן, אילו ראה בחלומו שמלקין אותו בשוט, לא ירגיש שמעון בכך".

ופרשנותו לא רק שאינה מדויקת היא גם איננה נכונה לדעתי, שהרי היא מבוססת על-כך שדניאל התפלא על-כך שהוא ראה לבדו את המחזה, אך היכן נאמר שדניאל התפלא על-כך שהוא לבדו ראה את המחזה? והעיון בפסוקים מעלה, שהפליאה של דניאל לא הייתה על-כך שהוא ראה את המחזה לבדו, אלא על-כך שלמרות זאת עדיין אחזה בשאר הנוכחים חרדה גדולה: "וְרָאִיתִי אֲנִי דָנִיֵּאל לְבַדִּי אֶת הַמַּרְאָה וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ עִמִּי לֹא רָאוּ אֶת הַמַּרְאָה [=עד כאן ציון עובדה] אֲבָל חֲרָדָה גְדֹלָה נָפְלָה עֲלֵיהֶם וַיִּבְרְחוּ בְּהֶחָבֵא [=ועל זאת התפלא דניאל]".

כמו כן, רס"ג מביא ראיה לשיטתו מבריחת שאר האנשים, כלומר, אם היה מדובר במראה אישי בחלום לדניאל, מדוע הם ברחו? אך אין בזאת ראיה, שהרי גם אם דניאל ראה את המחזה הזה בעיני הבשר, עדיין קושיה במקומה עומדת: מדוע הם ברחו? שהרי הם לא ראו את המחזה!

אלא, ועל-כך התפלא דניאל, שלמרות שהם לא ראו את המחזה שהוא ראה בעיני שכלו, עדיין הם חשו בקרבת מלאך האלהים ונפלה עליהם חרדה גדולה עד מאד, עד שנפוצו לכל רוח.

ד. דניאל היה נביא?

כך פוסק רבנו בהלכות יסודי התורה (ז, ה), בעניין מצב הנביאים בעת הנבואה:

"וכולן כשמתנבאין איבריהן מזדעזעין, וכוח הגוף כושל, ועשתונותיהם מיטרפות, ותישאר הדעת פנויה להבין מה שתראה, כמו שנאמר באברהם: 'וְהִנֵּה אֵימָה חֲשֵׁכָה גְדֹלָה נֹפֶלֶת עָלָיו' [בר' טו, יב], וכמו שנאמר בדניאל: 'וְהוֹדִי נֶהְפַּךְ עָלַי לְמַשְׁחִית וְלֹא עָצַרְתִּי כֹּחַ' [י, ח]". ובהלכה יב שם רבנו מוסיף: "כל הנביאים יראין ונבהלין ומתמוגגין [נופלת עליהם חרדה עצומה]".

ומה שרבנו אומר בהלכה זו שדניאל היה נביא זה על דרך אי-ההקפדה, וכמו שקראו לשלמה המלך "נביא", ומטרתו בפסוק שהוא העתיק מדניאל, הייתה להראות את השפעתו של מראה הנבואה על הנביא – ואם חיזיון מעין-נבואי השפעתו כך על האדם שרואהו, כל-שכן וקל-וחומר מראה נבואי לנביא, שהוא מחריד ונורא ונפלא ומופלא עוד יותר מכך, ולכן הדוגמה מדניאל בהלכה לעיל משרתת את המטרה, דהיינו את הלימוד על מצבו של הנביא בעת הנבואה.

והנה לפניכם דברי רבנו במורה (ב, מה) בעניין דרגת נבואתו של דניאל:

"וממה שראוי להעיר עליו כי דוד ושלמה ודניאל הם מן הסוג הזה, ואינם מסוג ישעיה וירמיה ונתן הנביא ואחיה השילוני ודומיהם, לפי שֶׁאֵלּוּ, כלומר: דוד ושלמה ודניאל, לא דיברו ואמרו מה שאמרו כי אם ברוח-הקודש [...] ולפיכך העירותיך כי סוג זה של נבואה אשר באה לדניאל ושלמה, ואף-על-פי שנראה בהן מלאך בחלום, הרי הם בעצמם לא מצאו שהיא נבואה בהחלט, אלא חלום המודיע דברי אמת, והרי הוא מסוג מי שמדבר ברוח הקודש, וזו היא המעלה השניה. וכך בסידור כתבי-הקודש לא עשו הבדל בין משלי וקהלת ודניאל ותלים ובין מגלת רות או מגלת אסתר – הכל ברוח הקודש נכתבו, וגם אלה כולם נקראים 'נביאים' על דרך ההכללה".

סוף דבר

אחתום בביקורתו של רבנו על הסוברים שהמלאכים במהות עצמותם הינם גופות כבני האדם, וכֹה דבריו בעניין זה ב"מאמר תחיית המתים" (עמ' עו):

"וכן כל נברא נפרד [מגוף] כלומר המלאכים והשֹכל [של האדם שהגיע לדרגת אדם, והוציא את שכלו מן הכוח אל הפועל], הרי הוא במציאותו יציב מאד וקיים יותר מכל גוף [=שהגוף כולה ובולה ונהפך לעפר בבחינת כי עפר ואל עפר]. ולפיכך אנו בדעה כי המלאכים [במהות קיומם] אינם גופות, ושבני העולם-הבא נפשות נפרדות, כלומר שֹכלים [הנפרדים מן החומר ונקיים ממנו]. [...] ואם לא יסבור כן אחד הסכלים, וייטב בעיניו לסבור שהמלאכים גופות, ושהם גם אוכלים לפי שכבר נאמר בלשון הכתוב 'וַיֹּאכֵלוּ' [בר' יח, ח]. [...] ולוואי שכל סכל לא יסכל אלא בביוצא בזה, ונקווה שיהיו דעותיהם שלמות מלסבור את הגשמות בבורא".

וכל זה בתפישת **מהות עצמות המלאכים,** כי הגשמתם הינה השער להגשמת הבורא.

האם יש חיים לאחר המוות לדעת הרמב"ם?

אחד הנושאים הנדונים ביותר בתרבות האנושית מראשית קיומה הוא קורות האדם לאחר מותו. במהלך ההיסטוריה של התרבות האנושית, התפתחו יצירות רבות שעסקו במישרין או בעקיפין בחיים שלאחר המוות. בעבר, העיסוק בנושא זה התפתח דרך הסיפורים העממיים והיצירות הספרותיות והאומנותיות, ובימינו, עם התפתחות אומנות הצילום והקולנוע, העיסוק בנושא זה מוצא את מקומו בתרבות הכללית גם בהצגות, בשירים ובסרטים. דומני, שברוב היצירות התרבותיות למיניהן נושא זה לא נדון באופן ישיר, אך רבות מהיצירות מבטאות אמונות שונות מתוך שלל האמונות וההשקפות הנכונות והבלתי-נכונות שקיימות בנושא זה.

הרמב"ם היה בדעה כי גיבוש השקפה נכונה ביחס לחיי העולם-הבא הוא אחד מיסודות הדת החשובים ביותר. המקום הראשון שהרמב"ם דן בנושא זה הוא בספרו פירוש המשנה (במסכת סנהדרין בהקדמתו לפרק י), וכך נאמר במשנה שם: "כל ישראל יש להם חלק לעולם-הבא שנאמר: 'וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אָרֶץ' [ישׁ' ס, כא]", וכך אומר רבנו שם: "ראיתי לדבר כאן על יסודות רבים באמונות, גדולי הערך מאד". במאמר זה נציע לפני הקוראים את דעת הרמב"ם ביחס לחיי העולם-הבא. דעתו ייחודית מאד לא רק ביחס לשלל האמונות שרווחו ורווחות בתרבות הכללית, אלא ייחודית גם ביחס לשלל האמונות שרווחו ורווחות **בעולם-הדתי** באלף השנים האחרונות ואשר רבות מהן חדרו לתוכו מתרבויות זרות פגאניות נחותות.

א. השאלה היסודית

השאלה שבה פותֵח רבנו וממנה הוא מפתח את דיונו, הינה שאלה דו-ראשית: **מהו השכר שעתיד האדם להשיג בעבור קיום המצוות? ומהו העונש שעתיד לחול על האדם בעוברו על המצוות?** על שאלה זו סובב הציר המרכזי של דיונו בפירוש-המשנה, וכֹה דבריו שם:

"דע, ש'בעלי התורה' נחלקו דעותיהם בעניין האושר [=השכר] שישיג האדם בקיום המצוות הללו אשר ציוונו ה' בהם על-ידי משה רבנו, ובנקמה [=ובעונש] אשר תבוא עלינו בעוברינו עליהן, מחלוקות רבות מאד כפי שינויי שכליהם, ונשתבשו בכך המחשבות [של 'בעלי התורה'] שיבוש רב, עד שאפשר שלא תמצא כלל אדם [מקרב 'בעלי התורה'] שנתברר אצלו עניין זה, גם לא תמצא בו דברים סדורים לאף אחד [מ'בעלי התורה'] אלא בערבוב רב".

בדברים אלה מגלה לנו הרמב"ם, שכמו עובדי האלילים האילמים, גם "בעלי התורה" שרויים במבוכה גדולה ביחס לנושא זה, ורובם מאמצים לחיקם השקפות משובשות ופגאניות.

"וְעַמִּים רַבִּים לְיִשְׂרָאֵל לְלֹא אֱלֹהֵי אֱמֶת וּלְלֹא כֹּהֵן מוֹרֶה וּלְלֹא תוֹרָה" (דה"ב טו, ג).

ב. ניתות הכסילים האורתודוקסים

בהמשך דבריו פורשׂ רבנו הרמב"ם את שלל ההשקפות המשובשות הרווחות בקרב "בעלי התורה", והוא מחלק את המעורבבים הללו, שלא ידעו ולא יבינו, לחמש ניתות מרכזיות:

ב.1. הכת הראשונה

"והנה כת סוברת כי האושר הוא **גן עדן** ושהוא מקום שבו אוכלים ושותים בלי יגיעה גופנית ובלי עמל, ויהיו בו בתים מאבנים יקרות ומצעות של משי ונהרות זורמים יין ושמני בושם, והרבה מסוג זה. ושהנקמה **גהינום,** ושהוא מקום לוהט-אש שבו נשׂרפות הגופות ומתענים בו בני אדם במיני עינויים **שיארך סיפורם** [סיפורים והזיות]. ולומדים אנשי כת זו על דעה זו במאמרים רבים מדברי חכמים ע"ה [=מאגדות חז"ל] שמתאימים לכאורה לטענתם, [כולם] או רובם".

לפי כת זו, "האושר", כלומר השכר בעבור קיום המצוות, הוא שלל **התענוגות הגופניים.** לעומת זאת, "הנקמה", כלומר העונש בעבור אי-קיום המצוות, הוא הגהינום המפורסם שבו נשרפות הגופות בכבשנים לוהטים (ובדומה לתנורי הגהינום הלוהטים שמתאר אמנון המג'נון בסיפוריו המתעתעים, ושומר נפשו ירחק ממנו). רבנו מוסיף שתי מלים ביחס לסיפורי הגהינום והתנורים הלוהטים: "שיארך סיפורם". כלומר, סיפורי הגהינום רבים מאד, אך כולם בגדר "סיפורים" שאין בהם אמת, ויסוד כולם בפשטי אגדות חז"ל ובהזיות הכסילים הנבערים.

ב.2. הכת השנייה

"וכת שניה מאמינה וחושבת שהאושר המיוחל [=השׂכר בעבור קיום המצוות] הם **ימות-המשיח** מהרה יגלה, ושבאותו הזמן יהיו בני האדם כולם מלכים תמיד, ויגדלו גופותיהם, ויבנו את כל העולם כולו לנצח. ואותו המשיח לפי דמיונם יחיה כנצחיות הבורא יתרומם שבחו [=וזו עבודה-זרה, שהרי אין כיוצא בו], ושבאותו הזמן תצמיח הארץ בגדים ארוגים ולחם אפוי והרבה מן הנמנעות כאלה [=מן ההזיות שהשׂכל הישר שהורגל בלימוד המדעים ידחה אותן על הסף]. והנקמה היא [=העונש על אי-קיום המצוות], שלא יהיה האדם באותו הזמן ולא יזכה לראותו, וגם הם לומדים על-כך במאמרים רבים המצויים בדברי חכמים ובפסוקים מן המקרא שפשטיהם [=פשטי משלי התורה, המדרשים והאגדות] מתאימים לטענתם או למקצתה".

הכת השנייה האמינה ש"האושר", כלומר השכר בעבור קיום המצוות הוא קיום האדם בימות המשיח, ו"הנקמה", כלומר העונש על אי-קיום המצוות, הוא העדר קיום האדם בימות המשיח. המשיח לפי דמיונם יהיה נצחי כנצחיותו של אלוהים (מזכיר מאד את התעקשות חסידי חב"ד עובדי האלילים שמשיחם הארור, שמת ונברת מחיי העולם-הבא, עדיין חי ביניהם וקיומו הוא קיום נצחי), וימות המשיח לפי דמיונם, הם ימים שבהם יהיו "הרבה מן הנמנעות". כלומר, הזיות מאגיות רבות המנוגדות לטבע ולהיגיון יהפכו לפי דמיונם לדברים שבטבע ובשגרה.

ב.3. הכת השלישית

"וכת שלישית חושבת כי האושר המיוחל הוא **תחיית-המתים,** והוא שיחיה האדם אחרי מותו ויחזור עם משפחתו וקרוביו ויאכל וישתה ולא ימות עוד. והנקמה שלא יחיה. ולומדים גם על זה במאמרי חכמים ובמקצת פסוקים מן המקראות המתאימים לטענה זו".

הכת הזו שגתה לחשוב כי האושר, כלומר השׂכר בעבור קיום המצוות, הוא תחיית-המתים, והנקמה, כלומר העונש על אי קיום המצוות, הוא שהחוטא לא יקום בתחיית-המתים.

ב.4. הכת הרביעית

"וכת רביעית חושבת שהאושר שנשיג בקיום המצות הוא **תענוגי הגוף והשיגי העולם בעולם-הזה,** כגון שפע-הארץ, וריבוי הנכסים והבנים ואורך החיים, ובריאות-הגוף והביטחון, ושתהיה לנו מלכות ונהיה שליטים על אויבינו. והנקמה אשר תבוא עלינו בהמרותֵנו, [תהיה] היפך המצבים האלה, כפי [המצב] שאנחנו בו בזמננו זה זמן הגלות, ולומדים [זאת] לפי מחשבתם בכל מקראות התורה, הברכות והקללות וזולתם, ובכל הסיפורים האמורים במקרא".

הכת הרביעית שוגה לחשוב כי האושר, כלומר השׂכר בעבור קיום המצוות, הוא **תענוגות הגוף והישגים חומריים מופלאים בעולם-הזה;** והנקמה, כלומר העונש על אי-קיום המצוות, הוא הייסורים, ייסורי כלל האומה בגלות הנוראה, וייסורי בני האדם הפרטיים במצבים הקשים השונים שיבואו עליהם כעונש פרטי על אי-קיום המצוות על-ידם. כת זו למדה את שיבושיה מתוך עיון שגוי בפסוקים מסוימים בתורה אשר בהם מתוארים שני סוגי מצבים: מצבי שפע ורווחה בקיום המצוות, לעומת מצבי שפלות וחדלון שיבואו עלינו בעוברֵנו על המצוות.

אמנם, במקומות לא מעטים בתורה (בעיקר בתוכחות שבויקרא כו, ובדברים כח) יש הבטחות ואזהרות שמהן עלול להשתמע ששכר קיום המצוות והעונש לעובריהן, הם **בעולם-הזה.** ברם, במאמר אחר התבאר שדעת הרמב"ם היא, שאין מדובר בשכר ועונש על קיום או אי-קיום המצוות, אלא השכר בעבור קיום המצוות הוא חיי העולם-הבא, וכמו שאמרו חז"ל: "שכר מצוה בהאי עלמא ליכא". אולם, מי שמקיים את המצוות זוכה לסיוע אלהי בעולם-הזה כדי שיוכל להמשיך ולקיים את המצוות בנחת ובשלווה ללא הפרעות ומניעות, ולזכות לחיי העולם-הבא בשלמות (ולעיון נרחב בעניין זה ראו: 'לשם מה נועדו הברכות והקללות שבתורה?').

ב.5. הכת החמישית

"וכת חמישית והם הרוב, מצרפים את כל הדברים האלו כולם ואומרים, כי המיוחל הוא שיבוא המשיח ויחייה את המתים ויכנסו לגן עדן ויאכלו שם וישתו ויחיו כימי השמים והארץ".

הכת החמישית מערבּבת את כל ההשקפות המשובשות, ויוצרת מהן שיבוש משובש וערבּוב מעורבּב, ובו שוב מוּשׂם הדגש על התענוגות הגופניים והחיים הנצחיים בעולם-הזה. נמצא, כי כל חמש ההשקפות השגויות של "בעלי התורה" הללו, סובבות סביב ציר אחד אשר משותף לכולן והוא קשירת האושר שישיג האדם בחיי העולם-הבא **בתענוגות הגופניים.** כלומר, כל "בעלי התורה" אימצו את האמונה החומרית המשובשת לפיה השׂכר בעבור קיום המצוות הוא תענוגות גופניים בעולם-הזה, או בעולם חומרי דמיוני אחר שמגיעים אליו לאחר המוות.

ג. מה גרם ל"בעלי התורה" להשתוקק לתענוגות הגופניים?

מה גרם ל"חכמי ישראל" באלף השנים האחרונות לשגות במחשבה שהעולם-הבא הוא עולם של תענוגות גופניים? ובכן, עיסוקם ושקיעתם בהנאותיהם ובתענוגותיהם הגופניים לא הניחו להם לחיות עם המחשבה שהם ייאלצו להיפרד מתענוגותיהם הגופניים לאחר המוות. לכן הם החדירו לעצמם הזיות, לפיהן גם חיי העולם-הבא הם חיי גוף וחומר, ובהזיות הללו הם השקיטו

את נפשם הבהמית והזימתית שלא הייתה מסוגלת לקבל את העובדה שיבוא יום והיא תתנתק כ"פטורי בפי ושט" מן העולם-הזה. שקיעתם בתהום התאוות אף גרמה להם לפנות למאגיה, לסכלות ולמינות, וככל ששקעו באלה, כך התגברה, התעצמה והתלהטה אש תאוותם וזימתם בניסיון-שווא למלא במשהו את הריקנות ואת אפֵלת המינות הסמיכה שייסרה את נפשם.

גם פנייתם למאגיה, לסכלות ולמינות נובעת מסטייתם אחרי התאוות והזימות, שהרי כדי להעמיק ולשקוע בתהום התאוות, מן ההכרח להרוס עוד ועוד את חומות הדעת, ולהחריב עוד ועוד את איתותי השכל הישר המזהירים את האדם מליפול לעברי פי-פחת. ולכן, כדי להוסיף ולשקוע בתאוותיהם ובזימותיהם הם גם שקעו במאגיה, בסכלות ובמינות, וזאת כאמור במטרה להרוס את שכלם ולרוקן את מחשבתם מדעת ומחכמה – כי רק בהרס המחשבה ובריקון המחשבה מדעת, נחרבת לחלוטין יראת השמים, והמין הרשע חופשי ללכת בשרירות לבו.

והנה לפניכם תמצית דברי רבנו בעניין זה ב"מאמר תחיית המתים" (עמ' עה–עו):

"ולא הביא לידי כל זה, אלא מה שעולה בדמיון ההמון, שאינם יכולים להבין שתהא שם מציאות קיימת כי אם לגוף [=מפני שהם מחוברים בעבותות לבהמיותם], ומה שאינו גוף אלא שהוא בגוף כגון המקרים [=מאפייני ומצבי הגוף] הרי גם הוא מצוי לדעתם אלא שאין קיומו במציאות כקיום הגוף. אבל מה שאינו גוף ולא מקרה בגוף **אינו מצוי לדעת הסכלים,** אשר הם בלי ספק [סכלים] ואף-על-פי שבלו גופיהם מִזּוֶקֶן גמולי מחלב עתיקי משדים [על דרך הכתוב בישעיה כח, ט]. ולפיכך סוברים רובם כי ה' גוף, לפי שאם לא היה גוף לדעתם, הרי אינו מצוי".

כלומר, מרוב להיטות הכסילים אחרי התענוגות הגופניים, הם אינם מצליחים ואף אינם רוצים להעלות בדמיונם מציאות רוחנית טהורה ללא גופות וללא תאוות גופניות. וככל שהמצוי הינו חומרי יותר כך מציאותו יציבה וקיימת יותר בעיניהם, לדוגמה: קיום הגוף נדמה בעיניהם יציב וקיים יותר מקיום "מאורעות הגופות", שהם תהליכי השינוי והמצבים השונים (=המקרים) העוברים והחלים על הגופות, וכמו שרבנו פוסק בהלכות תשובה (ח, ג): "כגון ישיבה ועמידה ושינה ומיתה ועצב ושחוק וכיוצא-בהן", שהם רק נספחים לקיום הגוף ומאפיינים אותו. ברם, כל מה שאינו גוף או אינו מאפיין גופני שנספח לגוף, אינו מצוי כלל לדעת אותם הסכלים.

רבנו מוסיף קביעה חשובה והיא, שרוב הסכלים הללו אף התדרדרו להשקפת הגשמות שהיא חמורה יותר מן העבודה-הזרה הקדומה: "ולפיכך סוברים רובם [=רוב הסכלים הללו] כי ה' גוף, לפי שאם לא היה גוף לדעתם, הרי אינו מצוי". ודרך אגב למדנו עובדה מעניינת, והיא, שמוצאה של השקפת הגשמות הוא **הסטייה אחרי התאוות הגופניות,** כלומר ככל שהקשר של האדם לבהמיותו גדול יותר – כך הסיכון שלו לשגות בהגשמה גדול יותר, כי ככל שהוא ישקע בבהמיותו ובגופניותו, כך יקשה עליו להתרומם ולהבין עניינים רוחניים המופשטים מחומר. והמסקנה, יש לחשוד במינים שהם אנשים תאוותניים ובהמיים וזימתיים נעדרי מוסר לחלוטין, אף אם הם נדמים בחיצוניותם וברוב צביעותם ל"מלאכים" ו"קדושי עליון" ו"גאוני עולם".

ולבסוף, רבנו שולח עקיצה חדה לאותם "זקנים" ו"זקנות" בלים ובלות מִשָּׁנִים ומדעת, אשר לעתים מתראים כחכמים גדולים וצאצאיהם וחסידיהם שותים את מימיהם הרעים כאילו ניתנו

מפי-הגבורה. אך האמת שהינם סכלים נבערים ולכן אין להתייחס לדעותיהם, וכדברי רבנו: "אשר הם בלי ספק [סכלים] ואף-על-פי שבלו גופיהם מִזּוֹקֶן גמולי מחלב עתיקי משדים". ואפילו קאפח אמר דברי אמת בעניין זה, אף שכדרכו הוא הכמינם היטב פן יבולע למרדעתו, וז"ל באחת מהערותיו למורה (א, נ): "כשתצליח להשתחרר מן הדעות הקדומות שהוּלעטת בהם על ידי זקני בור או נשים בלות משחר עלומיך". וכבר שמעתי תימני שוטה שקפץ להישבע שיש שדים בעולם, וראייתו היחידה היא מכך שסבו סיפר לו שהוא ראה שדים בתימן...

"וַיֹּאמֶר אֵלַי הֲרָאִיתָ בֶן אָדָם אֲשֶׁר **זִקְנֵי בֵית יִשְׂרָאֵל** עֹשִׂים בַּחֹשֶׁךְ אִישׁ בְּחַדְרֵי מַשְׂכִּיתוֹ, כִּי אֹמְרִים אֵין יְיָ רֹאֶה אֹתָנוּ עָזַב יְיָ אֶת הָאָרֶץ" (יח' ח, יב); "**זָקֵן** בָּחוּר וּבְתוּלָה וְטַף וְנָשִׁים תַּהַרְגוּ לְמַשְׁחִית [...] וַיָּחֵלּוּ **בָּאֲנָשִׁים הַזְּקֵנִים** אֲשֶׁר לִפְנֵי הַבָּיִת" (יח' ט, ו); "וְטַעַם **זְקֵנִים** יִקָּח" (איוב יב, כ).

עוד אומר רבנו בעניין זה ב"מאמר תחיית המתים" (עמ' עו):

"אבל הנקראים חכמים באמת לא בהעברה [בלומר, מעבירים את השם 'חכם' לזקנים כסילים ונבערים, ומשבחים ומפארים ומרוממים אותם בשלל כינויי כבוד דמיוניים], כבר הוּכח להם [=לחכמי האמת] כי כל הנבדל מן החומר הרי מציאותו יותר קיימת מאותו שהוא בחומר, ואין לומר [על הנבדל] 'יותר קיים' [כלומר, לא מדויק לומר על הנבדל המופשט שהוא 'יותר קיים', שהרי הנבדל המופשט מן החומר קיומו נצחי ואמיתי, ואילו קיומו של החומר הבל חולף], אלא, מציאות הנבדל [מציאותה של הישות הרוחנית] היא המציאות האמיתית מפני שלא ישיגהו דבר מאופני ההשתנות [=מאורעות הגוף], והם [=החכמים באמת, אשר מבינים את ערך חיי העולם-הבא, הם] אשר הוכח אצלם כי ה' אינו גוף ולא כוח בגוף, ולפיכך מעלת מציאותו יתעלה בתכלית הקיום [כלומר מעלת מציאותו וקיומו של הקב"ה היא הנשׂגבה והנעלה ביותר]".

מדברי רבנו עוד עולה, שרק מי שהתנער מתאוותיו והוּכח לו כי ה' אינו גוף ולא כוח בגוף, יהיה מסוגל להבין את ערך חיי העולם-הבא. אך מי שאינו מבין שה' יתעלה אינו גוף ונכשל ונחבל בהזיות ובדמיונות פגאניים, כלומר הוזה לסבור שחיי העולם-הבא הם חיי עונג ותענוגות גופניים – יש לחשוד בו שהוא מאותם הכסילים הבהמיים שסוטים אחרי השקפות המינות הנחותות, ואשר עליהם אומר רבנו ב"מאמר תחיית המתים" שהם "יותר תועים מהבהמות".

וכמו ש"חכמי ישראל" לא רצו להבין שחיי העולם-הבא הינם חיים רוחניים נצחיים, כך הם לא רצו להבין שייסורי הגיהינום הינם ייסורים נפשיים נצחיים, ולא ידעו שדברי הנביאים וחז"ל בעניין זה הינם משל וחידה, שהרי "עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ יַעֲשֶׂה לִמְחַכֵּה לוֹ" (יש' סד).

והנה מקור נוסף שבו אנחנו לומדים על המוצא לטמטום של כומרי הדת האורתודוקסים:

"אבל הנקודה הזו המופלאה, כלומר **העולם-הבא,** הרי מעט הוא שתמצא מי שעלה על דעתו בכלל, או שחשב בכך, או שנתבונן ביסוד הזה, או ששאל על אלו השמות על מה הם נאמרים, והאם זה הוא התכלית או אחת מאלו ההשקפות הקודמות היא התכלית. [...] ולא תמצא כלל מי ששואל על זה [=על העולם הבא] או מדבֵּר בו, אלא שואלים בני אדם כולם, יחידיהם [='בעלי התורה'] והמוניהם [=עמי הארץ], היאך יקומו המתים: ערומים או לבושים? והאם יקום באותם

הבגדים עצמם אשר נקבר בהם ברקמתם וקישוטיהם ויופי תפירתם? או בלבוש המכסה גופו בלבד? וכאשר יבוא המשיח, האם יַשווה בין העשיר והעני? או שיהא בימיו החזק והחלש? והרבה מן השאלות הללו לעתים קרובות" (המשך דברי רבנו בהקדמתו לפרק חלק).

נמצא אפוא, שכניעתם של המינים לתאוותיהם והיותם עבדים נרצעים לזימותיהם, גרמו להם להתרחק ממקור מים חיים זכים צלולים ומפכים, ואף לתעות במדבר ישימון של מאגיה, הזיות ומינות, כנועים ונרצעים לתאוותיהם. וידיעת ה' יתעלה ויתרומם שמו – מאן דכר שמיה... "דֶּרֶךְ רְשָׁעִים כָּאֲפֵלָה לֹא יָדְעוּ בַּמֶּה יִכָּשֵׁלוּ", "וְדֶרֶךְ רְשָׁעִים תַּתְעֵם", "עֲוֹונוֹתָיו יִלְכְּדֻנוֹ אֶת הָרָשָׁע וּבְחַבְלֵי חַטָּאתוֹ יִתָּמֵךְ, הוּא יָמוּת בְּאֵין מוּסָר וּבְרֹב אִוַּלְתּוֹ יִשְׁגֶּה" (משׁ' ד, יט; יב, כו; ה, כב–כג). "לֹא יָדְעוּ וְלֹא יָבִינוּ כִּי טָח מֵרְאוֹת עֵינֵיהֶם מֵהַשְׂכִּיל לִבּוֹתָם" (יש' מד, יח); "לֹא יָדְעוּ וְלֹא יָבִינוּ בַּחֲשֵׁכָה יִתְהַלָּכוּ" (תה' פב, ה). ובעניין זה ראו: "מדוע רשעי אשכנז השחיתו את תורתנו?".

ד. השקפות משובשות מובילות לשיבושי הלכה

מה עוד ניתן ללמוד מריחוקם של "בעלי התורה" מן ההשקפה היסודית בעניין חיי העולם הבא? ובכן, ריחוקם מיסוד זה ומיסודות חשובים נוספים (שנדונו במאמרים לא מעטים), מעיד כאמור על סטייתם אחרי התאוות הגופניות, **אך גם על דרכם ההלכתית והמשפטית המשובשת.** כי לא ייתכן שדרך ההלכה והמעשה תהיה מאוזנת ועומדת איתנה ויציבה על אדני הצדק והיושר, כל עוד השקפות הדת משובשות ומזוהמות בהזיות מאגיות אליליות. לא ייתכן שענפי עץ, פֹּארותיו ופירותיו יפרחו וישגשגו כאשר שורשיו יונקים ממקור מים רעים מזוהמים ועכורים.

והראיה לכך היא מפסוקי התורה עצמם: הקב"ה לימדנו דעת על-ידי משה רבנו, ולפיו תכלית דת האמת להיות דת החכמה והצדק ולא דת החידלון וההבל, וכך נאמר לנו על-ידי משה רבנו ע"ה: "רְאֵה לִמַּדְתִּי אֶתְכֶם חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים כַּאֲשֶׁר צִוַּנִי יְיָ אֱלֹהָי לַעֲשׂוֹת כֵּן בְּקֶרֶב הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּאִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ, וּשְׁמַרְתֶּם וַעֲשִׂיתֶם כִּי הִוא חָכְמַתְכֶם וּבִינַתְכֶם לְעֵינֵי הָעַמִּים אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּן אֵת כָּל חֻקִּים הָאֵלֶּה **וְאָמְרוּ רַק עַם חָכָם וְנָבוֹן הַגּוֹי הַגָּדוֹל הַזֶּה**" (דב' ד, ה–ו). נמצא, כי ה' יתברך מבטיח לנו בתורת האמת שניתנה על-ידי משה רבנו, כי אם נשמור את חוקי התורה ומשפטיה **כפי טהרת אמיתתם ואיזונם,** נזכה שהגויים יתפעלו מחוכמתם, מיושרם ומקדושתם, עד כדי שמפיהם תצא קריאת התפעלות: "רַק עַם חָכָם וְנָבוֹן הַגּוֹי הַגָּדוֹל הַזֶּה!".

ובימינו, עִם התרחקות "בעלי התורה" האורתודוקסים מדרך האמת ומהשקפות אמיתיות, לא רק שהגויים אינם מתפעלים מהליכותינו, אלא אף יהודים רבים שאינם שומרי תורה ומצוות מתוכנו, רואים, שומעים ומזהים את שיבושי הדת הפרו-נוצרית ועוולותיה שפשׂו ב"עולם הדתי" וב"גדולי התורה", וכפי שכותב רבנו בהמשך דבריו שם על "בעלי התורה" הללו: "והכת הזו דורשין מפשטי דברי חכמים [=אגדות חז"ל] דברים אשר אם ישמעום העמים יאמרו: **רק עם סכל ונבל הגוי הקטן הזה**". לפיכך, אמנם יש לקרוא לדת הרֻשע האורתודוקסית שרווחת כיום בעולם הדתי: "דת", אך עוול גדול יהיה לקרוא לה "דת האמת": "וְאַתֶּם סַרְתֶּם מִן הַדֶּרֶךְ הִכְשַׁלְתֶּם רַבִּים בַּתּוֹרָה שִׁחַתֶּם בְּרִית הַלֵּוִי אָמַר יְיָ צְבָאוֹת, וְגַם אֲנִי נָתַתִּי אֶתְכֶם נִבְזִים וּשְׁפָלִים לְכָל הָעָם כְּפִי אֲשֶׁר אֵינְכֶם שֹׁמְרִים אֶת דְּרָכַי וְנֹשְׂאִים פָּנִים בַּתּוֹרָה" (מלאכי ב, ח–ט).

קצרו של דבר, ריחוקם העצום של "בעלי התורה" מהבנת אמיתתו של העולם-הבא, וכן משלל השקפות ישרות ויסודיות נוספות, הוסיף ודרדר אותם להחריב ולהשחית את תורתנו, עד שהם רוצצו את כל יסודות הדת במגפיים מסומרים, והחדירו את המאגיה והמינות לדת משה. בשל המציאות העגומה הזו שתוארה בפרק זה ובפרקים הקודמים, יש להרים על נס שוב ושוב את קריאתו המהדהדת והנוקבת של ישעיהו הנביא: "שִׁמְעוּ אֵלַי רֹדְפֵי צֶדֶק מְבַקְשֵׁי יְיָ **הַבִּיטוּ אֶל צוּר חֻצַבְתֶּם** וְאֶל מַקֶּבֶת בּוֹר נֻקַּרְתֶּם, הַבִּיטוּ אֶל אַבְרָהָם אֲבִיכֶם וְאֶל שָׂרָה תְּחוֹלֲלְכֶם כִּי אֶחָד קְרָאתִיו וַאֲבָרְכֵהוּ וְאַרְבֵּהוּ" (ישׁ' נא, א–ב). וכך ביאר הרמב"ם פסוקים אלה במורה (א, טז):

"**צוּר** שֵׁם משותף, הוא שם ההר [...] והוא שם אבן קשה [...] והוא שם המחצב אשר ממנו חוצבים את אבני המתכות: 'הַבִּיטוּ אֶל צוּר חֻצַבְתֶּם, הַבִּיטוּ אֶל אַבְרָהָם אֲבִיכֶם' וכו', כאילו פירש [הנביא ישעיה] כי הצור אשר חוצבתם ממנו הוא אברהם אביכם **ולכן לכו בעקבותיו ויהיה דתכם דתו והתנהגו במידותיו,** כי טבע המתכת הכרחי שיהא מצוי בדבר שנחצב ממנו [כלומר, יש בצאצאיו של אברהם אבינו את יסודות המוסר והחתירה לדרך האמת, וחובה לטפחם]".

כלומר, עלינו לקחת מוסר מאברהם אבינו, אביר המחשבה וההשקפות הנכונות, שראה את ייעודו לקרוא לכל באי עולם להכיר במציאותו ובאחדותו של בורא-עולם, להילחם בעבודה-הזרה ולהנחיל השקפות אמיתיות, ישרות וטהורות: "וַיִּקְרָא שָׁם בְּשֵׁם יְיָ אֵל עוֹלָם" (ויק' כא, לג).

ה. "כִּי אֶחָד קְרָאתִיו וַאֲבָרְכֵהוּ וְאַרְבֵּהוּ"

ה"עולם הדתי" האורתודוקסי בימינו, בוחר לחלל-שם-שמים ולזהם את עם-ישראל בהשקפות פגאניות כֹּה רבות, עד שאור דת האמת כמעט כבה כליל מרוב הצלמים שטימאוהו בהם. הדת שהם מייצגים הבל היא, ושיבושיה ועוולותיה רבים מִסְפּוֹר. ואף שרבים הם התועים ואנשי האמת מעטים, עלינו לזכור כי כוחה של דרך האמת גדול מכוחם של הרבים ההולכים בדרכי ההבל, ואור קטן וזעיר מסלק חושך גדול מאד. כל שנותר לנו הוא להפיץ את דרך האמת, עד שנזכה לישועת ה' יתעלה: "לִפְקֹחַ עֵינַיִם עִוְרוֹת לְהוֹצִיא מִמַּסְגֵּר אַסִּיר מִבֵּית כֶּלֶא יֹשְׁבֵי חֹשֶׁךְ", "הָעָם הַהֹלְכִים בַּחֹשֶׁךְ רָאוּ אוֹר גָּדוֹל יֹשְׁבֵי בְּאֶרֶץ צַלְמָוֶת אוֹר נָגַהּ עֲלֵיהֶם" (ישׁ' מב, ז; ט, א).

כדי להמחיש את כוחה של דרך האמת עוד מקדמת דנא, אצרף סיפור קצר שסופר לי על אהרן חמדי ז"ל: יום אחד הלך אחד מקרוביו חלושי-הדעת לבקר אותו בבני-ברק, ובראותו את המוני המינים וצאצאיהם עדרים-עדרים לובשי שחורים ועוטי גלימות כומרים, חלשה עליו דעתו הרפה והוא פנה לאהרן ושאל אותו: "אולי אנחנו טועים? אולי באמְצנו את מחשבתו הזכה של הרמב"ם אנו שוגים? שהרי רוב העולם הדתי במקרה הטוב מבטל את דעתנו במחי-יד, ובמקרה הפחות-טוב רודף אותנו עד חורמה... אולי אפוא אנו טועים? והרי אנו כל-כך מעטים?!".

אהרן חמדי ז"ל השיב לו במשפט אחד: "אברהם אבינו יחיד היה, וכי יעלה על דעתך שאברהם אבינו טעה?". וזאת מהותו של האדם היהודי האמיתי, שרגלי אבותיו עמדו באמת למרגלות הר סיני וראו ושמעו את הקולות ואת הלפידים ואת קול השופר ואת ההר עשֵׁן. כלומר, מהותו של איש האמת היא נאמנות להשקפות האמת עתיקות היומין, עד שכל הרוחות האירופיות הפרו-

נוצריות שנושבות בזעף סביבנו, אינן מנידות אותו ממקומו, וכמו שתוארה איתנותו של מרדכי היהודי במלחמתו בהמן הרשע (ה, ט): "וְלֹא קָם וְלֹא זָע מִמֶּנּוּ", כלומר לא עמד מפניו ואפילו לא זע מעט דרך הידור, וכך צריך לנהוג בעובדי אלילים אילמים, כמו גדולי-גללי-האסלה.

והראש והראשון לעמוד איתן כנגד השקר היה אברהם אבינו ע"ה, אדם שנשׂא בשמחה את אוֹר האמת מתוך אהבה אדירה לבורא-עולם. והוא זכה, שלמרות שהיה יחידי בדורו, מיליארדי בני אדם בימינו קושרים את ייחוסם אליו: "כִּי אֶחָד קְרָאתִיו וַאֲבָרְכֵהוּ וְאַרְבֵּהוּ" (יש' נא, ב).

ו. מהו אפוא העולם-הבא לדעת הרמב"ם?

לדעת רבנו העולם-הבא הוא עולם של **תענוגות נפשיים,** ורק מי שזוכה להבין מהו עונג נפשי רוחני אמיתי בעולם-הזה, כלומר רק מי שהגיע לדרגת "אדם", יהיה מסוגל להתנתק מנהיית הגוף אחרי התאוות, ולשאוף ולכסוף ולערוג להשיג עוד ועוד מאותו עונג רוחני אמיתי, מאותו מקור מפכה של דעת וחכמה. ברם, רק מעטים אכן כוספים וכומהים ועורגים לכך – ואכן, כפי שראינו בפרקים הראשונים, רובם המוחץ של "בעלי התורה" (וההמון מאן דכר שמיה), סטו אחרי תאוותיהם וזימותיהם והפכו להיות סובני שיווק מכירות ויחצנות של דת משה, מפני שהם אינם מסוגלים לעבוד את ה' ללא הפקת רווחים וטובות-הנאה מן הדת בשלל דרכים בזויות.

"בעלי התורה" אינם שואפים באמת לחיי העולם-הבא, כי כל ישותם להוטה אחרי הפקת רווחים וטובות-הנאה, ולכן הם החדירו לעולם-הבא הדמיוני שיצרו לעצמם את התענוגות הגופניים. בהמשך דברי רבנו בהקדמתו שם, הוא מסביר מדוע כל-כך קשה ל"בעלי התורה" להבין את התענוגות הנפשיים, וכל-שכן לכסוף ולערוג אליהם, וכֹה דבריו (עמ' קלז):

"דע, כי כשם שלא ישיג הסומא את הצבעים, ולא ישיג החרש את הקולות, ולא הסריס תאוות המשגל – כך לא ישיגו הגופות התענוגות הנפשיים".

כלומר, מי שמחובר באינפוזיה לתאוותיו הגופניות השונות, וכל ישותו הינה ישות גופנית-חומרנית-תאוותנית, לא יצליח להבין וגם לא ירצה להבין שחיי העולם-הבא הינם חיים נעדרי תאוות גופניות, ומי שהרשיע והתבהם מאד האמת הנוקבת הזו אף תַּבֵּהוּ בסנוורי סדום.

רבנו ממשיך ואומר שם כך:

"וכשם שאין הדג מביר יסוד האש מפני שהוא שרוי בהפכו, כך לא יִוָּדַע בעולם הזה הגשמי תענוגי העולם הרוחני, לפי שאין אצלנו עונג כלל זולת עונג הגופות בלבד והשגת החושים מן המאכל והמשתה והתשמיש, **וכל שהוא חוץ מזה [כמו עונג הנפש הרוחני והנצחי] – הרי הוא אצלנו בלתי מצוי ולא נפיֵרהו ולא נשׂיגהו בעיון ראשון אלא אחרי חקירה מרובה.** והדבר כך לפי שאנו [חיים] בעולם הגופני ולא נוכל להשיג אלא תענוגיו, אבל התענוגות הנפשיים הם תמידיים בלתי נפסקים, אין בינם ובין אלו התענוגות שום יחס בשום אופן כלל".

עובדת היותנו מצויים בתוך גוף ועולם חומרי, כובלת את הכסילים הבהמיים להבין אך ורק את התענוגות הגופניים, ולכן "בעלי התורה" רודפי הבצע, התאוות והשׂרֵרה הִתעו את עצמם ואת

עִמָּנו בעניין השֵׂכר בעבור קיום המצוות. כלומר, בגלל שכל ישותם סובבת סביב גופותיהם ותענוגותיהם, הם אינם מכירים ואינם רוצים להכיר אלא את התענוגות הגופניים, ולכן הם כשלו מלהבין שישנו שֵׂכר נצחי שאינו גופני. ברם, אם הם היו מתנתקים מתאוותיהם ופונים ללמוד מדעים והשקפות ישרות ונכונות, הם בהחלט היו מצליחים בכך, שהרי רבנו קובע מפורשות שניתן אחרי "חקירה מרובה" להבין את היסוד החשוב הזה: להבין שחיי העולם-הבא הם חיים של תענוגות נפשיים נעלים! אך רק מי שמצליח להיות **אדם** ולהביא לידי ביטוי את אנושיותו, את הצלם האלהי שבו, רק אדם כזה ישאף יכסוף ויערוג לאותם חיים נצחיים.

"לוּלֵא הֶאֱמַנְתִּי לִרְאוֹת בְּטוּב יְיָ בְּאֶרֶץ חַיִּים" (תה' כז, יג).

רבנו הרמב"ם מוסיף ומבאר בהקדמתו שם, כי אין שום יחס או דמיון בין התענוגות הגופניים לתענוגות הנפשיים. התענוגות הגופניים נמשכים זמן קצר מאד, ולעתים רבות גוררים עמם מחיר של אי-נעימות ואף ייסורים בעבור ההנאה (לדוגמה עישון סיגריות או ריבוי אכילת בשר או ג'אנק פוּד או ריבוי בתשמיש גורמים לחולשה ואף לחולאים קשים). לעומת זאת, התענוגות הנפשיים עצומים ואדירים, נמשכים לנצח-נצחים, ולא נגררת עמם כל רעה. דא עקא, קשה מאוד להתחבר אליהם כי כל הווייתנו כאן היא חומרית, וכדי להתרומם ולהבין **משהו** מאותו העונג הרוחני הנשגב יש לעמול רבות בזיכוך הנפש מסיאוב התאוות והמידות הרעות.

וכך מתאר הרמב"ם בהמשך דבריו שם את רוממות התענוגות הנפשיים:

"וכן אנחנו [בני האדם] אם נזדכך ממנו מי שנזדכך והגיע לאותה המעלה אחר המוות, לא ישיג את התענוגות הגופניים ולא יִרצֶם, אלא כמו שירצה המלך האדיר במלכות שייעקר ממלכותו ויחזור לשחק בכדור ברחובות, ואף-על-פי שכבר היה בזמן מסוים בלי ספק מעדיף את המשחק באותו הכדור על המלכוּת, והוא בהיותו בגיל צעיר בזמן סכלותו בשני הדברים יחד [=ברוממות המלכות וברוממות העולם-הבא], כמו שאנו מעדיפים היום התענוג הגופני על הנפשי".

נשים לב למשל שהרמב"ם מעניק לנו, התענוגות הגופניים הם כמו משחק בכדור ברחובות, שהוא פסגת האושר והשמחה לילד הקטן, והוא יעדיף אותו על פני גדוּלה ורוממות שהוא אינו מבין להן כל עניין. כך אנחנו בעולם-הזה, שמחים ומשתוקקים להנאות הגופניות. ברם, לעומת התענוגות הגופניים, התענוגות הנפשיים הם כמו מלוכה רמה על ממלכה עצומה ומשֹגשֹגת! האם המלך האדיר יעדיף לחזור לשחק בכדור ברחובות? כך הם אפוא התענוגות הנפשיים, שלא יִשווה ולא יִדמה להם מאומה, וכל התענוגות הגופניים אינם אלא הבל ואפס לעומתם. וכך היא נפש האדם השלם לאחר הִפָּרדה מן הגוף, בהִתענגה בתענוגות הנפשיים, לא תרצה בשום-פנים-ואופן לשוב לעולם החומר החולף כרוח, עולם התענוגות הגופניים האפסיים.

רבנו מוסיף להאיר ולהבהיר את שכלנו בתובנה נשֹגבה זו (עמ' קלח):

"ואם תתבונן בעניין שני התענוגים הללו תמצא שפלות התענוג האחד ועליונות השני ואפילו בעולם-הזה – שהרי אנו מוצאים רוב בני-אדם ואולי אף כולם, מטילים על נפשם וגופם עמל ויגיעה שאין למעלה מהם כדי להשיג גדוּלה או שיכבדוהו בני אדם, והרי תענוג זה אינו תענוג

מאכל ולא משתה. וכן רבים מבני אדם מעדיפים לְהִנָּקֵם מאויביהם יותר מֵרבים מתענוגי הגוף. והרבה מבני-אדם נמנעים מן הגדול שיכול להיות בתענוגי הגוף מחשש שמא תבואֵהו בכך בושה או חרפה מבני אדם, או כדי להשיג שֵׁם טוב. ואם כך הוא מצבנו בעולם הזה הגשמי [והבהמי] כל-שכן בעולם הנפשי והוא העולם-הבא שבו תשׂכיל נפשנו מן הבורא [...] הרי אותו התענוג לא יתחלק ולא יתואר ואין למצוא משל להמשיל בו אותו התענוג, אלא כמו שאמר הנביא מתפלא מעצמתו: 'מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ פָּעַלְתָּ לַחֹסִים בָּךְ' [תה' לא, כ]".

ז. כרטיס הכניסה לעולם-הבא

בהמשך הקדמתו לפרק חלק (עמ' קלח) רבנו מלמד מה הוא הסוד לזכות בחיי העולם-הבא:

"וכך אמרו [חכמים] עליהם השלום: 'העולם-הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה ולא רחיצה ולא סיכה ולא תשמיש, אלא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנין מזיו השכינה'. והכוונה באמרם: 'עטרותיהם בראשיהם', קיום הנפש בקיום מושׂכלה [מימוש פוטנציאל התפתחותה] והיותה היא והוא דבר אחד [=קיומה הנצחי של הנפש תלוי ביציאתה מן הכוח אל הפועל על-ידי תהליך של התמזגות עם החכמה והמדע], כמו שהזכירו בקיאי הפילוסופים בדרכים שיארך ביאורם כאן. ואמרו: 'נהנים מזיו השכינה', כלומר שאותן הנפשות נהנות במה שמשׂכילות מן הבורא כמו שנהנות חיות הקודש ושאר מעלות המלאכים במה שהשׂכילו ממציאותו".

ביאור הדברים, נפש האדם היא כמו יהלום בלתי מלוטש, ככל שהאדם ילטשׁ וישביחׁ בעולם הזה, כך הוא יזכה ליהנות מיופיו בחיי העולם-הבא. הוי אומר, ככל שהאדם יכשיר את נפשו בפעולות-חיוביות ויעצבנה במידות-טובות אשר ירוממוהו לרכוש השקפות נכונות וישרות, כך הוא יוסיף ללטש ולשכלל את יהלום נפשו. נמצא, כי הליכה בדרכים טובות ורכישת השׂכלה אמיתית מרוממות את הנפש לידע את בורא-עולם: וככל שהאדם יתקרב בשכלו לבוראו, וככל שיצליח ללטש את יהלום נפשו ולשכללוֹ יותר ויותר, כך נפשו תהיה מסוגלת יותר לקבל את האור האלהי בחיי העולם-הבא, ולזהור ולהבהיק ולזרוח מאותו אוֹר נשׂגב, ואז, כאשר יהלום נפשו המלוטש והמשוכלל יאיר באור יקרות, הוא יזכה לאותו עונג נצחי שעין לא רָאָתָה... "וּמֵעוֹלָם לֹא שָׁמְעוּ לֹא הֶאֱזִינוּ עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ יַעֲשֶׂה לִמְחַכֵּה לוֹ" (ישׁ' סד, ג).

ח. העולם-הבא – התכלית הסופית

האושר העצום והעונג הנצחי אשר רבנו מתאר לעיל, הינו התכלית הסופית של חיי האדם בעולם-הזה, וכך כותב הרמב"ם בהמשך דבריו שם (עמ' קלח):

"והנה האושר והתכלית הסופית היא להגיע אל המעמד הזה המרומם, ולהימצא באותו המצב וקיום הנפש [=בהתרוממותה לדרגת 'אדם' הנפש איננה נכרתת במות הגוף, וזוכה להוסיף ולהתקיים] כמו שאמרנו עד-בלי-סוף [=לנצח נצחים] בקיום הבורא [=בהשׂגת קיומו] יתרומם שבחו, שהוא סיבת קיומה בהשׂגתה אותו [=מטרת קיום הנפש וקיומה בנו היא לידע את בורא-עולם] [...] וזהו הטוב העצום שאין טוב להקישׁו אליו ולא עונג לדמותו בו, ואיך יִדָּמה הקיים שאין לו תכלית [=העולם-הבא] בדבר האבד [=העולם-הזה], והוא אמרו יתעלה: 'לְמַעַן יִיטַב לָךְ

וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים' [דב' כב, ז], ובא בקבלה על ידיהם [=במסורת התורה-שבעל-פה ממשה רבנו ע"ה] בפירושו: 'לְמַעַן יִיטַב לָךְ' – לעולם שכולו טוב, 'וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים' – לעולם שכולו ארוך".

דברי רבנו די ברורים ולכן נתעכב רק על משפט אחד בדברי הרמב"ם: "שהוא [=אלהים] סיבת קיומה [=של הנפש] בהשׂגתה אותו". כלומר, אלהים הוא סיבת קיום הנפש משתי סיבות: הראשונה, אלהים סיבת קיומה הואיל והוא בָּרָאהּ; והשנייה, אלהים הוא סיבת קיומה הואיל ותכליתה להשיג ולידע אותו יתעלה כפי יכולתה. ובמלים אחרות, ייעודנו בעולם-הזה הוא להתקרב בדעתנו ככל יכולתנו לאל דעות, לזכך את נפשנו מסיאוב התאוות והמידות הרעות, ולרומם את מחשבתנו ולזַכּה בשאיפה וכמיהה זכה וטהורה לאל אחד שאין-כיוצא-בו.

ואצרף את דברי רבנו בעניין זה ב"מאמר תחיית המתים" (עמ' עג–עד):

"ומכלל יסודות הדת [...] חיי העולם-הבא, ועסקנו [בפרק חלק] בהודעת אמיתת העולם-הבא [...] וביארנו שם [...] כי [...] התכלית הסופית היא חיי העולם-הבא, וכל זה כדי לבאר את הקושי הגדול שחושבים שאין בתורה גמול כי אם בעולם-הזה, ושלא נזכר בה גמול ולא עונש לעולם-הבא בפירוש, לפיכך ביארנו מלשונות התורה כפי שביארו לנו בעלי-הקבלה [=מעתיקי השמועה, מוֹסרי התורה-שבעל-פה ממשה רבנו איש-מפי-איש] **שהתורה נתכוונה לתכלית הסופית בגמול והיא חיי העולם-הבא, והתכלית הסופית בעונש היא הַכָּרֵת מן העולם-הבא,** והעניינים הללו עצמם הם אשר ביארנום והארכנו בהם גם בחיבור בהלכות תשובה [פרק שמיני]. [...] ובאשר הזכרנו את העולם-הבא, הזכרנו שם שהוא התכלית הסופית, ואמרנו בלשון זה: 'וזהו השכר שאין שכר למעלה הימנו והטובה שאין אחריה טובה' [שם ח, ג]".

ט. העונש המוחלט – הכרתת הנפש מהעולם-הבא

עונש האדם הבהמי הוא שנפשו נכרתת לנצח משׂגב חיי הנצח, וזהו עונש חמור מאד שהרי אין לערער עליו: מי שניתן להיכרת או יותר מדויק לומר, מי שהכרית את נפשו מחיי העולם-הבא בפעולותיו ובמחשבותיו בעולם-הזה, אינו יכול עוד לתקן את מצבו השפל לאחר מותו.

וכֹה דברי רבנו בהמשך הקדמת פירושו לפרק חלק (עמ' קלח):

"והנקמה הגמורה היא שתיכרת הנפש ותאבד ולא יהיה לה קיום והוא הַכָּרֵת האמור בתורה. ועניין הַכָּרֵת הכרתת הנפש כמו שביאר ואמר: 'הִכָּרֵת תִּכָּרֵת הַנֶּפֶשׁ הַהִוא' [במ' טו, לא], ואמרו [חכמים] ע"ה: 'הִכָּרֵת' – בעולם-הזה, 'תִּכָּרֵת' – לעולם-הבא. [...] וכל מי ששקע בתענוגות הגופניות והזניח את האמת והעדיף את השווא נכרת מאותו השׂגב, ויישאר חומר מוכרת בלבד. וכבר ביאר הנביא שהעולם-הבא אינו נישׂג בחושים הגופניים, והוא אמרו: 'עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ יַעֲשֶׂה לִמְחַכֵּה לוֹ' [ישעיה סד, ג], ואמרו [חכמים] בפירוש דבר זה: כל הנביאים כולם לא נתנבאו אלא לימות המשיח אבל העולם הבא 'עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ'".

הרמב"ם מבאר כי שקיעה בתענוגות הגופניים והזנחת האמת עלולות להביא על האדם את העונש הסופי והמוחלט, עונש שאין אחריו הקלה או קיצור שלישי. עונש סופי, נורא ונצחי. ועוד בעניין עונש הכרת המחריד שאין אחריו מאומה, ראו: "מהו עונש הכרת ועל מי הוא חל?".

"כִּי עָרוּךְ מֵאֶתְמוֹל תָּפְתֶּה גַּם הִיא לַמֶּלֶךְ הוּכָן הֶעְמִיק הִרְחִב מְדֶרָתָהּ אֵשׁ וְעֵצִים הַרְבֵּה נִשְׁמַת יְיָ כְּנַחַל גָּפְרִית בֹּעֲרָה בָּהּ" (ישעיה ל, לג).

י. הלכות תשובה להרמב"ם פרק שמיני

להלן הפרק השמיני מהלכות תשובה להרמב"ם שמסכם ומתמצת את כל עניינו של העולם-הבא, ולאחריו צירפתי פרק חשוב נוסף מ"ממאמר תחיית המתים", וכֹה דברי רבנו:

"הטובה הצפונה לצדיקים היא חיי העולם-הבא, והם החיים שאין עמהן מוות והטובה שאין עִמה רעה. הוא שכתוב בתורה: 'לְמַעַן יִיטַב לָךְ וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים' [דב' כב]: מפי השמועה למדו: 'לְמַעַן יִיטַב לָךְ' – לעולם שכולו טוב; 'וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים' – לעולם שכולו ארוך, וזה הוא העולם הבא.

שֹכר הצדיקים הוא שיזכו לנועם זה ויהיו בטובה זו, ופירעון הרשעים הוא שלא יזכו לחיים אלו, אלא ייכרתו וימותו. וכל מי שאינו זוכה לחיים אלו, הוא המת שאינו חוֹיֶה [=חי] לעולם, אלא נכרת ברשעו ואובד כבהמה [ואף סובל ייסורים קשים מאד, וכפי שהוּכח במאמר שצוין לעיל]. וזה הוא הכרת הכתוב בתורה, שנאמר: 'הִכָּרֵת תִּכָּרֵת הַנֶּפֶשׁ הַהִוא' [במ' טו, לא]; מפי השמועה למדו: 'הִכָּרֵת' – בעולם הזה, 'תִּכָּרֵת' – לעולם-הבא. כלומר, שאותה הנפש שפרשה מן הגוף בעולם-הזה אינה זוכה לחיי העולם-הבא, אלא גם מן העולם-הבא נכרתת.

העולם-הבא אין בו גוף וגווייה, אלא נפשות הצדיקים בלבד, בלא גוף כמלאכי-השרת. והואיל ואין בו גוויות, אין בו לא אכילה ולא שתייה ולא דבר מכל הדברים שגופות בני האדם צריכין להן בעולם-הזה. ולא יארע בו דבר מן הדברים שמאורעין לגופות בעולם-הזה, כגון ישיבה ועמידה ושינה ומיתה ועצב ושחוק וכיוצא-בהן [=ממאורעות הגוף]. כך אמרו חכמים הראשונים: 'העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתייה ולא תשמיש, אלא צדיקים יושבין ועטרותיהם בראשיהן ונהנין מזיו השכינה'.

הרי נתברר לך שאין שם גוף, לפי שאין שם אכילה ושתייה, וזה שאמרו: 'צדיקים יושבין', על דרך החידה [=המשל], כלומר נפשות הצדיקים מצויין שם בלא עמל ולא יגע. וכן זה שאמרו 'עטרותיהן בראשיהן', כלומר, דֵּעה שיָדעו, שבגללה זכו לחיי העולם-הבא, מצויה עמהן והיא העטרה שלהן, כעניין שאמר שלמה: 'בָּעֲטָרָה שֶׁעִטְּרָה לוֹ אִמּוֹ' [שיה"ש ג, יא]. והרי הוא אומר: 'וְשִׂמְחַת עוֹלָם עַל רֹאשָׁם' [ישעיה לה, י; נא, יא], ואין השמחה גוף כדי שתנוח על הראש, כך עטרה שאמרו חכמים כאן היא הדעה. ומהו זה שאמרו: 'ונהנין מזיו השכינה'? שיודעין ומשיגין מאמיתת הקדוש-ברוך-הוא, מה שאינן יודעין והן בגוף האפל השפל. [...]

חיים אלו, לפי שאין עמהן מוות, שאין המוות אלא ממאורעות הגוף ואין שם גוף, נקראו 'צרור החיים', שנאמר: 'וְהָיְתָה נֶפֶשׁ אֲדֹנִי צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים' [ש"א כה, כט]. וזה הוא השֹכר שאין שֹכר למעלה ממנו, והטובה שאין אחריה טובה, והיא שהִתאוו לה כל הנביאים. וכמה שֵׁמות קראו לה דרך משל: הר ה', ומקום קודשו, ודרך הקודש, וחצרות ה', ואוהל ה', ונועם ה', והיכל ה', ובית ה', ושער ה'. והחכמים קראו בדרך משל לטובה הזו המזומנת לצדיקים, סעודה, וקורין לה בכל מקום: העולם-הבא.

הנקמה שאין נקמה גדולה ממנה היא שתיכרת הנפש ולא תזכה לאותן החיים, שנאמר: 'הִכָּרֵת תִּכָּרֵת הַנֶּפֶשׁ הַהִוא עֲוֹנָהּ בָּהּ' [במ' טו, לא]. וזה האובדן הוא שקורין אותו הנביאים דרך משל: באר-שחת ואבדון ותָּפתה ועלוקה. וכל לשון כליה והשחתה קוראין לו, לפי שהיא הכליה שאין אחריה תקומה לעולם וההפסד שאינו חוזר לעולם.

שמא תֵּקַל בעיניך טובה זו, ותְּדַמֶּה שאין שכר המצוות והוויית האדם שלם בדרכי האמת, אלא להיותו אוכל ושותה מאכלות טובות ובועל צורות נאות ולובש בגדי שש ורקמה ושוכן באוהלי שן ומשתמש בכלי כסף וזהב ודברים הדומים לאלו, כמו שמדמין אלו הערבים הטיפשים האווילים השטופים בזימה [=שבעים הבתולות ונהרות הבושם וכיו"ב מן ההזיות].

אבל החכמים ובעלי דעה יידעו, שכל הדברים האלו דברי הבאי והבל הן, ואין בהם תוחלת. ואינם טובה גדולה אצלנו בעולם-הזה אלא מפני שאנו בעלי גוף וגווייה, וכל הדברים האלו צורכי הגוף הן, ואין הנפש מתאווה להן ומחמדתן אלא מפני צורך הגוף, כדי שימְצא חפצו ויעמוד על בוריו [=כדי לקיימו באופן תקין]. ובזמן שאין שָׁם גוף, נמצאו כל הדברים האלו בטלים.

הטובה הגדולה שתהיה בה הנפש בעולם-הבא, אין שָׁם דרך בעולם-הזה להשִׂיגהּ ולֵידע אותה, שאין אנו יודעין בעולם-הזה אלא טובת הגוף, ולה אנו מתאווים. אבל אותה הטובה גדולה עד מאד, ואין לה ערך בטובות של העולם-הזה אלא דרך משל. אבל בדרך האמת שנערוך [=שנשווה] טובת הנפש בעולם-הבא כמו טובת הגוף בעולם-הזה במאכל ובמשקה, אינו כן. אלא אותה הטובה גדולה עד אין חקר ואין ערך ואין דמיון. הוא שאמר דוד: 'מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ פָּעַלְתָּ לַחוֹסִים בָּךְ' [תה' לא, כ]. וְכַמָּה כָּמַהּ דוד והתאווה לחיי העולם-הבא, שנאמר: 'לוּלֵא הֶאֱמַנְתִּי לִרְאוֹת בְּטוּב יְיָ בְּאֶרֶץ חַיִּים' [תה' כז, יג].

כבר הודיעונו חכמים הראשונים שטובת העולם-הבא אין כוח באדם להשיגהּ על בוריה, ואין יודע גודלהּ ויופייהּ ועוצמה [='עצמה' או 'עוצמתה' דהיינו רוממותה העצומה] אלא הקדוש-ברוך-הוא לבדו, ושכל הטובות שמתנבאין בהן הנביאים לישראל, אינן אלא לדברים של גוף, שנהנין בהן ישראל בימות המלך המשיח, בזמן שתחזור הממשלה לישראל.

אבל טובת חיי העולם-הבא, אין לה ערך ודמיון, ולא דימוּהָ הנביאים, כדי שלא יפחתו אותה בדמיון, הוא שישעיהו אומר: 'עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתְךָ יַעֲשֶׂה לִמְחַכֵּה לוֹ' [יש' סד, ג]. כלומר הטובה שלא ראתה אותה עין נביא אלא אלהים, יעשה אותה האלהים לאדם שמחכה לו. אמרו חכמים: כל הנביאים כולן לא נתנבאו אלא לימות המשיח, אבל העולם-הבא: 'עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתְךָ' [יש' סד, ג].

זה שקראו אותו חכמים 'העולם-הבא', לא מפני שאינו מצוי עתה וזה העולם אובד ואחר-כך יבוא אותו העולם. אין הדבר כן, אלא הרי הוא מצוי ועומד, שנאמר: 'אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִירֵאֶיךָ' [תה' לא, כ]. ולא קראוהו העולם-הבא, אלא מפני שאותן החיים באין לו לאדם אחר חיי העולם-הזה, שאנו קיימין בו בגוף ונפש, וזה הוא הנמצא לכל אדם בראשונה".

עד כאן דברי רבנו בהלכות תשובה, ובפרק הבא נדון בדברי רבנו במאמר תחיית המתים.

יא. תפישת העולם-הבא באופן חומרי הינה סכלות חמורה

ב"מאמר תחיית המתים" (עמ' עה–עו) רבנו מזכיר את פסקיו בעניין חיי העולם-הבא, ואף מוסיף ללמד אותנו עניין חשוב מאד, והוא, שלא יעלה על הדעת שיש בעולם-הבא מציאות של גופות ותענוגות גופניים, ומי שמעלה זאת על דעתו, בלי-לשים-לב אף מייחס להקב"ה סכלות (וייחוס מגרעת אף עלול בקלות רבה להוביל להגשמה), מפני שהוא למעשה קובע במחשבה שהקב"ה בורא דברים לחינם, ללא תכלית וללא מטרה, וכֹה דברי רבנו שם (עמ' עה):

"וביארנו עוד שם [בהלכות תשובה, פרק ח שהוּעתק לעיל], כי העולם-הבא אין בו מציאות גופות לפי שכבר אמרו: 'אין בו לא אכילה ולא שתיה ולא תשמיש' [ברכות יז ע"א], ומן המוכחש שיהיו הכלים הללו מצויים לבטלה, **וחלילה לו מפעולת הבטלה** [וכמו שרבנו מבאר בהרחבה במורה ג, כה], לפי שאם היה אדם שיש לו הפה והמעיים והכבד ושאר כלי המזון והוא אינו ניזון, ולו כלי המשגל והוא אינו מזריע – הרי תהיה מציאותן לבטלה בהחלט [כעין פירוש חז"ל לתפילת חנה (ברכות לא ע"ב): 'כל מה שבראת באשה לא בראת דבר אחד לבטלה [...] דדיים הללו שנתת על לבי למה? לא להניק בהן?']. ואין ראוי להביא נגד מרגליותינו אלה [=ראיותינו המבוססות על דברי חז"ל המאירים] שיש עליהן ראיות שכליות, את פשטי הדרשות".

רבנו מודע לכך שניתן לכאורה להביא כנגדו ראיות מפשטי הדרשות והאגדות שבספרות חז"ל, ברם, רבנו דוחה את "הראיות" הללו מיניה וביה וקובע, שאין ראוי להביא את פשטי הדרשות כנגד ראיות מושׂכלות. כלל כביר זה צריך להיות לנגד עיני האדם תמיד, כי אם לא נשׂכיל לדחות את פשטי האגדות מפני ראיות מושׂכלות ומדעיות, נתדרדר בקלות להזיות מאגיות שמחריבות את המחשבה, ואף משקיעות אותנו עמוק בסכלות ובחושך ההשקפות הרעות, וכדברי רבנו בהקדמתו לפרק חלק על הפיכתנו ל"עם סכל ונבל הגוי הקטן הזה". ומי גרם לתקלה הזו? המינים האורתודוקסים המתעתעים – תופשׂי אגדות חז"ל ותיאורי הבורא בתורה כפשוטם.

ונוסיף גם את דברי רבנו במורה (ג, כה) שמסביר שלא יעלה על הדעת לייחס לה' יתעלה פעולה לבטלה, וכֹה דבריו: "אין מקום לבן דעת לומר כי דבר ממעשה ה' בטל [...] אבל לפי השקפתנו [...] הרי מעשיו כולם טובים וחשובים, אמר: 'וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד' [בר' א, לא] [...] ובכך דיברו בפירוש נביאנו, והוא, שפרטי המעשים הטבעיים כולם עשויים בחכמה, סדורים וקשורים זה בזה [...] ואין מהם מאומה הבל ולא שחוק ולא בטל, אלא מעשי חכמה מופלגה, כמו שאמר: 'מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְיָ כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ' [תה' קד, כד]" וכו'.

בהמשך "מאמר תחיית המתים", רבנו מוסיף ומתאר עוד את חומרת הכסילים שנדמה להם שהעולם-הבא הוא עולם חומרי ובהמי של תענוגות גופניים, וכֹה דבריו (עמ' עה): "וכבר ידוע, כי הגוף בכללותו אינו אלא כלי לנפש לעשות על-ידו את כל הפעולות, אשר אין אף פעולה אחת מהן [=מן הפעולות הגופניות] מצויה לבני העולם-הבא [=ולכן אין שום צורך בגוף בחיי העולם-הבא, כי אין שם צורך בשום פעולה גופנית]. **וְאֵלֶּה [=תופשי אגדות חז"ל כפשוטן הסבורים שחיי העולם-הבא הינם חיי תענוגות גופניים] אינם יודעים את עוצם הזָּרוּת המתחייבת למי שמייחס לה' פעולה לבטלה והמצאת כלים העשויים לתכלית ללא תכלית**".

וכבר הוּסבר לעיל שרדיפת התאוות והזימות גרמה לשוטים לסבור שיש בעולם-הבא תענוגות גופניים: "וְהָיָה בְּשָׁמְעוֹ אֶת דִּבְרֵי הָאָלָה הַזֹּאת וְהִתְבָּרֵךְ בִּלְבָבוֹ לֵאמֹר שָׁלוֹם יִהְיֶה לִי **כִּי בִּשְׁרִרוּת לִבִּי אֵלֵךְ לְמַעַן סְפוֹת הָרָוָה אֶת הַצְּמֵאָה,** לֹא יֹאבֶה יְיָ סְלֹחַ לוֹ כִּי אָז יֶעְשַׁן אַף יְיָ וְקִנְאָתוֹ בָּאִישׁ הַהוּא וְרָבְצָה בּוֹ כָּל הָאָלָה הַכְּתוּבָה בַּסֵּפֶר הַזֶּה וּמָחָה יְיָ אֶת שְׁמוֹ מִתַּחַת הַשָּׁמָיִם, וְהִבְדִּילוֹ יְיָ לְרָעָה מִכֹּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אָלוֹת הַבְּרִית הַכְּתוּבָה בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה" (דב' כט, יח–כ).

סוף דבר

להלן תגובה למאמר מאת עובד אלילים: עיין רב פעלים לרבינו יוסף חיים, חלק ב חלק סוד ישרים, שם מביא את כל המקורות למדרשי חז"ל על הניסים בתחיית המתים, ולא הזכיר את השקר שכתבת, וכנראה רצונך לעשות ליצנות כדרכם של לצים, כדי להעצים את שקריך.

תשובה: עיינתי שם, אך הבן-איש-מת מלהג שם על תחיית-המתים ולא על חיי העולם-הבא, הוא דן שם באשה שתקום בתחיית המתים: האם היא תחזור לבעלה הראשון או לבעלה השני, וכבר הרחבתי בנחיתותם של הוזי ההזיות אשר דנים בעניינים הללו, מפני שמדובר בנס שאין אנו יודעים איך יהיה עד שיהיה. ראה: "האמונה בתחיית המתים לפי הרמב"ם – חלק א".

כלומר, ערבובך בין שני העניינים הנפרדים הללו מעיד לא רק על בורות, אלא גם על חוסר הבנה בדברי רבך הבן-איש-מת (שכבר בחייו הפגאניים היה נחשב למת). זאת ועוד, כתבת: "למדרשי חז"ל על הניסים בתחיית המתים", ומדבריך הללו עולה שהנך מקבל את דרשות חז"ל כפשוטן כמו רבך-אלילך הבן-איש-מת, אשר היה מן המינים שדרדרו את עמֵנו להיות "רק עם סכל ונבל הגוי הקטן הזה" – כי תפישת אגדות חז"ל כפשוטן היא השורש לכל ההזיות הפגאניות, ועליך ללמוד את דברי הרמב"ם בהקדמתו לפרק חלק בעניין אגדות חז"ל.

עוד כתבת שהבן-איש-מת: "לא הזכיר את השקר שכתבת", ובכן, לא טרחת אפילו לציין באיזה "שקר" מדובר! אך יתרה מזאת: האמנם עצם העובדה שעובד אלילים פגאני כמו הבן-איש-מת אינו מציין השקפת-אמת הדבר הופך אותה בהכרח ל"שקר"? ואם אתה מקבל את כל דברי הבן-איש-מת כדברי אלהים חיים, וקובע שכל מה שהוא לא מזכיר הוא בהכרח "שקר" – הרי שאתה לא רק נחות ולקוי מאד מבחינה מחשבתית, אלא שאתה כאמור גם עובד אלילים אילמים, אשר לא יועילו ולא יצילו כי תהו המה. עוד כתבת: "וכנראה רצונך לעשות ליצנות כדרכם של לצים, כדי להעצים את שקריך". שוב, הגעת למסקנה החמורה הזו, רק בגלל שדברי האמת שכתבתי אינם מופיעים אצל הבן-איש-מת שוחר הקבלה הפגאנית, ושוב עבודת האלילים הביאה אותך לטמטום חמור ולהוצאת שם רע. ושים לב שבכל דבריך לא טרחת לציין במה דברים אמורים, רק שפכת דברי בלע ורשע. אתה מצפה אפוא שנקבל את דבריך כאילו הם נאמרו מפי הגבורה, וכמו שאתה מקבל את דברי הבן-איש-מת שהִתעה אחרי התהו.

ותודה לאל יתרומם ויתעלה שמו שהוא אינו מחריב את עולמו מפני השוטים.

"שִׁמְעוּ אֵלַי יֹדְעֵי צֶדֶק עַם תּוֹרָתִי בִלְבָּם אַל תִּירְאוּ חֶרְפַּת אֱנוֹשׁ וּמִגִּדֻּפֹתָם אַל תֵּחָתּוּ, כִּי כַבֶּגֶד יֹאכְלֵם עָשׁ וְכַצֶּמֶר יֹאכְלֵם סָס וְצִדְקָתִי לְעוֹלָם תִּהְיֶה וִישׁוּעָתִי לְדוֹר דּוֹרִים" (ישׁ' נא, ז–ח).

לשם מה נועדו הברכות והקללות שבתורה?

במאמר "האם יש חיים לאחר המוות לדעת הרמב"ם?" למדנו, כי השׂכר בעבור קיום המצוות הוא "הטובה הצפונה לצדיקים היא חיי העולם-הבא". עוד למדנו, שבעולם-הבא "אין בו לא אכילה ולא שתיה ולא דבר מכל הדברים שגופות בני האדם צריכין להן בעולם הזה". כלומר, בעולם-הבא קיימת מציאות חיים שונה לחלוטין, קיום של נפש רוחנית מנותקת מגוף ומחומריות מכל סוג שהוא. בהעדר קיום חומרי, ברור אפוא שהשכר בעבור קיום המצוות לא יכול להיות חומרי הואיל ואין גוף שיתענג בעינוגי הגוף. מה יש אפוא? נפש האדם אשר זכתה להתנתק מעבותות הבהמיות ולהתקיים, מתענגת בעינוגים נפשיים שאין להם שיעור "וזהו השכר הגדול שאין שכר למעלה ממנו, והטובה שאין אחריה טובה" (הלכות תשובה ח, ז).

חיי העולם-הבא מרוממים ונשׂגבים עד-כדי-כך "שאין טוב להקישו [=להשוות] אליו [=לטוב חיי עולם-הבא], ולא עונג לדמותו בו", והוא "האושר והתכלית הסופית", וכֹה דברי רבנו בעניין חיי העולם-הבא בהקדמת פירושו למשנת סנהדרין (עמ' קלח):

"והנה האושר והתכלית הסופית היא להגיע אל המעמד הזה המרומם, ולהימצא באותו המצב וקיום הנפש [...] וזהו הטוב העצום שאין טוב להקישו [=להשוות] אליו ולא עונג לדמותו בו [...]. וכל מי ששקע בתענוגות הגופניות והזניח את האמת והעדיף את השווא נִכרת מאותו השׂגב [...] כל הנביאים כולם לא נתנבאו [=בהבטחות השפע והברכה לאומה] אלא לימות המשיח אבל העולם-הבא – 'עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ יַעֲשֶׂה לִמְחַכֵּה לוֹ' [יש' סד, ג]".

א. השאלה המרכזית

ברם, שאלה אחת קמה וניצבה למול השקפת הרמב"ם שנפרשׂה לעיל: מהן אפוא כל הברכות והקללות האמורות בתורה? לדוגמה, בספר דברים פרק כח מפורטות ברכות וקללות רבות מאד: לאורך כשבעים פסוקים מתוארות ברכות וקללות שעשויות או עלולות לחול עלינו, אם נקיים או חלילה לא נקיים את מצוות התורה. כלומר, מדוע הרמב"ם טוען ששׂכר המצוות והפרס הגדול למי שיקיימן הוא בחיי **העולם-הבא?** והרי בתורה עצמה נקבע לכאורה מפורשות ששׂכר המצוות שמגיע לאדם הצדיק הוא הטובות שיגיעו לו **בעולם-הזה,** ואף העונש על אי-קיום המצוות הוא ברעות ובפגעים שיחולו על הרשע **בעולם-הזה.** והנה לפניכם מעט מדברי התורה שם (פרק כח), בפסוקים שמובאים לפני התיאור המפורט של הברכות והקללות:

"וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע בְּקוֹל יְיָ אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל מִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם וּנְתָנְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ עֶלְיוֹן עַל כָּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ. **וּבָאוּ עָלֶיךָ כָּל הַבְּרָכוֹת הָאֵלֶּה וְהִשִּׂיגֻךָ** כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל יְיָ אֱלֹהֶיךָ [...] וְהָיָה אִם לֹא תִשְׁמַע בְּקוֹל יְיָ אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל מִצְוֹתָיו וְחֻקֹּתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם **וּבָאוּ עָלֶיךָ כָּל הַקְּלָלוֹת הָאֵלֶּה וְהִשִּׂיגוּךָ**" וכו'.

ראינו אפוא את השאלה הגדולה שקמה כנגד השקפת רבנו, ורבנו בעצמו מעלה אותה, כי דרכו של רבנו הרמב"ם במקומות לא מעטים היא לשאול את השאלות, האמיתיות והלא אמיתיות,

שעלולות לצוץ כנגד השקפת עולמו הסדורה. כי לדעת הרמב"ם, לא ניתן לקנות דעה אמיתית ללא חקירה יסודית של אותה ההשקפה, ותוך בדיקה מקיפה של ההקדמות אשר הובילו אליה, ואף תוך בדיקת המתקפות הצפויות כנגדה כדי לדעת אם היא עשויה להחזיק מעמד כנגדן. זו היא אפוא דרכו של הרמב"ם: ישרה, יסודית, שיטתית, מדעית, אמיתית ומבוססת, השואפת לֶאֱמֶת ולצדק בכל דבר. והנה לפניכם דברי הרמב"ם בהלכות תשובה (ט, א–ב) בהציגו את השאלה שהועלתה כנגד השקפתו לפיה השכר בעבור קיום המצוות הוא חיי העולם-הבא:

"מאחר שנודע שמתן שכרן של המצוות והטובה שנזכה לה אם שמרנו דרך ה' הכתובה בתורה היא חיי העולם-הבא [...] והנקמה שנוקמין מן הרשעים שעזבו אורחות הצדק הכתובות בתורה היא הַפֻּרְעָנֻת [...] מה הוא זה שכתוב בכל התורה כולה: אם תשמעו יגיע לכם, ואם לא תשמעו יקרה אתכם? וכל אותם הדברים בעולם-הזה, כגון שובע ורעב, ומלחמה ושלום, ומלכות ושִׁפלות, וישיבת הארץ וגלות, והצלחת מעשֶׂה והפסדו, ושאר כל דברי הַבְּרִית? [כלומר שאר כל דברי הברית שכרת ה' אלהינו עמנו ועם אבותינו לקיים את חוקי התורה ומשפטיה]".

ב. תשובה מתוך "פירוש המשנה"

יש שני מקומות שבהם רבנו הרמב"ם משיב לשאלה שהועלתה, אציין תחילה את תשובתו מתוך הקדמתו לפירוש משנת סנהדרין (עמ' קלח–קלט): "אבל ההבטחות והפכן האמורים בתורה ענייננן כמו שאבאר לך, וכך הוא, שהוא [אלהים] אומר לך: אם תקיים את המצוות הללו אעזור לך על קיומן והשלֵמות בהן, ואסלק מעליך כל המעצורים, לפי שאי-אפשר לאדם לעבוד את ה', לא חולה ולא רעב ולא צמא ולא במצב של מלחמה, ולכן הבטיח בהסרת כל אלה ושיהיו בריאים ושלֵווים כדי שתִּשָּׁלם להם הידיעה ויזכו לחיי העולם-הבא. נמצא, שאין תכלית התורה שֶׁתְּדֻשָּׁן האדמה ויאריכו ימים ויבריאו הגופות, אלא **יעזרו** על קיומה בכל הדברים הללו".

נמצא אפוא, שכל הברכות שנאמרו בתורה הן למעשה **סעדים ועזרים** לקיום חיים תקינים, בריאים ומאושרים שתכליתם לאפשר לנו להגות בחכמה ובמדע ולידע את ה' יתעלה. כלומר, אם נקיים את המצוות, נזכה לסיוע מאת ה' בהנחלת שפע ובהשפנת שלום בארץ, ואז יהיו ברשותנו המשאבים הנדרשים והשקט הנפשי ההכרחי כדי שנוכל לעסוק בתורה ובחכמה ובמעשים טובים, ובאלה נזכה לַתכלית הסופית שהיא חיי הנצח הרוחניים בעולם-הבא.

רבנו ממשיך ומבאר שם, שגם מטרת הקללות שנזכרו בתורה היא על הדרך הזו:

"וכן אם עָבְרוּ [על המצוות] יהיה עונשם שיבואו עליהם כל אותם המעצורים עד שלא יוכלו לעשות טוב [=להגות בחוכמה ובתורה ולקיים את מצוותיה], וכמו שאמר: 'תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עָבַדְתָּ אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵבָב מֵרֹב כֹּל' [דב' כח, מז]. וכאשר תתבונן התבוננות נפלאה זו, תמצא שהוא [=אלהים] כאילו אמר: אם עשית מקצת אלו המצוות באהבה ובחריצות אעזור לך על כולן בהסירי מעליך את כל העוצרים והמעכבים. ואם הזנחת מהן [=מן המצוות] מקצתן מתוך זלזול, אביא עליך מעכבים [=ייסורים] שיעכבוך מכולן עד שלא תשׂיג שלמות ולא קיום, וזהו עניין אומרם עליהם השלום: 'שכר מצוה – מצוה, ושכר עבירה – עבירה' [אבות ד, ב]".

ג. תשובה מתוך "משנה תורה"

בהלכות תשובה (ט, ג) רבנו חוזר על התשובה שהוא משיב בפירוש-המשנה, ושם הוא מסביר ביתר הרחבה מדוע הברכות והקללות הן "אמת היו ויהיו", ואף-על-פי-כן הן אינן תכלית השכר והעונש בעבור המצוות, אלא **אמצעים ועזרים** כדי לסייע לאדם או כדי להרחיקו חלילה מלזכות בחיי העולם-הבא, וכֹה דבריו שם (ט, ג):

"כל אותם הדברים אמת היו ויהיו. ובזמן שאנו עושין כל מצוות התורה יגיעו אלינו טובות העולם הזה כולן. ובזמן שאנו עוברין עליהן תקרא אותנו [=יקרו לנו] הרעות הכתובות. ואף-על-פי-כן, אין אותן הטובות הן סוף מתן שׂכרן של מצות, ולא אותן הרעות הן סוף הנקמה שנוקמין מעוֹבֵר [=ממי שעובר] על כל המצוות, אלא כך הוא הֶסֵּיע הדברים [=מהלך הדברים וסדרן]".

ורבנו ממשיך ומבאר שם (ט, ד):

"הקדוש-ברוך-הוא נתן לנו תורה זו, עץ חיים, וכל העושה כל הכתוב בה **ויודעו דעה גמורה נכונה** זוכה בה לחיי העולם-הבא, ולפי גודל מעשיו וגודל חוכמתו הוא זוכה. והִבטיחנו בתורה שאם נעשֶׂה אותה בשמחה ובטובת נפש וְנֶהְגֶּה בחוכמתה תמיד, שיסיר ממנו את כל הדברים המונעים אותנו מלעשותה, כגון חולי ומלחמה ורעב וכיוצא-בהן. וישפיע לנו את כל הטובות המחזקות את ידינו לעשות את התורה, כגון שׂובע ושלום וּרְבוֹת כסף וזהב, כדי שלא נעסוק כל ימינו בדברים שהגוף צריך להן, אלא נשב פנויין ללמוד בחכמה [=ידיעת המדעים שבהם נכיר את בורא-עולם] ולעשות המצוה [=ולקיים את מצוות התורה] כדי שנזכה לחיי העולם-הבא".

והוא מוסיף שם בהלכות תשובה ביחס לתכלית **העונשים** בעולם-הזה (ט, ה):

"וכן הודיענו בתורה שאם נעזוב את התורה מְדַעְתֵּנוּ ונעסוק בְּהַבְלֵי הזמן כעניין שנאמר: 'וַיִּשְׁמַן יְשֻׁרוּן וַיִּבְעָט' [דב' לב, טו] שדיין האמת יסיר מן העוזבים את כל טובות העולם-הזה, שהרי הם חִזְּקוּ ידיהם לבעוט, ומביא עליהם את כל הרעות שמונעות אותם מִלְּקַנּוֹת העולם-הבא, כדי שיאבדו בְּרִשְׁעָן, הוא שכתוב בתורה: 'תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עָבַדְתָּ אֶת יְיָ [אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵבָב מֵרֹב כֹּל]' [דב' כח, מז], 'וְעָבַדְתָּ אֶת אֹיְבֶיךָ אֲשֶׁר יְשַׁלְּחֶנּוּ יְיָ בָּךְ' [דב' כח, מח]".

ד. סיכום התשובה

בהמשך דבריו שם (ט, ו) רבנו מסכם את התשובה, וכֹה דבריו:

"נמצא פירוש כל אותן הברכות והקללות על דרך זו, כלומר, אם עבדתם את ה' בשמחה ושמרתם דרכו – משפיע לכם הברכות האלו, ומרחיק הקללות, עד שתהיו פנויים להתחכֵּם [=להחכִּים] בתורה ולעסוק בה, כדי שתזכו לחיי העולם-הבא [...] ונמצאתם זוכין לשני העולמות: לחיים טובים בעולם-הזה המביאים לחיי העולם-הבא. שאם לא יִקְנֶה היום חכמה ומעשים טובים, אין לו במה יזכה [בטוב הצפוּן ליראי ה' בעולם-הבא], שנאמר: 'כִּי אֵין מַעֲשֶׂה וְחֶשְׁבּוֹן וְדַעַת וְחָכְמָה בִּשְׁאוֹל אֲשֶׁר אַתָּה הֹלֵךְ שָׁמָּה' [קה' ט, י] [=אין עילויי נשמות...]".

והנה הצלע השנייה בהמשך דבריו שם (ט, ז):

"ואם עזבתם את ה' ושְׂגִיתֶם **במאכל ובמשתה וזנות** ודומה להן [=בתאוות, בזימות ובבהמיות], מביא עליכם את כל הקללות האלו, ומסיר את כל הברכות, עד שֶׁיִּכְלוּ ימיכם בבהלה ופחד, ולא יהיה לכם לֵב פנוי ולא גוף שלם לעשות המצוות, כדי שתֹּאבדו מחיי העולם-הבא, ונמצאתם שאיבדתם שני עולמות – שבזמן שאדם טרוד בעולם-הזה בחולי ובמלחמה ורעבון אינו מתעסק לא בחכמה [=במדעים] ולא במצוה [=מצוות התורה] שבהן זוכין לחיי העולם-הבא".

אחתום מאמר זה בדברי רבנו בהלכות תשובה (ט, י): "וסוף השכר כולו והטובה האחרונה שאין לה הפסק ולא גרעון הוא חיי העולם-הבא". יהי רצון אפוא שֶׁתִּרְבֶּה הדעת בעולם, ויסיר ה' מעלינו את כל המכשולים, המעצורים והתאוות, אשר מונעים מאיתנו להשתחרר ולהתרחק מהשקר וההבל, וְאף טחים את עינינו מלראות נכוֹחה את קו האמת והצדק המֵאיר, וכפי שהתחנן דוד המלך לפני בורא-עולם: "גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ" (תה' קיט, יח).

נספח: על הפתגם "אלבצל אזייד מן אלעסל"

אחד מן הפתגמים ששמעתי מזקני וזקנות תימן הוא "אלבצל אזייד מן אלעסל", ובלשון אחר: "עולם בצער". כלומר, מציאות ה"בצל" דהיינו מרורי החיים נפוצה יותר ממציאות ה"דבש" כלומר מטובות העולם-הזה. ברם, רבנו דוחה את הפתגם הזה בשתי ידיו במורה (ג, יב):

"רבות עלה בדמיון ההמון כי הרעות בעולם יותר מן הטובות [...] וסיבת כל הטעות הזו, מפני [...] [ש]ההמון אינם בוחנים את המציאות כי אם באישי האדם לא יותר [כלומר מתארים ושופטים את כל המציאות לפי מה שעובר על בודדים או על מיעוט בני האדם]. [...] אלא, כל מחשבתם רואה מקצת אישי המין האנושי, ומתפלאים על אותו [אדם] אשר אכל את המאכלים הרעים עד שאחזו ראתן, היאך בא עליו ההיזק הגדול הזה והיאך נמצא הרע הזה, וכן מתפלאים על מי שהִרבה בתשמיש עד שלקה בסימאון, ויגדל בעיניהם פִּגעו של זה בסימאון".

כלומר, בני האדם נוהגים להכביר מלים על נזקים שבאים על מקצת בני האדם, ומפליאים את עצמם ואת זולתם, עד שנדמה להם שהמציאות מלאה בצרות ובייסורים – ואף אינם נותנים דעתם לכך שבני-האדם שהם מתארים, הם אלה שהביאו על עצמם את הצרות והיגונות.

סיבה נוספת להזיית ריבוי הרע בעולם היא האנוכיות שבה לוקים רוב בני האדם, וכֹה דברי רבנו במורה שם: "ומדמֶּה כל סכל כי כל המציאות [היא] למען אישיותו, וכאילו אין שָׁם מציאות כי אם הוא בלבד, ואם אירע לו דבר היפך מה שרצה, החליט ופסק כי כל המציאות רע".

והאמת היא שמציאות העולם הינה נפלאה ומופלאה, ואם היינו הולכים בדרכי ה', בדרכי הצדק והאמת והמוסר, הרי שהעולם-הזה היה גן-עדן עלי אדמות. ברם, הואיל ובני האדם בוחרים ללכת בדרכי הרשע והתועבה, העולם-הזה הופך להיות להם לגיהינום שלא חדל לייסרם.

"אֲנִי יְיָ חֹקֵר לֵב בֹּחֵן כְּלָיוֹת וְלָתֵת לְאִישׁ כִּדְרָכָיו כִּפְרִי מַעֲלָלָיו"; "גְּדֹל הָעֵצָה וְרַב הָעֲלִילְיָה אֲשֶׁר עֵינֶיךָ פְּקֻחוֹת עַל כָּל דַּרְכֵי בְּנֵי אָדָם לָתֵת לְאִישׁ כִּדְרָכָיו וְכִפְרִי מַעֲלָלָיו" (ירמיה יז, י; לב, יט). "לָבֵן אַנָּשֵׁי לֵבָב שִׁמְעוּ לִי חָלְלָה לָאֵל מֵרֶשַׁע וְשַׁדַּי מֵעָוֶל, כִּי פֹּעַל אָדָם יְשַׁלֶּם לוֹ וּכְאֹרַח אִישׁ יַמְצִאֶנּוּ, אַף אָמְנָם אֵל לֹא יַרְשִׁיעַ וְשַׁדַּי לֹא יְעַוֵּת מִשְׁפָּט" (איוב לד, י–יב).

האם מותר לבעל להכות את אשתו?

"הַעַל אֵלֶּה לוֹא אֶפְקֹד נְאֻם יְיָ? וְאֵם בְּגוֹי אֲשֶׁר כָּזֶה לֹא תִתְנַקֵּם נַפְשִׁי?" (ירמיה ה, ט).

העולם המערבי המתירני קורא בקול גדול לשוויון זכויות של הנשים, אך בפועל הוא הפך את האשה לגרועה מכלי חד-פעמי. כלי חד-פעמי ניתן לשטפו לשימוש נוסף או למחזרו, אך האשה בעולם המתירני דינה במקרים רבים: זריקה לפח הזבל לאחר השימוש. וגם אם כבר האשה מצאה איזה בחור שמוכן לחיות איתה, במקרים רבים הוא יגרש אותה לאחר זמן קצר, מכיוון שהוא רוצה לטעום מכל הבא לידו. ואפילו אם הם יחיו יחדיו כמה שנים, העולם המתירני לא יאפשר להם לשמור על התא המשפחתי: נשים פתייניות וזימתיות, נשואות גרושות ורווקות, יסובבו את הגבר ברחוב, במקום העבודה, במפגשי חברים, וכיו"ב, והסוף ידוע מראש.

ומהו הסוף הידוע מראש? חלוש הדעת הזה ימצא לו איזו "ילדה-נערה קפואה ובלי קמטים" כמו השיר המפורסם "תפוחים ותמרים" ויפתה אותה בכסף או במתנות, או ימצא לו איזו מאהבת בוגרת אשר בעלה נטש אותה לאנחות, וזו תפיג לזמן קצר את שעמומו מאשתו שהוא כבר לא יכול לסבול לראות ולשמוע, עד שהוא יקפוץ להרפתקה הבאה שתיקָרה לפניו.

נמצא, שהעולם המתירני מתנגד בתוקף לריבוי נשים ואף בז להלכה המקורית שמתירה לשאת שתי נשים (שחלה אך ורק באישור בית-הדין ולמי שלא זכה לבנים או לאדם עשיר שמבקש עוד ילדים וכיו"ב), אך **בפועל** בעולם המתירני יש לכל גבר הרבה יותר מאשה אחת! ויתרה מזו, לפי ההלכה, אם האיש רוצה לקחת עוד אשה (בדרך-כלל כשאין לו ילדים), הוא מחויב לדאוג לכל צרכיה, אחרת בית-הדין לא יאפשר לו לשאת עוד אשה. ומה קורה בעולם המתירני? האיש קופץ מאשה לאשה כמו חרגול שיכור, מנצל ומשפיל נשים מכל הבא לידו, ואף לא אחת מהן מקבלת זכויות. במקרה הטוב הוא מעניק לאשה כסף או מתנות בעבור גופה, ובמקרה הרע היא מסתפקת במלים יפות ונבובות אשר מאחוריהן עומדת תאוות האיש לכיבושים בלבד.

זאת ועוד, לפי ההלכה האשה כלל אינה מחויבת לצאת לעבוד, האיש הוא זה שמחויב לפרנס ולכלכל את האשה, ואשה שמבקשת להישאר בביתה ולא לצאת להמולת החיים, לעמל מלחמת-הקיום ולרדיפת הפרנסה – רשאית לעשות כן. ברם, בעולם המתירני דוחפים את הנשים בכוח לצאת לג'ונגל של עולם הגברים האכזרי, ושם הנשים עוברות מיד ליד, חשופות לפגיעה מדי יום על-ידי מעסיקים, קולגות ולקוחות או סתם עוברי אורח. מה-שאין-כן בביתה, שם האשה מוגנת מפני אנשים רעים וחטָאים, ונמצאת עם האושר הגדול ביותר של האיש והאשה והוא להיות עם הילדים, לשחק איתם, ליצור ביחד חוויות, לנצור זיכרונות, ועוד.

ומה יותר טוב משלוות הבית ואושר הילדים? האם יותר טוב לצאת להמולת מלחמת הקיום שבחוץ? לעבור מיד ליד כסחורה משומשת? ואם לא הייתי זקוק לפרנסה הייתי נשאר כל היום בביתי כדי ללמוד וליצור, וכמובן כדי להיות עם רעייתי ובתי, ועם האנשים הקרובים אלי ביותר – לנצור ביחד זיכרונות וחוויות ולשכלל את התא המשפחתי... ועתה לשאלה שבכותר.

א. המלאכות שהאשה חייבת בהן

טרם שנגיע להלכה המרכזית שנדון בה, עלינו ללמוד מה הן המלאכות שהאשה חייבת לעשות לבעלה – שהרי לא יעלה על הדעת שהאיש יהיה חייב לזון לכלכל ולפרנס, והאשה תשב בבית ולא תסייע להצלחת התא המשפחתי, לאושרו ולשגשוגו – ואם היא עושה כן אין זו התנהגות של שותפות ואהבה אלא מידה רעה מאד של ניצול ורשעות. לפיכך, חכמים חייבו את האשה לעשות מספר מלאכות בעת שהותה בבית, וכך פוסק רבנו בהלכות אישות (בא, ז):

"נמצאו כל המלאכות שכל אשה עושה אותן לבעלה חמש מלאכות: טווה, ורוחצת פניו ידיו ורגליו, ומוזגת לו את הכוס, ומצעת את המיטה, ועומדת לשמש בפניו".

לגבי מלאכת הטוויה, זו הייתה המלאכה שהייתה מיוחדת לנשים בימי קדם, וכמו שכתוב בתורה: "וְכָל אִשָּׁה חַכְמַת לֵב בְּיָדֶיהָ טָווּ" (שמ' לה, כה). אך בימינו נראה לי, שהאשה יכולה לבחור בכל מלאכה שתרצה, ובלבד שתעשה אותה בביתה או במקום שמור מוגן ומוצנע, כדי שלא תצטרך להשתתף ולעמול במלחמת הקיום האכזרית שמשתוללת בחוץ, ולבוא במגע יום-יומי עם מעסיקים, קולגות, לקוחות או סתם עוברי אורח, כי אין זה מכבודה של האשה להיות משוטטת בין הגברים או רודפת אחריהם, ואפילו בעולם המתירני והזימתי מבינים זאת.

נמצא אפוא, שכל חובות האשה כלפי בעלה מסתכמות בחמש מלאכות בלבד! וזו הטבה גדולה מאד שהֵטיבו חז"ל עם הנשים, שכל מה שהן מחויבות כלפי בעליהן הוא: לעסוק במלאכה לפי בחירתה, לרחוץ פניו ידיו ורגליו, למזוג לו מעט מים בכוס היין ולהגיש לו, להציע את מיטתו, ולשמש אותו. ומדובר באשה אשר איננה עובדת לפרנסת הבית, ורוב זמנה היא נמצאת בבית ויש לה זמן פנוי לרוב. ובהלכה ג שם, רבנו מסביר את העניין האחרון שנזכר בהלכה לעיל:

"ועומדת ומשמשת בפני בעלה, כגון שתיתן לו מים או כלי או תיטול מלפניו [=תיטול לו ידיים בכלי], וכיוצא בדברים אלו. אבל אינה עומדת ומשמשת בפני אביו או בפני בנו".

כלומר, מדובר במלאכות בסיסיות מאד שהאשה מסייעת בהן לבעלה לפני שהוא יוצא מביתו למלאכתו ובעת שהוא חוזר, וגם בדברים הבסיסיים הללו היא איננה מחויבת כאשר אביו נמצא עמם או בנו מאשה אחרת, וזאת כדי שלא לפגוע בכבודה! וחשוב להוסיף, שמלאכות אלה מוסיפות אהבה ואחווה שלום ורעות בין האיש לאשתו, מכיוון שהן קושרות בין האשה לאיש, וגורמות לאיש לנחת ולשמחה ומעוררות בקרבו רגשי הערכה, כבוד ואהבה כלפי האשה.

אלה הן אפוא המלאכות שהאשה חייבת בהן לבעלה בדרך-כלל (ויש הלכות נוספות שנוגעות למצבים קיצוניים כגון שהיו עניים), ולפי דעתי מדובר בחובות בסיסיות, קלות ופשוטות מאד, אשר לא רק שאינן משפילות את האשה, אלא הן אף מסייעות לה להעביר את יומה במלאכות נעימות וקלות כפי בחירתה, ובהן האשה גם מביאה לידי ביטוי את אהבתה והערכתה לבעלה. ואגב, האשה בזמן נידתה פטורה ממזיגת הכוס לבעלה, מהצעת המיטה בפניו, וכן מרחיצת פניו ידיו ורגליו, כדי שלא יתקרבו בדעתם זה לזה ויבואו לידי עבירה. ולמדנו מזאת, שהמלאכות הללו מקרבות מאד בין האיש לאשה ומסייעות לטיפוח הקשר הרגשי והנפשי ביניהם.

חשוב מאד גם להבין, שאם חז"ל היו פוטרים את האשה מכל המלאכות לחלוטין, סוף האשה הזו היה להתדרדר לזנות וזימה, כי הבטלה מביאה לידי שעמום והשעמום מביא לידי חטא, וכלל זה נכון לגברים ולנשים כאחד, וכמו שרבנו פוסק שם בהלכות אישות (כא, ב):

"היה לה ולו ממון הרבה, אפילו היו להם כמה שפחות [=משרתות], אינה יושבת להבטלה בלא מלאכה כלל, שהבטלה מביאה לידי זימה. אבל אין כופין אותה לעשות מלאכה כל היום כולו, אלא לפי רוב הממון ממעטת במלאכה. והמדיר את אשתו [האוסר על אשתו על-ידי נדר] שלא תעשה מלאכה כלל – יוציא וייתן כתובה, שהבטלה מביאה לידי זימה".

נמצא אפוא, שגם אם יש איזה בעל עשיר אשר מתעקש שאשתו לא תעשה מלאכה כלל, חז"ל לא התירו לו זאת, ולא אִפשרו לו לפטור את האשה לגמרי ממלאכה. והסיבה לכך פשוטה מאד, עיקר חובת המלאכה שקבעו חכמים לאשה, אינה לטובת הבעל ולהנאתו אלא **לטובת האשה!** כדי שתהיה לה אומנות או מלאכה ייחודית שתתמחה ותשמח בה, ותרגיש שהיא מממשת את יכולותיה ובישרונותיה, ולא תתדרדר לתסכול, למרירות, לשעמום, לבטלה ולדיכאון, אשר יובילו אותה לחפש לעצמה ריגושים דמיוניים שימיטו חורבן, צער וייסורים עליה ועל ביתה.

ב. ההלכה המרכזית

לאחר שראינו מַהן המלאכות שהאשה חייבת בהן, ולאחר שראינו שמדובר בעניינים ברורים שהשׂכל הישר מחייב אותם, כי לא יעלה על הדעת שהאשה לא תתרום את חלקה להצלחת התא המשפחתי, נעבור לראות את ההלכה שמנפנפים בה כדי לנגח את דת האמת. הלכה זו עוסקת במציאות שבה האשה החליטה שלא לעשות את המלאכות שהיא חייבת בהן כלפי בעלה. כלומר, האשה לא מסתפקת בחופש הגדול שחז"ל העניקו לה, אלא היא רוצה לחיות חיים של בטלה עצלות וניצול, ובל נשכח שהיא **גם** נותנת דוגמה שלילית לילדיה, **וגם** מסכנת את התא המשפחתי, כי אין ספק ששותפות שצד אחד אינו מתמסר לה, סופה להתפרק.

והנה ההלכה המדוברת שמופיעה בהלכות אישות (כא, י), וכֹה דברי רבנו:

"כל אשה שתיִמָּנע מלעשות מלאכה מן המלאכות שהיא חייבת לעשותן, **כופין אותה ועושה, אפילו בשוט.** טען הוא שאינה עושה, והיא אומרת שאינה נמנעת מלעשות, מושיבין אשה ביניהן או שכנים, ודבר זה כמו שיִראה הדיין שאפשר בדבר".

וקמו להם שוטים ומינים אשר טענו שהלכה זו מתירה לאיש להכות את אשתו בשוט! ובכן, לא מיניה ולא מקצתיה, ואסביר: נשים לב שרבנו נוקט בלשון רבים: "**כופין** אותה ועושה", וברור שכוונתו שבית-הדין הוא זה שרשאי לכפות עליה, ואם היא אשה חצופה ורעה עד-כדי-כך שאינה נרתעת ואינה נשמעת לגערות בית-הדין ולאזהרותיו, יש רשות לבית-הדין לייסרהּ בשוט כדי להחזירהּ לדרך הישרה, וכדי שהתא המשפחתי שלה לא יתנפץ לרסיסים. ראיה נוספת שמדובר בבית-הדין בלבד, נמצאת בהמשך ההלכה: "טען הוא שאינה עושה", והיכן הבעל טוען? ברור שאך ורק בבית-הדין, שם טוענים טענות ושם הטוען והנטען עומדים לפני הדיינים. ויתרה מזאת, בסוף ההלכה נאמר: "ודבר זה כמו שיִראה הדיין שאפשר בדבר". כלומר, ברור

הדבר שייסור האשה נתון לשיקול דעתו של בית-הדין בלבד, אשר פועל באופנים מושׂכלים בלבד ולטובת האיש והאשה, ורק כאשר מדובר באשה רעה כאיזבל יידרשו להלקותה.

וביתר ביאור: אשה רעה אנוכית וחצופה שכזו, אשר אינה ממלאת את חובותיה בחיי הנישואין, וגורמת למשפחתה ולבעלה צער גדול, ונותנת דוגמה אישית רעה לילדיה, ומסכנת מאד את המשך קיומו של התא המשפחתי שלה, ומזלזלת בגערותיו של בית-הדין ובאזהרותיו – יש כוח לבית-הדין לנקוט באמצעי האחרון שנותר בידם והוא לייסרה בשוט. אך ברור כשמש, שייעודה המרכזי של ההלכה הוא לשמש **כאיום בלבד,** ולכן הודגש בהלכה "**אפילו** בשוט". כלומר, אפילו באמצעי שלא מקובל בדרך-כלל להשתמש בו כלפי נשים – והאיום הזה נועד למנוע מאותה אשה לפתֵח מידות רעות, ומלהפוך לאשה רעה, נצלנית, אנוכית, עצלנית וזימתית.

וגם הבעל שלא ממלא את חובותיו כלפי האשה, באותה המידה בית-הדין כופין אותו בשוטים, והרבה יותר חמור מן האשה, כי האיש סופג מלקות לא רק על אי-קיום חובותיו המשפחתיות אלא גם על אי-קיום חובותיו הדתיות. ודי בעצם קיום עונש המלקות בספר החוקים, כדי להרתיע את רוב בני האדם ולשכנע אותם ללכת בדרך הישרה ולכבד את נשותיהם ובעליהן. ואגב, אין לי צל של ספק, שבית-הדין יהיו הרבה יותר זהירים לפני שהם מורים להעניש אשה בשוט מאשר להעניש איש בשוט, ואם יחליטו לעשות כן, סימן הוא לכך שכלו כל הקיצין...

ואצרף גם את דברי קאפח השׂכיר בעניין זה בפירושו להלכות אישות (בא, י):

"מה שכתב רבנו [בהלכה לעיל:] 'כופין ואפילו בשוט', כלומר בית-הדין, [והראיה לכך] מדנקט 'כופין' לשון רבים דומיא ד'מושיבין אשה' וכל ההמשך [בהלכה שם מעיד על-כך] שמדובר בבית-הדין, וכמו שסיים [רבנו את ההלכה]: 'כמו שיראה הדיין שאפשר'. וחלילה שהֻרשו חז"ל לבעל להכות את אשתו, כי זה לדעת רבנו מנהג פראֵי הגויים. [...] ולא מסרוהָ ביד הבעל כלל, אף לא להצר לה בכלכלתה, אלא בכל התנהגות שלא כהוגן יפנה לבית-הדין".

נמצא, שלא רק שאסור לבעל להכות את אשתו, אסור לו גם להעניש אותה בעונשים כלכליים שונים, אלא, בכל עניין שהיא נוהגת שלא כהוגן לפי דעתו עליו לפנות לבית-הדין, ורק לבית-הדין יש סמכות להענישהּ, אם אכן היא תימָצא אשמה בהתנהגות נצלנית ומחפירה.

ואחתום פרק זה בשתי הלכות של רבנו, אשר מבטאות את יחסם האמיתי של חז"ל ורבנו כלפי אדם אכזרי ורע לבב אשר מכה את אשתו, ואפילו בלי שוטים, וכֹה דברי רבנו בהלכות אישות (כב, כח): "ולא ישיא בתו לעם-הארץ, שכל הנותן בתו לעם-הארץ כמי שכפתהּ ונתנהּ לפני הארי, מה ארי דורס ואוכל אף עם-הארץ **מכה ובועל ואין לו בושת פנים**". וכדי להבין עד כמה חמור בעיני חז"ל ורבנו אותו רשע אשר "מכה ובועל ואין לו בושת פנים", נעיין בהלכה נוספת מדברי רבנו הרמב"ם בהלכות איסורי ביאה (יט, יז), וכֹה דבריו: "וכן כל מי שיש בו **עזות פנים ואכזריות** ושונא את הבריות ואינו גומל להן חסד, חוששין לו ביותר שמא גבעוני הוא. שסימני ישראל האומה הקדושה: **ביישנים, רחמנים וגומלי חסדים,** ובגבעונים הוא אומר: 'וְהַגִּבְעֹנִים לֹא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵמָּה' [ש"ב כא, ב], לפי שהעזו פניהם ולא נתפייסו ולא ריחמו על בני שאול, ולא זכרו לישראל חסד למחול לבני מלכם, והם עשו עמהם חסד והחיום בתחילה".

ג. ואיכה חשבה אור ההלכה?

האמת היא, שאין לנו לבוא בטענות לפמיניסטיות או לחילוניים המתירניים למיניהם, שהרי מי שהחדיר להם את שיבושי ההלכה בעניין זה היו "חכמי ישראל" (ראו קישור לקמן), וחכמים אלה לא רק שאינם חכמים, אלא הם מחריבי ומהרסי הדת, כי הם אלה שנתנו את איל הניגוח הזה בידי התועים אחרי תאוותיהם לבזות ולהשפיל את דת משה, ונמצא שם שמים מתחלל.

נביא עתה כמה דוגמות בודדות לאותם ארורים, יימח שמם וזכרם מספר החיים. הראשון הוא הפוחז הצרפתי הנבל, וכך הוא כותב בהשׂגותיו על רבנו בהלכות אישות (כא, י): "מעולם לא שמעתי ייסור שוטים לנשים, אלא שממעט לה צרכיה ומזונותיה עד שתיכנע". ומהי הַשׂוֹטוּת הזאת? וכי מדובר בהלכה הזו בסנקציות שניתנו **בידי הבעל** להשׂית על אשתו? ואיך הטיפש והסכל הזה הבין כך? ואף העליל על רבנו שהוא מתיר לבעל להכות את אשתו בשוט, כאילו הייתה חמור או בהמה, ובעקיפין הוא גם העליל על חז"ל, כי דברי רבנו הם דברי חז"ל.

ולא רק שהפוחז הזה מתעה ומעליל עלילות ברשע ומחלל-שם-שמים, הוא גם פוסק שמותר לאיש להשׂית על האשה סנקציות כלכליות, דהיינו למעט לה בצרכיה ובמזונותיה עד שתיכָּנע! וכי זו דרכם של חז"ל? וכי הם התירו לאיש להפעיל לחץ כלכלי על האשה? וכי מותר לאיש להתעלל באשה עד שהיא תיכנע? ובכלל, כיצד ניתן לקבוע שהאיש תמיד צודק? ושמא האשה צודקת באותו עניין, והאיש הוא זה שצריך להודות על האמת ולהיכנע לאישה? ומסיבה זו בדיוק חז"ל ורבנו הִפנו את כל הסכסוכים לבית-הדין בלבד, ולא אִפשרו לבעל לנהוג כפי ראות עיניו, אלא, אך ורק לבית-הדין יש סמכות לשפוט, להחליט, לגעור, ואם אין ברירה גם להעניש.

ואגב, מדברי הפוחז הרשע עוד עולה, שמותר לאיש למנוע מהאשה את מצות עונה שהרי הראב"ד אומר: "שממעט לה **צרכיה** ומזונותיה", ומעבר לעובדה שדבריו מנוגדים לדברי תורה מפורשים: "וְעֹנָתָהּ לֹא יִגְרָע" (שמ' כא, י), זו תכלית האכזריות הרשעות וההִתעללות.

והנה עוד טיפש שנמנה על "חכמי ישראל" הלא הוא הרשעב"א הכסיל, שכתב כך (דבריו הובאו בתוך ה'מגיד משנה' שם): "וכתב הרשב"א, אלא [הבעל] כופה אותה בשוט או שאינו זנהּ [=מונע מהאשה את מזונותיה, וכמו שראינו אצל הפוחז הרשע לעיל]". ואצרף עוד אחד ממחוסרי הדעת, הלא הוא **הרמב"ן** הטיפש והאלילי, אשר גם דבריו הובאו בתוך דברי ה"מגיד משנה" שם: "**והרמב"ן** כתב שכופה אותה בשוט, וכן דעת רבנו". וגם ה"מגיד משנה" מעליל על רבנו עלילות ברשע, וכך כל הפרשנים מחרים מחזיקים אחרי שלושת הכסילים הללו.

וקאפח מוסיף שם על דברי ה"מגיד משנה": "ובאמור אין זו דעת רבנו, ואין הבעל רשאי להיות הדיין והמבצע את העונש". וראוי להוסיף, אם בכלל היא ראויה לעונש, כי פעמים רבות הבעל מדמיין דמיונות והוזה הזיות, ולכן אסור לו לשפוט ולהחליט ולבצע לבדו, אלא, כל שהתירו לו הוא לבוא לבית-הדין ולשטוח את טענותיו, והם אלה אשר יחליטו לפי קו הצדק והאמת. ואגב, שתיקתו של קאפח כלפי סכלותם של "חכמי ישראל" הארורים שנזכרו לעיל, מקוממת!

"וַיִּתְעוּ אֶת עַמִּי בְּשִׁקְרֵיהֶם וּבְפַחֲזוּתָם וְאָנֹכִי לֹא שְׁלַחְתִּים וְלֹא צִוִּיתִים" (ירמיה כג, לב).

ד. הדרכים להצלחת חיי המשפחה

אצרף למאמר זה כמה הלכות מהלכות אישות (טו, יז–כ), אשר בהן רבנו מתאר את הדרכים הנכונות לאיש ולאישה לנהוג זה-עם-זה, כדי שבניינם יצליח וישגשג לאורך ימים ושנים, ויזכו לחיות חיים טובים ומאושרים ושלווים עד זקנה ושיבה, ויזכו לשמש דוגמה ומופת לבנים ולבנות שימשיכו בדרכיהם הטובים והישרים, וגם יזכו לשם טוב בחייהם ולאחר מותם.

וכֹה דברי רבנו (אישות טו, יז): "וחובה על כל איש לְקַנּוֹת לאשתו, אמרו חכמים: אין אדם מקנא לאשתו אלא-אם-כן נכנסה בו רוח טהרה. ולא יקנא לה ביותר מדאי. ולא יאנוס אותה ויבעול בעל-כורחה, אלא לדעתה [=לרצונה] ומתוך שיחה [=דברי פיוס וריצוי] ושמחה".

בעניין חובת הבעל לקנא לאשתו, לא מדובר בקנאה כפייתית ואגרסיבית אשר גורמת לאשה להיות אסירה בביתה, אלא בשאיפתו הטהורה של הבעל שכל כוחות אהבתה ותשוקתה של רעייתו יהיו מופנים כלפיו. כלומר, אסור לבעל להיות אדיש אם הוא יראה שאשתו מרבה לשוחח עם זרים או מהרהרת בהם או משתוקקת להם במחשבתה, כי לא רק שהיא פוגעת בכבודו, היא גם פוגעת בקשר הרגשי והנפשי שבין האיש והאישה, ופגיעה בקשר חשוב זה תוביל לפגיעה בתא המשפחתי, תערער את יציבותו, ואף תשבש את חינוך הילדים.

ובימינו, בעולם המערבי המתירני והזימתי, אדישות הבעלים לנשותיהם ובפרט במה שנוגע לאופני התנהגותן, לבושן ודיבורן המוחצנים, עלול לגרום לאשה לחשוב שהבעל כבר משועמם ממנה, ואולי אף כבר נתן עיניו באחרות, וכבר לא אכפת לו מה היא תעשה ובאיזו מיטה היא תבקר. וביתר ביאור: אדישות הבעלים כלפי נשותיהם מובילה במקרים רבים לניאוף, כי הנשים מרגישות שבעליהן זנחו אותן מבחינה פיסית ורגשית, ולכן הן יוצאות לחפש להן הרפתקאות וריגושים בשדות זרים. ואם הבעלים היו עורגים לנשותיהם ומשדרים להן שמפריע להם שהן מחפשות ריגושים אצל אחרים, הנשים היו מבינות שהבעלים אוהבים אותן ומשתוקקים להן, ואף אינם רועים בשדות זרים בעצמם, אלא מייחדים את עצמם אך ורק לנשותיהם.

"אִישׁ אִישׁ כִּי תִשְׂטֶה אִשְׁתּוֹ וּמָעֲלָה בוֹ מָעַל [...] אוֹ עָבַר עָלָיו רוּחַ קִנְאָה וְקִנֵּא אֶת אִשְׁתּוֹ וְהִיא לֹא נִטְמָאָה [...] וְאִם לֹא נִטְמְאָה הָאִשָּׁה וּטְהֹרָה הִוא וְנִקְּתָה וְנִזְרְעָה זָרַע" (במ' פרק ה).

עוד פוסק רבנו בהלכות אישות (טו, יח), וכֹה דבריו:

"וכן ציוו חכמים על האשה שתהיה צנועה בתוך ביתה, ולא תרבה בשחוק וקלות ראש בפני בעלה, ולא תתבע תשמיש המיטה בפיה, ולא תהיה מדברת בעסק זה [וכמו שאמרו חז"ל: האישה תובעת בלב והאיש תובע בפה]. ולא תמנע מבעלה [תשמיש] כדי לצערו עד שיוסיף באהבתה [=כדי להרבות את געגועיו אליה], אלא נשמעת לו בכל עת שירצה. ותיזהר מקרוביו ובני ביתו כדי שלא תעבור עליו רוח קנאה. ותתרחק מן הכיעור ומן הדומה לכיעור".

דברי ההלכה ברורים מאד, והם שומרים על כבודה ורגשותיה של האשה, ואף מובילים את האיש להוקיר את האשה, בראותו את אצילותה. נותר לנו רק לברר מהו הכיעור שרבנו מזכיר בסוף ההלכה? ולשם כך נעיין בהלכה אחרת בהלכות אישות (כד, טו), וכֹה דברי רבנו שם:

"כגון שהיו שם עדים שעשתה דבר מכוער ביותר, שהדברים מראין שהייתה שם עבירה, אף-על-פי שאין שם עֵדוּת ברורה בזנות. כיצד? כגון שהייתה בחצר לבדה וראו רוכל יוצא, ונכנסו מיד בשעת יציאתו ומצאו אותה עומדת מעל המיטה והיא לובשת המכנסיים, או חוגרת אזורה. או שמצאו רוק לח למעלה מן הכילה, או שהיו שניהן יוצאים ממקום אפל, או מעלין זה-את-זה מן הבור, וכיוצא בו. או שראו אותו מנשק על-פי חלוקה, או שראו אותן מנשקין זה-את-זה, או מגפפין זה-את-זה, או שנכנסו זה-אחר-זה והגיפו הדלתות, וכיוצא בדברים אלו".

וחז"ל הורו לאשה להתרחק מן הכיעור **ומן הדומה לו,** כלומר, גם מֵעניינים אשר רק דומים לדברים שנזכרו בהלכה. ובמלים אחרות, לא רק מהדברים שנזכרו בהלכה אשר "מראין שהייתה שם עבירה", אלא אפילו מדברים **שאינם** "מראין שהייתה שם עבירה", אך הם דברים שלא ראוי שאשה נשואה תנהג בהם עם גברים זרים – אפילו מֵהם על האשה להיזהר ולהישמר, וכך היא תשמור על כבודה, על בריאותה הנפשית, על אושרה ועל משפחתה.

עוד פוסק רבנו בהלכות אישות (טו, יט) וכֹה דבריו: "וכן ציוו חכמים שיהא אדם **מכבד את אשתו יותר מגופו, אוהבהּ כגופו.** ואם יש לו ממון הרבה יעשה בטובתה כפי הממון. ולא יטיל עליה אימה יתרה. ויהיה דיבורו עמה בנחת, ולא יהיה עָצֵב ולא רוגז".

האיש מצֻוה לכבד את אשתו יותר ממה שהוא מכבד את עצמו, דהיינו עליו לתת לאשתו בגדים נאים ותכשיטים וכיו"ב, יותר ממה שהוא מעניק לעצמו. וחכמים הפליגו וקבעו שעל האיש לכבד את האשה **יותר מגופו,** כדי שלא לפתוח פתח לאנשים אשר אינם מכבדים את עצמם, וחלילה ירשו לעצמם להזניח את נשותיהם כמו שהם מזניחים את עצמם. לעומת זאת, נדירים מאד האנשים אשר אינם אוהבים ואינם חסים על גופם, ולכן די היה לומר "אוהבהּ כגופו".

ברם, אם האיש רואה שרעייתו איננה מכבדת ומוקירה אותו אף-על-פי שהוא אוהבהּ כגופו ומכבדהּ יותר מגופו, מותר לו לנהוג עמה בריחוק מסוים באופן זמני ('דיסטנס', וכמנהג קציני הצבא הבכירים), כדי שהיא תלמד להעריך ולהוקיר אותו, אך לא יגזים בכך עד שהיא תעבור את גבול הכבוד ותיכנס לגבול הפחד, ולכן נאמר בהלכה: "ולא יטיל עליה אימה יתרה".

וגם בהלכה האחרונה שנראה לקמן (טו, כ), חז"ל הורו לאשה: "ויהיה לו עליה מורא", אך בהמשך ההלכה מתברר באיזה מורא מדובר: "ויהיה בעיניה כמו שׂר או מלך". כלומר, לא חלילה מורא של אימה וחרדה ופחד משתֵּק, אלא מורא של יראת כבוד והערכה, כמו שמתנהגים עם אדם חשוב מכובד ומרומם, וכמו שמתנהגים עם בעלי התפקידים הבכירים במערכות הממשל, המשפט, הצבא, האקדמיה, הפיננסים, וכיו"ב, והנה לשון ההלכה:

"וכן ציוו על האשה שתהא מכבדת את בעלה ביותר מדאי, ויהיה לו עליה מורא, ותעשה כל מעשיה על פיו, ויהיה בעיניה כמו שׂר או מלך, מהלכת בתאוות לבו [=מצטרפת אליו בשמחה לדעותיו להשקפותיו ולשאיפותיו], ומרחקת כל מה שישׂנא. וזה הוא דרך בנות ישראל ובני ישראל הטהורים בזיווגן. ובדרכים אלו יהיה יישובן נאה ומשובח".

"מָצָא אִשָּׁה מָצָא טוֹב וַיָּפֶק רָצוֹן מֵיְיָ", "בַּיִת וָהוֹן נַחֲלַת אָבוֹת וּמֵיְיָ אִשָּׁה מַשְׂכֶּלֶת" (משׁ' יח;יט).

נספח א: שאלה שנשאלתי ותשובתי

שאל השואל: ראיתי את הסרטון שציינת בפרק ג, ושם דובר גם בעניין נישואי ביאה של ילדה בת שלוש שנים, התוכל להסביר לי איך ייתכן כדבר הזה? **תשובה:**

האתאיסטים שעשו את הסרטון הלז משתמשים בציטוטים הזויים רבים של השוטים שנקראים "חכמי ישראל" אשר הִתעו את עם-ישראל אחרי התוהו וההבל אשר לא יועיל ולא יציל. ומהסרטון הזה ניתן ללמוד עד כמה היהדות האורתודוקסית הפרו-נוצרית החריבה את דת משה, והמיטה עלינו אסון רוחני, ועד כמה שֵׁם-שמים-מתחלל. ובגלל הסרטון הזה כתבתי את המאמר לעיל, כי בתחילת הסרטון הם מתעים ומשקרים בעניין שנדון במאמר זה. כלומר, אם תשים לב, הם העתיקו שם רק את חציה הראשון של ההלכה בעניין כפיית האשה בשוט, כדי להסתיר את העובדה שמדובר בבית-הדין, שהרי בסוף ההלכה נזכרו הדיינים, וכך הם מבקשים למעשה להתעות אותנו שחכמים ע"ה כביכול מעודדים את האיש להכות את אשתו בשוט.

***

ועתה לעניין השני שציינת, ובכן, תחילה עלינו ללמוד שני דינים דאורייתא: הראשון הוא שהאב מקדש את בתו כל זמן שהיא קטנה, וכך פוסק רבנו בהלכות אישות (ג, יא): "האב מקדש את בתו שלא לדעתה כל זמן שהיא קטנה וכשהיא נערה – רשותה בידו, שנאמר: 'אֶת בִּתִּי נָתַתִּי לָאִישׁ הַזֶּה' [דב' כב, טז]" – משמע אפוא שמדובר בדין תורה (וראו פיהמ"ש קידושין ג, ח).

והדין השני הוא שילדה בת שלוש שנים ויום אחד ביאתה היא בגדר ביאה. דין זה מוגדר כהלכה למשה מסיני, ויש הלכות למשה מסיני שהן דאורייתא ויש דרבנן. ברם, כאשר ההלכה למשה מסיני היא הגדרה או בֵּאור לדין תורה היא דאורייתא גמור ככל תורה שבעל-פה שקיבלו אבותינו ממשה רבנו בסיני (וראו בהרחבה בעניין זה בפירושו של קאפח לספר אישות עמ' יח).

נמצא אפוא, שדין ילדה בת שלוש שנים ויום אחד שביאתה ביאה הוא דין דאורייתא גמור, כי הוא מגדיר איסורי תורה באופן מובהק, וראו לדוגמה את פסק רבנו בהלכות איסורי ביאה (א, יב): "כל אשה אסורה מאלו [הנשים האסורות, כלומר העריות], אם הייתה בת שלוש שנים ויום אחד ומעלה, גדול הבא עליה חייב מיתה או כרת או מלקות, והיא פטורה מכלום אלא-אם-כן הייתה גדולה. ואם הייתה פחותה מזה הרי שניהן פטורין, שאין ביאתה ביאה".

וישאל השואל: מדוע יש חשיבות להגדרת יחסי מין כ"ביאה" מגיל כל-כך מוקדם? דהיינו אפילו מגיל שלוש שנים ויום אחד? ובכן, אם נניח שבתורה הביאה הייתה מוגדרת רק מגיל 14 – היה נפתח פתח לכל הפדופילים, כי הם היו באים על קטינות ולבית-הדין לא הייתה יכולת להעניש אותם בעונש חמור כי ביאתם איננה בגדר ביאה! ולכן התורה קבעה לנו שביאה היא מדין כל-כך צעיר, כדי לשמור על קו הצדק, היושר והמוסר, וכדי שלא לפתוח פתח לרשעים לפדופילים ולסוטים – ובסמוך לעריכת תשובה זו פורסם בחדשות על בחור צעיר מבית-שמש שאנס ילדה בת שנתיים וחצי במשך שבועות או אפילו חודשים, ואף שמדובר במקרה יוצא-דופן, ניתן ללמוד ממנו שהגיל המוקדם נועד לשמור על חיי חברה תקינים ומאושרים ולמנוע יגון וייסורים.

נמשיך ונפתֵח מעט את הדוגמה הזו, שווה בנפשך את גודל העוול אם לא היה נקבע בתורה שביאתה של בת שלוש שנים ויום אחד הינה ביאה מבחינה משפטית, נניח עד גיל 14, מה הייתה התוצאה? ובכן, במהלך אלפיים שנות היסטוריה היה אולי נמנע מכמה עשרות אבות לקדש את בתם בביאה כשהיא קטנה. ברם, לעומת עוול של כמה עשרות אבות, היו כנגדם רבבות פושעים ואנסים במהלך תקופה זו אשר היו מנצלים את הפתח הזה כדי לפשוע ולחטוא עם ילדות קטנות. וייצר הרע לא צריך הרבה שִׁכנוע כדי לעשות עוולות איומות ונוראות.

ואם חלילה אדם היה אונס ילדה קטנה בת ארבע, האם אביה היה רוצה שהאנס ייפטר ללא עונש חמור? רק כדי שלא תהיה הלכה בספר החוקים שהוא אינו מבין? או שנראית לו הזויה? או כדי ליישר קו עם נורמות מוסריות צבועות אשר מסתירות שאיפה עזה לזימה ולתועבה?

קצרו של דבר, הֲלכת התורה הזו אינה מובילה בפועל לפדופיליה, להיפך, היא מרחיקה ומונעת את הפדופיליה! ואם ישאל השואל: ובכל זאת בהתאם להלכה זו מותר לאב לקדש את בתו בביאה מגיל שלוש שנים ויום אחד, וכמו שפוסקים חז"ל ורבנו בהלכות אישות (ג, יב):

"ואם הייתה בת שלוש שנים ויום אחד – מתקדשת בביאה מדעת אביה. פחות מכן – אם קידשה אביה בביאה, אינה מקודשת".

ובכן, כבר ראינו שכללי ההלכה הזו נחוצים מאד. ברם, כדי שהלכה זו לא תִּפתח פתח לשגיאות נדירות מאד (שהרי איזה אב יקדש את בתו בביאה בגיל כּה צעיר?), חז"ל הוסיפו עוד ועוד הלכות שנועדו לחנך ולהדריך ולהורות את הדרך המוסרית הנכונה, מעבר לכללי ההלכה.

וכֹה דברי רבנו בהלכות אישות (ג, כד):

"אבל אין מקדשין בביאה לכתחילה. **והמקדש בביאה מכין אותו מכת מרדות,** כדי שלא יהיו ישראל פרוצין בדבר זה, אף-על-פי שקידושיו קידושין גמורין".

כלומר, לא רק שאסור לאב למסור את בתו לקידושי ביאה כשהיא קטנה, אפילו אשה בוגרת אסור לקדש בביאה לכתחילה, ומי שעושה-כן סופג מחז"ל עונש חמור – מכת מרדות!

והנה לפנינו עוד פסק של חז"ל ורבנו בהלכות אישות (ג, כא): "ואף-על-פי שיש רשות לאב לקדש בתו כשהיא קטנה וכשהיא נערה לכל מי שירצה, אין ראוי לעשות כן, אלא מצות חכמים **שלא יקדש אדם את בתו כשהיא קטנה עד שתגדיל ותאמר: בפלוני אני רוצה**".

ואם אסרו חכמים על האב לקדש את בתו כשהיא קטנה, כל-שכן שאסרו עליו לקדש את בתו **בביאה** כשהיא קטנה, וכל-שכן וקל-וחומר כשהיא בת שלוש שנים ויום אחד. אלא, ההלכה הזו שקבעה התורה לפיה אדם מקדש את בתו כשהיא קטנה נועד למקרים יוצאי-דופן שבהם התא המשפחתי של הילדה הקטנה חולה ורקוב מאד ועלול לדרדר את הבת לחיי ניצול וזנות. במקרה שכזה, בית-הדין יתיר ואף יעודד את האב לקדש את בתו הקטנה לאדם הגון וירא שמים (ואין צורך לומר שאסור לבעל מבחינה מוסרית וערכית לבוא עליה טרם שהיא תהיה בוגרת), כדי להעניק לבת חינוך נאות, וחיים טובים ושלווים, רחוקים מן הרחוב הפרוץ בסמים ובזנות.

ולא רק על **האב** אסרו חכמים לקדש את בתו כשהיא קטנה, גם את **האיש המקדש** הרחיקו חכמים מלקדש את הקטנה, וכֹה דברי חז"ל ורבנו בהלכות אישות (ג, כב): "וכן האיש אין ראוי לו שיקדש קטנה". ושתי ההלכות האחרונות, לאב ולאיש המקדש, עוסקות **בקידושין** ולא בנישואין! כלומר, אפילו רק לקדש קטנה ללא נישואין וללא יחסי איש ואשה – אסור מבחינה מוסרית. ובמלים אחרות, אפילו אם הקטנה תישאר בבית אביה, ולא תחיה עם בעלה עד שתהיה בוגרת, עדיין הדבר אינו ראוי, כי לא ראוי לקדש קטנה שלא לרצונה כאמור לעיל. וממה שחכמים הרחיקו אפילו **מקידושי** קטנה נלמד עד כמה הם היו מרחיקים **מנישואי** קטנה.

ואצרף הלכה נוספת שנאמרה בעניין זה כדי שלא יתעורר שום ספק בעניין האידיאל המוסרי של חז"ל, שרצונה של האישה הוא זה שקובע, וכֹה דברי רבנו בהלכות אישות (ד, א):

"אין האשה מתקדשת אלא לרצונה, והמקדש אשה בעל כרהה [=כרחה] אינה מקודשת".

חשוב להוסיף, שייתכן מקרה קיצוני אחד לאלף שנים שהעניין הנדון כן יהיה לגיטימי: תארו לעצמכם מקרה, שבו עם-ישראל נמצא בגלות, והגויים האכזריים הארורים גוזרים על עם-ישראל גזירה – שכל ילדה שאינה בעולת-בעל תילקח לאונס ולשמד, וכבר היו דברים מעולם. האם באמת במקרה כזה, לא ראוי לקדש ילדה בת שלוש שנים ויום אחד בקידושי ביאה? קצרו של דבר, לא ניתן להבין את כל התרחישים והנסיבות שצצים במהלך ההיסטוריה האנושית, ואין להתבונן בהלכה הנצחית רק מבעד לחלון ההיסטורי המצומצם והזעיר מאד שלנו.

יתר-על-כן, גם בספר החוקים הישראלי ניתן למצוא הלכות וחוקים אשר לעתים אינם מביאים לידי צדק במקרים מסוימים, ובמלים אחרות, לעתים הפורמליסטיקה מעקמת את קו הצדק והאמת. אך עדיין הפורמליסטיקה הכרחית, הואיל וללא כללים סדורים לא ניתן לקיים מערכת משפט. ומה עושה מערכת המשפט במקרים כאלה? היא לא מבטלת את ההלכות והכללים והדינים הקיימים, אלא קובעת דינים חריגים לצד החוקים הקיימים ומאפשרת לשופט לקבוע פסקים ייחודיים, שיתאימו למקרים החריגים הללו שנפגעים מהפורמליסטיקה המשפטית.

וכך בדיוק נהגו חז"ל: מֵחַד הם שמרו על מערכת הכללים והחוקים הקדושה שקיבלנו בהר סיני, ומאידך דאגו לסייגים מפורשים וברורים אשר ירחיקו את האנשים מללכת לפי שורת-הדין במקרים שבהם הכללים הפורמליסטיים ההכרחיים אינם תואמים לנסיבות החיים הרגילות. זאת ועוד, עיקום ומחיקת כללי המשפט וההלכה, מעבר לכך שמדובר באיסור תורה חמור, היה מערער את כל מערכת החוקים התורנית, ולא רק בשל פתיחת הפתח לפדופילים כאמור, אלא שהיה נפתח הפתח לביטול כל התורה – שהרי אם ניתן לבטל את כללי התורה מסיבה אחת, חשובה ומוצדקת ככל שתהיה, תיפתח האפשרות לבטל אותם גם בגלל סיבות נוספות.

לסיכום, יש אפשרות משפטית תיאורטית לפיה האב יכול לתת את בתו, בת שלוש שנים ויום אחד, לאדם שיקדשה בקידושי ביאה. אך אין בהלכה שום המלצה או עידוד לעשות כדבר הזה, להיפך! חז"ל במקומות רבים הורו לנהוג בדרך ההפוכה לגמרי. לפיכך, ההלכה הנדונה נכתבה בעיקר בשל שני הכללים התורניים והמשפטיים ההכרחיים, והם: ילדה מגיל שלוש שנים ויום אחד ביאתה ביאה, כלומר, אם בא עליה אדם היא כבר לא בגדר בתולה, ויש לכלל משפטי זה

חשיבות לענייני הלכתיים רבים (כגון לענייני עונשין ראו הלכות איסורי ביאה א, יג); והכלל השני, שהאב רשאי לקדש את בתו כשהיא קטנה, דהיינו מתחת לגיל 12 שנים וחצי.

ובמלים אחרות, ההלכה הנדונה יסודה בעולם המשפט וכללי ההלכה, ויש הלכות אחרות אשר נועדו להשלים את ההלכה הזו בהיבטים מוסריים מסוימים, ולהדריך אותנו כיצד לנהוג הלכה למעשה. מהי אפוא התועלת שבהלכה הזו? ובכן, היא שומרת על כללי המשפט וההלכה, שהרי ללא כללי חקיקה ופסיקה סדורים, אי אפשר לחוקק ולקיים ספר חוקים שימנע שחיתות ואנרכיה, ואין בה סכנה, כי חז"ל שילבו בצידה הלכות מוסריות שחוסמות פתח לשחיתות.

יחד עם כל האמור, אין לי צל של ספק, שאם עם-ישראל היו חלילה פרוצים בדבר זה, והיו אבות ובעלים שהיו נוהגים נגד הוראות חז"ל ומתעלמים מאיומיהם ומאזהרותיהם, חז"ל היו גוזרים עליהם שקידושיהם אינן קידושין, כדי להתרחק מן הכיעור ומן הדומה לו. ברם, ברור שמדובר בעניין שהיה נדיר מאד אם התרחש בכלל, ולכן חז"ל לא היו צריכים לגזור בעניין זה מאומה. ואם היה מתרחש עניין כזה במציאות בימינו, ואב ובעל היו חוברים יחדיו נגד חז"ל לעשות כדבר הרע הזה, שניהם היו סופגים מכת מרדות, ובית-הדין היו מוציאים את הילדה מתחת ידי הבעל רק **בגט** – כי סוף-סוף ישנם כללים ותנאים משפטיים אשר חלים על המקרה הזה.

ואחתום בעיון נוסף בהלכה המדוברת: "ואם הייתה בת שלוש שנים ויום אחד – מתקדשת בביאה מדעת אביה; פחות מכן – אם קידשה אביה בביאה אינה מקודשת". כלומר, יש ראיה נוספת שמדובר בהלכה משפטית-פורמלית אשר איננה מורה הוראות מוסריות, שהרי איך יעלה על הדעת שמה שנאמר בסוף ההלכה הוא הלכה למעשה? וכי יעלה על הדעת שאדם יקדש את בתו בביאה כשהיא בת שבועיים או חודשיים? ודומני שאפילו שונאי ישראל הגדולים ביותר לא יעלו על דעתם שחז"ל התכוונו לכך, אף-על-פי שהאפשרות הזו מופיעה בהלכה!

ולעיון בסרטון המינות שנזכר ראו ביוטיוב: "שקר 12: חשיפת מעמד האישה בתושב"ע".

נספח ב: עוד שאלה שנשאלתי ותשובתי

שאל השואל: כתבת: "אין לי צל של ספק, שבית-הדין יהיו הרבה יותר זהירים לפני שהם מורים להעניש אשה בשוט מאשר להעניש איש בשוט". למה? האם גברים מכובדים פחות מנשים? האם זה מוסרי לזלזל ברווחתם הגופנית והפסיכולוגית של גברים? האם גברים כלבים וחמורים? האם אנו אמורים להאמין באידיאל הפמיניסטי המרושע של "העליונות הנשית"?!

תשובה: אנו דנים במכת מרדות שהיא מדרבנן, וביחס למכת-המרדות הזו חז"ל קבעו שהכל יהיה לפי ראות עיני הדיין, כלומר, במקרה שהאדם קשה ואלים יקבעו לו מלקות בפועל, ובמקרה שמדובר באדם רגיש ופגיע אַי יהיה בגערה או אפילו במבט נוקב ומאיים מצד הדיין.

והוא הדין לאשה, אשר בדרך-כלל רגישה הרבה יותר מהאיש ודמעתה מצויה, ולכן קרוב לוודאי שלא יהיה צורך בשוט, ואף יש להיזהר מלהכותה, ורק לאחר שניסו את כל האפשרויות האחרות ובאמת כלו כל הקיצין יש להפעיל סנקציה זו (ולכן רבנו אומר '**אפילו** בשוט'), כי חרפתה גדולה בהרבה משל האיש, וכמו שקבעו חז"ל שיש להקדים אשה עניה לאיש עני.

כובד המינות קשה מכובד האבנים

"האם הקב"ה יכול לברוא אבן שהוא אינו מסוגל להרים?", רובכם וודאי שמעתם את השאלה המתעתעת הזו אשר כביכול מוכיחה שהקב"ה אינו כל-יכול, שהרי אם הוא יכול לברוא אבן שהוא אינו יכול להרים – נמצא שהוא נעדר יכולת להרים, ואם הוא אינו יכול לברוא אבן כזו – נמצא שהוא נעדר יכולת לברוא אבן שכזו. במאמר קצר זה נדון בשאלה זו ודומות לה.

טרם שאחל, אזכיר מרצה בכיר ב"מדעי היהדות" (מדעי הסילוף, הזיוף, השחץ, החציבה וההתעיה), שקיים הרצאה בנושא זה והשיב תשובות שהן חירוף וגידוף השם הנכבד והנורא. כגון ש"כללי הטבע" בעולמו של הקב"ה שונים מאשר בעולמינו, ועוד כהנה וכהנה הזיות ודמיונות שיסודן בקורדומי החוצבים המתוחכמים של חוקרי "היהדות" למיניהם. ומי שאומר ש"כללי הטבע" בעולמו של הקב"ה שונים מאשר בעולמינו, למעשה טוען שחלים על בורא-עולם "כללי טבע" כלשהם, ובמלים אחרות, ה' הוא גוף, רק לא מהחומר שאנו מכירים...

הפרופ' הבכיר, אשר אוכל וזולל וסובא מן התורה: במשכורותיו הדשנות והשמנות ושלל טובות ההנאה המפליגות מקופת הציבור, וכן ביוקרה ובמעמד הדמיוניים שנלווים להן, סָכַל להבין את היסוד המחשבתי שאסביר לקמן, ואף לא הבין שהשאלה הזו מעיקרה היא שאלת מינות וכפירה, ואסור באיסור חמור להתייחס אליה כאל שאלה פילוסופית ומדעית לגיטימית.

תשובה וניתוח השאלה

אחל בניתוח השאלה: השאלה הנדונה עוסקת במהותה בשאלה רחבה הרבה יותר: האם הקב"ה יכול לברוא דבר-מה שאין לו בו יכולת ושליטה. ניתן לשאול שאלה זו לגבי אינסוף דברים בעולמינו: האם הוא יכול לברוא גלגל שהוא אינו יכול לגלגל? האם הוא יכול לברוא ים שהוא אינו יכול לייבש? האם הוא יכול לברוא קרחון שהוא אינו יכול להפשיר? האם הוא יכול לברוא שמש שאינו יכול לכבות? האם הוא יכול לברוא אדם שאינו יכול להמית? האם הוא יכול לברוא זפת שאינו יכול להלבין? ועוד-ועוד שאלות והזיות כאלה שמהותן אותה המהות: האם הקב"ה, שלא נשׂגב מיכולתו ומידיעתו מאומה, יכול לברוא דבר-מה שאין לו בו יכולת ושליטה.

ברם, עצם השאלה הזו וכל הדומות לה משובשות מיסודן, מפני שכולן מתעלמות מיסוד מחשבתי בסיסי: העדר יכולת לברוא דבר-מה שאין לבוראו בו יכולת – אינו בגדר העדר יכולת! ובמלים אחרות, אי-הימָצאותו של דבר-מה בעולם שאין לה' יכולת ושליטה עליו, איננה מעידה על העדר יכולתו, להיפך, היא מעידה על-כך שאין דבר נשׂגב מיכולתו. כלומר, לא בגלל שהקב"ה אינו יכול לברוא דבר כזה הוא לא מצוי, אלא בגלל שאין דבר כזה בכל המציאות!

קצרו של דבר, הקב"ה ברא את המציאות באופן שלא יהיה בה מאומה שנשׂגב מיכולתו.

זאת ועוד, השאלה הנדונה במאמר זה, דומה לשאלת מינות נוספת: האם הקב"ה מסוגל להפוך ולשנות את עצמו לישות מוגבלת או משובשת? ואנכי שואל: האם "העדר יכולת" להפוך לישות מוגבלת היא בגדר אי-יכולת? ובכלל, האם הקב"ה עשוי או עלול להשתנות? והלא הקב"ה

אומר לנו במפורש: "כִּי אֲנִי יְיָ לֹא שָׁנִיתִי" (מלא' ג, ו), האם העדר שינוי מעיד אפוא על מגרעת? או להיפך, מעיד על אחדות מוחלטת שהיא מעלה אשר נשׂגבה מאד מבינתנו המוגבלת?

התשובה אפוא פשוטה וברורה, והיא: **שאין דבר נשׂגב מיכולתו.** כלומר, השאלה הנדונה היא משחק מילים מתעתע אשר משועבד לתפישותיו החומריות והמגשימות של האדם. לפיכך, אי-אפשר בשום פנים להפנות אותה כלפי הקב"ה, כי לא רק שהאדם מנסה באמצעותה לנתח ולהבין את ה' יתעלה בכלֵי מדידה חומרניים וגסים הלקוחים מעולמינו השפל, אלא שהוא גם נגרר בהכרח להרהר בהבלים ולהגיע להזיה שהקב"ה נעדר יכולת, וכל נעדר יכולת הוא למעשה בעל מגרעת, וכל בעל מגרעת הינו גוף נגוף, כי הגוף הוא היסוד לכל המגרעות.

כל שלא חס על כבוד קונו

ויתרה מכל האמור לעיל: האם בכלל מותר לנו להרהר ולבחון עניינים אשר רחוקים משכלנו והבנתנו? האם שאלות מתעתעות שכאלה יובילו אותנו למסקנות אמיתיות אשר יועילו לנו בחיינו המחשבתיים והמעשיים? והלא בדיוק בעניינים אלה הזהירו אותנו חכמים במשנה (חגיגה ב, א): "וכל המסתכל בארבעה דברים רתוי לו כאילו לא בא לעולם: מה למעלן, מה למטן, מה לפנים, מה לאחור. וכל שלא חס על כבוד קונו, רתוי לו כאילו לא בא לעולם".

וכֹה דברי רבנו בפירושו שם בשתי הפְּסקות לקמן:

"ואמר בהרתעת המשליט מחשבתו ומתבונן בענייני האלוהות **בדמיונו הפשוט** [...] 'כל שלא חס על כבוד קונו' וכו'. 'ורתוי לו כאילו לא בא לעולם', פירושו, שהעדרו מן האנושות והיותו מין משאר מיני בעלי-החיים טוב למציאות מאשר היותו אדם, מפני שרוצה לדעת דבר שלא לפי דרכו ושלא לפי טבעו [בגון שאילת שאלות שאין להן שייכות לבורא]. כי לא יְדַמֶּה מה למעלה ומה למטה אלא סכל בענייני המציאות. וכשירצה אדם המרוקן מכל מדע להתבונן [...] מה היה קודם שנבראו השמים ומה יהיה אחרי העדר השמים, וודאי שזה יביאהו לידי שיגעון ושיממון.

והתבונן בביטוי הנפלא הזה האמור בעזר אלהי, באמרו: 'כל שלא חס על כבוד קונו', הכוונה בזה מי שלא חס על שכלו, כי השכל הוא כבוד ה'. וכיוון שאינו יודע ערך הדבר הזה שניתן לו, הרי הוא מופקר בידי תאוותיו ונעשה כבהמה [...] לפי שבעת התאווה, איזו תאווה שתהיה, אין השכל שלם [=וכל-שכן אדם ששכלו פגום בהזיות מינות, שהוא ישקע בתאוותיו כבהמה]".

וכן פוסק רבנו גם בהלכות עבודה-זרה (ב, ד–ו), בשלוש הפְּסקות לקמן:

"ולא עבודה-זרה בלבד הוא שאסור להיפנות אחריה במחשבה, אלא כל מחשבה שגורמת לו לאדם לעקור עיקר מעיקרי התורה [בגון השאלה הנדונה במאמר זה: האם הקב"ה יכול לברוא אבן שהוא אינו יכול להרים?]. מוזהרים אנו שלא להעלותה על ליבנו, ולא נסיח דעתנו לכך ונחשֵׁב ונימשך אחר הרהורי הלב. מפני שדעתו של אדם קצרה, ולא כל הדעות יכולות להשיג האמת על בוריו [=לעומקו ובשלמותו; ולעניינו, להבין שהעדר יכולת לברוא דבר-מה שאין לבורא בו יכולת הוא אינו בגדר יכולת, אלא להיפך, עדות לכך שלא נשׂגב מאומה מבורא-עולם]. ואם יימשך כל אחד אחר מחשבות ליבו נמצא מחריב את העולם לפי קוצר דעתו.

כיצד? פעמים יתור אחר עבודה-זרה; ופעמים יחשוב בייחוד הבורא, שמא הוא שמא אינו, מה למעלה מה למטה מה לפנים מה לאחור; ופעמים בנבואה שמא היא אמת שמא אינה; ופעמים בתורה, שמא היא מן השמים שמא אינה – ואינו יודע המידות שידון בהן עד שיידע האמת על בוריו, ונמצא יוצא לידי מינות.

ועל עניין זה הזהירה תורה ונאמר בה: 'וְלֹא תָתֻרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם זֹנִים' [במ' טו, לט]. כלומר, לא יימשך כל אחד מכם אחר דעתו הקצרה וְיַדַּמֶּה שמחשבתו משגת האמת. כך אמרו חכמים: 'אַחֲרֵי לְבַבְכֶם' – זו מינות, 'וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם' – זו זנות. ולאו זה, אף-על-פי שהוא גורם לאדם לטורדו מן העולם-הבא – אין בו מלקות".

וקאפח השׂכיר העיר שם: "ובכלל מינות כָּלַל רבנו כל עבודה-זרה וכל סטייה מחשבתית מדרך האמת האמיתית. ובכלל זנות כָּלַל רבנו כל הימשכות אחרי התאוות מאיזה סוג ומין שתהיה התאווה". עוד הוא מוסיף, שמדברי רבנו עולה, שהתועה בהזיות הללו ודומותיהן אינו לוקה בתנאי שלא עשה מעשה והדבר נשאר בדמיונו בלבד, אך אם גם עשה מעשה – לוקה.

למדנו אפוא, שאסור באיסור חמור להעלות על הדעת שאלות אשר גורמות לשיבוש יסודות הדת המחשבתיים, ואין לדון בהן כאילו הן היו עניינים פילוסופיים ומדעיים לגיטימיים כבל שאר העניינים שראוי לעיין ולדון בהם, אלא לְעולם יש להדגיש שמדובר בענייני הבל ומינות.

ואצרף לפרק זה את דברי רבנו במורה (א, לב), וכֹה דבריו:

"וכדומה לזה יארע לך בהשגות השׂכליות [...] ו[כאשר] לא תחשוב להשיג מה שאינך יכול להשיגו, רק אז תהיה בשלמות האנושית ותהיה בדרגת רבי עקיבה ע"ה, אשר נכנס בשלום ויצא בשלום בעת הסתכלותו בעניינים האלהיים. **ואם תחשוב למעלה מהשׂגתך [...] אין זה רק שלא תהיה שלם, אלא תהיה גרוע מכל גרוע, ויארע לך אז התגברות הדמיונות והנטייה כלפי המגרעות והמידות המגונות ומעשה הרע מחמת טרדת השכל וכביון אורו** [=התפרצות המחשבה קמי שמיא תשבש את דעת האדם ותפילו לתהום הכפירה והמֻּרי בה' יתעלה, מכיוון שההִתפרצות הזו נובעת משחץ וגאווה וקריאת-תגר קמי שמיא, ואלה יותירו את האדם בסופו-של-דבר עירום ועריה, מעין דברי שלמה: 'לִפְנֵי שֶׁבֶר גָּאוֹן וְלִפְנֵי כִשָּׁלוֹן גֹּבַהּ רוּחַ' (משׂ' טז, יח)] [...] ועל עניין זה נתכוונו באמרם: במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור, במה שהֻרשית דרוש ואין לך עסק בנפלאות, **כלומר שלא תוליך את שׂכלך אלא במה שאפשר לאדם להשִׂיגו** [...] ועל זה נתכוונו באמרם: כל המסתכל בארבעה דברים וכו' והשלימו אותו הלשון באמרם: כל שלא חס על כבוד קונו, רמז למה שבארנו **שלא יתפרץ האדם לעיין בדמיונות הנפסדות** [...] אלא כל המטרה להודיע שיש לשׂכל האנושי גבול שהוא נעצר אצלו".

"וַיַּסְּתֵר מֹשֶׁה פָּנָיו כִּי יָרֵא מֵהַבִּיט אֶל הָאֱלֹהִים" (שמ' ג, ו), "וַיִּחַפְּאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל דְּבָרִים אֲשֶׁר לֹא כֵן עַל יְיָ אֱלֹהֵיהֶם [...] וַיִּמְאַס יְיָ בְּכָל זֶרַע יִשְׂרָאֵל" (מ"ב יז), "כִּי לֹא מַחְשְׁבוֹתַי מַחְשְׁבוֹתֵיכֶם וְלֹא דַרְכֵיכֶם דְּרָכָי נְאֻם יְיָ, כִּי גָבְהוּ שָׁמַיִם מֵאָרֶץ כֵּן גָּבְהוּ דְרָכַי מִדַּרְכֵיכֶם וּמַחְשְׁבֹתַי מִמַּחְשְׁבֹתֵיכֶם" (יש' נה, ח–ט), "כִּי אֵל אָנֹכִי וְלֹא אִישׁ" (הושע יא, ט), "יְיָ מָה אָדָם וַתֵּדָעֵהוּ בֶּן אֱנוֹשׁ וַתְּחַשְּׁבֵהוּ" (תה' קמד, ג), "הַחֵקֶר אֱלוֹהַּ תִּמְצָא אִם עַד תַּכְלִית שַׁדַּי תִּמְצָא" (איוב יא, ז). קצת ענווה...

יסוד השאלה נובע מהגשמה

חשוב להוסיף, שיסוד השיבוש של השאלה הוא הגשמה, שהרי השאלה היא למעשה: "האם הקב"ה יכול להרים אבן כבדה מאד-מאד?". כלומר, בבסיס השאלה גלומה ההנחה שכוחו של הקב"ה נמדד ביכולתו הפיסית להרים אבן! שהרי אם יכולת "ההרמה" של הקב"ה אינה יכולת פיסית, אין כל משמעות לשאלה הנדונה, שהרי אין כל משמעות לגודלה ולכובדה של האבן, לעולם הקב"ה יהיה יכול לגרום לה להתרומם או להיעלם או להתפורר או לכל דבר שנעלה על דעתנו! לפיכך, שאלה זו לא רק שמובילה בשקר להשקפה רעה שהקב"ה מוגבל ביכולתו (ובאמור, השקפה זו מובילה בכמה שלבים להגשמה), היא גם מחדירה למחשבתנו דמיונות והזיות של גשמות ביחס להקב"ה באופנים ישירים וגסים מאד! שהרי כל מי שמנסה להרהר בשאלה הזו, עלול בקלות להשוות בדמיונו את הקב"ה לאיזה מרים משקולות עב-בשר.

והנה לפניכם דברי רבנו מורה (א, לו) בעניין חומרת ייחוס מגרעת לבורא-עולם:

"והיאך יהיה מצב מי שקשורה כפירתו בעצמותו יתעלה? והוא בדעתו היפך מכפי שהוא, כלומר שאינו לדעתו מצוי, או שלדעתו הוא שניים, או שסבור שהוא גוף, או שהוא לדעתו בעל התפעלויות, **או שמייחס לו איזו מגרעת שהיא?** [ייחוס מגרעת או התפעלות לבורא-עולם כמוהן כייחוס גוף שהרי ייחוס התפעלויות ומגרעות מוביל באופן ישיר ומיידי לייחוס גוף] הנה זה בלי ספק יותר חמור מעובד עבודה-זרה על דעת שהיא אמצעי או מטיבה או מרֵיעה לפי דמיונו. [...] ואתה דע, שכל זמן שתהא בדעתך [ביחס לבורא השקפת] **גשמות או מאורע ממאורעות הגוף [כלומר שהוא יתעלה בעל התפעלויות או מגרעות]** – הנך מקנא ומכעיס וקודח אש ומעלה חֵמה ושונא ואויב וצר, יותר חמור מעובד עבודה-זרה בהרבה".

קצרו של דבר, אם איזה שוטה ישאל אותנו: "האם הקב"ה יכול לברוא אבן שהוא אינו מסוגל להרים?", נשיב לו כפי סכלותו: הוא יכול לברוא אותה ואף יכול להרימה! ונוסיף ונקהה את שיניו ונאמר לו: וכובד האבן הגדולה הזו הוא כאין וכאפס לעומת כובד סכלותך ומינותך.

סוף דבר

ואחתום מאמר זה בפסק רבנו בהלכות עבודה-זרה (ב, ז):

"מצות עבודה-זרה כנגד כל המצוות כולן היא, שנאמר: 'וְכִי תִשְׁגּוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֵת כָּל הַמִּצְוֹת' וכו' [במ' טו, כב], ומפי השמועה למדו שבעבודה-זרה הכתוב מדבר. הא [=הנה] למדת, שכל המודה בעבודה-זרה כופר בכל התורה כולה [=שהרי נאמר 'כָּל הַמִּצְוֹת'] ובכל הנביאים ובכל מה שנצטוו הנביאים מאדם ועד סוף העולם, שנאמר: 'מִן הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ וָהָלְאָה לְדֹרֹתֵיכֶם' [במ' טו, כג]. וכל הכופר בעבודה-זרה מודה בכל התורה כולה, **והיא עיקר כל המצוות כולן**".

למדנו אפוא, שמי שמזהם את מחשבתו בשאלות מינות, לא רק שהוא משבש את מחשבתו בהשקפות תוהו והבל, הוא גם עלול להתדרדר למינות ולכפור בכל התורה כולה. "וְנִשְׁמַרְתֶּם מְאֹד לְנַפְשֹׁתֵיכֶם כִּי לֹא רְאִיתֶם כָּל תְּמוּנָה בְּיוֹם דִּבֶּר יְיָ אֲלֵיכֶם בְּחֹרֵב מִתּוֹךְ הָאֵשׁ" (דב' ד, טו).

דין שניצל ובשר טחון לדעת הרמב"ם

בעולמם של הדרדעים האורתודוקסים נוהגים להתיר אכילת שניצל, בין בהכנה ביתית ובין בחתונות, ושמעתי לכך שני טעמים מרכזיים: **הטעם האחד הוא,** שחזה העוף שממנו מכינים שניצלים הוא חלק שאין "להחזיק שיש בו דם", דהיינו אין בו דם ולכן אין צורך למלחו ולחלטו, כלומר מותר לאכלו גם בדרך של טיגון ללא מליחה וללא חליטה; **והטעם השני הוא,** שטיגון השניצל בשמן עמוק כמוהו כחליטה, ולכן מותר לכתחילה לדעת רבנו לאכול שניצלים. במאמר זה נבחן את שני ההיתרים הללו מבתי המדרשות המתחכמים של הדרדעים האורתודוקסים.

אגב, רבנו בהלכותיו לקמן משתמש במושג "שְׁלוק", והוא כל דבר שנתבשל **במים בלבד.** לפיכך, בכל מקום שרבנו יאמר בשר או עוף שלוק, כוונתו לבשר או עוף **שנחלטו ונתבשלו במים.** וכך הם דברי קאפח בספר המדע (עמ' רג): "בכל מקום מתרגם רבנו שלוק – 'מסלוק' והוא דבר שנתבשל במים בלבד בלי תבלין, לא חשוב אם נתבשל מעט או הרבה. ומבושל 'מטבוך' והוא שנתבשל עם מיני תבלין שונים", וכן כותב קאפח בספר אהבה בעמ' תקטז.

א. אין מחזיקין דם בבני מעיים

כאמור, הטעם הראשון להיתר הוא דימוי לחלקֵי הבשר שאין צריך למלחם ולחלטם מפני שאין מחזיקין בהם דם, כלומר, חזקה היא שאין באותם חלקים דם ולכן ההלכה היא שאין צורך למלחם ולחלטם. את ההיתר הזה ניסו כמה דרדעים חובבי שניצלים להעתיק לדין של חזה עוף. נבחן אפוא האם הדימוי הזה נכון, ולשם כך נעיין בהלכות מאכלות אסורות (ו, יח):

"בני מעיים שמילאן **על דרך זו** בבשר צלוי או שלוק או שמילאן בביצים ושלקן או קליין – הרי אלו מותרין, שאין מחזיקין דם בבני מעיים, וכן הורו הגאונים".

"הדרך הזו" שרבנו מזכיר בהלכה כאן היא הדרך שנזכרה בהלכה הקודמת (ו, יז), שם מדובר על עופות שלמים שלא מלחן ולא חלטן, או בעופות שלמים שמלחן ולא חלטן, ומילא את חללן בבשר חי או שלוק או צלי. מסקנת ההלכה היא, שכל עוד לא מלח וחלט את העופות השלמים, אינו רשאי למלאן בבשר חי או שלוק או צלי ולבשלן, אך מותר לצלותן עם המילוי שבהן.

ובמלים אחרות, בני המעיים שמדובר בהם בהלכה הנדונה (ו, יח) הם בני מעיים שלא נמלחו ולא נחלטו, ואף-על-פי-כן מותר למלא אותם בבשר צלוי או שלוק או בביצים, ולבשלם או לצלותם – והכלל שלפיו מתירים את בני המעיים הללו ללא מליחה וחליטה, בין בבישול ובין בצלייה, הוא: "שאין מחזיקין דם בבני מעיים". כלומר, אין צורך למלוח ולחלוט בני מעיים כי חזקה היא שאין בהם דם שיאסור אותם. בהמשך הלכות מאכלות אסורות (ז, יד) רבנו חוזר על הכלל הנדון, וכֹה דבריו: "וכל בני מעיים שהמאכל סובב בחללן אין מחזיקין בהן דם".

והלכתי לבדוק אצל הקצב ומצאתי בני מעיים שקרויים "קישקֶה", מעין חבל עבה מאד של בשר שצבעו לבן, אפילו יותר מלובן הבשר לאחר שנמלח ונחלט. נמצא, שכל מי שמתבונן בבני המעיים הללו רואה בבירור שאין בהן שום טיפת דם, ולכן אין צורך למלחן ולחלטן.

ברם, צבעו של חזה העוף כלל אינו כצבעם של בני המעיים הללו, וצבעו כידוע הינו ורוד-ורדרד. ויתרה מזאת, חז"ל ורבנו קבעו, שאך ורק "בני מעיים" אין מחזיקין בהם דם, אך כל שאר חלקי הבשר והעוף מוחזקים בדם, ואין להשוותם לבני מעיים. לפיכך, כל חובבי השניצלים למיניהם וכל להקות הפוסקים השׂכירים אשר נוהגים לפסוק הלכות ש"נוחות" לגרגרנותם ולגרגרנות לקוחותיהם – תועים ומתעים וקורדום החוצבים שבידם מוכתם בדמים, תרתי משמע.

ב. "חליטת" שניצלים בשמן עמוק

ההיתר השני ששמעתי בקרב הדרדעים האורתודוקסים הוא, שזריקת השניצל לתוך סיר מלא בשמן רותח כמוה כחליטה, ולכן יש להתיר שניצלים לדעת רבנו. ברם, אם תשימו לב, אותם "דרדעים" חובבי השניצלים מתירים לעצמם לאכול שניצלים גם בחתונות ובאירועים אף שכלל לא ברור להם שהשניצלים טוגנו בשמן עמוק! וייתכן מאד שהם טוגנו על מחבת גדולה ובשמן שבקושי מכסה בשכבה דקה מאד את השניצל מלמעלה... ולזה הם קוראים "חליטה"!

כאשר מטגנים שניצלים בדרך זו, ברור שהדם שבחלקו העליון של השניצל נפלט ומתבשל יחד עם השניצל, שהרי אין די בשכבת השמן הדקה שמכסה את השניצל כדי לחולטו, ואף-לא-אחד היה מעלה על דעתו לחלוט בשר ועוף בדרך כל-כך מפוקפקת, כל-שכן וקל-וחומר בשר או עוף אשר מצופים בשכבה עבה של עיסת ביצים וקמח! ויתרה אף מזאת, בדרך כלל, השמן של "החליטה" נספג בשניצלים המיטגנים והולך וחסר מהר מאד, עד שאפילו אין שכבה דקה למראית עין של חליטה! ובכל זאת הם מתירים, העיקר שאיזה גּוּדֵל דרדעי אמר שמותר...

ויתרה מכולן, גם אם נניח שטיגנו את השניצלים בשמן עמוק, הלא השמן אינו בא במגע ישיר ומיידי עם בשר השניצל כדי לחולטו ולהצמיתו, אלא הוא קודם כל בא במגע עם עיסת הביצים והקמח שעל גבי השניצל, וזו מתבשלת מיד עם הדם שבקליפת השניצל החיצונית. וגם לאחר שעיסה זו התבשלה עם הדם שבקליפת השניצל החיצונה, עדיין השמן הרותח אינו בא במגע ישיר עם השניצל, אלא רק חודר ומחלחל דרך שכבת עיסת הביצים והקמח – וכי יעלה על הדעת שבדרך עקיפה ומוזרה שכזו ניתן לחלוט בשר או עוף? והלא עד שהשניצל "ייחלט" אין צל של ספק שהוא יפלוט דם, והדם הזה יתבשל עם השניצל ועם שכבת הקמח והביצים.

לפיכך הנני תמה, וכי יש איזו דרך להתיר את השניצל ואת עיסת הביצים והקמח שנתבשלו עם דם? אך כאמור, הפוסקים הנפוחים רודפי הבצע והמאכלות העדיפו את זלילת השניצלים ואת פסיקות אזור הנוחות על-פני האמת, כדי שלא להקהות את קורדום-החוצבים שבידם.

והנה לכם ראיה מדברי רבנו, וכֹה דבריו בהלכות מאכלות אסורות (ו, יט):

"עופות שטפלן בבצק וצליין, בין שלמין בין מחותכין, אם טפלן בסולת גסה, אפילו הסמיקה הטפֵילה – אוכל את הטפילה, מפני שהיא סולת גסה מתפוררת ויוצא הדם. ואם טפלן בקמח חטין שֶׁלֹּתָתָן, אם הייתה הטפילה לבנה כמו הכסף – מותר לאכול ממנה, ואם לאו – אסורה. טפלן בשאר קמחים, אם האדימו – אסורין, ואם לא האדימו – מותרין".

עיניכם הרואות, שכל מה שחכמים ע"ה התירו בהלכה הוא "עופות שטפלן בבצק **וצליין**"!

כלומר, חז"ל לא התירו לחולטן, ולא לבשלן, ולא לטגנן בשמן עמוק, רק צלייה תועיל לעופות שטפלן בבצק! ואפילו עופות שטפלן בבצק **וצליין,** אם טפלן ב"קמח חטין שֶׁלְּתָתָן", דהיינו שהִשרה את החיטים וטחנם לקמח דק, אסור לאכול את כיסוי הבצק הזה אם הוא האדים. כלומר, אפילו אש הצלייה השואבת לא מועילה לכיסוי הבצק שנעשה מקמח דק! הייתכן אפוא להתיר **לחלוט ולבשל** חזה עוף שלא הוכשר בחליטה, כשהוא מצופה בעיסת קמח וביצים?

ואפילו אם ציפו את השניצלים בעיסת פירורי לחם וביצים, עינינו הרואות שמדובר בשכבה עבה וסמיכה, אשר אינה דומה לעוף שציפוהו בפירורי סולת מתפוררים, ורבנו אף מדגיש בהלכה: "מפני שהיא סולת גסה **מתפוררת** ויוצא הדם". ויתרה אף מזאת, אפילו עוף שציפוהו בפירורי סולת, חכמים ע"ה התירוהו **בצלייה בלבד,** אך חליטה ובישול מאן דכר שמיה.

קצרו של דבר, כדי להתיר שניצלים **חובה** למלחן ולחלטן, ורק לאחר מכן לצפותן בעיסת קמח וביצים, ואז ניתן לטגנן בכל שמן, עמוק או לא עמוק, ועומק השמן הרותח מזכיר לי את עומק הסכלות הרותחת מסוג אחֵר אשר נפוצה מאד בקרב חוצבי הקורדומים למיניהם...

וזכורני סיפור שסיפר לי זקן תימני על המעברה של שנת 1949, שם היו נוהגים לחפור בור עמוק ומעליו לשים כמה קרשים אשר עליהם היו עושים את הצרכים הגדוֹלים. כאשר הבור היה מתמלא, היו מכסים אותו במעט חול וחופרים בור אחֵר ועליו היו שמים עתה את הקרשים הללו שהיו יושבים עליהם. ובכן, יום אחד עברה אשה אחת תימניה מבוגרת, תמה ותמימה, והלכה לתומה, ולא שמה לב היכן היא הולכת, והוֹפ, נפלה כולה לתוך הבור שזה עתה כיסו... ועד היום התימני הזקן הזה מתפקע מצחוק בכל פעם שהוא מספר לי את הסיפור הזה...

ג. דין בשר טחון לדעת הרמב"ם

כידוע, אי אפשר לחלוט בשר טחון שהרי הדם פרש מתוכו במהלך טחינתו, כלומר, כל דם שפרש – אסור, ולא תעזור חליטה להצמית את הבשר הטחון מבחוץ, שהרי הדם שבתוכו כבר פרש ונאסר. כמו כן, אם נחלוט את הבשר ונבשלו, דם הבשר שכנוס בבשר הטחון יפרוש החוצה ויאסור את התבשיל, כי חיבורו הוא חיבור מלאכותי. הוי אומר, דם הכנוס בבשר אינו נאסר בבישול בתנאי שחלט את הבשר לאחר המליחה, כי החליטה צומתת-חוסמת את הבשר ולא מאפשרת לדם הכנוס לצאת במהלך הבישול ולאסור את התבשיל. אולם, דם שפירש, כמו דם הבשר הטחון, אוסר את הבשר ואת התבשיל שנתבשל עמו, כי הוא כבר לא כנוס.

השאלה אפוא היא, **האם ניתן להכשיר בשר טחון בצלייה?** ובכן, למיטב הבנתי ניתן להכשיר בשר טחון בצלייה על-גבי האש, משתי הסיבות הבאות:

1) רבנו פוסק בהלכות מאכלות אסורות (ו, יד): "ראש הבהמה שצלהו בתנור או בכבשן, אם תלהו ובית שחיטתו למטה – מותר, שהדם יוצא ושותת. [...] הניח חוטמו למטה, אם הניח בו גמי או קנה כדי שיישאר פתוח וייצא דמו דרך חוטמו – מותר, ואם לאו – אסור".

למדנו אפוא, כי כוחה של האש לשאוב גדול מאד, ויש בכוחה לשאוב אפילו את דם המוח שכנוס בתוך הראש, ובלבד שיהא פתח קטן מאד, ואפילו בגודל חריץ של קנה, כדי שהדם יהיה

שותת ויוצא ממנו. ואם כוח שאיבת האש כל-כך גדול, נראה לי שהוא הדין להמבורגרים או לקבבים שהרי הם באים במגע ישיר עם האש, ואינם כנוסים עמוק בתוך עצם הראש.

2) עוד פוסק רבנו שם (ו, יז) והזכרנו את ההלכה הזו בפרק א לעיל:

"עופות שהניחן שלמים ומילא חללן בשר וביצים ובישלן – אסורות, שהרי דם יוצא לתוכן ואף-על-פי שמלחן יפה-יפה, ואפילו היה הבשר שבתוכן שלוק או צלי. ואם צליין – הרי אלו מותרות, אף-על-פי שהבשר שבתוכן חי, ואפילו פיהן למעלה".

כלומר, מותר לכתחילה לצלות עופות שלמים שיש בתוכן **בשר חי,** ואפילו פי העוף למעלה! נמצא אפוא, שכוח שאיבת האש גדול מאד, ומזאת נלמד, וכמו בהלכה שהבאנו לעיל, שכל-שכן שיש בכוח האש לשאוב את כל הדם מבשר טחון שבא במגע ישיר עם האש.

כמו כן, קרוב לוודאי שהבשר החי, שנאמר עליו בהלכה לעיל שהוא הוכנס לתוך חלל העוף השלם, נחתך לחתיכות קטנות כדין כל מילוי אשר בדרך-כלל נחתך לחתיכות קטנות, וזה דומה מאד לבשר טחון. ואם חתיכות קטנות של בשר חי נשאב מהן הדם בצלייה, אף-על-פי שהן כנוסות בתוך עוף שלם שפיו למעלה, ואף-על-פי שאין בינן לבין האש מגע ישיר – כל-שכן וקל-וחומר לגבי בשר טחון שאינו כנוס בעוף שלם ובא במגע ישיר וקרוב מאד עם האש.

סוף דבר – שאלה בעניין דיני מליחה וחליטה לבישול ולצלייה

נשאלתי כך: בהלכות מאכלות אסורות פרק ו נאמר שיש למלוח ולהדיח וכן לחלוט את הבשר טרם בישולו: "ומשליכו מיד לתוך מים רותחים" (ו, י). ברם, בהלכה יב שם, בעניין בשר צלי נאמר: "אבל לצלי מולח וצולה מיד", כיצד אפוא עלי לנהוג בבשר מבושל ובבשר צלי?

תשובה: אם רצונך **לבשל** את העוף או הבשר עליך למלחו ולהדיחו (המליחה שנעשית בבתי המטבחיים איננה מספיקה מפני שהעוף נחתך לאחר מליחתו), וכן לחלטו כאמור בהלכה. אם רצונך **לצלות** את העוף אינך צריך למלחו ולא לחלטו, ומה שרבנו אומר "מולח וצולה" הכוונה שהוא יכול לתבלו במעט מלח כנהוג ואז לצלותו, אך אין חובה למלחו. שהרי אם הייתה חובה למלחו רבנו לא היה אומר "מולח וצולה מיד", כי הבשר צריך לשהות במִלחו 24 דקות. כמו כן, אין צורך להפריש את הדם שבקליפת הבשר לפני צלייתו, שהרי האש שואבת את כל הדם.

אגב, אנכי נוהג לצלות כרעיים בתנור, ללא מליחה וללא חליטה, כיצד? ובכן, הנני מניח רשת עם רגליים קצרות (כשני ס"מ, לקחתי אותה ממנגל חשמלי) על גבי תבנית חד-פעמית גדולה. על הרשת הזו הנני מניח את העופות (עופות טריים לא קפואים): שבעה-שמונה כרעי עופות שלמים (ירך ושוק), לאחר שתיבלתי אותם והנחתי אותם סגורים בסיר במקרר למשך כ-24 שעות. כמו כן, טרם הכנסת העופות לתנור הנני עוטף את העופות מלמעלה בנייר אפיה. והואיל והעופות על הרשת כל דמם ושומנם נשפך לתבנית החד-פעמית הגדולה. הנני צולה את העופות בתנור כשעה בחום של כ-210 מעלות, לאחר כשעה הנני מסיר את נייר האפייה, וממשיך לצלותם בתנור לעוד כ-20–25 דקות. קל מאד להכנה, ומאפשר לי ללמוד... "לֵךְ אֱכֹל בְּשִׂמְחָה לַחְמֶךָ וּשְׁתֵה בְלֵב טוֹב יֵינֶךָ כִּי כְבָר רָצָה הָאֱלֹהִים אֶת מַעֲשֶׂיךָ" (קהלת ט, ז).

שער שביעי:

אמרים קצרים

מתן טובת הנאה לחכם שבעיר?

בהלכות מתנות עניים (ו, טו) פוסק רבנו כך:

"מעשר עני אין פורעין ממנו מלוה, ואין משלמין ממנו את התגמולין, ואין פודין בו שבויים, ואין עושין בו שושבינות, ואין נותנין ממנו דבר לצדקה. אבל משלחין ממנו דבר של גמילות חסדים, וצריך להודיעו שהוא מעשר עני. ונותנין אותו לחבר-עיר [=החכם שבעיר] בטובה" וכו'.

לכאורה משמע מסוף ההלכה שמותר לתת לאדם החכם שבעיר טובת הנאה. ברם, אף שמותר לכבד תלמידי חכמים ולתת להם מתנות כמו שנוהגים עם אנשים מכובדים (ולא יפחת כבוד תלמידי החכמים מכבוד סתם אנשים מכובדים), נראים הדברים שאין זו כוונת ההלכה – שהרי אם כוונת ההלכה באמרה: "ונותנין אותו לחבר עיר" היא לגמול חסד עם חכם שבעיר, הרי שעניין זה כבר נכלל במשפט הקודם: "אבל משלחין ממנו דבר של גמילות חסדים" וכו', מדוע אפוא יש צורך להוסיף ולומר שמותר לגמול חסדים עם חבר-עיר, דהיינו עם החכם שבעיר? ואף כל-שכן הוא: שהרי אם מותר לכבד ולגמול חסד עם סתם אדם, כל-שכן עם החכמים.

אלא נראה ברור, שהכוונה היא שמותר לתת את מעשר-העני לחכם שבעיר, והוא יגמול עמו חסד לראויים לו, דהיינו שהוא כבר ימסור אותו לעניים. ועניין דומה ראינו בהלכות שם לקמן (ז, יג), וכך פוסק רבנו: "מי שהלך בסחורה ופסקו עליו אנשי העיר שהלך שם צדקה, הרי זה נותן לעניי אותה העיר, ואם היו רבים ופסקו עליהן צדקה, נותנין [דבר מועט], וכשהן באין מביאין אותה עמהן [את הצדקה שבידיהם] ומפרנסין בה את עניי עירם [שהרי נפסק שם שעניי עירך קודמין]. **ואם יש שם חבר-עיר יתנו אותה לחבר-עיר, והוא מחלקה כמו שייראה לו**".

והנה עוד הלכה בעניין זה, והיא בהלכות מתנות עניים (ט, ו):

"רשאין בני העיר לעשות קופה תמחוי, ותמחוי קופה, ולשנותן לכל מה שירצו מצורכי ציבור, ואף-על-פי שלא הִתנו כן בשעה שגבו; ואם היה במדינה חכם גדול שהכול גובין על דעתו, **והוא יחלק לעניים כפי מה שיראה** – הרי זה רשאי לְשַׁנּוֹתָן לכל מה שייראה לו מצורכי ציבור".

***

ושמא יַקשה אדם ויֹאמר: והלא אסור לתת צדקה ממעשר-עני, וכמו שנאמר בהלכה הראשונה לעיל, איך אפוא יוּתַּר לתת את מעשר-העני לחבר-עיר כדי שיחלקו לעניים? ובכן, אסרו לתת את מעשר-העני **בִּמקום** חובת הממון שניתן לצדקה, שהרי הוא גוזל בזה את העניים, אך אם מעשר-העני אינו ניתן בִּמקום הצדקה, מצוה רבה היא, וזו גם תכליתו של מעשר-העני. "הֲלוֹא פָרֹס לָרָעֵב לַחְמֶךָ וַעֲנִיִּים מְרוּדִים תָּבִיא בָיִת [...] אָז יִבָּקַע כַּשַּׁחַר אוֹרֶךָ" וכו' (ישׁ' נח, ז–ח).

ועתה גם יובן מדוע נאמר בסוף ההלכה הראשונה לעיל: "ונותנין אותו לחבר-עיר [=חכם העיר] **בטובה**", כלומר מההלכה עולה שיש שתי אפשרויות: נתינת מעשר עני בטובה ונתינת מעשר עני שלא-בטובה, ברם, איך אפשר לתת מעשר עני לחבר-עיר שלא בטובה? וכי ייתכן שאותו חכם שבעיר הוא כפוי טובה? וכי הוא יתעלם מן הנותן ולא יזכור אותו לחסד ולרחמים? ובמילים

אחרות, אם מדובר בהלכה הזו בנתינת מעשר-העני לחבר-העיר אין צורך לומר שנותנים לו את מעשר-העני **בטובה,** דהיינו אפילו בטובה, כי אין שום דרך אחרת והמקבל יכיר טובה בוודאי.

"מֵשִׁיב רָעָה תַּחַת טוֹבָה לֹא תָמוּשׁ רָעָה מִבֵּיתוֹ" (משלי יז, יג).

לפיכך, ברור שמדובר בנתינת מעשר-עני לשם חלוקה לעניים, ואף-על-פי שאותו חבר-עיר עשוי לראות את הנותן בעין יפה ולזכור אותו לטובה, ואולי אף לגמול לו חסד, הואיל והוא בחר דווקא בו לחלק את מעשר-העני לעניים, אף-על-פי-כן, מותר לתת לו את מעשר-העני.

ואם תוסיפו ותתמהו, ומדוע בכלל שנעלה בדעתנו שהטובה הזו אסורה? ובכן, ביסוד החשש בעניין זה עומד היסוד שלא ראוי להפיק טובת הנאה מן המצוות הואיל והדבר עלול לפגום ברוממותן ובכבוד שמים. ולכן, היה אפשרי שיעלה בדעת חכמי האמת אנשי המוסר, שמא לא ראוי ליהנות ממעשר-עני באופן כזה, דהיינו שבאמצעותו חבר-העיר יזכור אותנו לחסד ולטובה, ולכן השמיענו בהלכה שמותר. ואגב למדנו עד כמה נזהרו שלא לערב טובת הנאה במצוות.

ואחתום בעניין היסוד האמור, לפיו לא ראוי להפיק טובת הנאה מן המצוות, אלא יש לעשותן אך ורק לשם שמים, וכֹה דברי חכמים ע"ה במשנה האחרונה במסכת מכות (ג, יז):

"רבי חנניה בן עקשיה אומר: רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הִרבה להן תורה ומצוות שנאמר: 'יְיָ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר' [ישׁ' מב, כא]".

וכֹה דברי רבנו בפירושו למשנה הזו:

"מיסודות האמונה בתורה, שאם קיים האדם מצוה [אחת] מ-613 המצוות כראוי וכהוגן, ולא שיתף עמה מטרה ממטרות העולם-הזה כלל, אלא עשה אותה לשמה מאהבה [לה'] כמו שביארתי לך – הרי הוא זוכה בה לחיי העולם-הבא, ולכן אמר ר' חנניה, כי מחמת ריבוי המצוות אי-אפשר שלא יעשה האדם מצוה אחת בכל ימי חייו בשלֵמות ויזכה להשארות הנפש באותו המעשה. וממה שֶׁמּוֹרֶה על היסוד הזה, שאלת ר' חנניה בן תרדיון: מה אני לחיי העולם-הבא? וענהו העונה: כלום בא לידך מעשה? כלומר, האם נזדמן לך עשיית מצוה כראוי? ענה לו שנזדמנה לו מצות צדקה בתכלית השלמות האפשרית, וזכה בה לחיי העולם-הבא. ופירוש הפסוק: ה' חפץ לצדק את ישראל [שיהיו צדיקים בדינם] למען כן יגדיל תורה ויאדיר".

'ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך'

לא לחינם נאמר בתורה בעשרת הדיברות:

"שֵׁשֶׁת יָמִים **תַּעֲבֹד** וְעָשִׂיתָ כָּל **מְלַאכְתֶּךָ,** וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָל **מְלָאכָה** אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ עַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ וּבְהֶמְתֶּךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ" (שמ' כ, ט–י).

שלוש פעמים הודגשו בעשרת הדיברות העבודה והמלאכה, ללמדנו שאין תורה ללא מלאכה, וכדברי חכמים באבות (ב, ב): "כל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה וגוררת עוון". והוסיף שם רבנו: "וגוררת עוון, הוא כפי שביארו [חז"ל] [...] ואמרו: סופו שהוא מלסטס את הבריות".

מי צריך את היעבץ?

בעקבות ביקורתי החריפה על היעבץ במאמר: "ארבל – מחלל שם שמים ביד רמה (ח"ו)", נשלחה אלי התגובה-השאלה הבאה: "ידועה אִמרתו של הרמב"ם 'קבל האמת ממי שאמרו', אז נניח שהיעב"ץ הפך את התורה לקורדום-חוצבים אבל מצד שני כתב ספר נגד האופל עם ראיות חותכות, אז מה הבעיה לקבל מהספר הזה? הרי אנו מקבלים את האמת גם ממי ששיקר בחייו לגבי נושאים אחרים, כי אנו מסתכלים על התוכן של האומר ולא על האדם האומר".

תשובה:

רק כאשר כלו כל הקיצין ועם-ישראל עומד נבוך בלא מענה אמיתי, רק אז מותר להביא ראיות ממחללי-שם-שמים, כי בעצם הבאת ראיות מהם, למעשה מרוממים את ישותם ואישיותם – ומחללי-שם-שמים דינם הקללות והחרפות והגידופים, וחובה לבערם ולהשפילם. ולא רק זאת, אלא שבעיסוק בהם מצדיקים את שאר השקפותיהם, כגון חילול השֵם הנורא אשר בידם.

קצרו של דבר, כיבודם הוא חירוף וגידוף השֵם הנכבד והנורא, וגדול הוא מאד כבוד שמים.

ודרך האמת לא תפרח ותשגשֵג ולא תרום קרנה כל עוד מחללי-שם-שמים הללו יזהמוהָ, וכל הפוסחים על שתי הסעיפים הללו הם בגדר גיס חמישי, מכשול עוון בדרכם של אנשי האמת. והראיה, הנה, חרה לך על-כך שמתחתי ביקורת חריפה על היעבץ, כלומר רוממותו המדומה חדרה לליבך – שהרי לא הצלחת לקחת את דברי האמת שהוא כתב מבלי שיכאב לנפשך לשמוע ביקורת חריפה עליו. "עַד מָתַי אַתֶּם פֹּסְחִים עַל שְׁתֵּי הַסְּעִפִּים?" (מ"א יח, כא).

ואיני זקוק להביא ראיות מן היעבץ כדי להוכיח את טומאת ספר-האופל, הואיל והספר מלא וגדוש לאלפים בראיות למינותו – ומי שבכל זאת מתעקש להביא ראיות ממחללי-שם-שמים בְּמָקוֹם שאין צורך בכך, שלא יזכיר את שמם ואם הוא כבר מזכירֵם שיגנה את מעשיהם.

לסיכום, קבל האמת ממי שאמרו אין משמעותו: פרסם את האמת שבדברי מחללי-שם-שמים, ואין משמעותו שחובה עלינו לקבל את משנתו של אותו תועה שכתב דברי אמת בעניין מסוים. אלא, יש למצוא מקורות אחרים לדרך האמת בכל שניתן, ואם אינם, נפרסם את דברי האמת שבדברי התועים, מבלי להזכיר את שמם לטובה, ובזהירות עצומה שלא לרוממם בכך.

ואחתום בדברי רבנו בפירושו למסכת נדרים (ד, ג), וכֹה דבריו:

"לפי שאינו מותר בתורתנו בשום פנים ללמֵד מקצוע ממקצועות חכמת התורה בשכר, שנאמר: 'וְאֹתִי צִוָּה יְיָ בָּעֵת הַהִוא לְלַמֵּד אֶתְכֶם חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים' וכו' [דב' ד, יד] ובא בקבלה [=במסורת התורה-שבעל-פה איש מפי איש עד משה רבנו ע"ה]: 'מה אני בחינם אף אתם בחינם' [...] ואני תמה על אנשים גדולים [בעיני עצמם ובעיני השוטים] **שעיוורה אותם התאווה והכחישו את האמת** והנהיגו לעצמם הקצבות [תקציבים] בעד המשפטים [פסיקת הדין בבתי-הדין] והלימוד [לימוד התורה] ונתלו בראיות קלושות. ונדבר בעניין זה במקומו במסכת אבות".

מדוע כֹּה חשובה הצניעות לעם-ישראל?

נתבקשתי באחת מן הפניות בפורום אור הרמב"ם להסביר מדוע הצניעות כֹּה חשובה לבנות ולבנים בעם-ישראל? וכן להפנות למקורות המרכזיים בעניין זה בתורה-שבכתב ושבעל-פה.

ובכן, איסורי העריות שנקבעו בתורה ברורים ומפורשים בספר ויקרא פרק יח ופרק כ, ועוד.

ופוסק רבנו בסוף הלכות איסורי ביאה:

[יז] "אין לך דבר בכל התורה כולה שהוא קשה לרוב העם אלא לפרוש מן העריות והביאות האסורות. אמרו חכמים: בשעה שנצטוו ישראל על העריות, בכו וקיבלו מצוה זו בתרעומת ובבכייה, שנאמר: 'בֹּכֶה לְמִשְׁפְּחֹתָיו' [במ' יא, י], על עסקי משפחות. ואמרו חכמים: גזל ועריות, נפשו של אדם מתאווה להן ומחמדתן. ואין אתה מוצא קהל בכל זמן וזמן, שאין בהן פרוצין בעריות ובביאות אסורות. ואמרו חכמים: רוב בגזל ומיעוט בעריות, והכול באבק לשון הרע".

[יח] "לפיכך ראוי לו לאדם לכוף יצרו בדבר זה, ולהרגיל עצמו בקדושה יתרה **ובמחשבה טהורה** [ולקמן תוסבר הזיקה שבין הצניעות לקדושת המחשבה] ובדעת נכונה כדי להינצל מהן, וייזהר מן הייחוד שהוא הגורם הגדול. גדולי החכמים היו אומרים לתלמידיהם: היזהרו בי מפני בתי, היזהרו בי מפני כלתי, כדי ללמד לתלמידים שלא יתביישו מדבר זה, ויתרחקו מן הייחוד".

[יט] "וכן ינהוג להתרחק מן השחוק, ומן השכרות, ומדברי עגבים – שאלו גורמין גדולים הם [לעריות], והם מעלות של עריות [=מובילים ומדרדרים לעריות]; ולא יישב בלא אישה, שמנהג זה גורם לטהרה גדולה. יתרה מכל זאת אמרו, יפנה עצמו ומחשבתו לדברי תורה, וירחיב דעתו בחכמה, שאין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פנוי מן החכמה, ובחכמה הוא [=שלמה] אומר: 'אַיֶּלֶת אֲהָבִים וְיַעֲלַת חֵן דַּדֶּיהָ יְרַוֻּךָ בְּכָל עֵת בְּאַהֲבָתָהּ תִּשְׁגֶּה תָמִיד' [משׂ' ה, יט]".

הוי אומר, הואיל וענייני העריות קשים מאד לרוב בני האדם, השכל הישר והמוסר האנושי מורה שיש להוסיף סייגים ומגבלות כדי שבני האדם לא ייכשלו ויתדרדרו לעוונות ולפשעים חמורים ולחיי צער ואומללות (ואפילו אצל הגויים הפרוצים יש סייגים לתועבות). כלומר, הואיל ומדובר במדרון חלקלק מאד-מאד, יש לעמוד איתן בראשו ולא להתדרדר בו ולו מעט, כי גם התדרדרות מעטה עלולה להוביל להתדרדרות רבתי, הואיל וכאמור מדובר בעניינים כלל לא פשוטים.

ואצרף הלכה מהלכות נזיקי ממון (ג, יז) אשר ממנה ניתן ללמוד על צניעותם הגדולה של חכמים, מעתיקי התורה-שבעל-פה, ועל הדרך הישרה שהם מורים לנו, וכֹּה דברי רבנו שם:

"ומעשה באשה שנכנסה לאפות בתנור בבית שכנותיה, והניחו אותה ונתעלמו כדי שלא יביטו בה בעת לישתה ואפייתה [=ואפילו שהיא הייתה לבושה בצניעות וכלל לא באה במגע עם בני הבית], ובא עז של בעל הבית ואכל את הבצק ומת, וחייבוהָ חכמים לשלם את דמיו [=הואיל וחכמים לא התבוננו בה ואף לא השגיחו בה ובסובב אותה משום צניעות – היה עליה להבין זאת ולהשגיח שלא תבוא תקלה על ידה ושהעז לא תאכל ולא תינזק], וכן כל כיוצא בזה".

ויש עוד עניין שנוגע לחשיבות הצניעות, לאשה וגם לאיש, והוא שייך לקדושת המחשבה ולהרהורי העבירה, דהיינו גם אם האיש והאשה לא יתדרדרו לתהום העריות אשר מוציאה את האדם מן העולם, בסטייה מגדרי הצניעות הם יפגמו בקדושת המחשבה, ויזהמו את האמצעי הטהור שבו האדם קושר את מחשבתו וישותו לבורא-עולם – ולכן אמרו חכמים שהרהורי עבירה קשים מעבירה. ועל חומרת ההרהורים וקדושת המחשבה, ראו: "על השכרות בפורים".

"פְּעָמַי הָכֵן בְּאִמְרָתֶךָ וְאַל תַּשְׁלֶט בִּי כָל אָוֶן" (תהלים קיט, קלג).

על יהודית בת בארי החיתי

נשאלתי כך: שלום רב, רציתי לשאול לגבי הפסוק: "וַיְהִי עֵשָׂו בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה וַיִּקַּח אִשָּׁה אֶת יְהוּדִית בַּת בְּאֵרִי הַחִתִּי וְאֶת בָּשְׂמַת בַּת אֵילֹן הַחִתִּי" (בר' כו, לד). האם אנו יודעים על מקור שמה? הרי היהודים שמם נגזר מיהודה שפירושו להודות לה' והוא עוד לא נולד כאשר היא נולדה. האם יש מישהו מהמפרשים אשר עומד על-כך ומפרש פירוש שמניח את הדעת?

תשובה:

איני יודע בוודאות לגבי מפרשים אחרים, אך למיטב הבנתי בהחלט ניתן ללמוד מֵעניין זה מוסר-השׂכל גדול מאד, ואסביר: המינים והרשעים מתעתעים במעשיהם, ובמקרים רבים הם פועלים ועושים מעשים טובים או נקראים בשמות חיוביים – כל זה במטרה לטשטש לכסות ולהסתיר את תועבותיהם ומטרותיהם, וכך הם מפילים חללים רבים והורסים את עמֵנו. ולכן החזיר נבחר לסמל הטומאה, דווקא מפני שיש לו סימן טהרה חיצוני שבו הוא מתעתע לומר "טהור אני".

והמסר לדורות הוא: שֶׁאַל לנו להתרשם ממעשים טובים של הרשעים, כמו ולדר שהפיץ מוסר ומידות-טובות בספריו, או כמו משי-זהב שעמד בראש ארגון זק"א, או כמו מוטי אלון ושמואל טל ויונה מצגר ועוד מושחתים רבים שמפיצים ערכים לאלפי בני אדם. אלא, עלינו לבחון אדם וחברה על-פי השקפותיהם ומידת נאמנותם לדרך האמת, היא הדרך שקיבלנו מאת משה רבנו ע"ה בהר סיני, ואם מצאנו סטיות מן הדרך הקדומה הזו, כל-שכן כאשר מצאנו סטיות חריפות ומקוממות ומרושעות, סטיות אשר מחריבות את יסודות תורתנו ומשחיתות את דתנו – אסור לנו באיסור חמור להתבונן לשמות היפים או לדברים הטובים שהרשעים עושים בחיצוניותם, אלא עלינו להבין ולזכור תמיד שמדובר בהתעיות מתוחכמות, ולהוקיע את הרשעים תוך פרסום ושפיכת אור על שיטותיהם ותעתועיהם להתדמות לצדיקים, במעשיהם או בשמותיהם.

וכך העידה התורה על יהודית ובשמת: "וַתִּהְיֶיןָ מֹרַת רוּחַ לְיִצְחָק וּלְרִבְקָה" (בר' כו, לה), והנה לפניך גם מסורת התורה-שבעל-פה בעניין יהודית בת בארי החיתי, וכך אומר אונקלוס שם: "וְהַוָאָה מְסָרְבָן וּמַרְגְּזָן [=ממרות ומרגיזות] עַל מֵימַר [על הוראותיהם של] יִצְחָק וְרִבְקָה". וכך אומר רבנו בספר-המצוות (לאוין קכח) בעניין היות תרגום אונקלוס מסורת תורה-שבעל-פה: "והוא אמרו יתעלה: 'כָּל בֵּן נֵכָר לֹא יֹאכַל בּוֹ' [שמ' יב, מג], אמר המבאר את הקבלה [=מסורת התורה-שבעל-פה, הלא הוא אונקלוס ע"ה]: 'כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל דְּיִשְׁתַּמַּד' [אונקלוס שם]" וכו'.

בעילת גויה

נשאלתי כך:

בהלכות איסורי ביאה (יב, ט–י) נאמר כך:

"גוי הבא על בת ישראל: אם אשת-איש היא – נהרג עליה, ואם פנויה היא – אינו נהרג. אבל ישראל שבא על הגויה, בין קטנה בת שלוש שנים ויום אחד בין גדולה, בין פנויה בין אשת-איש, ואפילו היה קטן בן תשע שנים ויום אחד, כיוון שבא על הגויה בזדון – הרי זו נהרגת, מפני שֶׁבָּאַת לישראל תקלה על ידיה, כבהמה. ודבר זה מפורש בתורה, שנאמר: 'הֵן הֵנָּה הָיוּ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל... וְכָל אִשָּׁה יֹדַעַת אִישׁ לְמִשְׁכַּב זָכָר הֲרֹגוּ' [במ' לא, טז–יז]".

הנני מתקשה להבין הלכה זו. מדוע קטנה בת שלוש שנים ויום אחד נהרגת? אני מבין שהגויים נמשלו לבהמות. אבל לומר שבא לישראל תקלה על ידיה של הקטנה נשמע לי מאוד קיצוני. נראה לי ברור שמי שבא על קטנה כזו הוא חולה בנפשו והוא זה הגורם לתקלה.

תשובה:

לפי דבריך יש לתמוה על הריגת הבהמה, שהרי מי שבא על בהמה עוד יותר חולה בנפשו ממי שבא על קטנה. מדוע אפוא להרוג את הבהמה? ובכן, למיטב זכרוני חז"ל הסבירו כדי שלא יהיה זכר לתקלה הזו, כי אם יהיה לה זכר, הדבר עלול לעורר לתועבה עוד חולים בנפשם.

המשך השאלה:

א) אני חשבתי שהגויים נמשלו לבהמות מפני שהם רודפים אחרי תאוותיהם ונוטשים את שכלם וכו'. האם בכל ההלכות שלנו אנו מתייחסים אל הגויים כאילו היו בהמות ממש?

ב) באמת יש לי גם תמיהה על הבהמה. על-כל-פנים, לא ברור לי אם הנימוק של חז"ל עומד, דהיינו להרוג את הבהמה כי זו עלולה לעורר את יצרם של חולי נפש אחרים? ומדוע דווקא את הבהמה הזו? מי שחולה בנפשו כל בהמה עלולה לעורר את יצרו ואין לדבר סוף. וכך לגבי הגויה, אדם שמתאווה לילדה קטנה, האם הריגתה תביא למניעת עוררות היצר אצל שאר החולים?

ג) ומה עם הכיוון ההפוך? מה הדין כאשר ישראלית נבעלת על-ידי גוי בן תשע שנים ויום אחד? האם גם הוא נהרג? ואם לא, מדוע חוסר הסימטריה?

המשך התשובה:

א) כן. לעתים קרובות הגויים אף גרועים מן הבהמות והחיות: "אַכְזָרִי הֵמָּה וְלֹא יְרַחֵמוּ" (יר' נ, מב), ואיני צריך להוכיח זאת, די להתעמק מעט באכזריותם במאה הקודמת באירופה.

ב) שווה בנפשך שלא יהרגו את הקטנה הזו, הרי עשרות שנים לאחר המקרה יצביעו עליה, יהודים וגויים, ויזכירו את החרפה הגדולה הזו, ונמצא שם שמים מתחלל, ועצם הזכרת המקרה ופרסומו עלולה גם לעורר מחשבות זימה בקרב הרשעים ולתת להם פתח למעשיהם.

ג) בראש ההלכה נאמר כך: "גוי הבא על בת ישראל: אם אשת-איש היא – נהרג עליה, ואם פנויה היא – אינו נהרג". אין סימטריה ביהדות והיהדות איננה צורה סימטרית. כלומר, אין סימטריה בין איש לאשה, ואם הייתה סימטריה ביניהם בתורה ובהלכה היה הדבר עוול נוראי, אלא, הקב"ה וחז"ל התאימו את הדינים לאיש ולאשה בהתאם לטבע שהקב"ה טָבַע בהם.

ולעצם העניין, ייתכן שהתורה וחכמים לא גזרו מוות בעניין הזה על הגוי מפני שהדבר לא שכיח, דהיינו שאשה יהודייה תיכשל עם גוי, שהרי בתקופה שבה יד ישראל תקיפה ויש סנהדרין וכל הדינים הללו חלים על עם-ישראל, נדיר מאד הדבר שאשה יהודייה תשכב עם גוי. לעומת זאת, האיש היהודי, גם בתקופות שבהן יד ישראל תקיפה ומן הסנהדרין יוצאת הלכה, עדיין יש סיכוי שתארע תקלה שכזו. שהרי יצרו של האיש פראי ודורסני יותר מאשר יצרה של האשה.

וייתכן שיש טעמים נוספים שאיני יודע אותם בעת, גל עיני ואביטה נפלאות מתורתיך. וחשוב להוסיף, שהקושי להבין את קדושת הִלכות-האמת הללו נובע מגרורותיה של תרבות הזימה המערבית הסרטנית ששולטת כיום בעמֵנו ובעולם כולו ביד רמה. תרבות זו מפיצה ללא הרף השקפות רעות ומשובשות ומחדירה אותן כאמת אלהית טהורה, כגון: הזיות הלהט"ב, שוויון זכויות לכל אדם אף שאין לתת שום זכויות לחברה שמתנהגת באכזריות, גינוי הפדופיליה ביד אחת בעוד שהם מחדירים אותה באגרסיביות באלף-אלפֵי ידיים זימתיות, ביטול כל ערכי הצניעות והפיכת התועבה ליסוד תקינות חיי החברה, פיאור רוצחים ורוממות תרבות האלימות ושפיכות הדמים, פמיניזם כבלי לפתות את האשה להשחית כליל את גדרי המוסר, הצגת האשה בחלון הראווה כאילו לכבדה אך בפועל הופכים אותה בזה לשפחה ולבהמה, ועוד.

בקיצור, העדר חיי טהרה ומוסר וריחוק עצום מהבנת מהות הקדושה של עם-ישראל, גורר לקשיים רבים בהבנת דרך האמת הטהורה שקיבלנו בהר סיני, כי עבדא בהפקירא ניחא ליה.

נר של יום–טוב ונר הדעת

נשאלתי כך: שלום עליך, רק עכשיו אני לומד את הסוגייה של הדלקת נר של יום טוב שלא חל בשבת (או אי הדלקתו?), התוכל לפרט מה הדין בסוגיה זו שהמון נכשלים בה בברכה לבטלה, ומה הדין של יום טוב שחל בערב שבת, וכן במוצאי השבת אני קצת מבולבל.

תשובה: עליכם השלום והברכה, האמת שאין כמעט מה לומר בעניין זה. כלומר, כל האריכות האורתודוקסית בעניין זה מיותרת לחלוטין ומסיחה את הדעת מדרך האמת ומחובת האדם לחתור כל ימיו ולילותיו לידע ולהשיג את ה' הנכבד והנורא. רבנו אינו פוסק שיש לברך על נר של יום-טוב, ולכן מִסָּפֵק אין לברך. ולעניין הדלקת נר של שבת (וכן הוא לעניין נר של יום-טוב) ראה: "טעמי הדלקת נר של שבת". ולגבי יום-טוב שחל בערב שבת, להבנתי דינו לעניין הדלקת נר של שבת בכל ערב שבת; ולעניין יום-טוב שחל במוצאי שבת, ברור שאין להדליק נר של יום-טוב בתוך השבת, ולדעתי, כלל אין צורך להדליק נר מיוחד לא לשבת ולא ליום-טוב (כאמור במאמר לעיל), והאור הנכון שיש לעסוק בו ולהדליקו ולהאיר בו הוא אור הדעת והאמת.

תשובתו הניצחת של נח לעורב

נשאלתי כך: אשמח לעזרתך בביאור מדרש קשה מאוד הנוגע לפרשתנו:

במסכת סנהדרין (קח ע"ב) נאמר כך: "'וַיְשַׁלַּח אֶת הָעֹרֵב' [בר' ח, ז] – אמר ריש לקיש: תשובה ניצחת השיבו עורב לנח, אמר לו: רבך שונאני ואתה שנאתני! רבך שונאני: מן הטהורין שבעה, מן הטמאים שנים. ואתה שנאתני, שאתה מניח ממין שבעה, ושולח ממין שנים. אם פוגע בי שר חמה או שר צינה, לא נמצא עולם חסר בריה אחת? או שמא לאשתי אתה צריך? אמר לו: רשע! במותר לי נאסר לי, בנאסר לי לא כל שכן? ומנלן דנאסרו? דכתיב: 'וּבָאתָ אֶל הַתֵּבָה אַתָּה וּבָנֶיךָ וְאִשְׁתְּךָ וּנְשֵׁי בָנֶיךָ אִתָּךְ' [בר' ו, יח], וכתיב: 'צֵא מִן הַתֵּבָה אַתָּה וְאִשְׁתְּךָ וּבָנֶיךָ וּנְשֵׁי בָנֶיךָ אִתָּךְ' [בר' ח, טז]. ואמר רבי יוחנן: מכאן אמרו שנאסרו בתשמיש המיטה".

תשובה: איני יודע מדוע הנך אומר שמדובר ב"מדרש קשה מאד", שהרי אין בו הגשמה ישירה, וכולו מראש ועד סוף תפאורה חיצונית ונבובה למסר מרכזי, ולעוד כמה מסרים משניים.

תחילה יש להבהיר, שברור כשמש שאין להבין את המדרש הזה כפשוטו, מפני שיש בו הזיות שאין לטעות בהן שהן הזיות. כלומר, לא מדובר במדרש קשה, שהרי מוכח מיניה וביה שמדובר במשלים לענייניים שונים, והנה כמה ראיות לכך שלא יעלה על הדעת שיש להבינו כפשוטו:

1) וכי יש לבעלי-החיים כוח מחשבה ודיבור? והלא רק לאדם הוא ניתן, וכמו שנאמר במסורת התורה-שבעל-פה שבתרגום אונקלוס: "וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה" – "וַהֲוָת בְּאָדָם לְרוּחַ מְמַלְלָא" (בר' ב, ז). וכן אומר רבנו במורה (א, ב): "כי לא יהיה הציווי לבהמות, ולא למי שאין לו שכל".

2) "רבך שונאני" – וכי ניתן להעלות על הדעת שהקב"ה שונא איזו בריה? **3)** וכי יש מקום לחשוד בנח שהוא התאווה לאשתו של העורב? לציפור?! ואיזו מן הזיה זו? **4)** כמו כן, איך יעלה על הדעת שנח מעל בשליחותו ושלח את העורב בגלל שהוא שונאו? **5)** מדוע נאמר שהעורב השיב לנח תשובה ניצחת? והלא מסוף המדרש עולה באופן מובהק שדווקא נח הוא זה שהשיב לעורב תשובה ניצחת. **אלא,** מטרת המדרש פשוטה וברורה, כל התפאורה הנבובה נועדה ללמד שנח וביתו נאסרו בתשמיש המיטה, ויש מסר חשוב מאד שמוכמן במדרש הזה, והוא: שראוי לו לאדם בשעת סכנה שבר ומשבר להימנע מתשמיש המיטה, **גם** כדי לשמור ולהפנות את כל כוחותיו למאמצי המילוט, החילוץ והלחימה באויב, **וגם** מפני שראוי לו לאדם בעת שכזו לקדש את המחשבה ולמקד אותה בה'-אלהים-אמת, להיכנע לפניו ולהתחנן אליו שיושיעו, ושיוציאו מאפלה לאורה – ואצרף מעט משירת דוד ע"ה: "יִשְׁלַח מִמָּרוֹם יִקָּחֵנִי יַמְשֵׁנִי מִמַּיִם רַבִּים, יַצִּילֵנִי מֵאֹיְבִי עָז מִשֹּׂנְאַי כִּי אָמְצוּ מִמֶּנִּי, יְקַדְּמֻנִי בְּיוֹם אֵידִי וַיְהִי יְיָ מִשְׁעָן לִי, וַיּוֹצֵא לַמֶּרְחָב אֹתִי יְחַלְּצֵנִי כִּי חָפֵץ בִּי" (ש"ב כב), "הוֹצִיאָה מִמַּסְגֵּר נַפְשִׁי לְהוֹדוֹת אֶת שְׁמֶךָ" (תה' קמב).

מסרים נוספים שניתן ללמוד מן המדרש: א) שר חמה ושר צינה הם משלים לכוחות הטבע החזקים: החום והקור, אשר לפי פשט המדרש היו עלולים להרוג את העורב; **ב)** כל המציל נפש אחת מישראל כאילו מציל עולם ומלואו, שהרי נאמר במדרש: "לא נמצא עולם חסר בריה

אחת?", וכל ההורג נפש כאילו מחריב עולם ומלואו, וגדול עוונו מנשוא; **ג)** יש רמז במדרש לחטאו של דוד באוריה החתי ובבת-שבע: "שמא לאשתי אתה צריך?"; **ד)** כל החושד בכשרים נקרא רשע; **ה)** העורב הוא סמל בדברי החכמים ע"ה למידות רעות, לנוכלות, לכזבנות, ולשפל המוסר האנושי – שהרי במדרש הזה העורב גם מטיח האשמה קשה קמי שמיא, וגם חושד בנֹח בעניין חמור מאד; **ו)** כמו כן, ניתן ללמוד ממדרש זה שחובה להשיב לרשעים, וכן כיצד יש להשיב להם: תחילה יש לגנותם: "רשע!", ולאחר מכן יש להשתדל להשיב להם תשובה קצרה וניצחת ככל שניתן, כדי לסתום את פיהם הטמא ולמחוק את גיחוכם המרושע, וכמו שנאמר בהגדה של פסח: "רשע, מה הוא אומר? 'מָה הָעֲבֹדָה הַזֹּאת לָכֶם?' [שמ' יב, כו], 'לָכֶם' – ולא לו. ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל וכפר בעיקר, אף אתה הקהה את שיניו ואמור לו: 'בַּעֲבוּר זֶה עָשָׂה יְיָ לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרָיִם' [שמ' יג, ח]. 'לִי' – ולא לו, אילו היה שם לא היה נגאל".

בכל יום ויום בת קול יוצאת ואומרת...

בגמרא נאמר כך (ברכות יז ע"ב; תענית כד ע"ב): "בכל יום ויום בת קול יוצאת ואומרת: כל העולם כולו ניזון בשביל חנינא בני, וחנינא בני דיו בקֶב חרובין מערב שבת לערב שבת". וברור שמטרת המדרש לרומם את תלמידי החכמים שפלי-הרוח אשר מסתפקים במועט, וכל הבלי העולם-הזה כאין וכאפס בעיניהם. וכך מסביר למעשה רבנו בפירושו למשנה (אבות ד, ז), שהרי הוא מסביר ש"בת הקול" האמורה, הכוונה בה לדברים שנאמרו בעם על ר' חנניה.

וכֹה דברי רבנו שם: "וחנניה בן דוסא **אשר מכריזין עליו:** 'כל העולם כולו אינו ניזון אלא בשביל חנניה בני, וחנניה בני דַּיּוֹ בקֶב חרובין מערב שבת לערב שבת' – ולא ביקש מבני אדם". נמצא, שרבנו שינה את לשון האגדה, ובמקום לומר "בכל יום ויום **בת קול** יוצאת ואומרת", אמר: "אשר מכריזין עליו", כלומר, צניעותו וצדקותו ופרישותו והסתפקותו במועט, היו לשם דבר. אגב, היו מקובלים פגאניים שהתמקדו בפשט האגדה ולמדו ממנה שהעולם ניזון בזכות הצדיק, כלומר, אלמלי הצדיק אין לעולם קיום – והלכו בדרך הזו במטרה להפוך את גדוליהם הנגעלים לאלילים, עד שייחסו להם כוחות מאגיים זרים: להשפיע שפע רוחני וגשמי ולבטל גזירות ולכפר עוונות ולתקן נשמות ישראל, ועוד. ומאומה מכל הטומאה הזו לא עלתה על ליבם של חז"ל.

וראוי לצרף לזה דברים מתוך האופל הפגאני החדש, מתוך שרבוטיהם לפרשת חיי שרה: "שאין ייחוד וקרבה לקדוש-ברוך-הוא אלא בצדיק [...] וכמו שהצדיק הוא עיקר הייחוד לקדוש-ברוך-הוא ושכינתו [של הצדיק] למטה, כך הוא העמוד האמצעי, קרבה וייחוד ועיקר לאב ולאם [=אלוהויות מכוערות נוספות: האב, האם, והבן – הוא הקדוש-ברוך-הוא לפי דמיונם של מכשפי האופל] [...] וכך [...] נכללו בצדיק חֵי העולמים [הצדיק שמחיה את העולמים]" וכו'.

"אַתָּה הָרְאֵתָ לָדַעַת כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים **אֵין עוֹד מִלְבַדּוֹ** [...] וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל לְבָבֶךָ כִּי יְיָ הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת **אֵין עוֹד**" (דב' ד). "אָנֹכִי אָנֹכִי יְיָ **וְאֵין מִבַּלְעָדַי מוֹשִׁיעַ**", "הֲלוֹא אֲנִי יְיָ וְאֵין עוֹד אֱלֹהִים מִבַּלְעָדַי אֵל צַדִּיק וּמוֹשִׁיעַ אַיִן זוּלָתִי, **פְּנוּ אֵלַי וְהִוָּשְׁעוּ** כָּל אַפְסֵי אָרֶץ כִּי אֲנִי אֵל וְאֵין עוֹד" (יש' מה;מג); "לְעֹשֵׂה נִפְלָאוֹת גְּדֹלוֹת **לְבַדּוֹ**" (תה' קלו).

האם מותר לעשות עיסה שיש בה שיעור קמח שאינו מחייֵב הפרשת חלה?

לפי רוב חישובי המְחַשְׁבים למיניהם, שיעור משקל הקמח שמחייֵב הפרשת חלה הוא כ-1.6 ק"ג, לכן, פחות משיעור משקל הקמח הזה האדם פטור מלהפריש חלה (והשיעור המקורי הוא בנפח). ברם, יש הלכה בהלכות בכורים (ו, טז) אשר לכאורה אוסרת לעשות עיסה שיש בה פחות משיעור חלה: "אסור לאדם לעשות עיסתו פחות מכשיעור כדי לפטרה מן החלה".

ואיך יעלה הדבר על הדעת? ואם יש לאדם כמות פחותה משיעור קמח להפרשת חלה, וכי עליו לרעוב עד שישיג שיעור חלה? יתר-על-כן, בהלכות בכורים (ו, ז) ישנה הלכה מפורשת, אשר גורסת שמותר לכתחילה לעשות עיסה קטנה שלא יהיה בה קמח לשיעור הפרשת חלה:

"נכרי שהפריש חלה אפילו בארץ-ישראל אינה חלה, אלא מודיעין אותו שאינו צריך, ותיאכל לזר. ולמה לא חששנו לה שמא עיסה של ישראל היא ותלה [=ונתן] אותה ביד גוי כדי לפטרה? **שאם ירצה ישראל יפטור עצמו ויעשה עיסתו פחות משיעור חלה**".

ואין זו ההלכה היחידה, הנה לנו עוד הלכה אשר ממנה עולה שמותר לכתחילה לעשות עיסה שאין בה שיעור קמח שמחייב הפרשת חלה, וכֹה דברי רבנו בהלכות בכורים (ו, יז): "עשה עיסה פחותה מכשיעור ואפָיֶה ונתן הפת לסל, וחזר ואפה פת אחרת ונתן לסל" וכו'. כלומר, מותר לישראל לכתחילה לעשות עיסה שאין בה שיעור קמח שמחייֵב הפרשת חלה.

ביצד אפוא יש להבין את ההלכה הראשונה שראינו לעיל? ובבן, קאפח תירץ שם "שאין אסור אלא כשעושה-כן לפטרה, אבל מכל סיבה אחרת אין שום איסור". אך תירוצו תמוה מאד, שהרי לפי קאפח אסור לו לאדם לעשות עיסה שיש בה קמח פחות משיעור של הפרשת חלה, אלא-אם-כן יש לו סיבה טובה, כגון שהוא לא זקוק לכמות גדולה או שהוא רוצה להותיר קמח למחר, וכיו"ב. ברם, ראינו שתי הלכות מפורשות אשר לפיהן מותר לכתחילה לעשות עיסה שאין בה שיעור קמח להפרשת חלה. כיצד אפוא יש להבהיר את הקושי שבין ההלכות בעניין זה?

ובבן, נראה לי שהפתרון להבנת דברי רבנו פשוט מאד: כאשר יש לאדם כמות גדולה של קמח והוא מבקש לעשות את כולה **בבת-אחת,** אסרו עליו לחלק את העיסות כך שבכל אחת יהיה פחות משיעור חלה – הערמה שכזו אסרו חכמים. אבל, אם יש לאדם כמות גדולה והוא מבקש לעשות רק כמות קטנה של קמח כדי לפטור את עצמו מן החלה, מותר לו לכתחילה. וראינו לעיל שאף יתרה מזו התירו לו: אפילו אם יש לו כמות גדולה של קמח והוא מבקש לעשות את כולה, אם הוא אינו עושה את כולה בבת-אחת, אלא עושה עיסתו פחות מכשיעור ואופה אותה, ולאחר מכן עושה עוד עיסה פחות מכשיעור ואופה אותה וכו' – גם הערמה שכזו מותרת.

וזכר לדבר נמצא בירושלמי (חלה ג, א): "אסור לאדם לעשות עיסתו קבין", דהיינו רק כאשר הוא עושה קבין-קבין של עיסה מכמות גדולה של קמח בבת-אחת, אך בזה אחר זה – מותר.

תגובה למאמר: יישר כוח! שאלה שעלתה לי מזמן: האם שיעור העיסה שחייבת בחלה נמדד על-פי נפח הקמח, או על-פי נפח העיסה כולל המים? ואם הולכים על פי הנפח של העיסה המעורבת עם המים, האם מסתכלים על הנפח של העיסה לפני ההתפחה או לאחריה?

תשובה: ברוך תהיה. לשאלתך: שיעור נפח הקמח הוא הקובע לחיוב חלה. ראה הלכות בכורים (ו, יג): "כמה שיעור העיסה שחייבת בחלה? מלא העומר קמח". וכן ראה הלכות בכורים (ו, יט): "קמח שלא ריקדו, אלא לשו בסובין שלו, הואיל ויש בבל הקמח עומר – חייב בחלה". וכן ראה הלכות בכורים (ח, א): "המפריש חלתו קמח אינה חלה [...] ואותו הקמח שהפריש לשם חלה, אם יש בו עומר ועשהו עיסה הרי זה מפריש ממנו חלה, כשאר כל קמח חולין".

הפרדת המיטות בעת נידתה של האשה

בהמשך למאמר: "האם מותר לאשה ולבעלה להושיט מיד ליד בעת נידתה?", **נשאלתי כך:** ברשותך אשאל בעניין דומה. כיום מנהג פשוט בעולם האורתודוקסי להפריד את המיטות בימי הנידה ושבעת ימי הנקיים – האם למנהג זה יש שורש בדברי רבנו? אלו דברי רבנו הנוגעים לעניין זה, בהלכות איסורי ביאה (יא, יח): "ואסור לו לאדם שידבק באשתו בשבעת ימי נקיים, ואף-על-פי שהיא בכסותה והוא בכסותו. ולא יקרב לה, ולא ייגע בה אפילו באצבע קטנה".

וכן נאמר בהלכה יט שם: "כל מלאכות שהאישה עושה לבעלה, נידה עושה לבעלה – חוץ מהרחצת פניו ידיו ורגליו, ומזיגת הכוס, והצעת המיטה בפניו – גזירה שמא יבוא לידי עבירה. ומפני זה לא תאכל עימו בקערה אחת, ולא ייגע בבשרה מפני הרגל עבירה".

אפשר להבין מדבריו שאכן יש איסור לישון יחד על אותה המיטה, אולם אם נתבונן בזמן הקדום, שלא הייתה מציאות של מיטות נפרדות, לכאורה היו בני הזוג ישנים באותה מיטה, ואם בימי הנידה היה דבר זה אסור מן הראוי היה לכתוב זאת בפירוש כגון "ולא יישנו באותה המיטה".

תשובה:

ובכן, מה שרבנו אומר: "ולא יקרב לה", ברור שהכוונה להתקרבות אינטימית של האיש, אך אם כל אחד ישן בצד אחר של המיטה, אין בזה שום איסור לדעתי. כלומר, מותר לאיש ולאשה לישון על מיטה אחת רחבה כמיטות ימינו, וכל האיסור הוא להתקרב אליה, דהיינו להיצמד אליה ואפילו בלא מגע בבשרה, אך אם אין מגע או צמידות אינטימית, מותר לכתחילה.

זאת ועוד, מי שמחייב להפריד את המיטות שמא "יקרב לה" או שמא "ייגע בבשרה" – גוזר גזירה לגזרה, דבר שאין לעשותו, שהרי אין לנו להוסיף ולגזור גזירות חדשות מדעתנו. כל-שכן שמדובר באיסורי דרבנן, שהרי כל ההרחקות הללו הן איסורי דרבנן "שמא יבוא לידי עבירה". אמנם, מי ששטוף בתאוותו וחיבור המיטות יגרום לו לשכוח את בוראו ולעבור על דברי תורה – שיפריד את המיטות, אך אי-אפשר להורות כן לכל עם-ישראל כי אסור לגזור גזירה לגזירה.

"פְּעָמַי הָכֵן בְּאִמְרָתֶךָ וְאַל תַּשְׁלֶט בִּי כָּל אָוֶן" (תה' קיט, קלג).

אזכור מנהגים רווחים ב׳משנה תורה׳

נשאלתי מדוע רבנו פוסק בהלכות תפילה (יב, יח) שהמנהג הפשוט הוא שכהן קורא ראשון? והלא מדובר בפסק שהוא מנוגד לחלוטין להלכה התלמודית? **והנה תשובתי לשאלה זו:**

רבנו מתאר את המצב ההלכתי העגום בימיו, ואסביר: בעניין סדר העליות רבנו פוסק בהלכות תפילה (יב, יח): "בכל קריאה מאלו כהן קורא ראשון, ואחריו לוי, ואחריו ישראל, ומנהג פשוט הוא היום שאפילו כהן עם הארץ קודם לקרות לפני חכם גדול ישראל. **וכל מי שהוא גדול מחברו בחכמה קודם לקרות**". מסוף ההלכה עולה שרבנו נאמן לדין התלמוד, דהיינו שתלמיד חכמים קודם לעם-הארץ בשלוש העליות הראשונות לתורה, וכֹה דבריו בפירושו לגיטין (ה, ח):

[במשנה נאמר:] "אלו דברים אמרו מפני דרכי שלום: כהן קורא ראשון, אחריו לוי, ואחריו ישראל, מפני דרכי שלום" [ושם פירש רבנו:] "דע, שדבר זה המפורסם בכל מקום, שיהא הכהן קורא בבית-הכנסת ראשון, בין שהיה תלמיד-חכמים או עם-ארץ, בין שהיה שם מי שגדול ממנו בחכמה או שלא היה – הרי הוא דבר שאין לו שום יסוד בתורה כלל, ולא נזכר דבר זה בתלמוד, ואינו העניין המכֻוון אליו בהלכה זו. [...] **ואיני יודע מאין בא להם הפגם הזה,** אלא סדר העניין כפי שבא בקבלה [=במסורת התורה-שבעל-פה], הוא כמו שאבאר: הכהן קודם ללוי והלוי לישראל, ואמר ה': 'וְקִדַּשְׁתּוֹ כִּי אֶת' וכו' [ויק' כא, ח], ובא בקבלה: 'לכל דבר שבקדושה: לפתוח ראשון, ולברך ראשון, וליטול מנה יפה ראשון'. במה דברים אמורים? כאשר לא היה שם גדול ממנו בחכמה, כגון שהיו שם כהן ולוי וישראלים והיו כולם בדרגה אחת בחכמה, ולא היו גדולים זה מזה, אז חוזרים אחרי קדימת היחס, ומקדימין הכהן ואחריו הלוי ואחריו הישראלי.

ויבוא לך לשון זה בסוף הוריות, אמרו: 'אימתי? בזמן שכולם שווין, אבל אם היה ממזר תלמיד-חכמים וכהן גדול עם-הארץ, ממזר תלמיד-חכמים קודם לכל דבר'. ובלשונות התלמוד שאחד החכמים קרא בספר-תורה ראשון בשבת [...] והגדולים ביותר בכֹהני ארץ-ישראל היו שם, אלא שהוא היה גדול מהם בחכמה [גיטין נט ע"ב]. וכן אמרו: 'רב קרא בכהני' [מגילה כב ע"א], כלומר קרא ראשון במקום כהן, מפני שהיה גדול בחכמה מן הכהנים שהיו שם, ואין בזה שום מחלוקת. [...] ועל עניין זה נתכוון בהלכה זו באמרו: 'כהן קורא ראשון', וכך ביאר התלמוד".

וכן משיב רבנו (בסימן קלה, לפי תרגומו של קאפח בספר אהבה עמ' רסג), וכֹה דבריו:

"נשאל רבנו לפירוש אִמרת חז"ל: 'מפני מה תלמידי חכמים אין מצויין לצאת תורה מבניהם? אמר רב יהודה אמר רב: שאין מברכין בתורה תחילה' (נדרים פא ע"א, ב"מ פה ע"א), **והשיב:** [...] ופירושו שהדבר שהִתנגדו לו הוא שיהא תלמיד-חכמים נמצא, ויעלה בנוכחותו כהן עם-הארץ, או מי שלמטה ממנו בחכמה, ויקרא תחילה. ולפי שמיעטו בכבוד תורה ואין קורין תחילה בתורה, אלא קורין אחֵר פָּחוּת מהן, נענשו רובן שאין תורה יוצאת מבניהם – כי מה שאמרו [במשנה]: 'כהן קורא ראשון' וכו' אינו אלא בשווין. וממה שמחזק עניין זה שביארנו הוא שבעל הדברים הללו הוא רב, וּבַפֵּירוּשׁ אמרו כי רב קרא בכהני בנוכחות שמואל [שהיה כהן]".

והשאלה שבראש נשאלה גם בעניין פסק רבנו בהלכות שביתת עשור (א, ג), והתשובה היא אותה התשובה, והנה פסק רבנו שם: "ומותר לקנב את הירק ביום-הכפורים מן המנחה ולמעלה. ומה הוא הקנוב? שיסיר את העלין המעופשות ויקצץ השאר ויתקן אותו לאכילה. וכן מפצעין באגוזין ומפררין ברימונים מן המנחה ולמעלה, מפני עוגמת נפש. ויום-הכפורים שחל להיות בשבת אסור בקניבת ירק ובפציעת אגוזים ובפרירת רימונים כל היום. **וכבר נהגו העם בשנער ובמערב שלא יעשו אחד מכל אלו ביום הצום, אלא הרי הוא כשבת לכל**".

להבנתי, רבנו רק מתאר את המנהג הרווח, ואין ספק שהוא מתיר לקנב את הירק וכו', שהרי הוא פוסק מפורשות בראש ההלכה: "ומותר לקנב את הירק ביום-הכפורים", וכל מטרת רבנו הינה לתאר את המציאות ההלכתית שבימיו, מציאות שאיננה עוקרת את פסק ההלכה. עוד ייתכן שרבנו מציין את המנהג הרווח כדי להראות שהוא מודע למנהג ומתנגד לו, דהיינו מה שנהגו אינו על דעתו, וכאילו הוא אומר: "וכבר נהגו העם [לצערי] בשנער ובמערב" וכו'.

האם מותר לירוק על צליינים?

נשאלתי: מה דעתך על מנהגם של יהודים מסוימים לירוק על נושאי צלב בירושלים? האם זה ראוי כהבעת גועל ובוז מעבודה-זרה? **תשובה:**

הואיל ועם ישראל אינו הולך בדרך אמת, אלא אחוז ואדוק בדת פגאנית פרו נוצרית, אין לו הצדקה מוסרית לבזות ולהשפיל נוצרים או ערבים. וגם כשעם-ישראל ילך בעז"ה בדרך האמת, אסור שכל אחד יעשה דין לעצמו בעניין זה, אלא חובה להישמע להוראות הסנהדרין. והיא אמורה לקבוע את הכללים. כרגע יש להתייחס בסובלנות לכל הדתות. וכל זאת בעוונותינו.

ברם, כלפי המינים וצאצאיהם הדין שונה לחלוטין: מורידין ולא מעלין, כי הם-הם אלה אשר מסיתים ומדיחים את עמֵנו לעוונות ולדרכי המינות, ומחלישים את עמידתנו כנגד הגויים. קצרו של דבר, חובה להילחם במינים ובעבדיהם הנרצעים בכל הדרכים החוקיות האפשריות.

הסתייגותו של רבנו מהגדרת רס״ג

נשאלתי כך: הרמב"ם בפרק השישי מפרקי הקדמתו לאבות, אומר כך: "וקורין אותם מקצת חכמינו האחרונים אשר חלו במחלת כת 'המדברים' המצוות השכליות" וכו'. האם הוא רומז לרס"ג שהושפע מפילוסופיית הכלאם כאשר דיבר על החלוקה של מצוות שכליות ושמעיות?

תשובה: להבנתי כן. ונראה שרבנו התקומם כנגד עצם הגדרת המצוות שטעמן ברור ופשוט כ"מצוות שכליות", כביכול המצוות שטעמן אינו ברור ופשוט וגלוי, אינן שכליות, דהיינו אינן נובעות ממקור חכמה... אך לעצם העניין רס"ג אינו שונה בהרבה מרבנו, שהרי גם לדעתו יש למצוות "השמעיות" ש"אינן שכליות" כביכול, טעמים מושׂכלים (ראה בספרו מאמר ג, א).

ועוד בעניין זה ראה: "מלחמתו של הרמב"ם בגדולי האסלה (חלק ד)", שם בפרק יט.

האם מותר לתת צדקה לעובדי אלילים?

נשאלתי כך: נכנס אלי אחד הליצנים הברסלבים לבקש צדקה ולתת לי ספרון של כומרם שיק, כמובן שלא לקחתי את ספרונו אבל נתתי לו מטבע. מה היית עושה במצב כזה? **תשובה:**

אם הוא היה מתעקש הייתי מסביר לו שאיני נותן לו מאומה כי הקב"ה אסר עלי לתת לו, והאיסור החמור בעניין זה מופיע בפסקי חז"ל ורבנו בסוף הלכות מתנות עניים (י, טז–יט):

[טז] "לעולם ידחוק אדם עצמו [=יחיה בדוחק] ויתגלגל בצער [=עד כדי כך!] ואל יצטרך לבריות, ואל ישליך אדם עצמו על הציבור. וכן ציוו חכמים ואמרו: 'עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות' [פסחים קיג ע"א]. ואפילו היה חכם ומכובד וְהֶעֱנִי יעסוק באומנות, ואפילו באומנות מנוולת, ולא יצטרך לבריות. מוטב לפשוט עורות הנבלות בשוק ולא יאמר לעם: 'חכם אני' ו'גדול אני' ו'כהן אני' – 'פרנסוני', ובכך ציוו חכמים".

[יז] "גדולי החכמים – היו מהן חוטבי עצים, ונושאי הקורות, ושואבי המים לַגַּנּוֹת, ועושין הברזל והפחמין, ולא שאלו מן הציבור ולא קיבלו מהם כשנתנו להם".

[יח] "כל מי שאינו צריך ליטול [דהיינו מי שיש לו כוח לעבוד ולהתפרנס והוא מתעצל לעבוד, או שיש לו ממון ועינו צרה בממונו להוציאו לצרכיו] ומרמה את העם ונוטל – אינו מת מן הזקנה [אלא] עד שיצטרך לבריות, והרי הוא בכלל 'אָרוּר הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בָּאָדָם' [יר' יז, ה]. וכל מי שצריך ליטול ואינו יכול לחיות אלא-אם-כן נוטל, כגון זקן או חולה או בעלי-ייסורין, ומגיס דעתו ואינו נוטל – הרי זה שופך דמים ומתחייב בנפשו, ואין לו בצערו אלא עוונות וחטאות".

[יט] "וכל מי שצריך ליטול וציער עצמו, ודחק את השעה, וחיה חיי צער כדי שלא יטריח על הציבור – אינו מת מן הזקנה עד שיפרנס אחרים משלו, ועליו ועל כל-כיוצא-בו נאמר: 'בָּרוּךְ הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בַּיְיָ וְהָיָה יְיָ מִבְטַחוֹ' [יר' יז, ז]".

עד כאן ביחס לליצנים הברסלבים העצלנים אשר משליכים את עצמם על הציבור. ואם יוסיף וישאל השואל, ומה אם הליצן הברסלבי הזה מבקש צדקה בעבור משפחות עניות? האם יש לתת לו צדקה? ובכן, אסור לתת לו צדקה, וראו את דברי רבנו בהלכות מתנות עניים (י, יב):

"ולא ייתן אדם לתוך קופה של צדקה אלא-אם-כן יודע שהממונה נאמן וחכם ויודע לנהוג כשורה כחנניה בן תרדיון [=והכוונה שהוא יודע בוודאות מוחלטת שמדובר באדם כשר וישר]".

ומזאת נוסיף ונלמד גם לכל הקופות המפוקפקות של המינים וצאצאיהם רודפי הבצע והתאוות ומפיצי השקפות המינות, שאסור בשום-פנים-ואופן לתת או לשלשל להן מאומה.

זאת ועוד, אפילו אם הליצן הברסלבי הזה הינו עני באמת אשר אינו מסוגל לעבוד עבודה, אסור לתת לו צדקה, מפני שהוא מפיץ תרבות של הבל ומינות, ומתעה את עמֵנו ללכת אחרי התהו. כלומר, חובת מתן צדקה "די מחסורו" היא אך ורק לעניי ישראל שהם בגדר "אחיך", אך אם הוא מפיץ ומסית ומדיח את העם ללכת בדרכי מינות, אסור לתת לו צדקה ואפילו פרוטה.

ברם, אם מדובר בעני שאיני יודע מה מצבו, ואיני יודע מה הן השקפותיו, ומראהו או הנסיבות אינם מעידים על השקפות מינות בהכרח, והוא מבקש חמישה או עשרה שקלים לכלכלתו – מצוה לתת לו, וכפסק רבנו בהלכות מתנות עניים (ז, ו): "ועני המחזר על הפתחים, אין נזקקין לו למתנה מרובה, אבל נותנין לו מתנה מועטת". אולם, אם הנני מעריך **בסבירות גבוהה** שהעני הזה שמבקש ממני צדקה, שהוא סכל ונבל ועובד אלילים – אסור לתת לו מאומה.

והנה גם האמור בסוף הל' זכייה ומתנה: "הצדיקים הגמורים ואנשי מעשה לא יקבלו מתנה מאדם, אלא בוטחים בה' ברוך שמו, לא בנדיבים, והרי נאמר: 'וְשׁוֹנֵא מַתָּנֹת יִחְיֶה' [משׁ' טו]".

"כֹּה אָמַר יְיָ: **אָרוּר הַגֶּבֶר** אֲשֶׁר יִבְטַח בָּאָדָם וְשָׂם בָּשָׂר זְרֹעוֹ וּמִן יְיָ יָסוּר לִבּוֹ, וְהָיָה כְּעַרְעָר בָּעֲרָבָה וְלֹא יִרְאֶה כִּי יָבוֹא טוֹב וְשָׁכַן חֲרֵרִים בַּמִּדְבָּר אֶרֶץ מְלֵחָה וְלֹא תֵשֵׁב. **בָּרוּךְ הַגֶּבֶר** אֲשֶׁר יִבְטַח בַּייָ וְהָיָה יְיָ מִבְטַחוֹ, וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל מַיִם וְעַל יוּבַל יְשַׁלַּח שָׁרָשָׁיו וְלֹא יִרְאֶה כִּי יָבֹא חֹם וְהָיָה עָלֵהוּ רַעֲנָן וּבִשְׁנַת בַּצֹּרֶת לֹא יִדְאָג וְלֹא יָמִישׁ מֵעֲשׂוֹת פֶּרִי" (ירמיה יז, ה–ח).

האם מותר לאשה לשאוב חלב–אֵם בשבת?

נשאלתי כאמור, להלן תשובתי:

בהלכות שבת (ח, ז) נאמר כך: "הדש כגרוגרת – חייב, ואין דישה אלא בגידולי קרקע, והמפרק הרי הוא תולדת הדש. החולב את הבהמה חייב מפני שהוא מפרק". ברם, הואיל ומותר לאשה להניק בשבת ברור ששאיבת חלב-אֵם איננה בגדר תולדת מפרק. ועדיין יש לשאול, האם אסור מדרבנן לשאוב חלב-אֵם באופן ידני? ובכן, בתוספתא שבת (י, ד) נאמר: "לא תָקֵל אשה מדדיה ותחלוב לתוך הכוס או לתוך הקערה ותניק את בנה", אך רבנו אינו פוסק זאת להלכה. נראה אפוא, שלדעת רבנו מותר לכתחילה לשאוב חלב-אֵם בשבת, ואין בזה אפילו איסור דרבנן.

עוד ייראה לי, שרבנו לא פסק כברייתא הזו מפני שהיא מתירה לאדם לינק ישירות מדדי האשה, שהרי בהמשך הברייתא שם נאמר: "אין יונקין לא מן הנכרית ולא מבהמה טמאה" וכו' (ומדובר שם כאשר יש צורך רפואי לפי הבנתם הרפואית הקדומה, למעט פיקוח נפש), משמע שמותר לאדם לינק ישירות מדדי האשה, אך כאמור חז"ל ורבנו שללו זאת, וכֹה דברי חכמים בהלכות מאכלות אסורות (ג, ג): "אף-על-פי שחלב-האדם מותר, **אסרו חכמים** לגָדול לינק אותו מן השדיים, אלא חולבת אישה לתוך הכלי, ושותֶה. וגדול שינק מן השד – כיונק שרץ, ומכין אותו מכת מרדות". והואיל ומן הברייתא לעיל עולה שמותר, נראה ברור שהיא ברייתא דחויה.

אגב, בגמרא שבת (קלה ע"א) נאמר: "בן שמונה הרי הוא כאבן ואסור לטלטלו, אבל אמו שוחה ומניקתו מפני הסכנה", ושם פירש רש"י: "מפני שחלב הרבה בדדיה, ומביאה לידי חולי". ופירושו סכלות, שהרי לא יעלה על הדעת שאשה תבוא לידי סכנת פיקוח נפש מאי-הנקה במשך יום אחד. אלא כוונת הגמרא היא, שהתינוק הוא בסכנה, שמא הוא יחיה וישרוד. כלומר, אפילו שהוא נולד לשמונה חודשים וסיכוייו לחיות אפסיים (לפי תפישתם באותם הימים), הרי שעדיין יש איזה סיכוי שהוא יחיה וישרוד, ולבן אסור לנו להמיתו בידיים, שמא יצליח לחיות.

גדרי אורכי החצאית והשרוול לנשים

נשאלתי בעבר מהו אורך החצאית הנדרש לנשים? ובכן, לפי ההלכה אסור לראות מאומה מרגל האשה, כלומר לא רק שהאשה צריכה ללבוש שמלה או חצאית ארוכה, עליה ללבוש תחתיה מכנסיים ארוכים, והנה פסק חז"ל ורבנו בהלכות אישות (טו, יח), וכֹה דבריו:

"וכן ציוו חכמים על האשה שתהיה צנועה בתוך ביתה, ולא תרבה בשחוק וקלות ראש בפני בעלה, ולא תתבע תשמיש המיטה בפיה, ולא תהיה מדברת בעסק זה [וכמו שאמרו חז"ל: האישה תובעת בלב והאיש תובע בפה]. ולא תמנע מבעלה [תשמיש] כדי לצערו עד שיוסיף באהבתה [=כדי להרבות את געגועיו אליה], אלא נשמעת לו בכל עת שירצה. ותיזהר מקרוביו ובני ביתו כדי שלא תעבור עליו רוח קנאה. **ותתרחק מן הביעור ומן הדומה לביעור**".

ומהו הביעור שנזכר? ובכן, לשם הבנתו נעיין בהלכות אישות (כד, טו), וכֹה דברי רבנו שם:

"כגון שהיו שם עדים שעשתה דבר מכוער ביותר, שהדברים מראין שהייתה שם עבירה, אף-על-פי שאין שם עדות ברורה בזנות. כיצד? כגון שהייתה בחצר לבדה וראו רוכל יוצא, ונכנסו מיד בשעת יציאתו ומצאו אותה עומדת מעל המיטה **והיא לובשת המכנסיים,** או חוגרת אזורה. או שמצאו רוק לח למעלה מן הכילה, או שהיו שניהן יוצאים ממקום אפל, או מעלין זה-את-זה מן הבור, וכיוצא בו. או שראו אותו מנשק על-פי חלוקה, או שראו אותן מנשקין זה-את-זה, או מגפפין זה-את-זה, או שנכנסו זה-אחר-זה והגיפו הדלתות, וכיוצא בדברים אלו".

נמצא, שנשות ישראל לבשו מכנסיים מתחת לשמלה, וכמנהגם הקדום של יהודי תימן.

ובעניין אורך השרוול, רבנו פוסק בהלכות אישות (כד, יא), כך:

"ואיזו היא דת יהודית? הוא מנהג הצניעות שנהגו בנות ישראל; ואלו הן הדברים שאם עָשַׂת אחד מהן, עברה על דת יהודית: יוצאה לשוק או למבוי מפולש, וראשה פרוע ואין עליה רדיד כשאר הנשים, אף על פי ששיערה מכוסה במטפחת [כלומר, לפי דין תורה על האשה לחבוש שני כיסויי ראש]; או שהייתה טווה בשוק, וורד וכיוצא בו כנגד פניה על פדחתה או על לחייה, כדרך שעושות הגויות הפרוצות; או שטווה בשוק, **ומראה זרועותיה לבני אדם;** או שהייתה משחקת עם הבחורים; או שהייתה תובעת התשמיש מבעלה בקול רם, עד ששכנותיה שומעות אותה מדברת על עסקי תשמיש; או שהייתה מקללת אבי בעלה בפני בעלה".

ומן ההלכה לעיל עולה גם שאסור לאשה לגלות את זרועותיה, דהיינו מן המרפק ומעלה. ואצרף הלכה מהלכות נזיקי ממון (ג, יז) אשר מלמדת על צניעותם הגדולה של החכמים ע"ה: "ומעשה באשה שנכנסה לאפות בתנור בבית שכנותיה, והניחו אותה ונתעלמו כדי שלא יביטו בה בעת לישתה ואפייתה [=ואפילו שהיא הייתה לבושה בצניעות וכלל לא באה במגע עם בני הבית], ובא עז של בעל הבית ואכל את הבצק ומת, וחייבוהָ חכמים לשלם את דמיו [=הואיל וחכמים לא התבוננו בה ואף לא השגיחו בה ובסובב אותה משום צניעות – היה עליה להבין זאת ולהשגיח שלא תבוא תקלה על ידה ושהעז לא תאכל ולא תינזק], וכן כל כיוצא בזה".

המבַעֵר ספרי מינות יברך שהחיינו?

אחד מן החברים שהוּאר בדרך האמת שאלני האם עליו לברך "שהחיינו" טרם שישליך את כל ספרי המינות שברשותו למחזורית הקרובה? ובכן, נראה לי שאין לברך "שהחיינו", שהרי מברכים "שהחיינו" על מצוה "שאינה תדירה ואינה מצויה בכל עת" (הלכות ברכות יא, יא), ואילו מצות ביעור מינות ועבודה-זרה היא מצות עשה תדירה בימינו ומצויה לצערנו בכל עת.

מה בֵּן ראוי לברך? ובכן, להבנתי יש לברך את הברכה שפוסק רבנו בהלכות ברכות (י, י):

"**[א]** הרואה מקום שעובדין בו עבודה-זרה, מברך: ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם, שנתן ארך אפיים לעוברי רצונו; **[ב]** מקום שנעקרה ממנו עבודה-זרה: אם בארץ-ישראל הוא, מברך: **ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם, שעקר עבודה-זרה מארצנו;** ואם בחוצה-לארץ הוא, מברך: ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם, שעקר עבודה-זרה מן המקום הזה; ואומר בשתיהן: **כשם שעקרת מן המקום הזה כך תעקור מכל המקומות ותשיב לב עובדיהן לעובדך**".

נמצא אפוא, שחברִי צריך לברך בשם ומלכות: "שעקר עבודה-זרה מארצנו", בשעה שהוא מסיים להשליך במצולות ים כל חטאתם, דהיינו בשעה שהוא משליך למחזורית את כל ספרי המינים. ובתום השלכת ספרי המינות עליו להוסיף: "כשם שעקרת מן המקום הזה כך תעקור מכל המקומות ותשיב לב עובדיהן לעובדך", והייתי מוסיף: "אֵיכָה תֹּאמְרוּ חֲכָמִים אֲנַחְנוּ וְתוֹרַת יְיָ אִתָּנוּ? אָכֵן הִנֵּה לַשֶּׁקֶר עָשָׂה עֵט שֶׁקֶר סֹפְרִים, הֹבִישׁוּ חֲכָמִים חַתּוּ וַיִּלָּכְדוּ הִנֵּה בִדְבַר יְיָ מָאָסוּ וְחָכְמַת מֶה לָהֶם" (ירמ' ח, ח–ט); "הוֹי הַחֹקְקִים חִקְקֵי אָוֶן וּמְכַתְּבִים עָמָל כִּתֵּבוּ" (ישע' י, א).

ואצרף את הגדרת מצות ביעור עבודה-זרה שבספר-המצוות, וכֹה דברי רבנו:

"והמצוה החמש ושמונים ומאה, הציווי שנצטווינו להשמיד את כל הנעבדים [=בין הנעבדים הדמיוניים כגון אלילי תהו שלא יראו ולא ישמעו, ובין נעבדים פגאניים בשר ודם כמו המינים הפרו-נוצרים למיניהם] ובתיהם בכל מיני ההשמדה וההשחתה, בשבירה ובשריפה ובהריסה ובכריתה כל מין במה שראוי לו, כלומר במה שיהיה יותר גמור ומהיר בהשמדתו. **והמטרה שלא נשאיר להם זכר,** והוא אמרו יתעלה: 'אַבֵּד תְּאַבְּדוּן אֶת כָּל הַמְּקֹמוֹת' [דב' יב, ב]" וכו'.

וכן אצרף את דברי רבנו בשלושה-עשר יסודות דתנו:

"וכאשר יפקפק אדם [ואפילו בצנעה, כל-שכן בפרהסיה] ביסוד מאלו [שלושה-עשר] היסודות, הרי זה יצא מן הכלל וכפר בעיקר **ונקרא מין ואפיקורוס וקוצץ בנטיעות, וחובה לשׂנוא אותו ולהשמידו,** ועליו הוא אומר: 'הֲלוֹא מְשַׂנְאֶיךָ יְיָ אֶשְׂנָא וּבִתְקוֹמְמֶיךָ אֶתְקוֹטָט' [תה' קלט, כא]".

קצרו של דבר, מצוה לאבֵּד עבודה-זרה ומצוה לחרף ולגדף את המינים האורתודוקסים ולבער את ספריהם. ומצות עקירת והכרתת והשמדת ומחיית זכרה של עבודה-זרה כֹּה חשובה, עד שרבנו קובע בחמישה מקומות במורה-הנבוכים שהיא הציר שעליו סובבת כל התורה כולה!

ועוד בעניינים הללו ראו נא את המאמר: "וְאִבַּדְתֶּם את שמם מן המקום ההוא".

שירת נשים

נשאלתי כך: לאחרונה חיפשתי את פסיקתו של הרמב"ם בעניין שירת נשים, אך לא מצאתי ציון מסוים, למעט הלכה אחת בהלכות איסורי ביאה (כא, ב), ומשם עולה שרק אישה שהיא בגדר ערווה עליו, אסור לשמוע את קולה, אך אישה שאיננה ערווה עליה מותר לכאורה. זאת ועוד, להבנתי, גם דברי רבנו באמרו "קול" אינם מובנים, כלומר אינם מוגדרים באופן ברור.

תשובה: בהלכות איסורי ביאה שם נאמר: "ואסור לאדם לקרוץ בידיו וברגליו או לרמוז בעיניו לאחת מן העריות, וכן לשחק עימה או להקל ראש, ואפילו להריח בשמים שעליה או להביט ביופייה – אסור, ומכין המתכוון לדבר זה [המתכוון ליהנות בדבר מאלו] מכת מרדות. והמסתכל אפילו באצבע קטנה של אישה, ונתכוון ליהנות – כמי שנסתכל במקום התורף, **ואפילו לשמוע קול הערווה או לראות שיערה – אסור.** וכל הדברים האלו אסורין בחייבי לאווין" וכו'.

ובכן, תחילה יש להבהיר שכל האיסורים הללו הם איסורים דרבנן, שהרי רבנו פוסק: "ומכין המתכוון לדבר זה, מכת מרדות". כמו כן, חכמים ע"ה לא אסרו את כל הדברים הללו אלא ביחס לאשה שהיא ערווה על האדם, וכפי שרבנו מבהיר באופן מפורש: "וכל הדברים האלו אסורין בחייבי לאווין", ואיסורי הלאווין הללו נתבארו בכרוז להלכות איסורי ביאה, והנידה בכללם.

ולכן, הואיל ומדובר באיסור דרבנן שכולל אך ורק את איסורי הלאווין המפורשים בתורה, נראה מדברי רבנו שאין איסור לשמוע שירת נשים גויות! ובתנאי כמובן ששירתן אינה שירת זימה ותועבה, כי שירת זימה ותועבה נאסרה בתוקף, שהרי אסור לאדם להביא את עצמו לידי הרהור ולידי עוררות בהמית זימתית. יתר-על-כן, חכמים בהלכות איסורי ביאה פרקים כב–כג, קבעו איסורי סייג וגדר רבים מאד שנועדו להרחיק את האדם מן הכיעור ואף מן הדומה לו, ובדברים רחוקים בהרבה משמיעת שירת נשים זימתית, ולכן ברור שכל-שכן וקל-וחומר הוא משם.

ועתה להגדרת שמיעת ה"קול" שנאסרה בדברי רבנו לעיל, דהיינו לאיסור שמיעת קול אשה שהיא ערווה עליו: ובכן, נראה ברור מדברי רבנו שכל האיסור הוא שמיעת קול אשר גורמת לאדם הנאה, וכדברי רבנו שם: "והמסתכל אפילו באצבע קטנה של אישה, **ונתכוון ליהנות –** כמי שנסתכל במקום התורף, ואפילו לשמוע קול הערווה או לראות שיערה – אסור". והואיל ויש לאדם הנאת-לב בשמיעת שירת אשה שהיא ערווה עליו – נאסר על האדם לשמעה ומכין אותו מרדות. ברם, אם אין לו הנאת-לב בקולה, כגון בשיחה – מותר לו לשמוע את קולה.

קצרו של דבר, אסור ליהנות מקולה של הערווה, אך מותר ליהנות מקולה של הגויה כל עוד שירתה אינה שירת זימה, ונראה שהוא הדין לישראלית מחללת שבת בפרהסיה, שהרי דין זה הוא דין דרבנן, וספקא דרבנן לקולא. זאת ועוד, פסק רבנו הינו באשה יחידית, ומזאת נלמד ששירת **נשים** ואפילו עריות – מותרת, כל עוד הן יתר על אחת, וכל עוד שירתן היא שירת ערבים, והראיה לזה משירת מרים על ים סוף. ואגב, אם הפנויה תטבול בים או במקווה מותר ליהנות מקולה, כל עוד שירתה אינה שירת זימה, אלא שירה שיש בה ערבים ומוסר וכו'.

דפי חשבון החשמל והארנונה של חזיר היבלות קנייבסקי עומדים למכירה!

היה אחד ששלח אלי קישור למכירה פומבית ברשת, שבה מוכרים את דף חשבון החשמל של קנייבסקי, וכן את דף חשבון הארנונה של חזיר היבלות הלז שר"י. ושאלני האם זו עבודה-זרה? **והשבתי לו כך:** מכירת דפי חשבון החשמל והארנונה של שיקוץ קנייבסקי, מלמדים על-כך שצאצאי המינים השוטים רואים בו לא פחות מאשר אליל נעבד, שהרי אם יש חשיבות כל-כך גדולה לדפי חשבון עלובים ומאופסים, ברור שהדבר נובע מרוממותו הפגאנית של אלילם.

והוסיף ושאלני כך: היה אחד שטען, שכמו שאנשים משלמים כסף רב כדי לרכוש פריטים של ידוענים או של אנשים היסטוריים מפורסמים (חיים או מתים), כך גם הם עושים עם קנייבסקי המת, לא בגלל שהם מאמינים שהפריטים האלה הם סגולה קסומה. כיצד יש להשיב לכך?

וכך השבתי לו:

ברגע שאדם רואה חשיבות לפריטים כל-כך חסרי חשיבות, הדבר מעיד על הערצה לבשר ודם. יתר-על-כן, ההערצה לקנייבסקי לא נבעה בשל קולו הזמיר או בשל כושר המשחק שלו או בשל יכולתו לקלוע לסל או להבקיע גולים, אלא, ההערצה לקנייבסקי נבעה בשל כוחותיו הרוחניים הנשׂגבים (לפי דמיונם של השוטים). ולכן, מי שקונה פריטים חסרי חשיבות של קנייבסקי בכסף רב, **קרוב לוודאי** שהוא עושה-כן כדי שידבוק בו משהו מן ההילה המאגית האלילית שרובצת על שיקוץ קנייבסקי. ואם הוא עושה כן רק כדי "להראות לחבר'ה" כמו שאומרים, גם זו עבודה-זרה, שהרי בהִתפארות בהחזקת דפי חשבון עלובים, יש משום הערצה לבשר ודם.

והנה לפניכם דברי רבנו ביסוד החמישי משלושה-עשר יסודות תורתנו:

"**והיסוד החמישי,** שהוא יתעלה הוא אשר ראוי לעבדו ולרוממו ולפרסם גדולתו ומשמעתו. ואין עושין-כן למה שלמטה ממנו במציאות מן המלאכים והכוכבים והגלגלים והיסודות וכל מה שהורכב מהן [וכל-שכן לבני-האדם שוכני-בתי-חומר שחייהם כרוח: 'כִּי רוּחַ עָבְרָה בּוֹ וְאֵינֶנּוּ' (תה' קג, טז)], לפי שכולם מוטבעים בפעולותיהם אין להם שלטון ולא בחירה אלא רצונו יתעלה, ואין עושין אותם אמצעים להגיע בהם אליו, **אלא כלפיו יתעלה יכֻוונו המחשבות ויניחו כל מה שזולתו** [כלומר, אין להַפנות את המחשבה וההערצה והיראה למאומה זולת ה' יתעלה]. וזה היסוד החמישי הוא האזהרה על עבודה-זרה, **ורוב התורה באה להזהיר על זה** [כלומר, הציר שעליו סובבת כל התורה כולה הוא עקירת עבודה-זרה ומחיית עקבותיה לחלוטין]".

קצרו של דבר, הערצת בשר ודם הינה עבודה-זרה; כל-שכן הערצת שיקוץ בשר ודם שרובצת סביבו הילה מאגית-פגאנית; וכל-שכן אלף פעמים, הערצת בשר ודם אשר הִתעה את הרבים אחרי ההבל והפיל חללים רבים לתהום המינות; וכל-שכן אלף-אלפֵי פעמים, הערצת בשר ודם אשר השמדת זכרו הכרחית לשיבת עמֵנו לדרך האמת ולמילוי ייעודנו להיות עם חכם ונבון.

האם ההבדלה מדאורייתא או מדרבנן?

לכאורה, רבנו כורך את ההבדלה יחד עם הקידוש כמצוה מן התורה, גם בספר-המצוות עשין קנה, וגם בהלכות שבת פרק כט. ברם, בהלכות יב–יג שם רבנו פוסק כך: "מי שהיה [...] אוכל בשבת, ויצא השבת והוא בתוך סעודתו – גומר סעודתו, ונוטל ידיו, ומברך ברכת המזון על הכוס, ואחר-כך מבדיל עליו [...] היה אוכל וגמר אכילתו עם הכנסת שבת, מברך ברכת המזון תחילה ואחר-כך מקדש על כוס שני, ולא יברך ויקדש על כוס אחד שאין עושין שתי מצוות בכוס אחד, שמצות קידוש היום ומצות ברכת המזון, שתי מצוות של תורה הן". מהלכות אלה עולה בבירור שההבדלה היא מדרבנן, כלומר הקושיה שעולה מהלכות אלה חזקה מאד, ולהבנתי מחייבת לסבור שההבדלה מדרבנן, שהרי רבנו אומר בזה כמעט במפורש שההבדלה דרבנן.

זאת ועוד, ביחס לקידוש רבנו פוסק (כט, יד): "אין מקדשין אלא על היין הראוי לנסך על גבי המזבח". ברם, ביחס להבדלה רבנו פוסק (כט, יז): "מדינה [=עיר] שרוב יינה שכר, אף-על-פי שהוא פסול לקידוש מותר להבדיל עליו, הואיל והוא חמר המדינה". ומזאת עולה, שההבדלה איננה בכלל "קידוש היום" שנצטווינו עליו בתורה, אחרת לא היו מתירין להבדיל על השכר.

כמו כן, גם בפירוש המשנה (קידושין א, ז) וגם בהלכות עבודה-זרה (יב, ד) רבנו מציין בעניין חובת מצות הקידוש, אך ורק את "קידוש היום", ואינו מזכיר כלל את ההבדלה. יתר-על-כן, בספר המצוות (עשין קנה) רבנו מצטט את המכילתא שהיא המקור המרכזי להבנתי לעניין זה, וכך רבנו אומר שם: "ולשון המכילתא: זכור את יום השבת לקדשו בברכה, ובַּפּרוּש אמרו זכרהו על היין", הרי שלא נזכרה ההבדלה במכילתא, ומה שנאמר לאחר-מכן בספר המצוות: "קדשהו בכניסתו וקדשהו ביציאתו", אין זה המשך המכילתא אלא דברי רב אחאי בשאילתות.

ויתרה מכולן, המתבונן הנבון יבחין שרבנו מיד בהלכה הראשונה מורה לנו שההבדלה מדרבנן, שהרי רבנו פוסק כך בראש פרק כט: "מצות עשה מן התורה לקדש את יום השבת בדברים, שנאמר: 'זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ' [שמ' כ, ח], כלומר זכרהו זכירת שבת **וקידוש**". הנה, רבנו קובע במפורש שמצות-העשה מן התורה היא אך ורק הקידוש, שהרי אם גם ההבדלה הייתה מן התורה היה עליו לומר: "כלומר זכרהו זכירת שבת **בקידוש והבדלה**". אך רבנו הזכיר בהגדרת המצוה רק את הקידוש, ורק לאחר-מכן הוסיף: "וצריך לזכרהו בכניסתו וביציאתו".

ועדיין שאלה במקומה עומדת: מדוע רבנו כורך את הקידוש וההבדלה יחדיו גם בספר-המצוות וגם בהלכות שבת פרק כט, באופן אשר קרוב להשוות את מעמדה של ההבדלה למעמדו של הקידוש? ובכן, לדעתי רבנו כרכם יחדיו על דרך "אי ההקפדה" משום כבוד השבת וחשיבות ההבדלה. רבנו חשש שאם הוא יאמר במפורש שההבדלה מדרבנן יזלזלו בה, והגאונים כבר קדמו לרבנו בעניין זה, דהיינו בטשטוש העובדה שההבדלה מדרבנן כדי שלא יזלזלו בה, שהרי בספר המצוות רבנו מצטט מדברי השאילתות, שם נאמר: "קדשהו בכניסתו וקדשהו ביציאתו". ובמלים אחרות, רבנו, בעקבות הגאונים, ראה לנכון לרומם את ההבדלה ולהשוות את חשיבותה לקידוש כדי שלא יזלזלו בה, הואיל ובצאת השבת האנשים ממהרים לעסקיהם.

האם מותר למורה לכתוב את שם ה' על הלוח, כגון 'בראשית ברא אלהים'?

טרם שאשיב על שאלה זו, הבה נעיין בהלכות שבת (יא, יד), וכֹה דברי רבנו:

"אין הכותב חייב עד שיכתוב בדבר הרושם ועומד, כגון דיו [...] וכיוצא בהן. ויכתוב על דבר שמתקיים הכתב עליו, כגון עור וקלף ונייר ועץ וכיוצא בהן. אבל הכותב בדבר שאין רישומו עומד, כגון משקין ומי פירות, או שכתב בדיו וכיוצא-בו על עלי ירקות, ועל כל דבר שאינו עומד – פטור. **אינו חייב אלא עד שיכתוב בדבר העומד על דבר העומד**".

ובכן, נראים הדברים שהלוח הוא בגדר דבר שהכתב אינו מתקיים עליו, שהרי הכתב נמחק במחי-יד קלה. יתר-על-כן, הכתב שעל-גבי הלוח כלל אינו דומה לכתיבה על-גבי "עור וקלף ונייר ועץ וכיוצא בהן" שנזכרו בהלכה, ואשר דווקא בהם האדם מתחייב משום כותב בשבת.

ברם, ראינו שחכמים אסרו בשבת לכתוב על-גבי דבר שאינו מתקיים: "אבל הכותב [...] בדיו וכיוצא-בו על עלי ירקות, ועל כל דבר שאינו עומד – **פטור** [אבל אסור מדרבנן]". כלומר, אף שכתיבה על-גבי דבר שאינו מתקיים אינה בגדר כתיבה, חכמים אסרו לכתוב באופן הזה בשבת משום חומרת השבת. והוא הדין לאיסור מחיקת שֵׁם משמותיו של הקב"ה, מדובר באיסור חמור שנוגע באופן ישיר לכבוד-שמים ולחירוף ולגידוף השם הנכבד והנורא. ולכן, גם בעניינו אסרו חכמים למחוק שֵׁם משמותיו של הקב"ה, אשר נכתב על-גבי דבר שאינו מתקיים, וכמו שפוסק רבנו בהלכות יסודי התורה (ו, ו): "וכן אם היה שֵׁם כתוב על בשרו, הרי זה לא ירחוץ ולא יסוך ולא יעמוד במקום הטינופת". כלומר, אסור למחוק שֵׁם גם מדבר שאינו מתקיים.

ולכן, יש להיזהר שלא למחוק שם משבעת שמותיו של הקב"ה שנכתב על-גבי הלוח.

מה יעשה אפוא המורה אשר מבקש בכל זאת לכתוב את השם "אלהים" על-גבי הלוח?

ובכן, לדעתי אין לכתוב כל מיני שיבושים כגון אלקים או אלדים, אלא יכתוב כך: **אלהי',** דהיינו ישמיט את האות האחרונה, דהיינו את המי"ם, ובמקומה יכתוב גרש קטן מעל היו"ד.

ואחתום בהלכות יסודי התורה (ו, ב;ה):

"ושבעה שמות הם: השם הנכתב **יוד-הא-ואו-הא** והוא השם המפורש, או הנכתב **אלף-דלת-נון-יוד, ואל, ואלוה, ואלהים, ואהיה, ושדי, וצבאות.** כל המוחק אפילו אות אחת משבעה שמות אלו – לוקה. [...] שאר הכינויין שמשבחין בהן את הקדוש-ברוך-הוא, כגון חנון ורחום, הגדול הגיבור והנורא, הנאמן קנא וחזק וכיוצא בהן – הרי הן כשאר דברי הקודש, ומותר למחקן".

"אַבֵּד תְּאַבְּדוּן אֶת כָּל הַמְּקֹמוֹת אֲשֶׁר עָבְדוּ שָׁם הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אַתֶּם יֹרְשִׁים אֹתָם אֶת אֱלֹהֵיהֶם [...] וְנִתַּצְתֶּם אֶת מִזְבְּחֹתָם וְשִׁבַּרְתֶּם אֶת מַצֵּבֹתָם וַאֲשֵׁרֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ וּפְסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תְּגַדֵּעוּן **וְאִבַּדְתֶּם אֶת שְׁמָם מִן הַמָּקוֹם הַהוּא, לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן לַיי אֱלֹהֵיכֶם**" (דב' יב, ב–ד).

מדוע יש בעלי מומים מולדים בעולם?

נשאלתי כך: היום, כאשר הנני מבין שאין מושג כזה של "גלגולי נשמות", איך אפשר להסביר שיש אנשים שנולדו פגומים או עם בעיות מסוימות? ואיך אפשר לשפוט אנשים כאלו בעולם-הבא כשנלקחה מהם זכות הבחירה כי הם נולדו פגומים? ומהי מטרת בואם לעולם?

תשובה:

ילדים שנולדו עם מומים קשים הם בעיקר עונש מאת ה' להוריהם על עוונות חמורים. וביחס לילדים הללו עצמם, ובכן, הם אינם סובלים כמו הוריהם ואף לא קרוב לכך, אלא, הואיל ונולדו כך יש בכוחם להתרגל למצבם. כמו כן, אם יש בהם דעת, והם בוחרים בדרך הטובה ולומדים לשמוח בחלקם ולראות את הטוב שה' העניק להם, הם גם יזכו לסיוע אלהי ולחיי אושר, סיפוק ועשייה – והם אף יהיו מאושרים פי אלף-אלפים מבני-האדם אשר נולדו שלמים והֻפנו עורף לה'-אלהים-אמת, כי אלה, כל ימי חייהם מכאובים וצער ויגונות, ומחלות פיסיות ונפשיות.

לגבי מומים אשר גורמים לחוסר-דעת, ובכן, הללו אינם נדונים כבני האדם הרגילים. וזה ברור. כמו כן, אף שמדובר בעונש להורים, הילדים הללו שנולדו עם מוגבלויות שכליות, הם עצמם הקב"ה כבר ינחה אותם בהתאם לשכלם ולמוגבלויותיהם, והם לא יהיה פחות מאושרים ושמחים מבני האדם הרגילים, וקרוב לוודאי שהם אף יהיו יותר שמחים ועליזים. וזכורני שנהגתי לבקר ב"כפר נחמן", מוסד לחולי נפש, והם לא נראו לי בדיכאון או בצער, למרות מצבם השכלי הקשה ואף המחריד. אדרבה, רבים מאותם חולי נפש הינם שמחים כילדים קטנים. ואין לי ספק שהם אף יכולים להיות מאושרים פי כמה מבני האדם בדור המערבי המתירני אשר רבים ממנו מכורים לסמים ולאלכוהול ולקנאביס, ולכדורים נגד דיכאון, וכיו"ב.

ונראה לי שיש מטרה נוספת לבואם לעולם, והיא לעורר אותנו בני האדם הבריאים, להעריך ולשמוח על הבריאות ותקינות-החיים שהוּענקה לנו, וכן להודות ולהלל ולשבח ולפאר ולרומם את ה' יתעלה יום-יום שעה-שעה על כל הטוב אשר העניק לנו. ורבים הם מקרב בני האדם "הבריאים" אשר שרויים כל ימי חייהם בדיכאון ומכורים לתרופות ולשאר מרעין בישין, וחייהם אינם חיים, ואינם שמים על לב להכיר ולהודות לה' יתעלה ויתרומם על כל הטוב שגמלם.

ואותו אדם שישב על כיסא גלגלים כל ימי חייו – יזכה לחיי הנצח בעולם-הבא, ואילו אותו שהיה לו הכל בעולם-הזה ולא העריך את בריאותו ותקינות חייו, ונכשל ונחבל בעוונות ובתאוות, יְבַלֶּה את ימי חייו בבהלה וברדיפת ההבלים שמפילים אותו לתהום, עד לאבדנו המוחלט: להכרתתו מחיי הנצח – ומה תועלת יש לו עתה בהיותו בשאול תחתיה, לבריאות גופו שעברה כרוח?

לסיכום, האושר של האדם אינו תלוי במה שיש לו, אלא באופן שהוא תופשׂ את החיים, "איזהו עשיר השמח בחלקו": יש אדם שיש לו הכל והוא מכור לתרופות נגד דיכאון, ויש אדם שיושב על כיסא גלגלים והוא הצליח לרומם את חייו לחיי עשייה והשׂכלה ודעת, ולחיי משפחה ושלווה, וכן להערכת כל דבר קטן שה' יתעלה מעניק לו, עד שכל ימי חייו שמחה ואושר בחלקו.

שיר השירים אשר לשלמה

נשאלתי כך: למה לשלמה המלך מותר לכתוב שיר משל על ה' ומכנהו "דודי", ולנו אסור? ומה ההבדל בין לומר כתר ולומר מלך? **תשובה:** לכל אדם מותר לכתוב משלים ביחס לבורא-עולם ובתנאי ששורה עליו רוח-הקודש, ברם, גם את המשלים הללו שנכתבו ברוח-הקודש אסור לנו באיסור חמור לומר בתפילת הציבור. יתר-על-כן, מי שכותב פירוש לתורה לדוגמה, ומצהיר במפורש שהוא כותב פירוש פשטני שכל מגמתו היא חתירה לפשוטו של מקרא, אסור לו באיסור חמור לנהוג כשלמה המלך, אלא חובה עליו לנהוג כאונקלוס, כרס"ג וכהרמב"ם.

ועתה להבדל שבין סוגי התארים שציינת, דהיינו "כתר" ו"מלך": כתר הינו תואר אשר מחייב הגשמה, שהרי מדובר בתואר שמייחס חפץ חומרי לבורא יתעלה. לעומת זאת, התואר "מלך" רחוק בהרבה מן ההגשמה, מפני שהוא רק מתאר יחס בינינו לבין בורא-עולם. ועל ההבחנה הגדולה שבין שני התארים תוכל ללמוד במאמר: "תורת שלילת התארים – תארי החיוב".

ואגב, על האיסור להתפלל במשלי כתבי-הקודש לפני ה' יתעלה, ראה במאמר: "זמרירי חרזני הסליחות – מחירוף וגידוף ועד הגשמה ומינות", בפרק: "תנאי השימוש בתארים האסורים".

כבוד אבא או כבוד שמים?

נשאלתי כך: אשמח לעצה, אני כבר שנים שליח-ציבור (בתפילה) וחזן (מוציא ספר-תורה) בבית-הכנסת של אבא שלי. מאז שנודעתי לאתר ולדרך האמת, דרכם האמיתית של הרמב"ם וחז"ל, אני מנסה מאד לברוח מלשמש כחזן ושליח-ציבור. אין כל-כך הרבה אנשים שמוציאים אצלנו ספרי-תורה בשבת, ואני מנסה כל הזמן לחמוק מאמירת "בריך שמיה", כאילו ששכחתי להגיד את זה... מעניין שהתחילו משום מה להגיד את הדבר הטיפשי הזה גם במנחה של שבת, ואני שואל אותם: למה צריך את הדבר הזה בכלל? והתשובה כמובן: "אל תשנה".

אני משמש כחזן ובשליח-ציבור רק בשל כבודו של אבי כדי שלא לבייש אותו, ואין לי דרך שלא לשמש כחזן ובשליח-ציבור משום כבודו של אבי, שלא לדבר על כל הסליחות בראש-השנה וביום-כיפור היאך אחמוק מזה, כי לא להגיע לבית-הכנסת זה כבר יהיה יותר מדי בשביל אבי.

תשובה:

כבוד שמים גדול מכבודו של אביך. ולכן, הסבֵּר לאביך באופן מכובד ומכבֵּד שאינך מסוגל מבחינת יסודות דתנו והשקפות האמת לשרת את הציבור בחזנות ובסליחות, אם הוא יכבד את רצונך מה טוב. ואם לא, כמו שאמרתי, גדול כבוד שמים מכבודו של אביך. אגב, גם אנכי הייתי חזן ומוציא ספר-תורה וכו' שנים לא מעטות, וב"ה בשנים האחרונות איני הולך לשום בית-כנסת, אלא הנני מתפלל בביתי לפי דרך האמת ובלי כאבי ראש והזיות עמי הארצות. הריחוק מאור הזרקורים של בתי-הכנסת האורתודוקסים עשה לי רק טוב, לַמִּידות ולדעת. "מִי יִתְּנֵנִי בַּמִּדְבָּר מְלוֹן אֹרְחִים וְאֶעֱזְבָה אֶת עַמִּי וְאֵלְכָה מֵאִתָּם כִּי כֻלָּם מְנָאֲפִים עֲצֶרֶת בֹּגְדִים" (יר' ט).

המתת חסד לדעת הרמב"ם

נשאלתי כך: מה היא דעתו של הרמב"ם על "המתת חסד" בבני אדם?

תשובה: להבנתי, התשובה ברורה שאסור באיסור חמור להמית אדם. אמנם, אם האדם מבקש, ניתן לכבד את רצונו ולא לחבֵּר אותו למכונות שמאריכות את חייו (בדרך כלל כאשר האדם במצב של אי הכרה), כדי שמותו יהיה מהיר יותר וכך ייחסכו ממנו ייסורים גדולים.

ברם, לפעול פעולה אקטיבית, ולו הקטנה ביותר, אשר מקצרת את חייו של האדם אסור באיסור חמור, וכפי שפוסקים חז"ל ורבנו בהלכות אבל (ד, ה): "הגוסס הרי הוא כחי לכל דבר, [ולכן] אין קושרין לחייו, ואין פוקקין נקביו, ואין מניחין כלי מתכות וכלי מקר על טבורו שלא יתפח, ולא סכין אותו, ולא מדיחין אותו, ולא מטילין אותו על החול ולא על המלח – עד שעה שימות [ואת כל הדברים הללו עושים אך ורק למי שמת ולא למי שגוסס]; **והנוגע בו – הרי זה שופך דמים,** למה זה דומה: לנר שמטפטף, כיוון שייגע בו אדם – יכבה. וכל המאמץ עיניו [סוגר את עיניו של המת] עם יציאת נפש – הרי זה שופך דמים, אלא ישהה מעט שמא נתעלף. וכן אין קורעין עליו, ולא חולצין כתף, ולא מספידין, ולא מכניסין עימו ארון ותכריכין בבית – עד שימות".

מעט על חשיבות הקרבנות

נשאלתי מדוע נצטווינו בהקרבת הקרבנות? והלא מטרתם לכאורה רק הרחקה מעבודה-זרה וכדברי רבנו במורה (ג, לב) – מדוע אפוא יהיה צורך בהם בבית-המקדש השלישי?

ובכן, להקרבת הקרבנות יש שתי מטרות חשובות מאד: **האחת** היא תשובה וחרטה: בני-האדם זקוקים מבחינה נפשית ופסיכולוגית לטקס השחיטה וההקטרה כדי להתחרט על מעשיהם ולשוב לה' יתעלה. כמו כן, יש בהבאתם טרחה רבה אשר עשויה בהחלט למנוע מן האדם להבא ללכת בדרכי ההבל. ודבר נוסף, עצם חובת הבאתם לבית-המקדש עשויה לעורר באדם יראת-שמים, שהרי החוטא עולה לירושלים לבית-המקדש, רואה את הודו ותפארתו של המקדש, ומתחזקת בקרבו יראת ה' אשר בּה הייתה חסרה לו ובשל העדרה נכשל ונחבל.

והשנייה, הבאת הקרבנות מאפשרת לאדם הפרטי ולאומה לחזק את הקשר שלהם עם בורא-עולם, שהרי בני האדם זקוקים לפעולות מעשיות שישפיעו ויעצבו את נפשם ורגשותיהם, ויתנו להם כוחות נפשיים כדי להמשיך ולפעול בכיוונים החיוביים והמוסריים, וכך גם תתחזק בקרבם אהבת ה' יתברך ויראתו, ויפָּתח הצוהר לעבדוֹ באמת ובלבב שלם. כמו כן, הבאת הקרבנות מאפשרת לאדם לבטא את תודתו והוקרתו לה' יתעלה על כל הטוב אשר גמלהו. והכרת הטוב הזו חשובה מאד, מפני שהיא מעוררת בקרב האדם ענווה ומחזקת את אהבתו לה' יתברך.

קצרו של דבר, מטרתם העיקרית של הקרבנות היא לחזק את הקשר שבין בני האדם לבורא-עולם, וכל בני האדם זקוקים לחידוש הקשר הזה, ובמיוחד בני האדם שחטאו לפניו יתעלה. "רוּחַ נִשְׁבָּרָה לֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה [...] אָז תַּחְפֹּץ זִבְחֵי צֶדֶק" (תה' נא).

הכנת קפה שחור וקפה נמס בשבת

נשאלתי כך: האם אבקת קפה-נמס וקפה-שחור טחון שווים בדינם למֻליח ולקולייס-האספנין שהדחתם בחמין הוא גמר בישולן, שהרי ביציקת המים הרותחים עליהם הם מובשרים לשתייה? פולי הקפה אמנם עוברים קליה, אולם לאחר טחינתם פולי הקפה אינם ראויים לשתייה כמות-שהם, ורק יציקת המים הרותחים עליהם מכשירה אותם לשתייה. **תשובה:**

יש להבחין בין אבקת קפה-נמס וקפה-שחור טחון לדג מליח הישן או קולייס האספנין וכיו"ב, מפני שקולייס האספנין וכיו"ב לא עברו תהליך בישול והדחתן בחמין היא **גמר בישולן,** וכמו שפוסק רבנו בהלכות שבת (ט, ב): "וכן המדיח בחמין מליח הישן, או קולייס האספנין והוא דג דק ורך ביותר – הרי זה חייב, שהדחתן בחמין זה הוא **גמר בישולן,** וכן כל כיוצא בהן".

ברם, אבקת הקפה הנמס וכן פולי הקפה הטחונים כבר נתבשלו ונגמר בישולן. מה שכן עלינו לבדוק הוא האם יש בהם בישול אחר בישול, שהרי חכמים אסרו לבשל בשבת דבר שהוא מבושל כל צרכו, וכמו שפוסק רבנו: "המבשל על האוּר דבר שהיה מבושל כל צורכו [...] פטור" (שם ט, ג). ברם, מהלכה זו עולה שרק **על האש** אסור לבשל דבר שהוא מבושל כל צרכו, אך לערות מים רותחים על-גבי דבר שהוא כבר מבושל כל צרכו – אין איסור ומותר לכתחילה.

תפילה אחת בתעניות וביום-הכפורים

נשאלתי כך: בעניין דבריך לפיהם ביום הכיפורים אפשר להתפלל תפילה אחת כתקנת רבנו בתשובתו, לפי מה שזכור לי ביום הכיפורים צריך עשרה וידויים? הם זה רק בגדר המלצה?

כמו כן, בעניין התעניות במנחה יפה כתבת! הרבה טועים בזה, לא יודע משום מה, למרות שבכל השנה הם מתפללים תפילה אחת כתקנת רבנו, דווקא בתעניות הם מתעקשים להתפלל שתי תפילות. וזכורני בצעירותי בירושלים, הורה לנו המורי להתפלל תפילה אחת והש"ץ יאֹמר את תפילת עננו בין ראה לרפאנו, וכאשר הש"ץ יגיע לשמע קולנו הוא יאט את קצב תפילתו בקול כדי שהציבור יאמר תפילת עננו בשומע תפילה. האם ההוראה שלו הייתה טובה? או שמא מספיק שהש"ץ יגיד פעם אחת ואין צורך לִשְׁנוֹתָה שוב בשומע תפילה?

תשובה: היכן נאמר שיש צורך ביום הכיפורים בעשרה וידויים? ומה יעשה היחיד? יתפלל כל תפילה פעמיים? ולגבי מנחת התעניות, אין צורך לומר את "עננו" שוב בשומע תפילה, ואם היה צורך רבנו היה מורה להתפלל בתעניות שתי תפילות. כמו כן, כל השגיאות וההזיות בענייני התפילה נובעים מהעדר דעת חמור, נדמה להם לעמי הארצות שהם יכולים להרשיע ולכזב ובתפילתם מתכפר להם – או שבשל ריחוקם המחשבתי העצום מה', הקשר היחידי שיש להם עמו הוא קשר דמיוני באמצעות נעימות וניגוני התפילות. ולבן המוני עמי הארצות מתקשים מאד לקצר את תפילתם, ואדרבה, הם מבקשים להוסיף עוד ועוד, וכל זה נועד לכסות על ריחוקם המחשבתי מבורא-עולם, ולהשקיט את העדר הדעת אשר מייסר את ריקנות נפשם.

למה הנני קורא לו בר–יוחי?

נשאלתי מדוע הנני קורא לתנא שהמינים הפכוהו לשיקוץ "בר יוחי", מה הוא אשם? ובכן, **כך השבתי לו:** איני מבין את תלונתך, והלא המינים קוראים בעצמם לשיקוצם "בר יוחי" בפיוטם המפורסם. וכי שאלת אותם מדוע הם מבזים את בר-יוחי? כמו כן, השאלה אם הוא אשם או אינו אשם איננה רלבנטית, כי גדול כבוד שמים מכבודו של בר-יוחי, ומצוה גדולה ורבה היא לעקור את שמו וזכרו מעם-ישראל עד שיחדלו מהפיכתו לשיקוץ מתועב אשר מפיל חללים בעם-ישראל, ולאחרונה לא רק חללים במובן הרוחני דהיינו ביציאת התועים למינות, אלא 45 חללי מירון. ולכן ראיתי לנכון לאמץ את השם "בר יוחי" אשר ממילא המינים משתמשים בו בפיוטם המפורסם לשיקוצם, כדי לבטא את הסתייגותי מכך שהפכוהו לשיקוץ. ואין לך מושג כמה חזקה היא אמירת הלעג למינים ההולכים למירון: "אתם הולכים לשיקוץ שמעון?".

וזכר לדבר מצאתי בבראשית רבה (כת"י, פרשת ויחי, צו): "אל נא תקברני במצרים – [...] מפני מה לא ביקש יעקב ליקבר במצרים? שלא יעשו אותו עבודה-זרה, שכשם שנפרעין מעובדי עבודה-זרה **כך נפרעין ממנה,** שנאמר: 'וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים' [שמ' יב, יב]".

האם נדרשת כשרות לוויטמינים?

נשאלתי כך: האם נדרשת כשרות לוויטמינים שהם או הקפסולה שלהם, נעשו מבעלי-חיים טמאים? **תשובה:** בהלכות מאכלות אסורות (ד, כב) פוסק רבנו כך: "האוכל מנבילה וטריפה או מבהמה וחיה הטמאים – מן העור, ומן העצמות, ומן הגידים, ומן הקרניים והטלפיים, ומן הציפורניים של עוף ממקומות שמבצבץ משם הדם כשייחתכו, ומן השליה שלהן – אף-על-פי שהוא אסור, הרי זה פטור **מפני שאין אלו ראויין לאכילה,** ואין מצטרפין עם הבשר לכזית".

מהלכה זו עולה, שחלקי בעלי-חיים טמאים שאינם ראויים לאכילה מותר לאכלם מן התורה, אך אסור לאכלם מדרבנן – ונראה לי ברור שדינם של הוויטמינים והקפסולות שלהם (אם הם נעשו מחלקי בעלי-חיים טמאים) קל יותר מדין העור והעצמות והגידים וכו', שהרי לא רק שהוויטמינים והקפסולות הללו עברו תהליכי עיבוד וייצור תעשייתיים שהוציאו אותם לחלוטין מגדר של אוכל (ובזה קל דינם של הוויטמינים מן העור והעצמות וכו', שהרי אף שהעור והעצמות וכו' אינם ראויים לאכילה לפי ההלכה, עדיין הם לא הגיעו לגדר של פלסטיק תעשייתי כמו הוויטמינים שאין עליהם שֵׁם אוכל כלל), אלא שהוויטמינים הללו קטנים מאד, פחות מכזית כל אחד, ואין להחמיר ולומר שיש דין חצי שיעור באיסורי דרבנן, כל-שכן במקום שמדובר בוויטמינים שתכליתם לחזק את בריאות גופו של האדם, ולעתים העדרם אף מהווה סיכון.

קצרו של דבר, העצמות והגידין וכו' ראויים לאכילת כלב, דהיינו יש עליהם עוד שֵׁם אוכל, אף שאינם ראויים לאכילת אדם. לעומת זאת, הוויטמינים הללו יצאו לחלוטין מגדר של אוכל, ושום כלב לא יאכלם, ולכן דינם קל בהרבה, ומותר לדעתי לכתחילה לבלעם ללא שום חשש.

בעניין תקנת רבנו לתפילה אחת

נשאלתי בעניין המאמר: "תפילה אחת לפי הרמב"ם", **וזה לשון השאלה:** לפי מה שכתב הרמב"ם בהקדמתו, ספר משנה-תורה כולל את כל התורה ואין צריך לספר נוסף, ולכאורה זה כולל גם את תשובותיו. מעתה, אם הרמב"ם היה סבור שזו הלכה-תקנה כללית לכל, למה הוא לא הוסיף זאת למשנה-תורה? שאלתי כוללת כמובן מקרים נוספים איך יש להתייחס להוראות בתשובות שהן סותרות את ההלכה במשנה-תורה. ומה הטעם לכך. **תשובה:**

הרמב"ם לא היה נביא וגם לא היה מושלם (ראה: 'רבנו לא היה אלהים'), ולכן, במשך הזמן התעורר צורך להבהיר עניינים נוספים: אמנם, בדרך-כלל מתוך סכלות בני האדם אשר אינם מבינים מושׂכל במלים קצרות וברורות ויש צורך להסביר להם במלים ארוכות ובהסברים מפורטים ומיותרים לדעתי, או מתוך הצורך של בני האדם לתשומת-לב, ולעתים בודדות גם מתוך צורך אמיתי שצומח, כמו בעניין תקנתו בתשובתו המפורסמת בעניין תפילה אחת.

לגבי הוראות בתשובות הרמב"ם שסותרות את הלכותיו המשובצות ב"משנה תורה", או את השקפותיו בכתביו, או את לשונו וסגנונו, או את מידותיו ואורחות חייו, או את חתירתו לאמת ולצדק וכו', **לעולם יש ללכת אחרי משנה-תורה** (למעט מקרים נדירים מאד שמוסברים היטב בתשובה כמו בעניין התקנה לתפילה אחת) – וזאת בעיקר מפני שרבות מן התשובות שיוחסו להרמב"ם מזויפות, וכמו שהוכח במאמרים באתר אור הרמב"ם, צא ולמד. "הוֹי הַחֹקְקִים חִקְקֵי אָוֶן וּמְכַתְּבִים עָמָל כִּתֵּבוּ" (ישׁ' י, א), "אָבֵן הִגֵּה לַשֶּׁקֶר עָשָׂה עֵט שֶׁקֶר סֹפְרִים" (יר' ח, ח).

שאלה בעניין ירידת הדורות

בעקבות המאמר: "מהי ירידת הדורות לפי הרמב"ם?", **נשאלתי כך:** שלום וברכה! אם ירידת הדורות איננה קיימת, אשמח לדעת למה התכוון הרמב"ם באמרו: "כי לא נוכל אנחנו להכריח שני בני אדם המתווכחים שיתווכחו לפי [רמת] שכלם של יהושע ופנחס, וגם אין אנחנו רשאים לפקפק במה שנחלקו בו מפני שאינם כשמאי והלל או למעלה מהם, כי לא חייב אותנו בכך ה' יתעלה" (הקדמה לפירוש המשנה). למה "לא נוכל"? אם הבנתי את מאמרך, אם נשב ונלמד בישוב הדעת ובלי טרדות אכן נוכל להבין את דבריהם. תודה רבה! **תשובה:**

נראה לי שכוונת רבנו לומר שאי אפשר **להכריח** שני בני אדם להיות חכמים בתורה כיהושע ופנחס, אך לא מן הנמנע שיהיו אנשים כמותם, ולא מן הנמנע **שאנחנו** נמשוך את עצמנו למעלות ונגיע לדרגה נעלה או קרוב לה, וכפי שרבנו פוסק בהלכות תשובה (ה, ב):

"אלא כל אדם ואדם ראוי להיות צדיק כמשה רבנו או רשע כירבעם, או חכם או סכל, או רחמן או אכזרי, או כיליי או שוע – וכן שאר כל הדעות. ואין לו מי שיכפהו ולא גוזר עליו, ולא מי שמושכו לאחד משני הדרכים, אלא הוא מעצמו ומדעתו נוטה לאיזו דרך שירצה".

ואין צל של ספק שרמת שכלו של רבנו הרמב"ם השיגה את רמתם של חכמי התלמוד.

קינוח השיניים אחרי אכילת בשר

נשאלתי כך:

לפי רבנו הרמב"ם, אם אדם אוכל בשר ואחר כך מקנח את שיניו היטב כדי להסיר את הבשר, האם יהיה מותר לו לאכול גבינה או לשתות חלב מיד לאחר-מכן בלי לחכות זמן כלשהו?

תשובה:

רבנו פוסק (מאכלות אסורות ט, כז): "מי שאכל בשר בתחילה בין בשר בהמה בין בשר עוף, **לא יאכל אחריו חלב עד שישהה ביניהן כדי שיעור סעודה אחרת,** והוא כמו שש שעות, מפני הבשר שלבין השיניים שאינו סר בקינוח". ונראה לי, דאף אם האדם הסיר את כל הבשר שבין השיניים עליו להמתין כשש שעות, שהרי רבנו אומר: "עד שישהה ביניהן שיעור סעודה אחת", ואם רבנו היה סבור שניתן להסיר את הבשר ולאכול מיד גבינה היה עליו לומר: "לא יאכל אחריו חלב **עד שיסיר את הבשר או** עד שישהה ביניהן כדי שיעור סעודה אחרת" וכו'. לפיכך נראה לי שחייב להמתין כשש שעות על כל פנים. כמו כן, החילוק הזה לא נשמע בגמרא. ודרך אגב, כוונת רבנו באמרו "כמו שש שעות" היא שלא ימתין עם סטופר, אלא פחות או יותר.

זאת ועוד, נראה לי שהטעם שרבנו מציין בהלכה: "מפני הבשר שלבין השיניים שאינו סר בקינוח", הוא טעם כללי ובלתי תלוי בקינוח. כלומר, אף שרבנו קובע את הטעם הזה, הוא אינו מחלק בין מי שמקנח את שיניו לבין מי שאינו מקנח את שיניו, **ומדוע?** ובכן, אולי לא סמכו על בני האדם שיקנחו את שיניהם היטב, או שחכמים ע"ה חששו שאם יתירו לאדם לקנח את שיניו וכו', היתר זה יוביל לעקירת הדין של המתנת שש שעות, כי כך הוא טבע האדם: בתחילה בני האדם היו מקנחים את שיניהם ואוכלים מאכלי חלב, ולאחר מכן, לאט-לאט, היו מקנחים באופנים פחות ופחות יסודיים, עד לשטיפה בלבד וכיו"ב... עד שהדין הזה היה מתמסמס.

מה הניע את יוסף להתנכר לאחיו?

"וַיַּרְא יוֹסֵף, אֶת אֶחָיו וַיַּכִּרֵם, **וַיִּתְנַכֵּר אֲלֵיהֶם** וַיְדַבֵּר אִתָּם קָשׁוֹת וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מֵאַיִן בָּאתֶם וַיֹּאמְרוּ מֵאֶרֶץ כְּנַעַן לִשְׁבָּר אֹכֶל" (בר' מב, ז), ושם תרגם אונקלוס: "וַחֲזָא יוֹסֵף, יָת אֲחוֹהִי וְאִשְׁתְּמוֹדְעִנּוּן, **וְחַשֵּׁיב מָא דִּימַלֵּיל עִמְּהוֹן** וּמַלֵּיל עִמְּהוֹן קַשְׁיָין, וַאֲמַר לְהוֹן מְנָן אֲתֵיתוֹן" וכו'. כלומר, אונקלוס מתרגם את המלים: "וַיִּתְנַכֵּר אֲלֵיהֶם" – "וְחַשֵּׁיב מָא דִּימַלֵּיל עִמְּהוֹן", דהיינו יוסף חשב והרהר מה הוא יֹאמר לאחיו וכיצד יתייחס אליהם, ושאלה קמה וניצבה: מה ביקש אונקלוס ללמֵד?

ובכן, אונקלוס ביקש ללמדנו שיוסף לא פעל מתוך פרץ זעם ונקמה, אלא מתוך דעת ומחשבה. ליוסף הייתה מטרה והיא להעמיד את אחיו במבחן: האם הם יפקירו את בנימין אחיהם ויַפנו לו עורף, וכמו שהם נהגו עם יוסף במכירתו? או שהם התחרטו על הפקרתם ועל שנאתם ליוסף, יעמדו בחירוף נפש לצידו של בנימין, ויעשו ככל אשר לאל ידם כדי שהוא לא יילקח מהם לעבדות? וכידוע, אחֵי יוסף עמדו במבחן, ובסופו ראה יוסף שאחיו אכן מבכים על חטאם.